EPITOME,

SEV

COMPENDIVM TEORIÆ, ET PRAXIS

Cauſarum Iudicialium Regularium

In duas partes diſtributa; Cum ſuis copioſis Indicibus.

FR. PHILIPPI DE BICTIS
à Camerino, Ord. Min. S. Franciſci Capuccinorum,
Theologi, ac Vtriuſque Iuris Doctoris.

DEO OPTIMO MAXIMO
Summo Iudici D. D. D.

VTROBIQVE

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Bernardinus de Sanctis

Ad usum A.R.P. Provincialis Romanae

Provinciae etiã in actu Visitationis

FORTIS.

VENETIIS. MDCLII.

Apud Franciſcum Baba.
SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIO. 15

Authoris præfatio ad Lectorem.

CVm Regularibus Iudicibus, quibus præcipuè hanc Epitomen dirigendam duxi, in aſſiduis Religionis exercitationibus occupatis, in munere Prælationum, in concionandi, & prælegendi officijs, &c. plurima, vaſtiſſimaque Farinacij volumina, vel aliorum huius farinæ, tempus reuoluendi, dubio procul, nouerim non vacare, imo nec ſine magnis difficultatibus, talium authorum neceſſaria copia, ipſiſmet, vix, præſtari: Cumque in Legalibus, nemo iure gloriari poſſit, ſecum antiquæ memoriæ bibliothecam deferre, quam D. Hieronymus in alijs facultatibus ſecum indeſinenter habere inſinuabat. Alacriter libellum hunc tanquam compendioſam, copioſamque bibliothecam Regulares recipiant, perluſtrent, & apud ſe ſeruare ſtudeant, vt ad eam in opportunitatibus recurſum valeant habere. Neque in eadem, copioſam rerum varietatem percurrere ęgreferant, multò enim magis ipſis moleſtum iure foret, ſi quædam ex illis, in occurrenti caſu perquirendo, contra huius lucubrationis inſtitutum, in hac non inuenirent Epitome: In qua licet de criminalibus pręcipuè, & ex profeſſo agatur cauſis, attamen, cum vt plurimum ad ciuiles etiam cauſas materia ſubiecta, vel congruat, ſeu de facili aptetur, vt operi titulus congrueret, vniuerſali illo termino, cauſas vtraſque complectens, (Cauſarum Iudicialium) eandem honeſtandā cenſui; Epitomenque ideſt Compendium inſcripſi, cum omnia prædicta compendiosè in ea pertractentur: Aſſiduè in hoc incumbens, vt doctrinam magis tutam, practicabilem, & communem Doctorum in medium afferrem; Et vt in ſingulis quæſtionibus grauem aliquem Auctorem ferè ſemper inducerem, qui ex profeſſo, indicato loco, de propoſitis diſſereret, vnde volens ad ſaturitatem doctrinas latius luſtrare poſſet; Et breuitati ſtudens, ſæpius plures in progreſſu operis Doctores citaui abſque indicatione locorum, nunquam tamen ſine loci citatione, ſaltem vnius ex ipſis poſtero regulariter loco citati, eorundem D.D. cum ſuis locis relatoris. Nolens ego per extenſum omnia hic exarare, nè Epitomes, ſeu Cōpendij metas tranſilirem. Attamen, vt exiſtimo, omnia dubia, quæ in prælibata præcipuè intenta materia, Regularibus occurrere ſolent,

Vtilitas, & neceſſitas huius libri.

Quid ſeruetur in hac Epitome.

non leuiter tetigi, & controuerſa, non ſuperficialiter ventilaui. Aſſidueque in ſingulis indifferenter me geſſi, tam pro, quàm contra Reum, quamuis eius cauſa apud Iudicem fauorabilior eſſe debeat, quam Actoris, iuxta *l. fauorabiliores ff. de Reg. iur. & diffuſè tractat, & probat Guazz. defenſ. 29. per totam*. Quandocumque Opus hoc percurrendo in errata quædam offendes, ad eiuſdem calcem conuolabis, ibi enim grauiora correcta inuenies menda, leuiora prætermiſſa. Inter quæ, niſi neceſſitas compuliſſet, non leuia eſſent, diphthongi non pauci in hac dictione (Pœna) paſſim cum (æ) permiſſis, eo quod in typis tot characteres præſertim pro Repertorij rerum Teoriæ (œ, ſiue ę) præſto non eſſent, quot opus fuiſſent; & ideò in prædictis (æ) ſemper accipe loco (œ) Hæc (benigne Lector) inſinuanda cenſui, vt huius voluminis vtilitatem neceſſitatemque præ oculis tibi offerem: In quo nihil pertinaciter aſſero; & ſi quid in eo à veritate declinet, inaduertentiæ adſcribatur; Omnia, cuicunque melius, & clarius veritatem intuenti, & præcipuè Sanctæ Matris Eccleſiæ correctioni, ſubmittendo. Vale.

Venetijs, qua die opus primo in lucem prodijt, 2. Ianuarij 1652.

Argumentum Operis.

Diuiſio Operis. *DVas præcipuas huius Epitomes, ſeu Compendij Partes conſtituendas duxi. In quarum Prima Teoriam variarum quæſtionum, & communium opinionum Cauſarum Iudicialium Regularium tradam. In qua poſt quædam Præludialia, ad*

Diuiſio Teoriæ. *tria Capita, totam hanc Teoriam redigam; Et in Primo vtique Capite, quæ ad rite inchoandum; In Secundo, quæ ad ordinate proſequendum; Et in Tertio, quæ ad debite proceſ-*

Diuiſio Praxis. *ſum terminandum ſpectant, enucleabo. In Secunda verò principali Parte, prælibatarum Cauſarum Praxes tres, ipſis Regularibus accomodatas, facillimas, in formulis trium proceſſuum, proponam; iuxta triplicem procedendi modum, Inquiſitionis, Denunciationis, & Accuſationis; Quibus ne quid vlterius, ad rem, deſiderari queat. Quartam ſubnectam Praxim diuerſarum Formularum, data opera, nec ſine ratione, in prædictis dimiſſarum, pro opportunitate in iiſdem proceſſibus vtendarum.*

APPRO-

APPROBATIONES.

IVſſu Reuerendiſſimi P. Fortunati Cadorenſis vniuerſi Ordinis Fratrum Minorum S. Franciſci Capuccinorum Generalis Miniſtri, Ego F. Andreas de Aſculo Concionator Capuccinus, ac ſacræ Theologię profeſſor, vidi, & diligenter euolui Librum cuius titulus eſt; Epitome, ſeu Compendium Teorie, & Praxis Cauſarum Iudicialium Regularium in duas partes diſtributum, Auctore R. P. F. Philippo de Bictis de Camerino Ordinis Capuccinorum Theologo, Exdiffinitore, & Doctore, nihilque in eo Orthodoxæ fidei aduerſum, nil bonis moribus diſſonum offendi; quin verò ſummo ſtudio, ac diligentia elaboratum reperi, & nemini (vt reor) in hoc argumento ſecundum; Quæ quidem Epitome tanquam Turris Dauid ædificata eſt cum propugnaculis; Propugnacula enim huius Turris ſunt Iuris prudentium, Canoniſtarum, ac Theologorum placita; Milleque clypei pendent in ea; nimirum ad Reorum defenſionem; Omniſque armatura fortium, nempè pro Iudicibus, pro Reorum Conſiliarijs, pro Diffinitoribus, pro teſtibus, cunctiſque Ius dicentibus: Quamobrem dignum cenſeo, vt ad vtilitatem ipſorum, quam primum in lucem prodeat, ac typis mandetur. Dat. in loco noſtro Aſculi Die 8. Nouembris 1650.

Fr. Andreas, qui ſupra, manu propria.

REuerendiſſimus Pater Fortunatus à Cadoro, ſed meritiſſimus, totius Ordinis Capucinorum Generalis Moderator mandauit mihi Fratri Bonauenturæ à Monte Regali Concionatori Capuccino Prouinciæ Sancti Franciſci ſacræ Theologiæ Profeſſori, & Diffinitori, vt Opus reuiderē R. P. noſtri F. Philippi à Camerino Vtriuſque Iuris Doctoris, necnon Theologi, & Marchiæ Prouinciæ Exdiffinitoris, Cuius Titulus eſt Epitome, ſeu Compendium Teoriæ, & Praxis Cauſarum Iudicialium Regularium in duas partes diſtributum. Vidi ego illud, attentiuſque conſideraui, ac ſimul deguſtaui; Vidi inquam, & quicquid in eo eſt, Iuſtitia, & Veritas eſt, quia fidei veritati totum conſonat, æquiſſimæque morum diſciplinæ nihil diſſonat. Guſtaui quidem, & licet volumen iſtud (tanquam Ezechielis illud) factum ſit in ore meo ſicut mel dulcè; Idemque comedere potius optarem, vt viſcera mea cum Propheta complerentur, quam vix bibendo guſtare, alijſque propinare: Tamen ne inficias eam (quod vtique nephas eſſet) liber iſte Geneſeos ille fluuius mihi videtur, qui egrediebatur de Paradiſo voluptatis ad irrigandam terram. De Paradiſo enim tanti ingenij Viri effluxit hic fons ad Iuriſtarum mentes irrigandas, vt rectum noſcere iudicium diſcant. Et ſi fluuius ille inde diuidebatur in quatuor capita, quorum nomina Tigris, Geon, Euphrates, & Phiſon appellabantur. Maximo quoque acumine in volumine iſto vniuerſum iudicium in quatuor partes, veluti in quatuor illa flumina diſtinctum demonſtratur, ſcilicet in Actorem, Teſtes, Iudicem, & Reum: Actor namque, ſiue quis alius ſit pro Actore; quaſi velox Tigris ad aperiendam Iudici viam conſpicuo erumpit exordio. Copioſa deinde Teſtium materia ab increſcentibus tot Doctorum opinionum aquis ſic eſt hauſta, vt quaſi alter appareat Geon (qui inundans interpretatur) attamen non minus compendiosè eſt compilata, quam clarius explicata: Moxque Iudex, qui huiuſmodi fuerit doctrinis imbutus, abſque dubio Euphrates exiſtimabitur (qui frugifer dicitur) quia ab eius ore non niſi boni poterunt in iudicando fructus prodire. Tandem ad veritatem dignoſcendam totum ſic confluit Opus, vt meritò ex Rei parte, Phiſon nuncupari poſſit, cuius interpretatio eſt, Mutatio oris, Reus enim, ſi verè nocens comprehendatur delictorum pœnas ſoluendo, mutabitur in melius. Si verò innocens reperiatur, ab hoc abluatur flumine: Nam tot, tantiſque defenſionum generum profuſus aquis; ſordibus lauabitur quibuſcunque. Perfluant igitur fluuij iſti, omniumque Canoniſtarum, Iuraque dicentium mentium fœcundent agros; vt (quod proprium ſolius Iudicis Chriſti eſt) Chriſtiano Iudici non ſit nephas dicere. Iuſtus es, & rectum Iudicium tuum. Citiſſimo itaque prælo dignum Opus eſſe iudico, ac iuro, vt omnes huiuſmodi facultatis ſtudioſi, ex eo, tanquam ex diuite penu neceſſaria Iura depromere valeant.

Dat. Aſſiſij 8. Cal. Februarij M D C L I.

Fr. Bonauentura à Monte Regali, qui ſupra, manu propria.

Nos Fr. Fortunatus à Cadoro Ordinis Minorum S. Franciſci Capuccinorum Generalis Miniſter (licet immeritus.)

PRæſentium tenore facultatem elargimur: quatenus Opus titulum habens: Epitome, ſeu Compendium Teoriæ, & Praxis Cauſarum Iudicialium Regularium in duas partes diſtributum; à R. Patre Philippo de Bictis à Camerino Ordinis noſtri Concionatore, in Prouincia Marchiæ Exdiffinitore, ac vtriuſque Iuris Doctore compoſitum, & authoritate noſtra reuiſum, & approbatum, Typis mandari, & excudi valeat (ſeruatis tamen alijs de Iure ſeruandis, &c.) In quorum fidem præſentes Officij noſtri Sigillo munitas, ac manu propria ſubſignatas dedimus. Corinaldi in loco noſtro, Kal. Maij 1651.

Fr. Fortunatus Miniſter Generalis.

LIber, qui inſcriptus eſt Epitome, ſeu Compendium Teorie, & Praxis Cauſarum Iudicialium Regularium, in duas diuiſus partes, Auctore Adm. R.P. Fr. Philippo de Bictis Camerinenſe, Ord. Capuccinorum, Guardiano Fanenſi, Exdiffinitore, Theologo, & vtriuſque Iuris Doctore, à me Io. Baptiſta Tarducio I. V. D. Mondauien. Fanen. Diæc. Prothonotario Apoſtolico, & Illuſtriſſimi, ac Reuerendiſſimi D. Io. Baptiſtæ Alferij Epiſcopi Fanen. Vic. Generali, ſolerti delectatione, fuit perueſtigatus, ac apis inſtar argumentoſæ (cum probatiſſimorum dulcedinem Auctorum diſcerpſerit) maxima eſt admiratione ſuſcipiendus; Eſt enim Iudicibus Arx fortitudinis; Reis Templum Iuſtitiæ; Reorumque Conſultoribus gloriæ Simulacrum; Dum quæſtiones ad rem pertinentes concipit omnes, conceptas parit, partaſque ingenij ſui copia nutrit, & perficit; A quo quidem deuiare, & Auctoris artem ſingularem, in Iuris ſtudio, & ſtadio, non ſequi, culpa eſſet magis, quam error: quippe, qui ſui laboris, ac ſudoris charitate, viam tam facilem Cauſis in Iudicialibus Regularium teoricè, & practicè, reddit; & tanquam duobus diſtentis vberibus, quæ ad communem vtilitatem, duo gurgitant flumina, omnes ad hoc lac concupiſcendum, laceſſit. Quo circa, nulla eſt hoc Opus exceptione dignum: Imò, ſicuti erit maximæ vtilitatis, & commodi, ità maximè commendandum, & cum primum typis committendum cenſeo. Fani ex Palatio Epiſcopali, Idibus Aprilis M D C L I.

Io. Baptiſta Tarducius Vic. Generalis, qui ſuprà.

Imprimatur, &c.

I. B. Epiſcopus Fanenſis.

De mandato Adm. R. P. Michaelis Angeli Cati Ord. Prædicatorum, Mutinenſis, Sac. Theol. Magiſtri, Inquiſitoris Arimini, &c.

EGo Fr. Franciſcus Maria Merenda à Foroliuio eiuſdem Ord. Lector, & Vic. Sancti Officij Fani, diligenter vidi Epitomen, ſeu Compendium Teoriæ, & Praxis, Cauſarum Iudicialium Regularium, in duas partes diſtributam, Adm. R.P. Philippi de Bictis à Camerino, Ord. Minor. S. Franciſci Capuccinorum, Theologi, Guardiani Fanenſis, Prouinciæ Marchiæ Exdiffinitoris, ac Vtriuſque Iuris Doctoris, & perutilem cenſui omnibus Iudicibus, maximè Regularibus, impreſſioneque dignam: Dignam verè ſuo Auctore. Datum Fani die 15. Aprilis M D C L I.

Fr. Franciſcus Maria Merenda, qui ſuprà, manu propria.

Stante ſupradicta atteſtatione, &c. Imprimatur

Fr. Michael Angelus Catus Inquiſitor Arimini, Magiſter, &c.

IN-

INDEX QVÆSTIONVM
Primæ Partis
EPITOMES TEORIÆ.

PRAELVDIALES QVAEST.

Qvalis, & quotuplex ſit Iudex Regularium, fol.1. q.1.
Quis Ordinarius, & quis Delegatus Iudex dicatur, & an eorum quilibet ſuam valeat iuriſdictionem delegare, fol.2. quaſt.2.
Quis Ordinarius, quis verò Delegatus Iudex apud nos habeatur, f.4. q.3.
De duratione, & probatione iuriſdictionis Iudicis Delegati, & quomodo eius patentes literæ ſint interpretandæ, f.7.q.4.
An Iudices Regulares ſuorum ſubditorum cauſas iudicare poſſint, & debeāt, f.8.q.5.
An, & ex quibus cauſis Iudex criminalis recuſari poſſit, f.10. q.6.
Quot iuxta noſtrum Modum procedendi ſint criminum genera, & à quibus ſint plectenda, fol.22.q.7.
An apices, & ſolemnitates Iuris in Regularium iudicio criminali dimitti debeant, f.23. q.8.
An ſubſtantialia, & eſſentialia iudicij apud Regulares in cauſis criminalibus neceſſario ſint ſeruanda, f.28. q.9.
Iudicium, ſeu cauſa, quænam dicatur criminalis, ciuilis, vel mixta, f. 30.q.10.

CAPVT PRIMVM.

De illis, quæ ſpectant ad ritè Proceſſum inchoandum.

De Inquiſitione, Tractatus I.

IN quibus cauſis per inquiſitionem generalem procedi poſſit, & ab ea ad ſpecialem deueniri, f.32. q.11.
An ante omnia alia, etiam ante inquiſitionem generalem, Iudici conſtare debeat, & quomodo, de corpore delicti, f.35.q.12.
Quænam præcedere inquiſitionem ſpecialem debeant, & ſufficiant, vt ab ea ritè proceſſus incohari poſſit, f.39. q.13.
Quænam ſpecialem inquiſitionem comitari debeant, vt ab ea legitimè proceſſus inchoari poſſit, f.45. q.14.

De Denunciatione, Tractatus II.

AN fraterna correptio præcedere debeat iudicialem denunciationem, vt ab ea proceſſus rite initium ſumat, f.50. q.15.
De denuntiatione Prælato Regulari vt Patri facienda, & quomodo circa eam Prælatus gerere ſe debeat, f.52. q.16.

Quis

Quis poſſit, & teneatur iudicialiter Religioſos ſuis Prælatis denunciare, f.55. q.17.
An Religioſus poſſit iudicialiter alterum Religioſum denunciare, f.57. q.18.
Quænam ſint requiſita intrinſeca iudicialis denunciationis, f.59. q.19.
Quomodo Iudex porrecta ſibi denunciatione, gerere ſe debeat, f.61. q.20.

De Accuſatione, Tractatus III.

QVis poſſit Religioſos apud eorum Prælatos accuſare, vel non, f.65. q.21.
An Religioſus poſſit alterum Religioſum iudicialiter accuſare, f.67 q.22.
Quænam ſint requiſita iudicialis accuſationis, f.68. q.23.
Quomodo Iudex erga Accuſatorem gerere ſe debeat, f.70. q.24.

CAPVT II.

De illis quæ pertinent ad ordinate Proceſſum proſequendum.

De Teſtibus, Tractatus IV.

DE quibuſdam in teſtium examinibus obſeruandis, f.75. q.25.

De Teſtibus non idoneis, Sectio I.
De Oppoſitionibus contra perſonas Teſtium, Tit. I.

INimicitia an, & quando teſtem à teſtimonio repellat, vel ei de fide minuat, f.79. q.26.
Quænam ſint cauſæ capitalis inimicitiæ f.84. q.27.
An laicus contra Clericum teſtis eſſe poſſit, f.88. q.28.
An amicus, domeſticus, ſeu familiaris, conſanguineus, affinis, habens in cauſa commodum, intereſſe, vel affectionem, ad teſtificandum in cauſa pro amico, domeſtico, &c. admittatur, & qualem admiſſus faciat fidem, f.90. q.29.
An infamis, Iuris, vel facti infamia à teſtificando repellatur, & admiſſus, quam fidem faciat, f.97. q.30.
De teſte criminoſo in communi, & de aliquibus criminoſis in particulari, f.101. q.31.
De teſte periuro, f.105. q.32.
De teſte iudæo, ſeu aliàs infideli, f.107. q.33.
De teſte pro crimine accuſato, carcerato, bannito, ſeu fuſtigato, f.108. q.34.
De teſtibus ſpurijs, berroarijs, hiſtrionibus decoctis, ſeu prodigis, f.110. q.35.
De teſte paupere, & vili, f.111. q.36.
De teſte muliere, f.114. q.37.
De teſte infante, impubere, & pubere, f.116 q.38.
An teſtes inhabiles ad teſtificandum admittantur, f.119. q.39.
De alijs caſibus vltra notatos in præcedenti quæſtione, in quibus teſtes inhabiles admittuntur, vel non, f.123. q.40.
Quanta fides præſtanda ſit teſtibus inhabilibus examinatis, f.125. q.41.
An exceptio inhabilitatis teſtiũ impediat examen, vel reponenda ſit in fine litis; & quo tempore inhabilitas ſit conſideranda, f.130. q.42.

De oppoſitionibus contra dicta Teſtium, Tit. II.

AN, & quantum probet teſtis vnicus, f.133. q.43.
An, & quantum probent teſtes ſingulares, f.137. q.44.
An teſtes inter ſe contrarij probent, & concordandi ſint, f.146. q.45.
Teſtibus hinc inde contrarijs, quibus magis credendum ſit, f.152. q.46.
An, & quando teſtis ſibi contrarius, varians, ſiue vacillans probet, puniatur, & qua pœna; concordetur, corrigereque ſe poſſit, f.158. q.47.
An teſtis falſus probet, f.167. q.48.
An, & quando probet teſtis, deponens obſcurè, ſeu dubiè; Vel de credulitate; Siue de auditu alieno; Aut de auditu proprio, f.174. q.19.
An, & quando probent teſtes deponentes ſine ratione, & cauſa ſcientiæ, f.176. q.50.

De op-

De oppoſitionibus contra examen Teſtium, Tit. III.

AN probent teſtes, parte non citata, examinati, f.182. q.51.
An, & quando probent teſtes ſine iuramento examinati, f.185. q.52.
An teſtes deponentes per relationem ad ſuum primum examen, ad depoſitionem alterius, vel per ſimilem aliam relationem probent, f.189. q.53.
An teſtes non debito tempore examinati, probent, f.191. q.54.
An teſtes probent, quando examinati ſunt non à Iudice cauſæ, ſed cum eius remiſſoria, ſeu commiſſione, vel de eius mandato, vel ſine, à Notario, ſiue ab alio, f.196. q.55.
De teſtibus ſuggeſtiuè examinatis, & de eorum tortura, f.199. q.56.

De teſtibus idoneis, Sectio II.

QVi nam dicantur teſtes idonei, & an ſemiplenè, vel, quando conteſtes ſunt, plenè probent, f.201. q.57.

De teſtibus cogendis, & ſe vltro ad teſtificandum offerentibus, Sectio III.

AN, & quando teſtes cogi poſſint, f.203. q.58.
An teſtis iuridicè interrogatus, cogatur, & ſub culpa mortali teneatur veritatem aperire, f.207. q.59.
An teſtis ſpontè ad teſtificandum ſe offerens, probet, & ad ſe offerendum teneatur, f.209. q.60.

De Inditijs, Tractatus V.

De pertinentibus ad Inditia in genere, Sectio I.

QVid, & quotuplex ſit probatio, inditium, præſumptio, coniectura, ſuſpicio, adminiculum, opinio, dubitatio, & argumentum, & in quibus inter ſe differant, vel conueniant, ſeu confunda nt r, f.211. q.61.
Quomodo inditia legitimè probentur, f.214 q.62.
Inditia legitimè, vel minus legitimè probata, quantum valeant, & probent, f.216. q.63.

De ſpectantibus ad inditia in ſpecie, nempè de ſingulis inditijs particularibus, Sectio II.

De particularibus inditijs leuibus, Articulus I.

QUænam ſint requiſita famæ malæ, ſeu infamiæ, vt fidem aliquam faciat in criminalibus; & his requiſitis concurrentibus, quantum probet: Quidue dicendum ſit de fama bona, f.218. q.64.
An de ſocijs criminis poſſit interrogari Reus; Qui ſocios nominando, an, & quale inditium faciat; Et remiſſiuè, quale inditium faciat teſtis vnicus inhabilis, f.224. q.65.
An, & quale inditium faciat inimicitia contra Reum inimicum, f.229. q.66.
An qualeue inditium faciat Rei inconſtantia, vacillatio, variatio, mendacium, titubatio, turbatio, trepidatio, timor, rubor, pallor, vel mala phiſonomia, f.230. q.67.
An, & quale inditium faciat fuga Rei, f.233. q.67.

De particularibus inditjs grauibus, Articulus II.

AN, & quale inditium faciant minæ, f.236. q.69.
An, & quale inditium oriatur, dum corpus delicti, puta res furata, ſiue cadauer occiſi apud Reum reperitur, ſeu dum inuenitur, Reum pacem cum offenſo feciſſe, f.237. q.70.

De particularibus inditijs grauiſſimis, Articulus III.

AN, & quale inditium faciat deprehenſio in actu proximo ad delictum, f.240. q.71.

De præſumptionibus, Tract. VI.

QVotuplex ſit Præſumptio, fol.243. q.72.
An præſumptiones in iudicio debeant allegari, vt proſint, vel obſint; Et non allegatæ an Iudex poſſit, & debeat ſupplere, f.244.q.73.
An ex præſumptionibus condemnari quis poſſit, & qua pœna, f.245.q.74.
An præſumptiones coniungantur ad plenam probationem faciendam, fol.247. q.75.
An præſumptiones Iuris, & de Iure, probationem in contrarium admittant, f.247.q.76.
Quænam præſumptio aliam præſumptionem tollat, f.250.q.77.

De Rei citatione vſque ad eius defenſiones excluſiuè, Tract. VII.

DE Rei citatione, f.253.q.78.
De captura, & carceratione Rei, f.254.q.79.
De Rei interrogatione, vbi de ſuggeſtiuis interrogatoriis, f.267.q.80.
De Rei reſponſione, f.279.q.81.
De confrontatione Rei cum teſtibus, f.288. q.82.
An, & quando confeſſio iudicialis ad Reum condemnandum ſufficiat, f.291 q.83.
An, & quantum probent confeſſio Rei extraiudicialis, f.302.q.84.
De tacitis quibuſdam Rei confeſſionibus, & quam probationem ipſæ contra eumdem faciant, f.306.q.85.
De Reo conuicto, f.310.q.86.
Quando Rei delictum dicatur notorium; Et quomodo in notorio procedendum ſit, f.314.q.87.

De Defenſionibus Rei, Tract. VIII.
De Rei defenſionibus reſultantibus ex nullitate, vel alio defectu proceſſus, Sectio I.

DE Rei defenſione, quæ oritur ex nullitate proceſſus, defectu iuriſdictionis, f.321.q.88.
De defectibus nullitatis proceſſus ad defenſam Rei, eo quod non conſtet de corpore delicti; Vel quia Reus non fuerit legitimè citatus, f.326.q.89.
An neceſſaria ſit publicatio proceſſus offenſiui, eiuſdem datio copiæ Reo, cum termino ad ſe defendendum, & poſitio Rei ad largam, ita vt aliter proceſſus ſit nullus; Et quid dicendum ſit de proceſſu defenſiuo, f.327.q.90.
An, & quando proceſſus ſit nullus, vel aliam oppoſitionem ratione examinis patiatur, f.332.q.91.

De Rei defenſionibus delictum negantis, vel id, de quo imputatur, crimen non eſſe, aut non punibile, Sectio II.

AN Actore, vel Fiſco non probante, Reus delictum negans, ſit abſoluendus, f.332.q.92.
Exceptio, quod licitè fecerit Reus id, de quo imputatur, f.334.q.93.
Exceptio, quod factum, de quo Reus imputatur, non ſit punibile, f.335.q.94.

De Rei defenſionibus excuſantibus delicta, Sectio III.

DE excuſatione, ſeu exceptione, quòd non adeſſent inditia ad inquiſitionem Reo traſmittendam, fol.343.q.95.
An in criminalibus Procurator admittatur ad comparendum pro defenſione, ſeu excuſatione abſentis Rei, f.344.q.96.
An Procurator admittatur ad allegandum abſentis Rei cauſas, vel aliud impedimentum, f.349.q.97.
An Reus poſſit ſuis defenſionibus renunciare, f.350.q.98.

De Tortura, Tractatus IX.
De quibſdam communibus ad teſtium, & Rei torturam, Sectio I.

DE generibus, & gradibus torturæ, f.353.q.99.
Iudex indebitè torquens an, & quomodo ſit puniendus, f.356.q.100.

De Tor-

De Tortura teſtium, Sectio II.

AN, & quando teſtes torqueri poſſint, f.358. q.101.
De his, quæ concomitanter, in inferendo teſtibus torturam, ſunt conſideranda, f.362. q.102.
De illis, quæ poſt torturam teſtium ſunt ponderanda, f.364. q.103.

De Rei Tortura, Sectio III.

DE illis, quæ concernunt præcedentia ad Rei torturam, f.368. q.194.
De nonnullis, quæ concomitanter, in Reo torturam inferendam conſideranda ſunt, f.377. q.105.
De illis, quæ poſt Rei torturam conſideranda ſunt, f.378. q.106.

CAPVT III.

De illis, quæ attinent ad Proceſſum debite terminandum.

De illis, quæ ante ſententiam ſunt ſcienda.

De Delictis, & pęnis, tract. X.

DE multiplici delictorum diſtinctione, f.386. q.107.
De multiplici pœnarum diſtinctione; Et præſertim de pœna capitali, & corporali; Et an pœna vna, vel plures pro eodem delicto reiterato ſit imponenda, f.383. q.108.
De crimine læſæ Maieſtatis Diuinæ, & eius pœnis, f.394. q.109.
De crimine læſæ Maieſtatis humanæ, & eius pœnis, f.396. q 110.
De homicidio, & eius pœnis, aliiſque adnexis, f.403. q.111.
De pœna conſulentis, auxiliantis, ſeu mandantis homicidium, ſeu aliud delictum, f.426. q.112.
De pace coacta; Quibus modis pax rumpatur; & de pœnis contra eam frangentes, f.440. q.113.
De prohibitione delationis armorum, & de pœna inobedientium, f.447. q.114.
De ſimplici fornicatione, & eius pœnis, f.453. q.115.
De duplici fornicatione, & eius pœnis, f.460. q.116.
De damnato coitu contra naturam, & de eius pœnis, f.469. q.117.
De pœna oſculi, f.472. q.118.
De lenocinio, & pœnis contra hoc delictum, f.473. q.119.
Quomodo carnalis copula probetur, ſeu præſumatur, f.475. q.120.
De ſolicitatione ad carnalem actum, & de ſuſpecto conſortio, deque pœnis horum delictorum, f.483. q 121.
De ſolicitatione ad turpia in Confeſſione facta, eius pœnis, & de obligatione Confeſſarios ſolicitantes denunciandi, f.486. q.122.
De pœna qua punitur Religioſus proprietarius, ſeu fur, f.499. q.123.
De delicto incendij, & eius pœna, f.507. q.124.
De iniurijs verbalibus, & earum pœnis, f.509. q.125.
De libello famoſo, nec non de alijs iniurijs ſcripto illatis, & earum pœnis, f.518. q.126.
De delictis à Regularibus in electionibus patratis, & de eorum pœnis, fol.523. q.127.
De iniurijs factis illatis, & de earum pœnis, f.533. q.128.
De delictis innominatis, & extraordinarijs, eorumque pœnis, f.535. q.129.
De Regularium delictis circa clauſuram, & eorum pœnis, f.537. q.130.
De contumacia, & eius pœnis, fol.545. q.131.
Affectus, ſeu conatus, an, quando, & quomodo puniatur, effectu crimineſo minimè ſecuto, f.549. q.132.

De arbitrio Iudicis in iudicijs, Tractatus XI,

DE arbitrio Iudicis in augendis pœnis, f.554. q.133.
De arbitrio Iudicis in pœnis temperandis, f.556. q.134.
Carentia doli; an ſit cauſa ſufficiens ad hoc,

hoc, vt Iudex poſſit arbitrando pœnas temperare, f.561. q.135.

An ſenes, & minores delinquentes, arbitrio Iudicis, mitius ſint puniendi, f.367. q.136.

De cauſis, ex quibus Iudex poteſt pœnas temperare delinquenti mentis non compoti, f.570. q.137.

An mandatum Principis, ſeu alterius Superioris excuſet delinquentem à pœna, f.573. q.138.

An nobilitas, Dignitas, peritia, ſeu ruſticitas, ſint cauſæ ſufficientes ad pœnam minuendam, f.577. q.139.

Multitudo delinquentium, & incertitudo delinquentis, an ſint cauſæ minuendi pœnam, f.579. q.140.

Iudex pecunia corruptus in cauſis criminalibus, non ritè, & ſecundum iura ſuum regulans arbitrium, ſed iniuſtè iudicans vel etiam iuſtè, quomodo puniatur, f.581. q.141.

Iudex ſecundum Iura minimè ſuum regulans arbitrium in cauſis criminalibus terminandis, ſed iniuſtè iudicans pecunia non interueniente, at ex dolo, ſeu ex negligentia, vel ex imperitia, quomodo puniatur, f.590. q.142.

Quomodo ſuum arbitrium Iudex regulare teneatur in Reo condemnando, vel abſoluendo in varietate opinionum, & an ſequi debeat communem, & probabiliorem opinionem, f.595. q.143.

De illis, quæ in ſententia ferenda obſeruanda ſunt, Tractus XII.

De ſubſtantialibus in ſententia criminali apud Regulares ferenda, obſeruandis, f.599. q.144.

An ſolemnitates Iuris à Regularibus in ſententia ferenda criminali ſeruandæ ſint, f.602. q.145.

De illis, quæ poſt ſententiam latam ſcienda ſunt, Tractatus XIII.

De requiſitis ſubſtantialibs, deque congruentibus quibuſdam non ſubſtantialibus, appellationis, f.604. q.146.

Qui poſſint, quiue non poſſint appellare, f.608. q.147.

Appellatio coram quo ſit interponenda, quo tempore, & quomodo in eodem tempore, & deinceps ſe gerere debeat Iudex a quo, appellatione pendente, f.612. q.148.

A quibus Iudicibus appellari poſſit, f.620. q.149.

An in ſententijs criminalibus appellatio detur, f.623. q.150.

Ad quem Iudicem appellatio ſit facienda, f.629. q.151.

De officio Iudicis, ad quem, f.631. q.152.

Infra quantum tempus cauſa appellationis inchoanda, & terminanda ſit, f.636. q.153.

De effectibus appellationis, f.640. q.154.

De remedijs, appellatione deficiente, f.643. q.155.

Quomodo proceſſus Regularium, qui dicuntur nulli, vel alias defectibiles reparari, ſeu defendi poſſint, f.651. q.156.

De ſententiæ criminalis executione, f.662. q.157.

Finis Indicis Quæſtionum Teoriæ.

INDEX RERVM
OMNIVM NOTABILIVM,
Quæ in prima Parte
EPITOMES TEORIÆ
Variarum Quæſtionum, & communium opinionum Cauſarum Iudicialium Regularium continentur.

A

Abortus.

1. ABortionis poculum præbens, ſeu recipiens, qua pœna puniatur, fol.404. quæſt.111. num.9.& 10.

Abſentiæ cauſæ.

2. Abſentiæ cauſas ad allegandas, vel aliud impedimentum, Procurator, vel Conſiliarius, an admittatur, f.349. q.97. per totam; Vide in ver. Procurator n.163.

Abſolutio Rei.

3. Abſoluendus eſt Reus negans, actore non probante, f.332. q.92. nu.1. Licèt Reus onus probandi aſſumpſerit, n.2. In paribus probationibus Rei, & Fiſci abſoluendus eſt Reus negans, n.3. Abſoluendus eſt Reus, dum pro ſe offuſcantes habet probationes, n.4. Quo caſu nec torquendus eſt Reus, licèt prius inditiatus eſſet ad torturam, n.5. An in propoſito caſu diffinitiuè, vel rebus ſic ſtantibus, Reus abſoluendus ſit.

4. Abſoluendus eſt Reus probans aliquo modo licitum eſſe id, de quo imputatur, f.334. q.93. n.1. Et interpretatio facienda eſt, quæ delictum excludat, n.2. Vel quæ delictum minuat, n.3. Quid in minis, n.4. Lex prohibens benignè interpretanda eſt, n.5.

5. Abſolutus de vno delicto, pro eodem amplius vexari non debet, f.339. q.94. n.28. Quamuis indicia ſuperuenirent, dum quis vt innocens fuit abſolutus, n.30. Secus ſi abſolutus fuerit ex hactenus deductis, n.31. Et hæc exceptio litis ingreſſum impedit, n.29. Ius procedendi contra abſolutum cum clauſula (ex hactenus deductis) quantum duret, n.32. Abſolutus ob defectum probationum, an ex nouis indicijs moleſtari poſſit, n.33. Abſolutoria, in dubio, lata, præſumitur ex defectu probationum, n. eodem. Abſolutus, an iterum moleſtari poſſit, ſi delicti qualitas mutetur, n.34. Confitens iudicialiter delictum poſt abſolutionem iterum moleſtari poteſt, n.35. Abſolutus ex hactenus deductis, ex confeſſione extraiudiciali poſtea ſequuta, torqueri poteſt, ibidem. Quid in abſoluto per viam indulgentiæ, vel ſecundum eius iuramentum, n.36. Fraude ceſſante, in vno loco abſolutus, vel condemnatus, alibi moleſtari non debet, n.37. Non modo abſolutus, ſed etiam condemnatus, pro eodem delicto

moleſtari non poteſt, n.40. Nec ab eodem, nec ab alio Iudice, & quid dum Reus in contumacia punitus fuit, n.39. Vel non condignè, n.38. & 42. Quando Reus dicatur condignè punitus, n.43. Quid ſi Reus defectu iuriſdictionis ſufficienter punitus non fuit, n.44. Vel dum quis fuit abſolutus, vel condemnatus per præuaricationem, n.45. An agens de proprio intereſſe accuſare poſſit abſolutum, vel condemnatum, n.46.

6. Abſolutus diffinitiuè, ſi poſtea ſponte iudicialiter delictum fateatur condemnari poteſt, f.294. q.83. n.20. & 21. & f.560. q.134. n.19. Quid in abſoluto ex hactenus deductis, f.560. q.134. n.20.

Acceſſus ad Monaſteria.

Acceſſus ad alloquendum cum exiſtentibus intra clauſuram Monaſterij prohibitus eſt Regularibus, f.542. q.130. n.32. An in hoc caſu Regulares in excommunicationem Epiſcopalem in hoc ſuperadditam incidant, & de licentia illis ab Epiſcopo conceſſa, ibidem.

Accommodans ad delinquendum.

Accomodans delinquenti aliquid ad delinquendum, qua pęna puniatur, f.429. q.112. n.17. 18. & 19.

Accuſatio, Accuſare, Accuſator, &c.

9. Accuſationis materia habetur in toto tract.3. f.65. à q.21. vſq; ad q.24.

10. Accuſationem, an fraterna correctio præcedere debeat, f.65. q.21. n.1. Dicta de denunciatione ferè omnia in accuſatione obſeruanda ſunt, ibidem. Accuſatio quid, n.2.

11. Accuſare quilibet poteſt Regulares, qui in Iure non eſt prohibitus, f.65. q.21. n.3. Qui de Iure ab accuſando repellantur, n.4. An proceſſus valeat, dum illegitimus eſt Accuſator, n.5. Quid inter Regulares in ordine ad inhabilem Accuſatorem, n.6. De Iure Canonico quilibet, de quolibet delicto accuſare, & accuſari poteſt, n.7. An Accuſatus accuſare poſſit, n.4.

12. Accuſatio Regularibus licita eſt, f.67. q.22. n.1. Declaratur, n.2. Probatur, n.3. & 4. De conſilio Regulares ab accuſatione abſtineant, n.5.

13. Accuſator, an ſe ſubſcribere debeat ad pęnam talionis, f.68. q.23. n.3. Quæ excuſent Accuſatorem à pęna talionis, n.4. & 5. Accuſator præuaricator, colluſor, aut tergiuerſator punitur, n.6. Concluſio facienda eſt in accuſatione, & eam an Iudex ſequi teneatur, n.7. Apud Regulares non omnia ſupradicta in accuſatione requiruntur, n.8. Requiſita in denunciatione etiam in accuſatione requiruntur, n.2.

14. Accuſatio, & denunciatio in quibus differant, f.73. q.24. n.21.

15. Accuſatus criminaliter pendente accuſatione à teſtificando repellitur, f.108. q.34. n.2. Idem dic de denunciato, vel inquiſito, n.3. Limitatur dupliciter, n.4. & 5.

16. Accuſatione porrecta, quomodo gerere ſe debeat Iudex, f.70. q.24. n.1. Calumniæ iuramẽtum ab Accuſatore exigat Iudex, n.2. Inter plures Accuſatores extraneos, quis ſit præferendus, & an plures admittendi ſint, n.3. 4. & 5. Quid inter non extraneos, n.6. & 7. An plures in eodem libello accuſari poſſint, vel vnus de pluribus delictis, n.8. Vel vnus in diuerſis libellis accuſari; Et an ſuperſedendum ſit ad hoc, vt omnes cauſæ ſimul expediantur, ibidem. Offenſus, an cogi poſſit ad accuſandum, n.9. An accuſatio contra Officialem, durante officio, ſit admittenda, n.10. 11. & 12. An, & quomodo accuſatio contra Vniuerſitatem admittatur, n.13. 14. & 15. Omnes regulariter accuſari poſſunt, & accuſatus de vno poteſt eodem tempore de alio accuſari delicto, n.16. Quilibet de quolibet, de Iure Canonico, admittitur ad accuſandum, n.17. Accuſatio legitima admitti debet, & interim accuſatus promoueri non poteſt, & proceſſus proſequendus, n.18. Limitatur hoc dupliciter, n.19.

17. Accuſationis, vel denunciationis ex defectu nullitates prætenſę, eo quod non contineant ſubſtantialia, & eſſentialia, quomodo reparentur, & defendantur, f.655. q.156. n.21. Quid apud Regulares, n.22. Puta, ſi prohibitus admittatur ad accuſandum, vel denunciandum, n.23.

Acta, & Actor.

18. Acta omnia coram Iudice appellationis tranſportari debent, aliàs ſententiam nullam ferret, f.634. q.152. n.22. Niſi

acta

acta non traſportata neceſſaria non eſſent, n.23. Acta, an debeat attendere Iudex, & ſecundum ea iudicare, dum extraiudicialiter aliter ſibi conſtat, f.577.q.128. n.20.

19. Actore, vel Fiſco non probante, an Reus abſoluendus ſit, f.332. q.92. per totam; Vide in ver. Abſolutio Rei, n.3.

Actus.

20. Actus proximus delicto quis dicatur, f.549.q.132.n.5. Exemplificatur in fornicatione, & in homicidio, n.6.

21. Actu de remoto, f.550. q.132. n.8. De tractatu, ſeu ordinatione, n.9.

Admenatio.

22. Admenatio grauis eſt iniuria, f.534. q.128 n.8.

Adminiculum.

23. Adminiculum, quid, & quotuplex, f.212. q.61. n.11.

24. Adminicula, & circumſtantiæ non probantur per teſtes inhabiles, f.125. q. 40. n.7.

25. Adminiculatiuè teſtes ſingulares, qui dicantur, f.137. q.44 n 4. Benè probant n 16. Ampliatur à n.17 vſque ad n.36. Declaratur à n.17. vſq; ad n.20. An probent plenè delictum in genere, n 21. vſque ad n.23. Plenè famam probant, n.29. Vel dum Iudex ità arbitratur, n.34. Contra producen. f.125. q.41. n.2. & 5.

Adulterium, & Adulter.

26. Adulterium quid, f.460. q.116. n.1. De eius pęnis, q.116. per totam; Pęna mortis de Iure Ciuili adulterium punitur, n.2. Quid de Iure Canonico, n.3. Pęna accommodantis domum ad adulterandum, n.4. An pęna adulterij puniatur, rem habens cum Meretrice nupta, n.5. Pęna adulterij de conſuetudine, quæ ſit, n.6. Quæ apud nos, n.7. An de adulterio puniatur, qui à ſe cognitam ignorabat eſſe nuptam, n.8.

27. Adulterium quomodo præſumatur, & probetur, f.475. q.120. per totam. Vide in ver. Copula carnalis, n.211. vſq; 217. Adulterio multiplicato, an, & quando pęnę ſint multiplicandæ, f.392. q.108. n.29. & 30.

28. Adulter teſtis repellitur, f.103. q.31. n.12.

Aduocatus.

29. Aduocatus, ſeu Procurator, an in criminalibus admittatur ad comparendum pro defenſione, ſeu excuſatione abſentis Rei, f.344. q.96. per totam. Vide in ver. Procurator, n.153. vſq; ad n.163.

30. Aduocatus an admittatur ad allegandum abſentiæ Rei cauſas, vel aliud impedimentum, f.349. q.97. per totam. Vide in ver. Procurator, n.164.

31. Aduocatum Rei corrumpens ad huius defenſiones impediendas, punitur, f.320. ante q.88. n.2.

32. Aduocatus allegans Iudicem ſuſpectum, cauſa non probata, punitur, f.320. ante q.88. n.3.

33. Aduocatum Reum defendentem Iudex non libenter audiens, ſuſpectus redditur, f.320. ante q.88. n.3.

Aequiuocare.

34. Æquiuocare poteſt Reus, veritatem negando, quamuis legitimè interrogatus, ad mortem vitandam, dum eſt ſpes euadendi, f.284. q.81. n.22. & 23. & etiam ad euitandas aliàs grauiſſimas pęnas, n.24. Item dum factum à peccato excuſatur, n.25. Vel qualificatè poteſt reſpondere, ab affirmatiua incipiendo, ſed melius erit, ſi à negatiua incipiat, n 26. & 27.

Affectatus Teſtis.

35. Affectatè teſtis deponens, an probet, f.97. q.29. n.36.

Affectionatus Teſtis.

36. Affectionatus teſtis, an repellatur, f.96. q.29. n.35. Affectionatus teſtis ſe oſtendens magis vni parti, quam alteri, n.39.

Affectus.

37. Affectus, ſeu conatus, effectu non ſequuto, an, & quomodo puniatur, f.549. q.132. per totam, Vide in ver. Attentans, n.152. vſque ad n.156.

Affinis, & affinitas.

38. Affinis teſtis, vel conſanguineus repellitur, f.93. q.29. n.17. Ampliatur vſq; ad n.21. Limitatur à n.23. vſq; ad n.25.

39. Affinitas ex illicito coitu contrahitur vſq; ad gradum.2. & vſque ad eundem inceſtus committitur, f.164. quæſt.116. n.19.

Affirmans Teſtis.

40. Affirmanti teſti in contrarietate magis creditur, quàm neganti, f.154. q.46. n.11. Ampliatur à n.12. vſq; ad n.14. Limitatur à n.15. vſq; ad n.22.

Aggreſſio.

41. Aggreſſionis pęna apud nos, f.426. q.111. n.110.

Alapa.

42. Alapa atrox eſt iniuria, f.534. q.128. n.5.

Alchimia.

43. Alchimia an ſit punibilis, f.400. q.110. n.17.

Alloqui.

44. Alloqui cum exiſtentibus intra clauſuram Monialium. Vide in ver. Loqui. n.48.

Alternatiua.

45. Alternatiua appellatio valet, fol.608. q.146 n.23.

Ambaſciata.

46. Ambaſciatam delicti portans, qua pęna puniatur, f.430 q.112. n.23.

Amicus, & Amicitia.

47. Amicus verberans, non præſumitur facere animo iniuriandi, f.535. q.128. n.13.

48. Amicus in cauſa amici in teſtem admittitur, f.91. q.29. num.2. Ampliatur, n.3. Obijcitur, & declaratur, n.4. Limitatur Regula, n.5. Sublimatur limitatio, n.6. & 7.

49. Amicitia eſt cauſa recuſandi Iudicem, de qua, f.19. q.6. n.43. vſq; ad n.51.

Amplexus.

50. Amplexus eſt coniectura copulę, f.477. q.120. n 9.

Animoſus Teſtis.

51. Animoſus teſtis, an probet, f.97. q.29. n.37.

Animus offendendi.

52. Animus iniuriandi in iniuriante quando non præſumitur, f.517. q.125. n.49. In amico verberante iniuriandi animus non præſumitur, f.535. q.128. n.13.

53. Animus occidendi homicidio ſequuto in dubio præſumitur, f.420. q.111. n.82. Hic animus coniecturis probatur, n.83. Animus non occidendi, an Rei iuramento probetur, n.84.

54. Animus occidendi præſumitur ex qualitate armorum, & exemplificatur, f.420. q. 111. n.85. Item ex qualitate, & iteratione vulnerum, n.86. Item ex parte periculoſa vulnerata, n.87. Nec non ex mala qualitate perſonæ vulnerantis, n. 88. Sicut etiam ex verbis prolatis ante, poſt, vel in ipſa rixa, n.89. Similiter ex verbis minantibus, ſeu iactationis ante delictum, non modo animus occidendi, ſed etiam deliberatus præſumitur, ibidem. An ratione loci commiſſi homicidij, puta in Eccleſia, animus deliberatus præſumatur, n.90. Vel ratione temporis, quia de nocte, n.91. Aut quia homicida antea armatus inceſſit, ſiue euaginata arma deferebat, vel arma venenata, & prohibita erant, ſeu cum aſſiſtentia amicorum, præſertim armatorum, n 92. Ex præcedente conſilio, & tractatu animus deliberatus præſumitur, ſicut etiam ex inſidijs, ſeu præparatione pecuniarum, equorum, armorum, vel ſimilium, n.93. Præmeditatio, ſeu deliberatio in dubio non p æſumitur, n.94.

55. Animus non occidendi præſum tur, dum arma offenſiua apta non erant ad occidendum, f.422. q.111. n.95. Similiter ex modo percutiendi inepto ad occidendum, ſeu dum percuſſio facta fuit lapide vel pugno, ſiue calce, aut du n amicitia præceſſit, n.95.

Aperiens viam ad inquirendum.

56. Aperiens viam ad inquirendum, vel ad formandam nouam proceſſus telam, an poſſit examinari, & probet examinatus vt teſtis, f 34. q.11. num.9. & f.43. q.13. n.20.

Apices.

57. Apices quid, f.23. q.8. n.2. Apicibus dimiſſis procedere poſsit Regulares ſummariè, ſimpliciter, de plano, ſola facti veritati inſpecta, ſine ſtrepitu, & figura iudicij, n.3. Vbi Bonif. Indultum, n.4. & 5. Declaratur Regula, & Indultum, n.6. Aliæ Regulę explanationes pro ſingulis eiuſdem Regulæ particulis à n.8. vſq; ad n. 16. Limitatur eadem Regula à n.18. vſq; ad n.21.

58. Apices non ſeruentur in ſententia Regularium, f.602. q.145. per totam. Vide in ver. ſententia. n.36. 37. & 38.

Apoſtata.

59. Apoſtata à teſtimonio repellitur, f.104. q.31. n.16.

60. Apoſtata, vel fugitiuus, ſeu vagus, quando ſit Religioſus, de Monaſterio egrediens ſine Superioris facultate, f.539. q.130. n.15. Quid in carcerato aufu-

aufugiente, n. 16. 17. & 18. Vel in cooperante ad fugam, n. 19. Seu in fauente, detinente, aut occultante apoſtatas, n. 20.

61. Apoſtatæ poſſunt capi, & carcerari à Superioribus, f. 540. q. 130. n. 21. Ab ijſdem requiri debent, n. 22. Benignè recipi, niſi &c. ibid. Iniquè ſubditus grauatus, an poſſit aufugere, n. 23.

Apoſtoli.

62. Apoſtoli quid, f. 619. q. 148. n. 36. In apoſtolis cauſa delationis, vel non delationis eſt exprimenda, ibidem. Quinam dicantur dimiſſorij, vel delatorij apoſtoli, n. 37. Quomodo in illis gerere ſe debeat Iudex, ibidem.

63. Apoſtoli reuerentiales, ſeu reuerendi, qui dicantur, & in quo à dimiſſorijs differant, q. 148. n. 38. Etiam in his reuerentialibus cauſa eſt exprimenda, ibid.

64. Apoſtoli refutatorij, qui dicantur, f. 620. q. 148. n. 39. Etiam in iſtis cauſa eſt exprimenda, ibidem.

65. Apoſtoli teſtimoniales, qui ſint, & quando dentur, f. 620. q. 148. n. 40. Dum alia à ſupradictis, in hoc ver. Apoſtoli, appellatione pendente, præſtanda ſunt à Iudice à quò pro faciliori appellationis exitu, videat ipſe Iudex adnotata, f. 612. in q. 148. à n. 1. vſq; ad n. 35. ne aliquid attentet præterea, niſi de conſenſu appellantis. Ea verò, quæ appellatione pendente, Iudex in ordine ad apoſtolos præſtare poteſt, habentur à n. 27. vſq; ad n. 35. Vide in ver. Appellatio, n. 83. vſq; ad n. 96.

Appellatio.

66. Appellatio, & recuſatio æquiparantur, f. 21. q. 6. n. 57.

67. Appellari poteſt ab admiſſione teſtis inhabilis, f. 121. q. 39. n. 7.

68. Appellans à captura, carceratione, ſeu à ſententia carcerationis, an ſit relaxandus, f. 257. q. 79. n. 14.

69. Appellatio non datur in notorijs delictis, f. 318. q. 87. n. 20. Nec etiam dum Reus repertus eſt in flagranti, num. 25.

70. Appellatio quid, f. 604. ante q. 146. n. 3.

71. Appellationis ſubſtantialia enumerantur, f. 604. q. 146. n. 1. Appellatio continere debet nomen appellantis, n. 2. Iudicis à quo n. 3. Sententiam, à qua appellatur, n. 4. Diem appellationis, n. 5. In ſcriptis appellatio eſſe debet, dum ſtatim poſt ſententiam non appellatur, n. 6. & 7 etiam ab interlocutoria vim diffinitiuæ habente, n. 8. Admiſſa tamen ſine ſcriptis tenet, n. 9. Quid ſi oretenus, ſtatim ſententia lata, appelletur, n. 10. An, & quæ ſcriptura in propoſito inter Regulares requiratur, n. 11. & 12.

72. Appellationis non ſubſtantialia, ſed congruentia enumerantur, f. 606. q. 146. n. 13. Verbum appello non eſt neceſſarium, n. 14. Expreſſio cauſæ in appellatione à diffinitiua neceſſaria non eſt, quod tamen multipliciter limitatur, n. 15. An in appellatione à mera interlocutoria cauſæ expreſſio requiratur n. 16. & 17. Quid apud Regulares, eodem n. 17. Dum cauſa debet exprimi, hæc rationabilis ſit, n. 18. De congruo appellati nomen exprimitur, n. 19. Item Iudicis ad quem, n. 20. Et dum huius nomen non exprimitur, ad proximum Superiorem dicitur appellatum, ibidem. Quid de Iure Canonico, n. 21. Declaratur, n. 22.

73. Appellatio alternatiua an ſubſiſtat, f. 608. q. 146. n. 23.

74. Appellatio copulatiua an ſit valida, f. 608. q. 146. n. 24.

75. Appellare poteſt omnis iniuſtè grauatus, f. 608. q. 147. n. 1. Etiam excommunicatus, n. 2. Quilibet non prohibitus, n. 3. Regulares iniuſtè grauati, an appellare poſſint, n. 6. An detur appellatio à correctione Regulari, n. 7.

76. Appellationis renunciatio, an teneat, f. 609. q. 147. n. 3.

77. Appellare Procurator, an poſſit, & debeat, f. 609. q. 147. n. 4. Extraneus ſine mandato, an poſſit appellare, n. 5.

78. Appellare conuictus poteſt, fol. 610. q. 147. n. 8.

79. Appellare an contumax poſſit, f. 610. q. 147. n. 10. & 11.

80. Appellare non grauatus minimè poteſt, f. 610. q. 147. n. 12.

81. Appellare confeſſus, & conuictus non poteſt, f. 610. q. 147. n. 13. & 14. Niſi rationabilem inducat cauſam, n. 15. Vel niſi condemnatio eſſet exceſſiua, n. 16. Sed in omni caſu, ſi Iudex ad quem inhibeat, ſuperſedendum eſt, n. 17.

82. Appellare poteſt confeſſus tantum,

Aggreſſio.

41. Aggreſſionis pęna apud nos, f.426. q.111. n.110.

Alapa.

42. Alapa atrox eſt iniuria, f.534. q.128. n.5.

Alchimia.

43. Alchimia an ſit punibilis, f.400. q.110. n.17.

Alloqui.

44. Alloqui cum exiſtentibus intra clauſuram Monialium. Vide in ver. Loqui. n.48.

Alternatiua.

45. Alternatiua appellatio valet, fol.608. q.146 n.23.

Ambaſciata.

46. Ambaſciatam delicti portans, qua pęna puniatur, f.430 q.112. n.23.

Amicus, & Amicitia.

47. Amicus verberans, non præſumitur facere animo iniuriandi, f.535. q.128. n.13.

48. Amicus in cauſa amici in teſtem admittitur, f.91. q.29. num.2. Ampliatur, n.3. Obijcitur, & declaratur, n.4. Limitatur Regula, n.5. Sublimatur limitatio, n.6. & 7.

49. Amicitia eſt cauſa recuſandi Iudicem, de qua, f.19. q.6. n.43. vſq; ad n.51.

Amplexus.

50. Amplexus eſt coniectura copulę, f.477. q.120. n 9.

Animoſus Teſtis.

51. Animoſus teſtis, an probet, f.97. q.29. n.37.

Animus offendendi.

52. Animus iniuriandi in iniuriante quando non præſumitur, f.517. q. 125. n.49. In amico verberante iniuriandi animus non præſumitur, f.535. q.128. n.13.

53. Animus occidendi homicidio ſequuto in dubio præſumitur, f.420. q.111. n.82. Hic animus coniecturis probatur, n.83. Animus non occidendi, an Rei iuramento probetur, n.84.

54. Animus occidendi præſumitur ex qualitate armorum, & exemplificatur, f.420. q. 111. n.85. Item ex qualitate, & iteratione vulnerum, n.86. Item ex parte periculoſa vulnerata, n.87. Nec non ex mala qualitate perſonæ vulnerantis, n.88. Sicut etiam ex verbis prolatis ante, poſt, vel in ipſa rixa, n.89. Similiter ex verbis minantibus, ſeu iactationis ante delictum, non modo animus occidendi, ſed etiam deliberatus præſumitur, ibidem. An ratione loci commiſſi homicidij, puta in Eccleſia, animus deliberatus præſumatur, n.90. Vel ratione temporis, quia de nocte, n.91. Aut quia homicida antea armatus inceſſit, ſiue euaginata arma deferebat, vel arma venenata, & prohibita erant, ſeu cum aſſiſtentia amicorum, præſertim armatorum, n 92. Ex præcedente conſilio, & tractatu animus deliberatus præſumitur, ſicut etiam ex inſidijs, ſeu præparatione pecuniarum, equorum, armorum, vel ſimilium, n.93. Præmeditatio, ſeu deliberatio in dubio non p æſumitur, n.94.

55. Animus non occidendi præſumitur, dum arma offenſiua apta non erant ad occidendum, f.422. q.111. n.95. Similiter ex modo percutiendi inepto ad occidendum, ſeu dum percuſſio facta fuit lapide vel pugno, ſiue calce, aut dum amicitia præceſſit, n.95.

Aperiens viam ad inquirendum.

56. Aperiens viam ad inquirendum, vel ad formandam nouam proceſſus telam, an poſſit examinari, & probet examinatus vt teſtis, f 34. q.11. num.9. & f.43. q.13. n.20.

Apices.

57. Apices quid, f.23. q.8. n.2. Apicibus dimiſſis procedere poſſūt Regulares ſummariè, ſimpliciter, de plano, ſola facti veritati inſpecta, ſine ſtrepitu, & figura iudicij, n.3. Vbi Bonif. Indultum, n.4. & 5. Declaratur Regula, & Indultum, n.6. Aliæ Regulę explanationes pro ſingulis eiuſdem Regulæ particulis à n.8. vſq; ad n.16. Limitatur eadem Regula à n.18. vſq; ad n.21.

58. Apices non ſeruentur in ſententia Regularium, f.602. q.145. per totam. Vide in ver. ſententia. n.36. 37. & 38.

Apoſtata.

59. Apoſtata à teſtimonio repellitur, f.104. q.31. n.16.

60. Apoſtata, vel fugitiuus, ſeu vagus, quando ſit Religioſus, de Monaſterio egrediens ſine Superioris facultate, f.539. q.130. n.15. Quid in carcerato aufu-

auſugiente, n 16. 17. & 18. Vel in cooperante ad fugam, n.19. Seu in fauente, detinente, aut occultante apoſtatas, n.20.

61. Apoſtatæ poſſunt capi, & carcerari à Superioribus, f.540. q.130. n.21. Ab ijſdem requiri debent, n.22. Benignè recipi, niſi &c. ibid. Iniquè ſubditus grauatus, an poſſit auſugere, n.23.

Apoſtoli.

62. Apoſtoli quid, f 619. q.148. n.36. In apoſtolis cauſa delationis, vel non delationis eſt exprimenda, ibidem. Quinam dicantur dimiſſorij, vel delatorij apoſtoli, n.37. Quomodo in illis gerere ſe debeat Iudex, ibidem.

63. Apoſtoli reuerentiales, ſeu reuerendi, qui dicantur, & in quo à dimiſſorijs differant, q.148. n.38. Etiam in his reuerentialibus cauſa eſt exprimenda, ibid.

64. Apoſtoli refutatorij, qui dicantur, f.620. q.148. n.39. Etiam in iſtis cauſa eſt exprimenda, ibidem.

65. Apoſtoli teſtimoniales, qui ſint, & quando dentur, f.620. q.148. n.40. Dum alia à ſupradictis, in hoc ver. Apoſtoli, appellatione pendente, præſtanda ſunt à Iudice à quò pro faciliori appellationis exitu, videat ipſe Iudex adnotata, f.612. in q.148. à n.1. vſq; ad n.35. ne aliquid attentet præterea, niſi de conſenſu appellantis. Ea verò, quæ appellatione pendente, Iudex in ordine ad apoſtolos præſtare poteſt, habentur à n.27. vſq; ad n.35. Vide in ver. Appellatio, n.83. vſq; ad n.96.

Appellatio.

66. Appellatio, & recuſatio æquiparantur, f.21. q.6. n.57.

67. Appellari poteſt ab admiſſione teſtis inhabilis, f.121. q.39. n.7.

68. Appellans à captura, carceratione, ſeu à ſententia carcerationis, an ſit relaxandus, f.257. q.79 n.14.

69. Appellatio non datur in notorijs delictis, f.318. q.87. n.20. Nec etiam dum Reus repertus eſt in flagranti, num.25.

70. Appellatio quid, f 604. ante q.146. n.3.

71. Appellationis ſubſtantialia enumerantur, f.604. q.146. n.1. Appellatio continere debet nomen appellantis, n.2. Iudicis à quo n.3. Sententiam, à qua appellatur, n.4. Diem appellationis, n.5. In ſcriptis appellatio eſſe debet, dum ſtatim poſt ſententiam non appellatur, n.6. & 7. etiam ab interlocutoria vim diffinitiuæ habente, n.8. Admiſſa tamen ſine ſcriptis tenet, n.9. Quid ſi oretenus, ſtatim ſententia lata, appelletur, n.10. An, & quæ ſcriptura in propoſito inter Regulares requiratur, n.11. & 12.

72. Appellationis non ſubſtantialia, ſed congruentia enumerantur, f.606. q.146. n.13. Verbum appello non eſt neceſſarium, n.14. Expreſſio cauſæ in appellatione à diffinitiua neceſſaria non eſt, quod tamen multipliciter limitatur, n.15. An in appellatione à mera interlocutoria cauſæ expreſſio requiratur n.16. & 17. Quid apud Regulares, eodem n. 17. Dum cauſa debet exprimi, hæc rationabilis ſit, n.18. De congruo appellati nomen exprimitur, n.19. Item Iudicis ad quem, n.20. Et dum huius nomen non exprimitur, ad proximum Superiorem dicitur appellatum, ibidem. Quid de Iure Canonico, n.21. Declaratur, n.22.

73. Appellatio alternatiua an ſubſiſtat, f.608. q.146. n.23.

74. Appellatio copulatiua an ſit valida, f.608. q.146. n.24.

75. Appellare poteſt omnis iniuſtè grauatus, f.608. q.147 n.1. Etiam excommunicatus, n.2. Quilibet non prohibitus, n.3. Regulares iniuſtè grauati, an appellare poſſint, n.6. An detur appellatio à correctione Regulari, n.7.

76. Appellationis renunciatio, an teneat, f.609. q.147. n.3.

77. Appellare Procurator, an poſſit, & debeat, f.609. q.147. n.4. Extraneus ſine mandato, an poſſit appellare, n.5.

78. Appellare conuictus poteſt, fol.610. q.147. n.8.

79. Appellare an contumax poſſit, f.610. q.147. n.10. & 11.

80. Appellare non grauatus minimè poteſt, f.610. q.147. n.12.

81. Appellare confeſſus, & conuictus non poteſt, f.610. q.147. n.13. & 14. Niſi rationabilem inducat cauſam, n.15. Vel niſi condemnatio eſſet exceſſiua, n.16. Sed in omni caſu, ſi Iudex ad quem inhibeat, ſuperſedendum eſt, n.17.

82. Appellare poteſt confeſſus tantum, cau-

cauſam offuſcantem, vel excuſantem confeſſionem in appellatione inſerendo, f.611.q.147.n.18. Ad quid in hoc caſu cauſa exprimatur, & quid ſi non exprimeretur, n 19. Conſtitutiones Marchiæ, & Pij V. in propoſito declarantur, n.20.

83. Appellatio interponenda eſt coram Iudice à quo, f 612.q.148.n.1. Quid ſi plures ſententiam tulerint, n.2. De conſuetudine appellare ſufficit coram Notario cauſæ in eius Officio, etiam Iudice abſente, n 3.

84. Appellatio coram honeſtis viris, quomodo interponatur, dum Iudex à quo, vel præſens non eſt, vel iuſte timetur, f.612.q.148.n.3.

85. Appellandum eſt intra decem dies, f.612.q.148.n.4.& 8. Etiam ab interlocutoria, n.5. Saltem coram honeſtis viris, vel Iudice ad quem, n.6. Aliàs ſententia in iudicatum tranſiret, n.7.

86. Appellari in grauamine ſucceſſiuo poſt decem dies poteſt, puta à carceribus, triremibus, vel exilio, f.614.q.148.n.9. Sed obſeruetur, vt appellatio interponatur à præſenti detentione, n.10. A declaratoria tamen, quod Reus legitimè carceratus fuerit intra decem dies appellari debet, n.12. Quid in conſentiente grauamini ſucceſſiuo inflicto, n.13.

87. Appellatur poſt decem dies à ſententia per dolum lata, f.615.q.148.n.14. Item dum ſententiatus non potuit, vel difficulter appellare intra decendium, n.15.

88. Appellare dum quis non poteſt poſt decem dies, valebit tamen vti alijs remedijs, puta, dicere de nullitate poterit, item Iudicis officium implorare, ſeu reſtitutionem in integrum petere, f.615. q.148.n.16.

89. Appellari ſemper poteſt ab excommunicatione, f.615.q.148.n.17.

90. Appellari, an poſſit à conductione ad carceres, f.614.q.148.n.11. Quid ſi carceratus appellet, petens relaxari, ibid.

91. Appellatione pendente nihil innouandum, f.615. q.148.n.18. Iudex innouans punitur, n.19. Niſi Cautela vtatur, de qua, n.20.

92. Appellatio in dubio eſt admittenda, f.616.q.148.n.21.

93. Appellatio notoriè iniuſta eſt reijcienda, & ſententia exequenda, f.616.q.148. n.22.

94. Appellatione pendente Iudex à quo plura præſtare poteſt ſine innouatione, f.616.q.148.n 23. Puta cognoſcere, an appellationi ſit deferendum, n 24. Vbi notatur quomodo in hoc Iudex pronunciare debeat ; Modus cognoſcendi, an appellatio admittenda ſit, n.25.

95. Appellatio dum non eſt proſequuta, Iudex à quo ſuam poteſt exequi ſententiam, f 617.q.148 n.26.

96. Appellatione pendente, plura præſtare poteſt Iudex à quo in ordine ad apoſtolos, f.617 q.148.n.27. Poteſt enim, & debet poſtulatos apoſtolos exhibere, n.28. Quid ſi non petantur, ibid. Non tenetur Iudex ſtatim apoſtolos dare, n.29. nec Reus illicò eos petere, cautius tamen eſt, vt in appellatione petantur, ibidem. Quid ſi non poſtulentur intra debitum tempus, n. eodem. Poteſt Iudex intra triginta dies de apoſtolis reſpondere, terminumque præfigere ad redeundum pro ipſis, n.31. Quando triginta dies currere incipiant, & quid ſi interim Iudex appellationis impetretur, ibidem. Item præfigere poteſt Iudex à quo terminum appellanti ad ſe præſentandum cum apoſtolis coram Iudice ad quem, n.32. Quid ſi idem Iudex terminum non præfixerit, ibidem. Iudex requiſitus poteſt, & debet apoſtolos dare, n.33. Ea, quæ hic de apoſtolis dicta ſunt, locum etiam habent in appellatione ab interlocutoria, n.34. Quid ſi non petantur apoſtoli, n.35. Quædam de his vide in ver. Nullitas, n.72.

97. Appellari à quocunque Iudice regulariter poteſt, f.620.q.149.n.1. à quo expreſſè appellatio prohibita non eſt, n.2. A ſupremo Principe non poteſt appellari, n.3. Vt à Papa, &c. n.4. A quo appellans ad futurum Concilium, excommunicatur, ibidem. Nec à Concilio generali, cui præfuit Papa, neuè à Senatu Cardinalium, n.5. Ab vno Cardinali, quàuis Legato à Latere, appellari poteſt, ibidem. Non appellatur à Rege, n.6. Recurſus tamen ad ſupremos Principes licitus eſt, n.7. Quid in ſententia ſupremi Principis prolata ex alterius relatio-

latione, n.8.
98. Appellari non poteſt à ſententia Iudicis dati à Principe cum clauſula (appellatione remota) Princeps enim per reſcriptum appellationem tollere poteſt, f.621. q.149. n.9. Idem dic de ſimilibus clauſulis, licèt non adeò apertis, n.10. Clauſulæ prædictę, an ad omnia in patentibus literis contenta referantur, n.11. Stantibus prædictis clauſulis, ſi ſententia exequuta fuerit, an per viam attentatorum ſit reuocanda, n.12. Efficaciores ſunt clauſulæ à Iure inductæ, quàm à reſcripto Principis, n.13. Clauſula, (appellatione remota) quid operetur in ordine ad Iudicem à quo, n.14. Quid verò quoad Iudicem ad quem, n.15. Quid ſi quis notoriè eſſet grauatus, n.16.
99. Appellatio an detur ab executore, f.622. q.149. n.17.
100. Appellare an poſſint à proprio Iudice, vel à Syndicatoribus officiales pro delictis in officio commiſſis, fol.622. q.149. n.18.
101. Appellatio apud nos, an detur, à ſententia lata à Prouinciali cum Diffinitoribus, f.622. q.149. n.19.
102. Appellari poteſt in criminalibus ab omni ſententia, f.623. q.150. n.1. Etiam in cauſis ſummarijs, n.2. Et in atrociſſimis, n.6. Quid in ſymonia, n.7. In raptu, n.8. In crimine falſæ monetæ, &c. In aſſaſſinio, in homicida contumace, n.9.
103. Appellationi an renunciari poſſit, f.623. q.150. n.3. Tacitè, n.4. Vel expreſsè, n.5.
104. Appellationem quando denegant Iura, intelligi debent, dum Reus eſt confeſſus, aut conuictus, vel in flagranti repertus, f.624. q.150. n.10. Et tunc præſertim in atrociſſimis appellatio admittitur, dum cauſa iniuſtæ ſententiæ in appellatione exprimitur, ibidem.
105. Appellatione pendente, nihil innouandum, & Iudex innouans punitur, & ei de facto reſiſti poteſt, f.625. q.150. n.11. Quid ſi non ſit appellatum, ſed terminus decem dierum pendeat, ibidem.
106. Appellari poteſt à ſententia nulla, ſed non eſt neceſſè, f.625. q.150. n.12.
107. Appellari poteſt à ſententia interlocutoria vim diffinitiuę habente, f.625. q.150. n.13. Exemplificatur, ibidem. An detur appellatio à ſimplici interlocutoria, n.14. & 15.
108. Appellatio an de conſuetudine, vel de Iure municipali detur in criminalibus, f.626. q.150. n.16. Vbi notatur, quid in hoc puncto obſeruetur, declaratur, n.18. Quid ſeruandum, vbi in hoc particulari, nec conſuetudo, nec ſtatutum viget, prout apud nos, n.17.
109. Appellatio in pluribus caſibus non datur regulariter, nempè in notorio crimine, f.626. q.150. n.19. Nec à ſententia, in qua pęna à Lege taxata imponitur, n.21. Neq; à ſententia excommunicationis, quoad ſuſpenſiuum, n.22. & 23. Neuè, quando Reipublicæ intereſt acceleratio executionis ſententię, vt dum periculum eſt in mora, n.24. Nec in ſententia lata contra Officialem à proprio Iudice, ſeu à Syndicatoribus in ſpectantibus ad officium, n.25. & 26. Neque in friuola appellatione, n.27. Non datur appellatio à tribus conformibus, n.30. Vbi an poſſit dici de nullitate; Neq; appellatio datur, dum in Viſitatione pęna ad correptionem imponitur, n.31.
110. Appellationem quando dicitur non dari, intelligendum eſt, Reo confeſſo, vel plenè conuicto, ſeu in flagranti reperto, cui nec alia remedia denegantur, f.628. q.150. n.28.
111. Appellatio ab exceſſu pænę prohibita non intelligitur, f.628. q.150. n.28.
112. Appellatio ad Superiorem proximum fieri debet, f.629. q.151. n.1. Aliàs nulla eſſet appellatio, n.2. Quid in appellatione ad Papam, n.3. Vel dum medius per errorem omittitur, n.4. Aut etiam ſcienter, ſed exaduerſo de hoc non excipitur, ibid. Siue dum appellatur ad Legatum Papæ, n.5. Seu dum proximus eſt impeditus, n.6.
113 Appellatio à Regularibus, quo ordine ſit interponenda, f.630. q.151. n.8. Per ſaltum appellatio eſt nulla, n.9. Et ad tribunalia ſecularia ſub excommunicatione prohibetur, n.10.
114. Appellatur à Delegato ad cauſam ad Ordinarium Delegantem, f.630. q.151. n.11. Quid ſi Delegans, ſit & ipſe Delegatus

gatus

gatus ad vniuerſitatem cauſarum, aut ad vnam cauſam, ibidem. Quid in Delegato à Papa in partibus, vbi adeſt Legatus à Latere, n. 12. Quid ſi Delegatus ſit à ſuſpecto, n. 13.

115. Appellationis Iudicis officium latius ſe diffundit, quàm officium Iudicis à quo, f.631. q.152. n. 1. Vnde Iudex appellationis plura circa appellationem cognoſcit, n. 2. Et etiam pronunciat, an legitima ſit appellatio, &c. n. 3. An poſſit reuocare attentata, & diffinitiuam ex falſa cauſa latam confirmare, n. 4. Item inhibere poteſt Iudici à quo, n. 5. Coram Iudice appellationis, quæ appellans probare debeat, n. 6. & 7. An coram eo teſtes examinari poſſint, ibidem. Præſertim ſuper articulis productis in principali cauſa directè contrarijs; Vel ſuper capitulis omnino nouis, ibidem.

116. Appellatio à mera interlocutoria, ex actis Iudicis à quo iuſtificari debet, fol.632. q.152. n. 8. Niſi noua cauſa ſuperueniat, n. 9. Vel interlocutoria contineat damnum irreparabile, n. 10. Aut dum Iudex à quo noluit probationes admittere, aut dum Reus abeſt, n. 11. Siuè in nouis probationibus cauſæ iam expreſſæ, n. 12. Seu in allegationibus Iuris, n. 13.

117. Appellationis Iudex ſententiam iuſtam, ſed nullam confirmare poteſt, f.633. q.152. n. 13. Fallit in interlocutoria; nec non in diffinitiua executioni mandata, niſi prius attentatis reuocatis, n. 14. Item fallit, dum petitio, vel commiſſio fuit tantùm de nullitate, quo caſu prius de ea cognoſcendum eſſet, poſtea autem ſuper meritis cauſæ, n. 15. Fallit 3. dum proceſſus eſſet nullus, niſi nouus formetur, n. 16. Omnis ſententia nulla per Iudicem appellationis, præſertim confirmari poteſt, dum Reus fuit confeſſus, niſi error in ſententia eſſet expreſſus, n. 17.

118. Appellationis Iudex totam cauſam cognoſcit, f.634. q.152. n. 18. Qui pronunciat etiam ſuper acceſſorijs, n. 19. Sicut etiam ſuper deſertione, nec non ſuper expenſis, n. 20. Poteſt Iudex ad quem Reum à Iudice à quo abſolutum damnare, & damnatum abſoluere, non tortos torquere, & reliqua præſtare, quæ primus Iudex potuit, n. 21. An carceratum remittere ſibi poſſit facere, ibidem. Coram eodem Iudice appellationis omnia acta tranſportari debent, aliàs hic ſententiam nullam ferret, n. 21. Niſi acta neceſſaria non eſſent, n. 23.

119. Appellationis Iudex honori conſulere debet Iudicis à quo, qui citandus eſt, dum agitur de infligendo ei pœnam pro ſententia lata, f.635. q.152. n. 24.

120. Appellationis in ſententia illa verba inſerenda ſunt (benè, vel malè appellatum, &c.) f.635. q.152. n. 24.

121. Appellationis Iudex attendat in proceſſu Iudicis à quo eius Statutum cum in eo hoc attendi debeat, f.635. q.152. n. 25. Sed reſpectu proceſſus Iudicis appellationis ordinatoria iſtius Statuta ſequenda ſunt, licèt quo ad cauſæ deciſionem, Statuta, & Leges Iudicis à quo ſint attendenda, ibidem. Vbi declaratur, quodnam dicatur Statutum ordinatorium, vel deciſorium.

122. Appellationis cauſa intra quantum temporis ſpatium, attento Iuris termino, ſit proſequenda, f.636. q.153. n. 1. Terminum hunc Iuris Iudex à quo, dum appellationem reijcit abbreuiare non poteſt, n. 2. Dum verò appellationem admittit, vel reuerentiales apoſtolos dat, idem terminus manet, niſi alius præfigatur, n. 3. Iudex à quo præfigere poteſt terminum ad appellationem proſequendam, & quid ſi in termino iſto non fuerit proſequuta, n. 4. Quot dierum debeat hic terminus præfigi, n. 5. Non tenetur Iudex à quo hunc terminum præfigere, n. 6. De præfixione termini ad fidem ſibi præſentandam de proſequutione appellationis, n. 7.

123. Appellationis ad cauſam finiendam terminus Iuris eſt annus, & ex cauſa biennium, f.637. q.153 n. 8. Fatalia, quæ, & vnde dicta, n. 9. Idem terminus eſt in diffinitiua, & in ſententia interlocutoria, & quid in ſummaria cauſa, n. 10. Idē terminus eſt in ſecunda, & in tertia inſtantia, n. 11. Differentia inter primum, & ſecundum anni terminum, n. 12. Cauſæ concedendi ſecundum annum, n. 13. & 14. Datur aliquando, & quomodo tertius annus, n. 15. Conſilium appellanti datur, dum elapſus eſt annus

annus primus,vel ſecundus,n.16.Quantum debeat eſſe impedimentum vt ſecundus annus concedatur,n.17. Quid ſi fatalia à Principe, vel à ſtatuto breuiata eſſent, prout ſunt in Marchiæ Conſtitutionibus, n.18. Fatalia perpetua ſunt in Conciſtorio Principis impediti, n.19. Quid ſi appellans modicam diligentiam fecerit in proſequendo, n.20. An fatalia protogari, vel minui à Iudice poſſint, n.21. Quid ſi interueniat conſenſus partium in hoc, fatalibus durantibus, ibid.

124. Appellatio cauſam deuoluit ad Iudicem ad quem, f.640. q.154. n.2.

125. Appellatio iudicatum ſuſpendit, & ea pendente nihil eſt innouandum, f.640. q.154. n.4. Quamuis Iudex à quo appellationem non admittat, n.5. Niſi notoriè eſſet non admittenda, n.6. Iudex à quo innouans, attentat, & punitur, n.7. Depoſitus per ſententiam ab officio, appellando, ſuum retinet officium, & voce priuatus, appellans, concurrere poteſt, n.8. Poſt appellationem ſuſpectus fugę à Iudice à quo carcerati poteſt, appellatio à cenſura non operatur ſuſpenſiuum effectum, n.10. Niſi ſententia eſſet conditionalis, n.11. Suſpenſiuus, & deuolutiuus effectus, an ſeparabiles ſint ab inuicem, & ab appellatione, n.12. Deuolutiuus ab appellatione inſeparabilis eſt, ibidem. Suſpenſiuus effectus, & ab appellatione, & à deuolutiuo eſt ſeparabilis, n.13. vſq; ad 17.

126. Appellatione deficiente plura ſuperſunt remedia, f.643. q.155. Per totam. De quibus remedijs vide ver. Nullitas, n.49. vſque ad n.60. Ver. Reſtitutio in integrum, n.88. vſque ad n.93. Ver. ſupplicatio, n.111. vſque ad n.113. Ver. Recurſus n.25. & ver. Syndicatus, n.145.

Arbitrium Iudicis.

127. Arbitrio Iudicis remittitur, an ſit admittenda relatiua depoſitio, f.189. q.53. n.5. Sed contra, n.6.

128. Arbitraria eſt inditiorum materia, f.211. q.61. n.2. Arbitrio Iudicis remittitur, quantum copulæ præſumptiones probent, f.479. q.120. n.23.

129. Arbitrio de Iudicis in cauſis criminalibus terminandis, habetur in integro tractatu, f.554. à q.133. vſq; ad q.143.

130. Arbitrio Iudicis multa commiſſa ſunt, cum non omnia valeant ſub Lege comprehendi, f.554. ante q.133. n.1.

131. Arbitrio Iudicis ex cauſa pęna augetur, & temperatur, f.554. q.133. n.2. Arbitrium Iudicis quid, ibidem. Duplex eſt arbitrium Iudicis d. n.2. In criminalibus Iudicis arbitrium intelligi debet non liberum, ſed regulatum à Iure, & ratione, n.3.

132. Arbitrio ſuo Iudex cum cauſa poteſt pęnas à Legibus inductas augere, f.554. q.133. n.4. Hodie pęnę omnes ex cauſa arbitrariæ ſunt, ibid. Statutarias etiam pęnas ex cauſa Iudex augere poteſt, n.6. Item conſuetudinarias, n.7. Tam pęnas maiores, quàm minores, etiam ipſo Iure impoſitas, & quamuis vtèretur Lex dictionibus præciſè, omninò, vel ſimilibus, ſiuè procedatur per inquiſitionem, ſiuè per accuſationem, ibidem. An poſſit arbitrari mortis pęna, n.8. Puta in delicto atroci, vt in dante alapam Officiali, n.9. Vel in alio delicto enormi conſummato, & vbi viget conſuetudo, ità arbitrandi, n.10. Quid in Iudice inferiore, n.11. In pęnis alternatiuis poteſt Iudex leuem, vel grauem arbitrari, n.22. Et hoc ante Sententiam, non autem poſt eam, n.13. Dum pęna augetur, an, & quomodo cauſa in ſententia exprimenda ſit, n.14. An Delegatus Principis, ſeu inferioris, vel Magiſtratus minor poſſint pęnas augere, n.15.

133. Arbitrio Iudicis ex cauſa pęna minui poteſt, f.556. q.134. n.1. Siuè pęna Legalis ſit, ſiuè Statutaria, n.2. Seu conſuetudinaria, n.3. Siuè de minoribus agatur pęnis, & extraordinarijs, ſiuè de ordinarijs, & à Lege expreſsè taxatis, quamuis ipſo Iure, & cum dictionibus, præciſè, vel omnimodò, n.4. Quid in pęnis alternatiuis, n.5. Quid in Magiſtratibus maioribus, vel minoribus, n.6. Vel in Delegato à Principe, n.7. Sine iuſta cauſa pęna minui non poteſt, nec mutari, n.8. & 9. Aliàs Iudex minuens ſit infamis, ibidem. Poſt ſententiam Iudex pęnam minuere vllo modo non poteſt, n.10. Nec compoſitionem facere, quamuis appellationi interpoſitæ fuerit renunciatum, ibidem. Siuè Iudex ſit Delegatus, ſiue Ordinarius, & quamuis per errorem condemnauerit;

Sed in omni caſu erroris, vel iniuſtitiæ ad Principem recurſus habendus eſt pro moderanda, vel reuocanda ſententia, n. 11. Quid ſi Ordinarius tulerit ſententiam nullam, n. 12. & 13. An Ordinarius ſuam poſſit ſententiam declarare, n. 14. Quid ſi Delegatus Principis, vel alius ad vniuerſitatem cauſarum nulliter iudicauerint, n. 15. & 16. Quid in Delegato ad vnam cauſam d. n. 16. Vbi quod talis nec ſuam poteſt ſententiam declarare. Quid ſi hic Delegatus nulliter pronunciauerit non obſeruando delegationis formam, n. 17. Vel per facti errorem iudicauerit, ibidem. Interlocutoriam propriam quilibet reuocare poteſt, n. 18. Vbi declaratur, quid ſit interlocutoria. Abſolutus diffinitiuè, ſi poſtea iudicialiter delictum fateatur ſpontè, condemnari poteſt, n. 19. Quid in abſoluto ex hactenus deductis, n. 20. Magiſtratus minores, pęnas alterare non poſſunt, niſi conſulto Principe, n. 21. Quid dum pęna parti eſt applicanda, interueniente etiam Principis auctoritate, n. 23.

134. Arbitrio Iudicis pęnę temperantur, ſeu minuuntur, dolo ceſſante, f. 561. q. 135. n. 2. Et non modo poteſt, ſed dolo ceſſante, pęna minui debet, ibidem. Etiam in atrociſſimis, n. 3. Dolus quid, n. 1. Lata culpa in criminalibus dolo non æquiparatur, n. 4. Niſi in Cuſtode carceris, & in dante poculum abortionis, n. 5. Pęna culpæ latę, leuis, & leuiſſimę, ibidem, remiſſiuè. Ceſſante dolo, pęna præſertim minuenda eſt, dum agitur de pęna mortis, vel corporali, n. 6. Seu de pęna infamiæ, n. 7. Dolus in dubio non præſumitur, ſed probandus eſt, n. 8. An lata culpa præſumatur, n. 9. Dolus probatur perſpicuis præſumptionibus plenè probatis, n. 10. Quid in actionibus de ſua natura malis, ibidem. Plures præſumptiones dolum excludentes, n. 11. Aliæ multæ præſumptiones dolum includentes, n. 12. Credulitas quamuis iniuſta à dolo, & à pęna excuſat, n. 13. & 14. Iuſta autem, etiam à culpa, n. 14. Quid ſi iniuſta cauſa temeraria ſit, n. 15. Et in ijs, quæ ſunt de ſe mala, ibidem. Exemplificatur in aliquibus delictis, in quibus iniuſta cauſa excuſat, num. 16. Dummodo iniuſta non cognoſcatur, & per allegantem probetur, ſaltem ſemiplene, n. 17. Quid in non prohibitis, ibidem. Ignorantia licet craſſa, probata excuſat à dolo, n. 18. Conſuetudo loci ità faciendi, delinquentem excuſat, vt pęna ſaltem minuatur, n. 19. In propoſito conſuetudinis, vide plura in ver. Conſuetudo, n. 139. vſq; ad n. 146.

135. Arbitrio Iudicis ſenes delinquentes mitius puniuntur. Vide in ver. Senes. n. 17. vſq; ad n. 20.

136. Arbitrio Iudicis minor mitius eſt puniendus. Vide in ver. Minor, n. 28. vſq; ad n. 36.

137. Arbitrio Iudicis, punitur ebrius f. 570. q. 137. n. 1. Vide in ver. Ebrius, n. 2.

138. Arbitrio Iudicis, an puniatur furioſus, f. 571. q. 137. n. 7. vſq; ad n. 18. Vide in ver. Furioſus, n. 66. & 67.

139. Arbitrium Iudicis, an detur, dum Princeps, vel alius Superior iniuſta præcipit, & an obediens excuſetur, f. 573. q. 138. per totam. Vide in ver. Princeps, n. 123. vſq; ad n. 130.

140. Arbitrio Iudicis nobiles, diuites, & digniores mitius puniuntur, fol. 577. q. 139 n. 1. Prædicti non puniuntur infami pęna, n. 2. Mitius puniuntur pęna corporali, n. 3. Benemeritus mitius punitur, n. 4. Item peritus inſignis in arte, n. 5. Quid in pęna pecuniaria, n. 6. In quibus nobilior, & dignior non mitius punitur, n. 7. & 8. In pęnis à Iure taxatis omnes eodem modo puniuntur, n. 9.

141. Arbitrio Iudicis, an ruſticus mitius puniatur, f. 579. q. 139. n. 11. vſque ad n. 16. Vide in ver. Ruſticus, num. 123. vſq; 127.

142. Arbitrio Iudicis ex multitudine delinquentium pœna minuitur, fol. 579. q. 140. n. 1. Non quo ad principales auctores, n. 2. Multi quot dicantur in propoſito, ibidem. Incertitudo delinquentis in rixa pęnam minuit, n. 3. Et an aperiat viam torturæ, ibidem. Ampliatur, & exemplificatur in occiſo vno vulnere in rixa à pluribus commiſſa, n. 4. Vel pluribus vulneribus, n. 5. In his caſibus, qualis pęna à Iudice ſit arbitranda, n. 6. Pęna auctoris rixæ, n. 7. Quid in homicidio præcedente tractatu, n. 8. & 9.

Archibuſettum.

143. Archibuſetta, & alia arma prohibita non

non modò deferri non poſſunt, f.450. q.114. n.15. Sed nec vendi, nec emi, &c. nec retineri poſſunt, n.16.

Argumentum.

144. Argumentum quid, & quotuplex, f.213.q.61.n.14. Argumentum differt à præſumptione, & à ſuſpicione, n.20.

Arma.

145. Armorum appellatione, quę veniant, f.447.q.114.n.1.& 6. Armorum delatio prohibita eſt, n.2. Pęna deferentis arma, n.3. Armorum delatio Clericis prohibetur, n.4. Pęna contra Monachos arma intra ſepta Monaſterij tenentes, n.5. Siuè offenſiua ſint, ſiuè defenſiua, n.6. Dummodo ſint propriè arma, ibidem. Armorum delatio Regularibus prohibita eſt, n.7. De Iure Ciuili, ibid. Quæ Ciuiles Leges omnes Eccleſiaſticos quoad vim directiuam obligāt, n.8. Etiam Regulares, ibidem. Ratio aſſignatur, n.9. Non autem, quoad vim coactiuam, n.10. Vnde Superior Eccleſiaſticus ſuos ſubditos harum Legum transgreſſores punit eius arbitrio, ibid. An Eccleſiaſticus per curiam ſecularem armis prohibitis expoliari poſſit, n.11. Eccleſiaſticus ex neceſſitate arma deferre poteſt, n.12. Vt ad neceſſariam defenſionem, n.13. Arma venenata deferens grauius puniendus eſt, n.14. Seu magis inſidioſa, vt archibuſetta, &c. n.15. Venditio, & quilibet alius contractus, nec non retentio archibuſettorum, & ſimilium armorum prohibentur, n.16. De portante baculum aptum ad offendendum, vel pilam plumbeam, n.17. Quid in offenſiuis ad defenſam delatis, n.18. Vel in defenſiuis, n.19. Quid in eo, qui in ſua domo ſtat armatus, n.20. Vel defert arma cauſa itineris, ſeu venationis, n.21. Vel dum conſuetudo armorum delationem permitteret, n.22. Seu dum quis detulit, ſed non fuit apprehenſus cum armis, n.23. & 24. Siuè in deferente ſaxa, vel fuſtes, n.25. Pęna delationis armorum, an confundatur cum pęna vulneris, n.26.

Articulus.

146. Articulum veritatem continere teſtis deponens, an probet, f.190. q.53. n.8.

Aſſaſſinium.

147. Aſſaſſinium morte qualificata naturali puniendum eſt, f.405. q.111. n.11. Quid in attentato, n.12. Quid ſi aſſaſſinus ſit Clericus, n.77.

Aſſeſſor.

148. Aſſeſſores in examine teſtium adhiberi poſſunt, f.185. q.51. n.14.

Aſſocians.

149. Aſſocians delinquentem ante delictum, qua pęna puniatur, f.430. q.112. num.20. & 21. Quid in aſſociante, ſeu aſtante in actu delicti, n.38. Aut poſt delictum, n.44. & 45.

Aſtans delinquenti.

150. Aſtans delinquenti ante delictum, ſeu in ipſo delicto, vel poſt delictum, vide in ver. Aſſocians, n.149.

Atrocitas delicti.

151. Atrocitas, & enormitas delicti aperit viam ad inquirendum ſpecialiter, fama non præcedente, f.45. q.13. n.27.

Attentans delictum.

152. Attentatum effectu non ſequuto, in delictis punitur, f. 519. q. 132. nu. 2. Qua pęna, dum ad actum proximum deuentum fuit, n.3. Actus proximus delicto quis dicatur, n.5. Exemplificatur in fornicatione, & in homicidio, n.6. Quid dum ex attentato ſequuta eſt aliqua læſio, n.7. Quid dum ad actum tantum remotum fuit deuentum, n.8. Vel dum ad tractatum, & ordinationem ſolummodo deuentum fuit, n.9. Quid in crimine lęſę Maieſtatis, n.10. Quid in criminibus non atrocibus, n.11. In leuibus, ibid. Cenſura lata pro actu, pro conſummato intelligitur, n.12. In foro fori voluntas mera interna non punitur, n.13. Pęna Statutaria locum non habet niſi in actu conſummato, n.14. Nec ſufficit actus proximus, n.15. Niſi quoad pęnam extraordinariam, n.16. Seu etiam in taxatam ipſi conatui, conſilio, &c. n.17. Dum Statutum punit conatum, intelligitur de conatu, per quem ad actum proximum deuentum fuit, n.18. Declaratur noſter Modus proced. ſolicitationis ad turpia pęnam imponens, ibidem. Declaratur pęna conatus, n.19. Pęnitentia, qua delictum conſummatum non fuit, an ſuffragetur, n 20. & 21.

153. Attentans facto raptum Monialis, qua pęna puniatur, f.467. q.116. n.38. Attentans verò verbo tantùm, n.39.

154. Attentans nefanda, impune in foro fori à ſolicitato occiditur, f.469. q.117. n.4.

155. Attentans cum bruto, qua pęna puniatur, f.470. q.117. n.8.

156. Attentati nefandi criminis pęna, f.471. q.117. n.14. vſq; ad n.16.

Auditu de proprio, vel alieno.

157. Auditu de proprio teſtes plenè probant, f.175. q.49. n.29. Quid ſi teſtes deponant ſuper actu ad viſum ſpectante, n.30. Vel cognouiſſe ad vocem, n.31. Vbi de teſtibus cortinatis.

Aufugiens &c.

158. Aufugere iuſtè Carceratus licitè non poteſt, f.258. q.79. n.20. Sed contra, n.21. Vbi quid in Religioſo. Ampliatur, n.22. vſq: ad n.25. An effractor carceris habeatur pro confeſſo, n.22. & 23.

159. Aufugiente carcerato, an cuſtos carceris ſit puniendus, f.259. q.79. n.24. & quomodo ſuam probet deligentiam, n.25.

160. Aufugiens, ſeu etiam non aufugiens Reus fractor carceris punitur, f.260. q.79. n.26. vſq; ad n.51. Vide in ver. Effractor carceris, n.4. & 5.

Auxilians delinquentem.

161. Auxilians delinquentem ante delictum, vt delictum committat, eadem pęna, qua delinquens punitur, f.429. q.112. n.16. Puta accommodando ad delinquendum arma, ſcalam, vel ferramenta, n.17. Seu pecuniam, equum, vel homines, n.18. Aut domum, n 19. Quid in aſſociante delinquentem, n.20. Vel in faciente ſcortam, aut indicante locum, in quo occidendus latet, n.21. Siue in detinente occidendum in ſermone, n.22. Seu per pannos, aut impediente inſultatum, ne ſe defendat, ibidem. Vel in portante ambaſciatam delicti, n.23. Quid in auxiliante, dante, vel non dante cauſam delicti, n.24. Remotam, vel proximam, n.25. Quando auxilium datum dicatur per actum remotum, vel proximum, n.26. Quid ſi delictum non fuerit ſequutum, n.27. Vel ſi quis ad delictum impediendum auxilium non præſtiterit, & quid in foro fori, & in foro conſcientiæ, n.29. & 30. Quid in Superiore non obuiante delictis ſubditorum, vel eos non defendente; Et è contra ſi ſubditi non defendant Superiorem; Et generaliter, ſi quis non defendat Clericum, n.31. Auxiliator non punitur, dum principalis fuit abſolutus, n.32.

162. Auxilians delinquentem in actu delicti, eadem pęna, qua delinquens punitur, f.432. q.112. n.33. Etiam quando plures ſunt auxiliatores præcedente tractatu, n.34. Tractatus tamen non præſumitur, n.35. An multitudini auxiliatorum parcatur, n.36. De auxilio verbali, n.37. Vel non cooperatiuo, præcedente tractatu, n.38. Quid in auxiliante ignoranter, & non præcedente tractatu, n.39. Vel dum non datur cauſa delicto, n.40. Seu in auxilio nihil delicto adijciente, n.41. Niſi conſtet de delicto principalis, non proceditur contra auxiliantem, vel conſulentem, n.42.

163. Auxilians delinquentem poſt delictũ mitius punitur, f.434. q.112. n.43. Quid de aſſociante, n.44. & 45. Non punitur auxilians, ne delinquens offendatur, n.46. Quid in auxiliante præcedente tractatu, & promiſſione de ſic faciendo, n.47. Receptans malefactorem, qua pęna puniatur, dum eſt ſimplex receptator, vel dum etiam eſt receptator occultans, n.48. & 49. Quid in receptante bannitum, vel alium delinquentem ſine dolo, n.50. & 51. Quid in receptante, & occultante furem, & furtum, num. 52. & 53.

164. Auxilium præſtans pluribus in homicidio, an multiplici pęna ſit puniendus, f.392. q.108. n.28.

B

Baculus.

1. Baculo percutiens grauem iniuriam facit, f.534. q.128. n.3. Pęna huius delicti, n.4.

Baliſtrellæ.

2. Baliſtrellę etiam quoad retentionem prohibitę ſunt, f.450. q.114. n.15. & 16.

Bannitus.

3. Bannitus repellitur à teſtimonio, f.109. q.34. n.9. & 10. Limitatur. n.11.

Barrattarius, & Barattaria.

4. Barattarius Iudex exilio punitur, f.581. q.141. n.1. Quid ſit barattaria, n.2. An vnum nummum recipiendo Iudex barattariam committat, n.10. Quid ſi Iudex

dex per barattariam innocentem ad mortem condemnet, ea ſequuta, vel non ſequuta, n.3. Quid in cauſa non capitali, vel ciuili, n.4. Barattarius officio priuatur, & ad alia officia inhabilis redditur, n.5. Alijs pęnis, etiam punitur, n.6. Pęna Iudicis concutientis, ideſt per minas munera pro iuſtitia extorquentis, n.7. Barattarius Iudex Eccleſiaſticus, vel per ſordes iniuſtè iudicans, quibus pęnis ſubiaceat, n.8. An pęnę contra barattarium cumulentur, n.9. 12. & 13. Generaliter de pęnis cumlandis, vel non cumulandis, n.10. & 11. Punitur Iudex pecuniam ſimpliciter accipiens, n.14. Vel aliam rem extimabilem, num.15. quamuis pro iuſtitia facienda, num.16. Etiam ſub titulo muneris, vel ficti mutui, n.17. Quid ſi Iudex non habens ſalarium recipiat à ſponte dantibus, n.18. Vel abſolutè ab amicis, ſeu conſanguineis, ibidem. Vel eſculenta, & poculenta, n.19. Barattaria committitur ex pecuniæ promiſſione, n.21. Incurritur etiam omittendo, n.22. Syndicatur Iudex de barattaria, etiam officio durante, n.23.

5. Barattariæ complicum pęna, fol.585. q.141. n.24. Reuelans barattariam, quamuis complex, non punitur, ſed prę-mium conſequi debet, n.25. Reuelans Iudicis mentem, pecunia accepta, punitur, n.26. Vel promittens ſententiam fauorabilem, n.27. vſq; ad n.30. Exemplificatur in Aduocato promittente, n.28. Pecunia Iudicem corrumpens, punitur, n.31. Niſi daret pro ſui ſanguinis redemptione, n.32. Vel ad iniuſtam redimendam vexationem, ibidem. Corrumpens perdit ius ſuę innocentię, n.33. Sententia lata per barattariam eſt nulla, num.34. Per ſordes eſt reſcindenda, ibidem.

6. Barattariam committentes dando, vel recipiendo pro iuſtitia, vel gratia apud Sedem Apoſtolicam, excommunicantur, f.587. q.141. n.35. Item vtentes ſic obtentis, ibidem. Sicut etiam promittentes, ſeu donantes, n.36. Hi etiam alijs pęnis ſubiacent, n.37. Excommunicantur auxilians, proxeneta, conſulens, ſeu fauens in hoc delicto, n.38. De promiſſione, n.39. Incurruntur pęnę licet gratia, vel iuſtitia non fuerint obtentę, n.40. Et hę pęnę ante Iudicis ſententiam incurruntur, n.41. Prædictæ pęnę extenduntur ad alia tribunalia, n.42. Quid ſi detur poſt factum, vel ſi ante, datio ſit ad redimendam vexationem, n.43. Vel dum dans tribuit ſine dolo, n.44. Aut poſt latam ſententiam, n.45. & 47. Quid in promittente conſeruare, ſeu conſeruante Iudicem indemnem, n.47. Vel dum Iudex publicè accipit, n.48. Vel ea, quæ dari ſolent, n.49. Aut ſportulas, n.50. Seu ſalaria, n.51. Barattaria non præſumitur, ideo probari debet, n.52.

Baſtardus.

7. Baſtardus teſtis an repellatur, fol.110. q.35. n.1. vſq; ad n.4. Vide in ver. Spurius, n.81.

Benemeritus.

8. Benemeritus mitius punitur, fol.578. q.139. num.4. Vide in ver. Arbitrium, n.140.

Beneuolus teſtis.

9. Beneuolum ſe oſtendens teſtis, magis vni parti, quàm alteri, an probet, f.97. q.29. n.39.

Berruarius.

10. Berruarius repellitur à teſtimonio, f.110. q.35. num.5. Ampliatur, num.6. & 7. Limitatur, num.8. 9. & 13.

Blaſphemia, & Blaſphemator.

11. Blaſphemator teſtis repellitur, f.104. q.31. n.17.

12. Blaſphemia eſt crimen lęſę Maieſtatis Diuinæ, f.394. q.109. n.1. Eius diffinitio, n.2.

13. Blaſphemi pęna de Iure Ciuili, f.394. q.109. n.3. Ampliatur à n.4. vſq; ad n.6. Limitatur à n.7. vſq; ad 11.

14. Blaſphemi hæreticalis pęna, fol.394. q.109. n.4. Blaſphemia non hæreticalis eſt mixti fori, ibidem.

15. Blaſphemi pęna de Iure Canonico, f.396. q.109. n.11.

16. Blaſphemantis facto pęna, pura imagines ſacras frangentis, f.395. q.109. n.6.

17. Blaſphemiæ in SS. pęna, f.395. q.109. n.7. Blaſphemans aliquem, vel defectum naturæ improperans, pęna iniuriarum punitur, f.510. q.125. n.11.

18. Blaſphemi ex cõſuetudine pęna, f.395. q.109. n.8. Quot vicibus hæc conſuetudo

do introducatur, ibidem.

19. Blaſphemantis ex ira, vel dolore pęna, f 396. q. 109. n. 9. Incontinenti ſe corrigentis, n. 10.

Bonifacij indultum.

20. Bonif. VIII. Indultum de dimittendis apicibus cum pluribus declarationibus in ordine ad apices, vide in ver. Apices, n. 57. & 58.

Brachium præſtare.

21. Brachio ſęculari ab Eccleſiaſtico, an tradi poſſit, qui mortis, vel mutilationis pęna eſt plectendus, f. 390. q. 108. n. 7.

22. Brachium ſuum præſtare an, & quomodo teneatur Iudex ſecularis ab Eccleſiaſtico requiſitus, vide in ver. Exequor, n. 61. & 62.

Brutum cognoſcens.

23. Brutum cognoſcens, qua pęna puniatur, f. 470. q. 117. n. 8. Conatus punitur, ibidem.

Bulla de largitione munerum.

24. Bulla de largitione munerum, & eius moderatio, f. 500. q. 123. n. 10. vſq; ad n. 13.

C

Cadauer.

1. CAdauer occiſi, vide in ver. Corpus delicti, n. 222. & 226.

Calumniator.

2. Calumniator teſtis repellitur, f. 104. q. 31. n. 16.

Capitalis pœna.

3. Capitalis pęna, à lege, vel à ſtatuto impoſita, quomodo, & de qua intelligatur, f 389. q. 108. n. 5. In pęnis mitior interpretatio facienda eſt, n. 5. 15. 16. & 19. Pęna capitalis, dum ab homine imponitur, de qua intelligatur, n. 6. 8. 9. 15. 16. & 17. Præſertim inter Regulares, n. 7.

4. Capitis pęna de Iure Canonico quæ ſit, f. 390. q. 108. n. 10.

Captura.

5. Capturam ad Rei venitur poſt eius citationem, & aliquando ante eam, f. 254. q. 79. n. 1. Captura dicitur citatio realis, ibidem. Plura de captura Rei tractatur in tota eadem, q. Vide in ver. Carcer, & Carceratus, n. 6. vſq; ad n. 16.

Carcer, & Carceratus.

6. Carceratus pro delicto infamatorio repellitur à teſtificando, f. 109. q. 34. n. 6. Limitatur dupliciter, n. 7. & 8.

7. Carceris triplex genus, f. 254. q. 79. n. 2. An longa carceratio pęnę diminutionem inducat, ibidem. Carcer ad cuſtodiam ſit humanus, & quando ad cuſtodiam datur, in actis explicetur, n. 3. Quid in carcere ad pęnam, ibidem. Caueat Iudex à carceratione proleui, ſeu iniuſta cauſa, n. 4. Carceratus pręſerti Reus, quam primum examinandus eſt, f. 267. q. 80. n. 2.

8. Carcerationem, ſeu capturam iuſtam ad cuſtodiam Rei, inditia in proceſſu, prærequiruntur, f. 255. q. 79. n. 5 Ampliatur à n. 6. vſq; ad n. 16. Limitatur à n. 17. vſq; ad n. 19. Quid in hac captura, ſeu carceratione ad cuſtodiam Clerici, n. 7. Seu Regularis, n. 8. Statim relaxandus eſt Reus, dum apparet innocens, n. 9. Reſiſtens capturæ, puniendus eſt, præſertim, ſi vi armata, n. 10. An reſiſtens vi armata, percuti poſſit, n. 11. Eccleſiaſticus Iudex ad capturam vti poteſt brachio ſeculari, n. 12 Quando Iudex ſecularis ſine licentia Eccleſiaſtici Superioris Clericum capere poſſit, n. 13. Reus appellans ad carcerem, dum conducitur, nihilominus carceratur, ſicut etiam appellans à decreto carcerationis ad cuſtodiam, ſeu à carceratione, vel à ſententia, quod in carcere ad pęnam detineatur, qui pendente appellatione, in carcere eſt detinendus, n. 14. Pęna eximentis captum, n. 15. Quid in indebite capto, n. 16. Infirmus non eſt carcerandus, n. 17 Captura ex informatione extraiudiciali, an licita ſit, n. 18. An, & in quibus caſibus captura in Eccleſia exequi poſſit, n. 19.

9. Carceratus iuſtè, licitè à carcere aufugere non poteſt, f. 258. q. 79. n. 20. Sed contra, n. 21. Quid in Religioſo, ibid. Ampliatur, n. 22. vſq; ad n. 25. An effractor carceris habeatur pro confeſſo, n. 22. & 23. Cuſtos carceris, an puniendus ſit, carcerato aufugiente, n. 24. Quomodo probare poſſit ſuam diligentiam, num. 25. De carcerato fugiente agitur etiam, f. 539. q. 130 n. 16. 17. & 18. Quid in cooperante ad fugam, n. 19.

10. Carceris effractor Reus arbitraria pęna puniendus eſt, ſiue aufugerit, ſiue non; Sed mitius ſi non aufugerit, f. 260.

q.79. n.26. vſq; ad n.51. Vide in ver. Effractor carceris, n.4. & 5.

11. Carceratus iniuſtè impunè carcerem frangit, & fugit, f.264. q.79. n.43. Quis dicatur iniuſtè carceratus, n.44. De detento in carcere ſubterraneo, & in ferris, ibidem.

12. Carceratus fugiens animo redeundi, an puniatur, f.264. q.79. n.45. Vel ſtatim reuertens, n.50. Vel fugiens ex negligentia cuſtodis, aut quia inuentum fuit oſtium apertum, n.46. Aut recurrens iuſta cauſa ad Superiorem, n.47. Siuè fugiens ex neceſſitate, timore ignis, &c. n.48. Seu reuelans conſpirationem fugę, n.49.

13. Carcer an ſit ſpecies torturæ, f.265. q.79. n.53. & 54.

14. Carcer de Iure Canonico in pęnam datur, f.265. q.79. n.55. Et eſt pęna grauiſſima, n.56. A quibus infligatur pęna carceris apud nos, ibidem.

15. Carcer priuatus eſt illicitus, & eum exercens, pęna capitis punitur, f.265. q.79. n.57. Quamuis detineatur quis minori ſpatio, quàm viginti horarum, num.58. Vel ſub cuſtodia fideiuſſorum, n.59. Aut in vinculis, ſeu alio modo detineatur, n.60. Detinens hoc modo Clericum vlterius excommunicatur, n.62. Quando excuſetur detinens, n.63. Iudex hoc delictum non puniens, punitur, n.61. Ex iuſta cauſa poteſt quis per viginti horas alium retinere, n.64. Pater, & Abbas ad correptionem filium, & Monachum carcerat, n.65. Priuati carceris delictum non committit, qui retinet ſine dolo, non ex cauſa iuriſdictionis, n.67. Quando propriè incurratur pęna priuati carceris, n.68. In praxi, quę ſit pęna priuati carceris, n.66.

16. Carceri mancipandus ſi à conductione in carcerem appellet, an ſit carcerandus, f.614. q.148. n.11. Carceratus ſi appellet, an ſit relaxandus, ibidem. A declaratoria, quod quis legitimè fuerit carceratus, appellandum eſt intra decem dies, n.12. Quid in conſenſiente huic grauamini ſucceſſiuo, n.13.

Carmina infamatoria.

17. Carmina infamatoria componens, vel cantans, punitur, fol.520. quæſt.126. num.16.

Carnis Copula, & delicta.

18. Carnalis copula quomodo probetur, f.475. q.120. per totam. Vide in ver. Copula carnalis, n.186. vſq; ad n.193.

19. Carnis delicta, quanto tempore præſcribantur, f.338. q.94. n.21.

Caſtigans iniuſtè.

20. Caſtigans iniuſtè de mandato Principis, vel alterius Superioris, an excuſetur à pęna, f.573. q.138. n.2.

Caſtrare.

21. Caſtrans ſe ipſum, vel alium, ſeu caſtrare ſe faciens, an, & quando puniatur, f.406. q.111. n.18.

Caſuale homicidium.

22. Caſuale homicidium non punitur, f.418. q.111. n.71.

Cauſa.

23. Cauſam ſimilem habens teſtis, an probet, f.97. q.29. n.40.

24. Cauſa non confeſſa à Reo confitente delictum, an ſit locus condemnationi, f.297. q.83. n.33.

25. Cauſa requiritur iuſta ad hoc, vt pęnę in criminalibus augeantur Iudicis arbitrio, f.554. q.133. per totam. Item vt minuantur, f.556. q.134. per totam. Puta ratione doli ceſſantis, f.561. q.135. Senectutis, vel minoris ætatis, fol.567. q.136. Ebrietatis, vel furoris, fol.570. q.137. n.1. vſq; 9. An ſit iuſta cauſa, Principis iniuſtum præceptum, f.573. q.138. Nobilitas, dignitas, &c. f.577. q.139. Seù ruſticitas, q. eadem. Multitudo, vel incertitudo delinquentium, f.579. q.140. Vide de his diſtinctum indicem in ver. Arbitrium Iudicis, n.132. vſq; 142.

26. Cauſa iniuſta pariter excuſat in delictis, cum Ius dolum requirit, f.567. q.135. n.28. Magis verò excuſat iuſta cauſa, ſeu credulitas, n.29.

27. Cauſis in criminalibus terminandis de Iudicis arbitrio, f.554. q.133. vſq; ad q.143. per totas. Vide diſtinctum indicem in ver. Arbitrium Iudicis, n.129. vſq; ad n.142.

28. Cauſa in appellatione à diffinitiua non neceſſario exprimitur, f.606. q.146. n.15. Multipliciter limitatur, ibidem. Quid in appellatione ab interlocutoria, num.16. & 17. Et apud Regulares, n.17. Cauſa, quæ exprimitur, congrua eſſe debet, n.18.

Cauſa Capitalis inimicitiæ.

29. Cauſæ capitalis inimicitiæ, quæ nam ſint, f.84. q.27. per totam.

30. Cauſa Iudicem recuſandi eſt inimicitia, de qua, f.17. q.6. à num.36. vſq; ad n.42.

31. Cauſa Iudicem recuſandi eſt amicitia, de qua, f.19. q.6. n.43. vſq; ad n.51.

32. Cauſa Iudicem recuſandi eſt ipſius inhabilitas, de qua, f.20. q.6. à n.52. vſq; ad n.55.

Cauſarum commiſſio.

33. Cauſa commiſſa cum clauſula, recuſatione remota &c. f.13. q.6. n.17.

Cauſa multiplex.

34. Cauſa criminalis, quæ dicatur, f.30. q.10. n.2. Quæ dicatur ciuilis, n.3. vſq; ad 7. Quæue mixta, n.8. & 9.

Cauſæ Regularum.

35. Cauſæ, quæ iudicādæ, vel non iudicandæ ſunt à Iudicibus Regularibus, f.8. q.5. per totam. In cauſis ad Sanctum Officium pertinentibus, nullo modo Regulares ſe ingerere debent, & quomodo in illis ſe gerere debeant, n.4.5. & 6.

Cauſæ ſpectantes ad Sanctum Officium.

36. Vide in ver. Cauſæ Regularium, n.35.

Cauſa ſcientiæ.

37. Cauſam ſcientiæ teſtes non reddentes, an probent, f.176. q.50. per totam. Vide in ver. Teſtes, n.64.

Cauſæ ſuſpicionis, & recuſationis.

38. Cauſæ ſuſpicionis Iudicis, non ab arbitris, ſed à Superioribus cognoſci debent, f.16. q.6. n.31.

39. Cauſæ ſuſpicionis exprimendæ ſunt in recuſatione in ſcriptis, f.16. q.6. n.32. Quid ſi non probentur, n.33.

40. Cauſæ Iudicem recuſandi plurimæ ſunt, f.17. q.6. n.35. Puta, inimicitia, n.36. vſq; ad n.42. Amicitia, n.43. vſq; ad n.51. Inhabilitas Iudicis, n.52. vſq; ad n.55.

Cauſidicus.

41. Cauſidicus, vide in ver. Aduocatus, n.29. vſq; ad n.33. & in ver. Procurator, n.169. vſq; ad n.185.

Cautio.

42. Cautio, an ſit præſtanda, & loco cautionis præſtandum quid ſit à Regularibus, f.441. q.113. n.7. & 8. Cautio, ſeu promiſſio de non offendendo, quando rupta dicatur, n.9. vſque ad n.24. Plures caſus, in quibus ex offenſione, pax, ſeu cautio rupta non dicitur, n.25. vſq; ad n.38.

Celeriter.

43. Celeriter reſpondens teſtis, an probet, f.97. q.29. n.37.

Cenſura.

44. Cenſura lata pro actu, intelligitur de actu conſummato, f.551. q.132. n.12.

Chriſtianus fornicans cum infideli.

45. Chriſtiani fornicatio cum infideli, qua pęna puniatur, f.469. q.116. num.46. & 47.

Circumſtantia.

46. Circunſtantiæ, & adminicula non probantur per teſtes inhabiles, f.125. q.40. n.7.

Citatio.

47. Citata minimè parte, teſtes examinati non probant, f.182. q.51. n.3. Ampliatur, n.4. & 5. Vbi quòd hoc procedit in cauſis etiam ſummarijs, vt apud Regulares. Sed contra, n.6. Stylus apud nos vigens, n.8. Limitatur regula, à n.6. vſq; ad n.15. Quid ſi Reus habeat teſtes pro rectè, & ritè examinatis, n.9. & 10. Vel poſtea citata parte repetantur, n.11.

48. Citatio teſtis ad ſe examinandum, an neceſſaria ſit, vt teſtis non dicatur vltroneus, f 209. q.60. n.2.

49. Citationis Rei ex defectu, nullitas inducitur, f.326. q.89. n.5.

50. Citatio Rei neceſſaria eſt, & quod legitima ſit, f.253. q.78. n.1. Reus citandus non eſt, niſi probatio præcedat, n.2. Princeps, vel Statutum, an citationem tollere poſſint Rei, n.3. Citationum numerus neceſſarius, & praxis in hoc apud nos, n.5. Reus contumax ſub aliqua pęna citari poteſt, n.7.

51. Citatio ad ſententiam, an ſit neceſſaria, & an ſine ea ſententia nulla ſit, f.657. q.156. n.33. Apud nos citationes non formales ſufficiunt, ibidem.

52. Citatio realis captura dicitur, f.254. q.79. num.1. De captura. Vide in ver. Captura, n.5.

53. Citatio, inquiſitio, ſeu monitorium ad comparendum, non præcedentibus legitimis indicijs ſi tranſmittatur, nulliter ſit, f.343. q.95. n.3. Quòd procedit in

quocunque Iudice, num.4. Sed ſi hoc non opponatur actus tenet, n.5. Sufficiens indicium ad citationem, monitorium, ſeu inquiſitionem tranſmittendã dicitur illud, quod à Iure approbatum eſt,n.6. An ſufficiant leuiora inditia, quam ad torturam requiſita, num. 7. Exemplificatur de legitimo indicio, n. 8. An dictum ſocij criminis ſufficiat ad prædicta,n.9. In tortura confirmatum, n.10. Controuerſa eſt hæc materia, in qua quid apud nos ſeruandum, n.11.

Ciuiles Leges.

54. Ciuiles Leges obligant omnes, etiam Eccleſiaſticos, quo ad vim directiuam, f.449. q.114.num.8. Etiam Regulares, ibidem. Ratio aſſignatur, n.9. Non autem quoad vim coactiuam, num.10. Vnde Superior Eccleſiaſticus ſuos ſubditos harum Legum tranſgreſſores eius arbitrio punit, ibidem.

Ciuilis cauſa.

55. Ciuilis cauſa,quæ dicatur, f. 30. q.10. num.3.

Clamoſa inſinuatio.

56. Clamoſa inſinuatio,quid ſit,f.41.q.13. n.8. Hæc prærequiritur ad inquiſitionem ſpecialem contra Prǽlatos,ibidem.

Clarè reſpondendum.

57. Clarè tenetur Reus reſpondere, affirmando, vel negando, f.281. q.81. n.11. Etiam ſuper circumſtantijs ſubſtantialibus,n.13. Quid ſi Reus reſpondeat,ſe non recordari,vel obſcurè,num.14. Vt verſutus clarè reſpondeat,& deprehendatur, curandum eſt, n.15.

Clauſula.

58. Clauſula in Commiſſione (recuſatione,&c. remota) f.13.q.6. n.17.

59. Clauſula, appellatione remota, quid operetur, f.621.q.149.num.9. Vel ſimiles clauſulæ, licèt non adeo apertæ, n. 10. An ad omnia in patentibus literis contenta referantur, num. 11. Stantibus illis clauſulis, ſi ſententia exequuta fuerit,an per viam attentatorum ſit reuocanda, n.12. Efficaciores ſunt clauſulæ à Iure inductæ, quàm à Principis reſcripto, n. 13. Clauſula appellatione remota, quid operetur in ordine ad Iudicem à quo,num.14.Quid in ordine ad Iudicem ad quem, num.15. Quid dum grauamen eſt notorium, n.16.

Clauſura

60. Clauſuram intra eorum Religioſi fœminas admittentes, vel ingreſſum permittentes, in quas pœnas incidãt,f.537. q.130. n.2. Quæcunque fęminæ ſint,n. 3. Quæ pœnæ incurrantur ante Iudicis ſententiam, n.4. Nomine priuationis officiorum, quid intelligatur, n.5. Pœnæ quamuis ipſo Iure impoſitæ (exceptis cenſuris) declaratoriam ſententiam requirunt, n.6. Nec ſine dolo incurruntur, num. 7. Excommunicatio Papæ reſeruata, à Prælatis Regularibus abſolui poteſt, n. 8. In prædictis pœnis non incurrunt puellæ paruulæ, nec eas introducentes, n. 9. Idem dic in Imperatricibus,& Reginis,nec non in fœmina intrante ex neceſſitate infirmitatis, num.10. Sicut nec etiam in fęminis intrantibus, dum Miſſæ,& alia Diuina Officia intra clauſuram celebrantur, vel ibi proceſſiones fiunt, mortui ſepelliuntur, ſeu concio habetur, n.11.

61. Clauſuram Religioſus ſine licentia egrediens, peccat grauiter,f.539.quæſt. 130.n.13. Nocturnus egreſſus eſt caſus reſeruatus, n. 14. Religioſus exiens de clauſura,quando ſit apoſtata,vel fugitiuus, & vagus, n. 15. Quid in carcerato fugiente, n. 16.17. & 18. Quid in cooperante ad fugam, ſeu apoſtaſiam,n.19. Detinentes, occultantes, vel fauentes apoſtatis in excommunicationem incidunt,n. 20. Apoſtatæ, & fugitiui poſſunt capi, & carceri mancipari à Superioribus, n.21. Debent requiri, n.22.Et benignè recipi,niſi,&c.ibidem.Subditus iniquè grauatus, an aufugere poſsit,n.23.

62. Clauſuram Monialium ingrediens incidit ipſo facto in excommunicationem Papæ reſeruatam, f. 541. q.130. n.25. Comprehenduntur omnes ingredientes vtriuſque ſexus, num.26. Etiam Superiores,vel Moniales permittentes, n. 27. Quæ ſimiliter in alias incidunt pœnas, ibidem. Quid in Superioribus ſine debitis conditionibus intrantibus, num. 28. De comitantibus, & an poſſint hi eſſe Fratres Minores, ibidem. Quis facultatem ingrediendi concedere poſsint, n.29.Legitimæ cauſæ ingre-

diendi, quæ ſint, n. 30. Ingreſſus legitimè, an expleto miniſterio ſtatim exire debeat, n. 31. Regularibus ſub pœnis prohibitus eſt acceſſus ad Monaſteria Monialium ad alloquendum cum exiſtentibus intra clauſuram, n. 32. Quid ſi Epiſcopi ſuperaddant excommunicationem, ibidem. An Epiſcopi facultatem dare poſſint Regularibus loquendi cum Monialibus, ibidem. Puberes vſu rationis carentes non peccant ingrediendo, ſed illi, qui cauſam ingreſſus dant, & in cenſuras, pęnaſque incidunt num. 33. Licentia intrandi in ſcriptis, & ſpecialis eſſe debet, n. 34. Quid de introducentibus pueros vſu rationis non habentes, n. 35. Differentia in hoc inter introducentes pueros, & adultos vſu rationis carentes, n. 36.

63. Clauſuram egredientes Moniales, aut eis fauentes, licentiam indebitè concedentes, comitantes, vel recipientes, in quas pęnas ruant, f. 544. q. 130. n. 37. Cauſæ legitimæ licentiam concedendi exeundi, n. 38. & 39. An tacita licentia ſufficiat, num. 40. Cauſa ceſſante Moniales ſtatim reuerti tenentur, ibidem. Quid in Monialibus Militantium, ſeu Conuerſis, num. 41. Modicitas materiæ egreſſus, an excuſet, n. 42. Ab excommunicatione ob ſecretum egreſſum, quis abſoluere poſſit, num. 43. De incurſu in dictis pœnis ipſo facto remiſſiuè, n. 44.

Clericus.

64. Clerici homicidæ pœna, f. 418. q. 111. n. 72. Quid ſi homicidium ſit qualificatum, n. 75. Quid in alijs delictis enormiſſimis, ibidem. Quid ſi Clericus veneno occidat in Sanctiſſimo Sacramento, vel alio modo, n. 76. Vel ſi eſſet aſſaſſinus, n. 77. An in grauiſſimis tradendus ſit curiæ ſeculari, n. 81. Quomodo à Iudice laico puniri poſſit, n. 78. Pœna Clerici hæretici, n. 79. & 80.

Coactus teſtis.

65. Vide in ver. Cogere teſtes, n. 67

Coactus Reus.

66. Vide in ver. Cogere Reum, n. 69.

Cogere teſtes.

67. Coguntur dum indebitè teſtes, non probant, f. 203. q. 58. n. 1. Priuilegiati quando coactè deponere dicantur, n. 2. Quomodo teſtes cogantur, n. 3. Ante coactionem monitio præmittenda eſt, n. 4. In cauſis ciuilibus teſtes cogi poſſunt ad teſtificandum, n. 5. Quid in priuilegiatis, n. 6. In cauſis criminalibus de Iure Ciuili teſtes coguntur, n. 7. Et etiam de Iure Canonico, n. 8. Licèt contra, n. 9. Ampliatur, n. 11. vſque ad 20. Limitatur, n. 21. vſque ad num. 25. De ſubtrahentibus teſtes, n. 12. vſque ad n. 15. Materia de teſtibus cogendis eſt arbitraria, & quomodo arbitrium regulandum ſit, n. 26.

68. Cogi an, & quando poſſint teſtes, f. 203. q. 58. per totam.

Cogere Reum.

69. Cogatur Reus quomodo reſpondere, q. 81. n. 7. f. 280.

Cognoſcens carnaliter.

70. Vide in ver. Copula carnalis n. 186. vſque ad n. 194.

Coloratus titulus.

71. Corolatus titulus vide in ver. Nullitas, n. 48.

Commiſſarius, & Commiſſio.

72. Commiſſarius Generalis ad cauſam, an poſſit ſubdelegare, f. 4. quæſt. 2. n. 7. Commiſſarius Prouincialis eſt Delegatus, q. 3. n. 7. f. 6.

73. Commiſſio cum clauſula, recuſatione remota, &c. f. 13. q. 6. n. 17.

74. Commiſſio, & Remiſſoria, in quo differant, q. 55. n. 1. f. 196. An concedatur in ciuilibus, & in criminalibus, cum pluribus ad rem, vide in ver. Remiſſoria n. 66. vſq; 71.

Communis error.

75. Communis error, vide in ver. Nullitas, n. 48.

Communis opinio.

76. Communem, & probabilem opinionem, an ſequi teneatur Iudex in abſoluendo, vel condemnando, f. 595. q. 143. per totam. Vbi, n. 7. declaratur, quid ſit communis opinio. Vide in ver. opinio, n. 20. vſq. ad n. 29.

Complices Criminis.

77. Complicibus de criminis, an Reus confeſſus interrogari poſſit, qui ſocios nominando, an, & quale indicium faciat, f. 234. q. 65. per totam. Vide in ver. So-

Socius, num. 55. vſque 59.
78. Complex criminis, vide in ver. Socius n. 55. vſq. 59.
79. Complices barattariæ, qua pœna puniātur, f. 585. q. 141. n. 24. Complex barattariam reuelans non punitur, ſed præmiatur, n. 25.

Conatus in delictis.

80. Conatus an, & quando puniatur, effectu non ſequuto, f. 549. q. 132. per totam; Vide in ver. Attentans, n. 152. vſq. ad n. 156.
81. Conatus ad rapiendam Monialem, qua pœna puniatur, f. 467. q. 116. n. 38. Quid in attentato verbo tantum. n. 39.
82. Conatus ad nefanda, vide in verb. Attentans, n. 154.

Concionator.

83. Concionator nominatim in concione Prælatos reprehendens, &c. punitur, f. 515. q. 125. n. 38.

Concluſio in cauſa.

84. Concluſio in cauſa quando fiat, f. 191. q. 54. n. 3. Poſt eam examinari teſtes, an probent, n. 16.

Concubina, & Concubinarius.

85. Concubina examinata pro concubinario an probet, f. 97. q. 29. n. 38.
86. Concubinarius teſtis repellitur, f. 103. q. 31. n. 12.
87. Concubinarij Clerici, vel Regularis pœna, f. 454. q. 115. n. 7.
88. Concubinarius continuans in hoc delicto, an pluribus pęnis plectatur, f. 392. q. 108. n. 29. & 30.

Concutiens Iudex.

89. Concutiens Iudex, id eſt qui per minas munera extorquet pro iuſtitia adminiſtranda, punitur, f. 582. q. 141. n. 7.

Condemnatus.

90. Condemnatus de crimine, an ſit infamis, f. 97. q. 30. n. 1.
91. Condemnatus ſemel Reus, an pro eodem delicto iterum moleſtari poſſit, f. 341. q. 94. n. 37. vſq. ad n. 46.
92. Condemnatus in vno loco, fraude ceſſante, alibi non eſt vexandus, f. 341. q. 94. n. 37. Condemnatus ſemel nec ab eodem, nec ab alio Iudice moleſtari poteſt; & quid in Reo punito in contumacia, num. 39. & 40. Vel non condignè, n. 38. & 42. Quando Reus dicatur ſufficiēter punitus, n. 43. Quid dū Reus defectu iuriſdictionis minus fuit punitus, n. 44. Vel dum condemnatio fuit per præuaricationem, n. 45. An de proprio agens intereſſe, accuſare poſſit aliàs condemnatum, n. 46.

Conductus ad Carcerem.

93. Conductus ad carcerem, ſi à conductione appellet, an carceretur, f. 614. q. 148. n. 11.

Confeſſus, & Confeſſio.

94. Confeſsio extraiudicialis Rei non ſufficit ad condemnandum, f. 302. q. 84. n. 2. Limitatur à n. 3. vſque ad n. 13. Quid ſi facta ſit parte præſente, num. 5. & 6. Vel geminata, n. 7. Seu facta ad conſciētiæ exonerationem in articulo mortis, n. 8. Aut facta in publico, ſiuè coram Sacerdote, & teſtibus, n. 9. Aut in cauſa ciuili, n. 10. Vel cum iuramento, num. 11. Seu in delicto, quod in animo conſiſtit n. 12. Vel dum confeſsio continet in ſe delictum, n. 13.
95. Confeſsio extraiudicialis ſufficit ad torquendum, f. 304. q. 84. n. 14. Ampliatur à n. 15. vſque ad n. 19. Limitatur verò à num. 20. vſque ad num. 27. Præſertim in Eccleſiaſticis, num. 24. Quid ſi confeſsio extraiudicialis facta ſit ſine expreſsione cauſę, n. 18. & 19. Vel ſit informis, n. 20. Inueriſimilis, n. 21. Ex calore iracundiæ, vel per laſciuiam, n. 22. Seu per metum, n. 23. Siuè incidenter emanata, n. 26. Aut non probata per conteſtes, n. 27.
96. Confeſsio tacita, quæ oritur contra Reum abſentem ex contumacia, ſufficit ad condemnationem, f. 306. q. 85. n. 2. Declaratur, & comprobatur, n. 3. & 4. Seruatur in foro Eccleſiaſtico, n. 5. Limitatur à n. 6. vſque ad n. 12.
97. Confeſsione ex tacita damnari poteſt Reus legitimè interrogatus, qui ſine iuſta cauſa non vult iurare, vel ſe defendere, aut non vult reſpondere, ſeu obſcure, f. 309. q. 85. n. 14. & 15.
98. Confeſſus tacitus, an ſit Reus, qui coram Iudice veniam petit, f. 309. q. 85. n. 16. Vel producit gratiam, n. 17. Aut ſubſcribit ſe gratię, & miſericordię, n. 18.
99. Confeſſus Reus, an de ſocijs criminis interrogari poſsit, qui nominando ſo-

cios,an,& quale indicium faciat, f.224. q.65. per totam. Vide in ver. Socius criminis, n.55. & 56.
100. Cōfeſſus ſpōtè Reus,an mitius puniatur,f.284. q.81.n.21.& f.295.q.83.n.27.
101. Confeſſio Rei proceſſum nullum validat,f.657. q.156. n.37.
102. Confeſſio ſpontanea Rei in iudicio,ad condemnationem ſufficit, f.291. q. 83. n.2. Non tamen ex ea tantum Iudex condemnare tenetur, ibidem. Ampliatur à n.3. vſque ad n.22. Limitatur à n. 23. vſque ad n. 55. Spontanea confeſſio iudicialis ad condemnandum ſufficit quamuis proceſſus eſſet nullus, nu.3. Puta ex defectu ordinis iudiciarij, nu.4. Vel ex ineptitudine inquiſitionis,ſeu accuſationis, nu. 5. Licèt confeſſio talis emanata eſſet, non præcedentibus indicijs n.6. Eadem confeſſio validat capturam nullam, & nullum proceſſum in ſubſtantialibus, confeſſuſque perempta inſtantia, & ſine formali litis conteſtatione condemnari poteſt,n.7. Dummodo confeſſio facta ſit coram Ordinario, ſecus ſi facta eſſet coram Delegato,n.9. Et nō ſit nullitas ex defectu iuriſdictionis n.8. An ſine proceſſu confeſſus condemnari poſſit, n.10. Confeſſio in vno iudicio, an præiudicet in alio, n. 11. & 12. Quid in confeſſione qualificata incipiente ab affirmatiua, n.13.14. 17. & 18. Quid in confeſſione qualificata incipiente à negatiua, n.15. & 16. Quid ſi confeſſio non ſit ratificata,nec expreſsè reuocata, n.19. Confeſſio etiam abſoluto nocet, n. 20. & 21. Licèt facta Iudici per literas, n.22.
103. Confeſſio falſa non nocet, f. 294. q. 83. n.23. Et in parte falſa,tota falſa præſumitur, n.25. Inueriſimilis, ſeu impoſſibilis confeſſio ad condemnationem non ſufficit, n. 26. Quid ſi confeſſio facta ſit coram Iudice incompetente nu. 28. & 29. Vel dum non conſtat de corpore delicti, vel dum confeſſio eſt generica, & non ſpecifica,n.30.
104. Confeſſio dubia, tacita, ſeu implicita, non ſufficit ad condemnandum, f. 296. q. 83. n. 31. An interpretanda ſit in bonam,vel in malam partem,n.31. & 32. Quid ſi Reus confiteatur delictū, non confeſſa cauſa, n.33. Aut in Confeſsione incidenter facta,n.34. vſque ad n.39.
105. Confeſsio ſpe impunitatis emanata, an ſufficiat ad condemnationem, f. 299. q.83. n.40.
106. Confeſsio erronea an noceat,f.299. q. 83. n. 41. vſq; ad n.46. Aut incontinenti reuocata, n.47.
107. Confeſsio minoris ſine Curatoris auctoritate emanata, an noceat, f.300. q. 83. n.48. vſque ad n.51.
108. Confeſsio facta coram Notario tantùm, vel coram Iudice non ſedente pro tribunali, quantum valeat, f.301. q. 83. n. 52.
109. Confeſsio emanata calore iracundiæ, an noceat, f.301. q.83. n. 53.
110. Confeſsio facta à Procuratore, an noceat Principali,f.301.q.83.n.54.
111. Confeſsio in his,quæ Iuris ſunt,an noceat. f.301.q.83. n.55.
112. Confitens ſponte delictum, poſtquam fuit diffinitiuè abſolutus, condemnari poteſt, f.560. q.134. n.19.
113. Confeſſio delicti extraiudicialis coram multis, ſine fama aperit viam ad inquirendum ſpecialiter,f.45.q.13. n.26.
114. Confeſſus de vno, ſuggeſtiuè ſine indicijs interrogatur de alijs delictis,f. 272. q.80.n.25. De conſuetudine controuerſum eſt, n.26. Controuerſia ſoluitur diſtinguendo, n.27. Quid in Statu Eccleſiaſtico, n. 28. Et apud nos, n.29.
115. Confeſſus,& conuictus appellare non poteſt,f.610. q.147. n.13. Sed ſi Iudex ad quem inhiberet ſuperſedendum eſſet, n. 17. Quando Iura appellationem denegant, intelligenda ſunt, dum Reus eſt cōfeſſus,vel cōuictus,f.624.q.150.n.10.

Confrontatio.

116. Confrontatio Rei cum teſtibus arbitraria eſt, f.288. q.82. n.2. Ampliatur à n.3.vſque ad n.6. Limitatur à n.7.vſque ad n. 9. An teſtes inter ſe confrontandi ſint, nu.6. Vix, & quomodo Iudex ad confrontationem deueniet, nu.7. Præſertim dum inferiores cum Superioribus confrontandi ſunt,n.8.
117. Confrontatio quando ſit neceſſaria, f. 289. q.82. n.9.
118. Confrontatio,& recognitio quomodo facien-

faciendæ ſint, & quæ in eis ſint ſeruanda, f.290. q.82. n.10. 11. & 12.

119. Confrontatio,& recognitio,quæ operentur, f.290. q.82. n.13. & 14.

Congruentia appellationis.

120. Congruentia appellationis, quæ ſint, f.606.q.146.n.13. vſq; in fi. Vide in ver. Appellatio, n. 72. vſq; 74.

Coniectura.

121. Coniecturæ, an vulnus fuerit mortale, vide in ver. Vulneratus, n.42. vſq. 51. Coniecturis,& præſumptionibus probatur copula carnalis, f.475.q.120. per tot. Vide in ver. Copula carnalis, n.187. vſq; ad n.193.

122. Coniecturis propriè non copula carnalis, ſed conatus probatur, f.479.q.120. num.26.

123. Coniectura differt à ſemiplena probatione, f.214.q.61. n.19. Coniectura quid, num.4.

Coniunctus.

124. Coniunctus verberans, non præſumitur facere animo iniuriandi, f.535. queſt. 128. n.13.

Coniuratio.

125. Coniuratio in Principem eſt crimen læſæ Maieſtatis, f. 399. q. 110. n. 14.

Conſanguineus.

126. Conſanguineus, vel aliàs coniunctus verberans non præſumitur facere animo iniuriandi, f. 535. q. 128. n. 13.

127. Conſanguineus teſtis. Vide in ver. Affinis teſtis, n.38. & 39.

Conſcientia.

128. Conſcientiam an ſequi debeat Iudex, & ſecundum eam iudicare, vel ex actis, f.577. q.138. n.20.

Conſeruator.

129. Conſeruator eſt Delegatus, de eo remiſſiuè, f.7. q.3. n.10.

Conſiliarius.

130. Conſiliarius tantùm datur apud nos, non autem Procurator, aut Aduocatus, f. 344. q.96. n.1. An Conſiliarius in criminalibus admittatur ad comparendū pro defenſione, ſeu excuſatione abſentis Rei, q. eadem per totam. Vide in ver. Procurator, n.153.

131. Conſiliarius an admittatur ad allegandum abſentiæ Rei cauſas, vel aliud impedimentum, f.349. q.97. per totam. Vide in ver. Procurator, n.164.

132. Conſiliarij Rei confeſſio, an Principali noceat, f. 301. q. 83. n. 54.

133. Conſiliarium Rei corrumpens ad eius defenſiones impediendas punitur, f.320. ante q. 88. n. 2.

134. Conſiliarius ad Reum defendendum allegans Iudicem ſuſpectum, cauſa non probata, punitur, f.320. ante q. 88. n. 3. Iudex Conſiliarium, ſeu Aduocatum defendentem Reum, non libenter audiens, ſuſpectus redditur, ibidem.

Conſilium.

135. Conſilium datur teſti, dum Iudex non vult admittere ſuam relatiuam reſponſionem ad primum ſuum examen, vt petat, idem examen ſibi legi, &c. f.189. q. 53. n.4. 5. & 6.

Conſors.

136. Conſors an probet, f.97. q.29. n.40.

Conſpiratio, & Conſpirator.

137. Conſpiratio in Principem eſt crimen læſæ Maieſt. f.199. q.110. n.14. De reuelante conſpirationem, n.10. vſq. ad n.13. vbi etiam de non reuelante.

138. Conſpirator à denunciando repellitur, f.55. q.17. n.5.

Conſuetudo.

139. Conſuetudo eſt, vt Iudex non ſyndicetur de imperitia, ſed tantum de furtis, malè ablatis, de dolo, & barattaria, f. 595. q.142. n.30.

140. Conſuetudo loci ita faciendi delinquentem excuſat, vt pœna ſaltem ei minuatur, f. 565. q.135. n. 19. Infertur, vt Iudex ex conſuetudine, contra legē iudicans, excuſetur, n.20. Sicut etiam Notarius à pęna falſi, dūmodo falſitas præiudicialis non ſit, num.21. Item ſigillans alieno ſigillo, domino ignorante, n.22. Et Notarius rogans acta tanquam facta coram Iudice, eo abſente, ibidem.

141. Conſuetudo excuſat à dolo, à culpa, & à pęna, f.566. q. 135. n. 23. Similiter à pœna periurij, n.24.

142. Conſuetudo an delinquentem excuſet in his, quæ ſunt Iuris poſitiui, naturalis, vel Diuini, f.566. q.135. n.25. Quid in foro conſcientiæ, & in foro fori, n.26.

143. Conſuetudo reprobata an excuſet, f. 566. q.135. n.27.

144. Conſuetudine vniuerſali attenta, an in crimi-

criminalibus appellari poſſit,f.626.q.150. n.16. Vbi etiam de ſtatuto. Declaratur, n.18. Quid dicendum,vbi non adeſt conſuetudo, nec Statutum in propoſito, vt apud nos, n.17.

145. Conſuetudo excuſat ita vt iuxta eam indicans nulliter non faciat, ſicut nec Notarius eam ſequens, f.660. q. 156. n.49.

146. Conſuetis pœnis in Religione, & mitius quam inter ſeculares, puniendi ſunt Religioſi, f.789. q.108. n. 3. Conſuetæ pœnæ apud nos, n.4.

Conſulens delictum.

147. Conſulens delictum, eadem pœna, qua delinquens punitur,f.426. q.112.n. 1. Idem dic in perſuadente, inſtigante, inſtruente, hortante, inflammante, ſeu incitante, num.2. In oſtendente delicti vtilitatem, ſeu laudante opus criminoſum, n.3. In conſentiente, n.4. An tractantes,& ordinantes delictum, pœna Statutaria pro delicto impoſita ſint puniendi, n. 5. Conſulens, & auxilians ſimul tantò magis punitur, n.6.

148. Conſulens Clericus delictum, cuius pœna eſt irregularitas, fit irregularis, f. 427. q. 112. n. 8. Conſulens percuſsionem Clerici eſt excommunicatus,ibidē.

149. Conſulens ad intereſſe tenetur, f. 428. q.112. n.9.

150. Cōſulens punitur,quamuis delictum ex interuallo ſequatur,f.428.q 112.n.10

151. Conſulens ſine dolo, an puniatur, f. 428. q. 112. n.11. Quid ſi verba conſulentis ſint ambigua, vt in bonum poſſint interpretari, n. 12. Quid in delicto ſequuto, vel non ſequuto,n.13.

152. Conſulens ſi reuocauerit conſilium, an puniatur,f.428. quæſt.112. n.14. vel dum delinquens etiam aliàs erat facturus,n.15.

Conteſtatio litis.

153. Conteſtatio litis quando fiat, f.279. q.81. n.3. & f.191.q.54. num.3. Teſtes examinati ante litis conteſtationem non probant, n.4. Limitatur apud Regulares, n. 5. Apud quos teſtes nec examinantur ante litis conteſtationem,ſeu ad perpetuam rei memoriam, niſi coram Iudice,vel de eius commiſsione coram Notario,& quid præterea requiratur ad hoc,vt hi teſtes probent, n.7.

Conteſtes.

154. Conteſtes,qui dicantur, f.202. q.57. num.6.

Contrarij teſtes.

155. Contrarij teſtes inter ſe nihil probant, f.146. q.45. n. 2. Contrarietas inducitur in teſtibus ex decem prædicamentis n.1. Hæc Regula,quod contrarij teſtes non probent, ampliatur à n.3. vſq; ad n. 12. Limitatur à n.13. vſq; ad num.16.

156. Contrarietas teſtium, vt euitetur ad hoc, vt non puniantur, omnis interpretatio facienda eſt,f.149.q.45. n.17. Ampliatur à n.18. vſq; ad n.21.

157. Contrarij teſtes, qui videntur,de Iure Canonico, etiam concordantur ad hoc,vt probent,f.150. q.45. n.22. Ampliatur à n.24. vſq; ad n. 27. Vbi exemplificatur. Limitat. à n.28. vſq;ad n.31.

158. Contrarij teſtes, dum videntur, magis creditur teſtificātib. pro Reo,f.152. q.46. n.1. Ampliatur à n. 2. vſque ad n. 6. Limitatur à n.7. vſque ad num.10. Ex cauſa poteſt Iudex magis credere vni teſti, quàm alteri, paucioribus, quàm pluribus, n.10.

159. Contrarijs exiſtentibus teſtibus, affirmantibus magis creditur, quam negantibus, f.154. q.46. n.11. Ampliatur à n. 12. vſque ad n.14. Limitatur à n. 15. vſque ad n.22.

160. Contrarijs inter ſe pluribus teſtibus, dignioribus magis creditur,f.156.q.46. n.23. Ampliatur à n.24 vſque ad n.26. Vbi multipliciter exemplificatur.

161. Contrarij dum ſunt inter ſe teſtes, maior fides præſtatur, magis informatis, f.157.q.46.n.27. Ampliatur à n.28. vſque ad n.30.

162. Contrarius teſtis, ſeu varius quis dicatur,f.158.q.47. n.1. Vacillans verò, quis,n 2.

163. Contrarius teſtis ſibi ipſi, vel varius nihil probat, f.159. q.47. n. 3. Ampliatur à n.4. vſque ad 6. Limitatur à nu.7. vſque ad n.20. Vbi variæ declarationes.

164. Contrarius teſtis ſibi ipſi, vel varius de falſo punitur, f.162. q.47. n.21. Ampliatur, n. 22. & 23. Limitatur nu.25. & 26.

Con-

165. Contrarius ſibi ipſi teſtis, ſeu varius, modis omnibus eſt concordandus, f. 163. q. 47. n. 27. Ampliatur, n. 28. Limitatur n. 29. & 30. Inſeruntur plures caſus, in quibus teſtes ſibi contrarij concordantur, vel non concordantur à n. 31. vſque ad n. 41.

166. Contrarius teſtis ſibi ipſi ex correptione incontinėti ſibi facta, an noceat eius dicto, f. 166. q. 47. n. 42. Vbi, quod hæc correptio licita eſt. Ampliatur à n. 44. vſque ad n. 50. Limitatur à n. 51. vſque ad n. 54.

167. Contrario de teſte ſibi ipſi in eodem examine, vel incontinenti, ſeu ex interuallo, & in diuerſis examinibus, f. 160. q. 47. n. 11. vſque ad n. 15. De dicto teſtis ſibi contrarij, dum primum dictum fuit extraiudiciale, poſterius autem iudiciale, n. 16. & 17. ſeu ecõtra dum primum dictum fuit iudiciale, poſterius extraiudiciale, n. 18. vſq; ad n. 20.

Contumax, & Contumacia.

168. Contumax an appellare poſſit, f. 610. q. 147. n. 10. & 11.

169. Contumax Reus poteſt ſub aliqua pœna citari, f. 254. q. 78. n. 7.

170. Contumacia, in quo conſiſtat, f. 545. q. 131. n. 1. Vbi quod delinquitur committendo, & omittendo. Contumacia eſt delictum graue in omittendo, n. 2. Duplex eſt, n. 3.

171. Contumacia, qua non obeditur ante accuſationem, vel inquiſitionem, criminaliter mulctari poteſt, f. 546. q. 131. nu. 4. Hæc mulcta exceſſiua eſſe non debet, & eſt arbitraria, n. 5. Quantum in hoc, arbitrium ſe extendat, n. 6. Mulcta debet eſſe conſueta iuxta ſtylum Curiæ, n. 7. Mulcta non exigitur ab impedito ex iuſta cauſa, n. 8. Vel ſaltem colorata, ibid. Ante mulctationem, quę requirantur, n. 9. Non debet quis mulctari, dum monitorium non fuit iuſtũ, n. 10. Delegatus inferioris, vel Principis, an mulctare poſſit, n. 11. Ex cauſa mulcta minuitur, & remittitur, n. 12. A mulcta indebita appellatur, n. 13.

172. Contumax abſens, contra quem inquiſitio iam fuit formata, pro confeſſo habetur, bannitur, & condemnatur, f. 548. qu. 131. nu. 15.

173. Contumax an, & quando admittatur ad docendum de ſua innocentia, lata iam ſententia in contumacia, f. 548. q. 131. n. 16.

174. Contumax ſi compareat ante ſententiam, licèt inquiſitio ſit formata, an admittatur ad docendum de ſua innocentia, f. 548. q. 131. n. 17.

175. Contumaciter inobediens quomodo mulctetur ex noſtro Modo proced. f. 548. q. 131. n. 18.

Conuictus.

176. Conuictus tantum appellare poteſt, f. 610. q. 147. n. 8.

177. Conuictus, & confeſſus appellare nõ poteſt, f. 610. q. 147. n. 13. Sed ſi Iudex ad quem inhiberet, ſuperſedendum eſſet, n. 17.

178. Conuictus, vel confeſſus debet eſſe ille, cui appellatio denegatur à Iure, f. 624. q. 150. n. 10.

179. Conuictus Reus tribus modis dicitur, f. 310. q. 86. n. 2. Duobus conteſtibus conuincitur Reus, n. 3. Et non aliter poteſt condemnari, ac ſi eſſet confeſſus, n. 4. Pœna infligenda conuictо de Iure Ciuili, & de Iure Canonico, n. 5. Quot teſtes conuincant, dum probãs habet contra ſe Iuris præſumptionem, n. 6. Quæ requirantur, vt duo conteſtes conuincant, nu. 7. Plures teſtes requiruntur in vltimis voluntatibus, n. 8.

180. Conuictus an dicatur Reus, indicijs indubitatis, & an torquendus ſit, vel damnandus, f. 311. qu. 86. nu. 9. & 10. Conuictus dum non eſt Reus, ſed grauiter indiciatus, an ſit torquendus, vel extraordinarie puniendus, & quomodo, f. 374. q. 104. n. 36.

181. Conuincat an Reum de delicto inſtrumentum factum de conſenſu Rei, f. 311. q. 86. n. 11. Declaratur, & exemplificatur à n. 12. vſque ad n. 22. Et quia Regula eſt, quod dictum inſtrumentũ delictum probet, limitatur hoc tripliciter, n. 23. 24. & 25. Scriptura priuata quantum probet, n. 19.

182. Conuictus dicitur Reus per viam notorij, f. 314. q. 87. n. 1. Duplex eſt notorium, Iuris, & facti, n. 2. De materia notorij, vide in verſ. Notorium, nu. 27. vſque ad nu. 41.

Copia.

183. Copia proceſſus offenſiui, an, & quomodo danda, præſertim apud nos, f. 327. q. 90. n. 4. & ſeqq. Vide in ver. Proceſſus, nu. 156 vſque ad n. 164.

184. Copia defenſiui non neceſſario danda, f. 332. q. 90. n. 26.

185. Copiæ actorum, an dandæ ſint Reo ante conſtitutum, f. 286. q. 81. nu. 31. vſque ad n. 38.

Copula carnalis.

186. Copulam carnalem habens ille, qui votum caſtitatis ſolemne habet, vt Sacerdos, ſeu Religioſus, an ſacrilegium cōmittat, f. 468. q. 116. n. 41. vſq; ad n. 45.

187. Copula carnalis præſumptionibus, & coniecturis probatur, f. 475. q. 120. n. 1. Ampliatur à n. 2. vſque ad n. 23. Limitatur à n. 24. vſque ad n. 36.

188. Copula probatur ex præparatorijs, puta ex allocutione locis, & horis aptis ad copulam, f. 475. q. 120. n. 3. Quid dū præceſſit trina monitio, ibidem; Item probatur ex riſu, & ioco, n. 5. Ex ingreſſu, & egreſſu præſertim nocturno, n. 6. Ex muneribus, literis, & ex reciproco amore, n. 7. Ex oſculis, n. 8. Ex amplexu, n. 9. Ex tactu mamillarum, n. 10. Ex omni impudico tactu, vel actibus venereis, n. 11. Ex loci ſolitudine, puta in eadem camera, & clauſo oſtio, n. 12. Ex loco ſecreto, n. 13. & 14. Ex vacatione per inuia, nemoroſa, ſeu in obſcuris, n. 15. Ex deſpectoratione, caligis diſſolutis, clauſis ianuis, n. 16. Ex egreſſu mulieris cum rubore, crinibus diſſolutis, nu. 17. Ex eo, quod ſolus cum ſola, & nudus cum nuda in eodem lecto ſint reperti, n. 18. Ex mala qualitate perſonarum, n. 19. Ex tempore præſertim nocturno, n. 20. Ex nutu, & ſignis amoris, n. 21.

189. Copula carnalis nefanda cum puero, præſumptionibus probatur, f. 479. qu. 120. n. 22. Aliquę præſumptiones in propoſito enumerantur, ibidem.

190. Copulæ præſumptiones an probent, Iudicis arbitrio remittitur, f. 479. qu. 120. n. 23.

191. Copula carnalis ex vna tantùm præſumptione non probatur, f. 479. q. 120. nu. 24. Violentæ, & certæ debent eſſe præſumptiones copulam probantes, nu. 25. Præparatorijs, & coniecturis, non copula, ſed conatus probatur, nu. 26. Quid dum agitur ciuiliter, quid verò dum criminaliter, n. 27. 28. & 29.

192. Copulæ præſumptiones, ex quibus excludandur, vel minuantur, f. 480. qu. 120. n. 30. Vel econtra, n. 31. An conſanguinitas in proximis gradibus copulæ præſumptionem excludat, n. 32. Quid in remotis, n. 33. Vel dum probatur, fictam eſſe parentelam, n. 34. Quid in ſene, vel ſenibus, n. 35. In deformi, vel formoſa muliere, n. 36.

193. Copula carnalis teſtibus probatur, f. 482. q. 120. n. 38. Ampliatur à n. 39. vſq; ad n. 41. Teſtes carnalem copulam probant, quamuis vnus teſtis poſt alterum, per foramen eam videat n. 39. Eandem ſimiliter probant deponentes vidiſſe virum, & mulierem ſe commiſcentes, vel hominem ſuper mulierem n. 40. Vel audiuiſſe, ſe commiſcentes, &c. ex tenui pariete, vel cortina, alijs concurrentibus, n. 41. Quid ſi teſtes dicant, vidiſſe per vitrum, n. 42.

194. Copula carnali multiplicata, an pænæ ſint multiplicandæ, f. 392. q. 108. n. 29. & 30.

Copulatiua appellatio.

195. Copulatiua de appellatione, f. 608. q. 146. n. 24.

Cornua affigens.

196. Cornua affigens, &c. punitur, f. 521. q. 126. n. 17.

Corporalis pæna.

197. Corporali pæna nemo ſine dolo punitur, f. 391. q. 108. n. 19.

Corpus delicti.

198. Corpus delicti quomodo viſitandum, f. 36. q. 12. n. 6. Quid dum non reperitur, n. 7. Seu in ſtupro, n. 8. Liquido de delicto debet conſtare, n. 9. Aliàs ſententia lata in contumacia, eſt nulla, n. 10. Quid ſi confitens homicidium ignoti, dicat in mare proieciſſe corpus, n. 11.

199. Corpore de delicti, dum conſtat, Iudex procedere tenetur, f. 38. q. 12. n. 13.

200. Corpus delicti in furto, f. 504. q. 123. n. 29. vſque ad n. 35.

201. Corpore de delicti non eſt neceſsè, quod conſtet in inquiſitione generaliſſima,

ſima, f.38. q. 12. n. 14. Nec in delictis non relinquentibus poſt ſe veſtigia, n.15. Quid in occultis, n.16. Seu in ambiguis, vt in veneno, n.17. Vel dum periculum eſt in mora, n.19.

202. Corpus delicti repertum apud aliquē, puta, res furata, quod inditium faciat, f.237. q.70. n.1. Dum ille non nominat, & probat, à quo habuerit, n.1. & 2. Quid in homine malæ, vel bonæ famæ, nu.3. Aut in corpore delicti occiſi, n.5. Vel ſi hoc repertum fuerit prope domum illius n.6. Sed abſente imputato, n.7. Malæ, vel bonæ famæ, n.8. Vel dum cadauer ſanguinem emitteret in conſpectu Rei, n.9.

203. Corpore de delicti, eo quod non conſtet, prætenſa nullitas, quomodo reparetur, vel defendatur, f.654. q.156. n.14. vſque ad nu.16. Vide in ver. Nullitas, nu.63.

Correptio fraterna.

204. Correptione fraterna prætermiſſa, publica, & excepta delicta denuncianda ſunt, f.50. q.15. n.1. Sicut etiam ea, quæ ſunt in alterius damnum, pendens in futurum, ibidem. Quid ſi delicta probari non poſſint, n. 2. Vel econtra ſi notoria ſint, n.3. Quid in criminibus priuatis, & occultis, n. 4. Reſpondetur obiectioni, n.5. Quid in foro conſcientiæ, n. 6. 7. & 8. Quid in Confeſſario ſolicitāte ad turpia in Confeſſione, f.495. q. 122. n. 42. vſque ad n.44.

205. Correptione prætermiſſa, an Regularis Prælato, vt Patri de crimine occulto denunciari poſſit, f.52. q.16. n.1. & 2. Quid ſi Prælatus ſit violentus, imprudens, vel cum ſubdito malè affectus, n. 3. Vel ſubditus ſit iam emendatus, n.4. & 5.

206. Correptio fraterna an præcedere debeat accuſationem, f.65. q.21. n.1.

Correptio teſtis.

207. Corrigere ſe poteſt teſtis incontinenti, f.166. q.47. n.42. Ampliatur à n.44. vſque ad n.50. Limitatur à n.51. vſque ad n.54.

Corrumpens Aduocatum, &c.

208. Corrumpens Aduocatum, Procuratorem, vel Conſiliarium ad impediendas Rei defenſiones, punitur, f. 320. ante q. 88. n.2.

Corruptus Iudex pecunia.

209. Corrempens pecunia Iudicem, punitur, f. 586. q.141. n. 31. Niſi det pro ſui ſanguinis redemptione, n. 32. Vel ad iniuſtam vexationem redimendam, ibidem. Corrumpens perdit ius ſuæ innocentiæ, n.33.

Corruptus teſtis.

210. Corrupto de teſte promiſſione, pecunia, vel alia re accepta, ante examē, f.169. q. 48. n.10.11. & 12. Vno teſte corrupto, omnes corrupti præſumuntur, n.10.

Cortinatus teſtis.

211. Cortinatus teſtis, ſeu retro parietem, audiens, an probet, f.137. q.49. n.31. & f. 482. q. 120. nu. 41. Quid in teſte, qui vidit per vitrum, n.42.

Credulitas.

212. Credulitas etiam iniuſta excuſat à dolo, & à pœna, f.564. q.135. n.13. & 14. Iuſta credulitas excuſat etiam à culpa, n.14. & 29. Quid in credulitate temeraria. n.15. In his, quæ de ſe mala ſunt, ibidem. Exemplificatur in aliquibus, in quibus iniuſta cauſa excuſat, nu. 16. Dummodo iniuſta non cognoſceretur, & ſaltēm ſemiplenè probetur, nu. 17. Quid in non prohibitis, ibidem. Ignorantia etiam craſſa à dolo excuſar, nu.18.

Credulitatis teſtis.

213. Credulitatis teſtis non probat, f.172. q.49. n.13. Ampliatur, n.14. Limitatur à n.15. vſque ad n.22.

214. Credulitatis teſtis an, & quantum probet contra producentem, f. 126. qu. 41. n.5.

Crimen.

215. Criminum quot ſint genera, & quæ iuxta noſtrum Mod. proced. f. 22. q.7. n 2. vſque ad n.6.

216. Criminibus in leuibus, & grauibus, qui procedant apud nos, & quomodo, f.22. q.7. n.7. & 8.

217. Criminibus in grauioribus, & grauiſſimis, qui apud nos procedant, f.23. q.7. n.9. & 10.

218. Criminum multiplices diſtinctiones habentur, f.386. q.107. per totam.

219. Criminis atrocitas, & enormitas viam aperit ad ſpecialiter inquirēdum, fama non præcedente, f.45. q.13. n.27.
220. Crimen, Vide in ver. Delictum, n. 41. vſque ad n.68.
221. Criminis de ſocijs interrogatio, f.224. q.65. per totam. Vide in ver. Socius, n.55. vſque 59.

Criminalis cauſa.

222. Criminalis cauſa, quæ dicatur, f.30. q.10. n.2.

Criminoſus teſtis.

223. Criminoſus teſtis infamis eſt, f. 101. q.31. n.1. In criminali, & in ciuili repellitur, n.2. Limitatur à n.3. vſque ad n.6. Ampliatur à n. 7. vſque ad n.18.

Crimen læſæ Maieſtatis.

224. Crimen læſę Maieſtatis duplex eſt, f.394. q.109. in principio.
225. Crimen læſæ Maieſtatis Diuinæ eſt blaſphemia, f.394. q.109. n. 1. Blaſphemia quid, n. 2. Reliqua de hoc crimine, Vide in verſ. Blaſphemia, n. 11. vſque ad n.19.
226. Crimen læſæ Maieſtatis humanæ duplex eſt, f.396. q. 110. n. 1. Declaratur diſtinctio, n. 2. In hoc crimine proceditur Summariè, &c. n.3. Quis iudicet in hoc crimine, n.4. In quo etiam inhabiles ad accuſandū admittūtur, n. 5.
227. Criminis læſæ Maieſtatis pęnæ, f.397. q.110. n.6. Ampliatur à n.7. vſq; ad n. 34. Vbi declarantur varia læſæ Maieſtatis crimina. Limitatur à n.35. vſque ad n.40.
228. Crimine in læſæ Maieſtatis affectus, & attentatum, punitur, f. 397. qu.110. num.7. Item punitur conſulens, auxilians, &c. num. 8. & 9. Item non reuelans, num. 10. Quid in non ſubdito non reuelante, n. 11. Vel non à principio, n.12. Sequuto, vel non ſequuto effectu, n.13.
229. Crimen læſę Maieſtatis eſt conſpiratio, coniuratio, ſeu machinatio contra Principem, f.399. q. 110. n.14. Vbi declarantur prædicti termini.
230. Crimen læſæ Maieſtatis contra quas perſonas committatur, f. 401. q. 110. n.23. vſque ad n.32.
231. Criminis læſæ Maieſtatis in pęnam non incurritur ex offenſa tantum verbali, f. 402. q.110.n.33.
232. Crimen læſæ Maieſtatis, quando quis committat, remiſſiuè, f. 402. qu. 110. n.34.
233. Criminis læſæ Maieſtatis, an ſit Reus Eccleſiaſticus offendens Principem ſecularem, f.402. q.110. nu. 35. & 36. Quid in non ſubdito, n. 37. Seu in ſubdito offendente Principem ſecundario, ſeu indirectè, n.38.
234. Crimine in hoc læſæ Maieſtatis, ignorantia, & doli carentia excuſat, f. 403. q. 110. n. 39. Nec non iuſtus metus, n.40.

Culpa.

235. Culpa, & dolus deſcribuntur f.392. q. 108. n.21.
236. Culpa lata, Vide in ver. Lata culpa, n. 4. & 5.
237. Culpoſum homicidium, ſed non doloſum, qua pœna puniatur, f.417. qu. 111. n.70. & 71.

Cumulatio.

238. Cumulentur nè pænæ contra Iudicem barattarium, f. 583. q.141. nu.9. 12. & 13. Cumulandis de pænis, vel non cumulandis n. 10. & 11.
239. Cumulantur de conſuetudine Inquiſitio, Accuſatio, & Denūciatio, quicquid ſit de Iure, f.60. qu.19. n.9. & 10.

Cuſtos carceris.

240. Cuſtos carceris, carcerato aufugiente, an ſit puniendus, f. 259. q.79. n.24. Et quomodo ſuam probare poſſit diligentiam, n.25.

D

Dantes pro iuſtitia, vel gratia.

1. DAntes, & recipientes, ſeu promittentes, pro iuſtitia, vel gratia apud Sedem Apoſtalicam, vel apud alia tribunalia, Vide in ver. Barattaria, n.6. Et de hoc agitur f. 587. q.141. à nu.55. vſque ad n.52.

Decoctus.

2. Decoctus, ſeu fallitus repellitur à teſtificando, f. 111. q 35. nu.11. Quid inter Regulares, n. 13.

Defectus.

3. Defectus, vel nullitates, quæ contra proceſſus Regularium obijci poſſunt, quomodo reparari, ſeu defendi, poſſint, f. 651. q. 156. per totam.

Vide diſtinctè remedia in particularibus caſibus in ver. Nullitates, n.61. vſque ad n.77.

4. Defectus plures habens teſtis, an admittatur, & admiſſus probet, vel faciat inditium, f.123.q.40.n.4.&5.

Defenſio, & Defendere.

5. Defendere negligens Superior ſubditũ, vel ecõtra, ã puniatur, f.432 q.112.n.31.

6. Defendere ſe nolens Reus, damnari poteſt, f.309.q.85.n.14.&15.

7. Defenſionibus de Rei, tractatus integer, f.321. à q.88. vſque ad q.98. De Rei defenſionibus reſultantibus ex nullitate, vel alio defectu proceſſus, f.321.q.88. vſque ad q.91. De Rei defenſionibus abſolutè negantis ſibi obiectũ crimen, vel eſſe delictum id, de quo imputatur, ſeu eſſe de Iure punibile, f.332.q.92. vſq; ad q.91. De Rei defenſionibus excuſantibus delicta, f.343.q.95. vſque ad q.98.

8. Defenſiones ad impediendas Rei Aduocatum, Procuratorem, vel Conſiliarium eius corrumpens, punitur, f.320. ante q.88.n.2. Ad defendendum Reũ allegans Cauſidicus Iudicem ſuſpectũ, cauſa non probata, punitur, n.3. Iudex Cauſidicũ Reũ defendentẽ non libẽter audiens, ſuſpectus redditur, ibidem.

9. Defenſionis Rei priuilegia, f.310. ante q.88.n.4. vſq; ad n.7. Defenſio de omni Iure permittitur, n.5. Defenſio tolli non poteſt à Iudice, nec à Statuto, nec à Papa, niſi ciuilis; & ex cauſa naturalis, ibidem. Denegata defenſione, inde ſequuta, nulla ſunt, n.6. Offendens ad ſui defenſionem non delinquit, n.7.

10. Defenſio præcipua Rei eſt, quod in Iudice ſit iuriſdictionis defectus, f.321.q.88.n.1. Iudex ad ingreſſum ſui officij patẽtes literas oſtẽdere debet, ibidẽ. Ex defectu iuriſdictionis proceſſus omnino nullus eſt, n.2. Ampliatur à n.3. vſq; ad n.9. Iuriſdictione caret Iudex ſecularis, & eius familia conueniendi, ſeu capiendi Clericum, n.10. Ampliatur, & limitatur à n.11. vſq; ad 16. Iuriſdictionẽ non habet Iudex in Reum indebitè ab Eccleſia extractum, cui reſtitui debet, n.17. Declaratur à n.18. vſque ad n.23. Vide de his, quæ in d. quæſt. 88. habetur in ver. Iuriſdictio, n.179. vſq; 293.

11. Defenſio Rei, quod licitè fecerit ſaltem in aliquo loco, & tempore, vel ex aliqua cauſa, id, de quo imputatur, f.334.qu.93. per totam.

12. Defenſio Rei, quod factum, de quo imputatur, non ſit punibile, quia præſcriptum, f.335.q.94. per totam. Vide in ver. Præſcriptio, n.91. vſq; ad n.98.

13. Defenſio Rei, quod non adeſſent indicia ad citationem, monitorium, vel inquiſitionem ei traſmittendam, f.343.q.95. per totã, Vide in ver. Citatio. n.53.

14. Defenſionibus Reus renunciare non poteſt, f.350.q.98.n.1. Ideo Reo dandus eſt terminus, & antequam ille labatur, ſententia ferenda non eſt, ibidem. Nec renunciatio cum iuramẽto tenet, n.2. Renunciatioq; facta reuocari poteſt, n.3. Quid dum nulla Reo cõpetit defenſio, n.4.&5. Vel in reperto in flagranti crimine, ſeu in notorio, n.6. Aut in delictis, pro quibus nec pœna corporalis, nec infamia irrogatur, nu.7. Siue in defenſionibus ſpectantibus ad apices Iuris, n.8. Vel in Reo ſponte confeſſo, n.9. Aut in renunciante, vt citius abſoluatur, n.10.

15. Defenſionem ad ſui occidens hominẽ, non punitur, f.407.q.111.n.20. Defenſio quid ſit, ibidem. Defenſio omni Iure permiſſa eſt, n.21. Ad ſui defenſionẽ in Eccleſia occidere, etiam Clerico, & Religioſo licet, n.22. Etiam Eccleſiaſticum, ibidem.

16. Defenſio neceſſaria quomodo probetur, f.407.q.111.n.23. Minantem, ſeu iactantem occidere, an liceat percutere, vulnerare, & occidere, nu.24.

17. Defenſio, amicos conuocando, an licitaſſit, f.408.q.111.n.25.

18. Defenſione pro rerum ſuarum, an liceat occidere, f.408.q.111.n.26.27.&28. Quid in Eccleſiaſtico, n.29. Cui an ſaltẽm liceat percutere, ibidem.

19. Defenſione de extranei inſultati, & in periculo mortis conſtituti, f.409.q.111.n.30.&31. Quid de Iure Canonico, & in foro conſcientiæ, n.33.

20. Defenſio patris, filij, Superioris, vel ſubditi inſultati, & in periculo mortis conſtituti, f.409.q.111.n.32.

21. Deſcēdens ſe ab aggreſſore, & eum dum tentat occidere, quid ſi occidat tertium, f. 410. q.111. n.34.
22. Defenſionis cauſa an liceat repercutere, & occidere eum, cui reuerentia debetur, f.410.q.111. n.35. Vel eum, qui iuſte facit, n.36.
23. Defenſio debet eſſe cum moderamine inculpatæ tutelæ, f.410. q.111. num.37. Hæc defenſio in tribus conſiſtit, n. 38.
24. Defendens ſe, qui excedit modum in repercutiendo, moderamen non videtur ſeruare, f.410. q.111. n.39. Sed contra, n.40. Reſolutio huius difficultatis, n.41. vſque ad n.51. Quid dum exceditur tantū in modo repercutiendi, n.42. Vel ſolū in armorū inæqualitate, n.43. & 44. Vel ſi defenſio nō fiat incontinē ti, ſed ex interuallo, n.45. vſq; ad n.48.
25. Defendens ſe, non ſeruans moderamen circa duo, nempè in armorum æqualitate, & in modo percutiendi, f. 413. q.111. n. 49. Vel quando in tribus moderamen ſeruatum non fuit, ideſt in modo percutiendi in genere armorum, & in tempore, quia repercuſſio fuit ex interuallo, n.50. & 51.
26. Defendens ſe cum exceſſu moderaminis inculpatæ tutelæ, in dubio potius culpa, quam dolo præſumitur feciſſe, f.413. q.111.n.52. Et Iudicis arbitrio remittitur, qualis, & quantus ſit exceſſus, n.53. Quid ſi Eccleſiaſticus moderamen excedat repercutiendo, n.54. vel econtra Eccleſiaſticum repercutiens, moderamen excedat, ibidem.
27. Defenſionem ad ſui occidens, dum aliter poterat ſe defendere, punitur, f.414. q.111. n.55. Inſultatus an teneatur aufugere, vel ad ſui defenſionem occidere poſſit, n.56. Præſertim ſi inſultatus ſit Eccleſiaſticus, n.57. Quid in laico de Iure Canonico, & in foro conſcientiæ, n. 58. Defenſionem ad ſui dicens occidiſſe, hoc probare tenetur, f. 415. q. 111. n. 59. Vnde in confeſſione qualificata reijcitur qualitas, n.60.
28. Defenſio probatur coniecturis, nec nō quod quis fuerit aggreſſor, f.415.q.111. n.60. Prouocator quis dicatur, n.61. In dubio quis inter duos fuerit aggreſſor, an alter tantum, vel ambo, vel neuter ſint puniendi, & quomodo, n.62. & 63. Reſoluitur dubium diſtinguendo à n. 63. vſque ad n.68. In dubio an rixantes torqueri poſſint, n.69.

Defenſor Innocentiæ.

29. Defenſor innocentiæ, vide in ver. Procurator, n.62.

Delegatus.

30. Delegatus Iudex quis dicatur, f.3.q.2. num.2.
31. Delegatus an poſſit ſubdelegare, f.3.q. 2. n.4. vſq; ad n.7.
32. Delegare poteſt Ordinarius, f.3. q. 2. num.3.
33. Delegatus Iudex quis ſit apud nos, f. 6. q.3. n.7. vſque ad n.9.
34. Delegatus, quando ſint Cuſtos, Guardianus, & eius Vicarius, f. 6. q.3. n.7.
35. Delegatus cum ſit Vicarius Guardiani, an poſſit vniuerſaliter delegare, f. 6. q.3. n.7. & 9.
36. Delegati iuriſdictio quantum duret, re integra, vel re non integra, f.7. q.4. n. 1. & 2.
37. Delegati iuriſdictio, quomodo probetur, f.7. q.4. n.3.
38. Delegati patentes literæ, quomodo ſint interpretandę, f.8. q.4. n.4. & 5.
39. Delegatus, an propriam ſententiā exequi poſſit, f.664. q. 157. n.13. 14. & 15.
40. Delegati ad iuriſdictionem defendendam, quæ de nullitate impugnatur, remedia proponuntur, f.651. q.156. n.4. in fin. & n 7. 8. & 9 Vide in ver. Nullitates n.62.

Delictum, & delinquens.

41 Delictorum genera quot, & quæ iuxta noſtrum Modum proced. ſint, f.22. q.7. n.2. vſq; ad n.6.
42. Delictis in leuibus, & grauibus, quinā apud nos procedant, f.22. q.7. n.7 & 8.
43. Delictis in grauioribus, & grauiſſimis, qui apud nos procedant, f.23. q.7. n.9. & 10.
44. Delicta priuata, & publica denunciantur, & hæc, quæ ſint, declaratur, f.49. in præludijs ante q. 15. n.4. Apud Regulares, quæ ſint punibilia, n.5.
45. Delicta publica, ſeu excepta denunciēntur ſine præuia correptione, f. 50. q. 15. n.1. Nec non ea, quæ ſunt in alterius damnum, pendens in futurum, ibidem.

Quid

Quid ſi non poſſint probari, num. 2. Vel econtra ſi notoria ſint, n. 3. Quid in delictis priuatis, & occultis, nu. 4. Reſpondetur obiectioni, n. 5. Quid in foro conſcientiæ, n. 6. 7. & 8.

46. Delictum notorium quando dicatur, f. 314. q. 87. n. 3. vſque ad n. 8. In delictis notorijs Iuris ordo non ſeruatur, n. 9. Ampliatur, & declaratur à n. 10. vſq; ad n. 24. Vide in ver. Notorium, n. 24. vſq; ad n. 38.

47. Delicti occulti denunciationem, an Prælatus præcipere poſsit. f. 61. q. 20. n. 1.

48. Delinquere quid, & quotuplex, f. 386. ante q. 107. n. 4.

49. Delicta publica, ſeu priuata quę, f. 386. q. 107. n. 6.

50. Delicta notoria, occulta, & difficilis probationis, quæ dicantur, f. 386. q. 107. num. 7.

51. Delicta nominata, ſeu innominata, quę dicantur, f. 386. q. 107. n. 8.

52. Delicta excepta, vel non excepta, quæ dicantur, f. 387. q. 107. n. 9.

53. Delicta leuia, grauia, grauiora, ſeu grauiſsima, quæ ſint, f. 387. q. 107. num. 10. Vbi, quod arbitrio Iudicis remittitur declaratio, quæ ſit grauitas, vel leuitas delictorum.

54. Delictorum leuitas, vel grauitas ex pluribus dignoſcitur, iuxta tradita fol. 387. q. 107. n. 11. vſq; ad n. 15.

55. Delicto multiplicato, an, & quando pœnæ ſint multiplicandæ, f. 392. q. 108. n. 23. vſq. 36.

56. Delictum conſulens, qua pęna puniatur, f. 426. q. 112. n. 1. vſq; ad n. 15. Vide in ver. Conſulens delictum, n. 147. vſq; ad n. 152.

57. Delinquentem auxilians ante delictum, qua pœna puniatur, f. 429. q. 112. n. 16. vſque ad n. 32. Vide in ver. Auxilians delinquentem, n. 161.

58. Delinquentem auxilians in actu delicti, qua pœna plectatur, f. 432. q. 112. n. 33. vſq; ad n. 42. Vide in ver. Auxilians delinquentem, n. 162.

59. Delinquentem auxilians poſt delictũ, an, & quomodo puniatur, f. 434. q. 112. n. 43. vſq; ad n. 53. Vide in ver. Auxilians delinquentem, n. 163.

60. Delictorum in electione patratorum, pœnæ, f. 523. q. 127. per totam. Vide in ver. Electiones Regulares, n. 6. vſq; ad num. 19.

61. Delictis de inuominatis, & extraordinarijs, & de eorum pœnis, f. 535. q. 129. per totam; Vide in ver. Innominatum delictum, vbi agitur de ſtellionatus delicto, n. 119. vſq; ad n. 122.

62. Delictis de Regularium circa clauſuram, & de eorum pęnis, f. 537. q. 130. per totam. Vide in ver. Clauſura, n. 60. vſque 63.

63. Delicta in omittendo. Vide remiſsiuè, f. 548. q. 131. n. 19.

64. Delictorum, & pęnarum tractatus, f. 386. q. 107. vſq; ad q. 152.

65. Delinquentium multitudo cauſa eſt pęnam minuendi, f. 579. q. 140. n. 1. Non tamen quo ad principales auctores delicti, n. 2.

66. Delinquentis incertitudo, an pęnam minuat, f. 580. q. 140. n. 3. vſq; ad n. 9. Vide in ver. Arbitrium Iudicis, n. 142.

67. Delicti præſcriptio, vide in ver. Præſcriptio delicti, n. 91. vſq. 98.

68. Delictum, vide in ver. Crimen, n. 215. vſq; ad n. 234.

Demens.

69. Demens delinquens an puniatur; Vide in ver. Furioſus, n. 66. & 67

Denunciatio, Denunciator, & Denunciatus.

70. Denunciatione ſtante, non prærequiritur fama, f. 42. q. 13. n. 15. Praxis apud nos à Superioribus ſeruanda, n. 16.

71. Denunciationis materia habetur in tractatu 2. f. 50. à q. 15. vſq; ad q. 20.

72. Denunciationis modus, an ſit idem cum modo procedendi per inquiſitionem, f. 48. in præludijs ante q. 15. n. 2. Vbi, quod quilibet denunciat ſuam, vel alienam iniuriam. Denunciatio iudicialis declaratur, n. 3. Denunciantur delicta priuata, & publica, & quæ hæc dicantur, n. 4. Publica delicta, quæ dicantur apud Regulares, n. 5.

73. Denunciantur publica, ſeu excepta crimina, ſine præuia correptione, f. 50. q. 15. n. 1. Sicut etiam ea, quæ ſunt in alterius damnum pendens in futurum, ibidem. Quid ſi non poſsint probari, n. 2. Vel econtra, ſi notoria ſint, n. 3.

Quid

Quid de criminibus priuatis, etiam occultis, n.4. Reſpondetur obiectioni, n. 5. Quid in foro conſcientiæ, n.6.7.& 8.

74. Denunciari an poſsit ſubditus Regularis ſuo Prælato, vt Patri, de occulto delicto, abſque præuia correptione, f. 52. q.16. n.1. & 2. Quid ſi Prælatus ſit violentus, imprudens, vel cum ſubdito malè affectus, num. 3. Vel ſubditus ſit emendatus, n. 4 & 5. An ex paterna denunciatione iudicium inchoari poſſit, n.6.7. & 8. Duo caſus, in quibus hoc licet, & denuncians ad iuridicè denunciandum cogi poteſt, num. 9.& 10. Quid agere poſsit Prælatus cum denunciato, vt Patri, n.11. 12. & 13.

75. Denunciare quilibet poteſt Regularem, qui in Iure non eſt prohibitus, f. 55. q. 17. n. 2. Quid ſi Denunciator ſit infamis, n.3. Inimicus, n.4. Conſpirator, ſeu perſona vilis, n.5. Excommunicatus, n.6. Si Religioſus ſit, dum agitur de pœna ſanguinis, n. 7. Vel laicus contra Eccleſiaſticum, n. 8. 9. & 10. Plures alij vltra prædicti à denunciando repelluntur, n.11.

76. Denunciare ſub præcepto, quando quis teneatur, vel non, f. 56. q.17. n.12. vſq; ad n.16.

77. Denunciare iudicialiter poteſt Religioſus, f. 57. q.18. n. 1. Pluribus modis probatur à n.2. vſque ad num. 7. Comprobatur, n.10. Obijcitur n.8. Soluitur, num. 9.

78. Denunciatio debet cōtinere nomē Denunciantis, denūciati, Iudicis, & criminis cōmiſſi, f. 59. q.19. n.2. & 3. Vbi de literis ſine nomine. In ſcriptis debet eſſe denunciatio, n.4. & 5. Poteſt fieri p literas, d. n. 5. in fin. Et debet continere diem datæ, n.6. An in ea intentari poſſit ſimul criminale, & ciuile iudicium, n.7 & 8.

79. Denunciatio an cumuletur cum accuſatione, f.60. q.19. n 9. & 10.

80. Denunciatione in vna, an plures denunciare poſsint vnum; Vel vnus in eadem denūciatione denunciare poſsit plures; Aut vnus de pluribus delictis, ſeu vnus ſeparatim denunciari poſsit de pluribus delictis, f 61. q.19. n.11. & f. 70. q.24. n.6. 7. & 8. Circa prædicta, quæ ſeruanda ſint apud Regulares f.61. q 19. num.12.

81. Denunciationem delicti occulti, an Prælatus præcipere poſsit, f.61. quæſt. 20. n.1.

82. Denunciatione præſentata, Iudex antequam inquirat, perpendere debet, an denunciatio neceſſaria habeat requiſita, nec non conſiderare perſonas Denunciantis, & denunciati, f.61. qu.20. num.2.

83. Denuncians indignus repellendus eſt, f.62. q.20. n.3.

84. Denunciante cum inſtigatore, quid agere debeat Iudex, f.62. q.20. n.4.

85. Denuncians falſa, an puniatur, f.62.q. 20. n.5. & 6.

86. Denunciatus, dum quis fuit legitimè, Iudex contra eum procedere debet, aliàs peccat, f.62. q.20. n.7.

87. Denunciatio tempore Capituli apud nos, an, & quomodo ſit admittenda, f. 63. q.20. n.8.

88. Denunciator an ſit examinandus vt teſtis, f.63. q.20. n.9. & 10. Vbi quid in Denunciatore neceſſario, vel in voluntario. Vide f.34. q.11. n.9. & f.43 q.13. num. 20.

89. Denunciatus criminaliter, pendente denunciatione, à teſtimonio repellitur, f.108. q.34. n.3.

90. Denunciare tenetur pœnitens ſolicitantem in Confeſſione, f.493. q.122. n. 30. Ampliatur, n.31. vſq; ad n. 49. Limitatur à n.50. vſq; ad n.59. Vide in ver. Solicitatio n.64. vſq; ad n.67.

91. Denunciationis, vel accuſationis ex defectu nullitates prætenſæ, eo quod non contineant eſſentialia, & ſubſtantialia, f.655. q.156. num.21. Quid apud Regulares, n.22. Puta, ſi prohibitus admittatur ad denunciandum, vel accuſandum, n.23.

Depingere.

92. Depingere obſcena, vide in ver. Pictura, n.28. & 29.

Deponens relatiue.

93. Deponens teſtis relatiuè ad ſuum, vel alterius examen, ſeu ad porrectam ſcripturam, an probet, & quid ſi petat depoſitionem ſibi legi, vide in ver. Relatiue deponens, n.45. vſq; ad n.53.

Deportatio.
94. Deportationis, ſeu relegationis pœnis antiquis, quæ pœnæ hodie ſuccedant, f.389. q.108. n.2.
Deprehenſio.
95. Deprehenſio in actu proximo ad delictum, f. 140. q.71. Et vide in ver. Inditia grauiſſima, n. 55. & 56.
Deuolutiuus effectus.
96. Deuolutiuum, non autem ſuſpenſiuũ effectum operatur appellatio à cenſura, f.641. q.154. num.10. Niſi ſententia eſſet conditionalis, n.11.
97. Deuolutiuus, & ſuſpenſiuus effectus, an ſeparabiles ſint ab inuicem, & ab appellatione, f.641. n.12. q.154. Deuolutiuus ab appellatione inſeparabilis eſt, ibidem. Suſpenſiuus effectus, & ab appellatione, & à deuolutiuo ſeparabilis eſt, n.13. vſque ad n.16.
Dicta teſtium impugnantur.
98. Dicta teſtium pluribus modis impugnantur, f.133. q.43. vſque ad q.50.
Digniores.
99. Digniores mitius puniuntur, f.577. q.139. Vide in ver. Arbitrium, n. 140.
Dilatio.
100. Dilatio ad reſpondendum Reo petenti danda non eſt, q.81. n.6. f.280.
101. Dilationibus debitis non datis, ſi ſententia feratur, an nulla ſententia ſit, f. 601. q.144. n.12. & 13.
102. Dilationes Reo, quot ſint dandę, f. 330. q.90. n.18.
Diſpenſare.
103. Diſpenſare, an poſſint Superiores, ſubornantes, vel alios, qui incurrunt in pœnas priuationum, &c. ipſo facto, f.527. q.127. n. 15.
Diuerſificatiue ſingulares.
104. Diuerſificatiuè teſtes ſingulares, qui dicantur, f.137. q.44. n.5. Quantum probent, n.37. Declaratur, n.38. vſque ad n.43. Quid apud nos, n. 39. & 40.
Diuites.
105. Diuites mitius puniuntur, f. 577. q.139. Vide in ver. Arbitrium, n. 140.
Dolus.
106. Dolo ceſſante, nemo pœna mortis punitur, f. 391. q. 108. n. 18. Imò nec corporaliter, n.19. Nec pœna infamiæ. num. 20.
107. Dolus, & culpa deſcribuntur, f. 392. q.108. n. 21.
108. Dolus quando præſumatur, vel non, f.392. q.108. n.22.
109. Dolo ceſſante non modo poteſt, ſed etiam debet pœna minui, f. 561. q.135. num.2. Etiam in atrociſſimis, n.3. Dolus quid, n. 1. Dolo ceſſante pœna præſertim minui debet, dum agitur de pœna mortis, vel de corporali pęna, nu.6. Seu de pœna infamiæ, n.7.
110. Dolus in dubio non præſumitur, ſed probandus eſt, f.562. q. 135. n.8. Probatur pręſumptionibus perſpicuis benè probatis, n. 10. Dolus an præſumatur in actionibus de ſua natura malis, ibidem.
111. Dolum excludentes præſumptiones indicantur, f.563. q.135. n.11.
112. Dolum includentes præſumptiones tanguntur, f.563. q.135. n.12.
113. Dolum excludit, vel à dolo excuſat, nec non à pœna, credulitas, etiam iniuſta, f. 564. q. 135. n.13. & 14. Iuſta autem credulitas excuſat etiam à culpa, n.14. De iniuſta cauſa temeraria, n.15. In his, quæ ſunt de ſe mala, ibidem. Exemplificatur in aliquibus delictis, in quibus iniuſta cauſa excuſat, n.16. Dum iniuſta non cognoſcitur, & ſemiplenè ſaltem probatur, n. 17. Quid in non prohibitis, ibidem. Ignorantia etiam craſſa à dolo excuſat, dum probatur, n.18.
114. Dolo dum lata eſt ſententia, ab ea poſt decem dies appellari poteſt, f. 615. q.148. n.14.
115. Dolo Iudex malè iudicans, non accepta pecunia, qua pœna puniatur, f. 590. q.142. num. 1. Quid ſi dolo iniuſtè ad mortem condemnet, n.2. Parti etiam tenetur, n.3. Quid ſi malè iudicet per ſordes, n.4. Quid ſit per ſordes iudicare, ibidem.
116. Dolus in Iudice non præſumitur, f. 590. q.142. nu. 5. Niſi dum enormiter læſit, ſeu dũ notoria eſt iniuſtitia, n.6. Vel dum Iudex eſt inimicus capitalis læſi, num. 7. Aut dum ſine cauſæ cognitione procedit, n.8. Siue dum Iudex eſt malæ qualitatis, n.9.

Domeſticus.

117. Domeſticus teſtis, vide in ver. Familiaris, n.28.

Dominus.

118. Dominus verberans famulum, an iniuriam faciat, f.535. q.128. n.12.

Dubitatio.

119. Dubitatio quid, f.213. q.61. n.13.

120. Dubitans Reus, an legitimè interrogetur, vtrum reſpondere teneatur, f.885. q.81. n.30. Vide in ver. Reſpondere, n.79. vſq; 85.

121. Dubia Rei confeſsio non ſufficit ad condemnandum, f.296. q.83. n.31.

122 Dubiè deponens teſtis, vide in ver. Obſcurè, n.2. & 3.

Duratio iuriſdictionis.

123. Duratio iuriſdictionis Delegati re integra, vel non integra, quantum ſe extendat, f.7. q.4. n.1. & 2.

E

Ebrius teſtis.

1. Ebrius teſtis repellitur, f.104. q.31. num.15.

2. Ebrius mitius punitur, f.570. q.137. n.1. Quandoque nullo modo n.2. Quid dicendum, dum quis non eſt totaliter ebrius, n.3. Vel in ſolito inebriari, & percutere, ſeu in eo, qui affectatè ſe inebriauit, vt ſic delinquendo excuſaretur, n.4. Vel qui poſt ebrietatem delictum ratificauit, n.5. Ebrietas probanda eſt, & ſufficit probatio per ſigna, num.6.

Eccleſiaſtici immunitas.

3. Eccleſiaſtici immunitate Eccleſiæ, an gaudeant in ordine ad eorum Iudices, f.325. q.88. n.21. Saltem dum reperiuntur in aliorum Eccleſijs, n.22. Et quid in capto per Eccleſiam deducto, n.23.

Effractor Carceris.

4. Effractor carceris Reus arbitrariè puniendus eſt, ſi aufugerit, f.263. q.79. n.26. & 27. Vbi quòd hæc eſt pœna capitis. Declaratur, n.28. & 29. Si verò non aufugerit arbitrariè mitius punitur, n.26. Siuè non potuerit, ſiuè noluerit aufugere, n.30. 31. & 32. Etiam in cauſa ciuili, n.37. De Iure Ciuili, & etiam de Iure Canonico, & in Clerico, n.40. Effractor in tutiorem carcerem truditur, n.33. Ampliantur prædicta à n.30. vſq; ad n.42. Limitantur verò à n.43. vſq; ad n.50. Punitur effractor carceris, quamuis de delicto innocens eſſet, num.34. Et abſens in contumaciâ condemnatur n.35. Punitur etiam fractor alterius loci dati pro carcere, n.36. Nec non fractor vinculorum, n.38. Item tranſcendens muros carceris, n.39. Vbi de proijciente ſe extra carceris muros, vel inferente vim, ſeu lædente cuſtodem. Item punitur eximens, fauens, inſtigans, ſeu conſultans, n.41. Quid dicendum attenta Bulla Xiſti V.

5. Effractor carceris, qui iniuſtè detinebatur impunè frangit, & fugit, f.264. q.79. n.43. Quis dicatur iniuſtè carceratus, n.44. Vbi de detento in carcere ſubterraneo, in ferris, &c. Quid in fugiente animo reuertendi, n.45. Vel ſtatim reuertens, n.50. Vel in fugiente ex negligentia cuſtodis, aut quia aufugiens oſtium apertum inuenit, n.46. Quid in illo, qui ex iuſta cauſa aufugit, recurrendo ad Superiorem, n.47. Seu ex neceſsitate, vt ex timore ignis, n.48. Aut ſi fugiens conſpirationem reuelet, num.49.

Electiones Regulares.

6. Electionibus in Regularibus ſubornantes illi, aut pro ſe, ſeu pro alijs procurantes vota, priuantur officijs obtentis, & ad futura inhabiles ſunt, f.524. quæſt. 127. n.2. & 3. Excommunicantur ipſo facto, ſi in electionibus, ve ante eas per ſex menſes ſubornent, n.4. & 5. Quando excommunicatio ſit reſeruata, n.4. Scientes non reuelantes, in excommunicationem incidunt, ibidem. Paciſcens in electione in pœnas incidit, n.6. Dans rem temporalem pro habenda Eccleſiaſtica Dignitate Symoniacus eſt, ſicut etiam dans pro habenda voce in electione, nec non ille, pro cuius electione ad ſpirituale, eo ſciente, nec contradicente, alius pecuniam dat, n.7. Niſi datio eſſet gratis facta, n.9. Electio Symoniaca eſt ipſo iure nulla, & de pœnis Symoniaci, n.8.

7. Electionem procurãtes ad Dignitatem cum recurſu extra Religionem puniũtur in diuerſis Religionibus, f.525. q.127. num.10. Exequuto tamen officio

com-

commendationis,ibidem. Præceptum Superioribus ne rogati ab extraneis condeſcendant, ibidem.

8. Electionibus in Regularibus ſubornãs, an teneatur ante condemnationem ſubire pœnas priuationis officij, & inhabilitatis,&c f.526. q.127.n.11.Seu pęnam priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, n.12. Generaliter loquendo, declaratoria in omnibus requiritur,num.13. Quid dum pęnæ imponuntur etiam cum alijs amplioribus clauſulis, n.14. Vel in opinione excludentium omnem ſententiam Iudicis, & quid dicendum in foro poli, n.15. An Prælati poſsint diſpenſare in his pœnis, in foro conſcientiæ, ibidem. De diſpenſatione verò in foro fori, n.16.

9. Electionibus in Regularibus, quæ ſit ſubornatio bona,& quæ mala, f.527. q. 127. n.18. Vbi quid ſit ſubornatio. Bona ſubornatio prohibita non eſt,ſed mala,n.17. & 19. Tractatus conſultorij licciti ſunt, n.20. Bona ſubornatio, expediens,& neceſſaria eſt, n.21. Error nolentium benè ſubornare,n.22.Mala ſubornationis malæ, ibidem. Pęnæ contra ſubornantes intelliguntur, effectu ſequuto,n.23.

10. Eligentes indignum peccant mortaliter, f.529.q.127. n. 24. Et præſuppoſito iuramento, vt ſolet, apud quamplures Religioſos, de eligendo digniorem, eligentes dignum, periuri eſſent, ibi. Participarent in peccatis, & ad damna tenerentur,indignum eligentes,n.25.In nullo caſu indignum eligere licet,n.26.

11. Eligendi occulta delicta,qui pernitioſus eſſet, manifeſtanda an ſint, f.529. qu. 127 n.27.

12. Eligentes excommunicatum peccant, & excommunicatus in electione admiſſus, eam infieit, f.530. q.127. n. 28. Quid ſi occultus eſſet excommunicatus,n.29.

13. Eligentes infamem,peccant, f.530. q. 127. n.30.

14. Eligentes illegitimum,peccant, f.530. q.127.n.31.An Regulares Prælati cum illegitimis,quo ad electiones,diſpenſare poſsint, ibidem. Quid ſi illegitimus occultus eligatur,non diſpenſatus,ibid.

15. Eligentes exiſtentem in peccato mortali, peccant,q.127.n.32.Vel aliàs inhabilem, n.33.

16. Eligentes indignum, an poteſtate eligendi priuentur,f.531. q.127. n. 34.

17. Eligi non poſſunt Regulares à Sancto Officio pęnitentiati, & hos promouentes, qua pęna puniantur, f.531. q. 127. num.35.

18. Eligentes minus dignum, an peccent, f.531. q.127. n.36.

19. Electi nulliter geſta, quando ſuſtineãtur, f.532. q.127. n.37. & 38. De titulo colorato,& errore communi, num.38. Quid ſi Populus dubitet, priuatum eſſe illum, qui titulum coloratum habebat,n.39. Vel ſi deſit coloratus titulus, n. 40. & 41. Opinio probabilis iuriſdictionem tribuit, n.42.

Enormitas delicti.

20. Enormitas, & atrocitas delicti viam aperit ad ſpecialiter inquirendum,fama non præcedente, f.45. q.13. n.27.

Epiſtola.

21. Epiſtola, vide in ver. Literæ, num.45. 46. & 47.

Epitomes.

22. Epitomes huius vtilitas, & neceſsitas in Præfat. ad lectorem, & quid in ea ſeruetur, ibidem.

Error.

23. Erronea confeſsio Rei in iudicio, an noceat, f 299.q.83.n.41.vſque ad n.46.

24. Erroris in caſu, vel iniuſtitiæ, Iudex non poteſt ſuam reuocare ſententiam, ſed Principem conſulere debet f.558. q. 134. n.10. & 11.

25. Error communis, & titulus coloratus acta validant, f.655. q.156. n.12. Quid ſi deſit titulus coloratus, n.13.

Eſſentialia.

26. Eſſentialia in ſententia criminali ferenda apud Regulares obſeruanda ſunt, f.599. q.144. per totam. Vide in ver. Sententia, n.31. vſq; ad n.35.

27. Eſſentialia iudicij, vide in ver. Subſtantialia iudicij, n.92. vſq.95.

Euidens delictum.

28. Euidens delictum quando dicatur, f. 315. q.87. num.6. In hac q.ex profeſſo agitur de euidenti, ſeu notorio delicto.

Examen teſtium.

29. Examen ad ſuum primum ſe remittens teſtis, vel ad examen alterius, aut ad porrectam ſcripturam, ſeu petens ſibi examen legi, Vide in ver. Relatiuè deponere, n.47. vſq. ad n.53.

30. Examen an impediat exceptio inhabilitatis teſtium, vel in fine litis, an exceptio reponenda ſit, f.130. q. 42. n. 1. Cum limitationibus, n.2. vſq; ad n.8.

31. Examen teſtium multis modis impugnatur in f.182. q.51. vſq; ad q.56.

32. Examinati teſtes, parte non citata, an probent, f.182. q.51. per totam. Vide in ver. Citatio n.71.

33. Examinati teſtes ſine interrogatorijs partis, an probent, f.185. q.51. n.17.

34. Examinati teſtes ſine iuramento, non probant, f.185. q.52. n. 2. Ampliatur à n. 3. vſq; ad n.12. Limitatur à n.13. vſq; ad n.18. Vide in ver. Iuramentum teſtium n.262. vſq; 268. & n.271.

35. Examinati teſtes non debito tempore, an probent, f.191. q.54. per totam. Pluribus modis teſtes, non debito tempore, examinantur, n.2. Quando ſeu quo tempore litis conteſtatio, concluſio in cauſa, & publicatio teſtium fiat, n. 3. Teſtes ante litis conteſtationem examinati, non probant, n.4. Limitatur in cauſis ſummarijs, vt apud Regulares, & iuxta noſtrum Modum proced. n.5. Apud quos nec teſtes examinantur ante litis conteſtationem, & ad perpetuam rei memoriam, niſi coram Iudice, vel de eius commiſſione coram Notario, & quid præterea requiratur ad hoc, vt tales teſtes probent, n.7.

36. Examinati teſtes poſt terminum datum ad probandum, ſeu ad teſtes producendos, non probant f.192. q. 54. n.8. Ampliatur, n.9. Limitatur à n. 10. vſq; ad n.15. Quid præſertim inter Regulares, n.10.

37. Examinati teſtes poſt concluſionem in cauſa criminali probant, f.193. q. 54. n.16. Secus in ciuili, ibidem.

38. Examinati teſtes poſſunt in criminalibus, etiam poſt proceſſus publicationē, f.193. q. 54. n.17. Ampliatur à n.18. vſq; ad n.21. Limitatur à n.22. vſq; ad n.26. Vbi materia declaratur.

39. Examinatorum teſtium de repetitione, f.194. q. 54. n.24. Caueat Iudex ab hac repetitione ad partis inſtantiam, num.25.

40. Examinis, ſeu proceſſus offenſiui, vel defenſiui publicatio, an neceſſaria ſit, f.195. q. 54. n. 26.

41. Examinatis teſtibus in articulo mortis, an, & quantum probent, f.195. q. 54. n.27. & 28.

42. Examinati teſtes die feriato, non probant, f.197. q. 54. n.29. Limitatur, dum iurarunt in die non feriato, num.30. Et apud Regulares, n.31.

43. Examinandis pro teſtibus in ciuili, & criminali, an commiſſio, & remiſſoria concedatur, Vide in ver. Remiſſoria, n. 66. vſq; ad n.71.

44. Examen teſtium in tortura, ante eam, & poſt ipſam, ſine ſuggeſtione eſſe debet, aliàs inde ſequuta, nulla eſſent, f. 200. q. 56. n. 3. Declaratur multipliciter à n.4. vſq; ad n.11.

Examen Rei.

45. Examine de Rei, & de ſuggeſtiuis interrogatorijs, f.267. q.80. per totam. Vide in ver. Interrogatoria, &c. n.153. vſq; 170.

46. Examinandus eſt quàm primum Reus præſertim carceratus, f.267. q.80. n.2.

Excepta Crimina.

47. Excepta, vel non excepta crimina, quę dicantur, f.387. q.107. n.9.

48. Excepta crimina, Vide, publicum, nu. 200. & 201.

Exceptio.

49. Exceptio inhabilitatis teſtium, an impediat examen, vel reponenda ſit in fine litis, f.130. q.42. n.1. Limitationes plures à n.2. vſque ad n. 8. Inhabilitas quo tempore ſit conſideranda, n. 9. Illationes, & Limitationes, n.10. vſq; ad n.14.

50. Exceptio, quòd Reus licitè fecerit id, de quo imputatur, f.334. q. 93. per totam. Vbi probatur, interpretationem faciendam eſſe, vt delictum excludatur, præſertim in minis.

51. Exceptio, quòd factum, de quo Reus imputatur, non ſit punibile, quia præſcriptum, f.335. q.94. per totam. Vide in ver. Præſcriptio, num. 91. vſque ad num.98.

52. Exceptio, quòd non adeſſent indicia ad inquiſitionem, citationem, ſeu monitorium Reo tranſmittendum, f. 343. q. 95. per totam. Vide in ver. Citatio, num. 53.

Excommunicatio.

53. Excommunicatione maiori innodatus à teſtimonio repellitur, f. 103. q. 31. n. 11. Vbi, quòd talis infamis eſt.

54. Excommunicatio Papæ reſeruata poteſt abſolui à Prælatis Regularibus, f. 538. q. 130. n. 8.

55. Excommunicantur Regulares appellantes ad tribunalia ſecularia, f. 630. q. 151. n. 12.

56. Excommunicatus appellare poteſt, f. 608. q. 147. n. 2.

57. Excommunicationis à ſententia, an appellatio detur, f. 627. q. 150. n. 22. & 23.

Excuſatio Rei, & Excuſator.

58. Excuſatio Rei, vide in ver. Exceptio n. 50. vſq; 52. Excuſator innocentiæ, Vide in ver. Procurator n. 62.

Exequutor, & Exequi.

59. Exequutore à mero non appellatur, f. 622. q. 149. n. 17.

60. Exequi an poſſit Iudex vnius territorij ſententiam Iudicis alterius territorij, f. 662. q. 157. n. 2. & 3. Quid in capitalibus, n. 4.

61. Exequenda pro ſententia Iudex ſecularis ab Eccleſiaſtico requiſitus, brachium ei præſtare tenetur, f. 662. q. 157. n. 5. Et nolens, cenſuris, & pœnis cogi poteſt, n. 6. In quibuſdam criminibus brachium præſtare debet ſine vlla cognitione, n. 7. In crimine ſeculari, vel mixto cum cognitione, n. 8. Præſertim dum Eccleſiaſtici ſententia nulla eſſet, quæ nec deberet exequi, n. 9. Sicut nec ſententia, à qua appellatum fuit, n. 10.

62. Exequi an teneatur Iudex ſecularis præcepta extraiudicialia Iudicis Eccleſiaſtici, & ei brachium impertiri, f. 663. q. 157. n. 11. Vel dum Eccleſiaſticus in ordine ad propriam ſententiam exequendam, non præſtitit, quicquid potuit, n. 12.

63. Exequi propriam ſententiam, Ordinarij Delegatus non poteſt, f. 664. qu. 157. n. 13. Nec in curia Delegatus Papæ, n. 14. Quid extra curiam in Delegato Papæ, vel alterius Principis, n. 15.

Eximere captum.

64. Eximentis captum pœna, f. 257. q. 79. n. 15. Quid ſi quis indebitè captus ſit, num. 16.

Extractio ab Eccleſia.

65. Extractio ab Eccleſia, Vide in ver. Immunitas, n. 6.

Extraiudicialis.

66. Extraiudicialis ſuggeſtio eſt prohibita, f. 278. q. 80. n. 52.

67. Extraiudicialis confeſſio Rei, an, & quantum probet, f. 302. q. 84. per totam. Vide in ver. Confeſſio n. 94. & 95.

68. Extraiudicialiter dum aliter Iudici conſtat, quàm vt apparet in proceſſu, an ex actis iudicare poſſit, f. 577. q. 138. num. 20.

Extraneus.

69. Extraneus ſine mandato, an appellare poſſit, f. 609. q. 147. n. 5.

Extraordinaria delicta, & pœnæ.

70. Extraordinarijs de delictis, & eorum pœnis, f. 535. q. 129. per totam. Vide in ver. Innominatum, vbi de ſtellionatu, n. 119. vſq; ad 121.

71. Extraordinaria pœna, an ſit puniendus Reus, & quomodo, vel torquendus, dum nec confeſſus, nec conuictus eſt, ſed grauiter indiciatus, f. 374. q. 104. n. 36. & f. 311. q. 86. n. 9. & 10.

F

Factum.

1. Facto blaſphemans, puta, imagines ſacras frangendo, qua pœna puniatur, f. 395. q. 109. n. 6.

2. Factis iniuria illata, qua pœna puniatur, f. 533. q. 128. per totam. Vide in ver. Baculus, n. 1. Percuſſio; n. 18. & 19.; Alapa, n. 2.; Pugnus, n. 208.; Admenatio; Frenum n. 58.; Lædens n. 7.; Magiſter, n. 2.; Pater, n. 6. Coniunctus, n. 124. Dominus, n. 118.; Amicus, n. 47.; Senior, n. 21.; locus, n. 174.; Ludens; n. 49. Iudex puniens, &c. n. 238.

Fallitus teſtis.

3. Fallitus teſtis repellitur, f. 111. q. 35. n. 11. Quid apud Regulares, n. 13.

Falſum, & Falſificans.

4. Falſa denuncians, an ſit puniendus, f. 62. q. 20. n. 5. & 6.

5. Falſus teſtis nihil probat, f. 67. q. 48. n. 1.

Ampliatur à n.2. vſq;ad n 17. Vbi plurimæ declarationes. Limitatur n.19. & 20. De teſte corrupto, vt falſum, vel vt verum dicat, promiſſione, pecunia, vel alia re accepta, ante depoſitionem, n.10. 11. & 12. Vno corrupto, omnes corrupti præſumuntur, n.10. De falſo ſuſpectus eſt inueriſimilia deponẽs, n.17. Sicut etiam deponens ſuper mera negatiua, n.18. In dubio teſtis falſus non præſumitur, n.19. Confitens depoſuiſſe falſum, an probet, n.20.

6. Falſi teſtis pœna, f.512. q.125. n.24. vſq; ad n.27.

7. Falſa confeſſio Reo non nocet, f.294. q. 83. n.23. Et in parte confeſſio falſa, tota falſa præſumitur, n.24. Idem dic de inueriſimili, vel impoſſibili Rei confeſſione, n.26.

8. Falſificans publicas ſcripturas in damnum publici, incidit in crimen læſæ Maieſtatis, f.400. q.110. n.20.

9. Falſitates plures committens, an plurib. pœnis ſit puniendus, f.393. q.108. n.33. & 34.

Fama.

10. Fama prærequiritur in inquiſitione ſpeciali, f.40. qu.13. n.6. Ampliatur à n. 7. vſq; ad n.12. Limit. à n.13. vſq; ad n.30.

11. Fama ortum habere debet à fide dignis, & conſtare per conteſtes, f.41. q.13. n.9. An neceſsè ſit, quòd conſtet in actis, n. 10. & 11.

12. Fama quomodo probanda ſit, & de ea quomodo teſtes deponere debeant, f. 42. q.13. n.12.

13. Fama quid ſit, f.41. q.13. n.8. Receſſit ab aula, vt ab ea proceſſus incipiat, num.14.

14. Fama non prærequiritur in inquiſitione ſpeciali, dum generalis inquiſitio præceſſit, f.32. q.13. n.13. Quid ſi deponens, indebitè famam lædat, n.14. & q. 11. n.10. f.34.

15. Fama non prærequiritur, dum denunciario præceſſit, f.42. q.13. n.15. Praxis apud nos, n.16.

16. Fama nõ prærequiritur ĩ publico Iuris, vt oſtenditur in multis caſib. f.43. q.13. à n.17. vſq; ad n.24. An dum ex depoſitione teſtis innoteſcit nouum delictũ, tela noua iudicij requiratur, n.2c.

17. Fama non prærequiritur in notorio facti, f.44. q.13. n.25.

18. Fama non prærequiritur, dum Reus extraiudicialiter coram multis delictum confeſſus fuit, f.45. q.13. n.26.

19. Fama non prærequiritur in enormibus, & atrocibus, f.45. q.13. n.27.

20. Fama non prærequiritur, dum indicia præcedunt, etiam in alijs non enormibus, f.45. q.13. n.28.

21. Fama non prærequiritur, dum ſubditus correptus, fuit rebellis, f.45. q.13. n.29.

22. Fama non prærequiritur, dum de meritis electorum, vel ad præcauendum malum, & occaſiones tollendas, inquiritur, f.45. q.13. n.30.

23. Fama quid, f.218. q.64. n.1. Fama quantum probet in ciuili, n.2. Ad hoc vt fama mala, ſeu infamia in criminalibus fidem aliquam faciat, plura debet habere requiſita, n. 30. Decem enumerantur requiſita ad rem, à num. 4. vſque ad num.20.

24. Fama mala plenè probata in criminali, non inducit ſemiplenam, f.221. q.64. n. 21. Ampliatur, n.23. 24. & 25. Iuncta, vel diſiuncta indicijs, an ad torturam indicium faciat, n.26. Quid in delictis admodum difficilis probationis, n.27. Seu dum fama in ſpecie eſt vehemens, num.28.

25. Fama bona in dubio præſumitur, f. 223. q.64. n.29. Ampliatur, n 30. & 31. Limitatur à n.32. vſq; ad n.36.

26. Fama mala ad hoc, vt in criminali probata dicatur, teſtes etiam non interrogari, legitimam rationem reddere debent, f.118. q.64. n.4. Quid ſi ratio, quæ redditur, ſit de auditu alieno, n.5.

27. Fama coniungitur cum præſumptionibus ad probandum, & quomodo, f. 247. q.75. n.5. & 6.

Familiaris.

28. Familiaris teſtis, an admittatur, & an admiſſus probet, f.92. q. 29. n.10. vſq; ad n.15.

Fatalia.

29. Fatalia, quæ, & vnde dicta, f.637. qu. 153. n.8. vſq; ad n.21. Vide in ver. Appellatio, n.123.

Fateri.

Fateri.

30. Fateri an videatur delictum, Reus veniam petens coram Iudice, f. 309. q. 85. num. 16. Vel producens gratiam, n. 17. Vel ſubſcribens ſe gratiæ, & miſericordiæ, n. 18.

Fatuus.

31. Fatuus delinquens non punitur, &c. Vide in ver. Furioſus, n. 66. & 67.

Feriatus dies.

32. Feriato die teſtes examinati, an probent, f. 197. q. 54. n. 29. 30. & 31.

Feſtinanter ſententia lata.

33. Feſtinanter ſententia non debet ferri, ita vt Iudex non potuerit informari, nec ſine debitis dilationibus, f. 601. qu. 144. n. 12. & 13. Suſtinetur tamen ſententia feſtinanter lata, ſi ab ea non appelletur, f. 661. q. 156. n. 55.

Fictiones.

34. Fictiones deceptoriæ in interrogatorijs, ſuggeſtionem inducunt, f. 270. q. 80. n. 18. Item mendacia, n. 17.

Fides.

35. Fides non facit fidem in iudicio, f. 190. q. 53. n. 12.

Finiendam ad cauſam terminus.

36. Finiendam ad cauſam terminus Iuris, quis ſit, f. 637. q. 153. nu. 8. vſque ad n. 21. Vbi de fatalibus. Vide in ver. Appellatio, n. 123.

Flagranti in crimine.

37. Flagranti in crimine, Iuris ordo non ſeruatur, ſicut nec in notorio, f. 318. q. 87 n. 25.

38. Flagranti in crimine repertus Reus, ſine mandato carcerari poteſt, etiam à priuato, & Clericus à ſeculari, f. 319. q. 87. n. 26.

39. Flagranti in crimine cum Reo reperto, ea obſeruantur, quæ in delicto notorio, f. 319. q. 87. n. 27.

40. Flagranti in crimine, quando Reus dicatur captus, f. 319. q. 87. n. 28.

41. Flagranti in crimine, dum eſt repertus Reus, cum eo ſine incurſu in nullitates, Iuris ordo non ſeruatur, f. 658. q. 156. n. 39. Particularia, quæ in propoſito dimitti poſſunt, ibidem.

42. Flagranti in cimine, dum Reus repertus fuit, ſi torqueatur, & fateatur delictum, ratificatio non requiritur, fol. 658. qu. 156. num. 41.

Fornicatio, & fornicator.

43. Fornicatione de ſimplici, & de eius pœnis, f. 453. q. 115. per totam.

44. Fornicatio dupliciter ſumitur, f. 453. q. 115. n. 2.

45. Fornicatio alia eſt ſimplex, alia duplex, f. 453. q. 115. n. 3.

46. Fornicatio ſimplex de Iure Canonico, & Diuino ſub culpa mortali prohibita eſt, f. 453. q. 115. n. 4. Ampliatur à n. 5. vſque ad finem q.

47. Fornicarij Eccleſiaſtici pœna, f. 454. q. 115. n. 5. Quæ apud nos, n. 6.

48. Fornicarij concubinarij Clerici pœnæ, f. 454. q. 115. n. 7. Quid ſi concubinarius ſit Regularis, ibidem.

49. Fornicarij ſtupratoris pœna, f. 454. q. 115. à n. 8. vſque ad n. 14. Vide in ver. Stuprum, n. 88.

50. Fornicatio cum raptu, qua pœna puniatur, f. 456. q. 115. n. 15. vſque ad nu. 31. Vide in ver. Raptus, n. 1. vſque ad num. 11.

51. Fornicarij Ordinati in Sacris vxorem ducentis pœna, f. 460. q. 115. n. 33. Quid ſi talis Regularis ſit, n. 33.

52. Fornicatione de duplici, & eius pœnis, f. 460. q. 116. per totam. Fornicatio duplex, quæ dicatur, n. 1. De adulterio, quod eſt fornicatio duplex, & de eius pœnis, Vide in ver. Adulterium, n. 26. vſque ad n. 28.

53. Fornicatio duplex inceſtuoſa, qua pœna puniatur, Vide in ver. Inceſtus, n. 25. vſque ad n. 32.

54. Fornicatio duplex, ſacrilega cum Moniali, qua pœna puniatur, Vide in ver. Sacrilegium, n. 1. vſque ad n. 4.

55. Fornicatio Chriſtiani cum infideli, qua pœna plectatur, f. 469. q. 116 n. 46. & 47.

56. Fornicatio quomodo præſumatur, & probetur, f. 475. q. 120. per totam. Vide in ver. Copula carnalis, n. 187. vſq; ad n. 203.

57. Fornicatione multiplicata, an pœnæ ſint multiplicandæ, q. 108. nu. 29. & 30. f. 392.

Frenum.

58. Freno retinens equum iniuriam facit f. 534. q. 128. n. 8

Fri-

Friuola appellatio.

59. Friuola appellatio admitti non debet, f.628. q.150. n.27.

Fuga, & Fugitiuus.

60. Fuga Rei ſola non facit inditium ad torturam, ſed benè iuncta cum aliquo adminiculo f. 233. q. 68. num.3. Licet contra, n. 5. Ampliatur regula à nu.6. vſque ad num. 1. De fuga Rei ante, vel poſt inquiſitionem, vel accuſationem, n.6. Aut ob timorem futuræ inquiſitionis, vel accuſationis, nu. 7. & 8. Siue dum conſtat, Reum alias habuiſſe cauſas diſcedendi, vel dum vadit ad Superiorem, aut dum Officialis ex cauſa ab officio aufugit, n.9. Seu dum aufugiens, poſtea ſponte ſe preſentat, num. 10. Fuga per conteſtes probari debet, nu.11.

61. Fugiens, vel non fugiens Reus carceris effractor, Vide in ver. Aufugiens, n.158. vſq; ad n. 60.

62. Fugitiuus, vel apoſtata Religioſus, quis dicatur, f.359. q.130. n.15. Quid ſi Religioſus carceratus fugiat, n.16. 17. & 18. Inique grauatus ſubditus, an aufugere poſſit, n.22. Vide in ver. Apoſtata, n.60. & 61.

63. Fugere iuſtè carceratus, an poſſit, &c. Vide in ver. Aufugere num. 158.

Funis tortura.

64. Vide in ver. Tortura funis, nu. 106. 110. vſque ad n. 119.

Furca.

65. Furcæ pœna, de qua intelligatur, f. 391. q.108. n.14. &c.

Furioſus.

66. Furioſus delinquens non punitur, f. 571. q. 137. n. 7. Nec alius, qui ſit extra mentem, nu. 8. Quid in habente dilucida interualla, nu. 9. In dormiente, n. 10. In delinquente amoris impetu, num. 11. Exemplificatur, ibidem. Quid in muto, & ſurdo, n. 12. In delinquente ex iracundia cum iuſta cauſa, n.13. Seu ex iuſto dolore, nu.14. In prouocato offendente, nu. 15. In ira in crimine iniuriarum, nu. 16. In ira magna, ſeu parua, n.17.

67. Furor falsè ſignis eſt probādus, f.572. q.137. n.18. Quādo præſumatur, ibidē.

Furtum, & Fur.

68. Furtum repertum in domo, Vide. Corpus delicti. n. 102.

69. Fur Religioſus eſt etiā proprietarius f. 499. q. 123. n.1.

70. Furantis Religioſi ſeculari pœna, f. 502. q. 123. n. 15.

71. Furti pœna apud nos, f. 502. quæſt. 123. n.15.

72. Furatæ rei perquiſitio, an, & qua auctoritate ſit facienda, fol. 502. qu. 123. nu. 16.

73. Furti rei ſacræ pœna cum fractura Eccleſiæ, vel ſine fractura, f. 502. qu. 123. n.17. & 18. De furto facto in Monaſterio, n.19. De furto reliquiarum, n. 20. Seu Pixidis Euchariſtiæ, n. 21.

74. Furtum rei, ſui, vel alterius Monaſterij, f. 503. q.123. nu. 22. Aut rei ad vſum alterius conceſſæ, n.23.

75. Furtum cum rapina, qua pœna puniatur, f.503. q.123. n.24.

76. Furti punibilis ſumma, f. 503. q.123. num. 25.

77. Fur, antequam condemnetur, conſtare debet de corpore delicti, f. 503. q.123. n. 26. Præſertim, dum furtum fuit cum fractura, n.28. Et etiam conſtare debet, rem furatam in loco furti fuiſſe, n.29. An ante capturam, & torturam conſtare debeat de corpore delicti, n. 30. Coniecturæ, quibus in furto delicti corpus probatur, num 31. vſque ad n 35.

78. Furtum non committit, qui rem aufert de domini voluntate, f. 505. q.123. n. 36. Hæc voluntas probari debet, & an ſufficiat domini aſſertio, n.37.

79. Furti pœna apud nos proponitur, & declaratur, f.506. q.123. n.38. vſque ad n.43.

80. Furto pro primo pœna, f.506. q. 123. n.39. Pro 2. vel pro 3. pœna inſinuatur, n. 40. An eo multiplicato, pœna multiplicetur, f. 393. q.108. n. 31. & 32.

81. Furis Clerici pœna de Iure Canonico, f.506. q. 123. n.41.

Fuſtigatus.

82. Fuſtigatus repellitur à teſtimonio, f. 109. q.34. n.12.

G

Generalis.

1. GEneralis confeſſio, Vide in ver. Specifica n.76.

2. Generalem per inquiſitionem, in quibus caſibus procedi poſſit, & ab ea ad ſpecialem deueniri, f.32. q.11. per totam.

3. Generalis Miniſter eſt Ordinarius, f. 4. q.3. nu.1. An ſit ſupremus Iudex intra Ordinem, ibidem. Generalis Viſitator, Vide in ver. Viſitator, n.31. Generalis Commiſſarius, Vide in ver. Commiſſarius, n.72.

Gladij pœna.

4. Gladij pœna, de qua intelligatur, f.39. q.108. n.12.

Grauatus, & Grauamen.

5. Grauatus omnis iniuſtè appellare poteſt, f.608. q.147. n.1. vſque ad nu. 7. Quid in Regularibus, & à correptione Regulari, n.7. Non grauatus, appellare non poteſt, n.12. Limitatur à nu. 13. vſque ad n.16.

6. Grauamine à ſucceſſiuo, puta, à grauamine carceris, vel exilij, etiam poſt decem dies appellari poteſt, f.614. q.148. n.9. Sed animaduertat appellans, vt à præſenti detentione, appellationem proponat, n.10.

Graue inditium.

7. Graue inditium, de quo, f. 2:6. q. 69. & 70. Vide in ver. Inditia grauia, nu. 53. & 54.

8. Grauiſſimum inditium, de quo, f.220. q. 71. per totam. Vide in ver. Inditia grauiſſima. n.55. & 56.

Grauia delicta.

9. Grauia, vel leuia delicta, quæ dicantur, f. 387. q. 107. n.10. Arbitrio Iudicis remittitur declaratio, quæ ſit grauitas, vel leuitas delictorum, ibidem.

10. Grauitas, vel leuitas delictorum ex pluribus dignoſcitur, iuxta tradita, f.387. q.107. n.11. vſque ad n. 15.

H

Habiles teſtes.

1. HAbiles teſtes, &c. f.201 q.57. per totam. Vide in ver. Legitimi teſtes n.12. vſque ad n. 16.

Hæreſis pœna.

1. Hæreſis pœna, f. 396. q.109. num.12.

Hiſtriones.

3. Hiſtiones, ſeu buffones, & ſimiles à teſtimonio repelluntur, f. 111. q. 35. n.10. Limitatur, n.13.

Homicidium.

4. Homicidium quid, f. 403. q. 111. n.1.

5. Homicidium, quibus pœnis puniatur, f.403. q. 111. per totam, In qua etiam de alijs adnexis agitur.

6. Homicidij pœna de Iure Ciuili eſt mortis naturalis, f.404. q. 111. num.2. Ab hac pœna nulla Dignitas excuſat, n. 3. Nullus ſexus, n. 4.

7. Homicidium qualificatum morte punitur qualificata, f.404. q. 111. n. 5.

8. Homicidium veneno commiſſum, etiam morte naturali punitur, f. 404. q.111. n.6. Quid in ſolo attentato, n.7. An in delicto veneni præſumptiua probatio ſufficiat, n.8. Quid ſi prębeatur, ſeu recipiatur poculum abortionis, vel ſterilitatis, n.9. & 10.

9. Homicidium cum aſſaſſinio morte naturali qualificata puniendum eſt, f. 405. q.111. nu. 11. Quid in attentato, nu. 12.

10. Homicidium doloſum, & etiam in rixa commiſſum, morte naturali punitur, f.405. q.111. nu.13. Quid in homicida, qui dat operam rei illicitæ, nu. 14. Seu qui ſeipſum occidit, n. 15. Vel ſeipſum attentat occidere, ibidem, & n. 16. Quid ſi quis occidat, vel percutiat ad petitionem patientis, num. 17. Quid in caſtrante ſeipſum, vel alium, ſeu caſtrare ſe faciente, n.18.

11. Homicida an ad intereſſe teneatur, f. 406. q.111. n.19.

12. Homicidium ad ſui defenſionem non punitur, f.407. q. 111. nu.20. Defenſio quid, ibidem. Ampliatur, limitatur, & declaratur tota materia occidentis, ſeu offendentis ad ſui defenſionem, à n.21. vſque ad nu.69. Vide in ver. Defenſio n.15. vſque ad n.28.

13. Homicidium non doloſum, ſed culpoſum, ſeu caſuale, f.417. q.111. n. 70. Vbi iſti termini declarantur. Homicidij culpoſi pœna, nu. 71. Caſuale homicidium non punitur, ibidem.

14. Homicidæ Clerici pœna de Iure Canonico, f. 418. q. 111. num. 72. Pena homici-

homicidæ laici de eodem Iure, nu. 74. Pœna Clerici pro homicidio qualificato, nu. 75. Seu pro alijs enormiſſimis delictis, ibidem. Quid ſi veneno occidat in Sanctiſſimo Sacramento, vel alio modo, num. 76. Vel ſi eſſet aſſaſſinus, num. 77. Quomodo Clericus homicida à Iudice laico puniri poſſit, nu. 78. An in homicidio qualificato, & in alijs grauiſſimis delictis, Clericus non incorrigibilis tradendus ſit curiæ ſeculari, n. 81.

15. Homicidij pœna apud nos, f. 418. qu. 111. n. 73.

16. Homicidio ſequuto animus occidendi, in dubio præſumitur, f. 418. q. 111. num. 82. Ampliatur à num. 83. vſque ad num. 93. Limitatur n. 94. & 95. Vide in ver. Animus occidendi, num. 54. vſque 56.

17. Homicidij pœna punitur vulnerans mortaliter, morte ſequuta, f. 423. qu. 111. num. 96. Ampliatur, & limitatur à num. 97. vſque ad nu. 100. Vulnus, quod dicatur mortale, vel non mortale, n. 95. Homicidij pœna non punitur vulnerans non mortaliter, n. 101. Ampliatur, num. 102. & n. 103. Spectantia ad dignoſcendum, an vulnus ſit mortale, vel non mortale habentur à n. 104. vſque ad nu. 109. De pœnis pro vulnere, n. 110. & 111. Vide pro hac materia de vulneribus in ver. Vulnus, & Vulnerans, n. 42. vſque ad nu. 51.

18. Homicidium, vel aliud delictum conſulens, qua pœna puniatur, f. 426. q. 112. num. 1. vſque ad n. 15. Vide in ver. Conſulens delictum, n. 157. vſque ad n. 163.

19. Homicidæ, vel alteri delinquenti auxilium præſtans ante delictum, qua pœna puniatur, f. 429. q. 112. num. 16. vſque ad n. 32. Auxilians in actu delicti, qua pœna puniatur, n. 33. vſque ad num. 42. Auxiliantis poſt delictum pœna nu. 43. vſque ad n. 53. Vide in ver. Auxilians delinquentem, n. 161. vſque ad n. 164.

20. Homicidium, vel aliud crimen mandans, qua pœna ſit puniendus, f. 437. q. 112. num. 54. vſque ad n. 69. Vide in ver. Mandans delictũ, n. 5. vſq; ad n. 8.

I

Iactans.

1. IActantem, ſeu minantem occidere, an liceat percutere, vulnerare, & occidere, f. 408. q. 111. n. 34.

2. Iactationes an, & quale indicium faciant, f. 256. q. 69. n. 4.

Idoneus teſtis.

3. Idoneo de teſte agitur f. 201 q. 57. per totam. Vide in ver. Legitimus teſtis, n. 12. vſque ad n. 16.

Ignorantia.

4. Ignorantia etiam craſſa excuſat à dolo, f. 565. q. 135. n. 18.

Imagines.

5. Imagines Principis offendens, in crimen læſæ Maieſtatis incidit, f. 400. qu. 110. n. 19. Vide in ver. Factum, n. 1.

Immunitas Eccleſiæ.

6. Immunitate Eccleſiæ, an gaudeant Eccleſiaſtici in ordine ad eorum Iudices, f. 325. q. 88. num. 21. Saltèm dum ſunt in Eccleſijs aliorum, n. 22. Et quid in capto per Eccleſiam ducto, n. 23.

Imperitia.

7. Imperitia Iudicis iniuſtè iudicantis punitur, f. 592. q. 142. num. 16. Præſertim dum Iudex ad mortem damnat, num. 17. Quid ſi Iudex de conſilio ſapientis iniuſtè iudicauerit, num. 18. Vel ſi Reus non potuerit, vel noluerit appellare, num. 19. Aut approbauerit ſententiam latam, ibidem.

8. Imperitia Iudicis nolentis recipere iuſtam accuſationem, punitur, fol. 593. q. 142. n. 20. Vel ſine cauſa nolentis recipere teſtes, & probationes, num. 21. Aut admittentis non admittendas probationes, vel exceptiones, n. 22.

9. Imperitia Iudicis indebitè torquentis, punitur, f. 594. q. 142. n. 23.

10. Imperitia Iudicis non admittentis legitimam appellationem, vel friuolam admittentis, punitur, f. 592. qu. 142. n. 16.

11. Imperitia Iudicis indebitè relaxantis, punitur, f. 594. q. 142. n. 25. Imperitia Iudicis errantis in Iure notorio, punitur, f. 594. q. 142. n. 26.

12. Imperitia latæ culpæ adſcribitur, fol. 595. q. 142. n. 27. Et ex imperitia iudicans, ex quaſi delicto tenetur, nu. 28.

Quid

Quid ſi Iudex in materia difficili errauerit, n.29.

13. Imperitia de conſuetudine non ſyndicatur, ſed Iudex tantùm de furtis, malè ablatis, dolo, & de barattaria tenetur, f.595. q. 142. n. 30.

14. Imperitia Iudicis, qua ſententiam nullam tulit, an puniatur, f. 595. qu. 142. n.31.

Implicita confeſſio.

15. Implicita Rei confeſſio non ſufficit ad condemnationem, f. 226. q.83. n. 31.

Impoſſibilis confeſſio.

16. Impoſſibilis confeſſio, Vide in ver. Falſum, n.7.

Improperans turpe.

17. Improperans turpe, pæna arbitraria iniuriarum punitur, f. 509. q.125. n. 5. & 11. Siuè in ſpecie, ſiuè in genere improperauerit n. 5.

Impubes.

18. Impubes, quis dicatur, f.116.q.38.n.1. & f.566.q.136.n.2. A teſtimonio repellitur præſertim in criminalibus, f.117.q. 38. n.3. Ampliatur à n.4. vſq; ad 7. Limitatur à n.8.vſq; ad n.14. An impubes delinquens, mitius puniatur, qu. 136. n.15.f.569.

Impunitas.

19. Impunitatis ſpe emanata confeſſio Rei, an ei noceat, f. 299. q.83. n.40.

20. Impunitatis cum promiſſione, interrogatio ſuggeſtiua eſt, nec confeſſio ex hac ſpe emanata ſufficit ad condemnationem, f.271. q.80. n.20. Præſertim non ratificata, vel reuocata, n 22. Quid ſi ratificata fuerit, ibidem. Caueant Iudices à dicta promiſſione, eodem nu. 22. An Iudices impunitatem promitentes, eam ſeruare teneātur nu. 23. In caſu concedendæ impunitatis, Princeps conſulendus eſt n.24.

Inappellabilis.

21. Inappellabilis dum eſt ſententia, alia ſuperſunt remedia, f.643.q.155. per totam. De quibus remedijs, Vide in ver. Nullitas, n. 49. vſque ad nu.60 Reſtitutio in integrum, n.88.vſque ad num. 93. Supplicatio, ſeu recurſus, nu. 111. vſque ad 113. Syndicatus, n. 145.

Incendium.

22. Incendij pæna eſt arbitraria, f. 507. q.124.n.2. Quid ſi incendium commiſſum ſit dolo, n.3. Lata culpa, n.4. Leui culpa, n. 5. Aut leuiſſima culpa, ſiuè caſu fortuito, n. 6.

23. Incendium in dubio cauſatum præſumitur culpa inhabitantium, & conuerſantium in domo combuſta, f.508. q.124. n.7.

Incertitudo.

24. Incertitudo delinquentis, an, & quando pænam minuat, f. 580. q. 140. n.3. vſque ad n. 9. An deueniendum ſit in caſu incertitudinis ad torturam, num. 3. Vide in ver. Arbitrium, num. 142.

Inceſtus.

25. Inceſtus, quid, f. 462. qu. 116. nu.9. Pæna inceſtus, n.10. & 11.

26. Inceſtus cum quibus committatur, f. 462. q. 116. num. 12. vſque ad nu. 18.

27. Inceſtus committitur vſque ad gradum 2. in affinitate contracta ex illicito coitu, f. 464. q.116. n.19.

28. Inceſtæ nuptiæ qua pęna puniantur, f. 464. q.116. n.20.

29. Inceſtus cognationis Legalis qua pæna puniatur, fol.464. qu.116. num.21. vel cognationis ſpiritualis, num. 22. & 23.

30. Inceſtus pæna inter aſcendentes, & deſcendentes, f.465. q.116. nu. 24. Inter priuignum, & nouercam, num.25. Soceri cum nuru, vel generi cum ſocru, n.26.

31. Inceſtus perpetratus cum ignorantia facti, vel Iuris, an excuſetur à pęna, f.465.q.116.n.27.28.& 29.

32. Inceſtus quomodo præſumatur, & probetur, f.475.q.120. per totam. Vide ver. Copula carnalis, n.187. vſque ad n.193.

Inchoare.

33. Inchoandum ad ritè proceſſum ſpectantia, habentur in toto cap.1. f.52. nempè à q.11.vſque ad q.24.

Incidenter.

34. Incidenter facta confeſſio Rei in iudicio, an, & quando valeat, f.297 quæſt. 83. num. 34. vſque ad num. 39.

Inconſtantia Rei.

35. Incõſtantia Rei, ſeu vacillatio, titubatio, turbatio, trepidatio, tremor, timor, tubor, pallor, & ſimilia faciunt aliqualem præſumptionem, ſed ſine adminiculis non faciunt inditium ad torturam, f. 230. quæſt. 67. num. 3. & 4.

Incontinenti.

36. Incontinenti, an poſſit ſe corrigere teſtis, vide in vet. Corrigere, num. 207.

37. Incontinenti reuocata confeſſio à Reo, an ei noceat f. 300. q. 83. n. 47.

Indicia.

38. Indicium, & præſumptio, in quo differant, ſeu conueniant f. 243. ante qu. 72. n. 1.

39. Inditijs, & præſumptionibus copula carnalis probatur, f 475. q. 120. per totam. Vide in ver. Copula carnalis, n. 187. vſque ad n. 193.

40. Inditijs præcedentibus ſpecialiter procedi poteſt in omnibus delictis, nec fama requiritur, fol. 45. quæſt. 13. num. 28.

41. Indiciorum tractatus integer à f. 211. q. 61. vſque ad q. 71.

Indicia in genere.

42. Indiciorum materia eſt arbitraria, & quomodo arbitrium ſit regulandum, f. 211. q. 61. n. 2.

43. Inditium quid, f. 212. q 61. n. 4. Quotuplex ſit indicium, n. 5. 6. & 7.

44. Indicium, in quibus differat à præſumptione. & ſuſpicione, f. 213. qu. 61. nu. 17. Hi termini, largè ſumpti, confunduntur, n. 21.

45. Inditium per duos teſtes probari debet f. 214. q. 62. num. 1. Ampliatur à nu. 2. vſque ad n. 9 In genere de inditio leui, remoto, & mediato n. 2. De remoto, nu. 4. De proximo, num. 5. 6. 7.

46. Inditium an per teſtes ſingulares probetur ſaltem ad torturam, f. 216. q. 62. n. 7. 8. & 9.

47. Inditia legitimè, vel minus legitimè probata, quantum valeant, & probent, f. 216. q. 63. per totam. Inditia ad capturam, Vide in ver. Carcer, n. 8. in princ.

Indicia leuia.

48. Indicium leue, quid ſit, ad quid valeat, f. 218. ante q. 64. n. 2. Ad ſemiplenam non pertingit, ibidem.

49. Indicium famæ f. 218. q. 64. Vbi per totam agitur, quæ nam ſint requiſita famæ malæ, ſeu infamiæ, vt in criminalibus fidem aliquam faciat. His requiſitis concurrentibus, quantum fama probet; Quidue dicendum ſit de fama bona, ibidem. Vide in ver. Fama, n. 23. vſque ad n. 26.

50. Inditium an, & quale faciat inimicitia contra Reum inimicum, f. 229. qu. 66. per totam. Vide in ver. Inimicitia, n 85.

51. Inditia contra Reum ſunt inconſtantia vacillatio, variatio, mendacium, titubatio, turbatio, trepidatio, timor, rubor, pallor, & mala phiſonomia, de quibus, f. 230. q. 67. per totam.

52. Inditium, an, & quale faciat fuga Rei, f. 233. q. 68. per totam. Quid in latitatione, num. 2. Vide in ver. Fuga, n. 60.

Indicia grauia.

53. Indicia grauia, quæ dicantur, & de eorum effectibus, f. 235. Ante qu. 69. num. 1. Inditiatus grauiter, ſed non conuictus Reus, an ſit torquendus, vel extraordinarie puniendus, & quomodo, f. 374. q. 104. n. 36.

54. Inditium, an, & quale oriatur, dum corpus delicti, puta, res furata, vel cadauer occiſi, apud Reum reperitur; Seu dum Reus pacem, vel tranſactionem cum offenſo fecit, fol. 237. q. 70. per totam.

Inditia grauiſſima.

55. Inditia grauiſſima, quæ dicantur; f. 240. ante q. 71. n. 1. Quam probationem faciant, ibidem.

56. Indicium grauiſſimum facit deprehenſio Rei in actu proximo ad delictum, f. 240. q. 71. num. 1. Hoc indicium grauiſſimũ ad torturam ſufficit, num. 2. Exemplificatur in fugiente cum gladio euaginato ſanguinolento, &c. num. 2. & 3. An hoc indicium per conteſtes probari debeat, num. 4. Aliud exemplum de nudo cum nuda, &c. num. 5. An hoc indicium ad condemna-

demnationem ſufficiat, num. 6. vſque ad num. 11. Iudicis arbitrio remittitur, an ſtante hoc indicio extraordinariè condemnare velit, nu. 9. Vel torquere, n. 10.

Infamia, infamis, & infamans.

57. Infamia quid, f. 97. q. 30. n. 1. Quotuplex ſit infamia, ibidem. Condemnatus de crimine, an ſit infamis; & infamia quomodo probetur ibidem.

58. Infamis teſtis Iuris infamia in criminalibus à teſtimonio repellitur, fol. 98. quæſt. 30. num. 2. Etiam ex officio Iudicis, num. 3. Nec inhabilitas teſtis infamis ſuppletur per conteſtem valde dignum, num 4.

59. Infamis teſtis Iuris infamia, admittitur, in pluribus caſibus, fol. 98. q. 30. à num. 5. vſque ad num. 11. Infamiam allegans debet eam probare, n. 7. Quid apud Regulares, & præſertim apud nos, num. 10. Et an in prædictis caſibus ſiue tortura admittatur, num. 11. Apud nos teſtibus infamibus Reus, non conuincitur, ibidem.

60. Infames plures infamia Iuris examinati, an, & quale inditium faciant, f. 100. q. 30. n. 12.

61. Infamis teſtis infamia facti, an admittatur in ciuilibus, & admiſſus, quantum probet, f. 100. q. 30. n. 13. vſque ad 16. Quid in criminalibus, n. 17. vſque ad n. 20

62. Infamis eſt omnis criminoſus, imò omnes exiſtentes in peccato mortali, f. 101. q. 31. n. 1.

63. Infamiæ pœna nemo ſine dolo punitur, f. 391 q. 108. n. 20.

64. Infamis an ſit, condemnatus actione iniuriarum, fol. 509. q. 125. n. 4.

65. Infamiæ, ſeu famæ malæ, quænam ſint requiſita, vt in criminali fidem faciat, & quantum probet, f. 218. q. 64. ferè per totam. Vide in ver. Fama mala, num. 23. vſque ad n. 26.

66. Infamans, qua pœna puniatur, f. 510. q. 125. n 9. & 10. Quid ſi quis iudicialiter infamet, num. 20. 21. 23. vſque 25. Vel Principi memoriale porrigat infamatorium, n. 22.

Infidelis.

67. Infidelis teſtis, Vide in ver. Iudeus teſtis, n. 177. Infidelem mulierem cognoſcens Chriſtianus, qua pœna puniatur, fol. 469. qu. 116. num. 46. & 47.

Infirmus.

68. Infirmus non eſt carcerandus, f. 258. q. 79. n. 17.

Inhabilitas, & Inhabilis.

69. Inhabilitas eſt cauſa legitima Iudicem recuſandi, de qua, f. 20. q. 6. à n. 52. uſque ad n. 55.

70. Inhabiles teſtes, qui dicantur, f. 119. q. 39. num. 2. Non præſumuntur regulariter, teſtes inhabiles eſſe, n. 3.

71. Inhabiles teſtes de Iure Communi repelluntur, fol. 120. q. 39. num. 4. Ampliatur à nu. 5. vſque ad num. 7. Limitatur à num. 9. vſque ad num. 21. Vbi quid apud Regulares; Aliæ limitationes cum pluribus declarationibus ſubduntur, q. 40. per totam. f. 123.

72. Inhabilitatis ſpecies teſtis deducenda eſt, vt teſtis repellatur, f. 121. qu. 39. n. 12.

73. Inhabiles teſtes contra producentem probant, f. 125. q. 41. num. 1. Ampliatur à n. 2. vſque ad nu. 5. Vbi an vnus, & de credulitate plene probet. Limitatur à n. 6. vſque ad n. 11.

74. Inhabilium teſtium numerus, an inhabilitatem ſuppleat, f. 127. q. 41. n. 12. Quotus eſſe debeat numerus ſupplentium, n. 13.

75. Inhabilitas vnius teſtis ſuppletur ex magna habilitate alterius, f. 128. q. 41. n. 14. Ampliatur, & limitatur à nu. 15. vſque ad nu. 21. Vbi preſertim agitur, an ſuppletio hæc pertingat ad plenam probationem.

76. Inhabiles teſtes examinati faciunt inditium, f. 129. q. 41. n. 22.

77. Inhabilitas teſtis vna eſt totalis, altera non totalis, quid in vtraque dicendum ſit, dum teſtis inhabilis examinatur, f. 129. q. 41. num. 23. vſque ad 25.

78. Inhabilitas dum in teſte ex pluribus defectibus reſultat, an talis teſtis admittatur, & admiſſus, an probet, vel ſaltem indiciū faciat, f. 123. q. 40. n. 4. & 5.

79. Inhabiles teſtes non probant circumſtantias nec adminicula, fol. 125. q. 40. num. 7.
80. Inhabilitas teſtium oppoſita; regulariter examen non impedit, ſed in finem litis reſeruatur, f. 130. qu. 42. num. 1. Limitatur à n. 2. vſque ad n. 8.
81. Inhabilis, an ſit teſtis, attenditur tempus dupoſitionis, & iuramenti, f. 131. qu. 42. n. 9. Tria inferuntur, num. 10. vſque ad num. 12. Limitatur num. 13. & 14.

Inimicitia.

82. Inimicitia eſt cauſa recuſandi Iudicem, f. 17. q. 6. à nu. 36. vſque ad num. 42.
83. Inimicitia an, & quando teſtem à teſtimonio repellat, vel ei de fide minuat, f. 79. q. 26. per totam.
84. Inimicitiæ capitalis cauſæ, quænam ſint, f. 84. q. 27. per totam.
85. Inimicitia capitalis ſola non facit inditium ad torturam contra Reum inimicum, f. 229. q. 66. num. 3. Limitatur à num. 5. vſque ad num. 9. Enumerantur adminicula, quæ cum inimicitia ad torturam inditium faciunt, num. 4.

Iniuria.

86. Iniuria multis modis infertur, f. 509. q. 125. num. 1.
87. Iniuria verbalis arbitraria pæna punitur, f. 109. q. 125 num. 2. Ampliatur à n. 4. vſque ad n. 41. limitatur à nu. 42. vſque ad n. 50.
88. Iniuriarum plurium verbalium vnico impetu illatarum, an vna ſit pæna, f. 109. q. 125. n. 3. & f. 392. q. 108. n. 24. vſque ad n. 27.
89. Iniuriarum actione condemnatus, an fiat infamis, f. 509. q. 125. nu. 4.
90. Iniuriarum pæna arbitraria punitur, turpe improperans, f. 509. q. 125. n. 5. Siuè in ſpecie, ſiue in genere fiat impropetium, n. 6. Quid ſi pæna impoſita ſit à Statuto, n. 7. Declaratur in propoſito noſter Modus proced. n. 8.
91. Iniuriarum pæna punitur lædens Dignitatem, vel perſonam infamans, f. 510. quæſt. 125. num. 9. Quid apud nos n. 10.
92. Iniuriarum pæna punitur, qui alium blaſphemat, vel naturæ defectum improperat, f. 510. q. 125. n. 11.
93. Iniuria fit etiam in abſentia, f. 510. q. 125. n. 12. Puta ad domum, n. 13.
94. Iniuria fit nutu, ſeu minis, f. 510. qu. 125. n. 14.
95. Iniuriam mandans, conſuleus, incitans, &c. f. 511. q. 125. n. 15.
96. Iniuria fit, ironicè bonum dicendo, fol. 511. qu. 125. nu. 16. Vel indirectè iniuriando, ibidem.
97. Iniuriæ illatæ veritas, an à pæna excuſet, f. 511. q. 125. n. 17.
98. Iniurians in ſcriptis, f. 511. qu. 125. num. 18.
99. Iniuriatus reiniurians, an puniatur, f. 511. q. 125. n. 19.
100. Iniurians iudicialiter, an ſit puniendus, f. 512. q 125. n. 20. & 21.
101. Iniuriam punibilem, an committat, porrigens Principi memoriale, in quo aliquis infamatur, f. 512. q. 125. nu. 22. & 23.
102. Iniuriam an faciat teſtis falſus, & qua pæna puniatur, f. 512. q. 125. à n. 24. vſque ad n. 27.
103. Iniuria mentitæ, qua pæna plectatur, f. 513. q. 125. à num. 29. vſque ad 31. De mentita data pro iniuria falſa, n. 32. Vel pro iniuria vera ibidē. Quid in dicente; Tù non dici il vero, Vel, Tù dici il falſo, n. 33. Aut in mentita conditionata, n. 34.
104. Iniurians proteſtans, ſe animum iniuriandi nō habere, an puniatur, f. 514. q. 125. n. 35.
105. Iniuriam remittens iniuriatus, criminaliter pro iniuria agere non poteſt, ſed Iudex iniuriam punire poteſt, f. 514. q. 125. n. 36. De aliquibus tacitis remiſſionibus iniuriarum per ſalutationem, &c. ibidem.
106. Iniurians, proprium Superiorem, qua pæna, & à quo ſit puniendus, f. 515. q. 125. n. 37.
107. Iniuriam facit, & punitur Concionator nominatim Prælatos in concione reprehendens, fol. 515. quæſt. 125. n. 38.
108. Iniuirioſa verba proferens contra Principem, an, & quomodo puniatur, f. 515. q. 125. n. 39. vſq; ad n. 41.

Iniu-

109. Iniuriam, ſeu conuitium inferens ſine dolo, an puniatur, f. 516. q. 125. n. 42. An dolus, & animus iniuriandi præſumatur in iniuriante, n. 43. & 44. Quid in iniuriante ioco, n. 45. & 46.

110. Iniuriam an faciat, qui iure publico vtitur, f. 516. q. 125. n. 47. & 48.

111. Iniuriandi animus, in quibus non præſumatur, & de iniuria, qui non teneantur, vt in amico, coniuncto, &c. f. 517. q. 125. n. 49.

112. Iniuria illata ex iracundia, an puniatur, præſertim dum iniurians ſe retractat, f. 517. q. 125. n. 50.

113. Iniuriæ ad cognoſcendam grauitatem, & qua pœna iniuria ſit plectenda, plura inſpicienda ſunt, de quibus f. 517. in q. 125. à n. 51. vſq; ad n. 60. Puta, perſona iniuriantis, & iniuriati, delictum improperatum, locus, puta, Eccleſia, coram Prætore, &c. ibidem.

114. Iniuria ſcripto infertur, f. 518. q. 126. num. 1. Puta per libellum famoſum, ſeu per epiſtolam, ibidem. De libello famoſo, nec non de alijs iniurijs ſcripto illatis, & de earum pœnis, q. 126. per totam. Vide in ver. Libellus famoſus, n. 28. vſq; ad n. 43.

115. Iniuria factis illata, qua pœna puniatur, q. 128. per totam. Vide in ver. Factum, n. 1. & 2.

Iniuſta .

116. Iniuſtam ſententiam, vel per errorem latam, Iudex, qui eam tulit, eam reuocare non poteſt, ſed Principem conſulere debet, f. 558. q. 134. n. 10. & 11.

Innocens .

117. Innocens Reus audacter, & ſtatim reſpondeat, f. 283. q. 81. n. 19.

Innominatum .

118. Innominatum, ſeu nominatum delictum, quod dicatur, f. 386. q. 107. n. 8.

119. Innominatum delictum, quod dicatur, f. 535. q. 129. n. 1. Nominatum delictum, quod dicatur, ibidem. An idem ſit delictum extraordinarium, & innominatum, eodem n. 1.

120. Innominati, ſeu extraordinarij delicti pœna, f. 536. q. 129. n. 2. Stellionatus vnde dicatur, n. 4. Eius pœna, n. 3. Differentia inter delictum innominatum, & delictum ſtellionatus, num. 5. Confunduntur hæc nomina, num. 6.

121. Innominato in delicto, qualitates delictum inferentes probandę ſunt, f. 537. q. 129. n. 7.

Innouare .

122. Innouandū nihil eſt, appellatione pendente, f. 615. q. 148. à n. 18. vſq; ad n. 35. Vbi quòd plura pręſtantur ſine innouatione appellatione pendente. Vide in ver. Appellatio n. 91. vſq; ad n. 96. Et in ver. Nullitas, n. 72.

123. Innouandum nihil eſt, appellatione pendente, cum appellatio iudicatum ſuſpendat f. 640. q. 154. n. 4. Ampliatur, à n. 5. vſq; ad n. 8. Limitatur à n. 9 vſq; ad n. 11. Vide in ver. Appellatio n. 125.

Inquiſitores .

124. Inquiſitores cognoſcunt cauſas ad Sanctum Officium pertinentes, in quibus ſe ingerere non debent Iudices Regulares, qui in caſibus occurrentibus, quomodo gerere ſe debeant, f. 9. q. 5. n. 4. vſq; ad 6.

Inquiſitio .

125. Inquiſitionis materia habetur in toto tract. 1. nempè f. 32. à qu. 11. vſque ad quæſt. 14.

126. Inquiſitio quid ſit, f. 32. q. 11. num. 2. Quotuplex ſit, n. 3.

127. Inquiſitio generaliſſima nihil prærequirit, f. 33. q. 11. n. 4. Declaratur vſq; ad n. 7. Vbi quid apud nos. Quomodo ab hac ad ſpecialem deueniatur, n. 5. Omnes in generaliſſima inquiſitione admittuntur, n. 6.

128. Inquiſitio generalis nihil prærequirit, & in omni delicto per eam procedi poteſt, f. 33. q. 11. n. 8. Aperit viam ad ſpecialem, n. 9. Primus teſtis Reum nominans, pro denunciante habetur, & non probat, ibidem. Quid ſi indebitè in hac inquiſitione Reus detegatur, n. 10. & f. 42. q. 13. n. 14.

129. Inquiſitio ſpecialis quid ſit, f. 39. q. 13. num. 2. Inquiſitionem per ſpecialem procedi poteſt in omnibus delictis, fol. 39. quæſt. 13. num. 3. Ex officio Iudicis, n. 4.

130. Inquiſitione ſpeciali, nulla exiſtente, nullus etiam eſt proceſſus, f. 40. q. 13. num. 5.

131. Inquiſitio ſpecialis famam prærequirit,

rit, f.40. q.13. n.6. Ampliatur à n.7. vſque ad n. 12. Limitatur à n.13. vſq; ad n.30. Fama ortum habere debet à fide dignis, & per conteſtes probari, n. 9. An debeat conſtare in actis, n. 10. & 11. Et quomodo de ea teſtes deponere debeant, n. 12.

132. Inquiſitione in ſpeciali contra Prælatum, clamoſa inſinuatio prærequiritur, f.41. q.13. n. 8. Quid ſit clamoſa inſinuatio, ibidem.

133. Inquiſitio ſpecialis, quæ ſit ad denunciationem, non prærequirit famam, f.42. q.13. n.15. Praxis apud nos, n.16. ſama non prærequiritur in publico Iuris, vt oſtenditur in multis caſibus, à n. 17. vſq; ad n.24. Vbi agitur, an noua proceſſus tela ſit in his caſibus ordienda. Item neque in notorio facti, n.25. Vel dum Reus confeſſus fuit delictum extraiudicialiter, n.26.

134. Inquiſitio ſpecialis in enormibus, & atrocibus delictis famam non prærequirit, f.45. q.13. n.27.

135. Inquiſitio ſpecialis famam non prærequirit, dum ſubditus correptus, eſt rebellis, f.45. q.13. n. 29.

136. Inquiſitio ſpecialis famam non prærequirit, dum inquiritur de meritis eligendorum, vel ad præcauendum malum, & occaſiones tollendas, f.45. q.13. num. 30.

137. Inquiſitionis ſpecialis tria ſunt requiſita concomitantia; primum vt ſit ſpecifica, certa, clara, &c. f.46. q.14. n.2. & 3. In hoc Regulares priuilegiati ſunt, n.4. & 5. Requiſitum 2. eſt, vt à Iudice competente formetur ante præſcriptionem delicti, n.6. Requiſitum 3. eſt, quòd iudicium iam factum non ſit, n.7. Vel Reus grauatus, n.8. Vbi habentur duæ limitationes.

138. Inquiſitionis modus, an ſit idem cum modo per denunciationem, f.48. ante q. 15. num.2.

139. Inquiſitus criminaliter, pendente inquiſitione, à teſtimonio repellitur, f.108. q.34. n.3.

140. Inquiſitio, monitorium, ſeu citatio, quando tranſmitti poſſit, f.343. q. 95. per totam. Vide in ver. Citatio, n.53.

141. Inquiſitionis ex defectu nullitatis præ-tenſæ, quomodo reparentur, vel defendantur, f.654. q. 156. n.13. vſq; ad n.20. Vide in ver. Nullitates, n.63.

Inſtantia.

142. Inſtantia perempta, Vide in ver. Perempta, n. 20.

Inſtructus, & Inſtructor.

143. Inſtructus teſtis ſuſpectus eſt de falſo, nec probat, f.170. q.48. n.13. vſque ad n.16. Inſtructor innocentiæ, vide in ver. Procurator, n.62.

Inſtrumentum.

144. Inſtrumentum factum de conſenſu Rei, delictum eius probat, & eum conuincit, f.311. q.86. n.11. Declaratur, & exemplificatur à n.12. vſq; ad n.22.

Intereſſe.

145. Intereſſe habens teſtis in cauſa, repellitur, f.95. q.29. n. 27. Multo magis repellitur in propria cauſa, ibidem. Ampliatur n. 28. vſque ad n. 31. Limitatur n.32. vſq; ad n.34.

Interlocutoria.

146. Interlocutoriam ſententiam propriam, quilibet reuocare poteſt, f.560. q. 134. n.18. Quid ſit interlocutoria, ibid.

147. Interlocutoria à ſententia habente vim diffinitiuæ, poteſt appellari, f.625. q. 150. n. 13. Vbi exemplificatur.

148. Interlocutoria à ſimplici, an appellati poſſit, f.625. q.150. n.14. & 15. Appellatio à mera interlocutoria, ex actis Iudicis à quo iuſtificari debet., f. 632. qu. 152. n.8. Niſi noua cauſa ſuperueniat, n.9. Vel interlocutoria contineat damnum irreparabile, n.10. Aut niſi Iudex à quo noluerit probationes admittere, ſiuè dum Reus abeſt, n.11. Vel in nouis probationibus cauſæ iam expreſſę, n.12. ſeu in allegationibus Iuris, n.13. Interlocutoria ſine ſcriptis, quamuis lata cum diffinitiua, ſuſtinetur, f.645. quæſt. 155. n.16.

Interpretatio.

149. Interpretanda confeſſio Rei an ſit in bonam, vel malam partem, f.296. q.83. n.31. & 32.

150. Interpretatio facienda eſt, quæ delictum excludat, f.334. q.93. n.2. Vel quę delictum minuat, n.3. Hoc præſertim procedit in minis, n.4. Et in lege prohibēte, quæ benignè eſt interpretãda, n. 5.

In-

Interrogatoria, Interrogare, &c.

151. Interrogatus teſtis iuridice, an ſub mortali veritatem aperire teneatur, f. 207. q. 59. per totam. Vbi quid in dubio. Vide in ver. Iuridicè, n. 272. vſque ad num. 275.

152. Interrogati de ſocijs criminis, an poſſit Reus confeſſus, qui ſocios nominando, an, & quale indicium faciat, f. 224. q. 65. per totam. Vide in ver. Socijs, n. 55. vſq; ad n. 59.

153. Interrogandus, & examinandus eſt quam primum Reus, præſertim carceratus, f. 267. q. 80. n. 2.

154. Interrogandus eſt Reus cum iuramento corporali, f. 267. q. 80. n. 3.

155. Interrogandus quomodo ſit Reus, qui de facili fatetur, f. 267. q. 80. n. 3.

156 Interrogandus quomodo ſit Reus, qui veritatem abſcondere conatur, & de multiplicatione interrogatoriorum, & conſtitutorum, f. 267. q. 80. n. 4.

157. Interrogationibus non interrumpatur Reus, qui incipit delictum fateri, f. 268. q. 80. n. 5.

158. Interrogatoria ſuggeſtiua tam in tortura, quàm ante eam, ſeu poſt eam prohibita ſunt, & inde ſequuta, nulla ſunt, f. 268. q. 80. n. 6. Quod procedit in examine tam Reorum, quàm teſtium, n. 7.

159. Interrogatoria pluribus modis ſuggeſtiuè fiunt, qui declarantur, f. 268. q. 80. à n. 8. vſq; ad finem q. eiuſdem.

160. Interrogatur Reus ſuggeſtiuè, dum non præcedunt indicia, f. 268. q. 80. n. 9. Indicia ſufficientia ſunt ſemiplena, n. 10. An ſemiplena requiratur, controuerſum eſt; Pro negatiua, num. 11. 12. & 13. Pro affirmatiua verò, n. 14. Et hæc eſt tutior, n. 15. An ſufficiat fama, ibidem.

161. Interrogandos ad teſtes ſine ſuggeſtione indicia, quæ requirantur, indicantur, f. 270. q. 80. n. 16.

162. Interrogationes Reo factæ, non præcedentibus indicijs, ſuggeſtiuæ ſunt, f. 270. q. 80. à n. 17. vſq; ad n. 38.

163. Interrogatoria cum mendacio ſuggeſtionem inducunt, f. 270. q. 80. num. 17. Item fictiones deceptoriæ, n. 18. Licitę ſunt honeſtę cautelæ, num. 19. Clara, & ſimplicia debent eſſe interrogatoria, nõ autem ad Reum inuoluendum, ibidem.

164. Interrogatio cum promiſſione impunitatis ſuggeſtiua eſt, & confeſſio hac ſpe emanata ad condemnationem non ſufficit, f. 271. q. 80. n. 20. Caueant Iudices à tali promiſſione, n. 21. Quid ſi confeſſio cum dicta ſpe non fuerit ratificata, vel reuocata, n. 22. Quid ſi ratificata fuerit, ibidem. An Iudex impunitatem promittens, promiſſionem ſeruare teneatur, n. 23. In caſu concedendæ impunitatis, Princeps conſulatur, num. 24.

165. Interrogatur ſuggeſtiuè Reus confeſſus vnum delictum, dum de alijs ſine indicijs interrogatur, f. 272. q. 80. n. 25. De conſuetudine hic punctus eſt controuerſus, n. 26. Diſtinctione ſoluitur controuerſia, n. 27. In Statu Eccleſiaſtico quid ſeruandum ſit, n. 28. Et apud nos, n. 29.

166. Interrogatio Rei de ſocijs criminis ſine indicijs ſuggeſtiua eſt, f. 274. q. 80. n. 30. Limitatur à n. 31. vſq; ad n. 38. Quid ſeruetur de conſuetudine, num. 36. 37. & 38.

167. Interrogandus in genere eſt Reus ad ſuggeſtionem cauendam, & circumſtantiæ non ſunt exprimendæ, f. 276. q. 80. n. 40. Quid ſi in actis ſint indicia manifeſta, n. 41. Prædicta præſertim procedunt de conſilio, & in tortura, n. 40. Et apud nos, n. 43. Suggeſtiua eſt lectio depoſitionum teſtium, manifeſtatio nominum teſtium, ſeu tituli cauſæ, n. 44. Declaratur quomodo tandem ad prædicta, & ad alia particularia deueniri poſſit, n. 45.

168. Interrogatio de his, quæ ſunt Iuris, ſuggeſtiua eſt, exemplificatur, & ampliatur, q. 80. n. 46. & 47. f. 277.

169. Interrogatoria cum aperta ſuggeſtione vitanda ſunt, f. 278. q. 80. n. 48. Nec non cum palliata, quæ pluribus modis fit, f. 278. q. 80. n. 49. & 50.

170. Interrogatoria ſuggeſtiua prohibita ſunt, etiam Iudici priuilegiato, vt eſt Regularis, f. 278. q. 80. n. 51. Quamuis extra examen fierent, n. 52.

171. Interrogatus iuridicè, & legitimè Reus, veritatem fateri tenetur, q. 81. n. 4. Ampliatur à n. 6. vſque ad n. 21. Limitatur à n. 22. vſque ad n. 26. Vide

in ver. Reſponſio, n.82. vſq; 85.

172. Interrogatoria, dum non legitima prætenduntur facta,& inde nullitatem reſultare proceſſus,quomodo talis nullitas reparari, vel defendi poſſit, f.657. q.156. n. 34. vſq; ad n.38. Vide in ver. Nullitas,n.66.& 67.

Inuerisimile.

173. Inueriſimile deponens,non probat, f. 170. q.48. n. 17.

Inueriſimilis confeſſio, Vide in ver. Falſum, n.7.

Iocus.

174. Iocando percutiens, non infert iniuriam, f.535. q.128. n. 14.

Iracundia.

175. Iracundiæ calore confeſſio emanata, an noceat, f.501. q.83. n.33. Vide ver. Iniuria, n.112.

Ironicè.

176. Ironicè iniurians, punitur, f. 511. q. 125. n.16. Indirectè iniurians, punitur, ibidem.

Iudæus.

177. Iudæus teſtis eſſe non poteſt, f.107. q. 33. n. 1. Nec alius infidelis, n. 2. Nec hæreticus, n.3. Nec hæreticorum fautores, &c. n.4. Limitatur multipliciter à n.5. vſque ad n. 11. Vbi quomodo iudæus iurare debeat.

Iudex Regularis qualis, & eius iuriſdictio.

178. Iudex Regularium qualis eſſe debeat, f. 1. q.1. n.2. Eius iuriſdictio, ibidem.

179. Iudex Regularium quotuplex, f.2.q. 1. n.3.4. & 5.

180. Iudices Regulares, an, & quas ſuorum ſubditorum cauſas iudicare valeant, & debeant, f.1. q. 1. n.1. & 2.

181. Iudices Regulares ingerere ſe non debent in cauſis ad S. Officium ſpectantibus, & in occurrentibus caſibus quomodo ſe gerere debeant, f.9. q. 5. n. 4.5. & 6.

182. Iudices Regulares procedere non poſſunt in crimine læſæ Maieſtatis, in quo quis procedere valeat, f.10. q. 5. n.7.

183. Iudices Regulares, dum recuſati ſunt in illis cauſis ingerere ſe non debent, f. 10. q. 5. n.8.

Iudex Regularis in ordine ad Iura, & eorum apices.

184. Iudex Regularis, an teneatur ſeruare Iura Ciuilia, aut Iura Canonica, f. 27. q.8. n.18.

185. Iudex Regularis procedit, dimiſſis apicibus. Vide in ver. Apices, nu. 57. & 58.

Iudex ſuſpectus recuſatus.

186. Iudex criminalis, vt ſuſpectus recuſari poteſt, f. 10. q.6. n.1. Ampliatur à n. 2. vſq; ad n.14. Limitatur à n.15. vſque ad n.30.

187. Iudex recuſatus non eligit Arbitros, ſed Superior prouidet, f.16. q.6. n.31.

188. Iudex recuſatus non debet eſſe præſens, dum coram Iudice ad quem, cauſa recuſationis diſcutitur, f.12. q.6. n.12.

189. Iudicis recuſatio, an debeat eſſe in ſcriptis, & cum expreſſione legitimæ cauſæ, f.16. q.6. n. 32. Et quid ſi cauſa non probetur, n.33.

190. Iudex an, & quas cauſas ſuæ recuſationis cognoſcere poſſit, f.17. q.6. n.34.

191. Iudice Ordinario ſuſpecto, an etiam eius Vicarius ſuſpectus ſit, & econtra, f.11. q.6. n.3.

192. Iudex recuſatus, an poſſit ad vlteriora procedere, f. 12. q.6. n.13. & 14.

193. Iudicis recuſatio quo tempore facienda ſit, f.14. q.6. n.22.23. & 24.

194. Iudicis recuſatio modeſtis verbis fiat, f.15. q.6. n.27.

195. Iudex ſine ſpeciali mandato per Procuratorem recuſari non poteſt, f.16. q. 6. n.28.

196. Iudex ſuſpectus in iudicando, ſuſpectus non eſt in delegando, f.16. q.6. n.29.

197. Iudice coram recuſato, an ſuſpicionis cauſa ſit exprimenda, f.16. q.6. n.30.

198. Iudicem ſuſpectum recuſandi cauſæ plurimæ ſunt, f.17. q.6. n.35. Puta, inimicitia, n.36. vſq; ad n.42. Item amicitia, n.43. vſq; ad n.51. Item Iudicis inhabilitas, n.52. vſq; ad n.55.

199. Iudex recuſatus, regulariter ſuperſedere debet, f.21. q.6. n.56. Vide in ver. Aduocatus n.32. & 33.

Iudex Ordinarius.

200. Iudex Ordinarius quis dicatur, f. 2. q.2. n.1.

201. Iudex Ordinarius quis ſit apud nos, f. 4.

f.4. q. 3. n. 1. Quis ſupremus Iudex ſit intra Ordinem, ibidem.
202. Iudex Ordinarius apud nos, an ſit Pater Procurator Curiæ, vt Commiſſarius Generalis, & ſimiliter Viſitator Generalis, f.5. q.3. n.3. vſq; ad n.6.

Iudex Delegatus.

203. Iudex Delegatus quis dicatur, f.3. q. 2. n.2.
204. Iudex Delegatus quis ſit apud nos, f. 6. q.3. n.7. vſq; ad n.9.
205. Iudicis Delegati iuriſdictio, quantum durer, re integra, vel re non integra, f.7. q.4. n.1. & 2.
206. Iudicis Delegati iuriſdictio quomodo probetur, f.7. q.4. n.3.
207. Iudicis Delegati patentes literæ, quomodo ſint interpretandæ, f.8. q.4. n.4. & 5.

Iudex diuerſis modis procedit.

208. Iudex per Inquiſitionem procedit ex officio, f.40. q.13. n.4.
209. Iudex porrecta denunciatione, antequam inquirat, eam perpendat, an debita habeat requiſita, cõſideret Denunciantem, & denunciatum, f.61. q.20. n. 2. Repellat indignum Denunciantem, n. 3. Quid agere debeat cum inſtigatore, n.4. An punire debeat falſa Denunciantem, n.5. & 6. Procedere tenetur contra legitimè denunciatum, aliàs peccat, n. 7. Quid ſi denuncietur quis tempore Capituli, n.8. An Denuncians examinandus ſit, vt teſtis, n.9.
210. Iudex, præſentata ſibi accuſatione, quomodo gerere ſe debeat, f.70. q.24. n. 1. Calumniæ iuramẽtum ab Accuſatore exigat, n.2. Inter plures Accuſatores extraneos, quis præferendus ſit, & an plures ſint admittendi, n.3. & 5. Quid inter non extraneos, n. 6. & 7. An plures in eodem libello accuſari, vel vnus de pluribus delictis, rite poſſint, num. 8. Vel vnus in diuerſis libellis accuſari; Et an ſuperſedendum ſit ad hoc, vt omnes cauſæ ſimul expediantur, ibidem.
211. Iudex, an cogere poſſit offenſum ad accuſandum, f.71. q.24. n.9.
212. Iudex, an debeat admittere accuſationem contra Officialem, officio durante f.71. q.24. n.10. 11. & 12.
213. Iudex, an, & quando accuſationem aduerſus Vniuerſitatem admittere debeat, f.71. q.24. n.13. 14. & 15. Omnes regulariter accuſari poſſunt, & accuſatus de vno poteſt etiam de alio delicto, eodem tempore accuſari, n.16. Quilibet de quolibet de Iure Canonico admittitur ad accuſandum, n.17.
214. Iudex legitimam accuſationem admittere debet, & accuſatione pendente, accuſatus promoueri non poteſt, & proceſſus proſequendus eſt, f.72. q.24. n.18. Limitatur n.19.

Iudex examinans teſtes, & Reum.

215. Iudex quos teſtes primò examinare debeat, f.75. q. 25. n.2.
216. Iudex teſtes moneat ad veritatem dicendam, f.75. q.25. n.3.
217. Iudex facti ſeriem à teſtibus oretenus ante examen, an audire poſſit, & debeat, f.75. q.25. n.4. vſq; ad n.11.
218. Iudex operam det, vt teſtis iurati depoſitio integrè ſcribatur, tam pro, quàm contra Reum, ſub pœna falſi, f. 77. q.25. n.12.
219. Iudex teſtium non ſuſpectorum dicta cauillare non debet, f.77. q.25. n.13.
220. Iudex, an ſuper circumſtantijs interrogare debeat, f.77. q.25. n.14.
221. Iudex interrogare teſtem debet de loco, & tempore, f.77. q.25. n. 15. De cauſa ſcientiæ, n. 16. De rei diffinitione, n.17.
222. Iudex interrogare non debet regulariter, ſuperfluè, cauilloſè, &c. f.78. q.25. n.18.
223. Iudex interrogare non poteſt teſtem de his, quæ continent teſtium crimina, infamiam, vel turpitudinem, f.78. q.25. num.19.
224. Iudex teſtes de his interrogare poteſt, quæ eoſdem inhabiles reddunt, f. 78. q.25. n.20.
225. Iudex cauere debet ab interrogatorijs ſuggeſtiuis, f.78. q.25. n.21.
226. Iudex an examinare poſſit Eccleſiaſticum ſine huius Superioris licentia, ſine qua an depoſitio valeat, f.78. q.25. n.22. & 23.
227. Iudex ex cauſa poteſt magis credere vni teſti, quàm alteri, paucioribus quam pluribus, f.154. q.46. n.10.

228. Iudicis arbitrio remittitur, an ſit admittenda relatiua depoſitio, f.189. q.53. n.5. & 6.
229. Iudex caueat à repetitione teſtium ad partis inſtantiam, f.194. q.54. n.24.
230. Iudex eo quod non legitime Reum interroget, vel aliter male ſe gerat, dum nullitas ex his prætenditur, remedia inſinuantur, f.657. q.156. n.34. vſq; ad n.45. Vide in ver. Nullitas, n.66. vſque ad n.76.
231. Iudex examinans Reum, Vide in ver. Examen Rei, n.45. & 46. & in ver. Interrogatoria, num.153. vſque ad num.17.

Iudex promittens impunitatem.

232. Iudex impunitatem promittens, fol. 271. q.80. à n.20. vſq; ad n. 24. Vide in ver. Impunitas, n.19. & 20.

Iudicis mentem reuelans, vel eum corrumpens.

233. Iudicis mentem reuelans, pecunia accepta, punitur, f.585. q.141. num. 16. Item promittens ſententiam fauorabilem, n.27. vſq; ad n. 30. Exemplificatur in Aduocato, vel Procuratore promittente, n.28.
234. Iudicem pecunia corrumpens, punitur, f.586. q.141. n.31. Niſi det pro ſui ſanguinis redemptione 32. Vel ad redimendam iniuſtam vexationem, ibidem.
235. Iudicem corrumpens, ius innocentiæ ius perdit, f.586. q.141. n.33.

Iudex puniens, vel abſoluens.

236. Iudex Regularis mitis eſſe debet in pœnis infligendis, f.27. q.8. n.19.
237. Iudex iuſtè caſtigans, iniuriam non facit, f.535. q.128. n.15. Niſi ſe gerat vt priuatus, n.16.
238. Iudex, qui iure publico vtitur, an faciat iniuriam, f.516. q.125. n.47. & 48.
239. Iudex in abſoluendo, vel condemnando, quam opiniônem ſequi teneatur, f.595. q. 143. per totam. Vide in ver. Opinio, n.20. vſq; 29.
240. Iudex, qui tulit ſententiam ex errore, vel aliàs iniuſtam, non poteſt eam reuocare, ſed Principem conſulere debet, f.558. q.134. n. 10. & 11. Intellige de diffinitiua, ſecus enim eſt de interlocutoria, quæ reuocabilis eſt, n.18.
241. Iudex obediens iniuſto Principis mandato, an à pœna excuſetur, f.573. q.138. per totam. Vide in ver. Princeps, n.123. vſq; ad n.130.
242. Iudici aſſerenti, ſe feciſſe de mandato Principis, an ei credatur, f. 575. q.138. n.13. vſq; ad n.14.
243. Iudex an poſſit iudicare ex actis, dum extraiudicialiter aliter ſibi conſtat. f.577. q.138. n.20.
244. Iudex ex dolo malè iudicans, punitur, f. 590. quæſt. 142. num. 1. vſq; ad n. 9. Vide in ver. Dolus, n.11 5. & 116.
245. Iudex de negligentia an puniatur, f. 591. q 142. n.10. vſq; ad n.15. Vide in ver. Negligentia, n.16. & 17.
246. Iudicis imperitia an, & quando puniatur, f. 592. q.142. à n.16. vſque ad n. 31. Vide in ver. Imperitia. Vbi plura ſcitu digna inuenies, præſertim, dum quis malè iudicat de conſilio ſapientis, vel indebitè torquet, nempe n.7. vſq; ad num.14.
247. Iudex minuens pœnam ſine cauſa, fit infamis, f. 558. q.134. n.8.
248. Iudicis de arbitrio in cauſis criminalibus terminandis, f. 554. à q.133. vſque ad q.145. per totas. Vide iſtarum quæſtionum indicem diſtinctum in ver. Arbitrium, n.130. vſq; ad n.142.

Iudex Barattarius.

249. Iudex barattarius, qui pecunia corruptus in cauſis criminalibus, non ritè, & ſecundum Iura ſuum non regulet arbitrium, ſed iniuſtè iudicat, vel etiam iuſtè, quomodo puniatur, f.581. q.141. per totam. Vide in ver. Barattarius, vbi plenè de hac materia, n. 1. vſq; 6.
250. Iudex concutiēs, ideſt per minas munera extorquens pro iuſtitia adminiſtranda, punitur, f.582. q.141. n.7.
251. Iudex per ſordes iniuſtè iudicans, quomodo puniatur, f.585. q.141. n.8.
252. Iudex etiam ſimpliciter pecuniam accipiens, punitur, f. 583. q. 141. n.14. Vel aliam rem pecunia æſtimabilem, n.15. Quamuis accipiat pro iuſtitia facienda, n.16. Etiam ſub titulo muneris, vel ficti mutui, n.17.
253. Iudex ſalarium non habens, an à ſponte dantibus recipere poſſit, f.584. q. 141. n.18.
254. Iudex ab amicis, ſeu conſanguineis,

an

an aliquid recipere poſſit, f.584. q.141. num.18.
255. Iudex an licitè recipiat eſculenta, & poculenta, f.584. q.141. n.19.
Iudex plura præſtat, appellatione pendente.
256. Iudex, appellatione pendente, ſine innouatione plura præſtare poteſt, f.616. q.148. à n.23. vſque ad n.35. Vide in ver. Appellatio, n.94. vſq; ad n.96.
Iudicis ad quem officium.
257. Iudicis ad quem officium diffuſè explicatur, f.629. q.151. per totam. Vide in ver. Appellatio, num.112. vſque ad num.114.
Iudex ſecularis.
258. Iudex ſecularis ab Eccleſiaſtico requiſitus, an, & quomodo ſuum brachium præſtare teneatur. Vide in ver. Exequor. Vbi etiam habetur, an Iudex vnius territorij ſententiam exequi poſſit Iudicis alterius territorij, n.59. vſque ad n.63.
Iudicialis confeſſio.
259. Iudicialis confeſſio Rei, an ſufficiat ad eum condemnandum, f.291. q.83. per totam. Vide in ver. Confeſſio n.102. vſq; ad n.111.
Iudicialiter iniurians.
260. Iudicialiter iniurians, an puniatur, f.512. q.125. n.20. & 21.
Iudicium.
261. Iudicium criminale, quod dicatur, f.30. q.10. num.2. Quod ciuile, n.3. vſq; ad num.7. Quodue mixtum, num.8. & 9.
Iuramentum, &c.
262. Iurati minimè teſtes non probant, f.185. q.52. n.2. Ampliatur à n.3. vſq; ad n.12. Limitatur à num.13. vſque ad num.18.
263 Iurare rite debent teſtes in iudicio, & corporaliter, f.185. q.52. n.3.
264. Iurare debent teſtes ante examen, & quid, ſi iurent poſtea, f.186. qu.52. num.4.
265. Iurare debent teſtes quoties examinantur, f.186. q.52. n.6.
266. Iuramentum non præſumitur, niſi expreſsè de eo in actis appareat, & quomodo apparere debeat, f.186. q.52. n.7. & 8.
267. Iuramentum dandum eſt peritis examinandis, f.187. q.52. n.9.
268. Iuramentum an remitti poſſit à Statuto, ſeu à noſtro Modo proced. f.187. quæſt. 52. n.11. Et an loco iuramenti ſufficiat Sanctæ Obedientiæ præceptum, n.13.
269. Iuramento cum corporali Reus examinandus eſt, f.267. q.80. n.2.
270. Iurare nolens Reus in iudicio ſine rationabili cauſa condemnari poteſt, f.309. q.85. n.14. & 15.
271. Iurati dum non ſunt teſtes, an eorum examen nullum ſit, f.656. q.156. n.70. Vel dum non apparet de eorum corporali iuramento, ibidem. Seu dum loco iuramenti obedientiæ præceptum interuenit, ibidem.
Iur. dicè teſtis interrogatus.
272. Iuridicè teſtis interrogatus, ſub mortali tenetur veritatem aperire, f.207. q.59. n.1. Limitatur n.2. & 3. Vbi an veritatem non aperiens, ad reſtitutionem teneatur. Iterum Limitatur à n.4. vſq; ad n.9.
273. Iuridicè an teſtis interrogetur, dum ipſe dubitat, vtrum reſpondere teneatur, f.207. q.59. n.4. Quid apud nos, ibidem.
274. Iuridicè an interrogetur teſtis ſuper delicto notorio in inquiſitione generali, ita vt dubitans, an præcedat infamia, vel ſufficientia indicia, veritatem aperire teneatur, f.208. q.59. n.5.
275. Iuridicè an interrogetur teſtis de delicto ſibi tantùm noto, accuſatione præcedente, ita vt veritatem fateri teneatur, f.208. q.59. n.7. 8. & 9.
Iuris confeſſio.
276. Iuris in confeſſione iudiciali, an Reo præiudicetur, f.301. q.83. n.55.
Iuriſdictio.
277. Iuriſdictio Iudicis Regularium, f.1. q.1. n.2.
278. Iuriſdictio Delegati, quomodo probetur, f.7. q.4. n.3.
279. Iuriſdictionis defectus, quod in Iudice reperiatur, præcipua eſt Rei defenſio, f.321. q.88. n.1.
280. Iuriſdictione de Iudicis dubitandum non eſt, dum ipſe patentes literas, prout debet, ad ingreſſum ſui officij publi-

publicauit, ibidem.
281. Iuriſdictionis ex defectu proceſſus nullus eſt, f. 321. q. 88. n. 2. Nec validari poteſt per partes, etiam per ſpontaneam confeſſionem, n. 3.
282. Iuriſdictionis de protogatione de conſenſu partium, & Iudicis, f. 322. quæſt. 88. num. 4.
283. Iuriſdictione caret Iudex, nulliterque procedit in cauſa, dum in ea ab alio legitimè eſt præuentus, f. 322. q. 88. n. 5.
284. Iuriſdictionem an habeat Iudex procedendi in cauſa propriæ, vel ſuorum familiarium offenſionis, f. 322. q. 88. n. 6.
285. Iuriſdictione an careat Iudex in cauſa, in qua ſuſpectus allegatus eſt, f. 322. q. 88. n. 7.
286. Iuriſdictionem an habeat amplius Iudex, poſtquam ſententiam tulit, vel ipſe per ſententiam fuit excommunicatus, f. 323. q. 88. n. 8.
287. Iuriſdictio Iudici acquiritur, & quis forum ſortitur ex tribus cauſis, ex origine, ex domicilio, & ex loco commiſſi delicti, f. 323. q. 88. n. 9. Et iudex loci delicti præfertur, ibidem.
288. Iuriſdictione caret Iudex ſecularis, & eius familia, conueniendi, ſeu capiendi Clericum, f. 323. q. 88. n. 10. Vnde ab eo captus Clericus, vel Religioſus, eximi poteſt, n. 11.
289. Iuriſdictionem non habet Iudex ſecularis cogendi Eccleſiaſticos ad teſtificandum ſine horum Superiorum licentia, f. 324. q. 88. n. 19. De qua tamen licet non conſtet, depoſitio nulla non eſt, ibidem.
290. Iuriſdictione caret laicus Iudex, & conſequenter nulliter conuenit Eccleſiaſticum, f. 323. q. 88. n. 13. Et ab eo proceſſus contra Clericum fabricatus, non probat, dum coram Eccleſiaſtico exhibetur, n. 14.
291. Iuriſdictionem an habeat Iudex ſecularis, dum ad eum pro ſua cauſa Eccleſiaſticus recurrit, f. 324. q. 88. n. 15.
292. Iuriſdictionem quomodo Iudex laicus habeat ad capiendum Eccleſiaſticum de fuga ſuſpectum, f. 324. q. 88. n. 16.
293. Iuriſdictionem non habet Iudex in Reum indebitè ab Eccleſia extractum, f. 324. q. 88. n. 17. Solus Papa, & ab eo facultatem habentes, diſpenſare poſſunt, vt quis ab Eccleſia extrahi poſſit, n. 18. Immunitas Eccleſiæ eſt de Iure humano, n. 19. Enumerantur caſus, in quibus extractio ab Eccleſia licita eſt, n. 19. vſq; ad n. 23.
294. Iuriſdictionem Principis vſurpare, vt Legem condendo, an ſit crimen læſæ Maieſtatis, f. 399. q. 110. num. 15. Quid in eo, qui ſe pro Magiſtratu gerit, ibidem.
295. Iuriſdictionem tribuunt titulus coloratus, & communis error, f. 532. q. 127. n. 37. vſq; ad n. 41.
296. Iuriſdictionem tribuit opinio probabilis, f. 533. q. 127. n. 42.
297. Iuriſdictionis ex defectu nullitates prætenſæ, quomodo reparentur, vel defendantur, f. 651. q. 156. n. 2. vſq; ad n. 13. Vide in ver. Nullitates, n. 62.

L

Laicus.

1. LAicus non poteſt eſſe teſtis contra Clericum, f. 88. q. 28. n. 2. Redditur ratio, n. 3. Limitatur pluribus modis à n. 5. vſq; ad n. 13.
2. Laicus an contra Religioſum teſtis eſſe poſſit, f. 89. q. 28. n. 4.
3. Laici teſtis dictum non iuratum contra Religioſum, an valeat apud nos, f. 90. q. 28. n. 12.

Lata culpa.

4. Lata culpa in criminali non æquiparatur dolo, f. 561. q. 135. n. 4. Niſi in Cuſtode carceris, & in dante poculum abortionis, n. 5.
5. Latæ culpæ pœna, f. 561. q. 135. n. 5. An lata culpa præſumatur, n. 9.

Latitans.

6. Latitans Reus, fugienti æquiparatur, f. 233. q. 68. n. 2. Et conſequenter omnia in eadem q. tractata, etiam de latitante verificantur.

Lædens.

7. Lædens facto Dignitatem, vel opinionem, iniuriam facit, f. 534. q. 128. n. 9.

Læſæ Maieſtatis crimen.

8. Læſæ Maieſtatis Diuinæ de crimine, & de eius pœnis, f. 394. q. 109. per totã Vide in ver. Blaſphemia, n. 12. vſq; ad n. 19.
9. Læſæ Maieſtatis humanæ crimen, quibus pœnis plectatur, f. 396. q. 110. per

totam. Vide in ver. Crimen læſæ Maieſtatis, n.236. vſque ad n.44.

Legi Reo vel teſti examen.

10. Legatur vt Reo examen, vel vt admittatur eius reſponſio relatiua ad eū, in Iudicis eſt arbitrio, f.282. q.81. nu. 16. & 17.

11. Lectione denegata quid facere poſſit Reus, f 280.q. 81. n.18. Seu teſtis, Vide ver. teſtis n.70.

Legitimus, & Legitimatus.

12. Legitimi teſtes, qui ſint, & an differant ab idoneis, & omni exceptione maioribus, f. 119. q.39. n.2. Vide in ver. Teſtis idoneus, n.81. Reprobatorij teſtes debent eſſe omni exceptione maiores, f.120. n.6 q.39.

13. Legitimi, quod ſint teſtes, an præſumatur, f.120.q.39. n. 3.

14. Legitimi, ſeu idonei, vel habiles teſtes, qui dicantur, f.201. q.57. n.2.

15. Legitimus vnus teſtis iuratus de viſu, vel de auditu proprio, ſemiplenè probat, f.201. q.57. n.3. & 4.

16. Legitimi duo conteſtes iurati plenè probant, deponentes de viſu, ſiuè de auditu proprio, f.202. q.57. nu.5. Qui ſint conteſtes, ibidem. Ampliatur, n. 7. Limitatur, n.8.

17. Legitimatur per Iudicis prolationem perſona, quæ dum ita eſt legitimata, acta validantur, f.661. q. 156. n.62.

Lenocinium.

18. Lenocinij pænæ diuerſæ, f. 473. qu. 119. n. 1. & 2. In quo locum habeant, num. 3. & 6. Quid ſi ſecundariò quis lenocinium exerceat, nu. 4. Lenonis pueri pæna, n. 5. Quid in cooperante, nu. 7. In accomodante domum ad inhoneſta, n.8. Agrum, hortum, &c. n. 9. Vbi quòd maſculinum in delictis concipit fœmininum.

19. Lenocinij pæna, dum pater, vel frater lenones ſunt, f. 474. q.119. n. 10. Quid in marito lenone, n.11.

20. Lenocinium an puniatur, effectu non ſequuto, f.474. q. 119. n.12.

21. Lenocinium exercens pro vna, vel altera tantùm vice, an puniatur, f. 475. q. 119. n.13.

22. Lenocinium ſine quæſtu exercens, an puniatur, f.475. q.119. n.14.

Leue.

23. Leuia, grauia, &c. delicta, quæ dicantur, f. 387. q.107. n.10. Arbitrio Iudicis remittitur declaratio, quæ ſit leuitas, vel grauitas delictorum, ibidem.

24. Leuitas, vel grauitas delictorum, ex pluribus dignoſcitur, iuxta tradita, f. 387.q.107. n.11. vſque ad n. 15.

Lex.

25. Lex prohibens benignè interpretanda eſt, f.335. q.93. n.5.

26. Lege cum non omnia comprehendi poſſint, multa Iudicis arbitrio commiſſa ſunt, f.554. ante q. 133. n. 1.

27. Leges Ciuiles, an, & quomodo Eccleſiaſticos etiam Regulares obligent, Vide in ver. Ciuiles Leges, n.54.

Libellus famoſus.

28. Libelli famoſi pæna, contra auctorem de Iure Ciuili eſt capitalis, de Iure verò Canonico eſt fuſtigationis, f.519. q.126. n.3. 4. & 5. Ampliatur n. 6. vſq; ad n.21. Limitatur à n.22. vſque ad n. 29. Idem dicitur de componente librum in alterius infamiam, n.6.

29. Libelli famoſi pæna punitur mandās, & conſulens, f. 519. q.126. nu.7. Scribens, exemplans, n. 8. & 9. Vbi idem dicitur de literis infamatorijs.

30. Libelli famoſi pæna punitur, libellum dictans, vendens, emens, procurans emptionem, ſeu venditionem, f. 520. q.126. n.10.

31. Libelli famoſi pæna puniendus eſt, libellum affigens, ſeu in loco publico ponens, f.520. q.126. num.11. Vbi de picturis obſcænis poſitis in ianua palatij Poteſtatis.

32. Libelli famoſi pæna punitur, libellum famoſum publicans, ſeu oſtendens, vel faciens cadere in terram, vt publicetur, f.520. q.126. n.12.

33. Libelli famoſi pæna apud nos, f. 520. q.126. n.13.

34. Libellum famoſum inueniens, & non conſumens, ſed manifeſtans, punitur, & quid ſi reliquerit, vbi inuenit, ſi tacuerit, & retinuerit, f.520. q. 126. n. 14. & 15. Componens, ſeu cātans carmina in detrimentum famæ, num. 16. Stercorans fores, ſeu affigens cornua, præputia, &c. nu.17. Depingens mulierem

lierem honeſtam cum vituperio, ibidem. Scribens epiſtolas infamatorias, etiam ſine nomine, n. 18.
35. Libelli famoſi pœna punitur, libellum faciens nomine alterius, vel ſine nomine, f. 521. q. 126. n. 19. Quid ſi non contineat nomen infamati, ibidem.
36. Libelli famoſi contra Iudices, &c. pœna, f. 521. q. 126. n. 20.
37. Libellus famoſus, an ſit punibilis, ſi vera contineat, f. 522. q. 126. n. 21.
38. Libelli famoſi pœna, an ſit inſligenda, dum libellus capitale delictum non continet, f. 522. q. 126. n. 22. Vel nullum delictum, ſed aliam iniuriam, puta, quòd quis ſit fatuus, ſpurius, &c. n. 23.
39. Libelli famoſi pœna in praxi, quænam ſit, f. 522. q. 126. n. 24. & 25.
40. Libelli famoſi pœna, dum libellus eſt contra perſonam infamem, f. 522. qu. 126. n. 25. in fi.
41. Libellus famoſus, dum factus fuit ioco, aut aliter ſine dolo, an puniatur, f. 523. q. 126. n. 26.
42. Libelli famoſi pena, dum publicatus non fuit, f. 523. q. 126. n. 27. Vel non poſitus in loco publico, ab omnibus legendus, ibidem.
43. Libellus famoſus factus contra eum, qui prius contra facientem fecit, an puniatur, f. 523. q. 126. nu. 28. Vel dum libellus reuocatur n. 29.

Licitè.

44. Licitè, quòd Reus fecerit id, de quo imputatur, eſt bona exceptio, f. 334. q. 93. per totam, Vbi præſertim probatur interpretationem faciendam eſſe, vt delictum excludatur.

Litera.

45. Literarum infamatoriarum pœna, f. 519. q. 126. n. 9. & 18.
46. Literæ ſine nomine, non ſunt denunciationes validæ, f. 59. q. 19. n. 3.
47. Literæ patentes Delegati, quomodo interpretandæ ſint, f. 8. q. 4. n. 4. & 5.

Loqui.

48. Loqui cum exiſtentibus intra clauſuram Monialium, Regularibus eſt prohibitum, f. 542. q. 130. n. 32. Quid ſi Epiſcopus, hoc prohibeat ſub excommunicatione, num. eod. De licentia Regularibus ab Epiſcopo conceſſa, ibid.

Ludens.

49. Ludendo verberans actione iniuriarum non tenetur, f. 535. q. 128. n. 14.

M

Machinatio.

1. Machinatio in Principem eſt crimen læſæ Maieſtatis, f. 399. q. 110. n. 14.

Magiſter.

2. Magiſter verberans diſcipulum, an iniuriam faciat, f. 534. q. 128. n. 10.

Maieſtatis leſa crimen.

3. Maieſtatis læſæ Diuinæ crimen, qua pœna puniatur, f. 394. qu. 109. per totam. Vide in ver. Blaſphemia, n. 12. vſque ad n. 19.
4. Maieſtatis læſæ humanæ crimen, quibus pænis puniatur, f. 396. q. 110. per totam. Vide in ver. Crimen læſæ Maieſtatis, n. 226. vſque ad n. 244.

Mandans delictum, &c.

5. Mandans delictum, eadem pœna, qua mandatarius punitur, f. 437. qu. 112. nu. 55. Dum de mandatario non conſtat, non proceditur contra mandantē, n. 56. Mandatario abſoluto, an abſoluatur mandans, ibid. Ratificatio in delictis mandato æquiparatur, & ratificans, eadem pœna punitur, qua delinquens, nu. 57. Ad hoc tamen plura requiruntur, n. 59. Quid in diſpoſitione Statutaria, cum mandans ſicte dicatur facere, n. 60. An mandans comprehendatur in Statuto puniente delinquentem, n. 61. vſque ad n. 64.
6. Mandans an eadem pœna puniatur, qua mandatarius, dum iſte mandati fines exceſſit, f. 439. q. 112. n. 65. Exemplificatur, n. 66.
7. Mandans, qui mandatum reuocauit, an puniatur, f. 440. q. 112. n. 67. Dum notificauit, vel non notificauit mandatario reuocationem, n. 68.
8. Mandatum ex temporis diuturnitate reuocatum non cenſetur, f. 440. q. 112. n. 69.

Mandatarius.

9. Mandatarij materiam, Vide in ver. Mandans delictum, n. 5. vſque 8.

Mandatum Principis.

10. Mandatum iniuſtum Principis, ſeu

alterius

alterius Superioris, an excuſet à pęna f.573., qu.138. per totam. Vide in ver. Princeps, nu.123. vſq.130.

11. Mandato de Principis feciſſe, an Officiali aſſerenti credatur, f.575. q.138. n.12. vſq; ad n.14.

Manifeſtum.

12. Manifeſtum delictum, quando dicatur, f.315. q.87. n.6. Et in tota hac q. de delicto notorio agitur.

Maſculinum.

13. Maſculinum in delictis concipit fœmininum, f.374. q.119. n.9.

Memoriale.

14. Memoriale Principi porrigens, in quo aliquis infamatur, an puniatur, f.512. q.125. n.22. & 23.

Mendacium.

15. Mendacium Rei quod indicium faciat, f.232. q.67. n.15. vſq; ad n.20.

16. Mendacia in interrogatorijs ſuggeſtionem inducunt, f.270. q. 80. nu.17. Sicut etiam fictiones deceptoriæ, n.18.

Mentita.

17. Mentitæ pœna, f. 513 q.125. nu. 29. vſque ad n. 31. Datæ pro iniuria falſa, n.32. Vel pro iniuria vera, ibid.

18. Mentitæ pœna, an infligatur dicenti: Tù non dici il vero; Vel: Tù dici il falſo, f. 514. q.125. n.33.

19. Mentita conditionata, an puniatur, f. 514. q.125. n.34.

Meretrix.

20. Meretrix à teſtimonio repellitur, f. 104. q.31. n.13.

Minæ, & Minans.

21. Minæ, ſequuto delicto, indicium ad torturam faciunt, f.236. q.69 num. 1. Ampliatur n. 2. vſque ad n. 5. Limitatur n.6. vſque ad n.10.

22. Minæ, ſequuto delicto, an faciant præſumere animum deliberatum, fol. 236. q 69. num. 2. Quid in iactationibus, n.4. Seu in minis tacitis, n. 5.

23. Minæ interprætandæ ſunt, vt delictum excludant, f.236. q.92. n.4.

24. Minantem, ſeu iactantem occidere, percutere, ſeu vulnerare, aut occidere, an liceat, f.408. q.117. n.24.

25. Minis miſtrians, an puniatur, & quomodo, f. 510. q.125. num.14.

26. Minans Princeps, vel aliquis alius potens, niſi eius præceptum quis exequatur, an parens à pœna excuſetur, f. 575. q.138. n.9. vſque ad n. 11. & n.15.

27. Minis Iudex extorquens munera pro iuſtitia adminiſtranda, punitur, f.582. q.141. n.7.

Minor.

28. Minoris confeſſio ſine ſuo Curatore, an, & quantum valeat, f.300. q.83. nu. 48. vſque ad n.51.

29. Minores pro vitio nefando, qua pœna puniantur, f.471. q.117. n.11.

30. Minor vigintiquinque annorum mitius punitur, f. 568. q.136. num.7. Præſertim in delictis in omittendo, num.8. Item in delictis carnis, n.9. Vt in raptu, n.11. In inceſtu, ibid. Quid in nefando, n.9. & 10.

31. Minoribus pœna minuitur, etiam in alijs atrocibus, & atrociſſimis, vt in homicidio, in furto, & in periurio, fol. 568. q.136. n.12.

32. Minoribus multo magis pœna minuenda eſt in delicto culpoſo, f.569. q. 136. n.13.

33. Minori an teneatur Iudex pœnam minuere, f. 569. q.136. num. 14. Quid dicendum ſit in impubere, & in infante, n.15.

34. Minori corporalis pęna minuitur, fol. 569. q.136. n.16.

35. Minoribus pęna minuitur, ſed in toto nõ remittitur, f. 569. q.136. n. 17. Imò nec minuitur dũ, Lex ità mandat, vt in crimine homicidij patrati à minore 25. annorum, qui 20. annum attigit, n.18. Quod tamen eſt ambiguum, ibid. in fi.

36. Minor, pubes, impubes, puer, infans, quis dicatur, f.567. q.136. n.2.

Mixtum.

37. Mixtum indicium, quod dicatur, f. 37. q.10. n.8. & 9.

Mitis.

38. Mites, & conſuetæ in Religione debent eſſe pœnæ Regularium, f. 389. q. 108. n 3.

Moleſtari.

39. Moleſtari Reus an poſſit, delicto præſcripto, f.335. q.94. n.2. vſq; ad n.21. Vide in ver. Præſcriptio, n.91. vſq; ad n. 98.

40. Moleſtari Reus, an iterum poſſit pro delicto, de quo abſolutus fuit vt inno-

innocens, vel ex hactenus deductis, aut etiam iam condemnatus, f.339.q.94. à n.28. vſq; ad n.46. Vide in ver. Abſolutio, n.5.

Mollities.

41. Mollitiei pœna, f.471.q.117.n.13.

Monachus.

42. Monachi puniuntur, arma tenentes intra ſepta Monaſterij, f. 448. qu 114. n. 5. & 6.

Moneta.

43. Monetam falſam fabricans, vel cudens, incidit in crimen læſæ Maieſtatis, f.400. q.110. n.16.

Monialis.

44. Monialem cognoſcens, qua pœna puniatur, f. 466. q.116. à n..31. &c. Vide in ver. Sacrilegium, nu.1. vſque ad num.5.

45. Cum Moniali Religioſus loqui prohibetur, Vide in ver. Loqui, n.48.

Monitorium.

46. Monitorij ex vi, an conſanguinei, vel amiciſſimi teneantur reuelare, f. 206. q.58. n.24.

47. Monitorium, citatio, ſeu inquiſitio ad comparendum tranſmitti, quando poſſit, f.343. q.95. per totam. Vide in ver. Citatio, n.53.

Moroſè.

48. Moroſè reſpondens teſtis, f.97.q.29. n.37.

Mors.

49. Mortis, vel mutilationis pœna, qui puniendus eſt, an ab Eccleſiaſtico, brachio ſeculari tradi poſſit, f.390. q.108. n.7.

50. Mortis pœna, dolo ceſſante, nemo punitur, f.391. q.108. n.18.

Mortale.

51. Mortale peccatum infamem reddit, f.102. q.31. num.1. Et repellit à teſtificando, n.9. Excommunicatum, nu.11. Concubinarium, num. 12. Meretricē, n. 13. Vſurarium, nu.14. Solitum inebriari, n.15. Apoſtatam, proditorem, & calumniatorem, n. 16. Nec non blaſphemum, n.17.

52. Mortale, vel non mortale vulnus, quod dicatur, f. 423. qu. 111. num. 95. in fin.

53. Mortaliter vulneratus, ſi moriatur, obijſſe ex vulnere præſumitur, & de occiſo vulnerans tenetur, f.423. q.111. nu.96. Declaratur à n.97. vſque ad n. 100.

54. De materia vulneris mortalis, vel non mortalis, f.423. q.111. n.95. verſ. Ante, & n.96. vſque ad n. 109. Et vide in verbo, Vulneratus, num.42. vſque ad num.51.

Mulcta.

55. Mulcta contra contumacem, f.547. q.131. à n.4. vſque ad n.13. Vide in ver. Contumax, n.171.

Mulier.

56. Mulier de Iure Canonico in criminalibus teſtis eſſe non poteſt, f. 114.q. 37. nu.1. Limitatur multipliciter à n.2. vſque ad n.8.

57. Mulier de Iure Ciuili à teſtimonio non repellitur, f. 116. qu. 37. n.9. Ampliatur, n.10. Limitatur, n. 11. Declaratur, n.12.

58. Mulier, an poſſit eſſe teſtis in ciuilibus, f.116. q.37. n.13. In contractibus, & in teſtamentis, n.14.

59. Mulier in criminalibus an teſtis eſſe poſſit ex Marchiæ Conſtitutionibus, f. 115. q.37. n. 8.

Multitudo, & Multiplicare.

60. Multitudo delinquentium eſt cauſa legitima pœnam minuendi, f. 579. qu. 140. n.1. Non tamen quoad principales auctores, n.2. Multi in propoſito, qui dicantur, ibidem.

61. Multiplicandæ, an, & quando ſint pœnæ, delicto multiplicato, f.392. qu. 108. n.23. vſque 36.

Mutilatio.

62. Mutilationis, vel mortis pœna, qui puniendus eſt, an ab Eccleſiaſtico Iudice, ſeculari brachio tradi poſſit, fol. 390. q.108. n 7.

N

Natura.

1. NAturæ defectum improperans, qua pœna puniatur, f. 510.q.125. num. 11.

Neceſſitas.

2. Neceſſitas, & vtilitas huius Epitomes, in præfat. ad lectorem.

Nefandum.

3. Nefandum vitium inter maſculos, qua pœna puniatur de Iure Ciuili, f.469. q.117.

q. 117. num. 1. &c. 3. Cum raptu, nu. 2.
4. Nefandum tentans impunè occiditur, f. 469. q. 117 n. 4.
5. Nefandi pœna de Iure Canonico, etiam pro vna vice, f. 469. q. 117. n. 5.
6. Nefandi pœna Statutaria, f. 470. q. 117. num. 6.
7. Nefandi pœna maſculi cum fæmina, f. 470. q. 117. num. 7. Cum propria vxore, fæminæ cum fæmina, vel fæminæ cum maſculo, ibid.
8. Nefandum cum bruto, f. 470. q. 117. n. 8. Conatus, ibid. Cum dæmone, n. 9.
9. Nefandum probatur præſumptionibus, f. 471. q. 117. n. 10.
10. Nefandi pœna in minoribus, f. 471. q. 117. nu. 11. Vel in eo, qui per vim paſſus fuit, n. 12. Mollium pœna, n. 13.
11. Nefandi criminis attentati pœna, f. 471. q. 117. n. 14. vſque ad n. 16.
12. Nefandum crimen, quomodo præſumatur, & probetur, f. 475. qu. 120. per totam. Et præſertim de hoc vitio agitur, n. 22. Vide in ver. Copula carnalis, num. 187. vſque ad n. 193.

Negatiua, & Negans, &c.

13. Negatiua ſuper mera deponens teſtis, eſt ſuſpectus de falſo, f. 170. q. 48. n. 18.
14. Negantibus teſtibus, in contrarietate, minus creditur, quàm affirmantibus, f. 154. q. 46. n. 11. Ampliatur à n. 12. vſq; ad n. 14. Limitatur à n. 15. vſq; ad n. 22.
15. Negans Reus veritatem, Vide in ver. Veritas n. 17. vſque 21. Et in ver. Æquiuocare, n. 34.

Negligentia.

16. Negligentia Iudicis punitur, f. 591. q. 147. n. 10. An, & quando ciuiliter, aut criminalis n. 11.
17 Negligentia in procedendo, an puniatur, f. 591. q. 142. nu. 12. Quid in parua negligentia, n. 13. Vel in magna, dum Iudex non fuit iudicialiter requiſitus, n 14. Vel dum à multitudine cauſarum fuit impeditus, n. 15.

Nobilis.

18. Nobiles mitius puniuntur, f. 577. q. 139. Vide in ver. Arbitrium. n. 140.

Nocentiæ ſigna.

19. Nocentiæ ſigna, quæ ſint, f. 183. q. 81. n. 19. & quomodo in actis ſint redigenda, n. 20.

Nocturnum.

20. Nocturno tempore vidiſſe deponens teſtis, dicere debet, quo lumine, f. 282. q. 81. n. 14.

Nomen, &c.

21. Nomina mala, quod inditium faciant, f. 231 q. 67. n. 5. Nominata delicta, quæ dicantur, f. 535. qu. 129. n. 1.
22. Nominata, ſeu innominata delicta, quæ ſint, f. 386. q. 107. n. 8.

Notorium.

23. Notorium facti viam aperit ad ſpecialiter inquirendum, fama non præcedente, f. 44. q. 13. n. 25.
24. Notorij per viam Reus conuictus dicitur, f. 314. q. 87. n. 1.
25. Notorium eſt duplex, Iuris, & facti, f. 314. q. 87. n. 2.
26. Notorium delictum, quod dicatur, vno modo declaratur, f. 314. q. 87. n. 3. alijs verò modis, n. 4.
27. Notorium an ſit delictum, Iudicis arbitrio remittitur, f. 315. q. 87. num. 5. Declarantur hi termini, notorium, manifeſtum, euidens, publicum, &c. num. 6.
28. Notorium delictum dicitur, dum factum de ſui natura malum, notorium eſt, quamuis non appareat qualitatem delicti eſſe notoriam; Secus dum factum notorium eſt de ſui natura bonū, f. 315. q. 87. n. 7. Obijcitur n. 8.
29. Notorijs in delictis Iuris ordo non ſeruatur, f. 316. q. 87. n. 9. Vnde in illis non requiritur libellus, nec accuſatio, nec litis conteſtatio, nec alia ſolemnitas ordinis Iuris, n. 10. Nec probatione indigent, n. 11. Intellige in continuis, & permanentibus, ſecus in tranſeuntibus factis, n. 12. Seu in factis interpolatis, n. 13.
30. Notorijs in delictis patratis extra iudicij locum, vel dum Reus eſt abſens, probationes requiruntur, f. 317. q. 87. num. 14.
31. Notorium quid ſit, dum teſtes de eo deponentes non ſciunt, minimè probant, f. 317. q. 87. n. 15.
32. Notorijs de delictus teſtes quomodo deponere debeant, f. 317. q. 87. nu. 16. & 17.
33. Notorium in illis caſibus, in quibus

non eſt probandum, allegandum ſaltèm eſt, f.317. q.87. n.18.
34. Notorio in delicto, an ſententia ſufficiat ſine ſcriptis, ſeu Iudicis præceptum, vel intimatio pænæ Reo facta, f.317. q.87. n.19.
35. Notorio in delicto appellatio non datur, f.318. q. 87. nu.20. Quid ſi Iudex ad quem inhibeat, n.21.
36. Notorijs in delictis, an Iudex, recuſari poſſit, f. 318. quæſt.87. nu. 22. & 23.
37. Notorio in delicto in præſentia Iudicis, & aliorum facto, quomodo procedatur, f.318. q.87. n.24.
38. Notorio de delicto, quod dictum eſt, nempe quod in eo Iuris ordo non ſeruatur, dicitur etiam de Reo reperto in flagranti, f.318. q.87. n.25. Repertus in flagranti ſine mãdato carcerari poteſt, etiam à priuato, & Clericus à ſeculari, n. 26. Et cum eo obſeruantur reliqua, quæ dicta ſunt in ver. Notorium, de eo, qui notoriè deliquit, iuxta notata in ead. q. n. 27. Quandò Reus captus dicatur in flagranti. n.28.
39. Notoria, ſeu occulta, & difficilis probationis delicta, quæ dicantur, f. 386. q.107. n.7.
40. Notorijs in delictis, an detur appellatio, f. 626. q.150. n.19.
41. Notorijs in delictis ſine incurſu in nullitates, Iuris ordo non ſeruatur, cum particularibus, quæ in notorijs dimitti poſſunt, f. 658. q.156. n.39.

Nullitas, Nullus, &c.

42. Nullitas proceſſus, ex Rei ſpontanea confeſſione in iuditio, ſanatur, f. 291. q.83. n.3. vſque ad n. 7. Vbi exemplificatur. Limitatur, n.8. & 9.
43. Nullus eſt proceſſus, dum de corpore delicti non conſtat, f. 326. q.89. nu. 1. & 2. Nec ſufficit, vt conſtet poſtea, n.3.
44. Nullitas inducitur ex defectu citationis Rei, f.326. q. 89. n. 5.
45. Nulla dum eſt ſententia, appellari poteſt, ſed appellatio neceſſaria non eſt, f.625. q.150. n.12.
46. Nullam, ſed iuſtam ſententiam, appellationis Iudex confirmare poteſt, f. 633. q.152. n. 13. Fallit in interlocutoria, nec non in diffinitiua executioni mandata, niſi prius reuocatis attentatis, n. 14. Item fallit, dum petitio, vel commiſſio fuit tantùm facta de nullitate, quo caſu prius de ea cognoſcendum eſſet, poſtea verò ſuper meritis cauſæ, n.15. Item fallit, dum proceſſus eſſet nullus, niſi nouus formetur, num.16.
47. Nulla omnis ſententia per Iudicem appellationis confirmari poteſt, dum Reus eſt confeſſus, niſi error in ſententia eſſet expreſſus, f. 634. qu. 152. num. 17.
48. Nulliter electi acta, quando, & quomodo cum titulo colorato, & communi errore ſuſtineantur, f.532. qu.127. n.38. Quid ſi populus dubitet, priuatum eſſe illum, qui titulum coloratum habebat, nu.29. Vel ſi deſit coloratus titulus, n 40. & 41. Opinio probabilis iuriſdictionem tribuit, n. 42.
49. Nullitatis remedio vti poteſt quis cõtra ſententiam inappellabilem, f. 643. q.155. n. 1. Puta, quia tranſijt in rem iudicatam, vel quia eſt tertia conformis, n. 2. Sed maximi Magiſtratus eſt, aut Legati à Latere, ſiue Principis n. 3.
50. Nullitas intentari poteſt coram Ordinario à quo, vel ad quem, f.643. q.155. n.4. Aditus Superior cognoſcit, & reformat, n.5.
51. Nullam ſententiam, quam tulit, aditus Ordinarius à quo, reformare ipſemet poteſt, f.643 q.155. n.6.
52. De nullitate an prius in prædictis caſibus ſit pronunciandum, quàm de meritis cauſæ, f.643. q.155. n.7.
53. Nullam ſententiam, quam tulit, reformare non poteſt Delegatus, nec de ea cognoſcere, f. 643. qu.155. num.8. Quid in Delegato Principis, ibidem. Vel in alio Delegato ad vniuerſitatem cauſarum, nu.9. Aut in eo Delegato, qui contra mandati formam ſententiã tulit, ſiuè in Delegato, qui in toto non pronunciauit, n.11.
54. Nullitas, per modum exceptionis, perpetuò opponi poteſt, f.644. q. 155. num. 12.
55. Nullitas per modum actionis per 30. annos opponi poteſt, ibid.

Nulla

56. Nulla ſententia in vno, in omnibus alijs inſeparabilibus eſt etiam nulla, f. 644. q. 155. n. 13. Secus verò in ſeparabilibus, n. 15. 16. & 17.

57. Nulla ſententia ex iuriſdictionis defectu, an ſit nulla in omnibus capitibus, f. 644. q. 155. n. 14.

58. Nullitatis oppoſitio prodeſt contra inappellabilem ſententiam, dummodo principaliter opponatur, f. 645. q. 155. n. 18. Quando nullitas principaliter dicatur oppoſita, & quando acceſſoriè, num. 19.

59. Nullitatis oppoſitio agendo deducta executionem non impedit, f. 645. q. 155. n. 20. Quid in nullitate deducta contra tres conformes, n. 21. Vel dum ex actis, nullitas notoria eſt, n. 22. Aut quando incontinenti probanda exhibetur, n. 23. Incontinenti quid dicatur, ibid. Quid vbi probatio nullitatis, quæ notoria prætenditur, altiorem requirit indaginem, num. 24.

60. Nullitas per viam exceptionis, licet ſit fortior, non tamen executionem retardat, f. 646. q. 155. num. 25. Niſi ex actis euidens ſit, vel ſtatim probetur, n. 26. Quid in hoc caſu præſtare poſſit Iudex ex officio, ibidem.

61. Nullitates, vel alij defectus, qui contra proceſſus Regularium obijci contingunt, quomodo reparari, ſeu defendi poſſint, f. 651. q. 156. per totam.

62. Nullitatibus de prætenſis reparabilibus ex defectu iuriſdictionis, f. 651. qu. 156. n. 2. vſque ad n. 13. Iuriſdictio non vulneratur, nec acta annullantur, dum contra Ordinarium toleratum opponitur, quòd ſit criminoſus, infamis, hæreticus, vel publicè excommunicatus, n. 4. Quid in Delegato, ibidem. Incompetentis iuriſdictio quomodo prorogetur, n. 5. Poſt litem conteſtatam, an valeant exceptiones contra Iudicis iuriſdictionem, num. 6. Remedia ad ſuſtinendam Delegati iuriſdictionem, qui patentes literas non habet, n. 7. Vel cuius Delegans eſt mortuus, aut ab officio ceſſauit, n. 8. Vel ſi ei opponatur, quòd commiſſionis fines exceſſerit, n. 9. Quid ſi prætendatur proceſſus nullus, eo quod ſit fabricatus à Iudice recuſato, vt ſuſpecto, n. 10. Iudex ſe expreſsè declaret competentem contra iuriſdictionem eius impugnantem, n. 11. Titulus coloratus, & communis error validant acta, n. 12. Quid ſi titulus coloratus deſit, n. 13.

63. Nullitatibus de prætenſis reparandis proceſſus, ex nulla inquiſitione, f. 654. q. 156. à n. 14. vſque ad n. 20. An nulla ſit inquiſitio generalis, dum de corpore delicti non conſtat, n. 14. Quid in inquiſitione ſpeciali, ibid. Vel dum corpus delicti in mare proiectum fuit, ſeu in delictis occultis, n. 15. Aut in delictis, quæ poſt ſe veſtigia non relinquunt, n. 16. Validè proceditur, dum fit tranſitus à generali ad ſpecialem inquiſitionem, licèt in illa iniuſtè Reus detectus fuerit, n. 17. Caſus, in quibus inquiſitio ſpecialis valida eſt, fama non præcedente, n. 18. Apud Regulares inquiſitio ſpecialis ſuſtinetur, quamuis non certa, nec clara, ſeu in alijs ſimilibus deficiens, n. 19. Dum nulla eſt inquiſitio, Reus abſoluendus eſt ab obſeruatione iudicij, & iterum proceſſus eſt formandus, n. 20.

64. Nullitatibus de prætenſis reparabilibus, eo quod denunciatio, vel accuſatio eſſentialia non contineant, f. 655. quæſt. 156. n. 21. vſq; ad n. 23. Quid apud Regulares, n. 22. Puta, ſi prohibitus admittatur ad denunciandum, vel accuſandum, n. 23.

65. Nullitatibus de prætenſis, vel defectibus reparabilibus proceſſus, oppoſitis contra perſonas, dicta, vel examen teſtium, f. 655. q. 156. à n. 24. vſque ad n. 33. Puta, ſi inimicus teſtis examinetur, n. 25. Vel infamis, vbi veritas aliter haberi non poteſt, & in enormibus, n. 26. Vel ſi examinetur Religioſus ſine eius Superioris licentia, n. 27. Aut ſi teſtis examinetur, parte præſente, n. 28. Seu parte non citata, n. 29. Siuè abſq; iuramento, n. 30. Vel dum non apparet de iuramento corporali, aut dum loco iuramenti interuenit Obedientiæ præceptum, ibid. Quid in depoſitione relatiua ad ſcripturam, ſiuè etiam ad depoſitionem in ſcriptis præſentatam à teſte, viua voce non deponente, n. 31. Quid in te-

teſtibus examinatis ante litis conteſtationem, aut poſt terminum, n.32. An apud nos citationes non formales ſufficiant, n.33. Quid ſi ſententia ſine citatione feratu ibid.

66. Nullitatibus de prætenſis, ſeu defectibus reparabilibus, dum Iudex non legitimè Reum interrogat, vel aliter in eſſentialibus erga eum indebitè ſe gerit, f.657. q.156. n.34. vſq; ad n.45. An ſine ſemiplena Reus nulliter interrogetur, n.35. An Reus cōfeſſus, nulliter de ſocijs criminis interrogetur, n.36. Rei cōfeſſio proceſſum nulliū validat, n.37.

67. Nullitas ſuggeſtiua, quando non incurratur in ſpecie interrogando, f.658. q.156. n.38.

68. Nullitas minimè incurritur, dum in notorijs dimittitur Iuris ordo, f.658. q.156. num.39. Particularia vero, quæ in notorijs dimitti poſſunt, adnotantur remiſſiuè, ibid. Idem dic in Reo reperto in flagranti, ibid.

69. Nulliter minimè iterum moleſtatur abſolutus ex hactenus deductis, f.658. q.156. n 40.

70. Nulliter non proceditur, ſed validè, dum non fit ratificatio in tortura leui, vel dum Reus in flagranti repertus fuit, f.656. q.156. n.41.

71. Nullitatibus de prętenſis ſanandis ex omiſſione ſubſtantialium in ſententia criminali, f.659. q.156. à n.46. vſq; ad n.54. Iudex, qui ſententiam per errorem vel iniuſtam tulit, ſeu dum poſtea de innocentia Rei Iudici conſtat, ab exequutione ſuperſedeat, & ad Principem pro remedio recurrat, n.47. Quid Ordinarius, quidue Delegatus præſtare poſſint, dum ſententiam nullam tulerunt, n.48. Conſuetudo excuſat Iudicantem, pœnam imponentem contra iura, n.49. An, & quomodo ad nullitatem vitandam, cauſa in ſententia exprimenda ſit, ibid. in fi. Conſuetudo ſuſtinet acta aliàs nulla à Notario facta, & eum à pęna falſi excuſat, d. num.49. Validè an Iudex in iudicando ſequatur minus probabilem opinionem, n.50. Apicum dimiſſio in ſententia Regularium nullitatem non inducit, n.51. Saluatur ſententia nulla, confirmata per alium ſententiam validam, n.51. Vel fundata in Rei confeſſione iudiciali, niſi, &c. n.53. Siuè dum Iudici appellationis conſtat de bono iure, n.54. Feſtinanter lata ſententia ſuſtinetur, dum ab ea non appellatur, n.55.

72. Nullitatibus de prętenſis defendendis ex innouationibus appellatione pendente, f.661. q.156. n.56. vſque ad n.73. Plura ſine punibili innouatione, & abſque nullitate pręſtantur à Iudice à quo, appellatione pendente, n.57. An nullitas alligari poſſit poſt præfixum terminum à Statuto, n.58.

73. Nullus proceſſus, & quilibet eius actus in dubio non iudicatur, ſed validus, f.661. q.156. n.59.

74. Nullitas ea tantum attenditur, quæ eſt in vſu, f.661. q.156. n.60.

75. Nulli non ſunt, ſed validi proceſſus apud Regulares, omiſſis apicibus, f.661. q.156. n.61.

76. Nulla minimè ſunt acta perſonarum, quæ per Iudicis prolationem legitimatæ fuerunt, f.661. q.156. n.62.

77. Nullitatum multarum reparatio remiſſiuè, f.662. q.156. n.63.

Nudus.

78. Nudus cum nuda, & ſolus cum ſola in eodem lecto, &c. quod indicium faciat, f.478. q.120 n.18.

Nutus.

79. Nutu iniuria facta, punitur, f.510. q.125. n.14. vbi de minis.

O

Obediens.

1. Obediens iniuſto Principis mandato, vel alterius Superioris, an à pœna excuſetur, f.573. q.138. per totam, Vide in ver. Princeps, n.123. vſq; ad n.130.

Obſcure.

2. Obſcure, dubie, vel incertè deponens teſtis, nihil probat, f.171. q.49. n.2. Hinc infertur, & exemplificatur pluribus modis, à n.3. vſq; ad n.6. Limitatur verò à n.7. vſque ad n.12. Obſcura, & dubia depoſitio, quæ dicatur, n.1.

3. Obſcurè reſpondens Reus, damnari poteſt, f.309. q.85. n.14. & 15.

Obſtatiua.

4. Obſtatiua ſingularitas teſtium, quæ? f.137.

f. 137. quæſt. 44. num. 6.

Occidendi.

5. Occidendi animus, homicidio ſecuto, in dubio, præſumitur, f. 420. q. 111. n. 82. Ampliatur n. 83. vſque ad n. 93. Limitatur n. 94. & 95. Vide in ver. Animus, &c. n. 52. vſq; ad n. 56.

Occultum.

6. Occulti delicti denunciationem, an Prælatus præcipere poſſit, f. 61. q. 20. num. 1.

7. Occulta delicta, & difficilis probationis, aut notoria, quæ dicantur, f. 586. q. 107. n. 7.

Offerens.

8. Offerens ſe ſponte teſtis ad teſtificandum, an probet; & ad ſe offerendum, an teſtis teneatur, f. 209. q. 60. per totam. Vide in ver. Vltroneus, n. 32. & 33.

Officium, & Officialis.

9. Officium ſucceſſori non renuncians, incidit in crimen leſę Maieſtatis, f. 400. q. 110. n. 18.

. Officiorum priuationis nomine, quid intelligatur, f. 538. q. 130. n. 5.

11. Officio etiam durante ſyndicatur Iudex de barattaria, f. 585. q. 141. n. 23.

12. Officium Iudicis appellationis, f. 631. q. 152. per totam; Vide in ver. Appellatio, n. 115. vſq; ad n. 121.

13. Officio priuatus per ſententiam, ab ea appellans, officium ſuum retinet, f. 641. q. 154. n. 8.

14. Officialis mandato iniuſto Principis, vel alterius Superioris obediens, an excuſetur à pęna, f. 573. q. 138. per totam. Vide in ver. Princeps, n. 123. vſq; ad n. 130. Officiali aſſerenti feciſſe de mandato Principis, an credatur, f. 575. q. 138. n. 12. vſq; ad n. 14.

15. Officiales pro delictis in officio commiſſis, an appellare poſſint à proprio Iudice, vel à Syndicatoribus, f. 622. q. 149. n. 18. & f. 628. q. 150. n. 25. & 26.

Offuſcans.

16. Offuſcantes probationes habens pro ſe Reus, an, & quomodo ſit abſoluendus, ſeu torquendus f. 333. q. 92. n. 4. vſque ad n. 6.

Omittere.

17. Omittendo etiam committitur barattaria, f. 585. q. 141. n. 22.

18. Omittens denuntiare, an delinquat, f. 56. q. 17. n. 12. & ſeqq.

19. Omittendo delinquitur, & etiam committendo f. 545. q. 131. n. 1. De delictis in omittendo, remiſſiuè num. 19. Contumacia eſt delictum in omittendo, & de eius pęnis, q. eadem per totam.

Opinio.

20. Opinio quid, f. 213. q. 61. n. 12.

21. Opinio probabilis iuriſdictionem tribuit, f. 537. q. 127. n. 42.

22. Opinionem communem, & probabiliorem ſequi debet Iudex in condemnando, nec non in abſoluendo Reum, f. 595. q. 143. n. 2. & 7. Sed contra, n. 5. & 6. Quod in fauorem Rei Iudex minus probabilem ſequi teneatur voluerunt aliqui, ibidem. At quod contra communem iudicans, male ſe gerat, num. 8. Præſertim circa factum ſequendum eſt, quod eſt probabilius, n. 9.

23. Opinio communis, quæ dicatur, f. 596. q. 143. n. 3.

24. Opinio probabilis, quæ, f. 596. q. 143. num. 4.

25. Opinionum in conflictu, quid agere poſſit Iudex, f. 597. q. 143. n. 10. Sed de conſilio, quid faciet n. 11. vſq; ad n. 14.

26. Opinio communis, ſed euidenter falſa, ſequenda non eſt, f. 698. q. 143. n. 15.

27. Opinionem minus probabilem ſequens, e. g. Confeſſarius, in foro conſcientiæ tutus eſt, f. 598. q. 143. n. 16.

29. Opinionem minus probabilem ſequi poteſt Iudex in fauorem Rei, f. 598. q. 143. n. 17. Imò circa factum tenetur, n. eodem.

Oppoſitio.

30. Oppoſitiones contra perſonas teſtium f. 79. à q. 26. vſq; ad q. 42.

31. Oppoſitiones contra dicta teſtium, f. 132. à q. 43. vſq; ad q. 50.

32. Oppoſitiones contra examen teſtium, f. 182. à q. 51. vſque ad q. 56.

Ordinarius.

33. Ordinarius Iudex, quis dicatur, f. 2. q. 2. n. 1.

34. Ordinarius poteſt delegare, f. 3. qu. 2. num. 3.

35. Ordinarius Iudex, quis ſit apud nos, f. 4. q. 3. n. Vbi quis ſit Supremus intra Ordinem,

Or-

36. Ordinarij Iudices, inter nos, an ſint Procurator Curiæ, vt Commiſſarius; Et Viſitator Generalis, f. 5. q. 3. n. 3. vſq; ad n. 6.
37. Ordinarius, dum eſt ſuſpectus, an etiam eius Vicarius ſuſpectus ſit, & econtra, f. 11. q. 6. n. 3.

Ordinatus.

38. Ordinati in Sacris ducentis vxorem, pœna, f. 460. q. 115. num. 35. vſque ad num. 36.

Ordo.

39. Ordo Iuris, dum in notorijs non ſeruatur, ſeu dum Reus in flagranti repertus eſt, nullitas non incurritur, & particularia, quæ in his dimitti poſſunt, f. 658. q. 156. n. 39.

Oſculans, & Oſculum.

40. Oſculans Monialem, qua pœna puniatur, f. 468. q. 116. n. 40.
41. Oſculantis mulierem honeſtam pœna, f. 472. q. 118. n. 1. quid apud nos, n. 2. Puerum, n. 3. Mulierem per vim, n. 4. Vel mulierem, vt eam ducat in vxorem, n. 5. Quid in Statu Eccleſiaſtico propter Marchiæ Conſtitutiones, n. 6. Vel in Gallia, n. 7.
42. Oſculum eſt inditium copulæ carnalis, f. 476. q. 120. n. 8.

P

Paciſcens.

1. Paciſcens in electionibus Regularibus, qua pœna puniatur, f. 524. q. 127. n. 6.

Pallor.

2. Pallor Rei, quod indicium faciat, f. 230. q. 67. n. 3. 4. & 6.

Pars.

3. Parte non citata, teſtes examinati, an probent, f. 182. q. 51. per totam. Vide in ver. Teſtium contra examen, &c. n. 67. & 68.
4. Parte præſente non examinentur teſtes, f. 184. q. 51. n. 12.

Patentes.

5. Patentes literæ delegationis, quomodo ſint interpretandæ, f. 8. q. 4. num. 4 & 5.

Pater.

6. Pater verberans filium, an iniuriam faciat, f. 535. q. 128. n. 11.

Pauper.

7. Pauper teſtis, quis dicatur, f. 111. q. 36. n. 2. Vilis, ſeu ignobilis, quis, n. 3.
8. Pauper non eſt integræ fidei, f. 112. q. 36. n. 4. Ampliatur à n. 5. vſq; ad n. 13. Idem dic de vili, ſeu ignobili n. 7. Limitatur à n. 14. vſq; ad n. 17. Quid inter Regulares n. 12. 14. & 15.
9. Paupertatem teſtis opponens, debet eam probare, nec ſufficit teſtis eiuſdem aſſertio, f. 114. q. 36. n. 16.
10. Pauperis inhabilitas poteſt ſuppleri ex legalitate conteſtis, vel ex n. aliorum, f. 114. q. 36. n. 17.

Pax.

11. Pax facta cum offenſo, quod inditium faciat, f. 239. q. 70. n. 10. 11. & 12.
12. Pax quid ſit, f. 440. q. 113. n. 2. Tregua quid, ibid.
13. Pacem ad faciendam Princeps ſuos ſubditos cogere poteſt, f. 440. q. 113. n. 3. An hoc præſtare poſſit Iudex inferior, n. 4. 5. & 6. Vel cogere ad cautionem præſtandam, n. 7. Inter Regulares, quid interuenire debeat loco cautionis, n. 8.
14. Pax, ſeu cautio, & promiſſio de non offendendo, quando rupta dicatur, f. 441. q. 113. n. 9. vſq; ad n. 24. Plures caſus enumerantur, in quibus ex offenſione, pax, ſeu cautio rupta non dicitur, n. 25. vſq; ad n. 38.
15. Pacem frangentis pœnæ, f. 447. q. 113. n. 39. & 40. Quid ſi frangens pacem ſit Clericus, n. 41.

Pecunia.

16. Pecunia corruptus Iudex, ſeu barattarius, in cauſis criminalibus non rite, & ſecundum Iura ſuum regulans arbitrium, ſed iniuſte iudicans, vel etiam iuſte, quomodo puniatur, f. 581. q. 141. per totam. Vide in ver. Barattaria, vbi plenè de hac materia, num. 4. vſque ad num. 6.
17. Pecuniæ promiſſio Iudici facta, ad barattariam ſufficit, f. 585. q. 141. n. 21.

Percuſſio.

18. Percuſſionis pœna apud nos, f. 426. q. 112. n. 11.
19. Percuſſio baculo facta, & eius pœna, f. 534. q. 128. n. 3.

Perempta.

20. Perempta inſtantia, Reus non punitur,

tur, f. 338. q. 94. n. 22. Niſi præceſſiſſet confeſſio delicti nu. 23.; Vel niſi cauſa ſit coram Principe, aut eius Conciſtorio, &c. n. 24. Prorogari poteſt inſtantia, & quando inſtantia incipiat, n. 25. Impedimentum facit, vt non perimatur, nec currat inſtantia, vel vt Princeps eidem inſufflet, n. 26. Quid de conſuetudine ſeruetur, n. 27.

Peritus.

21. Peritus in arte mitius punitur, f. 578. q. 179. nu. 5. Vide in ver. Arbitrium, n. 140.

Periurus.

22. Periurus teſtis conuincitur tribus modis de periurio, f. 105. q. 32. n. 2.

23. Periurus à teſtimonio repellitur, f. 105. q. 32. n. 3. Ampliatur à nu. 4. vſque ad n. 9. limitatur n. 10. & 11.

24. Periurium an omne infamem reddat, f. 106. q. 32. n. 9.

Perpetua.

25. Perpetuam ad rei memoriam, teſtes quomodo examinentur, qui ad hoc vt probent, quid requiratur, f. 192. q. 54. n. 7.

Perſona.

26. Perſonas contra teſtium, de oppoſitionibus, f. 79. à q. 26. vſque ad q. 42.

Phiſonomia.

27. Phiſonomia mala, quod indicium faciat, f. 231. q. 67. n. 5.

Pictura, & Pingens.

28. Picturas obſcenas ponens in ianua palatij Poteſtatis, qua pæna puniatur, fol. 520. q. 126. n. 11.

29. Pingens mulierem honeſtam cum vituperio, punitur, f. 521. quæſt. 126. num. 17.

Plures.

30. Plures defectus habēs teſtis, an admittatur, & admiſſus, an probet, vel ſaltem indicium faciat, f. 123. q. 40. n. 4. & 5.

Plus.

31. Plus dicens in ſecundo, quam in primo examine, non dicitur varius, f. 160. q. 47. n. 10.

Pæna.

32. Pænarum, & delictorum tractatus, quæſt. 107. vſque ad q. 132.

33. Pæna quotuplex ſit, f. 388. q. 108. n. 1.

34. Pænæ, quæ ſuccedunt antiquis pænis deportationis, relegationis, &c. f. 389. q. 108. n. 2.

35. Pænæ inter Regulares mites eſſe debent, & in Religione conſuetæ, f. 389. q. 108. n. 3. & f. 27. q. 8. n. 19.

36. Pæna extraordinaria, an ſit puniendus Reus, & quomodo, vel torquendus, dum nec confeſſus, nec conuictus eſt, ſed grauiter inditiatus, f. 374. q. 104. n. 36. & fol. 311. q. 86. n. 9. & 10.

37. Pænæ conſuetæ apud nos, f. 189. q. 108. n. 4.

38. Pæna capitis à Lege, vel à Statuto impoſita, quomodo intelligatur, f. 389. q. 108. n. 5. In pænis mitior interpretatio facienda eſt, ibid. & n. 15. 16. & 19.

39. Pæna capitalis ab homine impoſita, de qua intelligatur, f. 389. q. 108. n. 6. 8. 9. 15. 16. & 17. Præſertim inter Regulares, n. 7.

40. Pæna mortis, vel mutilationis, qui puniendus eſt, an à Iudice Eccleſiaſtico tradi brachio ſeculari poſſit, f. 390. q. 108. n. 7.

41. Pæna triremium, an Iudex Regularis poſſit punire, f. 390 q. 108. nu. 7. An ſic damnati verberari poſſint, ibid.

42. Pęna capitis, de Iure Canonico, quæ ſit, f. 390. q. 108. n. 10. Quæ pæna mortis, n. 11.

43. Pæna gladij, furcæ, vel ſimilis, de qua intelligatur, f. 391. q. 108. num. 12. vſque 14.

44. Pæna mortis dolo ceſſante, nemo punitur, f. 391. q. 108. n. 18. Imò nec corporaliter num. 19. Nec pæna infamiæ, num. 20.

45. Pænæ an ſint multiplicandæ delicto multiplicato, f. 392. qu. 108. nu. 23. vſque 36.

46. Pæna blaſphemiæ, vide in ver. Blaſphemia, n. 12. vſque 19.

47. Pæna ſortilegij, f. 395. q. 109. n. 5.

48. Pæna facto blaſpemantis, puta frangentis Sacras imagines, f. 395. qu. 109. n. 6.

49. Pæna hæreſis, f. 396. q. 109. n 12.

50. Pęnę læſæ Maieſt. Diuinę q. 109. per totam fol. 394. Vbi de pænis blaſphemię. Vide ver. Blaſphemia nu. 12. vſque 19.

51. Pænæ criminis læſæ Maieſtatis, f. 397. q. 110. n. 6 Ampliatur vſque ad n. 34. limitatur à num. 35. vſque ad nu. 40. Vide in ver. Crimen læſæ Maieſtatis, num. 226. vſque ad n. 234.

52. Pæna percuſſionis apud nos, f. 427. q. 111. n. 110.

53. Pænæ homicidij, & de alijs adnexis, f. 403. q. 111. per totam. Vide in ver. Homicidium, n. 4 vſque ad n. 20.

54. Pænæ ſimplicis fornicationis, f. 453. q. 115. per totam. Vide in ver. Fornicatio, n. 43. vſque ad n. 57.

55. Pæna ſtupri; Vide in ver. Stuprum, n. 88.

56. Pæna raptus. Vide in ver. Raptus, n. 1. vſque ad n. 9.

57. Pænæ Ordinati ducentis vxorem, f. 460. q. 115. n. 33. vſque ad n. 36. Quid in Regulari, n. 33. in fin.

58. Pænæ duplicis fornicationis, f. 460. q. 116. per totam.

59. Pæna inceſtus, f. 462. q. 116. n. 9. vſq; ad n. 29. Vide in ver. Inceſtus, nu. 25. vſque ad n. 32.

60. Pæna ſacrilegij cognoſcentis Monialem, f. 466. q. 116. nu. 31. vſque ad nu. 40. Vide in ver. Sacrilegium, n. 2. vſq; ad num. 4.

61. Pæna coitus contra naturam, f. 469. q. 117. per totam. Vide in ver. Nefandum n. 3. vſque ad n. 12.

62. Pæna oſculi, f. 472. q. 118. per totam. Vide in ver. Oſculans, n. 40. vſque 42.

63. Pæna lenocinij, f. 473. q. 119. per tota. Vide in ver. Lenocinium, n. 18. vſque ad n. 22.

64. Pæna incendij f. 507. q. 124. per tot. Vide in ver. Incendium, n. 22. & 23.

65. Pæna libelli famoſi, f. 518. q. 126. per totam. Vide in ver. Libellus n. 28. vſque 43. Pæna an ſit afficiendus infamans extraiudicialiter, vel iudicialiter, ſeu memoriale Principi porrigendo, Vide in ver. Infam. n. 66.

66. Pænæ pro delictis patratis à Regularibus in electionibus, f. 532. q. 127. per totam. Vide in ver. Electio, num. 19.

67. Pænæ impoſitæ à Lege ipſo facto, ipſo Iure, vel etiã alijs amplioribus clauſulis, an requirant ſententiam ſaltem declaratoriam, f. 526. q. 127. n. 11. vſq; ad n. 15. An hæ pænæ poſſint diſpenſari à Superioribus, ibidem, & f. 538. & q. 130. n. 8. Cenſuræ non requirunt aliam declarationem, dum ipſo iure fulminantur, ibid.

68. Pænæ delinquentium circa clauſuram, f. 537. q. 130. per totam; Vide in ver. Clauſura, n. 60. vſque ad n. 63.

69. Pænæ priuationis officiorum nomine, quid intelligatur, f. 538. quæſt. 130. num. 5.

70. Pænæ contumaciæ, f. 545. qu. 131. per totam. Vide in ver. Contumacia, nu. 170. vſque ad n. 175.

71. Pæna affectus, conatus, ſeu attentati, effectu non ſecuto, f. 549. q. 132. per totam; vbi præſertim de pæna Statutaria pro attentatu, à n. 15. vſque ad nu. 19.

72. Pænæ ſolicitationis ad turpia, & ſuſpecti conſortij, f. 483. qu. 121. per totam. Vide in ver. Solicitatio, n. 68. vſq; 70. & in ver. Suſpectum conſortium, n. 132. vſq; 137.

73. Pænæ ſolicitationis ad turpia in Confeſſione, f. 486. q. 122. per totam. Vide in ver. Solicitatio, n. 64. vſq; 67.

74. Pænæ in criminalibus arbitrio Iudicis temperantur, f. 554 q. 133. vſq; ad qu. 143. Vide in ver. Arbitrium Iudicis n. 129. vſq; ad n. 142.

75. Pæna minuitur, dolo ceſſante, etiam in atrociſſimis, f. 561. q. 135. n. 2. & 3. Dolus quid ſit, n. 1.

76. Pæna an ſit afficiendus obediens iniuſto Principis mandato, vel alterius Superioris, f. 573. q. 138. per totam. Vide in ver. Princeps, num. 123. vſque ad num. 130.

77. Pænæ barattariæ, an cumulentur, f. 581. q. 141. num. 9. 12. & 13.

78. Pænis de cumulandis, vel non cumulandis, f. 583. q. 141. n. 10. & 11.

79. Pæna certa in ſententia ſpecificanda eſt, f. 600. q. 144. n. 5.

80. Pæna debet eſſe delicto conformis, f. 600. q. 144. n. 6.

81. Pæna impoſita contra Ius, vel contra conſuetudinem, eſt nulla, f. 600. q. 144. n. 7.

Pagi-

Pœnitentia, & Pænitentiatus.

82. Pœnitentia, qua non fuit delictum perpetratum, an ſuffragetur, f.552. q. 132. n.20. & 21.

83. Pœnitentiati in Sancto Officio, eligi non poſſunt, f.531. q.127. n.35. Et eos eligentes puniuntur, ibid.

Potens.

84. Potente minante mortem, niſi iniuſtum fiat, an parens à pœna excuſetur, f.575. q.138. n.11.

Poteſtas.

85. Poteſtas Iudicis Regularium, f.2. q.1. num.2.

Præceptum.

86. Præcepto Principis iniuſto, ſeu alterius Superioris obediens, an à pœna excuſetur, f.573. q.138. per totam. Vide in ver. Princeps, n.123. vſq; ad n.130.

Prælatus.

87. Prælatum proprium iniurians, qua pœna, & à quo ſit puniendus, f.515. q.125. num.37.

88. Prælatos in concione nominatim reprehendens Concionator, punitur, f. 515. q.125. n.38.

89. Prælatus in ordine ad ea, quæ denunciantur ei, vt patri, f.52. q.16. per totam. Vide in ver. Denunciatio, n.74.

Præparatoria.

90. Præparatoria ad delictum an puniantur, f.394. q.108. n.37.

Præſcriptio.

91. Præſcripto delicto, vexandus non eſt Reus, f.335. q.94. n.2. Nec per inquiſitionem, n.3. Neque in delicto publico, n.4. Exceptio, quod delictum ſit præſcriptum, an impediat litis ingreſſum, n.5.; Et an præſcriptionis exceptio poſt ſententiam opponi poſſit, n.eod.

92. Præſcripto pro delicto Iudex condemnando, punitur, f.336. q.94. n.6.

93. Præſcribitur etiam crimen falſi, f.336. q.94. n.7.

94. Præſcriptionis tempus minui poteſt per Statutum, f.336. q.94. n.8. Exemplificatur in diuerſis delictis, n.9.

95. Præſcripto minime delicto, an diuturnitas temporis valeat ad pœnam minuendam, f.336. quæſt.94. n.10. 11. & 12.

96. Præſcribi non poſſunt quædam delicta, de quibus Reus proceſſari poteſt, quocunque decurſo tempore, f.337. q. 94. n.13. vſq; ad n.17.

97. Præſcriptio, quando currere inchoet, f.337. q.94. n.18. vſq; ad n. 20.

98. Præſcribantur delicta carnis, quanto tempore, f.338. q.94. n.21.

Præſumptio.

99. Præſumptio quid, f.212. q.61. n.8. In quo differat ab inditio, n.17. Et à ſuſpicione n.18. Nec non ab argumento, num.20.

100. Præſumptionum tractatus integer, f.243. q.72. vſq; ad q.77.

101. Præſumptio quid, f. 243. ante q.72. n.1. vbi, in quo differat, vel conueniat præſumptio cum indicio.

102. Præſumptio quotuplex ſit, f.243. q. 72. n.2.

103. Præſumptio Iuris, & de Iure, quid, f. 243. q.72. n.3.

104. Præſumptio Iuris tantum, quid, f. 244. q.72. n.4.

105. Præſumptio hominis, quid, f. 244. q. 72. n.5. Exemplificatur in ſingulis prædictis præſumptionibus n.6.

106. Præſumptio Iuris tantum, ſeu hominis, probationem in contrarium admittunt, f.248. q.76. n.1.

107. Præſumptiones Iuris, & de Iure, non eſt neceſſe, quod quis eas in iudicio alleget, f.244. q.73. n.2. Ampliatur, à n.3. vſq; ad n.5. Quid in præſumptione Iuris tantum, n.3. In qua Iudex ſupplere poteſt, n.4. Et deducto facto, ſupplere tenetur, n.5.

108. Præſumptio hominis tantum allegari debet, f. 245. q.73. n.6. Et per duos teſtes probari, n.7. Et tacita ſufficit allegatio, n.8.

109. Præſumptiones, dum legitimè probatæ ſunt, ſiue Iuris, & de Iure, ſiue Iuris tantum ſint, ad condemnationem deueniri poteſt, f.246. q.74. n.2. In pœnam ordinariam fit condemnatio ex præſumptionibus Iuris, & de Iure, num.3. Quid in præſumptionibus Iuris tantum, n.4. & 5. Ex præſumptionibus hominis tantum, non ordinaria, ſed mitior pœna eſt imponenda, n.6. Ampliatur à n.7. vſque ad n.10.

110. Præſumptiones plures ad plenam

probationem faciendam coniunguntur, f.247. q.75. n.1. Ampliatur à n.2. vſque ad n.6. Limitatur n.7. vſq; ad n.9.

111. Præſumptiones cum fama coniunguntur, f.247. q.75. n. 5. & 6.

112. Præſumptio Iuris, & de Iure, probationem in contrarium non admittit, f. 249. q.76. n.2. Limitatur à n. 3. vſque ad n.7.

113. Præſumptio validior tollit debiliorem, f.250. q.77. n.1. Exemplificatur, & infertur multipliciter, n.2. vſq; ad 4.

114. Præſumptionem Iuris contra ſe habens, quot teſtes ad conuincendum debeat habere, f.311. q.86. n.6.

115. Præſumptionibus, & coniecturis probatur copula carnalis, f.475. q.120. per totam. Vide in ver. Copula carnalis, n.187. vſq; ad n.193.

Princeps.

116. Princeps dans commiſſionem cum clauſula (Recuſatione remota) f.13. q. 6. n.17.

117. Princeps inferior prohibens recurſum ad Principem ſuperiorem, incidit in crimen læſę Maieſtatis, f.400. q.110. num.21.

118. Principi memoriale porrigens, in quo quis infamatur, an puniatur, f.512. qu. 125. n.22. & 23.

119. Principi maledicens, quomodo puniatur, f.515. q.125. n.39. vſq; ad n.41.

120. Princeps, an neceſſariò ſit conſulendus, dum à Delegato, vel à Magiſtratu minori pœna eſt augenda, f.556. q.133. num.15.

121. Principe conſulto, & non aliter, Magiſtratus minores pœnas alterant, f. 560. q.134. n.21. Quid dum pęna parti eſſet applicanda, etiam conſulto Principe, n.22.

122. Princeps eſt conſulendus, dum Iudex, vel per errorem, vel aliàs ſententiam iniuſtam tulit, ad hoc vt Iudice inſtante ſententiam reuocet, &c, f. 558. q. 134. n.11. & q.156. n.47.

123. Principis, vel alterius Superioris mandatum iniuſtum exequens, an excuſetur à pœna, f.573. q.138. per totam. Non parendum eſſe in hoc caſu, & obedientem puniendum eſſe, nec excuſari, n.1.

124. Principis mandato iniuſto obediens Iudex, an excuſetur, f.563. q.138. n.2. Puta caſtigando, ibidem. Vel torquendo n.3. Quomodo ſe genere debeat Iudex in his caſibus, n.4. & 5.

125. Principi non parendū, dum ſcandalū timetur in executione, f.574. q.138. n.6.

126. Principi an parendum ſit, dum præcipit contra Ius poſitiuum, f. 574. qu. 138. n.7.

127. Principi an parendum ſit, & parens excuſetur in leuibus f. 574. q. 138. n.8. Quid in grauibus, ibidem. Vbi de præcepto Iudicis.

128. Principe mortem minante, qui paret, an excuſetur, f.575. q.138. n.9. Vel ſi roget, & minetur, n.10. & 15. Seu alius potens minetur, vel cogat, n.11.

129. Principis mandatum aſſerens Iudex, vel Officialis, an ei credatur, vel debeat probare, f.575. q.138. num.12. Quid ſi Princeps eſſet præſens, n. 13. Caſus in quibus Officialibus aſſerentibus creditur eos habere in mandatis, n.14.

130. Principis mandatum in dubio, an ſit iuſtum, exequi debet, f.576 q.138. n.16. Quid in mero executore, n.17. In ciuilibus, vel in criminalibus, n.18. Quid in executore, qui prætendit nullitatem in actis, vel extra acta conſtare, n.19. An Iudex poſſit iudicare ex actis, dum extraiudicialiter oppoſitum ſibi conſtat, num.20.

131. Princeps poteſt appellationem tollere per reſcriptum; & quid dum committit cum clauſula (Appellatione remota) f.621 q.149. n.9. Vel cum clauſulis ſimilibus non adeo apertis, n. 10. Iſtæ clauſulæ, quid operentur, n.11. vſq; ad n.16.

Priuatio, & Priuatus.

132. Priuationis officiorum nomine, quid intelligatur f.538. q.130 n.5.

133. Priuatum carcerem exercens, punitur, cū Ampliationibus. & Limitationibus f.265. q. 79. n.57. vſq; in fin. q. Vide in ver. Carcer n.15

134. Priuata, ſeu publica delicta, quæ dicantur, f.386 q.107. n.6.

135. Priuata etiam delicta denunciantur, & quæ hæc ſint, f. 49. ante q.15. n.4. Sine præuia correptione, ibidem; Reſpon-

ſpondetur obiectionibus, n. 5. Quid dicendum ſit in foro conſcientiæ, n.6. vſque ad n.8.

Priuilegium.

136. Priuilegia defenſionis Rei, f.320. ante q.88. n.4. vſq; ad n.7.

Probabilis.

137. Probabiliorem, & communem opinionem, an ſequi teneatur Iudex, in abſoluendo, vel condemnando, f.595. qu. 143. per totam.

138. Probabilis, ſeu communis opinio, quę dicatur, f. 596. q. 143. n. 3. & 4. Vide in propoſito opinionis, &c. in ver. Opinio, n.22. vſq; 29.

Probatio, & Probari.

139. Probatio, quid, & quotuplex, f. 211. q.61. n.3.

140. Probationes offuſcantes Reus pro ſe habens, an, & quomodo ſit abſoluendus, vel torquendus, f. 333. q.92. n.4. vſque ad n.6.

141. Probatur pluribus modis iuriſdictio Delegati, f.7. q.2. n.3.

142. Probatur, & defenditur multis modis iuriſdictio Iudicis, f.651. q.156. n.4. vſq; ad n.12.

143. Probentur inditia legitime, quomodo, f.214. q.62. per totam. Vide in ver. Indicia, n.45. vſq; ad n.47.

144. Probata indicia legitime, vel minus legitime, quantum valeant, & probent, f.216. q.63. per totam.

Proceſſus.

145. Proceſſum ad ritè inchoandum ſpectantia, in toto cap. 1. nempe, f. 32. à q.11 vſque ad q.24.

146. Proceſſum ad ordinate proſequendum ſpectantia, in toto cap. 2. fol.75. à q. 35. vſque ad q.106.

147. Proceſſum ad debite terminandum pertinentia in toto cap. 3. f.386. à qu. 107. vſque ad q.157.

148. Proceſſus publicatio, quando fiat, f.191. q.54. num.3. Proceſſu publicato, an teſtes examinari poſſint, nu. 17. Vide in ver. Examen teſtium, n. 35. vſq; ad nu. 42. Vbi etiam de teſtium repetitione.

149. Proceſſus publicatio an neceſſaria ſit, f.195. q.54. n.26.

150. Proceſſus nullitas ſanatur ex ſpontanea Rei in iudicio confeſſione, f.291. q. 83. à num. 3. vſque ad num. 7. Vbi exemplificatur. Limitatur verò num. 8. & 9. Quid dicendum, dum proceſſus nullo modo præceſſit, n.10.

151. Proceſſus integer tranſportandus eſt coram Iudice ad quem, aliàs ſententiã nullam ferret, f.634. q.152. n.22. Sed dum acta non tranſportata neceſſaria non ſunt, ſententia valet, n.23.

152. Proceſſus, qui dicuntur nulli, quomodo reparari, ſeu defendi poſſint, f. 651. qu. 156. per totam. Vide in ver. Nullitas, vbi particulares caſus, n.61. vſque ad n.77.

153. Proceſſus largo modo ſumptus, quid contineat, quid vero ſtricte, fol. 327. q.90. n.1.

154. Proceſſus publicatio duplex, f.327. q.90. n.2.

155. Proceſſus pandendus non eſt ante publicationem, f.327. q.90. n. 3.

156. Proceſſus offenſiuus eſt publicandus, copiam eius decernendo, f. 327. q.90. n. 4. Quamuis per inquiſitionem procedatur, n.5.

157. Proceſſus an ſit publicandus, & decernenda copia in crimine notorio, f. 327. q.90. n.6. Vel dum Reus eſt conuictus, n.7.

158. Proceſſus, quorum actorum copia danda ſit, f. 327. q. 90. nu. 8. Vel non n.9. Teſtium nomina, apud nos, an ſint danda nu.10. Quid apud alios Regulares, num.11. Quid apud non Regulares, n.12. & 13.

159. Proceſſus copia, & inditiorum, an ante torturam ſit danda, f.329. qu.90. n.14. Quid apud nos, n.15.

160. Proceſſus cum copia Reo dandus eſt terminus ad ſe defendẽdum, f. 330. q.90. n.16. Etiam ſponte confeſſo, nu. 17. Quot dilationes ſint concedendæ, num.18.

161. Proceſſum poſt defenſiuum, dandus eſt terminus, f.330. q.90. num.19. Et termino pendente nihil eſt innouandum, n. 20. Dies termini non computatur in termino, & terminus vni datus, alteri etiam parti eſt communis, ibid. Innouari poteſt in aliquibus caſibus termino pendente, num.21.

Querela.

4. Querelæ, an ſit locus, dum ſententia eſt inappellabilis, f. 650. quæſt. 155. num. 48.

R

Raptus.

1. RAptus pœna, f. 456. q. 115. n. 15. vſque ad n. 31. Vbi, quid ſit raptus; Hæc pœna extenditur ad auxiliatores, ibid.
2. Raptus pœna mulieris ingenuæ, f. 456. q. 115. n. 16.
3. Raptus pœna, an locum habeat, dum mulier conſenſit, f. 457. q. 115. nu. 17. vſque ad n. 20. Vbi de puella, quæ non eſt ſui iuris.
4. Raptus pœna de Iure Canonico, f. 457. q. 115. n. 21.
5. Raptus pœnæ locum habent in quacunque muliere, fol. 458, quæſt. 115. num. 22.
6. Raptus qualificati pœna, f. 458. q. 115. num. 23.
7. Raptus crimen non eſt, niſi perſona rapta de loco in locum traducatur, fol. 458. qu. 115. nu. 24. Neque dum abductio non eſt cauſa libidinis, n. 25.
8. Raptus pœna non intrat in raptu meretricis, neque in alia inhoneſta rapta, f. 458. q. 115. num. 26. Quid, dum rapta cum vno tantum peccauit, vel dum fuit meretrix, ſed deſijt meretricari, n. 27. Pœna rapientis meretricem, num. 28.
9. Raptus pœna copula non ſecuta carnali, f. 459. q. 115. n. 29. vſque ad n. 31.
10. Raptus maſculi pœna, fol. 469. q. 117. num. 2.
11. Raptus pœna Monialis, Vide in ver. Sacrilegium, n. 3.

Ratificatio.

12. Ratificatio torti, quando ſine nullitate dimitti poſſit, f. 658. q. 156. n. 41.
13. Ratificatio in delictis æquiparatur mandato; & ratificans eadem pœna punitur, qua delinquens, f. 437. q. 112. nu. 57. Ad hoc tamen plura requiruntur, nu. 59. Quid in diſpoſitione Statutaria, n. 58.

Ratio.

14. Rationem ſcientiæ non reddentes teſtes, an probent, f. 176. q. 50. per totam; Vide in ver. Teſtium contra dicta num. 64.

Rebellio, & Rebellans.

15. Rebellio ſubditi correpti, ſupplet vicem infamiæ, ita vt nihil aliud prærequiratur ad ſpecialem inquiſitionem, f. 45. q. 13. n. 29.
16. Rebellans contra Principem, punitur crimine læſæ Maieſtatis, f. 4[illegible]0. q. 110. n. 22.

Receptans.

17. Receptans malefactorem, qua pœna puniatur, dum eſt ſimplex receptator; Vel dum etiam eſt receptator occultans, f. 435. q. 112. n. 48. & 49.
18. Receptans bannitum, vel alium delinquentem ſine dolo, f. 436. q. 112. n. 50. & 51.
19. Receptans furem, & furtum, qua pœna puniatur, f. 436. q. 112. nu. 52. & 53.

Recipere.

20. Recipientes, & dantes, ſeu promittentes pro iuſtitia, ſeu pro gratia apud Sedem Apoſtolicam; Vide in ver. Barattaria, n. 6.

Reclamatio.

21. Reclamatio, an detur à ſententia inappellabili, f. 650. q. 155. n. 48.

Recognitio.

22. Recognitio, & confrontatio teſtium, quæ operentur, f. 290. q. 82. num. 13. & 14. Quæ in illis ſeruanda ſint, num. 10. vſque ad n. 12.

Recurſus.

23. Recurſum prohibens Princeps inferior ad Principem ſuperiorem incidit in crimen læſæ Maieſtatis, fol. 400. q. 110. n. 21.
24. Recurſus quorundam Religioſorum extra Ordinem, pro obtinendis Dignitatibus, punitur, f. 525. q. 127. nu. 10. Dummodo ſit executum officium commendationis, ibidem. Præceptum Superioribus iniungitur, ne condeſcendant, &c. n. eodem.
25. Recurſus an detur ab inappellabili ſententia, f. 449. q. 155. n. 39. vſque ad n. 48. Vide in ver. Supplicatio, num. 111. vſque 116.

Recuſare.

26. Recuſari vt ſuſpectus poteſt Iudex crimi-

criminalis, f. 10. q. 6. n. 1. Ampliatur à num 2. vſque ad n. 14. Limitatur à n. 15. vſque ad n. 30.
27. Recuſatus Iudex, non debet eligere Arbitros, ſed Superior prouidet, f. 16. q. 6. n. 31.
28. Recuſatio Iudicis, an debeat eſſe in ſcriptis, & cum legitimæ cauſæ expreſſione, f. 16. q. 6. n. 32. Quid ſi cauſa non probetur, n. 33.
29. Recuſationis ſuæ cauſas, an, & quas Iudex recuſatus cognoſcere poſſit, fol. 17. q. 6. n. 34.
30. Recuſato Ordinario, an eius Vicarius ſuſpectus ſit, & econtra, f. 11. q. 6. num. 3.
31. Recuſatus non debet eſſe præſens, dum diſcutitur cauſa recuſationis coram Iudice ad quem, f. 12. q. 6. n. 12.
32. Recuſatus Iudex, an poſſit ad vlteriora procedere, fol. 12. q. 6. num. 13. & 14.
33. Recuſatione remota, dum cauſa committitur, f. 13. q. 6. n. 17.
34. Recuſatio Iudicis, quo tempore facienda ſit, f. 14. qu. 6. num. 22. vſque ad n 24.
35. Recuſatio modeſtis verbis fieri debet, f. 13. q. 6. n. 27.
36. Recuſari per Procuratorem Iudex non poteſt ſine ſpeciali mandato, f. 16. q. 6. nu. 28.
37. Recuſatus Iudex ſuſpectus in iudicando, non eſt ſuſpectus in delegando, f. 16. q. 6. n. 29.
38. Recuſationis cauſa, an coram recuſato ſit exprimenda, f. 16. q. 6. n. 30.
39. Recuſandi Iudicem ſuſpectum cauſæ plurimæ ſunt, f. 17. q. 6. n. 35. ; Cauſa 1. eſt inimicitia, de qua à n 36. vſque ad num. 42. Cauſa 2. eſt amicitia, de qua à n. 43. vſque ad n. 51. Cauſa 3. eſt, Iudicis inhabilitas, de qua à n. 52. vſq; ad n. 55.
40. Recuſatus Iudex regulariter ſuperſedere debet, f. 21. q. 6. n. 56.
41. Recuſatio, & appellatio æquiparantur, f. 21. q. 6. n. 57.
42. Recuſatio Religioſis, licita an ſit, f. 22. q. 6. n. 58.
43. Recuſatus Iudex, vt ſuſpectus, quomodo poſſit ſuum proceſſum poſtea fabricatum defendere à nullitate, f. 651. q. 156. n. 10.

Regularis.

44. Regularis. Vide in ver. Religioſus, n. 56. vſque ad n. 64.

Reiniurians.

45. Reiniurians, an puniatur, f. 511. q. 125. n. 19.

Reiterare.

46. Reiterandæ, an, & quando ſint pœnæ delictis multiplicatis, & reiteratis, f. 392. q. 108. n. 23. vſque ad n. 36.

Relatiue.

47. Relatiue deponere teſti ſuſpecto ad ſuum primum examen non permittitur, nec poteſt petere illud ſibi exhiberi, f. 189. q. 53. n. 2. Limitatur n. 4. vſque ad n. 6. vbi conſilium teſti datur.
48. Relatiue nec teſti non ſuſpecto deponere permittitur in criminalibus, remittendo ſe ad primum examen, f. 189. q. 53. num 2.
49. Relatiuam reſponſionem admittere an ſit in arbitrio Iudicis, controuerſum eſt, f. 189. q. 53. num. 5. & 6.
50. Relatiue reſpondens teſtis ad depoſitionem alterius teſtis, non probat, fol. 180. q. 53. n. 7. Niſi vſus communis talis eſſet, n. 9.
51. Relatiua reſponſio teſtis dicentis contenta in articulo eſſe vera, an valeat, f. 190. q. 53. n. 8.
52. Relatiua depoſitio ad ſcripturã quam teſtis tradit, nõ probat, f. 190. q. 53. n. 10. Multo minus ſi teſtis eſſet abſens, n. 11. Vnde, fides non facit fidem in iudicio num. 12. An faciat præſumptionem, num. 16. Quid in depoſitione data in ſcriptis de conſenſu partis, & Iudicis, nu. 13. Quid inter Regulares, & dum agitur per viam articulorum, num. 14. Vel dum quis deponit de peritia artis, num. 15.
53. Relatiuam reſponſionem Rei, an velit admittere Iudex vel vt Reo examen legatur, eius remittitur arbitrio, f. 282. q. 81. n. 16. & 17.

Relegatio.

54. Relegationis, & deportationis pœnis antiquis, quæ hodie in locum eorum ſuccedant, f. 389. q. 108. n. 2.

Religio.

55. Religio, Vide in ver. Religioſus, nu. 56. vſque ad n. 64.

Religioſus.

56. Religioſis Iudicis recuſatio, licita an ſit, fol. 22. q. 6. n. 58.

57. Religioſi procedunt dimiſſis apicibus, Vide in ver. Apices, n. 57. & 58.

58. Religioſus Iudex, an teneatur ad ea ſeruanda, quæ ſunt Iuris Canonici, vel Ciuilis, f. 27. q. 8. n. 18.

59. Religioſus iuridice denunciare poteſt, f. 57. q. 18. n. 1. Pluribus probatur à n. 2. vſque ad n. 7. Comprobatur nu. 10. Obijcitur, num. 11. Soluitur, n. 12.

60. Religioſorum pænæ debent eſſe mites, f. 27. q. 8. num. 19. & f. 389. q. 108. num 3. Et in Religione conſuetæ, ibidem.

61. Religioſus ſolutam cognoſcens, an ſacrilegium committat, f. 468. q. 116. n. 41. vſque ad n. 45.

62. Religioſus punitus in Sancto Officio, quomodo inhabilis remaneat, f. 489. q. 122. n. 13.

63. Religioſi quidam puniuntur pro recurſu extra Religionem pro obtinendis Dignitatibus, f. 525. q. 127. nu. 10. Si Officium executum ſit cõmendationis, ibidem; Præceptum Superioribus iniungitur, ne condeſcendant, d. num. 10.

64. Religioſus iniuſte grauatus, an appellare poſſit, f. 524. q. 147. num. 6. An à Regulari correptione, n. 7.

Remedium.

65. Remedia, quæ ſuperſunt appellatione deficiente, f. 647. q. 155. per totam. De his remedijs, vide in ver. Nullitas, n. 49. vſque 60. Reſtitutio in integrum, n. 88. vſque 93. Supplicatio, nu. 111. vſq; 113. Syndicatus, n. 145. & Recurſus, num. 23. vſque 27.

Remiſſoria.

66. Remiſſoria, & Commiſſio, in quo differant, f. 196. q. 55. n. 1.

67. Remiſſoria, vel Commiſſio in ciuilibus conceditur pro examinandis teſtibus abſentibus, f. 196. q. 55. num. 2. Ampliatur nu. 3. & 4. Limitatur nu. 5. vſque ad n. 7.

68. Remiſſoria regulariter in criminalibus non datur, f. 197. q. 55. n. 8. Limitatur à num. 9. vſque ad num. 16. Vbi quando Remiſſoria, vel Commiſſio danda ſit.

69. Remiſſoria, vel Commiſſio extra Territorium, & in Territorio Iudicis, cui ſit facienda, f. 198. q. 55. n. 17.

70. Remiſſoria dum eſt facta Delegato, cui commiſſa eſt examinatio teſtium, an poſſit Delegatus ſubdelegare, f. 199. q. 55. n. 18. & 19.

71. Remiſſoriæ virtute, terminus quis ſit ad incohandum, & perficiendum examen, f. 199. q. 55. n. 20.

Remittere.

72. Remittens iniuriam, non poteſt agere criminaliter; ſed Iudex poteſt iniuriam punire, f. 514. q. 125. n. 36.

73. Remiſſionibus de tacitis, vt per ſalutationem, f. 514. q. 125. n. 36.

Renunciare.

74. Renunciare an Reus poſſit ſuis defenſionibus, f. 350. q. 98. per totam.

75. Renunciari an poſſit appellationi, f. 351. q. 150. n 3. Tacite, n. 4. Vel expreſſe, n. 5.

Repetitio.

76. Repetitio teſtium poſt proceſſus publicationem, an licita ſit, f. 194. q. 54. num. 24.

77. A repetitione caueat Iudex, f. 195. qu. 54. n. 25.

Reprobatorij

78. Reprobatorij teſtes debent eſſe omni exceptione maiores, f. 120. quæſt. 39. n. 6.

Reſpondere.

79. Reſponſione de Rei, f. 279. q. 81. per totam.

80. Reſponſionum Rei verba præciſa ſcribenda ſunt, f. 279. q. 81. nu. 2. Vbi quid apud Regulares.

81. Reſponſione ex Rei ad interrogationem Iudicis in iudicio, lis conteſtatur, f. 279. q. 81. n. 3.

82. Reſpondere, & veritatem fateri tenetur Reus iuridice interrogatus, fol. 279. q. 81. n. 4. Ampliatur à n. 6. vſque ad n. 21. Limitatur à n. 22. vſq; ad n. 26. Iuridice, & legitime quando Reus interrogetur, nu. 5. Dilatio Reo ad reſpondendum danda non eſt, num. 6.

Re-

Recuſans reſpõdere, quomodo cogendus, n. 7. Negans Reus veritatem legitime interrogatus non punitur, ſed peccat; & mendacium, quod indiciũ faciat contra eum, nu. 8. Et inter Regulares incidit in reſeruatum, ibidem. Quomodo ſe geret Iudex cum negante veritatem d. num. 8. An qui indebite delictum negauit, teneatur ſe retractare ante, vel poſt ſententiam latam, nu. 9. & 10. Reus reſpondere tenetur clare affirmatiuè, vel negatiuè, n. 11. Etiam ſuper circumſtantijs, num. 13. Quid ſi reſpondeat, non recordari, vel obſcure, num. 11. Taciturnitas Rei, quid operetur in ciuili, & in criminali, num. 12. Deponens vidiſſe de nocte, dicat, quo lumine, num. 14. Curet Iudex vt verſutus clare deponat, & deprehendatur, num. 15.

83. Reſponſionem relatiuam, an Iudex velit admittere, eius arbitrio remittitur, f. 282. qu. 81. num. 16. Vel vt Reo examen legatur, n. 17. Lectione denegata, quid poſſit facere Reus, num. 18.

84. Reſpondeat, vt audacter, & ſtatim, conſilium datur Reo innocenti, f. 283. q. 81. num. 19. Signa nocentiæ, ibidem. Quæ, quomodo in ſcriptis redigenda ſint in actis, n. 20.

85. Reſpondere poteſt Reus, negando verum delictum, æquiuocando, quãuis iuridice interrogetur, ad mortem vitandam, vel alias pænas grauiſſimas, dum eſt ſpes euadendi, f. 284. q. 81. nu. 22. 23. & 24. Item dum factum à peccato excuſatur, n. 25. Vel poteſt qualificate reſpondere incipiendo ab affirmatiua, ſed melius à negatiua, nu. 26. & 27.

86. Reſpondere nolens Reus legitime interrogatus, vel obſcure reſpondens damnari poteſt, f. 309. q. 85. num. 14. & 15. An torquendus, dum non reſpondet præciſe, f. 371. q. 104. n. 23. Quid in leuibus, n. 26.

87. Reſpondere non tenetur, nec iurare, nec veritatem fateri Reus, dum legitime non interrogatur, f. 285. qu. 81. n. 27. Ampliatur, n. 28. vſque ad n. 40. Quid ſi Reus dubitet, an iuridice interrogetur, nu. 30. Vt dum Reo non innoteſcunt teſtium depoſitiones, n. 31. 32. & 33. Controuerſus eſt hic punctus, n. 34. & 35. Reſolutio, num. 36. Quid inter Regulares, num. 37. & 38. Et dum Reo in genere manifeſtantur acta, nu. 39. Conſilium Reo datur, vt æquiuocet, vel neget in d. caſu, n. 40.

Reſtitutio.

88. Reſtitutio in integrum datur minori 25. annorum aduerſus inappellabilem ſententiam, f. 647. qu. 155. n. 27. Licet Statutum diſponeret, quod minor in omnibus haberetur pro maiore, n. 29. Ex iuſta cauſa datur etiam maiori petenti, num. 28. An quilibet Ordinarius concedere poſſit hanc reſtitutionem, num. 30. Exemplificatur, num. 31. An Delegatus ſimplex poſſit d. reſtitutionem concedere, n. 32.; Vel Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, n. 33.

89. Reſtitutio in integrum, an impediat executionem, f. 648. q. 155. n. 34.

90. Reſtitutionem ad hanc obtinendam, quæ probatio læſionis requiratur, fol. 648. q. 155. n. 34.

91. Reſtitutio in integrum, quid ſi calumnioſe petatur, f. 648. q. 155. nu. 35. An ſufficiat præſumpta calumnia, num. 36.

92. Reſtitutio gratioſa in integrum non retardat executionem trium conformium, f. 649. q. 155. n. 38.

93. Reſtitutio ex mera Principis gratia nullam retardat executionem, f. 649. q. 155. n. 37.

Retinere.

94. Retinens freno equum, iniuriam facit, f. 534. q. 128. n. 8.

Reuelare.

95. Reuelare ex vi monitorij, an teneantur conſanguinei, vel amici, fol. 206. q. 58. n. 24.

Reuiſio.

96. Reuiſio cauſæ, an concedatur, dum ſententia eſt inappellabilis, f. 650. qu. 155. n. 48.

Reuocare.

97. Reuocans teſtis ſuum dictum iudicialiter, vel extraiudicialiter, &c. fol. 160. q. 47. à n. 11. vſque ad n. 20.

98. Reuocata incontinenti confeſſio à Reo, an ei noceat, f. 300. q. 83. n. 47.

Reus.

99. Reus habens teſtes pro rite examinatis, ſine citatione probant, f. 184. qu. 5t. nu. 9. & 10. Sicut etiam ſi repetantur citato Reo, n. 11.

100. Reus confeſſus, an de ſocijs criminis interrogari poſſit, qui nominando ſocios, an, & quale indicium faciat, f. 226. quæſt. 65. num. 8. vſque ad num. 26.; Vide in ver. Socius criminis, n. 55. & 56.

101. Rei inconſtantia, quale indicium faciat, f. 230. q. 67. n. 3. 4. & 6. Vacillatio, Titubatio, Turbatio, Trepidatio, Tremor, Timor, Rubor, Pallor, & ſimilia, ibidem. Variatio num. 7. vſque ad num. 14. Mendacium nu. 15. vſque ad num. 20. Phiſonomia mala, ſeu mala nomina num. 5. Declarantur prædicti termini, n. 1. & 2.

102. Rei fuga, an, & quale indicium faciat, f. 233. q. 68. per totam. Vide in ver. Fuga, n. 60.

103. Reus, quis dicatur, f. 252. ante qu. 78. n. 1.

104. Reorum in numero, quando nomen alicuius poſitum dicatur, f. 252. ante q. 78. n. 2.

105. Rei de citatione, f. 353. qu. 78. per totam. Vide in ver. Citatio, n. 53.

106. Reus contumax ſub aliqua pæna citari poteſt, f. 254. q. 78. n. 7. Carceri præſertim dum eſt mancipatus, quam primum examinandus eſt, f. 267. q. 80. num. 2.

107. Rei de captura, & carceratione, f. 254. qu. 79. per totam. Vide in ver. Carcer. &c. n. 6. vſque ad n. 14.

108. Reus effractor carceris, arbitraria pęna puniendus eſt, ſiue auſugerit, ſiue non, ſed mitius ſi non auſugerit, f. 260. q. 79. n. 26. vſque ad num. 51. Vide in ver. Effractor carceris, n. 4. & 5.

109. Rei de interrogatione, & de ſuggeſtiuis interrogatorijs, f. 267. q. 80. per totam. Vide in ver. Interrogatoria, &c. num. 153. vſque 170.

110. Rei de reſponſione, f. 279. q. 81. per totam; Vide in ver. Reſpondere, n. 79. vſque ad n. 87.

111. Reus legitime interrogatus, fateri veritatem tenetur, f. 279. q. 81. nu. 4. Ampliatur n. 6. vſque ad n. 21. Limitatur à n. 22. vſque ad n. 26. Vide in ver. Reſpondere. n. 82. vſque ad n. 86.

112. Rei cum teſtibus confrontatio, & recognitio, f. 288. q. 82. per totam. Vide in ver. Confrontatio, n. 116. vſq; 119.

113. Rei ſpontanea confeſſio iudicialis, ſufficit ad condemnationem, f. 291. q. 83. per totam. Vide in ver. Confeſſio, n. 102. vſque 112.

114. Reus petens veniam coram Iudice, an fateatur delictum, f. 309. q. 85. nu. 16. Vel producens gratiam, nu. 17. Seu ſubſcribens ſe gratiæ, & miſericordiæ, num. 18.

115. Rei delictum, quando dicatur notorium, f. 314. q. 87. n. 3. vſque ad n. 8.

116. Reus dicitur conuictus, per viam notorij, f. 314. q. 87. n. 1. Notorium duplex eſt, Iuris, & facti, n. 2. In notorijs Iuris ordo non ſeruatur, n. 9. Ampliatur, & declaratur à n. 10. vſq; ad nu. 24. Vide in ver. Notoriū, n. 24. vſq; 37.

117. Rei defenſiones. Vide in ver. Defenſio, &c. n. 7. vſque 14.

118. Reus negans, Actore, vel Fiſco non probantibus, an ſit abſoluendus, f. 332. q. 92. per totam. Vide in ver. Abſolutio Rei, n. 3. Reus habens pro ſe offuſcantes probationes, an, & quomodo abſoluendus ſit, aut torquendus, nu. 4. vſque ad n. 6.

119. Rei tortura. Vide in ver. Tortura Rei, n. 155. vſq. 198.

120. Reus dum non eſt conuictus, ſed grauiter inditiatus, an ſit torquendus, vel extraordinarie puniendus, & quomodo, f. 374. q. 104. n. 36.

121. Reus dum in flagrāti eſt repertus, licet ordo Iuris non ſeruetur, valide proceditur; Et particularia, quę in hoc proceſſu dimitti poſſunt, f. 658. q. 156. n. 39.

Rixantes.

122. Rixantes, in dubio, an torqueri poſſint, f. 417. q. 111. n. 69.

Rubor.

123. Rubor Rei, quod indicium faciat, f. 231. q. 67. n. 3. 4. & 6.

Ruſticus.

124 Ruſticitas eſt cauſa, vt ruſticus mitius puniatur, fol. 579. q. 139. n. 11.

125. Ruſticus excuſatur à dolo præſumpto,

pro, f.579. q.139. n.11. Quid ſi ruſticus variet, & contraria deponat, n. 12. Nō excuſatur ruſticus à dolo verò, nu. 13.
126. Ruſticus non excuſatur in his, quæ ſunt de Iure Diuino, naturali, vel gentium, ſeu Ciuili notorio, & in atrocibus, f.579. q.139. n.14.
127. Ruſticus ſagax non excuſatur, f.579. q.139. n.15. Ruſticitas nunquam excuſat à pæna extraordinaria, f.579. qu. 139. num.16.

S

Sacrilegium.

1. SAcrilegium cum Moniali, quid, fol. 466. q.116. n.30.
2. Sacrilegium committens, Monialem cognoſcendo, qua pæna de Iure Ciuili puniatur, f. 466. q. 116. nu.31. Vel Sororem tertij Ordinis, nu. 32. Pæna de Iure Canonico, n.33.
3. Sacrilegium cōmittens in raptu Monialis, qua pæna puniatur, f. 466. qu. 116. n.34. Vel Bizzocæ, n.35. Quid ſi raptor ſit Clericus, nu. 36. Vel rapta ſit in Monaſterio per educationem, n. 37. Quid in conatu ad rapiendum, n.38. ſeu in attētato verbo tantū. n.39.
4. Sacrilegium oſculantis Monialē, qua pæna puniatur, f. 468. q. 116. n. 40.
5. Sacrilegium an committat Clericus, ſolutam cognoſcens, f. 468. q. 116. nu. 41. & 42. Quid in Regulari, num.43. Reſpondetur obiectioni, n.41.

Secularis.

6. Secularis Iudex ab Eccleſiaſtico requiſitus, an, & quando teneatur ſuum præſtare brachium, f. 662. q. 157. n.5. vſque ad n.12. Vide in ver. Exequutor, num. 61. & 62.

Salarium.

7. Salarium, Iudex, Aduocatus, &c. iuſte recipiunt, f. 589. q.141. n.51.

Salutaris.

8. Salutari à pæna ad correptionem, appellatio non datur, f. 629. q. 150. n.31.

Scriptura.

9. Scripturam præbens teſtis ad eam ſe remittens, an probet, f. 190. q.53. n.10. Præſertim dum teſtis eſt abſens, n. 11. Fides non facit fidem, n.12. Limitatur à n. 13. vſque ad 15.
10. Scriptis iniuria facta, qua pæna plectatur, f.511. q. 125. n. 18. Vt ſi quis libellet famoſe, Ibid. Vel Principi memoriale porrigat, in quo aliquis infamatur indebite, n.22.
11. Scribens epiſtolas infamatorias, qua pæna puniatur, f. 521. q.126. n.18.
12. Scriptura publica, ſeu inſtrumentum factum de conſenſu Rei, an delictum probet, f. 311. q.86. n.11. Declaratur à n. 12. vſque ad n.25. Scriptura priuata, an delictum probet, n.19.
13. Scriptura in eadem non datur primū, & ſecundū, ſed omnia intelliguntur facta in inſtanti f.15. q.6. n.22. in fi. Scriptura in ſententia interlocutoria, etiā lata cum diffinitiua non requiritur, f.645. q.155. num.16.

Semiplena.

14. Semiplena probatio differt à coniectura, f.214. q.61. n.19.
15. Semiplenè Reus non inditiatus, an nulliter interrogetur, f.657. q.156. n.35.
16. Semiplena ſufficit ad Reum interrogandum, f.269. q.80. n.10. An vero ſemiplena requiratur, controuerſum eſt, de qua controuerſia, à n.12. vſque ad n. 15. Semiplenè inditiatus, dum eſt ſpes euadendi, an teneatur verum fateri, Vide ver. Reſpondere. n. 85.

Senex.

17. Senes delinquentes, mitius puniūtur, præſertim corporaliter, f.567. q.136. n.3.
18. Senex, quis dicatur, f. 567. q.136. n. 1.
19. Senilis ætas, an minuere faciat pænas in homicidio, vel in alijs capitalibus, f. 567. q.136. nu.4. Senes intellige in propoſito, licet decrepiti non ſint, n.5.
20 Senilis ætas, an minuere faciat pænas pecuniarias, f.568. q.136. n.6.
21. Senior verberans iuuenem, non præſumitur facere animo iniuriandi, fol. 535. q.128. n.13.

Sententia.

22. Sententia antequam feratur, ſcienda ſunt plurima adnotata, f.386. q.107. vſque ad q. 143.
23. Sententia antequā feratur, perpendēda plurima ſunt, f. 385. ante q.107. n.3.
24. Sentētia lata non poteſt arbitrari Iudex, pænam augendo, f.556. q.133. n.13. Nec minuendo, f.556. q.134. n.10 Nec compoſitionem facere, licet appellatio-

ni interpoſitæ eſſet renunciatum, ibidem. Cauſa in ſententia, an, & quomodo exprimenda, quando pœna augetur, f.656. q.133. n.14.
25. Sententia in latam per errorem, vel aliàs iniuſtam, non poteſt, qui tulit eam reuocare, ſed debet conſulere Principem, f.558. q. 134. nu.11. Procedit hoc in diffinitiua, nam interlocutoriam quilibet propriam poteſt reuocare; Et quid ſit interlocutoria, n.18.
26. Sententia, lata per barattatiam, eſt ipſo iure nulla, fol.586. q.141. n.34.
27. Sententia lata, per ſordes, eſt reſcindenda, f.586. q.141. n. 34.
28. Sententiam promittens fauorabilem, punitur, f.585. q. 141. nu.27. vſque ad n.30. Exemplificatur in Aduocato, & Procuratore promittente, n.28.
29. Sententia in ferenda, plura obſeruanda, f.599. q.144. & 145.
30. Sententiam poſt latam ſcienda, f.604. à q.146 vſque ad q.157.
31. Sententia in criminali ferenda apud Regulares, ſubſtantialia, & eſſentialia obſeruanda ſunt, f.599. q.144. nu.2. Prius ſcribenda, poſtea proferenda, n. 3. Clauſula lecta, lata, an ſit neceſſaria, ibidem Publicanda in termino citationis, num. 4. In præſentia Rei, ſi haberi poteſt, aliàs eidem intimetur, ibidem; In ſententia certa pœna ſpecificetur, num. 5. Et pœna ſit delicto æqualis, n.6.
32. Sententia contra Ius, vel contra conſuetudinem lata, eſt nulla, f. 600. qu. 144. n.7.
33. Sententia ferenda eſt per verba de præſenti, f.600. q.144. n.8. Quid ſi feratur per gerundium, nu.9. & 10. Vel cum conditionali, n. 11.
34. Sententia debet ſubſcribi à Iudice, & ſigillo ſui officij ſignari, f.601. qu. 144. num. 11.
35. Sententiã feſtinanter non feratur, ita vt Iudex non potuerit informari; nec ſine debitis dilationibus, f. 601. qu.144. num.12. & 13.
36. Sententia in criminali ferenda, apud Regulares, apices Iuris ſeruari non debent, f.602. q.145. nu. 1. Vſque ad fin. q. ampliatur.
37. Sententia non conformis libello inter Regulares valet, f.602. q.145. n.2. & 3. ſed de conſilio conformis ſit, d. n.3.
38. Sententia lata ſine petitione, apud Regulares, valet, f.602. qu.145. nu. 4. Item lata extra locum ſolitum, & ſine ſeſſione pro tribunali, in die Feriato, & de nocte, n.5 Et quamuis non pronuncietur de ore Iudicis, nu.6. Sine cauſæ expreſſione, nu.7. & ſine ſolemnitate trium teſtium, n.8.
39. ſententia, dum per dolum eſt lata, ab ea, etiam poſt decem dies appellari poteſt, f.615. q.148. n.14.
40. Sententia excommunicationis, an appellabilis ſit, f.627. q.150. n.22. & 23.
41. Sententia lata ſine citatione, an ſit nulla, f.657. q. 156. n.33.
42. Sententia, dum prætenditur nulla ex omiſſione in ea ſubſtantialium, quomodo reparetur, vel defendatur, f.659. q.156. nu.46. vſque ad n.54. Vide in ver. Nullitas, &c. n. 71.
43. Sententia de exequenda. Vide in ver. Exequor, &c. n.59. vſq; 63.

Sigillum.

44. Sigillo officij muniat Iudex ſuam ſententiam, f.601. q.144. n.11.

Signa.

45. Signa nocentiæ Rei, f.283. q.81. nu. 19. Signa hæc, quomodo in actis adnotanda ſint, n.20.

Symoniacus.

46. Symoniacus eſt, dans rem temporalem pro habenda Eccleſiaſtica Dignitate, f.524. q.127. n.7. Sicut etiam, qui dat pro habenda voce in electione, vel ille pro cuius electione ad ſpirituale, eo ſciente, nec contradicente alius pecuniam dat, n. eodem; Niſi gratis, vel ex gratitudine detur, n.9.
47. Symoniaca electio eſt ipſo Iure nulla, & punitur, &c. f. 525. q.127. n. 8.

Singularis & Singulariter.

48. Singulares teſtes adminiculatiue, bene probant, & quantum, f.139. qu.44. n.16. Ampliatur, & declaratur, à nu. 17. vſque ad n.36. Vide in ver. Adminiculatiue, n. 25.
49. Singulares teſtes plures diuerſificatiue, quantũ probent, f.142. q.44. n.27. Declaratur à n.38. vſque ad num. 42.

Sin-

50. Singulares teſtes, qui dicantur, f.137. q.44. n.2. Quotuplex ſit ſingularitas, & quæ, num 3. vſque ad num.6. & teſtes concordantes in depoſitione, licet vnus non alleget alterum, ſingulares non ſunt, nu.6.
51. Singularitas in teſtium dictis inducitur ex quolibet de decem prædicamentis, f.138.q.44.n.8.
52. Singulares teſtes plene non probant, f.138.q.44.nu.9. Ampliatur à num. 10. vſque ad num. 15. Quid in teſtibus, qui poſſunt eſſe ſingulares, n.10. vſque ad num.12.
53. Singulares teſtes obſtatiue, an, & quantum probent, & an concordandi ſint, f.146.q.44.n.43. remiſſiue.
54. Singulariter teſtes examinentur, non in turba, f.184.qu.51.nu.13. Quid in cauſis ſummarijs, & apud Regulares nu.15. Aſſeſſores tamen poſſunt adhiberi, vt apud nos eſt Stylus, n.14.

Socius.

55. Socijs de criminis, Reus de ſe confeſſus, non eſt interrogandus, f.224.q 65. nu.1. Ampliatur à n.3. vſque ad n.6. Limitatur n.7. Quid de conſuetudine, f. 275.q.80.n.36. vſque 38.
56. Socius criminis regulariter non facit in criminalibus indicium ad torturam contra nominatum, f.226. q.65. n. 8. Ampliatur à n.9. vſq; ad n.14. Limitatur in criminibus exceptis, nu.15. Sed hoc ſublimitatur à n.16. vſq; ad n.26.
57. Socijs de criminis interrogatio Rei ſine indicijs ſuggeſtiua eſt, f.274.q.80. n.30. Limitatur à nu.31. vſq; ad nu.38. Sed quid de conſuetudine ſeruetur, n. 36. vſque ad n.38.
58. Socij criminis dictum, an ſufficiat ad tranſmittendam Reo inquiſitionem, monitorium, ſeu citationem, f.344.q. 95.n.9. In tortura confirmatum, n.10. Controuerſa eſt materia, & quid apud nos ſeruandum, n.11.
59. Socijs de criminis, an ſine indicijs, nulliter Reus interrogetur, f.658. q. 156.nu.36.

Sodomia.

60. Sodomiæ pæna, f.469. q.117. per totam, Vide in ver. Nefandum.
61. Sodomia quomodo præſumatur, & probetur, f.475.q.120. per totam; Præſertim de hoc vitio, n.22. Vide in ver. Copula carnalis, n.188. vſque ad nu. 193.

Solemnitas.

62. Solemnitates Iuris. Vide in ver. Apices, n.57.& 58.
63. Solemnitates Iuris in ſententia Regularium non ſeruandæ, f.602.q.145. per totam. Vide in ver. Sententia, n.31. vſq; ad n.38.

Solicitatio.

64. Solicitantes ad turpia Sacerdotes in Confeſſione, à quibus, & quibus pænis puniantur, f.486.q.122. nu.2. 9.& 10. Quicunq; ſint Sacerdotes, ſiue ſolicitent, dum Confeſſio eſt proxima, ſiue eius occaſione, ſiue ea ſimulata in Confeſſionario, n.3. Siue ante, ſiue poſt immediate, num. 4. Non incidit in has pænas ſolicitans poſt longum tempus extra Confeſſionem, nu.5. & 6. Quid in ſolicitante in Confeſſionario, ſed non ſimulando Confeſſionem, nu.7. & 8. Quomodo ſolicitans ſuſpectus ſit de hæreſi, de vehementi, vel de leui, nu.11. & 12. Regulares puniti in Sancto Officio, quomodo inhabiles remaneant, nu.13. Solicitationis cauſæ, an æque ad Inquiſitores, & ad Ordinarios pertineant, n.14. Qui ſimul ſententiam ferre debent, n.15. In hoc crimine an teſtes ſingulares probent, nu. 16. Et quantum, nu.17. An Sacerdos ſolicitatus, ſi conſentiat in pænas incidat, nu.18. & 19. Quid ſi conſentiat metu graui, nu.20. Paruitas materiæ, an excuſet, num.21. & 22. An incidat tradens cartam ſolicitationis legendam poſt Confeſſionem, n.23. Sacerdos non Confeſſarius ſolicitans &c. incidit nu.24. Item ſolicitans maſculum, nu.25.
65. Solicitans ad turpia Sacerdos in alijs Sacramentis, non incidit in dictas pænas, f. 492.q.122.nu.26. Nec ſolicitans ad alia peccata, n.27. Nec ſolicitans, qui non eſt Sacerdos, n.28. Quid ſi non Sacerdos, formam abſolutionis pronunciet, n.29.
66. Solicitantem &c. Confeſſarium, tenetur pænitens, ſub mortali, denuncia-

re f.495. q.122. nu.30. Et in cenſuras incidit non denuncians,nu.31. An nolens denunciare, ſit abſoluendus n.32. Certioratus de ſolicitatione,denunciare tenetur,n.34. Quamuis ſciat ſub ſecreto,n.35.Secus ſi à leuibus,num.36. Ceſſante præſumptione hæreſis, an ceſſet obligatio denunciandi, nu.37. & 38.An denunciandus ſit non diffamatus, nu.39. An non potens probare teneatur denunciare, nu.40. & 41. An correptio denunciationi ſit præmittenda,nu.42.vſque ad nu.44.Emendatus Confeſſarius,an ſit denunciandus, n.45. vſq; 47. Puniuntur Confeſſores non monentes pænitentes denunciare ſolicitantes, n.48. & 49. Cum damno notabili quis denunciare non tenetur, n.50.vſque ad nu.55.An ſolicitata,quę actibus carnalibus conſenſit denunciare teneatur, nu.56. vſque ad num. 58. Mulier ſolicitans Confeſſarium, non eſt denuncianda,nu.59.

67. Solicitata &c. dum conſilium petit ab alio Confeſſario, cautus iſte ſit, nec non Iudex in ſequendo opiniones probabiles in foro fori, ne deterius aliquid illis contingat,f.499.q.122.n.60.

68. Solicitationis ad turpia pæna, apud nos, f.483. q.121.n.3. Quid in ſolicitatione tantum verbali,n.4. Vel ſi ſolicitata ſit Monialis, n.5. De ſolicitatione factis perpetrata, vel etiam vi interueniente,n.6.

69. Solicitans ad nefanda puerum, qua pæna ſit puniendus, f.484.q.121.n.7.

70. Solicitatio ad turpia. Vide in ver. Attentatum &c.n.152.vſque 156.

Solitus.

71. Solitus inebriari à teſtimonio repellitur, f.104.q 31.n.15.

Solus.

72. Solus cum ſola &c. Vide in ver. Nudus, num.78.

Soluta.

73. Solutam cognoſcens habens votum caſtitatis ſolemne,an ſacrilegium committat,f.468.q.116.n.41.vſque ad n.45.

Sordes.

74. Sordes dum interueniunt, vt Iudex iniuſte iudicet, qua pæna Iudex puniēdus ſit,f.583.q.141.n.8.

Sortilegium.

75. Sortilegij pæna, f.395.q.109.num.5.

Specifica.

76. Specifica debet eſſe Rei confeſſio, nec generalis ſufficit ad condemnationem,f.296.q.83.n.30.

Sponte.

77. Sponte teſtis ſe offerens ad teſtificandum,an probet, & an ſe offerre teneatur,f.209.q.60.per totam. Vide in verbo,Vitroneus,n.32.& 33.

78. Spontanea confeſſio Rei in iudicio ſufficit ad condemnationem, f.291.q. 83.per totam. Vide in ver. Confeſſus &c.n.102.vſque 111.

79. Sponte confeſſus mitius punitur, f. 284.q.71.n.21.& f.295.q.83.n.27.

Sportula.

80. Sportulas licitè Iudex accipit, f.589. q.141.n.50.

Spurius.

81. Spurius teſtis, ſeu baſtardus, non eſt integræ fidei,f.110.q.35.n.1. Ampliatur n.2.Limitatur n.3.4.& 13.

Stanghetta.

82. Stanghettæ tortura,f.354.q.99.n.3.

Statutum.

83. Statutaria pæna in ordine ad attentatum,ſeu conatum,f.551.q.132. n.14. vſque ad num. 19. Vide in ver. Attentatum, n.152.

Stellionatus.

84. Stellionatus crimen. Vide in ver. Innominatum &c.n.120.

Stercorans.

85. Stercorans fores punitur, f.521. qu. 126.n.17.

Sterilitas.

86. Sterilitatis poculum præbens, vel recipiens,qua pæna puniatur, f.404.q. 111. n.9. & 10.

Stilletti.

87. Stilletti prohibiti, etiam quoad retentionem,f.450.q.114.n 15. & 16.

Stuprum.

88. Stupri pæna de Iure Ciuili, f.454. q. 115.n.8. De Iure Canonico, n.9. Dum ſtuprator eſt Clericus,n.10. Pæna ſtupri per vim n.11. Per blanditias, dona, promiſſiones, & ſimilia, ibidem.Cum virgine vili n.13. In ſtupro tantum attentato, n.14.

Sub-

Subdelegare.

89. Subdelegare an poſſit Delegatus, f. 3. q.2.n.4. vſque ad n.7. Vbi quid dicendum in Viſitatore Generali, & in Commiſſario ad vnam cauſam.

Subornans.

90. Subornantes Regulares in electionibus, quibus pœnis puniantur, f.523.qu. 127.per totam. Vide in ver. Electiones, n.6.vſque 19.

Subſcribere.

91. Subſcribenda à Iudice eſt ſententia, & ſigillo offitij munienda, f.601. qu. 144.n.11.

Subſtantialia.

92. Subſtantialia in Regularium iudicio ſeruanda ſunt, f.28. q.9. n.2. Ampliatur, & declaratur, n.3. vſq. ad n.8. An inter ſubſtantialia ſit obſeruatio propriorum Statutorum n.4. Legum Canonicarum, n.5. Ciuilium, n.6.& 7.

93. Subſtantialia quædam enumerantur, f.29.q.9.n.8.

94. Subſtantialibus de requiſitis appellationis, deq; alijs non ſubſtantialibus f. 604.q.146.per totam. Vide in ver. Appellatio, n.70.vſq.ad n.74.

95. Subſtantialia in ſententia criminali ferenda apud Regulares obſeruanda ſunt, f.599. q.144. per totam; Vide in ver. Sententia, n.31.vſq.ad n.35.

Subtilitates.

96. Subtilitates Iuris in ſententia Regularium non ſeruandæ, f.602. q.145. per totam; Vide in ver. Sententia, num.36. vſque 38.

Subtrahens.

97. Subtrahentes ſe indebite teſtes, coguntur, f.205.q.58.n.12.

98. Subtractio non præſumitur, f. 205. q. 58. num.13.

99. Subtrahens teſtes, vel alias curiæ probationes, punitur, f.205. q.58. n.14. Et delictum, de quo imputatur, patraſſe præſumitur, n.15.

Suggeſtio.

100. Suggeſtio in teſtium examine, in tortura, ante, & poſt eam prohibita eſt, & inde ſecuta nulla ſunt, f.200. q.56. n.3. Declaratur multipliciter, à num.4. vſq; ad n.11.

101. Suggeſtiuis de interrogatorijs cauendis, f.267.q.80. per totam, vbi plures modi probantur, & declarantur, quibus interrogatoria ſuggeſtiue fiũt.

102. Suggeſtiua nullitas, quando non incurratur, interrogando in ſpecie, f.658. q.156.n.38. Vel Reum interrogando ſine ſemiplena, n.35. Aut de ſocijs criminis, n.36.

103. Suggeſtiua interrogatio dicitur illa, quæ fit teſti in tortura, dum in ſpecie contra delinquentem interrogatur, f. 362.q. 102.num.2. Quo caſu reſponſio nulla eſt, n.3. Quid ſi adſint inditia contra Reum, n.4. Nunquam tamen teſtis in tortura interrogandus eſt in ſpecie de modo, ibid.

104. Suggeſtio etiam palliata eſt prohibita, f.363.q.102.n.5. Sicut etiam ſuggeſtio præuentiua, ibidem.

105. Suggeſtio prohibita eſt, etiam in proceſſu priuilegiato, vt eſt proceſſus Regularium, f.363.q.102.n.6.

Superior.

106. Superiorem, ſeu Prælatum iniurians, qua pœna puniatur, & à quo, f.515.qu. 125. n.37. Quid ſi Concionator reprehendat nominatim Prælatos, n.38.

107. Superioribus aliquarum Religionum præcipitur, ne petitionibus factis ab extraneis de conferendis Dignitatibus, condeſcendant, f.525.q.127. n.10.

108. Superioris mandatum, an excuſet delinquentem à pœna, f.573.q.138. per totam, Vide in ver. Princeps, nu.123. vſque 130.

109. Superior non obuians delictis ſubditorum, vel eos non defendens, & econtra, an puniantur, f.432.q.112.n.31.

Suppleri.

110. Suppleatur ne inhabilitas teſtium ex eorum numero, f.127. q.41. nu.12. Et quantus eſſe debeat numerus ſupplentium, nu.13. An inhabilitas vnius ſuppleatur ex magna habilitate alterius, n.14. Cum Ampliationibus, & Limitationibus à n.15. vſque ad n.21. Vbi præſertim agitur, An ſuppletio pertingat ad plenam probationem.

Supplicatio.

111. Supplicatio, & recurſus dantur ab inappellabili ſententia, fol.649. qu.155. num.39. Etiam dum appellatio prohibetur

betur propter Iudicis excellentiam, nu. 40. Quomodo ſupplicans gerere ſe debeat, ibidem; Semper ad Principem per viam gratiæ ſupplicari poteſt, n. 41. In ſupplicatione ſeruanda ſunt eadem, quæ in appellatione ſeruantur, nu.42. Supplicatio executionem non retardat; Et ſemel tantum ſupplicatur, num.43.

112. Supplicationi locus non eſt, dum appellatio non eſt omnino prohibita, fol. 649. q.155. num. 44. Quid ſi appellatio eſſet prorſus, & omni reſpectu prohibita, num.45. Vel dum Reus eſt contumax, n. 46. Supplicatio aduerſus res iudicatas, à Principe non de facili debet admitti, n.47.

113. Supplicationis de materia, quæ hic dicta ſunt, applicari poſſunt ad querelam, reclamationem, recurſum, & reuiſionem; Differt ſupplicatio à querela in aliquibus, & in quo differat à reuiſione, f. 650. q.155. n.48.

Suſpectus Iudex.

114. Suſpectus Iudex criminalis recuſari poteſt, f. 10. q.6. n.1. Ampliatur multipliciter à num.2. vſque ad n. 14. Limitatur à num.15. vſque ad num. 30.

115. Suſpectus Iudex recuſatus, non eligit Arbitros, ſed Superior prouidet, f. 16 q.6. n 31.

116. Suſpecti Iudicis recuſatio, an debeat eſſe in ſcriptis, cum expreſſione cauſæ legitimæ, f. 16. q. 6. nu.32. Quid ſi cauſa non probetur, n.33.

117. Suſpectus recuſatus Iudex, an, & quas ſuę recuſationis cauſas cognoſcere poſſit, f.17.q.6.n.34.

118. Suſpecto recuſato Ordinario, an eius Vicarius ſuſpectus ſit, & econtra, f. 1.q.6. n.3.

119. Suſpectus recuſatus non debet eſſe præſens, cum cauſa recuſationis diſcutitur coram Iudice ad quem, f.12. q.6. num.12.

120. Suſpectus recuſatus, an poſſit ad vlteriora procedere, fol. 12. quæſt.6. n.13. & 14.

121. Suſpicione remota, dum cauſa committitur, f.13. q.6. n. 7.

122. Suſpectus Iudex, modeſtis verbis recuſetur, f.15. q.6.n.27.

123. Suſpectus Iudex recuſari non poteſt per Procuratorem ſine ſpeciali mandato, f. 16.q.6. n.28.

124. Suſpectus Iudex in iudicando, non eſt ſuſpectus in delegando, fol.16. qu. 6. n.29.

125. Suſpicionis cauſa, an coram Iudice recuſato exprimenda ſit, fol. 16. qu. 6. n. 30.

126. Suſpectum Iudicem recuſandi cauſæ plurimæ ſunt, f. 17. q.6. n.35. Cauſa 1. eſt inimicitia, de qua à num. 36. vſque ad nu.42. Cauſa 2. eſt amicitia, de qua à n.43. vſque ad n. 51. Cauſa 3. eſt Iudicis inhabilitas, de qua à nu. 52. vſque ad n. 55.

127. Suſpectus recuſatus Iudex, regulariter ſuperſedere debet, fol. 21. quæſt. 6. num. 56.

128. Suſpicionis allegatio, & appellatio, æquiparantur, f.21.q.6.n.57.

129. Suſpectum Iudicem, an Religioſus recuſare poſſit, f.22.q.6.n. 58.

130. Suſpectum Iudicem, Procurator, vel ſimilis allegans ad Reum defendendum, cauſa non probata punitur, f.320. ante q. 88. n.3. Et Iudex non libenter audiens Procuratorem, Reum defendentem, ſuſpectus redditur, ibidem.

131. Suſpectus Iudex recuſatus, quomodo defendet ſuum proceſſum poſtea fabricatum, à nullitate, fol. 652. quæſt. 156. n.10.

Suſpectus Teſtis.

132. Suſpectus teſtis relatiue deponens, vel petens ſibi legi examen; Vide in ver. Relatiue, num. 47. vſque ad num. 53.

Suſpectum conſortium.

133. Suſpecti conſortij pænæ apud nos, f. 484. q.121. n.8. Suſpecta conſortia in Regula Minorum prohibentur, f.483. q.121. n.2.

134. Suſpectum conſortium probatum dicitur, præſumptione copulæ probata, f. 484. q.121. n.9.

135. Suſpecta conſortia, non modo fæminæ, ſed cuiuſcunque, prohibita cenſentur, fol. 484. q.121. n.10. & 11.

136. Suſpectum conſortium eſt etiam cum perſona in ſe non ſuſpecta, alijs

con-

concurrentibus inditijs, f.485. q.121. n.12. etiam in abſentia contrahitur, n. 13. Quid ſtante prohibitione, vel diſſuaſione Superioris in propoſito, n.14.
137. Suſpectum conſortium, non ex vna, ſed ex pluribus circumſtantijs iudicatur, f.486.q.121.n.15.

Suſpicio.

138. Suſpicio quid, f.213. q.61. nu.10. In quibus differat ab indicio n.17. In quo à præſumptione, nu.18. Differt ab argumento, n.20.

Suſpenſiuus.

139. Suſpenſiuum effectum non operatur appellatio à cenſura, f.641.q.154. n.10. Niſi ſententia eſſet conditionalis, n.11.
140. Suſpenſiuus effectus, & deuolutiuus, an ſeparabiles ſint ab inuicem, & ab appellatione, f.641.q.154. n.12. Deuolutiuus ab appellatione inſeparabilis eſt, ibidem; Suſpenſiuus eff. ctus, & ab appellatione, & à deuolutiuo ſeparabilis eſt, n.13. vſque ad n.16.

Syndicatus.

141. Syndicatur Iudex de barattaria etiã officio durante, f.585.q.141.n.23.
142. Syndicatorum à ſententia, an appelletur, f.622.q.149.n.28.
143. Syndicatu in Superiorum apud nos, nihil prærequiritur, f.33.q.11.n.7.
144. Syndicatur Iudex de conſuetudine, tantum de furtis, de male ablatis, de dolo, & de barattaria, f.595.q.142.n.30.
145. Syndicatus eſt remedium, quo grauatus vti poteſt contra Iudicem ſublata appellatione, & omnibus alijs remedijs contra partem, f.650. q. 155. num.49. Siue appellatum, ſiue non fuerit, & quamuis ſententia confirmata fuerit per Iudicem ad quem, n. 50. Et ad intereſſe agi poteſt contra Iudicem à quo, quamuis tres conformes latæ eſſent, ibid. De conſuetudine Iudex non Syndicatur, niſi de dolo, & barattaria, n.51. & f.595.q.142. n.30.

T

Taciturnitas.

1. TAciturnitas Rei, quid operetur, f.281.q.81.n.12.

Tacitus.

2. Tacita confeſſio Rei, non ſufficit ad condemnationem, f. 307. q. 85. n. 4.
3. Tacitis de quibuſdam Rei confeſſionibus, & quam probationem illæ faciant, f.306.quæſt.85. per totam; Vide in ver. Confeſſus, num. 96. vſque 98.

Tactus.

4. Tactus mamillarum eſt coniectura copolæ carnalis, f.477.quæſt.120. nu. 10. Imò omnis tactus impudicus, num.11.

Taxilli.

5. Taxillorum tortura, f.354.quæſt.99. num. 3.

Tela proceſſus.

6. Tela noua proceſſus, an ſit ordienda, dum crimen nouum in iudicio detegitur, f.43.quæſt.13.num.17.vſque ad n.24.

Tempus.

7. Tempore non debito teſtes examinati, an probent, f.191.q.54. per totam, Vide in ver. Examen teſtium, num.35. vſque 42.
8. Temporis diuturnitas in delictis, an minuat pœnam, f.336. q.94. num.10. vſque ad n.17.

Terminus, & Terminare.

9. Terminandum ad debite proceſſum ſpectantia, f.385.à q.107.vſq; ad q.157.
10. Termino decem dierum pendente ad appellandum, an innouari poſſit, f. 625.q.150.n.11.
11. Termino elapſo dato ad appellandum, vel ad teſtes producendum, examinati teſtes non probant, f.192. q.54. nu.8. Ampliatur n.9. limitatur n.10. vſq; ad n.15. Et præſertim quid apud Regulares, n.10.
12. Terminis debitis non datis, ſi ſententia feratur, an ſit nulla, f.601.q.144. 12.& 13.
13. Terminus Iuris quantus ſit ad appellationem proſequendam, f. 636.q.153. n.1. An poſſit variari per Iudicem à quo, n.2. & 3. Et alium præfigere terminum ad proſequendam appellationem, in quo, quid ſi non ſit proſequuta n.4. Alia de hoc termino, n.5.& 6. De præfixione termini ad fidem ſibi præſtandam de proſequtione appellationis, n.7.

Ter-

14. Terminus Iuris ad cauſam finiendam, quis ſit, f. 637. q. 153. n. 8. vſque ad nu. 21. Vbi de fatalibus. Vide in ver. Appellatio, n. 123.
15. Terminus dandus eſt Reo ad ſe defendendum, & antequam labatur, minime ſententia contra eum eſt ferenda f. 350. q. 98. num. 1.
16. Termini, ſeu dilationes quot Reo dentur, f. 330. q. 90. n. 18.

Teſtes.

17. Teſtium tractatus diuiditur, f. 74. ante q. 25. n. 2.
18. Teſtium materia, f. 75. q. 25. vſque ad quæſt. 60.

Teſtium ante examen obſeruanda.

19. Teſtes, qui primo examinandi ſint, f. 75. q. 25. n. 2.
20 Teſtes monendi ad veritatem dicendam, f. 75. q. 25. n. 3.
21. Teſtes an oretenus prius ſint audiendi, & poſtea examinandi, f. 75. q. 25. n. 4. vſque ad n. 11. Teſtibus pro examinandis remiſſoria, & commiſſio, an concedatur. Vide in ver. Remiſſoria, n. 66. vſque 71.
22. Teſtis iurati depoſitio, integre ſcribenda eſt, tam pro, quam contra Reū, ſub pœna falſi, f. 77. q. 25. n. 12.
23. Teſtium non ſuſpectorum dicta, cauillanda non ſunt, f. 77. q. 25. n. 13.
24. Teſtes an ſuper circumſtantijs ſint examinandi, f 77. q. 25. n. 14.
25. Teſtes de loco, & tempore ſunt interrogandi, f. 77. q. 25. n. 15.
26. Teſtes de cauſa ſcientiæ ſunt interrogandi, f. 77. q. 25. n. 16.
27. Teſtes interrogentur de rei diffinitione, f. 78. q. 25. n. 17.
28. Teſtes non ſuperflue, nec cauilloſe interrogandi, f. 78. q. 25. n. 18.
29. Teſtes non poſſunt interrogari de ijs, quæ continent eorum crimina, infamiam, vel turpitudinem, f. 78. q. 25. n. 19. Sed bene de ijs, quæ reddunt eos inhabiles teſtes, n. 20.
30. Teſtium in examine cauendum eſt à ſuggeſtiuis, f. 78. q. 25. n. 21.
31. Teſtis Eccleſiaſticus, quid ſi examinetur, ſine eius Superioris licentia, f. 78. q. 25. n. 22. & 23.

Teſtium contra perſonas Oppoſitiones.

32. Teſtem an, & quando à teſtimonio repellat inimicitia, vel ei de fide minuat, f. 79. q. 26. nu. 2. vſque ad fin. q. Cauſæ inimicitię capitalis, quænam ſint, f 84. q. 27. per totam.
33. Teſtis non poteſt eſſe laicus contra Clericū, f. 78. q. 28. n. 2. Ratio redditur, n. 3. An poſſit eſſe teſtis laicus contra Religioſū, n. 4. Limitatur pluribus modis Regula à n. 5. vſque ad n. 13.
34. Teſtis amicus in cauſa amici admittitur, f. 91. q. 29. n. 2. Ampliatur nu. 3. Obijcitur, & declaratur, n. 4. Limitatur n. 5. Cum declarationibus, n. 6. & 7.
35. Teſtis domeſticus, & familiaris, quis dicatur, f. 92. q. 29. n. 9. An ad teſtificandum admittatur, nu. 10. Dum veritas aliter haberi non poteſt; n. 11. vſque ad n. 13. In fauorem Rei, n. 14. Vel ſi vtriq. parti familiaris ſit, n. 15.
36. Teſtis conſanguineus, vel affinis, repellitur, f. 93. q. 29. n. 17. vſque ad n. 22. Vbi plures Ampliationes. Limitatur à n. 23. vſque ad n. 25.
37. Teſtis habens in cauſa intereſſe, repellitur, f. 95. q. 29. n. 27. Ampliatur à n. 28. vſque ad n. 31. Limitatur a n. 32. vſque ad n. 34.
38. Teſtis repellitur in propria cauſa, f. 95. q. 29. n. 28.
39. Teſtis affectionatus, an repellatur, f. 96. q. 29. n. 35. Affectate deponens, n. 36. Animosè, n. 37. Verboſe, celeriter, moroſe, ibidem. Concubina pro ſuo concubinario, n. 38. Beneuolus, & affectionatus ſe oſtendens magis vni parti, quam alteri, n. 39. Conſors, vel habens cauſam ſimilem, n. 40.
40. Teſtis infamis, Iuris, vel facti infamia, an repellatur, & admiſſus, quam fidem faciat, f. 97. q. 30. per totam. Vide in ver. Infamia, num. 57. vſque ad num. 59.
41. Teſte de crimino ſo in communi, & de aliquibus crimino ſis in particulari, f. 101. quæſt. 31. per totam. Vide in ver. Criminoſus, n. 223.
42. Teſte de periuro, f. 105. quæſt. 32. Vide in ver. Periurus, num. 22. vſque 24.

Te-

43. Teſte de Iudæo, vel aliàs infideli, f. 107. q. 33. per totam, vide in ver. Iudæus, n. 177.
44. Teſtis ſi pro crimine ſit accuſatus, denunciatus, inquiſitus, bannitus, ſeu fuſtigatus, f. 108. q. 34. per totam. Vide in ver. Accuſatio, n. 15. Denunciatio, n. 89. Inquiſitio, n. 139. Bannitus, n. 3. Fuſtigatus, n. 82.
45. Teſte de ſpurio, berruario, hiſtrione, ſeu decocto, f. 110. q. 35. per totam. Vide in ver. Spurius, n. 81. Berruarius, n. 10. Hiſtriones, n. 3. Et Decoctus, num. 2.
46. Teſte de paupere, & vili, f. 111. q. 36. per totam. Vide in ver. Pauper, n. 7. vſque ad n. 10.
47. Teſte de muliere, f. 114. q. 37. per totam. Vide in ver. Mulier. n. 56. vſq; 59.
48. Teſte de infante, impubere, & pubere, f. 116. q. 38. per totam.
49. Teſtes inhabiles, an admittantur, f. 119. q. 39. & 40. per totas, Vide in ver. Inhabilitas, &c. n. 70. vſq; ad n. 81.
50. Teſtis, qui patitur plures defectus, an admittatur, & admiſſus, an probet, vel indicium faciat, f. 123. q. 40. n. 4. & 5.
51. Teſtes inhabiles, ſi examinentur, quantum probent, f. 125. q. 41. per totam. Vide in ver. Inhabilitas, &c. n. 73. vſq; 81. Contra producentem, an & quantum inhabiles probent, Vide in ver. Productus, n. 187.
52. Teſtium inhabilitatis exceptio, an examen impediat, vel in fine litis reponenda ſit, & quo tempore conſideranda ſit inhabilitas, f. 130. q. 42. per totam, Vide in ver. Inhabilitas, num. 80. & 81.

Teſtium contra dicta oppoſitiones.

53. Teſtis vnicus, an, & quantum probet, f. 133. q. 43. per totam.
54. Teſtes ſingulares, an, & quantum probent, f. 137. q. 44. per totam, Vide in ver. Singulares, n. 48. vſq; ad n. 53.
55. Teſtes inter ſe contrarij, an probent, & concordandi ſint, f. 146. q. 45. per totam, Vide in ver. Contrarij teſtes n. 155. vſq; 158.
56. Teſtibus hinc inde contrarijs, quibus magis credendum ſit, f. 152. q. 46. per totam, Vide in ver. Contrarij teſtes, n. 159. vſque ad num. 162.
57. Teſtis ſibi contrarius, varius, ſeu vacillans, an, & quando probet, puniatur, & qua pœna, concordetur, corrigereq; ſe poſſit, f. 158. q. 47. per totam, Vide in ver. Contrarij teſtes, n. 163. vſque 167. Varius n. 4. vſque ad n. 7. Vacillans n. 1. & 2.
58. Teſtis falſus an probet, f. 167. q. 48. per totam. Vide in verbo falſum n. 5.
59. Teſtis inſtructus, an ſit ſuſpectus, & probet, f. 170. q. 48. n. 13. vſq; ad n. 16.
60. Teſtis inveriſimilia deponens, non probat, f. 170. q. 48. n. 17.
61. Teſtis pecunia corruptus, vel alia re accepta, vel promiſſa, &c. an probet, f. 169. q. 48. n. 10. vſq; ad n. 12. Vno corrupto omnes corrupti præſumuntur, num. 10.
62. Teſtis déponens obſcure, dubie, de credulitate, de auditu alieno, aut de auditu proprio, an, & quando probet, f. 171. q. 49. per totam. Sed vide in ver. Obſcure, n. 2. Dubitatio n. 122. Credulitatis teſtis, n. 113. & 114. Auditu, &c. n. 157.
63. Teſtis cortinatus, ſeu retro parietem audiens, an probet, f. 176. q. 49. n. 31. & q. 120. n. 41. Vel videns, per vitrum, num. 142.
64. Teſtes deponentes ſine cauſa ſcientię non probant, f. 176. q. 50. n. 1. Declaratur n. 2. & 3. Ampliatur à n. 4. vſque ad n. 10. Cauſa reddenda, qualis eſſe debeat, n. 11. Declara, n. 12. Scio, quia vicinus, an ſit bona cauſa, vel ratio, n. 13. vſq; ad n. 18 Limitatur hoc, quod teſtes non reddentes cauſam ſcientiæ non probant, à n. 19. vſq; ad n. 27.
65. Teſtis deponens vidiſſe de nocte, debet dicere, quo lumine vidit, f. 282. qu. 81. n. 14. Quid ſi reſpondeat obſcurè, vel dicat non recordari n. 11.
66. Teſtis falſi pœna, f. 512. q. 125. n. 24. vſq; ad num. 27.

Teſtium contra examen oppoſitiones.

67. Teſtes examinati non citata parte, an probent, f. 182. q. 51. per totam. Vide in ver. Citatio, n. 47. & 48.
68. Teſtes non debent examinari parte præſente, f. 184. q. 51. n. 12. Nec in tur-

ba, ſed ſingulariter, n.13. Quid in cauſis ſummarijs, vt apud Regulares, n. 15. Poſſunt tamen adhiberi Aſſeſſores, vt apud nos eſt ſtylus, n.14.

69. Teſtes non iurati, minime probant, f. 185. q.52. n.2. Ampliatur n. 3. vſque ad num.12. Limitatur num. 13. vſque ad n.18. Vide in ver. Iuramentum, &c. n.262. vſq; 268. & 271.

70. Teſtis relatiue deponens ad examen primum, petens ſibi legi illud: (Conſilium in hoc datur teſti.) Vel referens ſe ad depoſitionem alterius, vel ad ſcripturam, vel deponens per porrectam ſcriptutam, dum agitur apud Regulares per viam articulorum, vel dum deponit, de peritia artis, an probet, f.189. q.53. Vide in ver. Relatiue n.47. vſq; ad num.52.

71. Teſtes examinati non debito tempore, an probent, f.191. q.54. per totam, Vide in ver. Examen teſtium, n. 35. vſque 42.

72. Teſtium, ſeu proceſſus publicatio, quando fiat, f.191. q.54. n.3. Et an poſtea teſtes examinari poſſint, num. 17. &c. Vide in ver. Examen teſtium, n. 35. vſque 37.

73. Teſtium de repetitione, f.193. q.54. à n.17. vſq; ad n.25. Vide in ver. Repetitio, n.76. & 77.

74. Teſtes examinati poſt concluſionem in cauſa, an probent, f.193. q.54. n. 15.

75. Teſtes in articulo mortis examinati, an, & quantum probent, f. 195. q.54. n.27. & 28.

76. Teſtes examinati die feriato, an probent, f.196. q.54. n.29. vſque ad n. 31. Non legitimè interrogati, reſpondere non tenentur, f.285. q.81. n.28.

77. Teſtium in tortura, ante, & poſt eam ſuggeſtio prohibita eſt, f. 200. q. 56. n. 3. Declaratur à num. 4. vſque in fi. q.

78. Teſtis aperiens viam ad inquirendum, an examinari poſſit iterum, ad hoc vt tanquam teſtis probet, f.34. q. 11. n.9. & 643. qu.13. n. 20. Teſtis an eſſe poſſit ille qui eſt in cauſa Denunciator, f.63. q.20. n.9. & 10. Vbi quid in Denunciatore neceſſario, ſeu inuoluntario.

Teſtes oppugnantur, & defenduntur à nullitatibus.

79. Teſtium contra perſonas, dicta, & examen oppoſitiones de nullitatibus, & defenſiones, f.656. q.156. n.24. vſq; ad num. 33. Vide in ver. Nullitates, num.65.

Teſtibus de Idoneis.

80. Teſtibus de idoneis, f.201. q.57. Vide in ver. legitimus teſtis n. 12. vſque ad num.16.

81. Teſtis idoneus exiſtimatur, niſi aliter in Iure inueniatur, f.79. quæſt.26. num.1.

82. Teſtis idoneus, legitimus, ſeu omni exceptione maior, quis ſit, & an vnus ab alio differat, f.119. quæſt.39. num.2. Reprobatorij teſtes, debent eſſe omni exceptione maiores, n.6.

Teſtibus de cogendis.

83. Teſtes an, & quando cogi poſſint, f. 203. q.58. per totam. Vide in ver. Cogere teſtes, n.67. & 68.

84. Teſtis iuridice interrogatus, an ſub mortali teneatur veritatem aperire, f.207. q.59. per totam; Vbi quid in dubio, &c. Vide in ver. Iuridice, &c. n. 272 vſq; ad n.275.

85. Teſtis interrogatus de delicto occulto, & ſibi tantum noto, an teneatur veritatem aperire, f.208. q.59. n.7. vſq; ad num.9.

86. Teſtis timens ſibi, aut coniunctis damnum, an teſtificari teneatur, f.209. q.59. n.10.

87. Teſtis ſponte ad teſtificandum ſe offerens, an probet, & an teneatur ſe offerre, f.209. q.60. per totam. Vide in ver. Vltroneus, &c. n.32. & 33.

88. Teſtis vt probet, citandus, monendus, vocandus, vel producendus eſt, f.209. q.60. n.2.

Teſtis Tortura.

89. Torquetur ſemel teſtis, f.364. q.103. num. 4. Dum prima vice ſufficienter fuit tortus, num. 5. Et niſi noua, & grauiora ſuperueniant inditia, num. 6.

90. Torquetur ſæpe, qui ſæpe eſt varius, f. 365. q.103. n.7. Quid in torto ſocio criminis, n.8.

Teſtium confrontatio.

91. Teſtium cum Reo confrontatio, & recognitio, f. 288. qu. 82. Vide in ver. Confrontatio, n. 116. vſq. 119.

Teſtes de fama.

92. Teſtes deponentes de fama, legitimã debent reddere rationem, etiam non interrogati, f. 218. q. 64. n. 4. Quid ſi de auditu, rationem reddant, n. 5. Plura de teſtibus de fama deponentibus, in ver. Fama mala, num. 10. vſque ad num. 27.

Timor.

93. Timor Rei, quod indicium faciat, f. 230. q. 67. n. 3. 4. & 6.

Titulus.

94. Titulus coloratus, & communis error, validant acta, f. 653. q. 156. num. 12. Quid ſi titulus coloratus deſit, num. 13.

Tranſactio.

95. Tranſactio cum offenſo, quod indicium faciat, f. 239. q. 70. num. 10. vſque ad n. 12.

Tregua.

96. Tregua, quid ſit, f. 440. q. 113. nu. 2. Vbi etiam, quid ſit pax.

Tres ſententiæ.

97. Tribus à conformibus ſententijs, an appellatio detur, f. 629. q. 150. nu. 29. Vel poſſit dici de nullitate, n. 30.

Triremes.

98. Triremium pœna, an poſſit imponi à Iudice Regulari, f. 390. qu. 108. num. 7. Vbi, ſic damnati, an verberari poſſint.

Turbatio, & Trepidatio.

99. Turbatio, quale inditium faciat, fol. 230. q. 67. n. 3. 4. & 6. Vbi idem dicitur de Trepidatione.

Tortura.

100. Torturæ tractatus, fol. 353. qu. 99. vſque ad q. 106.

101. Torturæ ſpecies, an ſit carcer, fol. 265. q. 79. n. 53. & 54.

102. Torturam inferens priuatus, qua pœna puniatur f. 265. q. 79. n. 57.

Torturam ad teſtium, & Rei communia.

103. Torturam ad teſtium, & Rei, de quibuſdam communibus, f. 353. q. 99. & 100.

104. Tortura non debet eſſe principium iudicij, & ideo ab ea iudicium inchoandum non eſt, fol. 353. ante quæſt. 99 num. 2.

105. Tortura, ſeu tormentis ſolitis vti debet Iudex, f. 354. q. 99. n. 1.

106. Tortura de funis, fol. 354. quæſt. 99. num. 2.

107. Tortura de taxillorum, ſeu ſtanghettę, f. 354. q. 99. n. 3.

108. Tortura de vigiliæ, fol. 354. quæſt. 99. n. 4.

109. Torturæ genera apud nos, f. 354. qu. 99. n. 5.

110. Torturæ funis gradus plures, f. 354. q. 99. n. 6. vſque ad n. 12.

111. Torquens indebitè Iudex, puniendus eſt, f. 356. q. 100. num. 1. Tam Reum, quam teſtes torquens, n. 2.

112. Torquens indebite Iudex, ſi Reus tortus moriatur, an puniendus ſit Iudex, f. 356. q. 100. n. 3. Si verò non moriatur, num. 4. & 5. Aut ſi tortus ſine dolo Iudicis decedat, ſed ex lata culpa, num. 6. In dubio præſumitur in fauorem torquentis n. 7.

113. Torto decedente in legitima tortura, Iudex non tenetur, f. 357. quæſt. 100. num. 8.

114. Tortura an debite, vel indebite ſit illata, quomodo probetur, fol. 357. qu. 100. n. 9.

115. Torquens Iudex, cautela vtatur, vt ipſe ſit tutus, f. 357. q. 100. n. 10.

116. Tortura dum infertur, ante, & poſt eam, ſuggeſtio probibita eſt, & inde ſecuta, nulla ſunt, fol. 200. quæſt. 56. num. 3. Declaratur multipliciter à nu. 4 vſque ad n. 11.

117. Torturans iniuſte de mandato Principis, an à pœna excuſetur, fol. 575. q. 138. n. 3.

Tortura Teſtium.

118. Tortura de teſtium, fol. 358. quæſt. 101. vſque ad q. 103.

119. Torti male teſtes nihil probant, fol. 358. q. 101. n. 1.

120. Torqueri regulariter non debet teſtis liber, f. 358. q. 101. n. 2. Nec qui teſtificari non cogitur, n. 3. Vbi exemplificatur.

121. Torqueri teſtis non debet, dum

veritas aliter haberi poteſt, f.358. q. 101. n.4.

122. Torquendi ſunt pauci inter multos, nec torquendi antequam Reus conſtituatur, f.358. q.101. n.4.

123. Torquendi dum ſunt plures teſtes, à quo incipiendum, f.358. quæſt.101. num.5.

124. Torqueri poteſt teſtis nolens fateri id, de quo ſunt inditia, quod ſit informatus, f.359.q.101.n.6.

125. Torqueri poteſt, varius, vacillans, ſeu contrarius, fol 359. quæſt. 101. numer. 7. Quamuis alia indicia non præcedant, num.8. Quid ſi teſtes ſint Sacerdotes, vel Clerici, num.9.

126. Torquentur ſæpe, qui varij ſæpe ſunt, f.359. q.101. n.10.

127. Torquetur teſtis, qui aliter dicit in iudicio, quam extra, f. 360. quæſt. 101. num.1.

128. Torqueri an poſſit teſtis poſitus in Dignitate, f.360. quæſt. 101. numer.13.

129. Torqueri an poſſit teſtis varius in non ſubſtantialibus, f.360. q.101. nu. 12. Vel dum reddit rationem variationis, n.14.

130. Torqueri vt poſſit varius, an vltra variationem requiratur, vt fateatur ſe facto interfuiſſe, f. 360. quæſt.101. num 15.

131. Torquetur teſtis ad maculam purgandam, f.360. qu.101. n.16. Puta infamiæ, ibidem.

132. Torquetur teſtis, qui ſponte vadit ad examen, aut dum dicit inuériſimiliter, non recordari, aut non ſcire, f. 360. q.101. n.17.

133. Torquentur teſtes in inquiſitione generali, ſine alijs inditijs, dum veriſimiliter ſunt informati, & tamen negant, f.361. q.101. n.18.

134. Torquetur teſtis nolens iurare, vel reſpondere, f.461. quæſt.101. num. 19.

135. Torquetur teſtis de mendacio conuictus, f.361. q.101. n.20.

136. Torquetur, qui confitetur facto interfuiſſe, & ait nihil vidiſſe, f.361. q. 101. n.21.

137. Torquetur teſtis depones ſuper puram negatiuam, f.361. quæſt.101. num.22.

138. Tortus teſtis non præcedentibus indicijs, vel alijs neceſſarijs, eius dictum, nec ſibi, noc alijs nominatis nocet, f.361. q.101. n.23.

139. Tortura antequam teſti inferatur, an ei dandæ ſint defenſiones, & copiæ indiciorum, f.361. q.101. num.24. vſque ad n.27.

140. Tortus teſtis, non interrogetur ſuggeſtiuè, f 362. q.102. n.2. vſque ad num.5. Vide in ver. Suggeſtio, n.100 vſque ad n.105.

141. Tortura teſtis debet eſſe moderata, f.363. quæſt. 102. num.8. & etiam Rei, dum eſt in alienum caput, num.9. aliàs ſi eſſet exceſſiua purgarentur inditia negotij principalis, ibidem. Moderata item debet eſſe, dum infertur ad maculam tollendam num. 10. Nec non dum infertur veriſimiliter informatis, numer.11.

142. Torturæ modus Iudicis arbitrio remittitur, & quomodo Iudex regulare debeat ſuum arbitrium, & in benigniorem partem inclinare, f.364. qu. 102. nu.12.

143. Tortura teſtibus iam data, quatuor conſideranda ſunt, f. 364. quæſt. 103. nu.1.

144. Tortura dum fuit illata teſtibus, an ratificatio neceſſaria ſit, f.364. quæſt. 103. num.2. Fieri debet ad bancum Iuris die ſequenti, n.3.

145. Torquetur tantum ſemel teſtis, f. 364. q.103. n.4. Quando prima vice ſufficienter tortus fuit, num.5. Et niſi noua, & grauiora ſuperueniant inditia, n.6.

146. Torquetur ſæpe, teſtis ſæpe varius, f.365. q.103. nu.7. Quid in torto ſocio criminis, n.8.

147. Tortus teſtis, dum in tortura dicit contrarium, eius, quod dixerat extra torturam, quodnam dictum attendatur, f.365. q.103. num.11. vſq; ad num.18. Extra torturam, dum ſibi contrarius eſt teſtis, dictum primum attenditur, n.10.

Torti

riue, vel Fratribus eiuſdem Conuentus palam legi ſubeat, vel dum hoc aliquando non eſſet expediens, ſingulis examinandis ſuam notificet authoritatem. Proceſſum verò inchoabit, vt ſequitur.

157. In nomine Domini. Amen. Die 6. Decembris 1649. in noſtro Conuentu Spoleti.

Forma procedendi á Iudice delegato.

Acceptis nuper à R.P.F. Prudentio de N. Concionatore Religionis N. Patentibus literis Admodum R.P.Seraphini de N. Generalis eiuſdem Ordinis, manu ipſius ſubſcriptis, & Generalatus officij ſigillo munitis, ſub dat. Romæ die 4. Decembris 1649. Quibus præfatus P.Prudentius, Delegatus, ſeu Commiſſarius Generalis inſtituitur in cauſa, & cauſis contra F.Diſcolum de N.laicum noſtri Ordinis, prout latius in eiſdem Patentibus literis, quæ incipiunt, R.P. F. Prudentio de N. & deſinunt; F.Seraphinus de N. Generalis Religionis N. quas inſimul cum denunciatione, de qua in iiſdem mentio fit, incipiens; Denuntio io F. Zelante, & definit; Io F. Zelante da N.denuntio come di ſopra; Idem Pater Commiſſarius, iuſſit hic inſeri in actis, prout, &c. *(Vel dicatur; Quarum tenor eſt talis. R. P. F. Prudentio, de N. &c. & hic deſcribantur ad literam Patentes literæ.)*

158. Commiſſione ergo per P. F. Prudentium prædictum, iuxta præfatas Patentes literas acceptata; & plurimum de integritate P. F. Fidelis de N. Sacerdotis. confiſus, ipſum in eius ſibi Actuarium elegit: Decreuitque; prout præſenti decreto decernit in cauſa, & cauſis ſibi commiſſis procedere, informationes ſumendo, teſtes examinando, & alia, prout de Iure præſtando, omni, &c. In quorum, &c.

Electio Actuarij, & decretū de procedendo.

Ita eſt. F. Prudentius de N. Commiſſarius Religionis N.

Ego F.Fidelis de N. Sacerdos Ordinis N. Actuarius.

Reliqua præſtanda à Commiſſario, ſeu à Iudice Delegato, ſumenda erunt ex formulis in ſupraſcriptis Praxibus ab Ordinario vtendis.

Reliqua præſtanda à Delegato.

---

159. *Tempore viſitationis, cum, de Iure communi, totum externum regimen contentioſum Prouinciæ pertineat ad Viſitatores Generales; Ad Prælatos autem inferiores Prouinciales, & Conuentuales ſpectet tantum voluntaria iuriſdictio, vt declarat, & probat Leza. in ſum. to. 2. c. 13. n. 28. citans Portel. in dub. Regul. verſ. Prouincialis, in addit. ad add. Et de his agit Sanc. li. 3. de matrim. diſp. 8. Ideo, ſi cauſa, vel cauſæ præſertim incboata, vel inchoatæ committenda, vel committendæ fuerint, vt forma habeatur, contiguè ſubnectitur hic.*

Regimen contetioſum pertinet ad Viſitatores.

160. Die 12. Decembris 1649. in noſtro Conuentu N.Panormi.

Cum Reu. P.Petrus de N.Prouincialis huius Prouinciæ Panormitanæ Religionis N.in aduentu noſtro ad hāc Prouinciam viſitādam, in hoc proceſſu, cauſam, & cauſas præſentaſſet, contra F. Diſcolum de N. laicum noſtri Ordinis, cum omnibus in eodem proceſſu actitatis; Non valentes per noſipſos grauioribus viſitationis curis præpediti, neque per noſtrum ordinarium Conſultorem, multipliciter pariter occupatum, cauſam, &

Commiſſio Superioris Maioris, dum viſitat Prouinciam, facta Prouinciali ad proſequendum proceſsū.

cauſas has proſequi,ea diligẽtia,qua decet. Mandamus prædicto P.Prouinciali, vt ipſe,vel ſolus,vel cum vno,vel cum pluribus,vel cum omnibus RR. P.P. Diffinitoribus huis Prouinciæ, vſq; ad ſententiam diffinitiuam excluſiuè,prout de iure,&c. eam proſequatur,omni, &c. In quorum, &c.

Ita eſt. F. Seraphinus de N. Generalis Religionis N.

Vel ſi viſitans ſit Generalis Viſitator, ipſe ſubſcribat.

Locus ✠ Sigilli.

Suprascripta Commiſſio regiſtranda erit in calce proceſſus à Prouinciali iam incepto.

Commiſſio cauſæ in proceſſu iam inchoato.

161. R P. Prudentio de N. Concionatori Religionis N.& Guardiano Panormitano,F.Seraphinus de N.Generalis eiuſdẽ Ordinis. Cum contra F.Diſcolum de N. laicum noſtræ Religionis,in genere ſubornationis coram nobis denunciationes præſentatę fuerint,& proceſſus de noſtro mandato inchoatus;optantes maturè,vt rerum grauitas expoſcit vlterius procedi:Cũ grauiorib. negocijs præpediti, per nos ipſos id præſtare non poſſimus,neq; per R.P.qui iã proceſſum inchoauit,alijs curis occupatus:Confiſi de tua integritate,doctrina,atq;induſtria,tibi pręfatas cauſas cõmittimus,& mandamus,&c.*Dic reliqua,vt hic ſup.n.*155.*in ſigno* *

Forma de legãdi exa men teſtium.

162. DIe 14.Decembris 1649. in noſtro Conuentu N. Panormi. Cũ nobis F. Petro de N. Prouinciali Religionis N.huius Prouinciæ,ad eorũ,quæ in hac cauſa,& cauſis agitatur,veritatẽ inueniendam, opus ſit dominę Mariæ de Bonis Panormitanę teſtimonium recipere,nec facilè nobis ſit eandem perſonaliter adire,aut ad nos eam vocare. Viſum eſt iuxta noſtras Inſtructiones,ob rationabiles cauſas,duos Fratręs ad domum d.dominę deſtinare,qui prudenter,& cautè ibidem, vel in alio congruenti loco,veritatem ab eadem audire ſatagant. Cui muneri obeundo cum P.F.Maturum de N.Concionatorem, idoneum cognoſcamus, eundẽ ad prædictã præſenti decreto deſtinamus;iniungẽtes ei,vt ſocio ad id ſibi benè viſo aſſũpto, eò ſe cõferat,ibiq;preſẽs mãdatũ eſequatur,& hoc ſub præcepto S.Obed. Ita cẽſemus,deſtinamus,& mãdamus hoc, & omni,&c.

Ita eſt. F. Petrus de N. Prouincialis Religionis N.

Ego F. Fidelis de N. Sacerdos Religionis N. Actuarius.

---

163. V*Sque huc propoſita ſunt iudiciales formulæ, quibus,in proceſſibus vti valemus,dum in eis de certis criminibus agitur; ſupereſt modo, vt formulæ inſinuentur iudiciales in actis vtendæ, in dubijs delictis.*

164. In nomine Domini, Amen.

Viſum,& repertum fuit per me Actuarium infraſcriptum,præſente

R.P.

R. P. Petro de N. Prouinciali Religionis N. Marchiæ, cadauer F. Diſcoli de N. laici eiuſdem Ordinis, in puteo demerſum, vel in ſua cella extinctũ (*Si aliqua ſigna veneni, aut vis illata apparuerint, explicentur*) iacens ſupinum, indutum, habitu Religionis N. & habens apud ſe in ſacculo dextero caligarum tres nummos argenteos, vulgo detti paoli; in ſacculo verò ſiniſtro cultrum ferreum, longitudinis vnius palmi, & vltra, &c. (*Hic deſcribantur pro opportunitate alia deſcribẽda reperta in cella defuncti iuxta formas ſupra traditas in Prax. 1. n. 6. 7. & 8. & in Prax. 3. n. 5. & 6.*) Quibus omnibus nos infraſcripti fuimus præſentes, & omnia proprijs oculis vidimus. Dat. in noſtro Conuentu Fani, die 17. Decembr. 1649. *Hic adnotentur ſubſcriptiones Prouincialis, teſtium, & Actuarij. Vide ſupra in hac Praxi num. 8.* Viſitatiõ corporis delicti, cũ delictũ eſt dubium.

---

165. *QVando in prædicto cadauere inuenirentur aliqua ſigna veneni; cũ non ſemper ex cauſa extrinſeca, videlicet, ex cibi, potuſq; veneno admixti ſumptione venenum contingat, verum etiam ex corpore male affecto, ex aeris, vel humorum corruptione contractum, vel ex alia cauſa, vnde incognitum eſſe poſſit, non expertis, quid iudicandum ſit: Iudex ante omnia iubeat ab Actuario, omnes maculas, & earũ qualitates, quantitates, & loca corporis, quibus cadauer fuerit maculatũ, corã duobus teſtibus deſcribi. Inde vocato vno, vel pluribus peritis Medicis, cadauer viſitari curet, qui ſeparatim iuxta ſequentem formam interrogari poterunt dum ſine ſcandalo, &c.*

166. Die 17. Decembris 1649. in noſtro Conuentu Fani.

Coram R. P. Petro de N. Prou. N. Marchiæ, vocatus fuit Excel. D. N. de N. Doctor medicinæ ætatis ſuę annorum 55. & delato ei iuramento, cui rogatus ſe ſubiecit, de veritate dicenda, prout iurauit, tactis ſacris Scripturis, ad oportunas interrogationes reſpondit, vt infra. Forma interrogãdi Medicos, de veneno dũ dubitatur.

Interrog. Se habbia conoſciuto F. Diſcolo da N. laico N.

Reſp. Padre sì; l'hò conoſciuto.

Interrog. Se habbia cognitione della compleſſione di quel Frate?

Reſp. L'hò conoſciuta molto bene, hauendolo medicato più volte.

Tunc P. Prou. iuſſit oſtendi eidem cadauer d. F. Diſcoli, & Interr. Se riconoſca, di chi ſia queſto cadauero, & che veda, ſe cõforme alla ſua profeſſione di medicina ritroui in eſſo qualche inditio, ò congiettura della cauſa della ſua morte?

Qui D. Medicus diligenter perſpecto eodem cadauere denudato, in omnibus, & ſingulis eius partibus,

Reſp. Io non poſſo dar certo giuditio della cagione della morte di F. Diſcolo da N. della voſtra Religione, il cui cadauero io conoſco beniſſimo, ch'è queſto, mà hò gran ſoſpetto, che ſia morto di veleno, atteſe le macchie, delle quali è ripieno tutto queſto cadauero, & particolarmente mi danno grand'inditio di veleno le macchie, che quì ſi vedono intorno alla regione del cuore.

In-

Interro. Se ſia in queſto ſoſpetto inchinato più ad vnā parte, che all'altra, ò pure ſia indifferente.

Reſp. Conforme alla mia profeſſione, io deuo ſoſpettare molto probabilmente dalli detti ſegni, viſti nel d. cadauero, che F. Diſcolo ſia morto di veleno; & à queſta parte inchino.

Interrog. Se gl'occorre di dir'altro.

Reſp. Padre nò; & relectum cōfirmauit, & propria manu ſubſcripſit.

Io N. de N. Medico affermo quanto di ſopra.

Ego F. Fidelis de N. Sacerdos Religionis N. Actuarius.

167. Die 18. Decembris *1649.* in noſtro Conuentu N. Fani.

Forma interrogandi teſtes, cum delictum, e.g. veneni, eſt dubiū.

Coram præfato R.P. Prouinciali Religionis N. vocatus fuit in teſtem P.F. Verus Sacerdos eiuſdem Ordinis ætatis ſuæ annorum 50. Religionis verò 30. & delato ei iuramento de veritate dicenda, prout iurauit tacto pectore, ad opportunas interrogationes reſpon. vt infr.

Interrog. Se habbia conoſciuto F. Diſcolo da N. laico della noſtra Religione?

Reſp. Io l'hò conoſciuto viuo, & alcuni giorni ſono viddi cauare dal pozzo dell'horto di queſto Conuento il ſuo corpo morto.

168. Interr. Se sà, che detto Frate Diſcolo, quando viueua haueſſe inimicitia con alcuno.

Reſpon. Queſto Frate era vniuerſalmente mal voluto, per eſſer molto inſolente, & particolarmente io oſſeruai, che fece molte brighe con F. Riſſoſo da N. laico N., nelle quali ſi diſſero parole ingiurioſe.

Interrog. Se ſiano conſapeuoli altri delle dette brighe?

Reſpon. Sono coſe publiche in queſto Conuento, & trà gl'altri io mi ricordo, che furono preſenti alle loro brighe gli PP. FF. N da N. & N. da N. quando ſingolarmente, dopò molt'ingiurie detteſi reciprocamente, F. Riſſoſo ſi morſicò il deto indice della mano deſtra, e diſſe; Te ne farò pentire.

169. Interrog. Se il ſuddetto defonto patiſse di malinconia?

Reſp. Era tanto malinconico, che niente più, come ſi vedeua apertamente.

170. Interrog. Se sà, che detto defonto auanti, che ſia ſtato ritrouato dentro il pozzò, patiſſe qualche infermità?

Reſpon. Haueua vna gran febre, che gli accrebbe la malinconia grandemente, e lo canaua ſpeſſo di cerceruello facendogli dire molti ſpropoſiti, come hò viſto, e ſentito io, e lo ſanno il P.N. da N. noſtro Guardiano, F.N. da N. Infermiero, & anco gl'altri Frati della famiglia.

171. Interrog. Se auanti, che detto F. Diſcolo s'infermaſſe, ſappia egli, ch'haueſſe mangiato qualche coſa nociua?

Reſpon. Io non lo sò.

Int. Se sà, chi portaſſe da mangiare à F. Diſcolo, mētre era infermo?

Reſp. Io sò, & hò viſto più volte, che F. N. da N. Infermiero gli prepa-

148. Torti ſi fuerint pluries teſtes, ſemper attenditur vltimum dictum in tortura, fol. 366. quæſt. 103. num. 12. Quid dum teſtis torquetur, vt principalis quo ad ſe, & teſtis quo ad alios, num 14. Dictum 2. in tortura debilitatur à primo dicto, num. 15. Quid dum ex dicto 2. in tortura periurium reſultat, & an tortura periurium purget, num. 16. Quod dictum, primum, vel ſecundum attendatur in teſte debite, vel indebite torto, num. 17. Et quid ſi primum dictum ſine tortura eſſet pluries geminatum, n. 18.

149. Tortus teſtis perſiſtens in dicto, cenſetur dixiſſe puram veritatem, fol. 367. quæſt. 103. num. 19. Quamuis eſſet teſtis inhabilis, qui tortura habilitatur, n. 20.

150. Tortura vnum tantum defectum purgat, f. 367. quæſt. 103. nu. 21. Non tamen vnum defectum inimicitiæ, num. 22.

151. Tortura indebite, & non ſufficienter illata, prædicta non operatur, f. 367. q. 103. n. 23.

152. Torquendi an neceſſario ſint teſtes infames, f. 99. q. 30. n. 11.

153. Tortura an purget periurium, f. 106. q. 32. n. 7.

154. Tortura purgat inhabilitatem teſtis, f. 121. q. 39. n. 11.

Tortura Rei.

155. Tortura de Rei, f. 368. q. 104. vſque ad q. 106.

156. Torqueri Reus non poteſt, ſine legitimis inditijs, fol. 368. quæſt. 104. num. 2. Qualia eſſe debeant talia inditia, num. 3. & 4. Inditia remota per duos teſtes probanda ſunt, num. 5. Qui debent eſſe omni exceptione maiores, num. 6. Etiam in atrociſſimis, num. 7. Et conteſtes num. 8. Quid in inditio proximo, n. 9. Vnum indicium remotum ad torturam non ſufficit, n. 10. Niſi eſſet valde inferens delictum, num. 12. Cum adminiculis, num. 11

157. Torquere non poteſt Iudex Reum ſine inditijs, quamuis haberet amplum arbitrium, nec de mandato Principis, f. 370. quæſt. 104. num. 13. Neque in exceptis, & atrociſſimis criminibus, num. 14. Nec leuiter, nec factis, imo nec verbis terrere, nu. 15. In controuerſa hac materia de territione, factis, ſiue verbis, diſtingue, vt n. 16.

158. Tortura illata ſine inditijs, ſi confiteatur Reus, confeſſio nulla eſſet fol. 370. quæſt. 104. num. 17. Etiam in delictis difficilis probationis, & exẽplificatur, n. 18.

159. Torquendum ad Reum, adminicula ſine inditijs non ſufficiunt, fol. 371. quæſt. 104. num. 19. Neque conſcientia cuiuſcunque Iudicis, qui vidit Reum delictum committentem, num. 20.

160. Torquentur ſine indicijs, cuſtos rei furatæ, caupo, vel ſimiles perſonæ, fol. 371. quæſt. 104. num. 21.

161. Torqueri, & interrogari, an poſſit de alijs furtis fur inſignis, vel ordinarius, de vno furto confeſſus, fol. 371. q. 104. n. 22.

162. Torqueri an poſſit Reus, qui præciſe non reſpondet, vel ſe refert ad id quod ſcriptum eſt, vel reſpondet tantum per verba dubia, aut per verbum credo, fol. 371. quæſt. 104. num. 23. & 26. Si in hac tortura Reus delictum fateatur, condemnari poteſt, n. 24. An Reo ſit concedenda dilatio ad reſpondendum, vel ſine ea, reſpondere nolens, ſit torquendus, num. 25.

163. Tortura an ſit inferenda ex indicijs, nempe an inditia ſufficientia ſint ad torturam arbitrio Iudicis remittitur, f. 372. q. 104. n. 26.

164. Torqueri poteſt Reus legitimis præcedentibus inditijs, f. 373. quæſt. 104. num. 28. Dummodo conſtet de corpore delicti, num. 29. Et auditus ſit in ſuis defenſionibus, nu. 30. Quid ſi in defenſionibus inditia euacuentur, num. 31.

165. Torquendus non eſt conuictus, fol. 373. quæſt. 104. n. 32. Et conuictus tortus, ſi neget, an aliquo modo poſſit puniri, num. 33. Reſolutio dubij, n. 34.

Tor-

166. Tortura dum non eſt illata ſuper delicto, ſed ad alium finem, f.374. q.104. num. 35.

167. Torquendus an ſit Reus, vel extraordinarie puniendus, & quomodo, dum minime eſt conuictus, ſed grauiter inditiatus, f. 374. quæſt. 104. num.36.

168. Torquendus non eſt Reus, niſi prius ſit conſtitutus, f.375. q.104. n.37. Et decretum de torquendo eſt præmittendum, n.38.

169. Torturæ circa decretum, quædam notanda, f. 375. quæſt. 104. num. 39. vſque ad num. 42. In decreto torturæ Reo repreſententur inditia omnia contra ipſum exiſtentia, ibidem.

170. Torquendus eſt Reus, non pro quolibet inditio, ſed ſuper omnibus inditijs, f.375. q.104. n.40.

171. Torquendo de Reo, à decreto, an appellatio detur, f. 375. quæſt. 104. n. 41. & 42.

172. Tortura non eſt inferenda poſt comeſtionem, niſi poſt ſpatium adnotatum, f.376. q.104. n.43.

173. Torturam inferens Iudex, merum imperium habere debet, f.376. q.104. num. 4.

174. Torqueri an poſſit priuilegiatus, f. 376. q.104. n.45. & 46.

175. Tortura in quibus delictis inferri poſſit, f.376. q.104. n.47.

176. Torquendus quis prius ſit inter plures inditiatos, fol. 377. quæſt. 104. num.48.

177. Tortus Reus, generaliter, & parce interrogandus eſt ad ſuggeſtionem cauendam, f. 377. quæſt. 105. num.2. Etiam palliata ſuggeſtio cauenda eſt, num.3.

178. Tortus Reus pro complicibus, quomodo de ijs ſit interrogandus, f. 377. quæſt. 105. num. 4. Et cum proteſtatione; Sine præiudicio conuictorum, confeſſorum, vel ſententiæ contra Reum latæ, n.5.

179. Tortura Rei in tempore, & in modo moderata eſſe debet, fol. 378. quæſt. 105. num. 6. Tempus torturæ non excedendus, num. 7. Quid dum Reus torquetur, vt teſtis, num. 8. Non inueniantur noui modi torturæ, num.9.

180. Torti Rei confeſſio in tortura facta, non ſufficit ad condemnationem, niſi ratificetur, fol. 378. quæſt. 106. n. 2. Ratificata verò confeſſio quantum valeat, num. 3. Ratificatio debet eſſe expreſſa ad bancum Iuris num. 4. Extra locum torturæ, num. 5. Et ex quanto interuallo, num. 6. & 7. Ratificatio requiritur etiam in confeſſione adminiculata, facta in tortura, num. 8. Quamuis præceſſiſſet extraiudicialis confeſsio, num. 9. Sed contra num. 10. An in tortura leui, robuſto illata, ratificatio requiratur, num. 11. Seu illata Reo in flagranti reperto, num.12. Poſt confeſsionem, & ante ratificationem, quomodo cuſtodiendus ſit Reus, n.13.

181. Tortura Rei ſine nouis inditijs repetenda non eſt, fol. 380. quæſt. 106. num. 14. Quæ inditia primis fortiora eſſe debent, n.15. Diuerſi generis, ſeu ſpeciei, n.16.

182. Tormentorum ex indebita repetitione confeſsio extorta, non valet, f. 381. q.106. n.17.

183. Torturæ repetitio ſine nouis inditijs, dum prima vrgentia inditia erant, an licita ſit, fol. 381. quæſt. 106. num. 18. Vel dum Reus non fuerat ſufficienter tortus, n.19.

184. Torquendus an iterum, & quomodo ſit Reus ſi nolit ratificare cum iam ſit confeſſus, f. 382. quæſt. 106. num. 20. Quid ſi Reus nolens ratificare alleget metum tormentorum, vel confeſsionis errorem num. 21.

185. Tortura eodem die repetenda non eſt, fol. 382. quæſt. 106. num. 22. Obijcitur num. 23. Soluitur obiectio, quod continuatio torturæ eodem die licita ſit, non repetitio, num. 24.

186. Tortura, quando repetenda eſt, decernatur in depoſitione à tormento, ſine præiuditio, &c. fol. 383. quæſt. 106. n.25.

187. Tortura vltra tertiam vicem non repetatur, fol. 383. quæſt. 106. num. 26.

188. Torturam repetens Iudex ſucceſſor, computare debet datam ab anteceſſore, fol. 383. quæſt. 106. num. 27.

189. Torturę vis eſt, vt in ea perſiſtens, puram veritatem dixiſſe præſumatur, fol. 383. qu. 106 num. 28. Reus in negatione perſiſtens in tortura, inditia purgat, num. 29. Etiam in fauorem complicum, ibidem.

190. Tortus Reus, & in negatione perſiſtens, an abſoluendus ſit, fol. 383. q. 106. n. 30. vſque ad n. 32.

191. Tortura vnum tantum defectum purgat, fol. 384. quæſt. 106. n. 33.

192. Tortura, quantum habilitet ſocium criminis, fol. 384. quæſt. 106. n. 34.

193. Tortura quantum habilitet Reum, examinatum, vt teſtem, dum eſt inimicus, f. 384. q. 106. n. 35.

194. Torqueri poteſt Reus, qui contra ſe habet famã cum alijs inditijs, f. 223. q. 64. n. 26. Quid in delictis difficilis probationis, num. 27. Vel in fama vehementi, n. 28.

195. Torturæ, an, & quando ſit locus in incertitudine delinquentis, f. 580. qu. 140 n. 3. Vide in ver. Defenſio, n. 28. in fin.

196. Tortura, an poſſit inferri ex indicio inimicitiæ, f. 229. q. 66. Vide in ver. Inimicitia, n 85.

197. Torturari, an poſſit Reus ex ſola fama, vel dum cum fama ſunt etiam adminicula, f. 233. q. 68. per totam.

198. Torti ratificatio, quando non requiratur, f. 658. q. 156. n. 41.

V

Vacillans.

VAcillans, quis dicatur fol. 158. qu. 47. nu. 2. An, & quantum vacillans probet, n. 4.

2. Vacillatio Rei, an, & quale indicium faciat, f. 159. q. 47. n. 3, 4. & 6.

Vagus.

3. Vagus, & apoſtata, quando ſit Religioſus, f. 539. q. 130. n 15.

Varius.

4. Varius à vacillante, inconſtante, & titubante, in quo differat, cum deſcriptionibus, &c. f. 158. q. 67. n. 1.

5. Variatio non datur ſine mendacio, ſed mendacium datur ſine variatione; f. 158. q. 67. n. 2.

6. Variatio Rei adminiculata, indicium facit ad torturam, f. 160. q. 67. n. 7. Ampliatur, n. 8. & 9. An autem ſola variatio indicium ad torturam faciat, n. 10. 13. & 14.

7. Varius teſtis, an probet, puniatur, & qua pæna, an concordetur, corrigereq; ſe poſſit, f. 146. q. 45. & 47. Vide in ver. Contrarij teſtes, n. 155. vſque ad num. 157.

Venenum.

8. Venenum, dum prætenditur datum, quomodo conſtare debeat de corpore delicti, f. 39. q. 12. n. 17. & 18.

9. Veneno commiſſum homicidiũ, morte naturali punitur, f. 404. q. 111. nu. 6. Quid in ſolo attentato, n. 7.

10. Veneni in delicto, an præſumptiua probatio ſufficiat, f. 404. q. 111. n. 8.

11. Venenum ſi detur à Clerico in Sanctiſſimo, vel alio modo, &c. f. 419. qu. 111. n. 76.

Venia.

12. Veniam petens Reus coram Iudice, an dicatur delictum fateri, f. 309. q. 85. n. 16. Vel petens gratiam, ibidem; Seu ſubſcribens ſe gratiæ, & miſericordię, n. 17. & 18.

Verba, & Verbalis.

13. Verba præciſa Rei, an ſint in actis ſcribenda, f. 279. q. 81. n. 2.

14. Verbis iniurioſis pluribus an plures debeant correſpondere pænæ f. 392. q. 108. n. 24. vſque ad n. 27. & q. 125. n. 3. f. 509.

15. Verbalis iniuriæ pæna, f. 509. q. 125. per totam; Vide in ver. Iniuria, nu. 86. vſque ad n. 115.

Verboſe.

16. Verboſe reſpondens teſtis, f. 97. q. 29. num. 37.

Veritas.

17. Veritatem negans Reus legitime interrogatus, non punitur, ſed peccat; & mendacium, quod indicium faciat cõtra eum; qui inter Regulares incidit in caſum reſeruatum, f. 280. qu. 81. nu. 8.

18. Veritatem cum negante Reo, quomodo ſe gerere debeat, Iudex, f. 280. q. 81. num. 8.

Veri-

19. Veritatem, qui negauit Reus indebite, an poſt ſententiam teneatur ſe retractare, f.280.q.81.n.9.& 10.

20. Veritatem fateri non tenetur Reus non legitime interrogatus, f.285.q.81.n. 27. Ampliatur n. 28. vſque ad n.40. Vide in ver. Reſpondere, num. 79. vſque 87.

21. Veritatem an fateri teneatur Reus, dum dubitat, an legitime interrogetur, f.285. q.81. nu. 30. Vel dum Reo non innoteſcunt copiæ teſtium depoſitionum, n.31. vſque ad n.36. Quid apud Regulares, nu. 37. & 38. Vel ſi Reo tantum in genere manifeſtata ſint acta, num.39. Conſilium datur Reo, vt æquiuocet, n 40.

22. Veritas illatæ iniuriæ, an excuſet, f.511.q.125.n.17.

Verſutus.

23. Verſutus, vt clare deponat, & deprehendatur, curandum eſt, f.282.q. 81.num.15.

Vexandus.

24. Vexandus Reus non eſt. Vide in ver. Moleſtari, n.39.& 40.

Vicarius.

25. Vicario exiſtente ſuſpecto, an etiam Epiſcopus ſuſpectus ſit, & econtra, f.11.q.6.num.3.

Vigiliæ tortura.

26. Vigiliæ tortura, f.354.quæſt.99.n.4.

27. Vigiliæ tortura per quot horas infeiatur, f.378.q.105.n.7.in fine.

Vilis.

28. Vilis teſtis, Vide in ver. Pauper, n.7. vſque ad n. 10.

Vis.

29. Vim paſſus in nefando, non pun tur f. 471.q.117.n.12.

Viſitator.

30. Viſitator ad vniuerſitatem cauſarum, an poſſit ſubdelegare, f.3. qu.2. num.6.

31. Viſitator Generalis an ſit Ordinarius, f.5.q.3.n. 2. vſque ad n.6.

Vltroneus.

32. Vltroneus teſtis non probat, præſertim in criminalibus, f.209. q.60. nu.1. Ampliatur n.2. vſque ad n.4. Vbi an teſtis vltroneus ſit torquendus, & quid agendum, vt probet.

33. Vltro ſe offerre, an aliquando teneatur teſtis, f.210.q.60.n.9.

Vnicus.

34. Vnicus teſtis, quis dicatur, f.133.q. 43.n.2.

35. Vnicus teſtis non probat plene, ſed ſemiplene, f.133. quæſt. 43. num. 3. Ampliatur numer. 4. vſque ad numer.19. Limitatur à num.20. vſque ad n.25.

Voluntas.

36. Voluntas mere interna delinquendi, in foro fori, non punitur, f.551. qu. 132.n.13.

Votum.

37. Votum caſtitatis ſolemne habens ſolutam cognoſcens, an ſacrilegium committat, f.468. q.116. n.41. vſque ad num.45.

38. Vota procurantes in electionibus Regularium, qua pæna puniantur, f.523.quæſt.127. per totam. Vide in ver. Electio, num.6. vſque ad numer. 19.

Vox.

39. Voce priuatus appellans, concurrere poteſt, f.641.q.154. n.8.

Vſurarius.

40. Vſurarius teſtis repellitur, f.104. qu. 31.n.14.

Vtilitas.

41. Vtilitas, & neceſſitas huius Epitomes, in Præf. ad lect.

Vulneratus, & Vulnerans.

42. Vulneratus mortaliter, ſi moriatur, ex vulnere obijſſe præſumitur, & de homicidio vulnerans tenetur, f.423.q. 111.n.96. Quamuis mors ex interuallo ſequuta ſit, n.97.

43. Vulnus mortale, vel non mortale, quod dicatur, f.422.q.111.n.95.

44. Vulnus ſequuta morte, in dubio an mortale præſumatur, f.423.q.111.nu. 98. Quid in vulnere omnino mortale, ibid.

45. Vulnerans an teneatur de occiſo, dum vulneratus obijt culpa Medicorum, vel ex malo regimine, f.424.q. 111. num.99. Quid dicendum ſit in ordine ad irregularitatem, n.100.

46. Vulnerans non tenetur de homicidio, dum conſtat vulnus non fuiſſe

morta

mortale,f.424.q.111. num.101. Quamuis intra paucos dies ſequatur mors, num.102.

47. Vulnus dum eſt in dubio, an mortale fuerit, vtrum teneatur quis de homicidio, f.425. q.111. num.103.

48. Vulnus an ſit mortale, vel non, ex coniecturis dignoſcitur, f.425. q.111. nu.104. Et remittitur arbitrio Iudicis, qui ad rite arbitrandum, quid perpendere debeat,n.105. Sequatur in hoc Iudex relationem Medicorum; Et quomodo occurri poſſit fraudibus, & corruptionibus peritorum; quibus an credendum ſit, & an vnus ſufficiat, ibid.

49. Vulnus, an mortale fuerit dignoſcitur ex præcipua temporis coniectura, f.425.q.111. nu.106.

50. Vulneratus, quia nunquam conualuit, eſt alia coniectura &c. f.426. qu. 111. num.107. Vel econtra dum conualuit, num.109. Aut dum ſupetuenit dolor magnus, & continuus, num. 108.

51. Vulneris, percuſſionis, vel aggreſſionis pænæ apud nos, f.426. q.111. nu. 110. De Iure verò communi, Vide remiſſiuè, n.111.

Vxor.

52. Vxorem ducentis pæna Ordinati in Sacris,f.460.q.115. num.33. vſque ad num. 36.

Finis Indicis Rerum Teoriæ.

PRIMA PARS
EPITOMES,
SEV COMPENDII
Teorìæ
VARIARVM QVÆSTIONVM,
Et communium opinionum Cauſarum Iudicialium Regularium.

PRÆLVDIA.

PRAELVDIALES, ſeu proæmiales ſequentes decem quæſtiones præmittendas duxi, tum quia ea, quæ in ipſis tractantur, ante alias Iudiciales quæſtiones prænoſcenda ſunt, tum etiam quia aptiorem locũ alium de tali ſubiecto diſſerendi in tota hac Teorìa, non facilè quis inueniet. Et ad quatuor cauſas, Efficientem, Materialem, Formalem, & Finalem, omnia, quæ in iiſdem recenſentur, redigi poſſunt; vt liquido in progreſſu harum proœmialium decem quæſtionum patebit. Et ab Efficienti iudicij cauſa, quæ eſt ipſe Iudex, initium meritò ſumendo; Quæritur,

Qualis, & quotuplex ſit Iudex Regularium. Quæſt. 1.

2. SVmmariè Regulariũ Iudex erudiatur, qualis ipſemet eſſe debeat; Nempè iuris peritia ornatus, ſecundùm DD. *in l. certi iuris, C. de iudic. & in cap. cum in cunctis, de elect.* Aliàs enim turpiter Iudicis officio fungeretur *l. 2. §. ſeruus ff. de orig. iuris.* Et à Iudice ſummo Deo, grauiter — Qualis e ſe debe Iudex R gulariu

 plo-

plectendus eſſet, teſte *D.Tho. p. 2. q. 76. a.2.*; Veri, & recti cupidus; Perſonarum minimè acceptator; Qui æquitate, non ira, neque odio ducatur; Humilis, & charitatiuus; Prudens, ita vt ex vna parte, non palpet criminoſos, nec eorum vulnera vſq; ad finale iudicium incurata ſeruet, vt ait D.Hieron. *in Synopſe*; Dum enim vnus corripitur, vt dicit D. Greg. *in Regiſtro*, plurimi emendantur; Et ex alia parte, non ſemper ſeuerus ergà quoſcumque delinquentes ſe gerat, ſed iuxtà eundem Greg. *in 19. Moral.*; Regat diſciplinæ rigor manſuetudinem, & manſuetudo ornet rigorem; vt nec rigor ſit rigidus, nec manſuetudo diſſoluta. Hæc de qualitate Iudicis Regularis; Cuius legitima poteſtas, & iuriſdictio pro indubitabili ſupponēda eſt; de qua plenè Miran. *in Manu. Prælator. prima p. quæſt. 13.* & plenius *in ord. iudiciario per plures quæſtiones, ſignanter quæſt. 2.* Quotuplex igitur ipſe ſit, videamus, iuxtà propoſita.

Eius iuriſdictio.

3. Triplex Iudex Regularium eſt; Ordinarius, Delegatus, & Arbiter; cui triplex iuriſdictio, ſeu poteſtas correſpondet; Ordinaria, Delegata, & Arbitraria. De Ordinaria agitur in Decretali, *tit. de offic. Ordin.* De Delegata, *in tit. de officio, & poteſtate Deleg.* Et de Arbitraria, *in titulo de Arbitr.*

Quotuplex ſit dictus Iudex.

4. Nonnulli ad prædictas tres iuriſdictiones Acceſſoriam addunt, quæ Iudici acquiritur erga aliâs non ſibi ſubditum, ratione criminis commiſſi in loco ſuæ iuriſdictionis, contra quem procedere poteſt, & eum condemnare, vt tradit, probatq; Clar. *in §. fin. q. 38.* cum communi DD.; ſed meo iudicio, ſuperfluum eſt, tribus propoſitis aliud ſuperaddere membrum, cum hæc Acceſſoria iuriſdictio ſemper redigatur ad Reum ſubijciendum Ordinario, vel Delegato, & conſequenter in omni caſu talis iuriſdictio Ordinaria, vel Delegata erit.

5. Subnectam hic vnicum verbum de Arbitro; Iudex Arbiter, qui & Compromiſſarius dicitur, eſt ille, qui ex conſenſu litigantium in Iudicem eligitur, vt habetur in Decretali, *in tit. de Arbit. & in 2. q. 6. c. à Iudicibus, & in c. peruenit, & in c. Si Sacerdos eodē tit. & in l. 1. ff. de Arbit.* de quo latè Azor. *in Inſtit. mor. lib. 13. c. 12. par. 3.* vbi ait, quòd talis tenetur in ferenda ſententia ſeruare iuris ordinem: Secus autem Arbitrator, qui tantùm æquitatem iuris naturalis ſeruare debet. Veniamus ad Iudicis Ordinarij, Delegatiq; tractationem.

Quis Ordinarius, & quis Delegatus Iudex dicatur, & an eorum quilibet ſuam valeat iuriſdictionem delegare, Quæſt. 2.

1. Regula prima ſit. Iudex Ordinarius ille dicitur, qui beneficio legis ſuam habet auctoritatē, ſecundùm Azor. *in Inſtit. mor. par. 3. lib. 13. c. 12.* ſeu ille, qui ab vniuerſitate eſt electus, & à Superiore confirmatus, vt vult Franc. Arret. *in pract. c. 1.*; Vel eſt ille, qui ex natiuo, non datiuo nomine poteſtatem habet, ita Gabr. *in 4. diſt. 15. q. 6. ar. 1.*, Valent. *to. 3. d. 5. q. 1.* Tolet. *lib. 5. inſtit. c. 56. n. 5.*

Quis Iudex Ordinarius ſit.

n.5. & hinc eſt, vt notat Bouer. *in di. rect. par. 1. cap. 4.* quòd Iudex Ordinarius appellatur, qui ſuo iure, non alieno beneficio iudicandi poteſtatem habet. Quis ſit Iudex Ordinarius, tradũt etiam Innoc. & Hoſtien. *in c. cum Eccleſiarum de offic. Iud. Ordin.* S. Antonin. *in p. 3. tit. 9. §. 1. tr. 5.* Sylu. *in ver. Iudex,* Dec. *in rub. de off. Deleg. n. 2.* & Alciat. *in rub. de offic. Ordin. n. 5.*

Quis Iudex Delegatus ſit. 2. Regula ſecunda ſit. Delegatus Iudex dicitur ille, qui ex alterius cõmiſſione authoritatem habet, cuius vices gerit, *c. ſanè, &c. cum olim de offic. & pot. Iudic. Deleg. & toto tit. eodem in 6. & l. 1. ff. de offic. eius, cui mand. eſt iuriſd.* Huiuſmodi verò Delegatus, vt ait Sylu. *in ver. Delegatus, & Miran. in ord. iudic. q. 2. art. 9.* deriuationem talis nominis habet, à delego, quòd idem ſignificat, ac vices meas alicui committo, prout tradit etiam Abb. *in rub. de off. & pot. Iud. Deleg.*

Ordinarius poteſt delegare. 3. Regula tertia ſit. Dubio procul, in omni caſu Ordinarius ſuam poteſt alteri iuriſdictionem delegare, vt eſt *tex. in cap. cum Epiſcopus, de off. Iud. Ord. in 6.* & non ſolùm in parte, ſed etiam in toto; & licèt de iure cauſæ criminales meri, & mixti Imperij non poſſint delegari, vt tradunt DD. *in l. 1. ff. de off. eius, cui mand. eſt iuriſd.* vbi Dec. *n. 28.* & Curt. Iun. *n. 21.* tamen hodie, ex generali conſuetudine, oẽs cauſę indiſtinctè ab Ordinarijs delegãtur, vt teſtatur Clar. *in § fi. q. 41. in pr.*

Delegatus an poſſit ſubdelegare. 4. Regula quarta ſit. Delegatus Iudex niſi infirmitate, vel alia iuſta cauſa detineatur, ſubdelegare non poteſt, vt ait Sylu. *in ver. Delegatus num. 12. & eſt text. in l. cum Prætor ff. de iudic.* quòd præſertim procedit, dũ in commiſſione delegationis, perſonę induſtria electa eſt, ſicut regulariter fit per illã clauſulã (confiſi de tua induſtria, doctrina, &c.) vel per aliã ſimilem clauſulam, *gloſ. recepta in cap. cum cauſam de appel. & text. in l. cum Prætor §. 1. ff. de iudic.* quod maximè procedit in Delegato ab inferiore Prælato ad vnam cauſam, quam proculdubio ſubdelegare non poteſt.

5. Limitatur primò, regula 4. vt Delegatus poſſit abſolutè ſubdelegare, dum ei talis facultas à Delegãte conceſſa eſt, & ad vnam, & ad plures, & etiã ad vniuerſitatem cauſarũ, itaut vnã tãtùm quoq; ſibi delegatã, poſſit ſubdelegare, iuxta tenorẽ ſuæ Cõmiſſionis, *gl. in l. Is, cui de off. Deleg. in 6.* Nau. *in c. placuit n. 7. de pęn. diſt. 6.* quod procedit etiam in Delegato ab inferiore Ordinario, Alph. de Leone *recoll. 9. n. 131.* vbi teſtatur de cõmuni, citans Sanch. *de matr. lib. 7. diſp. 31. n. 6.* Graff. *in append. lib. 1. c. 7. n. 44.* & Vgol. *de offic. & poteſt. Epiſ. cap. 36. §. 7. verſ. excipitur.*

6. Limitatur ſecũdò, regula quarta in Delegato ad vniuerſitatẽ cauſarum, qui dummodo non ſit electa induſtria perſonę, per dictam clauſulam (confiſi, &c.) vel ſimilem, ſubdelegare poteſt, non quidẽ ad vniuerſitatem cauſarum ſibi commiſſarum, ſed ad aliquam, ſeu aliquas cauſas, *gl. in c. cum cauſam de appel.* iuxta dictã *l. cum Prætor*: Et hinc ſequitur, quod Delegatus P. Generalis ad vnã Prouinciam, dum non eſt electa induſtria perſonæ, ſubdelegare poterit, non ſolum vnam, vel alteram cauſam, ſed etiã multas, imo omnes cauſas vnius, vel alterius Conuentus, in quo licèt Quid dicendum in viſitatione ad vniuerſitatem cauſarum.

ſint plures cauſæ, nihilominus in ordine ad talem Delegantem, dici poteſt, vna tantũ cauſa delegata, nempè viſitatio vnius, vel alterius Conuentus: Et eadem ratione videtur ſimiliter dicendum, quòd Delegatus vnius Conuentus, vnam, vel alteram illius Conuentus cauſam delegare poſſit, licèt non omnes.

Quid in Commiſſario Generali ad cauſam.

7. An autẽ Delegatus à Principe, vt apud nos eſt P. Generalis, poſſit vnã cauſem criminalẽ ſibi cõmiſſam ſubdelegare, cõtrouerſum fuit apud DD. vt ait Clar. *in* §. *fi. q. 41. verſ. in Delegato:* Et in hac controuerſia *gl. in l. vnica C. qui pro ſua iuriſd. verſ. iudicandus,* tenet partẽ affirmatiuam, quam eſſe magis communem teſtatur Paul. de Caſtr. quem refert, & ſequitur Vant. & illi ſe ſubſcribit Iaſ. & ita in curia Delphica ſeruari dicit Guido Papæ, *locis citatis ibid.* à Clar. Sed in cauſa meri, & mixti Imperij negatiuam tenuit Iocob. de Arena, & eam tãquam tutiorem ſequutus eſt Alberic. dicens, dictam gl. cõmuniter reprobari, quòd d. Iacob. credit verum ante aduentum Bar. Et de obſeruantia negatiuè in Francia atteſtatur Boer. & Mediolani Clar. loco citato; Subdens quòd cum in his cauſis ſemper eligatur induſtria perſonæ, videtur valde abſurdum, delegatam cauſam ſubdelegare; Et fusè conſentit Menoch. *de arbitr. iud. q.* 54. quibus ego libenter conſenſum præbeo.

8. De materia huius q. Boer. & Aret. *vbi ſup.* & Miran. *in ord. iud. q.* 2. *art.* 4. 5. 9. *&* 12. Et præſertim de Delegato latiſſimè pertractat Decian. *in tr. crim. to. 1. lib. 4. c.* 25. necnon Guazz. *defenſ.* 13. *per totam.*

Quis Ordinarius, quis verò Delegatus Iudex apud nos habeatur, Quæſt. 3.

Quis ſit Iudex Ordinarius apud nos.

Regula prima ſit. Apud nos imò apud omnes Regulares, intra Ordinem, primus, & ſupremus Iudex Ordinarius eſt Capitulũ Generale, conſtans ex capite, & ſuis membris, toto tẽpore quo celebratur, ità ſentit Suar. *to. 4. de Relig. lib. 2. c. 8. n. 4.* dicẽs, quod ſupremum tribunal Religionis nõ eſt Generalis, ſed Capitulum Generale, addens *n.* 8. quod Capitulum Generale Religioſorũ eſt ſupra ipsũ Generalem: Et in eiſdem locis notat idem auctor, conſequenter maiorem ipſo Generali auctoritatem Generale Capitulum habere, eo quod Generale aſſiſtente, ſtatuta perpetua Capitulum Generale cõdere poteſt, etiam contra ſuffragium ipſius Generalis; qui ſine ſuffragijs maioris partis Capituli hoc præſtare non poteſt: His conſentiens Leza. *to.* 2. *c.* 12. *num.* 6. ait conceptis verbis, Generalẽ ſubditum eſſe Capituli Generalis, & ſubſcribens Sanctes Romanus *in c.* 8. *Regulæ Minorum, verſ. ſi dee*, poſt Cordubã ait, Capitulum Generale, maioris eſſe auctoritatis, quàm Generalis; & hinc eſt, quod vt cum quatuor Magiſtris, Vgo, Petro Io. & Cord. notat Sanctes, *ibid. verſ. & oltrà,* Generalis non poteſt irritare, ſeu mutare ordinẽ aliquem Generalis Capituli, cuius eſt ſubditus. Secundus Ordinarius Iudex intra Ordinem eſt dubio procul Generalis. Tertius eſt Capitulum Prouinciale toto tempore, quo celebratur, quod ſe habet ad Prouincialem, ſicut Capitulum Ge-

Generale ad Generalem, vt obſeruat Sanctes loco proximè citato. Quartus quilibet Prouincialis. Quintus eſt Guardianus, qui per electionem, ſeu potius per prouiſionem à Prouinciali, & Diffinitoribus in dignitate conſtituitur, & fit verè Prælatus, ſubditos habens, vt animaduertit Gemin. *in c. nullus de elect. in 6. vbi* gl. & Syluelt. *in ver. Delegatus n.* 3. Vltra prædictos in numero Ordinariorum in locum decedētium ſunt Commiſſarius Generalis, & Prouincialis, qui poſt obitum eorundem illis in officijs ſuccedunt; Tales enim Commiſſarij propriè non delegantur, ſed ità inſtituti ſunt per leges noſtras Municipales, nempè Cōſtitutiones in Capitulo Generali editas; Vnde ab vniuerſitatem electi dicuntur; Probatur ſupradictos habere ordinariam iuriſdictionem, nam ſicut Abbates habent ordinariam iuriſdictionem in ſuos monacos, *c. ea, quæ de ſtat. monach. & ibi.* Panorm. ſic ſupradicti Superiores Regularium, ordinariam poteſtatem habent in ſuos fratres, Abb. *in c. ne Religioſi, de Regular.* & tradit Specul. *in tit. de offic. Ordin. §. 1. & not. Bouer. in direct. p. 1. c. 4*, & in his non eſt difficultas; ſicut nec etiam; Quod ſup. Ordinem, Iudices Ordinarij ſint Eminentiſſimus Protector, Sac. Cong. ſup. Regulares, & ſuper omnes, Sum. Pōt.

An Procurator Curiæ, vt Commiſſarius Generalis, & Viſitator Generalis ſint Ordinarij.

2 Sed an noſter Procurator Curiæ, vt Commiſſarius Generalis; nec non Viſitator Generalis permanens, vel non permanens, ſint Ordinarij, vel Delegati, non ita liquet.

3 Partem affirmatiuam, quòd ſcilicet Procurator Curiæ, vt Commiſſarius Generalis apud nos ſit Ordinarius, tenet Bouer. *vbi ſupra* §. *porrò*, vbi eidem tribuit ſecundum locum inter Iudices Ordinarios; & ibidem quarto loco inter Ordinarios enumerat Viſitatores Generales permanentes. Negatiuam verò ſuſtinet Franc. Arretin. *in prac. in c. 1.* vniuerſaliter Commiſſarium, & Viſitatorē Generales inter Delegatos enumerans, cui ſe ſubſcribit Bouer. *ibidem in* §. *Iudices*, in Viſitatore non permanente, qui à Generali mittitur ad aliquam Prouinciam viſitandam. Nam Commiſſarij, & Viſitatores generales, ſiue permanentes, ſiue non permanentes ſint, non natiuam, ſed datiuam poteſtatem habent, tantam, quantam eis P. Generalis dat, & conſequenter, iuxta ea, quæ dixi *in q. 2. n. 1.* eorum iuriſdictio, vt datiua, non Ordinaria, ſed Delegata eſt dicenda; & eadem ratio viget in Procuratore noſtro Curiæ, vt eſt Commiſſarius Generalis, qui iuxta recentem declarationem factam in Capitulo noſtro Generali, ampliorem, vel ſtrictiorem auctoritatem Commiſſarij habet, in quantùm eidem à P. Generali datur, & non vltra, vnde etiam eius auctoritas datiua videtur dicenda, & merè Delegata.

4 Concluſio tamen ſit. P. Procurator Curiæ apud nos, vt Commiſſarius Generalis; imò etiam quilibet Viſitator, ſeu Commiſſarius Generalis, ſiue permanens, ſiue non, ſi non ſint Ordinarij, ſaltem eorum auctoritas in multis iuriſdictioni Ordinariorum comparatur: Ratio eſt, quia apud nos, Generalis eſt velut Princeps Religionis noſtræ, vt notat Bouer. *in d. cap. 4. & Arret. in praxi in fin. cap. 1.*

*cap.*1. Et iuriſdictio Delegati à Principe, iuriſdictioni Ordinarij comparatur; talis enim iure proprio videtur iuriſdictionem habere, vt tenet Squillans *in tract. de priuil. Cleric. c.*2. *num.*31. ex Pyrr. Alph. Et hinc eſt in comprobationem noſtræ concluſionis, quòd ſi à Delegato ab inferiore appelletur, non ad Delegantem appellatur, ſed ad eum, ad quem appellaretur, ſi Delegans tuliſſet ſententiam, *l.*1. §. *vlt. ff. ſi quis, & à quo*: Et tamen a Delegato Principis ad ipſum Principem Delegantem appellatur, vel ad Præfectum Prætorij, *l. præcipimus* §. *huic C. de appell.*

5. Et ad rationem ad oppoſitum allatam *hic n.* 3. reſponderi poteſt, quod dato, prædictos Commiſſarios, & Viſitatores eſſe Delegatos, tamen quia eorum delegatio eſt à Principe, ideſt à Generali, cum eorum iuriſdictio ſit, vt dicebamus, Delegati à Principe, comparatur iuriſdictioni Ordinarij, licet non in omnibus.

6. Pro concordia propoſitæ controuerſiæ, & diſcordantium opinionum, poſſumus dicere: Quod etſi Commiſſarij, & Viſitatores Generales, verè Delegati ſint; tamen quia eorum delegatio à Principe eſt, poſſunt aliquo modo dici Ordinarij, cũ eorum iuriſdictio, vt probatum eſt, Ordinarij iuriſdictioni comparetur; imò maiorem iuriſdictionẽ habeant, quocunque Ordinario, *c. ſanè de offic. Deleg. & notat* Farin. *q.*18. *n.*49. At in re tam graui, cum hic punctus controuerſus, ambiguuſq; ſit, tutius erit, vt quantum fieri poteſt, Delegati à P. Generali, ſe vt Delegati gerant, non autem vt Ordinarij, nè eorum gerenda in ambiguo ponantur.

7. Regula ſecunda ſit. Apud nos Delegati habentur infraſcripti, nempè. Commiſſarius conſtitutus à Prouinciali, eo abſente, vel infirmante, ſeu alia ex cauſa, ſiue ſit ad aliquas cauſas, ſiuè ad vniuerſitatem cauſarum. Item Vicarij locorum abſentibus Guardianis. Itẽ Cuſtodes, Guardiani, & Vicarij eorum, dum ſecundum noſtrum Modum procedendi *in c. p.* §. *in grauioribus*, proceſſum de grauioribus, vel grauiſſimis delictis formant, & de conſilio Diſcretorum, dum fuga timetur, in carcerem ad cuſtodiam detrudunt in vrgenti aliquo caſu, in quo Prouincialis præſentia haberi non poteſt, vt adnotauit Bouer. *in direct. par.* 1. *c.*4. §. *Iudices*, & non diſſentit Franc. Arret. *in prax. c.* 1. Et cum in his nulla ſit controuerſia, alia non eſt opus probatione. *Quis Iudex Delegatus ſit apud nos.*

8. An autem prædicti Ordinarij, ſeu Delegati Iudices valeant, vel non delegare, ſeu ſubdelegare, quilibet *ex regulis tertia*, *& quarta in q.*2. *hic ſupra*, deducere facilè poterit.

9. Vnum tãtum ſubnectam; quod licet de iure, Vicarij Guardianorum, vniuerſaliter delegare, & alios Vicarios conſtituere non poſſint; Tamen ſecundum vſum, & conſuetudinem noſtræ Religionis, quando Guardiani abſentes ſunt, dum Vicarij de Cõuentu exeunt, vel infirmitate impediti ſunt, ſeu alia iuſta cauſa, conſtituere poſſunt Subuicarium, nè Conuentus ſine Rectore, & Vicario Domus remaneat; In hac enim re ſecundum communem DD. & præſertim Speculat. *in tit. de offic. Ordin.* conſuetudini multum tribuendum eſt. *Vicarius Guard. delegat. vniuerſaliter*

Poſſet

10. Poſſet hic agi de Conſeruatore, qui Iudex eſt Delegatus, à Papa Regularibus datus, vt eorum iura, bona, & priuilegia ab iniurijs defendat, vt not. Leza. *to*.2.*c*.10.*n*.2.*qui in ſequentibus per totum illud caput* de tali Conſeruatore agit; Sed ad eundem Leza. lectorem remitto, nec non ad Rodr. *to*.1. *in quæſt. regul. q*.65. Cum apud nos parum ad rem ſit hæc materia, de qua plenè etiam alij auctores, vbi ſupra à Leza. relati pertractant.

De Conſeruatore remiſſiue.

11. De materia huius quæſtionis agunt Bouer. & Franc. Arret. *locis hic ſupra relatis*.

De duratione, & probatione iuriſdictionis Iudicis Delegati, & quomodo eius patentes literæ ſint interpretandæ. Quæſt. 4.

Delegati iuriſdictio quã ſum durat.

1. Regula prima ſit Iuriſdictio Delegati durat vſque ad tempus à Delegante taxatũ, vel quouſque ab eodem reuocetur, vel Delegans moriatur, ſeu deponatur; Depoſitus.n. in hoc mortuo æquiparatur, *c. adijcimus* 16.*q*.16. ſiue ab officio ceſſet, dummodo res ſit integra, vt tenet, & late probat Squillans *in tr. de priuil. cleric. c*.2.*n*.93. *& ſeq*. vbi declarat, quando res dicatur integra, vel non.

2. Sed ſi res non eſset integra, vt quia auctoritate Delegati facta eſset citatio, vel alius actus iuridicus in cauſa, iuriſdictio non expiraret per mortem, per depoſitionem, neq; per ceſſationem ab officio Delegantis, ſecundum Vant. *in tr. de nullit. rubr*. 14. *quæ eſt vlt. n*.71. Et Squill. *vbi ſupr*. Qui præſertim, *num*. 112. docet, quod quando Delegato ſunt cõmiſsæ plures cauſæ per modum vnius, quamuis illæ cauſæ inter ſe connexæ non ſint, vt in delegatione ad vniuerſitatem cauſarum vnius loci, vel ad generalitatem cauſarum, tunc in citatione in particulari cauſa facta, efficitur, vt res nõ ſit integra, quoad omnes cauſas ita commiſsas, & ſic, quoad eas, perpetuatur iuriſdictio, nec expirat per mortem, depoſitionem, vel ceſſationem ab officio Delegantis; Vnica .n. cenſetur commiſſio facta, *l. ſcire debemus ff. de verb. oblig. &* ita in ſupradictis tenet Bar. *in l. more ff. de iur. om. iudic. n*.14. Iaſ. *n*.56. Dec. *n*.56. & alij, quorum opinionem probabilem teſtatur Sanch. *de matrim. lib*.8. *diſp*.28. *num*.27.

3. Secunda Regula ſit; Ad probandam iuriſdictionẽ Delegati (deficientibus patentibus literis, quarum oſtenſione regulariter probatur, vt e.g. ad ſuſtinendam eius ſententiã, contra quam opponitur nullitas iuriſdictionis) ſufficit probatio delegationis, vel per teſtes, vel per partium confeſſiones; vel habeatur recurſus ad Delegantem, qui ſe delegaſse declaret; *gl. in ver. ſine reprehenſione, in cap. cum olim, il primo*, vbi Abb. *in fine de priuileg*. Vel ſufficit probatio, quod pars fuerit præſens, & non contradixerit, dum ſententia, vel alius actus iuridicus ferebatur; Vel probetur diuturnitas temporis; Vel pronuntiatio Delegati facta de ſua competentia; Hæc omnia Vant. *vbi ſupr. num*. 8. *&* 42. Vel ſi officialis ſit magni Principis Delegatus ſufficit quod ipſe aſſerat ſe ha-

Quomodo probetur Delegati iuriſdictio.

habuiſſe iuriſdictionem, *cap. nobilis 97. diſt.* quem textum ita intelligi debere declarat Rota Romana *deciſ. 714. in antiquis, quæ incipit, Nota quod non creditur*, vt refert, & ſequitur Vant. *ibid. num. 43.* & in defectu prædictorum, probetur per teſtes, quod notoriè, ſciente, & tolerante illo, qui poterat delegare ſententiã tulit, vel alia Acta iudiciaria fecit, Vant. *ibid. n. 47.* quod etiam procedit, ſi mandatum iuriſdictionale inſufficiẽs appareret, Vant. *n. 44.* vel ſaltem probetur, quod communis eſſet error, ideſt publicè reputaretur pro Iudice, & ad illum tanquam ad talẽ ab omnibus recurſus haberetur, *l. Barbarius ff. de offic. præt. & not.* Vant. *num. 46.* quod intellige dummodo non deſit etiam titulus coloratus, vt ex illo textu obſeruant ſcribentes.

Literæ patentes delegationis quomodo ſint interpretandæ.

4. Regula tertia ſit. Quamnis patentes literæ delegationis ſtrictè ſint interpretandæ, dum lædunt ius commune, vt notat Vant. *ibi num. 64. poſt DD. in c. 1. de reſcript.* Nihilominus, quando parum, vel nihil ius commune offendunt, latiſſimè interpretari debent, & ex lato ſignificatu verborum; Vant. *num. 65.* Vnde Delegatus Principis, (Ad audiendum) videtur Delegatus etiam (Ad diffiniendum;) & Delegatus (Ad exequendum,) ſi negotium non fuiſſet examinatum, & cognitum per Delegantem, cenſetur Delegatus etiã ad cognitionem, quaſi præambulam ad executionem, Vant. *ibi poſt* Bart. *in l. à Diuo Pio in princ. de iudic.* & Delegatus ad vnam cauſam, videtur Delegatus ad quãlibet illi incidentem; & ſic in incidentibus, & acceſſorijs non eſt neceſſaria commiſſio ſpecialis idem poſt Bal. *per illum tex. in l. fin. C. vbi, & apud quem:* & hinc eſt, quod Iudex cauſæ appellationis, abſque alia ſpeciali commiſſione cognoſcit de nullitate, tanquam de incidenti, & acceſſorio, idem poſt Bal. *in l. 1. C. quando prouocare non eſt neceſſe:* & cauſa ſimpliciter commiſſa, intelligitur tam Ciuiliter, quam Criminaliter, Bal. *in add. Spec. in tit. de iudic. deleg. verſ. cauſa ſimpliciter;* & inſupèr intelligitur commiſſa, nedum quoad cognitionem, ſed etiam quoad deciſionem, Bar. & alij *in l. à Diuo Pio in princ. ff. de iudic.*

5. Sub ſimplici ergo commiſſione cauſæ, regulariter includuntur omnia, ſine quibus iuriſdictio explicari, & cauſa cognoſci non poſſet, *l. 2. ff. de iuriſdictio. omn. iud.* Idcirco Iudex datus ſuper aliquo negotio, de omnibus dependentibus, incidentibus, emergentibus, annexis, & connexis, ſine quibus negotium cõmiſſum commodè expediri non poſſet, cognoſcet, gl. *in c. cum dilectus de arbitr.* plura Fely. *in c. præterea de offi. Deleg.* Latius hęc omnia Vant. ibid. *à n. 66. vſque ad 70.*

An Iudices Regulares ſuorum ſubditorum cauſas iudicare valeant, & debeant. Quæſt. 5.

Iudices Regulares, an, & quas ſuorum ſubditorum cauſas iudicare poſſint.

1. Regula ſit, Poſſunt, & debent Iudices Regulares, de quibus ſupra actum eſt, ſuorum ſubditorum cauſas cognoſcere, & iudicare, Graff. *p. p. deciſ. lib. 3. c. 5. n. 13* 2. *per c. irrefragabile de off. ordin. Lez. to. 1. c. 18. n. 15.* Legitimorum enim

Iudicum

Iudicum authoritatem habent, vt probat Bouer.*in direct.p.p.c.*4.

2. Ampliatur regula, vt leuia, & grauia crimina, iuxta declarationem *infra ponendam q.8. num.3.& 4.* omnes Iudices, & ſuperiores Regulares, etiam Guardiani, & Vicarij locorum poſſint, & debeant cognoſcere, & iudicare, ſine ſtrepitu, & figura iudicij, omni appellatione remota, abſq; proceſſu, & vllo ſcripto, nec non ſalutaribus pœnitentijs corrigere, ita habetur *in noſtro modo proced. in cap.*1.§. *in leuibus*, concordant Far. *q.*21.*n.*133.S. Antonin., quem ſequitur Bouer.*in cap.6. verſ. porro*, & determinant Summi Pontifices *in c. ad noſtram c. reprehenſibilis, & c. cum ſpeciali* §. *porro de appel.* Niſi excederent correctionis modum, quia tunc appellare liceret, *c. de priore de appel.* & not. Abb. Bouer. & alij *in d. verſ. porro*.

3. Limitatur primò regula, vt in grauioribus, & grauiſſimis iuxta declarationem, de qua *infra q.8.n.5. & 6.* Generales tantummodo, & Prouinciales Miniſtri, ac eorum Delegati procedere valeant, apud nos, formato proceſſu, vt dicetur *infra q.8.n.9. vbi n.*10. adnotatur, in caſu vrgenti procedere poſſe etiam inferiores.

Iudices Regulares non ſe ingerant in cauſis ad Sanctum Officium ſpectantib.

4. Limitatur ſecundò regula, vt Iudices Regulares nullo modo ſe ingerere poſſint in cognoſcendo, vel iudicando in crimine hæreſis, vel in alio delicto ad Sanctum Officium Inquiſitionis ſpectante; Vnde vbi Inquiſitio viget non poſſunt Iudices Regulares accipere in talibus cauſis Accuſationem, Denunciationem, informationem, neque proceſſum vllo modo formare; Cum Paul. V. *Conſtitutione, quæ incipit, Romanus Pontifex, edita anno* 1606. Regularibus omnibus ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ ipſo facto incurrendæ, & alijs pœnis, vt priuationis, &c. hoc inhibuerit, ita vt nullo prætextu dictas cauſas cognoſcant, iudicent, aut in ipſis procedant, ſed ad Inquiſitionem referant, ſtatim ac crimen animaduerterint, vt notat Bouer. *in Direct. par.p. c.*5. *in princ.* & Leza. *to.*1. *c.*18. *n.*18.

5. Et propterea ſi præſentetur aliqua Denunciatio, ſeu Accuſatio, in qua tangatur aliquid, licet per accidens, ad Sanctum Officium ſpectans, Iudex talem Denunciationem, vel Accuſationem, nullatenus admittat, vel accipiat, nec aliquod decretum acceptationis, vel reiectionis faciat; Sed oretenus, & extraiudicialiter poterit inſinuare præſentanti, vt quę ad Sanctum Officium ſpectant, non ſibi, ſed Patri Inquiſitori deferat; De reliquis verò, ad Sanctum Officium non pertinentibus, vt aliam Denunciationem componat, & ſibi porrigat.

6. Sed quid aget Iudex, ſi in examine alicuius teſtis, ſeu Rei detegerit nouum delictum ad Sãctum Officium attinens? Vel ſi idem delictum, de quo iam inceptus eſt proceſſus, ex aliqua circunſtantia ad Sãctũ Officium in progreſſu proceſsus eiuſdẽ ſpectare detegatur? Exempli gratia. Denunciatus eſt ſimpliciter ſacerdos, de ſolicitatione ad turpia alicuius mulieris, deinde in examine teſtis alicuius, vel Rei detegitur, talem ſolicitationem fuiſſe

in actu ſacramentalis confeſſionis, quod ad Sanctum Officium ſpectare, dicetur, *infra q.122.n.2.* In ſimilibus caſibus ego vidi quoſdam Regulares Iudices, quamuis aliàs admodum peritos in non leuibus anguſtijs, neſcientes, quomodo ſe gerere deberent; alios autem non leuiter erraſſe. Quod tutius eſt, ſi voluerit Iudex præſtare, in primo propoſito caſu, nempe, dum in examine teſtis, vel Rei nouum detegitur crimen ad Sanctum Officium ſpectans; Oretenus Actuario inhibeat, ne vllo modo talia in Actis inſerat, cum ea ad eius non ſpectent tribunal, moneatque teſtem, ſeu Reum, vt deferenda deferat ad Sãctum Officium Inquiſitionis; Et ipſemet Iudex ad eumdem Sanctum Officium referenda referre non negligat; Et ita ſe gerendo, poterit ſine periculo in reliquis proceſſum proſequi. E contra verò, ſi ad prædictum Officium ſpectantia, in Actis adnotari permitteret, ad vlteriora pergere, neq; in alijs Iudex valeret, totuſq; proceſſus propalandus, deferenduſq; eſſet ad Tribunal Inquiſitionis, Inquiſitore ita iubente, prout ego mandari vidi ab Illuſtriſſimo Inquiſitore Regni Neapolitani, qui habito proceſſu quorundam Regularium, in quo diuerſa delicta, præter id, quod ad Sanctum Officium ſpectabant, continebantur, facultatem permittere noluit proſequendi proceſſum in cæteris criminibus, niſi poſt longum temporis ſpatium, & expedito ab eo prius proceſſu, cauſaq; terminata ad Sanctum Officium ſpectante, cum non leui incommodo, & detrimento cauſæ ad Regulare Tribunal pertinentis. In ſecundò verò caſu propoſito, videlicet, dum in delicto, de quo agitur, circunſtantia reperitur ad Sanctum Officium attinens, &c. A tali cauſa prorſus abſtineat, in eaq; nullo modo ſe ingerat, cum nec de iure poſſit, vt dictum eſt.

7. Limitatur tertiò regula, in crimine læſæ Maieſtatis, in quo ſolus Princeps, vel ab eo Delegatus procedit, & iudicat, vt probabitur *infra q.106.n.4.*

8. Limitatur quartò regula, vt Iudex quicunque Regularis legitime, vt ſuſpectus recuſatus in aliqua cauſa, eamdem cognoſcere, & iudicare minimè poſſit, vt probandum, & declarandum erit *in ſequenti q. 6.*

An, & ex quibus cauſis Iudex criminalis recuſari poſſit, Quæſt. 6.

1. Regula ſit prima Iudex criminalis tamquam ſuſpectus recuſari poteſt, glo. *in c. qualiter, & quando, & ibi* Marian. Soc. *n.* 78. qui teſtatur de communi *de accuſat.* Clar. Tuſch. & Guaz. *defen.1.c.19.n.11.* Menoch. *lib.2. de arbitr. iudic. caſ.152. & eſt textus in l. apertiſſ. C. de iudic. & in c.2. requiris de appel.* Quod procedit etiam apud Regulares, Victori. & Bouer. *in direct. p.3. c.1. verſ. id igitur, vbi* ait hoc eſſe indubitatum apud omnes, Nec non Farin. *in Frag. crim. littera I. n.686.* vbi de communi iuriſtarum, & Canoniſtarum; *& num.687.* probat regulam procedere in ciuilibus, & in criminalibus. Iudex criminalis. vt ſuſpectus recuſatur

2. Ampliatur primo regula prima, vt procedat non modo in Iudice Dele-

Ampliatur regula prima, vſq; ad n. 14.

Delegato, ſed etiam in Ordinario, qui recuſatus, vt ſuſpectus, amouetur in totum, ita Coſta *de ſubſid. remed. n.7. & ſeq. remed.*1 3. *per tex. in c.licet de foro compet. c. ſuſpicionis de offic. Deleg. & c.cum ſpeciali de appell.*Maſcar. Lancell. & Guaz.*defen.* 1.*c.*19.*n.*12.qui concordantes alios inducit,& teſtatur,ita ſæpius declaraſſe Sac. Cong.ſuper Epiſc.& probat hoc procedere de iure Canonico,cum de iure ciuili ordinarius recuſari non poſſit, ſed detur ei Adiũctus; Subdens *n.*13.de conſuetudine Iudicem criminalem per ſuſpicionem penitus amoueri, de qua ſunt teſtes Bal.Baiar.Menoch.& alij ab eo inducti; *& ibid. not.*quod Romæ Ordinarius ſuſpectus, vel remouetur, vel ei datur Adiunctus iuxta qualitatẽ ſuſpicionis; nec eſt in vſu electio arbitrorũ,vt dicit Baiar. ab eo relatus. Sed ſi in Ordinario cui Adiunctus datur ſuſpicio in totum non ceſſet, etiam de iure ciuili remouetur in totum,ſecundũ Bar.Carauit.& Guaz.*n.*35. At Far. vult, & cumulat concordantes *in Frag.crim. lit.I.* de iure ciuili procedere negatiuam *n.*732. de iure Canonico affirmatiuam *n.*734. *Vide n.*742. *cum ſequentibus*.

Ordinario ſuſpecto, anttiã eius Vicarius ſuſpectus ſit.

3. Et hic nota,quod,dum Ordinarius eſt ſuſpectus, etiam eius Vicarius ſuſpectus eſt,& econtra, dum viget eadem ratio, Bal.Io.Ant. de Nigr. & Guaz. *n.*53. Quod non eſſet,dum cauſa ſuſpicionis non concerneret Epiſcopum, & Vicarium, Maſcar. Io. Ant. de Nigr. qui concordantes inducit,& Guaz.*num.*83. Abſolute autem Capic.& Tuſch.*relati ibidem* à Guaz.tenẽt,quod dum ſuſpectus eſt Epiſcopus, & eius Vicarius ſuſpectus ſit, & ſubſcribunt Fely. Maranta,& Guaz.*defen.*1.*cap.* 21.*n.*33. Vide Far.*in Frag. crim. lit. I. à n.*750. *vſq; ad num.*769. vbi ampliat,& limitat hanc doctrinam.

4. Nota vlterius,quod Syndicatores, ſiue Ordinarij, ſiue Delegati ſint, vt ſuſpecti recuſari poſſunt, Put.*in tr.de Syndic.verſ.ſuſpicio n.*1.2. *& 3. vbi concordantes,& Guaz.c.*19. *n.*56.

5. Ampliatur ſecundo regula prima, vt Delegatus à Principe tãquam ſuſpectus recuſari poſſit, Menoch. *de arbit.iud. q.*54. *n.*11.*& ſeq. lib.*1. Baiar. Iaſ. Bal. qui loquitur in Delegato ad vnam,& etiam ad vniuerſitatem cauſarum, Franc. Io. Ant. de Nigr. qui loquuntur etiam in delegato à Papa,& Guaz.*cap.*19. *num.*15.

6. Ampliatur tertio regula prima, vt Iudex ſuſpectus dari poſſit non modo, quando eſt ſolus, ſed etiam quando habet alterum, vel plures Coniudices,qui procedentes in cauſa cum Iudice recuſato, totus proceſſus inualidus redderetur, Franc. & Guaz.*n.*59.De hac autem nullitate vide dicenda *infra n. proximè ſeq.*

7. Ampliatur quarto regula prima, vt Collegium, Vniuerſitas, & Concilium poſſint, vt ſuſpecti recuſari,Tuſch. & Guaz. *num.*23. *&* 57. Boer.Lancell.& Scacc.*de appell.q.*16. *lim.*1.*n.*16. Et quidem, quod Concilium Prouinciale recuſari poſſit, tenuerunt Boer. Dec. Felyn. Ripa, Specul. & Menoch. alios etiam inducens, *de arbitr.iudic. lib.*2.*caſ.*458. *num.* 3. Licet ſecus ſit in Concilio

Generali, Abb. Dec. Ripa, & Menoch. *num*. 24. vbi teſtatur de recepta ferè omnium DD. ſententia, de quo dicendum erit *infra num*. 361. Quod vero Senatus recuſari poſſit, dicunt Boer. & Menoch. *n*. 11. Item quod Collegium recuſetur, aiunt Alber. & Menoch. *num*. 12. Intelligo dum manifeſtè conſtat de iuſta cauſa recuſationis, alias præſumitur fraus in recuſante tot Iudices Bald. Iaſ. & Menoch. *d. num*. 12. Vide pro hac ampliatione Far. *in Fragm. crimin. lit. I. n*. 708. 709. *&* 710. vbi probat, & limitat.

8. Subampliatur quarta Ampliatio. Vt dũ caput vnius Cõgregationis eſt ſuſpectus, tota Congregatio, vt ſuſpecta recuſari poſſit, Brun. & Scacc. de appel. qu. 16. lim. 1. n. 16. vnde ſi Archiepiſcopus ſit ſuſpectus tota Synodus Prouincialis, vt ſuſpecta recuſari poſſet, Boer. Brun. Fely. & Scacc. *d. num*. 16. Bald. Dec. & de recepta opinione teſtatur Ripa, & hos ſequitur Menoch. *de arbitr. iudic. lib*. 2. *caſ*. 458. *num*. 16. Idem dic de Præſidente, ſeu Præſidentibus Concilij, vel de aliquo magnæ authoritatis viro, cui alij non audeant contradicere, dum enim tales ſuſpecti ſunt, totum Concilium ſuſpectum redditur, Tuſch. qui de communi concordantes allegans *tom*. 7. *concl*. 907. *num*. 8. Fely. Put. & Guaz. *cap*. 19. *num*. 77. ceſſante tamen fraude in recuſante, Caualc. & Guaz. *ibid*. & Far. *ibid. cum concordantibus num*. 711. *& ſeq*.

9. Ampliatur quintò regula prima. Vt recuſari poſſit per ſolum iuramentum Iudex deſtinatus ad recipiendum examen, Cagnol. Theſaur. & Guaz. *num*. 18. Idem dic de Conſultore, Notario, Actuario, & Cancellario, Caualc. Tuſch. qui alios allegat, & ait in hoc ius Canonicum nihil immutaſſe, & Guaz. cũ concordantibus *num*. 19. De his Far. *n*. 719. *&* 720.

10. Ampliatur ſextò regula prima. Vt Arbiter, Arbitrator, & quicumque alius cognitor ſuſpectus recuſari poſſit, Tuſch. qui cum Bald. dicit, quod in Arbitratore grauis cauſa requiritur, Caualc. & Guaz. *defen*. 1. *c*. 19. *n*. 21.

11. Ampliatur ſeptimò regula prima. Vt Epiſcopus, & Archiepiſcopus ſuſpecti dentur, & Adiuncti illis aſſignentur, Franc. Guaz. & alij, *n*. 22. Et nota, quod in quocumque caſu Iudici Adiunctus datur, ſtatim eiuſdem Iudicis iuriſdictio ceſſat, vt ſolus procedere non poſſit, Theſaur. & Guaz. *n*. 31.

12. Ampliatur octauò regula prima. Vt Iudex recuſatus præſens eſſe non poſſit, coram Iudice ad quem diſcuſſioni, & relationi ſuper recuſatione, Tuſch. *tom*. 7. *concl*. 911. *n*. 1. vbi alios allegat, Capric. Caualc. Carauit. & Guaz. *n*. 36.

13. Ampliatur nonò regula prima. Vt recuſatione pendente, Iudex ad vlteriora procedere non poſſit, Alex. Guaz. & alij, *n*. 37. Et dum Iudex ex legitima cauſa ſuſpectus datus fuit, ad vlteriora procedens nullum, ipſo iure, proceſſum facit, Tuſch. *concl*. 913. *n*. 25. *& ſeq*. Bart. *in l. quia poterat ff. ad Trebel*. Baiard. Bertaz. Guaz. plures concordantes inducens, *cap*. 20. *num*. 1. Vant. *de nullit. ex defec. iuriſd. Ordin. num*. 140. & Far. qui de magis communi *conſ*. 76. *num*. Recuſatus a n. poſſit ad vlteriora procedere.

76. *num.* 26. Quod tunc maximè procedit, cum cauſa per appellationem ad alium fuit translata, Far. *conſ.* 17. *num.* 1. vbi de magis cõmuni, Tuſch. Lãcell. & alij relati à Guaz. *num.* 3. Vbi refert tenentes de iure ciuili, acta poſt ſolam recuſationum eſſe ipſo iure nulla, de iure vero canonico conſtito de ſuſpicione, acta venire annullanda: Cum verò appellatum non fuit acta valida eſſe poſt Innoc. tenet Gabr. *lib.* 2. *tit. de iudic. concl.* 5. *num.* 2. vbi concordantes, & teſtatur de communi, Franc. Rom. & alij relati à Guaz. *defen.* 1. *c.* 20. *n.* 2. Vide infra, *q.* 156. *n.* 10.

14. Cum autem hic punctus controuerſus appareat, Far. *conſil.* 17. *num.* 1. concordat opiniones dicens, quod Bart. opinio ſeruanda ſit in terris Imperij, Innoc. verò ſententia in terris Eccleſiæ; & eodem modo hanc controuerſiam concordare nituntur Bertaz. Alex. Oſaſc. & Tuſch. relati à Guaz. *cap.* 20. *num.* 3. Sed vt, quod tutius eſt, quis ſectetur, ille qui recuſat ſimul appellet à Iudice procedente ad vlteriora, & ita reddetur vlterior proceſſus nullus, iuxta proximè adducta in ampliatione, de cuius materia latè Tuſch. *tom.* 6. *concl.* 411. *verſ. Iudex ſuſpectus qualiter*, & *tom.* 7. *concl.* 913. per totum; Diffuſè etiam Far. *in Fragm. crim. lit. I. à num.* 931. *vſque* 953.

Limitatur prima Regula vſq; ad n. 30.

15. Limitatur primò regula prima. Vt Papa non poſſit remoueri vt ſuſpectus Bero. Tuſch. Guaz. *defen.* 1. *cap.* 19. *num.* 79. Franc. Lancell. Scacc. *de appel. q.* 16. *lim.* 1. *num.* 7. & Menoch. *de arbitr. iud. lib.* 2. *caſ.* 459. *num.* 69. Sicut nec Concilium vniuerſale, Papæ authoritate congregatum, Bero. Tuſch. Guaz. & alij, *num.* 79. Menoch. *num.* 56. vbi teſtatur de veriore. Idem dicendum eſt de Imperatore, & de quolibet Principe ſuperiorem non recognoſcente, Scacc. *n.* 9. Bero. Franc. Tuſch. & Guaz. *d. num.* 79. Far. cum concordantibus *in Fragm. in lit. I. n.* 721.

16. Limitatur ſecundò regula prima. Vt recuſari non poſſint vt ſuſpecti Magiſtratus maiores immediatè à Principe ſupremo procedẽtes Oſaſc. *deciſ.* 15. *num.* 10. Guaz. *defen.* 1. *cap.* 19. *num.* 14. *per tex. in Auth. ſi verò contigerit C. de iudic.* & teſtatur de practica Vrbis in A. C. Senatore, Vicario, & Gubernatore, qui rariſſimè remouentur vt ſuſpecti. Quando verò tales, vel Cardinalis legatus à latere, ſiue Prorex remouendi eſſent, ante remotionem de vera, & legitima cauſa conſtare deberet, Baiar. Carauit. Caualc. & Guaz. *d. n.* 14. Sed regulariter, Cardinales preſertim, non remouentur, vt ſuſpecti, niſi forte in cauſa alterius Cardinalis Iudices eſſent, Franch. qui concordantes inducit *in cap. poſtremo num.* 15. *de appellat. in* 6. Qui idem ſentit de Religioſo Cartuſiẽſi, & de alio religioſo bonæ obſeruantiæ, & eum ſequitur Scacc. *de appell. q.* 16. *limit. prima num.* 17. De recuſ. Cardinalis Far. *in Frag. lit. I. n.* 725. *& ſeq.*

17. Limitatur tertiò regula prima. Vt Princeps nõ recognoſcẽs Superiorem Iudicem dare poſſit cum clauſula, quacumque ſuſpicione ſeu recuſatione remota, Frãch. & Scacc. *num.* 118. vbi de vera, & communi teſtatur. Et præſertim, quod Papa poſſit Princeps cauſã committit, remota recuſatione, &c.

poſſit hoc præſtare, tenet Lancell. qui de communi, *tract. de attent. p. 2. cap. 6. de attent. poſt recuſat. num.* 32. *tom.* 5. Qua clauſula ſtante Iudex recuſari non poteſt, quamuis recuſatio friuola non eſſet, Franch. & Scacc. *dict. num.* 118. Sed ſi dictus Princeps committeret cum clauſula, Recuſatione remota, ſine particula illa (quacumque) vel alia ampla ſimili, intelligeretur de ſuſpicione friuola, non autem de iuſta, & releuante, Franch. Lancell. Specul. & Scacc. *de appell. quæſt.* 16. *lim.* 1. *num.* 120. Cum qua tamen clauſula inferior Principe committere non poteſt Franch. & Scacc. *n.* 124. Nec Legatus à latere, Franch. alios inducens, & Guaz. *defen.* 1. *cap.* 19. *n.* 9. At vt probabitur *infra n.* 57. recuſatio, & appellatio pari paſſu ambulant. latè de limitatione Far. *in frag. crim. lit. I. num.* 954. *vſque* 971.

18. Limitatur quartò, regula prima, vt ſuſpecti dari non poſſint omnes de Collegio, Bero. Tuſch. & Guaz. *num.* 80. ſicut nec omnes Iudices in Ciuitatate exiſtentes, Maſcar. concordantes allegans, & teſtans de communi, Io. Ant. de Nigr. qui ait quod qui ita omnes ſuſpectos allegat, in fraudem facere cenſetur, maximè quando cauſa eſſet parua, & extra Ciuitatem commode mitti non poſſet, & ſubſcribit Guaz. *num.* 74. *& ſeq.* Sed ceſſante fraude omnes recuſari poſſe tenuerunt Caualc. & Guaz. *vbi proximè.*

19. Limitatur quintò, regula prima, vt merus Executor non recuſetur, cum nullum poſſit præiudicium inferre, Bero. & Tuſch. *tom.* 7. *concl.* 907. *num.* 13. Niſi Executor cognitionem cauſæ haberet, Bero. Tuſch. *d. num.* 13. Caualc. & Guaz. qui limitationi, & ſublimitationi ſubſcribit, *num.* 82. Et eſſet Executor mixtus, habens iuriſdictionem, Franch. & Scacc. *num.* 11. vide Farin. *in fragm. crim. lit. I. num.* 728. *& ſequentibus* vbi declarat, &c.

20. Limitatur ſextò regula, vt in notorijs criminibus Iudex, vt ſuſpectus recuſari non poſſit, Bero. Innoc. Specul. & Far. concordantes alios citans *quæſt.* 21. *num.* 129. Clar. Lancell. & Guaz. cum alijs *num.* 84. *&* 99. Intellige, dum pœna eſt determinata, ſecus ſi eſſet arbitraria: Item dum eſt notorium facti permanentis, ſecus ſi ſit facti tranſeuntis, Burſat. & Far. cũ concordantibus *quæſt.* 21. *num.* 130. & Guaz. *defen.* 1. *num.* 85. & diffuſius de hac limitatione Farin. *in fragm. crim. litera I. num.* 699. *& ſequentibus.*

21. Limitatur ſeptimò, regula prima, vt Iudex de conſenſu partium electus recuſari non poſſit, Maſcar. Specul. Tuſch. & Guaz. *n.* 81. *& eſt tex. in l. item ſi ſuſpectus ff. de procurat.* Niſi poſt electionem cauſa ad recuſandum ſufficiens ſuperueniret, Theſaurus, qui alios allegat, Simon. de Præt. & Guaz. *cap.* 21. *num.* 63. vtrumque probat Far. *in fragm. litera I. num.* 695. *& ſeq.* Qui idem ſolidè probat de impetrante *n.* 692. 693. *&* 694.

22. Limitatur octauò, regula prima, vt recuſatio, dum eſt facienda, debeat fieri ante litis conteſtationem, Bertaz. *conſ.* 8. *n.* 5. *vol.* 1. Recuſatio Iudicis, quo tempore facienda.

Maſcar.

Maſcar. quide communi, Marant. Gram.& Guaz.*cap*.19.*num*.87. Et in ſummarijs, in quibus lis non conteſtatur, primus actus, qui fieri ſolet poſt litis conteſtationem inducit cōteſtationem litis, Carauit. qui de communi Marant. & Guaz. *n.* 87. *& eſt tex. in l. apertiſſimi, vbi glo. C. de iudic.* & ante talem primum actum in his, recuſatio erit facienda. Imo recuſatio debet precedere omnes exceptiones etiam dilatorias, Bertaz. *conſ*. 8. *num*.5. *vol.* 1. Felyn.*in cap. inter monaſterium de re iudic*. Io: Ant. de Nigr. qui alios citans; teſtatur de cōmuni, & Guaz. *ibid*. ſed ſi vno contextu proponerentur plures exceptiones, licet tutius eſſet, vt prius opponeretur recuſatio, tamen ſi daretur recuſationi etiam vltimus locus, non per hoc induceretur conſenſus in Iudicem, nec prępoſteratio noceret. Felyn. *n*.5. Ang. Io. Anton. de Nigr. & Guaz. *num*. 88. In eadem enim ſcriptura non datur primum, nec ſecundùm, ſed omnia intelliguntur perfecta in eodem inſtanti Iaſ. *in l.* 2.§.*prius num*.21 *ff. de vulg. & pupil.* Menoch. *præſump*.134. *n*.23. *lib*. 3.

23. Sublim. primò, dum comparens proteſtatur non intendere cōſentire, niſi quatenus iuris eſſet, tunc enim etiam poſt conteſtationem litis, poſſet Iudicem recuſare, Abb. Bald. Felyn. & Guaz. *defen*.1.*c.* 19. *num*.92.

24. Sublim. ſecundò, Dum cauſa ſuſpicionis de nouo ſuperuenit, quia, tunc recuſatio poteſt fieri etiā poſt quam in cauſa concluſum fuit, Carauit. qui concordantes allegat, & teſtatur de veriore opinione, Franch. Maran. & Guaz. *num*. 95. Quod autem cauſa poſt litem conteſtatā ſuperuenerit, vel poſt quam in cauſa fuit concluſum, notorie, & clare apparere debet, Franch. Maſcard. & Guaz. *num*.95. qui has, & plures alias ſublimitationes proponit *à num*. 88. *vſque ad numerum* 98. quæ cum parum ad nos faciāt, prætermittuntur hic. De materia huius limitationis, & ſublimitationum Farin.*in fragm. crim. agit n.* 197.698. *in litera I. cum pluribus ſequentibus nempe vſque ad numerum* 914.

25. Limitatur nonò, regula prima, vt ſi ille, qui Iudicem ſuſpectū allegauerit coram eodem comparеat; allegando, producendo teſtes, petendo, vel recipiendo dilationes, vel aliqua faciendo tanquam coram Iudice, ab eodem Iudice ſuſpicio tollatur, Bald. & Tuſch. *tom.* 7. *concl*.113.*n*.34. Maſcar. & Guaz. *num*.71. & *eſt text. in cap. cum veniſſent de teſtibus*.

26. Et ideo, qui Iudicem ſuſpectum allegauit, vt ſibi non præiudicet, coram eodem comparendo, in qualibet comparitione proteſtetur, ſe facere citra conſenſum in iuriſdictionem, & intendere, ſe non recedere à facta recuſatione, in eumque non conſentire niſi quatenus de iure teneretur, Felyn. Io: Ant. de Nigr. & Guaz. *num*.72. vbi teſtatur de practica in Vrbe obſeruata.

27. Limitatur 10. regula prima, vt allegans Iudicem ſuſpectum, reuerenter, & ſine verbis iniuriam præſeferentibus loqui debeat, Io: Ant. de Nigr. & Guaz. *defin*. 1. *cap.* 19. *n*. 62. *& eſt tex. in l. quiſquis C. de* Recuſatio quibus verbis fiat.

poſiu-

poſtulando,& in cap.in loco 5.quæſt.4.

An per Procuratorem recuſetur Iudex.

28. Limitatur 11. regula prima, vt Procurator non poſſit Iudicem ſuſpectum allegare,niſi ex ſpeciali mandato, ualc. qui concordantes allegat *de brach. Reg. p.3. n.* 334.Rom.Tuſch.& Guaz.*num.61.* Farin. *in fragm.Crim.lit.I.num.*704. *vbi etiam inducit DD. contra tenentes, dum procurator pro abſente principali de rato promittit.*

Suſpectus in iudicando nō eſt in delegādo ſuſpectus.

29. Limitatur 12.reg. prima,vt ſuſpectus in iudicando non ſit ſuſpectus in delegādo,Bar. Caſtren.& Dec.quos refert, & ſequitur Menochius *de arbitr. iudic. caſ.* 458. *numero* 19.

Cauſa ſuſpicionis, an coram Iudice à quo ſit exprimēda.

30. Limitatur 13.regula prima, vt quicquid ſit de iure ciuili,tamen de iure canonico,quod ſeruandum eſt in ſtatu Eccleſiæ præſertim, & magis apud Eccleſiaſticos, cauſa ſuſpicionis coram recuſato ſit exprimenda, Far. *conſ.17.num. 16.in fin.*vbi addentes,qui alios allegant, Carauit. Gram. Rolan.Guaz.*num. 63.& eſt tex. in cap. 2. requiris de appel. vbi not. glo.* quod talis debet eſſe cauſa allegata, quod ſi probata eſſet, legitima reputari deberet *per c. cum ſpeciali de appell.* niſi ſuſpicio eſſet famoſa, quia tunc allegānda, & probāda eſſet coram Superiore, Clar. qui de communi §. *fin. quæſt.43.in fine,* vbi de communi *per dictū c. 2. requiris,* & not. Guaz. *num.66.* Et ad ſuſpendendum iudicium, donec Superior adiri poſſit, dum cauſa eſt famoſa, ſufficit pro tunc iuramentum, Far. & ad eum addentes, qui alios allegant *conſ.* 17.*num.*16.Baiar.Maſcar.& Guaz. *num 64. cap. 19. defen.* 1. Hæc procedunt regulariter, ſed dum ſuſpicio eſſet iuris, & de iure excipere neceſſe non eſſet, & acta à ſuſpecto quamuis non ſit propoſita exceptio nulla eſſent, Franch.& Scacc.*de appell. quæſt.7.num.* 71. latè de hac limitatione Far. *in fragm. lit. I. à n.* 882.*vſque ad numerum 896.*

Cauſas ſuſpicionis,non Arbitri ſed Superiores cognoſcūt.

31. Nota, quod cum hodie, vt dictum eſt *ſupra num.* 2. Arbitrorum electio ad cauſam ſuſpicionis cognoſcendam non ſit in vſu ſuper tali exceptione, & an cauſa probetur, legitimaque ſit, Superiores cognoſcunt, & alium Iudicem, vel Adiunctum concedunt, Clar. §.*fin. quæſt.43.in fin.*& ibi Baiar.*num.18.* Carau. latiſſimè, & Guaz. *num.*70. Quod Arbitrorum electio receſſerit ab aula in ſtatu Eccleſiaſtico, teſtis eſt Far. *num.*929.

Recuſatio ſit in Scriptis cum cauſæ expreſſione.

32. Nota vlterius, quod recuſatio Iudicis in ſcriptis fieri debet, & dum viua voce tantum ſit, non tenet, Iaſ. in *l. fin. num* 11.*C. de iudic.* & Guaz. *num.*103. Farin. concordantes inducens in *fragm. crim. litera I. num.* 703. Dum autem in ſcriptis recuſatio porrecta fuit,appellatio non requiritur, ſecundùm Far.*conſ.17.num.*4. vbi concordantes citat; Præſertim quando recuſans adire Superiorem non potuit, Bertaz. Caual. Carau. & Guaz. *n.* 103.vbi cum Menoch.& Caual.ait, quod vnico contextu cauſa legitima exprimenda eſt: Niſi eſſet ſcandaloſa, quia tunc in Actis non exprimeretur, ſed Superiori proponeretur.

Probandę cauſæ.

33. Nota tandem, quod ſi allegans cauſas ſuſpicionis non probet, iniuriarum actione tenebitur ſecúdùm

dùm Bal. *in cap. ſuper de offic. Deleg.* Ang. Baiar. & Guaz. *num.62.*

An Iudex recuſatus, cognoſcat ſuper exceptiones contra ſe datas.

34. Pro corollario eorum, quæ vſque huc dicta, & dicenda ſunt *in hac quæſt.* obſerua, quod ſuper exceptiones, quæ ad recuſandum Iudicem, contra eius iuriſdictionem proponuntur, regulariter ipſemet Iudex cognoſcit: At ſi opponatur aliqua exceptio ad eum recuſandũ eius ſugillans perſonam, vt quod ſit infamis, excommunicatus, &c. non poteſt ipſe ſuper huiuſmodi exceptione cognoſcere, Alex. Imol. & Clar. qui teſtatur de communi *q. 47. §. fin. verſ. vnum*, quia vt idem Clar. ponderat, Iudex eſſet in propria cauſa, & certè numquam declararet ſe infamen &c. & ideo Superior ſuper tali exceptione cognoſcit, vel alium Iudicem ad cognoſcendum dare debet. De hac materia, an Iudex cognoſcere poſſit ſuper exceptionibus contra ſe datis, melius quam alibi declaratur per *gloſ. in l. ex quacumq; in ver. ſciatur ff. ſi quis in ius vocatus non ier.* de quo etiam agit Fely. *in cap. ſuper literis num.* 18. *cum ſeq. de reſcriptis*.

Plures ſunt cauſę recuſãdi Iudicẽ.

35. Regula ſecunda ſit, Plurimę, dubio procul, ſunt iuſtæ, legitimę, & ſufficientes cauſæ ad Iudicem ſuſpectum recuſandum, quæ referuntur, à DD. & præſertim à Laurent. Beneuent. *in ſuo eleganti tract. de Iudice ſuſpecto*; à Franch. *in cap. poſtremo de appell.* vbi 40. cauſas enumerat, *&* *ibidem* Alex. cauſas 90. ponit; à Guaz. qui *defen.* 1. *cap.* 21. *per totum*, cauſas 53. affert: Et ego hic inſinuabo magis practicabiles, releuantes, & quotidianas, & ad pauca capita illas redigam.

Inimicitia, an ſit legitima cauſa Iudicem recuſandi.

36. Cauſa prima ſufficiens ad Iudicem recuſandum, & in totum, vt ſuſpectũ remouendum, eſt inimicitia, Aret. & Iaſ. *in l. apertiſſimi, C. de iud.* Maran. Maſcar. & Guaz. *defen.* 1. *cap.* 21. *num.* 4. Inimicitia verò ex iiſdem capitibus colligitur ad Iudicem repellendum à iudicando, ex quibus repellendi eſſent teſtes à teſtificando, facilius enim repellitur Iudex à iudicando, quam teſtis à teſtificando, Tuſch. *tom.* 7. *concl.* 908. *num.* 11. Maſc. & Guaz. *n.* 2.

37. Capita verò dicta inimicitiæ fusè referuntur à Far. *q.* 49. *per totam*: & ea quæ ad Regulares ſpectare poſſunt adnotata ſunt *hic ſupra quæſt.* 24. & ad propoſitum etiã faciunt, quæ *dicta ſunt q.* 23. & hic non repeto. De pluribus capitibus inimicitiæ, ex quibus, vt ſuſpectus remouetur Iudex, in ſpecie agit Guaz. *cap.* 21. *à num.* 4. *vſque ad numerum* 10. *Qui num.* 5. cum Maran. & Franch. tenet quamlibet inimicitiam, etiam non capitalem ſufficere ad Iudicem, vt ſuſpectum remouendum? Dummodo allegetur in ſpecie, Capic. Caran. Franch. & Guarz. *num.* 6. Qui *dict. num.* 5. exemplificat in Iudice qui ſalutantem non reſalutauit, & iterum tenuit idem *num.* 37. ex Maran. & Put.

38. Supradicta procedunt, quamuis inimicitia Iudicis proceſſerit ex culpa, & facto proprio ipſius allegantis, Franch. & Scacc. *de appell. quæſt.* 17. *lim.* 47. *mem.* 1. *n.* 18.

39. Ad cauſam inimicitiæ reducuntur ſequentia, ex quibus Iudex vt ſuſpectus recuſatur; Puta

quia iam iudicauit ſemel,& in cauſa appellationis conſtat grauaſſe, Io: Andr. *in c. ad hæc de appel.* quem teſte Franch. ibidem communiter DD. ſequuntur, & tenent Guaz. *deſen.1.cap.21.n.24.* Dec. & Scacc. *quæſt.17.lim.47. mem. 3.num.2.* Et ex hoc capite Iudex ſuſpectus erit non modo in eadem, ſed etiam in alijs cauſis omnino ſeparatis, Frãch. & Scacc. *num.3.* quod maximè procedit in grauamine torturæ, quia iniuſtè tortus, & etiam tota eius domus, talis torquentis iuriſdictionem declinare poteſt, Ang. *in l. 2. num.4. ff. de appell.* Scacc. *de appel. q. 17. lim.47. mem. 3. num. 3.* vt ſi Iudex denegatis copijs indiciorum, vel ſine indicijs Reum ad torturam poſuit, Caſtren. & Guaz. *num.29.*

40. Imò, quòd ſufficiat ad Iudicem recuſandum, quod ſemel in eadem cauſa iudicauerit, licet non cõſtet de grauamine, cum non præſumatur opinionem mutare velle, ne ſibi ſit contrarius, voluerunt Aret. *conſ.29.* & Io: Ant. de Nigr. *ſuper conſtit. Reg. cap. 217. num. 43.* Et quod idem dicendum ſit quamuis de grauamine nõ conſtet, dummodo recuſans in alia cauſa ab eodem Iudice appellauerit, pendente appellatione, opinati ſunt, Franch. Imol. & Maran. quos refert Guaz. *dicto num.24.* Vbi ait hoc ſine difficultate procedere, ſi probetur, quod Iudex propter appellationẽ, contra appellantes vlciſci ſoleat. At quod regulariter non ſufficiat appellationis pendẽtia in alia cauſa, niſi de grauamine conſtet, verũ exiſtimarunt Io: Andr. quem ſequitur Scacc. *num.4.* & eſt communis DD. ſequenda, non enim qui temerè appellauit, iure poteſt Iudicem ſuſpectum allegare, vt not. Abb. Cardin. Alex. & Scacc. *de appell. q. 17. lim.47. mem.3. num.4.*

41. Ad eandem inimicitiæ cauſam iuſtam pertinet Iudicis recuſatio, eo quod ſit nimis ſeuerus, & crudelis, Bal. Iaſ. Maran. & Guaz. *deſen. 1. cap.21. num. 44.* Indiſcretus, iniquus, Bal. Maran. & Guaz. *num.47.* vbi cum Franch. idem dicit de Iudice, qui iniquus eſse conſueuit. Idipſum dicendum eſt de Iudice, qui in cauſa Aduocatũ audire non vult, Lanfranc. Maran. & Guaz. *num.49.* vel qui excedit modum in exequendo, aut non ſeruat eſſentialia iudicij, puta non admittendo teſtes, dum debet, ſeu poteſtatem delegatam vltra metas excedendo, *cap. ſuper quæſtionem de offic. Deleg.* & not. Nauar. *in cap. ſi quando de reſcriptis n.6.* Pegn. quem ſequitur Bouer. *in direct. par.3. c.1.* Similiter ſuſpectus recuſari poteſt Iudex, qui grauamen comminatur, Franch. Maran. Put. & Guaz. *num.36.* Et hoc quamuis comminatio extraiudicialis tantùm fuerit, Tuſch. *tomo 7. concl.908. num. 31.* Caſtren. & Guaz. *num.28.*

42. Repellitur pariter Iudex, vt ſuſpectus, quando Domini allegantis inimicus eſſet, Bar. Io. Andr. Lanfranc. & Guaz. *num. 55.* ſicut etiam ſi Dominus ſuſpectus eſſet, & tota eius familia ſuſpecta reputaretur, Franch. Maran. & Guaz. *num.34.*

Nota, quod Iudex dum eſt ſuſpectus ex cauſa capitalis inimicitiæ, etiam non oppoſita recuſatione,

tione, proceſſus ab eo factus eſt nullus, ſecundùm Præpoſ. Ang. Bal. & Farin. *in fragm. crim. litera I. n.* 706. Quamuis Iudex ex alijs capitibus notoriè ſuſpectus validè procedat, & pronunciet antequam recuſetur Abb. Butr. Felyn. & plures alij, quos ſequitur Farin. *ibid.. num.* 705. vbi exemplificat in Iudice patre in cauſa filij, & Domino in cauſa ſui familiaris. De materia huius cauſæ latè Farin. *num.* 862. *vſque* 881.

Amicitia an reddat Iudicem ſuſpectū. 43 Cauſa ſecunda principalis ad Iudicem, vt ſuſpectum recuſandum, eſt oppoſita primæ, nempè amicicia, & beneuolentia; Ex qua beneuolentia, & proprio erga ſe ipſum amore, oritur, vt quilibet Iudex ſuſpectus ſit in cauſa propria, vt latè probat Tuſch. *tomo* 7. *concl.* 908. *num.* 1. Et diffuſius *concl.* 422. Oltrad. Maran. & Guaz. *defen.* 1. *cap.* 21. *num.* 15. *Qui num.* 16. probat etiam Aſſeſſorem, & Officialem illius, de cuius cauſa agitur, eſſe ſuſpectum.

Iudex in cauſa propria eſt ſuſpectus. 44. Ampliatur quod dictum eſt in proximo numero, vt procedat nō modo in Iudice Delegato, quod minus eſſet, ſed etiam in Ordinario, qui in cauſa propria Iudex eſſe non poteſt, *l. Iulianus la ſeconda ff. de iudic. l. vnica, C. ne quis in cauſ. prop.* & not. Surd. cum multis ab eo citatis *conſ.* 50. *num.* 9. *& conſ.* 47. *num.* 1. Bal. *in c. primo colum.* 2. *verſ. de propria autem, de inueſt. in marit. fact.* Socin. *conſ.* 96. *num.* 7. *volum.* 1. Bart. *in l. qui iuriſdictioni ver. numquid ff. de iuriſd. omn. Indic.*

45. Subampliatur primò ampliatio, vt procedat, etiam ſi pars non contradicat, Surd. qui de communi teſtatur *conſ.* 50. *n.* 24. quia ipſo iure quis prohibetur eſſe Iudex in propria cauſa, Surd. *d. n.* 24. & Iaſ. *in l. qui iuriſdictioni ff. de iuriſd. omn. Iud.* & propterea etiam parte non recuſante proceſſus eſſet ipſo iure nullus.

46. Subampliatur ſecundò, vt Iudex Ordinarius in totum ſit remouendus in cauſa propria, nec ei Adiunctus dari valeat, cum quo proceſſum fabricet, & ratio eſt, quia Adiunctus datur, dum Ordinarius ex alijs capitibus ſuſpectus recuſatur, Tuſch. *pract. concl.* 200. *in ver. Adiunctus n.* 1. & tunc Ordinarius iuriſdictione in cauſa procedendi non priuatur, ſed tantùm illa iuriſdictio communicatur Adiuncto, ſine quo ipſe Ordinarius in cauſa procedere non valet, Gratian. *diſcep. foren. cap.* 100. *num.* 41. *& ſeq.* At in cauſa propria, Iudex ipſo iure iuriſdictione caret, in puncto Surd. *d. conſ.* 50. *num.* 21. 25. *&* 26. nec non, & melius *n.* 33. *&* 34. vbi probat, quod Iudex quicumque, etiam ſi ſit Epiſcopus Ordinarius, in propria cauſa omnino iuriſdictione caret, & eſt tanquam priuatus, citans Hoſtien. & alios.

47. Eadem de cauſa, Prælatus in propriæ Eccleſiæ cauſa, vti ſuſpectus recuſari poteſt, Abb. & Dec. *in c. poſtremo de appell.* Franch. Maran. & Guaz. *defen.* 1. *cap.* 21. *num.* 38. qui cum Maran. idem dicit de conſanguineo Prælati. Et idem dicendum eſt de quolibet habente intereſſe in cauſa, puta quia teneretur de euictione, Franch. Maran. & Guaz. *n.* 44. vel quia

litigaret in ſimili cauſa, talis enim iudicaret, ſicut iudicari vellet, glo. *in c. cum ſuper de offic. Deleg.* Abb. Franch. Maſcar. & Guaz. *num.* 13.

Iudex eſt ſuſpectus dũ nimis fauet vni parti.

48. Propriè ex dicta ſecunda cauſa, ſuſpectus allegatur Iudex, qui nimis fauet parti aduerſæ, demonſtrando ei nimiæ amicitiæ ſigna, Tuſch. *tom. 7. concl.* 908. *num.* 8. Franch. Maran. & Guaz. *n.* 25. & 35. Imò ſufficit ad hoc, vt veriſimiliter præſumatur, Iudicem in fauorem alterius partis inclinare, Bertaz. *cõſ.* 8. *n.* 4. Abb. *in c. cauſã, quæ il ſecũdo de iud.* Maran. & Guaz. *n.* 14.

Vel parti nimis eſt familiaris.

49. Idem dic, ſi Iudex nimis familiaris, & domeſticus ſit vnius partis, qui ſuſpectus allegari poteſt, Abb. Dec. & Io: Ant. de Nigr. *in conſt. Regn. cap.* 217. *num.* 38. Vel commenſalis, Tuſch. *tom.* 7. *concl.* 918. *n.* 6. Franch. Maran. & Guaz. *defen.* 1. *cap.* 21. *num.* 27. Vel ſubditus, vaſallus, ſeu ſuffraganeus, latè Bart. *in tract. de Iudic. ſuſp. in princ.* Tuſch. *concl.* 908. *numer.* 19. *& ſeq.* Franch. Maran. Put. & Guaz. *n.* 32. Vel cõpater, Maran. Put. & Guaz. *n.* 48. Vel Aduocatus, ſiue Procurator in cauſa, Franch. Lanfrãc. & Guaz. *numero* 51. Vel teſtis in cauſa, Dec. *in c. poſtremo de appel.* Franch. Io: Ant. de Nigr. Maran. & Guaz. *num.* 23. Vel conſanguineus, aut affinis, Bart. vbi ſupra Tuſch. *num.* 14, 17. & 23. Bal. Franch. & Guaz. cum alijs concordantibus. *n.* 18.

Vel datus ad partis inſtantiã &c.

50. Huc ſpectat, vt Iudex ſuſpectus iure recuſetur, dum ad inſtantiam partis aduerſæ datus fuit, Bertaz. *conſ.* 8. *num.* 4. *volum.* 1. Caualcan. Franch. Maran. & Guaz. *defen.* 1. *cap.* 21. *num.* 40. Vel ſi idem Iudex cauſam ſibi committi ſollicitauerit, Franch. Maran. & Guaz. *num.* 41. Seu dum donum à parte contraria Iudex accepit, Franch. Maran. & Guaz. *num.* 42. Siue quãdo pretio aut prece Iudex fuit corruptus, Franch. Maran. & Guaz. *n.* 45. Et idem dicendum eſt, quando vnus impetrauit alium, & alius impetrauit alterum, & ſic dũ Iudices reciproci ſunt, Frãch. & Guaz. *n.* 54.

Vel ex voti propalatione.

51. Similiter ſuſpectus Iudex redditur, dum parti aduerſæ, vel etiam alijs ante ſententiam ſuum propalauit votum, Cępol. Innoc. & Carauit. *conſ.* 134. *num.* 2. Iaſ. & Guaz. concordantes inducens, & teſtans ita paſſim obſeruari *defen.* 1. *cap.* 21. *num.* 64. Aret. Speculat. & Menoch. *libr.* 2. *caſ.* 458. *num.* 14. Cum enim Iudex ſuam detexerit voluntatem, præſumptio eſt, quod ab ea non recedet, Menoch. *num.* 13. De materia huius ſecũdæ cauſæ copioſè Farin. *in Fragm. crim. litera I. à n.* 808. *vſque ad n.* 829. *imò ad num.* 861.

Iudex imperitus recuſatur, itẽ mutus, ſurdus, furioſus.

52. Cauſa tertia principalis, ex qua Iudex recuſari poteſt, eius eſt inhabilitas, vt quia ſit imperitus, & cauſa ſit grauis, & difficilis *c. ex literis de conſanguin. & affin.* & not. Bald. Dec. Iaſ. Maran. Maſcar. & Guaz. *num.* 12. Vel quod ſit mutus, ſurdus, vt tenent Armil. Gratian. Tabien. & Bouer. *in direct. part.* 3. *c.* 1. Vel perpetuo furioſus gloſ. *in c.* 1. *verſ. & qui perpetuo* 3. *qu.* 7. Imò abſque recuſatione, Iudicis muti, ſurdi, furioſi, & ſimilium proceſſus eſt ipſo iure nullus; Idem dic de ſimilibus, puta de minore 18. annorum de perpetuo cæco, &c. Bald.

quē ſequitur Fely.*in c.ad probādū de re iudic.*Late Caualc.*de brach. Reg. Frag.*3.Vāt.& Guaz.*c.*22.*n.*3.*def.*1.

Itē excōmunicatus. 53. Ex eodem capite inhabilitatis recuſari poteſt excommunicatus, Armil.Sylu.Tabie. & Bouer. *in d.c.*1. *& eſt tex.in c. decernimus de ſent.excom.in* 6.: Stante enim ſentētia excommunicationis contra Iudicem, eius iuriſdictio vſque ad abſolutionem ſuſpenditur, Franch. Innoc.Vant. & Guaz.*n.*5.

Item de crimine condemnatus. 54. Inhabilis ſimiliter eſt Iudex criminoſus, condemnatus de furto, adulterio, vel ſimilibus, qui de talibus criminibus iudicare non poteſt, & propterea iure recuſatur in iiſdem criminibus, Ang. *in l. cum Prætor.* §. *non autem ff. de iudic.* Innoc.*in cap.ſup.litteris de reſcrip.*Lanfranc.& Guaz. *defen.*1.*c.*22.*num.*8. Et idem dicendum eſt in Iudice condemnato ex quacumque alia occaſione irrogante infamiam, Anton.Gamb.& Guaz.*num.* 9. *& eſt tex.in l.Iudices C. de dignit.* Secus ſi de prædictis non fuerit condemnatus, tunc enim exceptio criminis, Iudicis iuriſdictionem, ſiue Delegatam, ſiue Ordinariam non ſuſpenderet, nec repelli poſſet Card. Alex. & Clar. qui teſtatur de communi *q.*43. *verſ. item,* Marian. Soc. & Guaz. *n.*2.

Cauſa repellens teſtem, etiam Iudicem repellit. 55. Generalius, *quam ſupra n.* 36. hic notandum, quod omnis cauſa, quæ ad teſtem ſuſpectum allegandum ſufficiens eſt, multo magis ſufficiet ad Iudicem allegādum ſuſpectum, faciliùs enim Iudex à iudicando repellitur, quam teſtis à teſtificando, Tuſch.*to.*7.*concl.*908. *n.* 11. Maſcar. concordantes inducens, Lanfranc. & Guaz.*cap.*21.*n.* 2. Iaſ. *in l. apertiſſimi num.* 7. *C. de iudic.*

Iudex recuſatus ſuper ſedeat regulariter. 56. Tandem animaduertendū, quod licet cauſę, ad Iudicem repellendum vt ſuſpectum, debeant eſſe ſufficientes, & legitimæ, tamen ſaltem de conſilio, dum Reus Iudicē ſuſpectum allegat, dicens ſibi non confidere, cauſas ſuſpicionis allegare, Iudex ſuperſedere debet, donec conſulatur Superior, qui mandet, vel cauſam per alium cognoſci, vel per ſe ipſum, non obſtantibus allegatis ſuſpicionibus; ita Bertaz. *lib.*1.*conſ.*8.*n.*39.Contrad.*de offic. prætor.num.*9. Et vt bonus, doctus, & Deum timens Iudex, vt not. Ambroſin. *de modo forman. proceſ. inform.libr.*1. *cap.*7. *num.* 20. *& ſeq.* libentiſſimè à talis cauſę cognitione abſtinere debet. Non eſt nihilominus dubitandum, quod recuſatio notoriè, fruſtatoria, abſque periculo attentatorum, per Iudicem recuſatum ſperni poſſit, Coſta, Guaz. & alij *defen.*1. *cap.* 21.*num.*65. Imò præſertim quando in limine expeditionis, vel prolationis ſententiæ, ſi recuſatio manifeſtè calumnioſa proponeretur, reijcienda eſſet, Rot.Rom.*deciſ.*563.*num.*16.*& ſeq. part.*1.*in nouiſſimis*, & Guaz.*d.n.*65.

Recuſatio, & appellatio æquiparantur. 57. Plura de materia huius quæſtionis Guaz. *defen.* 1. *cap.* 19. 20. *&* 21. nec non plurima erunt ad propoſitum dicenda *infra tract.* 13. *vbi agetur de appellatione*, cum recuſatio, & appellatio pari paſſu ambulent, ſecundum Franch. Fely. & Scacc. *de appel.q.*16.*lim.*1.*num.*8. Et diffuſius Far. *in Frag.crim. littera I.in ver.Iudex à n.*685.*vſq; ad n.*971.

58. Non

58. Non deſinam hic adnotare, non licere Religioſis, niſi in caſu raro, in quo licita eſſet appellatio, Regularem Prælatum recuſare, nempè, quando conſtaret, quod iſte omninò iniquè ſe gereret in materia graui, ita Sanch. *lib. 6. in Decal. cap.* 8. *num. vlt.* & Leza. *to.* 1. *cap.* 9. *num.* 8. Qualiter autem ſe gerere debeant Regulares, tam recuſans, quam recuſatus, agit Peirin. *tom.* 1. *quæſt.* 1. *de obedientia cap.* 19. *§.* 1.

Religioſis recuſatio licita an ſit.

Quot, iuxta noſtrum modum procedendi ſint criminum genera, & à quibus ſint plectenda.

Quæſt. 7.

1. HVcuſque de cauſa iudicij efficiente actum eſt, *in hac quæſt. & ſequenti*, de eiuſdē cauſa materiali, quam etiam dicunt materiam circa quam, differendum erit; Nempè de diuerſis criminum generibus apud nos: Crimina namque ſunt velut materia, circa quam iudicia omnia verſantur; de quibus propterea iterum, atq; iterum in progreſſu huius operis agēdum erit, præſertim *à quæſt.* 103. *vſque ad quæſt.* 132. in quibus ex profeſſo de quamplurium delictorum generibus, & eorum pœnis pertractabitur.

2. Regula prima ſit. Crimina omnia ad quatuor genera rediguntur; Ad leuia, grauia, grauiora, & grauiſſima, iuxta noſtrum modum proced. *in cap.* 1. *in princip.* & de hac diſtinctione meminit Bar. *in l. ſi non ſolum §. ſi mandato meo num.* 7. *ff. de iniur. gloſ. in l. auxilium, ff. de minor.* Panorm. *in cap. tuæ de pœn.* & Clar. *in lib.* 5. *§.* 1. *verſ. ſunt etiam.*

Quatuor criminū genera.

3. Declaratur primò, Regula; leuia, defectus ſunt quotidiani, qui paſſim admittuntur, vel ex negligentia, vel ex animi leuitate, qualia ſunt, fractio ſilentij, cibi, vel potus abſque licentia ſumptio, & ſimilia, vt inſinuatur in noſtro Modo proced. *ibid.*

4. Declaratur ſecundò, Grauia ſunt, ieiunium Eccleſiaſticum, ſeù Regulare frangere; abuſus inter loquendum ſacrarum ſcripturarū, & huiuſmodi, iuxta Mod. proced. *ibidem.*

5. Declaratur tertiò, Grauiora ſunt, fratrem notabili iniuria afficere, vel conuitia, ſeu enormes contumelias obijcere; & ſimilia, prout declaratur in *noſtro Modo proced. ibid.*

6. Declaratur quartò, grauiſſima tandem crimina ſunt, de quibus agitur *ibid. in noſtro Modo proc.*

7. Regula ſecunda ſit. In leuibus, & grauibus criminibus non ſolùm Superiores Maiores, ſed etiā Minores, vt Guardianus, Præſes, & Vicarius ſine vllo prorſus ſcripto ſalutaribus pœnitentijs procedere debent, omni appellatione remota, vt determinatur in noſtro Modo proc. *ibid. iuxta c. ad noſtram, c. reprehenſionis, & c. ſpecialis §. porrò de appell. & notat* S. Antonin. 3. *par. tit.* 9. *cap.* 8. Clar. *§. fin. quæſt.* 8. *ſub verſ. ſcias tamen*, & Farin. *quæſt.* 21. *num.* 136.

In leuibus, & grauibus, qui procedant.

8. Limitatur, vt appellatio in his licita ſit, dum Superiores correctionis modum excedunt, *cap. de*

Priore, de appell. & ponderat Abb. *in dict. cap. ad noſtram, & in cap. cum ſpeciali*, & Feder. de Sen. *conſ.* 55. *circa finem*; hanc limitationem habes etiam *in c. irrefragabili de offic. Ordin.*

9. Regula tertia ſit. In grauioribus, & grauiſſimis Generales, & Prouinciales tantùm Miniſtri, ac eorum Viſitatores, & Commiſſarij, ſcripto, ſeu formato proceſſu, iuridicè procedere debent, & nullus ipſis inferior, *vt ibidem in noſtro Modo proced.* decernitur.

In grauioribus, & grauiſſimis, qui procedãt.

10. Limitatur, vt in caſibus vrgentibus (vt ſupra dictum eſt) & vbi periculum eſt in mora, Guardiani, & eorum Vicarij, tanquam Prouincialium Delegati, proceſſum conficere poſſint, & de conſilio Seniorum Conuentus, ad cuſtodiam, vbi fuga timetur, in carcerem detrudere valeant, & deinde certiorem Superiorem maiorem facere, *vt ibidem conceditur in noſtro Modo proced.* & tradit Bouer. *in Direct. p. 1. §. Iudices cap. 4.* vbi in num. horum Delegatorum meritò recenſet etiam Cuſtodes, qui ex noſtris Conſtitut. vbi præſentia Prouincialis haberi non poteſt, in vrgentibus prouidere valent.

11. De materia huius q. agit Bouer. *in Direct. par. 1. c. 6.* & Franc. Arret. *in Praxi cap. 3. in 1. ſubſtantiali iudicij*.

An apices, & Solemnitates iuris in Regularium iudicio dimitti debeant. Quæſt. 8.

1. IN *Superiori quæſt.*, de materiali, *in hac, & ſequenti quæſt.* ritè de formali iudicij cauſa tractandum erit; Nempè *in præſenti quæſt.* de apicibus, qui ſunt forma dimittenda in Regulari priuilegiato iudicio, licèt in alijs non priuilegiatis iudicijs, forma talis ſeruanda ſit; In ſequenti verò de ſubſtantialibus, & eſſentialibus iudicij, quæ ad formam neceſſariam ſpectant, in eorum iudicijs etiam à Regularibus ſeruandam.

2. Et pro tituli declaratione, præmitto; Apices, & ſolemnitates iuris eſſe, quæ ad perfectionem, pompam, & ornatum, iudicij, de iure ciuili, vel canonico ordinata fuere, vt declarat Abb. *in c. dilecti de iudic.*, S. Antonin. *par. 3. tit. 9. c. 15. §. 6. & 7.* Nauar. *in lib. 2. tit. de appell. conſ. 5. num. 10.* & Sylu. *ver. Iudex 1. quæſt. 5.*

Apices quid.

3. Regula ſit. In iudicio Regulari apicibus, & ſolemnitatibus iuris dimiſſis, procedere Iudices poſſunt ſimpliciter, ſummariè, de plano, & ſola facti veritate inſpecta, ſine ſtrepitu, & figura iudicij: Hæc regula eſt communis ferè omnium interpretum iuris Canonici, & maximè Abb. *in c. cum contingat, de foro compet.*, & eſt fundata *in c. qualiter, & quando, il 2. in fi. de accuſa.*; vbi prænotato ordine iuris à non Regularibus ſeruando, ſubditur ſic. Hunc tamen ordinem circa Regulares perſonas, non credimus vſquequaque ſeruandum; & *in c. olim eod. tit.*, vbi declaratur; Non decere ſeruos Dei inuolui in ſtrepitibus iudicialibus; & propterea in eorum negocio procedendum eſſe de plano, & ſine iudiciorum ſtrepitu; Et in noſtris *Conſtitutionibus*

Apicibus dimiſſis, procedere poſſũt Regulares, ſummariè, etc.

bus in c. 10. *§. & perche, in illis verbis*: Et non s'oſſeruino le ſottilità delle leggi, ouero le giudiciarie tele, ſecõdo la cõceſſione di Bonif. VIII. Nec nõ *in noſtro modo proced. in c.* 2. *à princip. vſq; ad verſ. Subſtantialia verò*, excluſiuè; vbi ſtatuitur in hæc verba, interpolatè: Ideo Conſtitutioni Bonif. adherente, declaramus, in procedendo, prætermittenda eſſe omnia, quæ ad iuris ſolemnitatem pertinent, rimulis, & apicibus omnibus poſtpoſitis, eſſentialibus tantùm obſeruatis: Et notauit Nauar. *lib.* 2. *conſil. tit. de appell. conſ.* 5. *n.* 10. ſeruari debere à Regularibus in eorum iudicijs peragendis, ea tantùm, quæ ſunt de iure naturali, & Diuino, ſufficientia ad inquiſitionem, & inuentionem iuſtitiæ, & veritatis, vnde in procedendo non debent ea effici, quæ ad ſtrepitum, & figuram iudicij pertinent.

4. Eadem regula fundamentum habet *in Indulto Bonif. VIII., de quo in Compen. priuileg. ver. appellare n.* 1. *& ver. correctio fratrum n.* 6. tenoris ſequentis.

Bonifacij Indultum 5. Bonifacius Epiſ. Ser. Ser. Dei, dilectis filijs Generali, & Prouincialibus Miniſtris, & vniuerſis fratribus Ordinis Fratrum Minorum &c. Authoritate Apoſtolica indulgemus, vt ad correctiones, & punitiones fratrum eiuſdem Ordinis delinquentium infligendas, Prælati Ordinis ſupradicti, ad quos ſpectare ea noſcuntur, rimulis iuris, & apicibus eius poſt poſitis liberè procedere valeant, ſecundum conſuetudines approbatas, & Generalia facta, & facienda Ordinis inſtituta, &c. Itaque apices, & ſolemnitates iuris, ſeruandæ apud non priuilegiatos, dimittendę ſunt apud priuilegiatos Regulares.

6. Caueant tamen Regulares Iudices, ne cum aliquibus minus iuris peritis allucinentur, & decipiantur, nõ rectè verba Indultorũ, præſertim adducti *priuilegij Bonif.* intelligentes; quæ ſunt iſta. Rimulis iuris, & apicibus eius poſtpoſitis, &c. Non enim, vt animaduertit S. Antonin. *par.* 3. *tit.* 9. *c.* 15. *ſ.* 7. intelligi debent hæc verba, vt in procedendo in iudicio Regulari, poſtponantur omnia ciuilia, & Canonica iura, quia hoc eſſet *contra l. bona fides, iuncta glo. ff. depoſiti*; Sed intelligenda ſunt, ait S. Antonin., hoc eſt; Poſtpoſitis, & non ſeruatis illis iuribus, ſiue Ciuilibus, ſiue Canonicis, quæ ponunt quaſdam ſolemnitates, ſeu ſubtilitates, quæ veritatem negocij non tangunt; talia enim vocantur apices iuris, vt not. etiam Bar. *in l. ſi fideiuſſor §. quædam ff. mandati*: Alia verò iura, quæ veritatem negocij tangunt, circa teſtes, & circa reliqua, in procedendo, in Regulari iudicio ſeruanda ſunt. Et propterea non modo ea, quæ de iure Diuino, vel gentium, ſed etiam ea, quæ de iure communi Canonico, ſiue Ciuili diſponũtur, & ad negotij veritatem ſpectãt, apud quoſcunque Regulares, tanquam ſubſtantialia, & eſſentialia iudicij, ſeruanda erunt; & tangam iterum *inf. num.* 18. Quomodo Regula, & Indultũ intelligantur.

7. Accipe quamplures ampliationes, ſeu potius declarationes propoſitæ Regulæ.

8. Declaratur regula prima, vt à iudicio Regulari remoueantur calum-

Pluribus modis Regula declaratur vſq; ad n. 16. calumniatores, doloſæ dilationes, & fruſtratoriæ exceptiones, hoc enim importat particula illa in regula (ſimpliciter,) vt declarat Card. Alex. *in Clem. diſpendioſam n.* 42. vbi etiam Paul. de Caſt. & S. Antonin. *in par. 3. tit. 9. c. 15. in princ.*; De hac particula (ſimpliciter) agit Barbo. *in tract. de clauſul.*, *in clauſ.* 103. vbi de tota hac clauſula diſſerit (ſimpliciter, ſummariè, de plano, ſine ſtrepitu, & figura iudicij.)

9. Declaratur ſecundò regula, vt omittantur in dicto iudicio ſeſſio pro tribunali, & ſolemnitas non procedendi in diebus feſtiuis, hoc enim ſibi vult particula regulæ (De plano,) vt innuit Paul. de Caſt. *in dicta Clem. diſpendioſam*, *& in Clem. ſæpe de verb. Sign.*, vt notat S. Antonin. *vbi ſup.* §. 1.; Item per hanc particulam excluditur pernitioſa ſuperfluitas, maximè ſuperfluum multorum teſtium examen, & reprobatio non neceſſaria ipſorum, ſecundum Card. Alex. *vbi ſupra.* De hac partila (De plano) agunt Barboſa *in tract. de Clauſ.*, *in clauſ.* 103., & Marta *clauſ. 160. n. 9. par. 1.*

10. Declaratur tertiò regula, vt in dicto foro ſolùm requirantur, quæ ad iudicij naturam pertinent, vnde in eo non conceditur Reis, vt teſtium iuramenta videant, Abb. *in c. cum contingat n. 26. de foro Compet.* Nec teſtium depoſitionum copia eis datur, quòd ſignificatur illa particula regulæ (Summariè,) vt deducitur ex dictis Bar. & Bal. *in l. filius familias ff. de donat.* Aret. *in l. eum qui § filius ff. de acquir. hæred.* & Felyn. *in c. dilecti de iudic.* Agunt de hac particula (Summariè) Marta *de clauſ. par. 1. clauſ. 160.* & Barboſa *clauſ. 103. in tr. de clauſ.*

11. Limitatur hoc vltimum; nempè, copiam depoſitionum teſtium Reis in dicto iudicio non dari, vt ſaltèm articulorum copia ex dictis teſtium extracta ſummariè Reis danda ſit, *iuxta noſtrum Modum proced. in cap.* 2. §. *in defenſione*, necnon copia aliorum indiciorum in proceſſu apparentium, vt determinatur *ibidem in* 4. *ſubſtantiali §. noſcant*; talis enim copia ad ſui defenſionem cuilibet Reo neceſſaria eſt, vt obſeruant Abb. & Hoſtien. *in c. cum olim, & in c. qualiter, & quando, il 2. de accuſat.*

12. Declaratur quartò regula, vt ſolemnitas requiſita multorum teſtium ſit amputanda, ita vt, apud Regulares, duo teſtes conteſtes ſufficiant, licèt in aliquo caſu de iure Ciuili plures requirantur; libellus non detur nec lis conteſtetur, Bar. *in l. fideiuſſor §. quædam ff. mandati*, nec alia huiuſmodi præſtentur, quæ ad figuram, & ſtrepitum iudicij pertinent; Item vt Prælatus poſſit repelle appellationes dilatorias impedientes proceſſum in cauſa; Item vt Procurator, ſeu Aduocatus Reo non detur, ſed tantùm Conſiliarius intra Congregationem cum ſummario teſtium, ità tamen, vt teſtium nomina regulariter non dentur apud nos, *iuxta noſtrum Modum proced. in c. 2. circa quartum ſubſtantiale*: An autem datio nominum teſtium ſit de apicibus, vel ſubſtantialibus, habetur *infra q. 90. n. 10. vſq; ad n. 13.*

13. Declaratur quintò regula, vt Prælati Regulares in teſtes ad-

D mittere

mittere poſſint perſonas à iure reprobatas, puta relegatos, & infames, quia infamia eſt de iure poſitiuo, *c. per tuas de Simon.* & ità tradunt S. Antonin. *par.3. tit.9. c.15. §. 6.* & Sylu. *ver. Iudex, il primo n.5. & 9.*; & conſequenter admitti poterunt in teſtes mulieres quæ, non iure naturæ, nec gentium, ſed Canonico, repelluntur, *in c. mulierem 33. q. 5.* & deducitur *ex Clar. lib. 3. §. teſtamentum q.6.* Vide in propoſito in comprobationem, & declarationem, dicenda *infra q.30. num.10. & 11.* Quanta verò fides præſtanda ſit prædictis teſtibus, habetur *infra q.41. per totam.*

14. Declaratur ſextò regula, vt in modo procedēdi in iudicio Regulari, omnis reijciatur pompa, ſeu ſolemnitas iuris, dummodo ius Diuinum, naturæ, & gentium intactum maneat, & hic eſt ſenſus illius particulæ regulæ (Sola facti veritate inſpecta) Abb. *in c. dilecti, & in c. qualiter, & quando ſupra citatis.*

15. Pro maiori declaratione huius particulę (Sola facti veritate inſpecta) animaduertendum eſt, quod idem importat, quod illa alia particula (Manu Regia,) & relaxat omnes ſolemnitates iuris poſitiui; vnde qui facultatem habet taliter procedendi, ad ea tantùm tenetur, quæ ſunt iuris gentium, Marta *de clauſ. num.8. clauſ.160.* cum Iaſ. Alex. & Rom. & latius *in clauſ.250.* in qua de hac particula agit per totam, & poſt eum, *in tra. de clauſ. Barbos: clauſ.101.*; Et hic nota, quod idem importat alia clauſula, ſeu particula (ſine ſtrepitu, & figura iudicij) ſecundum Martam *in dicta clauſ. 160. num.6.* ex Bar. *in Clem. ad reprimendum verſ. & figura in fi. & ibid.* addit Marta, quod hæc particula (ſine figura iudicij) importat virtutem omnium ſimilium clauſularum ſimul, & ſemel dictarum, videlicet (ſimpliciter, de plano, ſine ſtrepitu, & figura iudicij) & ita ait ſentire, *vbi ſup.* Bar. & ibi ad eum addentes, concordantes plurimos inducunt. Pariter hæc clauſula (Manu Regia) idem importat, quod tota iſta clauſula (Summariè, ſimpliciter, de plano, ſine ſtrepitu, & figura iudicij) per hanc enim clauſulam (Manu Regia) cenſentur ſublatæ omnes iuris poſitiui ſolemnitates, ita vt cauſa decidi poſſit de iure gentium, ita Alex. Bar. Bal. Felyn. Marta, & alij *clauſ.70.* vbi ex profeſſo per totam agit de hac clauſula (Manu Regia) Et de omnibus prædictis clauſulis agit remiſſiuè Far. *q.185. §.2.*

16. Declaratur ſeptimò regula, vt Iudex Regularis, ſupradicta ad apices, & ſolemnitates pertinentia, omittens in modo procedendi in iudicijs, cum non teneatur, imò nec regulariter illa admittere expediat, non ſolùm non ſit culpabilis, nec punibilis, ſed potius laude dignus, cum præſtet, quod ſui muneris eſt. Conſilium tamen ſit, vt quando quædam ex prædictis, de facili, ſine procraſtinatione, & ſine iudicij præiudicio ſeruari poſſunt, ſeruentur; ſaltem quando ambiguum eſt, an res, de quarum omiſſione tractatur, ſpectent ad apices, vel ad ſubſtantialia, ſeu aliquo modo ad ſubſtantialia redigantur: Et

hoc

hoc conſilium tanto libentius ſequendum videtur, quanto Iudices Regulares, non tenentur ex vi Conſtitutionis Bonif. VIII. eius priuilegio vti, cum Pontifex non dicat; Iudices Regulares (debeant) ſed (valeant) & propterea ſi voluerint, iudiciarium ordinem ſeruare poterunt, vt tenet Abb. *in c. cum contingat, de foro compet. n.26. poſt* Ioan. de Lign. & ita etiam ſentit *gl. in Clem. diſpendioſa in ver. valeat*, vbi, citatis iuribus in comprobationem, ſuſtinet, quod etiam partibus contradicentibus, poſſint Iudices Regulares ordinem iuris ſeruare, & in confirmationem propoſiti Conſilij, ait: In caſibus, in quibus dubitatur, an hæc Conſtitutio locum habeat, Iudex ad omne dubium tollendum, ordinem iudiciarium ſeruet. Et vtique circumſcriptis omnibus alijs rationibus, & dato, quod in rei veritate, aliquæ iuridicæ obſeruationes ſuperfluæ nobis eſſent, tutius eſt, quædam ſuperflua admittere, ſuperflua enim, ſecundum iura, non vitiant, quam vel minimum ſubſtantiale omittere; omiſſio enim vnius ſubſtantialis, proceſſum vitiatum reddit: Quod præſertim cauendum eſt, dum poteſt dubitari, quin acta tandem Reo reclamante, extra Religionem traſmittenda ſint: qui enim extra Religionem proceſſus dijudicant, apices ſeruare aſſueti in eorum proceſſibus, apud ipſos in foro non Regulari eſſentiales, de facili, etiam in Regularium proceſſibus eſſentiales eſſe exiſtimant, licèt verè non ſint, & ex eorum omiſſione proceſſus nullos decernunt.

17. Sequuntur quædam limitationes propoſitæ regulæ, niſi eas, vel aliquam illarum, declarationes potius appellare velimus.

18. Limitatur primò regula, vt licet non teneantur Regulares ad ea, quæ ſunt iuris Ciuilis, & Canonici, hoc procedat, *vt ſupra dictum eſt n.6.* quoad modum procedendi dimiſsis ſubtilitatibus, &c.; In reliquis verò, ligantur omnino Regulares proculdubio à iure Canonico, imò etiam à Ciuili, quamuis ab hoc non ex vi coactiua, ſed directiua, vt latè tradit Squillans *in tract. de priuil. cleric. c.7. n.94. & ſequentibus*, cum Bonaci. Dia. Suar. & diffuſius de hoc agetur *infra q.9. num. 5.6. & 7.* Multipliciter limitatur Regula vſq; ad n.21.

19. Limitatur ſecundò regula, vt Iudex Regularis non poſſit ſine cauſa pœnam à lege, vel ſtatuto taxatam augere, minuere, vel mutare, hoc enim ad apices non ſpectat; vt diffusè tractabitur *infra q. 133. vſque 140.* Et hic tantum adnotandum cenſui, quod in Regularium foro, pœnę mitiores eſſe debent, quàm in foro ſæculari; Indignum enim eſt honorabilia Chriſti membra, ſeu eius Eccleſiæ indignè tractari, vt docet Conc. Brachar. *char. 3. c. 6.* vnde iuxta eorum ſtatuta Regulares ſunt pœnis plectendi.

20. Limitatur tertiò, regula, vt circumſcriptis conſuetudinibus, & inſtitutis Generalibus factis, vel faciendis, Regulares debeant ſeruare apices, & rimulas iuris, attento prædicto priuilegio Bonif. VIII. aliàs eius limites excederent, cum tamen vltra tenorem extendi non debeat, *cap. porrò de priuileg.* In eo

nanque non concedit Pontifex, vt liberè, & ex proprio capite apices Prælati poſtponant; ſed vt liberè ſecundum conſuetudines approbatas, & Generalia facta, & facienda Ordinis Inſtituta, rimulis, & apicibus iuris poſtpoſitis, procedere valeant, quibus ceſſantibus, ceſſat priuilegium, ita Megal. *in pract. crim. Canon. cap.* 1. *num.* 6.

21. Sed quicquid ſit de veritate huius limitationis in ordine ad alios Regulares; Nos approbatam habemus conſuetudinem, iuxta *noſtrum Modum proced. in cap.* 2. *parum poſt princ. verſ. ideò prædictæ*, vbi habetur: Ideo Bonifacij Conſtitutioni inherentes, declaramus, in procedendo prætermittenda eſſe omnia, quæ ad iuris ſolemnitatem pertinent, rimulis, & apicibus omnibus poſtpoſitis; vnde limitatio nihil ad nos.

22. De materia huius quæſtionis latè S. Antonin. *par.* 3. *tit.* 9. *cap.* 15. *& in eorum tract. de clauſ.* Barbo. *in clauſ.* 101. *&* 103. & Marta *par.* 1. *clauſ.* 160. *&* 250. apud quos habes alios Doctores de eadē materia tractantes; & videre poteris præſertim *gloſ. in Clem. diſpendioſam de iudic. & in Clem. ſæpe de uerb. ſign.*

An ſubſtantialia, & eſſentiala iudicij apud Regulares in cauſis criminalibus neceſſariò ſint ſeruanda, Quæſt. 9.

1. CVm in præcedenti q. de forma in iudicio Regulari dimittenda actum ſit; In hac de eiuſdem iudicij forma ſeruanda tractandum eſt.

2. Regula ſit. Subſtantialia, ſeu eſſentialia in iudicio Regulari ſeruanda proculdubio ſunt, Abb. *in c. dilecti de iudic.* Sylu. *ver. Iudex* 1. *q.* 5. Nauar. *de appell. conſ.* 5. *num.* 10. S. Antonin. *par.* 3. *tit.* 9. *cap.* 15. & hæc regula non habet contradicentem.

Subſtantialia in iuditio Regulari ſunt ſeruanda.

3. Ampliatur, ſeu declaratur primò regula, vt ſubſtantialia, & eſſentialia, certò certius, in iudicio ſint ea, quæ ſunt de iure Diuino, naturali, vel gentium, & conſequenter hæc omnino ſeruanda ſunt, ita omnes proximè relati Doctore, *locis citatis*.

Regula ampliatur, & declaratur vſq; in fin. quæſtionis.

4. Ampl. ſecundò, regula, vt tanquā eſſentialia ſubſtantialia ſeruanda ſint apud Regulares, eorum ſtatuta Regularia, Conſtitutiones, Inſtructiones ſeu modus procedendi; Hæc enim Regularibus ſunt velut ius gentium, vt obſeruarunt Manſus *in Modo proced. cap.* 7. *num.* 4. *&* Bouer. *in direct. p.* 2. *c.* 40.

Quid de Statutis Regularium.

5. Ampliatur tertiò regula, vt quamuis Regulares non teneantur ad ea, quæ ſunt iuris Ciuilis, & Canonici, quo ad ea, quæ ſpectāt ad ſolemnitates in ordine ad modum procedendi, &c. vt latè declaratū probatumque *eſt ſupra quæſt.* 8. In reliquis tamen quæ veritatem negoti, tangunt ligātur omnino Regulares, etiam in Modo procedendi, & in eiſdem iuribus diſpoſita, cōſequenter in eorum iudicijs ſubſtantialia, & eſſentialia ſunt. Et ad ea vtique, quæ in iure Canonico diſponuntur, Regulares ex vi non modo directiua, ideſt in foro conſcientiæ tenentur, ſed etiam ex vi coactiua, & directè, ideſt, in foro

An Regulares teneatur ſeruare ius Canonicum.

fori,

fori, vt not. S.Antonin *in par.3.tit. 9.cap.15 §.7.* Bonaci. Diana, Suar. Vaſq. & Squillaus, qui etiam alios inducit *in tract. de priuil. Cleric. cap. 7. num.94. & ſequentibus, facit textus in l. Bonafides, iuncta gloſ. ff. depoſiti*, & in hoc non eſt difficultas: Quo verò ad ius Ciuile in quo apud Doctores aliqua eſt controuerſia,

An? Regulares ligētur ll. Ciuilibus.

6. Ampliatur quartò, regula, vt Regulares in eorum iudicijs (excepto modo procedendi dimiſſis ſolemnitatibus, vt dictum eſt *in præcedenti ampliatione*) habere debeant pro ſubſtantiali, iuris Ciuilis obſeruantiam, tenentur enim, licèt non ex vi coactiua, ad ius Ciuile ſeruādum ex vi directiua, id eſt in foro conſcientiæ, itaut in caſu contrauentionis, ab Eccleſiaſtica poteſtate, nempè à proprijs eorum Iudicibus, puniri poſſint, ita Bellectus, Barth. à S. Fauſto, Bonaci. Diana, Ricc. Suarez, Vaſq & Squillans, diffusè hoc tradens, *in tract. de priuil. Cleric. cap.7. num. 94. & ſequentibus*; Leges enim Ciuile, quę pro omnibus feruntur in corpore iuris inſertæ, quæque minimè ſunt repugnantes Eccleſiaſticę immunitati, per Canones approbantur, & quaſi Canonizantur, vt not. Suar. *de ll. lib.3. cap.34. num.13. per totum caput* de materia differens, *& num. 14.* inducens Canones prædictas leges approbantes, nempè *cap. 1.* vbi Dec. *de nou. oper. nunciat. cap. innotuit de arbit. c. de capitulis, diſtinct. 10.*, & plures alios; Et hanc rationem in terminis ſequuntur Mantua, Pet. Gregor., Maran., Rebuff., Vaſquez, & Suarez *dicto num. 13.*

7. Quod autem prædictæ ll. Ciuiles approbatę tantùm ſint à iure Canonico quo ad vim directiuam, non autem quod coactiuam, patet ex praxi Eccleſiæ, ſecundum quam perſonæ Eccleſiaſticæ nunquam coguntur à Iudicibus Ciuilibus, ſed ab Eccleſiaſticis; Et expreſsè in *c. Eccleſia Sancta Marię de conſtit.* determinatur, vt Princeps politices in Eccleſiaſticos iuriſdictionē non habeat, & not. Diana *pa. 7. tra. 10 reſol. 2. verſ. quod, & verſ. itaque*, vbi *plures Canones concordantes inducit*; *& in tota illa reſol.* ex profeſſo agit, an Clerici ſubijciantur tantùm ex vi directiua ll. Principum ſæcularium, & Doctores pro, & contra tenentes citat.

8. Ampliatur, ſeu declaratur quintò, regula, vt ſubſtantialia ſint primò, vt contra aliquem nō procedatur, niſi accuſatum, denuntiatum, vel infamatum; ſecundò vt abſens vocetur; tertiò vt teſtes cum iuramento examinētur, vel ſaltèm cum præcepto Sanctæ obedientiæ; quartò, vt indefenſus non condemnetur, niſi contumax; Hæc enim ſunt ſubſtantialia iudicij, nō omittenda, vt habetur *in noſtro Modo proced cap. 2. verſ. primum, vt contra*, vbi in progreſſu ſingula membra explicantur, de quibus etiam agetur *hic infra ſuis locis*. Subſtantialia quę dam iudicij enumerantur.

9. De materia huius quęſt. plura S. Antonin. *in 3. par. tit.9. cap.15. præſertim §. 3.*

Iudi-

Iudicium, ſeu cauſa, quænam dicatur criminalis, ciuilis, vel mixta, Quæſt. 10.

1. DE tribus iudicij cauſis, effi-ciēte, materiali, & formali hactenus egimus, ſupereſt, pro complemento præludialium quæſtionum, vt hic de quarta, de cauſa nempè finali, iuxta titulum huius quæſtionis, differamus; Ex fine nāque, quo publicum, vel priuatum bonum in iudicio intenditur, criminale, ciuile, vel mixtum iudiciū reſultat. Et dimiſſis opinionibus, quas in hac quęſtione refert, & reijcit Clar. §. *fin. q.*1. Prænotandum eſt, opere precium eſſe dignoſcere, an cauſa, ſeu iudicium ſit criminale, vel ciuile; in criminali namque non in ciuili neceſſe eſt probationes luce meridiana clariores eſſe; &, vt in progreſſu huius operis patebit, plurima ſeruari debent in criminali, & mixto, non autem in ciuili iudicio.

Criminalis cauſa, quæ dicatur.

2. Regula prima ſit. Illa dicitur cauſa, ſeu iudicium criminale, in quo agitur ad commodum publicum, ſiue ex delicto imponenda ſit pœna corporalis ad publicam vtilitatem, ſiue pœna pecuniaria applicanda fiſco: Hæc eſt communis opinio Doctorum, à qua in conſulendo, & iudicando recedendum non eſt, vt dicit Clar. *q.*1. *verſ.* 4. *igitur, & verſ. ex quorū, citās gl. in l.*3. *in ver. centum, ff. de ſepul. viol.* vbi Bar. ait hanc opinionem omnes tenere, & de communi teſtantur Canoniſtę *in Rubr. de iudic. & ibi* præſertim Aret. *n.*19. & Dec. *n.*95. *in prima, & n.*51. *in ſecunda lect.*

Ciuilis cauſa quę.

3. Regula ſecunda ſit. Cauſa, ſeu iudicium dicitur ciuile, quando agitur ad commodum priuatum, ſiue cauſa deſcendat ex contractu, ſiue ex delicto, puta ad rei reſtitutionem parti, ad refectionem damnorum, vel etiam ad pœnam ipſi parti applicandam: Hæc eſt etiam communis Doctorū, quā ſequitur, & de qua teſtatur *ibid.* Clar. *verſ.* 4. *igitur, & verſ.* 4. *caſus*, & hanc etiam, ait Bart. omnes tenere, *poſt gl. in dicta l.* 3. & de communi *in dicta Rubr. Canoniſtæ* teſtantur, inter quos ſunt citati Aret. & Dec.

Declaratur regula vſque ad n. 7.

4. Ampliatur primò Regula, vt iudicium ſit ciuile in caſu Regulæ, ſiue Iudex procedat ad inſtantiam partis, ſiue ex officio. ita Clar. *ibidem verſ. adde*, & Maran. in Speculo, *fol.* 24. *num.*27. teſtatur de communi.

5. Ampliatur ſecundò, vt quando quis agit per viam exceptionis, crimen contra teſtem proponendo, non vt puniatur, ſed vt non recipiatur eius dictum, vel debilitetur, aut non noceat, cauſa ſit ciuilis, cum ſit ad priuatum intereſſe, ita tenent omnes Doctores teſte Clar. *ibid. verſ. vltimo*; Secus ſi per viam exceptionis crimen proponeretur ad puniendum, *idem qu.* 19. *verſ. criminaliter*.

6. Ampliatur tertiò, vt iudicium dicatur ciuile, quando agitur ad pœnam extraordinariam, puta priuationem officij, ſeu beneficij, & nihil applicatur Fiſco: In hoc omnes concurrunt, & ab hac ſententia non eſſe recedendum, ait Gratus *libr.* 2. *conſ.* 71. *num.* 9. *& poſt eum*

Clar.

Clar. *ibid. verſ.* 5. *caſus*; Secus tamen eſſet, dicunt iſti Doctores, ſi priuatio prædicta vel ſimilis, eſſet pœna ordinaria, quæ pro delicto imponitur, quia tunc iudicium criminale eſſet.

7. Limitatur hæc tertia ampliatio, vt procedat, quando agitur ſolum ad pœnam extraordinariam priuationis beneficij, tunc enim agitur ciuiliter; Sed ſi agatur, vt clericus propter crimen degradetur, vel deponatur, *iuxta c. qualiter, & quando il ſecundo*; *& c. ſuper his de accuſ.* tunc cauſa diceretur criminalis, vt tenet Feder. de Sen. *conſ.* 23. *col.* 2. Barbat. *in c. teſtimonium de teſt.* & Io: Anton. Niger *in Rubr. de cauſis criminalibus*; *& ciu. num.* 13.

Mixtum iudiciū. 8. Regula tertia ſit. Cauſa, ſeu iudicium tunc dicitur mixtum, quando cum pœna applicanda fiſco, ratione cuius eſt criminale, proponitur, & agitur pro intereſſe partis, vt pro reſtitutione rei, refectione damnorum, vel vt aliqua pars pœnæ parti applicetur, & ratione huius intereſſe eſt ciuile, ſic tenet Boſs. *de appell. num.* 8. qui teſtatur de communi, & ita videtur ſentire Iaſ. *in Rubr. C. de iudic.* Gomez Arias *ſuper l.* 80. *Tauri num.* 20. *in fine*.

9. Limitatur Regula, vt procedat, dum ex diuerſis legibus, vel ſtatutis intereſſe publicum, & priuatum ſtatuuntur, ſecus, dum ex eadem lege emanat vtrumque, tūc enim iudicium non eſſet mixtum, ſed ſecundum digniorem partem eſſet dicendum criminale merum, Clar. *quæſt.* 1. *verſ.* 3. *caſus.* Plura de cauſis mixtis Baiar. ad Clar. *ibid. n.* 1. 2. *&* 3.

10. Late de tota materia huius quæſtionis Farin. *q.* 100. *&* Clar. *locis in hac quæſtione citatis*.

Finis Quæſtionum Præludialium:

CAPVT

CAPVT PRIMVM
Teoriæ
CAVSARVM IVDICIALIVM Regularium,
IN QVO DISSERITVR:
DE HIS, QVÆ SPECTANT AD RITÈ proceſſum inchoandum.

DE INQVISITIONE,
Tractatus Primus.

1. PRAESVPPOSITA doctrina cõmuni, Iudicem procedere tantũ poſſe per viã Inqſitionis, Denunciationis, vel Accuſationis, de qua *in noſtro Modo proced.in c.2.in primo. Subſtantiali* §.*primum vt contra, & §. circa primum,iuxtà tex.in c. qualiter & quãdo,il ſecõdo,de accuſat.* Ab Inquiſitione hic initium ſumo.

In quibus caſibus per Inquiſitionem generalem procedi poſſit, & ab ea ſpecialem deueniri.
Quæſt. 15.

Inquiſitio quid. 2. PRænotandum eſt primò, quod licet variæ deſcriptiones inquiſitionis à Doctoribus tradantur, poſſumus breuiter, & faciliter dicere, quod; Inquiſitio eſt informatio delicti, Iudicis officio, & auctoritate facta; Ita Iodoc. *in pract.crim.tit.de inquiſitione c.8.n.1.* & hanc deſcriptionem ſequutus eſt Clar. *§. fin.q.3. verſ. aduerte*, & poſt ipſum Farin. *q.1.n.3.*

3. Prænotandum ſecundò, quod duplex eſt inquiſitio, generalis, & ſpecialis, generalis eſt illa, qua incerto delinquente, per Iudicem generaliter inquiritur, quis delictum commiſerit, generales informationes ſumendo; Specialis autem eſt, quæ fit per Iudicem contra particularem, ſeu particulares perſonas, de cuius, vel quarum delicto iam curia in notitiam venit, vel ex inquiſitione generali, vel ex denũciatione, vel ex legitimo alio modo. Hanc diſtinctionem inquiſitionis amplector, ad quam omnes inquiſitiones rediguntur, *vt infra* patebit; Inquiſitio quotuplex.

tebit; His enim duobus modis hodiè contra delinquentes proceditur, teſte Innoc. *in cap. bona, il primo num.* 5. *de elect.* vbi ait, quod ita ſeruat totus mundus, Clar. §. *fin. quæſt.* 5. *verſ. poterit*, & Farin. plurimos citans *quæſt.* 1. *num.* 4. *verſ. ſtante*, vbi ex Clar. ait, quod generalis inquiſitio fit, ad inueſtigandum delinquentem, ſpecialis autem ad puniendum eum.

4. Regula prima ſit. Inquiſitio omnino generalis, ſeu generaliſſima, (quæ omnes perſonas viſitationi ſubiectas, & omnia delicta complectitur, de qua *in cap. pernicioſa de off. Ordin.*, & in Conc. Trid. *ſeſſ.* 7. *cap.* 7. *& ſeſſ.* 24. *cap.* 3. quæque, vt ſtatuitur in noſtris Conſtitutionibus, à Patre Generali ſemel in toto ordine, & à PP. Prouincialibus bis quolibet anno fieri debet) Nec infamiam, nec aliquid aliud prærequirit, ſed abſolutè ab ea in omni caſu inchoari poteſt proceſſus, ita tenent communiter Doctores, & vniuerſaliter practicatur, *iuxta cap. Romana* §. *ſanè de cenſibus in* 6. vbi de Superiore viſitante habentur hæc verba; Propoſito verbo Dei, quærat de vita, & conuerſatione miniſtrantium Eccleſijs; Et Conc. Trident. *cap.* 8. *&* 20. *de reform. ſeſſ.* 7. Et not. Bonaci. plures inducens, *de præcep. decal. diſp.* 10. *quæſt.* 2. *punct.* 5. *num.* 7.

Inquiſitio generaliſſima nihil prærequirit; Declaratur regula vſque ad numerum 7.

5. Ampliatur primò Regula prima; vt licet Viſitator in hoc caſu non debeat inquirere de aliqua particulari perſona; tamen, ſi aliquod crimen de grauioribus, ſeu grauiſſimis, vel criminoſus diffamatus detegatur iudicialiter in hac generaliſſima inquiſitione, ab hac deueniendum eſt ad ſpecialem Inquiſitionem, vt aduertit Bouer. *in Direct. p.* 1. *c.* 3. §. *ſecundum, &* 6. 7. Et in hoc caſu expediens erit redigiſſe in ſcriptis generalem inquiſitionem, vt appareat regulate deueniri ad ſpecialem.

A generaliſſima ad ſpecialē deuenitur.

6. Ampliatur ſecundò Regula prima, vt in hac generaliſſima inquiſitione omnes vniuerſaliter admittantur, etiam infames, maleuoli, &c. vt praxis vniuerſalis teſtatur, & not. *ibidem* Bouer. §. 7.

Omnes in generaliſſima admittūtur.

7. Ampliatur tertiò regula prima, vt in Syndicatu noſtrorum Generalium, Procuratorum Curiæ, Prouincialium, ac Guardianorum, in fine eorum Officiorum, nullam opus ſit præcedere infamiā delictorum, ſed ſufficere, vt Prælatus, ſeu alij ad quos ſpectat, generaliter interrogent, quommodo Syndicatui expoſitus in officio ſe geſſerit; An in Regulæ, ſeu Conſtitutionum obſeruantia deliquerit; An ſubditos oppreſſerit, & de ſimilibus: Et dato, quod, in hac inquiſitione, crimina detegantur, ea obſeruari debent, quæ in generaliſſima inquiſitione dixi obſeruanda *hic ſup. num.* 4. ita Bouer. *ibid. cap.* 7., & ita apud nos paſſim, ſinè contradictione practicatur.

De Syndicatu Superior. apud nos.

8. Regula ſecunda ſit. Quocunque modo Iudici conſtet delictum eſſe commiſſum, in omni caſu, poteſt ex officio procedere per viam inquiſitionis generalis, abſque eo quod aliquid aliud præcedat, vt inueniat perſonam delinquentis, interrogando teſtes, an ſciant quis tale delictum commiſerit, ita Clar. §. *fin.*

Inquiſitio generalis an aliquid prærequirat.

§. *fin. quæſt.* 5. *verſ. poterit*, vbi citat Innoc. *in c. bonæ memoriæ il primo num.* 5. *de elect.* qui dicit ita ſeruare totum mundum, quem ſequitur Megal. *in ſua Praxi cap.* 11. poſt Farin. *quæſt.* 1. *num.* 49. & tenent DD. *in cap. Inquiſitionis de accuſ.* præſertim Anan. *num.* 4. & Felyn. *num.* 6. & de Generali conſuetudine teſtatur Ambroſin. *de modo forman. proceſ. inform. lib.* 1. *c.* 1. *n.* 1.; quicquid aliqui citati à Diana *p.* 2. *tract.* 15. *reſol.* 63. *car.* 242., aliter ſentiant. Conſtito tamen prius de corpore delicti, iuxta tradenda *infra quæſt.* 12. *num.* 3. *erga fin.* Præſentis Regulæ inter alias, hanc reddunt DD. rationem, nempè, magnam boni communis vtilitatem, aliàs enim ſæpè impunita crimina remanerent, non ſine ſubditorum ſcandalo; Dia. *ibidem vide infra quæſt.* 13. *num.* 13.

Inquiſitio generalis aperit viã ad ſpecialem.

9. Ampliatur primò Regula ſecunda; vt ſi in generali inquiſitione, delinquentem aliquis nominauerit, iſta nominatio viam aperiat ad inquirendum ſpecialiter contra nominatum, idest ad aſſumendum contra eum alias informationes, Farin. *quæſt.* 1. *num.* 49. *& quæſt.* 9. *num.* 19. *&* 21., Innoc. *vbi ſupra* qui ait hoc de conſuetudine ſeruare totum mundum, Bar. *in l.* 2. §. *ſi publico num.* 9. *ff. de adult.*, Bal. *in l. edita C. de eden.*, Anan., & Card. Alex., quos refert, & ſequitur Clar. *loco citato*, & teſte Aret. *in c. cum oportet num.* 44. *de accuſat.*, hæc eſt communis concluſio, & Nauar. *in Rubr. de iudic. poſt numerum* 88., ait opinionem Innoc. in teoria, & praxi receptam eſſe. Et hæc conſuetudo, de qua in Regula 2., & in hac ampliatione, derogauit iuri communi, nempè *c. Inquiſitioni, de accuſat.* vt notat Bonaci. *de preceptis Decal. diſp.* 10. *q.* 2. *punct.* 5. *n.* 12., vbi in comprobationẽ huius ampliationis inducit Azor., Molin., Petr. Nauar., & Sà. Ratio verò eiuſdem ampliationis eſt; quia quod apparet in actis dicitur notorium, quod Iudici viam aperit ad ſpecialiter inquirẽdum, vt probat Clar. *loco citato*; & ita ſtatuitur *in noſtro Modo proced. cap.* 3. *de forma inquiſitionis*. Sed nota quod primus teſtis nominans delinquẽtem habetur pro Denuntiante, vt firmat Decian. *reſponſ.* 93. *num.* 125. *vol.* 2.; Et ideo, vti Denunciator, non probat, vt contra Iudices aliter facientes, exclamat Bertaz. *conſ.* 251. *n.* 103. *vol.* 2., & ſequitur Guaz. *defenſ.* 29. *c.* 2. *num.* 18.

De primo teſte nominante Reum.

Quid iuris ſi indebite in inquiſitione generali Reus detegatur.

10. Ampl. ſecundò regula ſecunda quod cũ in caſu regulæ eiuſdem, Iudex non ſit cauſa iniuſta detectionis, dato, quod quis interrogatus generice, indebite occultum anctorem detegat, poterit tamen Iudex ad inquiſitionem ſpecialem contra detectum procedere, ſecũndum Nauar. *in rubr. de iudic. num.* 87. *verſ. non obſtat*, Franc. Arret. *in pract. c.* 13., *&* Leſſ. *de iuſt.*, *& iure lib.* 2. *cap.* 29. *dub.* 15.; vbi ex Nauar. contra Sotum tenet, Iudicem in hoc caſu, non modo poſſe, ſed etiam procedere teneri, & ſubſcribunt Thom. à Ieſu, & Leza. *to.* 1. *c.* 27. *n.* 4.; Ratio ampliationis eſt, quia in hoc caſu, iure ſuo vtitur Iudex; hoc enim ipſo, quod crimen in iudicio eſt detectum, fit publicum

cum iuris, quod etſi ab altero impie fuerit detectum, iure ſuo vti Iudex poterit, ſpecialiter inquirendo. Non ſilebo hic, Bouer. *in direct. par.2. cap.4. verſ.3. obſeruandum,* ex Soto, Nauar., & Sayr., exiſtimare melius eſſe in propoſito caſu abſtinere à procedendo, & tangam *infra quæſt.* 13. *num.*14.

11. De materiæ huius quæſt. agit Bouer. *vbi ſup. cap.* 3.4. *&* 7. Franc. Arret. *in praxi in primo ſubſtantiali cap.*11.12.*&* 13., Clar. *in* §. *fin. quæſt.*5. *verſ. poterit,* & Farin. *quæſt.* 1. *n.* 4. *&* 49.

12. Quid autem concludendum ſit in foro conſcientiæ, quoad obligationem reuelandi, vel tegendi, dum quis in inquiſitione generali interrogatur, patebit *infra q.* 59., vbi ex profeſſo hic punctus tractabitur, nempe, An iuridicè teſtis interrogatus, veritatem aperire teneatur.

An ante omnia alia, etiam ante inquiſitionem generalem Iudici conſtare debeat, & quomodo de corpore delicti.

Quæſt. 12.

1 CVm vulgatum ſit dictum; Ante omnia Iudici conſtare debere de corpore delicti, ante omnes alias, hanc propono quæſtionem, in qua,

Ante omnia conſtare debet de corpore delicti.

2. Regula ſit iſta. Iudex nunquam debet procedere ad aliquẽ actum in criminali cauſa, niſi ei prius conſtet de delicto, ſeu, vt aiunt DD., de corpore delicti, ſcilicet, delictum eſſe commiſſum. Hæc non ſolum eſt communis, & practicata opinio, ſed vt teſtatur Farin. *q.*2. *num.* 1. omnes DD. ita exclamãt, vt videre eſt apud Bar., Ang., Rom., Cuman., Io. Igneum, & alios *in l.* 1. §. *item illud ff. ad Sillan.*; & Clar. §. *fin. quæſt.*4. *in prin.* ait, ita ſemper facere practicos Iudices, cum ſit trita cõcluſio (iuxta titulum huius quæſt.) quod ante omnia Iudici conſtare debet de delicto, & ad hanc comprobandã per plures alios DD. inducit *ibid.* Farin., dicens, quod ab hac nemo, quem viderit diſcrepat. Concordat Guazzin. *in tract. ad defenſ. cap.*1. *n. primo.&c. defen.* 4. *vbi concordantes.*

Multipliciter ampliatur Regula, vſque ad n. 12.

3. Ampliatur primò Regula, vt dum non conſtat de corpore delicti, non ſolum Reus non poſſit condemnari, etiam ſi conuictus ſit, vt tradit Clar. §. *fin. q.*66. *in princ.*; vel confeſſus; ex ſola enim confeſſione propria, dum non conſtat de corpore delicti, Reus non debet damnari, Clar. *quæſt.*55. *verſ. poteſt etiam,* & Ang. *de Maleſ. in verſ.*, & veſtem cęleſtem *num.*25., & ita ſeruari atteſtatur Boſſ. *tit. de confeſſ. poſt tort. poſt numerum* 15., *verſ. ſed quid, quando,* Et Farin. *q.* 2. *num.*7. vbi citat ad ſaturitatem. Sed nec torqueri Reus poteſt, vt *eſt tex. expreſſus in l.* 1. §. *item illud ff. ad Sillan.*, & in hoc puncto loquitur iſte text., licet à DD. generaliter citetur ad propoſitam Regulã probandam, vt notat Farin. *quæſt.* 2. *n.* 3. *& quæſt.* 38. *num.*2. multos DD. inducens. Imò nec ſine tortura poteſt conſtitui, ſeu examinari Reus, niſi conſtet de corpore delicti, Clar., Foller., Marſ. & alij,

quos refert, & ſequitur Farin. *q.2. num.* 1. Nec Reus capi, Farin. *num.* 2., citans Marſ., Boſſ., & alios, inter quos Bonacoſ. teſtatur de communi DD.; Et ſi capiatur Clericus, dum de corpore delicti non conſtat, Iudex eſt excommunicatus, Farin. *ibid.* poſt. Io: Andr. & Corneum, qui teſtatur de communi. Nec contra Reum poteſt ſpecialiter inquiri, Farin. *quæſt.* 1. *n.6.*, & *quæſt.2. num.*1. *per l.neceſſario* §. 1. *ff. ad Sillan.*, & plura alia iura; citans, Bal., Ang., Marſ., Boſſ. & plures alios, & teſtatur de communi DD. Nec in iſtis caſibus dicitur conſtare de corpore delicti, cùm porrecta eſt querela, vel denunciatio, Clar. *quæſt.* 4. *verſ. quando*, & not. Farin. *quæſt.* 2. *n.* 1. Et quod plus eſt, niſi de delicto conſtet, nec generaliter inquirere, nec ad aliquem actum procedere debet Iudex, ſunt verba Clari *in princ. quæſt.*4., vbi ait ſemper ita facere practicos Aſſeſſores, vt dicit Catus *conſ. 99. num. 7. verſ. ſecundo etiam, lib.*1.; & incóprobationem, quod Iudex, nec generaliter poſſit inquirere, Bouer. *in direct. par.* 2. *capit.* 7. § *primo modo*, citat plures DD.

4. Ratio propoſitæ regulæ, & huius totius ampliationis eſt, quia, vt probat Far. *quæſt.* 2. *n.* 1 *in fi.* poſt Boſſ. vbi lex diſponit de aliqua re, debet prius de illa conſtare, *l. Diuus ff. de teſtam. milit.*; Et qui vult probare qualitatem, debet prius probare ſubſtantiam, in qua illa qualitas fundatur; *gl. in l. ſi arbiter ff. de probat.*

5. Notandum pro dilucidatione Regulæ, & primæ ampliationis, quod non modo in delictis facti tranſeuntis, ſed etiam permanentis, dum periculum eſt in mora, vel alia aliqua ſubſiſtit vrgens cauſa, Iudex poteſt deuenire contra ſuſpectos ad capturam incontinenti, habita notitia, quod delictum ſit commiſſum, quamuis adhuc de corpore delicti non ſibi conſtet, Clar. *quæſt.* 4. *verſ. quando verò* §. *fin.* & Ambroſ. *de modo forman. proceſ. inform. c.* 1. *num.* 10. Sed debet inſpici grauitas criminis, qualitas perſonæ, ſi delictum ſit occultum, vel difficilis probationis; & omnibus perpenſis, arbitrium in hoc ſuum regulet Iudex, Clar. Baiar., Far. & Guaz. *defenſ.*4. *c.*1. *num.*10. Et conſequenter ex vrgenti cauſa, poterit Iudex, antequam ſibi conſtet de corpore delicti ad alios actus deuenire, puta ad teſtes examinandos, &c. dummodo aliquem inter Reos non recipiat, nec conſtituat antequam ei conſtet de corpore delicti, Clar. & Ambroſin. *numero* 9. Declaratur Regula, & prima ampliatio.

6. Ampliatur ſecundò Regula; Vt non ſolum debeat conſtare de delicto, puta de homicidio, ſed etiam de illius qualitatibus, & circunſtantijs; & ideo praxis vniuerſalis eſt, vt Iudex vadat, vel mittat Notarium ad viſitandum cadauer occiſi, & in actis redigat, quot percuſſiones, ſeu vulnera, punctim, ſeu cæſim, & in qua parte corporis habeat, & ſimilia, Ang. *de malef. verb. fama publica, n.* 108. *verſ. duodecimò tu Iudex*, Boſſ. Foller. Clar. qui benè loquitur in propoſito *quæſt.* 4. *ver. quando verò*, cum pluribus, quos refert, Quomodo corpus delicti ſit viſitandum.

fert,& ſequitur Farin. *quæſt.2. num.* 4.: Et vlterius cadauer debet cognoſci per teſtes, qui dum interfectus viuebat, eum cognoſcebant, ſi fieri poteſt; Si verò cuius ſit cadauer ignoretur, debet per veſtes, & ſigna deſcribi, & particulariter omnia adnotanda ſunt; & tunc licet ignoretur nomen occiſi, prædicta ſatis erunt, vt conſtare dicatur de corpore delicti, & ad procedendum, etiam vſq; ad condemnationem, Clar. *ibi* poſt Foller. *in pract. crim. fol.* 15. *n.* 4. qui ait, quod ita dicunt omnes, Boſſ. *tit. de delicto n.* 33. & Ang. *in l.* 1. *§. interdum num.* 1. *ff. ſi pars hæred. pet.* vbi ait, quod ſiue ignoretur nomen delinquentis, ſiue offenſi, ipſe vidit in vtroque caſu practicari, quod procedatur, & quod hæc eſt bona praxis, ne ex eo quod nomen ignoretur, delicta remaneant impunita, vt aduertit etiam Clar. *q.* 52. *verſ. vlterius.*

Quid ſi corpus delicti non reperiatur.

7. Limitatur primò hæc ampliatio, vt non procedat, dum non reperitur corpus occiſi, quia fuit combuſtum, vel proiectum in mare, ſufficit enim tunc probatio per famam, vt ait Baiar. *q* 4. *ad Clar. verſ. dictum, num.* 4. citans in comprobationem Bal. Aug. ad Aret.& Marſ.; Sed ſi cadauer fuerit ſepultum, poterit Iudex illud exhumari facere, *ibid.* Bai. cum Bal. Maran., *Farin. q.* 2. *n.* 5. *&* Clar. *q.* 55. *verſ. quomodo.*

An in ſtupro corpus delicti inſpiciatur.

8. Limitatur ſecundò eadē ampliatio, vt in ſtupro illato virgini, nō ſint inſpiciēda eius genitalia, qa in his oculus, & manus obſtetricum ſæpe falluntur, vt ait Tiraq. *de legibus connub. l.* 4. *num.* 22. *& eſt tex. in c. nec aliqua* 27. *q.* 1. & ita etiam ſentit Franc. Marci *deciſ.* 678. *par.* 2. & ſubſcribit Baiar. *q.* 4. ad Clar. *verſ. quando verò, erga fin.* vbi enarrat caſum in propoſito, quem ſibi accidiſſe ait. At Clar. *ibidem* tenet eſſe inſpicienda genitalia virginis, & cum eo Abb. & Alber. locis citatis à Bai. & hæc tutior eſt opinio.

9. Ampliatur tertiò regula, vt de corpore delicti debeat conſtare liquidò, & per plenas probationes, nempe per teſtes, vel per euidentiam facti, Farin. *q.* 2 *num.* 6. poſt Dec. Bal. Iaſ. & alios, *locis ab eo citatis*; Vnde Clar. *quæſt.* 4. *verſ. quando*, ait non conſtare legitime de delicto, niſi Iudex, vel curia illius corpus oculis ſubijciat, & ſequitur Blanch. — Liquido de corpore delicti conſtet.

10. Ampliatur quartò regula, vt niſi conſtet de corpore delicti, ſententia lata in contumacia ſit nulla, Bertaz. Boſſ. Foller. & Farin. *quæſt.* 2. *num.* 7. Cartar. Foller. Tuſch, & alij *litera D. concl.* 171. *n.* 14.

11. Ampliatur quintò regula, vt niſi conſtet de corpore delicti, non puniatur confitens ſe occidiſſe hominem ignotum in nemore, vel prope littus maris, & illum in mare proieciſſe, aiunt plures DD. citati à Far. *quæſt.* 2. *num.* 8.; *vbi in ſequentibus* limitat, & declarat hanc ampliationem, nempe, dum de homicidio conſtaret per famam, vel dum ageretur de homine occiſo noto, vel quando Reus eſſet malæ famæ, inducens DD. ita ſentientes. Intellige ampliationem de pena ordinaria, quia extraordinaria poteſt infligi, dum cōfeſsio eſt de certo homine, Alex. & Tuſch. *litera D. concl.* 171. — An confitens occidiſſe ignotum puniatur, ſi de delicto non conſtet.

*concl.*171. *num.*5. *&* 43.

12. Ampliatur ſextò regula, vt procedat etiam in caſibus, in quibus procedi poteſt ex abrupto, latè Maurus Burg. *de modo proced. ex abrupto quæſt.* 22. *num.* 3. *& ſeq. & num.* 16. *& ſeq.* & Guaz. *defenſ.* 4. *cap.* 1. *num.* 1.; Nec non in Iudice habente facultatem procedendi, nulla ſeruata ſolemnitate, ita Burſat. qui concordantes allegat *conſ.* 201. *n.* 90. *vol.* 2. & Guaz. *vbi ſup. n.* 3.

Procedit regula in cauſis Regularium, &c.

13. Notandum eſt hic, quod ſicut, dum non conſtat de corpore delicti, Iudex procedere non poteſt; Ita caueat Iudex, poſtquam ſibi conſtiterit de delicti corpore, à negligentia in procedendo; Tunc enim tenetur Iudex in cauſa procedere, & informationes ſumere, aliàs, ſi neglexerit, vel informationes ſumere noluerit, puniri poterit, Bal. & Clar. §. *fin. q.* 4. *num.* 1. *in fi.* Burſat. & Guaz. *in tr. ad defenſ. c.* 1. *num.* 22. *defenſ. quarta*, nec non Baiar. *ad Clar. quæſt.* 66. *num.* 7. *& ſeq.* vbi concordantes citat.

Iudex dũ de delicto conſtat, procedere tenetur.

14. Limitatur primò regula; In inquiſitione omnino generali, ſeu generaliſſima, quæ in viſitatione fieri ſolet, hæc enim inchoatur abſque eo quod conſtet de aliquo delicto, vt dixi *ſup. quæſt.* 11. *num.* 4. & idem dicendum eſt de Syndicatu, qui fit in fine officiorum noſtrorum Prælatorum, *iuxta dicta ſup. quæſt.* 11. *num.* 7.

Limitatur Regula in inquiſitione generaliſſima.

15. Limitatur ſecundò regula principalis cũ ſuis ampliationibus; vt procedat in delictis relinquentibus poſt ſe veſtigia, ſecus in his, quæ poſt ſe veſtigia nulla relinquunt, vt in fornicatione, in ſimplici inſultu, vel etiam in percuſſione manu vacua, & in ſimilibus, in quibus non eſt opus præconſtare de corpore delicti, ſed habita denunciatione, vel ſimili, ſtatim poteſt procedi in cauſa, ſecundum Clar. *quæſt.* 4. *poſt princ. & in verſ. ſcias tamen*, poſt Bal. *in l. mancipia num.* 1. *C. de ſeru. fugit.* & notat Farin. *quæſt.* 2. *num.* 1. *in fin.*; etiam vſque ad condemnationem, *idem num.* 13. vbi cit. Boſſ. dicentem, ita quotidiè ſeruari.

Item in delictis non relinquentibus veſtigia.

16. Limitatur tertiò regula. In delictis occultis, & difficilis probationis, de quorum corpore non eſt neceſſe, quod liquidò conſtet, ſed ſufficit conſtare per coniecturas, ita Boſſ. Foller. Gabr. & Clar. quos refert, & ſequitur Farin. *quæſt.* 2. *num.* 12.; In his enim præſumptiua, & coniecturata probatio habetur pro plena, ibidem Far. & de communi apud ipſũ teſtatur Bal. Marſ. Alex. & alij, inter quos plene Oſaſc. *deciſ.* 72. *num.* 1.; Et cum ex numero horum delictorum ſit furtum, dum furtum fit ſine fractura, indicia ſufficiunt, abſque alia inueſtigatione delicti ad inquirendum ſpecialiter, & exiſtentibus legitimis indicijs, poteſt procedi ad capturam, & ad torturam; Non tamen ad cõdemnationem, quamuis Reus confiteretur niſi reperta re furata; Et hanc praxim docet Ang. *de malef. in ver. & veſtem cæleſtem, verſ. quid ſi quis num.* 25. vbi ait, quod in hoc caſu Iudex debet deſtinare nuntium ad loca confeſſa pro verificatione, & quod aliter faciendo damnat animam, & corpus ſuum, & idem tenent Bruno, Monticel. Bal. Boſſ. Foller. Clar. & alij, quos

Quid in occultis.

refert,

refert, & ſequitur Farin. *quæſt.* 2. *num.* 15. Subdens *num.* 16. coniecturas, quibus in furto corpus delicti probetur. Sed ſi furtum fuerit cum fractura, de ea ante omnia debet conſtare, Clar. *quæſt.* 4. *verſ. quando*, Foller. Marſil. & Maſcar. *in tr. de prob. lib.* 2. *conſ.* 829. vbi refert plures his ſubſcribentes; & ait in iſto caſu ſufficere probare, quod res furto ſubtractæ ſemel in loco commiſſi furti fuerint ante furtum commiſſum, & teſtatur de communi. Vide Farin. *quæſt.* 2. *à num.* 14. *vſque ad* 20. vbi late, quomodo in furto debeat conſtare de corpore delicti; *Et hic infra quæſt.* 123. *num.* 20. *vſque ad numerum* 30.

17. Limitatur quartò, in caſibus, in quibus ambiguum eſt, an interuenerit delictum, vt in reperto ſuffocato in puteo, occiſo veneno, &c. tunc enim non neceſſe eſt, vt conſtet de corpore delicti, nempe delictum eſſe commiſſum, nec Iudex debet ſumere informationes de maleficio, ſed vt veritatem facti intelligat; & ſcelere detecto, ad vlteriora procedat; Secus autem ſilebit proceſſus, Clar. *quæſt.* 4. *ver. hac autem*, & Farin. *quæſt.* 2. *num.* 29. *vbi vſque in fin.* declarat iſtam limitationem, in qua non deſunt difficultates, ab eo tactæ.

Quid in ambiguis delictis.

18. Quomodo probetur corpus delicti, dum prætenditur venenum alicui datum eſſe, vide Farin. *q.* 2. *num.* 30. *& ſeq.*

19. Quid dicendum, quando periculum eſt in mora, vel in ſimili, *vide ſup. hic num.* 5.

20. De materia totius queſtionis huius, diffuse Clar. *in* §. *fin. q.* 4., *&* 55. *verſ. poteſt etiam*, *quæſt.* 64. *verſ. poteſt etiam*, *& quæſt.* 66. *circa princip.*, & Farin. *quæſt.* 2. nec non Guazz. *in tract. ad defenſam*, *per totam quartam defenſ.*, & quedã *hic infra quæſt.* 89. *in princip. latè* etiã Tuſch. *littera D. concl.* 171. *per totam, Vbi num.* 59. ait cum Brun. & Alex. in multis Iudicem excuſari, &c.

Quænam precedere inquiſitionem ſpecialem debeant, & ſufficiant, vt ab ea ritè proceſſus inchoari poſſit, Quæſt. 13.

1. A Generali, merito ad ſpecialem inquiſitionem fit tranſitus, & pro declaratione tituli quæſtionis, & totius materiæ inquiſitionis.

2. Premitto primò; quod, vt tactum eſt *ſup. q.* 11. *num.* 3. inquiſitio ſpecialis, quæ ſolemnis etiam dicitur, ea eſt, in qua de vno, vel pluribus ſpecialibus delictis, aduerſus certam, vel certas perſonas iudicialiter informationes, officio Iudicis, ſumuntur, iuxta tradita à Farin. *quæſt.* 1. *num.* 4. & tenent Innoc. *in cap. bona, il primo, de elect. & DD. in cap. inquiſitionis*, vbi præſertim Annan. num. 4., & Felyn. *num.* 5. *de accuſ.* & Clar. *§. fin. quæſt.* 5. *verſ. poterit igitur*, & etiam alibi.

Inquiſitio ſpecialis quid.

3. Præmitto ſecundò; Quicquid ſit de iure, & de ſancitis *in cap. inquiſitionis de accuſat.*, & *traditis ibidem* à Canoniſtis; hodie, ſeruatis ſeruandis, hæc ſpecialis inquiſitio formari poteſt, in omnibus delictis, & eſt remedium Ordinarium,

In omnibus delictis procceditur per ſpecialem inquiſitionem.

ex generali conſuetudine, de qua teſtatur, Alber., Bal., Aret., Boſſ., & alij cum Farin. *quæſt.* 1. *num.* 10., locis ab eo citatis; quod procedit, non ſolum in delictis publicis, ſed etiam priuatis, Anton. Gomez. *var. reſol. to.* 3 *.tit. de delictis, cap.* 1. *num.* 49. *in fin., & num.* 10.; vbi teſtatur de communi, & ſequitur Prac. Corr. Io. Mar., Monticel., & Clar. *quæſt.* 3. *verſ. ſed certè*, vbi multos citat concordantes.

Modus duplex proceſſus inchoandi.

4. Præmitto tertiò, in criminalibus, duobus modis proceſſus inchoari poſſe, & procedi; Primò ad inſtantiam partis, quando ſcilicet pars offenſa, vel alius, ad quē de iure ſpectat, porrigit accuſationem, ſeu querelam, & ſuper ipſa proceditur, & hoc eſt, quod dicitur procedere per viam accuſationis: Secundò ex officio Iudicis, quando Iudex à ſeipſo, & ex ſuo officio aſſumit informationes contra delinquentem, & procedit, & hoc eſt, quod dicitur, Procedere per viam inquiſitionis, & ex officio; & ad hunc ſecundum omnes rediguntur modi, qui non ſunt per viam accuſationis, etiam modus inchoandi, & procedendi per denunciationem; ita Clar. *§. fin. quæſt.* 3 *.verſ. quæro*, & teſtatur ſe non inuenire in toto iure Ciuili, aut Canonico, neque in tota praxi, quæ ex conſuetudine communiter obſeruatur, aliquem alium modum procedendi.

Nullus eſt proceſſus, dum nulla eſt inquiſitio.

5. Præmitto quartò, quod multum attendendum eſt, vt inquiſitio validè formetur, ſi enim inquiſitio nulliter formaretur etiam, proceſsus, & omnia inde ſequuta nulla pariter forent, Gratus *conſ.* 57. *num.* 11. *lib.* 1. vbi ait quod omnes DD. intrepidè ita tenent, Clar. *quæſt.* 20. *verſ. ad formandam*, Boſs. *tit. de inquiſitione num.* 77. vbi dicit, quod quando inquiſitio eſt inepta, & nulla, tunc non poteſt ſequi condemnatio, quia omnia corruunt; imò quod Reus abſoluendus eſt ab obſeruatione iudicij, & de nouo alius inchoandus eſt proceſsus, Ludou. Cat., Marſil., Pariſ. & plures alij, quos citat, & ſequitur Farin. *quæſt.* 1. *num.* 5.; Ad euitandam igitur nullitatem ſpecialis inquiſitionis, opere pretium erit, benè perpendere ea, quæ in hac quæſtione, & ſequenti dicemus, de his, quæ præcedere, & comitari ſpecialem inquiſitionem debeant, & ſufficiant, vt ab ea validè proceſsus inchoari poſſit. Et ſuppono hic, quod ante inquiſitionem ſpecialem, dubio procul, debet conſtare de corpore delicti, vt probaui *ſupra q.* 11. *n.* 3.

Inquiſitio ſpecialis præquirit famam.

6. Regula ſit. Inquiſitio ſpecialis, non præcedente fama inualida eſt, & nulla, vt apertè probat *tex. in cap. inquiſitionis, & in cap. qualiter, & quando, il ſecondo*, vbi plenè ſcribentes, *de accuſ.*, & ideo hæc regula communiter à DD. recipitur, teſtibus Rolan., Brunor. à Sole, & Ludou. Cat., qui ait, quod eam totus mundus ſequitur, locis citatis à Farin. *quæſt.* 9. *num.* 1.; vbi eos ſequitur citando plures DD. concordantes, & *q.* 1. *num.* 50. Et hinc eſt, quod ſolidè *in noſtro Modo procedendi in primò Subſtantiali, de inquiſitione*, ſtatuitur; Quod Prælatus procedere non

poſſit,

poſſit, nec debeat ad inquiſitionẽ ſpecialem, nulla præcedente infamia; & idem confirmatur ibidem *in cap. 3.* ex forma inquiſitionis, in qua de fama fit expreſsa mentio.

7. Amplia Regulam primò, vt procedat etiam in Iudice, qui à ſtatuto, ſeu Principe, plenum haberet arbitrium, vt tenent Bal. Dec. Marſil. & tot alij, quos refert, & ſequitur Farin. *quæſt. 9. n. 2., & 9.* vbi etiam ait, non valere ſtatutum, quod poſſit contra non diffamatum inquiri, cum Card. Alex., Marſ. &c. quod procedit nõ ſolum in Delegato, ſed etiam in Ordinario, ſecundum communem, de qua Alciat. Card. Brunor. & Clar. *q. 6. verſ. ſed retenta*, quos refert, & ſequitur Farin. *q. 9. num. 3.*, Contra Ang., communiter in hoc reprobatum; & Iudex ſecus faciens, non modo mortaliter peccat, ſed tenetur in Syndicatu, etiam ſi Reum abſoluerit, Farin. poſt alios *n. 10.*

Ampliatur Regula vſque ad numerum 12.

8. Ampliatur 2. vt licet contra ſubditum, ſeu perſonam priuatam, ſufficiat ſimplex fama, quæ deſcribitur; Communis opinio voce manifeſtata ex ſuſpicione, proueniens ſecundum Bar. *in l. de minore §. tormenta ff. de quæſt.*; Tamen contrà Prælatum requiritur clamoſa inſinuatio, nempè, vt eadem fama, ſæpè ad aures Iudicis deuenerit, ſecundum Cardin. Alex. qui aſſerit ita communiter DD. tenere *in c. accuſatione col. 28. in fin. de accuſ.*, & Clar. ſic aſſeuerat *quæſt. 6. verſ. quæro nunc, & q. 7. verſ. item quæro §. fin.*, & refert, & ſequitur Farin. *q. 9. n. 5.*

Fama quid.

Contra Prælatum requiritur inſinuatio clamoſa

9. Amplia 3.; vt fama debeat habere ortum, non à malignis, ſed à fide dignis, vt *in noſtro Modo proced. in 1. ſubſtantiali de Inquiſitione cap. 1.*, iuxta doctrinam Abb., Bar., Aret., & aliorum, quos refert, & ſequitur Farin. *q. 9. num. 6.*; Et vlterius eſt neceſſe, quod conſtet in actis per conteſtes, *ibidem in Modo procd.*, ita vt Iudici de ea aſſerenti non credatur, ſecundum magis communem DD. teſte Farin. *n. 7.*, qui plurimos citat Dec. Fely. Nauar. Bouer, & alij *in Direct. p. p. cap. 5. verſ. altera quoque.*

Fama ortum habeat à fide dignis, & conſtet in Actis.

10. Sed nota, quod ſi Iudex proceſſerit indebitè ad ſpecialem inquiſitionem, abſque eo, quod in actis de fama conſtet; valebit proceſſus, & ex eo Reus condemnari poterit, dum ipſemet Reus præſens hoc non oppoſuerit, *cap. 1. & 2. de accuſ. in 6.* Nauar. *in rubr. de iudic. num. 91.* Leſſ. *de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 29. dub. 16.*, & Bouer. *vbi ſupra ver. id tamen;* Si verò Reus exceperit, & appellauerit, ſecundum eoſdem Auctores, proceſſus erit nullus: Hæc doctrina eſt communis, vt teſtantur Aret., Foller., & Clar. *quæſt. 6. verſ. vlterius.*

11. Non prætermittam hic eundem Foller. relatum à Clar. *quæſt. 31. ver. fama*, velle, Iudici aſſerenti in actis, famam præceſſiſſe, credendum ei eſſe, & ex hac aſſertione, famam eſſe probatam, & teſtatur de communi: Huic doctrinæ in Iudice Ordinario ſubſcribũt Aret. qui etiam teſtatur de communi, Bero. & Clar. *in d. ver fama;* Dummodo Iudex ex mero officio procedat, Card. Alex., & Clar. *ibid.*

Famã probant dicẽtes, ita publicè audiuiſſe.

12. Notandum hic, quod in terminis ampliationis tertiæ, ſufficit, quod conteſtes dicant, ſe ita publicè audiuiſſe, vel ita paſſim dici, Bal. *in l. literas num.* 2. *de præſumpt.*, ſicque paſſim ſeruatur teſte Clar. *quæſt.* 6. *ver. debent*, & de praxi communi teſtis eſt Caſſiod., etiam in curia Romana, teſtibus Pariſ., Hieronimus Montan., & Ferret., & huic ſententiæ ſe ſubſcribunt multi DD. *ibidem* à Clar. relati: Et animaduertatur, quod teſtes debent ad minus nominare duos, vel tres, à quibus famam audierunt, quando fama, à dicto ortum habet, etiam non interrogati, aliàs ſecundum Clar. *verſ. ſed quid*, non probant, poſt Bar., & Innoc., quos refert, & ſequitur Franc. Arret. *in* 2. *ſubſtant. c.* 14. *verſ.*, *quoad ſecundum*.

Limitatur Regula multis modis vſque ad numerum 30.

13. Limita regulam 1. vt ſicut famæ probatio non prærequiritur ad inquiſitionem generalem, vt aſſerit, & probat Farin. *q.* 9. *n.* 18.; ita nec etiam famæ probatio prærequiritur, in caſibus, in quibus præceſſit inquiſitio generalis, poteſt enim tunc deueniri ad inquirendum ſpecialiter contra aliquem nominatum in ea ſine probatione famæ, prout probatum eſt *ſup. quæſt.* 11. *num.* 9., & tenuit Farin. q. 9. num. 19. poſt Bart., Bal., &c. & totum hoc in puncto iuris. ſed in praxi de conſuetudine, & in modo, quo vtuntur Iudices in inquirendo, fama receſſit ab aula, nec ab ea incipiunt Iudices, ſed à generali inquiſitione, & ab hac ad ſpecialem deueniunt, vt ait Clar. *in* §. *fin. quæſt.* 6. *in princ.*, *& ver. præterea*, quem ſequitur, declarat, defendit Farin. *num.* 21. Et plenius dictum eſt *ſup. q.* 11. *n.* 9.

Fama receſſit ab aula.

Conſiliũ Iudicis, qui videt famam indebitè lædi.

14. Attamen Religioſus pius Iudex, ſi aliquando viderit alicuius famam iniuſtè læſionem pati, quia nulla infamia præcedente, e. g. delictum ab ignaris detegitur, melius erit, vt delationes iudicialiter nón accipiat, ſed potius ſuauiter admoneat delatores de culpa imminente; Ne ex iniqua criminum delatione iudicium colligat, vt monet Bouer. *in Direct. par.* 2. *cap.* 4. *verſ. tertiò obſeruandum*, *poſt Sot. de ſecr. teg. quæſt.* 2. *num.* 2., Nauar. *in cap. inter verba* 11. *q.* 3., & Sayr. *in Clau. Reg. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 18.

Denunciatione ſtante, nõ requiritur fama præcedens.

15. Limita ſecundo regulam in inquiſitione ſpeciali, quæ fit ad denunciationem iudicialem, in qua non eſt neceſſe, vt fama præcedat. Ita ponderat Leza. *tom.* 1. *cap.* 27. *num.* 19., *per cap. inquiſitionis*, *& c. qualiter*, *& quando de accuſ.*; ſiue denunciatio fiat à publico officiali, vt dicit Bar., Bal., Saly., Ang. & alij, quos refert, & ſequitur Farin. *quæſt.* 9. *num.* 11.; Siuè fiat à quocunque alio ritè Denuntiante, ſecundum Bouer. *ibidem cap.* 6. *verſ. octauus eſt*; talis enim denunciatio ſuccedit loco diffamationis, ſecundum Clar. §. *fin. quæſt.* 7. *in princip.*, vbi loquens de denunciatione tam publica, quam priuata, ait eam aperire viam Iudici ad inquirendum ex officio; prout etiam ſtatuitur *in noſtro Modo proc. cap.* 1. *in* 1. *ſubſtantiali*; & ita ſeruatur in praxi, teſte *ibidem* Clar., & Praxis Papien. *in forma inquiſitionis in verbo hæc eſt quædam inquiſitio poſt numerum* 38., & ita quotidie eſſe in vſu ait Boſſ.

in tit.

in tit. 1. *de denunc. num.* 2.; dictum igitur Denunciantis, etiam non præcedente fama, ad ſpecialiter inquirendum ſufficit, Clar. *vbi ſup.* verſ. habes, & Arret. *in ſecundò ſubſtantiali in pract. cap.* 16., quia in via inquiſitionis ideo infamia requiritur, vt ſuppleat vicem Accuſatoris, quam vicem ſuſtinet Denunciator, Suar. *to.*4. *de relig. lib.* 10. *cap.* 72. *num.* 35., & Leza. *tom.* 1. *cap.* 27. *num.* 19.

Quid apud nos. 16. Et apud nos eſt in vſu, vt Prælati Maiores teneantur, in huiuſmodi denunciationibus ſibi factis, prætermiſſa inquiſitione præcedētis famæ, inquirere veritatem, licet delicta ſint priuata, & ita atteſtatur P. Io. à Tuſa, olim noſter Generalis, *in ſua declaratione ſuper Regulam noſtram cap.* 10.; Et in conformitate huius doctrinæ, in tribus formulis denunciationis recēſitis *in noſtro Modo proced. in cap.* 3., nulla de fama mentio fit; ſicut de ea expreſſa mentio habetur in formula inquiſitionis ſpecialis in qua denūciatio non præcedit, quæ *ibidē* ſubnectitur. Hic repeto admonitionem, de qua *hic ſup. num.* 11.

Quid in publico iuris. 17. Limita tertio regulã, vt non ſit opus famam præcedere inquiſitionem ſpecialem in publico iuris; Declaro exemplificando, & probãdo in pluribus caſibus; in quibus datur hoc puplicum iuris viam aperiens ad inquirendum, non probatã fama.

Publicum iuris inducitur ex cōfeſſione coram Iudice, & Actuario. 18. Caſus 1. ſit; Quando quis coram Iudice, & Actuario crimen confitetur in iudicio, talis enim cōfeſſio publicum iuris inducit, *cap. fin. de temp. ordinand.*; & hoc ſiuè ex profeſſo, ſiuè incidenter, ſiuè circumſtantia delicti, ſiuè diſtinctum delictum ſit confeſſum; in quolibet enim caſu aperitur via Iudici ad inquirendum ſpecialiter, ſecundum Nauar. *in Rubr. de iudic. num.* 86., Leſſ. *de iuſt. & iur. lib.* 2. *n.* 29. *dub.* 15. quos refert, & ſequitur Bouer. *ibidem cap.* 6. *in princip.*

19. Caſus 2. ſit. Dum delictum per teſtes in proceſſu innoteſcit, vel etiam per vnum teſtē, ſic enim inducitur publicum iuris, quod ſinè fama aperit viam Iudici ad ſpecialiter inquirendum, ſecundum communem DD. *in l.* 2. *§. ſi publico ff. de adult.*, & tenet Nauar. *vbi ſupra, poſt numerum* 86., *verſ. ex quo colligitur, & num.* 88. Item ex depoſitione teſtis in proceſſu.

20. Hic animaduertas, quod, ſi in iſto, & etiam in antecedenti caſu crimen in iudicio detectum, ſit tātum aggrauatiuum principalis criminis, in eodem iudicio Reus plecti poterit; vt ſi Iudex de fornicatione inquirens, cognoſcat incidenter, mulierem eſſe Rei cōſanguineam, aut monialem; Si verò eſt delictum à principali diſtinctum, quod detegitur, vt ſi inquiſitus de furto, reperiatur fornicator, tunc noua tela iudicij ex officio ordiri debet; cum diſparatum crimen, diſparatum iudicium depoſcat, Nauar. *in Rubr. de iudic. num.* 36. *verſ. admoneo*; An idem teſtis, qui de crimine in primo iudicio depoſuit, in poſteriori teſtis eſſe poſſit, dic non poſſe, ad tradita *ſup. quæſt.* 11. *num.* 9. An noua tela iudicij requiratur, dū crimen nonum in iudicio detegitur; & teſtes in ſecundo iudicio eiuſ eſſe poſſit qui dexerunt eri men in primo.

21. Caſus 3. ſit. Vt ſit publicum iuris aperitiuum, vt ſupra quãdo Iudex habens auctoritatem in ciuili, & in criminali, in proceſſu Proceſſus ciuilis ſæpe rit viam criminali, & eſt aliud publicum iuris.

ciuili detegit aliquod delictum patratum ab N. poterit enim attento hoc publico iuris in ciuili, nouam telam in criminali ordiri, (cum acta in iudicio ciuili, in criminali fidem non faciant, niſi ad inquirendum) & criminaliter inquirere, & punire, Clar. *quæſt.* 54. *verſ. item*, poſt Rip. Diaz, Villal. & Fely. qui teſtatur de communi, *locis à* Cla. *citatis.*

Publicum iuris reſultat ex obiecto crimine teſti.

22. Caſus 4. ſit. Cum teſti in iudicio crimen obijcitur ad eum repellendum, ſeu vt ei fides non adhibeatur, in hoc enim caſu cum agatur ciuiliter, non poterit teſtis, etiam conuictus, puniri ordinariè, imò nec extraordinariè ex ciuili proceſſu, ſecundum magis communem DD. vt ait Clar. *ibidem verſ. per exceptionem*, & concordat Boſſ.; ſed tantum ex iſto publico iuris, via Iudici aperitur, ad criminaliter contra talem inquirendum, telam nouam ordiendo, vt docet *ibidem* Clar.

Ex confeſſione coram incompetẽte reſultat publicum iuris.

23. Caſus 5. ſit. In confeſſione iudiciali Rei cum iuramento facta coram Iudice incompetente, hæc namque confeſſio publicum iuris inducit, aperiens viam Iudici competenti, vt contra taliter confeſſum valeat inquirere, & ipſum torquere, eſt communis opinio DD. vt aiunt Imol. Alex. Dec. Ruin. & Socin. quos refert, & ſequitur Clar. *quæſt.* 21. *verſ. ſed hic quæro*; Et ampliat *in verſ. hanc, etiam*, in Iudice prorſus incompetente, & teſtatur de magis communi, cum Aret. Dec. & Bero.

Item ex delicto in iudicio facto.

24. Caſus 6. eſt; Dum quis commiſit delictum coram Iudice, & alijs præſentibus in iudicio, e. g. iniuria afficiendo, vel aliquem percutiendo, vt enim not. Inciſa *in tr.* 3. *cap.* 8. & Bouer. *vbi ſupra verſ.* 13. in hoc etiam caſu aperitur, circumſcriptis alijs, via Iudici ad procedendum. Et idem omnino dicendum eſt, cum teſtis in iudicio falſum teſtimonium dicit; Aut Accuſator calumnioſè agit; contra talia enim delicta, abſque alia præcedente infamia, ex indicijs, & vehementi ſuſpicione, procedi poteſt, Leſſ. *de iuſt. & iur. lib.* 2. *c.* 29. *dub.* 15. vbi citat Bar. Specul. & Nauar. & ſequitur Bouer. *vbi ſup. verſ. tertius quando*. Et ratio omnium, quæ in hac tota limitatione dixi eſt; quia cum in his caſibus reperiatur notorietas iuris, quæ Accuſator fictus nuncupatur, ea ſupplet vicem infamiæ, ita Nauar. *vbi ſup. num.* 88. *verſ. ex quo colligitur*.

Notorium facti, &c. eſt loco famæ.

25. Limita 4. regulam in notorio facti, vt cum delictum eſt euidens, & notorium, ita vt nulla tergiuerſatione celari poſſit, e.g. cum quis deliquit coram populo, aut maiori parte Cõuentus, tunc enim non requiritur aliqua probatio famæ ad ſpecialiter inquirendum, facti enim euidentia habetur pro Accuſatore, *c. euidentia de accuſ.* & in hoc, vt dicit Arret. *in Prac. cap.* 15. conſentiunt omnes Theol. & Iuriſtæ; Et idem dicendum eſt, dum quis fuit deprehenſus in flagranti crimine, Clar. *quæſt.* 21. *verſ. ſcias*, vbi teſtatur de communi; Et ſimiliter quãdo eſt ſuſpicio populi, communitatis, vel Conuentus, contra aliquem de delicto, hæc enim ſuſpicio ſupplet vicem infamiæ, vt docet Nauar. *in Rubr. de indic. num.*

95. poſt

95. poſt Anton. de Butr. Abb. & Aret. quos refert Leſſ. *lib.* 2. *cap.* 29. *dub.* 15. *num.* 30.

Sicut etiā confeſſio extraiudicialis, &c.

26. Limita 5. regulam, dum adeſt criminis confeſſio propria Rei extraiudicialis coram multis, quæ plenè conteſtibus ſit in actis probata, talis enim confeſſio abundè ſupplet vicem infamiæ, Foller. *in prac. crim. in p. par. tertiæ par. n.* 86. Bouer. *ibid. verſ.* 9. & Arret. *vbi ſup. verſ.* 2. *caſus*.

In enormibus ſine fama proceditur ex indicijs.

27. Limita 6. regulam in delictis contra fidem, vt in hæreſi; & in crimine Læſæ Maieſtatis; in delictis contra Rempublicam, & in omnibus alijs enormibus, & atrocibus, in quibus de iure ſine fama proceditur ex indicijs, & vehementibus ſuſpicionibus ad ſpecialem inquiſitionem; de hæreſi eſt *tex. in c. excommunic. animus* §. *adijcimus, & ibi omnes Interpretes de hæret.* & notat Farin. *quæſt.* 9. *num.* 14. citans Bar. Boſſ. Menoch. Fely. qui teſtatur de communi, quem refert Clar. *quæſt.* 6. *verſ. item ſcias*, & Decian. cum pluribus alijs; De reliquis in hac limitatione, eſt communis opinio DD. *in c. qualiter, & quando de accuſ.* & tenuit *vbi ſup.* Farin. *num.* 15. cum Gig. Alciat. Cephal. & Decian.

Imò idem procedit in omnib. delictis.

28. Ampliatur hæc limitatio, vt generaliter in omnibus delictis ritè fiat inquiſitio ſpecialis, fama non præcedente, dum præcedunt indicia, ſine quibus inquiſitio eſſet nulla, Farin. *quæſt.* 1. *num.* 40. vbi ait, quòd nemo eſt, qui de hoc dubitet, & citat Doctores ad ſaturitatem; Et indicia qualia eſſe debeant, remittitur arbitrio Iudicis *ibid. num.* 45. & 46. & ità dicunt omnes teſte Clar. *queſt.* 20. *in princ. vbi ſubdit verſ. ad inquirendum*, quod ad ſpecialiter inquirendum ſufficiunt leuia indicia, vt aliqua probabilis ſuſpicio, propter quam Iudex rationabiliter credat delictum ab N. fuiſſe commiſſum, citans Salycet. & teſtans de communi praxi, & exemplificat in aſſertione vulnerati, in graui inimicitia, &c.

Rebellio ſupplet vicem infamiæ.

29. Limita 7. regulam, cum Reus prius ſecreta admonitione, deinde coram teſtibus fuit correctus, & tandem Prælato fraternè denunciatus, tunc enim ſi rebellis ſit, rebellio loco accuſationis ſuccedit, & ſine infamia poteſt ſpecialiter inquiri, Sot. & alij paſſim, quos ſequitur Bouer. *ibid. verſ. dicimus*, Franc. Arret. *in loco citato c.* 15. *verſ. dico ſecundo*.

Fama non pręrequiritur in inquiſitione meritorū eligendorum, vel ad præcauendum malum, & occaſiones malorum.

30. Limita 8. regulam in inquiſitione, & examine ad inueſtigandа merita eligendorum, talis enim inquiſitio poteſt fieri ſine aliqua fama præcedẽte Leſs. *de iuſt. & iur. c.* 29. *dub.* 15. & Bouer. *ibid. in fi.*; Et idem dicendum eſt, quando fit inquiſitio ad præcauendum malum futurum animarum, & ad tollendas occaſiones, Nauar. *ibid. num.* 92. & Innoc. *in cap.* 1. *de poſtulat*.

31. De materia huius quæſtionis fusè Farin. *q.* 1. *&* 9.

Quænam ſpecialem inquiſitionem comitari debeant, vt ab ea legitimè proceſſus inchoari poſſit, Quæſt. 14.

1. Viſis antecedentibus, nunc ordinatè, de neceſſarijs concomitantibus requiſitis ad ſpecialem

cialem inquiſitionem, eſt agẽdum.

2. Regula ſit. Ad tria capita poſſunt redigi ea, quæ inter Regulares inquiſitionem ſpecialem comitari debent, ad hoc vt ab ea ritè proceſsus inchoari poſſit; Propono, & probo ſingula tria capita, & his probationibus Regula eodem tempore comprobata erit.

Tria requiſita cõcomitantia ſpecialem inquiſitionem.

3. Caput 1. requiſitũ. Vt inquiſitio ſpecialis, ſit ſpecifica, certa, clara, cõtinens in ſe omnes delicti qualitates, & circumſtantias, locũ, & tẽpus; & omnia iſta in progreſſu proceſsus probentur, vt Reus melius ſe in iudicio defendere poſſit: Vnde inquiſitio obſcura, generalis, & incerta, ſine loco, & tempore minimè valet *l. libellorum ff. de accuſ.* & ita ſenſerunt Abb. Maran. Monticell. & Boſs. quos refert, & ſequitur Farin. *quæſt.* 1. *num.* 11. etiam parte non opponente, Ang. Decian. & Boſs. quos *ibidem* ſequitur Farin. qui ait criminaliſtas paſſim hoc dicere.

Inquiſitio ſpecialis, ſit clara &c.

4. Limita 1. hoc 1. caput in vtentibus, ſicut nos plenè vtimur Priuilegio Bonifacij VIII. *de quo ſup. quæſt.* 6. *num.* 4. *& iuxta adnotata ibidem n.* 3. *&* 15.; quo Priuilegio muniti, cum in iudicio procedamus ſummariè, ſine ſolemnitatibus iuris poſitiui, & ſola facti veritate inſpecta, non eſt nobis neceſſaria expreſſio loci, & temporis commiſſi delicti in inquiſitione, Farin. *quæſt.* 1. *num.* 17. cum Cæph. Boſſ. & Menoch. qui citat alios DD. Niſi quando delictum eſſet ſolum puuibile certa die, vel hora, quia tunc tale tempus in inquiſitione exprimi deberet, *l. non ſolum* §. *ſed vt ff. de operis nou. nuncup.* & ita tenet Bar. & eſt communis, teſte Anton. Gomez *locis cit.* à Farin. *num.* 19. vel niſi inquiſitus petat expreſſionem diei delicti, quia velit probare ſe alibi tunc fuiſſe, tunc enim exprimi deberet, ſecundum Bar. Iaſ. Viui. & Boſſ. & hi duo vltimi teſtantur de communi, & Clar. videndus in propoſito huius limitationis, teſtatur in hoc puncto de magis communi, *quæſt.* 12. *verſ. dixi etiam*, quos refert, & ſequitur Farin. *n.* 20. vbi hanc opinionem communem, & practicatam aſſerit; Dummodo à Reo hæc expreſſio non calumnioſè petatur, quia tunc talis expreſſio minimè neceſſaria eſſet, Farin. *n.* 21. poſt Boſſ. Saly. & Ang.; Sicut nec etiam Iudex teneretur diem exprimere, ſi ipſemet ignoraret, Farin. *n* 22. & tradunt Ang. Saly. & alij relati à Clar. *q.* 12. *verſ. dixi etiam in fi.*; Quomodo autem iudex in caſu noſtro calumniam detegere poſſit, vide Farin. *dicto n.* 22.; Et aduerte, quod licet Iudex poſſit iniungere expreſſionem diei, parte hoc petente, non debet hanc iniungere ex officio, Baiar. ad Clar. *q.* 12 *n.* 7. cum Veſtr. & Viuio.

Regulares priuilegiati in hoc.

5. Limita 2. idem caput; Vbi in inquiſitione eſt clauſula (Omni meliori modo) vel alia ſimilis; (& apud nos etiam ſine iſta clauſula, cum procedamus, vt dictum eſt *numero præcẽdenti* ſola facti veritate inſpecta;) Valet namque inquiſitio, & ſequitur condemnatio pro principali delicto, puta, pro vulnere, etiam non probata qualitate, ſeu circunſtantia in inquiſitione deducta, ſcilicet, cum cicatrice, Farin.

Aliud Regularium Priuilegiũ

q. 1.

q. 1. *n.* 33. 34. *&* 35. *per l. Emilius, & ibi* Bar. *in* 2. *col. in fi. ff. de minor.* Socin. Alex. Boſſ. Menoch. & alij ab eodem citati. Præſertim ſi adeſſet confeſſio Rei, Farin. *n.* 35. poſt Ang. & Imol. Stante enim Rei confeſſione, debet ſequi condemnatio, etiam ex inordinato proceſſu, Farin. *ibidem* poſt Bar. Marſil. Ang. Anton. Gomez, Anan. & Clar. *q.* 55. *verſ. item poſſet.*

Inquiſitio formetur à Iudice competente, an. te præſcriptionem delicti.

6. Caput 2. requiſitum erit; Vt inquiſitio formetur à Iudice competente, alias nulla eſſet, Farin. *cum ibi citatis q.* 1. *n.* 53.; Et antequam delicta præſcripta ſint, ſpatio n. 20. annorum præſcribuntur, Iodoc. qui de communi *per l. querela, & ibi DD. C. ad leg. Cornel. de falſ.* Bal. Boſſ. Abb. qui etiam de communi, & Clar. *q.* 51. *in princ. & verſ. hæc quidem,* & ait, quod in hoc omnes concordant, quos cum pluribus alijs refert, & ſequitur Farin. *n.* 68. vbi teſtatur de communi, & practicata opinione; & latius de his differit *q.* 10. De tempore, quo delicta præſcribuntur, agendum erit *hic infra q.* 94. *à n.* 2. *vſq; ad numerum* 21.

De quo iam non ſit factum iudicium.

7. Caput 3. requiſitum erit; Vt ille, contra quem Iudex inquirere vult de aliquo delicto, non fuerit de eodem iam iudicatus; Bis enim de delicto quæri non poteſt; & præſertim, ſemel abſolutus amplius moleſtari non poteſt, *l. pænul. § fin. ff. naut. caupo. ſtabul. l. ſi cui §. iiſdē, vbi* Bar. *ff. de accuſ. c. de his, vbi DD. de accuſ.* Specul. Anan. Alex. Ang. qui teſtatur de communi omnium DD. Clar. *q.* 57. *in princ.* Foller. qui ait, quod hec concluſio eſt approbata ab omnibus Legiſtis, & Canoniſtis, & tenent alij citati à Farin. *q.* 1. *n.* 51.

8. Ampliatur hoc requiſitum in eo, qui fuit à Principe gratiatus, Far. *q.* 1. *n.* 52. *per l.* 1. *§. ſi qua autē ff. de poſtul.* & eſt communis DD. teſte Clar. *q.* 59. *in princ. & verſ. & hæc quidem concluſio;* ſemel enim dimiſſum, *vt not. gl. in c. de his, de accuſ.* Diuina clementia, iterum ad vltionem venire non patitur, *c. Diuina de pænit. diſt.* 4. Vel obtēta gratia.

9. Limitatur 1. hoc requiſitum, dum Accuſator 2. probaret, abſolutum fuiſſe Reum, quia primus Accuſator præuaricauit, *gl. in dicto c. de his per l.* 3. *ff. de præuaric. & l. ſi quis homic. C. de accuſ.* & eſt etiam *tex. in c.* 1. *de colluſ. deteg.* Dupliciter limitatur requiſitum 3.

10. Limitatur 2. hoc requiſitum; dum Accuſator 2. ignorauit accuſationem à 1. inſtitutam, & ſuam propriam offenſam, vel damnum proſequitur, Gloſ. *ibidem, per text. in l. ſi cui §. iiſdem ff. de accuſ.*

11. De materia huius quæſtionis diffusè pertractat Farin. *q.* 1. *nec non q.* 9.

Finis Tractatus Primi de Inquiſitione.

DE DENVNCIATIONE;

Tractatus Secundus.

Cõtinuatio materiæ.

1. POST tractatum de 1. modo inchoandi proceſſum per inquiſitionem, ordinatè ſequitur tractatus de 2. modo per denũciationem, à qua, vt plurimum, proceſſus apud nos initium ſortiuntur. Et antequã quæſtiones aggrediar, pro totius materiæ denunciationis intelligentia, præter ea quæ dicta, & probata ſunt de denuntiatione *quæſt.* 13. *num.* 15., *&* 16. Nempè; Denunciationem, etiam non præcedente fama, viam Iudici aperire ad procedendum ex officio, ita vt apud nos ſit in vſu, vt Prælati noſtri teneantur in huiuſmodi denunciationibus ſibi factis, etiam in delictis priuatis procedere; Tria præmittenda duxi.

Modus procedẽdi per Denunciationem an ſit idem cum modo procedẽdi per Inquiſitionem.

2. Præmitto in primis. Modum iſtũ inchoãdi proceſſus per denunciationem, ſecundum Clar. *in* §. *fin. quæſt.* 7. *in princ.*, non eſſe modum ſeparatum ab inquiſitione, talis.n: denunciatio iudicialis, nihil aliud operatur, niſi quod ſuccedit loco querelæ, vel diffamationis, & ſic aperit viam Iudici ad inquirẽdum ex ſe, & ex officio contra aliquem, Ita Clar. *vbi ſupra*, & habetur *in noſtro Modo proced. in c.* 2. *in* 1. *ſubſtantiali verſ. nolumus, erga fi.*: Et ideo præſentata, & admiſſa denunciatione, Iudex ex officio contra denunciatum ſuper ea informationes aſſumit, & ita communiter in praxi ſeruatur, teſte Pract. Papien. *in forma inquiſitionis ver. hæc eſt quadam inquiſitio, poſt numerum* 38.; Et ita quotidiè eſſe in vſu, atteſtatur Boſſ. *in tit. de denunciatione num.* 2.; quæ omnia, ait *ibidem* Clar. intelligenda ſunt, tam de denunciatione, quæ fit ex neceſsitate officij, quam de ea, quæ fit à quocunque alio, qui legitimè denunciare poteſt. Et *verſ. diximus*, ſubdit quod licet fortè de iure communi, hoc habeat aliquam difficultatem, tamen de conſuetudine, de qua atteſtatur etiam Abb., paſſim ſeruatur, quod quilibet accedit ad Iudicem, & denunciat iniuriam ſibi, vel alteri factam (& hæc vtique praxis, quotidiè apud nos ſeruatur) & Iudices de facili procedunt; hancque bonam eſſe praxim, ne delicta impunita remaneant, *ibidem* aſſeuerat Clar. Et cum ita res ſe habeant, hęc materia denunciationis, ſub tractatu de inquiſitione collocanda eſſet; Et nihilominus, tractatum hunc diſtinctum ordinaui; Tum maioris diſtinctionis gratia, tum quia non ignobiles DD. tanquam de membro diſtincto ab inquiſitione, & accuſatione, de denunciatione tractant.

De iudiciali denunciatione hic agitur.

3. Præmitto 2. quod cum denunciationes omnes ad duo capita redigantur, ad fraternam, & iudicialẽ, vt docent S. Antonin., Greg. de Valen., Rodr., Miran., & alij, quos

quos refert, & ſequitur Bouer. *in Direct. p. 2. cap. 8. in princ.*; In hoc tractatu 2., ſequendo Clari veſtigia, *vbi ſupra*, de denunciatione iudiciali tantum loquar, ſuper qua iuridicè procedi ſolet, quæque crimina Prælato, vt Iudici, abſque vlla prætenſione, aut iure actionis, manifeſtantur, ſed merè, & præcisè ad Iudicem excitandum, vt pro ſuo arbitrio, iuris ordine ſeruato, ex officio inquirat, prout illi expedire videbitur, vt tradunt communiter DD. *in cap. ſuper his, & in cap. cum dilectus de accuſ., & cap. nouit de iudic.*, & not. Bouer. *ibidem*: Omittendo tractatum de denunciatione fraterna, quæ etiam Euangelica dici ſolet, cum non faciat ad præſens inſtitutum; de qua Clar. *libro 7. §. denunciatio*, & Bouer. *ibidem cap. 9.*

4. Præmitto tertio; Delicta denuncianda, alia eſſe publica, ſeu excepta, alia priuata. Priuata delicta ſunt, quę in delinquentis tantum, vel in alterius priuati damnum redundant, vt ſunt peccatum gulæ, ſuberbię, iræ, furti priuati, & ſimilia, ex quibus nullum Reipublicæ damnum, ex ſua natura infertur. Publica verò, ſeu excepta crimina, illa dicuntur, quæ atrocia ſunt, & in publicum Reipublicæ detrimentum reſultant: Tale eſt omne illud, quod directè fit contra Deum, vel res Diuinas, vt hæreſis, blaſphemia, euerſio templorum, & imaginum ſacrarũ, violatio immunitatis Eccleſiaſticæ, &c. hæc enim in omniũ iniuriam fieri exiſtimantur: Item ſunt delicta, quæ fiunt contra Maieſtatem Principis, vel Reipublicæ, vt coniuratio contra Principem, rebelliones, proditiones, & percuſsiones eiuſdem, latrocinia publica, &c. Item omnia delicta, quę à lege declarantur, vt publica habeantur, vt ſunt homicidium, parricidium, adulterium, crimen falſi, &c. vt patet *in l. 1. ff. de publ. iudic.*; Tota hæc doctrina eſt communis DD., & præſertim *gloſ. in Rubr. 6. quæſt. 1.*, Farin. *quæſt. 49. num. 1.*, Sot. *de teg. ſecr. mem. 2. quæſt. 4.*, Rodr. *tom. 2. quæſt. 5. art. 7.*, Miran. *in ord. iudic. q. 1. art. 2.*

Delicta priuata, & publica, quę dicã tur.

5. Ad rem ſpectat, quod inter Regulares, vltra ſupradicta, publica, & excepta exiſtimanda ſunt, peccatum nefandum, & fornicatio, ſaltem quãdo morale imminet publicationis periculũ, vt apertè ſentiunt Rodr. *in ord. iud. cap. 3. num. 6.*, Valer. *de differ. vtriuſque for., ver. inquiſitio differ. vltima*, Miran. *in ord. iudic. quæſt. 11. art. 2.*, Ximenez *in declar. Reg. cap. 10. quæſt. 2. concl. 3. num. 17.*: Quamuis enim hæc duo vitia, immediatè, & per ſe non tendãt in perniciem publicam, tamen dum prędictum periculum publicationis imminet, in detrimentum Religionis tẽdunt mediatè, & quodammodo, per accidens, reſpectu ſcandali, quod ex ipſis oritur, & infamię, quæ in Religionem redundat; & etiam quia huiuſmodi crimina ex ſua natura cõtagioſa ſunt, vt not. Suar. *de fide, ſpe, & char. diſp. 8. de pract. charit. ſec. 6. num. 11.*, & Sanch. *de præcep. tom. 2. lib. 6. c. 56. num. 50.*, quibus ſubſcribit Bouer. *ibidem cap. 12. verſ. ſecundo, & verſ. his accedit*. Quinimmo Valer., Miran., & Ximen. *ibidem* ſine propoſita

Publica, quæ apud Regulares ſint delicta.

ſita limitatione, periculi publicationis, abſolutè peccatum nefandum, & fornicationem reponunt inter Regulares inter excepta, & concordant Aldrete, Ioſeph de S. Maria, Arret., S.Tho., S.Antonin., Ang., Nauar. &c. locis relatis, *vbi ſupra* à Bouer. *verſ. verum.* His prælibatis, ab antecedentibus denunciationem, initium ſumo, vt ſequitur.

An fraterna correptio præcedere debeat iudicialem denuntiationem, vt ab ea proceſſus ritè initium ſumat. Quæſt. 15.

1. Regula ſit. Crimina publica, ideſt excepta, de quibus hic ſup. proxime abſque præuia correptione, Iudici ſtatim denunciari poſſunt, quantumcumque occulta; eſt communiſſima opinio D.Thom. 2. 2. *quæſt.* 33. *art.* 7. Ricc. Palud. Duran. Adrian. Innoc. Medin. Sayr. Nauar. Miran. & aliorum, quos refert, & ſequitur Bouer. *in Direct. p.* 2. *cap.* 13. Bonum enim commune, bono particulari delinquentis præferri debet; & peccatum publicum, ſine publica punitione non eſt relinquendum, vt notat Rodr. *p.* 2. *quæſt.* 6. *art.* 4. Et idem dicendum eſt in criminibus, quæ ſunt in alterius damnum pendens in futurum, ſecundum omnes ferè DD. inter quos ſunt, Greg. de Valen. Sayr. Rodr. & Miran. & poſt ipſos Bouer. qui eoſdem refert *ibidem cap.* 14.

Crimina publica, ideſt excepta denunciantur ſine correptione.

2. Amplia 1. regulam; vt quamuis, quando crimina excepta, ſunt adeo occulta, vt teſtibus probari legitimè non poſsint, denunciare non teneamur, ſecundum Nauar. *in Man. c.* 17. *num.* 124. *& iterum in cap. inter verba conſ.* 7. Graff. quem ſequitur Leza. *p.* 1. *cap.* 27. *num.* 3. Regin. *in prax. pœnit. tom.* 2. *lib.* 24. *cap.* 3. *num.* 50. Megal. *in prax. crim. Can. cap.* 11. *n.* 5. Nihilominus, iuxta Regulam propoſitam ſi quis vellet, poſſet etiam in iſto caſu iuridicè denunciare, nec probare teneretur, Megal. *ibidem*, & Lezana *to.* 1. *in quæſt. Regul. cap.* 27. *num.* 20. dummodo ſaltem per vnum teſtem poſſit probare, vt tenent Nauar. Lazar. & Auila, quos refert, & ſequitur Bonaci. *in tract. var. diſp. de onere, & obligatione denunc. &c. diſp.* 6. *punct.* 1. §. 4. *num.* 4. alias nullo indicato teſte talis non Denunciator, ſed proditor, & calumniator præſumeretur, Bonacina *ibidem*, & S. Antonin. *in* 3. *par. tit.* 9. *cap.* 9. *per cap. ſi peccauerit* 2. *quæſt.* 1. *& cap. ſi tantum* 6. *quæſt.* 1. Sed de conſuetudine, vt aduertit Clar. §. *fin. quæſt.* 7. *verſ. quæro nunc*, Denunciator nullo modo tenetur probare, citans Ang. Saly. Maran. & Cardin. Alex.

3. Amplia 2. Regulã in criminibus alio ſenſu publicis, ideſt notorijs in Ciuitate, Communitate, vel Collegio, & in oculis ferè omnium patratis; huiuſmodi enim præuia admonitione non indigent, ſed ſtatim Iudici denunciari poſſunt, iuxta ſententiam Soti *de teg. ſec. mem.* 2. *q.* 5. Bann. 2. 2. *quæſt.* 33. *art.* 8. *dub.* 6. Greg de Valen. 2. 2. *diſp.* 3. *quæſt.* 10. *punct.* 5. Miran. *in ord. iudic. q.* 11. *art.* 1. & eſt communis DD. Item notoria.

4. Amplia 3. Regulam. In criminibus

minibus priuatis, etiam ſi ſint occulta, quæ poſſunt iudicialiter denunciari ſinè præuia correptione, vt docet Say. *in Clau. Reg. lib.* 12. *c.* 10. *Nauar. in Man. cap.* 18. *num.* 30. qui copioſè hoc probat *in cap. iurauit de probat.* poſt Adrian, *in* 4. *de correp. frat. col.* 17. *ad ſecundum*; quos refert, & ſequitur Franc. Arret. *in pract. par.* 2. *cap.* 9. *verſ. ſecundo denunciatio, car.* 58. Et ratio eſt; quia in tali denunciatione ſicut in accuſatione, non intenditur ſolū emendatio fratris, ſed potius, vt publica pena delinquenti iniungatur, vel ſatisfactio debita parti exhibeatur, vt not. *ibidem* Arret. *cap.* 8. *verſ. pro ampliori*; Regin. *tom.* 2. *lib.* 25. *c.* 52. & Bonaci. *in tract. de ll. diſp.* 10. *q.* 2. *punct.* 5. *num.* 1. Pro hac ampliatione vide Dian. *in p. p. tr.* 4. *reſ.* 2. *verſ. prima opinio*, pro qua citat Sanctarell. Sancium, Suar. cum pluribus alijs.

Quid de criminib. priuatis.

5. Non ignoro, quamplurimos aſſerere in caſu huius ampliationis, præmittendam eſſe correptionem, quos citat Bouer. *in Direct. p.* 2. *c.* 14. qui, vel intelligendi ſunt, vt de Euangelica, ſeu fraterna, non autem de iudiciali denunciatione, loquantur: Vel ſi quis eorum de iudiciali loqui intendat, ſequendus non eſt, cum longè à veritate ſit, vt probatum eſt, denunciationem iudicialem præuiam correptionem requirere; Declaranda ſunt hæc, ex tradendis hic proximè *num.* 6. *&* 7. Et quod dictum eſt præſertim procedit attento iure Canonico, ſecūdum quod omnia crimina ſunt publica, vt tradit *gloſ. in cap. infames, verſ. fures* 6. *q.* 1. & ita dicunt Canoniſtæ, vt teſtatur Bal. & de communi teſtis eſt Hoſtien. quem ſequitur Anan. *in cap. ſtatuimus poſt numerum* 19. *de maledic.* & his omnibus ſubſcribit Clar. *lib.* 5. §. 1. *verſ. hæc tamen*; & cum iuxta propoſitam, & probatam regulam, in publicis non ſit opus correptionem præcedere denunciationem, ergo &c. Notat tamen *ibidem* Clar. quod in materia delictorum publicorum, vel priuatorum, conſuetudo, & ſtatuta nimium eandem materiam variarunt, quibus ſtantibus, in eo loco, in quo delictum eſt cōmiſſum, iuxta conſuetudinem, vel ſtatuta, iudicandum eſt; his autem ceſſantibus iuxta doctrinam *hic ſupra* traditam, ſentiendum eſt.

6. Limita omnes tres ſuprapoſitas ampliationes, vt procedant in foro fori, ſeu exteriori, in quo, iudicialiter denuncians, non tenetur ſecretā præmittere correptionem, vt Reus deſiſtat, vel ſatisfaciat, ex iuſtitia enim talis monitio non requiritur, vt not. Franc. Arret. *vbi ſupra* poſt Sot. *de rat. tegen. mem.* 2. *q.* 5. *col.* 4. *verſ. ſed dubium*, ſequendo doctrinam D. Thom. qui licet loquatur de accuſatione, idem ius videtur in denunciatione ſtatuendum. In foro verò interiori, & conſcientiæ, fieri poteſt, vt ex charitate teneamur ante denunciationem proximum monere, vt deſiſtat à crimine, vt quando crimen eſt occultum, & priuatis monitionibus delinquens emendandus, & ad debitam ſatisfactionem inducendus, ſperatur; quod tunc maximè verū eſſet, cum perſona denuncianda bonæ eſſet famæ contra charitatem

Quid in foro conſcientiæ.

enim videretur, tantum malum, ſine præuia monitione, ei irrogare, Arret. *ibid. verſ.* 2. & *ſeq.* poſt D. Tho. 2.2.*q.*68. *ar.*1.; & in hoc ſenſu loquendo Bouer. *hic ſupra citatus n.*5. & alij DD. ab eo relati, eorum opinio ſaluari poteſt, tanquam probabilis.

7. Sed animaduerte, quod quãuis quis ex correptione emendaretur, licitè nihilominus talis denunciari, vel accuſari poſſet, ſecundum Greg. de Valen. *diſp.*5.*q.*12. *punc.* 1. *verſ. dico tertio*, & ait eſſe de mente D. Tho. Subdens rationem, nam habito bono propoſito correcti, poteſt licitè Denunciator, vel Accuſator adhuc ſibi proponere, ſcopum punitiuæ iuſtitię, ideſt bonum commune, vt alij formidine pęne à delictis abſtineant, & propterea denunciare, vel accuſare emendatum: Et conſequenter licèt opinio Bouer. *de qua ſupra n.*5. probabilis videatur, æquè, ſi non magis probabilis, etiam oppoſita videtur. Et abſolutè ex ſupradictis, niſi aliud obſtet, concludendum eſt, tuta conſcientia delinquentem iudicialiter, non præmiſſa correptione fraterna, denunciari poſſe, cum talis denunciatio ad publicam vindictam, ſeu punitionem ordinetur.

8. Sublimita propoſitam limitationem in caſu antepoſitæ regulæ, nempè quando crimen eſſet contra bonum publicum, & adhuc penderet, ac in futurum continuandum timeretur; tunc enim, nec ex charitate, nec in foro conſcientiæ, regulariter monitio denunciationem præcedere deberet, ſed ſtatim Iudici denunciatio porrigenda eſſet: Exemplificant DD. in occulto hæretico, in falſario monetæ, &c. quia in his caſibus periculum, quod imminet, maioris eſt momenti, quàm infamia, vel aliud denunciati damnum; Vnde niſi certò conſtet, periculum priuata monitione caueri poſſe, non eſt adhibenda, ſecundum D. Tho. & Arret. *vbi ſupra*.

9. De materia huius quæſt. latius, Auctores *in eadem hic ſupra* citati, differunt. De crimine vero ſolicitationis ad turpia in confeſſione in propoſito, *vide inf. q.*122. *n.* 42. *vſq; ad num.*47.

De Denunciatione Prælato Regulari, vt Patri facienda, & quomodo circa eam Prælatus ſe gerere debeat. Quæſt. 16.

1. Regula ſit. In Religione abſque præuia correptione, occultum crimen Prælato, vt Patri denunciari licet, quando delinquentem Prælatus melius erit correpturus, ita Suar. Caſtrus Palaus, & Dia. *par.*7. *tr.*3. *reſol.*44. hos in principio citans, & in fine hanc Regulam tanquam probabilem admittens, dummodo Prælatus ſit prudens, diſcretus, & ſpiritualis, zelo, & dilectione ſuarum ouium ornatus, ac taciturnus; & in his terminis ſubſcribit Trullench. *in decal. to.* 1. *lib.*1. *c.*5. *dub.*16. *n.*2. Coninch. *diſp.* 28. *de charit. num.*202. *dub.*11. Hurtad. qui concordantes refert, Caſtillus, Caſpenſ. qui teſtatur de probabiliſſima opinione, & pro ea citat S. Bon. & S. Tho. & hos omnes refert Dia. *in dicta reſol.*44.

An Prælato vt Patri poſſit denunciari ſubditus ſine præuia correctione de delicto occulto.

2. Hæc Regula, licèt verè probabilis

bilis ſit, & veritatem comitem habeat, tamen Lorca, & Fagundez, vocant eam improbabilem, vt refert Dia. *ibid.* afferens Regulæ probationes, nec non Fagundez reſpõſiones. Sed non per hoc à veritate Regulę recedendum eſt; Prçceptum enim correptionis, eſt charitatis, quæ ſuadet, vt immediatè occultum peccatum, Prælato tanquam Patri, deferatur, dum ex hoc breuior, & melior correptio ſperatur, nec non fratris maior vtilitas ſpiritualis, vt obſeruat Caſpenſ. *in curſu theologico to.*2. *tr.*17. *diſp.*6. *ſect.*3. *n.*35. poſt quem Dia. *reſol.*44. *erga fin.* ſic habet. Ego vtramque ſententiam probabilem eſſe exiſtimo, licèt pro neceſſitate præuiæ correptionis tenuerim *in par.* 3. *tr.* 2. *reſol.*37. & nunc teneam.

Quid in Prælato violento, &c.

3. Limitatur 1. regula, vt non procedat, dum Prælatus eſſet vir imprudens, & violentus, & cum ſubdito malè affectus, tali enim Prælato delatio facienda non eſſet, Dia. *in dicta reſol.*37. propè finem; Et pro hac limitatione admodum facit opinio probabilis Lorcæ, Fagundez, Sot. Nauar. & aliorum *ibidem* à Dia. cum eorum fundamentis relatorũ, qui ſuſtinent, in caſu Regulæ fraternam correptionem prætermitti non poſſe: Quorum opinionem in terminis huius limitationis ſequendam exiſtimo.

Quid in emẽdato.

4. Limitatur 2. regula, vt dum frater per ſecretam correptionem eſt emendatus, non poſſit quis illum Prælato, vt Patri, denunciare, neq; ſub prætextu, vt ſecurior ſit, ne in poſterum relabatur, Adrian. Nauar. Palud. Sot. & Greg. de Valen. qui hos refert *to.*3. *diſp.*3. *quæſt.*10. *punct.*5. Palaus, Petr. Nauar. Sanch. Sà, Villal. & Dia. hos, & rationes referens *par.*7. *tr.*3. *reſol.*49.

5. Sublimitatur 2. limitatio, dũ frater exiſtit in periculo relabendi, tunc enim, quamuis emendatus, Prælato, vt Patri, denunciandus eſſet, Adrian. Bonaci. Filliuc. Sot. & Diana, *vbi ſupra*; & dum quis, ita peccatis, & occaſionibus, peccandi innodatus eſt, vt moraliter iudicari poſſit, quod niſi diuertatur, iterum caſurus ſit, Palaus; vel dum quis ex malitia, & praua conſuetudine, in luxuriam incidit, Ledeſm. et hos ſequens Dia. *ibidem*.

An Prælatus, quod ſcit vt Pater poſſit ad iudicium inchoãdũ vti.

6. Limitatur 3. regula, vt ex denunciatione paterna, non poſſit Prælatus iudicialiter procedere, Sot. Suar. et Lugo *de iuſt. tom.*2. *diſp.* 37. *ſect.*7. *n.*82. quos ſequitur Dia. *ibidem reſol.*47.; In hoc enim caſu, nullam habet Iudex notitiam, qua vt Iudex poſſit iudicium contra denunciatum inchoare, vt not. Dia. *in eodem loco*.

7. Non deſunt tamen tenentes, dum crimen non eſſet omnino occultum, ſed in iudicio poſſet probari, tunc charitatem, per quam inchoata eſt cauſa, imperare iuſtitiæ, vt iudicialem incipiat proceſsum, ſi tali modo ſpes eſset, vt delinquens corrigeretur, ita Filliuc. *to.*2. *tr.*28. *c.*8. *n.*164. Sanch. *in opuſc. to.* 2. *lib.* 6. *dub.* 11. *num.* 8. et Trullench *in decal. to.*1. *lib.*1. *c.*5. *dub.*16. *n.*8. qui ſuſtinet hoc valde eſse probabile.

8. At ego non recedo à 3. lim. niſi in ordine ad inchoandam inquiſitionem generalem, per quam

viam

viam poteſt Iudex procedere, quocunque modo ſciat delictum eſſe commiſſum, abſque eo quod aliquid aliud præcedat, vt probatum eſt *ſupra q.11. n.8. cum ſequentibus*, vbi etiam declaratur quomodo à generali ad ſpecialem deueniatur. Et vtique in duobus caſibus laudabiliter hoc poterit Iudex præſtare, etiam delatorem ad denuntiandum cogendo.

In duobus caſibus cogitur, qui defert vt Patri, ad iuridice denunciãdum.

9. Caſus 1. quando delictum eſſet in graue Reipublicæ, vel alterius innocentis damnum, tunc enim poſſet vti Iudex illa notitia, quam habuit, vt Pater, et obligare Denunciantem ad iudicialiter denunciandum, dum non ſuppetit alia via ad illud damnum publicum, vel priuatum impediendum; Quod ſi ille noluerit denunciare, poterit Iudex fiſcalem creare, qui denunciet, dum ſperat ſe habiturum probationes, ita Caſpen. *in curſu Theologico to.2. tr.17. diſp.6. ſect.3. num.35.* Suar. *de Relig. lib.10. c. 1.2. & 12. &* Dia. *reſol.46. & 47.*

10. Caſus 2. eſt, quando Prælatus per viam paternam non conſequitur emendationem, quam ſperat per viam iuridicam, tunc etiam poſt obligare delatorem ad iuridicè denunciandum, Sot. et Dia. *reſol. 47. vbi* ſubdit., quod in hoc caſu non poteſt procedi ad ſubditum puniendum, niſi quatenus neceſsè eſt ad eius emendationem; Sed ego in vtroq; caſu à via paterna deuenirem ad inquiſitionem generalem iuridicam, et ab hac ad ſpecialem, cum, hac mediante, idem tutius, et æquè benè, et faciliter præſtari poſſit, iuxta tradita *in hac q. n. 8. & q. 11. num.8. & ſequentibus.*

11. Supereſt pro termino huius materiæ de denunciatione paterna, breuiter inſinuare, quid Prælatus poſſit facere cum ſubdito, abſq; præuia correptione, vt Patri, denunciato. Poterit igitur Prælatus in hoc caſu, dum delictum eſt graue, præcipuè ſi probatum ſit, procedere ad aliquam ſecretam pœnitentiam, quæ magis ſit correctiua, et præſeruatiua, quàm punitiua, Sot. *de tegen. ſecr. mem.2. q.4.* et Caſpens, *vbi ſupra.*

Quæ poſſit præſtare Prælatus. qui delictum ſcit tantũ vt Pater.

12. Item poterit Prælatus ſubditum à loco, vel miniſterio aliquo remouere, dum munus ex nutu ipſius pendet, et ſine læſione famæ præſtari poteſt. Item dum iudicatur neceſsarium poterit cum Conſultoribus conferre, et etiam coram ipſis ſubditum monere, et ſecretè corrigere, Turrian. *diſp. 89. n.2.*; Nec non delinquenti ſocium deſignare fidelem, qui eius actiones exploret, et Superiori referat, Bann. *2.2. q.33. ar. 3. dub.1.*

13. Item poterit Prælatus, dum delictum ei conſtat per vnum teſtẽ omni exceptione maiorem, grauiter ſubditum repræhendere, etiam coram duobus, vel tribus teſtibus, et pænitentiam aliquam iniungere, et etiam ſub excommunicatione, ipſo facto incurrenda, præcipere, ne talem locum ſuſpectũ adeat, vel cum tali perſona loquatur, hæc enim omnia, vt docet Caſtr. Pala. *tr.6. de charitate diſp.3. punc.12.* non excedunt paternam correctionem, et ſemiplena probatio ſufficit ad talia præſtanda, et ſubſcribit Suar. *vbi ſup.* et poſt hos Dia. *dicta reſol.* 46.con-

46. concludit, (et ego cum eo) hæc dicta ad mentem citatorum Doctorum ſe velle.

Quis poſſit, & teneatur iudicialiter Religioſos ſuis Prælatis denunciare, vel non, Quæſt. 17.

1. Viſis, quæ ſpectant ad antecedentia denunciationis, deueniendum modò eſt ad concomitantia, & ante alia, recto ordine, in hac q. videndum erit, de extrinſeco concomitante, nempè quis ſuis Prælatis valeat, & teneatur, vel non, Religioſos iudicialiter denunciare.

Quilibet poteſt ſubditos Prælato Regulari denunciare, qui in iure non prohibetur.

2. Regula 1. ſit. Attento iure Canonico regulariter quilibet ſuis Prælatis Religioſos iudicialiter denunciare poteſt, Baiar. *ad Clar. §. fin. q. 7. n* 13. & Iodoc. *in ſua pract. crim. c.* 7.; vnde omnes, qui eodem iure expreſsè non prohibentur, denunciare, vt in hac Regula, poterunt, Clar. *q.* 14. *in princ.* vbi teſtatur de communi DD.

Quid ſi Denunciator ſit infamis.

3. Limitatur primò regula 1. in infami, qui de iure Canonico à denunciando reijcitur, Baiar. & Iodoc. *vbi ſup.*; Denuncians enim debet eſſe bonæ famæ, aliàs eius denunciatio reijcienda eſt, vt ſtatuitur *in noſtro Modo proced. cap.* 2. *in* 1. *ſubſtant. verſ. quantùm verò:* Quod ſublimita, vt conſideratis conditionibus denunciati, & teſtium, poſſit aliquando apud nos, admitti Denuncians non bonæ famæ, *iuxta noſtrum Mod. proced. ibid.*

Inimicus.

4. Limitatur ſecundò regula 1. in inimico, qui niſi agat cauſam propriam, reijcitur, vt habetur *in noſtro Mod. proced. vbi ſup. verſ. & quantum*, & ita tenent Baiar. & Iodoc. *vbi ſup.*; quod adeo verum eſt, vt Iudex peccet mortaliter non repellendo Denunciatorem, quem cognoſcit, non zelo iuſtitiæ, ſed ardore vindictæ denunciare, ita Innoc. & Hoſtien. *in c. dudum, il ſecundo in verſ. electionis de electione*, Archid. *in c. quærendum* 2. *q.* 7. *n.* 1. Felyn. *in c. quæ in eccleſiarum num.* 13. *de conſtit.* Menoch. *de arbit. iudic. Cent.* 5. *caſu* 482. *n.* 1. vbi ex citatis hic DD. dicit, dignoſci, talem eſſe Denunciatorem, ex qualitate perſonæ, ferocitate vultus, modo denunciandi, &c. & ſequitur Megal. *in prax. crim. Canonica c.* 10. *n.* 3.

5. Limitatur tertiò regula 1. in conſpiratore, & in perſona vili, tales enim de iure Canonico repelluntur, Baiar. & Iodoc. *vbi ſup.* — Conſpirator, vel vilis.

6. Limitatur quartò regula 1. in excommunicato denunciato nominatim excommunicatione maiori, qui cum non poſſit exercere actus auctoritatis, neque poteſt denunciare, vt tenet Caiet. 2. 2. *quæſt.* 68. *art.* 2. *ad primum*, & poſt eum Rodriq. *to.* 2. *qq. regul. quæſt.* 6. *ar.* 3. — Excommunicatus.

7. Limitatur quintò regula 1. vt quilibet Religioſus prohibeatur denunciare, caſtigandum pœna ſanguinis, ſub irregularitatis pena, niſi adhibita proteſtatione, vt per ſuam denunciationem talis non infligatur pena, ita Couar. *in Clemen. ſi furioſus par.* 2. *§.* 5. *per tot.* Rodriq. *vbi ſup.* & eſt communis opinio DD. — Religioſus, dum agitur de pœna ſanguinis.

8. Limitatur ſextò regula 1. vt laicus non admittatur ad denunciandum criminaliter eccleſiaſticum, niſi ſuam proſequatur iniuriam, — Laicus cótra eccleſiaſticum.

riam, hæc eſt communis opinio, *vt dixit gl. in ſumma 2. q. 7. gl. vnica*, & hoc omnes admittunt, ſecundum Foller. *in pract. crim. Can. fol.* 48. *n.* 43. & huic opinioni ſe ſubſcribens Clar. §. *fin. q.* 14. *verſ. propter reuerentiam*, reddit hanc rationem limitationis; quia laici ſolent eſſe maleuoli eccleſiaſticorum, vnde potius odio, quàm zelo moueri præſumuntur, dum eccleſiaſticos denunciant, & eſt vulgatus textus apud Canon. quod laici ſemper fuerunt infeſti clericis, *c. laicos* 2. *q.* 7.

9. Sublimita in criminibus publicis, ſeu exceptis, in quibus laicus admittitur ad denunciandum eccleſiaſticum, vt probat *gl. in c. cum P. Manconella de accuſat.* ſi tamen ſit bonæ famæ, *gl. ibid.*

10. Ampliatur limitatio 6. vt non admittatur laicus ad denunciandum clericum neq; ciuiliter, eſt communis opinio teſte Foller. *c. ex parte n. 6. & ſeq. de teſtibus*, niſi ſuam proſequatur iniuriam, vel in criminibus exceptis, Clar. §. *fin. q.* 14. *ver. propter verecundiam*. Vide pro Regula, & limitationibus propoſitis, quæ *infra dicenda erunt q.* 21. *n.* 5. 6. & 7. ea enim, quę ibi dicenda erunt de accuſatione, benè adaptari poterunt etiam ad denunciationem.

11. Plures repellendos à denunciando, inuenies *infra in eadem q.* 21. *n.* 4. licet ibi propriè agatur de accuſando, quod tamen, ſecundum vſum præſentis temporis, parum diſtat à denunciando.

Quando teneamur iudicialiter denũciare.

12. Regula 2. ſit. Denunciator ſub præcepto non tenetur denunciare niſi publica, ſeu excepta delicta, quæ in graue Reipublicæ, Religionis, vel aliorum damnum tendunt, in quibus fraterna correptio non creditur prodeſſe, ſecundum D. Tho. 2. 2. *q.* 33. *a.* 7. Nauar. *in man. c.* 2. *n.* 14.; Qui enim huiuſmodi delicta non denunciaret, eorum fieret particeps, ſecundum Innoc. Panorm. Adrian. Nauar. Sylu. & Medin. quos ſequitur Bouer. *in Direct. par.* 2. *c.* 11. *ver. Denunciator*: Imò eadem pœna delicti eſſet puniendus, vel ſaltem extraordinaria, ſecundum communem opinionem, de qua Bar. *in l. verum ff. ad leg. Pomp. de parric.* & poſt eum Bouer. *ibidem*.

13. Ampliatur Regula 2. Non teneri quem denunciare, niſi in terminis Regulæ eiuſdem, vt procedat non modo de iure Ciuili, ſed etiam de iure Canonico in foro contentioſo, Farin. *q.* 51. *n.* 14. vbi teſtatur de magis communi, non ſolum in delictis commiſſis, ſed etiam in committendis, Abb. qui etiam de Communi, Felyn. & Farin. *num.* 9. licet alij relati ab eo *num.* 11. contradicant.

14. Limitatur primò Regula 2. vt in foro conſcientiæ, teneatur quis etiam nõ excepta delicta committenda denunciare, Viuius, & Guaz. *defen.* 18. *cap.* 1. *n.* 10. & 11. Iaſ. & Far. *q.* 51. *n.* 14. Abb. Dec. Cagnol. Gom. qui teſtatur de communi, Menoch. qui ait, quod in hoc omnes conueniunt, & Far. *num.* 23. Secus tamen eſſet in commiſſis ſecretis, Alber. Dec. Menoch. & Far. *n.* 24. Delicta. n. ſecreta priuata, iam commiſſa, quæ delinquenti tantùm nocent, nemo denunciare tenetur, niſi poſt fraternam correptionem, delin-

delinquens in crimine perſeueret, Bouer. *vbi ſupra ver. porrò*.

15. Sublimitatur limitatio 1. vt ille, qui non denunciat, quando denunciare tenetur, licèt peccet, non tamen teneatur parti ad damna, Didac. & Clar. *quæſt.* 87. *ver. dictum*, Sot. Menoch. & Far. *quæſt.* 51. *num.* 25. Medina, qui teſtatur de communi Theol. Couar. & Guaz. *defen.* 18. *cap.* 1. *num.* 12.

16. Limitatur ſecundo, Regula 2. vt quando graue damnum Denuncianti ex denunciatione imminet, denunciare non teneatur *cap. hoc videtur* 22. *quæſt.* 5. & tenent communiter DD. teſte Bouer. *in d. ver. Denunciator*, vbi citat Miran. Sayr. & Syluef.

An Religioſus poſſit iudicialiter alterum Religioſum, denunciare, Quæſt. 18.

1. REgula ſit. Quilibet Religioſus, niſi alio reſpectu ſit prohibitus, poteſt apud ſuum Prælatum alterum Religioſum iudicialiter denunciare. Certa, apud me, eſt hæc Regula, ſed quia quædam *infra num.* 8. tangenda, ei videntur obſtare, eam pluribus ſtabiliendam duxi.

Poſſe Religioſũ iuridicè denunciare, pluribus probatur.

2. Probatur igitur Regula primo. Omnes poſſunt de iure Canonico denunciare, qui ab eodem iure expreſsè non prohibentur, Clar. qui de communi teſtatur, *quæſt.* 14. *in princ.* ſed Religioſus non prohibetur expreſsè in iure, iuridicè denunciare, ergo poteſt.

3. Probatur 2. Si repellendus eſſet Religioſus à iuridica denunciatione, maximè eſſet, quia non poteſt agere in iudicio: Sed denunciare iuridicè non eſt agere, ergo non eſt repellendus. Probatur minor, nam iuridica denunciatio non eſt actio, ſed eſt mera criminis manifeſtatio ſine aliqua actione, Sayr. *in Clau. Reg. lib.* 12. *cap.* 11. Miran. *in ordin. iudic. quæſt.* 12. *ar.* 2. Rodr. *tom.* 2. *quæſt.* 6. *art.* 1. & Bouer. *in Direct. part.* 2. *c.* 10. *verſ. hinc*; Vndè in ea Iudex non procedit ad inſtãtiam partis, ſed ex officio contra denunciatum, eſt doctrina communis DD. *in cap. ſuper his, in cap. cum dilectus de accuſ. & in cap. nouit de iudic.* vt notauit Bouer. *ibidem verſ. à primo, & in cap.* 1. *§. aliis*, ex Clar. *lib.* 1. *quæſt.* 3. & facit, à multo magis, quod idem Clar. tenet *in § fin. quæſt.* 12. *verſ. Item quæro*, vbi loquitur de accuſatione, de qua magis poſſet dubitari, an ſit actio; Cũ ergo denunciatio non ſit actio, ab ea non eſt repellendus Religioſus.

4. Comprobatur intẽtum, quia modus inchoandi proceſſum per denunciationem, non eſt modus ſeparatus ab inquiſitione, vt tenet Clar. *§. fin. quæſt.* 7. *in princ.* denunciatio enim iudicialis, nihil aliud operatur, niſi quod loco querelæ, vel diffamationis ſuccedit, & ſic aperit viam Iudici ad inquirendum contra aliquem ex ſe, & ex officio, ita Clar. *vbi ſup.* & ita habetur *in noſtro Modo proced. cap.* 2. *in* 1. *ſubſtantiali verſ. nolumus, erga fin.*; Igitur cum denunciatio non ſit actio, ſed imploratio tantum officij Iudicis, ad implorationem hanc Religioſus admittitur.

5. Probatur 3. Nam in confeſſo

eſt apud omnes, quod Religioſus poteſt Canonicè denunciare, ergo etiam Iuridicè: Probatur conſequentia; in hoc tantum differt Canonica à Iudiciali denunciatione, quod Canonica publicum, Iudicialis priuatum tuetur bonum, vt declaratur *in 4. tom. quæſt. regul. tit. 7. cap. 6. §. priuata, & §. Canonica*; ſi ergo Religioſo licet Iudicis officiũ implorare ad publicum, licebit etiam ad priuatum intereſſe tuendum, cum vtrunque æquè exerceri poſſit, & exerceatur ſine actione, vt probatum eſt.

6. Probatur 4. Inſignes Doctores confundunt Iudicialem, & Canonicam denunciationem, ac ſi pari paſſu ambularent, vel vnum quid eſſent, vndè Greg. de Valen. omnẽ denunciationem redigit ad fraternam, & Iudicialem, vt videre eſt *in dict. 4. t. quæſt. Reg. ibidem num. 3. §. de Regularibus*, & cum Valentia tenent S. Antonin. *3. p. tit. 19. cap. 9.* Rodr. *tom. 2. q. 6. art. 1.* & Miran. *in ord. iudic. quæſt. 7. art. 2.* & hos ſequitur Bouer. *in Direct. p. 2. c. 8. verſ. alijs*. Itaque vel Religioſo neutra conuenit, quod eſt abſurdum, & falſum, vel vtraque, quod rationi conſonum eſt, & verum.

7. Probatur 5. Ex vſu, & conſuetudine recepta in noſtra Religione, in qua iuxta *noſtrum Modum proced. c. 2. parum poſt princip. primi ſubſtantialis*, noſtri Prælati debent denunciationes Iudiciales recipere; vbi præſertim *in verſ. Nolumus* dicitur; denunciationem autem hic intelligimus Iudicialem, & Canonicam, &c. Et *in cap. 3.* dantur fratribus tria exẽplaria, ſeu tres formulæ Iudicialis denũciationis, quibus vti poſſint. Et cum iuxta Indultum Bonifacij VIII. poſſimus procedere in iudicijs, ſecundum conſuetudines approbatas; cum hæc ſit conſuetudo approbata apud nos, vt quis poſſit apud ſuum Prælatum alterum iuridicè denunciare, non videtur relictus in hoc ambigendi locus. Et Admodum R. P. Io. Maria à Tuſa, quondam noſter Generalis *in ſua expoſitione ſuper Regulam noſtram cap. 10.* ait; Teneri noſtros Prælatos ſuper denunciationes Iuridicas ſibi à fratribus præſentatas procedere.

8. Contra propoſitam, probatamque Regulam facere videtur *Clem. exiui de verb. ſign. §. proinde, verſ. verum etiam*, vbi habentur hęc verba; Cumque dicti Ordinis profeſſores pro nulla re temporali poſſint in iudicio experiri, &c. vbi fundatus Franc. Arret. *in pract. in 2. ſubſtantiali cap. 8. verſ. ego ſaluo cum ſequenti*, ait; Ego ſaluo meliori iudicio, credo quod Iudicialis denunciatio, tuta conſcientia fratri Minori obſeruanti competere non poſſit; Et idem videtur dicendum de alijs fratribus Minoribus. Vlterius Clar. *in §. fin. q. 7. verſ. Item quæro*, ſuſtinet generaliter, Monacum in forma iudicij denunciare non poſſe, & ait hanc eſſe communem opinionem, ſecundum Abb. *in cap. ex parte num. 6. de accuſ.* Obijcitur contra Regulã.

9. Sed Reſpondetur non obſtare dictã Clementinã exiui, quia ille textus intelligi debet, quod fratres Minores nõ poſſunt in iudicio experiri, agendo, ſeu aſſumendo perſonã Actoris, quod fit mediante formali, Obiectioni Reſpõdetur.

& ſo-

& ſoléni accuſatione, quæ talibus fratribus non competit; qui actionem in iudicio non habent, ſecundum mentem, & verba *ibidem* Clem. V. § Non autem ibi prohibitum eſt fratribus iudicialiter denũciare, quod experiri non eſt ſeu agere, ſed tantum ſine vlla actione, implorare officium Iudicis, vt probatum eſt ſup. in hac quæſt. num. 3. & 4. Et ad auctoritates Clar. Abb. & communis, Reſpõdetur intelligendas eſſe, prout loquũtur de Monachis, nos autem loquimur de Religioſis fratribus; & ex diuerſis non fit illatio, *l. Papinianus exuli, ff. de minor.* præſertim in prohibitiuis, & odioſis, vt in caſu noſtro. Vel poteſt Reſpondere, quòd loquantur de formali, & ſolemni accuſatione, quæ, vt dixi, non eſt ſine actione de qua ſi loquatur Arret. do ei manum, alias non eſſet ſequendus; ego autem loquor de denunciatione, quę vt probatũ eſt, ſine vlla actione pertrãſit.

10. Quibuſcunque igitur in contrarium adductis non obſtantibus, intrepidè concludendum eſt iuxta propoſitam Regulam, quæ multo magis comprobabitur *ex infra dicendis q.* 22. vbi agam; An Religioſus poſſit iudicialiter accuſare, &c.

Quænam ſint requiſita intrinſeca Iudicialis denunciationis,
Quæſt. 19.

1. AB extrinſeco concomitante, de quo in præcedentibus, venio ad intrinſeca concomitantia denunciationis Iudicialis, quæ nempè intra ipſam denunciationem adeſſe debent; &

2. Regula 1. ſit. Denunciatio debet continere nomen Denũciantis, & denunciati, Iudicis, & criminis commiſſi, aliàs eſſet inualida, ita Boſſ. Gandinus, Ang. ad Ang. Carauita, & Prac. Conradi, quos refert, & ſequitur Clar. *quæſt.* 16. *verſ. ſciás autem*, §. *fin.* Denũciatio cõtinere at nomen Denũciantis, denũciati, Iudicis, & criminis.

3. Ex hac Regula ſequitur, quod cùm in denunciacione debeat eſſe nomen Denunciantis; nullo modo Prælatus debet ſpecialiter inquirere, quando deferuntur literæ delatoriæ, ſeu denunciatoriæ, abſque nomine auctoris, ita Clar. *in* §. *fin. quæſt.* 5. *verſ. neque in hoc*; etiamſi, ait ipſe, in literis notati eſſent teſtes de delicto informati; & facit *tex. in cap. inquiſitionis, de accuſ.* vbi Panorm. quia huiuſmodi ſcripturę ſine nomine, infamiam non afferunt, *cap. fin. de accuſ.* Literę ſine nomine nõ valẽt.

4. Regula 2. In ſcriptis debet eſſe Iudicialis denunciatio; quia, vt ait D. Tho. 2. 2. *quæſt.* 68. *art.* 2. *in corp.* ea, quę verbotenus dicuntur facilè à memoria dilabuntur, & nõ poſſet eſſe certus Iudex, prout deberet, quid, & qualiter dictum ſit, nec ſuam Iudex poſſet ſententiam ferendam iuſtificare poſtea ex actis, vt iuris eſt. In ſcriptis ſit denũciatio.

5. Duobus modis poteſt intelligi Regula, vel vt denunciatio Iudicialis debeat porrigi in ſcriptis, vt in accuſatione tenent Bar. & Card. Alex. relati à Clar. §. *fin. q.* 12. *verſ. quæro, quæ*; ſecundus modus, vel vt ſit tantum verbalis, & per Notarium in ſcriptis redigatur, vt tenet Salyc. *in l. pen. C. de accuſ. num.* 2. iuxta formam *l. libellorum ff. de accuſ.* & certè quicquid

ſit de iure, in praxi quotidiè ſeruatur, opin. Salyc. vt notat Clar. *loco citato*. Et hæc denunciatio poteſt fieri per literas ſecũdum Abb. *in cap. licet à Beato de accuſat. num.* 2. & Bertum *in Prax. tit.* 7. *cap.* 5. *num.*3. Arret. *in Prac. c.* 9. *n.*4.

Adſit dies datę. 6. Regula 3. In Iuridica denunciatione debet apponi dies datæ, ſine qua inualida eſſet querela, ſeu denunciatio, vt ſentiunt præcitati Gandin. Aug. ad Ang. Boſſ. Carau. & Pract. Conrad. & Clar. § fin. q. 10. verſ. ſcias autem; Et procul dubio ſi Notarius, ſeu Actuarius non faceret apponere in actis, qua die fuiſſet porrecta denunciatio, poſſet tanquam imperitus, & ſuſpectus officio priuari, cum paſſim ſeruetur, vt apponatur, Clar. *quæſt.* 12. *verſ. præterea*; vbi nihilominus ipſe credit non eſſe de ſubſtãtia dictam appoſitionem diei, ita vt ſi non apponatur, legitima denunciatio vitietur; Imò Salyc. & Ang. ab eodẽ relati, tenent, quod, quicquid ſit de iure, nõ ſit in vſu appoſitio diei, menſis, & anni. Tu in praxi non recedas à tuta Regulæ ſententia.

An intentetur ſimul criminale, & ciuile iudicium. 7. Regula 4. in eadem denunciatione Iudiciali non debet æquè principaliter intentari contra aliquem iudicium criminale, quod, vt traditum eſt *ſupra quæſt.* 10. ad publicam eſt vindictam, & ciuile ad priuatum commodum, hoc enim iure fieri non poteſt, maior enim cauſa, quæ eſt criminalis, cum ciuili non cumulatur, ſecundum DD. *in l. edita C. de edendo*, & tenet Clar. *in q.* 2. *verſ. & hæc quidem*.

8. Declaratur Regula, vt per eam non ſit prohibitum, vt in eadem denunciatione principaliter intentetur iudicium criminale, & incidenter ciuile, petendo e.g. rem ablatam reſtitui, talis enim denunciatio eſſet admittenda, vt ait Bar. *in l. interdum § . ſi furem n.*6. *ff. de furtis*, quem ſequuntur communiter ſcribentes, teſtibus Curt. Iun. Rom. & Aret. & ita, teſte Bal. ſeruat conſuetudo, & hos omnes refert, & ſequitur Clar. *vbi ſup.* Itaque in iſtis caſibus benè ordinetur denunciatio, ita vt principaliter intentetur criminale, & incidenter ciuile iudicium: Sed poſito, quod quis intentaret tantum criminale, non autem ciuile iudicium, tamen Iudex ex officio non deberet relaxare Reum niſi parte ſatisfacta, Baiar. ad Clar. *quæſt.* 2 *n.* 7. vbi citat Didac. Scot. & Nauar.

9. Regula 5. Denunciatio, & accuſatio non poſſunt, de iure, ſimul cumulari, & propterea nõ poſſunt, de iure, in denuntiatione inſeri verba accuſatoria, vt omnes concludunt teſte Rom. *in l. edita C. de eden. poſt numerum* 138. alias enim accuſatio faceret ceſſare denunciationem. Denunciatio, & accuſatio an cumulentur.

10. Limita, vt licet hoc verum ſit loquendo de iure; Attamen ex generali conſuetuetudine, accuſatio non facit ceſſare denunciationem, & ambo ſimul concurrere, & cumnlari poſſunt in principio, medio, & fine totius iudicij criminalis; Imò aliquando concurrunt denunciatio, accuſatio, & inquiſitio in eodem proceſsu, Ita Clar. *q.* 3. *verſ. hinc*, poſt Butr. qui ait, quod hic modus approbandus eſset per Principes, & Pontifices, & ita ceſſa-

ceſsarent omnes ambiguitates.

Quędam remiſſiue. 11. Regula 6. hic eſset ſtabilienda; An plures vnum, vel vnus plures; vel vnus de pluribus criminibus, & econtra denunciare in eadẽ denunciatione poſſint, & an denuncietur vnus ſeparatim de pluribus delictis, ſed de his vide *infra q. 24. n. 6. 7. & 8.*

Quę de prædictis Regulis ſeruanda ſint à Regularib. 12. Supradictæ Regulæ, pertinent ad formam denũciationis, ſecundum ordinem & diſpoſitionem iuris communis, ad quam cum iuxta priuilegium Bonif. VIII. Regulares Iudices non teneãtur, ſi apud eos denunciatio non cõtineat omnia requiſita in iiſdem Regulis, non per hoc proceſsus vitiabitur, dummodo non deſint ſubſtantialia, quæ ſunt nomina Denunciatoris, denunciati, Iudicis, & delicti, dies, menſis, & annus præſentationis; & ſi in ſcriptis non porrigatur, per Notarium, vel Actuarium in ſcriptis redigatur: Sed volens Iudex Regularis, poterit pro opportunitate, etiam alia ſeruare, Ita Arret. *in prac. p. 2. c. 5. ver. hæc autem.* De materia huius quæſt. latè Clar. *§. fin. quæſt. 2. 3. 10. & 13.* De qua hic tantum ſuperaddo; regulariter non oportere in denunciatione exprimere locum, & tempus commiſſi delicti, iuxta tradita *ſup. q. 14. num. 4.*

Quomodo Iudex, porrecta ſibi denunciatione, gerere ſe debeat.

Quæſt. 20.

1. Explicatis conditionibus requiſitis in Iudiciali denunciatione; nunc tali denunciatione Iudici præſentata, quomodo ſe gerere debeat eſt videndum. Et præmitto, quod, caſu quo, ſciens delictum fratris ſponte non denunciet, Prælatus, quando peccatum eſt occultum, ita quod teſtibus probari non poſſit, nec laborat infamia, ſed vnus tantum nouit, nunquam huic præcipere debet, vt ſibi tanquam Iudici illud denunciet; ita, iuxta doctrinam D. Tho. 2. 2. *quæſt. 33. art. 7. ad tertium,* ſtatuitur *in noſtro Modo proced. in cap. 2. in primo ſubſtantiali verſ. caueat*; vbi ſubditur; hoc intelligendum eſse in grauioribus, & grauiſſimis delictis occultis quæ niſi in perniciem aliorum tendant, non ſunt denuncianda, vt ait *ibidem* D. Tho. *in corpore quæſtionis,* leuia enim & grauia, quæ infamiam non inurunt, etiam ſi ſecreta ſint Prælatus præcipere poteſt, vt ſibi tanquam Iudici denuncientur, vt illa publicè, etiam iuxta noſtræ Congregationis conſuetudinem, puniantur. An Prælatus præcipere poſſit, vt occultum delictum de nuncietur.

2. Regula 1. ſit. Antequam Iudex ex porrecta denunciatione ad inquiſitionem procedat, denunciationem ipſam ſerio perpendat, an habeat debita requiſita, tradita *in præcedenti q.* præſertim ea, quæ tanguntur *num. 12.* & ſignãter non leuiter curet, vt ſibi conſtet de probitate, vel improbitate Denunciantis, vt monent Innoc. *in c. nulli de accuſ.* Ordrad. *conſ. 224. num. 1.* & Clar. *§. fin. quæſt. 15. verſ. primò,* vt hinc videat, num denunciationem admittere debeat. Vlterius Denũciati perſonam ſerio perpendat, vt monent *ibidem* Innoc. Oldr. & Clar. & ſi in iſta inquiſitione inuene- Iudex perpẽdat denunciationem, Denunciantem, & denunciatũ.

uenerit denunciatum, virum in Religione inſignem, aut magni nominis Prælatum, vita, & moribus per plures annos probatum, non facilè cuiuslibet, & præſertim vilium perſonarum denunciationem contra ipſum admittat; ne talium virorum fama, Religioni maximè vtilis, & neceſſaria, detrimentum patiatur, *iuxta c. ſi qui ſunt, & c. quærendum* 2.*q*.7. *& not*. D.Tho. 2.2. *q*.68. *ar*. 1. *ad ſecundum*: Imò contra tales non denunciationem, ſed accuſationem tantum acceptet Iudex, quę ad pęnam talionis Accuſatores obligat; vt colligitur *ex cap. repellantur de accuſ.* & docent Specul. *de denunciatione* §.1. Hoſtien. *tit. de inquiſit.* §.2. *ver. vt autem, gl. in c. cum contingat de reſcrip.* & Rodriq. *to*. 2. *q*. 6. *ar*. 8.

Repellat Iudex Denunciātē indignū.

3. Regula 2. ſit. Si Iudex, Denunciatorem calumniatorem, inquietum, excommunicatum, infamem, conſpiratorem, inimicum, &c. (de quibus *ſup. qu*.17. *egi*) antequam incipiat iudicium, deprehenderit, ipſum, iuxta *ibidem* tradita, poteſt, vel etiam debet, cum ſua denunciacione reijcere; Iudicis .n. arbitrio remittitur iudicare, quando denunciatio admitti debeat, *dicto c. ſi qui ſunt, & c. quærendum* 2.*q*.7. & animaduertit D. Tho. *vbi ſup*. Sot. *lib*.5. *de iuſt. & iure q*.1. *ar*.1. & Clar. *q*.15. *in princ*. Imò peccat Iudex non repellendo Denunciantem ardore vindictæ inſtantem de quo vide *ſup. q*.17. *n*.4.

Quid cum inſtigatore agendum.

4. Regula 3. ſit. Si Iudex videat Denunciatorem fieri inſtigatorem, & ferè perſonã Accuſatoris induere, faciat, vt ſe ſubſcribat ad pœnam talionis, & ad cæteras pœnas, ad quas *iuxta noſtrum Modum procedendi*, tenetur Accuſator, *in cap*.2. *in primo ſubſtantiali verſ. quod ſi, & in quarto ſubſtantiali verſ. animaduertant*.

5. Regula 4. ſit. Iudex deprehendens Denunciatorem falſa denunciaſſe, non debet eum ſine debita pęna dimittere.

An falſa Denuncians, vel non probans puniatur.

6. Pro declaratione notandum eſt, quod de iure Denunciator tenetur probare ea, quę in ſua denunciatione continentur, vt notat Clar. *q*.7. *verſ. quæro nunc, per tex. in l. Diuus, & in l. ab accuſatione* §. *nunciatores ff. ad Turpill.*: tamen communis vſus, & praxis hoc non admittit, vt dixit Ang. *de malef. ver. nec non, & ad denunciationem num*.20. Marian. Salyc. & Card. Alex. quos refert, & ſequitur *ibidem* Clar. qui ſubdit, quod ſufficit, quod Denunciator proponat teſtes informatos, & ideo ſi tantum deficiat in probando, puniri non debet: Nihilominus, ſi non ſolum deficiat in probationibus, ſed etiam reperiatur omnino falſum denunciaſſe, ad arbitrium Prælati plectendus erit, vt *in noſtro Modo proced. cap*.2. *in* 1. *Subſtantiali verſ. Denuncians*, & fauet Clar. §. *fin. q*.7. *verſ. vlt. erga fin. & q*. 81. *verſ. ſed quærò*.

Contra legitime denunciatū, debet procedi.

7. Regula 5. Quando denunciatio, & Denunciator habent debita requiſita, de quibus ſupra; debet Iudex denunciationem admittere, & interim denunciatus, ſeu accuſatus de crimine promoueri non poteſt ad honores, & dignitates, vt eſt tex. expreſſus in c. omnipotens Deus, de accuſ.; Et admiſſa denunciatione

ciatione, tenetur Iudex contra denunciatum inquirere, alias peccat, negligendo iuſtitiam, & publicum Religionis bonum, quod ex criminum punitione reſultat, vt tenent communiter DD. præſertim *gl. in c. excommunicamus, verſ. neglexerit, de hæret.* Panorm. *in c. cum dilectus de accuſ.* D.Tho.2.2.*quæſt.*54.*ar.fin.* Boſſ. *tit. de Offic. corrupt.* & Rodr. *tr.* 2.*q.*39.*ar.*1. Caueat tamen Iudex, ne inquirat, antequam conſtet de corpore delicti, iuxta probata *ſuprà q.*12.*n.*3.*& ſeq.*

Quid in denũciato tempore Capituli. 8. Limitatur Regula 5. ; Vt ſi tempore Capituli Generalis, vel Prouincialis, porrigatur denunciatio Canonica, vel Iudicialis, ſeu exceptio proponatur contra perſonas eligendorum, de delicto non notorio, non admittatur, niſi caſus occurrit, in quo de conſilio, & conſenſu omnium Patrum Diffinitorum, Prælatus, exceptionem talem admittendum fore, iudicauerit, iuxta *noſtrum Mod. Proc. cap.*2. *in* 1. *ſubſtantiali verſ. nolumus;* vbi declaratur, quod per hoc non excluditur denunciatio Euangelica, qua delictum Prelato tanquam Patri, etiam tempore Capituli, denunciari poteſt.

An Denũciator ad teſtificandum admittatur. 9. Vnum hic ſubnectam animaduertendum à Iudicibus, videlicet; Ne voluntarium Denunciatorem vt teſtem examinent, cum de iure non poſſint; Et pro declaratione, corroboratione que huius puncti, obſeruo; Quod aliquando Denunciator eſt voluntarius, & priuatus, aliquando neceſſarius, & publicus, vt docent Tuſch. *in litera D. concl.*192. & Boſſ. *in tit. de denunciatione num. ſecundo.* Denunciator neceſſarius, & publicus, vt eſt Officialis, Syndicus, Conſul, ſeu Antianus, qui ſolus cognitus eſt Denunciator de iure Ciuili, vt notat Bal. quẽ ſequitur Tuſch. *ibidem n.*5. examinari poteſt tanquam teſtis, & deponens de proprio viſu, vel auditu probat, ita Clar. Corrad. & Tuſch. *dicta concl.*192.*num.*14.*&* 15. Alex. Bal. Bar. & Cæpol. quos refert, & ſequitur Boſſ. *dicto num.*2. vbi ait, quod hæc tantum procedunt, quando quis denunciare tenetur, & teſtatur de communi DD. Et ſubſcribit Aug. ad Ang. *de maleſ. ver. Nec non ad denunciationem num.* 21. inducens *tex. in terminis, & ibi Bal. in c. in omni negotio, iuncta glo. de teſtibus;* Reddit Ang. *dicto n.*21. hanc bonam rationem de prædictis nempe; Quia aliud eſt officium publici Officialis, aliud officium teſtis, qui denunciat ſecundum conſcientiam publicam, ſed teſtificatur ſecundum propriam priuatam conſcientiam, & ſunt officia compatibilia: Et quandocumq; DD. docent Denunciatorem poſſe examinari, & eſſe teſtem intelligendi ſunt in prædictis terminis, & ſi qui aliter ſentirent, & hanc doctrinam vellent extendere ad priuatum Denunciatorem non eſſent ſequendi.

Quid in Denunciatore neceſſario, & publico.

Quid in Denuntiatore voluntario, & priuato. 10. Nam Denunciator priuatus, & voluntarius, pro vt eſt regulariter Denunciator apud Regulares, habetur loco Accuſatoris, & non poteſt eſſe teſtis, ita Boſſ. *in tit. de denunciatione num.*2. *per c.*1.4.*q.*3. *& per c. forus* §. *in omni, de ver. ſignif.* Talis enim nihil agit, niſi quod aperit viam ad inquirendum, Clar.

qui

qui teſtatur de communi, quem ſequitur Tuſch. *dicta concl.* 192. *num.* 11. Imò dum Iudex procedit ſuper denunciatione, quod nec voluntarius, nec neceſſarius Denunciator poſſint, vt teſtes examinari voluit Ang. poſt Saly. *in dicto num.* 21. licet Aug. *ibidem* non ſequatur in Denunciatore neceſſario. Prædicta de non examinando vt teſtem Denunciatorem voluntarium, magis ſeruanda ſunt apud nos, qui habemus in *noſtro Modo proced. cap.* 2. *in* 4. *ſubſtantiali verſ. animaduertant*; Quod dum Denunciator aperit viã inquiſitioni, ideſt proceſſus in ipſius dictis fundatur non admittatur, nec examinetur vt teſtis. Quod limitatur *ibidem*, & merito, ſi poſt denunciationem aliter crimen ad notitiam Iudicis deueniret, vel per infamiam, vel per indicia plenè probata ſufficientia ad inquiſitionem, tunc enim ille 1. Denunciator, dato iuramento, poſſet vt teſtis examinari. Repete hic, quæ dicta ſunt *ſupra q.* 19. *n.* 12.

11. Plura alia ſpectantia ad præſens inſtitutum de denunciatione vide *infra in ſequentibus quæſtionibus de accuſatione*; plurima enim ſunt communia inter denunciationem, & præſentis temporis accuſationem; in quibus autem differant vide remiſſiuè infra *quaeſt.* 24. *num. vltimo*.

Finis Tractatus Secundi de Denunciatione.

DE

DE ACCVSATIONE

Tractatus Tertius.

Quis poſſit Regulares apud eorum Prælatos accuſare, vel non,
Quæſt. 21.

1. POST 1. & 2. modum inchoandi proceſſum, nenipè per inquiſitionem, & denunciationem, de quibus in antecedentibus duobus tractatibus actum eſt, ſequitur meritò hic tertius de accuſatione. Et cum idem fere ius ſtatuendum ſit in accuſatione non ſolemni, de qua in iſto tractatu agere intendo, & in denunciatione, in ordine ad correptionem præmittendam, vel non; ad ea quæ in hoc puncto dicta ſunt, *q.15. hic ſup.* lectorem remitto; Et conſequenter, prætermiſſis his, quæ antecedentia ſunt, initium ſumo à concomitantibus accuſationem; & quæro iuxta propoſitum titulum; Quis legitimè Religioſos apud eorum Prælatos valeat, vel non accuſare, ita vt ab hac accuſatione ritè apud eos proceſſus inchoari poſſit?

An frater na correptio præcedere debeat accuſationem.

2. Et præmitto pro declaratione tituli huius tractatus, & etiam quæſtionis, quod; Accuſatio eſt delatio alicuius criminis ad vindictam publicam, legitima interueniente ſubſcriptione; Ità teſte Clar. *q.12. in princ.* communiter Doctores dicti ſunt.

Quid ſit accuſatio

3. Regula ſit. Quilibet à iure non prohibitus, poteſt Regulares, apud eorum Prelatos accuſare, iuxta doctrinam Clar. *q. 14. in princ.* qui ait hanc regulam communiter ponere Doctores, & tenuit Specul. eandem *in tit. de accuſ. §4. & eſt tex. in l. accuſare ff. de accuſ.*

Quilibet non prohibitus poteſt Regulares accuſare.

4. Plurimi autem ſunt, qui de iure communi ab accuſando repelluntur, quos enumerat Clar. *q.14.* & latè S. Antonin. *in 3. p. tit. 9. cap. 8.* §. 2. & Bouer. *in direct. p. 2. c. 17.* & latius Far. *q. 12.* & vltra prætactos, *hic ſup. q. 17. à n. 2. vſq; ad num. 10.* prohibitos denunciare, qui etiam dubio procul accuſare prohibentur; breuiter hic enumerando, tango, quod ab accuſando de iure communi repelluntur, Criminoſi, Clar. *quæſt. 14. verſ. dixi quoque cum ſequentibus*; Item Apoſtatæ à fide, vel de ea ſuſpecti, Hæretici, Pagani, Iudæi, qui non poſſunt Chriſtianos accuſare, *c. non poteſt, & c. pagani 2. q. 7.* Item Calumniatores *c. ſimiliter 3. q. 5.* Item de facili litigantes, *dicto c. ſimiliter.* Item non ſolum inimici, ſed etiam de recenti reconciliati, *c. accuſatores 3 q. 5.* Itẽ conſanguinei inimicorum, & ij, qui familiariter cum inimicis commorantur, & de domo inimicorum prodeuntes, *c. accuſatoribus 3. q. 5.* Item ſocius criminis; Impubes minor 20. annorum; Miles; Qui à teſtimonio ferendo repelluntur; & mulier, iuxta allegata per Bouer. *ibidem*;

Qui de iure ab accuſando repelluntur.

ibidem; Item conſtitutus in peccato mortali, de iure canonico, Clar. *q*.14. *ver.quinimò*, citans Beroum, qui teſtatur de communi. Hos, & plures alios enumerant præcitati Auctores. An autem accuſatus accuſare poſſit; Diſtinguendum eſt, Nam vel nomen accuſati nondum eſt receptum in numero Reorum, vel iam eſt receptum. Si eſt receptum, poteſt de maiori crimine alium quam Accuſatorem ſuum accuſare, & ita communiter DD. ait Clar. ex Marian. Si vero reaccuſatio eſſet de æquali, vel minori crimine, in criminibus ſe contingentibus, vt ſi A. accuſet B. de vulnere ſibi dato, & B. reaccuſet A. de falſa accuſatione inſtituta, poſito, ait Ang. quod iſta crimina ſint æqualia, ex conſuetudine obtentum eſt, ad minuendas lites, quod ſimul ſuper vtroque procedatur, & ſententia feratur, & quod illa praxis ſibi multum commendabilis videtur. Et Io.And. hęc referens, ait etiam bonum verbum, & notandum quod ſequitur Clar. *ibidem*, nēpè dummodo Reus reaccuſans ſit in carceribus conſtitutus aliàs ſecus. Si vero accuſatus non eſt receptus in Reorum numero, poteſt accuſare de maiori crimine alios, & etiam ſuum Accuſatorem, Clar. *ver. tertius eſt*; De pari autem, vel minori crimine, ſi ſuam, vel ſuorum proſequatur iniuriam, poteſt etiam reaccuſare ſuum Accuſatorem, & ſuper vtraque accuſatione eſt procedendum, dicit Bal.; non proſequendo vero dictam iniuriam non poteſt ſecundum opin. Azo. quam Imo. & Marian. dicunt eſſe communem, At Odofr. tenet, quod abſolute poſſit reaccuſare Accuſatorem ſuum, de pari, vel minori, & hæc opinio, ait Gand. relatus ab Aug. ad Ang. de conſuetudine ſeruatur in tota Italia, & Clar. ab hac putat non receden. in practica, Reo tamen prius conſtituto in Carceribus.

Accuſatus an accuſare poſſit.

5. Notandum primò, quod ſi prohibitus accuſare, admittatur ad accuſandum, parte non opponente, valet proceſſus, Clar. *q*.15. *verſ.ſed pone*, cum Bar. & communi DD. de qua teſtatur Aret.; Sed hæc rarò contingunt in practica, ait Clar. *q*. 14. *ver.ſcias tamen*, quia ex generali conſuetudine, in omnibus ferè cauſis Iudices procedunt ex officio, etiam ſi nemo accuſet.

An proceſſus valeat, dum inlegitimus eſt Accuſator.

6. Notandum ſecundò, quod attento indulto Bonif. VIII. quo conceditur Regularibus, vt non teneantur ad apices iuris, cum prædictæ prohibitiones videantur ad apices iuris pertinere, poterit Iudex Regularis, cauſa mature perpenſa, licet paſſim non ſit expediens, dictos inhabiles Accuſatores admittere, ita S.Antonin. 3. *p. tit*.9. *c*.25. §.6. Sylu. *ver.index q*.5. & Bouer. *vbi ſup. verſ. ſed quoniam*.

Quid apud Regulares.

7. Notandum tertiò, quod cum de iure Canonico omnia crimina ſint publica, omnes, ſecundum hoc ius, accuſari, & omnes accuſare poſſunt, Clar. *lib*.5. §.1. *verſ.hæc tamen, ex gl. in c. infamès* 6. *q*. 1. & Bal. *in Rub. C. qui accuſari nō poſſint*, qui ait, ita dicere Canoniſtas, & Hoſtien. teſtatur, quod ita communiter dicitur. Et hinc infert Milleus, quod hodiè titulus de priuatis delictis, non

Secundū Canones omnès de quolibet delicto accuſari, & accuſare poſsūt.

non eſt in vſu. Et ego vlterius infero, quod quilibet de quolibet delicto poteſt accuſare; cum hoc ſit habendum pro regula certa in publicis delictis, & etiã accuſari, iuxta doctrinam D.Tho. 2.2. *q.66. art.1.* Sot. *de iuſt. & iur. lib.5. q.5. ar. 1.* & Valent. *to.3. diſp.5. q.12. par. pr.* & eſt doctrina communis DD.

An Regularis poſſit alterum Regularem iudicialiter accuſare,
Quæſt. 22.

Accuſatio Regulari licita.

1. Regula ſit. Regularis alterum Regularem coram legitimo Prælato iudicialiter accuſare poteſt.

2. Declaro, Regulam loqui de accuſatione, non prout erat introducta cum tot ſolemnitatibus, quæ vt not. Clar. §. *fin. q.12. verſ. Item quæro*, non tam imploratio officij Iudicis erat, quam actio, quę Regulari non competit, hoc enim preſtare eſſet experiri in iudicio, quod nobis non licet, iuxta Clem. *exiui* §. *proinde, verſ. verum etiam, de verb. ſignif.*; Sed Regula loquitur de accuſatione, ſublatis iam ex generali conſuetudine ferè omnibus ſolemnitatibus, quæ potius querela dici poteſt, & denunciatio iudicialis, quæque ſecundum magis communem opinionem, potius eſt Iudicis officium implorare, quam actionem aliquam exercere, vt dixit Clar. ibidem, innuens, quod in praxi non eſt ab hac doctrina recedendum, quæ communis eſt DD. vt atteſtatur Bertus *in Rubr. de accuſ. n.7. in fine*.

3. Suppoſita hac declaratione faciunt in comprobationem Regulæ propoſitæ ea, quæ dicta ſunt *ſup. quæſt.18. præſertim num.2. & 3.* cum reſponſione ad obiectionem, *num. 8. & 9.* Vbi ea, quæ de denunciatione dicuntur, faciunt optimè ad rem noſtram. Probatur remiſſiuè Regula.

4. Comprobatur vlterius Regula, ex approbata conſuetudine, qua admittitur Religioſus ad accuſandum, iuxta *noſtrum Modum proced. c.2. in primo ſubſtantiali, ver. circa primum cum ſequenti*, vbi ſtatuitur apud nos modus procedendi etiam per accuſationem, & declaratur quomodo Religioſus ad accuſandum admittatur, &c. & ei non probanti, ſaltem ſemiplene, pœna talionis aſſignatur: Et *in cap.3. parum poſt princ. verſ. quando*, datur forma, ſeu formula accuſationis, & inſimul inſtructio, quomodo ab ea, apud nos proceſſus inchoandus ſit. Cum itaque iuxta Bonif. VIII. conceſſionem, poſſimus nos in iudicio procedere, ſecundum noſtras approbatas conſuetudines; & hæc ſit approbata conſuetudo, vt valeat Religioſus apud ſuum prelatum iuridicè accuſare, non videtur de hoc ambigendum. Comprobatur conſuetudine

5. Cæterum hortatos Regulares velim, vt, quantum fas eſt, ab accuſatione abſtineant, & vbi opus eſt, regulariter ad Prælatos tanquã ad Patres recurrant, vel ſi tanquam ad Iudices recurrere velint, ad ſummum, iudiciali denunciatione eorum officium implorent, non aſſumentes perſonam, nec nomen Accuſatoris; Accuſator enim non ex charitate, aut zelo iuſtitiæ, ſed ex liuore, aut odio ad accuſandum Regulares abſtineant ab accuſatione.

 moueri

moueri præſumitur, iuxta *gl. in c. decreto 2. q. 6.* & eſt *tex. in c. ſi omnes 6. q. 1.* Et hinc eſt q accuſatio illaudabilis intẽtio nũcupatur, *c. ſi quis epiſcopus 2. q. 7.* quæ vix ſine culpa exerceri poteſt, ſecundum eamdem gl. & poſt eam Foller. *in prac. crim. canon. c. 4. n. 9.*

Quænam ſint requiſita iudicialis accuſationis. Quæſt. 23.

1. VT accuſator, de quo in ſuperioribus egimus non erret in accuſando, requiſita hic iudicialis accuſationis ſubnecto; Et præſuppoſito, quod Accuſator non teneatur fraternam correptionem præmittere, cum nec teneatur iudicialiter Denuncians, quod intellige eo modo quo *ſupra* declaratum eſt *quæſt. 15. præſertim num. 6.*

Requiſita in denunciatione, etiam in accuſatione requiruntur.

2. Regula 1. ſit. Omnia, quæ *ſupra quæſt. 19.* dixi requiri in iudiciaria denunciatione, eadem, vel maiori ratione requiri dicenda ſunt in accuſatione, & probationes ibidem adductæ, faciunt ad comprobandum præſens inſtitutum; ad ea igitur remitto lectorem, ne hic fruſtra tranſcribam. Quid iuris, ſi quis de veris, ſed ſecretis accuſando infamet; Vel ſi accuſatus excipiat contra Accuſatorem, vera, ſed ſecreta infamatoria, Vide *inf. q. 125. n. 20. & ſeq.*

Accuſator, an debeat ſe ſubſcribere ad pœnam talionis.

3. Regula 2. Accuſator ſe ſubſcribere accuſationi tenetur ad pęnam talionis, nempè niſi crimen probauerit ſe obligare ad ſimilitudinem pęnę, vt declarat Bar. & de communi teſtatur Aret. quos refert, & ſequitur Clar. *§. fin. q. 12. ver. fama*; Regula eſt Clari ibidem *ver. dixi iuxta tex. in l. libellorum ff. de accuſ.* Imò de iure, etiam ſine tali ſubſcriptione ad eandem pęnam tenetur Accuſator, Clar. *ibidem verſ. de iure*, & adducit Abb. & Aret. teſtantem de communi. Et licet de conſuetudine de iure Ciuili, hæc non ſeruentur, Clar. *ver. cæterum*, tamen vt *ibidem ſubdit verſ. ſcias tamen*, de iure Canonico, adhuc Regula ſeruatur; & conſentit Card. Alex. *in c. libellorum circa fin. 2. quæſt. 8.* & apud nos ſignanter ſeruanda eſt, attento *noſtro Modo proced.* in quo Regula ipſa ſtatuitur *c. 2. in primo ſubſtantiali poſt princ. verſ. quod ſi, & in quarto ſubſtantiali verſ. animaduertant, & in c. tertio parum poſt princ. in formula accuſationis*. Et præſertim Regula procedit (etiam circumſcripto *dicto Modo noſtro procedendi*) caſu quo Accuſator interrogaretur, an velit vti accuſatione, & probationibus iuxta eam factis? ſi reſpondeat, vti ſe velle, vt not. Boſſ. & Clar. quos refert, & ſequitur Farin. *quæſt. 16. num 4.*; Et concludit *num. 5.* cum Menoch. & Boſſ. de mente Doctorum, extra proximè propoſitum caſum, calumniatoris pęnam eſſe arbitrariam, modo pecuniariam, modo corporalem, iuxta facti, & perſonarum qualitatem; & quod ita videtur ſeruari; latè de materia huius Regulæ Farin. *in eadem q. 16.*

Quãdo Accuſator à dicta pęna excuſetur.

4. Limitatur primo Regula 2. dum Accuſator habet pro ſe aliqua euidentia indicia, puta famam, vel auditum à fide dignis, vel quid ſimile, in iſtis enim caſibus excu-

excuſaretur, ſi deficeret in probationibus, ſecundum communem opinionem DD. de qua teſtis eſt Abb. & ita tenet Bar. quos refert, & ſequitur Clar. *quæſt. 62. verſ. ſed pone*; Sed apud nos ſeruandus eſt *noſter Modus proc. c.2. in primo ſubſtantiali verſ. & quantum*, vbi habetur, quod ſi Accuſator deficiat in probando, ſaltem ſemiplenè, pęna talionis puniatur.

Ignorantia excuſat.

5. Limitatur ſecundo, Regula 2. cum Accuſator ex ignorantia, vel animi leuitate, non ex malitia accuſat, tunc enim non debet pęna talionis puniri, ſecundum Miran. *in ord. iudic. quæſt. 13. art. 7.* quem ſequitur Bouer. *in Direct. par. 2. cap. 18. verſ. ſunt*; talis enim pœna calumniatoribus imponitur; & hi tantummodo ſunt, qui falſa crimina ſcienter accuſant, ſecundum D. Th. *2.2. quæſt. 68. ar. 3.* quem ſequuntur Aldrete, Arret. & Leza. *tom. 1. cap. 27. num. 24.*

Accuſator non debet eſſe præuaricator, colluſor, nec tergiuerſator, aliàs punitur.

6. Regula 3. Præſentata accuſatione, tenetur Accuſator vera crimina non abſcondere, nec Reo occultè fauere, aliàs eſſet præuaricator, ſeu colluſor, ſecundum D. Tho. *vbi ſupra*; & accuſatio vitioſa redderetur. Sot. *de teg. ſec. mem. 2. quæſt. 5. col. 6.* Nauar. *in Man. c. 25. num. 3.* Nec Accuſator recedere ab accuſatione debet, aliàs eſſet tergiuerſator, vt ait *vbi ſupra* D. Tho. imò ad hoc ſe ſubſcribere tenetur; & recedendo non ſolum peccaret mortaliter, ſecundum D. Th. *ibidem*, & Nauar. *vbi ſupra num. 32.* Rodr. & Miran. quos refert, & ſequitur vbi proximè Bouer. *verſ. hinc*; Sed etiam in pænam arbitrariam incurreret, ſecundum Sylu. *ver. accuſatio quinto num. 8.* & in criminibus publicis, in pænam infamiæ, & quinque librarum auri *l. 1. C. ad Turpil.*; in priuatis verò arbitrio Iudicis, l. ſi quis ff. de his qui not. infam. de quo vide Bouer. *ibidem verſ. in cauſa & ſeq.* & Arret. *par. 2. cap. 6.* qui declarant quando, & quomodo poſſit Accuſator à cepta accuſatione recedere, imò etiam aliquando debeat.

In accuſatione quæ ſit facienda concluſio & an eam Iudex ſequi teneatur.

7. Regula 4. Concluſio in accuſatione in criminalibus, quæ requiritur, ſufficiet, vt ſit talis tenoris. Quare peto accuſatum puniri iuxta formam iuris, & ſtatutorum; & ita de conſuetudine ſeruatur, teſtibus Alber. Saly. Ang. & Card. Alex. quos refert, & ſequitur Clar. *§. fin. quæſt. 12. verſ. vlt.* Sed dato, quod Accuſator in hoc caſu faceret particularem petitionem, & concluſionem in libello criminali, poſſet nihilominus Iudex, probato delicto, pęnam imponere, non attenta illa petitione, ſecundum communem opinionem DD. de qua teſtatur Baiar. ad Clar. *quæſt. 13. §. fin. num. 11.* & Gomeſ. *de delictis cap. 11. n. 8.* licet in ciuilibus ſententia debeat conformari libello.

Forma accuſationis neceſſaria apud Regulares.

8. Supra tacta in hac quęſtione, ſunt requiſita ad formam accuſationis ſecūdum diſpoſitionem apicum iuris communis, ad quam attento priuilegio Bonif. VIII. cum non teneantur Iudices Regulares, ſi apud hos accuſatio non cōtineat omnia illa requiſita, non per hoc proceſſus reddetur inualidus; dummodo non deſint ſubſtantialia, quę ſunt nomen Accuſatoris, & accu-

ſati

ſati Iudicis, & delicti, dies, menſis, & annus, in quo porrigitur; accuſatio quæ ſi in ſcriptis non porrigatur, per Notarium, vel Actuarium in ſcriptis redigatur, vt not. Arret. *in pract. p. 2. cap. 5. verſ. hæc autem*; & vlterius ſeruentur ea, quæ *in hac quæſt.* adnotaui *ex noſtro Modo procedendi*. Alia verò volens Iudex Regularis, poterit pro opportunitate ſeruare, vel dimittere. Sed animaduertat, ne accuſationem per literas recipiat, cum de iure non poſſit, Abb. *in c. licet à Beato de accuſ.* quem ſequitur Bertus *in Prax. tit. 7. cap. 5. num. 3.*

Quomodo Iudex erga Accuſatorem gerere ſe debeat.
Quæſt. 24.

Quid aget Iudex porrecta accuſatione, vel ſiuè.

1. Repetenda ſunt hic ea, quæ dicta ſunt *hic ſup. quæſt.* 20. Quomodo Iudex porrecta ſibi denunciatione gerere ſe debeat; eadem enim ferè omnia ibi adnotata in propoſito præſentis quæſtionis Iudex ſeruare debet. Et vlterius diligenter perpendat, an Accuſator, ea, quæ ſui muneris eſt, præſtiterit, iuxta tradita *hic ſupra q.* 23. & ea omnia ſeruari curet; & præterea regulas infraſcriptas.

Calumniæ iuramentum ab Accuſatore exigat.

2. Regula 1. ſit. Exigat Iudex ab Accuſatore calumniæ iuramentum, parte enim ſaltem petente tenetur eū Accuſator preſtare, Farin. *quæſt. 16. n. 28.* citans gloſ. & DD. in l. 2. C. de fid. inſtrum. & de communi Italiæ obſeruantia teſtatur Bart. *in l. 1. num. 6. C. de iuram. calum.* & tenet Clar. *§. fin. q. 18. verſ. dicit etiam*, citans Alber. Mantuam, Curt. Sen. Foller. & alios.

Inter extraneos Accuſatores, magis idoneus eligatur.

3. Regula 2. Inter plures extraneos accuſare volentes, Iudex poteſt, & debet eligere magis idoneum; Clar. *§. fin. quæſt. 15. verſ. item quæro, per tex. in l. ſi plures ff. de accuſ.*; Et plures extraneos Accuſatores, neque in eodem; neque in diuerſo libello debet admittere ſecundum Clar. *quæſt. 13. in princ.* citans Salyc. & teſtans de communi.

Quid ſi plures admittantur.

4. Limitatur primo Regula 2. vt ſi Iudex plures extraneos Accuſatores ad accuſandum admitteret, parte non opponente, valeret iudicium, *ibidem* Clar. cum Aret. qui aſſerit hanc eſſe communem DD. opinionem.

5. Limitatur ſecundò Regula 2. Si plures Accuſatores extranei vnū Procuratorem conſtituere vellent, in hoc enim caſu poſſet Iudex omnes admittere, & ille Procurator nomine omnium cauſam proſequeretur. Clar. ibid. cum Innoc. Imol. Aret. & communi DD.

Quid ſi plures eſſent non extranei Accuſatores.

6. Regula 3. Si plures vellent accuſare, & Accuſatores non eſſent extranei, ſed proſequentes propriam, vel ſuorum iniuriam, iſti præferendi eſſent extraneis, & inter ipſos proximior alijs præferendus eſſet, & dato, quod pares in gradu eſſent, omnes ſimul poſſent admitti, ſecundum Clar. *quæſt. 15. verſ. ſucceſſiuè*, vbi teſtatur de communi obſeruantia, de qua etiam teſtis eſt Gomez.

7. Limitatur Regula 3. vt quando plures ſimul admittūtur ad accuſandum, hoc fiat, non in diuerſis, ſed in eodem libello accuſationis, Clar. q. 13. in princ. cum Salyc. & teſta-

& teſtatur de communi DD.

8. Regula 4. Iudex non permittat, non enim licet, vt quis in eodem libello accuſationis plures accuſet, etiam ſi ſuam, vel ſuorum iniuriam proſequeretur, quando agitur de diuerſis criminibus, à diuerſis perpetratis, Clar. *quæſt.* 13. *verſ. quæro*, cum Marian. Secus ſi agatur de eodem delicto à pluribus ſimul, vel ex eadem cauſa commiſſo, nam etiam mille tunc poſſent ſimul accuſari; Marian. quem refert, & ſequitur *ibidem* Clar. vbi teſtatur de communi. Sicut etiam vnus in eodem libello de mille delictis accuſari poteſt Clar. *ibidem verſ. ſed nunquid*, citans Rom. qui teſtatur de communi; Et econtra vnus poteſt ſeparatim accuſari de pluribus criminibus, etiam ſi ex eodem facto originem habeant, ſi crimina ſint ſpecie diuerſa: Et vbi in cauſa in vno crimine erit concluſum, adeo quod ſola ſententia expectetur, erit ſuperſedendum, donec cauſa, etiam ſuper alio crimine expediatur, Clar. *quæſt.* 13. *verſ. Item*, cum Bart. & Gril. qui teſtatur de communi. Et hoc vltimum intellige, dum cauſæ ſunt ſub eodem Iudice, ſecus ſi ſub diuerſis, tūc enim quilibet, non expectato alio, ſuam cauſam expediret: Niſi in vno loco Reus eſſet carceratus, tunc enim in alio deberet ſuperſederi; Clar. *ibid.* & etiam *quæſt.* 16. *verſ. quæro nunquid*, nec non *q.* 34. *verſ. de carcerato*.

An poſſint plures in eodem libello accuſari, vel vnus de pluribus delictis.

Vel vnus in diuerſis libellis accuſari. Et an ſuperſedendum, donec omnes cauſæ ſimul expediri poſſint.

9. Regula 5. Si pars iniuriata, ſeu offenſa ſponte non accuſet, Iudex non poteſt de iure cogere eam ad accuſandum, vt tenet *gloſ. in l. ſi quis homicidij in ver. coges C. de accuſ.* quæ frequenti DD. conſenſu approbatur, vt ait Didac. quem refert, & ſequitur Clar. *quæſt.* 15. *verſ. item quæro*, vbi teſtatur de vniuerſali obſeruantia, contra Bar. qui oppoſitum tenet, & Bal. qui ait contra Regulā noſtram ſeruari; ſed Clar. *ibidem* aſſerit, ſe neque in illa, neq; in alia Prouincia vnquam vidiſſe talem obſeruantiam, ſed potius vbique Regulam ſeruari.

An offenſus poſſit cogi ad accuſandum.

10. Regula 6. Neque accuſationem, neque querelam admittere debet Iudex cōtra Officiales eorum Officijs durantibus, Clar. *quæſt.* 16. *verſ. præterea*, poſt Boſſ.

An accuſatio admittatur durante Officio cōtra Officialem.

11. Limitatur 1. Regula 6. dū accuſatur Iudex pro delicto, pro quo imponitur pœna priuationis Officij, vt pro barattaria, tunc enim accuſatio admittenda eſſet, Boſſ. quem refert, & ſequitur Clar. *ibid.*

12 Limitatur 2. Regula 6. Dum interuenit mandatum Principis, quo ſtante, poteſt accuſari Officialis durante Officio, Baiar. ad Clar. *quæſt.* 16. *num.* 9. citans Gramm. Plures aliās limitationes ad hanc Regulam affert Anton. de Nigr. *de Synd. cap.* 132. *num.* 71. vbi decem huius Regulæ limitationes ponit, vt refert Baiar. *vbi ſup. num.* 2. plures citans DD. de hac materia tractantes.

13. Regula 7. Non modo procedere nō debet Iudex, ſed nec accuſationem admittere contra Vniuerſitatem, ſeu Collegium, niſi ad delictum perpetrandum præceſſerit Conſilij publici conuocatio, & eius deliberatio ad delinquendum; Nec ſufficit, ad hoc, quod totus populus, vel omnes de Collegio aliquid

An, & quando accuſatio contra vniuerſitatem admittatur.

quid faciant, Clar. *quæſt.* 16. *verſ. vlterius*, vbi quamplures DD. citat, inter quos Bar. & Abb. teſtantur de communi.

14. Limitat hoc Baiar. *ibidem num.* 19. vt Regula procedat in delicto momentaneo; in ſucceſſiuo verò, & continuato delicto, Communitas, etiam non cõuocato Conſilio ad hoc, delinquere dicitur, citans Anchar. Felyn. & alios: Et affert ad Regulam alias limitationes; de materia huius regulæ latiſſimè Farin. *quæſt.* 24. *à num.* 107. *vſque ad num.* 149.

Delinquẽte vniuerſitate, Superiores culpabiles puniũtur.

15. Sed in omni caſu Regulæ, & limitationis, Rectores, & Gubernatores, qui culpabiles fuerunt, puniuntur, Farin. *quæſt.* 24. *n.* 128. & Clar. *ibidem verſ. ſed quando*, ſequendo Gomez, qui teſtatur de communi.

Regulariter omnes accuſari poſſunt.

16. Regula 8. Circumſcriptis caſibus duarum præcedentium Regularum admittendus eſt legitimus accuſator ad quoſcumque Accuſandos; regulariter enim omnes accuſari poſſunt, Clar. *quæſt.* 16. *in princip.*; Et accuſatus de vno crimine poteſt eodem tempore accuſari de alio ab alio Accuſatore; Imò etiam ab eodem, ſi ſuam, vel ſuorum proſequatur iniuriam, & ita ſeruari de conſuetudine, ait Ang. quem citando Clarus *verſ. quæro*, ſubdit, quod hodiè, cum ſemper procedatur ex officio, omnes querelæ ſolent admitti, & ſuper iiſdem procedi.

Accuſatus de vno delicto an poſſit accuſari de alio eodem tempore.

Quilibet, de quolibet, de iure Canonico admittitur ad accuſandum.

17 Regula 9. licet de iure Ciuili Iudex in delictis priuatis non debeat admittere niſi illum ad accuſandum, cuius intereſt; De iure Canonico tamen cum omnia delicta ſint publica, quilibet de quolibet admittendus eſt ad accuſandũ, Clar. *lib.* 5. §. *primo verſ. hæc tamen*, poſt gloſ. & Bal. qui ait, ita dicere Canoniſtas, & Hoſtien. qui teſtatur de communi.

18. Regula 10. Quando Accuſator, & accuſatio habent debita requiſita *hic ſup.* pertractata, tenetur Iudex accuſationem admittere; Et interim accuſatus de crimine promoueri non poteſt ad honores, & dignitates, vt eſt *tex. in cap. omnipotens Deus de accuſ.* Et admiſſa accuſatione, peccat Iudex non procedẽdo, vt probaui *ſupra* cum communi *q.* 20. *n.* 7.

Contra legitimè accuſatũ debet procedi, & interim promoueri non poteſt accuſatus.

19. Limitatur Regula 10. Quãdo Princeps accuſationem aboleret, ſecundum Caiet. *in* 2. 2. *quæſt.* 68. *in art.* 3. *in reſp. ad vltimum. verſ. ſed occurrit, ibi videtur autem.* Princeps enim vt notat *ibi* Caiet. poteſt de iure abolere accuſationes, quãdo bono communi expedire videtur; Iudex autem inferior poteſt ex æquitate non admittere à principio legitimam accuſationem, dũ videt cõmuni bono fore pernicioſam, e.g. cauſatiuam ſeditionis; Et etiam, in hoc caſu, admiſſam ſuſpendere, vel diſſimulare poteſt; Ita Caiet. *ibid.*

Dupliciter limitatur Regula.

20. Plura ſpectantia ad hunc tractatum de accuſatione, reperies in ſuperiori proximo tractatu de denunciatione, non pauca enim inter denunciationem, & præſentis temporis accuſationem communia ſunt. Et præſertim hic repetes, & animaduertes, quæ dicta ſunt *ſup. quæſt.* 19. *num.* 12. nec non adno-

Remiſſiuè quædam alia de accuſatione.

tata

tata *quæſt.23. num.8.* ad diſcernendum inter apices, & ſubſtantialia accuſationis.

Differentiæ inter accuſationem, & denunciationem remiſſiuè.

21. In quibus verò accuſatio, & denunciatio differant, latè tradunt DD. *in cap. ſuper his de accuſ.* Sayr. *in Clau. Reg. lib.* 12. *cap.* 11. Miran. *in ord. iudic. quæſt.* 12. *art.* 2. Rodr. *tom.* 2. *queſt.* 6. *art.* 1. Et Bouer. *in Direct. par.* 2. *cap.* 10. Sed nota, quod hi Auctores plurimas differentias multiplicant, loquentes de accuſatione ſolemni, quæ in multis differt à denunciatione; à qua tamen in paucioribus accuſatio nõ ſolemnis differt, quæ in præſenti tempore in vſu eſt. Et hic ſit finis Tractatus Tertij de Accuſatione:

Nec non totius Capitis Primi huius Teoriæ.

* * *

CAPVT SECVNDVM
Teoriæ
CAVSARVM CRIMINALIVM
Regularium,

IN QVO DISSERITVR;

DE HIS, QVÆ PERTINENT,

ad ordinatè proceſſum proſequendum.

DE TESTIBVS,
Tractatus Quartus.

1. PRo breuitate inſtituta, explicatis, *in 1. huius Epitomes capite*, illis, quæ ad rite proceſſum inchoandum ſpectant: Cum in hoc ſecundo capite, de illis, quæ ad ordinatè proceſſum proſequendum attinent, ſit agendum; Et inchoato proceſſu, conſtitoque de corpore delicti, iuxta tradita *ſup. quæſt.* 12. Iudex præmiſſo decreto de procedendo, ad proſequendum proceſſum, ante omnia alia, regulariter ſoleat, & debeat ad teſtium examen deuenire; Primum locum in hoc capite ſecundo huic tractatui de teſtibus, tribuendum duxi.

2. Et ad nimis vaſtam totam hanc materiam (quam in breue compendium à ſe redactam, dicit Farin. *quæſt.* 53. *num.* 2. licèt in ea pertractanda integrum, magnumque volumen inſumpſerit, mihi quadringentorum, & vltra cartarum,) pro viribus reſtringendam, & ordinandam, ad tres eam redigã Sectiones. In quarum prima (prælibata quadam q. velut præludiali) agam de teſtibus non idoneis, & Far. ordinẽ in ſuo tractatu de teſtibus ſequẽdo, in tres titulos hanc primã Sectionem diſtinguã. In primo de oppoſitionibus cõtra perſonas; In 2. contra dicta; Et in 3. contra examen teſtium, differam. In ſecunda Sectione de teſtibus idoneis agam. Et in tertia; An nolentes teſtes examinari cogi poſſint, & an in aliquo caſu ſe offerre ipſimet teſtes teneantur. Diuiſio tractatus de teſtibus.

De

De quibuſdam obſeruandis in teſtium examinibus.
quæſt. 25.

1. Licèt hæc quæſt. in qua de teſtium examinibus agitur, ritè *in principio tertij prælibati tituli;* De oppoſitionibus contra examen teſtium, collocari poſſet: Tamen cum non pauca in ea tractanda, ad alias etiam materias in hoc tractatu de teſtibus ſpectent, cunctaque in hac q. exarata, frequentius præ manibus ſint habenda, breuique manu inſinuari poſſint: veluti præludialem ad totum hunc tractatum de teſtibus, hic inſerendam exiſtimaui.

Qui teſtes prius examinandi ſint.

2. Regula 1. ſit. Dum in querela, accuſatione, ſeu denunciatione teſtes nominantur, iſti regulariter ante omnes examinandi ſunt: Sin minus, vicini, vel alij, qui veriſimiliter ſunt informati; examinari debent, vt tradit Bar. *in l. fin. ff. de quæſtion.* & Clar. *§. fin. quæſt. 23. num. 1.*

Teſtes moneantur, vt veritatē dicant.

3. Regula 2. ſit. Ritè, cauteq; ſe geret Iudex, ad hoc vt facilius à teſtibus veritatem eruat, ſi, in ipſo examinis principio, teſtes admoneat, quam grauiter delinquāt, qui in iudicio veritatem occultant, qui falſum deponunt, & quam graue damnum Religioni, & priuatis perſonis faciant, vt rectè monent Iudices, Ambroſin. Ghiſl. Pegna, & Bouer. *in Direct. pa. 2. cap. 29. ver. verum:* Nec non fortè bonum foret, quod Iudex, qui examen teſtium recipere debet, vel eius Notarius, priuſquam in ſcriptis teſtium dicta redigantur, vt oretenus ab ijſdem teſtibus breuiter facti ſeriem intelligant, ita Clar. *in dicta quæſt. 23. verſ. primo*, quem refert, nec diſſentit Guazzin. *defen. 14. num. 1.* Et ita paſſim practicatur.

De audienda ante examen oretenus à teſtibus facti ſeriem, vſque ad numerum 11.

4. Ratio huius Regulæ eſt, quia Iudex, qui veritatem, in teſtibus examinandis, indagare debet, prædicta præſtando, melius illam aſſequetur: Nam teſtes extraiudicialiter non præuenti, ſed ex abrupto, de facto alieno medio iuramento, quod à DD. ſpiritualis tortura dicitur, interrogati, & non raro de rebus, plurimas circumſtantias complectentibus, & iam à longo tempore patratis, quamuis, quantum in ipſis eſſet, ſimpliciter, & cādidè veritatem aperire eſſent parati, vt plurimum tamen mutilatè factum narrarent, vacillarent, & quandoque ſibi ipſis contrarij euaderent, & de teſtibus Rei periuri efficerentur: Præuenti autem, & extraiudicialiter audita prius ab eiſdem integrè facti ſerie melius, & idem factum, nec non neceſſarias circumſtantias ad memoriam redigent, non de facili in actis deponenda omittent, ſine periculo vacillationis, variationis, falſitatis, vel contradictionis; De licita teſtium inſtructione, *vide infra quæſt. 48. num. 14.*

5. Ampliatur primò regula 2. vt pluſquam expediens ſit extraiudicialiter teſtes audire, dum rationabiliter, & vehementer ſuſpicatur, tales eos eſſe, vt pro poſſe veritatem occultare velint, vel falſa deponere; ad hoc, vt ſi in extraiudiciali narratione Iudex detegeret, teſtes Rei defenſionem nimis affe-

ſtare, vel quid aliud contra fas, eos diligenter interroget, perſcrutando, an ab aliquo fuerint inſtructi, vel ſubornati, & ſimilia; eoſdem monendo, & inducendo ad ſimpliciter veritatem dicendam, antequam in ſcriptis falſitas forſan redigatur, & irreparabiliter intentio curiæ deſtruatur, vt obſeruat Clar. *q.23. verſ. primo*.

6. Ampliatur ſecundò Regula 2. vt non modo expediens, ſed neceſſarium ſit prius teſtes extraiudicialiter, audire, quando iam intentio fiſci contra Reum eſſet plenè, vel ſaltem ſemiplenè fundata, & teſtes, qui pro curia remanent examinandi, eſſent infames, vel alias inhabiles, & ſuſpecti vehementer, quod fuerint ſubornati, & quod falſa ſint depoſituri; Quia ſi tales falſa in Rei fauorem deponerent admiſſi in proceſſu offenſiuo, vt producti à Fiſco, vel ab Accuſatore, tanquam ſi eſſent omni exceptione maiores haberentur, & proceſſum iam fundatum deſtruerent, teſtes enim à Fiſco, vel ab Accuſatore producti, plenè in fauorem Rei probant, quamuis alias non eſſent fide digni, Guaz. *defenſ.33.c.14. n.11.* & Menoch. *de præſumpt. lib.1. præſumpt. 51. num.28.* Et ita Iudex contra curiam plumbum, vel ſcoriam pro auro reciperet. Vnde in hoc caſu Iudicis munus erit, talium teſtium examen differre, præſertim, dum dignoſcitur, quod per nefas, & contra veritatem, defenſam Rei affectent, quouſq; à Reo in ſuis defenſionibus producantur; tunc enim plumbum pro plumbo, & ſcoria pro ſcoria, & inhabiles pro inhabilibus exiſtimabuntur.

7. Obſtare videtur Regulæ ſecundæ reformatio Pauli V. *Sub rub. De Iudicibus criminalibus Vrbis, & pertinentibus ad eos*, dum ibi ſancitur his verbis. Nec vllo pacto Iudicibus liceat, vel Notarijs, Teſtes, quos ipſi veriſimiliter informatos crediderunt, citatos, ſeu vocatos extraiudicialiter, cum iuramento, vel ſine eo interrogare, & non ſcriptis eorum reſponſionibus, dimittere, forſan ex eo, quod contra Fiſcum deponant, & pro Reo; Sed omnino præuio iuramento de veritate dicenda, eorum examen recipiatur, & in ſcriptis redigatur: Dummodo non adſit vehemens ſuſpicio ſubornationis.

8. Sed reſpondetur primò, quod, vt mihi retulerunt, quamplures Iudices docti, & practici à me requiſiti, conſuetudo vniuerſalis, in hac parte reformationi huic derogauit.

9. Reſpondetur ſecundò Iudicibus non prohiberi in illa reformatione, teſtes prius extraiudicialiter audire, ſed illis iniungi, vt illos ſic auditos, non dimittant, ſed vt poſtea in ſcriptis iudicialiter examinentur, prout clarè patet ex verbis allatæ reformationis; Quod vtique omnino præſtandum eſt, dum dignoſcitur, quod teſtes ſinceram deponere velint veritatem, ſiue contra Reum, ſiue in fauorem Rei.

10. Reſpondetur tertiò, quod in caſibus propoſitarum duarum ampliationum, teſtes, vt vehementer ſuſpecti, à Iudicibus eſſent dimittendi, vt expreſsè habetur in allatis vltimis reformationis verbis,

ibi, Dummodo non adſit vehemens ſuſpicio ſubornationis.

11. Limitatur Regula 2. vt per eam non conferatur libertas Iudicibus, & Notarijs, extraiudicialiter ſuggeſtiuè teſtes interrogandi, & ideo à ſuggeſtiuis abſtineant; Quæ autem talia ſint, dignoſcere vnuſquiſque poterit, præuidendo, quæ dicenda erunt, *q.* 56. *& latius q.*80. Et multo magis cauendum eſt à peruerſis interrogatorijs, & ſuaſionibus ſubornatiuis, cum ſincerè veritas inquirenda ſit.

Teſtis iurati depoſitio integrè ſcribenda, ſub pęna falſi.

12. Regula 3. Delato teſtibus iuramento, quicquid ipſimet teſtes deponent, integrè in ſcriptis, tam pro, quàm contra Reum ſcribendum eſt, Scap. & Ambroſin. *de modo forman.proceſſ. inform. lib.*1.*cap.*2. *num.*8. & Guaz. *defenſ.* 14. *cap.*2. *n.* 4. Iudices autem, qui ſcribere tantum faciunt, quæ cõtra Reum ſunt, non verò, quæ in eius ſunt fauorem, diabolicæ faciunt, vt not. Ambroſin. & Guaz. *vbi ſupra*; & contra hos Iudices exclamant Clar. *quæſt.* 23. *in princip.* Scap. Baiar. Veſtr. & Guaz. *dicto num.* 4. nec non Far. *q.* 74. *n.* 16. concordantes allegans. Et Notarij, qui in hoc Iudicibus obtemperant, vna cum Iudicibus mortaliter peccant, & cum hæc ſit ſtudioſa occultatio veri, in crimen incidunt falſi, Bal. Iaſ. & Ambroſin. *num.*11.

Non ſunt cauillanda dicta teſtium, niſi ſint ſuſpecti.

13. Regula 4. Iudex regulariter non debet cauillare, ſed potius dicta teſtium adiuuare, tamen, ſi Iudex rationabiliter habeat teſtes pro ſuſpectis, poteſt, & debet inſiſtere, vt eos in verbis capiat, eoſque interrogare de circumſtantijs, & alijs ſuperfluis, vt ſi tempus erat tunc nubiloſum, vel clarum, quid haberet in capite, vel quibus veſtibus indutus erat ille, de quo deponunt, ita Clar. *dicta q.*23. ex Azo. & Gramm.

An ſuper circunſtantijs teſtes ſint examinandi.

14. Regula 5. Iudicem poſſe, & debere examinare teſtes, non tantum ſuper factũ principale, ſed etiã ſuper circumſtantijs *c. cum cauſam, & ibi gl.* quę ait, quod aliàs non peruenitur; ad veritatem vbi Bal. *n.*3. *notat*, quod circumſtantiæ ſunt, quæ aggrauant factum, vel poſſunt mouere animum Iudicis ad credendum, vel diſcredendum, & *ibid.* Abb. Aret. & alij, *de teſtibus*, Bart. Montic. & Far. *quæſt.*73. *num.* 26. qui *n.* 27. *&* 48. hoc limitat, vt procedat in circumſtantijs ſubſtantialibus, & pertinentibus, ad cauſam, factique veritatem, ſecus in impertinentibus, & non ſubſtantialibus, de quibus teſtis non poteſt interrogari regulariter, ex Bar. Aret. Corr. Montic. & pluribus alijs à Far. *ibid.* inductis; niſi ſit ſuſpectus, Far. qui plurimos citat *n.*52. & dictum eſt in hac *quæſt. num.* 13. & dicetur *n.*19.

De loco, & tempore teſtes quomodo interrogandi.

15. Regula 6. ſit. Teſtes poſſunt, & debent interrogari de loco, & tempore, *c. cum cauſam, & ib. gl.* Abb. Innoc. & cæteri DD. *de teſtibus*; Non tamen ſunt redigendi ad angulum loci, & temporis, Aret. Hoſtien. & Far. *q.*73. *n.*29. vnde dicunt iſti DD. ſufficere, vt teſtes exprimant annum, menſem, & diem; nec vt ait Far. debent interrogari regulariter, de loco loci, & hora diei.

Item de cauſa ſcientiæ.

16. Regula 7. ſit. Teſtes poſſunt, & debent interrogari de cauſa

ſa ſcientiæ, Bal. Montic. & Far. *q.* 73. *n.*36.

Item de rei diffinitione.

17. Regula 8. ſit. Teſtes poſſunt interrogari de diffinitione rei, ideſt, quid ſit illud, ſuper quo deponunt; & ſufficit, quod groſſo modo reſpondeant, per verba facti, ex quibus appareat teſtes cognoſcere id, de quo deponunt, Bar. Bal. & Far. plurimos citans, *quæſt.*73. *num.* 38. *&* 41.

Interrogatoria cauilloſa teſti non ſuſpecto fieri non debent.

18. Regula 9. ſit. Interrogatoria impertinentia, ſuperflua, ſubtilia, & cauilloſa ad teſtes inuoluendos non ſunt facienda; Spec. Hoſt. & Far. cum pluribus ab eo inductis *q.*73. *n.*48. *&* 51.; Niſi teſtis eſſet ſuſpectus, Innoc. Hoſt. & Far. cum citatis ab eo *n.*52. & dictum eſt *hic ſup. n.*13.

An teſtis poſſit interrogari, & teneatur reſpõdere de his, quæ continent eius infamiã, paupertatem &c.

19. Regula 10. ſit. Teſtis non poteſt interrogari de ijs, quæ ipſius Crimen, infamiam, & turpitudinem continent, ſiue crimen ſit occultum, ſiue etiam publicum, & notorium; & ſi interrogetur, non tenetur reſpondere de eo, Ant. de Butr. Couar. Corr. Bellam. Imol. Viui. Fely. & Far. *q.*73. *num.*56. Sed ſi reſpondeat, ſibi imputet, ei enim creditur contra ſe ipſum, ſecundum Hoſtien. Imol. & alios, quos refert, & ſequitur Far. *n.*67.

20. Limitatur regula 10. vt licèt teſtis non teneatur reſpondere de ſuo crimine, teneatur tamen reſpondere ad omnia ea, quæ reddunt eum inhabilem ad teſtificandum, Couar. qui ait, quod ita frequentiſſimo DD. ſenſu receptum eſt, Abb. Bar. Corrad. Viu. Farin. & alij n.70. Vnde poteſt interrogari, an ſit pauper, vel diues, ſecundum Abb. Boſſ. & Farin. & alios *n.* 34. *&* 35. vbi Boſſ. teſtatur de communi.

Cauendũ a ſuggeſtiuis interrogatorijs.

21. Regula 11. ſit. Cauere ſummopere debet Iudex ab interrogatorijs ſuggeſtiuis, ne proceſſum nullum fabricet, & grauiter peccet: Et pro declaratione, & probatione huius Regulæ, vide inf. *q.*56. *nec non quæſt.*80.

De non examinãdo Regulari, nec Clerico ſine licentia Superioris.

22. Regula 12. ſit. Vt non examinentur teſtes Religioſi ſine licentia ſuorum Superiorum, ſine qua de iure examinari non poſſunt, Campeg. Corrad. Montic. Fely. Lanfr. Socin. et quam plures alij relati à Far. *q.*61. *n.*130. inter quos Maſcar. & Soarez teſtantur de communi. Idem dic in Clericis ſæcularibus, Far. alios ad ſaturitatem citans *q.*61. *n.*83.

23. Limitatur hæc regula 12. vt ſi Religioſi ſine dicta licentia examinentur, valeat eorum depoſitio, & nihil eis de fide minuatur, Aret. *in c. cum nuncius de teſtibus*, vbi ait, ſe credere hoc communiter in praxi ſeruari, Abb. *ibid.* Siluan. *conſ.*16. *n.* 6. *&* 7. qui benè loquitur in propoſito, Corn. Guido Pap. Carauit. & Far. *q.*61. *n.*134. qui ex Aret. conſuluit, quod cum alij contra ſentiant apud Boſſ. *tit. de oppoſit. contra teſtes n.*92. melius eſſe ad euitandas difficultates, licentiam habere. Idem dic in Clerico, in quo tranſit limitatio ſine difficultate, &c. uempe, quod depoſitio Clerici ſine licentia ſui ſuperioris valeat, & teneat, ſecundum Abb. Aret. Fely. Boſſ. & Carauit. qui ait, quod omnes ita concludunt, & ita tenet Far. *n.*84. plurimos alios citans.

DE

DE TESTIBVS NON IDONEIS,

Sectio Prima.

De oppoſitionibus contra perſonas Teſtium,

Titulus Primus.

Inimicitia, an, & quando teſtem à teſtimonio repellat, vel ei de fide minuat. Quæſt. 26.

Teſtis exiſtimatur Idoneus, niſi aliter in iure inueniatur.

1. PRæmitto, quemlibet teſtem idoneum exiſtimari, & ad teſtificandum admitti, fidemq; ei adhiberi, niſi prohibitus à lege expreſsè inueniatur *l. 1. in fin. principij; ff. de teſti.* & per hunc tex. idem communiter aſſirmarunt *ibi* Bal. Alber. Saly. & reliqui DD. omnes, teſte Farin. *quæſt.* 53. *num.* 1.; Et propterea oppoſitiones, quæ contra teſtes proponuntur ad eos repellendos, vel eis de fide adimendum, in aliqua lege fundari debere. Et quia inter omnes oppoſitiones, ſeu exceptiones, quæ contra perſonas teſtium obijciuntur, ea præcipua, & validiſſima eſt, quod teſtes ſint Rei inimici, in hac prima oppoſitione contra perſonas teſtium,

Inimicus Rei repellitur a teſtimonio.

2. Regulam conſtituo. Inimicus Rei à teſtimonio contra eum repellitur. Hæc Regula in iure Ciuili probatur *in l. 3. ibi, An eius inimicus ſit, aduerſus quem teſtimonium fert, & ibi gl.* Bal. Saly. & communiter DD. omnes *ff. de teſtibus*; Et in iure Canonico, in *c. cum oporteat,* vbi DD. omnes, *de accuſ.*; Et hæc Regula teſte Farin. *quæſt.* 53. *num.* 3. vbi iura, & DD. ad ſaturitatem citat, non ſolum eſt communis, ſed etiam ab omnibus, nemine diſcrepante, in teoria, & in praxi vſu recepta eſt. Et ratio eius eſt; Quia inimicus propter odium præſumitur deierare, & ſe falſum dicturum, iuxta *tex. in c. 2., 3. q. 5.*

Regula procedit etiam inter Regulares.

3. Ex hac ratione patet, iuris communis diſpoſitionem circa propoſitam Regulam non pertinere ad apices poſtponendos, ſed ad rem veritatem negotij tangentem, & ideo apud nos etiam eſſe ſeruandam; Vnde *in noſtro Modo proced.; in cap. 2. in 3. Subſtantiali* ſtatuitur; vt teſtes, per quos conuincendus eſt Reus, non ſint inimici. Et meritò; Teſtes enim inimici, non ſolum iure Ciuili, & Canonico, ſed etiam gentium, & naturali iure repellendi ſunt, vt notauit Bouer. *in Direct. par. 2. cap. 20. verſ. primum itaque, & cap. 21. parum poſt princ.*: Quod adeo verum eſt, vt nec Princeps poſſit facere, vt teſtimonio inimici credendum ſit; Paris. & Menoch. relati à Farin. *quæſt.* 53. *num.* 9. vbi hoc rationabile aſſerit, & ſequitur Baiar. ad Clar. *quæſt.* 24. *num.* 26.; Ita vt de facto admiſſus inimicus in teſtem, quale quale tantum indicium faciat, Bai. *ibidem num.* 22. cum gl. Paris. & Marſil.; Et quid importet, hoc quale quale vide Bal.

Admiſſus inimicus, an faciat indicium.

in l. ſi duo patroni in princ. ff. de iureiuran. & Felyn. *in cap. cum dilecti col. pen. in fin. de accuſ. vide infra n.* 10.

Non recipiunt teſtis inimicus Rei apud Regulares.

4. Ampliatur primo Regula; Vt inimici Rei teſtimonium nec debeat recipi à Iudice habente liberum, & amplum arbitrium prout habent noſtri Iudices Regulares *ex indulto Boniſ. VIII.* arbitrium enim, vt declarat Clar. §. *fin. q.* 31. *verſ. arbitrio*, quod conceditur Iudicibus in maleficijs, debet regulari à iure communi, niſi quoad modum procedendi, & circa aliqua leuia, & ita, ait Clar. tenere communiter DD. teſte Alber. & remiſſa cenſetur per hoc, tantum ſubtilitas, ſecundum omnes DD. vt notat *ibi* Clar. & apud ipſum de hac communi teſtatur Catal. & Amad.; Hæc ampliatio originaliter eſt Bar. & Bal. quos ſequuti ſunt alij relati ab Amad. & hos referendo ſequitur Menoch. & tandam hos omnes refert, & ſequitur Farin. *q.* 53. *n.* 8.

Nec in exceptis delictis.

5. Ampliatur 2. Regula, vt inimici teſtes nec admittantur contra Reum, in criminibus exceptis; puta Simoniæ, læſę maieſtatis, & ſimilibus *cap. per tuas, vbi Io. Andr.* & communiter alij de Simon. imò nec in crimine hæreſis ſecundum Maſcar. qui teſtatur de communi, de probat. *lib.* 2. *concl.* 857. *num.* 40. *& ſeq.* & plures DD. pro hac ampliatione adducunt Souſa *in Aphor. Inquiſ. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 1. & Farin. *quæſt.* 53. *num.* 5.

Neq; vbi alias veritas haberi non poteſt, &c.

6. Ampliatur 3. Regula, vt in cauſis priuilegiatis, ideſt in delictis, & factis occultis, & difficilis probationis, & vbi alias veritas haberi non poteſt, & in quibus inhabiles admittuntur teſtes, vbi inhabilitas reſpicit teſtis odium, & inimicitiã, teſtis ipſe repellatur ſecundum Gomez. Menoch. Burſat. Bertaz. & alios, quos refert, & ſequitur Farin. *ibidem num.* 7. vbi teſtatur de communi.

Nec maſculus, nec fœmina.

7. Ampliatur 4. Regula, vt procedat non ſolum in teſte maſculo, ſed etiam in fœmina, Ita Io. Andr. & Felyn. *in c. cum oporteat de accuſ. & eſt tex. in l.* 1. *ibi, fiſci, & mulieris inimicus C. de his, qui ſe defer.*; Et hãc ampliationem credit veriſſimam Farin. *n.* 4. & teſtatur neminem illi contradicentem vidiſſe.

Tortura, hęc non purgatur.

8. Ampliatur 5. Regula, vt inimicitiæ inhabilitas nec purgetur per torturam, ſecundum Gram. Bertaz. & Boſſ. quos refert, & ſequitur Baiar. ad Clar. *quæſt.* 24. *n.* 18. quibus adde Martil. & Gigam, quos ſequitur Farin. *num.* 10. *licet* Bald. vt idem refert, contrarium ſentiat.

Inimico teſti in articulo mortis nõ creditur.

9. Ampliatur 6. Regula, vt inimico non credatur, etiam conſtituto in articulo mortis, & ſumpta Euchariſtia; fuit originalis doctrina Bald. quam communiter ſequuntur DD. *in c.* 1. *§. vaſſalli, num.* 6. *de pace conſtan.* præſertim Boſſ. Felyn. Marſ. Maſcar. cum pluribus alijs, quos refert, & ſequitur Farin. *q.* 53. *num.* 11.

Admiſſus ad teſtificandum inimicus an faciat indicium.

10. Ampliatur 7. Regulà vt admiſſi inimici ad teſtificandum, non probent plenè, nec ſemiplenè, nec faciant indicium, aut præſumptionem aliquam, ſecundũ Bald. Marſil. Aymon, Gigam, qui alios adducit concordantes; Menoch. Rolan. Bertaz. Burſat. qui teſtatur de cõmuni

muni, & Farin. qui hos refert *q.* 53. *num.* 12.; In tantum, vt nec faciant indicium ad ſpecialiter inquirendũ Far. *num.* 13. *cum ſeq.* ex Menoch. Ploto, Cartar. & Boſſ. qui admonet Iudices, vt nec de facili ex dicto inimicorum procedant ad inquiſitionem generalem vide *hic ſup. n.* 3. *in fin.* Et caſu quo opponatur in cauſa criminali capitalis inimicitia, & incontinenti offeratur probatio, examen impediatur, & ſummatim Iudex de inimicitia cognoſcere debeat, Baiar. ad Clar. *quæſt.* 24. *num.* 25. cũ Bar. Marſil. Foller. & Gram. qui teſtatur de communi, de qua & Mich. Craſſ. qui concordantes allegat; & tenuit Farin. qui prædictis *n.* 17. addit Nell. & Bonacos.; limita hanc ampliationem, vt *hic ſup. n.* 3. *in fine, Ibi, Ita vt, &c.*

Oppoſita inimicitia, examen impediatur.

11. Ampliatur 8. Regula etiam in caſu, in quo inimicitia cauſata fuerit culpa illius, contra quem producitur teſtis, Innoc. Abb. cum quatuordecim alijs DD. inter quos Gomez, & Maſcar. teſtãtur de communi, quos refert Farin. *quæſt.* 53. *n.* 18. dicens, quod ab hac opinione non eſt recedendum in iudicando, quicquid non pauci alij DD. in contrarium ſenſerint; quos multum aberrare ipſe credit; Niſi (ait *ibidem, & num.* 64. vbi teſtatur de communi cum Bar. Bal. & tot alijs ab eo citatis) fortè ad repellendum teſtem, inimicitia malitioſè affectata, & procurata fuerit.

Quid in inimicitia, culpa Rei cauſata.

12. Ampliatur 9. Regula. In inimicitia, quę ortũm habuit à cauſa minus probabili, *c. non eſt crudelis* 23. *quæſt.* 5. & per illum tex. Farin. *quæſt.* 53. *num.* 20. cum Menoch. qui alios DD. quam plurimos, ita tenentes, citant. Et econtra etiam teſtis eſt repellendus, dum non apparet inimicitia, dummodo inimicitiæ cauſæ adſint, Farin. *num.* 21. citans vndecim DD. qui & ipſi plurimos alios allegant; Hoc tamen vltimum limitat Farin. *num.* 28. & 29. quando dictæ cauſæ teſti incognitæ eſſent, tunc enim poſſet teſtis admitti; licet alij contra ſentiant.

Quid dũ cauſa nõ adeſt inimicitiæ, vel cauſa adeſt ſed inimicitia non appa ret.

13. Ampliatur 10. Regula, vt procedat non ſolum in inimico vero, ſed etiam in præſumpto ſecundum Bal. Innoc. & duodecim alios DD. citatos à Farin. *quæſt.* 53. *num.* 24. Vbi *num.* 25. extendit Regulam ad inimicum occultum, dummodo cauſa ſit probata, & plurimos DD. citat; Et *num.* 33. ampliat Regulam ad conſanguineum inimici, cum Maſc. qui teſtatur de communi, *per l. athletæ §. dat remiſſionem*, vbi hoc not. Bal. & communiter DD. *ff de ſuſpec. tutor.*; *Et num.* 34. vlterius, ad inimicum conſanguinei Rei extendit, cuius etiam dicitur inimicus, ſecundum Bar. Alex. Maſcar. & alios citatos à Farin. *quæſt.* 49. *num.* 33. De cauſis autem inimicitiæ, præcipuè capitalis, diſtinctè tractabo *in prox. q.* 27. *per totam.*

Quid in præſũpto ſeu occulto inimico, vel cõſãguineo inimici, ſiue inimico conſanguinei.

14. Ampliatur 11. Regula, vt teſtis inimicus examinatus nullam prorſus fidem faciat, etiam quod aſſerat, ſe eſſe Reo amicum, non enim ei hoc creditur, Bar. Abb. & Innoc. cum pluribus alijs relatis à Farin. *quæſt.* 53. *num.* 22. vbi teſtatur de communi. Sed econtra teſti aſſerenti ſe inimicum, creditur, ita vt per hoc repellatur, vel examinatus

Teſtis inimicus Rei non probat, licet aſſerat ſe amicum, nec ei creditur licet credatur ei aſſerendo ſe inimicum.

minatus non probet, *c. inquiſitionis* §. *tertiæ, de accuſ.*; Niſi fortè hoc aſſeruerit ante iuramentum, & id in fraudem aſſeruiſſe præſumatur, ne ferret teſtimonium, *idem tex. cũ gl.*

Quid in odio priuato, ſeu publico.

15. Ampliatur 12. Regula, in odioſo, ſeu non beneuolo, vel non diligente Reum, §. *ſi verò ſit odioſus Auth. de teſtibus*, & per hunc tex. Farin. *quæſt.* 53. *num.* 30. cum Alex. Specul. Bertaz. & pluribus alijs; Quod intellige, quando odium eſt priuatum, *c. quoties, ibi, priuato odio, &c. & ibi* Abb. *num.* 4. Fely. *num.* 5. & Butr. *num.* 8. *de teſtibus*; ſecus enim eſt de publico, nempè quando quis odio habet, e.g. aliquem, quia facinoroſus, peccator, infamis, &c. hoc enim dicitur odium publicum; priuatum verò odium eſt familiare, & carnale, ſecundum Maſc. *de probat. lib.* 2. *concl.* 1127. *n.* 9. *& ſeq.*

Quid in valde amico, ſeu habitante cũ inimico Rei.

16. Ampliatur 13. Regula in teſtibus valde amicis inimici Rei, cuius reputantur inimici, ita Bar. Bal. & tot alij, quos refert, & ſequitur Farin. *quæſt.* 53. *num.* 36. *&* 42. Intellige non vt iſti repellantur, ſed vt eis de fide minuatur, *n.* 43. cum Lanfr. Cyn. & alijs; Et omnino idem citans plurimos DD. ait Far. *n.* 44. 45. *&* 46. de habitante, & conuerſante continuò, & per longum tempus cum inimico Rei.

17. Alias ampliationes habes *hic infra quæſt.* 27. niſi potius eas declarationes vocare velis, in pluribus, qui repelluntur, ſeu eis de fide minuitur ex diuerſis inimicitiæ cauſis *in tota eadẽ q̃ſtione* inſinuatis.

Quid in non capitali, ſed leui inimicitia.

18. Limitatur primo Regula propoſita, vt procedat in capitali inimico, ſecus in non capitali; grauis enim, & capitalis inimicitia teſtem repellit, non autem leuis, ſeu non capitalis; Ita tenere omnes, dicit Clar. *quæſt.* 24. *ver. item quæro*, & præſertim Anan. & Fely. & hanc ait teſtari communem Aret. de qua eſt teſtis etiã Gomez, quẽ refert, & ſequitur Far. *q.* 53. *n.* 52. leuis. n. inimicitia, minuit tm̃ teſti de fide, & hoc, quantũ patitur qualitas inimicitię, arbitrio Iudicis, ſecũdũ Marſc. Decian. & ſex alios DD. quos ſequitur Far. *n.* 54. Vnde talis teſtis nõ faciet ſemiplenam, ſecundũ Crauet. Corrad. & Baiar. qui illos refert *quæſt.* 24. ad Clar. *num.* 33. & idem tenent Aim. Monticel. Betaz. Menoch. & Farin. qui hos refert *n.* 56.

Arbitrio Iudicis remittitur an inimicitia capitalis ſit.

19. Pro declaratione huius limitationis, & conſequenter Regulę cuius eſt limitatio, ſciendum, quod an inimicitia dicatur capitalis remittitur arbitrio Iudicis, vt tenuit *gl.* & cum ea communiter omnes DD. *in c. cum oporteat de accuſ.* Et Fely. relatus à Clar. *quæſt.* 24. *verſ. item quæro*, ait ita tenere omnes. Ad arbitrium verò ſuum regulandum recurrat Iudex ad ponderandas cauſas inimicitiæ, de quibus *infra quæſt.* 27. & vltra caſus in iure comprobatos, & à DD. receptos, poterit ſuum regulare arbitrium Iudex ex perſonarum, & facti qualitatibus, ac circumſtantijs, vt docet *gl.* Io. Andr. & communiter DD. *in dicto c. cum oporteat*, & notauit Farin. *quæſt.* 49. *num.* 86. vbi DD. ad ſaturitatem ad hoc adducit.

Quid in teſte reconciliato.

20. Limitatur 2. Regula vt non procedat in teſte reconciliato, cum quo pax ſequuta fuerat depoſitionis tempore, quod in hoc eſt attendendum,

dendum. Rolan. *conſ.* 24. *num.* 1. Bal. in ſua Margar. *verb. teſtis, verſ. teſtis inimicus*, ex Innoc. & ita etiam tenuit Gomez *variar. reſol. tom.* 1. *cap.* 12. *rubr. de probat. delic. num.* 14. vbi teſtatur de communi, ſicut etiam Maſcar. *de probat. lib.* 2. *concl.* 857. *num.* 48. Secus verò eſſet, ſi tempore depoſitionis teſtis eſſet inimicus, licet poſtea ſequeretur reconciliatio, ſubſequens enim reconciliatio depoſitionem non validaret, Decian. *in tract. crim p.* 1. *lib.* 3. *cap.* 25. *num.* 11. *in fin.* vbi citat Io. Andr. & Abb.

21. Sub limita hanc ſecundam limitationem, vt non procedat in reconciliato de recenti, qui odium, & animum nocendi retinere præſumitur, & repellitur, ſecundum Innoc. *in cap. cum oporteat num.* 6. vbi etiam Abb. & Fely. *de accuſ.* & Gomez, *variar. reſol. to.* 3. *cap.* 12. *rubr. de prob. delic. num.* 14. teſtatur de communi; & pro hac ſublimitatione abundanter citat Farin. *quæſt.* 53. *num.* 59. *Vbi num.* 61. declarat, quod poſt triduum non dicitur inimicus de recenti reconciliatus, ex Sygiſm. qui teſtatur de communi: Sed Clar. *quæſt.* 24. *verſ. ſed quid*, cum Campeg. & Maſcar. dicit verius eſſe, quod remittitur arbitrio Iudicis, an quis dicatur de recenti reconciliatus, qui ex circumſtantijs, & qualitate perſonarum arbitrabitur. Et aduertendum, quod alleganti reconciliationem incumbit onus eam probandi, alias ſemel inimicus, ſemper præſumitur talis, vt tenet Far. *num.* 62. cum Bal. Salyc. Alex. Innoc. & Decian.; qui cum Bal. hoc intelligit de inimicitia capitali, leuis enim de facili cenſetur remiſſa: At in omni caſu teſtis, qui capitalis inimicus fuit, etiam poſt mille reconciliationes non cenſetur omni exceptione maior. Clar. *dicta quæſt.* 24. *verſ. ſed quid ſi ſequuta*.

22. Limitatur tertiò Regula, vt parte non opponente, teſtis inimicus admittatur ad teſtificandum, ſecundum Campeg. Monticel. & Maſcar.; qui tamen cum Sylu. ſublimitat non procedere, quando pars eſt abſens, vel contumax. Hæc tertia limitatio magis procedit in teſte admiſſo de conſenſu partis, ſecundum Hector. Æmil. & Crot. quos omnes cum eorum locis citat Farin *quæſt.* 53. *num.* 68. & ſeq. licet contra ſentiat Decian. in hac limitatione, qui ſuis ſcriptis videtur eam reddere ambiguam; ſed nihilominus ab eadem limitatione Farin. *poſt numerum* 70. non credit eſſe recedendum, — Quid ſi teſtificetur inimicus, nō opponente, ſeu conſentiē te parte.

23. Limitatur quartò Regula vt teſtis inimicus probet contra producentem, producens enim cenſetur approbare, *l. ſi quis teſtibus, vbi gl.* & DD. *C. de teſtibus*, & huic limitationi ſubſcribunt Afflic. & Monticel. quos refert, & ſequitur Farin. *quæſt.* 53. *num.* 71.; *Vbi num.* 73. & latius *quæſt.* 49. *num.* 126. *& ſeq.* tenet, quod inimicitia non præſumatur, ſed probanda ſit per allegantem, citans iura, & plures DD. inter quos eſt Bal. Maſcar. & Menoch.; Sufficit tamen cauſam inimicitiæ probare, ſecundum Baiar. ad Clar. *quæſt.* 24. *num.* 41. cum Bar. Bal. Alex. Menoch. Maſcar. & alijs. — Inimicus probat cō tra producentem. — Inimicitia, vel eius cauſa probanda eſt, cum non præſumatur.

24. De materia huius q. agit latè Clar. *quæſt.* 24. *verſ. Item quæro*,

& ſeq. vbi etiam Baiar.& latius Farin. *quæſt.*53. *per totam*.

Quæ nam ſint cauſæ capitalis inimicitiæ. Quæſt.27.

1. QVoniam, vt *in præcedenti q.* probatum eſt *num.*12. ad repellendum teſtem, vt inimicum, & ſi non apparet de inimicitia, ſufficit, quod adſint cauſæ capitalis inimicitiæ, ipſi teſti notæ, pro perfectiori intelligentia eiuſdem doctrinæ, declarandæ ſunt hic cauſæ inimicitiæ capitalis, & breuitati incumbendo (alijs non omiſſis) eas præcipuè cauſas tangam, quæ inter Regulares talis inimicitię anſam præbere ſolent.

Ex iniuria perſonali facto, oritur inimicitia capitalis, vt ex alapa, &c.

2. Regula 1. ſit. Ex iniuria perſonali facto, capitalis oritur inimicitia, atrox namque dicitur talis iniuria, ſecundum Bar. *in l.*4. *§. fin. ff. de adimen. legat. per tex. in l. Prætor edidit* §. *fin. in fi. ff. de iniur.* & per alia iura ab eodem adducta, & ſubſcribunt plures DD. quos refert, & ſequitur Farin. *quæſt.*49. *num.*29. vbi teſtatur de communi, inter quos *n.* 30. *citat* Marſil. Gig. & Maſcar. qui obſeruantes, ex vulnere in facie reſultare atrociorem iniuriam, in hoc à multo magis exemplificant, & alios adducunt concordantes DD. Et Gomez *lib.*3. *varia. cap.*6. *num.* 1. *per tex. in* §.2. *inſtit. de iniur.* quem refert, & ſequitur Rodr. *to.*2. *quæſt.* 16. *ar.*3. *verſ.* 9. *oritur*, aſſerit ſufficientem eſſe cauſam inimicitiæ capitalis percuſſionem baculo, arundine, alapa, ſeu pugno, ex his enim iniurijs magnum dedecus homines exiſtimant reſultare.

Item ex præparatione inſidiarum vitæ.

3. Ampliatur primò Regula I. vt ſit cauſa ſufficiens inimicitiæ capitalis (etiam offenſione perſonali opere nullo modo ſequuta) præparatio inſidiarum vitæ, *glo. in* §. *inimicitiæ verſ. ſi capitales, inſtit. de excuſat. tutor.* quam in propoſito allegat Maſcar. *de probat. lib.*2. *concil.* 898. *num.*13. & hunc ſequitur Far. *quæſt.*49. *num.*53. qui ſine dubio, ait hanc eſſe cauſam omnino capitalis inimicitiæ; Si nocuiſſet, ſi potuiſſet.

Item ex minis de morte.

4. Ampliatur ſecundò Regula 1. in minis de morte; ex minis enim capitalibus, inimicitia capitalis oritur, etiam nulla offenſione in facto ſecuta, gl. *in l. licet, in verſ. capitales ff. de recept. Arbit.* Abb. *in c. repellantur num.* 4. *de accuſ.* Alex. Maſcar. Bertaz. & alij *in c. cum oportet de accuſ.* & his ſubſcribit Farin. *quæſt.*49. *num.* 47. vbi adducit duodecim alios DD. quibus vltra ſuum votum Rodriq. *quæſt.*16. *ar.*3. *to.*2. addit, Gramm.; *Ibidem* ſubdens limitationem cum Bal. vt hæc ampliatio procedat, quando minans ſolet ſuas minas executioni demandare, vel ſaltem potens eſt ad id faciendum, & conſentiunt Ioan. Anan. Salyc. & alij relati à Farin. *num.*48.; qui tamen exiſtimat hanc limitationem veram, quando agitur de faciendo inditio ad torturam contra minantem, ſi minatus fuiſſet occiſus, alias quoad repellendum teſtem, vt inimicum tenet ampliationem indiſtinctè veram eſſe.

Inimicitia capitalis oritur ex verbali iniuria. & exemplificatur.

5. Regula ſecunda ſit. Iniuria merè verbalis eſt cauſa ſufficiēs capitalis inimicitiæ, Bal. *in cap. veniens in fi. per illum tex. de iniur.* quem ſequitur Iaſ. Marſil. Gram. & Rodr.

qui

qui hos refert *tom. 2. quæſt. 16. ar. 3. verſ. ſextò oritur*; Et hanc ſententiam tenuit Baiar. ad Clar. *q. 24. num.* 31. ex Rolan. & Rimin.; Nec non Farin. *quæſt. 49. num.* 40. cum Alber. Campeg. & Carrer. *& n.* 38. cum Blanc. *de indit. num.* 104. vbi alios adducit concordantes; & de communi teſtatur Far. *n.* 43. Exemplificatur in eo, qui alteri dicit; Tu mẽtiris, Bar. *in l. ſi quis extraneus ff. de acquir. hæred.* quem ſequitur Paul. Meren. & Farin. *num.* 42. Et in eo, qui in alterum iniuriam infert, dicendo; Tu es ſpurius, ſecundum Gram. *deciſ. 17. in cap. Magnif. Carol.* & ſequitur Rodr. *vbi ſupra verſ. ſed in hac*; Qui vlterius *in dict. verſ. ſextò oritur*, exemplificat in appellante Religioſum, apoſtatam à ſua Religione, ebrium, ſeu falſarium; Item in improperãte innocenti, in ſpecie, ſiue in genere delictum, cum Bar. Bald. & alijs DD. *in l. 3. ff. de de liber. & poſt.*

Etiam facta abſenti, verbis.

6. Ampliatur primo Regula 2. in iniuria etiã facta abſẽti, Blanch. *de indit. n.* 104. & Farin. *quæſt.* 49. *num.* 39. Vt e. g. in diſſeminatione malæ famę, Maſcar. Ioſeph. Ludou. Bertaz. Menoch. Decian. & Farin. qui hos refert *n. 43. & ſeq.*

Vel per ſcripturã, vt per libellum famoſum.

7. Ampliatur ſecundo Regula 2. in iniuria in abſentia illata per ſcripturam Blanch. *de indicijs, num.* 111. & Farin. *quæſt.* 49. *num.* 40. Quod multo magis procedit in iniuria illata per libellum famoſum ſecundum Farin. *num.* 43. cum Decia. qui etiam loquitur de eo, qui polluit fores ſtercore, cornua affixit, vel quid ſimile præſtitit.

Limitatur in nõ atrocibus verbis.

8. Limitatur primo Regula 2. vt procedat in iniuria facta atrocibus verbis, ſecus, ſi verbis non atrocibus, Carer. Foller. Gramm. Gig. Paul. Meren. & Farin. qui hos refert, *quæſt.* 49. *num.* 40. *in fin. & num.* 41.

Vel ſ atrocibus, ſed contra vilem perſonam.

9. Limitatur ſecundo Regula 2. vt procedat in perſona nobili, ſecus in vili, quæ quamuis iniuria afficiatur, nõ per hoc capitali odio iniuriantem proſequitur, vt animadertunt Maſcar. & Farin. *q.* 49. *num.* 45. vnde dicunt in vili, ex hoc capite oriri inimicitiam non capitalem. Quod, Rodr. *q. 16. art. 3. verſ. ſed*, non admittit in Religioſis, qui licet in eorum Religione minimi ſint, tamen propter decentiam, & honorificentiam ſtatus, iniurias maximè ſentiunt, ad bonũ nomen anhelantes: In quo puncto, ego cum Farin. *num. 46. & 86.* exiſtimo, Iudicis arbitrio multum eſſe tribuendum.

Quæ inimicitia oriatur ex non ſalutatione, vel denegatione oſculi pacis.

10. Pro corollario huius ſecundæ Regulæ, in qua agitur de cauſa inimicitiæ, quæ datur loquendo, Nota, ecõtra quod inimicitia præſumitur, quando quis non loquitur, nec ſalutat eum, quem prius ſolebat, *cap. ſi inimicus 93. diſtinct.* Abb. Card. Alex. Imol. & communiter alij *in cap. cum ſuper de offic. Deleg.* Farin., qui vndecim alios DD. citat, *quæſt. 49. num.* 54. Qui *num.* 55. hoc ampliat cum Abb. Marſ. Maſcar. & alios in non dante in Eccleſia ſolitum oſculum, dum datur pax; Sed *n.* 56. totum hoc corollarium intelligit cum Marſ. & Maſcar. vt in iſtis caſibus oriatur inimicitia non capitalis.

11. Regula 3. ſit ampliatiua ad

ſupra

ſupradicta; Inimicitia capitalis oritur non tantum ex offenſione propriæ perſonæ, ſed etiam conſanguinei, eſt recepta opinio, de qua teſtatur Menoch. & Farin. qui eum refert *quæſt.49.num.31.* vbi inducit decem alios DD.; Et ratio eſt; Quia iniuria facta vni, cenſetur facta etiam omnibus de illius ſanguine, & familia *l. lex Cornelia, vbi gl.* & communiter DD. *ff. de iniur.*; Et hinc eſt, quod inimicus conſanguinei mei dicitur meus inimicus; ſicut etiam conſanguineus inimici mei dicitur meus inimicus, Maſc. cum pluribus alijs apud Farin. *num. 33. & 34.*

Inimicitia an oriatur ex offenſione conſanguinei.

12. Limitatur Regula vt procedat regulariter in conſanguineis vſque ad quartum gradum, & non vltra, Bal. & Farin. qui eum refert *quæſt.49. num.35.*

13. Regula 4. ſit. Ex ablatione, ſeu ſpoliatione bonorum, ſeu alicuius rei particularis, oritur inimicitia capitalis, dummodo ablatio ſit de re notabili, ſiue vi, ſiue clam facta ſit, Farin. *quæſt. 49. num. 16. & ſeq.* vbi, & iura, & DD. plurimos citat. Et idem dicendum eſt in ablatione, ſeu retentione vxoris alienæ *cap. accedens. il ſecundo,* & ibi Bal. Abb. & alij, *vt lis conteſt.*; Et etiam, ſine retentione, dum quis eam cognoſcit, Bertaz. *conſ. 284. num.10. lib.2.*; Idem dic de retentione ſororis, vel alterius conſanguineæ, Maſcar. *de probat. lib.2. conſ. 898. n. 20. & 21.* quos omnes ſequitur Farin. *num.83. & 84.*

Ex ablatione rei notabilis oritur inimicitia capitalis.

Item ex retentione, vel cognitione vxoris, &c.

14. Regula 5. ſit. Capitalis inimicitia oritur ex lite, & accuſatione criminali, *Auth. ſi teſtis, verſ. ſi verò dicatur C. de teſtibus*; Vnde *in cap. meminimus de accuſ.* Accuſator vocatur inimicus; & per iſta iura, hanc Regulam probarunt Nell. Alber. & Lanfran. *de teſtibus in repetitione c. quoniam contra de probat. num. 50.* vbi ait quod in hoc caſu contrahitur inimicitia capitalis, tam reſpectu mouentis, quam illius cui mouetur lis, & ſubſcribunt Marſil. Gram. Gig. Gomez, Carer. & poſt eos Farin. *quæſt.49.num.25.* De Aduocato, ſeu Procuratore criminali, Farin. *num.73. & ſequenti*; Et an iſti poſſint eſſe teſtes in cauſa eorum clientulorum, idem Far. *q. 60. illatione 4.5. & 6.*

Item ex accuſatione, vel lite criminali.

15. Ampliatur primo Regula 5. vt procedat etiam in accuſatione ciuili, ſi probato crimine oriatur infamia, Menoch. Decian. Campeg. & Farin. *quæſt.49. num.27.*; Et in quæſtione mota contra teſtem de ſtatu, puta eum eſſe ortum de Iudæis, plebeium &c. *l. fi. ff. de his, quibus vt indign.* & per hunc text. Farin. *quæſt.49. num.23.* poſt Marſil. Blanc. Carer. Maſc. Menoch. & alios ab eo citatos.

Quid in ciuili accuſatione.

16. Ampliatur ſecundo Regula 5. in eo, qui alterum animo nocendi, & offendendi fecit in carcerem trudere, Bal. Felyn. Marſil. Carer. & alij; etiam ſi carceratio fuerit iuſta, Aufrer. Blanc. & Gig.; quod multo magis procedit ſi carceratus fuit tormentis afflictus, Gig. Maſc. Menoch. & Farin. qui omnes hos citat *q.49. n.28.*

Item ex carceratione.

17. Ampliatur tertio Regula 5. vt procedat etiã in lite mota omnium, vel maioris partis bonorum, vel ſuper magna pecuniæ quantita-

Item ex lite mota de re graui.

te,

te, vel alterius rei notabilis, ſecus ſi de re parua, & leui, Farin, *quæſt.* 49. *num.* 2. *cum ſequentibus,* vbi iura, DD. Ampliationes, & limitationes..

Itē apud Regulares, ex lite mota de Prælatione cōfirmata.

18. Ampliatur 4. Regula 5. vt inter Regulares idem ſit dicendum in lite mota de Prælatione obtenta, & confirmata, in iſtis enim hoc eſt, ac ſi moueretur lis de omnibus bonis, vel maiori parte bonorū, Felyn. *in cap. quoties de teſti. n.* 5. Panor. *in cap.* 1. *num.* 3. *de iudic.* Bouer. *in Direct. par.* 2. *cap.* 2. *verſ. neque tantum,* ibi Decima, Anan.. Alex. & Rodr. qui hos refert *tom.* 2. *quæſt.* 16. *art.* 3. *verſ. octauo oritur.*

Ex teſtimonio in criminali cauſa, an oriatur inimicitia capitalis.

19. Regula 6. ſit. Capitalis inimicitia oritur ex teſtimonio contra aliquem in cauſa criminali, *cap. cum P. vbi* Abb. & Felyn. *de accuſ.* cum pluribus alijs relatis à Farin. *quæſt.* 49. *num.* 76. Vnde ille contra quem aliquis fuit examinatus in cauſa criminali, non admittitur poſtea contra eundem in teſtem, Blanc. Gig. Campeg. Farinac. & alij, ab hoc *ibidem* relati.

20. Ampliatur Regula 6. vt teſtis, qui ſponte contra Reum vna vice examini ſe ſubiecit in criminali cauſa à teſtimonio repellatur in alia cauſa contra eundem, *l.* 2. *§. in criminali,* & notant. Specul. Gemin. Innoc. Farin. & alij ab eo relati *quæſt.* 53. num. 48. præſumitur enim talis inimicus ait *ibid.* Farin. cum Corrad.; Secus tamen eſſet ſi coactus, Alber. qui ita, diſputata hac materia, reſoluit Blanc. latè hoc comprobans, & Farin. *num.* 49. vbi hos refert, quia quod coactè fit, non poteſt dici, quod per odium, & inimicitiam fiat; & hanc diſtinctionem Aret. & Pariſ. & poſt eos Clar. *§. fin. quæſt.* 24. *verſ. ſed nunquid,* dixerunt communiter eſſe receptam; Sed in omni caſu, teſtis etiam, qui fuit alias coactus, non poterit dici omni exceptione maior ſecundum Clar. *ibidem,* & tenuerunt Bonacoſ. & Decian. relati à Farin. *num.* 50.

Ex ſententia Iudicis, In ex parte Rei damnati oriatur inimicitia vſq; ad numerum 25.

21. Regula 7. ſit. Inimicitia oritur ex ſententia prolata per Iudicem, ex parte eius, contra quem fuit pronunciatum, Blanc. & Farin. *qui eum refert q.* 49. *n.* 61.

22. Ampliatur primò Regula 7. vt in cauſa criminali oriatur inimicitia cum Iudice ex ſententia prolata, etiam dum pœna eſt tantum pecuniaria, dummodo magna, ſecus ſi parua, Farin. *quæſt.* 49. *num.* 69.; quod multo magis procedit in pęna corporali, vel capitali, *num.* 70. vbi rationem adducit; *& num.* 71. extendit cauſam inimicitiæ ad conſanguineos illius, qui taliter mulctatus fuit.

23. Ampliatur ſecundò Regula 7. vt etiam in cauſa ciuili magni præiudicij, vt e. g. ſi agatur de magna parte bonorum, vel de cauſa magna ſpectāte ad honorem, oriatur inimicitia cum Iudice ex ſententia lata, ſi condemnatus appellauit, quia per appellationem, appellans demonſtrat ſe grauatum à Iudice; & per appellationem econtra Iudici fit iniuria, cum eius imperitia, & iniquitas arguatur, ſecus ſi non ſit appellatum, vel tractetur de re leui, Farin. *quæſt.* 49. *num.* 66. 67. & 68. Leuis autem cauſa, vel res iudicatur ſecundum qualitatem

perſona-

perſonarum; nam cauſa 200. aureorum penes magnatem, & diuitem eſt parua, *gl. & ibi* Bar. & alij *in l. ſed ſi ſuſceperit ff. de iudic.*; econtra autem cauſa vnius aſelli, dicetur magna reſpectu pauperis, *glo. in l. illic §. ſi tenuis ff. de offic. Proconſ.* vt latius ponderat Farin. *quæſt.* 49. *num.* 14.

24. Ampliatur tertiò Regula 7. vt etiam pendente iudicio in cauſa criminali, dum Iudex procedit ex mero officio, & ex mera inquiſitione, oriatur ex parte inquiſiti inimicitia contra Iudicem inquirentem, ſecundum Decia. in c. 1. de iudic. in ſecunda lect. quem ſequitur Farin. *quæſt.* 49. *num.* 65. vbi affert rationem; Secus verò ſi procedat ad partis accuſationem, vel denunciationem, *num.* 64.; Dixi ex parte inquiſiti, quia ſi Iudex non procedat nimis rigoroſe, ſed iuris ordine ſeruato, non dicitur ex parte eius contracta inimicitia, ſecundum Decian. & Far. *n.* 65. *ver. dixi*.

25. Concludit tandem Farin. *q.* 49. *n.* 72. quod in omnibus caſibus huius ſeptimæ Regulæ, & eius ampliationum, nunquam credit cum Iudice contrahi inimicitiam capitalem, quia quicquid facit Iudex, non priuato odio facit, ſed propter neceſſitatem ſui officij, quæ ipſum videtur excuſare; & facit à ſimili, quod *idem* ait *n.* 75.

Arbitratur Iudex an capitalis ſit inimicitia.

26. Extra prædictos caſus, qui à iure ſunt comprobati, & à DD. communiter recepti, multum Iudicis arbitrio tribuitur, quando inimicitia dicatur capitalis, & quomodo arbitrium regulare debeat pro quo vide hic ſup. *q.* 26. *n.* 19. de quo etiam Rodr. *quæſt.* 16. *to.* 2. *ar.* 3. *verſ. ſunt*.

27. De materia huius quæſt. latè Baiar. *quæſt.* 24. ad Clar. *num.* 31. & latius Farin. *quæſt.* 49. *à princ. vſq; ad numerum* 86.; & faciunt ad rem, quæ dicta ſunt ſupra *quæſt.* 23. *à n.* 12. *vſq; in finem*; nec non adnotata per Bouer. *in Direct. par.* 2. *cap.* 20. *verſ. ne que tantum*.

An Laicus contra Clericum teſtis eſſe poſſit, Quæſt. 28.

1. CVm vna ex rationibus Laicum repellendi in criminali à teſtimonio contra Clericum, vt proximè inſinuabitur, ſit præſumpta inimicitia, poſt duas præcedentes de hac materia tractantes, hanc meritò quæſtionem ſubnecto.

Laicus contra clericum teſtis eſſe nō poteſt.

2. Regula ſit. Laicus contra Clericum in cauſa criminali teſtimonium ferre non poteſt *cap. de cætero, de teſtib.* vbi hæc habentur verba: De cætero Laicos ad accuſationem, & teſtimonium contra Clericos, in criminali cauſa, non eſſe aliquatenus admittendos, cenſura Sacrorum Canonum manifeſtius edocet, & hoc *ibi not.* Abb. Arret. Bal. Felyn. & alij DD. communiter, & tenet Farin. *quæſt.* 61 *n.* 98. vbi fuſè concordantes inducit: Et Laicum indiſtinctè non admitti contra Clericum in cauſa criminali, criminaliter intentata tenet Clar. *§. fin. quæſt.* 24. *verſ. præterea*, vbi cum Didac. Menchiac. & Vini. teſtatur de communi, & Maſc. *de probat. lib.* 2. *concl.* 962. dicit, ita concludere omnes ſcribentes *in dict. c. de cætero.*

Huius

3. Huius Regulæ duplex afferri ſolet ratio, vna inimicitiæ, altera reuerentiæ: Inimicitiæ, quia inter laicos, & Clericos Generalis intercedere ſolet inimicitia, Boſſ. *in tit. de oppoſ. contra teſtes num.* 91. laici enim Clericis infeſti eſſe ſolent *c. Laici* 2. *quæſt.* 7. Reuerentiæ verò, quia laicus reuerentiam debet Clerico, qui Dei fungitur legatione, *cap. accuſati in fi.* 2. *q.* 7.

Ratione præſumptę inimicitiæ, & reuerentiæ.

4. Ampliatur Regula, vt procedat etiam in Religioſis, contra quos laici in teſtes non admittuntur, vt not. Rodr. *in quæſt. Regul. to.* 2. *quæſt.* 11. *art.* 5. nomine enim Clericorum in fauorabilibus veniunt etiam Religioſi, Abb. *in cap.* 1. *de except.*; imo Manſus *in ſuo Modo proced. cap.* 24. *num.* 3. vult Regulam potiori ratione in Religioſis obſeruandam eſſe: Quod intellige verum, attenta prædicta ratione reuerentiæ: Sed ſi attendatur prima de præſumpta generali inimicitia laicorum cum Clericis, cum non ſint adeo inuiſi Religioſi laicis, ſicut Clerici ſæculares, videtur, quod iſta ratio admodum pręcipua repellendi laicos à teſtimonio, ceſſet, vt obſeruarunt Abb. Felyn. & alij *in cap. de cætero de teſtibus*; Vnde videtur, quod Iudex Regularis, benè perpenſis omnibus arbitrari poſſit, modo repellendo, modo teſtes laicos admittendo contra Religioſos in cauſis criminalibus; præſertim attentis illis, quæ *in hac q. dicentur num.* 12. *& limitationibus hic ſequentibus*.

Quid dicendū in Religioſis, in quibus ratio inimicitię ceſſat.

5. Limitatur primo Regula, in criminibus exceptis, vt hæreſis, Simoniæ læſæ Maieſtatis, & ſimilibus, in quibus laicus admittitur contra Clericum, *gl. in cap. de cætero de teſtibus* vbi Abb. Innoc. & Felyn. qui ait, quod ita tenent omnes DD. & de communi teſtatur etiam Farin. *quæſt.* 61. *n.* 104.; licèt Menchiac. quem ſequitur Clar. *in d. verſ. præterea, quæſt.* 24. contrarium ſentiat.

Limitatur Regula in delictis exceptis.

6. Sublimita primam limitationem, quando laicus, etiam alios pateretur defectus, vt ſi eſſet criminis ſocius, inimicus, vel malæ famæ, tunc enim neque in exceptis admitteretur, Far. qui inducit plurimos DD. ita ſentientes *quæſt.* 61. *num.* 104.

Niſi laicus alios pateretur defectus.

7. Limitatur 2. Regula, vt non procedat, quando veritas aliter haberi non poſſet, Baiar. *ad Clar. q.* 24. *num.* 51. vbi inducit Marſil. Quod tunc præſertim verum eſſet, quando alij teſtes ad probandum delictū non eſſent, actu, nec potentia; Vt e.g. in Clerico delinquente in Villa, vbi tantùm laici commorantur, ita not. Abb. *in cap. de cætero, de teſtibus* quem ſequitur Viu. *in ſuis communibus opinionibus, verb. teſtificari poſſunt contra Clericum laici, verſ. ſublimitatur hoc*, vbi teſtatur de communi: Et de magis communi Far. *q.* 61. *num.* 107. concordantes ad ſaturitatem citans: Quamuis Aret. *ibidem relatus* oppoſitum teneat, & ipſe etiā pro hac contraria opinione teſtetur de communi DD.

Item limitatur quādo veritas aliter haberi non poſſet.

8. Limitatur tertio Regula, vt laici in caſu eiuſdem regulæ ad teſtificandum admiſſi, dūmodo plures ſint, inditium ad torturam faciant, Baiar. *ad Clar. q.* 24. *num.* 49. cum Marſil. Foller. & Ruyn. & tenuerunt Abb. & Fely. *in c. de cætero*

Si laici admittantur, quod indicium faciant.

de teſtibus, hos ſequitur Maſcar. *de probat. lib.3.concl.* 1358. *num.* 51. *& ſeq.* vbi relatis alijs teſtatur de communi, Far. plurimos citans *q.*61. *n.* 109. & 111. qui *num.* 110. ait, hanc veriſſimam eſſe opinionem; Non obſtante, quod contra ſentiant Aret. & alij ab eo relati.

Admittitur laicus cõtra Clericum infamem.

9. Limitatur quarto Regula, vt laicus admittatur ad teſtificandum contra Clericum infamem, Imol. Mille. Monticel. & Far. *quæſt.*61. *n.* 116. Item in crimine notorio, Abb. Fely. & quamplurimi alij DD. quos citat, & ſequitur Farin. *num.* 118.; cum his tenet Baiar. *ad Clar. q.* 24. *num.* 51. qui *num.* 49. ait, vniuerſaliter laicum contra Clericum ad teſtificandum admitti, dum de probatione famæ tractatur, citans Foller. Marſil. & Ruyn.

Seu dum de delicto ciuiliter agitur.

10. Limitatur quinto Regula, ſeu potius declaratur, dum de crimine ciuiliter agitur, tunc enim laicus contra Clericum teſtificari poteſt, Clar. *q.*24. *n.*51. vbi ait, ita concludere omnes DD. etiam ſi de priuatione beneficij ageretur, Abb. Felyn. cum alijs DD. *cap. de cætero, de teſtibus* Farin. plures referens *q.* 61. *num.* 120. inter quos Maſcar. teſtatur de communi; quicquid dicat Archid. Et hæc limitatio multo magis procedit in cauſa merè ciuili, Farin. cum alijs *n.* 122.

Vel dum laicus eſt integræ ſi dei.

11. Limitatur ſexto Regula in laico integræ, & bonæ fidei, in quo ceſſat ſuſpicio inimicitiæ & examinari poteſt, ſecundum And. Siculum *in cap. cum ab homine*, vbi Alciat. *n.* 92. *de iudic.* & ſequitur Rodr. *in qq. Reg. tom.*2. *quæſt.* 11. *art.*5. facit hic, quod notatum eſt *ſup. q.*28. *n.*41.

12. Ampliantur primo omnes propoſitæ limitationes, vt in caſibus, in quibus iure laici inter nos examinantur in criminalibus, dato, quod eorum dicta iurata haberi nõ poſſint, ſi perſonæ ſint omni exceptione maiores, habeantur pro iuratis teſtibus, iuxta noſtrum Modum proced. in quarto ſubſtantiali verſ. ſumendis; Et not. Bouer. *in Direct. p.*2. *c.*29. *ver. ſi teſtiũ ſæcularium.*

Quid dicẽdum, dũ dicta laici iurata habeti non poteſt.

13. Ampliantur ſecundo eædẽ limitationes, vt cum omnia in hac quæſt. ſint ſolemnitates iuris ciuilis, vel Canonici, circumſcripta præſertim prima ratione de qua *hic ſupra num.* 3. poſſit Iudex Regularis cauſa perpenſa (quamuis melius ſit regulariter abſtinere pro poſſe à laicorum examine) hos ad examen admittere, iuxta tradita à ſimili *hic ſupr. quæſt.*21. *num.*6. præſertim, cum de iure Canonico, omnia crimina ſint publica, *ibidem num.*7.

Quid in prædictis poſſit Iudex Regularis.

14. De materia huius quæſt. latæ Farin. *quæſt.*61. *à num.* 98. *vſque ad num.* 122.; Abb. & alij Canoniſtæ *in c. de cætero de teſtibus*, & faciũt dicenda *inf. q.*39. 40. & 41. vbi agitur de teſtibus inhabilibus, & quanta fides eis præſtanda ſit.

An amicus, domeſticus, ſeu familiaris, conſanguineus, affinis, habens in cauſa commodum, intereſſe; vel affectionem, ad teſtificandum in cauſa pro amico, domeſtico, &c. admittatur; & qualem admiſſus faciat fidem. Quæſt. 29.

1. IN duabus præcedentibus quæſtionibus egi de oppoſitionibus contra perſonam teſtis, ſpectantibus ad maleuolentiam,

tiam,vt ſunt inimicitia, & eius cauſæ; In hac econtra de pertinentibus ad beneuolentiam agam,& etiã ad reuerentiam,vt ſunt amicitia,familiaritas, conſanguinitas, &c. Et ab amico teſte initium ſumendo, & dimiſſis non neceſſarijs DD. controuerſijs,de quibus latè Farin.*q.*55. *à num.*232. *vſq; ad num.*241.

2. Regula 1. ſit. Teſtis amicus in cauſa amici indiſtinctè ad teſtificandum admittitur, l. ſciendum, iuncta *gl. in ver. adhibẽdum ff. de vſur.* & per hunc tex. ita tenuit Bal. *in l. eos num.* 1. *C. de teſtibus*, Gabr. *lib.* 1. *de teſtibus concl.* 11. *num.* . vbi teſtatur de communi,Caſtren. Alex. Maſcar. Natt. Corn. Crot.& alij,ex quibus hanc opinionem magis communem dicit Farin. veram, & practicatam *q.*55. *n.*233. *&* 242.

Teſtis in cauſa amici admittitur.

3. Ampliatur Regula 1. vt etiã procedat in amicitia ſtricta, & maxima, Bar. in *l. eos num.* 1. *C. de teſtibus*, Lanfran. *de teſtibus, in repet. c. quoniam contra ver. teſtium depoſitiones num.*84. *ad fin. de probat. ibi, amicus non repellitur, quantuncumque ſit magna amicitia*, Campeg. Fulgos. Socin. Ripa, qui loquitur de amico intimo, Corrad. Gabr. qui alios refert, & Hect. Æmil. locis relatis à Farin. *quæſt.*55. *num.* 139. *& num.* 242. vbi hos ſequens teſtatur de vera,& practicata opinione.

Quid in amicitia maxima.

4. Non ſilebo, oppoſitam opinionem admodum probabilem eſſe in amicitia maxima, quando inter teſtem,& producentem eum eſt vnũ velle, & idem nolle, vel quando veriſimiliter teſtis odio habet aduerſariũ producentis,in quibus caſibus nõ deſunt ſuſtinentes, talem teſtem non debere admitti, & inter hos eſt Alex. *conſ.*78. *num.*3. *lib.* 1. vbi ait, quod ita communiter tenent DD. *in c. quoties de teſtibus*,Crot. qui pariter de communi, *de teſtibus in prima,& ſecunda fallen. num.*193. Ratio huius opinionis eſt, quia maxima amicitia æquiparatur coniunctioni ſanguinis,iuxta *gl. in c. requiſiſti ver. nec eſt, de teſtam.* cum relatis à Crot. *lib.*2. *conſ.*182.& pro hac opinione citantur Bar. Bal. Spec. Fely. Rom. Paſett. *conſ.*73. *num.*6. Corrad. cum octo alijs DD. relatis *q.*55. *num.*236. à Farin. qui licet hos non ſequatur, tamen,& ex præallegatis, & ex relatis à Gabr. *lib.* 1. *de teſtibus conſ.* 11. *num.* 4. aſſerit certè hanc communem DD.; Et eandem opinionem Paſett. *ibidem*,ait eſſe indubitatam in talibus amicis coniunctis ſocietate quadam otioſa,& non multum egregia. Et econtra ampliatio habenda eſt pro certa in amicis coniunctis amicitia quadam charitatiua,vel vt alij volunt, iuſta, & pietatis plena,prout ſolet eſſe inter bonos Religioſos,qui non ſolum non repelluntur, per ea quæ dixi *in hac quæſt. num.*2. *&* 3.; Sed eorum teſtimonio non minuitur de fide, ſecundum Abb. *in c. quoties num.*5. *de teſtibus*, Crot. Hect. Æmil. Alex.& Farin. *num.*249. Amicus enim Religioſus, charitatiuus, & pius, amico vult bona,vt ex Ariſtotele vult Bal. *in l. eos num.* 1. *C. de teſtibus*,ergo non vult falſum teſtimonium proferre, hoc enim eſſet malum,& non bonũ; & amicus,eſſe vult,vt dici ſolet,vſq; ad aras, & eſt dictum notabile Periclis.

Quid in amicitia pia,& charitatiua.

5. Limitatur Regula 1. vt regulariter

An teſti amico, de fide diminuatur.

lariter teſtis amicus in fauorem amici ad teſtificandum admiſſus, non ſit integræ fidei, & omni exceptione maior, vnde ei de fide diminuitur, præſertim in amicitia maxima, ſecundum Bar. vbi *inf. proxime*, & Laufran. *verſ. tamen ſi eſt magnus amicus, multum ei de fide diminuitur*, Campeg. Fulgoſ. & Socin. Corrad. & Gabr. relatos à Far. *quæſt.* 55. *n.* 139. *&* 242. Si verò amicitia ſit leuis pro illius qualitate aliquantulum teſti de fide diminuetur, Corrad. Alex. Monticel. Maſcar. Boſſ. qui teſtatur de communi, cum alijs relatis à Farin. *quæſt.* 55. *num.* 240.; Et arbitrio Iudicis remittitur iudicare, quanta ſit amicitia, quantumque teſti amico de fide diminuatur, iuxta perſonarum qualitatem, Bar. *in l. eos num.* 1. *C. de teſtibus*, Caſtren. Saly. Alex. Crot. Campeg. Corrad. & Boſſ. qui de communi, Maſcar. & plures alij, quos ſequitur Farin. *num.* 241.

Amicus, eſt integer, niſi ei opponatur.

6. Sublimitatur primò limitatio, vt amicus ſit integer, parte non opponente, Camp. Maſcar. & Farin. *quæſt.* 55. *num.* 248. & dum eſt æque amicus vtriuſque partis, Alex. Nat. Marſ. Maſc. & Far. *n.* 250. vbi de communi.

Qui opponit amicitiã, debet eam probare.

7. Sublimitatur ſecundò limitatio, vt qui vult, vt teſti, prætextu amicitiæ, de fide diminuatur, eam debeat probare cum qualitatibus, Natta, & Miſinger. aliàs non diminuitur ſecundum Crot. Hect. Æmil. & Farin. *q.* 55. *n.* 253. vbi hos omnes citat, & ſequitur.

8. De materia huius Regulæ latè Farin. *quæſt.* 55. *à num.* 231. *vſque in fin.* & faciunt quæ dicam *in hac q. num.* 35. *& ſeq. de* habente affectionem in cauſa; Maſcar. *de probat. lib.* 1. *concl.* 85. *per totam*, vbi tractat; An, & quando præſumatur amicitia, per quem, & quomodo ſit probanda, de quibus etiam Hect. Æmil. *trac. de teſtibus ver. teſtis amicitiam deponens, vel probans n.* 1. *& ſeq. fol.* 153. *& ſeq. par.* 1.

9. Ab amico teſte tranſeamus ad domeſticum, ſeu familiarem, non enim deſunt dicentes, hæc verba eſſe inter ſe æqualia, ſeu ſinonima; Vnde domeſtici aliquando appellantur familiares, & econtra ſecundum Alber. *in l. etiam num.* 4. *de teſtibus, per tex. in c. ex literis eodem tit.* de quo Farin. *quæſt.* 55. *num.* 119. *Vbi num.* 6. declarat, domeſticos, ſeu familiares eſſe cohabitantes, qui viuunt ad vnum panem, & vinum, vt ſunt famuli, & ſimiles.

Domeſtici, & familiares qui dicantur.

10. Regula 2. ſit. Domeſtici, & familiares, qui aliquo modo inferiores ſunt, non admittuntur ad teſtificandum in fauorem eorum ſuperiorum, Nell. Aufrer. Fely. Bal. Gabr. Maſcar. & Farin. *quæſt.* 55. *n.* 11.; Vt ſunt famuli etiam liberi, erga dominos, Abb. Gomez, Maſcar. & Farin. *num.* 135. *&* 136. vbi plures alios citat; Sed Regulam intelligit Farin. *num.* 140. in ſeruis vilibus, ſecus in nobilibus, qui admittuntur, quam plures citans; Et idem dic de famula, de qua Farin. *num.* 160. *& ſeq.* In ſuperiore vero teſte econtra formanda eſt Regula quod admittatur ad teſtificandum pro ſuo domeſtico, & familiari, vel alio modo ſubdito, ſecundum Saly. Fely. Aufrer. Campeg. Farin. *n.* 99. cum pluribus alijs apud eum, ceſſat enim

An domeſtici, & familiares inferiores ſuperiores, vel æquales ad teſtificandũ admittãtur.

ratio

ratio reuerentiæ; ſed quia non ceſſat cauſa affectionis, non erit omni exceptione maior, & ei de fide diminuetur, vt volunt Fely. Cynus, Aufr. Spec. Bal. Ang. & alij, quos citat Franc. Curt. *trac. de teſtibus concl.* 55. *num.* 105. & de hoc Farin. *n.* 101. *& ſeq.* Et idem dicendum eſt de domeſticis, & familiaribus ęqualibus, qui etiam admittuntur, ſecundum citatos DD. & tamen eis de fide diminuitur propter amicitiam iuxta tradita *in hac quæſt. num.* 5. 6. *&* 7.

An admittātur dum veritas aliter haberi nō poteſt.

11. Limitatur primò Regula 2. quando veritas aliter haberi non poteſt, quam per domeſticos, ſeu familiares, hi enim tunc admittuntur, Alber. per illum tex. *in l. conſenſu C. de repud.* Farin. *q.* 55. *num.* 35. vbi citat ad ſaturitatem, & eſt communis ſecūdum Maſcar.; quod maximè procedit in factis, in quibus domeſtici veriſimiliter sūt magis informati, quam extranei, vt in delictis domi de nocte patratis, in probatione ſtupri, adulterij, vel furti domi commiſſorum Farin. qui abunde in his adducit DD. *num.* 36. 37. 38. 43. 44. 46. & 50. & ampliat vt hæc omnia procedant etiam in criminalibus *num.* 59. 61. 62. *&* 63. licet alij relati *n.* 58. contra ſentiant in criminalibus.

12. Sublimitatur primo limitatio 1. vt procedat in domeſticis, & familiaribus probatæ vitæ aliàs ſecus *c. ex literis in fi. de teſtibus*, & per hunc tex. Ruyn. & ſequitur Boſſ. Gabr. & Farin. *q.* 55. *num.* 69. qui *n.* 127. exemplificat in domeſticis Epiſcopi, ſeu magni Domini, & citat DD.

13. Sublimitatur ſecundò, limitati 1. vt tunc procedat, quando de ſui natura in tali negotio, & loco alij teſtes non inueniuntur, vnde non ſolum actu non interuenerint, ſed potentia, & habitu non potuerint veriſimiliter interuenire, ſecundum Aym. Rolan. Maſcar. & alios, quos refert, & ſequitur Farin. *q.* 55. *n.* 65. Et plures alios generaliter refert in materia teſtis inhabilis *quæſt.* 62. *n.* 62. *& ſeq. & etiam num.* 55.

14. Limitatur ſecundò Regula 2. vt familiares, & domeſtici admittantur ad probandam innocētiam Rei, ſecundum communem DD. de qua Farin. *q.* 55. *n.* 70. citans 24. & vltra DD.; Niſi ageretur de reprobatione aliorum teſtium, *n.* 72. vbi ſimiliter plures citat.

Admittūtur in fauorē Rei.

15. Limitatur tertiò Regula 2. vt etiam admittantur familiares, dum æque domeſtici ſunt vtriuſque partis, ſecundum communem, de qua Farin. *q.* 55. *n.* 92. vbi DD.; Vel dum ſunt producti ab aduerſario domeſtici, *num.* 97. *&* 98. vbi DD. Vel quando pars non opponit, *n.* 104. vbi abundè citat; licet alij contra.

Item vtrique parti domeſtici.

16. De materia huius Regulæ latè Farin. *q.* 55. *Inſpectione* 1. *&* 2.; Vbi in Inſpectione 3. & 4. diſſerit, An ſubditi, vaſſalli, coloni, inquilinique pro eorum Dominis, &c. admittantur, & admiſſi an probent. Et quid dicendum in adminiſtratore, negotiorum geſtore, & in ſocio, *q.* 60. *Illatione* 6. *&* 15.

Remiſſiuè de vaſſallis, colonis &c.

17. Regula 3. ſit. Conſanguinei, ſeu affines, ratione affectionis, pro eorum conſanguineis, ſeu affinibus

Conſanguinei, ſeu affines repelluntur à teſtimonio in criminali.

nibus in criminalibus à teſtimonio prorſus repellendi ſunt, Spec. Campeg. Maſcar. qui plures refert, & de communi teſtatur. Monticel. qui ex Ant. de Butr. tenet, quod Iudex, etiam parte non opponente, poteſt ex officio hos à teſtimonio repellere, & Farin. *q.* 54. *n.* 2. qui hos, & plures alios refert, & ſequitur; & eſt *tex. in c. ſimiliter* 3. *q.* 5. *& in c. abſens il* 2. 3. *q.* 9. Prædictis adde Aret. *in c. cum oportet n.* 11. *de accuſ.* vbi teſtatur de communi, de qua etiam Clar. *§. fin. q.* 24. *verſ. quæro modo*, citans Corn.; Et hanc, ait Clar. dicere Alber. eſſe certam, ſecundum omnes; Et maximè procederet, quando tales ſimul habitarent, ſtarent in communi, vel ſub eadem patria poteſtate, ſecundum Farin. plures citans *n.* 139. *vſq;* 142.

Quid in cauſa criminali intentata ciuiliter.

18. Ampliatur primò Regula 3. vt nec admittantur affines, & conſanguinei in teſtes, in cauſa criminali ciuiliter intentata, Abb. *in c. cum oporteat n.* 3. *verſ. vbi agitur de crimine ciuiliter, de accuſ.* Alex. Lanfran. & Farin. alios etiam citans, *q.* 54. *n.* 6.

19. Limitatur hæc ampliatio, quando cauſa eſt talis, vt ex ea nulla iniuria inferretur actori, tunc enim affines, & conſanguinei teſtes admittuntur, ſecundum Boſſ. Maſcar. Nat. Hect. Æmil. Anan. Felyn. Aret. Gabr. qui alios citat, & Farin. *q.* 54. *n.* 8. *&* 92.; Secus vbi iniuria inferretur actori, iniuria enim vni facta, omnibus de parentela facta cenſetur, Bar. *in l. lex Cornelia §. fin. ff. de iniur.* Fely. Alber. & Farin. qui *n.* 9. de communi teſtatur.

20. Ampliatur ſecundò Regula 3. Vt affines, & conſanguinei non admittantur in cauſa ciuili graui, ardua, & valde præiudiciali, ſecundum Io. de Amic. Aym. Corrad. Aufrer. Gabr. Monticel. Maſcar. Æmil. & Farin. *q.* 54. *n.* 25. licet admittantur in ciuilibus parui momenti, & modici præiudicij vt *n.* 25. intelligit Farin. plurimos ab eo citatos *n.* 24.; ſed nec in his integræ ſunt fidei, Rip. Boſſ. Gabr. Corrad. & Farin. *n.* 30. *&* 31. vbi de magis communi, licet plurimi contra ſentiant. Ardua, & magni præiudicij in propoſito dicitur cauſa omnium bonorum, vel maioris partis, ſeu aliàs arbitrio Iudicis, Bal. Menoch. & Farin. *n.* 115.

Seu in ciuili graui.

Admiſſi in criminali an fidē faciāt.

21. Ampliatur tertiò Regula 3. Vt affines, & conſanguinei in caſibus, in quibus admittendi non ſunt, ſi fuerint admiſſi, non probēt, nec aliquam fidem faciant, ſecundum communem DD. de qua teſtatur Gram. *conſ.* 45. *n.* 15. *Ægid. in trac. de teſtibus n.* 30. vbi hanc reddit rationem; Quia factum Iudicis non tollit iura conſanguinitatis, & ſanguinis, *l. factum Iudicis ff. de reg. iur.* & ſequitur Farin. *q.* 54. *num.* 10. vbi citat Viui. & alios DD. In caſibus verò, in quibus ſunt admittendi, nec omni exceptione maiores, neque integræ fidei ſunt, Iaſ. Alex. Dec. Boſſ. Maſcar. et Farin. *n.* 80. *&* 81. vbi alios 14. citat DD. *& n.* 16. teſtatur de communi.

Quid in tranſuerſalibus.

22. Ampliatur quartò, in affinibus, et conſanguineis, non ſolum aſcendentibus, et deſcendentibus, ſed etiam tranſuerſalibus, Boſſ. Gabr. Maſcar. Hect. Æmil. et Farin. *q.* 54. *n.* 29.; Quamuis in ciuilibus, aſcen-

aſcendentes ſolum repellantur, *n.* 27. vbi ad ſaturitatem citat, et teſtatur de communi; Et tranſuerſales non ſint integræ fidei, *n.*30. citans plures DD.

23. Limitatur primò Regula 3. Vt affines, et conſanguinei in criminalibus admittãtur ad defenſionem Rei ſecundum Spec. quem ſequitur Clar. §.*fin. quæſt.*24.*verſ. item ſcias*, vbi cum Gomeſ. teſtatur de communi, de qua etiam Farin. *q.*54. *n.*35. poſt diffuſas citationes *n.*33. & 34. Non tamẽ vt plenè probent, ſecundum Clar. *ibidem*, quem ſequitur Maſcar. et Farin. *num.*38. Sublimita limitationem, vt non ſit vera, quando tales inducuntur ad reprobandos teſtes, vel quando procederetur ad accuſationem partis, Farin. late citans DD. *n.*36. & 37.

An ad mittãtur pro Reo.

24. Limitatur ſecundò Regula 3. in affine ſeu conſanguineo, probatæ vitæ, et fidei Religioſo, et etiã laico, quia non ſolum in criminalibus admittitur, ſed de fide ei nihil diminuitur, ſecundum Imol. Marſ. Maſcar. Monticel, et plures alios, quos citat, et ſequitur Farin. *q.*54. *n.*48. vbi de communi; Et idem dicendum eſt in cognato æqualiter vtriuſq; partis, *n.*45. & *ſeq.*

Admittũtur ſi probatæ ſint vitæ, vel coniuncti vtriq; parti.

25. Limitatur tertiò Regula 3. vt procedat durante tantum affinitate, Farin. cum pluribus *q.*54. *n.* 32.; Et vſque ad quartum gradum, et non vltra, ſecundum magis communem, et receptam, de qua Farin. *n.*51. & 57. *cum ſeq.* Bal. Saly. Aufr. Camp. Duen. et Hect. Æmil.; Parte tamen præſente, et non opponente indiſtinctè prædicti recipiũtur, Bal. Fely. Maſcar. et Farin. *n.*124. vbi plures adducens teſtatur de communi; Sicut etiam quando veritas aliter haberi non poteſt, Farin. *n.* 76. cum Gabr. Alber. etc. quod intellige, vt *hic ſup. n.*13.

Item non durante affinitate vel vltra quartum gradum, ſeu parte non opponente, ſiue dum aliter veritas haberi non poteſt.

26. Latè de hac 3. Regula Far. *q.*54. *in tota Regula* 1. *Vbi in Regula* 2. agitur de teſtimonio fratris. *In* 3. quod aſcendentes, et deſcendentes in infinitum repelluntur; Et *in* 4. de marito pro vxore, et econtra.

De quibuſdã remiſſiue.

27. Regula quarta ſit. Habens in cauſa intereſſe, commodum, vel incommodum, repellitur à teſtimonio, ac ſi cauſa eſſet eius propria, Bal. *in l. dictantibus num.* 4. *C. de teſtam.* Bertaz. *conſ.* 151. *n.* 4. Maſc. *de probat. lib.*3. *concluſ.*1357.*n.*1. & 2. cum tot alijs relatis à Farin. *quæſt.* 60. *n.* 4. ex quibus concludit hanc Regulam communem, nec aliquem ſe vidiſſe contradicentem: Quæ multo magis procedit in cauſa formaliter propria, valde enim abſurdum eſt in iure, quod quis in eadem cauſa ſit actor, ſeu Reus, & teſtis, *l. nullus vbi* communiter omnes DD. *ff. de teſtibus cap. inſuper in vltimis verbis, de teſtibus*; Vnde talis teſtis examinari non debet Bald. *in l. omnibus C. de teſtibus*; Et in criminalibus talis admiſſus nullum facit indicium, Bertaz. Claud. qui teſtatur de magis communi, & Farin. *num.*5 & 6.

Habens in cauſa intereſſe repellitur.

Magis in propria cauſa.

28. Ampliatur primo Regula 4. vt taliter huiuſmodi teſtis habens intereſſe repellatur, quod non remittatur arbitrio Iudicis, an eum admittere velit, Bal. Fely. Maſcar. & Farin. *quæſt.*60. *n.* 12. quod procedit etiam in teſte Clerico, Ruyn. Menoch. Alciat. Maſc. & Farin. *n.* 13. &

Nec Iudex pôt arbitrari aliter.

13.;& in teſte Principe *num.*15. Sed quid ſi veritas aliter haberi non poſſit vide Farin. *num.*58. *& ſeq.*

Idem dici tur dum quis tractat de ſe exculpaldo, exemplificatur.

29. Ampliatur ſecundo Regula 4. in teſte, qui tractat de ſe exonerando, vel exculpando, Viui. *in comm.opin.verſ. teſti deponenti pro ſua exoneratione*, vbi teſtatur de communi; quod magis procedit in criminalibus; in quibus ſi vnus, e.g. ex pluribus in rixa interuenientibus; vel de aliquo delicto inter plures imputatus, alium pariter inculpatum indicet, ſe exonerando, & exculpaldo, nihil contra inculpatum probet, Brunor. à Sole, Io. Port. Imolen. Rimin. Bertaz. & Farin. *q.* 60. *n.*19. & bene in alio caſu exemplificat *.n.*20.

30. Hinc infertur, quod non creditur famulo teſtificanti ſe portaſſe Titio librum, pecunias, &c. ſibi ad hunc effectum à Meuio conſignatas, tractat enim de ſe exonerando, Bar. Saly. Maſcar. Campeg. & plures alij relati à Farin. *quæſt.* 66. *num.* 23. teſtans de communi; Vbi *num.* 26. limitat in perſonis, quæ faciunt particularem artem portandi, cum Papien. Maſc. Campeg. Corrad. & alijs.

Idē de tractante de proprio honore, el ded eore.

31. Ampliatur tertio Regula 4. vbi tractat teſtis de ſuo honore, vel laude conſequenda, ſeu de vitupe-rio, ſeu dedecore euitando, nihil enim probat, Alex. Corn. Boſſ. Corr. Monticel. Maſcar. & plures alij, quos refert, & ſequitur Farin. *quæſt.* 60. *num.* 21. vbi teſtatur de communi.

Quid ſi in tereſſe eſſet ſecundarium?

32. Limitatur primo Regula 4. quando intereſſe eſſet ſecūdarium, & in conſequentiā, tunc enim teſtis non repelleretur, *gl. in l. nullus ff. de teſtibus*, quam ſequitur Dec. Tiraq. Rolan. qui teſtatur de communi, Bertaz. Boſſ. Montic. Maſcar. Riminal. & alij 12. relati à Farin. *quæſt.* 60. *num.* 8. licet oppoſitum teneat alia *gl. in l. omnibus, ver. in re propria, & ibi* Saly. *num.* 1. *&* 2. *C. de teſtibus*, cum aliquibus alijs relatis à Farin. *num.* 7. inter quos Rolan. teſtatur de communi. Sed limitatio eſt probabilior, & magis communis: At proculdubio teſti de fide diminuitur. Abb. *in cap. inſuper num.* 2. *de teſtibus*, & ſequitur Farin. *num.* 9. *&* 11.

33. Limitatur ſecundo Regula 4. quando teſtis habens intereſſe in cauſa, expreſsè proteſtaretur, & declararet, quod ex ſua depoſitione nullum intendit commodum reportare, tunc enim admitteretur, & probaret Bal. *in l. dictantibus n.*3. *& ibi Celſ. in add. litera C.* vbi alios adducit *C. de teſtam.* Alex. Felyn. Menoch. Stephan. Lamber. qui pluribus relatis, teſtatur de communi; & practicata opinione, Maſc. Bertaz. & quamplures alij relati à Far. *quæſt.* 60. *num.* 52. vbi *num.* 53. citat Burſat. & Claud. tenentes in hoc caſu teſtem nō eſſe omni exceptione maiorem. Vel teſtis proteſtaretur, ſe nolle intereſſe.

Vel intereſſe eſſet modicum.

34. Limitatur tertio Regula 4. in modico intereſſe, propter quod teſtis non repellitur Tiraq. Rota Romana, & Farin. *quæſt.* 60. *n.* 56. præſertim ſi teſtis eſſet multum fide dignus Imol. Burſat. Maſcar. & Farin. *n.* 54.

35. Regula 5. ſit. Affectio magna, etiam circumſcriptis alijs teſtem repelllit, *c. accuſationes* 3. *q.* 5. Affectio an teſtem repellat.

Abb.

Abb. *in cap. inſuper num. 9. de teſtibus*. Dec. Iaſ. Rip. Menoch. Bertaz. Maſcard. & Farin. cum pluribus alijs *q. 60. n. 29.* etiam in criminibus exceptis *num. 30.* cum Aym. & Hect. Æmil; faciunt pro hac Regula, quæ probabiliter dicta ſunt *in hac quæſt. num. 4.* de amicitia maxima; ſed contra *ibidem num. 2. & 3.* Diſtingues pro concordia, vt in *citato num. 4.*

Affectatè deponẽs, &c. 36. Infertur primo ex hac 5. Regula; vt teſti nimis affectate deponenti, ob preſumptam affectionem, fides ei non adhibeatur, vt probarũt multi relati per Monticell. & ſequitur Farin. *q. 60. n. 33.*

Animosè deponẽs. 37. Infertur ſecundo, vt propter hoc nõ ſit idoneus teſtis, nimis animosè deponens, Bal. *in l. teſtium n. 17. C. de teſtibus* Alex. Anchar. Iaſ. Corn. & Calcan.; qui dicit tunc teſtem animosè deponere, quando in fauorem producentis affirmat conſtanter illud, quod certitudinaliter ſcire non poteſt, & ſequitur Gabr. Menoch. & Farin. *q. 60. n. 36.* vbi de communi, citans hos, & alios in comprobationem huius illationis; Et *n. 37.* dicit, teſtem verboſum ſuſpectum eſſe, citans Mantic. Maſc. & Corrad. cum alijs; Et idem dicit *num. 38.* de nimis cito reſpondente, & repente loquente, cum Boſſ. & Monticel.; Et multo magis ſi teſtis antequam fiat interrogatorium reſpondeat, *num. 39.* cum Rom. & Montic.; Et ſubdit, econtra *n. 40.* quod teſtis morosè reſpondens præſumitur dubius, & incertus, cum Rom. Rip. Corrad. & alijs.

Verbosè. Celeriter. vel morosè reſpõdens.

Concubina &c. 38. Infertur tertio, quod ratione affectionis, concubina non poteſt teſtificari pro ſuo concubinario, nec econtra, Bal. Saly. & plures alij apud Farin. *quæſt. 54. num. 216.* vbi teſtatur de communi, idem dicitur de amaſia, & amaſio, ſecundum Bal. Gabr. Cyn. Maſc. & Farin. *q. 54. n. 217.* vbi de communi.

39. Infertur 4. teſtem ſuſpectũ reputari, & non idoneum, dum in ſua depoſitione magis ſe oſtendit beneuolum, & affectionatum producenti, quam alteri parti, Anchar. Alex. Dec. & alij cum Farin. *quæſt. 60. num. 34.* — Oſtendẽs ſe vni parti magis affectionatum.

40. Infertur quinto, vt ratione affectionis repellantur teſtes in eadem cauſa conſortes, Far. *q. 60. n. 48.* cum Bal. Abb. & alijs; Quid verò ſit dicendum in habente cauſam ſimilem, vide Farin. *ibidem. n. 41. & ſeq.* Qui latè in eadem *quæſt. 60. per totam*, tractat de materia huius noſtræ quartæ & quintæ Regulæ. — Conſortes in cauſa eadẽ, vel ſimilẽ habentes cauſam.

41. Plurima de materia huius quæſt. inuenies *hic infra quæſt. 39. 40. & 41.* vbi agetur, in quibus caſibus teſtes admittantur inhabiles, & quanta fides eis præſtanda ſit.

An infamis, iuris, vel facti infamia à teſtificando repellatur, & admiſſus, quam fidem faciat,

Quæſt. 30.

1. Vltra in præcedentibus prætactas oppoſitiones contra perſonam teſtis, ſolet eidem obijci, quod infamia laboret. Infamia autem nihil aliud eſt, quã læſæ dignitatis ſtatus, moribus, & legibus improbatus, Bar. Caſtren. & alij *in l. prima ff. de his, qui not. infam.* — Quid ſit infamia.

Duplex infamia.

ſam. per tex. in l. cognitionum ff. de var. & extraord. cognit. Duplex autem eſt infamia, vna iuris, altera facti ita DD. *in dict. l. prima, & in cap. teſtimonium de teſtibus*. Infames infamia iuris ſunt non ſolum omnes enumerati *in dicta l. prima*, ſed etiam in quacumque alia lege, Iaſ. *in eadem l. prima*, ſiue lex ſit Ciuilis, ſiue Canonica, Farin. *q.56. nu.24.*; Infames enim iuris, ſic dicuntur, quia tales à iure reputati ſunt, Far. *num. 3*. Infames verò infamia facti ſunt, qui licet non enumerentur in iuribus, tamen commiſerunt tale quid, propter quod eorum opinio, fama, & exiſtimatio remanet læſa, & grauata apud bonos, & graues viros *l. non debet ff. de dolo*. Et quamuis de iure Ciuili, damnatus de crimine publico, & excepto, ſit infamis; non autem de priuato, præterquam in actione furti, bonorum raptorum, & iniuriarum, Farin. *n. 9.*; Attento iure Canonico, non eſt opus hac diſtinctione, cum hoc iure omnia delicta ſint publica, Clar. *lib.5. §. primo verſ. priuata, & gl. in cap. infames 6. q. 1.* & condemnatus pro quocumque crimine, eodem iure, ſecundum eandem *glo.* ſit infamis. Infamia iuris probatur, vel per propriam confeſſionem, vel per ſententiam Farin. *num. 18. & 22.*; At infamia facti probatur etiã per teſtes, *num. 23*. His præmiſſis pro dilucidatione non ſolũ huius quæſtionis, ſed etiàm totius materiæ de teſte Infame. Quæ erit tertia oppoſitio contra perſonas tertium, nempè infamia.

Cõdemnatus de crimine an ſit infamis.

Quomodo infamia probetur.

Repellit infamia iuris à teſtificando in criminalibus.

2. Regula 1. ſit Infamis infamia iuris prorſus repellitur a teſtificando in criminalibus; Hoc ſine controuerſia admittũtur omnes, vt dicit Corr. & poſt eum Clar. *§. fin. q. 24. verſ. item infamis*; Et Regula procedit etiam in ciuilibus, *cap. teſtimonium de teſtibus*, vbi latè Abb. Fely. Imol. Bal. & alij DD.; & Farin. *quæſt. 56. num. 26. & ſeq.* alijs iuribus, & pluribus DD., & rationibus confirmat totam Regulam.

Præſtat hoc Iudex etiã ex officio.

3. Ampliatur primo Regula 1. Vt Iudex ex officio poſſit repellere talem infamem, etiam parte non opponente *l. quos prohibet ff. de poſtulando*, & per hunc tex. Bal. Innoc. Crot. & plures alij, quos refert, & ſequitur Farin. *q.56. num.34*.

Per conteſtẽ valde dignũ non ſuppletur.

4. Ampliatur ſecũdo Regula 1. Vt talis teſtes fides non ſuppleatur per cõteſtem valdè dignum, Maſc. Diaz. & latè Tiraq. & Farin. *quæſt. 56. num.48*.

Limitatur vbi veritas aliter haberi nõ poteſt.

5. Limitatur primo Regula 1. Vt admittantur teſtes infames iuris, vbi veritas aliter haberi non poteſt, Bar. *in l. cunctos populos num. 12. C. de ſum. Trin. & fid. cath.* quem ſequitur Saly. Iaſ. Abb. Fely. & alij communiter; Et Clar. *in §. fi. q. 24. verſ. item infamis*, ait cũ Aret. quod ita concludunt omnes; Quod intellige dum actu, & habitu veritas aliter non poteſt haberi, & quod hoc probetur à producente infames, Farin. *q.56. num.58.*; e.g. in delictis patratis in proſtibulo, in quibus admittuntur lenones, & meretrices, Plot. & Farin. *num. 52.*; & in delictis nocturnis, in quibus infames admittuntur, Rolàn. & Farin. *num.53*.

Item in enormib.

6. Limitatur ſecundo Regula 1. vt iuris infames admittantur in

exceptis

exceptis enormibus delictis ad ipſamet delicta probanda, vt læſæ maieſtatis, hæreſis, Simoniæ, Sortilegij, Dilapidationis bonorum Eccleſiæ, & quorumdam ſimilium; Menochius, Maſcar. Fely. Spec. & plures alij, quos ſequitur Farin. *q. 56. n. 70.* vbi de ſingulis prædictis criminibus probat, iuribus allatis: Et non ſolum ad delicta, ſed etiam ad adminicula ſubſtantialia probanda delictorum admittuntur; Et cum hic punctus de adminiculis ſit controuerſus benè ſic concluditur, declaratur, & probatur à Farin. *n. 72. vſque* 78. nempe de adminiculis ſubſtantialibus.

Item in enormib.

7. Limitatur tertiò, Regula 1. vt, qui dicit teſtem iuris infamia laborare, debeat probare, cum cauſa, & qualitate infamiæ, aliàs teſtis admittetur, ita communiter DD. *per tex. in cap. præſentium* §. *teſtes de teſtibus in ſextò,* Clar. §. *fin. quæſt.* 53. *verſ. hoc autem,* Bar. Iaſ. Dec. & Far. cum alijs *num. 97. q. 56.*

Allegans infamiã, debet eã probare.

8. Limitatur quarto Regula 1. in teſte depon̄ete de facto proprio, qui ſi non pateretur exceptionem probaret pluſquam ſemiplenè, dum patitur iuris infamiam, probet ſemiplenè, ſecundum Dec. Corrad. Menoch. Tiraq. Montic. & Farin. *quæſt. 63. num.* 215. vbi materiam hanc contrauerſam ita concludit; ſubdens *n.* 216. vt nec probet ſinè tortura.

Quid in teſte de facto proprio deponente.

9. Notandum hic, quod in caſibus quatuor præcedentium limitationum, teſtes de iure infames, ab ipſo iure vniuerſaliter redduntur habiles. At in caſu *ſequentis quintæ limitationis*, ex ſpecialibus iuribus, & indultis, à Prælatis Regularibus teſtes de iure infames admittuntur, habileſque redduntur; Igitur,

10. Limitatur quinto Regula 1. vt Prælati Regulares, ex ſpecialibus iuribus, conceſſionibus, & indultis, de quibus *ſup. quæſt.* 8. poſſint abſolutè admittere teſtes iuris infamia laborantes, *d. q. n.* 11. & ita Abb. *in cap. de cætero de teſtibus;* S. Anton. *3. p. ti. 9. c.* 15. §. *6.* Sylu. *ver. Iudex il primo n. 5. & 9.*: Cum enim vt probatum eſt *ſup. quæſt.* 8. *num. 9. &* 11. hi Prælati procedere poſſint ſola facti veritate inſpecta, conſequenter poterunt infames ad teſtificandum admittere, Bar. *in l. filiusfam. num. 6. de donat.* Abb. *in cap. dilecti de iudic.* & Menochius qui reſpōdet rationibus Imol. & Dec. contrarium ſentientium, *de arbit. quæſt. lib. 1. quæſt. 27. num. 1. & ſeq. per tex. in cap. per tuas* §. *tales de Symon.* & cum Menochio tenet Farin. *quæſt. 56. num.* 88. & ſequitur Bouer. *in Direct. p. 2. cap. 21. ver. altero quoque.*

Prælati Regulares teſtes infames admittere poſsũt.

Sed apud nos, in infamibus enumeratis *in noſtro Modo proced. in tertio ſubſtantiali in princ.* ſeruandum eſt, quod *ibidem* ſtatuitur.

Quid apud nos ſeruãdum

11. Limitatur ſextò Regula 1. vt licet de iure communi, quando admittendi ſunt teſtes infamia iuris laborantes, hoc non fiat ſine tortura, *l. ob carmen* §. *ſi à rei ff. de teſtibus*, & notat Clar. §. *fin. quæſt.* 24. *verſ. item infamis*, vbi ait, quod ita concludunt omnes DD. teſte etiam Aret. & ita ſentiunt Bar. Bal. & Farin. qui alios quoque adducit, *quæſt. 56. num. 56. &* 57. Tamen in ordine ad Prælatos Regulares, di-

An ſine tortura tales admittãtur.

cendum eſt, quod cum hoc ſpectet ad ſolemnitatem iuris Ciuils, & Canonici, poſſint Prælati Regulares tales teſtes ſine tortura admittere, iuxta tradita *ſup. quæſt. 8. n. 3. & ſeq.* Et hinc eſt, quod in praxi apud nos, dum noſtri Prælati expedire exiſtimant, teſtes ſæculares vtriuſque ſexus, infames, iuris infamia, admittunt ſine tortura; Vt e.g. teſtes, qui complices ſe fatentur delictorum, ex quo iuris reſultat infamia; Dixi, dum expedire exiſtimant; quia quamuis eis abſolutè liceat, non tamen ſemper expedit, & multoties melius eſt ab his examinandis abſtinere. Sed nota, quod ex teſtibus infamibus, non conuincitur Reus, *iuxta noſtrum modum proced. in tertio ſubſtantiali in princ.* his verbis; Teſtes per quos Reus conuictus eſt, non ſint infames.

Teſtibus infamibus apud nos Reus non conuincitur.

Teſtes infames plures examinati, an, & quale indicium faciant.

12. Regula 2. ſit. Si, teſtes infames, iuris infamia, ſint plures, et deponant de delicto immediatè de viſu, vbi alias, ſi infames non eſſent, plenè probarent, faciunt inditium ad ſpecialiter inquirendum, et ad tranſmittendam inquiſitionem, ſecundum Vulpell. et Maſcard. imò etiam ad torturam, vt tenent Lanfran. Gig. Gram. Alex. Oſaſc. Brunor. à Sole, Monticell. et Farin. hos ſequens, et teſtans de communi *q. 56. n. 68.*; Dummodò hi teſtes examinati fuerint, quando de iure examinari poſſunt; vt *in caſibus limitationum quatuor 1. Regulæ*; Et abſolutè in iudicio Regulari, iuxta dicta *hic ſup. n. 10.* Si verò teſtes infames infamia iuris examinentur, dum ad examen admitti non deberent, facerent quale quale tantum inditium ad generaliter inquirendum, Farin. *n. 66.* cum Bal.; Et abſurdiſſimum eſſet ex hoc leui inditio deuenire ad ſpecialiter inquirendum; et tanto minus poſſet ex hoc ad torturam deueniri, iuxta mentem Blanch. Saly. Oſaſ. Bal. Fulgoſ. Iaſ. et omnium DD. de qua teſtatur Farin. *n. 67.* Ita materiam huius Regulæ, non modice controuerſam diſtinguendo, benè reſoluit Farin. poſt diſceptationem ad partes *à n. 54. vſq; ad n. 64.*

Teſtis laborans infamia facti, an admittatur, & probet in ciuili, vſque ad n. 16.

13. Regula 3. ſit. Infamis, infamia facti, in cauſis ciuilibus non repellitur à teſtificando, Bar. Iaſ. Caſtren. et alij DD. communiter, et de communi teſtatur Lanfran. *de teſtibus n. 74.* et Villalob. *in ſua collect. com. opin. litera I. n. 31.* et ita communiter obſeruari ait Alber. *de Malet. de teſtibus c. 3. n. 15.* et ad hoc Farin. *q. 54. n. 100.* citat prædictos et alios DD. *& n. 107.* teſtatur cum Socin. de magis communi, *& ibidem* refert varias opiniones in hac controuerſa materia.

14. Limitatur primò Regula 3. vt teſtis infamis, infamia facti, non admittatur in cauſa ciuili ardua, Bal. *in l. cunctos populos C. de ſum. Trin. & fid. cath.* & Abb. *in c. teſtimonium de teſtibus*; talis enim cauſa æquiparatur criminali, *c. 1. de reſtit: ſpoliat. in 6.* in qua vt dicam *infra num. 17.* talis teſtis repellitur; Dimitto hic aliqua, quæ reperies *infra n. 18.* & multo magis quam illi Regulæ conueniunt huic limitationi ad eam ſublimitandam.

15. Limitatur ſecundò Regula 3. vt in caſibus in quibus talis teſtis admit-

admittitur, ſemper ei de fide diminuatur, Bar. Iaſ. Maſcar. Villalob. qui teſtatur de communi, quos ſequitur Farin. *q.* 54. *n.* 112.: Et eſt in arbitrio Iudicis, an aliqua, quæ, & quanta fides, ei ſit adhibenda, *c.* licet cauſam, vbi Bal. *in* 8. *notab. de probat.* Fely. Abb. & Far. *n.* 111.

16. Sublimita; ſi huiuſmodi teſtis haberet conteſtem tantæ excellentiæ, qui ſuppleret eius defectum, tunc enim non diminueretur ei de fide, Bal. *in l. ſi quis ex argentarijs §. cogerent*, vbi Ang. & Alex. *ff. de eden.* Tiraquel. innumeros ad hoc citans DD. *de pœnis temper. cauſa* 51. *n.* 121. Et Farin. alios citans *q.* 54 *n.* 113. teſtans de communi; Vide *hic infra q.* 41. *n.* 14. *vſque ad numerum* 21. *vbi* declaratur &c.

Quid in criminali vſq; ad n. 20.

17. Regula 4. ſit. Infamis, infamia facti, in criminalibus à teſtimonio repellitur, *gl.* & Bar. *in l. Caſſius ff. de ſenator.* Abb. Bal. Fely. & Imo. *in c. teſtimonium, de teſtibus*, & de communi teſtantur Alber. Corrad. & Clar. § *fin. q.* 24. *verſ. item infamis*, de qua etiam Villal. quem cũ pluribus alijs huius opinionis refert Farin. *q.* 54. *n.* 115.; Qui ampliat *n.* 117. vt Regula procedat etiam in cauſa mixta cum Socin. Crot. & Maſcar.

18. Limitatur Regula 4. vt *hic ſup. à n.* 5. *vſq; ad* 11.; Omnes enim illæ limitationes, & iſti Regulæ conueniunt, mutato tantum nomine teſtis infamis, infamia iuris, in teſtem infamem, infamia facti; de quibus limitationibus in ſpecie agit Farin. *quæſt.* 54. *à n.* 120. *vſque* 125.; Et in modico, in quo ſunt diuerſificandæ, patebit ex *ſequenti Regula, & eius Ampliatione.*

19. Regula 5. ſit. Infames, infamia facti, in caſibus, in quibus ſunt admittendi, non faciunt in criminalibus plenam probationem, ſed tantum inditium, & præſumptionem, *l. qui vltimo, in fi. ff. de pœnis*, & ita per hunc textum tenent Bar. Oldrad. Fulgoſ. Iaſ. & Saly. *in l. cunctos populos C. de ſumm. Trin. & fid. cath. n.* 18. vbi ait, quod iſto caſu teſtes, qui aliàs ſufficerent ad condemnationem, non ſufficient, niſi ad torturam, & huic ſententiæ ſubſcribunt Fely. Franc. Curt. & Farin. *q.* 54. *n.* 121.

20. Ampliatur Regula 5. vt in caſibus etiam, in quibus non ſunt admittendi, faciant in criminalibus, ſi admittantur aliquale inditium, Abb. Iaſ. qui alios allegat, & Farin. plures citans *q.* 54. *n.* 122.; Ex quo inditio poteſt deueniri ad inquiſitionem generalem, Farin. *num.* 124. & quando tales teſtes eſſent plures, etiam ad torturam, ſecundum Lamfran. *de teſtibus n.* 47. *verſ. limita omnia, iuncto n.* 75.; Et ita declarat Farin. *n.* 123. dicta ita ſententium, nempè Alber. de Malet. & Aufrer. qui plures citat.

21. De materia huius q. diffuſè agit Farin. *q.* 54. *à n.* 1. *vſq; ad* 125. Et faciunt ad propoſitum notanda *inf. q.* 39. 40. *&* 41. vbi de teſtibus inhabilibus, & quanta fides ſit eis præſtanda.

De teſte criminoſo in communi; Et de aliquibus criminoſis in particulari, Quæſt. 31.

1. PRæmitto; De iure Canonico (quod, præſertim apud

Regu-

Peccatum mortale reddit infamem. Regulares, iuri Ciuili anteponendum eſt) omnes criminoſos, imò omnes peccato mortali innodatos, eſſe infames, vt declarat Stephanus Papa *in c.infames, vbi gloſ.in ver. fures, 6.q.1.*; De quibus, nempè de teſtibus criminoſis, & hac de cauſa infamibus, & etiam de alijs infamibus, agam *ab hac vſque ad q.35. incluſiuè*. De ſocio verò criminis vide infra *q.65*.

Criminoſus in criminali, & lex in ciuili à teſtimonio repellitur. 2. Regula ſit. Criminoſus à teſtimonio in cauſa criminali, & etiam in ciuili repellitur, *c.ſuper eo, il primo, vbi gl. de teſtibus, & l.3. §. l. Iulia ff. eodem*, Abb. & Fely. *in c.teſtimonium eodem tit.*; Farin. cum pluribus ab eo citatis *q.56. num.* 126. *&* 127. In hac q. præter conſuetum poſt Regulam à limitationibus incoabo, & poſtea ampliationes ſubnectam, cum in harum vltima parum diffusè aliquæ illationes ſint ſubijciendæ; Poſt quarum tractationem, ſi more ſolito, limitationes eſſent collocandæ, materia nimis diſcontinuata remaneret. Igitur,

Limitatur dum pars non opponit. 3. Limitatur primò Regula, vt parte non opponente valeat dictũ criminoſi, ita vt poſtea contra eum non poſſit opponi, Anchar. Fely. Cin. Campeg. Maſcar. & Farin. *q.* 56. *n.*141.; Et dicta oppoſitio non debet eſſe generica, ſed ſpecies criminis deducenda eſt cum loco, & tempore, Clar. qui poſt Boer. teſtatur de communi *q.53. verſ. in hoc*, Et de magis communi eſt teſtis Farin. *q.56.n.*142.

Item in exceptis. 4. Limitatur ſecundò Regula, vt in criminibus exceptis criminoſus admittatur, vt in hæreſi, Simonia, dilapidatione bonorum Eccleſiæ, Farin. citans alios *q.56. n.* 148. *cum ſeq.*; In quibus tamen criminoſus non eſt integræ fidei, Abb. quem ſequitur Farin. *n.*155.

5. Limitatur tertiò Regula, vt admittatur criminoſus in caſibus; in quibus aliter veritas haberi non poteſt, Bart. Marſ. Maſcar. & Farin. *q.56. n.161.*; Non tamen ſine tortura, *n.162.* Item vbi aliter veritas non poteſt haberi.

6. Limitatur quartò Regula, vt ſupra *q.30. n.10. & 11.* Idẽ apud Regulares.

7. Ampliatur primò Regula, vt licet de iure Ciuili requiratur, vt teſtis, criminoſus, ad hoc vt repellatur, per ſententiam damnatus ſit, *l.3. §. lex Iulia ff. de teſtibus*; De iure Canonico, crimen probatum eſſe ſufficit, *c.ſuper eo il primo de teſtibus*, vbi gl. Abb. & Fely. Vel Reum confeſſum in iudicio, Alex. *conſ.152. n.* 8. *lib.5.*; Et ſe ſubſcribit Far. alios adducens *q.56. n.128. & ſeq.* totæ huic ampliationi; Et talis criminoſus, poteſt, imò debet à Iudice repelli, etiam parte non opponente Anchar. Fely. Alex. Barbat. Maſcar. & Farin. *n.*145. Ampliatur Regula, vt ſufficiat etiã men probatũ vel confeſſũ vt debeat teſtis repelli.

8. Ampliatur ſecundo Regula, vt licet criminoſus emendatus admittatur in cauſa ciuili, & etiam in criminali ciuiliter intentata *c. teſtimonium de teſtibus*, vbi gl. quam ſequitur Maſcar. Spec. & alij relati à Farin. *q.56. n.*134.; In cauſa tamen criminali, criminaliter intentata, in foro eccleſiaſtico, emendatus non admittitur etiam ſi commiſiſſet tantum peccatum vnum momentaneum mortale, ita Clar. *§. fin. q.* 24. *verſ. quæro nunquid*, vbi cum Fely. teſtatur de communi; Vnde multo magis in hoc caſu, ſemel conuictus Quid in criminoſo emendato.

ctus

ctus de crimine præcedente accuſatione, etiam ſi ſit emendatus, repelletur, Clar. *ibidem* teſtans de communi, cum Barbat. & Corrad. & eſt *tex. in dicto c. teſtimonium*, vbi Abb. Fely. & communiter omnes DD.: Et nota quod emendatio non præſumitur, ſed eſt probanda ſecundum Fely. Abb. Hoſtien. & Far. *q.56. n.129.*; Quæ emendatio ſecundum DD. *in dicto c. teſtimonium*, quos ſequitur Maſcar. *de probat. lib. 3. concluſ.465.* probatur per fidem ſacerdotis, qui emendati confeſſionem audiuit. Sed verius, credit Far. *n.*140. cum Hieron. Laur. probari per triennalem laudabilem vitam, & non aliàs.

9. Ampliatur tertiò, vt de iure Canonico, non ſolum criminoſus, ſed etiam exiſtens in quocunq; peccato mortali repellatur à teſtimonio, cum ſecundum hoc ius quodcunque peccatum infamem, iuris infamia, reddat, Aym. *in d. c. teſtimonium*, Crot. *de teſtibus par. 3. num. 33. & eſt tex. in citato c. infames, & in c. illi 6. q.1.*; Hanc ampliationem vltra præcitatos tenuerunt Abb. & Fely. *in d. c. teſtimonium*, & quàm plures citati à Far. *q.56. n.283.* vbi teſtatur de veriori, & communiori; Et præſertim, quod data perſeuerantia in peccato, de iure canonico peccator repellatur tenuit Clar. *in §. fin. q.24. verſ. quæro nunquid*, vbi poſt Fely. teſtatur de communi; & de veriori, & communiori teſtatur Alber. *de* Malet. *tr. de teſtibus par. 3. n.20. & ſeq.* vbi affert rationes; ad quam ſententiam comprobandam plurimos DD. citans Farin. *n.*283. ait, veritas tamen eſt, quod omne peccatum mortale continuum, & frequentatum repellit à teſtimonio, vt tenuit Maſcar. & poſt cum Rot. Rom. *coram Cæſare de Graſſ. deciſ.78. n.2.*; Et hoc de iure Canonico eſſe indubitatum, dicit Fely. *in dicto c. teſtimonium*.

In mortali peccato exiſtens à teſtimonio repellitur, & eſt infamis.

10. Ex doctrina huius tertiæ ampliationis, nempè, quod, cum exiſtens in peccato mortali, de iure canonico ſit infamis, & à teſtimonio repellendus, deducuntur ſequentes illationes. Itaque,

11. Infertur primo, quod cum excommunicatus maiori excommunicatione ſit infamis, *c. illi 6. quæſt.* 1. & in peccato mortali, pro quo tantum hæc excommunicatio fulminatur, ad teſtimonium non debeat admitti, *cap. veniens il ſecondo de teſtibus*, vbi Abb. Fely. & communiter DD. omnes, nec non *in c. teſtimonium eodem tit.* & de communi teſtatur Burſat. *conſ.20. num.49. lib.1.*; & eſt ſimiliter *tex. in c. excommunicatus il primo §. credentes de hæret.*; Quod procedit, etiam ſi excommunicatio eſſet nulla, antequam declaretur talis, *d. c. veniens in fi.* vbi Felyn. Aret. & Abb. *per tex. in cap. cum contingat, de offic. Deleg.* Excommunicato verò minori excommunicatione, de fide tantum minuitur, Farin. cum cæteris ab eo citatis *q.56. n.266. & 267.*

Item excommunicatus maiori, &c.

12. Infertur ſecundo quod cum concubinarius in peccato exiſtat mortali, de iure Canonico à teſtimonio repellitur, Clar. *§. fin. quæſt. 24. verſ. quæro nunquid*; (vbi etiam notat, quod hoc peccatum eſt continuum,) cum Claro tenent Maſc. Abb. Specul. & Farin. cum citatis

Item concubinarius.

ab

ab eo *quæſt.*56. *num.*285.; idem dic de adultero, *cap. conſtituimus* 3. *q.* 5. & notarunt Maſcar. Spec. Ripa, & alij relati à Farin. *num.*289.

Meretrix. 13. Infertur tertio, quod cum meretrix ſit ipſo iure infamis *l. athletas, §. ait Prætor ff. de his qui not. infam.*; Et proculdubio in peccato exiſtat, ideo à teſtificando repellitur, *l.* 3. *§. lex Iulia, & ibi gl. ff. de teſtibus*; Quod procedit non ſolum in criminalibus, ſecundum communem, de qua teſtatur Iaſ. *in l. cunctos populos n.* 54. vbi addentes ad eum citant concordantes, *C. de ſum. Trin. & fid. cath.* Sed etiam in ciuilibus, Farin. cum adductis ab eo *q.* 56. *num.* 362. quamuis deſierit meretricari Far. *num.*363. Et quod dicitur de meretrice pari modo dicendum eſt de lenone, & lena, Far. *num.*364. limita totam hanc limitationem in criminibus exceptis, & in his, quæ facta ſunt in proſtibulo, in quibus prædicti admittuntur; licet non ſint, nec in his, integrè fidei Farin. *n.*366. & 369.

Vſurarius. 14. Infertur quarto, quod cum vſurarius ſit infamis *l. improbum, & ibi* DD. omnes *C. ex quibus cauſis infam. irrog.* Imò ipſo iure, *gl. ibidem*, & eſt communis; Et dubio procul in peccato, vſura enim grauiſſimum eſt crimen *c.* 1. *de vſur.* à teſtimonio repellitur in criminali, & in ciuili, Bal. & Caſtren. *in d. l. improbum*; etiam ſi eſſet occultus, probato tamen crimine, ſecundum omnes DD. *in dict. cap. teſtimonium*.

Solitus inebriari. 15. Infertur quinto, quod cum ſolitus inebriari reputetur vilis, & infamis, ſecundum Anton. Gomez. quem ſequitur Farin. *quæſt.*56. *num.* 436.; Talis etiam ſi tempore teſtimonij non ſit ebrius à teſtimonio repellitur, Lanfran. Corrad. Rolan. Maſcar. & Farin. *num.*437. Et multò magis quilibet repellitur, qui tempore teſtimonij penitus eſt ebrius, Farin. *num.* 435. & 438.

16. Infertur ſexto, quod cum apoſtata à ſua Religione ſit infamis Farin. *quæſt.* 56. *num.* 444.; Et in peccato cum ſit ipſo iure excommunicatus, *c.* 2. *ne Cler. vel Monac. in* 6.; Teſtis eſſe non poteſt, Barbat. Monticell. Maſcar. Æmil. & Farin. *d. num.*444. & *quæſt.* 183. *num.* 46. quod multo magis procedit in apoſtata à fide, *cap. non poteſt* 2. *quæſt.* 2. Idem dic in proditore, Farin. *quæſt.* 56. *num.*452. & ſeq. & in condemnato de calumnia *n.*459. Apoſtata, proditor, calumniator.

17. Infertur ſeptimo, quod, cum blaſphemator publicus ſit infamis, ſicut etiam condemnatus, Farin. *quæſt.*56. *num.*417. & 421. & ſit criminoſus mortalis peccati, à teſtimonio repellitur, Gram. *deciſ.*11. *num.* 6. & eſt communis ſecundum Farin. *quæſt.*56. *n.*415. citans alios. Et ampliatur, vt procedat etiam in blaſphematore probato, licet non condemnato, Alex. Gram. Æmil. & Farin. *num.* 118. quod præſertim currit in criminalibus, *num.*416.; vbi *num.*424. cum Dec. & Æmil. limitat in aliquando blaſphemante, vt e.g. ludi cauſa, &c. Blaſphemator.

18. His ſeptem illationibus, poſſunt aptari ampliationes, & limitationes de quibus ſup. *quæſt.* 30. de teſte infame præſertim vt *num.* 10. & 11.; Nec non de teſte criminoſo in communi, *in principio huius quæſtionis*. De aliis criminoſis remiſſiuè.

19. De

19. De materia huius quæſtionis, latè Farin. *quæſt. 56. præſertim numeris hic ſup. citatis*; & faciunt plurima, quæ dicta ſunt *quæſt. 30. de teſtibus infamibus*, cum, vt probatum eſt, quilibet criminoſus infamis ſit; Nec non dicenda *infra quæſt. 39. 40. & 41.* vbi de teſtibus inhabilibus agetur, & quanta fides eis præſtanda ſit.

De teſte periuro, Quæſt. 32.

1. QVia de teſte criminoſo periuro, ſicut etiam de quibuſdam alijs criminoſis, ſeu de imputatis de criminibus quædam ſpecialia inſinuanda ſunt; Ideo hanc, cum duabus ſequentibus quæſtionibus, ſubnectendas eſſe, operæ pretium duxi.

Conuincitur teſtis de periurio tribus modis.

2. Præmitto, quod teſtis conuincitur de periurio; In primis, ſi ipſemet fateatur falſum cum iuramento depoſuiſſe; Secundò, ſi ſibimet contraria cum iuramẽto in iudicio dixerit, ſiue in eodem, ſiue in diuerſo iudicio, Clar. *lib. 5. §. falſum, verſ. teſtis qui*; Tertiò conuincitur de periurio per alios teſtes numero plures contrarium deponentes, ſecus ſi vnus deponat contraria alteri, Clar. *ibid. verſ. conuincitur*.

Periurus à teſtimonio repellitur.

3. Regula ſit. Periurus, qui, vt notatur *in noſtro Modo proced. in tertio ſubſtantiali in princip.* eſt infamis; Propter hoc crimen periurij à teſtimonio repellitur in cauſa criminali, & etiam in ciuili, *cap. ex parte, & ibi gl.* Abb. & Felyn. *de teſtibus*, Clar. *§. fin. quæſt. 53. verſ. tertium*, vbi cum Alex. teſtatur de communi, & de eadem communi Doctorum, iterum teſtatur Clar. *lib. 2. §. periurium num. 7. verſ. repellitur*, de qua etiam Oſaſ. *conſ. 65. num. 31. lib. 1.* & Viu. *in ſuis communibus opinionibus, verſ. teſtis eſſe non poteſt periurus* vbi plures citat: Et hæc Regula maximè procedit in eo, qui commiſit periurium in teſtificando, *cap. quicunque ſciens 6. q. 1.*; Et conformiter *in citato loco noſtri Modi proced.* ſtatuitur in hæc verba; Qui in iudicio aliàs falſum teſtimonium dixerunt, tanquam periuri, nullo modo poſſint audiri; Et de veritate huius Regulæ dubitandum non eſſe, ait Farin. *quæſt. 56. num. 186. in fin.*

Licet emẽdatus.

4. Ampliatur primo Regula; vt procedat etiam in periuro emẽdato, & qui pænitentiam egit, qui adhuc à teſtimonio repellitur, *cap. teſtimonium vbi gl.* Abb. & Fely. *de teſtibus*, Maſcar. *de probat. concluſ. 1168. num. 16. & ſeq. lib. 3.* vbi pluribus comprobat, & eſt communis opinio, vt ait Oſaſ. *conſ. 65. num. 31. lib. 1.* pro qua plures citat Farin. *q. 56. n. 187.*

Etiam inſtus ad indiciũ faciat.

5. Ampliatur ſecundo Regula, vt periurus non faciat indicium, nedum ad torturam, ſed nec ad inquiſitionem formandam, eſt communis opinio, de qua teſtatur Burſat. *conſ. 35. num. 5. lib. 1.* quam præſertim ſequuntur Alciat. Rolan. Maſc. & Farin. qui alios citat *quæſt. 56. nu. 188.* & cum ijſdem Auctoribus *num. ſeq. tenet*, nec indicium ad capturam periurum facere.

Periurus in parte, nec in reliquo fidem facit.

6. Ampliatur tertio Regula, vt periurus in parte, ſeu in vno, nec fidem faciat in aliquo *cap. pura 3. q. 9.* Bal. Felyn. Alex. & Farin. cum alijs

ab hoc citatis *quæſt. 56. num. 191.*; reddentes hanc rationem; quia iuramantum ſuper quo fundatur teſtimonium eſt indiuiſibile, vnde teſtimonium diuidi nõ poteſt, vt pro parte valeat, & pro parte pereat: Et hęc ampliatio procedit etiam in periuro in diuerſis examinibus, & temporibus, Corn. Socin. iun. Maſc. & Farin. *quæſt. 67. num. 139.*; Item in periuro non in principali facto, ſed in circumſtantijs, ſecũdum Bal. Aym. Maſcar. Alex. & Farin. *quæſt. 56. num. 192.*; Intellige, cum Marſil. Petra, & Farin. *quæſt. 67. num. 137.* de circumſtantijs ſubſtantialibus, prout declarabo *infra quæſt. 48.* vbi agam de teſte falſo, & latè declarat Clar. benè & diſtinctè §. *fin. quæſt. 53. verſ. ſed quæro, vſque ad verſ. Quintus eſt, incluſiuè.*

Quamuis in diuerſis examinibus, & in circũſtantijs ſubſtãtialibus.

7. Ampliatur 4. Regula, vt periurij defectus nõ purgetur per torturam, vndè teſtes periuri torti non faciunt inditium, ad inquiſitionem, imò nec ad capturam, ſecundum Burſat. *conſ. 79. num. 11. lib. 1.* vbi teſtatur de communi, Aym. Corrad. & Oſaſ. qui alios abſidanter citat *conſ. 65. num. 32. & ſeq. lib. 1.*; Sed limitat, vt hoc procedat in cauſa criminali, ſecus in ciuili, *iuxta l. ob carmen §. pen. ff. de teſtibus*, & notarunt Aym. Rolan. Maſcar. & Far. *quæſt. 56. num. 194.*

An periurium purgetur per torturã.

8. Ampliatur quinto Regula, vt in generali diſpoſitione, quod omnes teſtes inhabiles admittantur, non comprehendatur periurus, *gl.* quam ſequitur Abb. *in cap. per tuas de Simon.*; Et propterea admitti nõ debet in crimine læſæ maieſtatis, in quo eſt diſpoſitio generalis, vt teſtes inhabiles admittantur, Aym. Maſcar. & Farin. *quæſt. 56. n. 196.*

Periurus non comprehẽditur in generali diſpoſitione, quod inhabiles admittãtur.

9. Ampliatur ſexto Regula, vt quod dictum eſt de teſte periuro repellendo, procedat in quolibet iuramento violato, tam aſſertorio, quam promiſſorio, ſiue de præſenti, ſiue de præterito, ſiue de futuro, & ſiue teſtis iurauerit id, quod falſum eſt, ſiue non ſeruauerit id, quod iuramento promiſerat, Abb. Felyn. & Hoſtien. qui alios refert, *in cap. teſtimonium de teſtibus*, Far. qui plurimos adducit *quæſt. 56. num. 197.*; licet quoad infamiam contrahendam, Clar. *lib. 5. §. periurium, verſ. ſed quæro*, diſtinguat, inter iuramentum aſſertorium, & promiſſorium, tenens hoc, non illud violatum, reddere infamem, adducens Cagn. qui teſtatur de communi; Sed de iure Canonico in vtroque caſu, dum periurus exiſtit in hoc peccato mortali eſt infamis, vt probaui *ſup. q. 31. num. 9.*

Regula procedit in quouis periurio.

An omne periuriũ inducat infamiã.

10. Limitatur Regula primò, vt non repellatur teſtis, qui iuramentum certè illicitum, & temerarium violauit, Abb. *in dict. c. teſtimonium*, vbi Hoſtien. qui teſtatur de communi, & Felyn. *ibi* ait, omnes ita tenere, & not. Clar. *lib. 5. §. periurium verſ. repellitur num. 7.* quia talis non eſt periurus, nõ enim tenebatur tale iuramentum ſeruare, imò peccaſſet ſeruando, *gl. in cap. intimauit de teſtibus.* Sublimitatur dummodo, qui taliter iurauit, de iuramẽto pænituerit, temerariè enim iurãs, peccat mortaliter, & exiſtens in peccato mortali, vt probaui *ſup. quæſt. 31. num. 9.* à teſtimonio repellitur.

Limitatur Regula in violante illicitum iuramentũ.

11. Limitatur ſecundò Regula,

dum

Item in diſpenſato à Papa, & in hæreſi.

dum Papa diſpenſat, Felyn. *in cap. teſtimonium de teſtibus*, vbi teſtatur de communi; Et vt etiam periurus admittatur, aliquibus concurrentibus in crimine hæreſis, Farin. *q.56. n.203. & 204.*

12. De hac materia latè Farin. *q.56. à n.186. & quæſt.67. à num.58. & hic infra quæſt.* 48. vbi agam de falſo teſte. Et faciunt notanda *infra quæſt.* 39. 40. *&* 41. vbi de teſtibus inhabilibus, & de fide eiſdem præſtanda.

De teſte Iudeo, ſeu alias infideli, Quæſt. 33.

Teſtis Iudæus eſſe non poteſt.

1. Regula ſit. Iudæus teſtis eſſe non poteſt, *l. quoniam C. de hæret. gl.* Abb. & Fely. *in c. iudæi de teſtibus*, & de communi, & indubitata teſtatur Viui. *in ſuis cōmunibus opin. verbo, teſtis eſſe non poteſt Chriſtianus, in princ.* vbi alios citat; Hi enim cum Diuina teſtimonia contemnant, rationabiliter pondus humani teſtimonij perdunt, *c. ipſa pietas* 23. *q.*4.

Nec alius infidelis.

2. Ampliatur Regula primò, vt eadem ratione teſtis eſſe non poſſit hæreticus, paganus, & quocunque alio modo infidelis, qui enim in fide Chriſti non eſt, auctoritate ſacrorum Canonum à teſtimonio repellitur, *c. non poteſt c. pagani, & c. hæreticus* 2. *q.*7.; Etiam ſi à Chriſtiano contra Chriſtianum produceretur, *c. ſi hæreticus* 2. *q.*7. *& l. quoniam C. de hæret.* & per hæc iura, ita notat Spec. *tit. de teſte* §.1. *num.* 59. Tales namque, cum Deo infideles ſint, non præſumuntur fideles eſſe hominibus Abb. *in c.1. de hæret. in fi.* Vbi per hunc tex. cum glo. extendit hanc ampliationem, ad dubium in fide, qui infidelis, & hæreticus iudicatur; Et Viui. *vbi ſup. verſ. Amplia hoc procedere*, extendit ad quemcunq; infidelem nouiter conuerſum, & teſtatur de communi, Et Farin. ſubſcribit, citans plurimos *q.* 56. *num.*211.

Nec hæreticus pænitens.

3. Ampliatur ſecundò Regula, vt hæreticus, etiam pænitens, à teſtimonio repellatur. Spec. qui fundamēta adducit *tit. de teſte* §.1. *n.*85.

Nec fautores receptatores, &c.

4. Ampliatur tertiò Regula, vt fautores, defenſores, credentes hæreticorum, & eorum receptatores, repellantur, *Auth. credentes in princ. & extat Conſtitutio Innoc. edita anno* 1252. *incipiens, extirpanda, verſ. quicunq; verò*, & aliorum Pontificum, conſtitutiones relatę à Farin. *q.*182. *n.* 47. vbi citat plures.

In fidelis poteſt eſſe teſtis contra infidelem, vel eum producētem.

5. Limitatur primò Regula, vt infidelis contra infidelem teſtis eſſe poſſit, Anan. *in c. cum ſit, de Iudæis*, vbi teſtatur de communi; Imò etiā contra fidelem eum producentem, Spec. *vbi ſup. n.*59. & Farin. *q.* 56. *num.*217.

Itē apud priuilegiatos.

6. Limitatur ſecundò Regula, vt ſaltē apud habētes priuilegia admittēdi teſtes inhabiles, poſſit infidelis admitti, iuxta tradita *ſup. q.* 30. *n.*10. *&* 11. & poſitis alijs coniecturis, & præſūptionibus vltra eius teſtimonium, ipſius defectus ſuppleatur, Aym. latè hoc probans *conſ.* 73. *n.* 18. *& ſeq;* præſertim ſi cum teſtimonio infidelis, concurrat, & concordet teſtimonium fidelis, Bal. quem ſequitur Fely. *c. Iudæis de teſtibus*; & in omni caſu teſtimonium infidelis, qualequale indi-

cium ad minus facit, Bart. Cæphal. & Farin. *n.* 132. *q.* 56.

In exceptis. 7. Limitatur tertiò Regula in criminibus exceptis, vt in hæreſi, *c. in fidei fauorem, de hæret. in 6.* & de communi teſtatur Maſcar. *de probat. concl.* 857. *n.* 9.; Et generaliter de omnibus exceptis loquitur Fely. *in c. Iudæi n. 6. de teſtibus,* Maſcar. Corrad. Viui. & Farin. *q.* 56. *n.* 227. quamuis aliqui ab eodem relati *n.* 228. contra teneant.

Dum veritas aliter haberi nõ poteſt. 8. Limitatur quartò Regula in caſibus, in quibus aliter veritas haberi non poteſt, in quibus Iudæi teſtes eſſe poſſunt, Imol. Cephal. & Farin. *q.* 56. *n.* 231. cum alijs ab eo relatis.

Quid ſi hæreticus teſtificetur in facto proprio. 9. Limitatur quintò Regula ſeu ampliatio 1. vt hæretico credatur teſtificanti de facto proprio, & de re à ſe geſta, iuxta declarationem Farin. citantis alios, *q.* 188. *n.* 132. & etiam dum plures ſunt conteſtes eis credatur arbitrio tamen Iudicis, *n.* 136.

Iudæus admiſſus ſecũdum ſuam fidẽ iurare debet. 10. Intellige omnes ſupraſcriptas limitationes, vt in caſibus, in quibus Iudæus admittitur in teſtem, debeat iurare ſecundum ſuam legem, Bar. Abb. & alij, quos refert, & ſequitur Farin. *n.* 238.

11. De hac materia latè Farin. *q.* 56. *à n.* 201. *cum ſequentibus, & q.* 188. §. 7. *incipien. à n.* 111. Faciunt dicenda *inf. q.* 39. 40. & 41. vbi de teſtibus inhabilibus, & de fide eiſdem præſtanda.

De teſte pro crimine accuſato, carcerato, bannito, ſeu fuſtigato,
Quæſt. 34.

1. Poſt tradita de teſte criminoſo, merito ſequitur hæc quæſtio, de teſte pro crimine accuſato, carcerato, bannito, vel fuſtigato.

2. Regula 1. ſit. Accuſatus criminaliter, pendente accuſatione à teſtimonio repellitur, *l. in teſtimonium ff. de teſtibus, c. fin.* & ibi DD. omnes, *eodem tit.*; in his enim terminis, nempè in accuſato criminaliter loquuntur iſta iura, vt ponderat Farin. *q.* 56. *n.* 170. Et Regula maximè procedit, quando delictum, de quo teſtis fuit accuſatus, infamiam irrogat, talis enim eſt infamis, facti infamia, Imol. Crot. Boſſ. Maſcar. Æmil. & Far. *n.* 167. — Accuſatus criminaliter pẽdente accuſatione, à teſtimonio repellitur.

3. Ampliatur Regula 1. vt idem dicendum ſit in inquiſito, ſeu denunciato, pendente inquiſitione, ſeu denunciatione, Abb. & Fely. *in c. fin. de teſtibus,* & notat Farin. *num.* 168. *q.* 56. vbi citat alios. Nec non in eo, cui per viam exceptionis crimen obiectum eſt, *n.* 169. — Idem de denunciato, vel inquiſito.

4. Limitatur primò Regula 1. in criminibus exceptis, *c. fin. de teſtibus,* vbi Abb. Imo. & Fely. & in omnibus caſibus, in quibus *ſup. q.* 31. *num.* 4. 5. & 6. dixi criminoſum admitti. — Secus in exceptis.

5. Limitatur ſecundò Regula 1. vt accuſatus de crimine non repellatur, quando malitioſè, & per fraudem accuſatus fuit, vt à teſtimonio repelleretur, Bar. Bal. Iaſ. & Farin. cum citatis ab eo, *quæſt.* 56. *num.* 178. — Et in accuſato per fraudem.

Regula

Carceratus pro delicto infamatorio repellitur

6. Regula 2. ſit. Carceratus pro crimine infamatorio, teſtimonium ferre non poteſt, *c. ſi teſtes omnes* §. *lege, & ibi gl.* 4. *q.* 2. *l.* 3. §. *lege, & ibi gl. ff. de teſtibus*, Lanfran. *in repetit. c. quoniam contra de probat. n.* 83. vbi teſtatur de communi, Far. plures citans *q.* 56. *n.* 180.

Plures carcerati admiſſi faciunt inditium ad torturam.

7. Limitatur primò Regula 2. vt ſi plures carcerati admittantur ad teſtificandum, faciant inditium ad torturam, Campeg. Maſc. & Farin. *q.* 56. *n.* 182.

Liberatus à carcere.

8. Limitatur ſecundò Regula 2. vt liberatus, teſtificari poſſit de his, quæ tempore carcerationis vidit, Alber. de Malet. Campeg. & Farin. *q.* 56. *n.* 183.

Bannitus repellitur a teſtimonio.

9. Regula 3. ſit. Bannitus cum ſit infamis, à teſtificando repellitur, Farin. cum citatis ab eo, *q.* 56. *n.* 328. *cum ſequentibus*, *præſertim num.* 330.

10. Pro declaratione huius Regulæ ſciendum eſt, bannitum condemnatum pro delicto ob eius non comparitionem, & contumaciam, de hoc enim loquitur Regula, eſſe infamem; dummodo talis ſit condemnatus pro delicto punibile famoſo, & præcedentibus probationibus, ſecundum Farin. cum citatis ab eo *q.* 56. *n.* 321. *cũ ſeq.*; Et quidem loquendo de infamia facti, non eſt, qui neget, talem infamem eſſe *per tex. in l. fin. C. de requiren. Reis*, vbi gl. Bal. Saly. & communiter omnes; Et propter hanc infamiam ſaltem repellendus eſſet bannitus à teſtificando in criminali, vt probaui ſupra *q.* 30. *n.* 17. & in ciuili ardua, *ibidem n.* 17. Imò talem, infamia etiam iuris, laborare, tenent Carthar. *in tract. de eſec. ſenten. c.* 1. *n.* 447. Nell. videndus *in tr. de bannit. p.* 1. *ſecundi temporis q.* 49. *per totam*, *præſertim verſ. aduerten.*, Et Farin. *q.* 56. *n.* 301. *cum ſequentibus*, vbi plurimos DD. citat ita ſentientes; licet non deſint alij contrarium in hoc ſentientes, ab eodem adducti; Et ſtante opinione, quod bannitus ſit infamis iuris infamia, repellitur in Criminalibus, & etiam in ciuilibus, vt dixi, & probaui ſup. *quæſt.* 30. *n.* 2. *cum ſequentibus declarationibus ibidem*.

11. Limitatur Regula 3. in bannito reſtituto aduerſus bannum, & etiam ad famam, qui ad teſtimonium admittitur, Farin. qui alios citat, & teſtatur de communi, *quæſt.* 56. *n.* 337. *& ſeq.* aliàs ſecus *n.* 342. Sed declarat *num.* 343. hanc limitationem procedere in ciuilibus, ſecus in criminalibus, niſi eſpreſsè bannitus eſſet reſtitutus etiam ad famam facti, qua, proculdubio, ſine hac reſtitutione ſpeciali, laborat bannitus, quamuis reſtitutus ad famam generaliter; Et vlterius *num.* 344. declarat Farin. limitationem procedere in reſtitutione per viam iuſtitiæ, vel gratiæ, ſecus ſi per compoſitionem, & ſolutionem. limita omnes dictas Regulas *vt ſup. q.* 30. *num.* 10. *&* 11. Limitatur Regula in bannito reſtituto, & remiſſiue.

12. Regula 4. ſit. Fuſtigatus, cum vndique infamis ſit, à teſtimonio repellitur *l. fuſtibus C. ex quibus cauſis infam. irrog.* Farin. *num.* 456. cum Aufr. Corrad. & Maſcar.; & hic ait, quod ſi mille annos fuſtigatus viueret, non poſſet eſſe teſtis. Fuſtigatus repellitur.

13. De Materia huius q. latè Farin. *q.* 56. *numeris hic ſup. citatis*. Faciunt

ciunt dicenda de teſtibus inhabilibus, & de fide eis præſtanda, *inf. q.* 39. 40. & 41.

De teſtibus ſpurijs, Berroarijs, Hiſtrionibus, ſeu Decoctis, Quæſt. 35.

Non eſt integræ ſi dei Spurius.

1. Regula 1. ſit. Spurius, ſeu baſtardus, cum ſit ſaltem infamis infamia facti, ſecundum Azor. Tiraquell. & alios, non eſt integræ fidei, vt aiunt Marſil. Corrad. Maſc. & Farin. qui prædictos omnes, & plures alios citat, & ſequitur *q.* 56. *n.* 399. & *ſeq.* & teſtatur de communi.

Licet legitimatus.

2. Ampliatur Regula 1. vt procedat etiam in legitimato, qui remanet infamis infamia facti, ſecundum Bal. *in c. fin. de translat. Epiſc. col.* 2. & propterea non eſt integræ fidei, & omni exceptione maior, Marſ. Plot. & Farin. *q.* 56. *num.* 405. & *ſeq.* quamuis natus eſſet ex concubina, ſeu aliàs ex ſoluto, & ſoluta, Plot. & Farin. *q.* 56. n. 407.

Niſi ſit bonæ vitæ, & famæ.

3. Limitatur primò Regula 1. in ſpurio bonæ vitæ, & famæ, cui de fide non diminuitur, Marſil. Plot. Crot. Monticel. & Farin. *n.* 410. Vt e.g. in ſpurio Religioſo, qui eſt teſtis omni exceptione maior, Marſ. Plot. Petr. Moncar. Monticell. & Farin. *n.* 411.

Vel nobilis.

4. Limitatur ſecundò Regula 1. in ſpurio nobili, vt in filio Principis, qui reputatur integer teſtis, Marſ. Plot. & Farin. *q.* 56. *n.* 412.

Berroarij repelluntur à teſtimonio.

5. Regula 2. ſit. Berroarij, cum reputentur infames, ſecundum Bal. Innoc. & alios citatos à Farin. *q.* 56. *n.* 370., repellendi ſunt à teſtimonio, præſertim in criminalibus, ſecundum communem receptam, de qua teſtatur Farin. *n.* 371. citans Saly. Maſcar. & tot alios DD. & de magis communi teſtatur *num.* 373. quicquid alij dixerint.

6. Ampliatur primò Regula 2. vt non credantur berroarijs ea, quę annexa ſunt eorum officijs, vt ſi dicant habere in mandatis, Farin. *q.* 56. *n.* 374. vel ſe fuiſſe impeditos, ne exequerentur; præſertim, ſi dicant ſe fuiſſe affectos aliqua verbali, vel perſonali iniuria, *num.* 376. & *ſeq.* *Non credūtur eis annexa eorum officijs.*

7. Ampliatur ſecundò Regula 2. vt in rebus grauibus berroarijs non credatur contra Reum, quem dicunt in flagranti crimine repertum, niſi in caſu, in quo veritas aliter haberi non poteſt, ſed tamen tunc etiam non ſunt integræ fidei, & omni exceptione maiores, Clar. §. *fin. q.* 8. *verſ. ſcias tamen*, & *q.* 7. *verſ. habes igitur*, & Farin. qui ita diſcordantes concordat; *quæſt.* 56. *n.* 378. & *ſeq.* *Neq; ſi dicant Reū reperiſſe in flagrāti.*

8. Limitatur primò Regula 2. vt berroarijs credatur in his, quæ ſpectant ad eorum officium, puta, executionem ab eis factam *l.* 1. §. *cura carmis ff. de offic. Præfec. Vrb.* Tiraq. qui de communi teſtatur *de retract. lignar.* §. 8. *gl.* 9. *n.* 10. Maſcar. *de probat. lib.* 1. *concl.* 189. *n.* 7. Item ſi dicant ſe non inueniſſe bona, vbi executionē facerent, Bar. *in l. à Diuo Pio* §. *in venditione*, vbi communiter DD. omnes *ff. de re iudic.*; De hac limitatione plura Farin. *q.* 56. *n.* 380. *cum ſequentibus.* *Quædam ſpectātia ad eorum officia credūtur.*

9. Limitatur ſecundò Regula 2. vbi aliter veritas haberi non poteſt, *Vel vbi veritas aliter haberi non poteſt.*

teſt, vt in geſtis, vbi verſantur tantum berroarij, Farin. *quæſt.* 56. *nu.* 394. *verſ. ſaluari*; Sed non ſunt hi, in omni euentu, integræ fidei *num.* 397.; & ſine tortura non admittuntur, *n.* 396.

Hiſtriones repelluntur.

10. Regula 3. ſit. Hiſtriones, ſeu buffones, & ſimiles, qui tales artes queſtus cauſa exercent, cum ſint infames, à teſtimonio repelluntur, Farin. *quæſt.* 56. *ibidem nu.* 439. *cum ſeq.*

Decoctus repellitur.

11. Regula 4. ſit. Decoctus, ſeu fallitus, eſt infamis, & à teſtimonio repellitur, Bar. & alij *in l.* 1. *C. de ſum. Trin. & fide cath.*; Intellige vt in criminalibus repellatur, ſicut etiam in ciuilibus arduis, Farin. *q.* 56. *ibidem num.* 447. & 449. vbi citat alios; ſed ſi vlterius ceſſiſſet decoctus bonis omnino repelletur, à quibuſcunq; etiam ciuilibus *n.* 448.

Apud Regulares li mitantur Regulæ.

13. Limitantur omnes quatuor iſtæ Regulæ, vt Prælati Regulares poſſint prædictos teſtes licet infames admittere, iuxta declarata *ſupra quæſt.* 30. *n.* 10. & 11.

14. De materia huius q. latè Farin. *quæſt.* 56. *locis hic ſupra citatis.* faciunt dicenda *infra q.* 39. 40. & 41. de teſtibus inhabilibus, & de fide eiſdem præſtanda.

De teſte paupere, & vili, Quæſt. 36.

1. VLtra in præcedentibus queſtionibus tactas oppoſitiones, ſolet contra perſonas opponi teſtium, defectus bonorum fortunæ, quia teſtes ſint pauperes, & viles; defectus ſexus, quia ſint mulieres; Et defectus ætatis, quia ſint infantes, impuberes, ſeu puberes, ſed minores; Et ideo de his oppoſitionibus Regulas cum annexis, in hac, & duabus ſequentibus quæſtionibus, formantur; Et hæc eſt oppoſitio 4. principalis contra perſonas teſtium.

Pauper quis dicatur.

2. Et initium ſummendo ab oppoſitione, quod teſtis ſit pauper, & vilis; Pro terminorum cognitione, prænotandum primo; Pauperem in propoſito dici eum, qui de proprio labore, & artificio viuit, Abb. *in cap. ſuper his in* 3. *not. de voto,* quem ſequuti ſunt relati per Herculan. *in ſuo tract. de negatiua poſt numerum* 293. & Farin. *quæſt.* 57. *num.* 48. Etiam ſi aliquid haberet in bonis dummodo minus quam aureos 50. Ang. *de Malef. in verb. & ad querelam n.* 34. quem plurimi ſequuntur DD. Vel potius dic, quod regulariter, quis ſit pauper, Iudicis remittitur arbitrio, ſecundum Menoch. qui alios refert, & teſtatur de communi *de arbitr. quæſt. lib.* 2. *caſu* 65. *num.* 7. & *ſeq.* Bar. & Rip. *in l. ſi conſtante ff. ſolut. matrim.* Alex. Bal. Iaſ. & Dec. qui teſtatur de communi in Authen. præterea C. vnde vir, & vxor; Et idem Dec. *conſ.* 163. *n.* 6. declarat quomodo in hoc Iudex ſuum poſſit regulare arbitriũ; Nempè, quod teſtes dicantur pauperes, vel non pauperes, conſiderata qualitate eorum, nam ſi nobilis non habeat in bonis, niſi quantum vnus ruſticus diues, ſecundum eius qualitatem, iudicandus erit pauper; Et econtra ſi ruſticus habeat quantum vnus nobilis pauper, erit iudicandus diues, ſecundum eius cõditionem, & propterea non eſſet arbi-

trandus

trandus pauper ruſticus, qui haberet ſuos boues, plauſtra, vel aliàs benè ſtaret, ſecundum conditionem ruſticorum, ait Dec. quem ſequitur Farin. *q.* 57. *n.* 94.

Vilis, ſeu ignobilis, quis ſit.

3. Prænotandum ſecundo, Remitti etiam Iudicis arbitrio, quis dicatur vilis, & ignobilis, Benincaſ. qui citat alios *in tract. de paupertate quæſt.* 6. *n.* 20. *& ſeq.* Sed ad regulandum ritè ſuum arbitrium, ſciat Iudex; Viles dici villanos, & qui ex infima plebe nati ſunt, Farin. *q.* 57. *num.* 56.; Item alios viles dici à vilitate artificij, vt ſunt hiſtriones, de quibus *in cap. vnico, de vita, & honeſt. Cler. in* 6.; Item omnes infames, iuris, vel facti infamia, vt meretrices, lenones &c. Igne. *in l.* 1. §. *ſerui num.* 81. *ff. ad Sillan.*; His ſtantibus, in controuerſa materia huius quæſtionis;

Pauper non eſt integræ fidei.

4. Regula ſit. Pauper non eſt integræ fidei teſtis, ſeu omni excepione maior; In paupere enim oritur præſumptio mendacij, & corruptionis, vt cōmuniter aiunt DD. cum *gl. in l.* 3. *in princ. ff. de teſtibus per illum text.*; In quo firmatur Regula *in illis verbis*; *An locuplex, vel egens ſit*; & eam tenuit Bal. *in cap. ſi quis teſtium num.* 5. *de teſtibus* Soarez. *in theſauro communium opin. litera T. num.* 24. vbi teſtatur de communi, Alex. Anchar. Bertaz. Menochius, Maſcar. & Farin. *quæſt.* 57. *num.* 1. vbi tot alios citat, *& num.* 3. teſtatur de communiori, veriori, & rationabiliori opinione, quam indubitanter ait eſſe tenendam licet aliqui contra ſentiant.

5. Ampliatur primò Regula, vt procedat, non modo, quando teſtes ſolum pauperes ſunt examinati, ſed multo magis, ſi teſtes diuites contrarium deponant, diuitibus enim magis creditur, quam pauperibus, Farin. *quæſt.* 57. *num.* 35. vbi, adductis duodecim, & vltra alijs DD. teſtetur de communi; *& num.* 36. citatis DD. ait, nobilioribus magis credi, quam vilioribus; & dignioribus (vt in dignitate conſtitutis) magis, quam minus dignis *n.* 37. vbi citat DD. & teſtatur de cōmuni, & ampliatur, vt hoc procedat, etiam ſi ignobiliores, & minus digni eſſent numero plures, gl. quā communiter ſequuntur DD. *in c. in noſtra de teſtibus*; Niſi exceſſus in numero eſſet magnus, Farin. *num.* 39. *vbi num.* 40. remittit arbitrio Iudicis, quis dicatur exceſſus magnus. Sed hic animaduertendum, quod ſi teſtes eſſent non ſolum viles, vel pauperes, ſed etiam criminoſi, vel infames, tunc dignioribus, & nobilioribus magis crederetur, & ſi in magno numero ſuperarentur à contrarijs, Abb. Mille. Felyn. Boer. Monticel. & Farin. *num.* 41. qui DD. aiunt, quod teſtes duo digni, & honeſti, præferuntur mille ribaldis, & vilibus. — Quid dicendum de teſtib. paupib. etiam plurib. numero, comparatiue ad diuites, & nobiles.

6. Limita hanc ampliationem, dum pauper eſt bonæ famæ, diues autem malæ, tunc enim pauperi magis creditur, Farin. *q.* 57. *n.* 43. citans Bal. & 7. alios DD. — Quid ſi pauper ſit bonæ famæ.

7. Ampliatur ſecundò Regula, vt procedat etiam in teſte vili, ſeu ignobili, cui, (quamuis non ſit pauper) fides tamen plena non adhibetur, Bar. *in l. ex libero in fin. ff. de quæſtion.* quem ſequuntur Boſſ. Marſil. Crot. & plures alij relati à Far. — Vilis non eſt integræ fidei.

quæſt. 57. *num.* 61. licet alij, non ſequendi, ab eodem citati *n.* 59. ſentiant hos omnino eſſe repellendos. An autem teſtis vilis, propter ſolam vilitatem ſit torquendus, vide Farin. *n.* 65. *& ſeq.*

Pauper non admittitur in criminalibus.

8. Ampliatur tertio, Regula, vt in criminalibus teſtes pauperes, non ſolum non ſint integræ fidei, ſed ſint omnino inhabiles, & repellantur, Socin. *Regula* 289. *in ſecunda fallentia*, vbi, quod ita tenent communiter omnes, & de communi teſtatur etiam Io. de Amic. *conſ.* 78. *num.* 9. & tenent, Viu. Ang. de Malef. Bertaz. Couar. & plures alij, quos ſequitur Farin. *q.* 57. *num.* 16. Quamuis Abb. Dec. Maſcar. & Menoch. oppoſitum ſentiant, *vt num.* 17. refert Farin. qui *num.* 18. ait in iudicando ſe non audere ab hac tertia recedere Ampliatione per tot DD. vnanimiter firmata.

Niſi cum tortura.

9. Limitatur primo Ampliatio 3. vt in criminalibus cum tortura pauper admittatur, tortura enim purgat ſuſpicionem, quod pauper lucri gratia ſit falsũ dicturus, Spec. Couar. Maſcar. & alij, quos refert, & ſequitur Farin. *q.* 57. *n.* 20.

Vel ad Rei defenſam.

10. Limitatur ſecũdò Ampliatio 3. vt pauper in criminalibus admittatur ad defenſam Rei, Maſcar. Crot. & Farin. *q.* 57. *n.* 22.

Quid in cauſa ciuili ardua.

11. Ampliatur quarto Regula, vt in ciuili cauſa ardua, non modo teſtis pauper non ſit omni exceptione maior, Ruyn. Aym. & Cephal. ſed omnino repellatur, Gabr. Maſcar. & Farin. cum citatis ab eo, *quæſt.* 57. *num.* 26. & 27. Imò quod in omni cauſa ciuili repellatur pauper à teſtimonio, tenuerunt Maſcar. Butrig. Spec. Bertaz. qui teſtatur de communi, & plures alij relati à Farin. *num.* 5. Qui tamen, (& iure) *n.* 8. tenet, ſolam paupertatem in cauſa ciuili non repellere, cum Abb. Imol. Anchar. & Butr. *in cap. ſi quis teſtium, de teſtibus*, & cum 12. & vltra alijs DD. grauibus, quos ipſe citat vltra quos *ibid.* Viu. Soarez, & Bertaz. teſtãtur de communi, & Farin. de communiori, & magis recepta, eamque dicit, pluries ſequutam à Rota Romana *coram Cæſare de Graſſis*, & idem Farin. *n.* 9. *& ſequentibus* cum pluribus probat fundamentis, & concludit ſecũdum magis communem; pauperem ob ſolam paupertatem in ciuilibus à teſtificando non repelli, ſed tantum ei de fide diminui.

Non procedũt duę ampliationes inter Regulares.

12. Limita tertiam, & quartam Ampliationes, vt non procedant inter Regulares, niſi vt ſup. declaratum eſt *q.* 30. *n.* 10. *&* 11.

Repellitur paup patiens alios defectus. & exemplificatur.

13. Ampliatur quinto Regula, vt quando teſtis vltra paupertatem patitur aliquem alium defectum, omnino repellatur in criminalibus, vt ſi teſtis pauper ſit etiam famulus producentis, Bar. Rom. Anchar. & Aym. & poſt hos Nouel. Corrad. Menoch. Bertaz. Oſaſc. Et qui hos citat, Farin. *quæſt.* 57. *num.* 46. vbi teſtatur de communi. Item ſi de ſuo labore viuat, arte vili, & ignobili, Farin. alios citans *num.* 50; vel alio quocunque modo pauper, vilis ſit ſimul, omnino repellitur, Ruy. Pariſ. Aym. Bertaz. Oſaſc. Nouel. Gomez. Menoch. Rolan. qui teſtatur de communi, & Farin. *num.* 7.; Et idem dicendum eſt in eo, qui culpa ſua in paupertatem incidit, iſte .n.

cum vitioſus ſit in ſe, magis præſumitur talis in alium, vnde repellitur, Bal. quem ſequitur Socin. Cotta, Corrad. Menoch. Bertaz. & Farin. *num.* 45. vbi teſtatur de communi.

Integer eſt teſtis pauper probus, vt Religioſus proba tæ vitæ.

14. Limitatur primo Regula, vt pauper probatæ, & honeſtæ vitæ, & famæ (prout ſolet eſſe bonus Religioſus) in ciuilibus, & etiam in criminalibus, ſit teſtis omni exceptione maior, §. *ſancimus, Authen. de teſtibus*, ita Bal. Abb. Anton. de Butr. & Fely. *in c. ſi quis teſtium, de teſtibus*, Aug. de Malef. Bertaz. Oſaſc. cum 20. & vltra alijs DD. citatis à Farin. *quæſt.* 57. *numero* 76. *& ſequenti*, vbi eandem opinionem ſuſtinẽs, pluribus eam rationibus cõprobat, & de communi teſtatur Ruyn. *conſ.* 158. *num.* 27. *vol.* 5. Mich. Craſ. *in ſuis communibus opin. lib.* 2. *cap.* 17. *q.* 21. Maſcar. *de probat. lib.* 3. *concl.* 1155. *num.* 24. & Farin. *quæſt.* 57. *num.* 81.

Sed probitas probanda eſt.

15. Sublimita hanc limitationem, vt dicta probitas, & honeſtas ſit probanda per allegantem, Aym. Iul. Scarlatin. Gomez. & Farin. *q.* 57. *num.* 82. *& ſeq.* Ratio eſt, quia licet in dubio quis præſumatur bonus, & famę bonę *l. omnino C. de inoff. teſtam.* tamen, quando lex requirit ſpecialiter bonam famam, vt in caſu noſtro, ea non præſumitur, ſed probanda eſt, Gabr. & alij relati à Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſump. prima num.* 36. *&* 37. & tanto magis in caſu noſtro, in quo lex de paupere malum præſumit, & corruptionem, vt probatum eſt *hic ſup. num.* 4. & propterea ceſſat generalis pręſumptio bonitatis, dum lex ſcelus præſumit, *l. non ſolum, de ritu nupt.* Menochius *de præſumpt. lib.* 1. *præſumpt. prima n.* 33.

Opponẽs paupertatẽ teſtis, tenetur eam probare, nec ſufficit, ſi teſtis dicat ſe pauperem.

16. Limitatur ſecundo Regula, vt teſti, cui opponitur paupertas, de fide non minuatur, niſi paupertas eius ſit probata per eum, qui eam opponit, Farin. *quæſt.* 57. *num.* 86. vbi citat Moncad., & Rot. Romanam; In iudicijs enim fundans ſe in diuitijs, vel in paupertate debet has probare, *gl. in l. ſi verò §. qui pro rei*, vbi Bal. Ang. Caſtren. Alex. & Iaſ. *ff. qui ſatisdare cogan.* & de communi teſtãtur Alciat. & Villal. relati à Farin. *num.* 88. vbi quamplures alios citat; *Et num.* 89. ampliat cum Bal. vt non credatur teſti aſſerenti ſe pauperem, ſi reuera nõ ſit; nec per hanc aſſertionem, ait, infringit ſeipſum, cum in hoc medullam non tangat principalis negotij, nec eius qualitatem.

Suppletur defectus paupertatis ex conteſte &c.

17. Limitatur tertio Regula, vt fides pauperis ſuppleatur ex legalitate alterius teſtis, vel ex numero aliorum teſtium, Farin. *quæſt.* 57. *n.* 95. *&* 96. vbi plurimos in comprobationem citat graues Doctores.

18. De materia huius q. latè Farin. *quæſt.* 57. & faciũt dicenda *inf. q.* 39. 40. *&* 41. de teſtibus inhabilibus, & de fide eis præſtanda.

De teſte muliere, Quæſt. 37.

Mulier repellitur, de iure Canonico in criminalib.

1. Regula 1. ſit Mulier in criminalibus cauſis, de iure Canonico à teſtificando repellitur, *cap. mulierem, & ibi gl.* 33. *q.* 5. *& cap. forus, vbi gl. de verb. ſignif.* & de communi DD. teſtis eſt Clar. cum Blanc. *§. fi. q.* 24. *verſ. de iure autem*

te, & de eadem teſtantur Abb. Imo. Camp. Moncad. & Soarez; & de receptiſsima Vulpel. Et de magis communi, & veriſſima Farin. *q.59. n.3.* dicens quod in terris Eccleſiæ omnino eſt ſeruanda; Ad eamque comprobandam *num.* 1. citat Clar. Viu. Bal. Caſtren. Tiraq. & 30. alios DD. quicquid aliqui in contrarium dixerint; Adiectis tamen limitationibus, de quibus hic proximè.

2. Limitatur primò Regula 1. vt procedat in cauſis criminalibus criminaliter intentatis, ſed in ciuilibus ciuiliter intentatis admittitur mulier, Clar. *vbi ſup.* dicens, Imol. & Io. Anan. teſtari de communi, de qua etiam Campeg. *de teſtibus Reg.* 125. *in ſecunda fallen.* & de magis communi teſtatur Bonacoſa, quem refert Farin. *q.59. n.5.* vbi hanc tenens limitationem, pro ea citat plures DD. pro qua etiam *eſt tex. in c. tam literis, & ibi gl. & in c. quoniam, vbi gl.* Abb. Fely. Io. Andr. Anton. de Butr. Anan. Bal. Imol. & Anch. *de teſtibus*.

Secus in Ciuilibus

3. Limitatur ſecundò Regula 1. Quando veritas aliter haberi non poteſt, Abb. Imo. & Fely. *in c. quoniam de teſtibus*, Farin. *q.59. n.8.* vbi plures citat, inter quos Io. Andr. qui teſtatur de communi.

Vel in defectũ probationũ.

4. Limitatur tertiò Regula 1. in criminibus exceptis, in quibus etiã de iure Canonico mulier admittitur *c. per tuas* vbi Anan. *n.* 1. & alij DD. de Simon. Maſcar. plurimos concordantes citans, *de probat. lib.* 1. *concl.* 462. *n.6.* & Farin. ad ſaturitatem alios adducens, & teſtificans de communi *q.59. n.10.*

In exceptis.

5. Limitatur 4. Regula 1. vt admittatur mulier ad defenſam Rei, Caſtren. Alex. Rimin. Aym. Maſcar. Rolan. & Farin. *q.59. n.15.*

Ad defenſam Rei.

6. Limitatur quintò Regula 1. vt admittatur in cauſis Regularium, iuxta tradita *hic ſupra q.30. n.10. & 11.*

Inter Regulares.

7. Limitatur 6. Regula 1. vt procedat, quando agitur ad inſtantiam Accuſatoris, ſecus, ſi Iudex procedat ex officio, vel per inquiſitionem, ſeu denunciationem, tunc enim mulieris teſtimonium in criminalibus recipitur, *c. quoniam de teſtibus*, vbi gl. Io. And. Anton. de Butr. & Herric. Boyc.; Et hanc limitationem tenens Farin. *q.59. n.9.* eam comprobat authoritate plurimorum DD & teſtatur de communi; Animaduertens eamdem limitationem deſtruere totam Regulam propoſitam, quia de generali conſuetudine in omnibus delictis modo proceditur à Iudicibus ex officio, vt notat etiam Clar. & probat *in §. fin. q.3.* & idem Farin. *q.* 1. *n.10.*; Et ego vlterius obſeruo, non minus deſtrui Regulam per proximam ſequentem hic limitationem, quæ Regula ſi partim per quintam limitationem deſtructa eſt, nempè tantum inter Regulares; per hanc ſextam, & ſequentem ſeptimam generaliter deſtruitur.

Itẽ dum ex officio procedit Iudex.

8. Limitatur 7. Regula 1. vt ex Conſtitutionibus Marchiæ mulier in ſtatu eccleſiaſtico in criminalibus in teſtem admittatur, vt dicit Vulpell. *conſ.74. in fi. num.11. & eſt Conſtitutio in 4. lib. c.17.* vbi, vt not. Farin. *n.16.* loquitur in omnibus maleficijs, vel quaſi; dummodo mulier non patiatur alium defectum.

Admittitur ſecundum Marchię Conſtitutiones.

Sed in omni caſu integræ fidei non eſt, vt *hic inf. n.*11. cum declaratione, de qua *infra n.*13.

Quid de iure ciuili, 9. Regula 2. ſit; De iure ciuili, nec in criminalibus mulier à teſtificando repellitur *l. ex eo ff. de teſtibus*; Abb. qui teſtatur de communi *in c. quoniam, de teſtibus*, vbi idem tenent Imol. Anton. de Butr. & Boyc. & de eadem communi teſtatur Crot. & de magis communi Corrad. & pro hac Regula citat ad ſaturitatem Farin. *q.*59. *num.*17. ſubdens *n.* 19. quod ab hac cõmuni tãtorũ DD. quam veriſſimam credit, nec in iudicando, nec in conſulendo ipſe recederet; licet alij ab eodem citati *n.*18. diſſentiant.

10. Ampliatur Regula 2. vt procedat etiam in capitalibus, ſecundum communem opin. de qua ſunt teſtes Soarez *in ſuis communibus opin. litera T. num.*131. & Alex. quem citat, & ſequitur Clar. §. *fin. q.* 24. *verſ. adde*, vbi alios citat; & hanc tenens Ampliationem Farin. *q.*59. *n.*23. teſtatur de magis communi, & pro hac *n.*22. citat Tiraq. & plures alios, quamuis non deſint contrarium tenentes ab eo *num.*21. citati.

An ſit integræ fidei. 11. Limitatur regula 2. vt in omni caſu mulier admiſſa, non ſit integræ, fidei, & omni exceptione maior, Cephal. Aym. Alex. Dec. Corr. Bertaz, Rolan. Farin. & alij ab hoc citati *q.*59. *n.*26. qui *n.*21. *& ſequentibus*, ponit aliquas alias Regulæ declarationes.

Quid ſeruandum in terris Eccleſiæ, & in Imperio. 12. Stante veritate huius, & antecedentis Regulæ, infero, quod in terris Eccleſiæ, in quibus præualet ius Canonicum, ſeruanda erit 1. Regula, etiam apud ſeculares; in terris verò Imperij laici ſeruabunt Regulam 2. ſicut in terminis affirmant Floria. Crot. Rimin. Villalob. & Farin. *q.*59. *n.*20. vbi duos alios citat DD.

13. Regula 3. ſit. In cauſa ciuili mulier ad dicendum teſtimonium admittitur, vt eſt tex. expreſſus *in l. ex eo ff. de teſtibus*, & in *c. ex eo* 15. *q.*3.; Et hanc Regulam procedere tam de iure Ciuili, quam Canonico affirmarunt Spec. Fely. Iaſ. & tot alij relati à Far. *q.*59. *n.*32. & de communi teſtatur Suarez *in ſuo theſaur. recept. opin. litera M. n.*258.; An autem mulier ſit integræ fidei, præſertim in arduis ciuilibus, eſt controuerſum, vt videre eſt apud Farin. *n.*35. *& ſequentibus*: Hoc tamen teneas pro certo, quod data paritate in reliquis, magis creditur maſculo quam fæminæ, vt ait Far. *n.*49. & hoc ſine controuerſia eſt. Quid in cauſa ciuili.

14. Vnum hic prætereundum non duxi, quod in contractibus mulieres in teſtes non admittuntur, Farin. *q.*59. *n.*47. cum Aret.; Sicut nec etiam regulariter in teſtamentis, niſi in ipſis adſit clauſula codicillaris Farin. *num.* 55. 56. 59. 61. *&* 64. An in cõtractibus, & teſtamentis.

15. Plura, & latè Farin. de materia huius quæſtionis tractat *q.*59. & faciunt dicenda *hic infra q.*39. 40. *&* 41. de teſte inhabili, & de fidei præſtanda.

De teſte infante, impubere, & pubere, Quæſt. 38.

1. PRænotandum; Infantem eſſe minorem ſeptem anno-

Quid ſit Infans, Impubes, & Pubes. annorum *l. ſi infanti C. de iure deliber.*; Impuberem autem maſculum, eſſe minorem annorum 14.; fœminam 12.; Puberem verò maſculum maiorem eſſe 14. annorum; fœminam maiorem 12. annorum, & minores 20. ſeu 25. Farin. *q.* 58. *n.* 13.

Impubes repellitur. 2. Regula 1. ſit. Infans indiſtinctè, tam in criminalibus, quam etiã in ciuilibus à teſtimonio repellitur, Bal. Gram. Aufrer. Marſil. Maſcar. & Farin. *q.* 58. *n.* 5. vbi hanc Regulam indubitatam dicit; Et de facto ſi infans examinaretur, nullum prorſus faceret inditium, Farin. *num.* 47.

Præſertim in criminalibus. 3. Regula 2. ſit comprobatiua cum ſuis Ampliationibus, Regulam primam; Impubes præſertim in criminalibus cauſis à teſtimonio repellitur *l.* 3. §. *lege Iulia*, *& ibi gl. ff. de teſtibus*, *c. ſi teſtes* §. *lege Iulia* 4. *q.* 3. Bertaz, qui alios adducit *conſ.* 3. *n.* 12. *lib.* 1. & hanc quoque Regulam dicit indubitatam Farin. *q.* 58. *num.* 9. vbi pro ea inducit decem DD.

Etiam in ciuilibus. 4. Ampliatur primò Regula 2. vt procedat etiam in ciuilibus Far. *q.* 58. *n.* 1. vbi adductis in comprobationem Bar. Dec. Spec. Viui. Corrad. Maſcar. Monticel. & 12. alios DD. ait hanc ampliationem communiter eſſe receptam, & neminem, quem viderit habere contradictorem.

Item in teſtamẽtis. 5. Ampliatur ſecũdò Regula 2. vt teſtis eſſe non poſſit impubes in teſtamentis, §. *teſtes autem, inſtit. de teſtam. l. hac conſultiſsima*, vbi DD. & præcipuè Iaſ. *n.* 10. *C. de teſtam.* Campeg. Crot. & Farin. *q.* 58. *n.* 8.

6. Ampliatur tertiò Regula 2. vt in criminalibus, & in ciuilibus cauſis teſtimonium impuberis, etiã parte non opponente ſit ipſo iure inualidum, & nullum, Ang. Marſ. Dec. Corrad. Monticel. Farin. & alij ab hoc relati *q.* 58. *n.* 12. Ipſo iure eſt inualida depoſitio eius.

A puberṫati proximus admittatur. 7. Ampliatur quartò Regula 2. vt procedat etiam in impubere pubertati proximo, qui licet à iure præſumatur doli capax, *l. excipiuntur ff. ad Sillan.* non tamen admittitur in criminalibus ad probationem faciendam, cum nullam prorſus probationem faciat, ſed tantum ad faciendum quale quale inditium admittitur, *gl. in l. inuitis ff. de teſtibus* Corrad. Cagn. Dec. Maſc. cum alijs citatis à Farin. *q.* 58. *n.* 18. 47. *&* 48.; Vbi declarat illud quale quale inditium, non ſufficere ad puniendum, nec ad torquendum, ſed ad inquirendum ſecundum Bal. Corrad. Bertaz, Maſcar. & tot alios *ibidem* citatos à Farin. qui *n.* 51. teſtatur de veriori, & communiori. Quale quale inditiũ quid.

Limitatur Regula in crim. læſæ Maieſtatis. 8. Limitatur primò Regula 2. vt non procedat in crimine læſæ Maieſtatis, in quo omnes indiſtinctè admittuntur, imò coguntur, & torquentur, *l. de minoribus ff. de quæſtion.* & per hunc tex. Dec. Cagn. Corrad. Maſcar. & Farin. cum tot alijs ab eo citatis *q.* 58. *n.* 22.

Item in homicidio Domini domus. 9. Limitatur ſecundò Regula 2. quando dominus domus reperitur occiſus in domo, & neſcitur, à quo, tunc enim admittitur teſtis impubes, Farin. cum pluribus ab eo relatis *q.* 59. *n.* 25.

Item vbi veritas aliter haberi nõ poteſt. 10. Limitatur tertiò Regula 2. vt quando veritas aliter haberi nõ poteſt, admittatur ſemper impubes teſtis in criminalibus, Alber. Spec. Iaſ.

Iaſ. Marſ. Maſc. cum 12. alijs, quos citat, & ſequitur Farin. *q.*58. *n.*29. ſubdens *n.* 31. hanc limitationem veriſſimam, & communiter receptam eſſe à DD.; ſublimita, dummodo conſtet aliunde, non ſolum alios teſtes non interfuiſſe, ſecundum Alex. Maſcar. & Farin. cum alijs ab eo citatis *n.* 35.; ſed etiam quod ex facti natura, & habitu, veriſimiliter alij interuenire non potuerint, Alex. Crot. Georg. Plot. Iaſ. Rolan. & Farin. *n.*36.

11. Limitatur quartò Regula 2. vt pubes factus non prohibeatur teſtificari de his, quæ vidit in pupillari ætate *gl. in l.* 3. §. *lege Iulia*, *& ibi* Bar. Alber. Iacobin. de S. Georg. & Florian. qui teſtatur de communi *ff. de teſtibus*, & ſimiliter de communi ſunt teſtes Igne. Calcan. & Clar. §. *fin. q.* 24. *verſ. vidi*, vbi dicit hanc communem omnium, & indubitatam; & Spec. etiam ait *in tit. de teſte* §. 1. *num.* 35. quod ita tenent omnes.

Pubes factus admittitur in antea viſis.

12. Sublimita primò limitationem quartam, dummodo pubes factus deponat de rebus, quas vidit tempore, quo habebat aliquam diſcretionem, & proximus erat pubertati, nō autem ante, Clar. *ibidem* cum Alber. qui dicit hanc eſſe communem omnium ſententiam. Quis autem dicatur proximus pubertati, declarat Menoch. *de arbitr. quæſtionibus l.b.*2. *caſu* 57.

13. Sublimita ſecundò limitationem quartam dummodo pubes ferat teſtimonium de his rebus, quas tempore, quo eas vidit, intelligere poterat aliàs ſecus, Clar. *ibidem*, & Farin. plures inducens *q.* 58. *num.*58. *& ſequentibus*.

14. Sublimita tertiò limitationem quartam, vt ſi impubes adhibeatur in teſtem in teſtamentis, abſolutè non valeat eius teſtimonium, nec etiam poſtquam peruenit ad pubertatem, Farin. *q.*58. *n.*55.

15. Regula 3. ſit. Pubes non prohibetur teſtificari in cauſis ciuilibus, Alber. Florian. Spec. & Corrad. præterquam in ciuilibus arduis, ſecundum Crot. hos refert, & ſequitur Farin. *q.*58. *n.*13. *&* 14.; Sicut prohiberi non debet pubes, vt ſit teſtis in teſtamentis, ſecundum DD. & præcipuè Fabr. *in* §. *teſtes autem Inſtit. de teſtam.*

Pubes an ſit teſtis in ciuilibus. & in teſtamentis.

16. Regula 4. ſit. Pubes maior 20. licet minor 25. annorum, admittitur in cauſis criminalibus in teſtem *l. in teſtimonium ff. de teſtibus*, vbi Imperator in teſte in cauſa criminali requirit ætatem 20. annorum; hanc Regulam ſequuti ſunt Spec. Io. Andr. & Farin. *q.*58. *n.*19. vbi citat ſex alios DD. concordantes, & plures alios remiſſiuè; & reprobat *n.*21. contrarium tenentes, tanquam errantes.

Maior 20. ſed minor 25. annorum in criminalibus admittitur.

17. Ampliatur primo Regula quarta, vt vigore *Conſtitutionum Marchiæ*, *lib.* 4. *cap.*17. in toto ſtatu Eccleſiæ, maior 14. quamuis minor 20. annorum, non repellatur à teſtificando in criminalibus, licet de iure communi talis pubes non admittatur *d. l. in teſtimonium*, vbi Alber. & Floria.; & Gomez teſtatur de communi, & in comprobationē Farin. *quæſt.*58. *num.*10. citat ad ſaturitatem; Nota tamen, quod *dicta l. in teſtimonium*, loquitur, dum teſtis producitur ab Accuſatore;

Quid de minore 20. annorum in ſtatu Eccleſiæ. & vbi Iudex ex officio inquirit.

non

non enim interdicitur Iudici procedenti per inquiſitionem, vt ex officio non poſſit talem puberem examinare, vt not. Alber. Floria. & Iacobin. de S. Georg. *in citata l. in teſtimonium*, Ang. Io. Andr. Maſc. & Farin. qui octo alios citans *n.*37. præterea *n.*39. teſtatur de communi, & veriſſima; quicquid dicant Alex. & Cagn. in contrarium; & ſic etiam de iure communi Iudex ex officio poteſt admittere dictum puberem; quod tamen intelligit Far. *num.*41. citans nouem DD. vt procedat in defectum aliarum probationum aliàs ſecus; Et vt talis minor 20. annorum faciat aliquam præſumptionem, & quale quale inditium ad inquirendum, iuxta declarationem hic ſupra *num.* 7. de impubere pubertati proximo.

Pubes admittitur in defectum probationū.

18. Ampliatur ſecundo Regula, quarta vniuerſaliter, vt vbi aliter veritas haberi non poteſt, de iure communi, omnis pubes admittatur in criminalibus, cum in hoc caſu, etiam impubes admittatur, iuxta probata, & declarata *hic ſup. n.*10.

19. De materia huius q. latius Farin. *quæſt.*58. Et faciunt dicenda *inf. quæſt.* 39. 40. & 41. de teſtibus inhabilibus, & de fide eis preſtanda.

An teſtes inhabiles ad teſtificandum, admittantur, Quæſt. 39.

1. Viſum eſt ſupra de diuerſis oppoſitionibus in ſpecie contra perſonas teſtium, ex quibus eorum prætenditur inhabilitas, nunc, vt prædictæ, & omnes aliæ ſimul complectantur, videndū eſt in genere de oppoſitione inhabilitatis contra eorūdem perſonas; ſcilicet, quod non ſint legitimi teſtes, non integri, non idonei, ſeu non omni exceptione maiores; Et hæc erit oppoſitio quinta generalis, & vltima contra perſonas teſtium, quod ſint inhabiles.

Teſtis inhabilis, quis.

2. Præmitto primo pro declaratione terminorum huius, & aliarū quæſtionum, de teſtibus inhabilibus tractantium; Quod teſtis inhabilis dicitur ille, qui contra ſe habet aliquam legitimam exceptionem, quæ ipſum in totum, vel in partem repellit; Souſa *in Aphoriſ. inquiſ. lib.* 2. *cap.*13. *num.* 3. Sicut econtra teſtis omni exceptione maior dicitur, qui nulla legitima exceptione repelli poteſt, gl. Abb. & Præpoſ. *in cap.* 1. *de conſang. & affin.* Corſet. *in ſuis ſingularibus verbo integer num.* 3. vbi teſtatur de communi, Alex. *conſ.* 18. *num.*6. *lib.* 1. vbi ampliat in exceptione non in totum teſtem repellente, ſed tantum ei de fide diminuente; Et ſubſcribit Maſcar. *lib.* 2. *de prob. concl.* 1019. *num.* 5. vbi teſtatur de communi, *& de probat. in præfat. q.*6. *n.*69. vbi ampliat etiam ad minimam exceptionem, debilē, & penè nullius momenti. Controuerſum autem eſt, an teſtis idoneus ſit omnino idem, quod teſtis omni exceptione maior; & affirmatiua quidem opinio eſt magis recepta à DD. teſte Farin. *quæſt.*62. *num.*2. qui pro hac inducit tredecim DD.; At ipſe cum Blanc. Felyn. Socin. iun. Crot. & Maſcar. ſuſtinet, fundateque probat, quod teſtis omni exceptione maior dicatur magis fide dignus, ſeu fidelior, quam teſtis ſimpliciter idoneus: legitimus verò teſtis,

Quis ſit omni exceptione maior.

Teſtis idoneus, legitimus, ſeu omni exceptione maior an differant.

ſtis, eſt idem, quod omni exceptione maior, ſecundum Pariſ. Monticel. & Farin. *num.*4.*qui num.*5., idem aſſerit de integro teſte.

An teſtis qualitas præſumatur, vel ſit per producẽtem probãda.

3. Præmitto ſecundo, quod dũ à lege, vel ſtatuto expreſsè non requiritur, quod teſtis ſit bonæ conditionis, & famæ, hæc qualitas præſumitur, & per producentem probanda non eſt Farin. *q.*62.*num.* 9. qui de communi teſtatur; Idem dic in via Farin. de teſte idoneo, idoneitas enim præſumitur Far. *n.*15.; Si vero expreſſe à lege, vel ſtatuto hæc qualitas requiratur, probanda vtique erit, *idem num.* 8. quod præſertim procedit, quando talis qualitas expreſsè requiritur per verba geminata, vt ſi lex dicat; Sit teſtis integræ, & probatę opinionis, *idem num.*7. *&* 11. Et multo magis ſi lex dicat, quod teſtis ſit omni exceptione maior, *num.*12. *&* 14. vbi teſtatur de communi; quicquid aliqui contra dixerint: ſed cum non præſumatur, quod teſtis ſit optimæ opinionis, ideo ſiue à lege, iſta qualitas requiratur, ſiue non, per producentem, qui eam prætendit, probanda erit, Maſcar. qui de communi Rolan. & Alciat. de magis communi, & hos ſequitur Farin. *quæſt.*62. *n.*6. & auuerte, quod quando dictę qualitates ſunt probandæ, ſufficit, quod inducti teſtes dicant, Teſtem, de quo agitur eos habere, & ab alijs haberi pro tali, ſecundum Farin. *n.* 16. His prælibatis.

Teſtis inhabilis reijcitur.

4. Regula ſit. Teſtes inhabiles, de iure communi ad teſtificandum non admittuntur, Abb. *in c.*1. *&* 4. *num.* 19. *de iudic.* & latè Monticel. *in ſuo repertor. teſti. in verbo, teſtes, qui eſſe poſſint, per totum*, & eſt communis omnium DD. teſte Farin. *q.* 62. *num.*19. *vbi alios citat.*

In criminalibus teſtis ſit omni exceptione maior.

5. Ampliatur primo Regula; vt, ſaltem in criminalibus, teſtes, non ſolum non debeant eſſe inhabiles, ſed requiratur, vt ſint omni exceptione maiores, ita Bal. Dec. Burſat. qui teſtatur de communi, & Farin. *quæſt.*62. *num.* 21. *&* 22. vbi citat concordantes ad ſaturitatem. Imò quod hæc qualitas requiratur in teſtibus etiam in ciuilibus, eſt communis opinio, vt aiunt Soarez, & Farin. qui plurimos ad hoc citat *n.* 20.; licet idem Farin. *num.* 21. teneat, in ciuilibus ſufficere, quod teſtes ſint idonei, & habiles, & ſi non ſint omni exceptione maiores.

Quid in ciuilibus.

Reprobatorij eſſe debẽt omni exceptione maiores.

6. Ampliatur ſecundo Regula, vt quando agitur de reprobandis teſtibus examinatis, ſemper teſtes reprobatorij debeant eſſe omni exceptione maiores, ſecundum Boer. Gram. Bal. Curt. & Rimin. qui ait, quod quælibet leuiſſima exceptio iſto caſu teſtes repellit; Imò Io: Monach. tenet, talem reprobatiuam probationem debere eſſe in ſuperlatiuo gradu; & ſequitur Virg. Boccac. qui ait hanc ampliationem præſertim procedere, quando ageretur de reprobando teſtes omni exceptione maiores, Vide Farin. qui hos omnes refert, & ſequitur *q.* 62. *num.* 23.; *addens num.* 91. cum Maſcar. qui alios refert, hanc ampliationem procedere, etiã ſi ageretur de innocentia Rei, quę per teſtes reprobatorios, omni exceptione maiores probanda eſt; & hoc ſiue agatur de reprobando perſonas,

nas, ſiue dicta teſtium, Abb. Felyn. & Farin. *n.*25.

Appellari poteſt ab inhabilium admiſſione. 7. Ampliatur tertio Regula; vt ſi Iudex admiſerit inhabiles teſtes, à tali admiſſione pars appellare poſſit, *cap. ex parte verſ. licet autem, ibi, poſt appellationem*, vbi Abb. Felyn. Bal. & reliqui omnes Doctores, *de teſtibus*.

8. Deuenio modo ad limitationes quam plurimas, quibus propoſita Regula in totum ferè deſtruetur.

Si teſtes ſint probatę vitę, licet aliqualiter inhabiles, admittũtur, & exẽplificatur. 9. Limitatur igitur primo Regula; vt teſtes inhabiles (quia e. g. ſunt affectionati in cauſa, vt affines, fratres, domeſtici, &c. vel pauperes; &c. Si ſint perſonę valdæ honeſtæ, & probatæ vitæ, ſuppleatur ex hoc inhabilitas, & admittantur, Aufrer. Dec. Decian. Maſcar. & Farin. *q.* 62. *n.*367.

Inhabiles in notorijs admittũtur. 10. Limitatur ſecundo Regula, vt in notorijs inhabiles admittantur, Carrer. qui alios allegat, & Farin. *quæſt.* 62. *num.* 368.

Inhabilitas pẽ torturã purgatur. 11. Limitatur tertio Regula, vt teſtis inhabilis admittatur, & eius inhabilitas in criminalibus purgetur per torturam, Gram. Cæphal. Bertaz. Felyn. Aym. Dec. Monticel. & Farin. *q.*362. *num.*377.

Species inhabilitatis deducenda. 12. Limitatur quarto Regula, vt teſtes non repellantur per ſolam oppoſitionem in genere, quod ſint inhabiles, niſi etiam ſpecies inhabilitatis deducatur, Bal. Corrad. Riminal. & Farin. *q.*62. *n.*371.

Inhabiles admittuntur in exceptis. nõ tamẽ ad probãda adminicula. 13. Limitatur quinto Regula, vt in criminibus exceptis, vt hæreſis, læſę Maieſtatis, latrocinij, ſimoniæ, &c. inhabiles admittantur, Clar. §. *fin. quæſt.*24. *verſ. ſciendum*, Abb. Rimin. Maſcar. qui alios refert, & Farin. *quæſt.*62. *num.*81. & *ſequenti* qui *num.* 84. teſtatur de communi. Sublimita, vt inhabiles admittantur ad probandum crimina excepta, non autem adminicula, Bar. Bal. cum pluribus alijs citatis à Farin. *q.*56. *n.*72. & *ſeq.* vbi teſtatur de communi.

14. Limitatur ſexto Regula, vt inhabiles admittãtur ad Rei defenſionem, & ad eius innocentiam probandam, Spec. quem ſequitur Clar §. *fin. quæſt.*24. *verſ. item ſcias*, vbi cum Anton. Gom. teſtatur de communi, de qua etiam Soarez, & huic limitationi conſentiunt Maſcar. Monticel. Marſ. & alij relati à Farin. ipſos ſequendo *quæſt.* 62. *num.* 90. Sublimita, vt non procedat limitatio in teſtibus reprobatorijs, qui, vt probaui *hic ſupra num.* 6. debent eſſe omni exceptione maiores; Nec vbi ageretur de partis pęna, ſeu præiudicio, Farin. *num.*93. cum Bal. Fely. Gram. & Saly. Item ad Rei defẽſionem, dummodo non ſint reprobatorij.

15. Limitatur ſeptimo Regula, vt inhabiles cogniti à partibus, & rogati, vt ſint teſtes in inſtrumentis, ſeu in priuata apoca, plenè probent contra rogantes, niſi propter odium ipſorum teſtium à iure repellantur, Farin. qui DD. citat *q.* 62. *num.*110. & *ſeq.* Quid ſi rogentur in contractibus.

16. Limitatur Regula octauo, vt parte citata ad videndum examinari teſtes, præſente, & nihil opponente, teſtes inhabiles admittantur, & probent ex tacito partis conſenſu, Alber. Ang. & Saly. *in l. ſi quis teſtibus, C. de teſtibus* Bal. Bertaz. Farin. qui alios citat *quæſt.*62. *num.* 175. & 181.; Quod multo magis Inhabilis ex tacito, vel expreſſo conſenſu partis admittitur.

procedit interueniente expreſſo partium conſenſu, Campeg. Maiſil. Saly. & Farin. *n.* 177.

17. Sublimitatur primo limitatio 8. vt per non oppoſitionem, non approbentur dicta teſtium, ſed perſonæ, Bar. Cyn. & Saly. *in authen. ſi dicatur C. de teſtibus*; Imò nec perſonæ, ſi pars inhabilitatem earum neſciebat Alber. Saly. Caſtren. & Ang. *in l. ſi quis teſtibus* C. de teſtibus; vel quando inhabilitas conſtat in actis ex confeſſione teſtis inhabilis, Ang. Lanfran. & Farin. *q.62. n.189.*

An per hoc teſtes approbentur.

18. Sublimitatur ſecundo limitatio 8. vt per conſenſum tacitum, vel expreſſum partiū tollatur tantum inhabilitas, quæ partium conſenſu tolli poteſt, vt inimicitiæ, familiaritatis, conſanguinitatis, & ſimilium, quas in partium fauorem lex induxit; ſecus in inhabilitatibus, quæ inductæ ſunt in odium teſtium, vt ſunt exceptiones banni, &c. quæ ita excludunt teſtes, vt admiſſi, etiā parte non opponente, nihil probent, Bal. Maſc. Menoch. & Farin. *quæſt.62. num.186.* vbi citans concordantes, teſtatur de magis communi, quicquid dicat diſcordans Salyc.

Et inhabilitas tollatur.

19. Sublimitatur tertio limitatio 8. vt teſtes inhabiles, parte non opponente, Iudicis officio repelli poſſint, *l. quos prohibet,* vbi Bal. Ang. & communiter DD. *ff. de poſtulan.* & de communi, & veriſſima teſtatur Farin. *quæſt.62. nu.191.* vbi pro ea citat 12. alios DD.; Quod intelligendum eſt procedere in teſtibus inhabilibus eorum culpa, delicto, vel incapacitate, prout ſunt condemnati, infames, minores, fœminæ, viles, & ſimiles, hi enim etiam parte non opponente, poſſunt Iudicis officio repelli; Secus eſt in inhabilibus fauore partis, vt ſunt domeſtici, conſanguinei, inimici, & ſimiles, quos, ſi pars non opponat, nec Iudex ex officio repellit, Fely. Alex. Anton. de Butr. Maſcar. Imol. Rip. & Farin. *q.62. n.192.* vbi alios citat, & teſtatur de communi.

Et an Iudicis officio repellantur.

20. Limitatur Regula nono in cauſis ſummarijs, in quibus inhabiles admittuntur, cum in his teſtium reprobatio non concedatur, Monticel. qui latè de hac materia tractat, *in rubr. Quotuplex teſtium reprobatio admittatur, fol.* 289. *col.* 2. *&* 290. *col. prima*, Felyn. Monticel. Boer. Afflic. Oſaſc. & Farin. *quæſt. 62. num.193.* Niſi aliquando ex iuſta cauſa, Bar. Menoch. & Farin. *num.207.*

In cauſis ſummarijs inhabiles admittūtur.

21. Hinc infertur, quod, cum in iudicio Regulari procedatur ſummariè, iuxta Regularium indulta, vt probaui *ſup. quæſt.* 8. *num.3.* in tali iudicio teſtes inhabiles poſſunt admitti, & à iure reprobati, vt infames, &c. vt notatur in eadē quæſt. 8. *num.13. & q.30. num.* 10. *&* 11.; Et idem dicendum eſt in omni caſu, in quo interuenit diſpenſatio Papalis, qua ſtante omnes teſtes iure poſitiuo inhabiles admitti poſſunt, puta periuri, criminoſi, infames, & ſimiles, ita Franc. Caſon. *in tract. de tormentis cap.* 11. *rub. de non torquen. Cler. num.* 12. vbi teſtatur de communi, & ait, quod ita notant omnes *in cap. teſtimonium de teſtibus*, & Farin. *q.62. n.370.*

Vt apud Regulares, vel ex diſpenſatione Papæ.

22. Hæ ſufficiant limitationes pro termino quæſtionis huius, ne nimis

nimis in longum protrahatur; aliã limitationem non modici momenti reſeruo *pro ſequenti q.*

De alijs caſibus in quibus teſtes inhabiles admittuntur, vel non, Quæſt. 40.

1. LImitatur decimo Regula in præcedenti queſtione propoſita, vt teſtes inhabiles admittãtur in caſibus, in quibus actu, & habitu veritas aliter haberi non poteſt; vt quia factum ſit tale, quod de ſui natura, vel ratione loci, & temporis, veriſimiliter alij teſtes interuenire non potuerint, prout ſunt coniuratio, conſpiratio, hæreſis, &c. Item geſta in Capitulo Canonicorum, in quo non niſi Canonici interuenire ſolent; Vel geſta domi, Anton. de Butr. & Felyn. *in cap. tertio loco de probat.* Maſcar. *lib. 3. concl. 1359. num. 9. de probat.* vbi refert concordantes, & reſtatur ita ſentire omnes DD. & Farin. *q.* 62. *num.* 62. vbi citat Dec. Boſſ. & 24. alios DD.

Inhabiles admittũtur, dum actu, & habitu veritas haberi aliter non poteſt.

2. Ampliatur limitatio 10. vt inhabiles admittantur generaliter, ſiue habitu, ſiue actu veritas aliter haberi non poſſit, ita Clar. §. *fin. q.* 24. *verſ. ſciendum,* Dec. qui de communi, quem refert, ſed non ſequitur Farin. *quæſt. 62. num.* 50. vbi adducit 18. alios concordantes. Item in delictis difficilis probationis, vt eſt furtum, adulterium, ſimonia, tractatus, &c. Maſcar. Monticel. & alij relati à Farin. *num.* 28. qui *num.* 29. teſtatur de communi. Item in factis de nocte, Maſcar. qui alios refert, Rolan. qui teſtatur de communi, & alij relati à Farin. *num.* 33. Sed quia DD. tenentes propoſitam decimam limitationem, & in ea citati, aſſerunt teſtes inhabiles admittendos non eſſe, niſi actu, & habitu veritas aliter haberi nõ poſſit, hæc Ampliatio non videtur ſequenda, nec recedendum ab ipſa limitatione cõmuniori calculo DD. approbata, vt ponderat non recedendum Farin. *num.* 64. vbi reſpondet cuidam rationi Clari oppoſitũ probantis

Vt in delictis difficilis probationis, ſeu patratis de nocte ſolet contingere.

3. Sublimita primo limitationem decimam; Neceſſarium non eſſe, vt teſtes inhabiles admittantur, quod omnino impoſſibile ſit, alios teſtes non interueniſſe, ſed ſufficere, quod, à cõmuniter accidentibus, interuenire nõ potuerint, vt benè declarat Boſſ. *in tit. de indit. num.* 263. & ſequitur. Farin. *quæſt.* 62. *num.* 67. In caſibus verò, in quibus alij potuerunt interuenire, inhabiles examinati, aliqualem tantum probationẽ faciũt, Marſ. Fely. Dec. & alij relati à Maſcar. quos ſequitur Farin. *nu.* 68. ita inter alios expreſsè tenet Boſſ. *tit. de indit. num.* 165. & 177. & in propoſito citat quamplures nominatim, & plures alios remiſsiuè Farin. *num.* 73.; Et ad oppoſitum inducit etiam plures *num.* 74.; Sed horum opinionem nimis duram *num.* 77. appellat; & propterea alteram ipſe ſequitur tãquam veriorem, communiorem, & à qua in conſulendo, & iudicando non credit recedendum.

Habitu non poſſe interueni re, declaratur.

4. Sublimata ſecundo limitationem decimam; Vt quando inhabilitas reſultat in teſte ex pluribus defectibus, talis teſtis nõ admittatur,

Quid dicendum, quãdo teſtis patitur plures defectus.

nec admiſſus probet, etiam in caſu aliàs à iure permiſſo, nedum ad probationem, ſed nec quoad indicium, ſeu præſumptionem, quia prorſus, & omnino repellitur, ita Marſil. Ant. de Butr. Bertaz. cum 10. alijs DD. quos citat, & ſequitur Farin. *quæſt. 62. nu.* 381. inter quos Burſat. teſtatur de communi; Et in ſpecie, quod nec in caſu, in quo aliter veritas, haberi minimè poteſt, aiunt Marſil. Natta, Gabr. & Farin. *quæſt. 62. num.* 80. vbi inducit 6. alios concordantes, inter quos Bertaz. teſtatur de cōmuni, & quod hęc opinio omnium conſenſu recepta eſt. Neque cum tortura Bertaz. hanc eſſe communem aſtruens; tortura enim vnam, non plures inhabilitates tollit. Neque in exceptis, Cæphal. Natta, Maſcar. & Baiar. ad Clar. §. *fin. quæſt.* 24. *verſ. ſciendum*. Neque ſtante ſtatuto admittente teſtes inhabiles, Rimin. & Farin. *n.* 382. vbi aſſerit non ſolum hanc tòtam ſublimitationem communiter receptam, ſed quod neminem legerit eidem contradictorem; Et quod talium teſtium depoſitiones annihilentur, dixerunt, Socin. Barbat. Marſil. & Baiar. ad Clar. *q.* 24. §. *fin. verſ. ſciendum num.* 128.; Et per conſequens, cum id quod non eſt, ſuppleri non poſſit, cum tales depoſitiones ſint prorſus nullæ, non poterunt ab alijs ſuppleri, Baiar. *vbi ſup.* citans Abb. & Rolan.

Quid de cōſuetudine ſeruetur in praxi.

5. Non eſt hic reticendum, ſed valde notandum, inſignes Iuriſperitos, & in praxi criminali egregiè per plurimos annos verſatos, Boſſ. Clar. Ioſephum Ludou. & Baiar. conſtanter aſſeuerare, quicquid ſit de iure, hanc ſecundam ſublimitationem de conſuetudine non ſeruari; Vnde Clar. *in* §. *fin. quæſt.* 21. *verſ. ſcias tamen*, ait; Dictum ſocij criminis, etiam periuri, ſufficere ad aſſumendas informationes, imo etiam ad formandam inquiſitionē, & plerumque etiam ad torturam, ſecundum obſeruatam conſuetudinem; Et conformiter loquens Clar. *in lib.* 5. §. *falſum verſ. ſubornans*, dicit, quod quicquid ſit de iure, conſuetudo obſeruat, quod credatur ſocijs criminis periuris, vt procedatur ad inquiſitionem, vt atteſtatur etiam Boſſ. *in tit. de inquiſit. num.* 46. Et ſubdit *ibidem* Clar. quod practica eſt, quod huiuſmodi teſtes confirment dictum in tortura, deinde procedatur contra nominatos; Quinimo Boſſ. *in tit. de indit. n.* 156. *circa fin.* ait, talibus credi etiam ad torturam, modo aliquod aliud adminiculum concurrat, & ſicut Boſſ. ait, quod ita communiter ſeruatur, ita Clar. dicit, ſe ita multoties vidiſſe obſeruari; Et ſubſcribens Ioſephus Ludou. *in deciſ. lucen.* 15. *n.* 6. aſſerit, ſe pluries ita practicaſſe; Et poſt eum Baiar. *ad Clar. quæſt.* 24. *n.* 26. ait, dicant quicquid velint Rolan. & Bertaz. in contrarium, ita tamen ſeruatur; aſſeuerans, ſe ita practicaſſe, & practicari vidiſſe; Et quod ipſemet per ſpatium 27. annorum continuorum, hanc conſuetudinem, alio tamen concurrente adminiculo, & tortura ſocij criminis, practicauit, & practicari vidit in Statu Eccleſiaſtico, & in Regno Neapolitano; & quod ita quotidie eius Auditores practicabant; aliàs enim omnia ferè delicta, præſer-

tim occulta, impunita remanerent. Et idem Baiar. *ibidem n.*128. vlterius dicit; quod quicquid ſit de iure, veritas eſt, quod conſuetudo ſeruat, vt omnes teſtes cum tortura admittantur, & ſi mille defectus paterentur; & quod aliàs rarò dictum ſocij criminis indicium faceret, quia pauci ſunt ſocij criminis, qui pluribus defectibus non ſint notati, & ſic delicta remanerent impunita; Putat tamen Baiar. quod, cum tales teſtes ſint pluſquam infames, maiori etiam tortura ſint afficiendi ad conualidanda eorum dicta. Et ex his videtur concludendum, quod de iure procedat ſublimitatio; ſed de conſuetudine non ſeruetur.

De eadē conſuetudine.

6. Sublimita primò omnes decem ſimul propoſitas limitationes, vt in quibuſcunq; caſibus, inhabiles non admittantur, nec probent ſine tortura, Gram. Marſ. Maſc. Burſat. qui teſtatur de magis communi, & Farin. *quæſt.* 62. *num.* 379.; Quod intellige, dum inhabilitas prouenit ex defectu famæ, vel ſtatus, Bertaz, Maſc. & Farin. *num.* 380. ſecus ſi proueniret inhabilitas alio reſpectu, tunc enim non eſſet neceſſaria tortura, vt in caſib. à iure expreſſis, inhabiles admittantur, & probent, Boſſ. Carer. Gabr. Plot. & alij, quos citat, & ſequitur Farin. *dicto num.* 380. Sed animaduertè, quod conſuetudo eſt apud nos admittendi, quando opus eſt, teſtes inhabiles ſæculares, vel non ex noſtris, ſine vlla tortura, & noſtros cum tortura, regulariter Religioſa, vt diſciplinæ, vel ſimilis.

Inhabiles nō admittūtur, nec probant ſine tortura, & declaratur.

Quid apud nos.

7. Sublimita ſecundò eaſdem limitationes decem, vt in omni caſu, in quo teſtes inhabiles in criminalibus admittūtur, & admiſſi aliquam faciunt fidem, id intelligatur, ſi deponant ſuper principali facto, & delicto, ſecus ſi ſuper circunſtantijs, & adminiculis, Farin. *quæſt.* 62. *n.* 387. *& quæſt.* 37. *num.* 18. *& ſeq. & num.* 32.

Inhabiles non probant circa ſtantias, & adminicula.

8. De materia huius, & præcedentis quæſtionis latè Farin. *q.* 62. *numeris in eiſdem citatis*; Et Monticel. *in repert. teſti. verb. Teſtes, qui eſſe poſſint.*

Quanta fides præſtanda ſit teſtibus inhabilibus examinatis,
Quæſt. 41.

1. Regula 1. ſit. Teſtes inhabiles contra producentem eos benè probant *cap.* 3. *verſ. ſi quis* 4. *q.* 3. *l. ſi quis teſtibus C. de teſtibus*, vt ibi notant etiam per illum tex. Bar. Bal. Saly. Cyn. Caſtren. Ang. & alij communiter, & de communi teſtatur Maſcar. *de probat. lib.* 3. *concluſ.* 1235. *n.* 1. *& ſeq.* & Farin. ad ſaturitatem concordantes inducens *q.* 62. *n.* 211. ait hanc Regulam ab omnibus nemine diſcrepante, quem viderit, receptam.

Teſtes inhabiles cōtra producētem bene probant.

2. Ampliatur primò Regula 1. vt teſtis vnicus inhabilis plenè probet contra producentem, Aym. Burſat. Cæphal. Menoch. Socin. iun. & plures alij, quos refert, & ſequitur Farin. *q.* 62. *num.* 237. inter quos Gabr. teſtatur de communi, de qua etiam Farin. *n.* 238. & Vaſq. referens pro hac ampliatione Burſat. ſecum tenentem, facit concluſionem, quam dicit clariſſimam, & commu-

Quamuis vnicus pie ne probat

communiter approbatam, quod ſcilicet, Teſtis vnicus à parte, quamuis tantum tacite, approbatus, plenè contra producentem probet. Vide *inf. n.5.*

In criminalibus et inhabiles contra fiſcum pro ducētem bene probant, in eadem,& in diuerſa cauſa, ſi reproducantur, & in cauſa cū diuerſis perſonis.

3. Ampliatur ſecundò Regula 1. vt teſtes inhabiles, etiam in criminalibus, & contra producentem fiſcum benè probent, Burſat. Cæphal. & Farin. cum pluribus ab eo inductis *q.62. num.213.*; In eadem cauſa,& etiam in alia, ſi, contra iam producentem, reproducantur, eſt communis DD. teſte Boer. *deciſ.* 245. *n.*3. & Farin. pluribus concordantibus inductis *num.*216. *&* 217. teſtatur *in fin. numeri* 218. de communi, & veriſſima, quæ aperte probatur *in dicta l. ſi quis teſtibus, ibi in alia cauſa*; quod procedit quamuis cauſa eſſet cum diuerſis perſonis, ſecundum Bal. Saly. Maſc. Alex. & Farin. qui *num.*220. citatis pluribus alijs DD. teſtatur de communi licet contra ſentiant Odofr. & Caſtren.

Quamuis producēs illis examinatis, non vſus fuerit, imo licet producēs non examinauerit; vel ſi productos ab aduerſario vſus fuerit.

4. Ampliatur tertiò Regula 1. vt teſtes inhabiles contra producentem probent, & ſi illis examinatis poſtea producens vſus eiſdem non fuerit, Cyn. *in l. ſi quis teſtibus C. de teſtibus*, vbi Fulgoſ. Odofr. Saly. Caſtren. Ang. & Alber. qui teſtatur, quod hoc communiter in iudicijs approbatur, & de communi eſt etiam teſtis Alex. *conſ.*191. *num.* 4. *lib.* 7.; Imò idem dic quamuis etiam poſt productionem, pœnitens producens teſtes non examinauerit, Bal. Ant. de Butr. Maſcar. Farin. & alij ab eo citati *q.62. num.* 223. Et præterea ſi pars aduerſa producat teſtes, ſi illis tu vſus fueris, non poteris eoſdem contra te reproductos reprobare; Alber. Ang. Cyn. & Saly. *in dicta l. ſi quis teſtibus.*

Teſtis deponēs de credulitate, vel de auditu alieno, an probet cō tra producentem.

5. Ampliatur quartò Regula 1. vt teſtes inhabiles in dicto puta quia deponunt de credulitate, vel de auditu alieno, probent contra producentem, ſi poſt productionem teſtium,& examen didicitum, & publicatum, eorum examen productum fuerit, ſecus ſi non fuerit didicitum,& publicatum, ita diſtinguit, loquendo de teſte de credulitate deponente, Aym. Burſat. Ioſephus Ludouic. & Farin. *q.62. num.* 229. vbi teſtatur de communi, & de teſte de auditu, Tobias Non. Ioſephus Lud. & Farin. *n.*236.; Verum eſt quod materia huius ampliationis eſt controuerſa, de qua latè Farin. *n.*226. *& ſequentibus.*

Producēs teſtes, an poſſit opponere ſuperueniētes exceptiones.

6. Limita primò Regulam 1. vt producens teſtes, non impediatur opponere exceptiones ſuperuenientes poſt productionem, *l. ſi quis teſtibus, vbi* gl. Ang. Bar. Cyn. Caſtren. & alij communiter *C. de teſtibus*; Et hoc intellige de oppoſitionibus contra perſonas teſtium, quia contra eorum dicta, dubio procul, producens ſemper poteſt opponere, iuxta *eundem tex.* & DD. quibus plures concordantes addit Farin. *q.62. n.*241.; Niſi inducens teſtes produceret poſtea etiam teſtium examen didicitum, & publicatum, quia tunc nec contra dicta poſſet excipere, Aym. Burſat. Maran. Menoch. Maſcar, & Far. *n.*243. vbi teſtatur de communi.

Preſertim quas neſciebat.

7. Limitatur ſecundò Regula 1. vt procedat, quando producens ſciebat teſtium inhabilitatem, ſecus ſi igno-

ſi ignorabat, Bal. Caſtren. Cyn. & alij DD. communiter *in l. ſi quis teſtibus C. de teſtibus*; Vbi Saly. *n.* 13. ait, quod iſto caſu ignorantia probatur producentis iuramento, & ſequitur Boer. Campeg. Maſc. & Far. *q.* 62. *n.* 245.

Subornatio à producente opponi poteſt.

8. Limitatur tertiò Regula 1. vt ſemper, etiam à producente poſſit opponi ſubornatio, *l. ſi quis teſtibus C. de teſtibus, vbi gl.* Ang. Cyn. & plures alij, quos refert. & ſequitur Farin. *q.* 62. *n.* 246. ſiue ſubornatio facta ſit præmio, ſiue prece, Alber. & Far. *ibidem*.

Producẽs opponit contra teſtẽ repro ductum à parte, dũ inter eos diuerſa vi get ratio.

9. Limitatur quartò Regula 1. vt contra teſtem à me productum, poſſim inhabilitatem opponere, quando inter me, & aduerſarium ratio viget diuerſa; vt ſi ego produxi fratrem tuum, quem à te reproductum reprobare poſſum, ratione affectionis, quæ non militabat, quãdo eum produxi, vnde non intrat hic Regula *in l. ſi quis teſtib. C. de teſtib. vt ibi* notant Campeg. & Caſtr. & ita, *in c. præſentium de teſtibus*, tenent Abb. Anton. de Butr. & Fely. quibus, alios etiam citans, ſubſcribit Farin. *q.* 62. *n.* 248.

Iudex ex officio poteſt productos repellere.

10. Limitatur quintò Regula 1. vt Iudex ex officio poſſit productos repellere teſtes, Farin. *q.* 62. *n.* 253.

An ſi teſtes producti ab vna parte, ab altera reprobẽtur, ſi ab hac reproducãtur, poſſint ab illa reprobati.

11. Limitatur ſextò Regula 1. vt quando teſtes à me producti, fuerunt ab aduerſario reprobati, ſi per eum reproducantur, poſſim & ego eos reprobare, Ang. Caſtren. & Cyn. in *l. ſi quis teſtibus C. de teſtibus*, Maſc. plures referens concordantes, Campeg. Monticel. & Farin. *q.* 62. *n.* 254. *& ſeq.*; Niſi vſus fuerim teſtibus contra opponẽtem poſt oppoſitionem factam, Maſc. Nell. & Farin. *n.* 257.; Et dummodo oppoſitio non fuerit tantum generalis, ſed ſpecialis, vt quod teſtes ſint criminoſi, affines, inimici, quæ operatur, vt eos impugnare producens poſſit, Farin. *n.* 258. *vbi* cum Boer. teſtatur de communi; Et dummodo oppoſitio fuerit contra perſonas, ſi enim fuerit tantum contra dicta, teſtes probant contra producentem, Fely. Maſcar. & Farin. *n.* 259. qui *n.* 260. aliàs limitationes huius ſublimitationis affert remiſſiuè.

Teſtium numerus an ſuppleat inhabilitatẽ in ciuili. & in criminali.

12. Regula 2. ſit. Teſtium numerus, non quidem dictorum, ſed perſonarum inhabilitatem ſupplet, Maſcar. Monticel. Ruyn. & Farin. *q.* 62. *n.* 319.; Ita vt in cauſis ciuilibus, eis fides præſtetur, Alex. Bertaz. Iaſ. Maſc. & Farin. *n.* 309. vbi allatis 15. DD. alijs, teſtatur de communi; Non tamen in ciuilibus grauibus, & arduis, quæ criminalibus æquiparantur, Corrad. Fely. Iaſ. Marſ. Gram. Monticel. & Farin. *n.* 313.; Et multo minus in criminalibus, Carrer. Corrad. Gram. Iaſ. Gabr. Marſil. Ruyn. & Farin. *num.* 111. Quod intellige ad condemnandum, nam quoad torquendum teſtium numerus in criminalibus ſupplet inhabilitatem, Bertaz. Burſat. Carrer. Gramm. Nat. & Farin. *n.* 142.; Et hoc quando inhabilitas diminuit tantum fidem teſtibus, ſecus ſi in totum eos repelleret, quod enim non eſt, ſuppleri non poteſt, *l. ſi manente ff. de precar.* & per hanc rationem, ità tenent Aym. Gabr. Gram. & Monticel. cum pluribus alijs,

alijs, quos refert, & ſequitur Farin. *q.62. n.317.*

Quotus eſſe debeat teſtiū numerus ſupplens.

13. Teſtium autem numerus, vt ſuppleat inhabilitatem, quotus eſſe debeat, ſecundum veriorem opinionem, arbitrio Iudicis eſt remittendum; & ad ritè arbitrandum, Iudex benè, & prudenter inhabilitatis qualitatem cōſiderabit, Aret. Fely. Gabr. & alij, quos ſequitur Farin. *q.62. n.327.*; Non deſunt tamen aliqui à Gabr. relati, qui dicunt, quod ad hoc vt inhabiles plenè probent, non debent eſſe minoris numeri, quàm quatuor; Et alij aſſerunt, ſufficere vt ſint tres, & hi ſunt Alciat, Bertaz. Fely. & Socin. quos refert Farin. *n.325. & 326.*

Vnius inhabilitas ſuppletur ex magna habilitate alterius.

14. Regula 3. ſit. Inhabilitas vnius teſtis examinati, ſuppletur ex magna fide, & habilitate alterius, Bertaz. Dec. Gabr. Marſil. Tiraq. & Farin. qui cum Gabr. teſtatur de communi *q.62. num.330.* vbi citat concordantes ad ſaturitatem; Et hanc regulam communiter tradūt DD. omnes, *per illum tex. in l. ſi quis ex argentarijs ff. de eden.*

Item ex adminiculis, coniecturis, &c.

15. Ampliatur primò Regula 3. vt inhabilitas teſtis ſuppleatur etiam ex adminiculis, coniecturis, præſumptionibus, & veriſimilitudinibus, Alex. Ang. Corrad. Maſc. Marſil. Dec. Bertaz. et Farin. *q.62. num.335.* vbi citatis duodecim alijs DD. concordantibus, teſtatur de Communi; et præſertim Virgilius Boccacc. relatis alijs, facit concluſionem generalem, quod adminicula ſupplent defectum probationis, et ait ità à Rot. Rom. ſæpè ſeruatum fuiſſe: Et hinc eſt, quod teſtis inhabilis benè probat contra diffamatum, ſecundum Corrad. Gabr. qui plures refert, et Farin. *q.62. n.339.*; Intellige hanc ampliationem, dummodo inhabilitas non ſit talis, quæ in totum repellat, hæc enim non poteſt ſuppleri, Riminal. et Farin. *n.340.* iuxta dicenda hic proximè *n.19.*

Plene ſuppletur à conteſtibus legitimis.

16. Ampliatur ſecundò Regula 3. vt teſtis inhabilitas ità ſuppleri poſſit, vt plena probatio reſultet, dummodo ex depoſitionibus plurium aliorum conteſtium fide dignorum, ſupplementum fiat, vt tenet Gabr. et plures alij DD. ab eo relati, nec non Far. *q.62. n.331.* vbi ait, et meritò, hoc indubitatum eſſe cum etiam ſine illo inhabili prædicti conteſtes plenè probent.

An ex fide vnius magna fide digni plene ſuppleatur alterius inhabilitas.

17. An verò teſtis vnius inhabilitas, ex fide vnius tantùm alterius, ità ſuppleatur, vt ex depoſitione vnius inhabilis, et alterius magna fide digni, plena probatio reſultet, apud DD. controuerſum eſt. Partem negantem tenent Portel. *in dub. Regul. ver. teſtis n.10.* Pegna, Souſa, et Diana *par.4. tract.8. reſol. 129.* quia, aiunt, ex dignitate vnius teſtis, non reparatur alterius defectus, et antea idem ſenſerunt Alex. Corrad. et Riminal. quos refert, ſed non ſequitur Farin. *q.62. n.331.* At affirmatiuam tenuit Pitign. citans Bal. et alios DD. *in l. ſi quis ex argentarijs §. 1. ff. de eden.* et ſuſtinent Ang. Caſtr. Felyn. Gabr. et Farin. *n.331.*

Opinio Authoris.

18. In hac controuerſia ita concluderem, quod dum vnus teſtis eſt nimis inhabilis, præſertim inhabilitate totaliter repellente, cum hæc ex magna fide conteſtis ſuppleri

pleri non poſſit, vt dicetur *infra n.* 19. opinio negatiua ſequenda eſt; Sicut etiam, dum alter teſtis, qui deberet ſupplere inhabilitatem, licèt non repellentem, alterius teſtis, eſſet tantùm idoneus fidei ordinariæ, non autem præſtantiſſimæ, ad tradenda *infra num.* 20. Si verò duæ conditiones ſimul concurrerent, prima, quia teſtis non integer, non eſſet nimis inhabilis, eo quòd tantum eſſet pauper, vel vilis, ſed alias grauiores exceptiones non pateretur, cum hæc inhabilitas de facili ſuppleri poſſit, concurrente pariter ſecundâ conditione, quòd alter teſtis, qui debet ſupplere, ſit maximæ fidei, vt ſi eſſet nobilis, religioſæ, & probatiſſimæ vitæ, cum huius dictum, quamuis ſecundum magis communem, vt ſingulare non plenè probet, nihilominùs, adeo excedat ſemiplenam, vt vndecim DD. à Farin. relati *q.*63. *num.*5. ſuſtineant, quod imò plenè probet, videtur, quòd illud parum, quòd inhabili deeſt, plenè ſuppleatur cum eo, quòd digniſſimus ſupra ſemiplenam habet, tolerabiliſq; ſit affirmatiua opinio, habita tamen etiam in hoc caſu ſeria reflexione ſuper doctrina infra tradendâ *n.*21. Vide *ſup. q.*36. *n.*17.

Totalis inhabilitas nō poteſt ſuppleri.

19. Limitatur primò Regula 3. vt teſtis inhabilitas in totum repellens, non ſuppleatur ex magna fide conteſtis, Ang. Bal. Maſcar. Marſil. Tiraq. & Farin. *q.*62. *n.*341. *& ſeq.* vbi 12. alijs concordantibus DD. inductis, de communi teſtatur.

Supplens ſit præſtātiſſimus.

20. Limitatur ſecundò Regula 3. vt non ſufficiat teſtem ſupplentem eſſe ordinariæ fidei, ſed debere eſſe omni exceptione maiorem, & præſtantiſſimæ fidei, Alex. Corn. Gabr. Monticel. & alij, quos refert, & ſequitur Farin. *q.*62. *n.*344.

Quid in criminalibus.

21. Limitatur tertiò Regula 3. vt illa non procedat in criminalibus, quo ad condemnandum, ſed quo ad torquendum Gabr. qui concordantes refert *lib.* 1. *de teſtib. concl.*5. *n.*10. & Far. *q.*62. *n.*345. & in ſimili *n.*311. *& ſeq.* Quid dicendum ſit in cauſa Criminali Ciuiliter intentata, vide Gabr. *ibidem num.*11. Quid verò ſentiendum ſit in cauſa ciuili ardua, agit Riminal. *conſ.*128. *poſt n.*23. *lib.* 2.

Depoſitio teſtium inhabiliū ad quid valeat.

22. Regula 4. ſit. Teſtes inhabiles examinati, quamuis non probent, faciunt tamen inditium, Bertaz. Fely. Maſcar. Marſil. & Farin. qui ſex alios citat *q.* 62. *n.* 261. *& ſeq.*; Et præſumptionem, *gl. in c.* 1. *de teſtibus in* 6. vbi Franc. Gemin. qui citat Innoc. & Io. Andr. & poſt hos Farin. *n.*264. inducens Alfrer. Maſcar. & Rimin. *& n.*266. teſtatur de communi, à qua ait non recedendum; licet Riminal. ſibi contrarius Ang. Monticel. & Æmil. teneant, tales teſtes nullum inditium facere.

Diſtinguitur inter inhabilitatem totalem, vel non totalem.

23. Ampliatur Regula 4. vt dū teſtis totaliter à lege repellitur, ſi examinetur, faciat eius dictum inditium ad inquirendum ſpecialiter ſuper delicto Clar. §. *fin. q.* 24. *verſ. vidi etiam*, Boſſ. *tit. de inquiſit. n.*56. *in fi. & n.*57. Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *q.*88. *n.*12. licet Brunor. Carrer. Diaz, & Marſ. ſuſtineant talem teſtem inditium nullum facere, & ab his non diſcordat Farin. *q.*62. *num.* 287. *& ſequ.*; Si verò inhabilitas

non totaliter repelleret, ſed de fide minueret, tale inditium ſufficeret etiam ad torturam, ſecundum Bal. Brunor. & Felyn. dummodo plures ſint tales teſtes, Brunor. & Farin. *n.* 271. & 272. Ita reſoluendum cenſeo in hac controuerſa materia, de qua Farin. locis ſup. citatis.

24. Limita primò Regulam 4. vt qui propter eorum inhabilitatem examinari non debuiſſent, ſi examinentur nunquam probent ad condemnandum, Bal. Fely. & Far. qui *q.62. n.*284. alios citans teſtatur de communi, quam contradictorem dicit nō habere; Imò addit *n.*286. cum Marſ. Aret. Fely. & aliјs ab eo citatis, quod ſi pars oppoſuerit contra tales teſtes, nullum prorſus indicium faciunt.

Si examinentur nō examinandi, an probent.

25. Limita ſecundò Regulam 4. in teſtibus, qui propter reuerentiam Reorum examinari non debuiſſent, vt Reorum filij, ſerui &c. hi enim ſi examinentur non faciūt inditium, Farin. *q.62. n.*289. vbi citat iura, Bartolum, & alios DD.; Idem dic de domeſticis, familiaribus, & ſimilibus, qui non faciunt inditium, niſi eſſent perſonæ valde honeſtæ, Abb. Bal. & Farin. *n.*294. vbi alios citat.

26. De materia huius q. latè Farin. *q.62. numeris hic ſupra relatis*, Bar. Bal. & alij DD. *in l. ſi quis teſtibus C. de teſtibus*.

An exceptio inhabilitatis teſtium impediat examen, vel reponenda ſit in fine litis; Et quo tempore inhabilitas ſit conſideranda, Quæſt.42.

1. Regula 1. ſit. Exceptio inhabilitatis contra teſtes oppoſita, regulariter examen non impedit, ſed in fine litis reſeruatur, Bal. *in Auth. ſi dicatur C. de teſtibus n.*2. vbi rationem affert, cum Bal. ſentiunt *ibidem* Bar. Caſtren. & Salyc. nec non gl. *in c. ex parte de teſtibus*, vbi Abb. Imol. Fely. & alij communiter, ſubſcribit Farin. concordantes inducens *q.62. n.*350. & *ſeq.*; Quicquid contra ſentiant Ioānes Vinc. & Hoſti. quorum rationibus reſpondet, *vbi ſup.* Bal. & eorum opinio, vt notat Farin. *n.*350. communiter reprobatur à præcitatis hic ſupra DD. Itaq; iuxta propoſitam Regulam; Dum opponitur inhabilitas, ſi legitima ſit exceptio, à Iudice admittenda eſt abſolutè; in dubio verò cum clauſula; Si, & in quantum, &c. ſecundum communem de qua teſtantur Corrad. & Farin. *num.* 352.; Et Iudex examen proſequetur, diſputationem exceptionis reſeruando in finem litis, vt aiunt præcitati DD.; Quod tunc præſertim ſeruandum eſt, cum malitioſè, & calumnioſè opponitur *c. licet de probat.* & not. Abb. Corrad. Socin. & Farin. *q.62. num.*355.

Exceptio inhabilitatis contra teſtes in fine litis reſeruatur regulariter.

2. Limitatur primò Regula 1. quando cum exceptione, iuris præſumptio concurreret, vt ſi opponeretur, Teſtem eſſe ſeruum; & ipſe teſtis fateretur, ſe iam ſeruum fuiſſe, ſed modo eſſe manumiſſum, ius enim præſumit talem adhuc eſſe ſeruum, vnde hæc exceptio impediret examen, Farin. alios inducens *q.62. n.*357.

Niſi cum exceptione præſūptio iuris concurreret.

3. Limitatur ſecundò Regula 1. in exceptione inimicitiæ capitalis, quæ impedit examen, & in primis

Vel eſſet exceptio inimicitię capitalis, de qua in primis eſt vidĕdum.

mis de illius veritate eſt videndum, *Auth. ſi teſtis verſ. ſi verò dicatur C. de teſtibus*, vbi Bar. Bal. & alij, Gram. & Viu. qui teſtantur de communi, & Farin. concordantes referens *q.* 62. *n.*357.

Vel dum incontinĕti offertur probatio exceptionis;

4. Limitatur tertiò Regula 1. vt procedat, quando exceptio altiorem requirit indaginem, tunc enim in fine litis reſeruanda eſt, ſecus ſi incontinenti offeratur probatio hoc enim caſu impediretur examen, Bar. Bal. & alij DD. communiter in Auth. ſi teſtis, verſ. ſi verò dicatur C. de teſtibus gl. Fely. Innoc. cum alijs DD. *in c. ex parte de teſtibus*.

Sed remittitur Iudicis arbitrio.

5. Sed nota, quod ſecundũ Bar. vbi ſup. Io. And. in dicto c. ex parte vbi Abb. qui teſtatur de communi, quos ſequitur Imo & Ant. de Butr. & hos Farin. *q.*62. *n.*364. vbi citat Maſcar. Menoch. & alios, remittitur arbitrio Iudicis reſeruare, vel non reſeruare tales exceptiones in finem litis. Circumſtantias autem, à quibus moueri poteſt Iudex ad reſeruandum, vel non huiuſmodi exceptiones in finem litis, reperies apud præcitatos Abb. Io. Andr. & Ant. de Butr.

Vel dum ageretur de dãno irreparabili, vel de excõmunicatione.

6. Limitatur quartò Regula 1. in teſte examinando cum tortura, nam cum hæc inferat præiudicium irreparabile, exceptio cõtra alium teſtem oppoſita, impedit examen Alex. Corrad. Caſtren. Socin. & Farin. *q.*62. *n.*360. Idem dic de oppoſitione excommunicationis, propter periculum communicationis, Io. Andr. Anchar. Abb. Imol. & Ant. de Butr. *in c. ex parte de teſtib.* & Far. qui alios ſeptem citat DD. *n.*361.

7. Limitatur quintò Regula 1. quando opponitur crimen publicũ, & manifeſtum, talis enim exceptio non reponitur in fine litis, & impedit examen *c. ex parte de teſtibus*, vbi Abb. Anchar. Ant. de Butr. Bal. Fely. Imol. Ioannes Andr. & Innoc. nec non Farin. qui alios concordantes inducit *q.*62. *n.*362.

Seu cum delictum manifeſtũ opponitur.

8. Limitatur ſextò Regula 1. Quando periculum eſt, quod teſtes reprobatorij non reperiantur in fine litis, puta, quia ſint ſenes, infirmi, vel abſuturi, tunc enim exceptio contra teſtes oppoſita, non reſeruatur in fine litis, ſed examen impedit, Anton. de Butr. Ioannes And. Anchar. Imol. & Abb. *in dicto c. ex parte*, cum alijs, quos refert, & ſequitur Farin. *n.*363.

Siue quando eſſet periculũ in mora.

9. Regula 2. ſit. Inhabilitas teſtium attendenda eſt in duobus tẽporibus, ſcilicet depoſitionis, & iuramenti, vtroq; enim tempore deberent habiles eſſe, Abb. Anton. de Butr. & alij *in c. teſtimonium de teſtibus*, Bar. Imol. Salyc. & alij *in l. prima C. de teſtamen.* Aret. Maſc. Monticel. & Farin. qui alios concordantes inducit *q.*62. *n.*307.

Inhabilitas teſtis attẽditur in tempore depoſitionis, & iuramenti vnde tria inferũtur.

10. Hinc primò infertur, quod ſi inhabilitas teſtium poſt depoſitionem ſuperueniat, probent, & fidem faciant teſtes, Campeg. Crot. Maſc. Monticel. & Farin. *q* 52. *num.* 304. Sicut econtra inhabilitas tempore depoſitionis tollit fidem teſti, etiam ſi poſt depoſitionem efficiatur habilis, ita ex allegatis per Monticel. tenet Farin. *n.*305.

11. Infertur ſecundo, quod inhabilitas ante deſpoſitionem, & iuramentum, fidem non tollit, ſi tem-

pore iuramenti, & depoſitionis, teſtis factus fuit habilis, Farin. *dicto num.305*.

12. Infertur tertio, quod excipiens de inhabilitate teſtium, debet in ſpecie probare eam tempore depoſitionis, vel iuramenti aliàs probatio non releuaret, Bar. *in l.1.* per illum text. *C. de teſtam.* vbi Ang. Corn. Iaſ. Maſcar. & tenuit Farin. *quæſt.62. n.308.*

Quid ſi teſtes ad ſolemnitatem actus requirũtur.

13. Limitatur Regula 2. vt procedat, quando teſtes ad probationem actus requiruntur, tunc enim habilitas, vel inhabilitas teſtium attenditur tempore iuramenti, & depoſitionis; Secus quando teſtes ad ſolemnitatem, & ſubſtantiam actus à iure requiruntur, in hoc enim caſu habilitas, vel inhabilitas debet attendi tempore actus, nec refert teſtes habiles eſſe tẽpore iuramenti, & depoſitionis, ſi tempore actus inhabiles fuerunt, Bal. *in l. prima C. de teſtam. vbi* Caſtren. Corn. Saly. & Iaſ. qui teſtatur de communi, de qua etiam Aret. Plot. Tobias, Noni. & Farin. *quæſt. 62. num. 299.* Non tamen deſunt contrarium tenentes, quos refert, ſed non ſequitur Farin. *n.300.*

14. Sublimita limitationem, vt procedat, dum inhabilitas ſuperuenit ſine culpa teſtis, qui in propoſito caſu idoneus eſſet, ſi tempore actus habilis erat, Aret. Bar. Bal. Iaſ. & Saly. quos cum alijs refert, & ſequitur Farin. *quæſt.62. num.301.*; Secus ſi teſtis inhabilis ſua culpa effectus ſit, quia tunc in caſu limitationis, inhabilitas tempore iuramenti, vel depoſitionis, tollit ei fidem, & ſi tempore actus fuiſſet habilis, Bar. Bal. Corn. Iaſ. & alij *in l. 1. C. de teſtam.*

15. De materia huius quæſtionis Latius Bal. & Farin. *locis ſupra relatis*.

DE OPPOSITIONIBVS CONTRA DICTA TESTIVM,

Titulus Secundus.

1 Vidimus in præcedenti Titulo oppoſitiones, quæ contra teſtiũ pſonas obijci poſſunt; In præſenti agendum eſt Titulo, iuxta ſupra propoſitum ordinẽ, de oppoſitionibus contra teſtium dicta; Inter quas, cum non minus præcipuæ, quam frequentes ſint, quod teſtis ſit vnicus, vel ſingularis, de his in proximis duabus quæſtionibus, agam.

* * *

An, & quantum probet teſtis Vnicus, Quæſt. 43.

Quis vnicus ſit teſtis.

2. Teſtis vnicus illi dicitur, qui teſtem comitem non habet; & cum in omnium ore ſit; Dictum vnius, dictum nullius; Regula formari poteſt, vt ſequitur.

Teſtis vnicus nō probat plenè, ſed ſemiplenè.

3. Regula ſit. Teſtis vnicus non probat, *c. licet il primo de teſtibus, & l. iuriſiurandi C. eodem*, Burſat. *conſ.* 116. *num.* 14. *lib.* 1. vbi teſtatur de communi, & Farin. *quæſt.* 63. *num.* 1. vbi poſt inductionem 28. DD. concordantium, ait; Regulam hanc non modo communiter receptam, ſed apud omnes indubitatam eſſe; Quæ præſertim militat in criminalibus, vt animaduertit Dec. *conſ.* 92. *num.* 27. *lib.* 2. & Farin. *num.* 7. At intellige Regulam, vt teſtis vnicus non probet, nempè plenè; præſumptionem enim proculdubio facit, *c. fin. de iureiur. & l. Theopompus ff. de dote præleg.* & notat Farin. *num.* 50. vbi citat DD. concordantes; Et dum eſt omni exceptione maior ſemiplenè probat, Lanfran. *de teſtibus num.* 28. vbi teſtatur de communi, de qua etiam Corrad. *in pract.* §. 2. *de offic. Prætor. num.* 1. *fol.* 112. & eſt *gloſ. in l. admonendi ff. de iureiur.* quam communiter approbatam dixit Afflic. *de iure Prothom.* §. 4. *num.* 9.

Tam de iure Ciuili, quam Canonico, & Diuino.

4. Ampliatur primo Regula, vt procedat non ſolum de iure Ciuili, & Canonico, ſed etiam Diuino, *c. fin.* 35. *q.* 6. Dec. *conſ.* 92. *n.* 23. *& ſeq. lib.* 2. vbi teſtatur de communi, & veriſſima opinione.

Etiam apud Regulares & in fauorem piæ cauſæ.

5. Ampliatur ſecundo Regula, vt nec Iudex, qui poteſt iudicare ſola facti veritate inſpecta, prout eſt Iudex Regularium, poſſit dare plenam fidem vnico teſti; Alex. Burſat. Corn. Gabr. Ioſephus Ludou. Rimin. & Farin. *quæſt.* 63. *n.* 13. Neque in fauorem piæ cauſæ, Cæphal. Dec. Rimin. & Farin. *num.* 14.

De ponēs de facto proprio, quantum probet vnicus.

6. Ampliatur tertio Regula, vt teſtis vnicus de facto proprio deponens, non probet, nempe plenè, Alex. Boſſ. Cæphal. Couar. Cyn. Decian. Iaſ. Menoch. Boer. qui teſtatur de communi, de qua etiam Ioſeph. Ludou. & Corr. qui plures refert, Gabr. Villal. & Emanuel Soarez, & tandem hanc magis communiter receptam ait Farin. *quæſt.* 63. *n.* 208. vbi alios concordantes DD. adducit. Et hæc Ampliatio præſertim procedit in criminalibus in quibus plures ex citatis DD. loquuntur, inter quos benè hoc tractant, Cæphal. & Ioſephus Ludou.; Et tunc minus probaret talis teſtis, quando ageretur de eius intereſſe, commodo, vel damno euitando, Menoch. qui ait, quod ab hoc dicto nemo diſſentit, Farin. plurimos citans, & teſtans de communi *n.* 211. Et multo minus, quando huiuſmodi teſtis non eſſet omni exceptione maior; talis enim non ſolum non probaret plenè, at nec pluſquam ſemiplene; ſed tantum ſemiplenè, Caſtren. Corrad. Dec. Iaſ. & melius Menoch. Tiraq. & Farin. *q.* 63. *num.* 215.; Et dato quod talis teſtis eſſet infamis, neque ſemiplenè probaret, niſi cum tortura, Crot. Hercul. & Farin. *n.* 216.; Imo ſi pateretur teſtis plures defectus, nec ſecundum Farin. *num.* 217. ſemiplenè cum tortura probaret; ſubdens *num.* 218. cum Cæphal. quod ſi teſtis

ſtis deponens de facto proprio, ſe faceret non modo infamem, ſed etiam ſocium criminis, nihil prorſus probaret; & rationē huius reddens ait; quia aliās ſemper ſocius criminis probaret, ſemper enim deponit de facto proprio; quod eſt abſurdum; Vnde concluſit Cæphal. *conſ*.741. *num.* 14. *lib.* 5. quod teſti de facto proprio deponenti nō creditur, quando illud factum tendit in ſui ipſius infamiam, & vituperium; puta ſi teſtis dicat, ſe falſum, aut adulterium commiſiſſe; Ita hanc controuerſam materiam Farin. reſoluit vbi ſupra, poſtquam *n.* 213. *& ſequen.* opiniones vtriuſque partis controuertentiū retulit.

Vnicus de facto proprio deponēs cōcurrentibus adminiculis q̄tum probet.

7. Limitatur primo, Ampliatio 3. vt teſtis vnicus de facto proprio deponēs plenè probet, præſumptionibus, & adminiculis cum tali teſte concurrentibus, Bar. Caſtren. Maſc. Menoch. & plures alij relati à Farin. *quæſt.* 63. *num.* 221. inter quos Cęphal. & Beninten. dicunt, quod ita communiter ſentiunt omnes DD.; An autem adminicula pertingant ad ſupplendam plenam fidem huius teſtis, arbitrio Iudicis remittitur, Hercul. Ioſephus Ludou. Menoch. Tiraq. & Far. *n.* 222.

De facto proprio ſolus deponens pluſquam ſemiplene probat.

8. Limitatur ſecundo, Ampliatio 3. vt, licet teſtis vnicus de facto proprio deponens nō plenè probet, ſaltem ex eius dicto reſultet pluſquam ſemiplena probatio, Abb. Aym. Boſſ. Menoch. Cęphal. qui de communi teſtatur, Beninten. qui ait, quod omnes in hoc conueniunt, Farin. ad ſaturitatem citans concordantes *q.* 63. *n.* 224.

9. Limitatur tertio, Ampliatio 3. vbi non agitur de alicuius præiudicio, tunc enim teſtis vnicus, de facto proprio deponens, plenè probat, Caſtren. Dec. Decian. Marſil. & Farin. *q.* 63. *num.* 225. Vbi etiam ait cum Ioſepho Ludou. quod idem eſt dicendum, quando de modico agitur præiudicio.

Imò plenè, dum non agitur de præiudicio tertij.

10. Limitatur quarto, Ampliatio 3. vt in ſubſidium, & vbi veritas aliter haberi non poteſt, teſtis vnicus, de facto proprio deponens benè probet, Mōticel. Anton. de Butr. & Farin. *quæſt.* 63. *num.* 226. Sed nota dictum eſſe, benè, talem teſtem probare, non tamen crederē, quod plenè, teſti enim vnico, & deponenti, vt perſona priuata, etiam ex officio, plenè probare, tribuendum non videtur, per tradita hic *ſupra num.* 3.

Quid vbi veritas haberi aliter non poteſt.

11. Limitatur quinto, Ampliatio 3. in officiali deponente, id quod ad ſuum officium pertinet, talis. n. licet vnicus plenè probat, Menoch. qui alios refert, & ponit exemplum in Notario, & Nuntio, Gabr. Ioſephus Ludou. & Farin. *quæſt.* 63. *n.* 227.; Sed hoc intellige in leuibus, ſecus in grauibus, Rimin. & Farin. *num.* 228.; Et minus creditur, vbi de eiuſdem officialis agitur intereſſe, Rimin. Ioſephus Ludou. & Farin. *num.* 229.

Quid in deponente de ſpectantibus ad ſuum officium.

12. Ampliatur quarto Regula in omni teſte, quantūmuis digno, aut in dignitate poſito, qui ſi vnicus ſit, plenè non probat, Abb. *in cap. cum à nobis num.* 1. *de teſtibus*, Ioſephus Ludou. *in ſuis commun. opin. concluſ.* 70. vbi teſtatur de magis communi, & Farin. *quæſt.* 63. *num.* 4. vbi octo inducit DD. concordantes;

Vnicus licet in dignitate conſtitutus plene non probat.

tes; Qui licet *num.* 5. vndecim diſcordantes citet DD. dũ teſtis vnicus eſſet perſona notabilis, religioſæ, & probatiſſimæ vitæ; His tamen non obſtantibus *num.* 6. concludit, quod ipſe in iudicando ab hac Ampliatione, veriori, æquiori, & tutiori, nunquam diſcederet; præſertim, quando de graui tertij præiuditio ageretur; Subdens cõtrariam opinionem procedere tunc poſſe, cum de nullo, vel de modico ageretur præiudicio.

13. Subampliatur primo Ampliatio 4. vt verificetur etiam in Epiſcopo, cuius dictum ſaltem de conſuetudine, plenam non inducit probationem, Abb. Campeg. Decian. Iaſ. Monticel. & Farin. *quæſt.* 63. *num.* 15. An verò literis Epiſcopi plenè credatur, vide gl. & latè DD. *in cap. poſt ceſſionem de probat.*

Vt Epiſcopus.

14. Subampliatur ſecundo Ampliatio 4. vt Cardinalis teſtimoniũ, aſſerentis id, quod ſuam non concernit iuriſdictionem, dum tendit ad alterius præiuditium, non plenè probet, *gl. in cap. ſicut, vbi* Abb. *de ſentent. excomm.* Aret. *in c. cum à nobis de teſtibus* Felyn. *in cap. quod ſuper his de fide inſtrum. & ibi* Anton. de Butr. Barba. Card. Dec. Iaſ. Maſc. & plures alij, quos citat, & ſequitur Farin. *q.* 63. *n.* 66.

Item Cardinalis.

15. Sed nota, quod quamuis in caſu huius ſecundæ Subampliationis non credatur plenè Cardinali, plus tamen ei creditur, quam alteri teſti; & duobus Cardinalibus plus creditur, quam pluribus alijs Ant. de Butr. Gabr. Maſcar. & Far. *q.* 63. *n.* 73. Quantum autem credatur Cardinali aſſerenti, ſe Legatum Papæ, vel Delegatum in aliqua cauſa, vel aſſerenti aliquid nomine Papæ, & in his, quæ legationis naturam traſcendunt, & præſertim, dum Papæ ſunt reſeruata, Vide Farin. *q.* 63. *num.* 55. *cum alijs per totum caput ſecundum.*

16. Aſſertioni verò, & teſtimonio Papæ, & Principis ſuperiorem non recognoſcentis; Item Principis recognoſcentis ſuperiorem, quantum credatur, latè Farin. *quæſt.* 63. *n.* 79. *& per totum. cap. tertium.*

Papæ, & Principi quantum credatur.

17. Ampliatur quinto Regula, vt nec à ſtatuto, nec à conſtitutione, nec à conſuetudine, nec à Principe ſupremo fieri poſſit, vt vnico teſti plena adhibeatur fides, Crot. Rom. Gabr. qui cõcordantes refert, Tiraq. qui late ampliationem comprobat, Decian. Maſcar. Montic. & Farin. qui plures alios cumulat, *q.* 63. *n.* 8. & in ſequentibus ait, quod licet plures DD. contra ſentiant, tamen in iudicando à propoſita ampliatione veriſſima, & magis communi non eſt recedendum.

Nec ſtatutum, nec Princeps poſſunt facere, vt vnicus plenè probet.

18. Limitatur primo Ampliatio 5. vt non procedat, quando non agitur de præiuditio tertij, præſertim ſi vnicus teſtis ſit perſona grauis, vel in dignitate conſtitutus, Abb. Fely. Gabr. Rom. Socin. Tiraquel. qui idem cenſet in leuibus, & & modici momenti, & præiudicij, Farin. *quæſt.* 63. *num.* 11. ſubſcribit.

Limitatur dum de præiudicio tertij non agitur.

19 Limitatur ſecundo Ampliatio 5. vt licet Princeps hoc non poſſit facere generaliter, & in omnibus caſibus, poſſit tamen in aliquibus, & ex certa cauſa, quia, & ſi Princeps non poſſit in totum tollere ius

Item in aliquo caſu authoritate Principis, vnico plenè creditur.

re ius Diuinum, poteſt tamen in certis caſibus illud limitare, *c. licet de ferijs*, cum alijs in propoſito relatis per Crot. & ita limitant hanc Regulã Iaſ. Tiraq. qui exemplificat in caſu neceſſitatis, vel euidentis vtilitatis, Corrad. Madalen. qui benè comprobat, & loquitur in Principe, ſtatuto, & conſuetudine, & Farin. *q.63. num.12.*

De conſenſu partium in perſona, & dicto, in certo negotio, vnicus plenè probat.

20. Limitatur modo propoſita Regula primo, vt de conſenſu partium poſſit fieri, vt vnico teſti plene credatur, cum de conſenſu poſſit etiam fieri, vt dicto alterius partis ſtetur, vt probat Farin. *q.63. num. 21.* iuribus, ratione, & Doctorum authoritate, inter quos Alex. teſtatur de communi; & hanc limitationem tenent Anton. de Butr. Boſſ. Crot. qui cum Ang. ampliat etiam in vnico infami, Felyn. Iaſ. Maſcar. Moncad. qui contrarijs reſpondet, & de cõmuni teſtãtur Couar. Diaz, Ducn. & Viu. deque magis communi Ioſephus Ludou. & Farin. *num. 18.* qui relatis, *num.19.* Bar. cum ſex alijs DD. contrarium ſentientibus, concludit *num. 20.* quod in iudicando ab hac recedere limitatione abſurdum eſſet, quæ verior, & communior eſt; Quam intellige de conſenſu in perſona, & dicto, aliàs enim vnicus teſtis non plenè probaret, Bal. Iaſ. Fely. & Farin. *num.22.* vbi alios citat; Et quod conſenſus ſit, nedum in certa perſona, ſed etiam in certo negotio, aliàs non plenè vnico creditur teſti, ne fraudibus præbeatur occaſio, Alciat. Aret. Iaſ & Soc. *in l.1. §.fi.ff.de verb. oblig.* Ang. cum alijs, quos citat, & ſequitur Farin. *num.23.* Et his ſtantibus, an adhuc probatio in cõtrarium admittatur, arbitrio Iudicis videtur remittendum, cum Couar. *variar. reſol. lib.2. c.13. num.2.*

In extraiudicialibus, & vbi non agitur de piudicio. plene vnico creditur

21. Limitatur ſecundo Regula in extraiudicialibus, & vbi non agitur de alicuius præiudicio, vt ſi agatur, an Clericus poſſit celebrare; vel etiam de rebus modici præiudicij, in quibus vnicus plenè probat, Farin. cum citatis ab eo *quæſt.63. n. 26. 28. & 30.* Et idem dicendum eſt de probatione confeſſionis Sacramentalis, & abſolutionis ab excommunicatione *num. 37.* cum Campeg. Corrad. Gabr. & Marſil.

Quid in actu, in quo non poſſunt eſſe plures teſtes.

22. Limitatur tertio Regula, quãdo eſſemus in probatione actus, in quo impoſſibile, vel ſaltem difficile eſſet habere plures teſtes ſecundum Farin. *quæſt.63 num.38. per tex. in l. 1. §. fin. ff. de verb. oblig.* citans concordantes Bertaz. Gabr. Maſc. & Marſil.; quod intellige, vt hic ſupra notaui *num.10.* à multo magis.

Item in Officiali in leuib., vel ad probandam cauſam ignorantiæ.

23. Limitatur quarto Regula, vt Officiali vnico in leuibus dicenti, ſe denunciaſſe, vel citaſſe credatur, Farin. cum alijs *quæſt. 63. num.40.*; Sicut etiam creditur teſti vnico in probatione veriſimilis cauſæ ignorantiæ, *num.49.* cum alijs.

An vnico credatur plene ad defenſam Rei.

24. Limitatur quinto Regula, vt teſti vnico plenè credatur ad defenſionem Rei, & ad probandam eius innocentiam, dummodo talis probatio non ſit contraria probationi Fiſci, vel Accuſatoris; Vt ſi probatum ſit per plures teſtes, Meuium occidiſſe Titium, & ipſe probet per vnicum teſtem, quod occidit, ſed ad defenſionem, ſeu quod vulneratus ab ipſo non obijt ex vulnere

nere, ſed ex malo regimine; In hoc caſu Reus non poterit condemnari, ſed tantum torqueri, ita declarat Boſſ. & ſubſcribit Farin. citans concordantes *num.* 42. & 43. De hac limitatione vide Guaz. *defenſ.* 29, *cap.* 3. *num.* 12.

Vnicus plenè probat in caſibus, remiſſiuè. 25. Limitatur ſexto Regula, vt teſtis vnicus plenè in pluribus alijs caſibus, probet, de quibus Anton. de Butr. *in cap. veniens il primo num.* 8. *de teſtibus*, vbi ex Spec. ponit caſus 30. quibus Campeg. *de teſtibus Regula* 197. alios addit. Quid in teſte vnico etiam inhabili, & de credulitate contra producentem. Vide *hic ſupra quæſt.*41. *num.*2. *vſque ad num.* 5.

26. De materia huius q. latè Spec. *in tit. de teſte* §. *reſtat*, & Latius Farin. *q.*63.

An, & quantum probent teſtes ſingulares, Quæſt.44.

1 PRo explicatione, & dilucidatione huius teſtiũ ſingularium, non minus vtilis, quam obſcuræ, inuolutæ, & admodum controuerſæ materię, quędam præmittenda ſunt.

Quis ſit Teſtis ſingularis. 2. Præmitto igitur primo; quod teſtis ſingularis illę propriè dicitur, qui in ſua depoſitione conteſtẽ non habet, ſecundum Maſcar. Papien. Pegn. & Farin. *quæſt.* 64. *num.* 28.; Non dixi, Teſtem, ſed Conteſtem, non habet; vt indicarem differentiam inter teſtem ſingularem, & teſtem vnicum; Vnicus enim teſtis, cum nunquam numeri principium excedat, vnitatem ſcilicet, neque unquam ad dualitatem aſcendat, non ſolum conteſtem, ſed nec teſtem comitem habere poteſt, alias, contra ſuum nomen vnicus diceretur; Singularis verò teſtis non excludit mille comites teſtes, dummodo non ſint conteſtes; Semper namque teſtes ſingulares dicendi ſunt, dum non ſunt conteſtes, vt declarant proximè citati DD.

Quotuplex ſingularitas ſit. 3. Præmitto ſecundò, Iuxta receptiorem opinionem, de qua teſtatur Ioſephus Ludou. & Farin. *q.* 64. *num.*4. quod tripliciter teſtis dicitur ſingularis, ſeu quod triplex eſt ſingularitatis ſpecies; Adminiculatiua, ſeu Cumulatiua, Diuerſificatiua, & Obſtatiua.

Adminiculatiua. 4. Adminiculatiuè teſtes ſingulares dicuntur, dum nulla inter eos eſt repugnantia, ſed per diuerſa media, ad eundem finem tendunt.; Vt ſi vnus deponat de viſu, alter de auditu; vnus de facto, alter de fama; vnus de numeratione, alter de confeſſione; vnus de vna confeſſione, alter de alia, Pegn. & Farin. *q.* 64. *n.*6.

Diuerſificatiua. 5. Diuerſificatiuè teſtes ſingulares nuncupantur, quando deponentes de diuerſis actibus, inducunt diuerſitatem in rei ſubſtantia; vt ſi vnus deponeret de alapa inflicta in vno loco, & tempore, alius de alapa alia in alio tempore, & loco, Pegn. & Farin. *q.*64. *n.*7.

Obſtatiua. 6. Obſtatiuè teſtes ſingulares ſunt, dum inter eorum dicta repugnantia, ſeu contrarietas eſt; vt ſi de eodem actu, vnus dicat factum fuiſſe in vno loco, alius in alio, Pegn. Farin. *q.*64. *n.*5. vbi citans concordantes, teſtatur de communi.

7. Præmitto tertio Teſtes non

S dici

dici ſingulares ex eo, quod ſeipſos in conteſtes non allegēt, dummodo in depoſitione concordent, Catellia. Cotta *in ſuis memoral. in verb. teſtes ſingulares in fi.* citans Alex. Corn. Felyn. & Ruy. & ſubſcribit Farin. *q.* 64. *n.* 29. ex Gabr.; Et ampliat idem Gabr. etiam quod vnus teſtis dicat, quod nullus alius erat præſens, vel quod non recordetur de præſentia aliorum.

Concordantes in depoſitione nō ſingulares, ſed conteſtes sūt, licet vnus non alleget alterum.

8. Præmitto quarto, quod ſingularitas in teſtium dictis inducitur ex quolibet de decem prædicamentis, ſecundum Bal. *in l. de quibus, ff. de legib.* Ex prædicamento ſubſtantiæ; vt ſi vnus dicat de vna re, alter de alia; vnus de Titio, alter de Meuio, Bal. *ibidem*; Qualitatis; vt ſi vnus dicat furtum manifeſtum, alter non manifeſtum, Farin. *q* 64. *n.* 15. Quantitatis; vt ſi vnus dicat de quinque, alius de decem, Archid. *in c. nihilominus* 3. *q.* 9. Relationis; vt ſi vnus dicat in negotio, ſe geſſiſſe Titium, vt patrem, alter, vt filiumfamilias, Bal. *vbi ſup.*; Agere; vt ſi vnus dicat quod egit; alter quod voluit agere, Bal. *ibidem*; Pati; quando vnus dicit, Titium occiſum fuiſſe enſe, alter baculo, Bal. *ibidem*; Habere; quando vnus dicit quod Meuius poſſidebat, vt dominus, alter, vt vſusfructuarius; Vbi; vt ſi vnus dicat, intra domū, alius, extrà domum, Bal. *ibidem*; Quando; dum vnus dicit per multum tēpus, alter per modicum ſtetit, Aret. *conſ.* 71. *num.* 2.; Situs; vt ſi vnus dicat ſurſum, alter deorſum; dextrorſum, vel ſiniſtrorſum, Farin. *q.* 64. *n.* 21. & ad ſupradicta redigi poſſunt reliqua, ex quibus ſingularitas in teſtibus induci poſſet. His prælibatis,

Singularitas in teſtium dictis inducitur ex quolibet de decem prædicamentis.

9. Regula prima ſit. Teſtes ſingulares non probant, *c. licet cauſam de probat. & ibi* gl. Anton. de Butr. Dec. & Bero.; & cum his concordant *in c. licet ex quadam, de teſtibus*, Hoſtien. Aret. & Fely. & eſt communis opin. vt aſſerunt Petrus Ant. à Petra, Antonius Gom. & Michael Craſſ. quos cum pluribus concordantibus refert, & ſequitur Farin. *q.* 64. *n.* 33. Hæc Regula vera vtique eſt in ciuilibus, Farin. *n.* 57. ſed multo magis in criminalibus, in quibus, ſingularitatem fidem tollere teſtibus, dixerunt Abb. Dec. Igneus, Pariſ. Gomez, qui teſtatur de communi, & Farin. *dicto q.* 57.; Adde his Clar. §. *fin. q.* 53. *verſ. dixi etiam*, *vbi* ex Marſil. ait, quod ita tenent omnes ſcribentes. Intellige tamen Regulam, vt teſtes ſingulares nō probent, nempè, plenè, & ad condemnandum pœna ordinaria; An verò probent ſemiplenè, ad torturam, pluſquam ſemiplenè, & ad condemnandum extraordinariè, patebit ex dicendis *infra in hac q.*

Teſtes ſingulares non probant plenè.

10. Ampliatur primò Regula 1. vt non ſolum non probent teſtes, qui ſunt ſingulares, ſed etiam qui poſſunt eſſe ſingulares, Alex. Bar. Bal. Corr. Viu. cum octo alijs DD. relatis à Farin. *q.* 64. *n.* 61. *vbi* ait, quod non ſolum hæc Ampliatio communiter eſt recepta, ſed quod non habeat contradictorem, quem viderit.

Quid de teſtibus qui poſſunt eſſe ſinguläres.

11. Sed contra hanc Ampliationem facit, quod in dubio teſtes non præſumuntur ſingulares, ſed conte-

conteſtes, Alex. Boſſ. Caſtren. Caccialup. & Maſcar. cum decem alijs DD. quos refert, & ſequitur Farin. *q.*64. *n.*317. vbi teſtatur de communi, & ita tenuit Rota Rom. *diuerſ. deciſ.* 191. *n.*4. *par.*1.; Cùm ergo teſtes in dubio poſſint eſſe ſingulares, & tamen in hac ſecunda communi opinione præſumantur conteſtes, igitur teſtes, qui poſſunt eſſe ſingulares plenè probant, contra propoſitam Ampliationem; Corroboratur hæc obiectio; Quia ad hoc vt teſtes non dicantur ſingulares omnis interpretatio faciẽda eſt, dummodo abſq; aliqua verborum ſuppletione fiat, Bal. Lanfr. & Farin. *num.*322. qui contra Petram hoc veriſſimum exiſtimat; Ergo, &c.

12. Pro concordia diſtingue; Aut enim ſumus in caſu, in quo dubium eſt, an teſtes deponant de diuerſis actibus, & propterea poſſint eſſe ſingulares, & quia actuum pluralitas non præſumitur, *c. cum Ioannes, de fide inſtrum.* Bal. *in l. neq; natales n.*3. *C. de probat.* teſtes non præſumuntur ſingulares, ſed conteſtes, ita Gabr. Cæph. Montic. & Far. *q.*64. *n.*319. & ita procedit ſecunda opinio contraria Ampliationi; Aut verò ſumus in caſu in quo dubium eſt, an teſtes deponant de diuerſo loco, & tempore, & quia pluralitas temporum, & annorum, more fluentis aquæ currentium, præſumenda eſt, niſi expreſsè conſtet, quod teſtes deponant de eodem tempore, teſtes non conteſtes, ſed ſingulares præſumuntur & in hoc caſu procedit Ampliatio 1. vt declarant Gabr. Cæph. Montic. & Farin. *dicto n.*

Vel ratione actuũ diuerſorũ

Vel diuerſorum locorum, & temporũ.

319.; Quam nihilominus Ampliationem limitant Crot. Petra, Montic. Ruyn. & Farin. *n.*321. vt diuerſitas in loco, & tempore, nec præſumatur, ad teſtes reddendos in dubio ſingulares, niſi quando locus, & tempus ſunt de ſubſtantia actus, ſuper quo teſtes deponũt, aliàs ſecus.

13. Ampliatur ſecundò Regula 1. vt nec in fauorem piæ cauſæ probent teſtes ſingulares Farin. *q.*64. *n.*63. citans Pariſ. & Gabr.; & hoc extendit idem Gabr. vt nec in cauſa matrimoniali teſtes ſingulares probent.

Nec in fauorẽ piæ cauſæ ſingulares probant.

14. Ampliatur tertiò Regula 1. vt nec credatur teſtibus ſingularibus in cauſa de bono, & æquo decidenda, & ſecundum ius gentium (prout ſunt cauſę Regularium, iuxta tradita *hic ſup. quæſt.*4. *n.*3.) ita Curt. iun. Rimin. & Farin. *q.* 64. *n.* 62.; Intellige tamen, vt notabitur infra in hac *q. n.*39. *&* 40.

Neq; in cauſis Regularium.

15. Ampliatur quartò Regula 1. vt teſtes ſingulares, quorum vnus deponit de vno miraculo, alter de alio, minimè dicantur probare miracula, Maſcar. *de probat. lib.*2. *concl.*1060. vbi plures concordantes inducit, Alex. Archid. Fely. Innoc. & Farin. *q.*64. *n.*65. plurimos etiam referens, & teſtificans de communi; licet ſecundum Fely. probent famam ſuper miraculis. An probent contra producentem, Vide *hic infra n.*44.

Nec probant miracula.

16. Regula ſecunda ſit. Teſtes ſingulares ſingularitate admiuiculatiua, ſeu (vt alij vocant, cumulatiua) probant; Et hæc Regula, eſt velut limitatio præcedentis Regulæ primæ, nempe, vt non ſit vera in

Singulares adminiculatiuè bene probant, & quantum.

S 2 teſti-

teſtibus ſingularibus adminiculatiuè; & eam tenuerunt Bal. & Dec. *in c. licet cauſam de probat*, Iaſ. Rip. & Franc. Curt. *in l. admonendi ff. de iureiur.* & de communi teſtificantur multi apud Farin. *q.64. n.*112. Qui tamen DD. intelligendi ſunt, vt benè, non plenè teſtes probent ſingulares, ſed ſolum ſemiplenè, & aliquando pluſquam ſemiplenè, ſecundum quod animus Iudicis mouetur plus, vel minus ad præſumendum, ſeu indubitanter credendum, ita alijs relatis declarat Caccial. *in dicta l. admonendi num.* 92. Corrad. Monticel. Rolan. Gabr. qui teſtatur de communi, & Farin. *num.* 113.

17. Ampliatur primò Regula 2. ſeu potius declaratur, vt quando vnus teſtis deponeret de veritate facti, alter de confeſſione Rei, iſti teſtes, licet diuerſi, & ſingulares, coniungantur, & probent, quia vnus alteri non aduerſatur, ſed adminiculatur, Alex. Bal. Fely. Maſc. Monticel. Rimin. Viu. cum pluribus alijs apud Farin. *q.64. n.*114.; inter quos Franc. Curt. *in trac. de teſtibus concl.*46. *n.*92. ait, quod in nulla materia mundi, teſtes dicuntur ſingulares, vbi concluſiuè vnus idem dicit, quod alter; Et hæc Ampliatio tūc magis procederet, nempe, vt teſtes coniungantur, & probent, dum vnus teſtis deponit de veritate facti, & alij plurimi ſingulares de confeſſione Rei, & de fama, Aym. Cæpol. Maſcar. & Farin. qui hos referens, non diſſentit, *n.* 118.; licet non deſint permulti DD. contra hanc Ampliationem tenentes, quos referens Farin. *num.* 115. expreſsè ait *n.*116. per hoc recedendum non eſſe ab hac Ampliatione, quam in ſe veriſſimam eſse dicit.

Vt cum vnus de veritate facti, alter deponit de cōfeſſione.

18. Et extēdit *n.*119. eā procedere etiam in criminalibus, citans Calcan.; Subdens cum Menoch. & ſecundum magis receptam opinionem, quod in cauſis criminalibus, in quibus agitur de pœna pecuniaria, duæ ſemiplenæ coniunguntur, ſecus ſi ageretur de pęna ſanguinis.

Quid in criminalibus.

19. Bona eſt doctrina huius Ampliationis, ſeu declarationis, quę vlterius declaranda eſt; Vt ſi vnus teſtis legitimus deponeret de veritate facti, & alter de confeſſione, vnirentur quidem iſti teſtes, ſed ex eorum dictis non reſultaret plena probatio ad condemnandum ſufficiens, Caccial. *in l. admonendi n.* 86. *&* 92. *ff. de iureiur.* Gabr. qui plures refert, Soarez, qui de communi, & Farin. *q.64. n.*126. qui *n.* 123. vltra prędictos citat alios concordantes, nempe Bertaz. Maſcar. Paris. & Aym. qui pariter de communi; Sed iuxta tradita hic ſup. *n.* 16. reſultaret ſemiplena ſecundum Alex. Aym. Petram, & Bal. Vel etiam pluſquam ſemiplena, vt notant Aym. Caccial. Gabr. qui concordantes inducit, Socin. & Farin. *num.* 128. *&* 129.; At ſi cum teſte deponente de veritate facti, duo alij conteſtarentur confeſſionem extraiudicialem, ex his duabus ſemiplenis, plena reſultaret probatio, Aym. Menoch. qui concordantes refert, Gabr. qui teſtatur de communi, & Viu. qui ait hanc canonicam, & veriſſimam eſſe opinionem, quos ſequitur Farin. *n.* 125.; Imò

Declaratur.

125.; Imò ſi cum teſte deponente de veritate facti, alter tantum deponeret de confeſſione extraiudiciali, facta tamen parte præſente, plena eſſet probatio, Aym. Franc. Curt. Gabr. Maſcar. Rip. qui teſtatur de canonica, & veriſsima opinione, quibus ſubſcribit Far. n. 121.

Deponẽtes de cõfeſſionib. diuerſis loco, & tempore factis.

20. Quid vero ſit dicendum de teſtibus deponentibus de confeſſionibus diuerſis loco, & tempore factis, præſente, vel abſente parte, Vide Farin. q. 64. n. 131. & ſequentibus; qui n. 145. cum Boſſ. Marſil. Pariſ. & alijs, tenet, quod in criminalibus, teſtes deponentes de diuerſis confeſſionibus Rei ſuper delicto, diuerſis loco, & tempore factis, non faciant inditium, cum tales depoſitiones non coniungantur.

Singulares hi teſtes an probent plenè quid, in genere.

21. Ampliatur ſecundò Regula 2. vt teſtes ſingulares probent plenè quid in genere, Farin. ad ſaturitatem citans q. 64. n. 150. & 153. vbi teſtatur de magis communi (licet alij relati n. 151. contrarium dixerint) Intellige Ampliationem, dum non agitur de probatione certi actus, certo loco, & tempore facti, ſed articulatur genus ideſt adulterium in genere, Far. n. 154. & ſpecies actuũ, non quidẽ adulterij, ſed ex quibus infertur genus, nẽpè adulterium, ſuper quibus teſtes deponunt, plenè probentur per conteſtes, aliàs ſecus, Iaſ. & Farin. n. 155. Abb. Fely. & Maſcar. cum alijs lib. 1. concl. 65. n. 2.; Et dummodo non ſimus in criminalibus, in quibus tales ſingulares teſtes non ſufficerent ad torquendum, & multo minus ad puniendum, Farin. n. 156. qui n. 157. citat Clar. Foller. Pegn. & Bertaz. qui alijs relatis teſtatur de veriori, & magis communi, Simanc. Petra, & Far. num. 229. & 231.

22. Sed dum e. g. ageretur de probando inhoneſtam vitam alicuius mulieris, vel diffamationem in genere, quod quis ſit adulter, aut quid ſimile; In his caſibus, teſtes ſingulares optimè probarent, dum deponerent de diuerſis actibus inhoneſtis dictæ mulieris, ſeu de diuerſis adulterijs illius, qui prætenditur adulter, Abb. Maſc. Montic. & quam plures alij, quos ſequitur Farin. q. 64. n. 223. inter quos teſtantur de communi Alex. Petra, & Bertaz. qui alios refert; Intellige, vt dicti teſtes ſingulares probent e. g. adulterium in genere, non autem certum adulterium, Bertaz, & ſex alij DD. quos citat, & ſequitur Far. n. 225. qui n. 227. ait, ita intelligendos eſſe omnes DD. qui dicunt ſimpliciter teſtes ſingulares adulterium probare.

23. Quod dictũ eſt in hac Ampliatione verum eſt etiam in omni caſu, in quo agitur de probando mores, & qualitates alicuius perſonæ, ſecundum Bal. Corrad. Petram, Riminal. & Far. q. 64. n. 224.; Nec non dum tractatur, de probando, quod quis ſit vſurarius, vt ſecundum magis communem, citatis alijs ad ſaturitatem, in hoc controuerſo puncto, determinat Farin. n. 195. vſq; 200.; Qui ventilat, num. 201. vſq. 215. maiorem controuerſiam de probando in genere hæreſim, & eam reſoluit diſtinguendo n. 216. vſq. 219. ad quem lectorem remitto, breuitati incumbens, cum

Controuerſus eſt hic punctus.

De hæreſi remiſſiue.

hæc

hæc materia, non ad iudicium Regulare, ſed ad ſanctum Inquiſitionis officium ſpectet.

Totum an plene probetur per ſingulares deponentes de partib.

24. Ampliatur tertiò Regula 2. vt teſtes ſingulares adminiculatiuè plenè probent totum, dum deponunt ſuper diuerſis partibus, ex quibus infertur totum, Abb. *in c. licet ex quadam, de teſtibus*, vbi Fely. & Aret. qui teſtatur de communi, Farin. *q.64.n.160.* qui *n.161.* cũ Aret. limitat dummodo expreſsè ſit capitulatum de partibus; & partes ſingulæ ſint per conteſtes probatæ, Aret. Bal. & Farin. *n.162.*; Et ſimus non in diuiduis, ſed in indiuiduis, Corrad. Fely. & Far. *n.163.*

Quid in deponẽtibus de actib. poſſeſſorijs, diuerſis loco, & tẽpore factis; Vel in probatione iuriſdictionis, ſeu cõſuetudinis.

25. Ampliatur quartò Regula 2. vt teſtes ſingulares adminiculatiuè coniungantur, & plenè probent poſſeſſionem, deponentes de pluribus actibus poſſeſſorijs, factis diuerſis loco, & tempore, Imol. qui alios citat, Ang. & Socin. & de magis communi teſtatur Corrad. Viu. & Farin. *q.64.n.164.* vbi plurimos citat, & in ſequentibus limitat; Et idem dicendum eſt in probatione iuriſdictionis, de qua vide Farin. *d n.182.*; De probatione vero conſuetudinis eſt controuerſia, de qua Farin. controuerſiam concilians *d n.190.*

Quid in crimine læſæ Maieſtatis; cõſpirationis, tractatus, & rebellionis.

26. Ampliatur quintò Regula 2. vt per teſtes ſingulares adminiculatiuè plenè probetur crimen læſæ Maieſtatis, Maſcar. Marſ. Foller. Farin. cum pluribus alijs ab eo citatis *q.64. n.220.* Quod intellige, quando tale crimen fuit commiſſum per plures actus, & tractatus, tũc enim teſtes ſingulares, quorum vnus deponit de vno actu, alter de alio, ſibi adminiculantur, & plenè probant, & ſi de loco, & tempore diſcordent; Secus ſi ageretur de probando dictum crimen ex vnico, & ſpecifico actu; tunc enim ſingularitas eſſet obſtatiua, & fidem illis tolleret, Foller. Petra, Oſaſc. & Far. *n.222.* Extende hanc Ampliationem ſic declaratam ad conſpirationem, tractatum, & rebellionem, cum Anchar. Crot. Gig. Maſcar. & Farin. *num. 221.* vbi hanc totam Ampliationem dicit communiter à DD. eſſe receptam.

Vnus deponẽs de maiori, alter de minori, an concordẽtur.

27. Ampliatur ſextò Regula 2. Vt teſtes ſingulares adminiculatiuè, deponentes, vnus de minori ſumma, quantitate, aut numero, alter de maiori, regulariter probent, & concordentur in minori, Alex. Bal. Imol. Viu. qui alijs relatis teſtatur de communi; Et pluribus hanc Ampliationem comprobans Petra, teſtatur de magis communi, & recepta opinione, de qua etiam Far. relatis multis concordantibus *q. 64. num. 233.*; Quamuis multi ab eodem relati *num. 234.* contra ſentiant.

28. Limita hanc ſextam Ampliationem, vt procedat, quando teſtes deponerent ſuper his, quæ ſolo iudicio, & diſcurſu intellectus percipiuntur, vt ſi ageretur de extimandis damnis, de pretio, & valore rei, ſecus ſi de his, quæ ſenſu corporeo percipiuntur; talis enim variatio implicaret contradictionem, & teſtibus tolleret fidem, Io. Anan. Petra, & Farin. *q.64. n.242.*; Item dum conſtat, quod teſtes loquuntur de eodem actu, ſecus, ſi de diuerſo, Far. alios citans *n.244. & ſeq.*; Et

quando

quando diſcordia eſt modica,ſecus, ſi magna, Alciat. Vrſil. & Farin. *n.* 252.;Item quando teſtes deponunt per verbum circa, ſecus ſi clare de aliquo certo, Alex. Bal. Imol. Io. And.relati à Maſcar. *concluſ.*1213. *n.*65.*de probat.lib.*3.; Et tunc tanto minus concordarentur, et probarent, quando vt ſup. diſcordantes, deponerent per dictionem taxatiuam, Petra, Vrſil. et Far.*n.*249.

Quid in famæ probatione. 29. Ampliatur ſeptimò Regula 2. vt teſtes ſingulares adminiculatiuè, bonam, et etiam malam famam plenè probent,Gabr. qui plures alios refert, Io. de Amic.Petra, Rimin.et plurimi quos refert,et ſequitur Farin. *q.*64.*n.*253. *&* 254. vbi teſtatur de communi licet aliqui alij contra ſentiant: Vnde ſi vnus teſtis nominet aliquos famæ authores, alter alios,vnus dicat audiſſe in platea, alter in burgo, vnus tali die, alter alia die, etc. plenè probant ſecundum Farin. *q.* 47. *n.* 265. dummodo ſint conteſtes in ſpecie famæ, vel infamiæ, de qua agitur aliàs ſecus, Bal. Æmil. Maſc. et Far. *q.*47.*n.*305.

Quid in probatione furoris ex diuerſis actibus. 30. Ampliatur octauò, Regula 2.vt teſtes ſingulares adminiculatiuè, deponentes de diuerſis actibus furoris, diuerſis loco, et tempore factis, plenè probent, quod quis ſit furioſus in genere, Io. And. Alex. Boer. Fely. Maran. Ruyn. et Maſcar. *de probat.lib.*2. *concl.*827.*num.* 8.*vſq; ad* 11. et Farin. *q.*64.*n.*259. *& ſeq.*

Vel quod quis ſit ſacerdos, viſus diuerſis in locis celebrare,&c. 31. Ampliatur nonò Regula 2. vt per teſtes ſingulares adminiculatiuè,plenè probetur,quod quis ſit ſacerdos, dum vnus deponit vidiſſe eum celebrantem vno die, alter alio die, vnus, quod audiuit epiſtolam, alter Euangelium, Far. citans alios *q.*64. *n.*281. *& ſeq.*

Vel iunctis etiã alijs adminiculis. 32. Ampliatur decimò Regula 2. vt teſtes ſingulares adminiculatiuè plenè probent, iunctis alijs adminiculis,Alex. Aym. Petra, et alij relati à Farin. *q.*64. *n.*302.qui *num.* 303. ait, hoc non procedere in criminalibus ad condemnandum, ſaltem pœna ordinaria.

Quid in teſt. nobilib. probis, & in veriſimilibus. 33. Ampliatur vndecimò Regula 2. vt teſtibus ſingularibus adminiculatiuè nobilibus, probatæ vitæ,et veriſimilia deponentibus poſſit Iudex plenam fidem adhibere, Caſtren. Marſil. qui, hoc ponit pro ſingulari quotidiano,et practicabili, Tiraq. Corrad.Gabr. Monticel. Rimin. cum decem alijs DD. relatis à Farin.*q.*64.*n.*304.; Qui tamen citans ad oppoſitum Crot.et Bero. ait *n.*305. horum opinionem, fortè veriorem; Subdens *n.*306. quod ſi voluerimus hanc Ampliationem ſuſtinere, limitanda erit, vt in duobus tantum caſibus procedat; Primus, quando agitur de probando, quid in genere; ſecundus, cum non agitur de alicuius præiudicio, ita cum Bero. arctat, ſed videtur nimium, hanc Ampliationem, quam ipſe dicto *n.* 304. *in fi.* fatetur communiter receptam à DD.

Ex iuſta cauſa Iudex præſtat vel non, plenam fidẽ teſtib.&c. 34. Ampliatur duodecimo Regula 2. vt teſtibus adminiculatiuè ſingularibus, poſſit Iudex plenam fidem præſtare, ſi ex iuſta cauſa, eius arbitrio iudicanda, ita ciuiſum fuerit, Aym. Couar. Corrad. Marſ. Menoch. et Farin. *q.*64.*num.* 310. vbi ſex alios concordantes inducit,

ducit,& teſtatur de communi; ſicut econtra, ex iuxta cauſa, poteſt non adhibere fidē teſtibus ſingularibus, in caſibus, in quibus de iure eſſet adhibenda, Gabr.Marſ. Menoch.& Farin. *num.*311. Sed dictam iuſtam cauſam in ſententia Iudex exprimere debet, ne in ſindicatu teneatur, neue eius ſententia in appellatione reuocetur, Curt. Lāberteng. Menochius, Pariſ.Socin. & Farin. *num.*313.

Plenè probant, vbi de modico præiudicio agitur.

35. Ampliatur tertiodecimo Regula 2. vt plenè probēt teſtes adminiculatiuè ſingulares, vbi de modico agitur pręiudicio, Aym. Corrad. Gabr. Montic. Petra, & Farin. *q.* 64. *num.*.298.

Quid in ijs, quæ ſunt difficilis probationis.

36. Ampliatur. quartodecimo Regula 2. (& hic referam ad literā Far.verba *q.*64.*n.*297.& ſunt hæc.) In ijs, quæ ſunt difficilis probationis: ſi credendum eſt Bertaz. *conſ.* 273. *num.*5. *& ſeq.* nec diſſentire videtur Io. Bapt. Ferret. *conſ.* 168. *num.*11. vbi ait, quod teſtes ſingulares probant in cauſis, in quibus pręſunta probatio habetur pro plena; Vide tamen in propoſito Paulum Granu. *theore.*23.*num.*15.*lib.*1. vbi ait, quod teſtes ſingulares in iſto caſu faciunt indicium; vſque huc Far. Quantum probent contra producentem, vide infra *hic n.*44.

Singulares plures diuerſificatiue tātum probant quātū vnus, nisi, &c.

37. Regula 4. ſit. Teſtes plures ſingulares, ſingularitate diuerſificatiua tantum probant, quantum vnus, Albertin.Caccialup.Ioſephus Ludou.& Farin. *quæſt.* 64. *num.* 42. & conſequēter ſemiplenè probant, Caccialup. qui teſtatur de communi, Albertin.(qui declarat, dūmodo inter huiuſmodi teſtes adſit vnus, qui ſit omni exceptione maior) Bal. Calcan.Corn.Oſaſc. Specul. & Far. *q.* 64. *num.* 45. *&* 47. & dummodo inter eos non ſit tanta diuerſitas, vt contradictionis imaginem in ſe habeat, tunc enim nec ſemiplenè probarent, Aym. Bar.Bal.Caccial. Salyc. & Farin. *num.*48. *& ſeq.* & de his intelligendi ſunt Dec. Rip. & plures alij, dicentes; teſtes ſingulares diuerſificatiuè, nihil probare, vt declarat Farin. *num.*55. *vbi teſtatur de communi*.

Diuerſi in loco, & tēpore in reiterabilibus, non perdunt fidem.

38. Ampliatur primo Regula, vt teſtibus diuerſificantibus, & diſcordantibus in loco, & tempore, dum probāt actum iterabilem, per hoc nō tollatur eis de fide, Bertaz. Hoſtien. Monticel. Rimin. Rolan. & Farin. *q.*64. *n.*85. vbi plures alios referens teſtatur de communi, & ita notant omnes *in l. teſtium C. de teſtibus*, licet aliqui alij contra ſenſerint; Et hęc ampliatio tunc maximè procedit, dum agitur de probando, quod actus iterabilis ſit iteratus, ſi verè iteratus ſit; Secus ſi ageretur de probando vnum actum iterabilem, non tamen iteratum, tunc .n. teſtes diuerſi in loco, & tempore, nihil omnino probarent, Caccial. Aym. qui benè hanc declarat materiam, & benè reaſſumit Petra, & hos ſequitur Farin. *n.*87.

In hoc ea ſit apud nos quid ſeruandū.

39. Non eſt hic prætermittendum, quod *in noſtro Modo procedendi cap.* 2. *circa tertium ſubſtantiale parum poſt princ.* declaratur, & ſtatuitur (quod & apud nos ſeruandum eſt) Quod teſtes ſingulares dicuntur, quando vnus teſtimonium fert de vno actu, & alter de alio, etiam eiuſdem ſpeciei, ſed in diuerſis

ſis

ſis tēporibus factis; En caſus huius Ampliationis; Inde perpenditur, & inſinuatur notatu digna quędam doctrina Caiet.*2.2.q.70.a.2.* nēpe, quod per teſtes ſingulares, nemo regulariter damnatur; quia tamen multi ſingulares teſtes in factis iterabilibus, violentam ſuſpicionem inducunt, vt ſi vnus viderit committere aliquem vnum furtum, alter aliud, & ſint omni exceptione maiores teſtes, inter Religioſos, quando quis exiſtimatur aliàs tali vitio inuolutus, aut numerus multus talium teſtium concurrat, ſi arctatus non confiteatur, inueniri videtur quandoque ſubſecuta condemnatio, multorum Patrum conſilio fulta; & licet hoc non ſit ſecundum iuris rigorem, vbi tamen abſque tormentis proceditur non tam ad puniendum, quam ad ſalutem animæ, & Regularis obſeruantiæ fauorem, tolerabilę videtur, vt hæc probabilitas ſufficiat ad certitudinem, inter eos, qui mortui ſunt mūdo; Quia tamen Reus non pôt ad huiuſmodi ſententiā tolerādam cogi, deberet ex talibus inditijs per tormenta (Religioſa tamen) veritas exquiri, vt ſententia non feratur, niſi contra confeſſum, vel conuictum iuxta Sac.Canon. *in cap. nos inquam, 2. q. 1.* Vſque huc Caiet. & ſubſcribit Sot. *lib. quinto de iuſt. & iur.q.7.art.2.circa finem.*

40. Hæc inquam doctrina *in noſtro Modo procedendi, vbi ſupra*, perpenſa, duo ſtatuuntur; Primum, quod per quoſcumque teſtes ſingulares, (intellige ſingularitate diuerſificatiua, de qua ibi expreſse loquitur) nemo condemnetur, vel alicui pęna infligatur, ſed tantummodo Reus ad veritatem dicendam arctetur, vt vltimo loco traditur in ſupra allata Caiet. doctrina. Secundum, quod quādo numerus aliquis teſtium ſingularium fide dignorum, puta quinque, vel ſex, conuenerunt in deponendo actus quidem numero diſtinctos, ſed tamen eiuſdem ſpeciei, vt diuerſas ſolicitationes, diuerſas ſubornationes, cū huiuſmodi, ſaltem in genere probēt denunciatum tali vitio deditum, teſtes prædicti ſingulares ſufficiant Prælato ad excipiendum à Dignitatibus Guardianatus, Diſſinitoratus, Prouincialatus, &c. quę doctrina eſt communis, vt aſſerit Clar. *§. fin. q.53. verſ. ſed quid ſi agatur; Hæc in noſtro Modo proced.*; Benè verum eſt (terminat *ibidem* Clar.) quod iſti teſtes ſingulares multum faciūt ad aggrauandum Reum, contra quem deponunt, ſcilicet quoad hoc, vt acrius torqueatur, vel ſeuerius puniatur.

41 Ampliatur ſecundo Regula 3. vt diuerſitas in loco, & tempore in actibus continuis, & ſucceſſiuis non reddat teſtes ſingulares, ita vt non ſolum probent pluſquam vnus, ſed benè probent, *gl. in cap. nihilominus, & ibi Præpoſ. num.7.* qui teſtatur de communi, *3. q.9.* Dec. Fely. Monticel. Aym. Petra, Gabr. qui teſtis eſt de communi, & magis communi, & Farin. plures concordantes adducens *q.64.n.90.*; Exemplificant multi ex præcitatis DD. in teſtibus deponentibus, quod viderunt per foramen vnus poſt alium adulterium, copulam, vel alium ſimilem actum, hi enim plenè probant Quid in actib. cōtinuatis, & ſucceſſiuis dum diuerſitas eſt in loco, & tēpore.

ſecundum dictam gl. & Præpoſ. qui de communi, Bal. Corrad. Cyn. Maſcar. Pegna, & Farin. *num.* 91. vbi plures concordantes alios inducit.

Quid ſi cōcordēt in ſubſtantia, ſed diſcordent in verbis, circūſtantijs, &c.

42. Ampl. tertio Regula 3. vt teſtes ſingulares, licet diuerſi in verbis, in circumſtantijs, in redditione rationis, vel in modo narrandi, ſi concordes ſint in ſubſtantia, & ſic tendant ad eundem finem, benè probent, Aym. qui teſtatur de communi Bal. Bertaz. Caccialup. Corrad. Felyn. Iaſ. Maſcar. Rip. & Far. ad ſaturitatem citans alios *q.* 64. *n.* 147. Qui *n.* 149. limitat hanc Ampliationem, vt teſtes, in hoc caſu, non plenè probent, ſed tantum ſemiplenè, vel pluſquam ſemiplenè, cum Siman. *in tract. de hæret. tit.* 64. *num.* 64. vbi loquitur in criminalibus, & citat Aym. Bal. Dec. & Fely. & concordant Ioſephus Ludou. Petra, & Farin. *q.* 64. *n.* 113.

De ſingularitate obſtatiua, remiſſiuè.

43. Regula 4. hic ſubnectenda eſſet de teſtibus ſingularibus, ſingularitate obſtatiua, ſed quia idem eſt dicere, quod teſtes ſint ſingulares obſtatiuè, & quod inter ſe ſint contrarij, de quibus agendum erit *in ſequenti proxima q.* 45. ad eam lectorem remitto.

44. De materia huius *q.* 44. latè Monticel. *in repert. teſt. rubr. impugnatio teſtis, quia ſingularis & rub. teſtes, quando probent, & alijs in locis in hac quæſt. citatis*; & latiſſime Farin. *q.* 64. Teſtes ſingulares de credulitate, & inhabiles contra producentem, an & quantum probent, *vide ſupra hic q.* 41. *n.* 2. *&* 5.

An teſtes inter ſe contrarij probent, & concordandi ſint, Quæſt. 45.

Contrarietas oritur ex decem prædicamentis.

1 PRemitto contrarietatem induci in teſtibus ex decem prædicamentis, ex quibus *in q.* 41. *n.* 8. dixi induci etiam ſingularitatem, vt explicat Bal. *in l. teſtium n.* 14. *C. de teſtibus*, vbi ait, quod ex his plerique teſtes incidunt in contrarietatem, non ſolum in ſingularitatem.

Teſtes cōtrarij non probant.

2. Regula 1. ſit. Teſtes plures inter ſe contrarij nihil probant, inuicem .n. ſe collidunt, Abb. Bal. Boſſ. Foller. Bertaz. qui teſtatur de communi, & Farin. *quæſt.* 65. *num.* 2. vbi pluribus alijs citatis, ait, hanc Regulam contradictorem non habere; Et idem prorſus dicendum eſt de teſtibus ſingularibus obſtatiuè, Farin. alios ad ſaturitatē citans *q.* 64. *n.* 54. & nota, quod hæc Regula cū ſequētibus Ampliationibus procedit in ciuilibus, & multo magis in criminalibus, in quibus tales teſtes non probant ſecundum tot DD. citatos à Farin. *q.* 64. *n.* 57. inter quos Gomez. teſtatur de communi.

Minus mille, quā vnus.

3. Ampliatur primo Regula 1. vt teſtes inter ſe contrarij, etiam ſi mille ſint, nihil probent, Alex. Bal. Gram. quos refert, & ſequitur Bertaz. *conſ.* 283. *lib. n.* 2.; Nec in criminibus exceptis, Bertaz. Maſcar. & Farin. *q.* 65. *n.* 4. vbi alios refert; Et loquendo in terminis, de teſtibus ſingularibus obſtatiuè, quod minus probent mille, quam vnus, Farin. cum quamplurimis citatis ab eo, *q.* 64. *n.* 39. *&* 41.

Quamuis nobiles, & digni.

4. Ampliatur ſecundo Regula 1. Vt teſtes contrarij, ſeu ſingulares obſta-

obſtatiuè nihil probent, etiam ſi eſſent nobiles, & in ſe valde digni, vbi enim adeſt contrarietas, ibi & falſitas, quæ ex dignitate non ſuppletur, Albertin. *in c.* 1. *q.* 16. *num.* 62. *de hæret. in* 6. Farin. *q.* 64. *n.* 306.

5. Ampliatur tertio Regula 1. vt non ſolum nihil probent teſtes contrarij, & diſcordantes in facto, & ſubſtantia, ſed nec etiam contrarij, & diſcordantes in loco, & tempore, dum locus, & tempus ſunt de ſubſtãtia actus, *gl. in l. ob carmen* §. *fi.* vbi Bar. *num.* 2. *ff. de teſtibus*, Archid. Bal. Felyn. Maſc. Petra, qui de communi, Specul. & Farin. qui plures alios concordantes inducit *quæſt.* 64. *n.* 77. Imò nihil probant, etiam dum locus, & tempus non ſunt de ſubſtantia actus, quando agitur de probatione actus momentanei irreiterabilis, in quo contrarietas in loco, & tempore teſtibus fidem adimit in totum, Aym. Crot. Monticel. Petra, Alex. de Neuo, qui exẽplum ponit in probatione homicidij, in qua diuerſitas in loco, & tempore tollit fidem teſtibus, & concordant *gl. in cap. nihilominus*, *vbi* Præpoſ. 3. *q.* 9. Felyn. Gigas, Antonius Gom. Imol. Rimin. & alij, quos citat, & ſequitur Farin. *q.* 64. *n.* 88. *& ſeq.* Et idem dicendum eſt, dum agitur de probando vnum actum de ſui natura iterabilem, non tamẽ iteratũ, etiam dum tempus, & locus non ſunt de ſubſtantia actus, Aym. Caccialup. Petra, Riminald. & Far. *num.* 87.; Vt ſi vnus dicat furtum, ſeu aſſaſſinium in ſtrata, alter in domo commiſſum, ita exemplificat Monticel. & Farin. *num.* 72. Vnus de die, alter de nocte, Felyn. citans Bal. *in cap. licet ex quadam, de teſtibus*, & ſubſcribunt Monticel. Petra, & Farin. *n.* 73.

Quid in contrarijs in loco, & tempore.

6. Limita Ampliationem 3. vt non procedat, quando diuerſitas, & diſcordia in teſtibus eſſet in modico tempore, hæc enim diuerſitas nõ inducit ſingularitatem, & tãto minus contrarietatem, Gemyn. Monticell. & Farin. *q.* 64. *num.* 84.; Sicut nec etiam dum teſtes dubitatiuè de loco, & tempore deponerent, & nõ benè recordarentur; vt e.g.; Si vnus diceret, Credo, quod fuit menſe Maij, alter credo, quod fuit menſe Iunij, tunc enim non ſolum non præſumerentur contrarij, ſed nec ſingulares per hoc eſſent, Aym. Petra, & Farin. *n.* 83.

Sed in modico, ſeu dum deponunt de loco, & tempore dubitatiue.

7. Sed quid, ſi plures teſtes ſint, & omnes dicant, de loco, & tempore non recordari? Dic quod omnes præſumuntur ſuſpecti; etiam in caſu, in quo locus, & tempus non ſunt de ſubſtantia actus, Alberic. Ioannes Andr. & Præpoſ. Et hic tamen ait, hoc Iudicis arbitrio relinquendum; Quod arbitrium ſecundum Farin. *q.* 64. *num.* 105. regulandum eſt, vt, dum tempus breue eſt, benè dicant iſti DD.; Secus ſi antiquum, Far. *num.* 99. *& ſeq.*

Quid ſi omnes teſtes dicãt non recordari de loco, & tempore.

8. Ampliatur quarto Regula 1. vt teſtes contrarij, ſeu diſcordantes in verbis, dum agitur de formalitate verborum, nihil probent, etſi in ſenſu conueniant, Maſcar. *lib.* 3. *concl.* 1368. *n.* 7. vbi relatis alijs teſtatur de communi, Caccialup. *in l. admonendi num.* 88. *ff. de iureiur.* qui benè comprobat, & exemplificat, Bertaz. Ant. de Butr. Felyn. Montic. Rimin. & plures alij, quos refert,

Teſtes diſcordãtes in formalitate verborum an probent, vſque ad numerũ 11.

& ſequitur Farin. *q. 64. num. 67.*

9. Limita primo Ampliationem 4. vt licet dum teſtes interrogantur à Iudice de formalitate verborum, ſi diſcordent, dicantur ſingulares obſtatiuè, ſeu contrarij, & non probent; Nihilominus ſi ex ſeipſis diſcordarent in verborum formalitate, nec contrarij, nec ſingulares dicerentur, ita declarat Rolan. *lib. 2. conſ. 33. num. 22. vſque in fin.* Et hanc credit Farin. *q. 64. n. 69.* eſſe veritatem, & communem mentem DD. *hic ſup. num.* 8. citatorum.

10. Limita ſecundo Ampliationem 4. vt procedat, quando ageretur de probando factum recens, in quo obliuio non eſt veriſimilis; Secus ſi tractaretur de facto antiquo plurimorum annorum, in quo non eſt veriſimile teſtes de præciſis verbis recordari, hi enim in formalitate verborum diſcordantes, benè probant; Imò ſi in tali caſu in formalitate verborum concordarent, de falſo ſuſpecti eſſent, & nihil probarent, Bal. Caſtell. Cott. Rolan. & Farin. *q. 64. num. 71. & q. 65. num.* 27. vbi ad ſaturitatem citat. Sublimita tamen, vt ſi teſtes ſint bonę famæ, benè probent, quamuis deponant per eundem præmeditatum ſermonem; Sicut etiam in caſu, quod teſtes eſſent plures, ex numero enim teſtium tollitur ſuſpicio; Et in omni caſu hic punctus Iudicis remittitur arbitrio, Maſcar. & Farin. alios citans *q. 65. n. 25. & ſeq.*

11. Sed regulariter, dummodo teſtes ſint concordes in ſubſtantia negotij, licet diſcordantes ſint in verbis, per diuerſa ſcilicet verba deponendo, benè probant, Alex. Boſſ. Corr. Felyn. Monticel. Maſcar. qui plures inducẽs teſtatur de communi, & Farin. *q. 65. n. 22.*; Et idem dicendum eſt de teſtibus diſcordantibus in modo narrandi factum, *c. nihil de verb. ſign.* Farin. *nu. 29.* DD. citans. Idem prorſus concludendũ eſt, dum teſtes diſcordant, reddendo ſcilicet diuerſas rationes, & cauſas ſcientiæ; per hoc enim non dicuntur contrarij, ſi concordantes ſint in ſubſtantia negotij, de quo agitur, Bal. Corr. Dec. Innoc. Montic. Specul. & Farin. *num. 30. & 31.* vbi de communi, dummodo cauſæ, & rationes ad eundem finem tendant, Bero. & Farin. *num. 32.*

12. Ampliatur quinto Regula 1. vt teſtes inter ſe contrarij, non ſolũ non probent, ſed ſi vna probatio alteri præponderet, velut ſi duo teſtes contradicerent vni, vel plures paucioribus, pauciores puniantur, vt periuri, & falſi, Clar. *lib. 5. §. falsũ, verſ. conuincitur etiam in princ.* Bal. Boſſ. Petra, & Farin. *q. 65. num. 7.* licet data paritate in numero teſtium contrariorum, non poſſit tractari de punitione, ſed de inquiſitione, carceratione, & tortura, Boſſ. Clar. Montic. & Farin. *n. 9.* Quid ſi plures cõtrarij ſint paucioribus, vel æquales ſint.

13. Limitatur primo Regula 1. vt teſtes non probent, quando ſunt contrarij in ſubſtãtialibus, Anchar. Petra, & Farin. *q 65. num. 16. & eſt tex. in c. dudum in ver. ſubſtantia, & ibi gl. de controu. coniug.* Vel in qualitatibus, & circumſtantijs ſubſtantialibus, Bero. Bertaz. & Farin. *num.* 21.; Secus autem ſi diſcordes ſint in qualitatibus, & circumſtantijs remotis, extrinſecis, impertinentibus, & non ſubſtantialibus, talis enim Contrarij in nõ ſubſtantialibus probant.

contra-

contrarietas teſtibus fidem non tollit, Alex. Bal. Bertaz. Boſſ. Dec. Iaſ. Et ita tenentes teſtãtur de communi Maſcar. & Petra, & alios plures referens Farin. *num.* 16. *&* 20. teſtatur de magis communi: Subſtantialia verò in propoſito ſunt ea, ſuper quibus teſtes ſunt producti ad probandum, & ſunt capitulata, & articulata, Gram. Petra, Rimin. Seu. & Farin. *num.* 18. Vel vt *ibidem* declarat Far. cum Bal. ſubſtantialia ſunt omnia ea, quæ concluduntur ſub iuramento, & forma articulata.

Quid ſi vnus deponat plus altero.

14. Limitatur ſecundo Regula 1. vt non procedat in illis teſtibus, quorum vnus deponit plus altero, illi enim nō ſunt contrarij, ſed probant, poteſt enim eſſe, quod vnus audierit, vel viderit, quod non alter, Alex. Ang. Bero. Bertaz. Dec. Montic. qui plures alios refert; & de communi ſunt teſtes Alciat. Maſc. & Vin. & hos omnes, cum pluribus alijs, refert, & ſequitur Farin. *q.* 65. *num.* 11.; Quæ tamen limitatio non procederet, quando teſtes loquerẽtur taxatiuè, tunc enim ſi vnus plus altero deponeret, nihil probarent, & contrarij dicerentur Aret. Bald. Petra, & Farin. *num.* 15.; ſicut nec in teſtamentis procederet limitatio.

Medica contrarietas an tollat fidem.

15. Limitatur tertiò Regula 1. vt procedat in magna contrarietate, modica enim contrarietas teſtibus fidem non tollit, Alex. Dec. Fely. Maſcar. Monticel. Petra, qui plures alios refert, & teſtatur de communi, ſicut & Farin. *q.* 65. *num.* 34. vbi alios inducens; ſubdit *n.* 35. contrarium ſenſiſſe Bal. qui ait minimam differentiam in teſtibus habere imaginem falſitãtis, & contrarietatis, cui ſubſcribens Bero. dixit, quod modica contrarietas non vitiat in acceſſorijs, ſecus in ſubſtantialibus; Sed hoc totum Alciat. & Monticel. arbitrio Iudicis relinquunt.

An concordentur remiſſiuè.

16. Limitatur quartò Regula 1. in omnibus caſibus, in quibus teſtes, qui videntur contrarij, concordandi tamen ſunt; Et de his in proxima ſeq. Regula.

Omnis interpretatio facienda eſt, vt teſtes nõ ſint cõtrarij, ne puniantur.

17. Regula 2. ſit. Omnis interpretatio facienda eſt in depoſitionibus teſtium, vt inter illos contrarietas euitetur, ne exiſtimentur falſi, neuè eis falſi pęna imponatur *c. cum tu, & ibi* gl. & DD. omnes, præſertim Abb. Anan. Bal. Butr. Hoſt. Imol. & Io. Andr. *de teſtibus*, Clar. *lib.* 5. *§. falſum, verſ. ſcias tamen*, Aret. Boſſ. & Farin. *q.* 65. *n.* 37. vbi plures alios concordantes inducit, inter quos Petra teſtatur de communi.

In dubio concordãtur ne puniantur verba etiã impropriãdo.

18. Ampliatur primò Regula 1. vt ad euitandum falſum, teſtes in dubio non præſumantur contrarij, ſed concordes, & conteſtes, Caſtr. Petra, & Farin. *q.* 65. *num.* 75.; Et ſi opus eſſet, ad eos concordandos, ſunt verba eorum depoſitionum impropriãda, ſeu impropriè interpretanda, Abb. Ant. de Butr. Bertaz. Fely. & Petra, qui cum Far. *n.* 43. *&* 44. teſtatur de communi; Imò ad hunc effectum improprijſſime ſunt verba interpretanda, Petra, Rimin. & Farin. *n.* 45. *&* 46.; etiam ſi cum difficultate aliqua poſſent ad concordiam reduci, Aret. Fely. Petra, qui de communi, & Far. *q.* 65. *n.* 47.

19. Ampliatur ſecundò Regula

2. vt ad euitandum in teſtibus falſum, fiat etiam interpretatio ſuppletiua, Bal. Petra, & Farin. *q.65. n.* 48. *& ſeq.*; Etiam per ſubauditos intellectus, Ang. Petra, & Farin. *n.* 52.; Nec non per temporum diſtinctionem, Alex. Boer. Socin. & Farin. *n.* 54. & tenuit Rot. Rom. *diuerſ. par.* 2. *deciſ.* 129. *n.* 6. *& ſeq.*; Item per principium, & finem actus Aret. Anan. & Imol. *in c. cum tu de teſtibus*, Gabr. & Farin. *n.* 55.; Item per repetitionem ſermonis, Abb. Anan. Fely. & Imol. *in dicto c. cum tu*; Item per multiplicationem actus, proximè citati DD. cum Farin. *n.* 38. qui plures alios concordantes adducẽs, teſtatur de communi, & veriſsima opinione; ſed eam limitat *num.* 39. cum Abb. Aret. Corr. & Fely. vt procedat in actibus iterabilibus, & iteratis; Secus ſi ageretur de vnico tantum actu, vel de actu de ſui natura non iterabili, vel non iterato, in quibus caſibus teſtes remanerent contrarij, & falſi.

Etiam per interpretationẽ ſuppletiuam, & alijs modis.

20. Nota tamen hic, quod hæc 2. & etiam 1. Ampliatio redduntur controuerſæ, quia, Ang. Anchar. Felin. & Rom. relati à Farin. *q.* 65. *n.* 90. tenent, quod interpretatio, quæ facienda eſt ad concordandos teſtes, vt euitetur falſum, debet eſſe probabilis, congrua, & conſona veritati, aliàs teſtes non ſolum non eſſent concordandi, ſed potius falſi reputandi; ſed prædictæ Ampliationes videntur magis communes, &, cum grano ſalis, practicabiles, ſunt enim etiam magis piæ.

Obijcitur contra ampliationes.

21. Ampliatur tertiò Regula 2. vt ad euitandum falſum, teſtium concordia fiat, ſi vnus alteri contradicat, vnus pluribus, plures pluribus, & etiam ſi hinc inde ſit æqualis, vel inæqualis numerus teſtiũ, hęc Far. *q.* 65. *à n.* 61. *vſq. ad* 72. in ſingulis particulis huius Ampliationis plurimos citans DD. concordantes.

Concordantur ne ſint falſi vnus pluribus, & econtra, &c.

22. Regula 3. ſit. De iure Canonico concordia teſtium facienda eſt, non ſolum ad euitandum falsũ, ſed etiam, vt teſtes probent, vnde huic Regulæ ſubſcribunt Canoniſtę magis communiter, teſte Farin. *q.* 65. *n.* 79.; licet legiſtæ contrarium ſentiant; vtrumq; dictum eſt Imol. *in c. cum tu n.* 3. *in fin. de teſtibus*; Et hanc Regulam, quam dicit communem, pluribus probat Ruy. & communem teſtatur etiam Petra, & his conſentiens Farin. *n.* 77. citat in comprobationem Rot. Rom. *coram Cæſare de Graſſ. deciſ.* 175. *n.* 23.

Secũdum canones concordãtur teſtes, vt probẽt.

23. Ex his infert Farin. *q.* 65. *n.* 77. quod cum Regula vera ſit de iure Canonico, in ſtatu, & foro Eccleſiaſtico ſeruanda erit; Oppoſitũ vero, nempe, quod concordia teſtium non ſit facienda, vt teſtes probent, verum ſit de iure Ciuili, & hoc in terris Imperij, & in foro ſeculari erit practicandum; & pro hac Farin. *n.* 76. citat ad ſaturitatem legiſtas ſic tenentes.

24. Ampliatur primò Regula 3. ſeu potius declaratur, vt quandocunque contrarietas teſtium nõ eſt clara, ſed ambigua, quia patiatur plures iuridicos intellectus de iure Canonico, & ad probationẽm, concordentur teſtes, Petra, qui plures concordantes inducit, & teſtatur de communi, & Farin. *q.* 65. *n.* 88. & in ſimili dixit Farin. de vnico teſte vario *q.* 66. *n.* 323. *& ſequentibus*

In ambiguis tamẽ nõ autem in claris.

Exemplificatur vſque ad n. 26.

bus quid ſentiendum. Vt ſi vnus dicat, quod ſex anni ſunt, quod talis hoc dixit, alter, quod ſeptem, hi concordantur, conueniunt enim ſaltem in minori tempore, quia, qui dixit ſeptem, incluſit de ſex, & qui dixit ſex, non negauit de ſeptem, Alex. Petra, & Farin. *q.65.n.*251.; Item ſi vnus dicat, quod N. ſemper poſſedit, alter non ſemper, concordantur, primus enim intelligitur ferè ſemper, vel pro maiori parte, vel quod ſemper ſuis temporibus collegerit fructus, quæ collectio eſt actus poſſeſſorius, Tindar. qui ampliat in dicente continuò, indeſinēter, &c. Bar. Boſſ. Cor. & Far. *n.*254.

25. Subnecto alia exempla pro ampliori declaratione huius primę Ampliationis; Si vnus dicat N. percuſſum in manu, alter in fronte, concordantur, poteſt enim vno ictu vtrumq; præſtari; Sed ſi vnus diceret in fronte, & alter, quod eodem ictu, in ceruice retro, non concordarentur, Bal. & Petra, qui tamen ait, concordiam in his teſtibus fieri ad euitandum falſum, ſecus vt probent, & ſequitur Farin. *q.*65. *n.*258. *& ſequenti*; Item ſi vnus dicat ante bellum, alter tempore belli, concordantur; ſicut etiam ſi vnus dicat tēpore belli, alter poſt bellum, quia intelligitur ante bellum, ideſt paulo ante bellum, & ſic videtur quod poſſit dici tempore belli factum, quod paulo ante extitit; & idem dic de interpretatione, poſt bellum; quæ enim incontinenti fiunt dicuntur actui ineſſe, Bal. Petra, & Farin. *n.*261. *& ſeq.* vbi tot DD. refert; Si verò vnus diceret ante, alter poſt, concordarentur ad euitandum falſum, ſed non ad probandum, Farin. *n.*263. *vſq.* 270. Item ſi vnus dicat vidiſſe N. ſanum tali die, alter eodem die vidiſſe N. infirmum, concordātur quia poteſt eſſe, quod illa die N. prius fuiſſet ſanus, poſtea factus ſit infirmus, Anch. & Far. *n.*271.

26. Accipe duo alia exempla; & ſi volueris plura alia, in quibus teſtes concordantur, vel non concordantur, vide remiſſiuè apud Far. *q.65.n.*282. *& ſeq.* Si vnus dicat factum præſente N.; & N. dicat, ſe neſcire, non vidiſſe, vel audiſſe, concordantur, poteſt enim eſſe, quod N. fuerit præſens, & quod nihil viderit, vel audierit, Dec. Petra, Rim. & Farin. *n.*276.; Qui *n.*279. ait, in hoc caſu multum Iudicis arbitrio tribuendum eſſe, cui dicto ſit magis credendum. Item ſi vnus diceret factum pręſentibus N. & N. & quod nullus alius aderat, alius, quod multi alij aderant; concordantur, quia primus intelligitur, quod nullus alius aderat, quem viderit, Alex. Ang. Dec. & Far. *n.*280. Sed de hoc dubitat Petra.

27. Ampliatur ſecundò Regula 3. vt de iure Canonico facienda ſit concordia teſtium, vt probēt, etiam per multiplicationem actus, Anan. Butr. Fely. Imol. Tindar. & Farin. *q.* 65. *n.*88. vbi teſtatur de communi Canoniſtarum. *Etiam per actus multiplicationem.*

28. Limitatur primò Regula 3. vt non procedat in contrarietate manifeſta, et patente, qua ſtante, nec de iure Canonico concordantur teſtes, vt probent, Ant. de Butr. Bal. Iacobus Butrig. Boſſ. Petra, et Farin. *q.*65. *n.*94.; Vt ſi vnus diceret delictum patratum in domo, al- *In clara contrarietate non concordātur.* *Exemplificatur.*

ter iuxta domum, vel in porticu domus, non concordantur, vt probent, Bal. Petra, Far. *num.* 245. & 248.; Vel ſi vnus diceret factum quid præſente N.; et N. negaret ſe fuiſſe præſentem, nec iſti concordantur, Alex. Bal. Bertaz. et Farin. plures inducens *n.* 244. vbi teſtatur de magis communi; et ait cum Petra hoc procedere præſertim ad effectum, vt non probent *n.* 275.; licet alij relati *n.* 272. & 273. contra ſentiant. Item ſi vnus dicat, Titium occidiſſe N. gladio, alter baculo, Bero. dicit tales concordandos eſſe; Sed Bal. in ſimili diſſentit; Ait enim quod ſi vnus dicat, N. percuſſum fuiſſe lapide, alter deponens de eodem ictu, dicat, N. percuſſum fuiſſe ferro, tales teſtes ſingulares eſſe in prædicamento ſubſtantiæ; Et hoc not. Far. *q.* 65. *n.* 256. tenet, quod, dum agitur criminaliter, et de pęna imponenda, iſtis teſtibus fides præſtanda non eſt, licet aliquo modo poſſent concordari; Et idem dicendum eſſet, ſi vnus deponeret, N. percuſſum cum armis punctim, alter de eodem actu aſſereret, quod cæſim, ſic Cott. Dec. Fely. et Far. *n.* 157.

Quid ſi contrarietas ſit in ſubſtantialibus, & econtra, ſeu quando veritas aliter nō poteſt haberi.

29. Limitatur ſecundò Regula 3. vt non concordentur de iur. Canonico teſtes, vt probent, quando eorum contrarietas eſſet in facto principali, licet ſi contrarietas eſſet tantum in extrinſecis, et non ſubſtantialibus, teſtes ēt ad probationem, concordandi eſſent, Anan. Bero. Gram. Natta, Petra, et Farin. *q.* 65. *n.* 81.; ſicut etiam concordandi ſunt, quando veritas aliter haberi non poteſt, Anton. de Butr. Iacob. Butrig. Tindar. et Far. *n.* 82.

Quid vbi inter plures nō adſunt duo conteſtes.

30. Limitatur tertiò Regula 3. vt concordia in teſtibus non fiat, vt probent, quando inter plures teſtes contrarios, non adeſſent ſaltem duo conteſtes, et ſic integra probatio, Abb. et Fely. *in c. cū tu de teſtibus*; dum autem adſunt conteſtes concordantur, etiam vt probent, Abb. Alex. Ant. de Butr. Æmil. Fely. Petra, et Far. *q.* 65. *n.* 85.

Quid in criminalibus.

31. Limitat tandem quartò Regulam 4. Far. *q.* 65. *n.* 106. cum Fely. vt generaliter in criminalibus, teſtes non concordentur, vt probent. At quædam exempla, de quibus *hic ſup. n.* 25. & 28. ſunt in caſibus criminalibus; Ideo cogita, et vide *inf. q.* 47. *n.* 29. et illationes *ibidem à n.* 31. *vſq;* 40.

32. De materia huius quæſt. late Petra in locis relatis à Far. qui diffuſe de hac agit, *q.* 64. et diffuſius *q.* 65.

Teſtibus hinc inde contrarijs, quibus magis credendum ſit.

Quæſt. 46.

In contrarietate, pro Reo teſtificantibus magis creditur.

1. Regula 1. ſit. Teſtibus deponentibus in fauorem Rei magis creditur, quam deponentibus in fauorem actoris; Et ideo, data paritate teſtium hinc inde contradicentium, Reus abſoluendus eſt, gl. *in c. in noſtra*, vbi Abb. Aret. et Butr. *de teſtibus*, Alberic. Bertaz. Boſſ. et plures alij, quos refert, et ſequitur Far. *q.* 65. *n.* 152. et teſtatur de communi.

Etiam in criminalibus.

2. Ampliatur primò Regula 1. vt procedat non modo in ciuilibus, ſed etiam in criminalibus, & propterea

pterea magis creditur deponentibus pro non delicto, vel aliàs ad fauorem Rei, quam deponentibus pro delicto, Boſſ. Gabr. Maſcar. Monticel. & Far. *q.95. n.153.*

Licet eſſēt minus digni, & pares in numero.

3. Ampliatur ſecundò Regula 1. vt teſtibus Rei magis credatur, dum ſunt pares in numero, & ſi eſſent minus digni, quam teſtes actoris, Boſſ.; Monticel. Rolan. Gabr. qui concordantes allegat, & Farin. *q.65. n.158.* vbi teſtatur de communi; (Qui *n.159.* refert Abb. & Aret. contrarium tenentes); Vt puta ſi teſtes Rei eſſent fœminæ, & contrarij eſſent maſculi, Gabr. Rolan. & Far. *n.181.*

Quamuis delictum eſſet plenè probatum in criminalibus dū ecōtra coarctata probatur negatiua.

4. Ampliatur tertiò Regula 1. vt teſtibus Rei magis credatur, ēt ſi deponerent excludendo delictum, & pro negatiua; adhuc enim iſtis magis creditur, quam deponentib. affirmatiuè contra Reum, Aret. Bal. Boſſ. Bertaz. Iaſ. Gabr. & Farin. *q. 65. n.154.* vbi plurimos alios citans teſtatur de communi; Et hæc Ampliatio procedit etiam ſi delictum contra Reum pro affirmatiua eſſet plenè probatum, adhuc enim magis creditur teſtibus deponentibus negatiuè pro Reo, Farin. *q.65. num. 234. & 236.* cum Abb. Aret. Bal. Boſſ. Bertaz. Dec. Rom. & pluribus alijs ab eodem citatis. Intellige hāc Ampliationem, vt ſit vera, non in negatiua vaga, ſed in negatiua corctata loco, & tempore; quæ probabilis eſt, de qua dicam hic infra *n.18. & 19.* & vt procedat in criminalibus, prout loquuntur præcitati DD. ſecus in ciuilibus, in quibus magis creditur affirmātibus, quam negantibus, etiam ſi affirmantes eſſent pro actore; & negantes pro Reo, Corrad. Dec. Gabr. Socin. & Far. *n.156.*

Magis laicis negantibus pro Reo creditur, quam Clericis contra affirmantib.

5. Ampliatur quartò Regula 1. vt teſtibus pro Reo negantibus magis credatur, quamuis iſti eſſent laici, & affirmantes contra Reum eſſent Clerici, Abb. & Aret. *in c. in noſtra de teſtibus*, Boſſ. Foller. Gabr. & Farin. qui alios etiam citat *q.65. n. 155. & 178.*; licet Bal. & Dec. oppoſitum teneant.

Quid ſi cōtra Reum excederēt in numero teſtes.

6. Ampliatur quintò Regula 1. vt licet teſtibus hinc inde contrarijs, magis credendum ſit pluribus, quam paucioribus, *c. in noſtra*, & ibi gl. Abb. Fely. & Aret. *de teſtibus*; Tamen ſi teſtes actoris excedant in modico numero, adhuc magis creditur teſtibus Rei, Abb. Boſſ. Crot. Gabr. & Farin. *n. 157.* licet Aret. de hoc dubitet.

Teſtibus actoris magis creditur, dum ſunt pro cauſa fauorabili.

7. Limitatur primò Regula 1. vt teſtibus actoris magis credatur, quam teſtibus Rei, quando actor cauſam fauorabilem tuetur, vt e. g. cauſam piam, gl. & Abb. *in dicto c. in noſtra*, Iacob. Butrig. Petra, & Farin. *q.65. n.162.* Sicut etiam generaliter deponentibus pro fauorabili cauſa magis creditur, gl. Aret. & Fely. *in dicto c. in noſtra*, & Far. alios citans *n. 188.*; qui *num. ſequenti* ampliat cum Montic. etiam ſi iſti deponerent ſuper negatiua; intellige, coarctata.

Vel deponunt veriſimiliora.

8. Limitatur ſecundò Regula 1. Vt teſtibus actoris magis credatur, dum veriſimiliora deponunt, Fely. Gabr. Monticel. & Far. *q.65. n.138.*

Vel ex cauſa Iudex ita vult.

9. Limitatur tertiò Regula 1. Vt ſit in facultate Iudicis ex cauſa

in actis exprimenda, magis teſtibus actoris credere; Vt propter atrocitatem delicti, qualitatem accuſati, vel teſtium, Boſſ. & Farin. *q.65.n.163.*; dummodo cauſa ſit rationabilis, Aret. Fely. & Farin. *n.199.*; Sed ſi Iudex vellet magis adherere teſtibus Rei, quam actoris, cauſam non teneretur in actis exprimere, Bal. Crot. Fely. & Far. *n.*198.

Ex cauſa poteſt Iudex credere magis vni quam alteri, paucioribus quam pluribus.

10. Et hic nota obiter quod generaliter poteſt Iudex ex rationabili cauſa, magis credere vni teſti, quam alteri contrario, Abb. Aret. Hoſtien. & Far. plures alios citans *n.*193.; & quãuis ex vna parte plures eſſent teſtes, quam ex altera, poteſt paucioribus magis credere, Farin. *num.*194. citans Aret. Fely. & alios; Data tamen paritate in reliquis, gl. Abb. & Ant. de Butr. *in c. in noſtra de teſtibus*, & Far. *n.* 196.

Affirmantibus teſtibus magis creditur quam negantibus, dum ſunt contrarij.

11. Regula 2. ſit. Teſtium in contrarietate affirmantibus magis creditur, quam negantibus *l. dicm proferre* §. *ſi plures*, vbi gl. & omnes DD. *ff. de arbitr.* Bar. Bal. Corrad. Maſcar. & Farin. qui plures alios refert *quæſt.65. num.* 200. & tenuit Rot. Rom. *diuerſ. deciſ.333. num.2. par.1.*

Licet illi ſint laici, et iſti Clerici.

12. Ampliatur primò Regula 2. vt teſtibus affirmantibus laicis magis credatur quam negantibus Clericis, Æmil. Iaſ. Maſc. & Far. *q.65. n.203.*

Quamuis negantes ſint plures.

13. Ampliatur ſecundò Regula 2. vt affirmantibus magis credatur, quamuis negantes eſſent in numero multo plures, gl. & communiter DD. *in dicto* §. *ſi plures*, Abb. Aret. Boſſ. Dec. Iaſ. Maſcar. et Farin. *q.65. num.*201. vbi teſtatur de veriori, et communiori.

Deponentes ſuper mera negatiua ſuſpecti ſũt de falſo, & poſſunt puniri.

14. Ampliatur tertiò Regula 2. vt non tantum minus credatur negantibus, ſed etiam deponentes ſuper mera negatiua, vel exiſtimandi ſint falſi, et de falſo ſint puniendi, Alex. Ang. Bal. Corn. et alij relati à Farin. *q.65. n.*205. Ripa, Corr. Boſſ. Aym. et Hercul. relati ab eodem *n.206.*; Vel ſaltem de falſo ſuſpecti erunt ſecundum Bal. Alex. Clar. Maſcar. Menoch. Monticel. et Farin. qui plures alios citãs *n.*207. teſtatur de magis communi; Et puniendi extraordinariè, Cagn. quem ſequitur Clar. §. *falſum, ver. ſolet etiam*, Corr. Alex. qui pariter teſtatur de communi, et Farin. alios inducens *n.*209.; Qui tamen ait *n.* 112. quod ſi voluerit Iudex poterit abſtinere ab infligenda pœna, et eius loco teſtem torquere, et hoc magis placet Boſſ.. Si verò negatiua ſit coarctata loco, et tempore, ceſſat ſuſpicio falſi, Boſſ. Gram. Mont. et Far. *n.*213.

Bene creditur teſti pro affirmatiua, ex qua reſultat probatio negatiuę, exemplificatur.

15. Limitatur primò Regula 2. vt teſti deponenti ſuper affirmatiua, ex qua reſultat probatio negatiuæ, non minus credatur, quam deponenti ſimpliciter ſuper affirmatiua; vt ſi teſtis affirmaret vidiſse quem mortuum, vel furioſum, ex hoc enim bene probatur, ille nõ viuus, vel non ſanus mente, Abb. Aret. Fely. Imol. Maſcar. et Farin. cum pluribus alijs ab hoc citatis *q.65. n.*215. qui *n.*217. teſtatur de magis communi. Item ſi quis induceret teſtes ad probandum, quod N. tali tempore non fuit in vno loco, et teſtes probarent, eodem tempore fuiſſe N. in alio loco, tan-

tantum diſtanti, vt non potuerit, niſi miraculosè, fuiſſe in duobus locis, ex hoc bene teſtes probarent, N. non fuiſſe in alio loco Boſſ. *tit. de defenſ. Reor. num.24. & 29.* DD. communiter *in c. ex tenore, de teſtibus*, Menoch. Far. & alij ab eo relati *num.*218.

Dummodo affirmatiua, & negatiua ſub ſenſu cadant.

16. Sublimita hanc limitationem, vt procedat, dum affirmatiua, ſuper qua teſtes deponunt, & ex qua negatiua reſultat, cadat ſub ſenſu teſtium, etiam reſpectu negatiuæ reſultantis, vt in exemplis propoſitis, ita DD. proxime citati, quibus ſubſcribit Farin. *quæſt. 65. num.*217. licet contrarium teneant Ioannes Andr. Innoc. Spec. & Ruy. quos refert, ſed non ſequitur Farin. *n.*216.

Negantibus magis creditur, dum reddunt rationem, quam affirmantes non reddunt.

17. Limitatur ſecundò Regula 2. vt magis teſtibus negantibus credatur, quam contrarijs affirmantibus, dum illi, & non iſti rationem reddunt, Æmil. Franc. Curt. & Far. *q.65. n.*174.: Cum ſit etiam Regula generalis, quod teſtibus deponentibus cum ratione, & redditione cauſæ magis credendum ſit, quam deponentibus ſine, Bal. Corrad. Fely. Franc. Curt. Æmil. Maſc. Monticel. & Far. qui alios etiam inducit *n.*172.

Quid in negatiua coarctata loco, & tẽpore.

18. Limitatur tertiò, vt Regula 2. procedat in negatiua vaga, & pura, quæ improbabilis eſt, non cadens ſub ſenſu, & ſuper eam teſtes deponentes nihil probant, Abb. Ang. Bal. Bart. Igneus, qui ait quod ita tenent omnes, & Farin. ad faturitatem citans *q.65. num.*221.; Secus in negatiua loco, & tempore coarctata, quæ cum cadat ſub ſenſu, teſti, non minus deponenti ſuper eam creditur, quam ſuper affirmatiuam, Abb. Anan. Aret. Bal. & Imol. *in c. cum in tua, de teſtibus*, inter quos Aret. teſtatur de communi, ſicut etiam Farin. eum ſequens, & plurimos concordantes citans *num.* 222.; Qui ſublimitat alios citans *num.* 227. dummodo tempus coarctans negatiuam ſit breue; Et teſtis etiam non interrogatus, ſui dicti rationem reddat, Alex. Ang. Dec. Ripa, & Farin. *n.* 230. vbi plures concordantes inducens teſtatur de communi; vel ſaltem ex teſtis depoſitione veriſimiliter ratio colligatur, Lanfran. & Farin. *num.*233.; Et tertio vt idem teſtis dicat, quod non poterat aliter eſſe, quin ipſe vidiſſet, vel audiſſet, Aret. & Felyn. qui de communi *in c. in noſtra de teſtibus*, de qua, inductis pluribus concordantibus teſtatur etiam Far. *n.*228.

Quid dum deponitur ſuper veriſimiliter noto.

19. Declaro hoc vltimum, vt non procedat, quando teſtes deponunt ſuper eo, quod veriſimiliter eis notum eſt, tunc enim ſufficit, quod teſtes dicant, ſe fuiſse præſentes, & non vidiſse fieri, vel non audiſse dici, abſque eo, quod dicant, quod non poterat fieri, quin ipſi teſtes vidiſsent, vel audiſsent, Aret. Fely. & Dec. qui teſtatur de communi, *in c. tertio loco, de probat.* Farin. *q.65. num.*229. & Boſs. *tit. de defenſ. Reor. n.*16. qui exemplificat de Senatoribus, qui deponentes aliquam rem magni ponderis in Senatu ipſis præſentibus factam non eſse, non eſt neceſse, eos dicere, quod non poterat fieri, quin ipſi vidiſsent, & audiſsent, quia ſubintel-

ligitur, ſi enim talis res facta fuiſſet in Senatu, Senatores audiſſent, & vidiſſent.

Negantibus, qui deponunt conſona iuri, magis creditur.

20. Limitatur quartò Regula 2. vt teſtibus negantibus magis credatur, quam affirmantibus, quando negantes deponunt ea, quæ ſunt conformia iuri communi, & ſic, dum iuris præſumptionem habent pro ſe, Curt. & Farin. *q.65. n.238.*; Cum ſit etiam Regula generalis, quod teſtibus deponentibus conſona iuri communi, magis credatur, talia enim veriſimiliora dicuntur, Abb. Ant. de Butr. Bero. Dec. & Imol. *in c. licet cauſam, de probat.* Bal. Fely. Far. & plures alij ab eo citati *n.150.* vbi de communi.

Vel veriſimiliora, quod multipliciter ampliatur

21. Limitatur quinto Regula 2. & hoc ſequitur ex præcedenti limitatione; Vt teſtibus negantibus magis, quam affirmantibus credatur, quando veriſimiliora deponũt, Bal. Dec. Gabr. Montic. Tiraq. Far. & alij *q.65. n. 139.*: Cum ſit etiam Regula vniuerſalis, quod teſtibus deponentibus veriſimiliora magis credatur, quam deponentibus minus veriſimilia, *l. ob carmen §. ſi teſtes*, vbi not. Alber. Bal. & alij, *ff. de teſtibus, & cap. licet cauſam, verſ. ex præmiſſis*, vbi Abb. Anton. de Butr. Bero. Dec. & Imol. *de probat.* Aret. & Felyn. qui dicit, quod ita omnes ſentiunt, Villalob. cum alijs quos ſequitur Farin. *num.128.*; Quod procedit, & ſi veriſimiliora deponẽtes eſſent in minori numero, dummodo veriſimilitudo ſit proxima, & immediatè reſpiciens rem, de qua agitur, Dec. Gabr. Tiraq. & Farin. *num.132.* qui *num. 130.* plures citat concordantes; Item licet eſſent minus digni, Tiraq. & Farin. *num.137.* qui *n.135.* citat etiam Aym. Gabr. & Grat.; Item licet deponerẽt contra Reum, Fely. Gabr. Monticel. & Farin. *num.138.* Imò non ſolum magis creditur veriſimiliora deponẽtibus, ſed inueriſimilia deponentes de falſo ſuſpecti ſunt, Corr. Tiraquel. & plures alij, quos citat, & ſequitur Farin. *num.144. & ſeq.* inter quos Boſſ. optime declarat, quæ in propoſito dicantur inueriſimilia.

Seu dum depoſitiones adminiculatæ ſunt negãtium.

22. Limitatur ſexto Regula 2. vt teſtibus negantibus, magis, quã affirmantibus credatur, dum illorũ depoſitiones adminiculatæ ſunt coniecturis, & præſumptionibus, affirmantium verò nõ, *l. ob carmen, ibi, confirmabitque, vbi* Bal. *ff. de teſtibus*, Clar. Maſcar. & Farin. cum alijs ab eo citatis *q.65. n.129.*

Inter contrarios dignioribus magis creditur.

23. Regula 3. ſit. Teſtibus pluribus contrarijs inter ſe dignioribus magis creditur, quam minus dignis, *cap. in noſtra*, vbi Abb. Aret. & Fely. *de teſtibus*, & Farin. alios plures referens *q.65. num.114.* teſtatur de communi.

Licet ſint in minori numero.

24 Ampliatur primo Regula 3. vt procedat etiam ſi digniores eſſent in minori numero *l. ob carmen §. fin. in fi.* & ibi not. Alber. & Bar. *ff. de teſtibus, & c. in noſtra*, & ibi Abb. Aret. & Felyn. & de communi alios referens teſtatur Farin. *q.65. n. 120.* Intellige, vt ſint digniores in dignitate nobilitatis non paruæ, Bero. & Farin. *num. 122.*; Et dummodo in numero non ſit magnus exceſſus, ſi enim exceſſus in numero eſſet magnus, dignitas numerum non ſuperaret, Anton. de Butr. Bar. Corrad.

rad.Imol. & Farin.*num.* 223. vbi de communi. Et in propoſito illę dicitur magnus exceſſus, qui eſt vltra duplum, vt vult Imol.; ſed melius dic cum gl.*in dicto cap.in noſtra*, vbi Ant.de Butr. quod arbitrio Iudicis remittitur, quis dicatur magnus exceſſus, & ſequitur Dec. & Farin. *n.* 125. licet Abb. & Hoſtien. teneant exceſſum in numero non obſtare, vt refert Farin. *n.* 124.

A dignioribus producti præferuntur.

25. Ampliatur ſecundo, Regula 3. vt non modo teſtibus dignioribus magis credatur, ſed vt teſtes à dignioribus, & honorabilioribus producti, præferantur, Abb. Aret. Ant.de Butr.Felyn.Hoſtien.& communiter alij DD. *in cap. in noſtra, de teſtibus*, & notat Farin. *quæſt.* 65. *num.*192.

Exemplificatur multipliciter, quibus magis creditur in te r cõttarios.

26. Ampliatur tertio Regula 3. ſeu potius declaratur, & exemplificatur, ſpecificando; Vt teſtibus nobilioribus magis credatur, quam ruſticis, & mechanicis, Dec. Felyn. Tiraq. & Farin. *q.*65. *num.*115. qui alios citans teſtatur de communi. Item magis creditur ditioribus, quam pauperioribus, Corrad. & Fely.; qui limitant niſi pauperiores eſſent in moribus meliores, & ſequitur Farin.*num.* 117. Item Magis creditur Doctori, quam non Doctori, Natt. Monticel. & Farin. *num.* 119. Magis Notario, quam non Notario, Felyn. & Crot.; Qui ampliat, etiã ſi Notarius eſſet pro Actore, & non Notarius pro Reo, Sylu. qui ait dictum vnius Notarij æquiparari dicto duorum aliorum teſtium, Maſcar. qui tenet, quod nemo quantumcumque idoneus teſtis, æquiparatur Notario, etiam in fauore piæ cauſæ, & Farin. hos, & plures alios referens *n.* 183. *& ſeq.* Item maior fides præſtatur peritis, quam non peritis, Aret. Corrad. & Farin. *num.*186.; Item Magis creditur ſenioribus, & antiquioribus, quam iunioribus, gl. Bal. Bar. Saly. & communiter omnes *in l.cum quid, in verſ. nouum. ff. ſi cert.petat.* Felyn. Rom. & Farin. cum alijs relatis ab ipſo *num.*175.; Niſi teſtes iuniores eſſent digniores, tunc enim præferrentur ſenionibus, Gabr. Lamberteng. Monticel. & Farin. *num.*176. Item magis creditur Clericis, quã laicis, Corr. Gabr. Felyn. & Farin. *nu.*177. Et magis mortuis teſtibus, quam viuentibus ſecundum Neuiz. & Farin. *n.*190.

27. Regula 4. ſit. Teſtibus inter ſe contrarijs magis informatis, maior fides præſtatur, quam minus informatis; Vnde teſtibus narrantibus plenè totum factum, magis creditur, quam non narrantibus totum factum, Bertaz. Corrad. Felyn. & Farin. cum alijs *q.* 65. *num.* 165. Et ideo vicinis, & coniunctis, tanquam magis informatis, plus creditur, Corn.Corrad.Felyn.Gabr.Montic. & Farin.*n.*166.

In contrarietate teſtium maior fides præſtatur magis informatis.

28. Ampliatur primo Regula 4. vt procedat, quamuis magis informati ſint pauciores, ſecundum Iacob. Butrig. *in tit. de contrariet.teſtiũ num.*5. *verſ.vel niſi per pauciores plura probentur*, relatus à Farin. *q.* 65. *num.*165.

Licet pauciores ſit.

29. Ampliatur ſecundo Regula 4. Vt imò totum non narranti, non credatur, & falſus reputetur, ex quo veritatem tacet, Bal. Bertaz. Monticel.Nell.& Farin. *q.*65. *num.* 167.

Quid de teſte totũ non narrante.

Intel-

Intellige dum teſtis ſubſtantialia omittit, Iaſ. Petra, qui alios allegat, & Far. *num.* 169.; Et quando ſciens totum factum, de eo interrogatus, doloſe non vult reſpondere, & deponere niſi partem; Secus ſi totum ignoret, vel ſi ſciat, de eo non fuerit interrogatus, tunc enim ei creditur, Petra, & Farin. *n.* 168.

Exēplificatur in alijs magis informatis.

30. Ampliatur tertio Regula 4. vt tanquam magis informatis, plus credatur deponentibus in ſpecie, quam in genere, Gabr. qui plures refert concordantes, & Farin. *q.* 65. *num.* 170. quibus adde Franc. Curt. & Iacobin. de S. Georg. qui loquuntur etiam ſi teſtes deponentes in genere, eſſent plures; Et magis, deponentibus vniuerſaliter, credatur, quam deponentibus indefinitè, Bertaz. Corrad. Gabr. Monticel. & Farin. *num.* 171.; Sicut etiam teſti diſtinguenti magis creditur, quam non diſtinguenti, Corrad. Specul. & Farin. *n.* 191.

31 Plura, & latè de materia huius q. Maſcar. & Montic. locis citatis à Farin. *q.* 65. *per totam tertiam par.* vbi latiſſimè pertractat hanc materiam; Ex ea formando decem, & nouem Regulas, cum ſuis quampluribus Ampliationibus, & Limitationibus; Quam eandem totam diffuſam materiam, ego, ad ſupra hic poſitas quatuor Regulas cum neceſſarijs ſuis Ampliationibus, & Limitationibus, reſtrinxi, nihil tamen notatu dignum intactum relinquens.

An, & quando teſtis ſibi contrarius, vel varius, ſiue vacillans, probet, puniatur, & qua pœna, concordetur, corrigereq; ſe poſſit, Quæſt. 47.

Quis cõtrarius, ſeu varius teſtis dicatur.

1. Actum eſt in præcedentibus de teſtibus inter ſe contrarijs, nunc de teſte ſibi ipſi contrario &c. agendum eſt; Et pro tituli intelligentia, prĕmitto primo; Teſtem ſibi cõtrarium dici, qui deponit duo, quæ ſimul eſſe non poſſunt, Innoc. Io. And. Imol. Hoſtien. Butr. & alij *in cap. præterea, de teſtibus cogen.* Teſtem verò dici variũ, qui, nulla cauſa, aut ratione aſſignata, dicit contrarium eius, quod primo dixerat, ſecundum præcitatos DD.: Sed vt notat Farin. *q.* 66. *num.* 6. licet hæc doctrina ſit communis DD. & in ſe vera, non tamen ponit differentiam inter teſtem contrarium, & varium, & vtraque deſcriptio conuenit, tam contrario, quam vario teſti, prout obſeruauit etiam Bal. *in dict. cap. præterea num.* 5.; Qui *num.* 7. ait (& recte) quod ille dicitur teſtis ſibi contrarius, qui contraria deponit; varius verò, qui nõ contraria deponit, ſed diuerſo modo dicit, vt qui primo dixit N. mutuaſſe centum florenos in carlenis, poſtea dicit in bolognenis; Vel *n.* 9. ait cum Nell. *in tract. de teſtibus num.* 216. quod ille teſtis dicitur contrarius, qui tenaciter contraria aſſerit, varius autem, qui non ſtat firmus in ſuo dicto.

Vacillans quis dicatur.

2. Prĕmitto ſecundo, quod teſtis dicitur vacillans, dum timendo, titubando, & dubitando variè loquitur, ſecundum præcitatos DD. *in cap. præterea, de teſtibus cogen.*; Sed hic

hic aduerte, quod graues DD. vocant teſtem vacillantem eum etiã, qui non variat, dummodo timendo, titubando, & dubitando deponat, ita Bal. Hoſtien. Innoc. Io. And. & Zabar. *in dicto cap. præterea*; Et vlterius nota, quod ſæpe à DD. cõfunduntur hi termini variare, & vacellare, & vnum pro altero ponuntur, vt tradit Farin. *q. 66. n. 12.*

Teſtis ſibi cõtrarius, vel varius nihil probat.

3. Regula 1. ſit. Teſtis ſibi ipſi contrarius, aut varius nihil probat, *cap. licet cauſam*, vbi gl. adducens alia iura concordantia, Aret. Ant. de Butr. Bero. Dec. & Felyn. *de teſtibus*, & hoc omnes fateri, aiunt Couar. & Clar. §. *fi. quæſt. 53. verſ. quartus eſt caſus*, vbi concordantes refert. Nota hic, quod in hac Regula, & eius Ampliationibus, & limitationibus eſt ſermo de teſte ſibi contrario vario, aut vacillante extra torturam.

Quid in vacillãte.

4. Ampliatur primo Regula 1. vt procedat etiam in vacillante, qui timendo, titubando, & dubitando variat, & de hoc vacillante intelliges Butr. Hoſtien. & Io. Andr. *in cap. præterea, de teſtibus cogen.* cum alijs citatis à Farin. *q. 66. num. 14.* quorũ eſt hæc Ampliatio; Secus autem eſt dicendum in vacillante, qui timet, titubat, & dubitat, ſed non variat, hic enim tantum de fide minuitur, & de hoc vacillante loquuntur Alberic. & Montic. relati à Farin. *n. 15.* qui ſic concordat DD. qui vidẽtur diſcordes *num. 16. & ſeq.*; & iterum pro DD. concordia ait numero 18.; Teſtem in totum repelli ſi vacillet circa ſubſtantialia negotij, ſecus ſi circa circumſtantias, & citat Alberic.

In parte ſibi contrarius, vel varius, nihil probat.

5. Ampliatur ſecundo Regula 1. vt teſtis ſibi contrarius, & varius in aliqua parte in totũ reputetur varius, & contrarius, & nihil omnino probet, pluribus demonſtrat Aret. *in c. in noſtra de teſtibus* Abb. Cæpol. Cephal. Rolan. Ruyn. & Farin. *q. 66. num. 19.* Taliter, quod huiuſmodi teſtis, nec ad inquirendum indiciũ facit, Alciat. Bertaz. Gram. & Far. *num. 21.*

Quid ſi teſtis ſit ſibi contrarius, ſeu varius in acceſſorijs.

6. Ampliatur tertio Regula 1. vt non ſolum procedat in vario, & cõtrario in ſubſtantialibus Alberic. Petra, Ruyn. & Farin. *q. 66. num. 22.* ſed etiam in acceſſorijs, quando teſtis iurauit dicere veritatem ſuper totam cauſam, ratione iuramenti, quod eſt indiuiduum, Corrad. & Puteus, qui alios allegant, & Farin. *num. 27.* Et eadem ratione, idem dicendum eſt in acceſſorijs, de quibus Iudex interrogaret, dum teſtis iurauit dicere veritatem, de his, de quibus interrogabitur; Et hoc maximè procederet in teſte aliàs Iudici ex rationabili aliqua cauſa ſuſpecto; iſte enim ſi interrogatus de qualitatibus non ſubſtantialibus, ſit in illis varius, & contrarius, nihil vtique probaret, *cap. licet cauſam, ibi, De ſingulis circumſtantijs ſubtiliter inquirentes*, vbi Dec. *num. 52. & ſeq. de probat.* Boſſ. Aym. Gomez. Marſil. Ruyn. Socin. Petra, & Farin. qui alios concordantes citat *num. 25.* & inter hos Gomez teſtatur de cõmuni; Idem dic, quando teſtis deponens de facto proprio, hodie dicit vnum, cras aliud, talis enim varietas totaliter tollit fidem teſti, etiam ſi varius eſſet tantum in non ſubſtantialibus, quamuis deponeret

ret per verbum credo, Alex. Aret. Petra, & Farin. *q.66. num.26.*

Sed extraneis, & impertinentibus.

7. Limitatur Ampliatio 3. & hæc ſit etiam limitatio Regulæ 1. vt licet variatio, & contrarietas in circumſtantijs non ſubſtantialibus, acceſſorijs, & in qualitatibus non totaliter extrinſecis, extraneis, & impertinentibus, ſed aliquo modo ad cauſam, & negotium principale pertinentibus, teſti fidem totaliter tollat, ſecundum Bar. Corr. Petrã, Marſil. Tind. & Farin. qui teſtatur de communi *q. 66. num. 30.*; Secus tamen eſſet dicendum in teſte vario, & contrario in acceſſorijs extrinſecis, extraneis, & impertinentibus, in quibus variatio teſti fidem non tollit, Bart. Boſſ. Florian. Tind. Viu. & Farin. qui pariter teſtatur de communi *q. 66. num. 29.*; & ita intelligendi ſunt DD. ad ſaturitatẽ citati à Farin. *num.24.* Bene verum eſt, quod quamuis teſti in hoc caſu non tollatur fides in totum, ſaltem minuitur ſecundum Boſſ. Marſil. & Farin. *n.21.*

Vel per errorem, & ignorantiam, ſeu ex obliuione.

8. Limitatur ſecundo Regula 1. vt teſti fides non tollatur ex variatione, & contrarietate per errorem, & ignorantiam, Bal. quem ſequitur Petra, & Farin. *q. 66. num.32.*; Et præſertim cauſa iuſta erroris eſt obliuio, Cæphal. Monticel. Rimin. & Farin. qui alios etiam citat *nu.34.*; An autem, quando, & per quantum tempus obliuio præſumatur, vide Maſcar. latè de his tractantem *de probat. lib.3. concl. 1122.*

ſeu inmodico.

9. Limitatur tertio Regula 1. vt modica varietas, etiam in ſubſtantialibus, fidem teſti non tollat, Alex. Boſſ. Corrad. Gramm. Petra, Rolan. & Farin. qui de communi *q.66. num.36.*

Non dicitur varius, qui plus in ſecũdo dixit quam in primo examine.

10. Limitatur quartò Regula 1. vt non dicatur varius, & probet teſtis, qui plus dicit in vno examine, quam in alio, Boſſ. Corn. Gram. Imol. Monticel. & Far. *q.66. n.37.* credens hanc communem, licet Bal. teneat in hoc caſu teſtem eſſe varium.

Quid in teſte vario in eodem, vel in diuerſis examinibus, vel pu alicato proceſſu.

11. Limitatur quintò Regula 1. vt procedat in teſte ſibi vario, & contrario, vel incontinenti, vel ſaltem in eodem examine, tunc enim neutri dicto eius creditur, & nihil probat, *l. qui falſo, aut variè ff. de teſtibus*, cum allegatis in 1. Regula; Secus in teſte ſibi contradicente ex interuallo, & in diuerſis examinibus, quo caſu primum dictum attenditur, gl. *in c. cum in tua*, & ibi Abb. Aret. & Felyn. *de teſtibus*, & de communi teſtantur Alciat. Couar. Decian. Gabr. & Soarez, & de magis recepta teſtatur Menoch. & de communiori, & veriori Farin. *q. 66. n. 127.* qui pro hac citat Bal. Boſſ. & plurimos alios *num. 124.*; Quod multo magis procederet, quando ſecundum dictum emanauit poſt publicationem proceſſus, quia teſtis præſumeretur ſubornatus, Boſſ. & Farin. *num. 130.*; præſertim ſi teſtis 2. non debuiſſet examinari, Boſſ. & Farin. *n.131.*

Quid in reuocatione facta in alio iudicio, in eadẽ, vel in diuerſis inſtantijs, & perſonis.

12. Limitatur ſexto Regula 1. vt ſi reuocatio facta ſit de primo dicto in alio iudicio, ſiue ciuili, ſiue criminali, ſemper ſtetur primo dicto, Aret. Dec. Fely. Tind. & Alciat. qui hos refert, & ſequitur *de præſumpt. Regula ſecunda præſumpt 29. num. 7.* etiam in diuerſis cauſis, inſtan-

ſtatijs, & perſonis, Crot. Fely. Gabr. qui alios refert, & Farin. *q. 66. num.* 135. licet non deſint ſentientes, quod in iſto caſu neutri dicto credatur, vel etiam in diuerſis inſtantijs cum ijſdem perſonis, Abb. Butr. Tind. & Farin. *num.* 137. licet alij contra; Item in eadem inſtantia, & inter eaſdem perſonas, ſed in diuerſis examinibus, Farin. *n.* 139. Quamuis contra Tind. teneat.

13. Sublimita primo hanc ſextã limitationem, niſi primum dictum fuiſſe ſine iuramento, vel ſine redditione rationis, vel minus veriſimile, vel in iuditio inualido, quia tunc attenderetur ſecundum dictũ iuratum cum redditione rationis magis veriſimile, & in iudicio valido, Farin. plurimos citans *q. 66. n.* 148. *vſque* 151. *& nu.* 155. licet hoc vltimum non tranſeat ſine difficultate, vt not. Farin. *n.* 156.

14. Sublimita ſecundo limitationem 6. quando primum dictum nõ fuit aſſertiuum, ſed e.g. per verbum credo, tunc enim attẽditur ſecundum dictum aſſertiuum, Tind. et Farin. *q. 66. n.* 163.

15. Sublimita tertio limitationem ſextam, vt in omnibus caſibus tactis in limitatione 6. ex ſecundo dicto ſemper debilitetur primum, Abb. Aret. Felyn. *in cap. cum in tua de teſtibus,* Clar. Boſſ. qui de communi, et Farin. alios citans, *q. 66. n.* 164.

In omni caſu ex ſecundo dicto debilitatur primum cõtrariũ.

16 Limitatur ſeptimo Regula 1. vt teſtis dictum iudiciale attendatur, licet prius teſtis extraiudicialiter contrariũ aſſeruerit, Imol. et Fely. qui teſtatur de communiori, et veriori opinione *in cap. cum in tua de teſtibus;* Anan. *in c. per tuas,* vbi

Dictum prius extraiudiciale, vel poſterius contrariũ iudiciale, an attendatur.

Aret. qui de communiori, Dec. qui alijs relatis teſtatur de magis communi opinione, et ait ab hac non recedendum, *de teſtibus,* Clar. §. *fin. quæſt.* 53. *verſ. primus caſus,* qui ſimiliter teſtatur de magis communi; Quamuis Bal. et alij contra ſentiãt; Et *ibidem* ſubdit Clar. quod attento dicto extraiudiciali contrario, dictum poſterius iudiciale debilitatur, et minuitur fides huiuſmodi teſtis, citãs Boſſ. et Aret. qui ait, quod ita fatentur omnes DD.; Plures concordantes in fauorem huius limitationis habes apud Farin. *q. 66. num.* 193.; et 226. plures alios ſubſcribentes dicto Clari.

17. Sublimita primo hanc ſeptimam limitationem, quando extraiudiciale, et iudiciale dictum fuit iuratum, tunc enim neutri dicto ſtandũ eſſet, Gabr. Menoch. Tind. et Farin. qui alios citans teſtatur de communi *q. 66. num.* 214. Sublimita ſecundo, quando primum dictũ extraiudiciale emanatũ eſſet tempore actus geſti, et in ſcriptura confirmatum, tunc enim ſecundum iudiciale dictum præſumeretur emanatum per ſubornationem, et non attenderetur, Aret. et Dec. *in cap. per tuas, de teſtibus* Gabr. Menoch. et Farin. *num.* 223. licet alij contra.

18. Limitatur octauo Regula 1. vt teſtis dictum iudiciale attendatur, quamuis poſt examen extraiudicialiter teſtis dicat contrarium, Abb. Aret. Felyn. et Imol. *in c. cum in tua, de teſtibus;* Clar. §. *fin. q.* 53. *verſ. ſecundus eſt caſus,* Viu. qui de communi, et alios refert, Bar. Rom. et plures alij relati à Farin. *quæſt. 66. num.* 200.; Quamuis teſtis expreſ-

Si dictum iudiciale, extraiudicialiter reuocetur, quod nam attendatur.

ſe profiteretur extra iudicium, ſe falſum in iudicio dixiſſe, Viu. qui alios citans teſtatur de communi,& ait fatuum eſſe ab hac opinione diſcedere, Farin. alios inducens *num.* 203.; Item quamuis ſecundum dictum extraiudiciale emanaſſet in articulo mortis, Felyn. & Aret. vbi ſupra, Tind. amplians in dicto emanato in confeſſione Sacramentali; Huic limitationi ſubſcribit Viu. qui de communi Clar. Gabr. Menoch. & tot alij, quos refert, & ſequitur Far. *num.* 205.

19. Sublimita hanc 8. limitationem; quando cum ſecundo dicto extra iudiciali cõcurrerent tria, nẽpè, veriſimilitudo; cauſa reuocationis primi dicti; & dum teſtis eſſet in articulo mortis; tunc enim primum dictũ videretur ſublatum, Simanc. & Farin. *q.66.num.* 210.

20. Sed nota hic, quod limitatio 8. procedit ſine difficultate, ſententia iam lata; Dũ vero ſententia eſt ferenda, non eſt ſine controuerſia inter DD. quod dictum ſit attendendum, & Couar. & Farin. *q.66. n.*209. exiſtimaut totum hoc negotium remittendum eſſe arbitrio Iudicis.

Teſtis ſibi cõtrarius, vel varius, de falſo punitur.

21. Regula ſecunda ſit. Teſtis ſibi ipſi varius, & contrarius punitur de falſo, *l. qui falſo, & ibi gl. ff. de teſtibus, & l. eas ff. de falſis*, & per iſta iura, ita tenent Abb. Aret. & Butr. *in c. cum in tua, de teſtibus*, Bal. Boſſ. Clar. Foller. & Farin. qui plurimos alios citat *q.66.n.*56.

Siue in eſdẽ depoſitione, & iudicio, ſiue in diuerſis.

22. Ampliatur primo Regula 2. vt non ſolum puniatur de falſo teſtis varius, & ſibi contrarius in eadẽ depoſitione, & in eodem iudicio, in quo omnes DD. conuenire, ait Clar. *in pract. §. falſum verſ. teſtis, qui falſum, ad fin.*; Sed etiam teſtis ſibi varius, & contrarius in diuerſis depoſitionibus, & in diuerſo iudicio, Bar. Boſſ. Butr. Clar. qui ait, quod in hoc nulla videtur eſſe difficultas, & de communi teſtantur Camera. & Zabar. & totæ doctrinæ in hac Ampliatione traditæ, ſubſcribit Farin. *q.66. num.*59. & 60. vbi pro ſecundo membro huius Ampliationis plures citat.

Quid ſi extra tormenta varium, & contrariũ in tormẽtis diceret.

23. Ampliatur ſecundo Regula 2. vt puniatur teſtis, qui in tormẽtis dixit contrarium eius, quod dixerat ſine tormentis, Clar. §. *fin. q.* 53. *verſ. quartus eſt caſus*, Gabr. qui declarat hoc procedere, quando ex interuallo hoc fit, ſecus ſi incontinenti, nec diſſentiunt Tind. & Far. *q.66. n.*65. & 66.

An puniendus teſtis varius in non ſubſtantialibus.

24. Limitatur primo Regula 2. vt ad pænam falſi non teneatur teſtis varius in non ſubſtantialibus. Viu. & Boſſ. qui teſtatur de communi, & Farin. *q.66. n.*69. qui *num.* 70. refert Corrad. & Achil. Perſonal. tenentes talem teſtem in hoc caſu teneri crimine ſtellionatus, & puniendum eſſe extraordinariè.

Vel per errorem, ignorantiam, vel obliuionem; vel ſe corrigens, ſeu qui non erat examinãdus.

25. Limitatur ſecundo Regula 2. vt non puniatur teſtis varius per errorem, ignorantiam, & obliuiónem Farin. *q.66. num.*75. & faciunt à multo magis dicta *in hac q. num.*8.; Et idem dic de teſte vario, qui ſe corrigit ex interuallo, talis enim non punitur de falſo, Boſſ. & Tind. & dum eſſet correctio incontinenti, nullo modo puniretur, Tind. & Farin. qui ad vtrumque dictum ſe ſubſcribit *num.*76.; Et ſimiliter teſtis,

ſtis, qui non debebat examinari, ſi examinetur, propter diſcordantiã à primo examine de falſo non eſſet puniendus, Tind. & Farin. *n.* 77.

An puniẽdus ſit teſtis, qui aliud dicit in iudicio, aliud extra dicit.

26. Limitatur tertio Regula 2. vt non puniatur teſtis, qui dicit extra iudicium contrarium eius, quod in iudicio dixerat, Tind. & Farin. *q. 66. num.* 85.; Et econtra eſt multò verius, vt non puniendus ſit teſtis, qui in iudicio deponit contrarium eius, quod prius dixerat extra iudicium Butr. *in c. cum in tua,* vbi Imol. & Felyn. qui teſtatur de communiori, *de teſtibus,* de qua etiam Boſſ. & Clar. de communi; huic dicto ſe ſubſcribunt Alex. Couar. Menoch. & Farin. qui plures alios referens teſtatur de communiori *num.* 83. licet Bar. Abb. & quidam alij à Farin. relati *num.* 84. contrarium ſentiant: Si tamen pars fuiſſet præſens in dicto extra iudicium, puniretur teſtis extraordinariè Marſil. Tind. & Farin. *n.* 87. Sublimita hanc tertiam limitationem, vt ſi dictum extraiudiciale fuerit iuratum, teſtis varians in iudicio, de falſo puniatur, Abb. Alex. Butr. & Boſſ. qui hos citat, *tit. de oppoſ. contra teſt. n.* 3. Cæpol. Petra, & Farin. *q. 66. n.* 90.; Sed verius videtur vt punitio ſit extraordinaria, Tindar. & Far. *n.* 92.

Teſtis ſibi varius, & cõtrarius, modis omnibus eſt cõcordandus.

27. Regula 3. ſit. Teſtis ſibi varius, & contrarius, omnibus modis concordandus eſt, Abb. *in c. cum tu,* & ibi Butr. & Fely. *de teſtibus,* Clar. & Farin. qui *q. 66. num.* 117. citat Alex. & Boſſ. teſtantes de communi, & inducit plurimos concordantes.

28. Ampliatur Regula 3. vt dicta concordia ſit facienda, verba impropriè, & impropriiſſimè intelligendo, Corr. Petra, Rimin. & Farin. *q. 66. n.* 118.; Etiam per ſubauditos intellectus, & interpretationem ſuppletiuam, Alex. Rimin. & Farin. *n.* 119.

Verba Ipropriãdo, &c.

Vt non puniatur, non autẽ vt probet.

29. Limitatur primo Regula 3. vt procedat ad effectum euitandi falſum, non autem vt teſtis probet, teſtis enim concordatus nullam facit fidem, Alex. Bertaz. Foller. Imol. cum duodecim alijs DD. relatis à Farin. *q. 66. n.* 321. inter quos plures teſtantur de communi, Petra de communi, & iuſtiori, & Clar. §. *fin. q.* 53. *verſ. quartus eſt caſus,* de communiori, & magis tuta; licet Aret. Fely. & plures alij relati a Farin. *n.* 322. teneant, teſtem varium concordari, etiam vt probet, inter quos Petra teſtatur de communiori, & ita fuiſſe reſolutum à Rot. Rom. teſtatur Puteus *deciſ.* 28. *nu.* 3. *par.* 3.; Pro concordia inter hos Doctores dicerem cum Farin. *n.* 327. *& ſeq.* quod limitatio, quæ magis eſt recepta, procedit in criminalibus, & contra Reum, in quibus concordia non fit, vt teſtis probet: oppoſita verò habet locum in ciuilibus, in quibus concordia fit per intellectam repetitionem ſermonis, vt teſtis probet, ſecus per actuum multiplicationem, vel per impropriationem verborum.

Sed contra.

Limitatio procedit in criminalib., ſecus in ciuilibus, &c.

Ad null'ũ effectum manifeſta varietas, ſeu cõtrarietas concordatur.

30. Limitatur ſecundò Regula 3. vt non concordetur teſtis, quando varietas, & contrarietas eſſet euidens, & manifeſta, tunc enim nec ad probandum, nec ad euitandum falſum, & eius pœnam, vllo modo fit reconciliatio, & concordia, Alex. Bal. Boſſ. Fely. & Farin.

qui *q.66. n.120.* citat plures concordantes, & Rot. Rom. *coram Cæſare de Graſſ. deciſ.73. n.5.*

Plures caſus, in quibus teſtes ſibi contrarij concordatur, vel non concordatur vſque ad n.40.

31. Ex hac 3. Regula, & eius Ampliationibus, & limitationibus, Infertur primò, quod teſtis, qui primò affirmauit, poſtea dixit non recordari, concordatur, Bar. Bal. Mill. & Farin. *q.66. n.329.* vbi reddit rationem, quia poteſt eſſe, quod quis hodie non recordetur de eo, de quo antea recordabatur; Intellige, vt concordetur ad euitandam pœnam falſi, non vt probet, Nell. Foller. & Far. *n.330.*

32. Infertur ſecundò, quod teſtis, qui primo dixit ſe non recordari, deinde recordari, & ſcire, concordatur, & probat, quia poteſt ſtare, quod quis recordetur poſtea de eo, de quo antea non recordabatur, Aret. Bertaz. Claud. qui de communi, Fely. & Farin. cum pluribus ab eo citatis *q.66. num.331.*; dummodo teſtis non ſit loquutus cum parte, aliàs enim ſubornatus præſumeretur, & non probaret, Farin. *n.332.* citans Bertaz, Corrad. Diaz, Fely. & Gabr.

33. Infertur tertiò, quod teſtis, qui primo dubitatiuè depoſuit, poſtea affirmatiuè, & ſine dubitatione, concordatur, & probat in ſecundo dicto, poteſt enim eſſe, quod poſtea pro certo ſciat id, de quo prius dubitabat, Crot. Foller. Gabr. Tind. & Farin. *q.66. n.334.* quod procedit tam in diuerſis examinibus, quam etiam in eodem examine, dummodo teſtis alleget cauſam reuocationis dubitatiui ſui primi dicti, Crot. Foller. Tind. & Farin. *num. 335.*; Et idem dicendum eſt, ſi prius dixit credere, poſtea ſcire, Clar. Crot. Monticell. Tind. & de communi teſtantur Foller. & Socin. & ſequitur Farin. *n.336.*; Sed etiam in hoc caſu requiritur, vt teſtis reddat rationem ſui dicti, & cauſam nouæ certitudinis, ſimus in caſu, in quo licita ſit correctio, & extra caſum, in quo teſti de credulitate plene creditur, Farin. cum citatis ab eo *n.337. & ſeq.* Et idem dic, ſi teſtis prius dixit ſibi videri, & poſtea, ſcire, Foller. Gabr. & Far. *n.340.*

34. Infertur quartò, quod teſtis, qui prius dixit ſcire, poſtea credere, probet, in primo dicto, Alex. Bal. Felyn. Tind. & hos citans Gabr. *lib.7. concl.29. num.41.* & eſt communis ſecundum Aret. & Far. *q.66. num.341.*; licet Abb. Butr. Io. Andr. & alij à Far. relati teneant in hoc caſu teſtem non probare.

35. Infertur quintò quod teſtis, qui primo dixit ſe credere, ſecundo ſe non credere; vel econtra primo ſe non credere, ſecundo ſe credere, probet, & vltimo dicto ſtetur, dummodo ſimus in caſu, in quo licita ſit correctio, & reddat rationem nouę credulitatis, Far. cum citatis ab eo *q.66. n.346. & ſeq.*

36. Infertur ſextò, quod teſtis, qui primo ſui dicti rationem reddidit, quia vidit, deinde dixit, quia audiuit, non dicitur varius, nec receſſiſſe à prima ratione, poteſt enim eſſe, quod viderit, & audierit, Abb. Bal. Butr. Imol. Spec. & Ruyn. qui hos refert *conſ. 54. n. 4. lib.4.*; Et econtra, qui dixit primo audiſſe, deinde vidiſſe, non dicitur varius, poteſt enim eſſe vtrumq. Bal. Iacob. ab Aren. Marſil. & Farin. *q. 66. n.*

354.;

354.; Vbi etiam ait Saluari à falſo dicens, ſe vidiſſe id, quod audiuit, quia viſus prædicatur de omni ſenſu, & citat Marſ.& Put.. Qui verò prius dixit ſcire, deinde reddidit rationem, quia audiuit, ſaluatur à contrarietate, Iaſ. Natt. Tind. & Farin. *num.351.*; At probat tantum de auditu, Ruy. *vbi ſup.* & Far. *n.353.*

37. Infertur ſeptimò, quod teſtis, qui primo dixit ſe ſcire, deinde ſe neſcire, concordetur, intelligitur enim ſe neſcire, niſi vt ſupra dixit, Alex. Bar. Bal. & Dec. hos citans, *conſ.272. n.2.* & tenuit Rot. *diuerſ. coram Cantuccio deciſ.141. n. 10. par.2.* Gabr. Farin. & alij ab eo citati *q.66.n.355* licet ibidem contra ſenſerint Tind. & Lofred.

38. Infertur octauò. Quod teſtis, qui primò dixit ſe neſcire, vel ignorare, ſecundo ſe ſcire, non eſt varius, quia poteſt eſſe, quod poſtea inceperit ſcire, Aret. Boſſ. Crot. Foller. Gabr. qui teſtatur de magis communi, & Farin. alios allegans *q.66. n.357.* Sed quia plurimi, graueſque authores contrarium ſentiunt, inter quos Clar. *§. fin. q.53. verſ. ſed quid ſi teſtis*, ait, quod ſi teſtis in primo examine dixit nihil ſcire, deinde in ſecundo deponat de veritate facti, nihil probat, & quod hæc eſt omnium concluſio, citans Ang. de Vbal. dicentem, quod ita tenent omnes, nemine diſcrepante: Pro concordia dic; Quod ſicut illatio hæc octaua eſt communior, ita etiam eſt veriſſima, tribus tamen concurrentibus; primo, quod Iudex ex officio repetat teſtem; ſecundo quod teſtis ſuperuenientis nouæ ſcientiæ probabilem cauſam alleget; tertio quod non dixerit in prima depoſitione, ſe fuiſſe præſentem in illo actu, de quo nihil ſcire affirmauit; ſi enim hoc dixit, non poteſt dicere ſe ſcire, & dicendo varius erit, & non probabit Farin. & alij *q.66.n.364.* & in hoc caſu procedit opinio Ang.; Sed ſi teſtis repeteretur ad inſtantiam partis, vel ſponte ex internallo vellet ſe teſtis corrigere, præſumeretur subornatus, & non probaret, Aret. Foller. Gabr. & Farin. hos, & alios referens *q.66. num.360.* & tenuit Rot. Rom. *in nou. deciſ.19. de teſtibus*; Et idem eſſet dicendum, ſi teſtis non redderet rationem nouæ ſcientiæ, Aret. Barbat. Bertaz, Gabr.& Far. *n.363.*

39. Infertur nonò, quod teſtis, qui examinatus in palatio Poteſtatis primò dixit aliquid factum in palatio Epiſcopi, poſtea dixit factum in hoc palatio, ſaluatur à contrarietate, quia (hoc) intelligitur de hoc palatio de quo dicebam, nempe Epiſcopi, Bar. Rom. Rimin. qui de communi, & Farin. plures alios referens *q.66. n.367.* Idem dic in teſte, qui primo dixit, quod N. & N. fuerunt præſentes, deinde interrogatus, qui fuerint præſentes, reſpondit, quod nemo; Saluatur enim à contrarietate, intelligendo, nemo exceptis prædictis, Alex. Mõtic. Rim. Far. & plures alij ab eo relati *q.66. n.368.*

40. Infertur decimo, quod teſtis, qui primo dixit ſe hoc tantum ſcire, ſi poſtea aliquid addat, eſt varius, & non probat Boſſ. Foller. Gabr. qui idem ait in teſte, dicente

ſe hoc ſcire, videlicet, & Farin. *q.66. n.365.*; Idem dic in teſte, qui prius dixit ſe neſcire, poſtea ſe credere; eſt enim varius, & non probat, Aret. maximè ſi cum parte ſit alloquutus Bal. & Far. *n.*345.

Alij caſus remiſſiue

41. Quicunque voluerit plures caſus videre, in quibus teſtis concordatur, vel non concordatur, adeat Farin. *q.66. n.369. & ſeq.* vbi remiſſiuè eos indicat; Sed in omnibus caſibus repete dicta hic *n.29.*

An teſtis inconti-nenti poſſit ſe corrigere.

42. Regula 4. ſit. Teſtis poteſt incontinenti ſe corrigere, allegando tamen cauſam talem erroris, quæ Iudici iuſta videatur Abb. Hoſtien. Anan. Butr. Fely. Io. Andr. & Imol. *in c. præterea de teſtibus cogen.* Aret. *in c. cum in tua de teſtibus*, vbi ait nihilominus, quod in iſto caſu, nec primo, nec ſecundo dicto ſtatur; & quod ita omnes tenent; Subſcribunt vlterius Regulæ Bart. Boſſi. qui teſtatur de communi, & Farin. cum alijs ab eo citatis *q.66. n.241. & ſeq.* quibus innumeros addit *n.*127. Sed aduerte quod teſtis in iſto caſu non allegans cauſam correctionis, poſſet tanquam ſuſpectus de ſubornatione torqueri ſecundum Boſſ. in locis relatis à Farin. *n.*244.

43. Accipe plurimas Regulæ Ampliationes, & limitationes, niſi eas, vel aliquam illarum, velimus declarationes magis propriè appellare.

Incontinenti dicitur correctio antequã teſtis diſcedat à Iudice.

44. Ampliatur primò Regula 4. vt ante perfectum examen, & antequam teſtis à Iudicis diſcedat conſpectu, poſſit ſe corrigere, factaque incontinenti dicatur correctio Abb. Boſſ. Butr. Gabr. & Farin., concordantes inducens *quæſt. 66. n.229.*

Item antequã teſtis cum parte loquatur.

45. Ampliatur ſecundò Regula 4. vt licita ſit correctio, & in continenti dicatur facta, dummodo id faciat teſtis antequam alloquatur cum parte, Abb. Butr. Fely. Imol. qui teſtatur de communi, de qua etiam Boſſ. & Gabr. in c. præterea de teſtibus cogen. & ita ſentit Clar. & poſt eum Farin. plurimos alios citans *q.66. n.232.*; Et idem eſset dicendum, ſi teſtis loquutus fuiſset cum alia perſona, à qua pars potuerit certiorari de eiuſdem teſtis depoſitione, Bal. Gabr. Hoſtien. Innoc. & Farin. *n.*234. Quod verò teſtis non ſit alloquutus cum parte, ſi idem teſtis ſit notæ fidei, & authoritatis, eius aſsertioni cum iuramento creditur, Alciat. Bal. & Far. *n.*237.

Sed cauſã erroris alleget.

46. Ampliatur tertiò Regula 4. vt licet in prædictis caſibus incontinenti ſe corrigens teneatur cauſam erroris allegare, non tamen tenetur de errore docere, Abb. Couar. Gabr. Menoch. qui reprobat Bar. contrarium tenentem, Mont. Viu. & Far. *q.66.* n.240.

An ex interuallo poſſit ſe teſtis corrigere.

47. Ampliatur quartò Regula 4. vt teſtis non ſolum incontinenti, ſed etiam ex interuallo corrigere ſe poſſit, dummodo probet cauſam iuſtam correctionis, & erroris, Couar. Menoch. Viu. qui de communi, & Farin. *q.66. n.*245.; Vt eſt e. g. cauſa veriſimilis obliuionis, Alciat. Aret. Menoch. Petra, & Farin. *n.*246; addens Menoch. quod, an cauſa ſit veriſimilis, remittitur arbitrio Iudicis.

48. Ampliatur quintò Regula

4. vt

Præſertim nobilis.

4. vt teſtis nobilis etiam ex interuallo poſſit ſe corrigere, quando agitur inter viles, et de rebus modici momenti, Abb. Imol. Tind. & Farin. *q.66.* n.247. Imò, quod in cauſis etiam magni momenti, & inter perſonas, quantuncunque nobiles poſſit perſona notæ fidei, et authoritate, ſe corrigere ex interuallo, ante tamen publicationem examinis, et dummodo iuret cum parte ſe non fuiſse loquutam, tenuerunt Alciat. Bal. Cott. Gabr. Iaſ. Marſil. et Farin. *q.66. n.*248.

Correctio ex interuallo debilitat dictum primum.

49. Ampliatur ſextò Regula 4. vt licet correctio non incontinenti, ſed ex interuallo facta non tollat primum dictum, illud tamen debilitet, Abb. Anan. Butr. Fely. Hoſt. Imol. Io. Andr. et Innoc. *in c. præterea de teſt. cogen.*

Poteſt teſtis incontinenti, & etiam ex interuallo addere aliquid.

50. Ampliatur ſeptimò Regula 4. vt dum teſtis propriè non vult ſe corrigere, ſed potius aliquid addere; non ſolum poſſit hoc præſtare incontinenti; quod nullam habet difficultatem, ſecundum Gabr. *lib.* 7. *conſ.*27. *n.*17. Verum etiam ex interuallo, quamuis huic additioni præſtanda non ſit plena fides, Abb. Butr. Fely. Hoſtien. Imol. Innoc. Io. Andr. et Zabar. *in d.c. præterea*; Intellige, ſi teſtis ſponte velit hoc facere, vel dum ex officio Iudicis teſtis examinatur, ſecus ſi ad inſtantiam partis, Aret. Æmil. Gabr. et Farin. *q.66. n.*252. *& ſeq.*

Ex interuallo an poſſit ſe teſtis corrigere.

51. Limitatur primò Regula 4. vt teſtis ex interuallo corrigere ſe non poſſit, Butr. *in c. per tuas, de teſtibus*, vbi Imol. et Aret. qui teſtatur de communi, de qua etiam Viu. et Clar. qui ait, quod in hoc omnes conueniunt, Bal. Boſs. et Farin. qui plures alios citat *q.66. n.*228. Sublimita hanc limitationem iuxta doctrinam *in hac q.* traditam *n.*47. 48. *&* 49.

Vt poſt triduum.

52. Limitatur ſecundò Regula 4. vt non ſit licita teſtis correctio poſt triduum à die depoſitionis, hæc enim correctio dicitur ex interuallo facta, et teſtis præſumitur loquutus cum parte, et ſubornatus ab ea, Gabr. et Farin. qui *q.66. num.* 238. ait; ita pluries tenuiſse Rot. Rom. præſertim *in nouis, deciſ.*19. *de teſtibus*.

Et publicatis atteſtationib.

53. Limitatur tertiò Regula 4. vt publicatis atteſtationibus, dicatur correctio ex interuallo, & præſumatur teſtis loquutus cum parte, & ideo non poſſit ſe corrigere, *c. per tuas, & ibi* Imol. *de teſtibus*, Farin. *q.* 66. *n.*254.

An incôtinenti, vel ex interuallo ſit correctio, Iudex arbitratur.

54. Nota tandem pro corollario huius Regulæ 4. quod an teſtis dicatur ſe incontinenti, vel ex interuallo corrigere, multum Iudicis arbitrio tribuatur, ſecundum Anan. qui teſtatur de communi, Abb. Butr. Hoſtien. & Io. Andr. in *c. præterea, de teſtibus cogen.*

55. Latè de materia huius q. Far. *q.66.* de qua non pauca Clar. §. *fin. q.*53.

An teſtis falſus probet, Quæſt. 48.

Teſtis falſus nihil probat.

1. Regula ſit. Teſtis falſus, cum ſit periurus, nihil omnino probat Clar. §. *fin. q.* 53. *verſ. frequentiſsime in fine*, & hanc eſſe communem opinionem, ait, ſecundum Alex. & tenent Burſat. Bertaz. Montic.

Monticel. qui concordantes refert, Saly. & Farin. *q. 67. n.* 58. vbi ait, quod *hæc Regula* non ſolum eſt communis, ſed quod nec cõtradictorem habet; Neque dictum talis teſtis facit inditium ad inquirendum, plenè Maſc. quem ſequitur Farin. *num.* 62. vbi remiſſiuè alios refert concordantes.

In vllã cauſa. 2. Ampliatur primo Regula, Vt teſtis falſus, vel de falſo condemnatus, non ſolum non probet in cauſa, in qua falſum depoſuit, ſed nec etiã in alia, Anchar. Anan. Innoc. Io. Andr. & Zabar. *in cap fraternitatis, de hæret.* Bal. Bertaz. Maſc. & Far. qui alios citans teſtatur de communi, *q. 67. num.* 59.

Quid in depoſitionibus factis ãtea. 3. Limitatur hæc Ampliatio, vt licet teſtis falſus non probet in alia cauſa, in qua poſtea teſtificabitur, in quibus terminis Ampliatio intelligitur, non tamen deſinat probare in alijs depoſitionibus antea factis, quamuis ei de fide, etiam in his, minuatur, Anch. & Anan. *in d. c. fraternitatis, de hæret.*

Sufficit ſi conuincatur conie cturis. 4. Ampliatur ſecundo Regula, vt ad hoc vt teſtis non probet, ſufficiat, ſi conuincatur de falſo præſumptionibus, & coniecturis, ſecundum Aym. Bal. Montic. & Far. *q. 67. n.* 75.

Falſus in vno, nihil probat. 5. Ampliatur tertio Regula, vt teſtis falſus in parte, & in vno in totum reputetur falſus, & nihil probet in omnibus ratione iuramẽti, quod eſt indiuiduum, Abb. Anan. Felyn. Hoſtien. Innoc. Io. Andr. & Zabar. *in c. fraternitatis, de hæret.* Alex. Bal. Boſſ. & de communi teſtantur Burſat. Clar. Cotta, Marſ. Petra, & Farin. qui multos concordantes referens *q. 67. n.* 111. concludit ab omnibus hoc eſſe receptum. Quod procedit etiam ſi teſtis eſſet tantũ falſus in generalibus; vt ſi falsò negaret ſe affinem, inimicum, &c. in totum enim reprobaretur, & nihil probaret, Bal. & Saly. *in l. ſi ex falſis C. de tranſact.* Burſat. qui alios referens teſtatur de communi, & Farin. qui & alios refert *num.* 126. Quod intellige quando hæc generalia faciunt ad cauſam, vel tribuunt, vel tollunt fidem teſti, ſecus ſi totaliter eſſent impertinentia; Abb. Anch. Anan. Hoſtien. Io. Andr. & Innoc. *in dicto cap. fraternitatis*, iuramentum enim non trahitur ad interrogatoria impertinentia, & ideo in iſtis falſus non eſt periurus, & probat in reliquis, Natta latè, Gabr. Petra, Rimin. & Farin. *q. 67. num.* 134. — Falſus in generalibus.

Falſus in circũſtantijs ſubſtantialibus, nihil probat. 6. Ampliatur quarto Regula, vt teſtis falſus, non in negotio principali, ſed in circumſtantijs, nihil probet, Bal. Marſil. Nell. Petra, & Far. *q. 67. nu.* 135. Si circumſtantiæ ſint ſubſtantiales, Marſ. Petra, & Farin. *num.* 134.; Vt ſi teſtis e. g. falſum diceret in loco, & tempore, Bal. Petra, Rimin. & Farin. *num.* 140. Et generaliter ſubſtantialia, in propoſito ſunt ea, ſuper quibus teſtis productus eſt ad probandum, & capitulata, & articulata, Gram. Petra, & Farin. *q. 65. n.* 18.; Vel vt ibidem declarat Farin. cum Bal. ſubſtantialia ſunt omnia ea, quæ concluduntur ſub iuramento, & forma articulata; Et in his, teſtis falſus, vel in aliquibus, ſeu aliquo eorum, in totũ reputatur falſus, & nil probat; Et idem dic in omnibus, de quibus

teſtis expreſse fuit interrogatus, Claud. & Farin. *q.67.num.* 138. Secus vero eſſet dicendum, dum circumſtantiæ non ſunt ſubſtantiales; nec de his fuit teſtis interrogatus, ſecundum Gabr. Bal. & alios relatos à Farin. *num.* 136.; Cui tamen de fide, in his dum eſt falſus, in alijs ẽt minuitur, Alex. Boſſ. Petra, & Far. *n.* 171.]Niſi teſtis iuraſſet dicere veritatẽ de omnibus, ſuper quibus fuerit interrogatus, & interrogatus de impertinentibus falſum reſpondiſſet quia tunc nec in alijs vllo modo probaret, Alex. Bal. & Fely. Maſcar. Far. *num.* 174. vbi tot alios refert; Quod præſertim militat in teſte alias ſuſpecto, Alex. Gram. Petra, Ruy. & Farin. *num.* 120.

Non ſubſtantialia tangũtur.

7. Et nota hic, quod, inter non ſubſtantialia, enumerantur, nomen pronomen, agnomen, cognomen, parentela, vel parochia, vnde teſtis in his errãs, & non in corpore, probat in reliquis, Alex. Gram. Igneus, Montic. Petra, Rimin. & Farin. *q.* 67. *n.* 186.

Quid ſi ignorãter in parte falſus ſit teſtis.

8. Ampliatur quinto Regula, vt teſtis, ignoranter falſum in parte deponens, nihil probet in totum, Anan. Anchar. Hoſtien. & Innoc. *in cap. fraternitatis de hæret.* Alex. Aret. Boſs. & Far. qui *q.67. num.* 141. alios octo Doctores citans, hanc veriorẽ, & communiorem appellat; licet Alciat. Bal. Felyn. Menoch. cum octo alijs Doctoribus contrarium ſenſerint, prout eos refert Farin. *n.* 142.; Qui vlterius ait *num.* 143. quòd in dubio præſumitur teſtis ſciẽter falſum dixiſse, ad hoc vt non probet, Alciat. Ang. Aret. Marſil. Menoch. Spec. & Farin. *ibidem*; Verum eſt, quod arbitrium Iudicis plurimum in hoc valet, Menochius, & Farin. *num.* 146.

Falſus eſt, qui verũ dicit, credens falſum eſſe, vel verum eſſe ignorãs.

9. Ampliatur ſexto Regula, vt teſtis, qui verum affirmat, illud verum eſse ignorans, falſus ſit, & nihil probet, Alciat. Claud. Marian. Nell. Rimin. & Farin. *q.67. num.* 70.; Et idem dic in teſte, verum deponente, credendo dicere falſum, Marian. & Farin. *n.* 73.

An probet teſtis corruptus promiſſione, pecunia, timore, amore, vel odio.

10. Ampliatur ſeptimo Regula, vt teſtis corruptus ante depoſitionem promiſſione, pecunia, vel alia re accepta, pro dicendo teſtimonio non probet, etiam ſi acceperit, vt verum diceret, Anchar. Anan. Aret. Dec. Felyn. & Imol. *in cap. primo de teſtibus*, Farin. qui iura citat, & plurimos concordantes DD. cumulat, *q.67. num.* 236. *&* 240.; Quanuis accipiat à ſponte dante, Alex. Iacob. de Beluiſ. & Marſ. qui hos citat *in l.1. ff. de falſ.*; Teſtis enim pecuniam accipiens reprobatur *in dicto cap. primo*; Et Iudicis officio etiam parte non opponente, poteſt repelli, Butr. qui de communi, & Farin. *num.* 254.; & talis in dubio falſum dixiſse præſumitur, Abb. Aret. & Hoſtien. in dicto cap. primo; Et vno corrupto, omnes corrupti pręſumuntur, Guido Pap. Ruy. & Farin. *num.* 256. Idem dic in teſte, qui accepit pretium pro non ferendo teſtimonio, *l. 3. §. lege ff. de teſtibus*, Aret. Dec. & Felyn. *in cap. 1. de teſtibus*; Et idem dic in corrupto, timore, amore, vel odio, *cap. quoties, de teſtibus*, Hoſtien. & communiter DD. *eodem cap. primo*.

Vno corrupto, omnes corrupti pręſumuntur.

11. Limitatur primo Ampliatio 7. vt teſtis, pecunia corruptus, probet

Contra corrum. pentem probat.

bet contra eum, à quo pecuniam accepit, Anan.Aret.Dec. & Fely. *in cap.* 1. *de teſtibus*, Farin. plurimos citans, *q.*67.*n.*280.

Item dũ pecunia publice datur, præſertim, dũ pro expẽſis etiam ſecrete, vel poſt depoſitionem non præcedẽte promiſſione.

12. Limitatur ſecundo Ampliatio 7. quando pecunia publicè teſti datur, vt verum dicat tunc enim non dicitur teſtis corruptus, & probat, Archid. Aug. ad Ang.Bal.Boſs. Monticel. & Farin. qui teſtatur de communi, *q.*67. *n.*269.; Quod tunc maximè procederet, quando pecunia daretur teſti pro expenſis in itinere, quamuis non publicè daretur, vt eſt tex. expreſsus *in cap. ſtatutum in fine, de reſcrip.in* 6.;& ad hoc citat ad ſaturitatem Farin.*n.* 270.; Vel ſi nulla præcedente promiſſione daretur pecunia poſt depoſitionẽ; Bertaz.Marſil.Menochius, Montic. & Farin. *num.* 277. qui tamen ait, quod iſte teſtis, quoad probationem, multum eſset ſuſpectus.

Teſtis inſtructus ſi ſit ſuſpectus & an probet.

13. Ampliatur octauo Regula, vt teſtis inſtructus à parte, vel eius Aduocato, de falſo ſit ſuſpectus, & non probet, Campeg.Maſcar.Spec. & Farin. *q.*67. *num.*283. *& ſeq.*; Et inſtructus præſumitur teſtis, & ſuſpectus, eo ipſo, quo ante examen loquutus fuerit cum parte, vt tenẽt Felyn.Rolan.Monticel.relati à Far. *num.* 285.; quod intellige, & limita, vt ſequitur.

14. Limita primo hanc Ampliationem 8. vt procedat, dum teſtis inſtruitur, vt dicat mendacium, vel vt à veritate diſcedat; ſecus ſi inſtruatur, vt apertè, & aptè deponat, hoc enim licet, & ideo ſic inſtructus probat, Lanfr. Maſcar. Montic. & Farin. *q.*67. *num.* 290.; Idem dic de teſte inſtructo, vt congruè deponat, & ſui dicti rationem reddat, Dec.Nell.Rip.& Farin. *num.eodem;* Et generaliter idem dicendum eſt in omni inſtructione facta bona fide ad dicendam veritatem, Alciat. Bal. Campeg. Dec. Minſing. Rofred. Boſs. qui etiam ait, quod teſtis ad veritatem dicendam, et vt melius recordetur, poteſt inſtrui etiam cum ſchedula, et Farin. *q.*67. *num.*287.

15. Limita ſecundo Ampliationem 8. vt ſi teſtis confiteretur, ſe inſtructum, adhuc probaret, quia intelligeretur, de inſtructione licita; Et econtra, ſi teſtis negaret ſe inſtructum, et inſtructus reperiretur, nõ eſset periurus, et probaret, quia intelligeretur, non inſtructum illicitè, Rebuff.et Farin. *q.*67. *n.*292.

16. Sublimita has duas limitationes in teſte inſtructo, et edocto à parte, vt benè diceret, quid ſit notorium, talis enim videretur ſubornatus, et non probaret ſecundum Butr.Fely.Rip.et Spec.quos refert, et ſequitur Farin. *q.* 67. *n.* 291.

17. Ampliatur nono Regula, vt inueriſimilia deponens de falſo ſit ſuſpectus, et nihil probet, Bertaz. Boſs. Corr. Maſc.Menoch. Montic. et Farin.cum pluribus concordantibus ab eo relatis *q.*65. *num.*144. *& ſequentibus*.

Teſtis inueriſimilia deponens, an probet.

18. Ampliatur decimo Regula, vt deponens ſuper mera negatiua, ſit falſus, vel ſaltem, et verius, de falſo ſit ſuſpectus, et propterea ei non credatur. Alex.Bal.Clar.Imol. Maſcar. Menoch. Montic.et Farin. *q.*65. *n.*207.

Super negatiua deponẽs eſt ſuſpectus de falſo. & ei non creditur.

19. Limitatur primo Regula, vt procedat in teſte manifeſtè falſo,

ſecus

ſecus in dubio, teſtis enim in dubio non præſumitur falſus, & ideo aſſerenti incumbit onus probãdi, *l. quoties §. qui dolo ff. de probat.* Aym. Bertaz. Marſil. Maſcar. Monticel. & Farin. *q.67. n.103.*

In dubio non præſumitur teſtis falſus, ideo probat.

20. Limitatur ſecundo Regula, vt procedat, quando de falſitate depoſitionis aliũde, quam ex propria confeſſione ipſius teſtis conſtat; Si enim teſtis, ſiue extra iudicium, ac etiam in articulo mortis, ſiue in iudicio fateatur falſum ſe depoſuiſſe, non per hoc poteſt dici, quod nihil iſte teſtis probet, licet debilitetur eius depoſitio iam facta, iuxta tradita per Farin. qui diffusè iura, & DD. in comprobationem inducit *q. 46. n.56. cum pluribus ſequentib.*

Depoſuiſſe falſum cõfitens, an probet

21. De materia huius q. late Farin. *q.67.*

An, & quando probet teſtis deponens obſcurè, ſeu dubiè; vel de credulitate; ſiue de auditu alieno; aut proprio, Quæſt.49.

1 PRæmitto depoſitionem dici dubiam, & obſcuram, quando plures, & diuerſos continet intellectus, pluribuſq; modis intelligi, & interpretari poteſt, ita Alex. Corrad. Monticel. & Farin. *q.68. num.2.*

Quæ depoſitio dicatur dubia, & obſcura.

2. Regula prima ſit; Teſtis obſcura, dubia, vel incerta depoſitio, regulariter nihil probat, Alex. Ang. Bal. Corrad. Iaſ. Maſcar. Marſ. & Farin. qui alios plures referens, teſtatur de communi *q.68. n.1.* Teſtis enim depoſitio debet de neceſſitate concludere, *cap. in præſentia*, vbi notant omnes, *de probat.* Maſc. Monticel. concordantes referentes, quod præſertim procedit in criminalibus Bertaz. Boſſ. & Farin. qui de communi, *q.68. n.3.*

Teſtis obſcure, dubie, vel incerte deponens nihil probat.

3. Infertur primo ex Regula 1. quod teſtis deponẽs de poſſibili, vel facta depoſitione, dicens quod poteſt res aliter ſe habere, nihil probet, Alex. Bal. Bertaz. Foller. & Farin. qui de communi *n.4. q.68.*

Infertur & exemplificatur vſque ad numerum 6.

4. Infertur ſecundo ex Regula 1. vt non probet teſtis deponens per verbum, dubito, forte, forſitan, prima fronte; ni fallor, vel ſecundum conſcientiam meam, Corrad. Iaſ. & Farin. concordantes citans *q. 68. n.8. cum pluribus ſequentibus.*

5. Infertur tertio ex Regula 1. vt non probet teſtis, dicens, ſe non recordari, vel qui ait, ita eſt, ſi benè memini, vel ſalua veritate, Alex. Monticel. & Farin. *q.68. nu.11. 12. & 17.*; Nec qui deponit alternatiuè per dictionem (vel) niſi vtraque alternatiua tenderet ad eundem effectum, vt ſi teſtis diceret, percuſſit ex. gr. gladio, vel baculo, vterque enim intellectus includit maleficium, & ideo haberetur hæc pro cõcludenti probatione, Alex. Æmil. & Farin. alios citans *num.18. & 19.* Neque probat, qui deponit, dicendo (circa) dum agitur de probando certum quid præcisè, Menoch. Viu. qui teſtatur de communi, & Farin. *n.20. & 21.*

6. Infertur quarto ex Regula 1. vt non probet teſtis deponens per verbum (videtur) in materia perceptibili ſenſu corporis, licet probet, ſi deponat in perceptibili per diſcurſum intellectus, Fely. Tind. & Farin. qui de communi *quæſt.68.*

*num.*25.*& ſeq.*; Imò etiam in perceptibili ſenſu corporali, probaret, ſi concludẽtem redderet rationem, Alex. Rimin. & Far. cum relatis ab eo *num.*29.: Eadem illatio facienda eſt in deponente (de iuditio ſuo) teſtis enim non debet iudicare, ſed ſimpliciter factum narrare, & ideo hunc non probare communiter receptum eſt, ſecundum Aret.& Far. *num.*33. qui citat Bertaz. Villal. & Viu.; Niſi teſtis redderet ſui iudicij rationem bonam, & cõcludentem, tunc enim probaret, Corn. Decian. Iaſ. Nell. Rimin. Rolan. & Farin. *num.*34.; Et idem dicendum eſt, de deponente per verba iuris, non autem de facto, & per verba facti, Aym. Alex. Aret. Felyn. & Farin. qui plures alios referens teſtatur de communi *n.*36.

Depoſitio cõcludẽs ex præſũptione iu ris, vel ex interpretatione iu ridica, an probet.

7. Limitatur primò Regula 1. vt ſufficiat, quod teſtis depoſitio concludat ex præſumptione iuris, Alex. Butr. Monticel. Rip. & Rom.; Sed hoc intelligendum eſt ſecundũ Butr. & Mont. in his, in quibus non cadit immediata cognitio per corporeum ſenſum, aliàs ſecus, & hos omnes ſequitur Farin. *q.*68. *n.*38. *& ſeq.*; Et idem dicendum eſt, dum depoſitio interpretatione iuridica adiuuari poteſt, Far. *n.*42.

Sufficit quod ab- ſit reale dubium.

8. Limitatur ſecundò Regula 1. vt procedat in dubio reali, non cauilloſo, dicta enim teſtium, non cauillanda, ſed in benigniorem partem interpretanda ſunt, *c. cum tu*, vbi gl. Abb. & Hoſtien. *de teſtibus*; Et adiuuanda etiam ſunt, vt probent, Bar. & Bal. *in l.*2. *C. de tempor. appell.* cum pluribus citatis à Farin. *q.*68. *num.*43. qui *n.*44. ſublimitat cum Dec. in teſtibus ſuſpectis, quorum dicta cauillari iure debent.

Verba dubia teſtis propriè ſunt interpretanda, & vt probent, poſſunt impropriari.

9. Limitatur tertiò Regula 1. vt dubia verba teſtis, propriè ſint interpretanda, vt probent, Afflic. Iaſ. Monticel. Socin. & Farin. *q.*68. *num.*47. Imò vt teſtes probent, eorum verba impropriari poſſunt, Abb. Anan. Ant. de Butr. Imol. & communiter DD. omnes in *c. cum tu, de teſtibus*.

In dubio verba teſtis ſecundum vulgi intelligentiã interpretanda.

10. Limitatur quartò Regula 1. vt in dubio verba teſtis ſint intelligenda ſecundum communem vſum loquendi, & ſecundum vulgi intelligentiam, non autem ſecundum iuriſperitorum ſubtilitatem, Fely. Monticel. Rom. Farin. & alij ab eo relati, *q.*68. *n.*49. *& ſequentibus*.

Dubia depoſitio quomodo declaretur.

11. Limitatur quintò Regula 1. vt dubia depoſitio declaretur per aliam partem depoſitionis ipſius teſtis; vel ex dicto alterius teſtis, ſeu à ſubiecta materia; Siue à capitulis, & articulis ſuper quibus ſunt teſtes examinati, Mont. & Farin. *q.*68. *n.*55. *cum ſequentibus*, vbi citat concordantes DD.

Quæ contra producẽtem interpretantur.

12. Limitatur ſextò Regula 1. vt teſtium dicta dubia contra producentem interpretentur, & probent, Alex. Alciat. Bar. & Iaſ. *in l. inter ſtipulantem § . ſi Sticum, ff. de verbor. oblig.* & Corrad. *tit. de teſtibus, rubr. de dubio dicto n.*35. *fol.* 129. *& ſeq.*; vbi declarat hoc procedere, dummodo talis interpretatio, non ſit contra prænotatas hic limitationes.

Teſtis de credulitate nõ probat.

13. Regula 2. ſit. Teſtis de credulitate non probat, Villal. Viu. qui teſtantur de communi, Deciau. & Tind.

Tind. qui aiunt, ita tenere omnes, Farin. ad ſaturitatem citans *q.68. n.62.*; Et nec conſuetudo, nec ſtatutum tenerent, quod teſtibus de credulitate plenè credatur, Iaſ. Far. & alij ab eo relati *n.64. & 65.*

Nec præſumptionem facit.

14. Ampliatur primò Regula 2. vt teſtes de credulitate non probent, nec præſumptionem faciant, quamuis in dicto principali, vel in redditione rationis dicerent, ſe benè, ſeu firmiter, aut pro certò credere, vt ſi dicerent, ſcire, aut verum eſſe, quia ſic credunt, Iaſ. Corrad. & Socin. cum Farin. alios citante *q. 68. n.66. & ſequentibus*; licet eorum magnus eſſet numerus, Butr. Hoſt. Iaſ. & Far. *n.73.*

Limitatur regula in reddente ſufficientem rationem.

15. Limitatur primò Regula 2. Vt teſtis ſufficientem reddens rationem ſuæ credulitatis, e. g. dicens, credo quia vidi, benè probet, Butr. Fely. & Imol. *in c. quoties, de teſtibus*, Viu. *opin. 965. n.6.* vbi alijs relatis teſtatur de communi, Farin. plurimos inducens *q.68. n.74.*

Item contra producentem.

16. Limitatur ſecundò Regula 2. vt teſtis de credulitate plenè probet contra producentem, Aym. Burſat. & Maſcar.; Quamuis vnicus eſſet, Bertaz. & Rimin. & hos omnes referens Farin. *q. 68. n.75.* qui plurimos alios concordantes cumulat *q.62. n. 226. cum ſequentibus* vbi cum Aym. & alijs declarat, hoc procedere, dum poſt productionem teſtis, ipſemet producens, publicato, & didicito examine, illud produceret.

Seu ad Rei defenſionem.

17. Limitatur tertiò Regula 2. Vt teſtes de credulitate plenè probent ad defenſionem Rei, Alex. Bart. Bertaz. Boſſ. Dec. Fely. Iaſ. Maſc. qui teſtatur de communi, & Farin. plures alios citans *q.68. n.77.* licet non redderent rationem dicti, Burſ. & Farin. *n.79.*; Quod præſertim procederet, ſi teſtes inducti ad defenſionem Rei, dicerent, Reum homicidium patraſſe, & credere feciſſe, vt ſe defenderet, ipſis præſentibus, & videntibus, Bar. Bal. & Far. *n.80.*; Non deſunt DD. qui dicunt, quod, in caſu limitationis, eſt neceſſaria redditio cauſę, ſed non ſunt ſequendi, aliàs enim non eſſet in hoc ſpecialis fauor defenſionis, quem fauorem communiter DD. ponunt, vt notat Far. *n.79.*

Vel in his quæ non ſciuntur ſenſu corporis.

18. Limitatur quartò Regula 2. Vt probent teſtes de credulitate, in his, quæ ſciri non poſſunt ſenſu corporis, & non niſi per credulitatem Butr. & quamplurimi alij, quos refert, & ſequitur Farin. *q.68. n.81. & ſeq.*; Vel in quibus præſumpta probatio habetur pro certa; ſeu etiam in antiquis, Campeg. & Far. alios citans *q.68. num.83. 85. & ſequentibus*.

Aut dum præſūpta probatio ſufficit, vel in antiquis.

Teſtes de credulitate probāt in his, quę ſunt difficilis probationis, & exēplificatur.

19. Limitatur quintò Regula 2. Vt de credulitate teſtes probent in his, quæ ſunt difficilis probationis, Campeg. Crot. Decian. Gabr. Iaſ. Viu. & Farin. *q.68. n.84.*; Vt e. g. in probatione copulæ carnalis, ſufficit teſtem dicere, ſe credere N. rem habuiſſe cum N. dummodo reddat rationem proximam; vt ſi diceret, credo, quia vidi ſolum cum ſola, & nudum cum nuda in lecto, Abb. Butr. Fely. & Imol. *in c. quoties de teſtibus*, Bar. Caſtren. Cyn. & Saly. *in l. teſtium C. de teſtibus*. Idem dic in probatione ætatis, Bar. Menoch. Socin. & Farin. *n.94.*; In antiquis,

tiquis, ex curſu centum annorum, Aym. Villal. Viu. & Farin. *n.*87. inter quos Villal. & Viu. teſtantur de communi; In probatione filiationis, dum teſtes reddunt rationem, credere N. filium N. & N. quia viderunt eum natum in domo iſtorum, qui ſe vt coniuges tractabant, Abb. Butr. Fely. Imol. Socin. Iun. & Far. *n.*88. *& ſeq.* vbi alios refert.

Item in his, quæ cõſiſtunt in peritia artis, vel in valoris probatione.

20. Limitatur ſextò Regula 2. vt teſtes de credulitate probent in his, quæ conſiſtunt in peritia artis, *l. prima &* ibi DD. *ff. de ventre inſpicien.* Dec. Gabr. & Farin. alios citans *q.68.n.95.*; Nec tales teſtes tenentur reddere rationem dicti, Decian. & Farin. *n.97.*; Et idem dic in probatione valoris, Decian. Maſc. & Far. *n.98.*

Quod nõ inditium faciant.

21. Limitatur ſeptimò Regula 2. vt licet teſtes de credulitate non probent, faciant nihilominus indicium efficaciſſimum, Ang. Corr. Maſc. & tenuit Rota Romana, eſtque communis opinio, teſte Farin. *q.68.n.*105. Vbi tamen adherendo Campeg. tenet huiuſmodi teſtes facere tantum quale quale indiciũ.

Non procedũt prædicta niſi teſtis dicat firmiter credere, & reddat rationem.

22. Sublimita dicta hic ſupra *à num.*18. *vſque huc*, vt limitationes procedant, dummodo teſtes dicant aſſerta firmiter credere, & rationes veriſimiles, & ſenſui proximas reddant, aliàs ſi tantum remotas redderent, non probarent, Maſcar. & Farin. qui alios citat *q.* 68. *n.* 111. *& ſequentibus*; Et nihilominus pro corollario nota, quod ſententia ex teſtibus de credulitate lata, nunquam tranſit in rem iudicatam, & reuocari poteſt ex teſtibus melius probantibus, Alex. Butr. Imol. Rom. & Farin. *num.* 117.

Sententia lata ex teſtibus de credulitate, nõ trãſit in rem iudicatã.

Teſtes de auditu alieno nõ probant.

23. Regula 3. ſit. Teſtes de auditu alieno non probant, *c. licet ex quadam in prin.* vbi Abb. & Hoſtien. *de teſtibus* gl. & Bar. *in l. teſtimonium* C. de teſtibus, Curt. qui ait, quod cum hac Regula tranſeunt omnes *in l. prima ff. ſi cert. petat.* Imol. Rip. Menoch. & Far. citans ad ſaturitatem *q.69.n.2.*

Præſertim in criminalibus.

24. Ampliatur Regula 3. vt præſertim in criminalibus, teſtes de auditu alieno non faciant indicium ad torturam, Bal. Bertaz, & Farin. qui alios citans teſtatur de communi *q.69.n.14.*; Imò nec præſumptionem faciant, Marſ. Menoch. & Far. alios citans *n.9.*

Limitatur Regula in delictis difficilis probationis.

25. Limitatur primò Regula 3. Vt in delictis actu, & habitu difficilis probationis, & occultis, fama, & adminiculis concurrentibus, teſtes de auditu alieno plenè probent, Natta, & Far. *q.69.n.*52. Sublimita hanc limitationem, vt *hic proximè num.26.*

Contra producentem, an probent.

26. Limitatur ſecundò Regula 3. Vt etiam in criminalibus, & contra fiſcum, producti teſtes de auditu alieno, contra producentem probent plene, quamuis vnicus eſſet teſtis, dum ẽt eius producitur depoſitio Bertaz, Burſat. Æmil. & Farin. *q.69.n.*57. *& ſequentibus*; Et dummodo tam in hac, quam in antecedenti limitatione, teſtis licet non interrogatus nominet eos, à quibus audiuit, Aret. Æmil. & Farin. alios inducens *num.*78.; Et nominati ad minus ſint duo, *c. licet ex quadam*, vbi gl. Hoſtien. & Innoc. *de teſtibus* Curt. iun. qui de communi, Farin. plurimos citans *n.* 79.; Niſi nominare-

naretur vnicus, qui actum fecit, tūc enim ſufficeret, Aret. Imol. & Far. *n.*80.; Requiritur vlterius in propoſito, vt nominati ſint omni exceptione maiores, Farin. ad ſaturitatem citans *n.*85.; Sicut etiam deponentes, Farin. *n.* 94. tot citans; Et nominati ſint mortui *n.*92. vbi inducit concordantes, dicentes, quod aliàs nihil probant; Item quod deponentes dicant audiſſe ante litem motam *n.*96. vbi DD. & aſſerant ita credere, *n.*99.; Et in omni euentu, quam faciant probationem huiuſmodi teſtes, Iudicis arbitrio remittitur, Abb. Menoch. & Far. *n.*102.

An probent conſanguinitatem.

27. Limitatur tertiò Regula 3. vt teſtes de auditu alieno probent conſanguinitatem, vel affinitatem, *c. licet ex quadam in princ.* vbi Anch. *de teſtibus*, Butr. Fely. Farin. & alij ab eo citati *q.*69. *n.*103.; Dummodo concurrant requiſita enumerata hic in præcedenti limitatione; Et præterea, vt ſimus in antiquis, & memoriam hominum excedentib. Bertaz. Socin. & Farin. alios citans *n.*21.; Et dicant ſe à maioribus, & antiquioribus ſuis audiſſe, Bal. Hoſtien. & alij citati à Farin. *n.*110.; Et aſſerant, ſe vidiſſe tales conſanguineos, ſeu affines, pro talibus ſe inuicem tractare, *c. licet ex quadam in fi.* vbi Hoſtien. & Io. Andr. *de teſtibus*, & Farin. cum citatis ab eo *n.* 120.

An in antiquis probent.

28. Limitatur quartò Regula 3. vt teſtes de auditu alieno probent in antiquis, etiam ſine fama, & adminiculis, Maſcar. qui de communi Burſat. Gabr. & Rimin. qui teſtantur de magis communi, & Farin. qui hos, & alios citat, *q.*69. *num.* 133. Hæc tamen limitatio procedit concurrentibus requiſitis, de quibus *hic ſup. n.*27.; Et vbi non agitur de graui præiudicio, ſecus vbi de graui ageretur præiudicio, quo caſu teſtes de auditu alieno, ſine fama, & adminiculis non probarent, Aym. Burſat. Æmil. cum alijs citatis à Farin. *n.*135.; Et ita intelligendi ſunt DD. ab eo citati *n.*134.; Et nota, quod in propoſito, de iure tempus antiquum videtur centum annorum; Sed Rot. Rom. ſeruat, quod ſit tempus annorum 60. Far. *n.* 142. *& ſequentibus*.

Teſtes de auditu proprio plenè probant.

29. Regula 4. ſit. Teſtes de auditu proprio plenè probant, Bar. *in l. teſtimonium*, vbi etiam Cyn. & Saly. *C. de teſtibus*, Abb. Bal. & Farin. plures citans *q.*69. *n.*148. *&* 156.: Et idem dicendum eſt de teſtibus deponentibus per alium ſenſum, per quem res, de qua agitur, percipitur, Bar. Bal. Far. & alij ab eo relati *n.*151.

An probent, dum deponūt ſuper actu ad viſum ſpectāte.

30. Ampliatur Regula quarta, Vt teſtes de auditu proprio probent, quamuis deponant ſuper actu, qui viſui conuenit, quando ſenſus auditus non eſt omnino improportionabilis tali actui; Vt ſi teſtes dicant, ex pariete, vel cortina audiuiſſe Titium, & Bertam carnaliter peccantes; tales enim teſtes, concurrentibus fama, & adminiculis, probant, Alex. Æmil. Minſign. & Farin. *q.*69. *n.* 158. & diffuſius *n.* 197. vbi ad ſaturitatem poſt iura DD. citat; Et hæc procedunt, etiam quando ageretur ad pænam criminalem, Aret. Bart. Bal. & Farin. *n.* 207.; Quæ intellige, dum Iudici ſic videtur hæc enim Iudicis arbitrio remit-

remittuntur, Farin. *n.* 215. citans Abb. Anan. Menoch. & alios: At fama, & adminiculis ceſſantibus dic, vt dicetur *in ſequenti n.*31. Vide etiam infra *q.*120. *n.*41.

An in criminalibus deponentes cognouiſſe ad vocē probent. & quid in cortinatis

31. Limitatur Regula 4. Vt, ſecundum magis communem DD. in criminalibus teſtes deponentes hominem cognouiſſe ad vocem, non ſint omni exceptione maiores, Far. ſic concludit, alios citans *q.*62. *n.* 46. *& ſeq.*; Imò ſi tales teſtes ſint cortinati, ſeu retro parietem audientes, & deponentes aliquem deliquiſſe, non probant, Felyn. Gig. Æmil. & Farin. qui alios refert. *q.* 69. *n.*189. *& ſeq.*; Quod multo magis procedit, quando teſtes retro cortinam, ſeu parietem ſunt poſiti data opera, qui nullo modo in criminalibus probant delictum, Barbat. Gig. & Farin. *n.*183.: Quamuis in ciuilibus, & in actibus inter viuos, ſecundum communem probent, Farin. alios citans, *n.*182.; Si dicant vocem notam habere; & quod in eodem loco aliæ non aderant perſonæ, nec adeſſe poterant, quin teſtes ſciuiſſent, aliàs ſecus, ſecundum Alber. Roman. & Farin. *n.* 194.; Et eaſdem perſonas dicant teſtes prius in eodem loco vidiſſe, & modico interuallo facto, ibidem ex voce cognouiſſe, Abb. Aret. Fely. Farin. & alij ab eo relati *n.*195.; Et tunc etiam remittitur arbitrio Iudicis, an probent, Bal. Campeg. Cæpol. Gig. Menoch. & Far. *n.*196.

Quid in ciuilibus.

32. De materia huius q. diffusè Far. *q.*69.

An teſtes deponentes ſine ratione, & cauſa ſcientiæ, probent, Quæſt. 50.

1. Regula ſit. Teſtes deponentes ſine ratione, & cauſa ſcientiæ non probant, *l. ſolam* vbi gl. Bar. & Bal. *C. de teſtibus*, Iaſ. *per. l. cum hi §. vult igitur ff. de tranſact.* vbi ait, quod ita colligunt gl. & omnes DD. Imò depoſitio teſtis non reddentis rationem, quando illam reddere tenetur, eſt ipſo iure nulla *d. l. ſolam, ibi, Nullius momenti*; quæ verba nullitatem actus important ipſo iure, ſecundum Bal. *in eadem l. ſolam*, & Rolan. *conſ.*57. *n.*46. *& ſequenti.*

Deponentes ſine cauſa ſciētiæ non probant.

2. Hæc Regula præſertim procedit, quando teſtis, de cauſa ſcientiæ interrogatus fuit; tunc enim eam non reddendo, etiam in caſu, in quo aliàs eam reddere non teneretur, nihil prorſus probaret, ſecundum præcitatos gl. Bar. Bal. & Iaſ. quibus ſubſcribunt Gomez, Monticel. & Rimin. qui teſtantur de communi, Abb. Butr. & Farin. *q.*70. *n.*4.: Et in hoc caſu ſufficit interrogatio implicita; vt ſi iudex diceret teſti, Quid ſcis? Iaſ. *vbi ſup.* Campeg. Corrad. Fely. Maſc. Socin. & Far. *n.*5.

Præſertim interrogati de ea.

3. Si verò teſtis deponeret ſuper negatiua, ad hoc vt probaret, etiam non interrogatus, deberet reddere rationem ſui dicti, Aret. Bal. Dec. Fely. & Farin. alios citans *q.*70. n.23.; Similiter in criminalibus, teſtis contra Reum nihil omnino probat, niſi etiam non interrogatus, rationem ſuæ depoſitionis reddat, Bal. qui teſtatur de communi,

Quid ſi deponant ſuper negatiua, vel in criminalib. contra Reum

ni,

nì, Innoc. quem (vt poſt Marſil. ait Clar. § *fin. q.* 53. *verſ. præterea dixi*) ſequuntur omnes, Bertaz. Maſcar. & Farin. qui alios concordantes refert *n.* 14.: Et non ſolum non probat ad condemnandum, licet haberet ſimilem conteſtem, ſed nec etiã ad torquendum, Farin. alios citans *n.* 15.; Vnde ſi e. g. teſtis diceret, vidiſſe Titium commiſiſſe homicidium, non probaret, niſi diceret, quomodo ſciat, quod ille eſſet Titius, Io. de Amic. Rimin. & Farin. *num.* 15.; Quod ſicut verum eſt ſecundum omnes, vbi agitur de pęna corporali; ſic non deſunt aliqui idem ſubſtinentes, vbi agitur de pęna pecuniaria; Sed ſecundum communem, de qua Farin. *n.* 17. dicendum eſt, quod vbi de pecuniaria pęna agitur, teſtes non reddentes rationem, de ea non interrogati probent; & ſubſcribunt Viu. qui pariter teſtis eſt de communi, & Clar. *in citato ver. præterea dixi*, in fine; & ſecundũm eoſdem DD. idem dicendum eſt in criminalibus, dum teſtes ad Rei defenſam deponunt.

Procedit Regula etiam in Iudice priuilegiato.

4. Ampliatur primò Regula. Vt Iudex habens liberum arbitrium procedendi de iure, & de facto, non poſſit credere teſti deponenti ſine ratione, vel malam reddenti in caſu, in quo illam reddere tenetur, Dec. Iaſ. Menoch. & Farin. alios citas *q.* 70. *n.* 36.

Quid ſi comparẽtur iſti cũ alijs ratio nem red dentibus.

5. Ampliatur ſecundò Regula, vt teſtibus reddentibus rationem magis credatur, quam alijs numero pluribus eam non reddentibus, etiã ſi iſti de ea interrogati non fuerint, & eam reddere non tenerentur, Aret. Bar. Boſſ. & Farin. qui plures alios citans, teſtatur de communi, *q.* 70. *n.* 19.; Quod in tantum verum eſt, vt iſti teſtes, nec debilitent dictum, rationem reddentium, Bal. Fely. & Far. *n.* 20.

Ratio reddi debet per ſenſũ corporis aptum.

6. Ampliatur tertiò Regula, vt teſtes non probent, nec eorum ratio ſit bona, niſi reddita ſit per ſenſum corporis, Alex. Bal. Bar. & Iaſ. *in l. prima ff. ſi cert. petat.* & eſt *tex. in c. cum cauſam, de teſtibus*, vbi hoc notant, & exemplificant Aret. Butr. Hoſt. Innoc. & alij; Et per ſenſum aptum illi rei, Farin. alios citans *q.* 70. *n.* 128.: Exceptis ſenſibus viſus, & tactus, qui, cum ſint communes ad omnes ſenſus, ſaltem, vbi eſt talis vſus loquendi, ratio reddita per hos ſenſus, eſt bona, etiam in alijs ſenſibus, ſecundum Aret. qui de communi, Bar. & quamplurimos alios, quos citat Farin. *n.* 129. qui de hac controuerſa materia diſſerit *vſq; ad numerum* 141.. Declara hanc Ampliationem, vt ratio poſſit reddi ſecundum decem prædicamenta, Bal. & Farin. *num.* 159.; Et per quatuor cauſas, materialem, efficientem, formalem, & finalem; Bal. Camp. Saly. & Farin. *n.* 160.; Et quod hæc ratio bona eſt; Scio, quia ſic reperio in meo memoriali, Nell. & Farin. *n.* 163.

Poteſt ratio reddi per prædicamenta, & per quatuor cauſas.

Quid in depoſitione, de his quæ iuris ſunt, & iudicio intellectus percipiuntur.

7. Ampliatur quartò Regula, vt teſtis deponens ſuper his, quæ ſunt iuris, & iudicio intellectus percipiuntur, etiam non interrogatus, rationem, & cauſam ſcientiæ reddere teneatur, ita tenuit Rota Roman. *diuerſ. par.* 3. *deciſ.* 1163. *n.* 2. *coram Auguſtino*; Abb. Aret. Butr. Fely. Imol. *in c. cum cauſam de teſtibus*, vbi ait Abb. quod hæc teoria ab

omnibus approbatur, Curt. Maſc. & Viu. qui teſtantur de communi, Bal. Bart. & Farin. *q.*70.*n.6.* vbi citat vltra 20. alios DD. concordantes; Sed fallit hæc Ampliatio in illis, quæ modico diſcurſu intellectus percipiuntur, in quibus teſtis rationem reddere non tenetur, niſi de ea interrogetur, Abb. Bar. Campeg. Fely. Maſc. & Far. *n.*7.

Multipliciter exemplificatur.

8. Exemplifico in plurimis caſibus, in quibus teſtis interrogatur de his, quæ iuris ſunt, & iudicio intellectus percipiuntur, & in quibus teſtis etiam non interrogatus de ratione, illam reddere tenetur; videlicet; Dum teſtis deponit ſuper qualitate perſonarum, vel aſſerit aliquem eſſe dominum alicuius rei, Farin. alios citans *q.*70.*n.*45.*&* 46. Vel dum ait N. turbaſſe poſſeſſionem N. *n.*74.; Vim intuliſſe, *n.*81.; Rem deterioraſſe, *num.*82. Vel aliquem eſſe mortuum, Farin. *n.*83.; Idem dic, dum teſtis imperitus deponit de fama, vel ſuper notorio, *n.* 48. *& ſeq.*; Vel dum quilibet teſtis deponit ſuper intereſſe, vel de conſuetudine, *n.*53. *& ſeq.*; Seu ſuper ebrietate, furore, ſiue dementia, *n.* 59. vel ſuper ira, *n.*69.; Super amicitia, vel inimicitia, *n.*61. Idem dicendum, dum agitur de probatione alicuius miraculi, *n.*67.; diligentiæ, vel negligentiæ, *n.*68.; doctrinæ, *n.* 70.; iuriſdictionis, *n.*71. Clericatus, *n.*73. recognitionis manus, *num.* 79.; probationis ætatis, *n.*84. habitationis, *n.*85.; conſanguinitatis, *n.* 88. doli *n.*89.; Et in præcitatis locis concordantes Farin. inducit, & plurimos etiam alios caſus enumerat, in quibus teſtes, etiam non interrogati, reddere rationem tenentur, aliàs non probant.

Quid ſi cauſa ſit inepta, & dictũ bonum, vel econtra.

9. Ampliatur quintò Regula, vt ſi dictum teſtis bene concludat, ſi ratio non ſit concludens, vel aliquo modo inepta, corruat omnino teſtis dictum; Quamuis econtra ſi ratio ſit bona, probet teſtis, licet eius dictum non concludat; à ratione enim teſtis dictum pendet, à qua restringitur, ampliatur, & declaratur, Bal. Bertaz. Boſſ. Burſat. Maſc. & Far. alios referens, & de communi teſtans *q.*70. *n.*12.

Deponẽs ſine cauſa, vel cũ cauſa nõ bona, indicium non facit.

10. Ampliatur ſextò Regula, vt dum teſtis rationẽ, & cauſam ſcientiæ reddere tenetur, eam non reddens, vel non bonam, nec præſumptionem, aut indicium faciat, Abb. *in c. cum cauſam de teſtibus*, Iaſ. *in l. cum hi §. vult igitur ff. de tranſact.* Bar. Fely. Maſcar. & Far. alios citans *q.* 70. *n.*8.

Quæ ſit bona cauſa; ſecundum quæ arbitrium regulat Iudex.

11. Ratio autem in propoſito bona, debet eſſe congrua, concludens, neceſſaria, generalis, vera, & manifeſta, ſecundum Bal. Caſtr. & Saly. *in l. ſolam C. de teſtibus*, Bart. Maſcar. & Farin. qui alios citans teſtatur de communi *q.*70. *n.*10.; Et ſecundum qualitatem cauſæ adductæ, Iudex regulat ſuum arbitrium, & aſſumit quantitatem præſumptionis, Abb. Corrad. Fely. & Far. *n.*11.

12. Intellige tamen rationem debere neceſſariò concludere in his, quæ immediatè per ſenſum corporis percipi poſſunt; Alex. Butr. & Farin. *q.*70.*n.*148.; In alijs verò, quæ ſic percipi non poſſunt, ſufficit rationem probabiliter concludere, vel vt in pluribus, & frequenter,

Bal.

Bal. *in l. prima* vbi Alex. Caſtren. & Dec. *ff. ſi cert. petat.* Boſſ. Maſcar. & alij, quos refert, & ſequitur Farin. *n.* 147.

An ſit bona cauſa ſcio quia vicinus. vſq; ad n. 18.

13. Ex doctrina huius ſextæ Ampliationis, ſumunt quidem Authores occaſionem dubitandi, quæſtionemq; mouendi, An bona ſit ratio teſtis interrogati de cauſa ſcientiæ, dum reſpondet; Scio, quia vicinus. In qua quæſtione affirmatiuam ſuſtinet Bar. *in l. prima ff. ſi cert. petat.* & eſt communis opinio, de qua teſtantur Corrad. & Rip. & de magis communi Farin. *q.* 70. *n.* 164. vbi citat ad ſaturitatē DD. inter quos Rom. qui ait, quod opinionem Bart. ſequuntur omnes. Sed quicquid dicat Rom. negatiuam, vt refert Farin. *n.* 165. defendunt Ang. Bal. & Imol.; Vnde pro concordia diſtingui poteſt multipliciter; Videlicet.

14. Vel enim agitur, quando teſtis de actu vicini ſucceſſiuo, & frequentato deponit, & procedit opinio affirmatiua; Vel de actu momentaneo, & procedit negatiua; Hæc diſtinctio eſt Alex. Aret. Caſtren. Rip. Cagn. qui de communi *in l. prima ff. ſi cert. petat.* Felyn. Menoch. Monticell. & Farin. *qu.* 70. *n.* 196.

15. Vel ſecundò diſtinguè; Aut enim teſtis deponit ſuper eo, quod latere non poteſt oculos vicini, vel ſaltem ſuper eo, quod communiter, & veriſimiliter notum eſt vicinis, & eſt vera opinio affirmatiua; Aut ſuper eo, quod vicinis latere poteſt, vel communiter illis notum non eſt, & verificatur negatiua, Alex. Cag. Rip. & Farin. plurimos alios citans *q.* 70. *num.* 198. *&* 199.

16. Accipe tertiam diſtinctionem; Vel agitur de probando quid in genere, & ſequenda eſt opinio affirmatiua, vel in ſpecie, quod in genere ſciri non poteſt, & tenenda negatiua eſt, Alex. Aret. Bal. Felyn. Rom. & Far. *q.* 70. *n.* 202.

17. Sed nota, quod in omni euētu, ex hac ratione (ſcio, quia vicinus) reſultat tantum probatio præſumptiua, Aret. Curt. Iun. qui teſtatur de communi, Alex. Fely. & Farin. alios inducens *quæſt.* 70. *n.* 185.; Quæ cum ſit præſumptio iuris, ſecundum Alex. Curt. Dec. & Farin. *n.* 186.; licet ex ea non poſſit imponi pœna ordinaria, extraordinaria, & mitior poteſt infligi, Alex. Cagn. Dec. & Farin. alios inducens *n.* 189. qui *n.* 191. de communi teſtatur; At ſententia lata ex tali probatione præſumptiua, in rem iudicatam nunquam tranſit, & teſtes, concludentem reddentes rationem, iſtis præferuntur, Menoch. & Farin. qui alios inducit *n.* 194. *&* 195.; Et vlterius vicinitas probanda eſt aliter quam per aſſertionem teſtis, dicentis ſe vicinum, Farin. cum alijs *n.* 205.

18. Exempla pro opinione affirmatiua, de qua in ſupra poſitis diſtinctionibus, habes apud Farin. *q.* 70. *à n.* 170. *vſq. ad numerum* 179. nempe in probatione habitationis, ætatis, mortis, poſſeſſionis, quod quis ſit blaſphemator, aleator, fornicator, meretrix &c. Exempla verò pro opinione negatiua habentur apud Farin. *n.* 180. *vſq. ad numerum* 184.; Nempe dum agitur de probatione adulterij, furti, homicidij,

vel alicuius alterius delicti particularis commiſſi in domo vicini, &c.

Dicta de vicino, dicēda ſunt de conſanguineo.

19. Quæcunque dicta ſunt *in hac q. à num. 13. vſq; huc*, de vicino, militant etiam in eo, qui redderet rationem; Scio, quia conſanguineus; vt tenet, & probat Far. *in locis ibidem relatis*.

An de ratione non interrogatus, eam reddere teneatur.

20. Limitatur primo Regula; Vt teſtis non interrogatus de ratione, illam regulariter reddere non teneatur, gl. & DD. communiter *in l. ſolam C. de teſtibus, & in cap. cum cauſam, eodem titulo*, Farin. ad ſaturitatem DD. referens, *q. 70. n. 91.* inter quos Ang. Butr. Gom. & Viu. de communi teſtantur. Sublimitanda eſt hæc 1. limitatio, iuxta notata *in hac q. n. 3. 7. & 8.*

Quid in peritis, & in teſte conſcientiali.

21 Limitatur ſecunda Regula in peritis à Iudice electis, deponentibus ſuper his, quæ ad artis eorum peritiam ſpectant, qui rationem reddere non tenētur, ſecus ſi à parte electi eſſent, Bar. Felyn. & Farin. *q. 70. num. 102. & ſequentibus*; Sicut nec rationem reddere tenetur teſtis conſcientialis per corporis ſenſum, Bar. & Farin. *n. 151.*

Seu in teſte ad defenſam Rei.

22. Limitatur tertio Regula in teſte, deponente ad Rei defenſam, qui rationem reddere non tenetur, & ſine ea probat Bar. Bal. Boſs. & Farin. *quæſt. 70. num. 101.* vbi alios citans, præſertim inducit Clar. & Maſcar. qui teſtantur de communi.

Vel in depoſitione adminiculata.

23. Limitatur quarto Regula, vt teſtis depoſitio adminiculata valeat ſine redditione cauſæ ſcientiæ Bal. *per d. l. ſolam*, vbi Saly. *C. de teſtibus*, & Farin. *q. 70. nu. 95*. Sed ſublimita *vt ſup. hic num. 3.*

Sufficit ratio implicita.

24. Limitatur quinto Regula, vt non ſit neceſſaria redditio cauſæ ſcientiæ explicitè, ſufficit enim vt implicitè reddatur, Abb. Aret. Boſſ. Butr. Fely. & Farin. plures alios citans *q. 70. num. 149.*; Vel aliàs groſſo modo, Bal. Monticel. & Farin. *n. 150.*; Sicut etiam ſufficit teſtem dicere; Scio, vel verum eſt, quia fui præſens, Anan. & Viu. qui teſtantur de communi, Abb. Alex. Aret. Bal. Bar. & Farin. qui plures alios citat *nu. 152. & ſeq.*; Sublimitando hoc, dummodo teſtis non dicat tantummodo (Interfui) ſed etiam (Scio, vel verum eſt, quia interfui) Bal. Fely. & Farin. *num. 158.*; At idem Farin. *num. 154.* tenet vlterius, quod dum teſtis loquitur aſſertiuè, dicendo, aliquid dictum, vel factum probet, quia præſumitur, quod teſtis fuerit pręſens quamuis explicitè nō reddat rationem, (quia fuit præſens,) & ante Farin. ita ſenſerunt Bal. & Dec. quos ipſe citat.

Quid in teſte aſſertiuè loquē te ſine redditione rationis.

Deponēs in his, quę ſunt facti, & ſenſu corporis percipiūtur, nō interrogatus rationem reddere, an teneatur, & exēplificatur vſque ad numerum 27.

25. Limitatur ſexto Regula, vt in his, quæ ſunt facti, & immediatè ſenſu corporis percipiuntur, non teneatur non interrogatus teſtis ſui dicti rationem reddere, Abb. Aret. & Innoc. qui ait, quod hæc teoria ab omnibus approbatur *in cap. cum cauſam, de teſtibus*, Bar. & Bal. *in l. ſolam C. eodem*, *Viu.* qui de communi, & Farin. alios citans *q. 70. n. 93.* Declara, vt in re, quæ ſenſu, & intellectu percipitur, ſi præualeat ſenſus, procedat hæc limitatio, ſecus econtra, Ioannes Sicar. & Farin. *num. 94.*

26. Exemplifico in multis caſibus, in quibus teſtis deponit ſuper his quæ ſunt facti, ſenſibuſque corporis immediate percipiuntur, & per

per conſequens non tenetur ſui dicti rationem reddere; Et in primis de his, quæ ſenſu viſus percipiuntur, nempe, ſuper numeratione pecuniæ; Farin. *q.*70.*num.*113.*& ſeq.*, ſuper actu, vel contractu, *nu.*115., ſuper colore, *num.* 116. vbi ait Farin. quod in his præſumitur viſus: Idem dic, dum teſtis deponit de his, quæ ſenſu auditus percipiuntur, vt quod quis cantet benè, vel male: ſenſu guſtus, vt quod res ſit amara, vel dulcis; ſenſu tactus, vt quod res ſit mollis, vel aſpera; ſenſu odoratus, vt quod res ſit ſuauis, vel fetidi odoris; Farin. alios citans, *n.*117. *& ſequentibus*. Deponens verò ſuper poſſeſſione, ſeu detentione rei, intelligitur de poſſeſſione facti, & naturalis, & ideo teſtis non interrogatus de ratione, eam non reddens probat, Abb. Bal. Butr. & Innoc. qui teſtatur de communi *in cap. cum cauſam de teſtibus*, Bar. Boſſ. Spec. qui de communi, & Farin. *num.*123. Idem omnino dicendum eſt in teſtibus deponentibus ſuper quocumque delicto, & maleficio cadente ſub ſenſu corporis; Vt ſi teſtis dicat, quod N. percuſſit N.; Si non interrogetur de cauſa ſcientiæ, non tenetur eam reddere, Bal. Bart. Felyn. & Farin. *num.*106.; Qui *num.*107. hoc limitat, dum ageretur criminaliter ad pœnam, quo caſu teſtis etiam non interrogatus rationem reddere tenetur, aliàs nihil probat, iuxta tradita *ſupra in hac q. n.*3.

Quid in criminalibus.

27. Si verò dicat teſtis ſe ſcire N. dediſſe, ſeu numeraſſe pecuniam N.; teſtis iſte non reddens rationē ſui dicti, etiam non interrogatus de ea, non probat; ſunt enim multa ſciendi genera, *gl. in cap. ſicut de teſtibus*, Farin. *quæſt.* 70. *num.* 108. Qui tamen poſtea diſtinguit; Aut enim agitur ciuiliter, & ſumus in his, quę ſenſu corporis percipiuntur, & teſtis dicens ſe ſcire, probat, præſumitur enim ratio viſus, Bal. Alex. Fely. Socin. Rimin. qui teſtatur de commmini & Farin. *nu.*111.; Perinde enim eſt, ac ſi teſtis dixiſset (verum eſt) ait Bal. quod dictum, tacite rationem viſus implicat, & per viſum deponens probat teſtis, Alex. Bal. Felyn. Iaſ. & alij relati à Farin. *num.* 109. Aut agitur criminaliter ad pœnam, & verius eſt, quod teſtis etiā non interrogatus, teneatur reddere rationem, aliàs dicens tantum (ſcio) non probet, Farin. *num.* 110. & faciunt ea, quæ dixi *ſup. in hac q. num.*3.; Sed hoc intellige, quando teſtis deponit ſuper his, quæ ſunt iuris, vel etiam quando ſumus in caſu, in quo rationē reddere poteſt per ſenſum corporis, aliàs ſufficeret, ſi diceret ſe ſcire, vel verum eſse, etiam interrogatus, vt ſi de tempore deponens, dicat; Hodie eſt vnus menſis, ex quo tale quid accidit, Campeg. & Far. *num.*112.

Quid in criminalibus.

28. De materia huius q. latè Farin. *q.* 70.

DE OPPOSITIONIBVS CONTRA EXAMEN TESTIVM.

Titulus Tertius.

1. POST titulos de oppoſitionibus contra perſonas,& dicta teſtium, ſupereſt, vt in hoc tertio Titulo de oppoſitionibus contra examen teſtiũ agatur.

An probent Teſtes parte non citata examinati, Quæſt. 51.

2. MVltipliciter cõtra examen teſtium opponi ſolet; Et loco primæ Oppoſititionis hanc cõſtituo; Quod teſtes parte non citata examinati ſint, circa quam oppoſitionem ſequentem propono Regulam.

3. Regula ſit firmiſſima. De iure tam Pontificio, quam Cæſareo, teſtes,parte nõ citata examinati, minimè,probant; eſt tex.in iure Canonico *in cap. 2. de teſtibus*, vbi gl. Abb. Aret. Bal. Innoc. & cæteri DD. Et in iure Ciuili eſt ſimilis *tex. in l. ſi quando* §. *ſed cum oportet*, vbi gl. Caſtren. Saly. & alij *C. de teſtibus*. Hæc Regula, ſicut vera eſt in ciuilibus, per citata ad ſaturitatem à Farin. *quæſt.* 72. *num.* 1. vbi ait, quod Regula iſta communiter in ciuilibus ab omnibus recepta eſt; Ita multo magis veritatem habet in criminalibus, in quibus de maiori agitur præiuditio; Sic arguit Abb. *in dicto cap.* 2. vbi Felyn.& alij, & de communi teſtãtur Blanch. Gomeſ. Clar. *§ fin. q.* 11. *verſ. item quæro, in principio*; Et ad rem innumeros citat Farin. *num.* 87. *&* 89. Sed nota quod loco citatĩonis ſufficeret in propoſito monitio Iudicis, *dict. cap.* 2. vbi Abb. Aret. Butr. Dec. Innoc. Bart.& Far. qui alios refert *n.* 76.

Teſtes parte non citata examinati nõ probant.

4. Ampliatur primo Regula, vt teſtes, tam in criminalibus,quam in ciuilibus parte non citata examinati, etiam ſi mille ſint, minime probent, Aret. Bertaz. Gabr. Maſcar. Monticel. & Farin. alios inducens *q.* 72. *num.* 30.; Et præſertim in criminalibus, non modo probationem non faciũt ad condemnationem, nec ad torturam, ſed ſecundum magis communem DD. à Farin. citatorum *num.* 89. nec pertingunt ad indicium faciendum; licet aliqui relati *num.* 90. hos aliquod indicium facere teneant.

Licet eſſent multi nõ probarent, & an faciãt inditium.

5. Ampliatur ſecundo Regula; Vt etiam in cauſis, in quibus, iuris ſolemnitate non ſeruata, proceditur, citatio partis in examine teſtiũ requiratur, Aret. *in cap.* 2. *de teſtibus*, vbi Dec.& Fely. ita etiam tenet Farin. alios citans ſeptem DD. *q.* 72. *num.* 13.

Procedit Regula in cauſis ſummarijs.& omnino priuilegiatis, vt apud Regulares.

num. 13.; Item in cauſis, in quibus proceditur ſummariè, de plano, ſine ſtrepitu, & figura iudicij, ſola facti veritate inſpecta, manu Regia, & quamuis Iudex haberet quodlibet liberum, & abſolutum arbitrium, Farin. plurimos concordantes DD. inducens *num.* 14. *vſq. ad* 18. Imò cum Boſſ. Maſcar. Monticel. & alijs, ſuſtinet *num.* 29. citationem partis in examine teſtium requiri, etiam quod cauſa tractetur coram Principe; Et in comprobationem huius Ampliationis 2. faciunt ea, quæ notantur ab eodem Farin. *num.* 98.

Sed quod inter Regulares, & in cauſis priuilegiatis nō requiratur dicta citatio, nec Regula procedat.

6. Limitatur primo Regula (Et hæc limitatio eſt contra Doctores, & eorum doctrinam relatam hic ſupra numero 5.) Vt in examine teſtium partis citatio non requiratur, quando agitur coram Iudice (ſicut, ex priuilegio Bonif. VIII. dixi *ſupra quæſt.* 7. *num.* 3. 4. 7. & 9. eſſe Iudicem Regularē) qui procedit inſpecta æquitate naturali, & de iure gentium, Aret. *cap* 2. *de teſtibus*, vbi Addentes ad Abb. qui Bart. citant, & ita etiam tenent Gabr. Marſil. & Farin. qui videtur ſibi contrarius *q.* 72. *num.* 59. Et ratio huius limitationis eſt, quia dicta citatio pertinet ad ſolemnitatem iuris, ad quam priuilegiati, vt ſunt Regulares non tenentur, vt probatum eſt *ſup. q.* 7.; Corroboratur hæc limitatio *ex infra dicendis hic num.* 7. 8. & 9.

An teſtes parte non citata examinati ex officio in inquiſitione generali, vel ſpeciali, probent.

7. Limitatur ſecundo Regula, vt in examine teſtium citatio non requiratur partis, dum Iudex procedit ex officio, & per inquiſitionem. Hæc limitatio ſi intelligatur de inquiſitione generali, ſicut eſt veriſſima, ſic etiam communiſſima eſt, & hanc tenuerunt Ang. Aret. Bal. Bar. cum pluribus alijs citatis à Farin. *q.* 72. *nu.* 105.; Et multo magis Butr. Gabr. Hoſtien. cum alijs inductis à Farin. *num.* 103. Si verò ſit ſermo de inquiſitione ſpeciali, controuerſa eſt materia, & citationem partis requiri, tenuerunt Abb. Ang. Aret. Bal. Bar. & plurimi alij DD. cumulati a Farin. *num.* 104. & 105. Sed econtra, quod nec in ſpeciali inquiſitione citatio partis in examine teſtium requiratur, tenuerunt Butr. Corrad. Crot. Gabr. Hoſtien. Io. Andr. Nouel. & Socin. relati à Far. *n.* 103. qui ad rem quamplures alios citat *num.* 135.; Sed quicquid ſit de iure, ita de conſuetudine ſeruari in Ciuitatibus Lōbardiæ dicunt Alex. & Blanch.; Et de ſtylo Italiæ teſtis eſt Praxis Caſoni; Imò Foller. ait hanc eſſe cōſuetudinem, & praxim omnium curiarū, & hos refert Clar. §. *fin. quæſt.* 11. *verſ. Item quæro*; Et ita ſeruari præſertim in ſtatu Eccleſiaſtico teſtatur Flam. Chart. *in tract. de exequut. ſent. cap. fin. nu.* 175.

8. Iſta met conſuetudo, & ſtylus viget, ſemperq; ſeruatus fuit apud nos, ſiue per Inquiſitionem, ſiue per Denunciationem, ſine etiā per Accuſationem procedatur. Et quod vbi viget hic ſtylus, ſtatutum, vel cōſuetudo, citatio partis in examine teſtium non requiratur, tenuerunt Alex. Blanch. Boſſ. Dec. Gabr. Honded. Marſil. Menoch. & Farin. alios referens *q.* 72. *num.* 72.; Et hæc doctrina ſpecialiter ſeruanda eſt in ordine ad Regulares, qui ex priuilegio Bonif. VIII. de quo *ſup. quæſt.* 6. liberè procedere poſſunt, ſecun-

Stylus apud nos vigens in hoc.

ſecundum conſuetudines approbatas; licet alij relati à Farin. *num.* 73. teneant hanc eſſe corruptelam non ſeruandam; Sed iſti ſequendi non ſunt. Attamen cum hæc materia admodum ſit controuerſa; Non interueniente dicta citatione, tutius erit curare, vel vt teſtes habeãtur pro ritè, & rectè examinatis, vel quod, ſaltem, dum petitur teſtes repetantur, iuxta tradenda *in duabus ſequentibus limitationibus*.

Reus habens expreſſe teſtes pro ritè examinatis probant quãuis examinati fuerint parte non citata.

9. Limitatur tertiò Regula, Vt teſtes examinati ſine citatione partis probent, quando Reus habet eos pro rectè, & ritè examinatis, Foller. Gabr. Honded. Simanc. Vulpell. Chart. qui teſtatur de cõmuni practica in ſtatu Eccleſiaſtico, & Farin. *q.* 72. *num.* 149. vbi ait, hoc eſſe, quod dixit Bal. poſſe teſtes examinari parte non citata de conſenſu partium, & quod ita practicatur; Et ſubſcribunt Aret. Campeg. Corrad. Felyn. Gabr. Marſil. Maſcar. & Far. *num.* 74.

10. Sed nota, quod hæc limitatio procedit dum Reus expreſſe declarat, ſe habere teſtes pro rectè, & ritè, examinatis, Chart. Gabr. Honded. Vulpel. & Farin. *q.* 72. *nu.* 155.; Ad quam tamen declarationẽ Reus cogi non poteſt, Burſat. Chart. Vulpel. & Farin. *num.* 157.; Et data etiam hac declaratione, re integra, & ante habitas copias, poteſt Reus pœnitere, Gabr. Honded. & Farin. *num.* 156. Et teſtes repeti facere, maximè, quando Reus proteſtatus fuiſſet, ſibi reſeruare ius repetendi teſtes; Honded. & Farin. *num.* 152. Et ideo conſilium ſit Iudici, vt omni meliori modo, det operam, ad ambiguitatem, & occaſionem cauillationis tollendam, vt Reus expreſsè declaret, ſe teſtes habere pro ritè, & rectè examinatis.

Item ſi reo poſtea citato repetã tur.

11. Limitatur quarto Regula, vt teſtes ſine citatione partis examinati probent, ſi poſtea Reo ipſo citato, ſeu à Iudice monito, repetãtur, Bal. Boſſ. Clar.; & de communi opinione teſtes ſunt Bertaz. Burſat. Honded. & Vulpell. & hos, plurimoſque alios refert, & ſequitur Farin. *q.* 72. *nu.* 136. Et vtique ſi repetitio à Reo petatur, deneganda ei non eſt, etiam *iuxta noſtrum Modum proced. in cap.* 2. *Subſtantiali* 4. *parum poſt princ.* At circumſcripta petitione, apud nos dubio procul, tenendum eſt, ſine citatione partis examinatos teſtes probare, iuxta tradita *in hac q. n.* 7. *&* 8.

Teſtes nõ examinãdi parte præſente. & quid ſi hoc non ſeruetur.

12. Limitatur quinto Regula, vt licet de iure teſtes parte præſente, vel citata iurare debeant, non tamen parte præſente ſint examinandi; quia ſecrete teſtes debent examinari, gl. Cyn. qui teſtatur de obſeruantia, & Salyc. *in l. ſi quando C. de teſtibus*, vbi etiam Bar. Ang. & alij, Item *gl. in cap.* 2. vbi Abb. Aret. Bal. Dec. Hoſtien. Imol. & Innoc. *de teſtibus*, Farin. qui concordantes ad ſaturitatem citat *q.* 80. *num.* 93.; Sed ſi teſtes parte præſente examinentur, probant, at pars, quæ fuit præſens, cum didicerit teſtificata, alios teſtes producere prohibetur, Aret. Bar. Farin. alios duos DD. inducens *n.* 98.

Teſtes ſingulariter examinẽtur aliàs non probant.

13. Ex limitatione hac infertur, teſtes ſingulariter examinari debere, & non inſimul in turba, aliàs non probare, vt eſt tex. expreſſus *in cap.*

vene-

venerabili in fin. & ibi gl. Abb Aret. Bal. Felyn. Hoſtien. & Imol. *de teſtibus*, Boſſ. Maſcar. Monticel. & Far. plures alios cõcordantes inducens, cum rationibus, *q.* 80. *n* 94.

In cauſa ardua poſſunt adhiberi aſſiſtentes.

14. Sublimitatur primo limitatio 5. & doctrina in ea tradita; vt in cauſa admodum ardua, Iudex in examinibus teſtiũ duos fide dignos viros adhibere poſſit, ne de veritate examinis dubitari cõtingat, Abb. Bal. Felyn. Monticel. Salyc. & alij, quos ſequitur Farin. *q.* 80. *num.* 95.; inter quos Bal. ait, dictos duos viros iurare debere, teſtium depoſitiones tenendi ſecretas; Et hæc cautela, quam admodum laudat Ioãnes Sicar. *in l. nullm C. de teſtibus*, non rarò apud nos practicari ſolet, ſaltem in aliquibus Prouincijs.

Hoc apud nos ſeruatur.

In cauſis ſũmarijs Regulariũ, poſſunt teſtes nõ ſecretè examinari.

15. Sublimitatur ſecũdo limitatio 5. vt in cauſis ſummarijs (prout ſunt cauſæ Regularium ex traditis *ſupra q.* 8.) teſtes poſſint non ſecretè examinari, Bal. Lanfran. Rebuff. & Far. *q.* 80. *n.* 97.

16 Plures Ampliationes, & limitationes in materia huius q. reperies apud Farin. *q.* 72. vbi de hoc ſubiecto late diſſerit; ſed lectori Regulari, ſupra hic explicatę magis neceſſariæ ſufficiant; Aliæ enim, vel ad Regulares non pertinent, vel nimis in ambiguo poſitæ ſunt.

Teſtes examinati ſine interrogatorijs partis, ã probent.

17. Prætermitto hic oppoſitionem, quod teſtes ſint examinati ſine interrogatorijs à parte datis, de qua Farin. latè *per totam q.* 73.; Circa quam oppoſitionem videtur cõcludendum prout in hac *q.* 51. determinatum eſt, circa oppoſitionem; Quod teſtes ſint examinati parte non citata, &c.

An, & quando probent teſtes ſine iuramento examinati, Quæſt. 52.

1 OPpoſitio hæc 2. nimis firma contra examen teſtium, eſt, quod ſine iuramẽto teſtes examinati ſint, circa quam oppoſitionem,

Teſtes nõ iurati nõ probant.

2. Regula ſit. Teſtes ſine iuramento examinati non probant, *l. iuriſiurandi*, vbi Aug. Bal. Bar. Salyc. & alij *C. de teſtibus c. nuper* & ibi gl. *de teſtibus*, Boſſ. Maſc. & Farin. *q.* 74. *n.* 1. vbi copioſe alia iura, & DD. cumulans, teſtatur nedum de communi, ſed etiam, quod hæc Regula contradictorem non habet; licet nõ deſint, & iſti Regulæ eius limitationes, de quibus *infra in hac q.*

Quomodo iurare debeant ritè.

3. Ampliatur primo Regula, vt teſtes non ſolum debeãt iurare, ſed etiam ritè, aliàs non probent: Et vt ritè iurent, debent iurare de veritate dicenda, *cap. hortamur* 3. *quæſt.* 5. Bar. in l. iuriſiurandi C. de teſti., & Farin. alios inducens *q.* 74. *num.* 5.; Debent iurare in iudicio, Maſcar. Monticel. & Farin. *num.* 29.; Et corporaliter nempe tacto pectore, ſi ſunt Cardinales, Epiſcopi, vel Sacerdotes, & hoc tam de iure, quam dę generali conſuetudine, *Authen. ſed Iudex C. de Epiſcopis & Cler.* Bar. *vbi ſupra*, *& ibi* etiam alij DD. & Farin. alios referens *num.* 82.; Cæteri verò (quicquid ſit de iure) de conſuetudine iurant tactis Euangelijs, vel quibuſcunq; alijs ſcripturis, Abb. Aret. & Imol. *in cap. tuis de teſtibus*. Vin. qui teſtatur de communi ſtylo, & Farin. alios citans *num.* 21.; Vel ſaltem tacta aliqua re ſacra, vt

cruce, altari &c. Aret. & Farin. *num.* 27. Sed vbi talis conſuetudo non vigeret, Farin. *num.* 23. cum Abb. & Fely. tenet, quod iurandum eſſet tactis Euangelijs, ſic enim de iure iurandum eſt, Farin. alios citans. *num.* 20.

Et quãdo. 4. Ampliatur ſecundo Regula, vt prius iurare debeat teſtis, & poſtea examini ſe ſubijcere, aliàs ſi prius deponeret, poſtea iuraret, depoſitio nihil valeret, Abb. Aret. Bal. Bart. Fely. & de communi teſtantur Maſcar. Viu. & plures alij apud Far. *q.*74. *n.*31. Validaretur tamen depoſitio teſtis iurantis poſt examen, ſi iterum idē deponeret, quod prius depoſuerat, vel ſaltem compendio, factam depoſitionem referret, Anchar. Anan. Bal. & Far. qui de communi teſtatur *n.*34.

5. Et licet, dum teſtis iurat poſt depoſitionē ex interuallo, pro certo tenendū ſit, quod, nō adhibita dicta cautela, minime probet iuxta tradita per Bal. & plures alios, relatos à Far. quos, & ſequitur *q.*74. *n.*38.; præſertim, ſi non ex ſe, ſed ad inſtantiam Iudicis, vel examinatoris iuraret, ſecundum Aret. Syl. & plures alios, quos ſequitur Farin. *n.*40.; Tamen, ſi teſtis incontinenti poſt examen iuraret, valere depoſitionem tenuerunt Bal. Caſtren. Iaſ. Maſcar. Montic. & Rip. relati à Farin. *n.* 38. vbi ſex alios DD. inducit: Sed contra hos ſenſerunt Abb. Archid. Mōcad. qui teſtatur de communi, Præpoſ. Saly. & Bellam. qui teſtatur de veriori, & communiori: At ſi non modo incontinenti, ſed etiam ex ſe, teſtis poſt examen iuret, hunc probare dicunt Aret. Fely. Maſc. Minſing. Grauat. & Viu.; Bellam. verò ſentit, quod nec etiam in hoc caſu, probet, & teſtatur de veriori, & communiori, & hos omnes refert Far. *n.*41.

6. Ampliatur tertiò Regula, vt teſtis pluries examinatus, vel repetitus, pluries etiam iurare debeat *c. fraternitatis in fi.* vbi Innoc. Hoſtien. Io. Andr. Bal. Abb. Aret. & alij, *de teſtibus*, Alex. Boſſ. & Farin. *q.*74. *n.*47.; limitant aliqui DD. vt neceſſe non ſit, vt teſtis iterum examinatus, denuo iuret, quando iurauit dicere veritatem ſuper totam cauſam, vel repetitur ad declarandum ſuum dictum; Sed tutius eſt, vt quoties teſtis examinatur, toties iuret. An quoties teſtis examinatur toties iurare debeat.

7. Ampliatur quartò Regula, vt iuramentum non præſumatur in teſtibus, niſi de eo expreſſe appareat, Abb. & Butr. *in c. tuis, de teſtibus*, Burſat. Campeg. Iaſ. Maſc. Montic. qui alios refert, & Farin. *q.*74. *n.*72.; limita in antiquis centum annorum, vt apud Far. *n.*76. An præſumatur iuramentū, dū de eo expreſſe non appa ret.

8. Non deſunt grauiſſimi DD. relati à Farin. *q.*74. *n.*73. (vbi etiam refertur deciſio Rotæ) ampliantes hanc Ampliationem, vt iuramentum non præſumatur, & tanto minus ſolemniter præſtitum, quamuis in actis ſit ſcriptum, Teſtis iuratus, vel Teſtis iurauit, niſi in ſacerdotibus dicatur, Tacto pectore, & in cæteris teſtibus, Tactis ſcripturis; Et licet hanc opinionem tutiorem eſſe, nemo neget, & expreſſe hoc fateantur Alberic. & Caſtren.; Communis tamen opinio, de qua ſunt Teſtes Fulgoſ. Grauat. & Burſat. eſt, quod iuramentum præſumatur, & ſolemniter præſtitum, dum à Notario An ſufficiat, ſi reperiatur in actis Teſtis iuratos, vel iurauit, ad hoc vt iuramētum dicatur ſolemniter præſtitū.

tario dicitur in actis, Teſtis iuratus, vel Teſtis iurauit, & ita ſenſerunt Abb. & Aret. in *c. tuis* de teſtibus, Corr. Viu. & Farin. *n.*74. vbi relatis pro hac opinione decem alijs DD. pro ea citat Rotæ Deciſ. 82. *alias* 13. *coram Cæſare de Graſſis*, vbi dicitur, quod ſi Notarius dicat, Iurauit, &c. intelligitur, tactis ſcripturis, & quod ita alias fuit deciſum à Rota coram Blanchetto, & Robuſtero. Nota hic, hanc communem opinionem procedere tribus concurrentibus, nempè, quod teſtis examinatus ſit coram Iudice, tempore debito, & quod iurauerit parte præſente, alias non præſumi iuramentum ſolemniter præſtitum, dixerunt Abb. Fely. Imol. & Pariſ. *in c. fraternitatis, de teſtibus*, & Farin. plures alios inducens *n.*75.

Peritorũ relatio an debeat eſſe iurata.

9. Ampliatur quintò Regula, vt ſecundum communem, de qua teſtantur, Fulgoſ. & Menoch. peritorum relatio ſine iuramento recepta non valeat, ita ſentiunt Richar. Montic. Corr. & alij relati à Farin. *q.* 74. *n.*96. 97. *&* 99.; præſertim, dum periti electi ſunt à parte, *n.*98.. Sed non deſunt DD. tenentes abſolutè in peritis iuramentum non requiri, relati à Farin. *n.*95. præſertim, dum electi ſunt à Iudice, *n.*98.

Teſtes Religioſi, ſacerdotes, & poſiti in Dignitate debẽt eſſe iurati.

10. Ampliatur ſextò Regula, vt teſtes non iurati non probent, etiam quod ſint Clerici, Religioſi, & Sacerdotes *c. nuper, & c. tuis de teſtibus, & in eodem c. tuis* notant gl. Abb. Aret. Bal. Fely. Hoſtien. & alij. Vel conſtituti in quacunque Dignitate etiam Cardinalatus, ita Crot. Maſcar. & alij relati à Farin. *q.*74. *n.* 68. *&* 69.; Et quamuis eſſent approbati à partibus, vel à ſtatuto, ſecundum Bar. & alios DD. *in l. Theopompus ff. de dote præleg.* Abb. & Bal. *in l. eius de teſtibus*, Grauat. Marſil. Minſing. & Farin. *nu.*70. *&* 84. licet ſeptem graues DD. ab eodem citati *n.* 71. ſentiant, in hoc vltimo caſu non requiri iuramentum.

Quid in approbatis à partibus, vel à ſtatuto.

11. Ampliatur ſeptimò Regula, vt nec Statutum ſecundum Fely.; Nec conſuetudo ſecundum Rip. & Corrad.; Nec Papa, aut alius ſupremus Princeps, teſtibus iuramentum remittere poſſint, cum ſit de iure Diuino, ſecundum Boſſ. Corr. Rip. & alios quatuordecim DD. quos refert, & ſequitur Farin. *q.*74. *n.*59.: Et ſi qui ſint oppoſitum tenentes, prout ſunt Monticel. Veſtr. & Viu. in ſtatuto, intelligendi ſunt, non indiſtinctè, & in quolibet teſte, ſed quod in aliquo caſu, & in perſonis integritate vitæ conſpicuis, illuſtribus, & nobilibus remitti poſſit à prædictis iuramentum, vt poſt Andr. Gayl. declarat Farin. *n.* 56. 58. *&* 60.; Et iuxta hanc doctrinam ſtatuitur in noſtro Modo proceden. *c.* 2. *in quarto Subſtantiali, verſ. in ſummendis, in fi.*; Quod dicta teſtium ſecularium, ſi haberi poterunt iurata, recipiantur, ſin autem attenta qualitate perſonarum, quæ ſint omni exceptione maiores, habeantur pro teſtibus iuratis.

An ſtatutum, conſuetudò, vel Princeps poſſint remittere iuramentum.

Quid iuxta noſtrũ Modum proceden di.

12. Ampliatur octauò Regula, vt teſtes ſine iuramento non probent coram Iudice habente poteſtatem (ſicut habent Regulares) procedendi omiſſa iuris ſolemnitate, ſummariè, de plano, & ſine ſtrepitu, & figura iudicij, Abb. Fely. Iaſ. Maſc. Menoch. Rip. Viu. & Farin.

Coram Iudice Regulari teſtis iuratus eſſe debet.

q.74.n.61. vbi inducens octo alios DD. teſtatur de magis communi; licet Alex. Corr. Bar. Rom. & plures alij apud Farin.*n.62.* oppoſitum ſentiant, inter quos Mandoſ. teſtatur d communi; Sed contra *infra hic q.156.* in lim.*6.*

In iudicio Regulari loco iuramenti an ſufficiat præceptũ ſanctæ obedientiæ.

13. Limitatur primò Regula; Et ſpecialiter Ampliatio 7. & 8. Vt in iudicio Regulari probent teſtes Religioſi, examinati ſine iuramento formali, ſed cum præcepto ſanctæ obedientiæ, & ſub cenſuris; tale enim præceptũ ęquipollet iuramento, vimq; ipſius, imò maiorem vim habet; qui enim infringit præceptum obedientiæ, quam in ſua profeſſione vouit, maius vinculum, & ſtrictioris obligationis infringit, quam ſit vinculum, & obligatio cuiuslibet iuramenti, ita tenet, & probat D. Tho. 2. 2. *q.89. ar.*8. & eſt opinio communis DD. omnium; Hanc limitationem ex profeſſo diffuſe tuetur Miran. *in Ordin.iudic.to.* 1. *q.*18. *ar.*4. *per totum*, contra Rodr. *to.*2. *qq. reg. q.*14. *ar.*8.

14. Et in conformitate doctrinæ huius limitationis, *in noſtro Modo proced. in c.3. verſ. Coram R. P. F. N. de &c. In formula examinis teſtis* alternatiuè dicitur; Præſtito teſti iuramento, vel præcepto ſanctæ obedientiæ de veritate dicēda, &c. Sed quamuis hoc liceat, tamen, quia in proceſſibus formalibus, ad amouendam omnem ambiguitatem, non videtur expediens, vt loco iuramenti ſuccedat præceptum obedientiale; apud nos, teſtibus paſſim iuramentum præſtari ſolet formale: Quando vero proceditur per viam articulorum in ſcriptis redactorum, Stylus apud nos viget, vt veritas inueſtigetur (ad hoc vt detur pœna etiam grauis priuationis, vel ſimilis) medio iuramento, vel adhibito ſanctæ obedientiæ præcepto, vt habetur *in noſtro Modo proced. in fi. c.*1.

15. Limitatur ſecundò Regula, vt iuramentum poſſit remitti à partibus per expreſſum conſenſum, accedente etiam conſenſu Iudicis, nō tamen in cauſis Criminalibus, vel Ciuilibus arduis, vt fundatè tractat & probat Far. *q.74. à n.83. vſq; ad numerum 94.*

Nec de conſenſu partiũ Iudex remittere poteſt in criminalibus iuramentum.

16. Limitatur tertiò Regula in teſtibus mortuis, qui ſine iuramento probant; mors enim vim iuramenti habet, Cæphal. Maſcar. Menoch. Lamberteng. & Farin. *q.* 74. *n.*101.

Teſtes mortui ſine iuramēto probant.

17. Limitatur quartò Regula, vt in probatione famæ, Iudex pro ſua informatione poſſit teſtes ſine iuramento recipere, Fely. Iaſ. Monticel. & Farin. *q.74.n.*102.; Et gęneraliter idē dicunt præcitati DD. & plures alij citati à Farin.*n.*106.*&* 107. in teſtibus receptis pro informatione Iudicis, & eius conſcientia, qui tamen non valent ad plenam informationem; Idem dic quando agitur de probando notorio, ſeu de conſuetudine probanda, ſecundum eoſdem DD. & alios inductos à Farin. *n.*103.104.*&* 105.

Teſt. ę pro informatione conſcientiæ Iudicis recepti, vt ſuper fama, notorio, vel cōſuetudine, an ſine iuramēto probent.

18. Limitatur quintò Regula, vt teſtes non iurati, quamuis non probent, faciant nihilominus præſumptionem, Iaſon. Maſcar. Lamberteng. qui alijs relatis teſtatur de communi Doctorum opinione, & Far. alios citans *q.74.n.*109.

Non iurati teſtes faciunt præſumptionem.

De

19. De materia huius q. pro more diffuſe tractat Far. *q.*74.

An teſtis deponens per relationem ad ſuum primum examen, ad depoſitionem alterius, vel per ſimilem aliam relationem probet, Quæſt. 53.

1. OPpoſitio 3. contra examen teſtium ſit; Quod teſtes deponant relatiuè ad proprium, vel aliorum examen, ſeu quid ſimile, & ideo non probent; Et circa hanc oppoſitionem plures ſubnecto Regulas.

Teſti ſuſpecto nō permittitur vt ſe ad primū remittat examen, nec illud ei exhibetur.

2. Regula 1. ſit. Si ſecundo examinetur teſtis, qui alias ſit perſona ſuſpecta, non poteſt ſe ad primum remittere examen, nec etiam petere illud ſibi exhiberi, & legi, Felyn. Foller. Marſil. Menoch. & Farin. *q.* 66. *n.*55. vbi alios concordantes inducens, teſtatur de communi, & practicata opinione.

In criminalibus & non ſuſpectus non poteſt ſe remittere ad primū examen.

3. Ampliatur Regula 1. vt quāuis teſtis non eſſet ſuſpectus, tamen in criminalibus non poſſit ſe referre ad primum ſuum examen, Aym. Brunor. Corn. Monticel. & Far. *q.* 66. *n.*52.

Ad fugiēdam variationē quo modo teſtis ſe remittat ad primū examen, vel petat ſibi illud legi, & quid aget in his, Iudice renuente.

4. Limitatur primò Regula 1. vt generaliter loquendo, teſtis ſecundo examinatus ad effectum fugiendi variationem, poſſit ſe referre ad primum examen: Et dum Iudex non admitteret hanc reſponſionem, poſſet teſtis petere, vt ſibi legatur primum examen; Et renuente Iudice poſſet proteſtari; quod ſi in primo examine appareret aliter dictum, quàm in ſecundo, ex nunc corrigit ſuum ſecundum dictum, & ſe refert ad primum, tanquam verius, quia tunc recordabatur de facto: Et hac proteſtatione præuia, ſi teſtis in ſecundo examine varia deponeret, excuſaretur, & primum dictum attenderetur; Hæc doctrina eſt Abb. Aret. & Fely. *in c. cum in tua, de teſtibus*, Bar. *in l. eos ff. de falſis*, & Farin. *q.*66. *n.*39. *& ſequentibus*, vbi plurimos concordantes inducens, teſtatur de magis communi.

An Iudex ad effectū vt teſtis probet, poſſit admittere reſponſionē relatiuam ad primū examen.

5. Limitatur ſecundò Regula 1. vt etiam ad effectum, vt teſtis probet, Iudicis arbitrio remittatur, an admittenda ſit relatiua reſponſio ad primum examen, ita omnes proximè citati DD. & quàmplures alij, quos refert; & ſequitur Farin. *q.*66. *n.*49. inter quos Crotus teſtatur de communi.

6. Sed nota, quod contrarium ſenſerunt Bal. Burſat, & Maſc. relati à Farin. *q.*66. *n.*42. nec non plures alij relati à Montic. *in repert. teſt. in rubr. Teſtis dictum debet extenſe ſcribi, fol.*154. qui dicunt, quod prædicta relatiua reſponſio teſtis ad primum examen, à Iudice nullo modo debeat admitti; Attamen doctrina limitationum propoſitarum videtur verior, & communior, & in praxi præſertim apud nos, inoffenſo pede, ſeruari poſſe, qui ad apices, & ſubtilitates iuris non tenemur ex priuilegio Bonifacij VIII. &c. ad quas doctrina Bal. & ſequacium videtur pertinere.

Teſtis ſe referens ad depoſitionem alterius teſtis non probat.

7. Regula 2. ſit. Teſtis deponens per relationem ad depoſitionem alterius teſtis, de iure non probat; Vt ſi e.g. Notarius, ſcriptam iam per extenſum depoſitionem vnius teſtis, eam, alteri teſti legeret, qui

qui eam cõfirmaret, Butr. Hoſtien. & Zabar. *in c. nihil obſtat, de verb. ſignif.* Boſſ. Corr. Spec. Viu. & Felyn. qui teſtatur de magis communi, & Farin. plures alios referens *q.* 80. *n.* 103. Et ratio eſt, quia teſtis, ad hoc vt probet, examinari debet per extenſum, Abb. Hoſtien. & Farin. alios citans *n.* 99.

Quid ſi teſtis dicat, contenta in articulo eſſe vera. 8. Ex hac ratione infertur, quod teſtis dicens, contenta in articulo eſſe vera, non probet, Bertach. & Ægid.; præſertim in criminalibus ſecundum Viu.; Sed quoniam Bal. Rom. Socin. & alij contra ſentiunt; Diſtinguit Farin. *q.* 80. n. 102. cum Bal. & vtroque Socin. & alijs, vt prima opinio vera ſit, dum teſtis rationem ſui relatiui dicti non reddit, ſecunda vero, dum eam reddit.

Vſu poteſt validari depoſitio relatiua ad dictum alterius teſtis. 9. Limitatur Regula 2. vt vbi vſus communis eſſet, quod teſtis deponeret per relationem ad depoſitionem alterius teſtis, donec à Principe talis vſus expreſſe reprobaretur, ſeruãdus eſſet, Anchar. Hoſtien. & Io. And. *in cap nihil obſtat, de verb. ſignif.* Abb. Bal. Felyn. & alij relati à Farin. *q.* 80. *n.* 104.

Teſtis depoſitio per relationẽ ad ſcripturã, quam tradit, non probat. 10. Regula tertia ſit. Teſtium depoſitio per relationem ad ſcripturam, quam tradunt, non probat; Teſtes enim non in ſcriptis, ſed viua voce debent deponere, eſt *text. expreſsus in cap. à nobis*, & ibi notant communiter DD. omnes, *qui matrim. accuſ. poſſ.* & tenuerunt *in cap. de teſtibus* Abb. Anchar. Aret. & Felyn. *de teſtibus*, & de communi teſtantur Corrad. Crot. & Viu. & de veriori, & communiori Maſc. & Farin. *qu.* 80. num. 28. qui *num.* 27. ad ſaturitatem alios cõcordantes citat DD. qui hac potiſſimum mouetur ratione; Quia per depoſitionem in ſcriptis, non poteſt Iudex videre, nec audire quo vultu, & qua trepidatione teſtis loquatur, prout deberet, iuxta *l. de minore §. plurium ff. de quæſt.*

11. Hæc Regula 3. & eius ratio multo magis procedit, ſi teſtes eſſent abſentes, vt dicit expreſsè *d. cap. à nobis*, & ibi communiter omnes DD. præſertim in cauſa criminali, in qua teſtes debẽt eſſe præſentes, *gl. in cap. teſtes*, & ibi Anchar. & Præpoſ. 3. *q.* 9. Minus probat ſi teſtis eſt abſens.

12. Et hinc infertur, quod vt dici ſolet, fides in iuditio non facit fidem, Farin. *q.* 80. *n.* 32.; Neque literæ, quamuis eſſent Epiſcopales, gl. Archid. & Præpoſ. in *cap. teſtes* 3. *q.* 9. Intellige, quando quis haberet neceſſe probare per teſtes in iuditio, ſecus ſi quis vellet probare actũ extraiudicialem, factum in ijs, quæ ſpectant ad Epiſcopi officium, vel quando ageretur de probanda excõmunicatione; quia in iſtis caſibus literis Epiſcopi crederetur, Archid. & Præpoſ. *in d. cap. teſtes*, & Farin. *num.* 34. & 35. Fides nõ facit fidẽ; Quid in Epiſtola Epiſcopi.

13. Limitatur primo Regula 3.; Vt partibus; & Iudice non contradicentibus, valeat depoſitio teſtium per relationem ad ſcripturã, Abb. Corr. Decian. & alij relati à Farin. *q.* 80. *num.* 40. Imò Præpoſ. *in d. cap. teſtes*, tenet quod teſtis poſſit dare dictum ſuum in ſcriptis, dum ita Iudici videtur, & ſequitur Far. *n.* 53.; Et Iudex, præſertim ex cauſa poteſt depoſitionem teſtium per hanc relationẽ admittere, Couar. Monticel. & Farin. *n.* 49. Maximè ſi cauſa Quid in depoſitio ne data in ſcriptis de cõſen. ſu partis, vel iudicis.

ſa neceſſitáte iuncta eſſet; vt ſi teſtis eſſet mutus, qui ſciret ſcribere, Couar. Fely. Viu. & permulti alij, quos refert, & ſequitur Far. *num.39*.

In iudicio præſertim Regulari, & dum agitur per viam articulorũ.

14. Tota hæc limitatio multo magis procedit in Iudice, qui habet poteſtatem procedendi de iure, & de facto, & omni iuris ſolemnitate omiſſa, ſecundum Decian. & Farin. *quæſt.80.num.52.*: Et hinc eſt, quod cum apud nos, dum per viam articulorum proceditur in ſcriptis redactorum, in quibus, *iuxta noſtrum Modum proceden. in fi. cap. primi*, tela iudiciaria non ſeruatur, non rarò à noſtris Regularibus Iudicibus in ſcriptis depoſitiones à teſtibus præſentatę recipiuntur, abſque eo quod oretenus ipſi deponãt; Et quod vbi eſt conſuetudo ſic faciendi, ritè ſeruari hoc poſſit, tenuit Farin. *quæſt.* 80. *num.*48.

De peritia artis deponi tur in ſcriptis.

15. Limitatur ſecundo Regula 3. vt quando teſtes deponunt de peritia artis, per ſcripturam deponere poſſint, Crot. Decian. Felyn. & Farin. cum alijs ab eodem citatis *q.* 80.*n.*42.

Teſtes deponentes in ſcriptis faciunt præſumptionem.

16. Limitatur tertio Regula 3. vt licet teſtes in ſcriptis deponentes non probent, faciant tamen præſumptionem, Butr. Fely. Hoſtien. Imol. & Viu. qui teſtatur de communi, de qua etiam Farin. alios referens concordantes *quæſt.* 80. *numero* 54.

17. De tota materia huius q. diffusè Farin. *locis hic ſup. citatis*.

An teſtes non debito tempore examinati probent.

Quæſt.54.

1 Oppoſitio 4. contra teſtiũ examen eſt, quod non debito tempore teſtes ſint examinati, & propterea, quod non probent. Pro tituli declaratione;

Pluribus modis teſtes non debito tempore examinã. tur.

2. Præmitto 1.; Pluribus modis contingere poſſe, vt opponatur, teſtes non debito tempore eſſe examinatos; 1. quod aute litem conteſtatam teſtes examinati ſint; 2. extra terminum à iure, vel à Iudice aſſignatum; 3. quod poſtquam concluſum eſt in cauſa, ſeu poſt renunciationem à partibus factam; 4. poſt publicationem teſtium; 5. quod teſtes ſint examinati poſtquam redacti ſunt ad mortis articulum; 6. quod tempore feriato ſint recepti teſtes.

Quando fiat conteſtatio litis, cõcluſio in cauſa, & publicatio teſtium.

3. Præmitto 2. litis conteſtationem fieri cum Actor in iudicio ſuã intentionem proponit, & Reus illi reſpondet *gl. in cap. vnico de litis conſtet*. Concluſio verò in cauſa, eſt renunciatio facta omnium probationum, & defenſionum, quas tam Actor, quam Reus adducere pro ſe poſſent, *gl. in c. ſignificauerunt, de teſtibus*. Publicatio verò teſtium fit, dum Iudex decernit copiam proceſſus, ita vt ſi velit poſſit eam pars habere, Paz *in praxi tom.1. par.1. in octauo tempore num.122. cum ſequentibus* vbi de hac publicatione benè diſſerit. His ſtantibus, plures Regulæ pro reſolutione q. conſtituendæ ſunt.

4. Regula 1. ſit. Teſtes examinati ante litis conteſtationem in ciuili-

Teſtes â te litis cōteſtatio- nem examinati non probant.

uilibus non probant; eſt communis DD. vt aiunt Maſcar. & plures alij, quos refert, & ſequitur Farin. *q.76. num.2.& eſt text. expreſſus in c. quoniã frequenter in princ.*& ibi Abb. Bal. Butr. & reliqui DD. *vt lite non conteſt.*; Et multo minus probant teſtes ante litem conteſtatam examinati in criminalibus,*per eundem tex.* & ibi gl. Abb. Anchar. Aret. Imol. & alij,& de communi teſtatur Clar. & ſequitur Farin.*num.*113. vbi concondantes abundanter cumulat.

Limitatur in cauſis ſummarijs, vt apud Regulares.

5. Limitatur Regula 1.in cauſis ſummarijs in quib.libellus nō offertur, nec litis requiritur conteſtatio, prout ſunt cauſæ,quæ verſantur coram Iudicibus Regularibus, iuxta tradita ſupra *q.* 7. *n.*3.*&* 10.; Hæc limitatio eſt Abb. Anan. Anchar. Bal. Butr. Hoſtien,& Io. Andr. in d. cap. quoniam frequenter, Ang. Corr. Lanfr. Nell. Socin. Specul. & Farin. *queſt.76. num.* 21. Et in conformitate, ſtatuitur *in noſtro Modo proced. in cap.* 2. *non longe poſt princ. verſ. volumus igitur*; Nolumus libellum dari, nec litem conteſtari, neque alia huiuſmodi effici, quæ ad figuram, & ſtrepitum iudicij pertinent.

6. Prætermitto hic plurimas Ampliationes, & limitationes propoſitæ Regulæ 1.attenta enim proxima ſupra poſita limitatione, parum,vel nihil ad nos; Si quis autem voluerit illas videre, adeat Far.*quæſt.* 76. *vbi per totam*,de illis tractat.

7. Et circa hanc materiam duo noto; Primum eſt, etiam apud Regulares, & alias perſonas priuilegiatas, teſtes coram Iudice competente, & non à ſolo Notario, niſi de Iudicis commiſſione, debere examinari ad perpetuam rei memoriam, ſeu ante litis conteſtationem,Montic. Farin. & alij ab eo citati *q.76.n.*133.*&* 134. Secundum, Teſtes examinatos ad inſtantiam Actoris ad perpetuam rei memoriam, ſeu ante litis conteſtationem, non probare, niſi Actor infra annū, vel litem moueat, vel teſtium examen Reo denunciet, *cap. quoniam frequenter*, vbi Abb. Bal.Butr.& alij communiter,*vt lite non conteſt.*& Farin. alios citans *num.* 167.

Etiam apud Regulares teſtes cor à Iudice, vel de eius commiſſione, à Notario ante litis conteſtationem examinātur.

An probēt teſtes examinati ad perpetuam rei memoriam.

8. Regula 2. ſit. Teſtes examinati poſt terminum datum ad probandum, vel ad producendū teſtes non probant, Aret. Blanch. Boſſ. Corr. Crot. Imol. Monticel. Maſcar. qui teſtatur de communi, & Farin. *quæſt.* 80. *num.* 61. Quod maximè procedit in cauſis criminalibus, Aret.& Imol.*in cap. licet cauſam de probat.* & Farin. *num.*62.

Examinati poſt terminum datum, non probant.

9. Ampliatur Regula 2. vt procedat etiam parte non opponente, Aret. *in d. cap. licet cauſam*, vbi ampliat ad terminum, ſiue legalem, ſiue Statutarium, ſiue à Iudice datum, & ſubſcibit Farin. *quæſt.* 80. *num.66.* poſt Crot. qui ait talem depoſitionem non poſſe approbari tacito, nec expreſſo partium conſenſu.

Etiã parte nō opponente.

10. Limitatur primo Regula 2. Vt in cauſa ſummaria, in qua proceditur de plano, & ſine figura iudicij, ſicut inter Regulares, teſtes poſt lapſum terminum examinati probent, Corr. Imol. & Farin. *q.* 80. *num.* 69.; Qui *num.* 70. inducit Aret. & Felyn. contra tenentes; licet *num.*74. eundem Fely. citare videatur

Quid inter Regulares.

deatur in fauorem limitationis.

11. Limitatur ſecundo Regula 2. Dum teſtes poſt lapſum termini ad notitiam producentis veniſſent, tales enim de æquitate probant, Felyn. & Farin. *q.* 80. *num.* 73.

Vel dum teſtis venit ad notitiam lapſo termino.

12 Limitatur tertio Regula 2. Vt Iudex ex officio, etiam poſt terminum poſſit teſtes examinare; Corr. Felyn. & Farin. *q.* 80. *n.* 75.

Vel dum Iudex ex officio examinat.

13. Limitatur quarto Regula 2. vt teſtes poſt terminum examinati, et in criminalib. faciant ſaltem pręſumptionem, Bal. Bar. Blanch. Crot. Monticel. & Farin. *q.* 80. *n.* 76.

Pręſumptionē laltē faciūt.

14. Limitatur quinto Regula 2. vt teſtes in termino iurati poſt terminum examinari poſſint; Et vtique hoc eſt ſine controuerſia, quando pars aliquam adhibuit diligentiam, & per ipſam non ſtetit, quin teſtes in termino examinarentur, ſed per Iudicem, Notarium, vel aliā partem ſtetit, Abb. Aret. Butr. Bero. Felyn. & Imol. *in cap. licet cauſam, de probat.* Fulgoſ. & Farin. *q.* 80. *nu.* 89.; Et ideo bona cautela erit, proteſtatio in actis, de adhibita diligentia ſecundum Aret. Felyn. & Surd. quos refert Farin. *num.* 91. Sed imò, quod etiam nulla diligentia adhibita, limitatio procedat, tenuit Felyn. qui plures concordantes refert, & teſtatur de communi in d. cap. licet cauſam, Surdus qui plurimos refert de communi teſtantes, de æquiori, & practicata opinione; & his ſubſcribens Farin. *q.* 80. *num.* 77. citat ad ſaturitatem; ſubdens *num.* 78. *in fi.* quod hæc videtur communior.

Teſtes in termino iurati, an poſt terminum examinari poſſint, adhibita, vel non diligētia.

15. At niſi diligentia præceſſerit, cōtrouerſa eſt doctrina huius limitationis; pro qua controuerſia poteſt perluſtrari Farin. *q.* 80. *à nu.* 77. *vſque ad* 88.; qui *num.* 78. citat Anchar. Aret. Imol. & alios tenentes, nō probare teſtes examinatos extra terminum, licet in termino iuratos, dum diligentia non præceſſit; Quod præſertim verum videtur, dum terminus præteritus, à lege, vel ſtatuto fuit taxatus, Aret. Crot. Felyn. Nell. Surd. & Farin. *n.* 88.

16. Regula 3. ſit. Quando criminaliter agitur, teſtes, poſt concluſionem in cauſa examinati, probāt, Bar. Foller. Monticel. Boſſ. qui etiam ait, quod in criminalibus non concluditur in cauſa, & Far. *q.* 75. *num.* 264.; In criminalibus enim probationibus renunciari non poteſt, & ideo facta renunciatione de facto, ſemper poſſunt teſtes examinari, Anchar. Bald. & Felyn. *in cap. cum veniſſet de teſtibus*, Ang. Corr. & plures alij, quos refert, & ſequitur Far. *num.* 290. Quamuis in ciuilibus poſt renunciationem, ſeu concluſionem in cauſa, teſtes non poſſint vlterius examinari ſecundum Farin & DD. abundè ab eo citatos *num.* 257. & 275.

An in criminali poſt concluſionē in cauſa teſtes examinati probent.

Secus in Ciuili.

17. Regula 4. ſit. Teſtes in criminalibus, etiam poſt proceſſus publicationem, examinari poſſunt, ita ſimpliciter Abb. Corr. Imol. Viu. qui de communi, & Farin. alios etiam referens *quæſt.* 75. *num.* 407.; Sicut etiam examinati poſſunt repeti, Pariſ. & Farin. *num.* 404. An verò in ciuilibus poſſint teſtes poſt publicationem examinari; vide Farin. *num.* 68. *cum pluribus ſequentibus* latiſſimè hoc tractantem.

In criminali poſt publicationē teſtes poſſunt examinari, & repeti.

18. Ampliatur primò Regula 4., vt teſtes in omni caſu, in quo ad

Etiam in cauſa appellationis. mittuntur poſt publicationem in prima inſtantia, admittatur etiam in cauſa appellationis, Alberic. qui ait, ita vidiſſe in iudicijs obſeruari, Butr. Marian.& Farin. *quæſt.75. num.*318.; Sicut econtra, dum non admittuntur in prima, nec etiam in ſecunda inſtantia teſtes admitti debent, Butr. & Farin. *num.*320.

19. Ampliatur, ſeu declaratur ſecundo Regula 4. vt potiſſimum procedat, quando ſine Accuſatore Iudex procedit ex officio, & per inquiſitionem; tunc enim non ſolum ad defenſam ſed ẽt ad offenſam teſtes poſt publicationem examinari poſſunt, ſecundum cõmunem DD. teſte Farin.qui plurimos citat *q.75. num.* 112. ita Bar. Bal. Ang. & alij *in Authent. at qui ſemel C. de probat.* Abb.Aret. & alij *in cap.fraternitatis, de teſtibus*, Clar. *§.fin.quæſt.*21. *verſ. ſed quæro*, vbi de communi,& ſeruatã opinione.

Regula præterim procedit. dum ex officio procedi tur.

20. Ampliatur tertio, ſeu declaratur Regula 4. vt etiam ad inſtantiam partis, & non modo ex officio Iudicis, in criminalibus teſtes ad defenſam poſt publicationem examinari poſſint, Ang. Campeg. Corr. Felyn. Marſil.Saly.Villalob. Viu. & hi duo vltimi teſtantur de communi, & Farin. *quæſt.*75. *num.*420. vbi plures concordantes inducens, credit hanc opinionem magis communem, & æquiorem, licet non deſint plurimi contrarium tenentes ab eodem relati *n.*421.

Quid in criminalibus ad defenſã, ad partis inſtantiã.

21. Ampliatur quarto, ſeu declaratur Regula 4. Vt in omni caſu, ex capite impedimenti, vel ex aliqua alia iuſta cauſa, detur reſtitutio in integrum; ad examinandum teſtes poſt publicationem; ſecundũ Hoſtien. Innoc. & omnes alios DD. *in cap. intimauit de teſtibus*, de quo latiſſime Farin. *q.75. n.* 431. *& ſequentibus*.

Et in omni caſu ex cauſa datur reſtitutio in integrũ.

22. Limitatur primo Regula 4. vt ad offenſam, & ad inſtantiã partis, poſt publicationem teſtes examinari non poſſint, Aret. qui benè comprobat, & contrarijs reſpondet, *in cap. fraternitatis*, vbi Bal. & Pariſ. *de teſtib.* Bar. Boſſ. Vulpel. qui de cõmuni, & Farin. plures alios inducens *q.75. num.*424.

An Regula procedat ad inſtantiam partis ad offenſã.

23. Sublimita, vt ſuper iiſdem indicijs, & capitulis, poſt publicationem, teſtes ad offenſam ad inſtantiam partis examinari non poſſint; poſſint verò ſuper diuerſis, Clar. §.*fin. q.61. verſ. hæc quidem in fi.* vbi ait, quod ſemper ita vidit ſeruari, Ang. Corr. Marſil. Natta, Salyc. Vulpel. & Farin. *quæſt.* 75. *num.* 425. An verò in proceſſu accuſationis poſſit Iudex ad offenſam ex officio teſtes poſt publicationem examinare, controuerſum eſt, & vtraque pars habet grauiſſimos DD. defenſores; Et de hac controuerſia vidè Farin. *à num.* 414. *vſque* 417. qui *n.*418. credit veriorem, & communiorem negatiuam.

An in proceſſu per accuſationem, ex officio hoc poſſit Iudex.

24. Limitatur ſecundò Regula 4. vt quamuis teſtes poſſint in criminali poſt publicationem repeti ex officio Iudicis, per inquiſitionem procedentis, ſecus tamen ſit ad inſtantiam partis, gl. *in c. cum clamor*, vbi Abb. Aret. Bal. Fely. Hoſtien. Imol. Io. Andr. & Zabar. *de teſtibus* Far. alios inducens *q.66. n.309.* qui *n.*312. ex Maran. & Cartar. ita teſtatur ſeruari Romæ; multo magis verò

De repetitione teſtiũ poſt publicationem in criminali ex officio Iudicis vel ad inſtantiam partis. Et quid ad hoc vt eorum dicta declarẽt; Et ad defenſam.

verò teſtes ex officio repeti poſſent, ad eorum dicta dubia declaranda, gl. Aret. Felyn. & alij *in d.c.clamor*, & Far. alios concordantes citans *n.* 113.: At ad defenſam, etiam ad inſtantiam partis, teſtes repetuntur, Anan. Fely. & Farin. *n.*316.; In ciuili vero, ad inſtantiam partis poſt publicationem, teſtes non repetuntur, Farin. cum relatis ab eo *n.*255. vbi ſubdit Ampliationes, & diffusè limitationes; & præſertim *n.*259. ex Maran. & Corr. limitat in cauſis ſummarijs (prout ſunt cauſæ Regularium,) in quibus Iudex, etiam ad partis inſtantiam in ciuili teſtes examinare, & repetere poteſt.

Caueant Iudices à repetitione teſtiũ ad partis inſtantiã.

25. Sed nota, quod Clar. *§.fin.q.* 53. *verſ. quartus eſt caſus, in fi.* conſulit Iudici, vt præſertim in criminali, quantum fieri poteſt, caueat à repetitionibus teſtium, quę ad inſtantiam partium fiunt, nam ex his ſæpe proceſſus inuoluuntur, & deſtruuntur, & magna præbetur occaſio ſubornationibus, & falſitatibus ipſorum teſtium; Et non diſſentit Farin. *q.*66.*n.* 263.

An publicatio proceſſus ſit de ſubſtãtia.

26. Nota iterum, quod publicatio proceſſus offenſiui eſt de ſubſtantia, adeo quod Reus, cui non eſt decreta copia proceſſus, non poſſit condemnari, quamuis ab eo copia non petatur, & ipſe Reus eſſet conuictus, & confeſſus, ita Clar. *q.* 49. *verſ. eſt igitur*, vbi ait, quod hæc eſt certa iuris concluſio, & quod hanc praxim ſeruat totus mundus, citans Ang. Salyc. & plures alios DD. Sed idem Clar. *q.*61. *in princ.* tenet publicationem proceſſus defenſiui nõ eſſe neceſſariam, nec de ſubſtantia; At econtra Menoch. generalem concluſionem facit, quam dicit magis communem; Publicationem proceſſus non eſſe neceſſariam, & hanc Andr. Gayl. dicit magis pariter communem; Et ſubdit Corr. hanc in ciuilibus, & in criminalibus procedere; De his agit Far. *q.*75. *n.* 5. *vſque ad numerum* 9.; Vnum tamen obſerua, quod ſi à non publicatione proceſſus, fuerit appellatum, vitiatur ſententia, teſtibus non publicatis, Luc. Pæt. & Put. nec diſſentit Far. *q.*75. *n.*7. vbi ex Vant. ait, hunc eſſe Stylum curiæ Romanæ.

27. Regula 5. ſit. Iudicis arbitrio remittitur, an, & quantum teſtibus in articulo mortis examinatis credatur, Alex. Ang. Bal. Caſtr. Corn. Dec. Marſ. Menoch. Monticel. Rom. & Far. *q.* 80. *n.*112. vbi teſtatur de communi; Et Iudex ſuum regulabit arbitrium, vt tali teſti, nunquam plene credat, niſi formiter ſit examinatus, Far. *n.*113. & niſi articulatè loquens, ſtet in ſuo intellectu, Dec. Marſ. Rom. & Far. *n.*110.

An & quantum teſtibus in articulo mortis credatur.

28. Non eſt hic reticendum, Cephal. Montic. & Ruyn. conſtituere Regulam negatiuam, quod nempe teſtes in articulo mortis examinati non probent; & rationem huius refert Farin. *q.*80. *n.*106.; Sed econtra, quod teſtis conſtitutus in articulo mortis, non ſolum probet, ſed quod pluſquam alteri ei credatur, dixerunt Aym. Bal. Alex. Rom. Socin. iun. & aliqui alij relati à Farin. *n.*107. qui *numero ſequenti* refert huius opinionis ſolidas rationes, ſed non recedas à noſtra propoſita Regula *n.*27.

Teſtes examinati die feriato non probant.

29. Regula 6. ſit. Teſtes die Feriato recepti non probant; hęc enim receptio actus iudicialis eſt, qui die feriato expediri non poteſt, Caſtr. Monticel. Roman. & Farin. *q.* 80. *num.* 55.

Limitatur dum die non feriato iurarunt.

30. Limitatur primò Regula 6. vt die feriato, ſeu feſtiuo examinari teſtes poſſint, quando iurati fuerunt die iuridico, ſeu non feſtiuo, Ang. Bar. Campeg. qui de communi, & Farin. alios citans *q.* 80. *n.* 56.

Itē apud Regulares.

31. Limitatur ſecundò Regula 6. vt teſtes recipi poſſint die feriato, quando in cauſa proceditur iuris ordine prætermiſſo, Montic. & Farin. *q.* 80. *n.* 59.; prout proceditur apud Regulares, iuxta tradita ſupra *q.* 6. *num.* 6.; apud quos teſtes ideo die feriato recipi poſſunt, *Clementina ſæpe, ver. tempore etiam feriarum, & ibi gl. de verb. ſignif.*

29. Hęc ſufficiant pro vaſta materia huius q. de qua Far. diffusè *locis in ea citatis*.

An teſtes probent, quando examinati ſunt non à Iudice cauſæ, ſed cum eius remiſſoria, ſeu commiſſione, vel de eius mandato, vel ſine, à Notario, ſiue ab alio, Quæſt. 55.

Remiſſoria. & Cōmiſſio in quo differant.

1. PRæmitto pro intelligentia tituli quęſtionis; Aliud eſſe concedere remiſſoriam, aliud commiſſionem examinis teſtium; Remiſſoria tunc dicitur concedi, cum Iudex cauſæ remittit, ſeu committit teſtium examen Ordinario loci, vbi teſtes exiſtunt; Commiſſio autem ſit à Iudice cauſæ Notario, vel alicui alteri, qui mittitur ad examinandos teſtes, non autem Ordinario; Et facilius committitur, quam remittitur, facilius conceditur commiſſio, quam remiſſoria, Far. *q.* 77. *n.* 114.

In ciuilibus commiſſio, ſeu remiſſoria conceditur. Ampliatur, & limitatur vſque ad n. 7.

2. Regula 1. ſit. In ciuilibus commiſſio, ſeu remiſſoria concedenda eſt pro examinandis teſtibus abſentibus, ſiue ſint extra Prouinciam, ſiue intra eam; Et ad locum longinquum datur remiſſoria, ſed ad propinquum Notarius transmittitur ad examinandum, ita Far. alios citans, & cumulans, *q.* 77. *n.* 1. 2. & 3.

3. Ampliatur primò Regula 1. vt in ciuilibus, etiam quando teſtes exiſtunt in loco iudicij, de Iudicis mandato, ſeu commiſſione poſſit Notarius teſtes examinare, *gl. in c.* 1. *de teſtibus cogen.* & ibi Bal. Butr. Abb. Anchar. Imol. et cæteri DD. omnes, et ita tenuerunt, et de communi teſtati ſunt Aret. Campeg. Caſtren. Lanfran. Menoch. Viu. et de praxi, et magis communi Farin. *q.* 77. *n.* 179. qui concordantes cumulat. *n.* 178. Quamuis non poſſit Notarius cauſæ, ex ſeipſo, teſtium iuramenta recipere, nec teſtes examinare, Menoch. Montic. Bal. Bar. & Farin. qui plurimos inducens, teſtatur de vnanimi conſenſu DD. *n.* 175.

4. Ampliatur ſecundò Regula 1. vt in ciuili, exiſtente aliqua iuſta cauſa, puta quia teſtes ſint perſonæ egregiæ, nobiles, Sacerdotes Doctores, mulieres nobiles, vel ſaltem honeſtæ matronæ, ſenes, infirmi, vel qualitercumque impediti, Iudex poſſit committere examen talium teſtium Notario, eumque transmittere ad has perſonas examinan-

minandas in proprijs domibus, iuxta tradita, & ſolidè probata à Far. *q.77. n.202. vſq.* 234. licet ſint in loco iudicij.

5. Limitatur primò Regula 1. vt in ciuilibus remiſſoria deneganda ſit, quando teſtes ſunt ſuſpecti de ſubornatione, Farin. & alij *q.77. n.25.*; Et etiam quando ſemel iam conceſſa, iterum remiſſoria petitur, Far. & alij *n.30.*

6. Limitatur ſecundò Regula 1. vt Iudicis arbitrio remiſſum ſit, an concedenda, vel deneganda ſit remiſſoria in ciuili, Farin. cum citatis ab eo *q.77. n.50.*; Intellige, dūmodo, quando Iudex eam denegat, ex aliqua iuſta cauſa moueatur, ſine cauſa enim eam denegare non debet, Far. *n.54.* & hoc intendunt DD. citati à Far. *n.52.*

7. Limitatur tertiò Regula 1. in cauſa ciuili ardua, in qua regulariter remiſſoria non conceditur, niſi ex vrgenti neceſſitate, Farin. cum pluribus ab eo citatis *q.77. num.55. & 56.*

In criminalib. nō datur regulariter remiſſoria.

8. Regula 2. ſit. In criminalibus remiſſoria regulariter non conceditur, *eſt tex. expreſſus in auth. ad eloquentiſſimum, & ibi* Bal. Cyn. Odofred. & Saly. *C. de fide inſtrum.* Clar. §. *fin. q.26. verſ. ſed quæro,* vbi ex Viu. teſtatur de communi, Far. qui ad ſaturitatem concordantes citat *q.77. n.71.* & de veriori, & magis communi teſtatur *n.72.*; licet aliqui ab eo *ibidem citati* videantur contra ſentire.

Niſi in cauſa parua.

9. Limitatur primò Regula 2. in cauſa criminali parua, in qua remiſſoria conceditur ſecundum Alber. Caſtren. Fulgoſ. Farin. & alios ab eo relatos *q.77. n.91.*

In vrgenti neceſſitate.

10. Limitatur ſecundò Regula 2. in vrgenti neceſſitate, vt ſi teſtes eſſent extra Iudicis iuriſdictionem, tunc enim ne veritas occultetur, & pereat, neuè delicta impunita remaneant, remiſſoria in criminali conceditur, Bal. qui teſtatur de conſuetudine, Menoch. qui de crebriori, & veriori opinione, Bertaz. qui de magis communi, Boſsius, Montic. & 19. alij DD. quos refert, & ſequitur Farin. *q.77. n.92.* vbi etiam de communiori; Quicquid dicant Abb. Cyn. & alij à Farin. relati *n.93.*; Qui *n.96.* ronſpondet Bullæ Pij IV. quæ videtur contraria; nempe, quod recipit interpretationem à iure communi, & propterea, quòd procedit in caſu huius 2. Regulæ, non autem in puncto huius limitationis 2.

Dum teſtes non poſſunt accedere ad locum examinis & ſunt abſentes.

11. Limitatur tertiò Regula 2. quando in criminali petitur remiſſoria pro examinandis teſtibus abſentibus, non habentibus tutum acceſſum ad locum examinis, Alber. Iacob. de Aren. & Farin. *q.77. n.103.*; Vel in Dignitate conſtitutis, ſenibus, valetudinarijs, aut alids impeditis venire ad locum iudicij, & examinis, in iſtis enim caſibus remiſſoria deneganda non eſt, ad hos abſentes examinandos, Alber. Bertaz. & Far. plurimos alios inducens *n.100. & ſeq.*

Quid ſi teſtes ſūt in loco iudicij, ſed habent impedimentum, ne accedant ad locū examinis.

12. Limitatur quartò Regula 2. in ſenibus, valetudinarijs, vel alids impeditis, accedere ad locum examinis, qui ſunt præſentes in loco iudicij, ad tales enim Iudex mittet Notarium, vel ipſemet perſonaliter accedet ad eos in proprijs domi-

domibus examinandos, Clar. ex Carauit. *in* §. *fin. q.* 26. *verſ. & aduerte*, & ita alijs relatis videtur ſentire Menoch. & dicit expreſſe Viu. cum alijs adductis à Farin. *q.* 77. *n.* 236. vbi ait, hoc ſibi verius videri, licet non pauci contra ſentiant. In caſu verò, in quo Iudex eſſet talis, ac tantæ Dignitatis, vt ipſum non deceret ire ad domum teſtium, non deberet ire; At ſi teſtes adeo eſſent impediti, vt non poſſent adire præſentiam Iudicis, tunc proculdubio poſſet Iudex in criminali mittere Notarium, ad teſtes in eorum domibus examinandos, ſecundum Abb. Aret. & Fely. *in c. ſi qui teſtium de teſtibus*, Seuerol. Veſtr. & Farin. qui alios inducit *n.* 237. Perſonas autem egregias, quæ ſunt in loco iudicij, in criminali teneri comparere, & accedere ad deponendum coram Iudice, ſi ita Iudici videatur, ait Clar. *vbi ſup.* ex Carauit. neq; tenetur Iudex mittere Notarium ad tales perſonas examinandas in earum domibus, Alex. Aret. & Iaſ. *in l. ad perſonas ff. de iureiur.* Abb. qui de communi, Bal. Butr. Fely. Innoc. & alij *in c. ſi qui teſtium, de teſtibus*.

Princeps ſupremus in criminalib. indiſtinctè remittit, & cōmittit.

13. Limitatur quintò Regula 2. in Principe ſupremo, qui in criminali indiſtinctè poteſt committere, & remittere teſtium examen, ſecundum Abb. Clar. Fely. Specul. & Farin. plures alios citans *n.* 102.

Ad Rei defenſã in criminali remittitur.

14. Limitatur ſextò Regula 2. vt ad defenſam Rei, in criminali, remiſſoria concedenda ſit, Bertaz. Foller. Montic. Socin. & Farin. qui concordantes alios inducit *q.* 77. *n.* 104. & Guaz, *defen.* 18. *c.* 10.

15. Limitatur ſeptimò Regula 2. vt licet in criminali non concedatur remiſſoria, Iudex tamen Notarium tranſmittere poſsit, ſeu Cōmiſſarium, ad locum, ad quem remiſso petitur; facilius enim tranſmittitur Notarius, vel Commiſſarius, quam concedatur remiſsio locorum Ordinarijs, Bertaz, Gram. Lancel. & quam plures alij, quibus ſubſcribit Far. *q.* 77. *n.* 114.

Pro remiſſoria in criminali cōmiſſio conceditur.

16. Limitatur octauò Regula 2. vt quamuis in criminali, non de facili, examen teſtium exiſtentium in loco iudicij, Notario committendum ſit, tamen ex neceſſaria cauſa, hoc fieri poſsit, puta, propter multitudinem negotiorum, quibus Iudex eſt occupatus, vel propter aliud Iudicis impedimentum, Ang. Boſſ. Carau. Foller. Imol. Lanfr. Viu. & alij, quos refert, & ſequitur Farin. *q.* 77. *n.* 198. vbi ait, ita eſſe intelligendos plurimos DD. ab eo citatos *n.* 196. dicentes, Iudicem in criminalibus per ſeipſum teſtes debere examinare, nec examen Notario committere, nempe, ſine cauſa neceſsaria.

Ex neceſſaria cauſa in loco iudicij Notario committitur examen teſtium.

17. Vnum hic animaduerte, quod quando in caſibus permiſsis, examen committitur extra territorium Iudicis committentis, commiſsio debet fieri iuriſdictionem habenti; quando vero commiſsio datur in territorio Iudicis cōmittentis, examen committi poteſt etiam aliàs iuriſdictionem non habenti, vt Notario, Ioannes Sicar. & Farin. *n.* 130.; Et in hoc 2. caſu intelligendi ſunt DD. à Farin. citati *n.* 128.; in 1. verò alij ab eodem relati *n.* 126.

Cui fiat cōmiſsio extra territorium, & in territorio.

Regula

18. Regula 3. ſit. Delegatus, cui remiſſa eſt examinatio teſtium, alium in examine regulariter ſubdelegare non poteſt, Fely. Anchar. Hoſtien. Io. Andr. Imol. & Innoc. *in cap. cum cauſam, de teſtibus*; Caſtren. Saly. & alij relati à Farin. *q.* 77. *n.* 150. Hæc Regula procedit in ciuili, & multo magis in criminali, in quo ſemper videtur induſtria perſonæ electa Farin. *n.* 152. per gl. *in Clem. vnica de offic. deleg.* vbi Anchar. Imol. Seuerol. & Zabar.

Ille cui remiſſum eſt examē teſtiū nō poteſt ſubdelegare.

19. Limitatur Regula 3. vt procedat in Delegato mero executore, recepto iam iuramento à Delegante, talis enim executor non poteſt ſubdelegare; ſi vero ſit ſimpliciter Delegatus, & ita Iudex poteſt ſubdelegare executionem examinis, *Clem. vnica*, vbi Anchar. Bonif. Imol. & Zabar. ideſt poteſt recepto ab eo iuramento, examen ſolum teſtium ſubdelegare, Seuerol. & Far. *q.* 77. *n.* 154. citans Rot. *deciſ.* 164. *de offic. deleg. in nou.* Abb. Bellam. Hoſtien. & Io. Andr. *in c. cum Bertoldus de re iudic.*; Intellige hanc limitationem, vt procedat tantum in Delegato à Principe, ſecus ab alio, qui nullatenus ſubdelegare poteſt, gl. Imol. & Zabar. *in Clem. vnica, de offic. deleg.* Farin. *n.* 157.

Quid in Delegato mero executore, & in Delegato à Principe ſimpliciter.

20. Pro corollario materiæ huius q. nota, quod regulariter terminus ad inchoandum, & perficiendum examen, ſolet præfigi in conceſſione remiſſoriæ, & talis dilatio Iudici arbitraria eſt, qui ampliorem, vel breuiorem concedet iuxta qualitatem rei &c. Farin. cum citatis ab eo *q.* 77. *n.* 134. *& ſeq.*; Et hic terminus, niſi aliter à Iudice ſtatuatur, currit à die præſentationis literarum remiſſorialium Iudici, cui ſunt directæ, in quibus debet à Iudice remittente, eius arbitrio, aſſignari alius terminus, ad eaſdem præſentandas, Farin. qui alios citat *n.* 137. Si verò nulla ſit præfixa dilatio ad inchoandum, perficiendumque examen, intelligitur tacitè data ea, de qua *in l. prima de dilat.* Nempe; In eadem Prouincia trium menſium; In continentibus Prouincijs, ſex menſium; Et in vltramarinis, menſium nouem, Seuerol. Boccac. & Farin. *n.* 138.; Et hæc dilatio, ſemel, & pluries prorogari poteſt, Veſtr. & Far. *n.* 140.

Terminus ad inchoandū, & perficiendum examen virtute remiſſoriæ.

21. Plurima, & diffusè Farin. *locis hic ſupra citatis* diſſerit de materia huius q. *Nec non* Guaz. in *defenſ.* 15. *per totam.* An autem tradita in eadem q. Iudex Regularis ſeruare debeat, cum plurima ex ipſis ad iuris ſolemnitates in procedendo, quę prædictus Iudex, ſeruare non tenetur, ſpectare videantur, deduces *ex ſupra hic traditis q.* 8.

An dictis terminus ſpectet ad apices remiſſiuæ.

De Tortura Teſtium, deq; eorum ſuggeſtione in examine cauenda, Quæſt. 56.

1. OPpoſitio 6. contra examen teſtium eſt, quod ſine debita tortura examinati fuerint teſtes: Sed vt tota materia de tortura ſimul collecta inueniatur, de propoſita oppoſitione hic agere prætermitto, plenè, licet ſummariè de tortura teſtium acturus *q.* 95. 96. 101. 102. *&* 103.

2. Oppoſitio 7. contra teſtium examen eſt; quod ſuggeſtiuè teſtes inter-

interrogati fuerint: At cum *infra q.*80. de Rei interrogatione agendum ſit, & præcipuè de ſuggeſtiuis interrogatorijs; Et ea, quæ de Rei interrogatione dicenda erunt, ſæpe ſæpius procedant etiam in interrogatione, non ſuggeſtiuè teſtibus facienda, vt in eadem *q.*80. oſtendetur; Ideo ad ea, quæ ibidem dicenda erunt, lector remitti poſſet: Tamen quia hæc materia de ſuggeſtione in teſtium examine nimis manualis eſt, vt ſeparatim ſummariè habeatur, etiam hic breuiter eadem ſubnectitur materia; præſertim quia in *citata q.* de Rei interrogatione præcipuè erit agendum, & non omnia in ea exarata, in teſtium interrogatione procedant.

De ſuggeſtiuis interrogatorijs remiſſiue.

3. Regula ſit. Suggeſtio tam in tortura teſtium, quàm ante, & poſt eam, à iure Iudicibus prohibita eſt, & omnia inde ſequuta, ſunt ipſo iure nulla, Farin. *q.*83. *n.*86. & dicetur *infra q.*80. *num.*6. 7. *&* 8.: Quomodo verò teſtes in tortura, ſine ſuggeſtione ſint examinandi, tradetur *infra quæſt.*101. *num.* 2. 3. *&* 4.

Suggeſtio in teſtiũ examine eſt prohibita Iudicibus & inde ſequuta ſunt nulla.

De ſuggeſtione in tortura remiſsiue.

4. Declaratur primò Regula, vt dum per inquiſitionem ſpecialem proceditur, ad hoc, vt ſine ſuggeſtione, teſtes ſuper negotio poſſint interrogari, ſufficiat, & requiratur, vt fama, vel aliquod æquipollens in Actis conſtet, vt probatum eſt *ſup. q.*13.; Si verò per viam Denunciationis procedatur, legitima præſuppoſita Denunciatione, ſatis hæc eſſet, vt teſtes in cauſa examinari poſſent, vt viſum eſt *ſup. q.*20.; Sicut idem probatum eſt *q.*24. dum legitima accuſatio porrecta fuerit: At in Inquiſitione generaliſſima, teſtes, abſq; aliquo præuio, interrogari poſſunt, iuxta tradita *ſup. q.* 11. *num.*4.; Sicut etiam in generali Inquiſitione, vt habetur *ibidem n.*8. *vſq; in fin. illius q.*

Quid præſequitur ad hoc vt teſtes ſine ſuggeſtione interrogentur.

5. Declaratur ſecundò Regula vt ſuggeſtiua ſit exiſtimanda interrogatio, dum mendacijs inducitur teſtis ad aliqnid deponendum, vel dum cum eo Iudex cautelis vtitur deceptorijs: Non tamen per hoc honeſtæ damnantur cautelæ, vt oſtendetur infra *q.*80. *num.*17. 18. *&* 19.

Mendacio, & deceptione, non vtendum à Iudice interrogando, aliàs eſt ſuggeſtio

6. Declaratur tertiò Regula, vt interrogatio ſuggeſtiua ſit, cum promiſsione impunitatis facta, vt probabitur, declarabiturq; *infra q.* 80. *n.*20. *vſq; ad n.*24.

Nec promiſſione impunitatis.

7. Declaratur quartò Regula, vt dum teſtis, de delictis, quæ in actis non ſunt, interrogatur, ſuggeſtiua dicenda ſit interrogatio, ad tradenda *infra q.*80. *n.*24. *vſque ad numerum* 28. vbi hic declarabitur punctus.

Nec interrogetur de his quæ non ſunt in actis.

8. Declaratur quintò Regula, vt dum teſtis de delicto Meuij deponit, de conſocijs ſine ſuggeſtione interrogari non poſsit, dum de illis in actis mẽtio non fit, vt probabitur *infra q.*80. *n.*29. cũ limitationibus *ibidem adnotatis à n.* 30. *vſque ad numerum* 35. Sed in omni caſu nunquam interrogandum eſt in ſpecie de certa perſona ſocij, niſi de ea eſſet in actis legitima ſpecialis præſumptio, *ibidem n.*36.

Deponẽs de Rei delicto, an poſſit de ſocijs interrogari.

9. Declaratur ſextò Regula, vt ad cauẽdam ſuggeſtionem, in omni caſu Iudex interroget teſtem in genere, & non in ſpecie, ideſt quis com-

Ad cauẽdam ſuggeſtionẽ interrogetur in genere, &c.

commiſſerit delictum, non autem, an talis percuſſerit pugione, in pectore, &c. quia ſuggeſtio eſſet *l.* 1. §. *qui quæſtionem ff. de quæſtion.* vbi glo. & Alberic. & ſubſcribunt Bar. Brun. Caſon. Cyrill. Gom. & Far. *q.* 79. *n.* 78. & 80. & probandum erit infra *q.* 80. *n.* 37. *vbi in ſequentibus vſq; ad n.* 42. limitatur, & declaratur hic punctus.

Non de his, quæ ſunt iuris.

10. Declaratur ſeptimò Regula, vt interrogatio ſuggeſtiuè facta dicatur, dum de his eſt, quæ iuris ſunt, nam interrogatio de his, quæ facti ſunt, debet eſſe, vt oſtendetur *q.* 80. *n.* 43. & 44.

11. Declaratur octauò Regula, vt prohibita ſit teſtium ſuggeſtio aperta, & etiam palliata, ad dicenda *infra q.* 80. *n.* 45. & *ſequentibus*, vbi benè declaratur, & exemplificatur de duplici palliata ſuggeſtione; & *ibidem* tandem oſtenditur, ſuggeſtionem prohibitam etiam eſſe Iudici, qui facultatem habet ex abrupto procedendi, tam in examine, quàm etiam extra examen.

Prohibetur ſuggeſtio aperta, & palliata, etiam Iudici Regulari.

12. Hæc ſufficiant hic breuiter, & plenius omnia reperiet lector in tota citata *q.* 80. Et inſimul hic finis ſit huius primæ Sectionis.

Remiſſione reliqua.

DE TESTIBVS IDONEIS.

Sectio Secunda.

Qui nam dicantur teſtes idonei; Et an ſemiplenè, vel quando conteſtes ſunt, plenè probent, Quæſt. 57.

1. **A**Bſoluta teſtium inhabilium materia, contra quos exceptiones variæ opponi ſolent, de quibus in præcedēti Sectione; In hac, quæ erit vnica huius Sectionis quæſtio, de teſtibus habilibus, ſeu idoneis agendum eſt.

Teſtes idonei, qui dicantur.

2. Regula 1. ſit. Teſtes habiles, & idonei (qui ſecundum magis cōmunem DD. de qua *ſup. quæſt.* 39. *num.* 2. idem omnino ſunt, quod teſtes omni exceptione maiores) dicuntur illi, qui nulla oppoſitione, ſeu exceptione legitima repelli poſſunt, gloſ. Abb. & Præpoſ. *in cap. primo de conſang. & affin.* Maſcard. cum alijs citatis *in dicto num.* 2.: Vbi etiā dictum eſt, non deeſſe tenentes, teſtem omni exceptione maiorem aliquid plus dicere, quam teſtem idoneum; legitimum verò teſtem idem eſſe, quod omni exceptione maiorem. An autem, & quando illæ qualitates in teſte præſumantur, vel probandæ ſint, vide in *d. q.* 39. *num.* 3.

3. Regula 2. ſit. Teſtis vnus iuratus, idoneus, & omni exceptione maior, deponens de viſu, ſeu de auditu proprio, ſemiplenam inducit probationem, *gl. in l. admonendi ff. de iureiur.* quam communiter approbatam dicit Afflict. *de iure Prothom.* §. 4. *num.* 9. & de communi ſimiliter teſtantur Corr. *in pract.* §. 2.

Teſtis iuratus idoneus probat ſemiplenè.

de offic. prætor. num. 1. & Lanfranc. *de teſtibus num.* 28. Et in confirmationem huius Regulæ, DD. pluri- moſ, quos ipſe ſequitur, inducit Farin. *q.63.n.* 52.

Etiam in criminali. 4. Ampliatur Regula 2. vt procedat non ſolum in ciuili, ſed etiam in criminali, *l. admonendi*, & ibi Bar. *ff. de iureiur.* & Bal. *in l. bonæ fidei C. de rebus hæredit.* vbi reliqui DD. communiter.

Duo conteſtes iurati idonei, plenè probant. 5. Regula 3. fit. Duo teſtes conteſtes iurati, de viſu, ſeu de auditu proprio deponentes, idonei, & omni exceptione maiores, plenè probant, *l. vbi numerus ff. de teſtibus*, *c. in omni negotio, de teſtibus*, & ita tenent communiter omnes; Veraque eſt hæc Regula, non modo de humano, ſed etiam de iure Diuino, quo ſtatuitur, vt in ore duorum, vel triũ teſtium ſtet omne verbum, *Deuter. c.* 19. & Chriſtus *Matt. c.* 18.

Qui ſint côteſtes. 6. Nota hic; Conteſtes dici, qui concordes ſunt in facto, de quo deponunt, in loco, tempore, perſonis, alijſque circumſtantijs ad facti ſubſtantiam pertinentibus, Bouer. *in Direct. par. 2. cap.* 28. *verſ. teſtes verò*; Si enim in ſubſtantialibus diſcordes eſſent, nec conteſtes dicerentur, nec probarent, Farin. & alij *quæſt.* 75. *num.* 16.; Quamuis diſcordantia, ſeu cõtrarietas in minimis, acceſſorijs, & ad ſubſtantiam facti circumſtantijs non pertinentibus, teſtibus fidẽ non minuat, nec impediat, quin ſint conteſtes, D. Tho. 2. 2. *q.* 70. *art.* 2. *ad ſecundum*, Bal. Boſſ. Dec. & Iaſ. deque communi teſtantur Maſcar. & Petra; & de magis communi Farin. concordantes cumulans *d. num.* 16. Quæ verò pertineant, vel non in propoſito ad ſubſtantiam, vide *hic ſup. q.* 45. *præſertim nu.* 13. 14. & 15.

7. Ampliatur Regula 3. vt procedat non ſolum in ciuili, ſed etiam in criminali, in quo duo teſtes conteſtes, ad Reum condemnandum ſufficiunt, Clar. *§. fi. quæſt. 66. verſ. debes*, Anchar. Bero. Dec. Montic. Viu. & Farin. *q. 63. num.* 233.: Et Reus ita conuictus poteſt damnari non aliter, ac ſi confeſſus eſſet *l. qui ſententiam*, vbi DD. *C. de pœnis*, *cap. at ſi Clerici*, vbi Dec. & communiter omnes DD. *de iudic.* Et tenuit *Rot. tit. de hæret. deciſ.* 1. aliàs *in antiquis deciſ.* 875. referens concordantes. Regula procedit etiam in criminali.

8. Limitatur Regula 3. Vt quando agitur de probãdo aliquid, quod contra ſe iuris præſumptionem habet, plenior probatio, quam ordinaria requiratur, nempe, vt probatio ſit per tres teſtes, vel ſaltẽ per duos, qui ſint omni exceptione maiores, & præſtantes viri, Aym. Bart. Cæphal. Curt. Dec. Maſc. Menochius, Specul. & Farin. *quæſt. 63. num.* 239. & 240. Vbi *in ſequentibus vſq; ad fin. capitis* ſubdit alios caſus, in quibus duo teſtes non ſufficiunt, pluresque requiruntur; puta in probatione ſolutionis debiti per ſcripturã contracti; in vltimis voluntatibus, &c.; Sed cum huiuſmodi caſus parum ad nos faciant, remiſſiuè inſinuaſſe ſufficiat. Caſus in quib. plures teſtes idonei requirũtur.

9. An verò ad faciendam plenam probationem, in criminali præſumptiones, & probationes coniungantur, videndum erit *infra in tract. 6. de præſumptionibus q.* 75.

10. De materia huius q. copioſius Farin. & alij Doctores, *locis hic ſup. citatis*.

DE

DE TESTIBVS COGENDIS, ET SE OFFERENTIBVS,

Sectione Tertia.

An, & quando teſtes cogi poſſint, Quæſt. 58.

Teſtes coacti indebitè, non probant.

1. PRæmitto 1.; Quod teſtes coacti ad ferendum teſtimonium, in caſu, in quo cogi non debent, nihil probant, Anton. Gomez, Bald. Blanch. Brunor. Carrer. Florian. & Farin. *q.78. n.1.*

Priuilegiati quãdo dicãtur coacti.

2. Præmitto 2.; Non dici coactos ad teſtificandum teſtes priuilegiatos, etiam ſi moniti, & citati compareant, ſi antequam examinentur, eorum priuilegium non opponant, vel ſaltem, niſi in actu examinis dicant, ſe priuilegiatos, & ideo nolle examinari, & tamen eos Iudex compellat; tunc enim dicerentur inuiti, Bald. Salyc. Farin. & alij ab eo citati *q.78. num. 102.*

Teſtes quomodo, cogãtur.

3. Præmitto 3. quod in caſibus, in quibus teſtes cogi poſſunt, ſi examinandi ſint à Iudice Eccleſiaſtico, compellantur per cenſuras Eccleſiaſticas, vt per ſuſpenſionem, & creſcente contumacia, per excommunicationem, & depoſitionem, *c. prædicto de teſtibus cogen. & cap. 2. eodem tit.* vbi gl. Abb. Bal. Butr. Felyn. Hoſtien. & alij communiter, Foller. Maſcard. & Farin. qui iura alia, & DD. cumulat, *quæſt. 78 num. 36.*; Si verò à Iudice ſæculari examinandi ſint teſtes, cogantur per indictionē mulctæ, vel captis pignoribus, Far. cum ab eo cumulatis *num. 37.*; An verò per carcerationem compelli poſſint, vide Farin. *num. 40. & ſequentibus.*

Ante coactionem, monitio præmittẽda.

4. Præmitto 4. vt, quando teſtes compellendi ſunt, non debeant ex abrupto compelli, & precisè, ſed per Iudicem præmittenda ſit monitio, *cap. 1.* vbi Abb. Bald. Butr. Hoſtien. Imol. & Felyn. *de teſtibus cogen.* Foller. & Farin. *q.78. n.55.*

In ciuili teſtes coguntur.

5 Regula 1. ſit. Teſtes in cauſis ciuilibus, ad teſtificandum regulariter cogi poſſunt, tam de iure Ciuili, quam Canonico, *gl. in cap. primo*, & ibi Abb. Anan. Anchar. Felyn. Hoſtien, & Innoc. *de teſtibus cogen.* & Farin. ad ſaturitatem citans, *quæſt. 78. num. 3.*

Quid in priuilegiatis.

6. Limitatur Regula 1. in teſtibus priuilegiatis, qui nec in ciuili cauſa cogi poſſunt, Abb. Bal. Foller. & Farin. tot. citans *q.78. num. 45.*; Inter hos ſunt numerandi infirmi, qui non coguntur ad teſtificandum, niſi Iudex vadat, vel mittat ad eos in domibus eorum examinandos, Farin. cum citatis ab eo *q.78. num. 64. & 65.*; Ex eodem numero ſunt Clerici, qui à Iudice ſeculari ad teſtificandum compelli non poſſunt, *cap. ſtatuendum 2. q. 6.* & ita tenent Abb. Bellam. Butr. & Hoſtien. *in cap. 1. de teſtibus cogen.* & his ſubſcribit Farin. *num. 74.* plurimos inducens: Niſi ſe ſubtraherent gratia, odio, vel timore, vel niſi aliter veritas haberi

beri non poſſet, tunc enim cogendi eſsent; ſed compulſio, nec eſset facienda per Iudicem ſecularem, ſed per Eccleſiaſticum, in cuius manibus iuramentum deberent præſtare, Imol. & Farin. plurimos citans *num.76.77.& 78.*; Et vniuerſaliter omnes ex iuxta cauſa impediti excuſantur, & ad teſtificandum cogi non poſsunt, Alber. Florian. Fulgoſ. & Farin. *num. 72.*; Vide plurimos alios priuilegiatos apud Farin. *d n. 57. per totum. cap.1.* Qui tamen priuilegiati, ex magna cauſa ad teſtificandum cogendi ſunt, Farin. *num. 107.*; puta dum veritas aliter haberi non poteſt, Farin. ad ſaturitatem citans, & teſtans de communi, *num. 108. & ſeq.* Plurimas Ampliationes, & Limitationes dimitto, cum parum ad nos, de quibus Farin. *d num. 4. vſque ad 56.*

De iure Ciuili teſtes cogũtur in cauſa criminali.

7. Regula 2. ſit. Teſtes in cauſa, etiam criminali, de iure ciuili coguntur, Abb. Bal. Bart. Imol. Belapert. Clar. Maſcar. & quam plures alij DD. quos refert, & ſequitur Farin. *num.196.*; & hæc Regula non videtur habere difficultatem, vnde tranſeo ad tertiam.

De iure Canonico cogi poſsũt teſtes in cauſa criminali.

8. Regula 3. ſit. Teſtes etiam de iure Canonico, in cauſa criminali, cogi poſſunt, ita refert Farin. *q. 78. num. 116.* tenuit originaliter Hoſtien. qui hanc comprobat Regulam, & contrarijs reſpondet, & ait, quod de mente iuris eſt, quod nedum in ciuili, ſed etiam in criminali, teſtes compellantur, & quod contraria opinio, licet communis antiquorum, eſt falſa, erronea, & abijcienda; cũ per eã Deus offendatur, Reſpublica lædatur, proximus corrumpatur, & materia delinquẽdi, & corrumpendi teſtes miniſtretur, obediens præmatur, inobediens, & rebellis ſua malitia glorietur, nocens abſoluatur, & innocens cõdemnetur, & hic author teſtatur, ita fuiſſe diffinitum ab Vrbano IV. *in cauſa electionis Eccleſiæ Toletanæ*; Huic Regulæ ſe ſubſcribunt Bellamer. qui teſtatur de communi, Henric. Boic. Angel. de Peruſ. Alberic. de Malet. Abb. Anan. Anchar. qui credit hanc veriorem, Butr. Io. And. Imol. Foller. & hos refert Farin. d. num. 116.

Sed contra.

9. Contra hanc Regulam, quod imò de iure Canonico, in cauſa criminali, dum agitur directè ad pœnam teſtes ad teſtificandum cogi non poſſint, eſt communis opinio Canoniſtarum, teſte Hoſtien. quam ſequuti ſunt Innoc. Felyn. qui de cõmuni, Maſcar. Specul. Zabarel. & huic opinioni adheret Farin. *q. 78. num. 119. in fin.* qui pro hac parte *num. 115.* citat plurimos adductos pro contraria, nempe Abb. Anan. Anchar. Bellam. Butr. & Imol.; Ex quibus vides de iure Canonico controuerſam hanc eſſe materiam, vt deducitur etiam ex Farin. *nu. 115. 116. & 196.*

10. Retenta tamen opinione affirmatiua iuxta propoſitam Regulam, declara, amplia, & limita, vt ſequitur, & omnia aptantur etiã ad ſecundam Regulam.

Præſertim Regula procedit, dum veritas aliter non poteſt haberi.

11. Ampliatur, ſeu declaratur primo Regula 3. vt præſertim procedat, quando veritas aliter haberi non poteſt, tũc enim teſtes etiam in criminali de iure Canonico coguntur, & in hoc non ſolum conueniunt

DD.

DD. omnes citati *hic ſup. in* 1. *Regula*, ſed etiam Innoc. Felyn. Zabar. & Farin. *num.* 124.

12. Ampliatur, ſeu declaratur ſecundo Regula 3. vt à fortiori procedat, quando teſtes ſe ſubtrahunt, odio, vel timore, Hoſtien. Inno. Far. & plures alij *quæſt.* 78. *num.* 126.; Et tunc maximè, cum à parte ſubtraherentur, Farin. plures concordantes inducens *num.* 137.; Qui *n.* 134. 138. *& ſequentibus* oſtendit, an ſubtrahens puniendus ſit, & quomodo.

Vel ſtante indebita ſubtractione.

13. Sed nota 1. quod in criminali non præſumitur, teſtis ſe ſubtrahere, niſi manifeſtè de malitia teſtis ſe ſubtrahentis, gratia, odio, vel timore appareat, ſecundum eoſdem DD. quos refert, & ſequitur Farin. *q.* 78. *num.* 128. inter quos Felyn. ait, quod ita tenent omnes.

Quæ non præſumitur.

14. Nota 2. quod ſubtrahens teſtes, vel aliàs Curiæ probationes, pœna extraordinaria arbitrio Iudicis puniendus eſt, Bal. *in cap peruenit, il primo, de teſtibus cogen.* vbi Fely. & alij, & tenuerunt Boer. Boſſ. Cabal. Menoch. & Guaz. *defen.* 16. *num.* 1. nec non Farin. *q.* 78. *n.* 138. Hoc tamen intelligendum eſt, vt verum ſit, dum ſubtractio pendente lite, facta eſt, ſi enim ante facta fuiſſet, non eſſet inconueniens aſſerere, vt not. Guaz. *defenſ.* 16. *num.* 4. quod talis ſubſtractio nulla pœna plectenda eſſet.

Subtrahẽs Curiæ probationes an puniatur.

15. Nota 3. quod teſtes ſubtrahens in criminali cauſa, delictum, de quo imputatur, patraſſe præſumitur, & dum de eius innocentia non apparet, puniri poteſt, Boich. Boer. Farin. *q.* 78. *num.* 148. & Guaz. *defenſ.* 16. *n.* 7.

Et an delictum, de quo ſubtrahens imputatur præſumatur patraſſe, & puniatur.

16. Ampliatur, ſeu declaratur tertio Regula 3. vt tunc maximè locum ſibi vindicet, cum Iudex procedit per inquiſitionem, ſeu ex officio, vel in cauſa denunciationis, Innoc. Hoſtien. Farin. & tot alij ab eo relati *q.* 78. *n.* 153. 154. *&* 156.; Siuè quando celare veritatem eſt peccatum mortale, ijdem DD. cum Farin. *num.* 157.; ſeu quando agitur de probãdo crimine notorio, Anan. Anchara. Hoſtie. Inno. Imol. Socin. & Farin. *n.* 178.; Vel quando agitur contra eum, qui perſeuerat in crimine, Abb. Bellamer. Io. Andr. cum omnibus proximè citatis, & Farin. *num.* 179.

Item dũ proceditur ex officio, vel dum celatio veritatis eſt peccatũ, ſeu in notorijs, vel dũ Reus in delicto perſeuerat.

17. Ampliatur, ſeu declaratur quarto Regula 3. vt præcipuè procedat, quando agitur de priuando aliquem ſua Prælatura, vel de probatione iniuriæ perſonalis factæ Clerico, Innoc. Hoſtien. & Far. plurimos citans concordantes *q.* 78. *nu.* 182. *&* 183.

Vel dum agitur de priuando Prælatũ, ſiue de probatione perſonalis iniuriæ Clerico factæ.

18. Ampliatur, ſeu declaratur quinto Regula 3. vt maximè procedat in omnibus criminibus enormibus, prout ſunt homicidiũ, adulterium, crimen vndè oritur ſcandalum, ſimonia, conſpiratio contra proprium Prælatum, crimen læſæ Maieſtatis, & ſimilia, Bal. Foller. & Farin. alios citans *q.* 78. *n.* 189.

Vel in enormib.

19. Ampliatur ſexto Regula 3. vt teſtis, qui iurauit ſe non examinari, non obſtante iuramento compellatur ad ſe examinandum, gl. *in cap. peruenit il primo de teſtibus cogen.* vbi Abb. Bal. Butr. Hoſtien. cum citatis DD. plurimis à Farin. *q.* 78. *n.* 149. Sed animaduerte, quod iſte teſtis, ſaltem ad cautelã, antequam exami-

Compelli tur, qui iurauit ſe non examinari.

examinetur, à iuramento abſoluēdus eſt Farin *n.* 150. *& ſeq.*

Compellitur etiā pars.

20. Ampliatur ſeptimo Regula 3. vt procedat non ſolum in ſimpliciter teſtibus, ſed etiam in principalibus, puta, vulneratis, offenſis, vel derobatis, qui cogi poſſunt ad ſe examinandum, & indicandum offendentem, vulnerantem, vel furem Bellaper. Gomez. & Foller. qui ait, quod ſi pars interrogata noluerit indicare furem, poterit incarcerari, tam de iure Ciuili, quā Canonico, & teſtatur de conſuetudine ſeruata, & his ſubſcribit Farin. *q.* 78. *n.* 197.

Clericus in cauſa ſanguinis non cogitur examinari.

21. Limitatur primo Regula 3. vt Clerici in cauſa ſanguinis, nec à Iudice ſeculari, nec ab Eccleſiaſtico ad ferendum teſtimonium cogi poſſint, Abb. Bellam. Butr. Foller. Monticel. & Farin. cum alijs ab hoc inductis DD. *q.* 78. *num.* 199. *&* 201.; Quamuis veritas aliter haberi non poſſet, Alber. de Malet. Bal. & Far. *num.* 200.

An affines, & cōſanguinei cogantur examinari.

22. Limitatur ſecundo Regula 3. vt affines, & conſanguinei ad teſtificandum contra eorum affines, & cōſanguineos compelli non poſſint *l. lege Iulia*, & ibi communiter DD. item Abb. Maſcar. Menoch. Farin. & alij apud ipſum *quæſt.* 54. *num.* 13.; Qui *nu.* 23. teſtatur de magis communi, & alios concordantes inducit ad probandum, quod tale priuilegium non extenditur niſi vſque ad tertium gradū incluſiue, & ita apud eundem Far. *ibidem* tenuerunt præſertim Abb. Campeg. Crot. Alber. & Maſcar.; Aliorum opiniones tenentium priuilegium extendi vſque ad ſextum, ſeptimum, vel duodecimum gradum, vide apud Farin. *quæſt.* 54. *numero* 20. 21., *&* 22.

23. Sublimita hanc limitationē, vt affines, & conſanguinei cogātur, vbi veritas aliter haberi nō poteſt, Abb. & communiter DD. *in cap.* 1. *de teſtibus cogen.* Farin. cum tot citatis ab eo *num.* 18.; & etiam in criminibus exceptis, vt læſæ Maieſtatis, hæreſis, ſymoniæ, & in ſimilibus, *cap. literas*, & ibi omnes DD. *de præſumpt.* & Farin. *n.* 111.

Vel reuelare ex vi monitorij. & quid in amiciſſimo, & inſigni benefactore.

24. Nota hic pro corollario ampliatiuo huius limitationis 2.; conſanguineos, vel affines vſq; ad gradum 3. imo ſecundum proximè citandos DD. vſque ad gradum 4. nō teneri, nec cogi debere ad reuelandum ex vi monitorij crimen coniūctorum ſecundum Angel. Auil. Sylu. & Dian. *par.* 5. *tract.* 13. *reſol.* 67. vbi cum Rainal. idem dicit de amico coniunctiſſimo, & de inſigni benefactore, ſecluſis tamen caſibus ad Sāctum Officium Inquiſitionis pertinentibus.

Quid dū periculū eſt, vt ex criminali examine inimicitia oriatur.

25. Limitatur tertio Regula 3., vt in criminali, teſtes cogendi non ſint ad ſe examinandum, quando ex eorum depoſitione periculū eſt, vt contrahant inimicitiam cum aliquo potente, Bal. Fely. Foller. Monticell. Menoch.; qui reddit rationem, cum enim non debeat quis cogi ad ferendum teſtimonium in perniciem ſuorum cognatorum, vt *hic ſupra num.* 19. minus debet quis cogi ad ferendum teſtimonium in perniciem propriam, & Farin. *q.* 78. *num.* 123.

Materia de teſtib. cogendis eſt arbitraria, & quo modo ſit regulandum arbitrium.

26. Pro concluſione huius q. nota, quod tradita in ea, non ſunt adeo firma, vt non plurimum in illis poſſit Iudex arbitrari, ſecundum enim Bal.

Bal. Bellam. Foller. Felyn. & Menoc. relatos à Farin. *quæſt.* 78. *num.* 117. totum negotium de teſtibus cogendis, vel minimè, arbitrio remittitur Iudicis; Qui iuxta doctrinam Bal. *in cap. dilectorum num. 6. de teſtibus cogen.* quem ſequitur Farin. *num.* 118. taliter poterit ſuum arbitrium regulare, vt in negatiuam propendat, & teſtes non cogat, quando videt ex depoſitione aliquod illis periculum imminere; Si verò animaduertat periculum magnum minimè illis imminere, compellere regulariter curet, ne delicta impunita remaneant.

27. De materia huius quæſtionis latè Farin. *quæſt.* 78. & quædam etiam ad rem, *q.* 54.

An teſtis iuridicè interrogatus cogatur, & ſub culpa mortali teneatur veritatem aperire, Quæſt. 59.

1. Regula ſit. Teſtis iuris ordine ſeruato interrogatus, ſub lætali culpa, & damnationis æternæ pœna, veritatem aperire tenetur, de iure enim ad hoc compellitur, D. Tho. 2.2. *q.* 70. *art.* 1. Leſſ. *de iuſt. & iur. lib.* 2. *cap.* 30. *d.* 6. Nauar. Sot. & Bouer. *in Direct. par.* 2. *cap.* 29. *verſ. poſtremo.*

Teſtis interrogatus iuridicè tenetur ſub mortali aperire veritatem.

2. Ampliatur Regula, vt non ſolum teſtis in hoc caſu veritatem nõ aperiens mortaliter peccet contra charitatem erga proximum, contra obedientiam, & iuſtitiam legalem erga Iudicem, ſed etiam contra iuſtitiam cõmutatiuam, ex qua ad reſtitutionem damnorum tenetur, & cogitur, ita Azor. *p.* 3. *lib.* 13. *c.* 27. *dub.* 4. vbi reddit rationem, quia teſtis in noſtro caſu ex officio, quo fungitur in iudicio, ex lege iuſtitiæ ad veritatem tenetur dicendam, Malder. Medina, Nauar. Orellana, Sot. Turrian. & alij, & hos referens, dicit hanc opinionem probabilem Diana 3. *p. tract.* 5. *reſol.* 101. Vbi tamẽ ait, non minus eſſe probabilem, talem teſtem non teneri, nec ex iuſtitia commutatiua cogi ad damnorum reſtitutionem; Cum teſtis ante mandatum Iudicis ex iuſtitia cõmutatiua ad reſtitutionem non teneatur; & mandato eius accedente, ex obediẽtia, & iuſtitia legali compellatur, citans Ioan. de la Cruz, & Syluium; Et cum his DD. Leſſ. Molin. Villal. & alios, ex hoc *ibidẽ* Dia. infert, teſtẽ multò minus teneri ex iuſtitia ad reſtitutionem, dum citatus, licet debeat, non vult comparere ad teſtificandum; Spatarius tamen, & alij obligant etiam in hoc caſu ad reſtitutionem, vt refert *loco citato* Dia.

An veritatem nõ aperiens teneatur ad reſtitutionem, &c.

3. Limita hanc Ampliationem, vt teſtis in caſu propoſito teneatur ad reſtitutionem parti de damno ei illato, non autem fiſco de mulcta, & pœna pecuniaria, quæ Reo imponeretur, ſi teſtis veritatem manifeſtaret, Malder. Ioan. de la Cruz, Turrian. & Dia. *d. reſol.* 101.

4. Limitatur primo Regula, vt teſtis non teneatur aperire veritatem, dum dubitat, an Iudex eum iuridicè interroget, Bann. Henriquez, Leſs. Medina, Salas, Sanch. Sot. & alij apud ipſos, & hanc opinionem probabiliorem exiſtimat Diana 3. *part. tract.* 5. *reſol.* 106. vbi rationes affert; Aſſerens opinionem huic limitationi oppoſitam eſſe probabilem, & pro

In dubio ſi iuridice interrogetur, an teneatur reſpondere.

pro ea citat Pitignan.; Et huic ego addo contra limitationem tenentes S. Antonin. Sylueſt. & Tabien. quos refert, & ſequitur Frāc. Arret. *in pract. crimin. in ſecundo ſubſtantiali cap.* 4. idem tenet Palud. *in* 4. *diſt.* 19. *q.* 4. vbi reddēs rationē ait, præſumendum eſt enim pro iuſtitia Iudicis: Et hæc doctrina contraria limitationi eſt præſertim vera apud Fratres Minores, qui ex vi *Regulæ c.* 10. tenentur Prælatis obedire in omnibus, quæ non ſunt contra animam, & Regulam noſtram, vt ſunt manifeſtum peccatum, manifeſtum periculum, & manifeſtum contagium, vt declarat S. Bernardin. *in tr. de obedientia*; Et conſequenter in dubio, an quod præcipitur, ſit peccatum, Minorita obedire tenetur, vt ſubdit S. Bernardus *per cap. qui culpatur* 23. *quæſt.* 1. *in fin.*; intellige in delictis priuatis, de quibus loquuntur proximè citati DD.; & multo magis in delictis vergentibus in perniciem publicam, ſecundum Sot. & Franc. Arret. *loco ſupra citato*, nec non Dian. *d. reſol.* 106. In hoc puncto vide Angelicam *in verb. religioſus* §. 29. Sylu. *in verb. relig.* 6. *q.* 6. & Caiet. 2. 2. *q.* 88. *ar.* 8.

Quid apud Fratres Minores.

5. Limitatur ſecundo Regula illatiuè ex præcedenti, vt quando Superior generaliter inquirit ſuper aliquo delicto notorio, cuius author ignoratur, tunc ſubditus, qui dubitat, an infamia, vel ſufficientia indicia ſint contra illum, quem ille ſcit commiſiſse delictum, nō teneatur prodere delinquentem occultū, Bonac. Filiuc. Leſs. Nauar. Salon. Turrian, & Diana *p.* 2. *tr.* 15. *reſol.* 63. vbi hos referens teſtatur ita communiter neotericos tenere, licet Arrag. Io. Valer. & Miran. ab eodem relati oppoſitum ſentiant.

Interrogatus in inquiſitione generali ſuper delicto notorio, dubitās an cōtra Reum ſit infamia, vel indicia, ā teneatur prodere Reum.

6. Ratio huius limitationis inter alias hæc eſt, quia, quando teſtis habet opinionem probabilem, Iudicē non interrogare iuridicè, non tenetur obedire, tuta enim conſcientia opinionem probabilē ſequi poteſt, ſed in caſu limitationis, Iudicem nō interrogare iuridicè, tenuerunt Caiet. Sot. Adrian. Palud. & hos referens Diana teſtatur de probabili *in d. reſol.* 63. ergo, &c. Vbi tamen ait probabilius eſſe in tali caſu Iudicem iuridicè interrogare; & conſequenter ſi voluerit, poterit teſtis veritatem aperire, *ibidem* Dia. cum Turriano; Imò probabilius eſt, eundem ad hoc teneri, cum probabilius ſit Iudicem iuridicè interrogare, quod comprobatur argumento à multo magis, ex authoritatibus Azor. Panorm. Sot. & Dia. *in* 3. *par. tract.* 5. *reſol.* 100. & ex Sancio *in ſelect. diſp.* 43. *num.* 39. qui citat Turrian. Valent. & alios, quorum ſententiam inuenies *infra hic n.* 8.

7. Limitatur tertiò Regula, vt in caſu, in quo Reus eſt accuſatus de aliquo delicto taliter occulto, quod ipſe teſtis ſcit illud neminem alium ſcire à ſe ipſo; Si à Iudice talis teſtis de eo interrogetur, non ſolum tuta conſcientia delictum occultare poteſt, ſecundum Spatar. & Dian. *vbi infra*; Sed imò tenetur ſub peccato mortali, dicere ſe nihil ſcire, Io. de la Cruz *in Director. conſcien. par. p. pract.* 8. *ar.* 4. *dub.* 13. qui citat Bannez, Ledes. & Orellanam; Et de probabili teſtatur Diana *p.* 3. *tr.* 5. *reſol.* 100.

Quid dicendum, cum ſtante accuſatione teſtis interrogetur de delicto ipſi tantū noto.

Quam-

8. Quamuis contrariam opinionem exiſtimet probabiliorem; Nempe Iudicem iuridice interrogare in caſu huius limitationis, & proptereà teſtem teneri veritatem fateri, & in conſcientia compelli, ſecundum Azor. Panorm. Sot. & Sanci. qui mordicus ita defendit *in Select. diſp.43.n.39.* vbi citat Turrian. Valent. & alios.

9. Non reticendum hic, Leſſ. Pitign. & Villalob. *locis citatis, vbi ſupra* à Diana, aſſerere, poſſe teſtem in caſu huius limitationis veritatem aperire ſi velit, ſed non compelli, nec teneri; Poſſe veritatem aperire, ſi velit, probatur multo magis authoritatibus *hic ſupra citatis n.8.*; Non verò teneri, multo magis ſubſcribunt DD. citati *hic ſupra num.7.*

10. Limitatur quartò Regula, dum teſtis ſibi, vel coniunctis damnum timet, iuxta dicenda *q.122.n. 50. vſq; ad num.55.*

11. De materia huius quæſtionis D.Tho. Sancius, & Diana diffusè *locis hic ſupra citatis.*

An teſtis ſponte ad teſtificandum ſe offerens probet, & ad ſe offerendum teneatur, Quæſt.60.

Teſtis vltroneus non probat, præſertim in criminali.

1. Regula 1. ſit. Teſtis ſponte ſe examini offerens, tanquam ſuſpectus, non probat, Fely. *in c.2. de teſtibus*, vbi plures inducit concordantes, Aret. Boſſ. Decian. Marſ. Maſcar. Menoch. Montic. & plures alij, quos refert, & ſequitur Farin. *q.80. n.1.* qui *n.4.* teſtatur de communiori, & rationabiliori. Hæc Regula præſertim procedit, dum quis in criminali cauſa vltro ſe offert ad deponendũ contra Reum, talis enim teſtis vltroneus, præſumitur inimicus ſecundum Abb. Blanch. Decian. Marſil. Montic. & Far. *n.5.*

Et vt ſuſpectus torqueri poteſt.

2. Ampliatur Regula 1. vt teſtis vltroneus, non ſolum non probet, ſed etiam vt ſuſpectus poſſit torqueri Farin. *q.8. n.7. & q.29. n. 38.* vbi concordantes inducit. Vt igitur, teſtis probet, et nõ ſit ſuſpectus, neque torqueri poſſit; vel citetur, vel producatur à parte, vel à Iudice moneatur, ſeu vocetur, aliquod enim horum ſufficit, vt teſtis non dicatur vltroneus, Far. *q.80. n. 8. vſq; ad 12.*

3. Nota hic primò, quod in dubio teſtis non præſumitur ſponte, ſed rogatus ſe examini ſubijcere, Fely. Maſc. Marſil. Veſtr. & Far. *q. 80. n.24.*

Sed contra.

4. Nota ſecundò, quod Bar. & quidam alij relati à Farin. *q. 80. n. 3.* tenent, quod teſtes vltro ſe ad teſtificandum offerentes, probent; Sed non recedas à Regula propoſita, moderata ſequentibus limitationibus.

Quid in teſte qui caſu in iudicio reperitur.

5. Limitatur primò Regula 1. in teſte, qui caſu in iudicio reperitur, iſte enim (etiam vbi apices ſeruantur) ſine citatione examinatur, nec dicitur ſponte accedere, ſecundum Grauat. Iaſ. Maſcar. & Far. *q.80. n.20.*

In valde fide digno.

6. Limitatur ſecundò Regula 1. in teſte valde fide digno, qui probat etiam ſi ſponte deponat, Campeg. Corrad. Montic. Moncad. Neuizz. & Far. *q.80. n.21.*; Quamuis

contra ſentiant Alexander Stiat. & Marſil.

An faciat præſum- ptionem.

7. Limitatur tertiò Regula 1. vt licet teſtis ſponte deponens indicium non faciat, nihilominus præſumptionem inducat, Mont. Ruyn. & Farin. *q.* 80. *n.* 26.

Quid in teſte qui tenetur ſe offerre.

8. Limitatur quartò Regula 1. vt teſti ſe offerenti credatur, quando (iuxta Regulam ſequentem) tenetur ſe offerre ad teſtificandum, aliàs peccaret, Felyn. Maſcar. Marſil. Monticel. & Far. *q.* 80. *n.* 19.

Tenetur teſtis ſe offerre dũ neceſſaria, eſt de poſitio eius ad liberãdum innocentem à graui dãno.

9. Regula 2. ſit; Teſtis non requiſitus peccat, ſe ad teſtificandum non offerendo, dum ſcit eius depoſitionem neceſſariam eſſe, ad hominem liberandum ab iniuſta morte, ſeu à pęna graui indebita, vel à falſa infamia, ſiue ab iniquo graui damno, D. Thom. ita tenet, & probat, 2. 2. *q.* 70. *ar.* 1. *in corp.* & ſubſcribunt Sot. Nauar. & Miran. *in Ordin. indic. par.* 1. *q.* 16. *ar.* 5. *concl.* 1. Si verò teſtimonium eſſet neceſſarium, non ad liberandum, ſed ad Reum condemnandum, teſtis ſe offerre nõ teneretur, (niſi in criminibus, quæ in perniciem ſunt publicam) quamuis Accuſator in periculo eſſet deficiendi in probationibus S. Tho. *ibidem*, & Miran. *Concluſ.* 2.

Secus contra Reũ.

10. De materia huius q. latè S. Tho. Farin. & Miran. *locis citatis*.

Finis Tractatus Quarti de Teſtibus.

DE

DE INDITIIS
Tractatus Quintus.

1 CVm ex depoſitionibus teſtium, in ordinata proceſſus proſecutione, inditia, & præſumptiones reſultare ſoleant, poſt Tractatum de teſtibus, de inditijs in hoc 5. & de præſumptionibus in 6. agendum erit. Et ad ordinatè procedendum, in duas Sectiones hunc Tractatum 5. diſtinguam; In quarum 1. de pertinentibus ad inditia in genere agam; In 2. verò de ſpectantibus ad inditia in ſpecie; Et hanc 2. Sectionem in tres articulos ſubdiſtinguam, iuxta diuiſionem inditiorum, leuium, grauium, & grauiſſimorum, vt infra ſuo loco reperies. Venio ad Sectionem 1.

Diuiſio huius Tractatus.

De pertinentibus ad Inditia in genere
Sectio Prima.

Quid, & quotuplex ſit probatio, inditium, præſumptio, coniectura, ſuſpicio, adminiculum, opinio, dubitatio, & argumentum, & in quibus inter ſe differant, vel conueniant, ſeu confundantur, Quæſt. 61.

2. HÆc quæſtio, erit velut præludialis ad hunc tractatum de inditijs, & ad ſequentem de præſumptionibus, pro cognitione, terminorum, ſeu vocabulorum, quæ ſæpiſſime in hac materia, imò, in tota hac noſtra Epitome, inſinuantur; Et ante omnia præmittendum duxi; In materia inditiorum non poſſe dari certam doctrinam, ſed remitti hoc negotium arbitrio boni viri, ideſt Iudicis; qui ſecundum qualitatem delicti, perſonarum, demonſtrationum, ſeu ſuſpicionum iudicabit inditium eſſe ſufficiens, vel minimè; ita teſte Ang. *de malef. in verb. fama publica*, *n. 9.* dicunt DD.; & vt ait Clar. §. *fin. q.* 20. *in princ.* ita dicunt omnes. Iudex autem, qui ſic arbitratur, debet ſe conformare cum iuris diſpoſitione, & in iudicando leges ſeruare, vt latè probat Menoch. *de arbitr. quæſt. lib.* 1. *q.* 11. *per totam*; his ſtantibus declaro propoſitos in titulo terminos.

Materia de inditijs eſt arbitraria.

Quomodo regulādū ſit arbitrium.

3. Probatio eſt oſtenſio rei dubiæ per legitimos modos, Iudici facienda in cauſis coram ipſo controuerſis, Maſcar. *de probat. lib.* 1. *q.* 2. *n.* 23. *& ſeq.* Probatio autem in genere ſumpta, alia dicitur plena, alia ſemiplena, *l.* 3. *§. eiuſdem vbi gl. ff. de teſtibus*. Plena probatio eſt illa, quæ tantam fidem facit, quantam ad fi-

Quid & quotuplex ſit probatio.

contra ſentiant Alexander Stiat. & Marſil.

An faciat præſumptionem.

7. Limitatur tertiò Regula 1. vt licet teſtis ſponte deponens inditium non faciat, nihilominus præſumptionem inducat, Mont. Ruyn. & Farin. *q*.80. *n*.26.

Quid in teſte qui tenetur ſe offerre.

8. Limitatur quartò Regula 1. vt teſti ſe offerenti credatur, quando (iuxta Regulam ſequentem) tenetur ſe offerre ad teſtificandum, aliàs peccaret, Felyn. Maſcar. Marſil. Monticel. & Far. *q*.80. *n*.19.

Tenetur teſtis ſe offerre dũ neceſſaria, eſt de poſitio eius ad liberãdum innocentem à graui dãno.

9. Regula 2. ſit; Teſtis non requiſitus peccat, ſe ad teſtificandum non offerendo, dum ſcit eius depoſitionem neceſſariam eſſe, ad hominem liberandum ab iniuſta morte, ſeu à pęna graui indebita, vel à falſa infamia, ſiue ab iniquo graui damno, D. Thom. ita tenet, & probat, 2. 2. *q*.70. *ar*.1. *in corp*. & ſubſcribunt Sot. Nauar. & Miran. *in Ordin. indic. par*. 1. *q*. 16. *ar*.5. *concl*. 1. Si verò teſtimonium eſſet neceſſarium, non ad liberandum, ſed ad Reum condemnandum, teſtis ſe offerre nõ teneretur, (niſi in criminibus, quæ in perniciem ſunt publicam) quamuis Accuſator in periculo eſſet deficiendi in probationibus S. Tho. *ibidem*, & Miran. *Concluſ*. 2.

Secus contra Reũ.

10. De materia huius q. latè S. Tho. Farin. & Miran. *locis citatis*.

Finis Tractatus Quarti de Teſtibus.

DE

DE INDITIIS

Tractatus Quintus.

1 CVm ex depoſitionibus teſtium, in ordinata proceſſus proſecutione, inditia, & præſumptiones reſultare ſoleant, poſt Tractatum de teſtibus, de inditijs in hoc 5. & de præſumptionibus in 6. agendum erit. Et ad ordinatè procedendum, in duas Sectiones hunc Tractatum 5. diſtinguam; In quarum 1. de pertinentibus ad inditia in genere agam; In 2. verò de ſpectantibus ad inditia in ſpecie; Et hanc 2. Sectionem in tres articulos ſubdiſtinguam, iuxta diuiſionem inditiorum, leuium, grauium, & grauiſſimorum, vt infra ſuo loco reperies. Venio ad Sectionem 1.

Diuiſio huius Tractatus.

De pertinentibus ad Inditia in genere Sectio Prima.

Quid, & quotuplex ſit probatio, inditium, præſumptio, coniectura, ſuſpicio, adminiculum, opinio, dubitatio, & argumentum, & in quibus inter ſe differant, vel conueniant, ſeu confundantur, Quæſt. *61.*

2. HÆc quæſtio, erit velut præludialis ad hunc tractatum de inditijs, & ad ſequentem de præſumptionibus, pro cognitione, terminorum, ſeu vocabulorum, quæ ſæpiſſime in hac materia, imò, in tota hac noſtra Epitome, inſinuantur; Et ante omnia præmittendum duxi; In materia inditiorum non poſſe dari certam doctrinam, ſed remitti hoc negotium arbitrio boni viri, ideſt Iudicis; qui ſecundum qualitatem delicti, perſonarum, demonſtrationum, ſeu ſuſpicionum iudicabit inditium eſſe ſufficiens, vel minimè; ita teſte Ang. *de malef. in verb. fama publica*, *n. 9.* dicunt DD.; & vt ait Clar. §. *fin. q. 20. in princ.* ita dicunt omnes. Iudex autem, qui ſic arbitratur, debet ſe conformare cum iuris diſpoſitione, & in iudicando leges ſeruare, vt latè probat Menoch. *de arbitr. quæſt. lib. 1. q. 11. per totam*; his ſtantibus declaro propoſitos in titulo terminos.

Materia de inditijs eſt arbitraria.

Quomodo regulā dū ſit arbitrium.

3. Probatio eſt oſtenſio rei dubiæ per legitimos modos, Iudici facienda in cauſis coram ipſo controuerſis, Maſcar. *de probat. lib. 1. q. 2. n. 23. & ſeq.* Probatio autem in genere ſumpta, alia dicitur plena, alia ſemiplena, *l. 3. §. eiuſdem vbi gl. ff. de teſtibus*. Plena probatio eſt illa, quæ tantam fidem facit, quantam ad fi-

Quid & quotuplex ſit probatio.

niendam controuerſiam ſufficit; Semiplena vero dicitur, dimidia probatio, & hæc inducitur per depoſitionem vnius teſtis legitimi de viſu, & alijs etiam modis, vt bene declarat Maſcar. *vbi ſup. q.4. n.11.15.& ſeq. & q.11. num.1.* Habito verò reſpectu ad ſpeciales probandi modos, in ſeptem ſpecies probatio diſtingui poteſt; & cæteri à DD. allati ad hos redigi poſſunt; Nempe in probationem per teſtes, per ſcripturam, per confeſſionem, per euidentiam facti, per iuramentum, per præſumptionem, & per famam, Maſcar. *in d. q.4. n.1. & 15.*

Quid ſit inditium. 4. Inditium eſt notabile ſignum maleficij, vel alterius rei, ad ipſius veritatem habendam, Io. And. *in add. ad Specul. tit. de præſumpt. §. fin. verſ. item per inditia,* Maſcar. *de probat. lib.1. q.15. n.1. & ſeq.* vbi allegat Boſſ. & ſubſcribit Far. qui plurimos concordantes refert *quæſt. 36. num.27.*

Quotuplex ſit inditium, vſque ad n.7. 5. Inditiorum diſtinctiones plurimæ à DD. afferuntur; Prima ſit, Inditium aliud eſt dubitatum, & non plenum, aliud indubitatum, & plenum, Bal. in *l. ea quidem n.8. C. de accuſat.* & eſt communis DD.; Indubitatum, & plenum inditium eſt illud, quod arctat mentem Iudicis, ita vt omnino credat, nec poſſit in contrarium inclinare, Caſtren. Corrad. & Far. *q.36. n.36.*; puta cum inditium approbatur a lege, Rebuff. & Farin. *n.40.*; Dubitatum verò, & ſemiplenum eſt, quod mouet fortiter animum ad aliquid credendum, Menoch. *de præſumpt. lib.1. q.7. n.14.* quem ſequuntur alij DD.; Et nota, quod ex multitudine dubitatorum, reſultat inditium indubitatum, Farin. *n.41.* ex Corrad. & alijs.

6. Diſtinctio 2.; Inditium aliud eſt proximum, aliud remotum, proximum eſt, quod immediate reſpicit veritatem rei, & delicti, remotum verò, quod tantum reſpicit circumſtantias, Oſaſc. & Far. *q.36. n.46. & 47.* & eſt diſtinctio communiter approbata.

7. Diſtinctio 3.; Inditium aliud eſt leue, aliud graue, aliud grauiſſimum, Clar. quem ſequuntur DD. *§. fin. q.10. in princ.*; Seu (& in idem recidit) Aliud eſt ſimplex, aliud vrgens, aliud indubitatum, Corr. in practica. Leue eſt illud, quod facile, & frequenter contingit abeſſe; Graue eſt, quod facile, & frequenter contingit adeſſe; & Grauiſſimum eſt quod facillimè, & frequentiſſime contingit adeſſe, Far. *q.36. num.55.* alios inducens DD.

8. Præſumptio eſt cognitio veritatis rei, reſultans ex circũſtantijs, Farin. *q.36. n.69.* cum Alex. & alijs. Vel eſt argumentum ad credendum vnum factum, ſurgens ex probatione alterius, ita Farin. *num.82.* cum Specul. De diſtinctionibus præſumptionis agetur *infra in ſuo proprio loco, q.72.* Præſumptio quid ſit.

9. Coniectura eſt veriſimilitudo quædam probabilis, animum inducens ad aliquid opinandum, Decian. relatus à Mantica *lib.1. de coniect. tit.1. rubr. coniectura vnde dicatur n.8.* Et quia coniectura, & præſumptio, vnum & idem ſunt, ſecundum Farin. *q.36. n.160.* & Mantica *vbi ſup. n.3.*; qui ait; Diffinitionem præſumptionis poſſe applicari coniecturæ, Coniectura quid ſit.

iecturæ, & *ibi* hæc tanquam ſinonima accipit; earum diſtinctiones erunt ædem, de quibus *infra q.*72.

Suſpicio quid ſit. 10. Suſpicio eſt opinio ex leuibus inditijs proueniens S. Tho. Siman. & Menoch. *de præſumpt. lib.*1. *q.*7. *n.*43.; Et ſic ſuſpicio eſt leue inditium ſecundum Farin. *quæſt.*36. *n.*175.

Adminiculũ quid & quotuplex ſit. 11. Adminiculum eſt confirmatio, ſeu suppletio probationis, per ſe ſolum non operans, ſed benè cum alijs, Abb. Butr. Maſcar. *lib.*1. *de probat. concluſ.*55. *n.*1. & Bal. *in l.ea quidem C.de accuſat.* Vbi ait quod duplex eſt adminiculum, vehemens, & non vehemens; Non vehemens eſt aliqualis confirmatio rei probabilis; Vehemens verò eſt ſuppletio defectus probationis, non operans, ſed cooperans; Et ſubſcribit Menoch. *de præſump. lib.*1. *q.*7. *n.*57. *& ſeq.*. Quod adeo verum eſt, vt ſi ſemiplenæ probationi vehemens addatur adminiculum, probatio plena euadat, ſecundum Anan. Bal. Marſil. Maſcar. *vbi ſupra n.*2. & Fariu. *q.*36. *n.*216.

Opinio quid ſit. 12. Opinio eſt adheſio vnius partis cum formidine alterius, Alber. *in l.ſiue poſſidetis C.de probat.*; Et tunc dicitur vehemens, cum ex probabilibus coniecturis quis credit id, quod verum eſt, licet non certò ſciat, Bal. *in l.antiquioribus n.*3. *C.de iure deliber.*

Dubitatio quid ſit. 13. Dubitatio eſt, dum quis non magis ad vnam, quam ad alteram partem inclinat, gl. *in l. de ſtatu ff. de teſtam.* Et nota, quod ſi dubitans incipit inclinare magis ad vnam, quã ad aliam partem, ceſſat dubitatio, & intrat ſuſpicio; Et dum iſta eſt ex grauibus inditijs intrat opinio, Menoch. & Far. *q.*36. *n.*198.

Argumentum quid & quotuplex ſit. 14. Argumentum apud legiſtas eſt illud, quod ex quibuſdam, vel ex multis prius poſitis, ad vnam concluſionem tendentibus deducitur, Menoch. & Farin. *q.*36. *n.*201.; Et eſt duplex; probabile, quod probabiliter oſtendit; Et neceſſarium, quod neceſſariò demonſtrat, Farin. *n.*206. ex Cicer. & Menoch.

15. Vidimus diffinitiones, & diſtinctiones propoſitorum terminorum. Videamus modo quædam, in quibus differunt, & conueniunt.

In quibus inter ſe differant inditium. & ſemiplena probatio. 16. Inditium differt à ſemiplena probatione, quia inditium non ſemper peruenit ad ſemiplenam; puta ſi inditium ſit leue, vel remotum; vnde ſecundum communem dantur inditia ad torturam, & ſic adimplentia ſemiplenam, & alia non ad torturam, & ita ſemiplenam non perficientia, iuxta tradita per Bart. Marſil. & Farin. *q.*36. *n.* 63. *&* 64.; Cum tamen ex ſemiplena, iure tortura inferatur, Clar. §. *fin. q.*62. *in princ.* & eſt communis. Et econtra non eſt dubium, quod aliquando inditium inducit pluſquam ſemiplenam, vt, ſi inditium ſit indubitatum, proximum, & grauiſſimum, legitimè probatum, & à lege approbatum, quod ſufficit ad condemnationem Clar. *q.*20. *vbi* Baiar.

Inditium in quibuã differat - preſumptione & à ſuſpicione. 17. Inditium, & præſumptio inter ſe differunt, & ſe habent, tanquam excedentia, & exceſſa; nam præſumptio, præſertim iuris, probat, abſq; eo quod probetur; inditium verò non probat, niſi probetur, Farin. *q.*36. *n.* 236. *per tex. in l.*

fin.

fin. ff. de quæſtion.. Econtra verò inditium propriè appellatur, quod eſt plus, quam ſimplex præſumptio, Clar. §. *fin. q.* 20. *in princ.* & Farin. cum abundè citatis ab eo *n.*237. & *ſeq.* vbi hunc caſum 2. ait, eſſe intelligendum de præſumptionibus hominis. A ſuſpicione verò differt inditium, quia inditium eſt cauſa, vnde oritur effectus ſuſpicionis, Farin. *n.*240.

Suſpicio differt à præſūptione.

18. Suſpicio à præſumptione differt, quia ſuſpicio minus eſt, quam præſumptio, & ex multis ſuſpicionibus inducitur vna præſumptio, Dec. Natta, & Farin. alios etiam inducens *quæſt.* 36. *num.* 251. & *ſeq.*

Coniectura differt à ſemiplena.

19. Coniectura differt à ſemiplena probatione, quia illa minus eſt, & plures bonæ coniecturæ faciunt vnam ſemiplenam probationem, Bal. & Far. *q.*36. *n.*255.

Argumentum differt à præſumptione & à ſuſpicione.

20. Argumentum differt à præſumptione, quia dum argumentum eſt ex probabilibus, minus eſt, quam præſumptio iuris, Bal. & Maſcar. *de probat. lib.* 1. *concl.* 137. *n.*4.; Imò argumentum aliquando minus eſt, quam ſuſpicio, cum ex argumentis pluribus, non rarò oriatur tantum ſuſpicio, Far. *q.*36. *n.*261.

Prædicti termini in ſtricta ſignatione differunt, ſed large ſūpti apud DD. Et in iure cōfunduntur.

21. Sed licet prædicti termini, probatio, inditium, præſumptio, coniectura, & reliqui, de propria, & ſtricta ſignificatione, inter ſe, vt dictum eſt, differant: Largè tamen ſumpti, conueniunt taliter, quod in iure, & à DD. ſæpiſſimè confunduntur, & vnus pro alio ſumitur, vt notat Nell. & de communi practica teſtatur Ioſephus Ludou. & ſequitur Farin. *q.*36. *n.*263.; qui vſque ad finem q. demonſtrat pluribus authoritatibus, prædictos terminos, apud iura, & DD. confundi.

22. De materia huius totius q. diffusè pertractat Far. *q.*36.

Quomodo inditia legitimè probentur, Quæſt. 62.

1. Regula ſit. Quodlibet inditium, ad hoc, vt de eo mentio, & ratio habeatur, regulariter de neceſſitate debet probari per duos teſtes, Io. de Amicis *conſil.* 127. *n.* 10. vbi ait, hoc eſſe indubitatum in iure, & neminem contradicentem legiſſe, & de communi DD. teſtantur Ang. de Caſtro, Marſil. & Socin. quos refert, & ſequitur Clar. §. *fin. q.* 22. *in princ.* Alciat. *conſ.*455. *n.*1. qui ait hoc canonizatum eſſe in iudicijs, & in ſcholis, & fuit originalis opinio gl. *in l. vlt. C. famil. erciſcu.* quam ſequuntur Alex. Aret. Bart. & Maſcar. hos, & plures alios referens *lib.* 2. *de probat. concluſ.* 894. *n.*1. Et apud nos viget ſtatutum *in noſtro Modo proc. c.*2. *in tertio ſubſtantiali verſ. animaduertere, in hæc verba.* Inditium quodlibet, ſaltem per duos teſtes probari oportet.

Quodlibet inditium per duos debet teſtes probari.

Ita ex noſtro Modo procedendi.

2. Ampliatur primò Regula; Vt quamuis inditium ſit leue, debile, & minimum, duobus tamen teſtibus debeat probari, Io. de Amicis vbi ſupra, qui concordantes plures refert, Clar. *loco citato*, Boſſ. & Oſaſc. relati à Far. *q.*37. *n.*15.; qui *n.*18. plurimos concordantes inducit, & Maſcar. *in dicta concl.*894. *n.* 2.; Qui *n.*4. cumulat ad ſaturitatem DD. tenentes, quod ad probandum indi-

Inditium leue, & minimū duobus teſtib. debet probari.

Item remotum, & remediatum.

inditium remotum, & mediatum ipſi maleficio, duo teſtes requiruntur, inter quos Gaſpar Landi iel. teſtatur de communi.

An duo inhabiles ſufficiant.

3. An autem ad probanda inditia remota, teſtes inhabiles ſufficiant, controuerſum eſt; & pro negatiua plurimos inducit DD. Far. *q.*37.*n.*18.: pro affirmatiua verò etiam quamplures affert *n.* 20. & pro vtraque indicat teſtantes de communi. An autem ſufficiant ad irrogandam torturam, agit *ibidem*, Far. & in negatiuam inclinat *n.*28. & de hoc *infra agetur q.*104.*n.* 5. 6. *&c.* & in propoſito teſtium inhabilium vide *ſup. q.*39. *præſertim n.*20. *&* 21. vbi de teſtibus inhabilibus in iudicio Regulari, & an admittantur, &c.

An ad torturam remittue.

Remota inditia debent probari per cõ teſtes.

4. Ampliatur ſecundò Regula; Vt teſtes ad probanda inditia remota, non ſolum debeant eſſe duo, ſed etiam conteſtes, vnde ſingulares duo non ſufficiunt, Alex. Bal. Gomez. qui concordantes adducit, & teſtatur de communi, & Marſil. Præſertim ad hoc vt ſufficiant ad torturam; Teſtes enim ſingulares non coniunguntur ad faciendum ſufficiens inditium ad torturam, Boſſ. Marſil. Brunor. à ſole, qui non ſolum teſtatur de communi, ſed etiam ex Io. de Amicis, dicit quod hoc non habet contradictorem, & in comprobationem quamplures inducit Farin. *q.*37. *n.*33. Nota tamen, quod contrarium tenent plurimi relati à Farin. *n.*34.; Vndè ſuo tempore fortè Io. de Amicis non inuenit contradictorem; Sed his non obſtantibus non recedas ab hac Ampliatione 2.

Sed contra.

5. Ampliatur tertiò Regula; Vt inditium etiam proximum non ſufficiat ad torturam, niſi per duos teſtes ſit probatum, Alex. de Neuo, Bologn. Boſſ. Burſat. qui ait, quod ab hac doctrina communiter approbata, & vera, nemo diſcrepat, Alexander de Neuo, Bologn. Boſſ. & Clar. quos refert Maſcar. *de probat. lib.*2. *concluſ.*894. *n.*9. Sed ego reperio, quod oppoſitum (nempe quod inditium proximum probatur ſufficienter vnico teſte ad torturam) tenuerunt Bar. Bal. Abb. Marſil. Menoch. & plures alij relati à Farin. *q.* 37. *n.*41. *&* 54. Clar. qui teſtatur de communi, Cæpol. qui de obſeruantia communi, & Alciat. qui ait, ita eſſe canonizatum in ſcholis, & in iudicijs, & quod ita omnes tenent, nec non Maſcar. hos, & alios concordantes referens *n.*5.

Inditium proximum debet probari per duos teſtes.

Sed contra quod per vnum probetur.

6. Pro concordia dicendum eſt cum Claro *q.*22. §. *fin.* quem ſequitur Far. *q.*37. *n.*42. & Maſcar. *n.*10. (Et nota hanc diſtinctionem, qua plures ſoluere poteris difficultates) Quod inditium proximum dupliciter capitur à DD.; Vno modo inditium dicitur proximum, quando teſtis immediatè deponit de ipſo delicto, & non eſt dubium, quin tale inditium proximum, legitimè probetur per vnum teſtem, & ita procedit propoſita oppoſita Bar. & aliorum opinio; Sed hoc inditium ab alijs, non inditium, ſed ſemiplena dicitur probatio delicti, ſicut plena diceretur probatio, ſi in propoſito duo deponerent conteſtes, & locus non eſſet torturæ, ſed cõdemnationi ex concludenti probatione, vt notant Caſon. & Farin. *q.*37. *n.* 58. vbi

Diſtingue quod inditium proximum dupliciter intelligi poteſt.

58. vbi ad ſaturitatem concordantes citat. Alio modo inditium proximum dicitur à DD. quando teſtes deponunt, non de ipſo delicto, ſed de actu, vel actibus valde proximis ipſi delicto, & valde delictum inferentibus, vt videre eſt apud Bar. *in l. fin. n. 5. ff. de quæſtion.* Farin. & Boſſ. *n. 42.*; Et iſta indicia proxima probanda ſunt per duos teſtes; & in hoc ſenſu intelligenda eſt tertia propoſita Ampliatio, & DD. in ea citati.

7. Et conformiter ad hanc doctrinam, *in noſtro Modo proced. in c. 2. in ſecundo ſubſtantiali in fin. §. ſi autem his verbis ſtatuitur*. Nemo torqueri poteſt, niſi delictum ſit ſaltem ſemiplenè probatum, vel per vnum teſtem omni exceptione maiorē, vel per inditia plenè probata, illi æquipollentia; Solam autem infamiam, etiam plenè probatam, quamuis ad interrogandum Reum legitimè, ſufficere dictum ſit; non tamen ad torturam ſufficere, decernimus, ſecundum magis probabilem, & communem ſententiam, cum ſit inditium remotum à maleficio, & ſæpe fallax.

Teſtes ſingulares, aliquādo an ſufficiēter probent inditia, ſaltē ad torquēdum.

8 Limitatur Ampliatio 3. vt aliquando legitimè inditia per teſtes probentur ſingulares, tendentes ad eundem finem, faciunt enim plures præſumptiones, generantes vnum inditium ad torturam, ita Fulgoſ. originaliter, Albertin. qui pluribus comprobat hanc limitationem, & ait, quod licèt in cognitione præſumptionum, ſeu inditiorum, ſingula inditia, & præſumptiones in genere ſuo plenè probata eſſe debeant, hoc intelligitur ad condemnandum, non autem quoad torquendum, & ita diſtinguendo, contrarijs reſpondet: Subſcribunt limitationi Alex. Bertaz. Clar. Claud. Monticel. & plures alij relati à Far. *q. 37. n. 34.*

9. Sed ipſemet Farin. huic limitationi aſſenſum non præbet *q. 37. num. 38.* niſi tribus concurrentibus; Primum, quod teſtes ſingulares ſint omni exceptione maiores; Secundum, vt ſi non deponant de ipſo delicto, quo caſu eſſemus in claris, deponant ſuper inditijs delicto proximis, ſecus ſi ſuper inditijs valde remotis, ſecundum Brunum, & Carer. Tertium, vt ſint plura, quām duo inditia, & plures, quam duo teſtes ſingulares deponētes, qui animum Iudicis, quaſi certum reddant, quod Reus deliquerit: Non enim eſt veriſimile, quod tot teſtes ſingulares nō ſuſpecti talia dixiſſent, niſi Reus culpabilis eſſet, vt not. Turrecrem. & Petra; Et in iſto caſu loquitur etiam Maſcar. alios citans *de probat. lib. 2. concluſ. 894. num. 11.* & DD. *hic ſup. in limitatione citati*: Et facit ratio; quia licet teſtes ſingulares regulariter non probent, tamen ſi Iudici ita viſum fuerit, benè probent, vt diffusè probat Gabr. & notat Farin. hoc totum *q. 37. n. 38.*

10. De materia huius quæſtionis copioſè Clar. Farin. & Maſcar. *locis ſupra citatis.*

Inditia legitimè, vel minus legitimè probata, quantum valeant, & probant, Quæſt. 63.

1. QVæ inditia requirantur, & quomodo probata eſſe

Inditia requiſita ad inquirendum generaliter, ſeu ſpecialiter ad Reum citãdum, cõſtituẽdum, torquẽdum, remiſſiuè.

eſſe debeant ad inquirendum generaliter viſum eſt *ſupra quæſt.* 11. Ad inquirendum verò ſpecialiter, viſum *eſt ſupra quæſt.* 13. Ad tranſmittendam verò inquiſitionem, ſeu ad citandum Reum ad comparẽdum, ſi ſit abſens: vel ad eum conſtituendum ſi ſit præſens, & examinandum ſuper delicto, quæ inditia, & quomodo probata, requirantur, agendum erit *infra q.*78. 79. *&* 80. Ad torquendum autem *infra quæſt.*104. *&* 71. Et tadem ad condemnationem, *infra q.*71. *num.*6. *vſque ad* 10. Et ne pluries eadem repetam, ad prædicta loca, in quibus omnia ſufficienter explicantur, lectorem remitto. *Vide etiam q.*69. *&* 70.

De prædictis indicijs compendiole ex Claro.

2. Et pro nunc, accipe tantum hic compendio ex Clar. §. *fin. q.* 20. Quod ad inquirendum non modo generaliter, ſed etiam ſpecialiter ſufficiunt leuia indicia, Saly. & Clar. *verſ. ad inquirendum*, vbi exemplificat, & teſtatur de communi praxi. Grauia verò inditia ad traſmittendam Reo inquiſitionem, ſeu citationem, ſufficiunt, nec non ad eum tanquam Reum ſuper delicto examinandum, & etiam torquendum, Clar. *ibidem in princ.* qui ex Corn. teſtatur de communi. Grauiſſima verò inditia ſufficiũt ad condemnationem, Clar. *ibidem* vbi Baiar. bene declarat.

3. Quæ autem ſint leuia, grauia, & grauiſſima inditia in genere loquendo, dictum eſt *ſup. q.*61. *num.*7. De ſingulis verò inditijs agendum erit *in tota proxima ſecunda ſequenti Sectione*, ad quam lectorem remitto.

4. De materia huius q. late Clar. *locis citatis*, & Farin. *q.* 36. *num.*49. *vſque* 53. Et latius, an quis ex inditijs condemnari poſſit *q.* 86. *præſertim numero.* 29. 30. 51. 55. 57. *&* 66.

DE SPECTANTIBVS

Ad inditia in ſpetie, nempè de ſingulis inditijs particularibus.

Sect. Secunda.

Diuiſio ſectionis 2.

1. IVxta ordinem ſupra propoſitũ in principio huius Tractatus 5. ſubdiuido hanc 2. Sectionem in tres articulos; In quorum primo agam de particularibus inditijs leuibus; In ſecundo de particularibus inditijs grauibus, & in tertio de particularibus inditijs grauiſſimis. Initium ſumo à leuibus.

DE PARTICVLARIBVS INDICIIS LEVIBVS,

Articulus Primus.

2. PRo declaratione tituli huius articuli, ad dignoſcendum, quid ſit inditium leue, repetendum eſt hic; leue inditium dici illud, quod facile, & ſępe contingit abeſſe, Farin. *q.36. num.*54.; Et hoc leue inditium ſufficit ad inquirendum, non ſolum generaliter, ſed etiam ſpecialiter contra aliquẽ de delicto; non tamen, vt Reus poſſit examinari ſuper delicto, & in numero redigi Reorum, Clar. *q.* 20. *in princ. & verſ. ad inquirendum*, ex Salyc. & cum Marian. teſtatur de communi praxi. Et conſequenter obſeruo, quod omnia, & ſingula inditia, quæ ſub iſto titulo de inditijs leuibus militant, minime pertingũt ad ſemiplenam probationem; cum vt dixi, inditia leuia non ſint ſatis ad hoc, vt Reus, vt talis examinetur; qui tamen examinari proculdubio poteſt, dum contra ſe, ſemiplenam habet probationem, Bar. *in l. fin. num.*7. *de quæſtion.* S.Thom. 2.2. *quæſt.*69. *art.* 1. *&* 2. vbi Caiet. & ita communiter omnes Theol. & Summiſtæ. Inter inditia igitur leuia, primum locum cum Clar. *quæſt.* 21. *in princ.* tribuatur famæ.

Quod dicatur leue inditium.

Ad quid valeat.

Ad semiplenã nõ pertingit.

Quæ nam ſint requiſita famæ malæ, ſeu infamiæ, vt fidem aliquam faciat in criminalibus; Et his requiſitis concurrentibus quantum probet; Quidnã dicendũ ſit de fama bona, Quæſt.64.

1. PRæmitto primo; famam eſſe communem opinionem voce manifeſtatam, quæ dum eſt de bono dici ſolet fama, dum de malo, & de delicto dicitur infamia, Bar. & alij DD. communiter. *in l. de minori*, §. *tormenta ff. de quæſtion.* At etiam indifferenter fama ſumitur pro bona, vel mala. -

Fama quid ſit.

2. Præmitto ſecundo, Quod in ciuilibus legitime probata fama, cum omnibus ſuis requiſitis, ſecundum magis cõmunem, plus probat quam ſemiplene, & de hac magis communi teſtis eſt Farin. *quæſt.*47. *num.* 54. *& ſeq.*; Imò in aliquibus caſibus relatis ab eodem *num.* 86. *vſq. ad numerum* 144. plenè probat. In criminalibus verò,

Fama quãtum probet in ciuilibus.

3. Regula 1. ſit. Ad hoc vt fama mala, ſeu infamia in criminalibus aliquam fidem faciat, plura debet habere requiſita; quæ ad decem ſequentia ex DD. redegi.

Plura requiſita famæ, vt probet in criminali.

4. Requiſitum 1. eſt, vt fama mala orta ſit ex aliqua veriſimili cauſa, ratione, vel coniectura, Bar. Corrad. Dec. Fely. Maſcar. qui de communi, & Farin. plures etiam alios

con-

Primum requſitum eſt, vt orta ſit ex veriſimili ratione, quam reddere debēt teſtes etiam non interrogati, & de his quæ per ſenſum corporis percipiuntur.

concordantes citans *quæſt.* 47. *num.* 153.; Vnde teſtes deponentes ſuper fama mala, ſufficientem reddere debent ſcientiæ cauſam, aliâs nõ probant, Clar. *quæſt.6. verſ. illud*, ex Bar. & Corn. qui ait, quod in hoc omnes concordant, & Simanc. qui teſtatur de communi; Hancq; cauſam infamię teſtes adducere debēt, etiam non interrogati, ad hoc, vt probent, Abb.Fely.Innoc.Specul.& Maſcar. *lib.* 2. *de probat. concl.* 895. *num.*7.*&* 9. Alex.Aym. & Far. concordantes inducens *quæſt.* 47. *num.* 308.; Et cauſa eſſe debet ſuper his, quæ ſenſu corporis percipiuntur, ad hoc, vt teſtes probent, Clar. *quæſt. 6.verſ.illud*.

Quid in cauſis legitimis, ſed de auditu.

5. Sed nota, quod teſtes in propoſito exprimentes legitimas cauſas, quamuis de eis de auditu deponant, inditium faciunt, non tamen habile, niſi quando cauſæ illæ probatæ fuerint, puta cauſa inimicitiæ, vel alia ſimilis, Blanch.Brun.Gram. & Foller. *in pract. crim. verſ. dum capitula, quod ſuffodit vxorem num.* 28. *ad fin.*

Requiſitum 2. famę, quod ortū habeat à fidedignis.

6. Requiſitum 2. eſt, quod fama mala ortum habeat à fide dignis, & honeſtis perſonis non à maleuolis, *cap. qualiter, & quando il ſecondo de accuſat. & per hunc tex.* Bar. *in l. de minore* §. *plurium* vbi Alex. & Marſil. *ff. de quæſtion.* Maſcar. Foller. Farin. ad ſaturitatem citans *quæſt.* 47.*num.* 156. & Clar. §. *fin. quæſt.* 6. *verſ. ſed quid*, vbi ait, quod omnes ita fatentur; Hæc tamen qualitas, præſumitur, niſi contrarium probetur, Farin. concordantes citans *n.* 162.

7. Et nota, quo hæc duo propoſita requiſita debent ſimul concurrere, ad hoc, vt mala fama probet, ſecundum Abb. Ang. & Dec. *in cap. veniens num.*17. *de teſtibus*, vbi etiam alios allegat DD.; Et hoc præſertim procedit, quando agitur de tortura inferenda ſecundum Farin. *q.* 47. *n.*155. licet non deſint tenentes vnum ſine altero, ex dictis requiſitis ſufficere, quos refert Farin. *nu.* 154. 157. *& ſeq.*; ſed hos non ſequaris.

Dum agitur de re turpi in loco vili, fama poteſt habere locum à turpib.

8. Limita requiſitum ſecundum in quo dictum eſt; Originem famæ malæ, debere eſſe ab honeſtis perſonis, & fide dignis; vt non procedat, quando agitur de aliqua re turpi, tunc enim nõ eſt contemnenda fama, quæ à turpibus habet ortum; puta ſi agatur de re turpi cõmiſſa in lupanari; talis enim fama poterit oriri à lenonibus, & meretricibus, nõ à Doctoribus, & Æquitibus, qui ibi non ſolent verſari.

9. Vel ſi agatur de chartis, ſeu taxillis falſis, poterit fama ortum habere à luſoribus, & barris, & talis fama à Iudice contemnenda non erit, ita Clar. *vbi ſupra*; & hanc famam benè probare tenuerunt etiã Salyc.Ludou. Pig[illegible]r.& Farin. *q.*47. *num.*160. & conſentit Maſcar. *lib.* 2. *de probat. concl.*749. *num.*19.

Tertium requiſitū vt fama ſit vniformis.

10. Requiſitum 3. ad hoc vt mala fama aliquam fidem faciat, eſt, vt ſit vniformis, ſi enim non ſit vniformis, ſed varia puta, quia varij varia dicunt, in criminalibus præſertim, non probat, Bal. Butr. Corrad.Kolan.Farin. *quæſt.*47.*num.*163. *&* 164. *vbi in ſeq.* declarat, quando ſunt plures famæ contrariæ, quæ magis attendenda ſit.

11. Requiſitum 4. vt mala famæ

Quartum vt ſit orta ante inquiſitionem, vel Rei carcerationem.

probet, eſt, vt ſit orta ante inquiſitionem, ſeu Rei carcerationem, nã ſi orta ſit poſt inquiſitionẽ, vel Rei carcerationem, nihil operatur, Bertaz. Burſat. Carer. Foller. Gram. Petra, & Farin. *q.47.num.* 176. Et idem dicunt Carer. Gandin. Hieron.de Monte, & Farin. *num.* 177. quando fama mala orta non eſſet ſtatim poſt delictum, ſed ex interuallo.

Niſi cauſa famæ manifeſtetur.

12. Limita hoc requiſitum 4. vt procedat, dum cauſa famæ non manifeſtatur, ſi enim malæ famæ cauſa manifeſtaretur, ex qua orta eſt rationabiliter, operaretur mala fama ſuum effectum, etiam ſi orta eſſet poſt inquiſitionem, carcerationem, & non ſtatim, ſed ex interuallo poſt delictum, ſecundum Bar. *in l. de minore, §. plurium, & ibi* Alex. *ff. de quæſtion.* Salyc. Boſſ. Monticel. & Farin. *q.47. n.168. & ſeq.*

Quintum vt non ſit affectata.

13. Requiſitum 5. vt mala fama fidem faciat, eſt, vt non ſit affectata, nam ſi affectata eſſet, & procurata nihil probaret, Bar. Foller. Maſcar. & Farin. *q.47. num.* 180.

Sextũ, vt per duos teſtes probetur licet in aliquib ſingulares ſint.

14. Requiſitum 6. eſt, vt mala fama probetur ad minus per duos teſtes, vt probata dicatur Abb. Bart. Dec. Fely. & Maſc. qui alios citans teſtatur de communi *lib.2. de probat. concl.*749. Clar. §. *fi. q. 6. verſ. ſciendum*, vbi ait, quod in hoc omnes concordant. Bene verum eſt ſufficere ſi huiuſmodi teſtes ſingulares ſint in tempore, loco, & perſonis, à quibus audierunt, & etiam in cauſa ſcientiæ, Bar. Bal. Alex. & Maſcard. *lib.2. de probat. concl. 749. num.* 23. vbi etiã alios inducit, Gand. Marſil. Rimin. qui teſtatur de magis communi, & Farin. alios concordantes citans *quæſt.* 47 *num.*265.; quicquid aliqui ab eodem relati *num.* 266. contra dicant; Et vlterius nota, ſufficere vt à dictis teſtibus Iudex extraiudicialiter ſe informet de mala fama, ſecundum Butr. Innoc. Marſ. & Merend. quos refert Farin. *num.* 319.; Vbi tamen ipſe limitat, vt talis probatio extraiudicialis minimè ad condemnandum valeat, ſicut nec etiam ad reum torquendum.

An ſufficiat extra iudicialis informatio.

Septimũ, quod teſtes ſint idonei.

15. Requiſitum 7. eſt, vt teſtes probantes famam malam, ſint ipſi bonæ famę, & omni exceptione maiores, Burſat. qui de cõmuni Bertaz. Dec. Fely. Marſil. Marcar. Petra, & Farin. alios etiam citans *q.47. num.* 210. Et hæc qualitas ſecundum magis communem DD. eſt articulanda; ſed de conſuetudine in ſtatu Eccleſiaſtico non articulatur Farin. *n.* 211. *& ſeq.*

Octauũ, vt interrogati teſtes quid ſit fama reſpõdeant.

16. Requiſitum 8. eſt, vt teſtes interrogati, quid ſit fama, rite reſpondeant, aliàs malam famam non probant, Clar. *quæſt.6. verſ. poſtremo*, vbi de communi, de qua etiã Claud. & Marſil.; Et ita tenuerunt Alex. Maſcar. & Farin. concordãtes alios inducens *q.47. nu.*219. Satis tamen eſt, vt teſtes reſpondeant per verba facti, & groſſo modo, Bar. *in l.1. ff. ſi cert. pet.* vbi omnes eum ſequuntur.

Nonum, vt etiam non interogati teſtes nominent auctores, à quibus audierunt.

17. Requiſitum 9. eſt ad malam famam probandam, vt teſtes, etiam non interrogati nominent authores, à quibus famam audierunt, Maſcar. qui alios citat, & teſtatur de communi, *de probat. lib.2. concl.*749. *num.*13 *& ſeq.* Innoc. *in cap. qualiter, & quando il 2, de accuſ.* quem ſequũtur

tur communiter DD.& Farin.ad ſaturitatem citans *qu.* 47. *num.* 229. *& ſeq.*qui *nu.*231. teſtatur de magis communi; Quicquid aliqui contradixerint, dum teſtes de authoribus non ſunt interrogati. Et nota,quod ſaltem duo nominandi ſunt, Foller. & Baiar. ad Clar. *quæſt.* 6. *verſ. ſed quid*; vbi ſubdit hoc intelligendum eſſe, dum fama habet ortum ſolum à dicto perſonarum; Si enim ortum haberet à facto, tunc, ait,non oporteret nominare quemquam. Sicut nec etiam hæc nominatio requiritur,quando fama mala confirmatur ex coniecturis probabilibus Bal. Bar. & Maſcar. *de probat.lib.*2.*concl.* 749. *num.*20. & hos ſequitur Farin. ibidem alios concordantes citans.

Sed contra.

Quid ſi fama oriatur à facto, vel cõfirmetur coniecturis probabilibus.

18. Requiſitum 10. eſt; vt fama mala legitimè dicatur probata teſtes dicere debent,ſe publica voce, ita à populo audiuiſſe, vel ſe ita audiuiſſe publicè dici,hoc enim requiritur,ſatiſque eſt,Bal.*in cap.præterea de teſtibus num.*10. Et hæc Bal. opinio, vt ait Caſſad. communiter in Rota Romana ſeruatur, Pariſ. teſtatur de communi obſeruantia in curia Romana, Calcan. de communi,quę,in iudicando,ſeruandam eſſe ait, & hanc opinionem tenuerunt, Burſat.Marſil.Salyc.& plures alij,quos refert,Maſcar. *vbi ſup.n.*4. & Clar. *§.fin.q.*6. *verſ.debent etiam, ibi, ſed certè*, vbi ait, quod opinio contraria Bart.(de qua *infra n.*19.) eſt multum aſpera, & ſi teneretur in praxi, vix reperiretur ex mille teſtibus vnus, qui rectè ſuper fama deponeret; Et Bal. opinionem eſſe magis ſeruatam dicunt Burſat. & Calcan. relati à Baiar. apud Clar. *ibidem*; ſubſcribunt etiã Baldo,plures relati à Farin. *q.*47.*num.* 257. præſertim Gandin. & Monticel.; Et hæc opinio propter Rotæ authoritatem magis ſeruatur in praxi, teſte Farin. *num.*259.

Decimũ, Vt teſtes per congrua verba deponant, & quæ iſta ſint.

19. Non eſt hic reticendum Bart.*in l.de minore* §. *plurium ff. de quæſtion.* ſuſtinere, quod ad famam malam probandam non ſufficiat, ſi teſtes dicant, ſe ita publicè dici audiſſe, ſed quod debeant dicere, ſe audiuiſſe à maiori populi parte, aliàs non probent, & hæc Bar. opinio magis communis videtur, & pro ea ad ſaturitatem concordantes citantur à Farin. *q.* 47. *nu.*237. & 258. Non per hoc tamen eſt recedendum à Bal. opinione, quæ præſertim in foro militat Eccleſiaſtico, & Canonico, teſte Farin. *n.* 260.; Dummodo teſtes adducant rationes, & coniecturas veriſimiles, ex quibus orta eſt fama mala, Aym. Hieron. de Monte, Michael Craſſ. Petra, & Farin. *n.*259.

Opinio Bar.

20. Limita generaliter prædicta requiſita,& præſertim primum, & nonum,vt non ſit neceſſe, omnia illa ſimul concurrere, dum fama mala probata eſt per decem teſtes, hi enim famam probant, quamuis de ea formaliter non deponant,puta, non exprimendo cauſas, & auctores, Abb. Alex. Bal. & Maſcar. *de probat. lib.* 2. *concl.* 749.*num.* 21. Boſſ. Burſat. qui alios citans teſtatur de communi, ſed requiritur, vt hi teſtes ſint habiles, aliàs ſecus, Natta, Petra, & Far.*q.*47.*n.*270.

Quid ſi 10. teſtes habiles famam probarent.

21. Regula 2. ſit. Fama mala, quamuis plenè probata, non ſolum in criminalibus, plenam non facit

proba-

probationem, vt latè & ſolidè probat Maſcard. *de probat. lib. 2. concl.* 753. *num.* 1. ſed in criminalibus, nec ſemiplenam inducit probationem, *glo. in ca. veniens, il primo*, & ibi Abb. Bald. Butr. Dec. Felyn. & Imol. *de teſtibus*, Maſcard. *concl.* 754. *num.* 1. concordantes inducens, Far. *quæſt.* 47. *num.* 59. qui etiam plures concordantes citat inter quos Bero. & Blanch. de communi teſtantur.

Fama mala plene probata in criminalib. non inducit ſemiplenam.

22. Ex hac Regula patet famã malam contineri ſub præſenti primo titulo de inditijs leuibus, ſub quo, vt probaui *ſupra in rubrica huius* tituli, immediatè ante hanc queſtionem num. 1. militant omnia inditia, quæ ad ſemiplenam non perueniunt probationem.

23. Ampliatur primo Regula 2. ſeu potius ex ea infertur; famam malam iunctam cum teſte vnico de viſu non facere in criminalibus plenam probationem, *gl. in cap. veniens*, vbi Felyn. *de teſtibus*, Bar. Dec. Nouel. Oldrad. & Maſcar. *de probat. lib.* 2. *concl.* 757. *nu.* 3. Ang. Cyn. Dyn. & Farin. plures alios inducens *num.* 8. Clar. §. *fin. q.* 63. *verſ. vlt.* vbi de communi; & ait idem dicendum eſſe de quacunque alia ſemiplena probatione, quæ iuncta cum mala fama non plenè probat, citans dictam gl. Marſil. & Dec. qui teſtatur de communi. Quid verò dicendum ſit, dum cum teſte vnico, & mala fama coniunguntur alia inditia, vide Farin. *q.* 47. *n.* 82. *& ſeq.*

Vnde cũ teſte legitimo non plene probat.

24. Ampliatur ſecundo Regula 2. vt (quamuis ſecundum *gl. in l. cum probatio ff. de probat.* quam ſequitur Clar. *q.* 20. *poſt princ. & verſ. ad torturam*, minus quam ſemiplena ſufficiat ad torturam) fama mala in genere ſola non faciat indiciũ ad torturam, ſed iunctis alijs, Alex. Bar. Bertaz. Boſſ. Brun. Menochius, & Farin. *quæſt.* 47. *num.* 205.; puta ſi cum mala fama in genere, eſſet iuncta aliqua leuis ſuſpicio delictũ attingens, Clar. *q.* 21. *verſ. fama ſola, ante fin.*; Dices; quid operatur mala fama in genere? Reſpondeo quod facit contra Reum præſumptionem tantum de delicto, de quo inquiritur, ſecundum Aret. Alex. Bar. Bal. Felyn. Marſil. Salyc. & Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concl.* 831. *num.* 10. vbi hos, & alios refert, Gandin. Menoch. & Farin. *n.* 199. Et nec vſque huc pertingit, niſi mala fama ſit in eodem genere delicti, de quo Reus inquiritur, ita Maſcar. cum relatis ab eo *vbi ſupra* Blanch. qui de cõmuni, Caſon. qui ait, quod ita dicunt omnes, & Clar. *q.* 21. *parum poſt princ.* Pal. Boſſ. Imol. & plures alij citati à Farin. *n.* 204.; Sed nec in his terminis fama mala in genere, facit inditium ad torturam, iuxta tradita à DD. citatis *in principio huius Ampliationis*, qui in caſu noſtro loquuntur.

Et ſola in genere non facit inditium ad torturam.

Quid operatur.

25. Ampliatur tertio Regula, vt nec etiam mala fama in ſpecie inditium ad torturam faciat, Blanch. Foller. Duennas, & plures alij, quos refert, & ſequitur Clar. *q.* 21 *in princ.* inter quos Iaſ. & Marſil. teſtantur de communi, ita etiam Bar. Bal. Felyn. & Maſcard. *vbi ſup. n.* 5. cumulans plurimos alios concordantes, Bertaz. Menoch. & Far. *q.* 47. *n.* 4. vbi citat ad ſaturitatem DD. inter quos multi teſtantur de communi, & ipſemet *n.* 6. teſtis eſt de

Nec in ſpecie facit inditium ad torturam.

de communiori, magis in praxi ſeruata, veriori, & rationabiliori. Quamuis non deſint DD. relati à Far. *n.* 5. tenentes malam famam in ſpecie inditium ad torturam facere.

Sed contra.

Iuncta cũ inditijs ſufficit ad torturam.

26. Limitatur primò Ampliatio 3. vt licet de ſe, ſola mala fama in ſpecie, non faciat inditium ad torturam, iuncta tamen cum alijs inditijs, vt cum inimicitia, vel fuga Rei, ſeu minis, vel cum fama mala inquiſiti in genere, ſufficiens faciat inditium ad torturam, Aug. ad Ang. Farin. & plures alij citati ab eodem Far. *q.*47.*n.*17. *vſq; ad n.*24.

Sicut etiã in delictis admodũ difficilis probationis.

27. Limitatur ſecundo Ampliatio 3. in delictis admodum difficilis probationis, in quibus mala fama in ſpecie inditium facere ad torturam, dixerunt Clar. & Menoch. *de præſump. lib.*1.*q.*89. *n.*34. Ferrans Gargiar. Rimin. & Farin. *q.*47.*n.* 11. dummodo ſubdit *n.*12. hæc fama ſit legitimè probata, & orta ab aliqua veriſimili coniectura.

Nec non fama in ſpecie vehemens.

28. Limitatur tertiò Ampliatur 3. vt fama in ſpecie vehemens, faciat inditium ad torturam, Boſſ. Foller. Fely. Maſcar. Menoch. & Farin. qui plures etiam alios citans *q.*47. *n.*28. ait omnes DD. hoc vno ore fateri: Quando verò hæc fama dicatur vehemens, remittitur arbitrio Iudicis ſecundum Maſcar. *de probat. lib.*2. *concl.*754. *n.*7. vbi alios refert, Boſſ. Menoch. & Farin. plurimos citans *n.*29. Iudex autem arbitrium ſuum regulabit, vt non iudicet vehementem eſſe talem famam, niſi vltra alias conditiones, ortum & habeat ex probatis cauſis, ſeu coniecturis veriſimilib. grauib. & vrgentibus, Blanc. Carer. Cyrill. Fely. Foller. & Farin. *n.*33. Sed animaduerte, quod hæc 3. limitatio coincidit cum propoſita limitatione prima, fama enim hic explicata, non eſt ſimplex, ſed adminiculata dictis cauſis, ſeu coniecturis, vt not. etiam Far. *n.*35.

Bona fama præſumitur.

29. Regula 3. ſit. Bona fama, etiam non probata, in dubio præſumitur, non mala, ſicut quis præſumitur bonus, & bonæ conditionis, *c. dudum, & c. fin. de præſumpt.* Menoch. de præſumpt. *lib.* 5. *præſumptione* 1. *n.*1. *& ſeq.* vbi late Regulam iuribus, & DD. comprobat, tanquam veram, & magis communem, Aym. Marſil. & Farin concordantes etiam alios citans *q.*47.*num.* 277.; qui *n.*278. *& ſeq.* probat hoc præſertim procedere, concurrentibus bona patria, educatione, parentibus, nobilitate &c. illius de cuius fama agitur.

Probatio bonæ famæ in genere tollit probationem malæ famæ in genere.

30. Ampliatur primò Regula 3. vt bona fama alicuius probata in genere, tollat malam eiuſdem famam pariter in genere, & omnem preſumptionem ex probatione malæ huius famæ redundantem, Anch. Aym. Bal. Card. Alex. Curt. Corn. Gozad. Marſ. & Maſcar. *de probat. lib. primo concl.*234.*n.*4. Hect. Æmil. qui concordantes adducit, Bertaz. Iaſ. & Farin. alios citans *q.*47. *num.* 181. qui *n.*183. teſtatur de communi, & veriori, quicquid aliqui DD. *ibidem citati*, dicant; Quia cum probatione bonæ famæ, quæ iuxta propoſitam Regulam 3. à iure præſumitur; congruit etiam præſumptio naturalis, Maſcar. *ibidem n.*5. & Farin. ad ſaturitatem citans *n.*182. Et nnul-

multo magis bona fama probata in ſpecie, tollit probationem malæ famæ in genere, Burſat. qui de communi, Natta, & Far. *n.*184.

An magis credatur deponentibus de bona fama licet in minori numero.

31. Ampliatur ſecundò Regula 3. vt propterea magis credatur teſtibus deponentibus de bona fama, licet deponentes de mala ſint in maiori numero, Abb. Alex. Anchar. Bal. Card. Alex. Corn. Fely. Innoc. & Maſcar. hos, & alios, citans, *vbi ſup. concl.*135. *n.*1.; Quamuis aliqui ab eodem *relati n.*3. contradicant.

Optima fama non præſumitur.

32. Limitatur primò Regula 3. vt licet præſumatur fama bona, optima tamen non præſumatur fama, Alciat. qui de magis communi, Maſcar. Menoch. Far. et alij *q.*47. *n.*282.

Nec bona in damnũ tertij.

33. Limitatur ſecundò Regula 3. vt in præiudicium tertij, nec bona fama præſumatur, Abb. Bar. Dec. Fely. Roman. et Maſcar. plures etiam alios citans *lib.* 2. *de præſumpt. concl.*1005. *n.*60.

Vbi ius bonam famã requirit, probãda eſt.

34. Limitatur tertiò Regula 3. vt fama bona non præſumatur, ſed probanda ſit, vbi lex, vel ſtatutum eam requirit, Aym. Gabr. Menoch. et Far. *q.*47. *n.*294.

In eo qui fuit malę famæ bonã non præſumitur.

35. Limitatur quartò Regula 3. vt fama bona non præſumatur in eo, qui aliàs fuit malæ famæ Maſc. Menoch. & Farin. alios citans *q.*47. *n.*298.

Bona fama præſũpta non eximit à tortura inditiatũ ad eam.

36. Limitatur quintò regula 3. vt licet bona fama in genere præſumatur, non tamen per hoc operetur, vt inditiatus ad torturam, ab hac eximatur, talem enim eſſe abſolutè torquendum dixerunt, Clar. §. *fin. quæſt.* 60. *verſ. frequens*, vbi teſtatur ſemper ſic ſe vidiſſe ſeruari, Alex. Curt. Cæpol. Bertaz. Plot. qui de communi teſtatur Burſat. Farin. et alij ab eo relati *n.*187. et faciunt, quæ tradit *inſeq.* ſubdens *num.* 192. hanc opinionem eſſe rationabiliorem, et magis ſeruatam; Quamuis ſecundum magis communem, et canonizatam per torrentem conſulentium pro Reis, in propoſito caſu Reus non eſſet torquendus, et ita tenentes cumulat Farin. *n.*186. Non recedas à limitatione, ſed eam ſublimita, vt Reus quidem torqueatur, ſed leuius, ita Caſon. et Farin. qui teſtatur de vera, et obſeruata *n.*192. et faciunt ea quæ Farin. ait *n.* 193. 194. & 197. Imò vlterius operatur bona fama, nempe, vt Reus confeſſus, qui toto tempore vitæ ſuæ aliud non commiſit delictum, mitius puniatur, Alex. Bertaz. Tiraq. et Farin. *n.*185.

Sed contra.

Bona fama facit, vt Reus mitius puniatur.

37. De materia huius quæſtionis latè Clar. et Maſcar. *locis ſup. citatis*, et Far. *q.*47.

An de ſocijs criminis poſſit interrogari Reus Confeſſus; Qui nominando ſocios, an & quale inditium faciat. Et remiſſiuè quale inditium faciat teſtis vnicus inhabilis, &c.

Quæſt. 65.

Reus confeſſus nõ eſt de ſocijs interrogandus.

1. Regula 1. ſit. Reus confeſſus non poteſt regulariter de criminis ſocijs interrogari *l. fin. C. de accuſat.* & *c.* 1. *de confeſſis*, et eſt communis ſententia omnium ſecundum Io. de Amic. et Clar. §. *fin. q.*21. *verſ. dictum ſocij*; ita ſenſerunt Alex. Anchar. Hippol. Marſil. Bal. qui reddit hanc rationem; quia confeſſus de ſe crimen eſt infamis, faci-

facinoroſus, vilis, et ſuſpectus, et Maſcar. plures etiam alios concordantes inducens de probat. *lib.* 3. *concl.* 1311. *ſeu* 1318. *n.* 1. Boſſ. Gomez, qui de communi, Ludou. Peguer. (reddens rationem) quia lege naturali, et Diuina tenetur quis ſui amici ſecretum celare; Et ideo ait Iudex interrogans de ſocijs in caſu, in quo de iure non poteſt, peccat; et Farin. alios etiam DD. cumulans *q.* 43. *n.* 3.

Iudex interrogans peccat.

2. Accipe ampliationes, ſeu potius exemplificationes in pluribus delictis ſpecialibus, in quibus Regula propoſita verificatur.

3. Ampliatur primò Regula 1. vt fur non poſſit interrogari de ſocijs criminis, Carer. Foller. Gram. Marſil. Maſcar. Menoch. Rolan. Salyc. & Farin. *n.* 43. Quicquid contra dicant, Bar. Clar. Cartar. & alij à Farin. relati *n.* 44.; Quos non ſequeris, niſi in fure famoſo, vel in furto talis qualitatis, vt non potuerit per vnum ſolum committi, ſeu in latronibus, qui in vijs publicis viatores ſpoliant, & non ſolent eſſe ſoli, vt declarat Farin. *n.* 43. *&* 45.; Qui *n.* 106. reprobat quandam diſtinctionem, quam afferunt aliqui ex Bar. de criminibus commiſſis in alterius iniuriam.

Quid in fure.

4. Ampliatur ſecundò Regula 1. vt Simoniacus, dum criminaliter agitur, de ſocijs criminis non ſit interrogandus, Farin. plures DD. citans *n.* 53.

In Simoniaco.

5. Ampliatur tertiò Regula 1. vt falſarius inſtrumenti, vel alterius ſcripturæ de ſocijs criminis interrogari non poſſit, Dec. Fulgoſ. & Maſcar. *de probat. lib.* 3. *concl.* 1311. *ſeu* 1318. *n.* 5. Bertaz. Menoch. Natta, Rolan. Socin. & alij relati à Farin. *q.* 43. *n.* 47. *&* 48.; Qui *num.* 49. cum Bertaz, hoc exiſtimat verum, dum apparet, quod falſarius falſum commiſit ex ſe ipſo, propter particularem inimicitiam, ſeu ſimilem cauſam; tunc enim non poteſt interrogari de mandatoribus, ſeu ſubornatoribus; ſecus, quando quis commiſit falſum in aliqua ſcriptura ad ſe non ſpectante, ſed ad alium; vel quando teſtis examinatus ad alterius inſtantiam, falſum depoſuit; tunc enim poteſt interrogari, & etiam torqueri, ad cuius inſtantiam, preces, & ſubornationem fecerit; quando enim quis ex ſe nullam habet cauſam delinquendi, ſemper de mandante poteſt interrogari, *ibidem* Farin. nec non *q.* 37. *n.* 154. *&* 155. citans Bertaz. Boſſ. Clar. Dec. Foller. & plures alios, teſtaturque de communi.

In falſatio ſcripturæ.

6. Ampliatur quartò Regula 1. vt homicida non poſſit interrogari de ſocijs criminis, Bar. Boſſ. Corrad. Gramm. Maſcar. Menoch. & Farin. *q.* 43. *n.* 50.; Qui *in ſeq.* hoc veriſſimum eſſe ait, dum homicida habet cauſam occidendi; Secus ſi nulla appareat cauſa, quia tunc non ſolum poteſt interrogari de mandante, ſed etiam torqueri, iuxta tradita *hic ſup. n.* 5.; Et idem dic, dum adſunt inditia tractatus præcedentis cum alijs, vel dum in homicidio plures conſtat interfuiſſe, Alber. Blanch. Ludou. Peguer. & Farin. *n.* 50. *&* 107.

Quid in homicida.

7. Pluribus modis limitanda eſt Regula 1. eiuſq; limitationes inuenies *infra q.* 80. *à n.* 31. *vſq; ad n.* 38.

Limitationes remiſſiue.

Socius criminis nō facit inditium ad torturam.

8. Regula 2. ſit. Socius criminis regulariter in criminalibus non facit contra nominatum inditium ad torturam, Ang. & ad eum Aug. qui de communi, de qua etiam Bertaz. & Maſcar. & de magis communi Boer. cum his concordant Marſil. Rom. Farin. & plures alij ab eo relati *q.*43. *n.*4. vbi reddit rationem, quia, dum quis ſe facit ſocium criminis, fatetur ſe infamem, & fide indignum.

Licet ſacerdos alias bonæ famæ.

9. Ampliatur primò Regula 2. vt ſocius criminis non faciat inditium ad torturam, quamuis eſſet aliàs vir bonæ vitæ, famæ, exiſtimationis, & dignitatis etiam ſacerdotalis Abb. Burſat. Bertaz, Boer. Maſcar. & Far. *q.*43. *n.*24.; Et ſi in dicto perſeueret vſq; ad mortem, Farin. plurimos citans *n.*28.; Et licet ille, contra quem deponit eſſet malæ famæ, Ang. Corrad. Gandin. & Farin. alios concordantes inducens *n.*25. Intellige hoc vltimum in criminibus non exceptis; in exceptis enim tale dictum cum mala fama nominati inditium vtique ad torturam facit, Ang. Aug. ad eum, Corrad. Monticell. & Farin. *n.*26. & 27.

Et conſocius famę malæ.

Quid in exceptis.

Quid in ſocio mediatore, vel mandatario.

10. Ampliatur ſecundò Regula 2. vt non ſolum ſocius criminis, qui idem delictum commiſit, puta fornicator contra fornicatam, non faciat inditium ad torturam, ſed nec etiam mediator, puta, leno in ordine ad fornicatores, Campeg. Corrad. Saly. & Far. *q.*43. *n.*31. ſeu mandatarius homicidij, contra mandantem, Nouell. & Clar. *§. fin. q.*21. *verſ. & ex hac*, qui teſtantur de communi, Bal. Bertaz. Boſſ. Carer. Montic. & Farin. alios etiam referens *q.* 44. *n.*2. qui per totam illam q. agit de mandatario.

11. Ampliatur tertiò Regula 2. vt ſocius criminis ad torturam inditium non faciat, quamuis, non vt Reus, ſed vt teſtis eſſet examinatus, Fulgoſ. Iaſ. Pariſ. & Maſcar. *de probat. lib.*3. *concl.*1311. *ſeu* 1318. *n.*8. Alex. Bertaz. Dec. & Farin. *q.*43. *num.*5.

Vel in ſocio examinato, vt teſte.

12. Ratio eſt, quia in criminalibus ſocio criminis non creditur, Maſcar. *ibidem* ad ſaturitatem citans, Gomez, qui de communi, Specul. & Far. concordantes inducens *num.*8.

Ratio.

13. Limitatur hæc ratio, vt procedat quoad inculpationem, nam quoad exculpationem bene creditur ſocio criminis, dum ipſe eſt in fortijs curiæ, & ex officio Iudicis, vel ad inſtantiam Accuſatoris, de complicibus examinatur, Maſcar. *de probat. lib.*3. *concl.*1130. *ſeu* 1135. *n.*15. Aym. Claud. Io. de Amic. & Farin. *q.*43. *à n.* 11. *vſq; ad* 14. vbi & rationes, & plures alios inducit DD.: Et quamuis eius dictum non adeo valeat, vt vllo modo tollat plenam probationem in contrariũ, iuxta tradita à Farin. *n.*17.; Nihilominus, ſi Reus tantum ad torturam eſſet inditiatus, exculpatio ſocij criminis, faceret, vt non poſſet torqueri, Farin. cum adductis ab eo *num.*18. At ſi ſocius criminis exculpans, eſſet extra carceres, & à ſocijs criminis adduceretur in teſtem ad eorum defenſionem, tunc huic non crederetur; & ita Farin. declarat DD. ab eo citatos *n.*10. dicentes, ſocio criminis exculpanti non credi,

An ſocio criminis teſti, exculpante credatur.

di, nempe Bal. Boer. Campeg. Maſcar. & alios.

Plures ſocij criminis, quod inditium faciant, dũ de ſocijs nõ poteſt interrogari.

14. Ampliatur quartò Regula 2. vt nec duo, vel plures ſocij criminis ad torturam inditium faciant, in caſibus, in quibus de iure de complicibus Reus non poteſt interrogari, Farin. *q.43. n.41.* vbi ait, ita intelligendos eſſe DD. ab eo diffusè relatos *q.43. n.34. & ſeq.* dicentes, plures ſocios criminis non facere inditium ad torturam; In caſibus enim, in quibus de iure Reus de ſocijs interrogari poteſt, faciunt plures ſocij criminis inditium ad torturam, Boſſ. & Farin. *n.41.* etiam quod eſſent ſingulares, Clar. Bonacoſ. Carer. Claud. Pegna, & Farin. *n.38.*

In exceptis ſocius criminis facit inditiũ ad torturam.

15. Limitatur Regula 2. vt in criminibus exceptis, dictum ſocij criminis faciat inditium ad torturam: Quæ autem ſint iſta crimina excepta, reperies *infra quæſt. 80. n. 34.* Probationes verò diffuſas, & ſolidas, quod in exceptis, dictum ſocij criminis inditium ad torturam faciat, habes apud Farin. *quæſt. 43. à num. 56. vſq; ad numerum 124.* Et in his ego non immoror, tantummodo hic tangens, hanc limitationem in genere approbari ab Alex. Ang. Bar. Boer. Foller. Farin. & alijs ab eo citatis *d. n. 56.* vbi *in ſequentibus vſque ad d num. 124.* eandem limitationem probat in ſingulis exceptis delictis.

Niſi patiatur plures defectus.

16. Sublimita primò Limitationem, vt non procedat in ſocio criminis patiente plures defectus, puta, ſi etiam eſſet aliunde infamis, criminoſus, ſeu aliàs inhabilis, Butr. Imol. Ruyn. & Maſcar. concordantes citans *de probat. lib. 3. concl. 1311. ſeu 1318. num. 41.* Burſat. & Bonacoſ. qui teſtantur de communi, Bertaz. Foller. Menoch. & Farinac. alios etiam referens *quæſt. 43. num. 178. & ſequentibus*, in quibus exemplificat in ſocio criminis inimico, vel periuro.

In exceptis ſi tortura Indiciat ad torturam.

17. Sublimita ſecundò Limitationem, vt ſocius criminis non faciat in exceptis inditium ad torturam, niſi ſuum dictum in tortura confirmet, quia infamis redditus eſt ex confeſſione delicti, infamis autem non admittitur ſine tortura, Marſil. cum citatis ab eo *in pract. num. 62. §. diligenter*; Vnde ſocium criminis non facere, etiam in exceptis inditium ad torturam, niſi in tortura ſuum dictum confirmet, tenuerunt Alber. Alex. Fulgoſ. Bertaz. Blanch. Gandin Marſil. & Maſcar. *vbi ſupr. num. 38.* Burſat. qui de communi, cum Hieron. de Monte, & Farin. de magis communi, *quæſt. 43. num. 134.* vbi citat Boſſ. Clar. Menoch. & plures alios concordantes. Et hæc tortura ad hoc ſpecialiter eſt adhibenda, ita vt non ſufficiat illa prima tortura, in qua Reus confeſſus fuerat delictum, ſed iſta ratificata, iterum (leuis tamen) tortura ad hunc finem adhibeatur, Farin. *num. 137.* Vlterius nota, quod tortura, ex qua emanauit confeſſio ſocij criminis, ad hoc vt inditium faciat, debet eſſe legitimè data, aliàs ſecus, Burſat. Carer. Monticel. & Farin. *num. 193.*

18. Sublimita tertiò Limitatio-

Dictum ſocij crimi-nis in exceptis inditium facit ad torturã concurrentibus adminiculis, aliàs non; & vſque ad n. 26. qualia eſſe debeãt adminicula exemplificatur.

nem, vt in criminibus exceptis dictum ſocij criminis inditium faciat ad torturam, dum etiam concurrunt aliqua alia adminicula, & præſumptiones, Saly. quem referens Boſſ. ait, quotidiè hoc practicari, & Clar. §. *fin. quæſt.* 21. *verſ. Sed quid in criminibus exceptis*, vbi teſtatur ita ſæpe vidiſſe ſeruari, Brun. Moncad. Decian., qui dicit, quod in hoc omnes conueniunt, & eſt omnium communis opinio, & Farin. *quæſt.* 43. *num.* 145. *&* 146. Si enim inditium, vel præſumptio non concurrant, nec in exceptis dictum ſocij criminis ad torturam inditium facit, Maſcar. ad ſaturitatem concordantes citans *vbi ſup. num.* 52. Boſs. Bertaz, Menoch. Decian. Boer. qui teſtatur de communi, & Farin. innumeros cumulans *num.* 147. *vſque* 151. vbi exemplificat in crimine læſæ Maieſtatis, & in hæreſi.

19. Qualia verò debeant eſſe dicta inditia cum aſſertione ſocij criminis concurrentia, ad hoc vt ſufficiant ad torturam, variæ fuerunt DD. opiniones, à Farin. relatæ *quæſt.* 43. *num.* 156. *vſque* 162.; Tu autem dic, quod in exceptis criminibus, (in his enim in omnibus ſequentibus caſibus loquemur.)

20. Primo dictum ſocij criminis facit inditium ad torturam concurrente inimicitia capitali nominati cum occiſo, Montic. & Farin. *q.* 43. *n.* 168.

21. Secundò concurrente fama ſpeciali contra nominatum, Aym. Blanch. Calcan. Carer. Decian. Gramm. Montic. & Far. *n.* 168.

22. Tertiò fuga nominati, Gram. Pariſ. Menoch. & Maſcar. *de probat. lib.* 3. *concl.* 1311. *ſeu* 1318. *num.* 53. Bald. Decian. & Farin. *n.* 170.

23. Quartò concurrente conuerſatione ſtricta, & aſſidua cum nominato, & tali, vt veriſimile ſit, inter eos delictum fuiſse tractatum, Farin. *num.* 173. vbi alios citans teſtatur de magis communi.

24. Quintò concurrente alloquutione facta ad aures cum nominato immediatè ante delictum, Monticell. & Farin. *num.* 175. *& ſequ.*

25. Sextò concurrentibus teſtibus de auditu, Aym. Decian. Soc. & Farin. *n.* 163.

26. Et nota, quod hæc inditia iuncta dicto ſocij criminis, tunc in exceptis ſufficientia erunt ad torturam, dum tale dictum eſt adeo veriſimile, vt Iudex certo credat, nominantem non mentiri, Alex. Aret. Marſ. Rolan. & Maſcar. *de probat lib.* 3. *concl.* 1311. *ſeu* 1318. *n.* 45. Bal. Decian. Menoch. Farin. & plures alij ab eo relati *quæſt.* 43. *n.* 177.

27. De materia huius quæſtionis latè Clar. Farin. & Maſcar. *locis in ea citatis*.

Plura ad rem remiſſiue ad ſupradicta.

28. Hic eſset locus agendi de inditijs reſultantibus ex depoſitione teſtis vnici, ſeu ſingularis, inhabilis, ſiue patientis aliquas oppoſitiones in dictis, ſeu in examine; Sed quia de his omnibus actum eſt ſupra, nempe, de teſte inhabili in communi, à *q.* 39. *vſque ad* 42.; De teſtibus inhabilibus in particulari, puta, de teſte inimico, familiari,

liari, infame, criminoſo, periuro, vili, infante, & ſimilibus *à qu.26. vſque ad* 38.; De patientibus oppoſitiones in eorum dictis, vel examinibus, vt quia ſint vacillantes, contrarij, falſi, examinati ſine iuramento, ſuggeſtiuè, non à Iudice cauſæ, &c. *à q.45. vſque ad 56.*; De teſte vnico *q.43.*; De teſte ſingulari *q.44.*; Et ſi volueris videre de teſte habili, de eo egi *q.57.*; Vnde ad iam determinata in citatis locis lectorem remitto.

An, & quale inditium faciat inimicitia contra Reum inimicum, Quæſt. 66.

Quotuplex ſit inimicitia & de eius cauſis remiſſiue.

1. PRæmitto primò, quod duplex eſt inimicitia, grauis, ſeu capitalis, & leuis, ſeu non capitalis; Et quænam talis dicatur vide *ſup. quæſt.26.n.*18. *&* 19. Et quia ad oſtendendum, quod quis ſit inimicus capitalis, ſufficit, vt quis probet cauſas capitalis inimicitiæ, vt viſum eſt *ibidem n.*12.. Has capitalis inimicitiæ cauſas reperies *ſup. q.27. per totam*.

Inimicitia capitalis ad leuia pertinet indicia.

2. Præmitto ſecundò Inimicitiam etiam capitalem pertinere ad leuia inditia, contra Reum inimicum, cum, vt probabitur proximè, ſola non faciat inditium ad torturam.

Inimicitia capitalis non facit inditium ad torturam.

3. Regula ſit. Inimicitia ſola, etiam capitalis, non facit inditium ad torturam de delicto contra inimicum Reum, niſi concurrente aliquo alio inditio, vel coniectura, ſeu adminiculo, Gomez, qui de communi, Gramm. qui de magis communi, Boſſ. qui ait ita practicari, & Clar. hos referens; & ſequens *q.21. verſ. inimicitia*, Carer. qui ait ita communiter receptum ab omnibus, Marſil. & Maſcar. *de probat. lib.2. concl.901. n.6.* Bar. Iacob. de Beluiſ. Imol. & Aug. ad Ang. *de malef. in verbo, quod fama publica præceden. num.* 50. Blanch. Cyril. Menoch. qui de recepta, & ſeruata opinione, & Farin. qui *q.49. n.*102. vltra præcitatos inducit duodecim alios DD. Licet plurimi, & grauiſſimi DD. relati ab eodem Farin. *num.*89. ſenſerint, ſolam grauem inimicitiam inditium ad torturam facere. Sed non recedas à Regula, quæ ſicut communior, ita verior eſt teſte Farin. *n.* 102. *in princ.* Sed contra.

Adminicula, quæ cum inimicitia ſufficiunt ad torturam.

4. Adminicula autem, quæ cum inimicitia ſufficiunt ad torturam ſunt, puta; Fama mala in ſpecie delicti, iuxta probata ſupra *quæſt.64. num.26.*; Minæ, ſecundum Gomez, Menoch. Plot. & Farin. *quæſt.49. num.* 103.; Conſuetudo delinquendi in eodem genere, vt tenent Plot. & Farin. *ibidem*: Licet enim conſuetudo hæc per ſe leue ſit inditium, vt aiunt Bar. & Saly. *in l. fin. C. de quæſtion.* accedente tamen alterius inditij adminiculo, graue redditur, ad Reum torquendum ſufficiens, Bal. Iaſ. Bouer. & alij *in Director. par.2. cap.33. verſ. tertium eſt*: Conſuetudo verò delinquendi, introducitur per duas vices, ſecundum Gram. & Bajar. ad Clar. *quæſt.* 84. *verſ. ſed hic*; Quæ tamen conſuetudo aboletur, ſi à Reo probetur per triennium cum laude vixiſſe, Bouer. *ibidem* ex Farin.

Limi-

Leuis, nec cum adminiculis ſufficit ad torturam.

5. Limitatur, ſeu potius declaratur primo Regula; Vt inimicitia, vt ſupra, adminiculata faciat inditium ad torturam, ſi grauis, & capitalis ſit, ſecus, ſi leuis, Marſil. Roman. & Maſcar. *de probat. lib. 2. concluſ.* 901. *n.* 3. Burſat. & Plot. qui teſtantur de cõmuni. Ang. Clar. Menochius, & Farin. *q.* 49. *n.* 101. vbi alios etiam concordantes refert.

6. Limitatur ſecundo Regula, vt licet ſola inimicitia non ſufficiat ad torquendum, ſatis tamen ſit ad inquirẽdum, ſecundum Plot. & Farin. *n.* 105.

Quandoque ſola ſufficit.

7. Limitatur tertio Regula, vt quando ſumus in caſu, in quo certũ eſt, vnum ex aſſiſtentibus pluribus, hominem occidiſſe, ſed incertum eſt, quis ex illis occiderit, ex inimicitiæ ſola præſumptione poſſit inimicus torqueri, Blanc. Carer. Io. Turrius, & Farin. *q.* 49. *n.* 108. vbi notat, hoc non habere difficultatem, quia cum concurrat aſſiſtentia in rixa in caſu propoſito huiuſmodi aſſiſtentia de ſe facit inditium. In caſu verò, in quo occiſus haberet plures inimicos, de quo præſumatur homicidium, vide Farin. *num.* 114. *& ſeq.*

E contra non ſufficit adminiculata.

8. Limitatur quarto Regula, vt non procedat in delictis, quæ committuntur ad ſolum commodum delinquentis, vt in furto, adulterio, &c. in quibus inimicitia, etiam adminiculata, inditium nõ facit, Bar. Boſſ. Gabr. & Far. *q.* 49. *n.* 120.

An, & quomodo probãda ſit inimicitia.

9. Limitatur quinto Regula, vt inimicitia grauis adminiculata, non faciat inditium ad torturam, niſi probetur in ſpecie qualitas, & cauſa inimicitiæ, Bald. Iaſ. & Maſcar. *de probat. lib. 2. concl.* 692. *nu.* 1. Corradus, Gram. Menoch. & Far. *q.* 49. *num.* 126. Intellige, dum pars opponit, alias ſufficeret probatio generalis, Iaſ. & Maſcard. *ibidem num.* 3.

10. De materia huius q. latè Farin. *loco ſupra citato*.

An, & quale faciat inditium Rei inconſtantia, vacillatio, variatio, mendacium, titubatio, turbatio, trepidatio, timor, rubor, pallor, ſeu mala phiſonomia, Quæſt. 67.

Varius à vacillante. &c. in quo differat.

1 PRæmitto primo, differre inter ſe, inconſtantiam, vacillationem, & titubationem, à variatione; quia varius dicitur quis, quando primo dicit vnum, deindè dicit contrarium, nullam variationis cauſam aſſignans; Vacillans autem, inconſtans, ſeu titubans, dicitur, qui dubitando, & trepidando loquitur, vel cum nimio timore, ita poſt Bal. Boſſ. Butr. Dec. & alios declarat Farin. *q.* 52. *n.* 39. De his dictum eſt etiam *ſup. q.* 47. *n.* 1. *&* 2.

Datur mẽdax non varius, ſed non econtra.

2 Præmitto ſecundo, quod licet non detur variatio ſine mendacio, cum, vt dictum eſt, varius contrarium dicat ſuo proprio dicto, vndè vel in primo, vel in ſecundo dicto, varius neceſſario eſt mendax; datur nihilominus mendacium ſinè variatione, puta, quando Reus de mendacio conuincitur per teſtes, & adhuc ipſe perſiſtit in ſuo dicto, iſte enim eſt mendax, ſed non varius, vt notat Farin. *q.* 52. *n.* 18.; Tribus Regulis q. expedio, his prælibatis.

3. Regula prima ſit. Rei inconſtantia, vacillatio, titubatio, turbatio

tio

Inconſtantia, timor, & ſimilia, quod inditiũ faciant?

tio, trepidatio, tremor, timor, rubor, pallor, & ſimilia, faciunt quidem contra Reum aliqualem præſumptionem, ſeu leue inditium, non tamen ad torturam ſine alijs adminiculis, Carer. & Simanc. qui teſtatur de communi, Bart. Prot. & Clar. qui etiam teſtis eſt de communi §. *fin. q.*21. *verſ. cæterum*; omnia enim prædicta inditia, ſunt fallacia, & debilia, vt ait Nouel. Paris de Put. & Farin. *q.*52. *num.*47.; Subſcribunt huic Regulæ Ang. Blanc. Gram. Lucas de Penna, Marſil. & Menoch. *de præſumpt. lib.*1. *q.*89. *n.*71. *& ſeq.* Aug. ad Ang. Bal. Boſſ. Brunus, Brunor. Bonacoſ. & Farin. *n.*48.

Quid concurrentibus adminiculis, vt variatione?

4. Dixi ſine alijs adminiculis, quia his concurrentibus, faciunt prædicta inditium ad torturã, Bal. Nouel. Paris de Put. Clar. qui de communi, & Farin. *q.*52. *n.*48. cum omnibus ferè alijs citatis *hic ſupra* in comprobationem Regulæ: Puta ſi cum aliquo ex illis concurreret variatio, ſecundum Ang. Bart. Caſon. Marſil. & tot alios, relatos à Farin. *n.*40. 41. 45. *& ſeq.*

Item phiſonomia, & nomina mala,

5. Ampliatur Regula, vt quod in ea dictum eſt, procedat etiam in inditio reſultante ex mala phiſonomia, quæ ſicut rubor, & pallor, ex vultu dignoſcitur, & facit præſumere quem delinquentem in genere, vt poſt Bal. not. Farin. *q.*52. *num.* 166.; nec non procliuem ad ſcelera, Bal. Imol. Marſil. & Farin. *n.* 165.; Non tamen facit inditium ad torturam ſuper delictum, de quo quis ſpecialiter inquiritur, niſi concurrente aliquo alio inditio in ſpecie illius delicti, Blanc. Carer. Menoch. & Farin. qui teſtatur de communi *n.* 166. Et idem dicit *ibidem* de habentibus mala nomina, quæ vocãt, nomina proceſſus (vulgo ſopranomi) indicantia delicta.

In actis debent inditia conſtare prædicta, notata de mandato Iudicis,

6. Limitatur Regula 1. vt non procedat, niſi Notarius de mandato Iudicis ſcribat in actis vacillationem, turbationem, pallorem, variationem, & ſimilia, quia inditia in proceſſu debent conſtare, aliàs ad nihilum valẽt, Bar. Ang. Aug. Brun. Farin. qui alios referens teſtatur de communi *q.*52. *n.*49.

Variatio Rei adminiculata facit inditium ad torturam.

7. Regula ſecunda ſit. Variatio Rei non facit contra ipſum inditium ad torturam, niſi ſit adminiculata aliqua coniectura, vel præſumptione, Afflic. Alciat. Andr. de Iter. Bal. Carrer. Gram. qui teſtis eſt de communi, Io. de Amic. Paris de Put. & Plot. qui etiam teſtatur de communi, relati à Menochio *de præſumpt. lib. primo q.* 89. *num.* 68. Brunor. Perſonal. qui ait crebriori calculo hoc approbaſſe DD. & Farin. *q.*52. *n.*29. vbi vltra citatos inducit ſex alios DD.

Siue emanata ãte, ſiue in ipſa tortura.

8. Ampliatur primo Regula, vt variatio Rei adminiculata faciat contra eum inditium ad torturam, non ſolum ſi emanata fuerit ante torturam, ſed etiam ſi in ipſa tortura emanauerit, Ang. Bonacoſ. Brunor. Cartar. qui alios etiam refert, Marſil. Nouell. & Farin. *q.*52. *n.*25.

Siue poſt eam.

9. Ampliatur ſecundo Regula, vt procedat etiam in variatione poſt torturam, Marſil. & Farin. *n.*27.

Sed contra, quod variatio ſola ſit ſufficiens.

10. Sed nota, fuiſſe opinionem plurimorum DD. contra ſecundam propoſitam Regulam, nempè quod variatio ſola ſit ſufficiens inditium

ad

ad torturam, inter quos eſt Boſſ. Marſil. & alij relati à Farin. *q.* 52. *n.*19. Ang. Rom. Ruyn. & vlterius ſex alij DD. relati à Menochio vbi *ſup. n.*67. *& ibi* ait, Nouell. aſſerere hanc communem.

Non recedendum à Regula.

11. Non recedas à propoſita Regula, quæ hodie magis communis eſt, ait Farin. *q.*52. *n.*29. & de communiori eſt ſimiliter teſtis Bertaz. *conſil.*272. *num.*4.; qui vlterius *conſil.*60. *n.*7. concordãtes referens, dicit, oppoſitam opinionem, nec veram, nec communem eſſe; & meritò, hoc enim inditium variationis remotum eſt, & conſequenter ſolum non ſufficiens ad torturam, vt obſeruat Farin. *vbi ſup.*

Dato quod oppoſita ſit vera limitanda eſſet.

12. Quia tamen tot graues, & inſignes DD. contra hanc Regulã militãt, obſeruo, quod dato, & non conceſſo, quod hæc oppoſita opinio eſſet vera, duobus ſaltem modis, etiam in via eam tuentium eſſet limitanda.

13. Primo, vt variatio ſola non faciat inditium ad torturam, niſi reſpiciat delictum principale, vel circumſtantias ſubſtantiales ad delictum pertinentes, & inferentes, Bonacoſ. & Perſon. qui teſtantur de communi, Bertaz. qui ait, quod in hoc omnes concordãt, Blanch. Boſſ. Brunor. Caſon. Rolan. & alij quos refert, & ſequitur Farin. *q.*52. *n.*31. vbi in fine addit comprobationes; Et Amplia, vt hoc procedat etiam ſi variatio eſſet adminiculata; niſi adminicula eſſent talia, vt etiam circumſcripta variatione, inditium ad torturam facerent, vt deducitur ex Farin. *n.*12.

14. Secundo, vt ſola variatio non noceat, ſi Reus ſe corrigat reddendo aliquam probabilẽ cauſam variationis, puta obliuionis; pręſertim ſi correctio ſequatur incontinenti, Rom. qui de communi Bertaz. & Farin. cum alijs *q.*52. *n.*34.

Mendacium Rei, quod inditium faciat, vſq; ad numerum 20.

15. Regula tertia ſit. Mendacium facit quidem magnam præſumptionem, contra Reum mẽdacem, Bar. *in l. fin. n.*3. *ff. de quæſtion.* quem, teſtibus Rolan. & Farin. *qu.* 52. *nu.* 2. communiter ſequuti ſunt DD. Solum tamen mendacium non facit ſufficiens inditium ad torturam, ſecundum, Claud. & Gram. qui teſtantur de communi, Bertaz. qui ait, quod pro hac plures quam pro oppoſita, adſunt DD. authoritates, & quod eſt communior, imo quod contraria opinio, nec vera, nec communis eſt; Et pro Regula inducit Farin. *q.*52. *n.*6. Andr. de Iſern. Afflic. & plures alios.

16 Non eo inficias hanc Regulam controuerſam eſſe apud DD. quos pro oppoſita opinione cumulat Farin. *q.*52. *n.* 4. inter quos non deſunt teſtantes de communi. Tu tamen tene firmiter Regulam, quæ (ait Farin. *n.*8.) hodie magis communis eſt, ab omnibus modernis recepta, & verior: mendacium enim eſt inditium remotum, ergo, ſecundum magis communem ad torturam non eſt ſufficiens, vt dicunt DD. ad ſaturitatem citati à Farin. *q.*37. *n.*43. *& ſeq.*

17. Limitatur Regula 3. ſeu declaratur, vt mendacium inditium ad torturam faciat, concurrente aliquo alio adminiculo, vel coniectura, hoc omnes ferè DD. in Regula citati fatentur, ſicut etiam

alij

alijs relati à Farin. *q.*52.*num.*6. inter quos ſunt, Bertaz. Clar. Maſcard. & Menoch.

18. Sublimita primo limitationem, vt non procedat, dum mendacium non eſt circa ſubſtantialia delicti, Burſat. qui de communi, Bertaz. qui ait, quod in hoc omnes concordant, Blanc. Boſſ. Far. & alij ab eo relati *q.*52.*n.*11.*& num.*14.; Vbi probat pluribus authoritatibus mendacium inditium ad torturam non facere, quando conſiſtit circa id, quod ſi Reus fuiſſet confeſſus, ſibi non præiudicaſſet, & per conſequens ſubſtantiale non eſſet: quando enim mendacium non eſt circa ſubſtantialia, ſecundum magis communem de qua Farin. *n.* 12. adminicula non operantur; niſi eſſent talia, vt etiam circumſcripto mendacio apta eſſent ad faciendum inditium ad torturam.

19. Sublimita ſecundo limitationem, vt mendacium non faciat inditium ad torturam, quamuis adminiculatum, niſi probetur, vel per confeſſionem Rei, vel per duos teſtes, Bertaz. qui de communi, Boſſ. Claud. & Farin. cum alijs ab eo citatis *q.*52.*n.*13.

20. Sublimita tertio limitationem, vt mendacium non faciat inditium ad torturam, quando Reus habet pro ſe aliquod inditium innocentiæ, vt vnum teſtem, vel quid ſimile, Nonius, Paris de Put. & Farin. *q.*52.*n.*16.*& ſeq.* vbi etiam citat Bertaz. qui infert, quod mẽdacium tollitur, ſi mendax aliàs ſit bonę famæ, quæ purgat inditium mendacij, ita vt non faciat ad torturam inditium.

21. De materia huius quæſtionis latè Farin. *q.*52.

An, & quale inditium faciat fuga Rei, Quæſt. 68.

1. PRæmitto primo; indubitatũ eſſe apud DD. fugam contra fugientem Reum inditium, & præſumptionem facere, *iuxta tex. in §. igitur ne de latente, Authent. de exhiben. & introducen. Reis*, Bar. & DD. *in l. ſi quis ſit fugitiuus*, *§. ſicuti ff. de ædilit. ediet.* Iaſ. & DD. omnes *in l. admonendi ff. de iureiur.* & Maſcard. *de probat. lib.*2.*concluſ.* 819.*n.*1.*& ſeq. & n.*9. vbi adducens concordantes, ait neminem in hoc reperiſſe cõtradicentem; Quale verò ſit hoc inditium controuerſum eſt, *& in ſequentibus* hanc dirimam controuerſiam. Fuga Rei inditium facit.

2. Præmitto ſecundo, id quod dicitur de fugiente, dici etiam de latitante, & de euidẽter præparante ſe ad fugam, vt probat Farin. *q.* 48.*n.*8.*&* 9. Idem de latitãte, & ſe ad fugam parante.

3. Regula ſit. Fuga ſola Rei inditium ad torturam non facit, ſed benè iuncta aliquo adminiculo, vel inditio, puta, fama, inimicitia, & ſimilibus, Soarez, qui de communi, Curt. iun. qui de magis communi, Bertaz. Blanch. Bonacoſ. Carrer. Lauren. Occa, & Villalob. relati à Farin. *q.*88.*n.*5. Fauent huic Regulæ, tenentes, fugam ſolam non facere ſemiplenam, vt ſunt Rom. qui de cõmuni, Iacob. de Beluiſ. Saccus, Iaſ. & Maſcar. *de probat. lib.*2.*concl.* 819.*n.*10.; Si enim non facit ſemiplenam, ergo nec inditium ad torturam, per ea, quę probat Far. *q.*36. *n.*218. Fuga Rei ſola, vel cum adminiculo, an faciat inditium ad torturã, vſque ad numerũ 13.

*n.*218. *& ſeq.*; licet in hoc alij contra, *vt hic inf.n.*5.

4. Hæc Regula, maximè procedit in homine bonæ famæ, contra quem, fugam ſolam non facere inditium ad torturam, dixerunt, Archid. Brun. Marſil. Rom. & Marſc. *de probat.lib.*2. *concl.*819. *n.*22. Carer. qui etiam amplius ait, quod fuga etiam iuncta cum fama delicti, vel alijs inditijs, non facit inditium ad torturam, niſi concurrat leuitas vitæ fugientis; ſed quicquid ſit de hoc dicto Carer. ſubſcribunt præcitatis, Duen. Viu. & Far. *q.*48. *n.*56.

5. Nota non deeſſe DD. tenētes fugam ſolam ſemiplenam facere probationem, & ſunt plures gloſſæ, relatæ ab Ang. *de malef. in verbo*, *Quod fama publica præcedente n.* 46. *verſ. verum.* Ripa, qui teſtatur de communi, & Clar. *§. fin. q.* 21. *verſ. fuga, poſt princ.* vbi de magis communi; Et conſequenter, fuga ſecundum iſtos, facit etiam inditium ad torturam, ſemiplena enim, dubio procul, ad torturam ſufficit, iuxta probata per Farin. *q.*36. *n.*218. *& ſeq.* & in ſpecie hoc tenuerunt Bal., Maſcar. & de communi teſtātur. Boſ. Marſ. & Clar. qui ab hac communi, in praxi, non putat eſſe recedendum; A qua tamen ego recedo cum Farin. *q.*48. *n.*7. vbi iudicat noſtram propoſitam Regulam veriorem, & rationabiliorem; fuga enim eſt remotum inditium, remotum verò inditium ſecundum communem, de qua Farin. *q.*37. *n.*43. *& ſeq.* ſine aliquo adminiculo, ad torturā ſufficiens non eſt. Retenta igitur propoſita Regula illā pluribus modis ampliabis, ſeu declarabis.

6. Ampliatur primo Regula, vt nullum inditium faciat fuga Rei, quando fuit poſt formatam inquiſitionem, vel porrectam accuſationem, licet ſecus ſit, ſi fuerit prius, dū enim fuit ante, colligitur aperte, quod fuga cauſata fuit ex propria criminis conſcientia, dum verò poſt, ex timore moleſtiarum, & vexationum, quę ex inquiſitione, & accuſatione proficiſci ſolent, quas, ſæpe, nec innocentes ſubire volunt; hæc Ampliatio eſt Ang. Bar. Dec. Felyn. Iaſ. Io. de Amic. qui teſtis eſt de magis communi, Marſil. Rom. Maſc. *de prob. lib.*2. *concl.*809. *n.*13. *& ſeq.* Blan. qui de communi, Clar. qui de magis communi, Menoch. Bertaz. & aliorum, quos refert, & ſequitur Farin. *q.*48. *n.*27.

Quid in fuga ãte, vel poſt inquiſitionem, ſeu accuſatione.

7. Ampliatur ſecundo Regula, vt nullum inditium faciat fuga, etſi fuerit ante inquiſitionem, & accuſationem, dummodo fuerit ob probabilem timorem eiuſdem inquiſitionis, vel accuſationis futuræ, & ſaltem ad torturam inditium non faciet, Dec. Rom. Carrer. Maſcard. Menoch. Farin. & alij *q.*48. *n.*28. Siue ex timore, quod repente, & de facto Reus carceretur ſecundum Bertaz. Maſcar. Menoch. & plures alios, quos ſequitur Farin. *n.*32.

Item in fuga ob timorem futuræ inquiſitionis, vel accuſationis.

8. Limita has duas Ampliationes, vt procedant in cauſis capitalibus, vel ſaltem in his, in quibus imponitur pęna corporis afflictiua, ſecus in non capitalibus, & in quibus imponitur pœna pecuniaria, in his enim fuga facit inditiū, ſiue ſequuta ſit ante, ſiue poſt inquiſitionem, ſeu accuſationem ſecūdum Bar. Io. de Amic. Maſc. & Fari. *q.*48. *n.*33.

Quid in capitalibus, ſeu in non capitalibus.

Ani-

Quid in habente alias cauſas diſcedendi.

9. Ampliatur tertio Regula, vt nullum inditium faciat fuga Rei, quando conſtat eum habuiſſe iuſtas alias cauſas diſcedendi, vt timor contrariæ factionis, vel metus Iudicis exiſtimati nimis ſæui, ſeu ſolita occaſio eundi ad nundinas, ſi Reus ſit mercator, & ipſe Reus iuret, quod propter has cauſas diſceſſerit, ita declarat, & probat Farin. *q.* 48. *n.* 36. *vſque* 47. Et idem dicendum eſt, dum quis fugit, eundo ad Superiorem, Bal. Duen. & Farin. *n.* 57. Vel ſi Officialis aufugiat ab officio propter Domini tirannidem, vel alterius potentis in eo loco; Seu propter timorem ſyndicatorũ inimicorum ipſius, volentium ipſum de facto carcerare, vt probat Farin. *n.* 90. *&* 94.; Et de materia Officialis fugientis, præſertim tẽpore Syndicatus, vide eundem à *n.* 77. *vſque ad finem illius q.* Et Maſcar. *de probat. lib.* 2. *concl.* 821. *per totam.*

Vel dum quis vadit ad Superiorem.

Vel dum, ex cauſa, officialis aufugit ab officio.

Vel dum aufugiẽs, ſe poſtea ſpõtè præſentat.

10. Ampliatur quarto Regula, vt nullum inditium faciat fuga, quando is, qui aufugit, ſe poſtea, ſponte in fortijs curiæ præſentat, per hanc enim præſentationem, fugæ purgatur inditium, Bar. quem omnes ſequuntur, vt dicunt Io. de Amic. & Clar. *§. fi. q.* 21. *verſ. fuga, in fin.* Maſc. Menoc. Far. & plures alij, ab eo relati *n.* 48. vbi ait, hanc opinionem ab omnibus receptam eſſe.

Fuga debet per cõteſtes probari.

11. Ampliatur quinto Regula, vt nihil operetur fuga, niſi per duos teſtes conteſtes, vel aliter plenè probetur, Archid. Brun. & Marſc. *de probat. lib.* 2. *concl.* 819. *n.* 29. Caſon. Viu. & Farin. *q.* 48. *n.* 59.

De fuga Rei de carceribus, remiſſiue.

12. Data opera hic prætermitto agere de fuga Rei è carceribus, quia de hac agendum erit *infra q.* 79. *Regula ſecunda n.* 20. *& ſeq.*

De inditio ex imperfecta confeſſione remiſſiue.

13. Pro complemento huius articuli 1. de particularibus inditijs leuibus, ſupereſſet hic agere de quampluribus confeſſionibus imperfectis Rei, quæ ad hunc articulum ſpectant; Sed, vt de omnibus confeſſionibus perfectis, & imperfectis ſimul tractatus habeatur, infra dum de Reo confeſſo agendum erit, de his omnibus confeſſionibus differam *q.* 83. 84. *&* 85.

14. De materia huius q. latè Clar. Maſc. & Far. *locis hic ſup. citat.*

DE PARTICVLARIBVS INDITIIS GRAVIBVS.

Articulus Secundus.

Quæ ſint grauia inditia, & de eorum effectib.

1. POſt articulum 1. de particularibus inditijs leuibus, tranſeo ad 2. de particularibus inditijs grauibus. Grauia verò inditia ſunt, quæ frequenter, & facile contingunt adeſſe, ſecundum Bal. Blãch. Carrer. Corrad. Cyn. & Far. *q.* 36. *n.* 55. Et hæc grauia inditia hos producunt effectus, vt ſufficiãt, ad traſmittendam Reo abſenti inquiſitionem, vel ſi præſens ſit, ad examinandum cum ſuper delicto tanquam Reum, & etiam ad eum torquendum, ita communiter DD.

teſte Corn. quos ſequitur Clar. §. *fin. q. 20. parum poſt princ. ibi, grauia ſufficiunt*; De his autem ſpecialibus grauibus inditijs, *ſequentibus quæſtionibus 69. & 70. diſſeram.*

An, & quale inditium faciant minæ, Quæſt. 69.

Minæ delicto ſecuto inditiũ ad torturã faciũt.

1. **R**Egula ſit. Minæ inditiũ faciunt ad torturam contra minantem, delicto ſequuto in perſonã, in quam minæ fuerunt illatæ, Abb. Boſſ. qui ait omnes criminaliſtas hoc infallibilter tenere, Cyn. Iaſ. & Maſcar. hoc referens, *de probat. lib. 2. concl. 1057. ſeu 1060. n. 1.* vbi ait hanc eſſe omnium ſcribentium ſententiam, Blanc. qui ait ex minis graue inditium reſultare, & ſubſcribunt huic Regulæ Claud. qui teſtatur dç communi, Carrer. Foller. & Farin. alios etiam citans concordantes, *q. 50. n. 1.* Et tunc minæ maius faciunt inditium, quãdo, paruo tempore poſt minas, delictum comminatum ſequutum eſt, Maſcard. *loco citato num. 4.* vbi hoc comprobat.

Conſtito, quod minans delictum fecit, an præſumatur animus deliberatus.

2. Ampliatur primo Regula, vt nedum minæ faciant inditium ad torturam contra minantem, ſed etiam, vt conſtito de delicto patrato à minante præſumatur factum animo deliberato, (& vt dicunt, à caſo penſato) Alber. Blanc. Boſſ. Gandin. Menoch. qui teſtatur de communi, & Maſcard. *vbi ſupra num. 5.*

3. Limitatur hæc Ampliatio, in caſu, in quo minæ prolatæ fuiſſent pro inſtanti animi dolore, & ira, hæc enim ceſſare faciunt animum deliberatum; puta in marito minãte deprehendente adulterum cum ſua vxore, Alex. Blanc. Maſc. & alij ab eo relati, *loco citato n. 9.*

Quid in iactationibus.

4. Ampliatur ſecundo Regula, vt procedat etiam in iactationibus, quæ inditium etiam ad torturam faciunt contra iactantem, delicto ſequuto; Puta ſi quis dixerit, poſſem talem occidere; dummodo ſint iactationes prolatæ à perſona potenti, & ſolita delinquere, Blanch. Maſc. qui teſtes ſunt de communi, Beluiſ. Nouel. & Farin. *q. 50. n. 7.*

Seu in minis tacitis.

5. Ampliatur tertio Regula, vt procedat etiam in minis tacitis, ſeu per enigma prolatis; puta; faciam tibi dolere caput, &c. Maſc. *vbi ſup. n. 16.* & Farin. *n. 8.*

Quid in ſolito, vel non ſolito minas exequi.

6. Limitatur primo Regula, vt ad hoc vt minę faciant inditium ad torturã, debeat probari, quod minans ſit ſolitus exequi minas, talis enim minæ inditium ad torturam facere ſenſerunt Abb. Alex. Ang. Bal. Dec. Fely. & Menochius *de præſumpt. lib. 1. n. 60. præſumpt. 89.* vbi alios concordantes citat, licet alij apud eum ſcripſerint, minas ſimpliciter inditium ad torturam facere, ſed non per hoc recedendum eſt à limitatione, vt ait *ibidem* Menochius cum omnibus ferè citatis ab eo; & his ſubſcribũt Beluiſ. Marſil. Gomez. Pariſ. & Catus, relati à Menoch. *n. 61.* qui dicunt, quod minæ factæ ab eo, qui non conſueuit eas exequi, non faciunt inditium ad torturam, niſi alia adminicula concurrant; cum his enim adminiculis minæ etiã in hoc ſecundo caſu ſufficientes ad torturam reddũtur, ſecundũ Brun. Carr. & Menoc. *n. 62.*

Subli-

7. Sublimita limitationem 1. vt licet minæ prolatæ à ſolito eas exequi faciant inditium ad torturam ſine alio adminiculo, non tamen hoc præſtent, niſi præexiſtat aliqua cauſa, quare minans, ſic minatus ſit, puta odium, honor, vtilitas, aut quid ſimile, aliàs enim ceſſante cauſa delicti, ceſſaret etiam præſumptio delicti, cum ſine cauſa nemo delinquat, Bart. Bertaz. Caſtren. Foller. Maſcar. & Farin. alios etiam citans *q.* 50. *n.* 31.

Dum delictum ex interual. lo eſt cō. miſſum. 8. Limitatur ſecundò Regula, quando minatum delictum ex interuallo commiſſum eſt, tunc enim minas non facere inditium ad torturam, tenuerunt Corrad. & Farin. *n.* 15.; Qui *n.* 12. idem dicit cum Caſone in minato, habente plures inimicos; nihilominus hoc remittens arbitrio Iudicis *n.* 13. ex Boſſ. Maſcar. & Pariſ. de Put.

Vel minę fuerunt ex iracundia, & incontinenti, nec probatæ per duos teſtes. 9. Limitatur tertiò Regula, vt procedat in minis prolatis ſedato animo ex interuallo poſt receptam iniuriam, ſi enim ex iracundia, & incontinenti illatæ ſint, non faciunt inditium ad torturam, Afflic. Carer. Marſ. Menoch. Plot. & Farin. *q.* 50. *n.* 27. Sicut nec etiam, dum non ſunt probatæ per duos teſtes, ſaltem ſingulares, Anchar. Fulgoſ. Gram. & Farin. alios etiam referens *n.* 41.; dummodo ſint concordantes in qualitate minarum, licet diſcordantes in loco, & tempore, aliàs ſecus, vt ex Fulgoſ. declarat Foller. apud Farin. *n.* 42.

Minarum inditium an ſit leue. 10. Ex his limitationibus videtur, quod etiam iſtud inditium minatum, poterat collocari ſub articulo pręcedenti leuium inditiorum, cum, vt probatum eſt, ſolæ non faciant inditium ad torturam, niſi ſaltem concurrat adminiculum conſuetudinis minantis exequendi minas.

An arbitrio Iudicis remittatur, quādo minæ ad torturam inditiū faciāt. 11. De materia huius q. latè *in locis in ea citatis*, Farin. Nec non Maſcard.; qui, *de probat. lib.* 2. *concl.* 1057. *ſeu* 1060. *n.* 15. ex Menoch. Put. & alijs, concludit remittendum eſſe arbitrio Iudicis, quando ex minis inditium ad torturam oriatur.

An, & quale inditium oriatur, dum corpus delicti, puta res furata, ſiue cadauer occiſi apud Reum reperitur; Seu dum inuenitur, Reum pacem cum offenſo feciſſe, Quæſt. 70.

An ſit torquendus ille penes quem res furata reperitur, ni ſi indicet à quo eā habuerit. 1. Regula 1. ſit. Furtum commiſſum præſumitur ab eo, penes quem res furata reperta eſt, ita vt talis torqueri poſſit, niſi doceat, à quo rem habuerit, Ang. Bar. Clar. qui cum Marſ. teſtatur de communi, Rolan. & Maſcar. *de probat lib.* 2. *concl.* 833. *n.* 1.; Quia (quicquid ſit de iure Ciuili, circa indicationem furis) de iure Canonico, quod præſertim apud Eccleſiaſticos ſeruandum eſt, in hoc caſu, niſi quis velit torqueri, furem indicare tenetur, *c. qui cum fure, & ibi gl. de furtis*, & ita voluerunt antiqui Canoniſtæ teſtibus Alberic. & Iaſ.; & fauent, Abb. & Ang. inſigneque relatu hoc exiſtimat Rom. & hos refert, & ſequitur Maſcar. *vbi ſup. n.* 11.

An teneatur probare à quo rē habuerit. 2. Ampliatur Regula 1. vt non ſufficiat indicatio furis, ſed nominans tenetur plenè probare, rem fura-

furatã à nominato ab eo, habuiſſe, Alex. Aufrer. Blanc. Crauet. Gram. Specul. Vulpel. & Maſcar. *n.*12. *& ſeq.*; Aliàs enim fur facile ſubterfugeret, ſupponendo virum ignotum, vel mortuum, vt notat Maſc. *n.*15.

Quid in homine bonæ, vel malę famæ.

3. Limitatur Regula 1. vt procedat, dum ille, penes quem res furata reperta eſt, malæ eſſet vocis, conditionis, & famæ, qui in caſu propoſitæ Regulæ poteſt torqueri, Ang. qui ſic intelligit doctrinam Bar. & ſubſcribunt Clar. Gramm. Plot. Rolan. & Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſump.* 29. *num.*6. Bal. Blan. Brun. Caſtren. Iaſ. Marſ. & Maſcar. *n.*4. Secus ſi prædictus eſſet perſona bonæ vocis, & famæ, grauis, & honeſta, & nunquam aliàs de crimine furti ſuſpecta, tunc enim contra talem ex prædictis non orietur inditium ad torturam, ſecundum Aug. ad Ang. Brun. Bertrand. Rolan. qui teſtatur de communi, & Clar. *§. fin. q.*21. *verſ. ſi res furata*, vbi ait, omnes DD. ita communiter approbare, Bal. Gram. Iaſ. Marſil. Salyc. & Maſcar. qui alios etiam inducit, *vbi ſup. n* 5.; In hoc enim caſu ceſſat omnis ſuſpicio, Crauet. Nouel. Tiraq. & Menoch. *de præſumpt. lib.*5. *præſumpt.*29. *n.*4.; Intellige quod ceſſet omnis ſuſpicio, dummodo indicet, & probet, à quo rem habuerit, iuxta tradita *hic ſup. n.*1. *&* 2.

Alia de furti indicijs, remiſſiue.

4. De hac Regula 1. Ampliatione, & limitatione latè Maſcar. & Menoch. *locis hic ſup. citatis*, & diffuſius, & ad ſaturitatem Farin. *q.* 177. *per totam*, hunc vide, & non pigebit. De alijs furti indicijs agit Far. *q.*176. *à n.*50. *vſque* 95. De coniecturis verò, quibus in furto corpus delicti probatur agam *infr. q.*123. *à n.*25. *vſq. ad numerum* 29.

An ſit torquendus ille in cuius domo repertum fuit corpus occiſi.

5. Regula 2. ſit. Cadauere occiſi reperto in alicuius domo, oritur inditium contra dominum, ſeu habitatorem domus ad torturam, quod ipſe occiderit, Bal. Bar. Cyn. Io. Andr. Saly. Specul. & Ang. *de malef. verbo, quod fama publ. præced. num.*53. & ibi Aug. alios adducit concordantes, & ſubſcribunt Blanc. Boſſ. Foller. & Farin. alios etiam referens *quæſt.*52. *num.*99. Quod præſertim procedit, ſi talis dominus, ſeu habitator domus fuerit negligens in denuntiando curiæ tale cadauer, Marſ. Menoch. Rom. Farin. & alij *num.*96.; licet alij contra, relati à Farin. *num.*114.

Quid ſi in loco contiguo domui repertum ſit.

6. Ampliatur Regula. Vt idem dicendum ſit in cadauere reperto in loco admodum contiguo domui, dum dominus ſeu habitator domus, malæ eſt famæ, ſolitus talia facere, & habet cum occiſo inimicitiam, vt benè declarat, & probat Far. *quæſt.*52. *num.*120. *vſq.*126.

Quid ſi ille cuius eſt domus probetur abſens.

7. Limitatur primò Regula 2. vt probata abſentia euacuetur hoc inditium totaliter, ita vt non ſit locus vllo modo torturæ domini, nec habitatoris domus, *l. optimam cum ibi notatis* per Bal. & alios, *C. de contrah. empt.* & ita poſt Brun. & Foller. declarauit Farin. *quæſt.*52. *num.*118. qui latè locis citatis, nempe *à num.* 104. *vſq.*110. agit de materia huius Regulæ ſicut etiam *a d. n.*120. *vſq.*126.

Quid in perſona malæ, ſeu bonæ famæ.

8. Limitatur ſecundò Regula 2. Vt procedat proculdubio in perſonis malæ famæ, & conſuetis talia

com-

committere; Secus ſi ſint bonæ famæ, quia tunc, ſi delictum potuerit committi ab aliquo alio, quam à domeſticis (Quamuis poſſent illi in hoc caſu torqueri, vt teſtes) non poterunt huiuſmodi torqueri tanquam Rei, niſi etiam concurreret alia aliqua præſumptio, ita concludit, & determinat hunc controuerſum punctum Far. poſtquam retulit pro, & contra tenentes *quæſt.* 52. *a n.* 104. *vſq. ad num.* 110.

Concurrente aliqua alia præſumptione puta quia cadauer in cōſpectu Rei ſanguinem emitteret

9. Præſumptiones autem, quæ ſufficerent ad torquendum, ſi iungerentur cum inditio, de quo in propoſita 2. Regula, eſſent; Puta, ſi in conſpectu Rei, cadauer occiſi, ſanguinem emitteret, Claud. Nouel. & Farin. *q.* 52. *n.* 156. Vbi cum Gomez ait, quod nunquam ex hoc ſolo inditio emiſſionis ſanguinis poneret quem ad torturam, ſed vtique iuncto alio inditio; Et idem dic de ſimilibus præſumptionibus. Sed nota, plurimos DD. relatos à Farin. *n.* 157. dicere, hoc inditium emiſſionis ſanguinis, de ſe ſolo eſſe magnũ, veriſimile, credibile, & proximum; Imò Nicol. Florent. & Paris de Put. dicunt, hoc ſolum inditium emiſſionis ſanguinis, ſufficere ad torturam; Sed non recedas ab opinione Gomez, & aliorum ſupra citatorum.

10. Regula 3. ſit. Dum inuenitur, Reum pacem, ſeu tranſactionem feciſſe cum offenſo de ipſa offenſione, ex hac oritur inditium ad torturam contra Reum, Bal. & eum ſequens Boſſ. *in tit. de pace n.* 23. *mihi car.* 328.

Dum probatur Reũ feciſſe pacem cum offenſo, quod inditiũ oritur.

11. Limitatur primò Regula 3. vt procedat in delictis, in quibus de iure illicitum eſt tranſigere, ſecus in alijs, in quibus licita eſt tranſactio, Clar. §. *fin. q.* 21. *verſ. pax.* Vbi tamen ſubdit, quod Mediolani, quando reperitur inſtrumentum pacis, illud plenè probat delictum, pro quo pax facta fuit. Caſus autem, in quibus licita eſt tranſactio in delictis, ibidem à Claro remiſſiuè indicantur, nempe *ad q.* 58. *verſ. ſucceſſiuè*.

12. Limitatur ſecundò Regula 3. vt procedat, quando pax cum pretio facta fuit; ſecus verò ſi gratis, Brun. Marſ. & Plot. quos refert Baiar *ad Clar. vbi ſup. n.* 145.; Qui *n.* 148. addit cautelas, ad hoc vt pax inditium non faciat; Nempe; primò, vt pax fiat iuſſu Iudicis; ſecundò, vt fiat gratis; tertiò, vt Reus expreſsè neget crimen, ſcilicet, dicendo, quod pacem facit, non animo crimen confitendi, ſed ad euitanda litis incommoda, ex Brun. Cæpol. & Iaſ.

Cautela vt pax inditiũ non faciat.

DE

DE PARTICVLARIBVS INDITIIS GRAVISSIMIS,

Articulus Tertius, & vltimus.

Inditia grauiſſima quæ, & quam probatio nẽ faciãt.

1. EXpletis duobus articulis de particularibus inditijs leuibus, & grauibus, tandem deueniendum eſt ad tertium de grauiſſimis; Et de his agam *in ſequenti q.71*. Hæc autem ſunt, quæ frequentiſſimè,& facillimè contingunt adeſſe, ſecundum Far.*q.36.n.56*.; Et huiuſmodi inditia faciunt nõ modo pluſquam ſemiplenam probationem, ſed quaſi plenam ſecundum Clar.*q.20.ſub princ.* vbi Baiar. declarat,& citat DD. tractantes, & declarantes. Et vt tenet Clar. *ibidem*,etiam ad condemnationem ſufficiunt, *& verſ. ad condemnandum*, idem aſſeuerat.

An,& quale inditium faciat deprehenſio in actu proximo ad delictum, Quæſt. 71.

Deprehẽſio in actu proximo inditium grauiſſimũ facit.

1. PRæmitto dubium non eſſe, deprehenſionem in actu proximo ad delictum, grauiſſimum facere inditium, ita Clar. *q.21.ver. ad condemnandum*.

Deprehẽſio in actu proximo ad delictũ, facit inditium ad torturã, exemplificatur in fugiente cum gladio sãguinolento euaginato, &c.

2. Regula 1. ſit. Deprehenſio Rei in actu proximo ad delictum facere inditium ad torturam dubitandum non eſt. Exemplum,quo omnes ferè DD. vtuntur in propoſito, eſt. Si viſus ſit vnus exire de aliqua domo, pallidus, ſtricto gladio ſanguinolento, & in eadem domo reperiatur aliquis occiſus, contra talem, ex his oritur inditium grauiſſimum ad torturam, ſecundũ Ang. Bal. Blanc. Brun. Menoch. & plures alios,quos refert, & ſequitur Farin. *q.52.n.50.* vbi ait, quod non ſolum hoc eſt communiter receptum, ſed etiam ab omnibus approbatum, & nullum Doctorem inueniſſe contradicentem;cum tale inditium ſit grauiſſimum, & indubitatum, & propterea de tortura nemo dubitat; ſubſcribunt Carrer. Clar. Gand. & Menoch. *lib.1.q.89. num.117*.

3. Ampliatur Regula 1. vt non ſolum procedat, quando quis viſus eſt exire de domo,vbi reperitur cadauer,ſed etiam,ſi ex alio loco, puta ex agro, ſeu ex via publica, nam adhuc poteſt torqueri is, qui cum gladio euaginato,& ſanguinolento fugit ex agro,aut via, vbi occiſi cadauer reperitur; generaliter enim loquuntur DD. aliqui, non facientes mentionem de domo, nempe Ang. Bal. Blanc. Gandin. Ioan. And. Suzzar. & Farin. qui ita ponderat *q.52.n.55.*; vbi ait, hoc inditium non fundari in loco, vbi mortuus reperitur,ſed in tremore, ſeu pallore, armorum delatione, & ſanguine in armis reperto.

4. Limitatur Regula 1. vt procedat dummodo tale inditium pro-

Sed inditium per duos teſtes deber probari. betur per duos teſtes, ſi enim probaretur per vnum non ſufficeret ad torturam, Ang. in terminis in *l.* 2. *num.* 1. *C. de quæſt.* & Farin. *num.* 63.; Vbi etiam ait, quod licet hoc inditium non ſit remotum, ſed proximum, vt aduertit etiam Menoch. non tamen dicitur immediatum, quo caſu vnus teſtis ſufficeret; Vnde duo teſtes requiruntur, aliàs depoſitio non valeret, præſertim ad torturam.

Aliud exẽplum de nudo cũ nuda in lecto. 5. Aliud exemplum ſolet etiam afferri pro declaratione propoſitæ Regulæ, nempe; Si nudus cum nuda in eodem lecto deprehendatur, ad torturam, de fornicatione, dubio procul, hoc ſufficeret, ſecundum Io. And. Specul. Sylu. & Bouer. *in Direct. par.* 2. *c.* 32. *verſ. grauiſſima*.

An deprehenſio in actu proximo faciat inditium ad condemnationẽ, cum declarationibus. 6. Regula 2. ſit. Deprehenſio Rei in actu proximo ad delictum, facit inditium ſecũdum alios etiam ad condemnationem, ita iuxta exemplum propoſitum *hic ſupra in* 1. *Regula num.* 2. ſenſerunt Blanc. qui de communi, Ang. Gram. Suzzar. Paris de Put. Maſcar. Menoch. & plures alij, quos refert, & ſequitur Farin. *q.* 52. *n.* 51. vbi etiam de communi, *& n.* 53. de magis communi, & veriori; Et multo magis procederet Regula, ſi cũ hoc inditio aliqua alia concurrerent, Blanc. Brun. & Farin. *n.* 59. At Ang. Brun. Blanc. & Boer. tenent, ex inditio ſolo, de quo in hac Regula ad condemnationem deueniri non poſſe; ſed à Regula non recedas, declarata, vt mox dicam.

7. Limitatur primo Regula 2. *ex traditis his ſup. num.* 4. quæ enim ibi dicta ſunt, magis conueniunt hic.

8. Limitatur ſecundo Regula 2. vt iuxta exemplum, de quo in Regula 1. ad hoc, vt poſſit deueniri ad condemnationem, domus, de qua egreditur is, qui habet gladiũ ſanguinolẽtum, non habeat, niſi vnum oſtium, & vnum aditum. aliàs ſecus, ſic loquuntur Bonacoſ. Clar. Gandin. Io. And. Nouel. Paris de Put. Suzzar. & Farin. *quæſt.* 52. *num.* 64.

9. Limitatur tertio Regula 2. vt condemnatio ex hoc inditio non debeat eſſe in pęna ordinaria delicti, ſed extraordinaria, Iudicis arbitrio, Caſtren. & Tiraq. qui alios etiam innumeros DD. cumulat, *de pæn. cau.* 27. Carer. qui de communi, Boſſ. qui etiam de communi, & de praxi Alex. Bal. Boer. & alij relati à Maſcar. *lib.* 3. *de probat. cõcl.* 1221. *ſeu* 1228. *n.* 58. Aug. Claud. Marſil. & Farin. *q.* 52. *n.* 65.; Iudex enim multum tẽperare debet ſuam ſententiam, quando condemnat ex præſumptionibus ſecundum Cagn. Gram. Marſil. & Farin. *num.* 66. vbi de communi teſtatur. Vide *infra quæſt.* 74. **Iudex arbitrabitur in pęna extraordinaria.**

10. Limitatur 4. Regula 2. vt licet poſſit, non tamen teneatur Iudex ex hoc inditio condemnare, eius enim arbitrio remittitur in hoc caſu, vt deueniat, ad cõdemnationem, vel ad torturam, ſecundum Clar. *§. fin. q.* 21. *verſ. ſi aliquis*, vbi ait ſemper ita in praxi vidiſſe ſeruari, & ſubſcribunt huic limitationi Bonacoſ. & Farin. *n.* 68. & dicetur *inf. q.* 104. *n.* 36. **Vel torquebit inditiatum.**

11. De materia huius q. copioſè,

ſè, vt ſolet, Farin. *locis ſupra citatis*; Et Guaz. *defenſ.* 30. *c.* 41.

Inditia an coniũgantur remiſſiuè.

12. Vſque huc tractatus Quintus de Inditijs; In quo, quia poſſet deſiderari reſolutio quæſtionis; An inditia coniungantur ad faciendam plenam probationem; Videat lector *infra quæſt.* 75.; Ibi enim agetur, an præſumptiones ad plenam faciendam probationem coniungantur, & quod dicetur de præſumptionibus, ad inditia applicetur.

* * *

Finis Tractatus Quinti de Inditijs.

DE PRÆSVMPTIONIBVS
Tractatus Sextus.

1 ABſoluto tractatu inditiorum, ſequitur iſte de præſumptionibus; Pǽſūptio autem ſtricto modo ſumpta, eſt cognitio veritatis rei, ex circumſtantijs reſultans, ſecundum Alex. & alios, quos refert, & ſequitur Farin. *q.36. n.69.*; Vel ſecundū Specul. quem ſequitur Far. *n.*82. eſt argumentum ad credendum vnum factum, ſurgens ex probatione alterius; Et ſecundum Mātic. & Farin. *n.*160. præſumptio, & coniectura ſunt ſinonima, & vnum, & idem ſunt. De coniectura agit latè Farin. *à nu.*152. *vſque ad numerum* 171. Præſumptio vero, & inditium, inter ſe differūt, ſi ſtricto modo ſumantur, & ſe habent tanquam excedentia, & exceſſa, vt vidimus *ſup.q.*61.*n.*17. largè verò ſi ſumantur, confunduntur inter ſe, cum probatione, adminiculo, argumento, & ſimilibus iuxta tradita *d.q.*61.*n.*21. Et conſequenter omnia, de quibus egi in toto tractatu 5. de inditijs, largo modo præſumptione ſumpta, ad eam pertinent; Sicut etiam ea, quæ recenſentur in hoc tractatu 6. largo modo ſumpto inditio, ad eum attinent. Tractatus tamen diſtinguendos iure cenſui, vt de his, quæ, propriè loquendo, inditia dicuntur, *in ſuperiori quinto tractatu* de alijs verò, quæ ſtrictè loquendo præſumptiones ſunt dicendæ, in *hoc tractatu 6. agerem*, regulariter.

Præſumptio quid.

Differunt præſumptio, & inditium.

Quotuplex ſit præſumptio.
Quæſt. 71.

2. VArias ſcriptores præſumptionis attulerunt diuiſiones, ſed ex ferè omnium Iuriſtarum ſententia, teſte Menoch. *de præſump. lib.*1.*q.*2.*n.*11. & præſertim Bal.; rectius præſumptio, ita diuidi poteſt. Præſumptio, vna eſt iuris, & de iure; altera iuris tantum; tertia hominis; Et huic diuiſioni ſubſcribunt inter alios Mantic. Nouel. Petra, & Farin. *q.*36. *n.*85. *qui in ſequentibus* ſingula diuiſionis membra explicat.

Quotuplex ſit præſumptio.

3. Præſumptio iuris, & de iure eſt diſpoſitio legis, aliquid præſumentis, & ſuper præſumpto, tanquam ſibi comperto, ſtatuentis, Alciat. *in tract. de præſumpt. par.*2. *n.*3. vbi ait, ita probari *in c. is qui fidem*, *de ſponſal.* Hæc præſumptio, dicitur iuris, quia à iure, ſeu à lege introducta eſt; dicitur etiam de iure, quia ſuper tali præſumptione lex inducit firmum ius, & ſtatuit ſuper præſumpto, tanquam ſibi comperto, ita declarant Alciat; Bal. Fely. & Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *q.*3. *n.* 17. & 18. Gandin. Nouell. & Farin.

Præſumptio iuris, & de iure quid.

q.36.n.102.vbi inducit DD. in propoſito exemplificantes; nec non Maſcar. *de probat.lib.3. concl.*1222. *ſeu* 1229.*n.*1. vbi citat plurima iura, in quibus inueniuntur exempla huius præſumptionis iuris, & de iure.

Præſumptio iuris. 4. Præſumptio autem iuris tantum, eſt diſpoſitio legis aliquid præſumentis, ſed vlterius non procedentis, & nihil ſuper præſumpto ſtatuentis, Gandin. Maſcar. & Far. *num.*88. vbi inuenies citata iura, in quibus proponuntur exempla huius iuris tantum præſumptionis.

Præſumptio hominis. 5. Præſumptio verò hominis, illa propriè dicitur, quæ à iure expreſſa non eſt, ſed Iudicis arbitrio committitur, vt inſpiciat, quod ſibi videtur, & in nullo iure expreſsè reperitur confirmata, Bal. Bero. Caſtren. Fely. Menoch. & Farin. *q.*36.*n.*97. licet à lege, & eius ratione non diſcrepet, ſecundum Bal. Menoch. & Far. *n.*99.

Exemplificatur in ſingulis tribus præſumptionibus prædictis. 6. Declaro vlterius, exemplificando; Semel malus, ſemper præſumitur malus in eodem genere mali; Hæc dicitur iuris præſumptio, ius enim ſic præſumit, *in c. ſemel malus de reg. iur. in 6.*; Sed circumſcripta alia lege, cum hæc vlterius non procedat, & ſuper præſumpto nihil ſtatuat, hæc diceretur præſumptio iuris tantum. At ponamus, quod quis in iudicio falſum iurauerit, & iſte iterum in teſtem inducatur, iſte ſemel malus, & periurus ex vi *d.cap.* ſemper præſumetur periurus; Et vlterius *in c.ex parte*, vbi gl. & Abb. *de teſtibus*, ſtatuitur, quod talis à teſtimonio repellatur; vnde ex vi huius ſtatuti ſuper præſumpto, iſta dicetur, iuris et de iure, cum hoc caput 2. firmum ius inducat, et ſtatuat. Si verò vltra prædicta, Iudex aliquid in iure non expreſſum, rationabiliter, et à lege non diſcrepans, præſumpſerit; Puta quod periurus ſine dolo, vel cum dolo periurauerit, hæc vltima dicetur præſumptio hominis; Sicut etiam quælibet alia in iure non expreſſa.

7. De materia huius q. diffusè Maſcar. Menoch. et Farin. *locis ſup. citatis.*

An præſumptiones in iudicio debeant allegari, vt proſint, vel obſint; Et non allegatæ, an Iudex poſſit, & debeat ſupplere, Quæſt. 73.

1. Quia à diuerſis DD. diuerſimodè declarantur iſti termini; Præſumptiones iuris, et de iure; iuris tantum; ſeu hominis; Ideo præmitto, quod dum *in hac q. & ſequentibus*, hos terminos ponam, intelligendi erunt iuxta declarationes horum terminorum, de quibus *in antecedenti q.*72. *per totam*, ad quam ſemper recurſus haberi, ad hunc effectum, poterit. In hac q. quomodo ſupradictæ tres præſumptiones intelligitur.

2. Regula 1. ſit. Non eſt neceſſe, quod quis præſumptiones iuris, et de iure alleget, ad hoc vt proſint, vel obſint, ita Bal. Butr. et Menoch. *de præſumpt. lib.*1. *q.*48. *n.*1.; Vbi reddit rationem, quia lex hanc præſumptionem pro veritate habet, quam Iudex ſine aliqua allegatione, tenetur ſcire, et ſequi. Non eſt neceſſe allegare in iudicio præſumptiones iuris, & de iure.

3. Ampliatur primò Regula 1. vt procedat etiam in præſumptione iuris tantum, quæ nec neceſſe eſt, Quid in præſumptione iuris tantū.

vt

vt allegetur, Ita tenuerunt Ang., & Comenſis, quos refert, & ſequitur Bellon. *lib. 2. ſupp. iuris c. 6.* Dec. *in l. cum quid ff. ſi cer. petat. n. 26.*, vbi Curt. iun. *n. 21.* Intellige hanc Ampliationem, dummodo ſaltem factū vnde talis præſumptio reſultat, ex actis probatorijs colligatur; hoc .n. requiritur, & ſufficit, ſecundum Bal.; Fely. & Purpur. quos refert, & ſequitur Menoch. *vbi ſup. n. 33.* vel ſaltem non diſsentit. Hęc Ampliatio procedit præſertim in cauſis ſummarijs, & in his quæ ſine figura iudicij tractantur, vt apud Regulares; ita Alciat. Dec. & Purpur. *in l. cum quid ff. ſi cer. pet.* & ſubſcribit Menoch. *num. 34.*; Maximè quando præſumptio oritur ex facto aduerſarij, Abb. Bart. & plures alij, quos citat, & ſequitur Menoch. *n. 35. & ſeq.* Aliàs ſi factum ad minus, vnde talis præſumptio oritur, non colligeretur ex probatorijs actis, dum agitur de facto proprio allegantis, præſumptio ſi debeat prodeſſe, vel obeſſe, debet omnino allegari, vt in viginti tribus exemplis, authoritatibus DD. comprobat Menoch. *d. q. 48. d n. 2. vſq. ad num. 26.*

Iudex in his ſupplere poteſt. 4. Ampliatur ſecundò Regula 1. & etiam Ampliatio 1. vt dum præſumptio ab Actore, vel Reo non allegatur, poſſit Iudex ſupplere, Abb. Dec. & Menoch. *ibidem q. 52. n. 1. vbi n. 2.* inducit rationem, & alios concordantes.

Iudex deducto facto, tenetur ſupplere. 5. Ampliatur tertiò Regula 1. et Ampliatio 2. vt quando pars deducit in iudicium factum, ex quo iuris præſumptio reſultat, Iudex ſupplere teneatur allegationem ipſam præſumptionis, Anton. Burgoſ. et Menoch. *de præſumpt. lib. 1. q. 48. n. 4. & 7.*

6. Regula 2. ſit. Præſumptio hominis tantum, allegari omnino debet, vt proſit, vel obſit, Fely. et Menoch. *n. 44.* hæc enim præſumptio Iudici omnino incognita eſt, vnde coram eo allegari debet, vt eam ſequi valeat, Menoch. *n. 45.* Præſumptio hominis allegāda eſt.

7. Ampliatur Regula 2. vt non ſolum allegari, ſed etiam hæc præſumptio hominis, ſaltem per duos teſtes probari debeat, Menoch. *ibidem* alios citans *q. 51. n. 1. & ſeq.* Et per duos teſtes probanda.

8. Limitatur Regula 2. vt non ſit neceſſaria expreſſa allegatio, ſed ſufficiat tacita, Alex. Dec. Rom. et Purpur. *in l. cum quid ff. ſi certum pet.* vbi communiter omnes; Bal. qui ait ſufficere allegare, et probare factum, ex quo pręſumptio colligi poteſt, et Menoch. *q. 49. n. 1.* vbi ex *d. l. cum quid*, adducit hanc rationem; Taciti enim, et expreſſi, eadem eſt virtus. Tacita allegatio ſufficit.

9. De materia huius q. latè Menoch. *de præſumpt. lib. 1. q. 48. cum ſequentibus.*

An ex Præſumptionibus condemnari quis poſſit, & qua pæna, Quæſt. 74.

1. HIc data opera pętermitto agere, quomodo pręſumptiones legitimè ſint probandæ, quia quicquid *ſup. q. 62.* dictum eſt; quomodo inditia legitimè probentur, dicendum eſt proportionatè de præſumptionibus; Sicut etiam plurima alia, quæ remiſſiuè inſinuantur *quæſt. 63. num. 1.*; Nec non ea, quæ dicta, ſunt de inditijs particula- Quomodo præſumptiones legitimè probentur, remiſſiuè.

ticularibus ab eadem *quæſt.63. vſq. ad q.72.*

Ex præſūptionibus legitime probatis iuris, & de iure, vel iuris tantū deueniri poteſt ad cōdemnationem.

2. Regula 1. ſit. Ex præſumptionibus iuris,& de iure,vel etiam iuris tantum,legitimè probatis, Iudex deuenire poteſt ad condemnationem, Gomez, qui de communi, Bal.Bar.Salyc. & Maſcar. *lib.3.de probat. concl.*1227.*n.*41. 42. *&* 50. & ſequitur Menoch.*de præſumpt.lib.* 1. *q.*92. *n.*1.: Ratio eſt,quia, vt *ibidem* ponderat Menoch. in hoc caſu de veritate dicitur conſtare, cum præſumptiones à lege approbatæ, dicantur liquidiſſimæ; Vnde præſumptio,non ſolum iuris,& de iure, ſed etiam iuris tantum facit probationem veram, & propriam, Aret. Abb. Bal. Dec. Tiraq. & plures alij, quos refert, & ſequitur Menoch. *ibidem quæſt.* 36. *num.*3.; Imò facit probationem euidentem ſecundum Iaſ. Didac. & Menoch. *num.*8.

In pœnam ordinariā ex præſūptionibus iuris, & de iure.

3. Ampliatur primò Regula 1. vt pœna ordinaria puniri poſſit is, quem, præſumptione iuris,& de iure, conſtat deliquiſſe, Bal. Gandin. Iaſ. Marſil.Menoch.qui etiam plures alios refert *q.*97. *num.*1.; Imò in hoc caſu,tenetur Iudex condemnare pœna ordinaria, quamuis eſſet capitaliſſima, vt aiunt Boſſ. Clar. Gomez, & Maſcar. *de probat. lib.*3.*concl.*1228.*n.*59.

Quid in præſūptione iuris tantum.

4. Ampliatur ſecundò Regula 1. vt etiam pœna ordinaria imponenda ſit, dum delictum præſumptiuè probatum eſt, præſumptione iuris tantum,ita Abb. Bal. Dec. Fely. cum pluribus concordantibus, quos ſequitur Menoch *n.*7. *ibidem*. Sed quod pœna extraordinaria imponatur, vel ad torturam deueniatur, vide ſup. *q.*71. *n.*9. *&* 10.

5. Limitatur hæc 2. Ampliatio, vt non procedat,dum eſt imponenda pœna ordinaria mortis; Sed in eccleſiaſticis,ſecundum qualitatem facti, imponenda eſt pœna priuationis officij,& beneficij,ſeu depoſitionis; In ſecularibus vero aliæ pœnæ non capitales erunt infligendæ, prout delictum poſtulabit, Abb.Fely.Marſ. & Maſcar. *de probat. lib.*3. *concl.*1228.*n.*64.

Ex præſūptionibus hominis non ordinaria, ſed mitior pœna eſt imponenda.

6. Regula 2.ſit.Ex præſumptione hominis tantum,pœna ordinaria delicti non eſt infligenda, ſed mitior Iudicis arbitrio, ita indiſtinctè loquitur Card.Alex.*in c.afferte, in fi. de præſumpt.* citans Innoc.; & ſubſcribunt Bal. Sarmien. & Menoch. *lib.*1. *de præſumpt. q.*97. *n.*16.

Licet violentis.

7. Ampliatur primò Regula 2. vt quando de delicto conſtat præſumptione tantum hominis, quamuis violenta,non debeat pœna ordinaria imponi, Abb. Bal. Butr. Caſtren. Gramm. Fely. Innoc. & plures alij, quos ſequitur Menoch. *num.*23.

Sed contra.

8. Sed nota, quod in caſu huius Ampliationis, non deſunt DD. tenentes, pœnam ordinariam imponendam eſſe; Et econtra alij volentes,nullam eſſe pœnam iniungendam; quos omnes refert, & reprobat Menoch.*n.*19.*vſq; ad n.*22.; Et ideo non recedas ab Ampliatione, quę teſte eodem Menoch. *n.*24.magis recepta eſt, & ipſemet pluribus iuribus eam comprobat.

Quamuis ex plurib. violentis.

9. Ampliatur ſecūdò Regula 2. Vt non imponatur pœna ordinaria, quāuis de delicto conſtaret per plures

res præſumptiones hominis tãtum, licet violentas, hæ .n. præſumptiones non ſunt coniungendæ ad plenam probationem conſtituendam, ad hoc, vt fiat damnatio in pœna ordinaria, ita Gandin. & Menoch. *n.*18.

Quid in violentiſſimis. 10. Ampliatur tertio Regula 2. vt nec ex vehementiſſimis præſumptionibus hominis tantum ad pœnam corporalem ſit deueniendum, ſed ad mitiorem, Boſſ. Caſtren. Gandin. Innoc. Menochius, & Maſcard. *lib.* 3. *de probat.n.*73. Præſumptiones enim hominis, cum non ſint approbatæ à lege, non ſunt omnino indubitatæ, ſed aliquam ſolicitam dubitationem ſemper recipiunt; præſumptiua hæc enim probatio, dubia dicitur, Bero. & Maſc. *n.*74.; Qui *n.*75. *& ſequentibus* hanc Ampliationem limitat in criminibus Aſſaſſinij, Symoniæ, & læſæ Maieſtatis.

Quæ non ſunt unquam indubitatæ.

11. De materia huius q. latè Maſc. nec non Menochius *locis ſup. citatis*.

An præſumptiones coniungantur ad plenam probationem faciendam.

Quæſt.75.

Præſumptiones plures coniunguntur ad plenã probationẽ. 1 Regula ſit. Præſumptiones plures ad faciendam plenam probationem coniunguntur, Ang. Bal. Crauet. Corn. Dec. Rom. Socin. & Maſcar. qui alios etiam citat concordantes, *de probat. lib.* 3. *concl.* 1230. *n.*1. *&* 2. Hæc Regula multo magis procedit, quando agitur de actu, qui clam fieri ſolet, & ſecreto, & eſt difficilis probationis, Bar. Io. Andr. & Maſc. *n.*13. *&* 14.

2. Ampliatur primo Regula, vt non modo in ciuilibus, verum etiã in criminalibus præſumptiones coniungantur ad plenam fidem faciendam, & ad Reum dãnandum, Maſcar. *vbi ſupra n.* 28. *per l. ſi qui adulterij C. de adulter.* citans Abb. Bal. & Card. Neque huic Ampliationi obſtat authoritas Alex. Bart. Dec. & aliorum dicentium, non coniũgi in criminalibus præſumptiones ad faciendam plenam probationem; Quia reſpondetur non coniungi ad infligendam pœnam ſanguinis, vel ita vt pœna ordinaria iniungatur, ſed bene ad pœnam mitiorem pecuniariam extraordinariam imponendam; Ita conciliãt in hoc puncto difficultatis Burſat. & Maſcar. *n.*30. nec non Clar. §. *fin. q.* 63. *verſ. tu ſcis.* — Etiam in criminalibus, & ad condẽnationẽ. Reſpõdetur obiectioni.

3. Ampliatur ſecundo Regula, vt vnus teſtis coniungatur cum præſumptione ad plenam faciendam probationem, Anchar. Bal. Bar. Caſtren. Rom. Socin. & Maſcard. hos, & alios inducens *num.*8. *&* 9. Abb. Crau. & Menoch. *de præſumpt. lib.*1.*q.*86. — Etiam vnus teſtis cum vna præſumptione coniungitur ad plenã probationem.

4. Limitatur hæc Ampliatio, vt non procedat, niſi dum teſtis, vnam ſemiplenam, & alterã ſemiplenam præſumptiones conſtituunt, Abb. Iaſ. & Maſcar. *n.*11.; Et in criminalibus declara, *vt hic ſup.n.*2. iuxta tradita etiam à Menochio, cum citatis ab eo *vbi ſup.q.*98. — Declaratur.

5. Ampliatur tertio Regula, vt præſumptiones coniungantur cum fama ad plenè probandum, ſecundum Cæphal. Dec. Fulg. Marſil. & Maſcar. *de probat.lib.*3.*concl.* 1230. *n.*22. *qui in ſequentibus* limitat, prout præ- — Quomodo præſũptiones cum fama coniũgantur ad plenè probãdum.

ut præcedens limitata eſt Ampliatio. Et vlterius hæc Ampliatio limitanda eſt, vt non procedat in criminalibus, dum agitur ad pœnam ſanguinis, ſecundum Alex. Butr. Dec. Felyn. Imol. & Menoch. *de præſumpt. lib. 1. q. 42. nu. 9.*; Sed benè dum agitur ad pęnam pecuniariam, Dec. Hoſtien. Io. Andr. & Menoch. *ibidem n. 10.*

6. At cum in criminalibus teſtis vnus omni exceptione maior, cum fama, plenè non probet ſecundum Abb. Bar. Dec. cum alijs, quos ſequitur, & ad ſaturitatē citat Far. *q. 47. n. 80.* Crot. qui de communi, & Clar. §. *fin. q. 63. verſ. hic*, vbi etiā ait generaliter, quod fama iuncta cum qualibet ſemiplena, non facit in criminalibus plenam probationem iuxta *gl. in c. veniens il primo, verſ. illorum, de teſtibus*, quam communiter Dec. ait, eſſe receptam; Concludendum videtur, præſumptiones cum fama in criminalibus plenam non facere probationem, dū præſumptiones ſunt tales, quod non tranſcendunt ſemiplenæ probationis limites, ad quos pertingit, ſed non tranſcendit, vnicus teſtis, quantumcunque legalis.

7. Limitatur 1. Regula, & eius Ampliationes, vt procedat, dū pręſumptiones, teſtis, ſeu fama tendūt ad eundem finem, ſecus, ſi ad diuerſum, tunc enim ad plenam faciendam probationem non iungerentur, Abb. Bart. Butr. Dec. Marſ. & Maſcard. *de probat. lib. 3. concluſ. 1230. n. 32.*

Non procedunt ſupradicta, dum ſingula non tēdunt ad vnum finem.

8. Limitatur ſecundo Regula, vt non procedat, niſi vnaqueque præſumptio fuerit probata legitimè, ideſt per duos teſtes, Abb. Alex. Bal. Bar. Dec. Fely. Iaſ. Marſ. & Maſcard. *n. 36.*

Et niſi ſingulæ præſumptiones ſint legitimè probatæ.

9. Sublimita hanc limitationē, vt procedat in præſumptione remota, quę, vt coniungi poſſit duobus teſtibus probanda eſt; nam ad probandam proximam, vnus ſufficit teſtis, Ioſeph. Ludou. & Maſc. *n. 41.* Alciat. qui hoc ait eſſe canonizatum, tam in ſcholis, quam in iudicijs, Abb. Clar. Marſil. & Maſc. *de probat. lib. 2. concl. 894. n. 5.*

Proxima præſumptio vno teſte probatur.

10. De materia huius q. latè Maſc. *in citata concl. 1230.* & Menochius *de præſumpt. lib. 1. quæſt. 40. & 41.*

An præſumptiones iuris, & de iure, probationem in contrarium admittant, Quæſt. 76.

1 PRæmitto, procul dubio, præſumptionem iuris tantum, probationem in cōtrarium admittere, ita Bar. Iaſ. Specul. & hos referens, Maſcard. *de probat. lib. 3. concluſ. 1228. n. 87.*; Quod magis indubitatum eſt in præſumptione hominis tantum, idem Maſcar. *concl. 1227. n. 15.*; Et quod vtraque præſumptio hæc admittat probationē in contrarium, & probatione tollatur, tenuit Menochius *de præſumpt. lib. 1. q. 31. n. 2. & 3.* vbi citat Abb. Bellam. Cępol. & Craue.; Et Dec. ait nullum Doctorem inueniſſe ab hac ſententia diſſentientem. Obſerua tamen in his caſibus requiri probationes validiores, *l. 1. in princ.* & ibi Bar. *n. 1. ff. quod met. cau.* Alex. Curt. iun. & Menoch. *ibid. n. 8.* qui *n. 9.* inducit Alex. Iaſ. & Specul. tenentes,

Pręſumptio iuris tantum probationē in contrarium admittit, ſicut etiā hominis præſumptio.

Sed requirūtur probationes validiores.

fientes, ad probandum contra iuris præſumptionem tres teſtes requiri. Et ideo de his duabus præſumptionibus, hominis,& iuris tantum non inſtituitur hic q.ſed de prçſumptione iuris, & de iure, de qua,

Præſũptio iuris,& de iure.probationem in contrariũ non admittit.

2. Regula ſit. Præſumptio iuris, & de iure probationem in contrarium non admittit,vt eſt tex.expreſſus *in l. à Diuo Pio, §. ſi pignora,* & ibi gl. *ff. de re iudic.* Præpoſ. *in c. is qui fidem n. 8. de ſponſal.* & ibi, teſte Menochio *de præſumpt. lib.1. q. 60. n.2.* ita affirmant Interpretes omnes, vbi concordantes inducit, Alciat. Cæpol.Curt.iun. Iaſ. Rom. & Salyc.

Niſi confeſſionem iudicialem eius pro quo præſumitur.

3. Limitatur primo Regula, vt præſnmptio iuris, & de iure admittat probationem in contrarium ex confeſſione iudicialiter facta, in his, quæ à poteſtate confitentis dependent, Abb. Alciat. Alex. Corn. Crauet. Socin. & Menochius *de præſumpt. lib.1. q.61. n.5.* Ratio eſt, quia etſi præſumptio iuris, & de iure à lege pro veritate habeatur, nõ tamen propriè eſt ipſa veritas,cum præſumptio verſetur circa id, quod eſt dubium, Alciat. Bald. & Menochius *n. 7.*; Confeſſio autem illius, pro quo eſt præſumptio, veritatem ipſam detegit; Et ideò dicunt legiſtæ, quod nulla eſt melior, & efficacior probatio, quam proprij oris confeſſio, *l.vlt. C.de non num.pecun.* & ponderat *vbi ſupra* Menochius;

Quid in cõfeſſione extraiudiciali.

Quid autem dicendum ſit de confeſsione extraiudiciali, vide Menoch. *ibidem.n.12. & ſeq.*

Etiam tacita.

4. Ampliatur hæc limitatio, vt procedat etiam in confeſſione ficta à lege præſumpta, in iudicio facta, vt in contumacibus, Alex. Alciat.Aret.Bal.Bar. Felyn. & Menoch. *n.9.*

Quid in probatione quinq; teſtium, vel &c.

5. Limitatur 2. Regula, vt teſtimonium quinque teſtium admittatur contra prçſumptionem iuris, & de iure, Abb. Bar. Bero. Dec. Felyn. & Menochius *quæſt 63. n.1.*; licet contra Bal. & quidem alij relati *ibidem num. 2.*; Imò etiam duorum, vel trium teſtimonium, multum legalium, honeſtorum, & proborum, in hoc caſu admittitur, quando concurrit alia coniectura, Butr. Crauet. Dec. & Menochius *quæſt. 64. num. 2.* iuncta comprobatione, de qua *num. 1.*; Quamuis etiam in hoc non conſentiat Bal.

Vel in probatione per indirectum.

6. Limitatur tertio Regula, vt probatio per indirectum admittatur contra præſumptionem iuris,& de iure, Abb. Alex. Bart. Boſſ. Butr. Felyn. Rom. & alij, quos refert, & ſequitur Menochius *quæſt. 65. num. 1.*; Ratio eſt, quia cum lex requirat certas qualitates ad hanc præſumptionem conſtituendam, ſemper admittũtur probationes, quod non ſimus in tali caſu, vel quod non concurrat aliqua ex requiſitis qualitatibus, Bar. *in l. 1. §. & parui n. 2. ff. quod vi aut clam.*

Exemplificatur.

7. Plurima exempla pro declaratione huius limitationis inſinuat *ibidem* Menochius *à num. 3. vſque in fine q.*: Et prçſertim *nu.7.* exemplificat in inimico exeunte de domo occiſi, gladio diſtricto, cruentoque, contra quem eſt præſumptio violenta, quæ iuris, & de iure dici

re dici poteſt (ſecundum Menoch.) quod ſit homicida, Bal. Bart. Boer. Gram. *& ibidem* ſequitur Menoch. Et tamen contra hanc præſumptionem admittitur probatio per indirectum, nempè probatio, occiſum, fuiſſe mentecaptum, & ſæpe ſibi manus intuliſſe, vel quod occiſus, cum prætenſo inimico fuerat reconciliatus, & eum aliàs potuiſſet occidere, ſi ei placuiſſet.

Vel in probatione ex notorio permanentis facti.

8. Limitatur quarto Regula, vt probatio ex notorio facti permanentis, contra præſumptionem iuris, & de iure admittatur, Alciat. Rom., & Menochius *quæſt. 67. num.2.*

9. De materia huius q. diffusè Menoch. *de præſumpt. lib.1. d.q.60. vſque ad 76.*

Quænam præſumptio, aliam præſumptionem tollat, Quæſt.77.

Præſumptio validior tollit debiliorē; exemplificatur multiplicitet, vſque ad numerum 4.

1 Regula ſit. Præſumptio validior, debiliorem perimit, & tollit, vt clarè probat tex. & ibi gl. *in l. Diuus ff. de in integrum reſtitut.* & ita tenuerunt Ang. Alciat. Gram. Marſil. Salyc. & plures alij, quos refert, & ſequitur Menochius *de præſumpt lib.1. quæſt.30.* vbi ait hanc Regulam eſſe ſine controuerſia, & ſubſcribit Maſcar. *de probat. lib.3. concl. 1231. nu. 11. & ſequentibus.*

2. Hinc infertur 1. quod cum ſpecialis præſumptio iuris ſit validior præſumptione hominis, illa hanc tollit, Curt. iun. quem ſequitur Menoch. *q. 29. n.1.*

3. Infertur 2. quod, quando agitur de duabus præſumptionibus iuris, vel hominis data paritate in reliquis inter ſe, illa oppoſitam tollet, vt validior, quæ actum valere, & conſiſtere facit; Quæ à ſubſtantia prouenit, tollit eam, quæ à ſolemnitate; Quæ benignior tollit minus benignam; Quæ iuri communi inheret, tollit eam, quæ iuri ſpeciali; Quæ naturalis, eam ſuperat, quæ eſt accidentalis; Quæ magis veriſimilis, tollit eam, quæ minus eſt veriſimilis; Quæ eſt negatiua, præualet affirmatiuæ; Quæ à facto, tollit eam, quæ ſumitur à non facto; Quæ fauet animæ, & abſurda euitat, aufert eam, quæ talem non eſſe dignoſcitur. Omnia iſta tenet, & probat Menochius *quæſt.29. vbi ſupra; & de arbitr. Iudicum lib. 2. caſu 472.* His adde; Specialem præſumptionem, tollere generalem, Menoch. *d. quæſt. 29. num. 7.* & Maſcard. *vbi ſupra num. 6. & ſeq.* vbi inducit in comprobationem plurimos DD.; Et eam, quæ eſt pro Reo, præualere ei, quæ eſt pro Actore, Menoch. *ibidem num. 11.* & Maſcard. *loco citato n. 9. & 10.* inducens Gig. Gram. Cæphal. & Rom.; & conſequenter delicti excluſiuam, tollere delicti incluſiua, Maſcard. *ibidem num. 30.* cum Abb. Felyn. & pluribus alijs.

4. Infertur 3., vt non ſolum præſumptio iuris, & de iure, ſed etiam iuris tantum, tollat præſumptionem hominis, Bald. Dec. & Maſcard. *vbi ſupra n.39.*

De

5. De materia huius q. latè Menochius, & Maſcard. *locis ſupra citatis*.

6. Et hæc ſufficiant pro tractatu hoc ſexto de Præſumptionibus; Qui plura copioſiſſime voluerit videre adeat Menochium *de præſumptionibus, de quibus ſex non mediocres compoſuit libros*.

***

Finis Tractatus Sexti de Præſumptionibus.

DE REI CITATIONE

Vſque ad eius defenſiones EXCLVSIVE.

Tractatus Septimus.

EXpletis tractatibus de Teſtibus, de Inditijs, nec non de Præſumptionibus, pro cōplemēto Capitis 2. primæ partis huius operis; De his, quæ ſpectant ad ordinatè proceſſum proſequendum; remanet iſte Tractatus Septimus, cum duobus ſequentibus; qui ſpectant præcipue ad Reum; Quique, iuxta *c. forus, de verb. ſignif.* dicitur ille, qui de aliquo crimine accuſatus, vel inquiſitus, cauſam in iudicio dicere compellitur; Et qui cum dubio procul, citandus ſit, ab eius citatione, initium eſt ſumendum, cum ante quam quis citetur, ſeu vocetur, non dicatur eius nomen poſitum in numero Reorum.

Reus quis dicatur.

2. Pro pleniore intelligentia, quando nomen alicuius poſſit dici poſitum in Reorum numero, animaduertendum; Quod ſi prætenſus Reus ſit præſens, quando lis conteſtatur, ſcilicet, dum Iudex interrogat, & prætenſus Reus reſpondet; Tunc nomen eius dicitur poni in numero Reorum; Et in hoc nulla videtur eſſe difficultas, vt ait Clar. §. *fin. quæſt.* 14. *verſ. ſed hic*, vbi dicit, quod hæc fuit opinio Petri, quam conſuetudo approbare videtur, ſecundum Bald.; & de magis communi teſtis eſt Villalob.. Si autem Reus eſt abſens, & ex parte ſua propoſitæ fuerunt exceptiones dilatoriæ, e. g.; Quod Iudex non ſit competens, & Accuſator inhabilis. Si Iudex has reijciat exceptiones, vel declaret, quod his non obſtantibus, ad vlteriora procedatur; Tunc, & non ante, nomen imputati dicitur poſitum inter Reos. Si verò etiam in abſentia, ex parte imputati propoſitæ fuerunt exceptiones concernentes merita cauſæ, & imputatus eſt contumax, ſtatim in primo termino contumaciæ, dicitur eius nomen receptum inter Reos, hæc eſt diſtinctio Bart. quam dicit Alex. eſſe communem, Ang. *de maleſ.* teſtatur de praxi, & hos refert, & ſequitur Clar. *vbi ſup.*

Quando nomen alicuius dicatur poſitum in nu. Reorum.

De

De Rei Citatione, Quæſt. 78.

Citatio legitima Rei neceſſaria eſt.

1. Regula ſit. Citatio Rei neceſſaria omnino eſt; Si enim Reus non citetur, vel citatio eſſet nulla, vel minus legitimè facta, proceſſus, & ſententia, & omnia, quæ ſequerentur, eſſent ipſo iure nulla Clar. §. *fin. q.*31. *in princ.* per gl. *in l. ſi accuſatoribus C. de accuſat.* qui ait eſſe communem, teſte Rolan. & ita aſſeruit Boſſ. alios inducens *in titulo de Citationibus n.*13.

Non eſt citandus Reus niſi præcedat probatio.

2. Caueat verò Iudex, ne quemquam tanquam Reum citari permittat, niſi delictum ſit per grauia inditia probatum, ita vt contra Reum ſit pluſquam ſimplex præſumptio, licet, fortè, minus quam ſemiplena probatio, & ita, ait Clar. *q.*20. *parum poſt princ.* tenere omnes communiter DD. teſte Corneo. De quibus vide tradenda *infra q.* 95.. Sed nota quod apud nos, non debet quis citari, vt Reus, niſi delictum, ſit ſaltem ſemiplenè probatum, vel ex teſtibus, vel ex inditijs, vel ex probata fama; quibus, vel eorum aliquo exiſtentibus, Reus citandus, ſeu vocandus eſt, iuxta præſcriptum *in noſtro Modo proced. c.*2. *in ſecundo Subſtantiali in princ.*

An Princeps, vel ſtatutum poſſint tollere citationem.

3. Ampliatur primò Regula; Vt Princeps de poteſtate ordinaria non poſſit procedere contra aliquē non citatum, Clar. *ver. adde*, vbi ex Corſet. & Socin. teſtatur de communi. Imò in criminalibus, nec poteſt Princeps hoc præſtare de plenitudine poteſtatis, Socin. qui ait quod omnes hoc fatentur, quem refert, & ſequitur Clar. *verſ. adde*, vbi ait, quod ſemper ita vidit in praxi obſeruari. Ratio eſt, quia cū citatio ſit iuris naturalis, nō ꝓpter ſe, ſed propter defenſionem requiritur, vnde, nec à ſtatuto, neque à Principe tolli poteſt, Baiar. ad Clar. *q.*31. *n.*8. ex Bal. & Vantio; Intellige, vt citatio 1. ſit de iure naturali, aliæ verò de iure poſitiuo, ſecundum Afflic. *decif.*283. & DD. *in c. ex parte il ſecundo, de offic. Deleg.*

Nullites, & peccaminoſe ſi ne citatione Iudex condemnat.

4. Ampliatur ſecundò Regula; Vt ſi Iudex aliquem condemnaret, non prius citatum, ſeu vocatum, non ſolum nulla eſſet condemnatio, ſed etiam Iudex peccaret mortaliter, ſecundum Arret. *in pract. crim. c.*1. *de Reis*, & Bouer. *in direct. fori iudic. par.*2. *c.*34. & traditur, *in noſtro Modo proceden. vbi ſup. verſ. eſt enim*, ex Nauar. *in Manual. cap.* 25. *num.*13.

De numero neceſſario citationum.

5. Ampliatur tertiò Regula. Vt præuia vna tantum citatione, non poſſit Reus in criminalibus condēnari, Clar. *§. fin. q.*31. *verſ. quæro modo, per l. abſentem ff. de pœnis.* Et quia, vt *ibidem* ait Clar. in forma, & multiplicitate citationum, conſuetudo ſeruanda eſt, & ſtatuta loci, vbi iudicium agitur; Ideo licet de iure communi debeat Reus vltra citationem 1. etiam citari ad allegandum, deinde peremptoriè ad ſententiam ſecundum Clar. *ibidem*;

Praxis apud nos in citationibus. & in modo earum.

Apud nos eſt conſuetudo longiſſima approbata in citationibus Reorum, & in omnibus alijs, vt Generales, Prouinciales, vel eorum Delegati, non ſeruent formam iuridicam citationum, ſed eoſdem abſentes per ſimplices epiſtolas, vel in eodem Conuentu exiſtētes, per quemlibet fratrem internuncium, nulla

illis

illis intimata cauſa in proceſſu contra illos contenta, ad ſe euocare ſoleant, teſte Bouer. *vbi ſupra*: Et loco citationis, ſolet vt ſupra primo vocari Reus; Conſtituto verò eius expleto, loco ſecundæ citationis vocatur Reus ſi abſens ſit, ſi verò in iudicio adſit, offertur, & datur ei Conſiliarius intra Cōgregationem noſtram, iuxta *noſtrum Modum proced. in cap.2. de modo procedendi verſ. nolumus ſimiliter*; vlterius capitulorum copia ex dictis teſtium extracta, & inditia in proceſſu apparentia, cum debito temporis interuallo ad defenſiones faciendas Reo dantur, ſecundum *d. Modum proced. ibidem circa quartum Subſtantiale in princ. verſ. Noſcant*; Et tandem loco tertiæ citationis peremptoriæ; vocatur, ſeu ſi præſens ſit Reus, in facie ipſius, coram Iudice, & teſtibus, ab Actuario, legitur, & publicatur ſententia, ſeu decretum pro, vel contra Reum; Et ita nunc ſolet apud nos practicari; Imò vt ſententia in facie Rei publicetur, dum eſt præſens, eſt praxis obſeruata in toto mundo, ſecundum Ang. quem refert Clar. *q.31. verſ. ſed hinc*, vbi in comprobationem citat Boſſ. Barba. & Blanc.; Quamuis tempore, quo compoſitus fuit d. noſter Modus proced. aliter practicaretur, nempè, vt etiam ſi poſſet haberi Rei præſentia, ſententia tamen ei intimaretur, non tamen improbando, ſed potius annuendo ſupraſcripto alio modo, *ibidem in cap.3. in formula ſententiæ in condemnatione Rei, verſ. poſtea quando*; Et quod Stylus in prædictis ſeruandus ſit, ait Far. *q.11. n.40. in fin.*

6. Ampliatur quartò Regula: Vt citatio ſit neceſſaria etiam ante ſententiam declaratoriam, quod quis inciderit in excommunicationem, vel in aliquam pœnam ipſo facto impoſitam, gl. *in Clement. præſenti in ver. conſtiterit de cenſibus*, quam ſequuntur omnes, vt aiunt Socin. Ripa, & Clar. *d. quæſt. 31. verſ. Item adde*. *Neceſſaria eſt citatio ante declaratoriam ſententiam.*

7. Nota, quod Reus poteſt, dum eſt contumax, citari ſub pœna carcerationis, banni, vel ſimilis, iuxta grauitatem negotij, ſecundum Baiar. ad Clar. *q.31. n.26.* ex Farin. *q.18. n.59.*. Et hodie, de conſuetudine, indiſtinctè mulctæ Iudicis arbitrio imponuntur ſecundum Baiar. *ibidem n.33.* ex Iaſ. Cagn. Rolan. Menoch. & Boſſ.; Vnde poteſt Iudex mulctam comminatam remittere, Baiar. *n.32.* cum Barbat. & Cagn.; Etiam in totum, *ibidem* Baiar. ex Alciato, & Bertaz. *Reus contumax ſub aliqua pœna citari poteſt.*

8. Plura de materia citationum, & quomodo fiant Romæ Farin. *q.11. n.38. cum multis ſequentibus*. Et latè Guaz. *in tract. ad defenſam per totam 10. defenſionem*.

De captura, & carceratione Rei, Quæſt. 79.

1. CVm poſt Rei citationem, ſeu vocationem, imò aliquando etiam antea, dum fuga timetur, ſoleat ad capturam, quæ à DD. etiam citatio realis dicitur, & ad carcerationem deueniri Reorum; de his poſt citationem Rei verbalem, hic agendum eſt.

2. Præmitto primò, quod triplex eſt genus carceris, primum eſt ad *Triplex eſt carceris genus*

ad cuſtodiam; cum nempe Iudex, ideo in carcerem trudit, quia tantum prætendit captum cuſtodire, ne aufugiat, vel ne cum alijs alloquatur. Alterum genus carceris eſt ad torturam, cum ſcilicet Iudex tradit aliquem in carcerem ad eum affligendum, iunctis alijs penalitatibus, vt veritatem fateatur; Tandem tertium genus carceris eſt in pœnam, cum videlicet in alicuius criminis pœnam à Iudice per ſententiam Reus in carcerem deſtinatur; Diaz *in prac. crim. canon c.126.* hæc tria genera carceris declarat; Et ad publicum pertinent carcerem, qui in ſe licitus eſt: Et nota, quod longa, & diuturna carceratio, ex quocunq; ex tribus prædictis capitibus ſit, pęnè diminutionem delicto debitę inducit, dum Reus culpa, & facto Iudicis in carcere detinetur, *l. omnes C. de pæn.* Franc. Cabal. & Guaz, *defenſ. 2. c. 2. n. 22.*; qui *n. 18.* plures concordantes inducit, abſolute tenētes, diuturnam carcerationem minuere pœnam, & hi ſunt Alber. Angel. &c. Reperitur etiam carcer priuatus, & illicitus, de quo *infra in Regula ſexta num. 35. & ſeq.*

Longa carceratio, an diminutionem pœnæ delicti inducat.

De carcere priuato remiſſiue.

3. Præmitto ſecundo, quod quādo Reo carcer ad cuſtodiam datur, debet eſſe vtiq; tutus, & fortis, ſed humanus, & ciuilis, iuxta præſcriptum *in noſtris Conſtitutionibus cap. 10.*; Ita vt, qui in ipſum includitur, benignè tractetur, nullaq; pœna afficiatur; Carceres verò inhumani, & nimis tetri, non modo apud eccleſiaſticos, ſed etiam apud ſeculares reprobantur; & Iudices in talibus carceribus Reos detrudentes, vt mali, vituperantur à Boſſ. *in tit. de carcere n. 2. & 3.*; Intellige dum quis detinetur in carcere ad cuſtodiam, dum enim datur in pęnam, iuſtis de cauſis, poteſt eſſe obſcurus, tetrus, & ſubterraneus, ſaltem de conſuetudine, Farin. *q. 27. n. 104.* Quando autem carcer eſt ad cuſtodiam, debet in actis explicari, carcerem non eſſe datum ad torturam, vel pęnam, ſed ad cuſtodiam, vt ſic ex eo carceratus, iuris infamiam non contrahat, quæ vadit in conſequentiam ad carcerem in pęnam inflictum, præſertim apud nos; vt not. Bouer. *in 2. par. direct. c. 34.*

Carcer ad cuſtodiā ſit humanus.

Quid ſi carcere in pœnam.

Quando carcer datur ad cuſtodiam, explicetur.

4. Præmitto tertiò Iudicem Regularem animaduertere debere, ne leuiter, & pro omni crimine faciat fratrem in carcerem trudi, tum quia eius præiudicium eſt irreparabile, vt notat Bal. quem ſequitur Fely. *in c. cum ſuper, de re iudic.*; tum etiam ne ipſe Iudex, iniuſte carcerando peccet mortaliter, ad reſtitutionē famæ teneatur, Nauar. *in rubr. de iudic. n. 83.* cuius doctrina, vt inſignis adnotatur *in noſtro Modo proced. c. 2. in ſecundo Subſtantiali verſ. vocatus,* & vlterius etiā, Deo, & hominibus rationem reddere debeat, & de Iudicis ſtatu, ad Rei ſtatum in Syndicatu tranſire cogatur; pro quibus vide *hic infra n. 8.*

Caueat Iudex à carceratione pro leui cauſa ſeu iniuſta.

5. Regula 1. ſit. Ad iuſtam capturam, & carcerationem Rei ad cuſtodiam, inditia ad hoc ex proceſſu reſultantia eſſe debent, Clar. *§. fin. q. 28. verſ. ſecundum eſt,* Farin. *q. 27. n. 113. & ſequentibus*; & his ſtantibus ſecundum eoſdem, & communem captura legitima dicitur.

Inditia in proceſſu requiruntur ad carcerationē ad cuſtodiam.

Amplia-

Inſpecta perſonæ qualitate.

6. Ampliatur primo Regula, vt inſpecta qualitate perſonæ, & delicti, exiſtimetur ſufficiens aliqualis iuridica informatio ad capturam, Blanc. & Boſſ. qui de communi, Ang. & Clar. *q.* 28. *ſcias*, vbi teſtatur de veriori.

Quid in Clerico.

7. Limitatur Ampliatio 1. vt procedat in laico præſertim vili, cui ex carcere infamia non inuritur; Secus autem eſt in Clerico, cui carceratio etiam ad cuſtodiam, in dedecus redundare ſólet; Et propterea pro aliquali informatione, Clericus perſonaliter detineri non poteſt, ſed ante eius capturam, Iudici conſtare debet de corpore delicti, aliàs Iudex incideret in excommunicationem ſecũdum communem DD. de qua teſtatur Corn. quem refert Clar. *verſ. quæro nunquid*, & ſubſcribit Farin. *q.* 27. *n.* 74. & ante dixit Io. Andr. *in cap. ſi Clericus de ſent. excomm. in* 6. vbi idem aſſeruit de quacunq; iniuſta Clerici carceratione, & ſequitur Corn. & Clar. *vbi ſup.* cum communi; Præterea requiritur, quod Clericus ſit fugitiuus, ita communiter DD. teſte Corn. & Clar. *ibidem*, nec non Farin. *n.* 76. alios inducens.

Seu in Regulari.

8. Hæc limitatio multo magis procedit in Religioſis, in quibus quælibet captura quandam infamiam redolere ſolet, pręſertim dum ſunt viri aliquo titulo inſignes, qui ſine grauiſſima cauſa, nec ad cuſtodiam debent mancipari, vnde dum monaſterium, vel cella ad cuſtodiam ſatis eſt, à carcere formali, vt fama integra ſeruetur, abſtinendum erit, vt notat Bouer. *in Direct. par.* 2. *c.* 34. Et licet; quæ ſint delicta, pro quib. Religioſus poteſt carcerari, arbitrio Iudicis relinquatur; Regulariter, dum pro delicto pœna corporalis imponenda eſt, ex hâc parte poteſt Reus carcerari, Clar. *q.* 28. *in princ.*; Vel apud nos, vbi pęna carceris infligitur, & fuga timetur, iuxta *noſtrum Modum proced. vbi ſupra*.

Statim relaxandus eſt Reus; dum appa ret innocens.

9. Ampliatur ſecundò Regula 1. Vt non ſolùm ſine inditijs quis carcerari non debeat, ſed vbicunq; etiam pendente proceſſu, appareat Reum non eſſe culpabilem delicti, de quo imputatur, ſit relaxandus, *l.* 1. *de exhibit. Reor.* Clar. alios citans *q.* 46. *verſ. pariter*, vbi ſubdit, hanc relaxationem operari, vt Reus ex eadem cauſa iterum carcerari non poſſit, niſi nouis ſuperuenientibus inditijs, & Boſſ. teſtatur de obſeruantia.

Qui legitimæ reſiſtit capturæ puniẽdus, præſertim ſi vi armata

10. Ampliatur tertiò Regula 1. vt poſitis ſufficiẽtibus inditijs, adeo legitima ſit captura, vt ille, qui ſe eximit de manibus habentium mãdatum de capiendo, ſit puniendus, ſicut ille, qui fugit de carceribus, mitius tamen, cum non violet publicos carceres, dummodo faciat ſine violentia; Sed ſi defenderet ſe cum armis, puniendus eſſet, ſicut illi, qui reſiſtunt capturæ, Clar. *q.* 29. *verſ. quæro etiam*, & Far. *q.* 32. *n.* 26. 27. & 28.

An reſiſtẽtes armis percuti poſſint.

11. Ampliatur quartò Regula, 1. vt ſi quis reſiſtat vi armata, nec poſſit aliter capi, habentes hoc in mandatis à Iudice, poſſint eundem grauiter etiam percutere, Blãc. qui ait, de hoc neminem dubitare, Clar. hunc, & alios referens *q.* 29. *in princ.* vbi cum Amad. admonet capientes,

vt quantum fieri poteſt, caueant à percuſſionibus, aliàs ſi deinde apparebit, quòd Reum potuiſſent ſine percuſſionibus capere, non euaderent pęnam ſaltem extraordinariam, Clar. *ibidem*; Et hanc materiam diffusè habes apud Farin. *q.* 32.*vſq; ad* 53.; vbi meritò coarctat nimis capientes, vt cum moderamine inculpatæ tutelæ, & non aliter percutiant: Et noſter Bouer. *vbi ſup. erga fin.* monet noſtros Religioſos, vt caueant in captura Reorum quoſcunq; tumultus, nec Satellitum more in capiendum irruant, ſed omnia moderatè, & religiosè fiant.

Poteſt Eccleſiaſticus vti ad capturam brachio ſeculari.

12. Ampliatur quintò Regula 1. vt poſitis ſufficientibus inditijs, Eccleſiaſticus poſſit capi, & carcerari, non ſolùm à ſuo Superiore, ſed etiam à Laico, ex mandato Superioris Eccleſiaſtici Angel. quem citat, & ſequitur Boſſ. *in tit. de captura num.* 37. *per c. vt famæ, de ſententia excom.* ità vt quando Clericus non permitteret ſe capi, vel duci, poſſit etiam à laico verberari, Boſſ. cum gl. ab eo citata.

Quando Iudex ſecularis ſine Eccleſiaſtici licētia poſſit capere Clericū.

13. Imò, vt obuietur delicto per Clericum committendo, poteſt etiā ſine licentia Eccleſiaſtici, à Iudice ſeculari Eccleſiaſticus capi, Ab. *in c. cum ab homine de iudic.* Diaz. *in prac. crim. Canon. c.* 123. vbi Lopez. *in addit.* cum alijs per eum allegatis, & Nauar. qui de communi *in rubr. de iudic. n.* 92.: Et idem dicendum eſt in Clerico inuento in flagranti crimine, qui dum Iudex Eccleſiaſticus non eſt præſens, poteſt à Iudice ſeculari capi facere, dummodo ſtatim ad ſuum Iudicem remittatur, DD. *in d. c. vt famæ*, Diaz. *vbi ſup.* cum allegatis *ibi* per Lopez; Qui ampliat hoc ad quemcunque priuatum, inducens Bar. & Clar.; qui *q.* 28. *verſ. ſi verò*, teſtatur de communi.

Si Reus dū ad carcerē ducitur appellet, tñ carceratur.

14. Ampliatur ſextò Regula 1. Vt adeo legitima ſit captura cum inditjs, vt ſi Reus videns ſe ad carcerem duci, appellet, vt ſe eximat; licèt de iure appellatione pendente nihil ſit innouandum, tamen ſaltem de conſuetudine, ſeruatur, vt carceretur; Nec per hoc dicitur Iudex aliquid innouare, ſed potius ius publicum, & ſuum tueri, ne Reus fuga pœnam delicti euadat, aliàs enim iudicia eluderentur, Clar. *q.* 46. *verſ. ſed quid*; Et non modo ſi Reus à decreto carcerationis ad cuſtodiam appellet, carceri traditur, ſed etiam ſi appellet ab ipſa carceratione, vel à ſententia, quod in carcere ad pœnam detineatur, nihilominus etiam pendente appellatione in carcere detinendus eſt, & ſic fit quædam ſucceſſiua executio ſententiæ contra appellantem, Bal. Lancel. Maran. & Baiar. ad Clar. *q.* 46. *n.* 6. Iterum plura de hac Ampliatione dicentur *infra q.* 148. *n.* 9. *vſque* 13.

Idem dicitur de appellante à decreto carcerationis, vel à carcere, qui detinetus interim in carcere.

Pœna eximentis captum.

15. Ampliatur 7. Regula 1. Vt adeo legitima ſit debita captura, quod eximens detentum de manu habentium mandatum de capiendo, de iure, pęna capitali ſit puniendus, Clar. *q.* 29. *verſ. eximens, & q.* 68. *verſ. eximens, per l. cuiuſcumque ff. ad leg. Iul. Maieſt.* & Placa teſtatur de communi: Et dato, quod exemptus eſſet captus pro maleficio, & de eo condemnatus, vel confeſſus, eximens teneretur lege Iulia Maieſt. ex Bar. Boſſ. *tit. de captura, num.* 16.

Kk Alex.

Alex. Cagn. Carrer. Maran. & alijs, quos ſequitur Farin. *q.32. n.2.*; Et hæc præſertim ſine difficultate trãſeunt in ſtatu Eccleſiaſtico, propter Bullam Xiſti V. in qua comprehenduntur quicunque eximentes captos pro criminibus in ea expreſſis, vt ſunt crimina læſæ Maieſtatis, homicidia, latrocinia, & alia nefaria crimina, Farin. *ibidem* ita declarans *n. 5. & 6. in fin.* referens compendium dictæ Bullæ.

Quid in indebite capto.

16. Limitatur hæc Ampliatio, vt non procedat, dum Reus indebitè erat captus, Iaſ. qui de communi, quem refert Boſſ. & Clar. *verſ. ſed quid*, impune enim in hoc caſu quis eximitur, Boſſ. *tit. de captura n.5. per l.1. §. Offilius, cum duabus ll. ſequentibus ff. ne quis eum qui*; Dummodo notoriè de iniuſtitia conſtet, ſecundum Alex. Dec. Rom. & Baiar. ad Clar. *ibidem n.12.* Decian. & Farin. *q.32. n.78.*

Infirmus non eſt carcerandus.

17. Limitatur primò Regula 1. in grauato infirmitate, qui licet legitimè inditiatus, non debet in carcerem trudi, ſed debito modo aſſecurari adhibitis cuſtodibus, Gram. & Far. *q.27. n.87.*

Captura ex informatione extraiudiciali in caſu conceditur.

18. Limitatur econtra ſecundo Regula 1. vt licet ſecundum vnanimem DD. opinionem captura, ex ſola informatione extraiudiciali non concedatur, hoc tamen fallat tribus concurrentibus, primò, vt delictum, de quo agitur, ſit enorme, ſecundo vt Reus de fuga ſit ſuſpectus, dum informationes iuridicè ſumerentur, tertio quod inditia ſtatim ſint legitimè in ſcriptis redigenda, Cauenſ. qui teſtatur de praxi Saly. Clar. & Far. *q.27. n.131.*

An, & in quibus captura poſſit in Eccleſia exequi.

19. Limitatur tertiò Regula 1. vt non detur adeo legitima captura, quæ regulariter in eccleſia exequi poſſit, Clar. *qu.30. in princ.* qui cum Maran. teſtatur de communi, & eſt *tex. in c. inter alia, de immun. Eccleſ.* Et iſte Canon renouatur *à Conc. Trid. ſeſſ. 15. cap. 20.* Excipe ab hac limitatione latrones, qui vias publicas paratis inſidijs obſident, vt homines occidant, vel agros nocte vaſtent, ſicut & alios homicidas ex inſidijs, Igneus, qui teſtatur de communi omnium Canoniſtarum, Clar. *ibidem verſ. quæro nunquid*; Item excipe delinquentes in Eccleſia Clar. *verſ. item quæro, per c. fin. de immun. Eccleſ.* & teſtatur de communi. Item excipe Clericos, qui de conſuetudine non gaudent dicta immunitate, Didac. Remig. & Clar. *verſ. vlterius*. Sed nota cum Abb. & Farin. *q.28. num.7.* quod vbi talis conſuetudo non adeſt, ſeruandum eſt ius commune, ſecundum quod etiam Clerici dicta immunitate gaudent, vt ibidem Far. rationibus, & auctoritatibus probat; Qui tamen *num.8.* ſubdit cum Abb. & Giga, abſolutè Clericos dicta immunitate non gaudere in delictis dignis degradatione, & traditione curiæ ſæculari. De tota materia huius limitationis latè agit Far. *q.29.*

An iuſtè carceratus, poſſit ſine culpa è carcere fugere.

20. Regula 2. ſit. Iuſtè carceratus, licitè è carcere aufugere non poteſt, Clar. *q.21. verſ.3. autem*, & ita generaliter plurimi tenent DD. relati à Couar. *lib.1. variar. reſol. c.2. num.10.* & ſum. Angel. *ver. fugere num. 1.*; Et talem fugientem mortaliter peccare, dixerunt Bar.

Fely.

Fely.& Boſſ. *tit. de carcere num.* 4. & iſti pariter generaliter loquuntur.

21. Sed econtra non deſunt plurimi alij DD. ſimpliciter, indiſtinctè, & generaliter tradentes, Reum è carcere licitè aufugere poſſe, vt Caiet. Henric. Maior. Sot. Syluеſ. quos refert Azor. *par.3.lib.* 13.*c.*24.; Vbi tamen diſtinguendo, primam opinionem procedere ipſe cenſet in carcerato ad pęnam, ſecundam autem in carcerato ad cuſtodiam. Plura in propoſito huius Regulę tradit Dia. *par.3.tract. Miſcel.*5.*reſol.* 102. vbi docet iuſtè ad mortem damnatum, carcerem effringere poſſe, & fugere, citans Io.de la Crux,& Villalob.& teſtans de communi: Licet in hoc contradicant Couar. Henr. de Gand. Maior, & Syluеſ.: Et addit Villalob. cum Syluio, contra Couar. Caiet. Sot. & alios, idem licere damnato ad carcerem perpetuum: Subdens *ibidem* Dia. probabiliter cum Bonacc. idem dicendum eſſe de damnato ad carcerem temporaneum, maximè ſi ſit valdè grauis, & ſubſcribit Tanner.; *Eodem loco* agit Dia. de fugiente è carcere, vim aliquam miniſtris inferente; Item de

Quid in Regulari.

miniſtrantibus inſtrumenta ad carcerem frangendum, ſeu de conſulentibus fugam. Animaduertat hic Religioſus ad iuſtam cuſtodiam detentus, quod cauere debet à fuga, ne in apoſtaſiam incidat, Rodriq. *in quaſt. Regul. to.*2 *q.*23.*ar.*6.

An effractor carceris habeatur p confeſſo.

22. Ampliatur primò Regula 2.vt adeo illicita ſit fuga à carceribus, vt aufugiens, in pœnam fuge, habeatur pro Confeſſo,& conuicto de eo crimine, de quo eſt imputatus, Boer. Rip. & Clar. *qu.*21. *verſ.*3.*autem, per tex. in l. in eos ff. de cuſtod. Reor.* Bar. & Iaſ. quos ſequitur Boſſ. *in tit. de captura num.*5.*per l. ad commentarienſem C. de cuſtod. Reor.* & ita etiam ſentiunt DD. quos ad ſaturitatem citat Farin. *q.* 30.*num.*7. inter quos Gram. teſtatur de communi, & Viu. de magis communi.

23. At contra hanc Ampliationem tenet Far. qui relatis in propoſito Ampliationis propoſitæ octo Doctorum benè fundatis opinionibus *q.*30. *à n.* 2. *vſq; ad n.*21.; Iura, Doctorum auctoritates, & conuincentes rationes inducit, contra ſuſtinentes, effractorem carceris haberi pro confeſſo, & pœna confeſſi puniendum eſſe, nempè *à num.* 8. *vſque ad* 12. vbi oſtendit in propoſito, pœnam arbitrariam eſſe debere; Et hanc opinionem Bertaz. relatus à Far. *n.*10. dixit magis communem, & in praxi ſeruatam: Et huic opinioni, ego adherens, eius ſolidam veritatem, *ex ſequenti proxima tertia Regula n.*26.& eius probatione, demonſtrabo.

Cuſtos carceris aufugiente carcerato an ſit puniendus.

24. Ampliatur ſecundò Regula 2.vt non modo ſi ex dolo, ſed etiam ſi ex nimia negligentia cuſtodis, carceratus pro cauſa criminali aufugerit, regulariter cuſtos carceris eadem pęna puniendus erit, qua plectendus erat carceratus, ita benè probat *l. ad commentarienſem, & ibi* hoc not. Bar. Bal.*n.*3. Alber. in fine l. Saly. *in Summario C. de cuſtod. Reor.*& per illum tex. ita tenuerunt Ang. Aret. Boer. Boſſ. Corr. Cyrill. Gom. Gam. Menoch. &

plures alij, quos ſequitur Far. *q.* 31. *n.* 2. *&* 4. vbi teſtatur de communi: Etiam pęna mortis, dum tali pæna fugiens plectendus erat, Boer. Menoch. & Far. *n.* 6. At ſi culpa leui cuſtodis fuga ſecuta fuerit, tunc pro modo culpæ Iudicis arbitrio cuſtos punietur, ſecundum Alber. Boſs. Par. de Put. Salyc. & Far. *n.* 4. *&* 125. In antecedenti verò caſu, tunc Ampliatio procedit, cum re vera fugiens delictum commiſit, *d. l. ad commentarienſem* vbi Bal.

Quomodo cuſtos probet ſuam diligentiam.

25. Et nota, quod in caſibus fugæ cuſtos tenetur probare ſuam diligentiam, aliàs negligens præſumitur, Bar. Catald. Paris, & Baiar. *ad Clar. q.* 67. *n.* 30. Alex. Bal. & Farin. cum alijs ab eo citatis *q.* 31. *n.* 19. *&* 20.; Quæ tamen diligentia oſtenditur per probationem, quod in tali officio in præteritum ſęper fuit diligens, Franc. Beccius, & Farin. *n.* 21. *&* 22.. Et dum cuſtos probat, ſe adhibuiſse ſolitam diligentiam, carceratos detinendo in loco, in quo ſimiles detineri ſolent, non tenetur de fuga, Ang. Aret. Boer. Cæpol. Cyril. & Farin. plures inducens *num.* 131.; Sed ſi in loco non ſolito eos detinuiſset, pęna extraordinaria plectendus eſset, Bal. Maſc. Menoch. & Far. *n.* 132. *&* 133. De tota materia ad cuſtodem carceris pertinente, diffusè agit Farin. *q.* 31. *per totam.*

Reus carceratus effractor carceris punitur.

26. Regula 3. ſit. Reus carceris effractor, arbitraria pęna puniẽdus eſt, ſiuè aufugerit, ſiuè non; Sed mitius puniendus erit, ſi non aufugerit, quàm ſi aufugiſset: Hæc Regula eſt Far. *q.* 30. *n.* 34.; eamq; in ambabus eius partibus probanda erit.

Quid ſi aufugerit.

27. Pars prima Regulæ, nempè quod Reus effractor carceris, ſi aufugerit, arbitrariâ pęna ſit puniendus, probatur *per l.* 1. *ff. de effractor.* in illo verbo (eruperunt) & in illo alio (euaſerint) in quibus textus clarè loquitur in caſu fugæ iam ſequutæ; Similiter in illis verbis, (capite puniendum, &c.) in quib. apertè pęna capitis imponitur, & concordat *l. milites agrum* §. *eius fugam ff. de re milit.*; Et in his, iuribus fundati, carcerum effractoribus pœnam capitis eſse infligendam, dixerunt Abb. Anchar. & Anan. *in c. a nobis de apoſt.* Ang. Bar. Carer. Maſcar. & Menoch. qui alios inducit, nec non Farin. vltra præfatos ſeptem alios concordantes inducens *quæſt.* 30. *num.* 2. quos ſequitur *num.* 22.: Quomodo autem hæc capitis pœna poſſit dici arbitraria dicam *infra hic proximè n.* 28. 29. *&* 32.

Pœna capitis multipliciter interpretatur.

28. De qua autem pœna capitis intelligantur præcitata iura, eſt controuerſum apud DD. nam Boſs. Fely. Marſil. Viui. qui teſtatur de vera, & communi opinione, & plures alij relati à Farin. *quæſt.* 32. *num.* 3. ſentiunt prædictam pœnam eſse mortis naturalis. At alij DD. econtra ſuſtinent non eſse pęnam mortis naturalis, ſed aliam mitiorem, ita Burſat. Duen. & Vrſil. quos refert Farin. *num.* 4. dicens, horum opinionem fundari in hac ratione; Quia quando lex facit mentionem de pœna capitis, nihil vltra addendo, non intelligitur de pœna mortis naturalis, ſed de alia mitiori, nempe de morte ciuili, vt de deportatione, relegatione,

ſeu

ſeu perpetuo exilio, ita Abb. Goffred. Hoſtienſ. & Io. Andr. *in cap. quanto de iureiur.* Ang. Foller. Iaſ. Menoch. & de communi teſtantur Chart. Clar. Dec. Felyn. Marſil. & Farin. hos, & alios ad ſaturitatem citans *q.19.n.3.* vbi etiam ait, quod hæc opinio eſt multo æquior, & cõmunior, communiterque practicata; Et conſequenter ita cenſet intelligenda eſſe præcitata iura idem Farin. *quæſt.30. num.4.*; qui *num.* 22. credit ab hac opinione non eſſe recedendum in iudicando, & conſulendo.

Effractor poſt fugã captus extraordinariè punitur.

29. Subdit Farin. *q.30. num.22.* numquam ſe vidiſſe morti traditos effractores carcerum, licet poſt fugam ad manus curiæ deuenerint; ſed quod extra ordinem, mitiori pœna, quam mortis Iudices tales mulctarunt, iuxta facti, & perſonarum qualitatem; Et ſic illam pœnam capitis mitiorem (de qua *in l. 1. ff. de effractor.*) ſolent Iudices, vt plurimum, commutare in arbitrariam, ad *l. hodie,* vbi Bar. & DD. *ff. de pœnis*; ad quod comprobandum faciunt iura, & Doctorum authoritates relatæ à Farin. *q.17. num.7. & ſeq.* nec non *q.30. n.8.9. & 10.* Vel etiam aliquando Iudices ſolent effractores carcerũ, pro delicto principali pro quo detinebantur acriori torturæ ſubijcere, prout practicatur Mediolani, & Neapoli, Far. *q.30. nu.* 12. Et hæc praxis placuit Carrer. Clar. Dec. Iaſ. Rolan. qui teſtatur de communi, & Far. *q.30. n.85.*; Vbi probat, quod ex fuga, etiam tantum attentata, vltra pœnam arbitrariam, torqueri poteſt Reus tamquam ſuſpectus de crimine, pro quo detinebatur cũ Rolan. qui de communi, Couar. Dec. Iaſ. & alijs *ibidem* ab eodem Farin. citatis. Dummodo carcer eſſet iuſtus, ſecus ſi iniuſtus, ſecundum Menoch. Rolan. & Farin. *q.30. num.86.*; Et Reus non diſceſſerit animo reuertendi, & reuerſus fuerit; ſed ſi animo non reuertendi diſceſſerit, etiã ſtante reuerſione, fuga faceret inditium ad torturam ſecundum Farin. cum citatis ab eo *q.30. num.87.* & 88.

Vel grauius torquetur.

Quid dum effractor nõ potuit, vel noluit aufugere.

30. Ad ſecundam propoſitæ tertiæ Regulæ partem deueniendo, nempè; quando Reus carceratus nondum aufugit, ſed vel effracto carcere volens aufugere, vel in ipſa fuga, vel nondum perfecta fractura, fuit præuentus, & ſic non potuit; vel etiam noluit aufugere; Et iſti ſunt termini proprij *l. in eos ff. de cuſtod. Reor.* vt declarat Alberic. quem ſequitur Bertaz. *conſil. crim. 35. nu.* 15. *lib.1.* vbi teſtatur hunc eſſe magis communem intellectum illius tex. & his ſubſcribunt Ang. Boer. Boſſ. & alij relati à Farin. *q.30. nu.* 20. Probo inquam Reum in his caſibus pœna arbitraria puniendum, mitiore quidem, quam ſi aufugiſſet; Ita enim ſentit Far. *q.30. n.34.*; modo grauiore, modo leuiore, non habito reſpectu ad delictum, pro quo effractor detinetur, ſed ad fracturæ, & conſpirantium (dum conſpiratio interfuit) qualitatem, ita Alberi. Boer. Burſat. Cuman. Duen. Gram. Viui. & expreſsè tradit Foller. & alij relati à Farin. *n.8.* qui hos ſequitur *n.25.*; & monetur hac ratione; quia *tex. in dicta l. in eos,* dicit ſimpliciter huiuſmodi effractores

res puniendos eſſe, non exprimendo, qua pœna; & propterea cenſetur pęna remiſſa arbitrio Iudicis, iuxta *l.* 1. §. *expilatores*, *vbi* Alberic. Bar. & alij *ff. de effract.* quicquid DD. contrarium communiter ſentiant circa intellectum *dictæ l. in eos*, vt ex Burſat. notat Farin. *n.* 9.

31. Quæ nam vero ſit pęna arbitraria in iſto caſu; Farin. *q.* 30. *n.* 26. cenſet Reum in pœnam in publico torquendum eſſe, vel alia ſimili pæna afficiendum; vel torturæ acriori ſuper delicto principali ſubijciendum; Et ab hac reſolutione in iudicando, & conſulendo non eſſe recedendum; & faciunt in cõprobationem tradita per eundem Farin. *n.* 85.

32. Ex prædictis igitur patet, quod Reus effractor carceris, fuga tamen non ſequuta, pęna arbitraria puniri poteſt, prout expreſsè ſentiunt Bertaz. Boer. Ciril. & Far. *q.* 30. *n.* 30.; Sed pęna mitiori, quam ſi fuga ſequuta fuiſſet; affectus .n. non punitur eadem pæna, non ſequuto effectu, qua puniretur effectu ſequuto, vt plenè probat Menoch. *de arbitr. quæſt. lib.* 2. *caſu* 360. *n.* 9.; Et hoc procedit etiam in Reo in fuga deprehenſo, qui mitius puniendus eſſet; quia ex generali conſuetudine, in delictis, affectus ad quemcumque actum proximum productus, nunquam punitur (effectu non ſequuto) ordinaria pæna, vt atteſtantur Afflict. & Bertrand. & de communi teſtis eſt Marſil. & hos referens Clar. *q.* 92. *verſ. ſcias tamen*, credit in non attrociſſimis ſemper hoc ſeruandum eſſe; & ſubſcribũt Gram. Menoc. & Far. *n.* 33.

33. Vnum hic animaduerto; quod Reus carceris effractor, licet non aufugerit, non modo puniendus eſt, iuxta hic ſupra tradita; Sed etiam ad præcauendam fugam in futuro, detrudendus erit in tutiores, & acriores carceres, ita Alberic. Boer. qui plura in comprobationem adducit, Boſſ. Viui. & Far. *q.* 30. *nu.* 84.; Vbi ait; quod hodie carcerum cuſtodes, dum vident aliqua inditia attentatę fugæ, non expectata fractura carcerum, ſtatim carceratos, quos ſuſpectos credunt, in acriores, & tutiores carceres detrudunt, & aliquando etiam cum manicis ferreis, & compedibus; & bene, ait Farin. tales enim ſunt cuſtodiendi, eorumque audacia reprimenda.

Carceris effractor in tutiorē, & acriorē carcerem truditur.

34. Ampliatur primo Regula 3. vt procedat, quãuis fractor carceris innocens eſſet de delicto, pro quo detinebatur, adhuc enim puniendus eſſet, vt expreſsè mandatur *in l. in eos* (ibi, quamuis innocens, ex eo crimine inueniatur) *ff. de cuſtod. reorum*; Et pæna, prout in Regula 3. propoſita, erit arbitraria, vt in ſpecie declarãt, Alber. Duen. Gomez, & Farin. *q.* 30. *n.* 36. vbi ait hanc Ampliationem eſſe de mente omnium DD. ab eo citatorum *n.* 8. *& ſeq.*; Et eadem pęna, qua nocens, nam iſto caſu imponitur pęna, non ad menſuram delicti, pro quo Reus detinebatur, ſed ratione fracturæ, & fugę, quæ æque vrget nocentem, & innocentem, ſecundum Bertaz. & Far. *n.* 38.; & fauent per hunc tradita *n* 15.

Effractor etiam innocēs punitur.

35. Ampliatur ſecundo Regula 3. vt Reus effractor aufugiens, præmiſſa

Etiam citatus abſens in cõtumacia condẽnatur.

miſſa citatione, poſſit condemnari, tanquam contumax in abſentia, etiam de delicto pro quo detinebatur; Non quidem quia habeatur pro confeſſo, ſed quia ex tali fractura, & fuga reſultat inditium notabile ſufficiens ad torquendum, ſecundum Carrer. Dec. Rolan. qui de communi teſtatur, Iaſ. & Farin. *q.*30.*n.*85.; Vnde hoc inditiũ, iunctis alijs, pro quibus legitime deuẽtum fuerat ad iuſtam carceratione, dubium non eſt, quod ſit ſufficiens ad condemnandum fugitiuum, vt declarat Far.*n.*43. & tenent Afflic. Clar. Plot. & idem Farin. *q.*11.*n.*16.; *Vbi verſ. prima tamen*, ait ita in toto ſtatu Eccleſiaſtico ſeruandum eſſe, iuxta *Conſtit. Pij V. anno eius 6. idibus Septembris*, in qua hæc clara verba habentur: Si tamen legitimis præcedentibus inditijs ad inquirendum promulgatæ fuerint; Et virtute huius Bullæ ita etiam ſenſit Chart. à Farin. *d.n.*16. relatus.

Idem dicitur in fugiente cũ fractura ab aliquo loco dato, pro carcere.

36. Ampliatur tertio Regula 3. vt etiam procedat in aufugiente à palatio, ſeu camera, loco carceris per Iudicem aſſignata, dum Reus aufugit cum fractura muri, vel portæ, ſecus ſi ſine fractura, ita diſtinguendo dixerunt Boer. Duen. Foller. Viui. Maſcar. & Farin. *q.*30.*nu.* 50. vbi ait, quod hæc diſtinctio videtur communiter recepta.

Etiam in cauſa ciuili.

37. Ampliatur quarto Regula 3. vt locum habeat in Reo effractore carceris detento pro cauſa ciuili, ſecundum Boſſ. Coment. & Far. *n.*81.

Item in effractore vinculorum.

38. Ampliatur quinto Regula 3. in effractore vinculorum aufugiente per apertum oſtium, vel feneſtram, ita Aug. ad Ang. Bertaz. Boer. Corrad. Maſcad. Menoch. & Farin. *q.*30.*nu.*82. vbi teſtatur de communi, & non vidiſſe huic Ampliationi contradicentem.

Seu in transcendente muros.

39. Ampliatur ſexto Regula 3. vt ſimiliter procedat in Reo, qui ſine fractione aufugit tranſcendẽdo muros carceris, Aug. ad Ang. Boer. & Farin. *n.*83.; vbi cum Bertaz. & Claud. idem aſſeuerat de proijciẽte ſe extra carceris muros; Et idem dic in eo, qui cuſtodi vim intulit, vel eum læſit, Farin. *n.*203.

Etiam in Clerico, & de iure Canonico.

40. Ampliatur ſeptimo Regula 3. vt procedat tam in laico, quam in Clerico, tam de iure Ciuili, quã de iure Canonico, Fabius à Monteleone, & Farin. *q.*30.*n.*119.

Item eximens fauens, &c.

41. Ampliatur octauo Regula 3. vt de iure etiam eximens carceratum à carcere puniatur, nec non fauctores, inſtigatores, & conſultores, vt declarat Farin. à *n.*92.*vſque ad* 118.

Quid dicendum attẽta Bulla Syxti V.

42. Notandum hic, quod in ſtatu Eccleſiaſtico habetur *Bulla Syxti V. editam contra Bannitos, &c.* In qua læſæ Maieſtatis pœna, & rebellionis imponitur omnibus, qui carcerẽ, aut aliam cuſtodiam quãcunque fregerint, ſiue tentauerint, ſiue ad hoc homines, vel arma miniſtrauerint, ac etiã auxilium, conſilium, vel fauorem quoquomodo præſtantibus, vt not. Baiar. ad Clar. *q.*68.*n.*16. & Farin. *q.*30.*n.*106. vbi ait; hanc diſpoſitionem conſidera, & ſerua. At Laertius Cherubinus, ſuper hanc Bullam, notat eam in obſeruantia eſſe Romæ, non autem extra Vrbem in ſtatu Eccleſiaſtico; Et ego met à pluribus cauſidicis

accepi

accepi, ita prorſus eſſe hodie, pront dixi ex Cherubino; quamuis forte tempore Farin. Bulla illa in ſtatu Eccleſiaſtico in obſeruantia eſſet.

Iniuſte carceratus impune carcerem frangit. & fugit.

43. Limitatur primo Regula 3.; Vt iniuſtè carceratus impunè poſſit carceres frãgere, & fugere. Didac. Rolan. qui teſtantur de communi, & Clar. §.*fin.q.*21. *verſ. tertio autem*, Bart. *in l. vis eius C. de probat.* Ripa, & alij DD. *in l. admonendi ff. de iureiur.* Bertaz. Maſcar. Menoch. & Farin.*q.*30.*n.*120.; Nec iſte in foro conſcientiæ peccabit, ſecundũ Couar. D.Thom.& Farin. *n.* 121.

Quis dicatur iniſte carceratus.

44. Quando autem quis dicatur iniuſtè carceratus declarat Farin. *q.*27.*per tortam, & q.*30. *à nu.* 134. *vſque* 141. vbi exemplificat, & probat; In detento de mandato Iudicis, non habentis iuriſdictionem; In captoiuris ordine non ſeruato; Sine inditijs; Non conſtito de corpore delicti; Vel ratione loci; vt quia Reus detineatur in aliquo ſubterraneo loco; In cippis, & ferris, in quibus intra paucos dies ſit moriturus.

Quid in fugiente animo reuertendi.

45. Limitatut ſecundo Regula, 3. vt Reus qui è carceribus fugit animo reuertendi, & reuerſus eſt, non ſit, iuxta tertiam propoſitam Regulã, puniendus, vt fractor carceris, ſecũdum Alex. Bal.& de communi teſtantur Boer. & Clar.& hos ſequitur plures concordantes inducens Farin.*q.*30.*n.*148.; Sed tamen mitius arbitrio Iudicis erit puniendus, ita Boer. Maſc. Menoch.& Far. *nu.* 151.; Animus verò reuertendi debet Reus probare per teſtes, qui ab eo, dum diſcederet ſic audierũt, ſi cito reuerſus ſit, aliàs præſumitur fugiſse animo non reuertendi, Bar. Maſcar. Viui. & Farin. *n.*156.; Et cauſam receſsus alleget, Boer. & Far.*n.*157.*& ſeq.* alios citans.

Ex negligẽtia cuſtodis.

46. Limitatur tertio Regula 3. in aufugiente à carcere ex negligẽtia cuſtodis, qui non punitur capitaliter, ſed mitius arbitrio Iudicis *l.* 1. *ff de effractor.* & per illum tex. Alex. Ang. Clar. & Far. qui de communi *q.* 30. *nu.* 159.; Et idem dicendum eſt in aufugiente, qui inuenit, oſtium apertũ, Alex. Bar. Clar. Foll. Maſcar. Menoch. & eſt cõmmunis ſecundum Far. *n.*160. Dummodo fugiens probet, quod inuenit oſtium apertum, Farin. *n.*161.; Vel quod licentiam habuit à cuſtode, Farin.*n.*176.

Vel quia reperijt portam apertam.

Vel ad Superiorem ex iuſta cauſa fugit.

47. Limitatur quarto Regula 3. in fugiẽte ex iuſta cauſa; puta quia male tractatur, vel rationabiliter timet Iudicis ſeuitiam, vel nequitiam; & ideo ad Superiorem confugit, Boer. Hoſtien. Maſcar. Paris de Put.& Farin. *n.*171. *& ſeq.*

Vel ex neceſſitate.

48. Limitatur quinto Regula 3. in aufugiente de carcere, etiã cum fractura ex neceſsitate, vt propter timorem ignis, aquæ, peſtis, vel ſimilis, talis enim non eſt puniendus, Boer. Maſcar. Viui. & Farin. alios inducens *q.*30.*n.*185.

Vel reuelans conſpirationem.

49. Limitatur ſexto Regula 3. in eo, qui fuit particeps cõſpirationis, ſed eam reuelauit, qui frui debet impunitate, Alberic. Boer. Foller. Farin. & alij *n.*193.

Vel ſtatim reuertens.

50. Limitatur ſeptimo Regula 3. vt ſi fugiens ex carceribus, ſtatim reuertatur, etiã citatus, tollat omne inditium, Plot.& Baiar. ad Clar. *q.*21.*n.*94.; Sed *n.* 96. ait, ſecundum

Bar.

Bar. fugam in criminalibus regulariter inditium facere. Tenebitur tamen talis ad aliquam pęnam pro exitu e carceribus ſecundum Boer. Vulpell. & Baiar. *ibidem n.*104.; non erit nihilominus, vt fractor, ſeu fugitiuus puniẽdus, Boer. qui teſtatur de communi & Clar. *q.* 21. *verſ. tertio autem.*

51. Limitatur octauo Regula 3. cum ſuis Ampliationibus, & limitationibus, vt procedãt de iure communi; Sed vbi eſt in obſeruantia Bulla Syxti V. ſeruetur, de quo vide *hic ſup. n.* 42.

52. De materia huius tertię Regulæ, eiuſque Ampliationum, & limitationum late Farin. *quæſt.* 30.

An carcer ſit ſpecies torturæ.

53. Regula 4. ſit. Carcer de ſe nõ eſt ſpecies torturæ, & ideo Reus in carcere detentus, ſi confiteatur, eius confeſſio metu tormentorum extorta non dicitur, Bal. quem ſequitur Carer. *in pract. fol.* 66. *nu.*6. Alex. *conſ.* 19. *n.*7. *lib.* 7. & Clar. *§. fin. q.* 64. *verſ. ſed an fortè*: Sed nota, hanc Regulam controuerſam eſſe apud DD. vnde carcerem abſolutè torturam eſſe, tenuerunt Anchar. *conſ.* 24. Marſil. *conſil.* 18. nec non Alex. ſibi contrarius, *conſ.* 46. *vol.* 2. Par. de Put. *in tract. de ſyndic.* §. *quia ſæpe*, & Maſcar. *de probat. concl.* 353. *n.* 17. & 18. & *concl.* 1390. *num.*7. qui alios citat.

54. Retenta tamen Regula, prędictis non obſtantibus, limitatur, vt ſaltem carcer torturæ ſpecies dicatur, quando carceratus, vinculis, fame, & frigore in carcere afficeretur, ſecundum Bar. Beccium, Bertran. Brun. Natt. & Baiar. *ad Clar. in dicto verſ. ſed an fortè*, *n.*97.

55. Regula 5. ſit. Carcer de iure Canonico, etiam in pænam datur, Bar. Fely. & Boſſ. *in tit. de carcere. n.*2. — Carcer in pœnã datur.

56. Ampliatur Regula 5. vt carcer dicatur pæna grauiſſima & miſerrima, Tiraq. *in tract. de pænis temperan. cauſ.* 41. *n.*2.; quæ morti æquiparatur ſecundum Bal. quem ſequitur Boſſ. *in tit. de carcere n.*1.: Et hinc eſt, quod tanquam grauiſſima, pæna carceris, apud nos, non infligitur niſi à Pręlatis maioribus, & cũ conſilio diſcretorum; & tantum in aliquibus caſibus vrgentibus, & per modum cuſtodiæ à minoribus, *vt in noſtro Modo proc. in c.*1. *verſ. in grauioribus*, & *in c.* 2. *in ſecundo ſubſtantiali verſ. vocatus*. Et propterea, dato quod aliquis per modum cuſtodiæ fuerit carceratus; ſi poſtea per ſententiam erit aliqua pęna afficiendus, clementius erit puniendus, & cuſtodia in parte ſaltem pœnæ erit computanda, vt tenet, & probat Tiraq. *vbi ſup. n.*1. & 3. — Et eſt pęna grauiſſima.

57. Regula ſexta ſit. Carcer priuatus illicitus eſt, & eum exercens pęna capitis punitur, *l.* 1. *C. de priuat. carcer.* vbi Bal. & communiter omnes; Imò tanquam læſæ Maieſtatis Reus vltimo ſupplicio puniẽdus eſt, Gig. Paris de Put. Io. de Anan. Menoch. Decian. & Farin. *q.* 27. *n.*9.; quod multo magis procedit in eo, qui non modo carcerat, ſed etiam torquet, Bar. Decian. & Farin. *n.*18. — Carcerẽ priuatum exercens punitur. — Magis ſi torquerat.

58. Ampliatur primo Regula 6. in detinente minus quam per 20. horas, qui dicta pæna plectendus eſt, Clar. *q.* 68. *verſic. priuatum* vbi ex — Ampliatur in ſectibus in diuerſis detentionibus.

Cauenſi ait, quod ita concludunt omnes DD.

59. Ampliatur ſecundo Regula 6. in detinente in loco ſub cuſtodia fideiuſſorum, qui incurrit eandem pęnam exercentis carcerem priuatum, Caſſan. & Baiar. ad Clar. *q.* 68.*n.*87.& Far. *q.*27.*n.*11.

60. Ampliatur tertio Regula 6. vt idem dicendum ſit de retinente in vinculis, vel in quacunq; alia detentione, vt in Ciuitate cū cuſtodia hominū, Ploc.& Baiar.*n.*90. Decian. & alij quos ſequitur Farin. *vbi ſupra*.

Iudex nō puniens punitur.

61. Ampliatur quartò Regula 6. vt Iudices negligētes in puniendo culpabiles in crimine priuati carceris, incidant & ipſi in pęnam, de qua in Regula, *l. vnica C. de priuat. carcer.* vbi gl. Bar. Bald.& communiter omnes teſte Farin. *nu.*16. vbi plurimos citat.

Detinens Clericum excōmunicatur.

62. Ampliatur quinto Regula 6. vt vltra prædictam pęnam, retinens Clericum non ligatum, ſed incluſum, incidat in excommunicationem *cap. nuper §. nos igitur, & ibi gl. de ſent. excomm.*; Imò includens Clericum inuitum in aliquo loco, licet eius corpus non tangat, in excommunicationem incidit, ſecundum Bar. Bal. Caſtren. Fely. Iaſ. Decian. Menoch. & Farin. *quæſt.* 27. *n.* 9.

Limitatur I ſeq. in aliquibus iuſtis retentionibus.

63. Limitatur primo Regula 6. vt quis per 20. horas retinere poſſit Clericum turpiter agentem cum vxore, filia, ſorore, vel ſimilibus, Socin. & Baiar. ad Clar. *quæſt.* 68. *n.*104.

64. Limitatur ſecundo Regula 6. in eo, qui capit alium ex quacunque iuſta cauſa, talis .n. poteſt eundem retinere ſpatio 20. horarū, & poſtea ipſum Iudici præſentare, ſecundū omnes DD. teſtibus Cauen. & Clar. *q* 68. *verſ. priuatum*, & ſequitur Farin. *q.*27. *n.*22.; Vbi declarat hoc verum, cum detinens animum habuerit à principio præſentandi eundem ſuo Iudici, aliàs etiam ex momentanea carceratione in pænam incideret.

65. Limitatur tertio Regula 6. in patre, & domino, qui in domo propria licitè ad correctionem in carcere ponunt filium, vel ſeruum, Caſſan. Saly.& Baiar. *n.*88.; etiam ſi filius eſſet Clericus Rayn. & Baiar. *n.*97. Bal. Bertaz.& Farin. alios etiā inducens *n.* 25. Et idem dicendum eſt in Abb. carcerāte ſuū Monachū ad correctionem, Bar. Boer. Gig. Saly.& Farin. *n.* 28.

66. Limitatur quarto Regula 6. vt in praxi Reus priuati carceris non afficiatur vltimo ſupplicio, ſed mitius puniatur, ſecūdum Clar. *vbi ſup.* & ſequitur Bertaz. Bonacoſ. & Farin. *q.*27. *n.*35. vbi ait obſeruantiam communem temperaſſe rigōrem *d. l.* 1. & quod ab hac obſeruantia, quę maximam continet æquitatem, non eſt recedendum in iudicando, & ſubſcribit Baiar. *n.*105.

In praxi quę ſit pęna priuati carceris.

67. Limitatur quinto Regula 6. in retinente carceratum in priuatis ędibus, non ex cauſa iuriſdictionis vſurpandæ, ſed ſine dolo, & ex aliqua alia cauſa; vt ad dignoſcendum, an carceratus ſit explorator inimicorum; Et idem dic in tenente meretricē clauſam cauſa libidinis; ſine dolo enim, priuati carceris

De retinēte ſine dolo.

ris delictum non committitur, Bertaz. Decian. Rolan. & Far. *q.27.nu.* 31. Vbi ait, quod iſto caſu creditur iuramento capientis, quod ſcilicet carcerauerit ex illa cauſa, dummodo non detinuerit vltra 20. horas, ex Bertaz. & Claud.

68. Quando propriè incurratur pœna priuati carceris, agunt Carau. & Girl. relati à Baiar. ad Clar. *q.68.n.89.* & de hac materia priuati carceris latè agit Far. *q.27.n.8. cum multis ſequentibus.*

69. De tota materia capturæ, & carceris, vltra Clar. & Boſſ. *locis hic ſupra citatis,* latiſſime tractat Farin. *à quæſt.* 27. *vſque ad quæſt.* 35. *incluſiuè.*

De Rei interrogatione, & de ſuggeſtiuis interrogatorijs, Quæſt. 80.

1 CVm ad hoc Reus citetur verbaliter, vel facto per capturam, & carceri mancipetur, vt in iuditio compareat, & in eo conſtitutus, interrogetur, vt not. Chart. *in prac. interrog. Reorum lib.1. c.1. in princ.*; Poſtquam vidimus de citatione, captura, & carceratione Rei; de eiuſdem interrogatione in hac q. eſt agendum: In qua, prænotatis aliquibus, prænotandis; Quia id quod ſummè in propoſito cauẽdum eſt, ſuggeſtio eſt; De hac, Regulam cum ſuis declarationibus, de ſuggeſtiuis interrogatorijs ſubnectam; & ad prædicta, omnia, quæ de interrogatione Rei ſcitu magis digna, & neceſsaria ſunt redigam.

2. Prænotatur igitur primo, quod quam primum Reus interrogandus, & examinandus eſt, vt noxius puniatur, & innocens abſoluatur, præſertim ſi Reus in carcere ſit detentus, ne diutius cuſtodia maceretur, vt admonent Mille. & Chart. *in pract. inter. Reorum lib.1. cap.1. num.6. per l.1. & l. fin. C. de cuſtod. Reorum.* Clar. *§. fin. q.45. verſ. ſcias autem.* Reus quã primum examinandus, præſertim carceratus.

3. Prænotatur ſecundo, quod antequam Reus interrogetur, iuramentum ei deferendum eſt de veritate dicenda, ſecundum Bart. *in l. inter omnes §. rectè ff. de furtis*, quem ſequuntur omnes DD. teſte Aug. ad Ang. *de malef. in ver. Comparuerunt, & confitentur totum, poſt numerum* 13. *& in l.1. C. de iuram. calum.* vbi etiam Bal. qui dicunt ita ſeruari in praxi per totam Italiam, D. Thom. 2.2. *q.6. art.* 1. *&* 2.; Plura ad hoc cumulat Chart. *ibidem lib.3. cap.3. n.12. & ſequentibus; vbi num.* 18. ait, laicos iurare tacta quauis ſcriptura, licet non ſacra, ſecundum generalem conſuetudinem, quam valere ait Abb. & Fely.; Clerici verò iurant tacto pectore, ſecundum Paul. Caſtren. Sylu. & alios *ibidem* citatos à Chartar.: Et Notarius in principio conſtituti expreſse ſcribere debet; Prout Reus iurauit tact. &c.) Lanfranc. Veral. & Chart. *ibidem* . *n.*20. Cum iuramẽto corporali. Rei de facili fatentes, quomodo ſint interrogandi.

4. Prænotatur tertio, Reos eſse in duplici differentia, quidam enim manifeſtè tales ſunt, & de facili delictum fatentur, & cum his, ſeruatis ſeruandis, ve- Item qui conantur abſcondere.

niendum eſt citò ad interrogatoria circa ea, quæ ſubſtantialiter probanda ſunt; Alij verò ſunt, qui delictum nolunt fateri, ſed potius cauteloſis, & falſis reſponſionibus conantur abſcondere, & non niſi inuiti fatentur; Et cum his arte, & acumine interrogantis opus eſt, ad extorquendam ab inuitis veritatem, & longius repetita interrogatione, hi examinandi ſunt; Solent enim tales reſpondere, & fateri ea, quę cauſæ nocere non arbitrantur; & deinde ex pluribus, quæ confeſſi ſunt, eo perducuntur; non rarò, vt quod dicere nolunt, ex præmiſſis, negare non poſſint; Ita docet Chart. *in pract. inter. Reorum lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 8. *& ſequentibus*. Hæc cautela præſertim ſeruanda eſt in grauibus, in quibus Rei in pluribus conſtitutis, dum pertinaces ſunt, & multiplicatis interrogationibus etiam circa eoſdem articulos, eademque inditia, ſunt aggrediendi, vt varij deprehendantur Chart. *ibidem lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 14. *& ſequentibus*.

De plurib. multiplicandis conſtitutis, & interrogatorijs.

5. Prænotatur quarto, Quod quando Reus cępit confiteri delictum, nouis interrogationibus à Iudice interrumpi non debet, ne à veritate dicenda remoueatur, Chart. *ibidem lib.* 2. *num.* 73. *cap.* 1. Et in hoc caſu Iudex non dimittat examen, ſed continuet quantum poterit, ſaltem quoad vſque omnia ſubſtantialia Reus fateatur. Interruptio enim, experientia teſte ſæpè fuit in cauſa, vt Reus veritatem, quam cęperat aperire, poſtea fateri nolit, Chart. *ibidem cap.* 2. *num.* 20.; His præmiſſis;

Reus incipiēs fateri non interrumpatur.

6. Regula ſit. Suggeſtio, tam in tortura, quam ante, & extra eam, à iure Iudicibus prohibita eſt; & confeſſio Rei per ſuggeſtionem extorta non ſufficit ad condemnandum; Imò omnia inde ſequuta ipſo iure nulla ſunt, *l.* 1. §. *qui ad quæſtionem*, & ibi Bar. & Marſil. *ff. de quæſtion.* Ang. Boſſ. Carrer. Chart. & Farin. qui hos & alios refert *quæſt.* 83. *numero* 84.

Confeſſio Rei, & reliqua inde ſequuta ex ſuggeſtione ſunt nulla.

7. Ampliatur Regula, vt procedat non ſolum in Rei, ſed etiam in examine, & interrogatione teſtium Farin. *num.* 86. qui quomodo in tortura ſine ſuggeſtione ſint examinandi habetur *infra quæſt.* 102. *n.* 2. *vſque ad ſextum*.

Ampliatur in teſtib.

8. Hic opere pretium erit pro dilucidatione Regulæ propoſitæ, plures inſinuare modos, quibus interrogatoria ſuggeſtiuè, & conſequenter illegitimè, & contra iuris ordinem fiunt, vt ea Iudex omnino euitare curet; Et hoc præſtabo quatuor ſequentibus declarationibus, cum ſuis Ampliationibus, & reſpectiuè limitationibus; quæ licet principaliter intelligendæ ſint in ordine ad Reum; tamen vt plurimum procedent etiam in interrogatione teſtium.

Plures modi, quibus interrogatoria ſuggeſtiue fiūt declarātur vſque ſine q.

9. Declaratur igitur primo Regula, vt interrogatoria fiat iniuſta, & ſuggeſtiua, dum Reus non præprædentibus inditijs interrogatur,

Suggeſtiuè interrogatur Reus non præcedentibus inditijs.

tur, quia in hoc caſu indebite ſumitur à domo Rei initium probationum, contra *l. de minore §. tormenta ff. de quæſt.* quem tex. ad hoc citat Boſſ. & poſt eum Chart. *in praſt. inter. Reorum lib. 1. cap. 2. num. 5. & 6.*

10. Inditia verò ſufficientia ad Reum interrogandum ſunt dubio procul illa, quæ pertingunt ſaltem ad ſemiplenam probationem, vt eſt depoſitio vnius teſtis oculati de delicto, omni exceptione maioris, vel inditia ei æquipollentia, & in hoc concordant vnanimiter Iuriſtæ, Theologi, & Summiſtæ omnes, & præſertim Clar. *quæſt. 20. parum poſt principium*, D. Tho. 2. 2. *q. 69. ar. 2. in corp.* & ibi Caiet. & Nauar. *in rub. de iudic. n. 56. & 58.* & in Manual. *c. 25. n. 36.*

Semiplena ſufficit.

11. Sed ſicut ſine controuerſia eſt, ſemiplenam ſufficere, ita, an ad hoc ſemiplena requiratur, valde controuerſum eſt; Et vtiq; legiſtæ ſemiplenam non requiri, ſuſtinere videntur, ſed ſufficere inditia, vel ſaltem præſumptiones, vel etiam ſuſpitiones, ſecundum Boſſ. *in tit. de exam. Reorum n. 6.* quem refert, nec diſſentit Chart. *in praxi inter. Reorum lib. 1. c. 2. n. 5.*: Clar. verò, *vbi ſup.* expreſsè ait; Grauia indicia ſufficere ad examinandum imputatum ſuper delicto tanquam Reum, & hoc ſe credere, propriè in hac materia appellari poſſe indicium, quod ſcilicet, ſit pluſquam ſimplex præſumptio, & minus quam ſemiplena probatio.

An requiratur ſemiplena, eſt cōtrouerſum. Prima opinio.

12. Cum Claro multo magis conſentiunt, aſſerentes, non modo ad ſimpliciter Reum interrogandum, ſed etiam ad ipſum torquendum, ſufficere inditia, ſeu ſuſpiciones, quæ ſemiplenam probationem non inducunt, ita originaliter gl. *in l. cum probatio ff. de probat.* quam ibi ſequuti ſunt Bal. & Saly. & cum his tenuerunt Alber. Alex. Ang. Aym. Blan. Boſſ. Caſtren. Corn. qui teſtatur de communi, Corrad. Gom. Maſcar. & quam plures alij, quos refert Farin. *q. 36. n. 28.*; Sed in hoc de tortura ipſe eos non ſequitur, vt videre eſt *n. 224. & ſeq.*

13. Ex Theologis autem huic opinioni fauere videntur D. Tho. & Caiet. *vbi ſup.* dum tenent, quod dum proceditur per denunciationem, vel accuſationem, fama ſufficiat ad interrogandum Reum; Et tamen (quicquid dicant aliqui) fama in criminalibus ſemiplenè non probat, ſecundum Dec. Bertran. Saly. & Clar. *q. 21. verſ. fama ſola*; Bal. Bero. Butr. Abb. Fely. Imol. Et de communi teſtantur Blanc. Bonacoſ. Craſſ. Duen. & hos ſequitur Farin. *q. 47. n. 59.* vbi plures alios citans, inducit in comprobationem *deciſion. Rotæ Romanæ coram Robuſterio, deciſ. 82. num. 2. par. 1. diuerſ.*

14. At Summiſtæ, & Theologi quam plures tenēt, ad hoc vt Reus legitimè interrogari poſſit, requiri ſemiplenam probationem, nempè vnum teſtem de viſu omni exceptione maiorem, vel æquipollentia inditia, ita inter alios Sot. *de iuſt. & iur. lib. 5. qu. 7. ar. 1. erga fin.* Clau. Reg. *lib. 12. c. 16. n. 5.* ibi, Requiruntur, & ſufficiunt ſemiplena probatio, vel expreſſa, & manifeſta inditia, & Nauar. in Man. *c. 25. n. 36. nec non in Rubr. de iudic. n. 56. verſ.* No-

Secunda opinio.

onum eſt, vbi ait; Iudex non de-
.t interrogare Reum iuramento
lato, antequam habeat plenam,
ſaltem ſemiplenam notitiam de
›a; *& ibidem in ſequentibus*, mor-
·s ſuſtinet, & probat hanc opi-
iem; Quamuis etiam ipſe cum
Tho. condeſcendat *n.* 58. famam
ficere ad interrogandum Reum;
cut hoc idem ſtatuitur *in noſtro*
lodo proced. c. 2. in ſecundò Subſtan-
ali verſ. 2. quod; dummodo fama
.it plenè probata; Non tamen ſuf-
ficeret ad torquendum, *ibidem erga*
fin. ſecundi Subſtantialis ver. ſi autem.

15. Tutior, & benignior eſt opi-
nio tenentium requiri ſemiplenam;
Hęc tutior.
Et præſertim nota, quod ex ſola fa-
ma periculoſum videtur Reum cō-
Quid de fama.
ſtituere, quia vix vnquam fama ſuf-
ficienter, & plenè, ſicut requiritur,
probatur, & ſaltem ferè ſemper
controuerſum erit, an plenè proba-
ta fuerit, propter plurima requiſita
ad eam plenè probandam, & pro-
pter DD. diſcordantes opiniones
in hac materia, de quibus Farin. *q.*
47. à n. 153. vſq. ad n. 164.; Et ideo
ſine ſemiplena, meo iudicio, abſti-
nendum eſt à Reo conſtituendo, vt
cautius agatur.

16. Animaduertendū hic, quod
An inditia dicta reqrantur in teſtib. examinādis, vel alia.
ad teſtes ſine ſuggeſtione interro-
gandos, non requiruntur prædicta
inditia, neceſſaria ad Reum inter-
rogandum; Teſtes enim in inquiſi-
tione generaliſſima ſine præceden-
tibus inditijs, vel infamia interro-
gari poſſunt, vt probaui *ſup. q. 11. n.*
4.; Et idem dicendum eſt, in in-
quiſitione generali iuxta tradita
ibidem. num. 8. vſq; in fin q.; Et da-
to quod in his generalibus inquiſi-
tionibus criminoſus detegatur, po-
terunt teſtes interrogari in inquiſi-
tione ſpeciali, de quo vide *ibidem n.*
5. & 9. In inquiſitione verò ſpecia-
li, ſufficit, & requiritur, vt fama, vel
quid æquipollens in actis conſtet, vt
deinde ſine ſuggeſtione teſtes poſ-
ſint ſuper negotio interrogari, pro-
ut diffusè declaraui *ſup. quaſt. 13.* At
dum per viam denunciationis pro-
ceditur, præſuppoſita legitima de-
nunciatione, hæc ſufficiens eſt, vt ſi-
ne ſuggeſtione teſtes examinari in
cauſa poſſint, & de hoc egi *ſup. q. 20.*
Et idem prorſus dicēdum eſt, prorre-
cta iam accuſatione cum debitis
requiſitis, de quibus *hic ſup. q. 24.*

17. Ampliatur primò declara-
tio 1. vt licet in actis contra Reum — Mendacia inducunt ſuggeſtionē.
ſemiplena ſit de delicto probatio,
non poſſit ſine ſuggeſtione induci
ad delictum fatendum mendacijs,
quæ ſemper ſunt illicita, & ſuggeſti-
ua, Afflic. Clar. Pegn. Scacc. Chart.
& Farin. *q. 81. n. 311.*; & eſt com-
munis; & hæc Ampliatio ſine dubio
procedit in interrogatione teſtium
etiam.

18. Ampliatur ſecundò decla-
ratio 1, vt quamuis in actis ſint in-
ditia, tamen ſuggeſtiua ſit interro- — Item fictiones deceptoriæ.
gatio cum cautelis, cauillationibus,
& fictionibus deceptorijs, *l. cum hi*
§. ſi cum lis, vbi gl. *ff. de tranſact.* Clar.
q. 55. verſ. circa primum, Caſtren. *in l.*
edita n. 9. C. de eden. vbi ait, quod
quamuis iſtæ cautelæ in foro fori
admittantur, in foro tamen poli
damnant Iudicum animas, & hunc
referunt Pegn. Chart. Scac. & Farin.
q. 81. n. 305.; Et Iudices his dece-
ptionibus vtentes vituperādi ſunt,
& deteſtandi ſecundum Pegn. &

Chart. *in pract. inter. Reorum lib.* 2. *c.* 1. *n.* 18. *&* 19. & ſubſcribunt Scac. & Far. *n.* 313.

Licijæ sũt honeſtæ cautelæ.

19. Non per hoc damnãtur honeſtæ, ac licitæ cautelæ, vt dicunt proxime citati DD. præſertim Far. & Char. *ibidem*; Quæ autem tales ſint, Scacc. arbitrio Iudicis remittit; Sed ſemper in actis in ſcriptis redigendæ ſunt, Farin. *q.* 81. *n.* 314. Moniti ſint tamen Iudices, vt taliter vtantur licitis, & honeſtis cautelis, & tantum elongentur ab interrogatorijs deceptorijs, vt potius, quantum fieri poteſt, Reos (prout tenentur) clarè, & apertè interrogent, ſingulis interrogationib. ſingulas, & non plures res proponendo, ſicut Iudices inſtruit Direct. Inquiſit. Pegn. & Chart. *n.* 13.; Et recto tramite procedant ad finem veritatis indagandæ, non autem ad Reum inuoluendum, & inducendum ad confitendum delictum, iuxta doctrinam Clar. *q.* 45. *verſ. debet.* Et hæc tota Ampliatio ſeruanda eſt etiam in interrogatione teſtium.

Claræ tamen, & ſimplicia ſint interrogatoria & non ad inuoluendũ Reũ.

20. Ampliatur tertiò declaratio 1. vt licet inditia ſufficientia ſint in actis contra Reum; Interrogatio nihilominus ei facta cum promiſſione impunitatis, illicita, ſuggeſtiua, & doloſa ſit; Et ideo confeſſio tali ſpe emanata, ad condemnationem minimè ſufficit, ita Dec. Foller. Imol. Scac. & Farin. *q.* 81. *n.* 276. vbi alios etiam DD. ad ſaturitatem adducit, inter quos Bertaz. & Menoch. teſtantur de communi, & Cagn. de communi, veriori, æquiori, & ſibi magis placente opinione, & idem Farin. *n.* 280. ait hanc opinionem à bonis Iudicibus magis ſeruatam, veriorem, & magis communiter receptam, & ab ea in iudicando, & conſulendo non recedendum.

Interrogatio cũ promiſſione impunitatis eſt ſuggeſtiua, nec ſufficit ad condemnationẽ confeſſio, hac ſpe emanata.

21. Mouent Iudices Farin. *ibidem*, Clar. Dyn. & Chart. *in pract. inter. Reorum c.* 1 *li.* 2 *num.* 23. vt caueant à talibus promiſſionibus; quia multi ſub ſpe impunitatis falſa dicunt, & de ſe, & de alijs, & credentes confitendo liberos fore, non curant mentiri; Et addunt Clar. & Char. *num.* 24. negari non poſſe, his promiſſionibus illaqueari Reum fraude, & mendacio, quod cuilibet bono viro, præſertim verò Iudici, (& addam ego, Viro Religioſo) qui amantiſſimus veritatis eſſe debet, videtur ſummopere repugnare.

22. Prædicta doctrina, Ampliationis 3. quod huiuſmodi confeſſio non ſufficiat ad condemnandum Reum, tunc maximè veriſſima eſt, cum non fuerit ratificata, cum expreſſa indicatione, quod nulla habebitur ratio promiſſionis impunitatis, ſecundum Bertaz. Boſſ. & alios, quos refert Farin. *q.* 81. *num.* 289. *iuncto num.* 287.; & ſecundum eoſdem tanto minus ad condemnãdum ſufficeret, ſi fuerit reuocata; At ſi ſpontaneè, extra torturam emanata fuerit dicta confeſſio, & vt proximè dictum fuit, ratificata fuerit, etiam ad condemnandum ſufficeret, ſecundum præcitatos DD. & Farin. *vbi ſupra*, & etiam *n.* 290. cum Giga.

Præſertim non ratificata, vel reuocata.

Quid ſi fuit ratificata.

23. In conſequentiam ad ſupradicta, notandum, quod licet Iudex ex ſe, vt dixi, non poſſit gratiam, & impunitatem delicti promittere, promiſſam tamen ſeruare te-

An Iudex impunitatem promittens ſeruare teneatur.

tenetur, abſtinendo ſe à condemnatione, turpè enim eſt fidem frangere, Cuchal. Dec. Placa, & Farin. *q.* 81. *n.* 277.; Qui *n.* 280. tenet, nec in foro conſcientiæ, nec in foro fori poſſe Iudicem Reum confeſſum, ſpe, & promiſſione impunitatis condemnare, & teſtatur, de veriori, et communiori, a qua in iudicando, ait, non eſſe recedendum; Conſentit Couar. *var. reſol. li.* 1. *c.* 2. *n.* 16. *in fi.* cum hac tamen moderatione, nempè; Quod, dum Iudex promittit impunitatem, quam promittere non poteſt, ſeruare teneatur, niſi delictum aliàs per rectos iuris tramites conſtaret, quia tūc promiſſio ſeruanda non eſſet. Contrà verò, quod Iudex non teneatur ſeruare promiſſionem impunitatis, ſed Reum, ea non obſtante, condemnare abſolutè poſſit, tenuerunt Anch. Fely. Imol. & inclinare videtur Clar. qui ait, quod imputet ſibi Reus, qui tali promiſſioni credidit, Boſſ. qui dicit, quod in foro contentioſo, certum eſt talem promiſsionem per Iudicem promittentem ſeruandam non eſſe, & de communi teſtatur Placa; Hos refert Far. *q.* 81. *num.* 278. *&* 279. ſed non ſequitur *n.* 280. nec tu ſequaris.

In caſu concedendæ impunitatis, cõſulatur Princeps.

24. Non prætermittā, quod notabiliter in propoſito ſcribit Ambroſin. *de modo forman. proceſſ. inform. lib.* 2. *c.* 2. *n.* 20. nempè, quod occurrente caſu, quod plures alicuius delicti complices ſint, dum crimen eſt graue, & difficulter veritas haberi poteſt, conſulendus eſt Princeps, & de eius mandato, confitenti Iudex impunitatem polliceatur; Et ita (ait Ambroſin.) ſe vidiſſe fieri à magnis viris; Et verè optimum eſt eius conſilium; impunitas enim à Principe promiſſa, vel à Iudice à Principe auctoritatem habente, omnino ſeruanda eſt, nec Reus cum promiſsione talis impunitatis confeſſus damnari poteſt, vt probat, & bene à contrarijs defendit Boſſ. *in tit. de confeſſ. per tortur. n.* 9. vbi ſubdit hanc promiſsionem impunitatis, ad ſolum Principem pertinere, imò ad Principem Supremum, *per l. relati ff.* de pæn. ſequitur Clar. & Far. *q* 83. *n.* 281.

Suggeſtio eſt dum confeſſus de vno delicto interrogatur de alijs ſine indîtijs.

25. Ampliatur quartò declaratio 1. vt interrogatio dicatur ſuggeſtiua, quamuis Reus de delicto inditiatus eſset non modo ſemiplene, ſed etiam plene conuictus eſset, & confeſsus, dum interrogatur de alijs delictis, de quibus in actis non eſt inditiatus; Hæc doctrina de iure vera eſt, ſecundum omnes DD. vt ait Caſon. & poſt ipſum Clar. *q.* 64. *verſ. ſucceſſiuè*, & Farin. ait, non habere hanc doctrinam in puncto iuris contradicentem, *q.* 37. *n.* 169. vbi citat bene in propoſito dicentem Diaz, & Menoch. & eſt *tex. in l.* 1. *in princ. ff. de quæſtion.*

De cõſuetudine eſt cõtrouerſum.

26. De conſuetudine verò, grauis eſt controuerſia apud DD.; plurimi enim apud Farin. *q.* 37. *n.* 163. *&* 164. affirmant, de conſuetudine totius Italiæ non ſolum in furto, ſed etiam in alijs delictis, qui vnum delictum confeſsus fuerit, poſse abſq; alijs inditijs interrogari, & torqueri de alijs delictis eiuſdem ſpeciei, puta, qui confeſsus eſt vnum furtum, poteſt de alijs furtis interrogari. Refert ad hoc plures DD. Clar. *q.* 64. *verſ. ſucceſſiuè*; Vbi ta-

mẽ

men concludit nunquam ſe vidiſse ſeruari hanc conſuetudinem, niſi in aliquibus exceptis; Et Farin. *n.* 170. cum Scacc. Hercula. Rolan. et Rim. credit non eſse credendum dictis DD. de conſuetudine totius Italiæ teſtantibus, cum fortè in tota Italia non ſint verſati; Et dato quod crederetur, eſset videndum, an talis conſuetudo ſit rationabilis, et valida; cum irrationabilem, et inualidam eam teneant, Brun. Conrad. Marſ. et alij relati à Far. *n.* 165.

Diſtinctio pro reſolutione.

27. Sed omiſsis prolixis controuerſijs, puto adherendum eſse doctrinæ, Bruni *de inditijs ſecunda par. q.* 5. *num.* 66. ſic diſtinguentis. Aut conſtat in actis, quod Reus eſt homo malæ famæ, et diffamatus, quod alia commiſerit delicta; puta quod ſit inſignis latro, ac viarum graſsator, vel aliàs magnus facinoroſus; et tunc poterit Reus interrogari etiam de alijs delictis, de quibus in actis non eſt aliter inditiatus; Et in his caſibus, dicta conſuetudo, vt laudabilis ſeruari poſset; Aut contra Reum nulla vrget diffamatio, et ſeruandum erit ius commune, ſubſcribunt huic diſtinctioni Bertaz. Carrer. Caſon. Conrad. Diaz, Gram. Marſ. Maſcar. Menoch. et Montic. quos refert Farin. *q.* 37. *n.* 167. et hos ſequitur, et teſtatur de praxi *n.* 171. Et eadem ratio militat in teſtium interrogatione, qui deponentes de alicuius delicto, de alijs interrogandi non ſunt, niſi *vt hic ſup. proximè.*

In ſtatu Eccleſiaſtico ſublata eſt cõtrouerſia.

28. Et vtique in ſtatu Eccleſiaſtico in hoc puncto videtur ſublata omnis controuerſia, attenta *Pauli III. Conſtitutione* 58. *verſ. ijdem Iudices in par.* 1. *Bullarij*, in hæc verba; Iudices captum pro vno crimine, ſuper alijs, de quibus inditia aliqua non habent, nullo modo interrogare præſumant, ſed tam in his, quam in alijs occurrentibus, iuris communis diſpoſitionem, ſeruare teneantur. Igitur per hanc Bullam in totum aſsertæ prædictæ conſuetudini derogatur; prout aduertunt Chart. *in pract. inter. Reorum lib.* 4. *c.* 1. *n.* 95. et Farin. *q.* 37. *n.* 172.; Vbi notat hanc Bullam non eſse intelligendam in ordine ad latrones, Bannitos, Aſsaſsinos, et alios diffamatos delinquentes, cum hi ſemper interrogentur ex inditijs, nempe ex publica diffamatione, quæ inditium contra tales facit; Et talibus inditijs, tacite Bulla videtur contentari, cum etiam de alijs delictis interrogari poſsint tales ſine alijs inditijs ex iuris communis diſpoſitione, quam d. Bulla vult ſeruari.

29. In conformitatem ad eamdem Bullam, ſtatuitur *in noſtro Modo proced. in c.* 2. *in ſecundo Subſtantiali verſ. animaduertant*, vt ſequitur: Animaduertant tamen Prelati, non poſse perſonam diffamatam, vel inditiatam de vno crimine, interrogari de alijs criminibus occultis, de quibus non adſit infamia, vel inditia, licet eſsent etiam eiuſdem ſpeciei delicta, cum ſint tamen omnino ſeparata, niſi in duobus caſibus. Primus quando vnum crimen eſt ſufficiens inditium, ſiuè infamia alterius, vt e.g. Si quis infamatus, vel conuictus eſset de homicidio N. et poſtea cadauer N. inueniretur ſpoliatum, poſset Reus interrogari de furto. Secundus caſus, quan-

Sicut. & apud nos.

 do

do non poteſt cognoſci perfectè vnum crimen, ſine alterius cognitione, puta dum poſterius eſt circumſtantia prioris delicti; vt cum quis conuictus fuerit de furto in Eccleſia, cuius fores inuentæ fuerunt fractæ, poteſt interrogari, an fores Eccleſiæ fregerit; *Hæc in Modo proced.* ex Sot. *de rat. teg. mem. 2. quæſt. 6. art. 2.*; Et ſubſcribit Menoch. *de arbitr. quæſt. li. 2. caſu 523. num. 1. 2. & 4.*

An ſit ſuggeſtio, dũ de ſocijs ſine inditijs interrogatur vſq; ad n. 38.

30. Ampliatur quintò declaratio 1. vt illicita, & ſuggeſtiua ſit interrogatio Rei, dum, non exiſtentibus inditijs, interrogatur de conſocijs, *c. 1. de confeſſ.* ibi; Cum ſecundum vtriuſque iuris ſtatuta, de ſe confeſſi ſuper aliorum conſcientijs interrogari non debeant: Et in comprobatione, poſt alia iura concordantia, inducit Farin. *q. 43. n. 3.* Ang. Boſſ. Chart. Clar. Corr. Gomez, qui de communi, Maſcar. Menoch. Montic. & quam plures alios DD. Vt confitens adulteraſſe cum vna non, poteſt ſine inditijs interrogari, an etiam cum alia, Far. *n.* 100. Nota ſequentes limitationes, & præſertim ſextam, quæ videtur deſtructiua Ampliationis 5.

31. Limitatur primo Ampliatio 5. in fure famoſo ſecundum Gomez, vel in furto talis qualitatis, vt per Reum ſolum nõ potuerit committi, ſecundum Gram. Bertaz. Montic. Peguer. & Farin. *q. 43. n. 45.* Non me latet plurimos DD. hanc limitationem extendere ad omnem furem, quos refert Farin. *n. 44.* & plures alios relatos *n. 43.* adeo reſtringere, vt abſolutè velint furem de ſocijs interrogari non poſſe; Tu tene limitationem, vt iacet.

32. Limitatur ſecundò Ampliatio 5. in crimine falſi, dum quis falſitatem commiſit in ſcriptura, vel in alia re ad ſe non ſpectante, ſed ad alterum, quod multo magis procederet, dum e. g. teſtis examinatus fuit ad alterius inſtãtiam, & falſum depoſuit; interrogari enim poteſt ſine alijs inditijs, & torqueri, ad cuius preces, vel ſubornationem falſum commiſerit, Pariſ. Menoch. & Farin. *q. 43. n. 49.*

33. Limitatur tertiò Ampliatio 5. in homicida, qui nullam habuit cauſam occidendi, poteſt enim interrogari de mandante Farin. *q. 43. n. 51.* qui hoc diffuſe probat ex Aug. Bal. Bert. Boſſ. Clar. Dec. Foller. & tot alijs *q. 37. n. 154. & 155.* vbi teſtatur de communi, de ſemper ſeruata praxi, & quod contradictorem non inuenerit. Quamuis regulariter homicida non ſit interrogandus de ſocijs, ſecundum Boſſ. Corr. Gram. Maſc. Menoch. & Farin. *q. 43. n. 50.*

34. Limitatur quartò Ampliatio 5. in criminibus exceptis, in quibus ſine inditijs poteſt Reus de complicibus interrogari, ſecundum Ang. Bar. Boer. Clar. Foller. Pariſ. & Far. plures alios inducẽtem *q. 42. n. 56.*; Qui cum Piguer. *n. 57.* declarat, excepta in propoſito crimina eſſe, quę Reipublicæ peſtifera ſunt, multitudinem, & bonum publicum nimis lædunt, vt ſunt hæreſis, crimen læſæ Maieſtatis, falſæ monetæ, latrocinij, aſſaſſinij, ſacrilegij, maleficij &c. vt latę, & ſolide probat Farin. *quæſt. 43. à num. 58. vſque ad 67.* Vlterius idem Farin. declarat *n. 85.*

n. 85. non eſſe in propoſito crimen exceptum adulterium, vnde Reus criminis adulterij, non poteſt ſine inditijs interrogari de lenonibus; & idem determinat de crimine innominabili *num.* 100.. Quæ in propoſito excepta ſint crimina, diſtinctè dictum eſt, vbi ſup. à Farin. nempe *à num.* 58. *vſque ad numerum* 67.

35. Limitatur quintò Ampliatio 5. vt generaliter Reus confeſſus crimen poſſit de ſocijs interrogari, dum crimen de ſui natura cum pluribus committi ſolet, ſecundum Ang. Boſſ. Carrer. Chartar. Corrad. Decian. Salyc. & plures alios, quos refert, & ſequitur Farin. *quæſt.* 43. *num.* 107. *&* 109. inter quos Bonacoſ. & Gomez teſtantur de communi; De quo idem vide Farin. *num.* 74.. Sed econtra, etiam generaliter, in nullis delictis, quamuis difficilis probationis, debet Reus interrogari de ſocijs, niſi cum delictum de ſui natura committitur cum pluribus, Farin. *num.* 73. *&* 74. vbi ait, quod hæc eſt pura veritas, à qua Iudex in iudicando recedere non debet.

Quid de conſuetudine.

36. Limitatur ſextò Ampliatio 5. & videtur hæc limitatio einſdem Ampliationis deſtructiua; Vt (quicquid ſit de iure) de generali conſuetudine Reus de ſe confeſſus crimen, vel plenè conuictus, poſſit ſine alijs inditijs interrogari de ſocijs, complicibus, mandatoribus, & fautoribus, Gram. Chart. Cabal. Perſonal. Villagut. & Guaz. qui alios etiam refert, *defenſ.* 30. *cap.* 9. *num.* 2.; Et quod de conſuetudine interrogetur Reus in omni caſu de ſocijs, teſtantur Gandin. Iacob. de Beluiſ., & Blanc. *tract. de inditijs num.* 374. Vulpel. & Maſcar. *de probat. concl.* 1311. *vol.* 3. qui ait, quod ita ſeruatur de generali conſuetudine Italiæ, & Baiar. qui hoc refert ad Clar. *quæſt.* 21. *verſ. retenta*, dicit, ita ſe vidiſſe obſeruari in quocunque delicto, & hoc idem nouiſſimè aſſerit Caſon. *tract. de tormen. cap.* 16. *n.* 6. & Giacharius *ad Clar. vbi ſup.* obſeruat hoc eſſe notandum.

37. At Clar. *in d. verſ. retenta*, dicit, Mediolani hanc non ſeruari conſuetudinem, ſed ius commune, niſi in aliquibus exceptis; Subdens, quod vbi talis non viget conſuetudo in ſpecie, laudabile eſſet iuri communi adhærere.

38. Caueant verò Iudices, etiam vbi conſuetudo prædicta viget, vel alids in caſibus permiſſis, ne in ſpecie de aliqua perſona particulari interrogent, nec aliquem nominent, vt monent Chart. & Ambroſ. *de modo form. proceſ. infor. lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 10.; Niſi contra certam perſonam adſit ſpecialis præſumptio, ſeu inditium ad inquirendum ſpecialiter, aliàs eſſet ſuggeſtio, & Iudex ſic interrogans, alios indebite vexando, animam ſuam perderet, proceſſuſque eſſet ipſo iure nullus, Clar. *quæſt.* 21. *verſ. retenta*, & ad eum Baiar. *num.* 28. citans

Etiam ſtāte conſuetudine nō interrogatur de ſocio in ſpecie, niſi, &c.

Caſtren. & Foller. Prædictam interrogationem eſſe ſuggeſtiuam aſſerendum eſt cum Boſs. Chart. Cyn. Foller. Maſcar. Monticel. Saly. & pluribus alijs, quos citat, & ſequitur Farin. *quæſt.* 43. *num.* 132. inter quos Carrer. & Gomez teſtantur de communi. Et nota, quod d. ſpecialis præſumptio debet eſſe legitima, Saly. quem ſequuntur alij DD. & præſertim Farin. *num.* 133. vbi ex Ang. ſubdit, quod inditia in hoc caſu debent eſſe nimis manifeſta, & *ibidem* teſtatur, ita vidiſse ſeruari à Iudicibus iuſtis, & bonæ conſcientiæ.

39. Quæ dicta ſunt *hic ſup. à n.* 31. etiam in teſtibus procedunt, vt viſum eſt *ſup. q.* 56.

In genere interrogetur ad cauendam ſuggeſtionem.

40. Declaratur ſecundò Regula, vt ſuggeſtiue dicatur Iudex interrogare, dum in ſpecie de delicto interrogat, cum Iudex in genere interrogare debeat; An commiſerit delictum, vel melius, quis crimen commiſerit, non autem in ſpecie de modo, & cauſa, aliàs confeſſio hoc modo extorta per torturam, vel præcedentibus minis de torquendo, diceretur per ſuggeſtionem extorta, Pegna, & plures alij, quos ſequitur Chart. *in praxi inter. Reorum li. 2. cap. 1. num.* 54. *&* 55. Ang. Bar. Brun. Hippol. Saly. & Boſs. *de exam. Reorum num.* 12.; Et præſertim damnantur tanquam ſuggeſtiua interrogatoria, exprimentia circunſtantias, vt an percuſserit pugione, in pectore, &c. à Chart. *num.* 67. *&* 68.; vbi ait ita interrogandum eſse; An commiſerit, in qua parte corporis, in quo loco, & die, ex qua cauſa, quomodo, & quibus armis, citans Caſon. Foller. & Pegn.. Et tota hæc ſuggeſtio cauenda eſt etiam in interrogatione teſtium, *per tex. in l.* 1. *§. qui quæſtionem ff. de quæſtion.* vbi gl. & Alber. & ſubſcribunt Bart. Brun. Caſon. Cyril. Gomez, & Farin. *q.* 79. *n.* 78. *&* 80.

Non exprimãtur circunſtãtiæ.

Quid manifeſtis exiſtentibus inditijs.

41. Limitatur declaratio 2. vt in ſpecie Reus poſſit interrogari de delicto, dum de eodem delicto in actis in ſpecie inditia manifeſta contra Reum ſunt, ſecundum Ang. Bar. Brun. Hippol. Saly. & Boſs. d. *num.* 12. & ita etiam Chart. *num.* 64.. Idem dic in teſte ſecundum Bar. Brun. Caſon. Scacc. & Farin. *num.* 79. Indicia autem tunc dicuntur manifeſta in propoſito, dum Reus interrogatur extra torturam cum inditia ſunt vrgentiora illis, quæ requiruntur ad interrogandum Reum in genere, de quibus dixi *in hac q. n.* 10. *vſq; ad* 15.; Dum verò in tortura; cum talia ſunt, quod Iudex certo ſciat Reum commiſiſse delictum, nempe cum ex actis reſultat pluſquam ſemiplena, Scacc. & Farin. *d. numer.* 97. *quæſt.* 83.

Sed de cõſilio.

42. Moneatur tamen Iudex, vt quamuis in actis ſint dicta manifeſta inditia, tamen antequam Reum in ſpecie de delicto interroget, prius interroget in genere, & ſuper generalibus, & deinde paulatim ad qualitates, & circunſtantias, ac demum ad ipſum delictum in ſpecie deueniat; & talis interrogandi modus, in praxi ſeruatur ſecundum

Chart.

Chart. Pegn. Scacc. & Farin. *q.* 83. *n.*97. : Et præterea animaduertat Iudex, quod licet, quando Reus, vel teſtis, torquetur contra certam perſonam, poſſit in ſpecie de illa perſona interrogari, non tamen poteſt interrogari nominatim de modo, & circumſtantijs delicti, Puta, Non ne percuſſit ſic, vel ſic, eſſet enim hæc illicita ſuggeſtio, ſed tantum poterit interrogari generaliter, quando, quomodo, & in qua parte corporis percuſſerit, ſecundum Bart. Caſon. Cyril. & Far. *q.*79.*n.*80.

In tortura præſertim non exprimantur circũſtantiæ.

43. In conformitate ad ſupradicta, *in noſtro Modo proced. c.* 2. *in ſecundo ſubſtantiali verſ. in interrogando*, ſtatuitur. In interrogando obſeruet Prælatus, vt primo in genere interroget de aliquibus pertinẽtibus ad crimen, circumſtantias, & inditia, quæ ex proceſſu eliciuntur, & vltimo deueniat ad ipſum crimen, de quo Reus imputatur.

Ex Modo noſtro Procedendi.

44. Ampliatur declaratio 2. vt conſequenter illicita ſit ſuggeſtio, dum Reo leguntur teſtium depoſitiones, cum in illis ſpecificetur delictum, & circumſtantię eius, & fortè lectio falſa, & praua legeretur, Farin. *q.*83. *n.*90. Chart. *in praxi inter. Reorum. lib.*2. *cap.* 1. *n.*65. *&* 66. citans Hoſtien.; Imò idem dicendũ eſt de ſola lectione tituli cauſæ ſecundum Chart. & Hoſtien. *in Sum. tit. de teſtibus nu.* 6. *verſ. ſuper quibus*, vbi fatuos Iudices appellat ſic legentes; Et licet Hoſtien. loquatur in teſte, tamen vt ait Chart. *ibidem*, dicendum eſt idem eadem ratione in Reo. Similiter ſuggeſtio eſt, legere Reo, vel teſtibus, nomina teſtium, ſecundum Farin. *d. n.* 90.

Suggeſtio eſt lectio depoſitionum teſtium.

Vel tituli cauſæ.

Seu nomina teſtiũ.

45. Intellige hanc Ampliationem, cum moderamine limitationis *hic ſup. n.*41.; Totamque doctrinam huius declarationis moderabis; vt ſæpe contingat, neceſſe eſſe Iudicem, etiam ad minima, & particularia tandem deſcendere, non ad ſuggerendum, ſed dum Reus negat veritatem in actis probatam, ad eum conuincendum, vt crimen ſuum detectum agnoſcat, & vt ſi quid oblitus ſit recordetur; quæ prudentiæ interrogantis committuntur, ita Pegn. Foller. & Chart. *n.* 68. Et ad hos effectus non modo paulatim nominantur teſtes, titulus cauſæ, depoſitiones eorum leguntur Reo, ſed aliquando, etiam confrontantur teſtes cum ipſo Reo ad faciem, Chart. *ibidem lib.*3. *c.* 3. *n.*28. *& c.*1. *nu.* 82. *&* 83. vbi citat Direct. Inquiſit. Pegn. Clar. & Io: Roi. nec non *l. ſi poſtulauerit* §. *quæſt. ff. ad leg. Iul. de adul.*. Et de his infra agẽdum erit *in praxi* 4. *à n.*107. *vſque ad n.*110.: Et pręſertim de confrontatione agetur *in eadem praxi* 4. *à n.*111. *vſque ad n.*127. vbi etiam tractabitur de confrontatione in tortura.

Declaratur hæc Ampliatio, & tota declaratio, quomodo poſſit deueniri ad particularia, ad nominationem teſtium, tituli cauſæ, lectionem depoſitionum, & confrontationem.

46. Declaratur tertio Regula, vt quantumcunque in Actis inditia ſint, tamen interrogatio de his, quę iuris ſunt, Reo facta, ſuggeſtiua dicatur, Reus enim, ſicut etiam teſtis, interrogandi ſunt de his, quæ facti ſunt: Puta, an Reus percuſſerit, an aliquid, & quid defuncto dederit, an defunctus ſuſceperit, &c.; Non autem fiant interrogationes de his, quæ iuris ſunt, de quibus nec interrogatus reſpondere tenetur: Puta,

Interrogatio de his, quæ ſunt iuris ſuggeſtiua eſt. Exemplificatur.

Putà, An occiderit, an venenauerit, hæc enim nec à Reo, neque à teſte, cum iuris ſint, ſed à Iudice iudicanda ſunt], Signorel.& Clar. q.45. *verſ. debet autem*, Caſon. Alex. & Chart. *in pract. inter. Reorum lib.* 2. *c.*2.*n.*29.; Similiter interrogare Iudex debet, an fecerit, vel non. Et caueat ab interrogando, an fuerit culpabilis, quod pariter iuris eſt, & ad Iudicis, non Rei, nec teſtis iudicium ſpectat, Alex. Bar. Bald. Socin.& Chart. *vbi ſup.*

47. Ampliatur declaratio tertia conſequenter, vt cum Reus confeſſus fuerit, ſe vulneraſſe, interrogari minimè debeat, an occiderit, vel an ex illo vulnere talis mortuus fuerit, hæc enim iuris ſunt, & iuſtas Reo defenſiones auferunt, ita Boſſ. *tit. de confeſſis num.*80. Signorel. & Clar. *vbi ſup.* qui aiunt, hoc pluſquā diabolicum eſſe.

Suggeſtio aperta vitanda.

48 Declaratur quarto Regula, vt cum duplex ſit ſuggeſtio in interrogatione Reorum, & teſtium, vtraque vitanda ſit. Vna eſt ſuggeſtio aperta, & dicitur ea, quæ apertè patet in interrogatione, de qua actum eſt in præcedentibus declarationibus, & de ea exemplificat Guaz. *defenſ.*19.*c.*12.*n.*1. vbi concordantes citat.

Nec non palliata; quæ duplex eſt.

49. Altera ſuggeſtio eſt palliata, quando de ea non apparet ex Iudicis interrogatione; Et fit duobus modis; primo quando in actis non apparet, qua de re interrogatus Reus, vel teſtis fuerit; puta, quia in actis tantùm ſcriptum ſit; Ad opportunas interrogationes, &c. vel ad aliam interrogationem, &c. qui modus dicitur leno ſuggeſtionis, Guaz. *defenſ.* 12. *c.*12. *nu.*1. citans Chart. & Ambroſin. qui ait, rarò hoc modo interrogandi vtendum eſſe, & tunc tantùm, quando Reus, vel teſtis interrogatur, vt ſuppleat reſponſioni, iam datæ, vel vt illam declaret, & quanto rarius, tantò melius, cum ab eo aliqui, eorum imperitias, malitias, ſuggeſtiones, & iniquitates tegant, & ſubſcribit Chart. *in pract. inter. Reorum, lib.* 3.*c.*3.*n.*22. *&* 27. nec non Scacc. & Guaz. *vbi ſup. n.*4.

50. Altero modo ſuggeſtio palliatè fit, quando extenſo iam interrogatorio in actis, Iudex præuenit interrogatum in reſponſione, indicando ei viam reſpondendi, & eſt valde periculoſum; Et ideo ab vtroque modo palliatè ſuggerendi eſt abſtinendum, cum prohibitum ſit, Ambroſin. Chart. Far.& Guaz. cum alijs *d.n.*1.

Suggeſtio eſt etiam Iudici Regulari prohibita.

51. Ampliantur primo generaliter dicta in hac q. vt non poſſit, prout ſupra ſuggeſtiuè interrogare Iudex, qui habet poteſtatem procedendi ex abrupto, &c. cum talis modus procedendi ex abrupto, &c. remoueat tantùm ſolemnia ordinis iudiciarij, inter quæ non includitur ſuggeſtio, Burſat. Charta.& Guaz. *ibidem n.*2.

Etiam extra examen.

52. Ampliantur prædicta ſecundo, vt ſuggeſtio prohibita fiat etiā à Iudicib. extra examen; puta, dum ponunt plures teſtes, vel teſtē, cum Reo in eodem carcere, vt vnus ſuggerat alteri qualitates, & circumſtantias facti, vel delicti; Seu etiam dum, vt ſupra de mandato Iudicis ponitur aliquis alius in ſecretis ad prædictos effectus. Et dato quod

poſtea

poſtea Reus, vel teſtis, cui fuit ſuggeſtum, ſit tortus, & dolore oppreſſus deponat iuxta ſuggeſtionem ei factam, talis depoſitio non ſubſiſtit, ſecundum Addentes ad Farin. *conſ.* 83. *litera A.* vbi latè, quos ſequitur Guaz. *vbi ſup. n.* 3.

53. Plura, & diffuſè de materia huius totius q. Far. & Chart. *locis hic ſupra relatis*.

De Rei reſponſione, Quæſt. 81.

1 Viſum eſt in præcedẽti quęſt. de Rei interrogatione; in præſenti de eiuſdem reſponſione, meritò videndum eſt.

Præciſa verba reſpõſionũ Rei ſcribenda.

2. Præmitto; Rei reſponſiones & eius præciſa verba, à Notario, ſeu Actuario, prout prolata fuerũt, ſcribenda eſſe, ita decreuit *Paul. III. in ſuo motu proprio in fauorem pauperum, verſ. Idem Iudices*; Vnde ſi Reus dictare neſciat, pro huius decreti obſeruantia, debet Iudex ſtatim dictare eiuſdem Rei verba, ſicut ex eius ore exierunt, ita Char. *in pract. interr. Reorum lib.* 3. *c.* 2. *n.* 9.; Vbi ait, ita Iudices Deum timentes obſeruare; iudicatque minimè tutam praxim eorum, qui prius facti narrationem, quamuis longiſſimam audiunt, & poſtea, non ſecundum verba, ſed ſecundum ſenſum dictant: Apud Regulares verò, cum ex priuilegio Bonif. VIII. procedatur, apicibus poſtpoſitis, & ſola facti veritate inſpecta, *vt oſtenſum eſt ſup. q.* 8. dummodo veriſſimus ſenſus retineatur, fortè, in his, quæ apices videntur, non erit mordicus, & rigidè inſiſtendum.

Quid apud Regulares?

3. Præmitto ſecundo; Quod dũ Reus præſens in iudicio interrogatur ſuper delicto, & ipſe Iudici reſpondet, tunc fit litis conteſtatio etiam abſque eo, quod pars aduerſa ſit præſens, quamuis procedatur ad inſtantiam partis, vt ait Clar. *q.* 45. *verſ. & in primis*, & atteſtatur Bar. quem refert Aret. *conſ.* 58. *n.* 7.; Nam in criminalibus, etiam abſente Accuſatore, ex officio Iudex procedere poteſt, & interrogare ſecundum Bal. qui teſtatur de praxi, & Clar. *vbi ſup.*

Quando lis conteſtetur.

4. Regula 1. ſit. Reus iuridicè, & legitimè interrogatus à ſuo Iudice reſpondere tenetur, ita Card. Alex. qui teſtatur de cõmuni, Aret. & Clar. *q.* 45. *verſ. ſed pone*; Subſcribit Chart. *vbi ſupra num.* 1. Bal. Caſtren. Conrad. Saly. & Rodriq. *qu.* 19. *art.* 2. Nec non veritatem fateri adſtringitur etiam in cauſa capitali, D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 69. *art.* 1. Aragon. Azor. Caiet. Ledeſ. Miran. Nauar. Turrian. Valent. Vegha, cum quindecim alijs DD. quos cum præcitatis, refert Diana *in* 2. *par. tr.* 15. *reſol.* 27. vbi reddit hanc rationem: Quia cum Iudex legitimè interroget, verè Superior eſt, & iuſtè præcipit, iuramentumque defert, & conſequenter Reus eidem obedire tenetur, & ne ſit periurus, veritatem fateri; Et teſtatur hanc probabilem eſſe opinionem, & olim communem in ſchola D. Th. Quantum vera ſit hæc Regula *vide hic infra n.* 22. *vſque ad* 26.

Reus legitime interrogatus tenetur veritatem fateri.

5. Iuridicè vero, & legitimè procul dubio, ſecundum omnes, interrogatur Reus, cum contra eum in actis probatio ſemiplena inuenitur, vt oſtenſum eſt *ſup. q.* 80. *nu.* 10. & 14.

Quando legitime interrogetur Reus.

& 14.; Imò ſecundum DD. graues, aliquid minus, *ibidem n.* 12. & 13.

Dilatio Reo ad reſpondendum dan da nō eſt.

6. Ampliatur primo Regula 1. Vt Reus in criminalibus legitimè interrogatus, ſine dilatione reſpondere teneatur, & ſi petat dilationē ad reſpondendum, ei danda non ſit, ita Bal. & de communi teſtatur Aug. ad Ang. & ita de conſuetudine ſeruari, ait Clar. *q.* 45. *verſ. ſed hic quæro*, vbi refert Caſtren. & Salyc. teſtantes de praxi.; Subſcribūt huic doctrinæ Cord. Scap. & Chart. *in praxi inter. Reorum lib.* 3. *c.* 2. *n.* 21.

Quomodo cogendus ſit Reus recuſans reſpōdere.

7. Ampliatur ſecundo Regula 1. Vt ſi Reus, vt ſupra interrogatus, recuſet reſpondere, de Iudicis mandato recuſatione in actis redacta, Reus ad reſpondendum compelli poſſit; Et in leuibus quidem; tribus monitionibus ei à Iudice factis ſub præciſa mulcta, nō reſpondendo, ea pœna eum Iudex mulctabit, Chart. *n.* 1. *verſ. & ſi fortè. per l. de ætate*, §. *qui tacuit & ſeq. ff. de interrog. actio.* vbi Bar.; In atrocioribus verò ſceleribus, tormētis Reus reſpondere cogendus erit, Bertran. Foller. Locat. & Chart. *vbi ſup.* Vide infra num. 12.

Negans veritatem peccat.

8. Ampliatur tertio Regula 1. Vt licet in foro fori, Reus legitimè interrogatus, ſi falſum dicat, nō puniatur; in foro poli habebit Deū vltorem de peccato mortali periurij; Alex. cui, teſte Beroo, nemo cōtradicit, & tenuit Clar. alios referēs concordantes *q.* 45. *verſ. quid ergo*; Vbi ſubdit, quod ſi Reus conuincatur de aliquo mendacio in ſubſtantialibus, tale mendacium, erit cōtra eum ſufficiens inditium ad torturam, & conſentiunt Paris de Put. & Boſſ. quos refert Clar. *q.* 21. *verſ. mendacium*, vbi tamen concludit, quod ipſe ſine alio adminiculo, ex ſolo mendacio non poneret Reum ad torturam: Vide *ſup. q.* 67. *n.* 15. *& ſeq.* Præterea apud Regulares, qui caſus reſeruatos iuxta *decretum Clem. VIII.* acceptarunt, prout nos, omnes acceptauimus, Reus, (ſicut etiam teſtis) legitimè interrogatus in iudicio, periurans; incidit in quintum caſum reſeruatum *in prædicto decreto* regiſtratum.

Et Regularis incidit in caſum reſeruatum.

Animaduertat Iudex, quod, quando Reus aliquid reſpondet, quod ex actis apparet, verum non eſſe, non ſemper expedit ſtatim illum monere ad veritatem dicēda, & vt ſe à mendacio abſtineat, ſed aliquando melius erit, cum interrogare longius repetita interrogatione ſuper eo, de quo de mendacio poteſt Reum conuincere; Et quandoq; etiam expediet ad alia tranſire, dum videt Reum ad negandum paratum, & deinde in alijs examinibus, vel in eodem, prius alijs interpoſitis interrogatorijs ad rem interrogare, vt non ita facilè percipiens, quo interrogationes tendant, ſecurus confiteatur aliquid, ex quo etiam illud quod negabat conſequenter concedat; Ita docet Chart. *lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 59. *in praxi interr. Reorum.*

Dū Reus negat veritatem, quæ in actis conſtat, quomodo ſe geret Iudex.

9. Ampliatur quarto Regula 1. Vt Reus legitimè interrogatus, qui veritatem negauit, qua manifeſtata condemnaretur, in conſcientia teneatur ſe retractare ante pronūciationem ſententiæ, ſecundū Angel. *Clau. Reg. & Malder. quos citat Dian.* qui hanc opinionem probabilem

An qui indebite ſuum delictum negauit, teneatur ſe retractare ante ſententiam.

bilem exiſtimat p. 2. *tr.* 15. *reſ.* 26. ſubſcribũt Ampliationi Bann. Nauar. Salon. & Sot. quos citat, ſed nõ ſequitur Sanch. *in ſum. tom.* 1. *lib.* 3. *c.* 7. *n.* 8. Ratio eſt, quia illa iniuſta negatione Reus cauſam iniuſtam tuetur.

Ad quid teneatur Rei cõfeſſarius.

10. Sed *ibidem*. Dia. oppoſitum probabilius iudicat, cum Philiar. quem *vbi ſupra* citat, & ſequitur Sanch. & tenent Bonacc. & Azor. *locis* à Dia. *citatis*; non enim cogitur Reus ad ſe prodendum; Imò ſubdit Dia. contra Azor. nec in hoc caſu confeſſarium teneri ad monendum Reum, vt ſit animo parato ad veritatem confitẽdam, ſi iterum interrogaretur, ſed ſatis eſſe, ait cũ Sãch. vt in genere moneat Reum, vt proponat in poſterum cauere omnia mortalia, hoc .n. generale propoſitum ſufficiens eſt. Et hæc doctrina multo magis procedit poſt latã ſententiam, tunc .n. iudiciũ eſt finitũ, & Iudex iã officio ſuo functus fuit, & deſijt in illa cauſa eſſe Iudex, vt ponderãt S. Anton. *in* 3. *p. tit.* 9. *c.* 16. §. 8. *poſt princ.* Sylu. *in verſ. iudicium in fi.* & cum Sanch. tenet Dia. *vbi ſup.* & eſt *tex. in l. Iudex ff. de re iudic.* Et conſequenter Reus Iudici reſpõdere amplius non tenetur, Nauar. *in man. c.* 25. *n.* 38. Rodr. *to.* 2. *q.* 18. *art.* 9. Regin. Pitign. Villal. Segura, & Sanch. quos ſequitur Dia. *p.* 3. *tr.* 5. *reſol.* 103.; Vbi refert Ledeſ. Salon. Vegh. Bann. Medin. & Cord. cõtrarium tenentes. Tu tene cum Dia. & alijs, ſed in caſu notabilis dãni alicuius, aliter, ob defenſionẽ litis iniuſtæ ſufficiet ſatisfacere, ſecũdũ Dia.

Quid poſt latam ſententiam.

11. Ampliatur quinto Regula 1. Vt dum Reus, (vel teſtis) legitimè interrogatur ſimpliciter, & clarè teneatur reſpõdere affirmatiuè, vel negatiuè, Chart. *in praxi interr. Reorum lib.* 3. *c.* 2. *n.* 12. & 23. Et ſi Reus reſpondeat non recordari de his, de quibus veriſimiliter recordatur torquetur; & teſtis in hoc caſu, de falſo punitur Chart. *vbi ſupra* & tenuerunt DD. & præſertim Iaſ. *in l. præſcriptione C. ſi contra ius, vel vtil. publ.* Bal. Barb. & Boſſ. *tit. de reſpon. à Reo facien. n.* 4. Et prædicta tortura datur Reo, non ad eruendam veritatem de delicto, nam ad hunc effectum requirerentur indicia præcedentia, ad torturam ſufficiẽtia, vt cum communi ait Clar. §. *fin. q.* 64. *verſ. dixi etiam*, & Char. *vbi ſup. n.* 4.; Sed tortura in hoc caſu datur ad extorquendam præciſam reſpõſionem, affirmatiuam, vel negatiuam, Carrer. Paris de Put. Bal. Boſſ. Brun. Clar. Caſon. & Chart. *vbi ſup.*; *Et ibidem* ſubdit, quod loco torturæ in præsẽti caſu Iudex mulctam indicere poteſt ad habendam reſponſionem affirmatiuam, vel negatiuam. Et idem omnino dicendũ eſt, quandocunq; Reus obſcure reſpondet ſecundum Foller. Mille. & *ibidem* Chart.

Clara, affirmatiua, vel negatiua ſit reſponſio.

Si reſpondeat nõ recordari, vel obſcure.

12. Non deſunt, qui volunt, Reũ recuſantem reſpondere, dãnandum eſſe tanquã confeſſum, Reus enim iuſſus reſpondere, recuſans abſque rationabili cauſa, contumax eſt, & pro confeſſo habetur, vel pro negãte, prout ſuum reſpicit incommodũ, ſecundũ Foller. Mille. & Chart. *ibid. n.* 8. ſed hoc procedit in ciuilibus, nõ in criminalibus, vt dicunt Soc. Bertran. & Chart. *vbi ſup. n.* 9.; In criminalibus enim taciturnitas, indi-

Taciturnitas Rei quid operetur in ciuili. & in criminali.

tium tantum facit ad torturam, ſecundum Carrer. & Chart. *ibidem.*

Reſponſio clara, ſic, vel nõ debet eſſe etiam ſuper circũſtantijs ſubſtãtialibus.

13. Ampliatur ſexto Regula 1. Vt quod in præcedenti Ampliatione dictum eſt, procedat, non ſolum, dum Reus interrogatur ſuper facto principali, ſed etiam ſi interrogetur ſuper circumſtantijs, & qualitatibus ſubſtantialibus delicti, modo ſint tales, de quibus Reus veriſimiliter recordetur; puta, dum Reus de facto proprio interrogatur, de modico tẽpore, & de rebus, de quibus alij ſolent communiter recordari, arbitrio Iudicis, Clar. *q.45. verſ. ſed* pone, qui ait hoc in praxi ſeruandũ, ita etiam Boſſ. Capic. & Chart. *in praxi inter. Reorum lib.3.c.2. n.17. & 18.* quicquid dicat Foller. contra ſentiens.

Deponens vidiſſe de nocte, addat quo lumine.

14. Ampl. ſeptimo Regula 1. Vt ſi Reus, vel teſtis interrogetur, an noctis tempore quid viderit, non ſit bona reſponſio, dum ſimpliciter dicit (Vidi) nulla addita ratione, noctu.n. non videmus, niſi luna luceat, vel lumen ſit accenſum; Et ideo interrogatus reſpõdeat; Vidi de nocte, luna, vel alio lumine lucente, Boſſ. *tit. de reſpon. à Reo facien. n.15.* aliàs reſpõdẽs ſine addita ratione, ſuſpectus redderetur, gl. & ibi Bal. & DD. *in l. ſi cum exceptione §. in hac ff. quod met. cauſa*, & Boſſ. *ibidẽ* vbi declarat, quãdo nec hoc ſufficiat. Puta ſi teſtis diceret, quod luna lucẽte vidit quod homo eſſet pallidus, vel rubicũdus, vel quod haberet veſtes talis, vel talis coloris, eſſet teſtis valde ſuſpectus ſecundum Boſſ. ibidẽ.

15. Et vniuerſaliter in conformitate ad ſupraſciptas *Ampliationes 5.6. & 7.* Iudex curare debet, vt nulla arte verborũ, à Reo veritas obſcuretur, ſecũdũ Boſſ. Direct. Inquiſit. & Chart. *vbi ſup. n.24. per l.2. C. de eden. & c. iudicantem 30. q.5.* Et idem Iudex quando videt Reũ cauilloſum, verſutũ, & aſtutum, admodũ prudẽter, & ſagaciter agere debet, ne euadat, ſed deprehendatur, & conuincatur. Et ad ſui inſtructionẽ, & ad dignoſcẽdas fictiones Reorũ, poterit Iudex perlegere in Direct. Inquirit, decem modos, quibus Reus, præſertim hæreticus, ſolet ſua delicta palliare, per æquiuocationẽ, tergiuerſationem, fictam corporis debilitatem, fatuitatem, &c.

Curet Iudex, vt Reus verſutus clare deponat, &c. et deprehendatur.

16. Ampliatur octauo Regula 1. Vt ſi Reus iam examinatus, iterum examinetur, reſpondeat relatiuè, nempe ſe dicere, prout aliàs dixit; licet, ſi Iudex voluerit, hanc admittere poſſit reſponſionẽ, tamẽ in eius arbitrio ſit, nõ admittere; quo caſu Reus ſingillatim iterum reſpondere debet, ſecundũ Bar. Fely. Menoc. qui alios eẽ allegat, Natta, qui teſtatur de praxi, Soc. & hos referens Chart. *in praxi inter. Reorum li.3.c.2. n.83.* Vbi ait citatos DD. loqui de teſtibus, ſed idem dicendum eſſe de Reo, & ſubſcribunt Boſſ. & Vulpel. de Reo omnia intelligẽtes, vt notat Chart. *n.84.* Et præſertim relatiuã reſponſionẽ rationabiliter non admittit Iudex, dum vult videre, quo vultu, qua trepidatione Reus reſpõdeat; & tunc maximè, cũ Reum ſuſpectum habet, quo caſu non ſolum poteſt, ſed debet, relatiuam reſponſionẽ non admittere, ſecundũ Bal. Marſil. Method. & Chart. *n.85.*

Arbitrio Iudicis remittitur, an admittenda ſit reſponſio relatiua.

17. Duo hic notatu digna non prætermittam; Primũ quod, ſi, in caſu

ſu

Vel an pe tenti Reo eius examen ſit ei legendũ.

ſu Ampliationis rationabiliter Reus petat ſibi legi reſponſiones ſui iã facti examinis, antequam reſpondeat, iuxta conſiliũ, quod dat Reo Boſſ. *tit. de reſponſ. à Reo facien. n.* 3. Iudex tenetur ei condeſcendere, ſecundum Boer. Foller. & Marſil. qui loquuntur de teſtibus, ſed idẽ procedit in Reo, vt not. Chart. *n.*86. Dixi (rationabiliter;) Vnde Menoch. monet Iudicem, vt videat an rationabiliter prædicta petantur, nam ſi veriſimile non eſt iuſta ex cauſa peti, debet Iudex Reum repellere; Puta, quando factum non eſſet adeo perplexum, vel tam de antiquo, vel dum de recenti eſſet examinatus, ita vt ex integro poſſet iterum recenſere, quod iam dixerat; Et licet Menoch. loquatur de teſte, multo magis hoc procedit in Reo, qui de facto proprio interrogatur, & ſatis eſt inſtructus, qui propterea videtur malitioſè, & dolo hoc petere, ſecundũ Chart. *d.n.*86. vbi Menoc. citat.; Vnde poterit cogi Reus, vt ſine relatione, præciſè reſpõdeat; & tũc præcipuè, dum Iudex credit, & proteſtatur Reum habere ſuſpectum, iuxta conſiliũ Alex. & Chart. *n.*87.

Denegata lectione, Reus, proteſtetur, &c.

18. Secundum notandum eſt, quod alterum conſiliũ Reo in propoſito datur, nempe, vt cum proteſtatione reſpõdeat, videlicet; Dico, vt nunc mihi videtur, quod ſi conſtiterit me iam aliter dixiſſe, meam hanc reſponſionem, & depoſitionẽ ad primã refero, cum tunc melius horum menor eſſem; ita Boer. Boſſ. Marſil. & Menoch. qui loquuntur de teſte, ſed in Reo hoc etiam procedit, ſecundum Chart. *n.*86. At ex cauſa poteſt Iudex hãc proteſtationem reijcere, vt aiunt Menoc. Method. & Chart. *n.*89. *& ſeq.*; Et cauſa poteſt ponderari iuxta tradita *hic n.*17.

Innocens audacter reſpondeat, & ſtatim.

19. Ampliatur nono Regula 1. Vt ſaltem de conſilio, Reus innocẽs audacter reſpõdere debeat, nec timorem oſtendere, ne in ſuſpicionẽ incidat, Boſſ. *in tit. de reſp. à Reo facien. n.*9. *per l. de minore §. plurimum ff. de quæſt.* vbi Bar. & ſubſcribunt Foller. & Chart. *n.*73. Item reſpondeat ſtatim, & ſimpliciter, ſignum enim eſt innocentiæ, ſicut ſignum nocentiæ eſt, dum Reus recurrit ad ſophiſmata, & duplicitates Chart. *in praxi interr. Reorum li.*3. *c.*2. *n.*72.; Sicut etiam nocentiæ ſigna ſunt in Reo, variatio, trepidatio, vel pallor vultus, ex his enim & ſimilibus inditium contra Reum ſumitur ſecundum Ang. Brun. Foller. Marſil. Mille. & Chart. *n.*74. *&* 75.

Signa nocentiæ.

Quomodo prædicta ſigna in actis debeat ad notari.

20. Prædicta omnia, & ſimilia ſcribi debent per Notariũ in actis præſente ipſo Reo, audiente, & intelligente; dum examinatur, ne poſtea contradicere valeat, Dec. Fely. Inn. & alij *in c. quoniam cõtra de probat.* Method. alios citans, & Chart. *n.* 76.; Vel ſaltem omnia debent notari ſine magno temporis interuallo, & antequam ad alia diuertatur, alias Iudici non crederetur ſecundum Hoſtien. Innoc. Anton. de Canar. & Chart. *n.*77. Et de mandato Iudicis, alias non probarent, Ang. Bal. Innoc. & Chart. *n.*78. *&* 79.; Et hæc ſcribet Notarius Iudice mandante licet ipſe non viderit, Anton. de Canar. Inn. & Chart. *n.*80. Quo caſu ſcribet, quod Iudex ita dixit, & mandauit, non autem, quod ita ſit, ſecundum Bal. Boſſ. Fely. Foller. & Chart. *n.*81.; Efficacior tamen ſcri-

ptura eſſet, ſi Notarius diceret, etiã ſe vidiſſe, ſecũdum Method. & præcitatos DD. propterea dicat hoc, dum & ipſe vidit.

21. Vnum præterea conſiliũ Reo datur, vt dũ ipſe videt, ſuum delictum omnino probandũ, non expectet, vt cõuincatur, ſed ſponte illud fateatur, quia cum confeſſo mitius agitur, quam cum conuicto, ſecundũ Abb. *in c. at ſi Clerici de iudic.* Bar. *in l. 1. §. cum quis latrones ff. de quæſt.*; Intellige, quando confeſſus, ſpontè venit ad iudicium, & cõfitetur, non autem timore probationum, & ita loqui, & intelligendos eſſe DD. ait Boſſ. hoc conſilium præbens *in tit. de reſpon. à Reo facien. n. 16.* & declarauit gl. *in c. de hoc, de ſymon.*

Ancõfeſſus mitius puniatur.

22. Limitatur primò Regula 1. Vt licet ſit certũ, Reum iuridicè interrogari cum ſemiplena, vel æquipollentibus inditijs, tamẽ dum ſpes eſt euadendi, in cauſa capitali, ad mortem vitandam, Reus non tenetur verum delictum fateri, non obſtante iuramento, & Iudicis præcepto, ſed æquiuocãdo negare poteſt, ita tenent Diaz. Filliuc. Ioſeph. à Santa Maria, Leſs. Malder. Regin. Salzed. Spatar. Valerus, Villal. & Dia. *in 2. p. tr. 15. reſol. 27. vbi in principio*, ait hanc opin. probabilem, tutam, & tandẽ probabiliſſimã. Huic opinioni plurimi *citati hic ſup. in Regula 1. n. 3.* ſubſcribunt, cum oppoſitam probabiliorẽ dicant, ergo hanc probabilẽ tenent; Quam nouiſſime ſolidè docet Sãcius *in Select. dec. 43. n. 29. & ſeq.* quem ſequitur Portel. *in dub. regul. tit. correct. fratrum verb. Reus n. 43.* Peirin. *de Relig. ſubdit. to. 1. q. 1. c. 16. §. 1.* Petr. Nau. *li. 2. de reſtit. c. 4. à n. 142.* & Bonacc. in *Decal. diſput. 10. quæſt. 3. punct. 2. num. 7.*

Reus iuridice interrogatus, ad mortẽ vitãdam poteſt æquiuocare, dũ eſt ſpes euadendi.

23. Rationes, ſuperaddo authoritatibus; Prima ratio eſt; Quia à natura inditum eſt hominibus, vt ſe defendant; & hinc leges cõcedũt, vt inuaſorem cum moderamine inculpatæ tutelæ poſſit quis occidere, & ad mortem euitandã in extrema famis neceſſitate, aliena ſubripere. Secunda ratio, quia nemo cogi poteſt ad teſtificandum contra parentes ſanguine coniunctos, *l. 4. ff. de teſtibus*; Sed nemo alicui eſt magis sãguine coniunctus, quã ſibi ipſi, ergo. Tertia ratio, lex humana non obligat cũ periculo mortis, niſi magnitudo negotij aliud exigat, ergo non obligabit præceptũ humanum, nã, cæteris paribus, vtriuſq; eadẽ eſt ratio. Et præceptum Iudicis de dicẽda veritate, cum in hoc caſu ſit iuſtũ, poteſt cenſeri datũ ad Reũ terrendũ, & inducendũ ad detegendã veritatem, non autem ad obligandum ipſum in conſcientia, Leſs. Regin. Dia. & alij. *vbi ſup.*

Rationes limitationis.

24. Ampliatur prima limitatio, vt procedat non ſolũ in cauſa capitali, ſed etĩ quando agitur de pæna triremiũ, mutilationis membrorũ, vel confiſcationis omniũ bonorum, aut de alio aliquo graui dedecore, ſecundũ Leſs. Malder. Nau. & alios, quos ſequitur Dian. *d. reſ. 27.* Intellige limitationẽ, & hãc Ampliationẽ, vbi delictũ non eſt plene probatũ, nã data plena probatione, ſpes non eſt euadendi, & Reus fateri tenetur veritatem, ſecundum Dian. *ibidem.*

Quid in grauiſſimis alijs pœnis.

25. Limitatur ſecũdo Regula 1. vt quãuis in iudicio eſſet cõtra Reũ plena ꝓbatio, quandocũq; factũ externũ contra legẽ, excuſatur à peccato propter aliquã circumſtantiã, poſſit

Itẽ æquiuocare poteſt, dum verè factũ excuſatur à peccato.

poſſit Reus factũ negare, itelligẽdo de crimine criminoſo; vt ſi quis occidit hominẽ putatũ ferã, vel ad ſui defenſionẽ, vel quodcũq; aliud opus fecit ex ignorantia inuincibili, vel dum rem ſuam, vel ſibi debitam per iuſtam compenſationem clam abſtulit, vel quid ſimile, ita Portel *in add. ad dub. regul. ver. iuramentũ n.16.* Bann. Azor. & Dia. *in 3. p. tr. 5. reſ. 66.*

Vel qualificate reſpondere, & quomodo.

26. Vel etiam Reus poteſt reſpondere in his caſibus. Non feciſſe, Puta (Non occidi, ſed ſi feci, id ad defenſionem meam feci): & hæc qualificata reſponſio de iure admittenda eſt, Aret. & Chart. *in praxi inter. Reorum lib. 3. c. 2. n. 62. & 63.* & Boſſ. *tit. de confeſſis n. 30.* qui, vt ita reſpondeat Reus, eidem præbet conſilium *in tit de reſponſ. à Reo faciendis n. 2.* Poſſet ſimiliter Reus reſpondere; Feci, ſed ad mei defenſionem; At non eſt adeo tuta hæc reſponſio, quæ habetur pro confeſſione, & pro parte poteſt acceptari, & pro parte reijci, ſecundum Bar. communiter approbatum, vt plures teſtantur, quos recenſet Clar. *qu. 55. verſ. poteſt*, vbi ait, quod ita de conſuetudine ſeruatur, Abb. Boſſ. & Chart. *n. 66.* qui teſtantur de communi, Tiraq. qui *in trac. de pœnis, cauſa 27. n. 7.* plures inducit, & teſtatur de communi, Carr. Gramm. & Menoch. *locis citatis* à Chart. *ibidem*; Melius ergo eſt, vt Reus incipiat à negatiua, vt ſupra, talis enim reſponſio habetur pro mera negatiua, gl. & DD. *in l. ſi quidem C. de except.* Ang. Iaſ. Marſil. Boſſ. Clar. & Chart. *n. 64.* Qua ſtante reſponſione, Iudex non poteſt inſtare, vt Reus ſimpliciter reſpondeat, ſed ſolum debet curare, vt extorqueat, an verè ad ſui fecerit defenſionem, cum vt dixi hæc reſponſio de iure ſit admittenda, ſecundum Aret. Boſſ. & Chart. *n. 63.*

Incipiendo ab affirmatiua.

Sed melius à negatiua.

Reus non legitimè interrogatus, non tenetur fateri veritatem, nec reſpondere, nec iurare.

27. Regula 2. ſit. Reus non tenetur fateri veritatem, ſi à Iudice non iuridicè, & legitime interrogetur, ita Henriq. *quodlib. 1. q. 34.* Sylu. *ver. Confeſſio delicti q. 1.* Petr. Nauar. *lib. 2. cap. 4. n. 136.* & colligitur *ex c. qualiter, & quando, & c. inquiſitioni de accuſ.*; Imò Reus in hoc caſu non tenetur reſpondere, nec iurare, & dato quod iuret, poteſt artificio verborum eludere, & æquiuocare, ſecundum Leſſ. *de iuſt. & iur. li. 2. c. 3. dub. 3. n. 8.* & Tolet. *in ſum. lib. 5. c 58. n. 2.* Tunc verò Iudex legitimè non interrogat, quando non ſeruat ordinem à lege præſcriptum de Reo interrogando, ſed aliquo modo ſuggeſtiuè interrogat, *iuxta tradita ſup. q. 80. à n. 8 vſque in finem q.*

Quando Iudex nõ legitime interroget.

Idem dic de teſte.

28. Ampliatur primò Regula 2. vt procedat etiam in teſte, qui ſi non legitimè interrogetur reſpondere non tenetur, &c. ita D. Thom. ab omnibus communiter receptus 2. 2. *q. 70. ar. 1.*

Licet Iudex ſub excommunicatione præcipere t.

29. Ampliatur ſecundò Regula 2. vt procedat, quamuis Iudex ſub pœna excommunicationis præciperet, qui malè faceret, & grauiſſime peccaret, ſic præcipiendo, & Reos contra iuris ordinem cogendo reſpondere, Bar. *in l. fin. ff. de quæſt.* D. Tho. 2. 2. *q. 69. ar. 2.* vbi Caiet Nauar. *in man. c. 25. n. 36.* Leſſ. *de iuſt. & iu. lib. 2. dub. 3. n. 9.* & eſt communis.

30. Ampliatur tertio Regula 2. vt Reus non teneatur reſpondere,

cum

An Reus dubitās ſi Iudex legitimè interroget teneatur reſpondere.

cum dubitat, an Iudex eum legitimè interroget, Bann. Henriq. Leſſ. Salas, Sanch. Sot. & alij ab his citati, & hanc opinionem probabiliorem exiſtimat Dia. *par.3.tr.5.reſol.* 106.; vbi idem reſoluit de teſte; excipiendo tantum delicta, quæ ſunt in perniciem publicam; Et hinc infert; quod quando Superior inquirit generaliter ſuper aliquo delicto notorio, cuius author ignoratur, ſubditus dubitans, an inditia ſint contra illum, quem ipſe ſcit commiſiſſe delictum, non tenetur prodere delinquentem occultum, & poteſt reſpondere ſe neſcire, quis commiſerit. Nota, contra hanc Ampliationem tenere Sancium, quo ad Reum, & Pitign. quoad teſtem, et horum opinionem probabilem exiſtimat Dia. *vbi ſup.* Vide *hic ſup. q.59.n.4.vſq. ad n.9.*

Vel dum Reo non innoteſcunt teſtium depoſitiones.

31. Ampliatur quartò Regula 2. conſequenter ad præcedentem Ampliationem, vt Reus non teneatur Iudici reſpondere, niſi teſtium depoſitiones ei notificentur, quia cum non conſtat ei, quod legitimè interrogetur, poteſt de hoc rationabiliter dubitare, ita Aldrete, Cord. Nauarra, Nauarrus, Salzed. Sot. Tolet. quos refert, et ſequitur Dia. 3.*par. tr.5. reſol.91*. vbi concludit, quod inditiorum, et ſemiplenæ probationis copia, Reo tradenda eſt, ad hoc vt reſpondere teneatur; Sed poſtea ſubdit; Sibi cum Salzedo placere, (et ait, vtinam Iudices ſeruarent) vt non dentur copiæ, ſed tantum, vt Iudex Notario præcipiat, quod teſtium depoſitiones abſque eorum nominibus coram Reo legat.

32. Ratio huius Ampliationis eſt, quia, qui bonam ſuam famam, et honorem, vitamque iure poſſidet, nullo adſtringitur iure, illa dimittere, quoadusq; ſibi innoteſcat alienum ius; in caſu autem noſtro Reus iure iſta poſſidet, ergo donec iuridicè ei notum ſit ius, quo Iudex poteſt illum interrogare, non tenetur ſeipſum prodere, veritatem fatendo; Et conſequenter, Reus qui pro ſe habet hanc ſolidam rationem, & tot grauiſsimos DD. tuta conſcientia, in caſu Ampliationis, poteſt veritatem occultare, et negare, iuſta æquiuocatione; Puta non feci, &c. Intelligendo intra ſe (taliter, quod tenear confiteri)

33. Huius Ampliationis doctrina ſatis communis eſt Theologorum, & Sumiſtarum, qui etiã ſuſtinent Iudicem teneri notificare, vt ſup. & præſertim praxis Papien. *in forma inquiſitionis in ver. fama publica num.3.* ait; De iure dandam eſſe copiam inditiorum petitam ante examen, & oppoſitum facientes Iudices, malè, & peſſimè facere in animarum ſuarum maximum detrimentum, & conſentiunt Nauar. & Salon. quos *in praxi interr. Reorum lib.3. cap.2. n.*12. Chart. refert, ſed non ſequitur vt ſtatim dicam.

Controuerſus eſt hic punctus.

34. Animaduertendum, controuerſam eſſe quartæ Ampliationis doctrinam, in qua Legiſtæ Criminaliſtæ ſentiunt Iudicem non teneri tradere copiam inditiorum Reo ante conſtitutum, ita Carth. *vbi ſupra*, qui teſtando de conſuetudine, ſubdit, ita quotidie practicari, vt dicit etiam Foller. & hanc opinionem ſectantur Cagn, Corrad. & Ne-

Neuiza. qui teſtis eſt de obſeruantia, & reſpondet rationibus in contrarium, diffuſe tractans hunc punctum; Et ſtante hac generali conſuetudine, aiunt Chart. *ibidem*, & Clar. citans Iodoc. *q.* 45. *verſ. ſed quid*, quod male faceret Iudex, qui aliter obſeruaret in praxi; Et cum his ſentit Franc. Marci *deciſ.* 692. *n.* 4. *par.* 1. Imò tantum abeſt, vt Iudex teneatur iubere, vt Reo legatur depoſitio teſtium, vt potius talis lectio ſit illicita ſuggeſtio ſecundum Farin. *q.* 83. *num.* 90. & Chart. *ibidem lib.* 2. *c.* 1. *n.* 65. *&* 66. citans Hoſtien. *in tit. de teſtibus*, vbi fatuos Iudices appellat, ſic facientes; & licet loquatur de teſtibus, eadem ratione idem de Reo dicendum eſt, ait *ibidem* Chart.

35. Probatur hæc opinio Legiſtarum ex prædicta generali conſuetudine, & obſeruantia communi; Nam ſicuti, quod apud omnes gentes receptum eſt, dicitur eſſe ius gentium, & vim habet iuris naturalis, eo quod lumen naturale videatur omnibus dictare illud, ſic quod ita communiter obſeruatur, etiam à Iudicibus timoratis, non eſt credendum iniuſtè fieri, ſed potius ritè, & rationabiliter practicari. Et huius praxis ea pręſertim ratio poteſt adduci; Quia cum Rei, multoties, ſint nimis parati ad negandam veritatem, non rarò ſint verſuti, vt eandem veritatem aſtutè conentur occultare, & iſti, vt probatum eſt *ſupra q.* 77. *n.* 4. arte, & acumine interrogationum ſint trahendi ad veritatem fatendam, & quaſi vi ab eis ſit extorquenda; Si darentur huiuſmodi Reis ante examen, ſeu conſtitutum copiæ inditiorum, taliter inde inſtruerentur, vt præcluſa eſſet via Iudici ad veritatem dicto modo indagandam, ad videndum an Rei velint mentiri, variare, titubare, &c.

36. Ex deductis patet, etiam hanc Legiſtarum opinionem, nimis probabilem eſſe, & ſolidis rationibus authoritatibuſque grauiſſimorum DD. fundatam; Vnde videtur quod in præſenti controuerſia detur bellum ex vtraq; parte iuſtum; Et quod Iudex iuſtè præcipiat in terminis propoſitarum tertiæ, & quartæ Ampliationis iuxta opinionem Legiſtarum; Et econtra Reus citra mendacium veritatem occultet, iuxta opinionem Theologorum, & Summiſtarum; nec Reus facit contra pręceptum, vel iuramentum, quod ſemper intelligitur de veritate, quam Reus (ſeu teſtis) aperire tenetur; Vterque enim opinionem probabilem ſequendo iure vtitur ſuo. Reſolutio.

37. Ampliatur propoſita tertia, & quarta Ampliatio, vt procedat etiam inter Regulares, ſecundum Dia. *p.* 3. *tr.* 5. *reſol.* 91. Nauar. *in Sum. c.* 25. *num.* 35. *&* 36. Sanch. *in Sum. lib.* 3. *c.* 7. *n.* 11. *in fi. & cap.* 6. *n.* 26. Rodr. *in ordine iudic. c.* 10. *n.* 3. Bonac. *in decal. diſp.* 10. *n.* 3. *pun.* 2. *n.* 4. *verſ. mihi probabiliter*. Ampliatur tertia, & quarta Ampliatio, vt procedant inter Regulares.

38. Neque obſtat, quod ſubditus Regularis, dum ei ſuus præcipit Superior, in dubio, an teneatur, debeat obedire, cum poſſeſſio certa Superioritatis ſtet pro Superiore, & ambiguitas ratione dubij, ſit pro ſubdito, & conſequenter ambiguitas certitudini cedere debeat, vt tenet Obiectioni ſatisfit.

net Lorca 2.2.*ſec.*3.*diſp.*53.*n.*8. *&* 9. & alij; Nam Reſpondetur hoc bene procedere in ſimplici obedientia extraiudiciali, de qua verificatur obiectio; Secus autem eſt in obedientia iudiciali, in qua Superior, etiam Regularis, vt Iudex, non eſt in poſſeſſione Superioritatis Reum ſubditum interrogandi, niſi iuris ordine ſeruato interroget; Quod non facit, dum Reus non eſt certioratus, & poteſt dubitare, an legitimè interrogetur, cum econtra ipſe Reus ſit in certiſſima poſſeſſione ſuæ libertatis, vt tradit Lorca, vbi ſupra.

Quid ſi Reo in genere manifeſtentur acta.

39. Nota Dian. *in* 4.*par.tr.*8.*reſol.*130. moderare ſuam *hic ſup.* traditam doctrinam *ex reſol.*91. Dum ait Reum teneri reſpondere, & veritatem fateri, dum aliqualiter ſibi conſtant proceſſus, & acta, Iudicemq; iuſtè, & legitimè interrogare; Hæc enim aliqualis manifeſtatio poteſt præſtari Reo ante conſtitutum, aperiendo in genere ſuæ cauſæ ſtatum, nimirum oretenus illi indicando; quod delictum ex deductis in proceſſu taliter conſtat, quod ipſe iuridicè, & legitimè interrogatur; & huic ſententiæ ſubſcribit Bouer. *in Direct. par.* 2.*c.*35. *verſ.Reo*; & hoc apud nos in praxi paſſim ſeruari vidi; quæ vtiq; praxis conformis eſt determinationi, de qua *in noſtro Modo proced. c.* 2. *in ſecundò Subſtãuali, verſ. Tertio*, vt probatio vbi habetur; (In examine Rei eſſe animaduertendum, vt probatio Reo notificata ſit, vt Reus videat, ſe ad obediendum Iudici teneri;) Ad hoc enim ſufficit dicta aliqualis, & generalis manifeſtatio.

Conſiliũ Reo datur vt patenter non reſiſtat, ſed æquiuocet.

40. Vnum hic non prætermittam; Nempè, quod cauere debet Reus in propoſito caſu à reſiſtendo Iudici patenter. Cum enim in eodem caſu pro ſe Iudex habeat adeo probabilem opinionem, ad reſpondendum ipſum cogere poſſet, abſq; eo, quod ſibi inditia ex actis redundantia manifeſtet, & propterea vtique in foro fori, Reus manifeſtè reſiſtens, ſuccumberet: Vnde cautius faciet (cum in conſcientia ſit tutus,) reſpondendo, ſed iure ſuo vtendo, nempè æquiuocando, & negando.

41. De Materia huius quæſt. agit Clar. §.*fin. q.*45. nec nõn Boſſ. *in tit. de reſponſ. à Reo facien.* & diffuſè Char. *in praxi interr. Reorum lib.* 3.*c.*2.

De confrontatione Rei cum teſtibus, Quæſt. 82.

1. QVoniam non raro pro complemento examinis Rei deueniri ſolet ad confrontationem eius cum teſtibus; Ideo poſt quæſtiones de Rei interrogatione, & reſponſione, hæc de confrontatione ſubordinatur, quæ ſequentibus Regulis erit abſoluenda.

Confrontatio Rei cum teſtibus arbitraria eſt.

2. Regula 1. ſit. Confrontatio Rei cum teſtibus de iure non eſt neceſſaria, nec de ſubſtantia proceſſus, ſed vtilis, cum ex ipſa veritas magis eluceſcat, Clar. Ambroſ. Chartar. Scacc. & Guaz *defen.*20. *c.* 19.*num.*1.; & Reus per eam acrius vrgeatur Farin. *q.*72.*n.*139. Eſt tamen in arbitrio Iudicis talis confrontatio, Farin. *n. eodem*, & Guaz, *n.*10.

n.10. vbi teſtatur ita obſeruari Romæ.

Quamuis eam Reus petat. 3. Ampliatur primò Regula 1. vt adeo ſit arbitraria Iudici dicta confrontatio, vt quamuis Reus inſtet pro confrontatione, Iudex non cogatur eam facere, nec debeat condeſcendere petitioni, niſi eſpediens iudicauerit, cum iura, & DD. moneant Iudices, vt in aliquibus caſibus à confrontatione abſtineāt, Farin. qui teſtatur de praxi, & Guaz, *n*.10. *&* 11. & de dictis caſibus *vide hic infra* in limitatione 2.

Et cogere poteſt Iudex teſtes vtcō frontentur. 4. Ampliatur ſecundò Regula 1. vt econtra Iudex cogere teſtes poſſit, vt cum Reo confrontentur, Baiar. Chart. Scac. & Guaz. *n*.8. ſicut enim teſtes cogi poſſunt ad teſtificandum, ita etiam ad confrontandum, Scac. & Guaz. ibidem.

Poteſt etiā legere Reo teſtificationes. 5. Ampliatur tertiò Regula 1. vt poſito aliquo impedimento confrontationis, ſit in arbitrio Iudicis legere Reo depoſitiones teſtium, Caual. Scac. & Guaz. *n*.9. & decretum in propoſito faciendum ponit Scac. ibidem.

An teſtes confrontatur inter ſe. 6. Ampliatur quartò Regula 1. vt ſit etiam in arbitrio Iudicis, quādo teſtes ſunt inter ſe contrarij, eos confrontare, Clar. & latè Caualc.; quæ tamen confrontatio fieri non ſolet, niſi contrarietas ſit in negotio principali, vel in circunſtantijs ſubſtantialibus, Scac. & Guaz, *defenſ.* 20. *cap*.19.*n*.5. *&* 6. vbi ait Farina. cium tenere, fieri poſſe in quacunq; contrarietate; ſed ipſe in hoc non eum ſequitur.

Vix, & quomodo vtenda ſit confrontatio. 7. Limitatur primò Regula 1. vt cum omnis confrontatio ſit periculoſa Guaz *n*. 2. ad eam deuenire non debeat Iudex, nec vti arbitrio in partem affirmatiuam, niſi antequam Reus ponatur ad largā, ne teſtes loquantur cum Reo, & ne iſte inſtruatur, & de hac praxi teſtatur Guaz, *n*.12. quamuis huiuſmodi praxis, auferens Reo defenſiones, ei non placeat. Et videtur inclinare *n*.13. cum Scac. qui diffuſe tangit punctum, quod non debeat fieri ante litem conteſtatam; In qua conteſtatione, dat Guaz. *n*. 14. Iudici hanc cautelam, vt inter plurimos nominet Iudex teſtem confrontādum, interrogando Reū, an hos cognoſcat, & an hos habeat pro veridicis, & amicis, vt affirmando, facilius in confrontatione inducatur ad fatendum, & citat Scac. & Foller.; ſubdens cautelam Reo, vt non approbet nominatos, ſed dicat ſe habere illos pro talibus, quales ſunt.

8. Limitatur ſecundò Regula 1. vt caueat Iudex à confrontatione teſtium, dum ſunt Rei vaſalli, famuli, domeſtici, vel ſimiles, ne ob timorem, vel reuerentiam non confirment, debilitent, pallient, vel deſtruant teſtificata, Caualc. latè, & Guaz, *n*.3.; tutius eſt enim hoc, vt monet Chartar. & ita obſeruant cauti Iudices, vt aiunt Ambroſin. Scac. & Guaz, *ibidem*. Præſertim dū teſtes ſunt Rei ſubditi, &c.

9. Limitatur tertiò Regula 1. vt confrontatio non ſit arbitraria, ſed neceſſaria, dum teſtis dicit non nouiſſe ex nomine, ſed cognoſcere de viſu Reum, & per ſigna, quæ deſcribi debent diligenter in actis, & deinde ad confrontationem, ſeu potius ad recognitionem deueniendum eſt, Clar. Foller. Scac. Caual. Neceſſaria in caſu cōfrontatio.

Chartar. Marſ. Mille. & Guaz, *n.7.* vbi notat hoc fieri debere non in forma confrontationis, ſed recognitionis, cum Mille. &c.

10. Regula 2. ſit. In confrontatione ea omnia ſeruari debent, quæ in primo examine requirſitur Clar. Farin. Honded. & Guaz, *defen.* 20. *c.*20. *n.* 7.; Vnde teſtes debent iurare parte preſente, facta inter eos mutua recognitione, Ambroſin. Boer. Chartar. Baiar. latè Caualc. & Guaz. *n.*5. Burſat. & Farin. *q.*72.; Et etiam torqueri Guaz. *n.*7. quod magis eſt dicendum in ſocio criminis, qui torqueri debet in facie Rei nominati, vt ratificet, Ambroſin. Cabal. Boſſ. Scacc. & Guaz. *dicto num.*7.

Seruanda in cõfrontatione.

11. Item ſeruandum eſt in recognitione, & confrontatione, vt fiat inter plures, non enim Reus ſolus teſti eſt exhibendus, quia eſſet ſpecies ſuggeſtionis à iure reprobatæ, Scac. alios allegans *in trac. de iudic. lib.*1. *c.*86. *n.*81. qui *n.*59. *&* 67. ait, quod de ſtylo adhibetur numerus duorum, vel trium vna cum Reo, huic ſimilium, quantum fieri poteſt, facie, ſtatura, & veſtibus, & conſentiunt Clar. Caualc. Chart. Scac. & Guaz. *c.*20. *n.*1. *&* 2. Et dato quod teſtis in confrontatione dicat non Reum, ſed aliũ delictũ, de quo agitur perpetraſſe, exculparetur Reus, & probaretur hinc eius innocentia Guaz. *n.*3.; & prædicti apponendi cum Reo, non debent, eſſe noti teſtibus Scac. *dicto num.*67. *circa fin.* & Guaz *n.*2. *in fi.*

Item in confrontatione, & recognitione.

12. Vlterius ſeruari debet, vt cum plures teſtes cum Reo confrontandi ſint, non omnes ſimul confrontentur, ſed ſinguli, & ſeparatim, Chartar. Ambroſin. Scacc. Pegn. & Guaz. *n.*4. quia, ait, teſtes debent deponere, ita vt vnus neſciat depoſitionem alterius; Et ſinguli teſtes in confrontatione debent referre depoſitionem primam ſaltem in ſubſtantia, vel audiente Reo cuiuslibet teſtis examen legatur, Farin. alios inducens *q.*80. *n.*92. *& ſeq.* Chartar. Foller. & Guaz. *n.*8. deinde depoſitione lecta, interrogetur teſtis, an ita depoſuerit, & pro veritate dixerit, anque ita ratificet in facie Rei, Ambroſin. Chartar. & Guaz. *ibidem*, vbi monet, vt ante dictam lectionem præcedat relatio teſtis in ſubſtantia, & teſtatur ita ſeruari ab omnibus Iudicibus Deum timentibus, ad euitandam occaſionem ſuggeſtionis.

Alia ſeruanda.

13. Regula 3. ſit. Recognitio, & confrontatio tollit defectum citationis, imò plus operatur, quam ſi Reus fuiſſet citatus, Afflict. et Farin. *quæſt.* 72. *n.*139. Baiar. alios inducens, et Guaz. *defenſ.*20. *cap.*2. *num.*1.

An recognitio, & confrontatio tollat defectum citationis, inducat publicationem proceſſus, & teſtes poſſit Reus repetere.

Item per confrontationem inducitur publicatio proceſſus, Bar. et Baiar. *q.*49. *n.*9. Quod intelligit Guaz *n.*7. procedere in ea parte, in qua facta fuit confrontatio, non in toto proceſſu.

14. An verò confrontatio faciat, vt Reus non poſſit teſtes repetere, eſt controuerſum, vt apud Guaz. *num.*2. *vſque ad ſextum incluſiuè.*

An

An, & quando confeſſio iudicialis ad Reum condemnandum ſufficiat, Quæſt. 83.

1. CVm in iudicio, ad hoc Reus interrogetur, vt quantum fas eſt, ex eius ore patrati delicti confeſſio habeatur, poſtquam vidimus de Rei iudiciali interrogatione, & reſponſione, de eiuſdem iudiciali confeſſione videndum eſt.

Rei confeſſio ſpōtanea in iudicio ſufficit ad condemnationē.

2. Regula ſit. Confeſſio iudicialis, & ſpontanea Rei, ad ipſum condemnandum ſufficit; Vnde dici ſolet; In confeſſum, Iudicis partes non ſunt, niſi in condemnando, ita Clar. §. *fin. quæſt.65. verſ.* 1. vbi inducit teſtantes de communi, Gandin. Suz, Imol. Carer. & Mille. Huic Regulæ ſubſcribunt Abb. Ang. Bar. Bal. Boſſ. Dec. & Farin. *quæſt.*81. *num.* 3. vbi alios ad ſaturitatem citat concordantes, inter quos Conrad. & Gomez teſtantur de communi, & ibi Farin. ait hanc Regulam contradictorem non habere. Ratio Regulæ eſt, quia confeſſione, nulla maior reperitur probatio, nec alia probatione opus eſt, vbi confeſſio habetur, quæ facit rem manifeſtam, & notoriam, habetque vim rei iudicatæ, ſecundum Abb. Bar. Bal. cum innumeris, quos ſequitur Farin. *n.*4.

Quamuis proceſſus eſſet nullus.

3. Ampliatur primò Regula, vt confeſſio ſufficiat ad condemnandum, etiam ſi proceſſus aliàs eſſet nullus, Innoc. originaliter *in c. qualiter, & quando il ſecondo num.* 7. *de accuſat.* & de communi teſtantur Alex. Foller. Gomez, Iaſ. Marſil. & Clar. *quæſt.* 55. *verſ. item poſſet*, vbi ait, hanc communem opinionem canonizatam eſſe in iudicijs, & in ſcholis, eamque in iudicando intrepidè ſequendam; & de communi teſtis eſt etiam Farin. *num.* 5.; Confeſſio enim tollit omnem ineptitudinem proceſſus, ſecundum Bar. Innoc. & Boſſ. *tit. de confeſſis num.*40. Intellige hanc Ampliationem, vt Iudex poſſit, ſed non cogatur damnare ex confeſſione emanata ex proceſſu nullo, ita Ang. Dec. & Boſſ. *d. n.*40.

Non tamen tenetur Iudex condemnare.

Vt ex defectu ordinis iudiciarij,

4. Ex hac Ampliatione infertur primò, quod ſtante dicta confeſſione, non attenditur defectus, & nullitas ordinis iudiciarij; Puta; ſi inquiſitio formata eſſet, non præcedente fama; *cap.* 1. *de accuſ. in* 6. vbi Archid. & Gemin.; ita originaliter Innoc. *in c. qualiter, & quando il ſecondo de accuſat.* vbi Butr. Io. Andr. Io. Anan. qui ait, quod ita communiter dicunt DD. & Fely. qui ait, quod in hoc omnes ſcribentes conſentiunt; Hanc ſententiam tenuerunt etiam Abb. Aret. Ang. Bal. Chart. Foller. Maſcar. & Farin. *quæſt.*81. *num.*66. vbi vltra citatos inducit 28. alios DD. concordantes: licet Maran. Marſ. Rom. & pauci alij relati à Farin. *q.* 81. *n.* 67. contradicant.

Ex ineptitudine inquiſitionis, vel accuſationis.

5. Infertur ſecundò, vt dicta confeſſio validet proceſſus nullitatem ex ineptitudine inquiſitionis, ſeu accuſationis, Aret. Bero. & Dec. *in cap. at ſi Clerici de iudic.* Bar. Fely. & Farin. *num.* 68. vbi ait, quod hoc eſt de mente om-

nium citatorum *hic ſupra num.* 4.; Quamuis etiam in hoc Maran. Marſ. & quidem alij diſſentiant.

Non præcedentib. inditijs.

6. Infertur tertiò vt dicta confeſſio ſufficiat ad condemnandum etiam quod emanauerit non præcedentibus inditijs, ex ea enim validatur proceſſus nullus ex defectu, quia inditia non præceſſerunt, gl. & communiter omnes DD. *in cap.* 1. *de accuſat. in* 6. Ang. Paris de Put. Foller. Maſcar. Anchar. & de communi teſtantur Beluiſ. & Mille. & ita ſeruari in praxi ait Farin. *quæſt.* 81. *num.* 13. inducens vltra præcitatos ſeptem alios DD.: Non deſunt oppoſitum tenentes, vt ſunt Sarmien. ex D. Tho. & Sot. & faciunt relata à Farin. *q.* 81. *n.* 14. *&* 15.

Ex captura facta ſine inditijs, ex nullitate in ſubſtantialibus, perempta inſtantia, & ſine litis conteſtatione.

7. Infertur quartò, vt dicta confeſſio validet nullitatem capturæ factæ ſine inditijs, Alex. & Boſſ. *tit. de confeſ. num.* 76. nec non Farin. *quæſt.* 81. *num.* 71. (licet alij contra). Item nullitatem proceſſus in ſubſtantialibus, Franc. & Far. *n.* 73. Item dicta confeſſio operatur, vt confeſſus poſſit condemnari perempta inſtantia ſecundum Ang. Anan. Bal. Bertaz. Dec. Foller. & Farin. *num.* 74. vbi inducens etiam alios teſtatur de communi. Item ſine litis conteſtatione Bar. Bero. Innoc. Mant. & Farin. *n.* 76.

Non validatur defectus iuriſdictionis.

8. Limitatur primò propoſita 1. Ampliatio, vt dicta confeſſio non validet nullitatem procedentem ex defectu iuriſdictionis, ita Clar. *quæſt.* 55. *ver. præterea & ver. item poſſet*, citans Gomeſ. qui teſtatur de communi omnium DD. *Vide hic inf. numero* 28. *& ſequ.*

9. Limitatur ſecundò eadem Ampliatio, vt non procedat in confeſſione facta coram Delegato, confeſſio enim facta coram Ordinario validat proceſſum nullum, non autem facta coram Delegato, Ang. Marſil. Baiar. ad Clar. *q.* 55. *n.* 26.

Confeſſio coram Delegato nõ validat proceſſũ nullum.

10. Ampliatur ſecundò Regula, vt confeſſus ſpontaneæ iudicialiter poſſit condemnari, etiam ſine præcedente proceſſu vllo modo, ſecundum Abb. Anan. Anchar. Bal. Brun. Butr. & Farin. qui ſex alios concordantes DD. citat. *quæſt.* 81. *num.* 75. vbi teſtatur de communi; licet contra teneat Ang. cuius ſententiam Farin. ibidem dicit veram, quoad pœnam ordinariam, hanc verò Ampliationem, quoad extraordinariam, & faciunt dicta per eundem *n.* 91.

An ſine proceſſu prædictus confeſſus poſſit condemnari.

11. Ampliatur tertiò Regula, vt confeſſio criminis in vno iudicio, præiudicet etiam in alio, Abb. qui teſtatur de communiori, & veriori opinione, Anchar. Bellam. Imol. Mant. Zabar. & Farin. *quæſt.* 81. *n.* 93.; Et hoc quamuis confeſſio fuerit facta in iudicio nullo, Diaz, Purpurat. & Far. *n.* 101.; Et idem dicendum eſt in confeſſione facta à teſte, ſecundum Diaz, Fulgoſ. Purpur. & Farin. quibus adde Bar. Butr. Grat. Iaſ. Surd. & ſequitur Farin. *n.* 102. vbi dicit hanc opin. æquiorem; licet alij contra.

An cõfeſſio in vno iudicio noceat in alio.

Quid ſi facta ſit in nullo iudicio.

12. Limita hanc Ampliationẽ, vt procedat in confeſſione inter eaſdem perſonas, ſecus inter diuerſas; In confeſſione vera, & expreſſa,

Declara.

ſecus

ſecus in ficta, & tacita, Farin.*q.*81. *num.* 103. *vſque* 106. vbi citat Fely. & plures alios graues DD. concordantes.

Quid in confeſſione qualificata, incipiente ab affirmatiua.

13. Ampliatur quarto Regula in confeſſione qualificata incipiente ab affirmatiua in criminalibus, & in his, quæ habent contra ſe præſumptionem, vt in homicidio, iniuria, & ſimilibus, in quibus talis confeſſio pro parte acceptari poteſt, & ſufficit ad condemnandum, Bart. quem communiter ſequuntur DD. teſte Farin. *q.*81.*n.*6. & præſertim Bertaz. Iaſ. & Vulpell. qui teſtantur de magis communi, & practicata opinione, Abb. Alex. Ang. Boſs. Clar. Dec. Fely. Foller. Maſc. & Far. *nu.* 110. vbi cumulat 26. alios DD. concordantes; Et quamuis hæc Ampliatio habeat plurimos contradictores, vt apud Farin. *nu.* 112.; Tamen cum ſine dubio ſit magis communis, & in iudicijs practicata, teſte Farin. *n.* 113. firmiter tenenda eſt; Et non modo, quando confeſſio qualificata, eſt ſub duplici ſtructura verborum; Puta; Occidi; ſed ad mei defenſionem; Sed etiam dum eſt prolata ſub vna tantum ſtructura verborum; Puta; Occidi, me defendendo, ſaltem quoad pœnam extraordinariam, Farin. qui pro, & contra DD. adducit, & tandem ſic meritò concludit, *nu.* 113. *vſque* 116.

14. Quod autem ſtante dicta confeſſione qualificata, incipiente ab affirmatiua, poſſit deueniri ad pœnam, non ordinariam, ſed extraordinariam, tenuerunt Abb. & Fely. *in c. auditis de præſcript.* Dec. Iaſ. cum alijs, quos ad ſaturitatem citat, & ſequitur Farin. *q.*81.*n.*157. inter quos Clar. teſtatur de cōmuni, & ſeruata opinione, & Bertaz. cum Burſ. teſtes ſunt de magis cōmuni (licet aliqui contra.) Quid autem dicendum ſit, dum qualitas non adijcitur ſtatim, ſed ex interuallo, vide Farin. *à num.* 118. *vſque* 126.

Quid ſi à negatiua incipiat.

15. Limita primo Ampliationē 4. vt procedat, ſicut dictum eſt in reſponſione incipiente ab affirmatiua, ſecus ſi à negatiua; Puta; Non occidi, ſed ſi feci, fuit ad mei defenſionem, tunc enim confitens habetur pro negante, nec confeſſio poteſt diuidi, vt probaui *ſupra q.* 8[illegible] *n.* 26.; & tenuit Farin. *q.*81.*n.*142. ex Bald. Boſſ. Clar. & alijs; Et ſubdit *n.* 143. quod Reus pro negante etiā habetur, nec poteſt diuidi confeſſio, dum Reus incipit à conditione; e.g. ſi occidi, feci ad mei defenſionem, ſecundum Bald. Cyrill. & Iaſ. & hos ſequens Farin. ait hoc eſſe de mente omnium DD. allegatorum ab eo *d. n.* 142. nempe Ang. Bero. Clar. Fely. Boſſ. & aliorum. 61.

Sed contra.

16. At quod Iudex non debeat admittere iſtam conditionatam reſponſionem, & quod niſi pręcisè affirmatiuè, vel negatiuè reſpondeat, poſſit Reus torqueri, tenet Caſon *in trac. de tormen. c.* 18. *rubr. de confeſſ. ſpontan. n.* 19. & ſolidè probauit Farin. *q.* 37. *num.* 176. ex Bal. Foller. &c.

Quid in affirmatiua qualificata cum clauſula. non aliter.

17. Limita ſecundo Ampliationem 4. in confeſſione affirmatiua qualificata, adiecta clauſula; Non aliter, &c. quæ non poteſt diuidi; ſic enim confitens habetur pro negante, niſi reſponſio acceptetur,

prout

prout prolata eſt,& propterea ex ea condemnari non poteſt, ſecundum Bal. qui teſtificatur de quotidiana praxi, poſt gl. *in l. ſi quidem C. de except.* Boſſ. *tit. de confeſſis n.26.*; vbi citat Anan. Dec. & Socin. Et ſubſcribit Vulpel. qui alios referens concordantes, teſtis eſt de communiter recepta opinione, & Farin. *q.* 81.*n.*148. vbi ait ab hac non diſcedendum, cum ſit æquior, & magis communis opinio; licet aliquos habeat contradictores.

Seu in his, quæ de ſe non ſunt prohibita.

18. Limita tertio Ampliationem 4. in his, quæ de ſui natura non ſunt prohibita, in quibus confeſſio qualificata affirmatiua non poteſt pro parte tãtum acceptari Bertaz. Boſſ. Ferret. Foller. Honded. Claud. Mille. Gabr. qui exemplificat in confitente expendiſſe monetã falſam,quam credebat bonam, & Far. *q.*81.*n.*149.; quem ad rem loquentem vide etiam *num.* 168. *vſque* 171.

Spontanea confeſſio in iudicio non reuocata non indiget ratificatione.

19. Ampliatur quinto Regula, vt confeſſio iudicialis ſpõtanea non indigeat ratificatione, dummodo non fuerit expreſsè reuocata, Bart. & Caſtren. *in l. vnica C. de confeſſis*, Clar. *q.65. verſ. ſed quæro*, vbi plures adducit teſtantes de communi, & præſertim Brun. qui ait, quod hæc eſt cõmunis, & quaſi omnium opinio, quam etiã tenuerunt Abb. Ang. Bal. qui dicit, ita de conſuetudine obſeruandum, Boſſ. Chart. Foller. et Farin. *q.*81.*n.*8. vbi ad ſaturitatẽ citat DD. inter quos tredecim teſtantes de cõmuni; & ſubdit *n.* 10. hanc veriorem, communiorem, & practicatam; Quicquid dicant Bolognin. Marſil. Suzzar. & quidam alij relati a Farin. *num.* 11.

An dicta confeſſio noceat abſoluto.

20. Ampliatur ſexto Regula, vt iudicialis ſpontanea confeſſio noceat confitenti, etiam quod is fuerit abſolutus per ſententiam, quæ in iudicatum tranſierit, Abb. Anton. de Butr. Alciat. qui de communi, Aret. Bero. qui ait, hoc ab omnibus ferè approbari, Iaſ. Innoc. & Farin. *q.*4.*n.*43. vbi relatis ſeptem DD. concordantibus, ait, quod licet præfati DD. loquantur in ciuilibus, idem dicendum eſt in criminalibus, prout optimis rationibus demonſtrat Foll. *in praxi crim. par.*1. *tertiæ par. principalis in verſ. Et ſi confiteantur n.*40. *& ſeq.*

21. Neque obſtat cõmunis DD. ſententia dicentium; Confeſſionem non nocere confitenti, quãdo aliàs contra illam fuit ſententiatũ, quam opinionem ſequuntur præſertim Abb. Bald. Felyn. Innoc. & alij relati à Farin. *q.*4.*n.*43. quia reſpondetur cum Foller. loco citato, & præcipuè *n.* 44. quod cõmunis DD. intelligitur, prout ipſi loquuntur; quando confeſſio emanauit ante ſententiam, in qua poſtea contra confeſſionem fuit pronunciatum; noſtra autem Ampliatio in confeſſione emanata poſt ſententiam.

Cõfeſſio Iudici per literas facta probat.

22. Ampliatur ſeptimo Regula, vt confeſſio Rei abſentis facta per eius literas, Iudici ab eo transmiſſas, ipſi Reo præiudicet, quia probat, ſecundũ Bal. & Baiar. ad Clar. *q.*55.*n.*7.

Cõfeſſio falſa non nocet.

23. Limitatur primo Regula, vt procedat in confeſſione vera, nam ſi conſtaret falſam eſſe confeſſionem, confitenti non præiudicaret, Alber. Bald. Bertaz. Carer.

Conrad.

Conrad. Maſcar. Monticel. & Far. *q.*81.*n.*21. vbi citat ſeptem alios concordãtes DD. Et hinc eſt, quod confeſsio Rei dicentis, ſe occidiſſe N. qui viuus reperitur, tanquam falſa, non nocet confitenti gl. *in l. vnica C. de confeſſis*, vbi notant omnes DD. per tex. expreſſum *in l. inde Neratius* §.*fin.& l.ſeq. ff. ad leg. Aquil.* Marſil. Mille. Menoch. Monticel. & Far. qui alios etiam citans ait *n.* 24. hanc doctrinam veriſsimam, communem, & nullam prorſus habere difficultatem: In dubio nihilominus confeſsio preſumitur vera, & non falſa, ſecundum Bald. Bertaz. Brun. Farin. & alios *n.*23.

Siue de falſitate cõſtet ante, ſiue poſt ſententiam.

24. Ampliatur primo limitatio I. vt procedat, ſiue de innocentia Rei conſtet Iudici ante, ſiue poſt ſententiam, in vtroque enim caſu abſoluendus eſt Reus, detectus innocens, qui falſum confeſſus fuit delictum, Aret. *in c. ex tenore, & ibi* alij DD. de teſtibus Boſſ. *tit. de confeſſ.n.*70. vbi ait, quod dum per teſtes conſtat de innocentia, magis attenditur veritas, quam confeſsio, & abſoluendus eſt confeſſus, Bertaz. *conſ.* 95. *lib.* 1. vbi dicit, quod quando conſtat de innocentia Rei, omnes admittunt, Reum abſoluendum eſſe, non obſtantibus ſexcentis confeſsionibus, Bal. Maſcar. & Farin. alios inducens *q.*81.*num.*25. Sed nota, quod, dum de innocentia Rei conſtat Iudici non ante, ſed poſt ſententiam, cum ipſe Iudex iam functus fuerit officio ſuo, ad hoc vt poſsit liberare Reum confeſſum, & condemnatum, pro liberatione conſulẽdus eſset Princeps, vt eſt tex. ad literam *in l.*1.§.*ſi quis vltro ff. de quæſt.* vbi gl. & communiter omnes DD.

Sed poſt ſententiã conſulatur Princeps.

25. Ampliatur ſecundo limitatio 1. vt in totum præſumatur falſa confeſsio, quæ in parte falſa reperitur, Alciat. Dec. Socin. & Farin. *n.*22.

In parte falſa confeſſio, tota præſumitur falſa.

26. Ampliatur tertio limitatio 1. vt confeſsio inueriſimilis, cui reſiſtunt inditia innocentiæ, non ſufficiat ad condemnandum, imò nihil operetur Bal. Bertaz. Brun. Dec. Decian. Foller. Maſcar. Menoch. Tiraquel. Farin. & alij quamplures ab eo relati *q.*81.*n.*28. vbi teſtatur de communi; Quod multo magis dicendum eſt de confeſsione impoſsibili, quæ nihil operatur ſecundum Bertaz. Decian. Foller. Marſil. Menoch. Montic. & Farin. alios inducens *n.*29.

Inueriſimilis non ſufficit ad condemnandum.

Minus impoſſibilis.

27. Limitatur ſecundo Regula, vt licet confeſsio iudicialis ſufficiat ad condemnandum, mitius tamen ſemper agendum ſit cum ſponte confeſſo, quam cum conuicto, Abb. *in c. at ſi Clerici de iudic.* vbi Aret. Felin. & Bero. qui teſtatur de communi, & veriori opinione; His ſubſcribit ſolidè Tiraq. Foller. Boſs. & de communi teſtantur Bertaz. & Simanc. quos ſequitur Farin. *q.* 81. *n.*171.

Mitius agitur cum ſponte cõfeſſo.

28. Limitatur tertio Regula, vt non procedat in confeſsione facta coram Iudice incompetente, hæc enim non ſufficit ad condẽnandum, cum confeſsio non validet nullitatem proceſsus ex defectu iuriſdictionis, vt probatum eſt *ſup. in hac q. n.*8. & tenent Aret. & Alex. quos refert Clar. *q.*55. *verſ. præterea*, & eſt *tex. in c. at ſi Clerici, & ibi* Abb.

Confeſſio coram incompetente non ſufficit ad cõdemnandum.

Bal.

Bal. Dec. Felyn. & communiter omnes *de iudic.* Ang. Bar. Boſs. Chart. & Farin. plures alios inducens *q.* 81. *n.* 188. *vbi in ſequentibus* ampliat hanc limitationem.

Nō tamē eſt ipſo iure nulla.

29. Sublimitatur hæc limitatio, vt licet in criminalibus confeſsio facta coram Iudice incompetente non ſufficiat ad condemnandum, imò ſit nulla, non tamen ipſo iure nulla ſit, valet enim vt extraiudicialis, ita Aret. & Dec. qui teſtantur de communi, & Boſs. *tit. de confeſſ. in fin. numeri* 55. *&* 56. & conſentit Farin. *q.* 81. *n.* 205.; Et conſequenter ſufficit ad torquendum, Iaſ. & Boſ. *ibidem n.* 54. Alex. qui teſtatur de communi, Ang. Caſtren. Dec. & Rom. *in l. magiſtratibus ff. de iuriſd. omn. iud.* Clar. *q.* 21. vbi pluri-mos refert teſtantes de communi, & idem præſtat Farin. *n.* 206. ad ſaturitatem concordantes DD. referens. Et ampliatur hæc doctrina, vt etiam procedat, quando iuriſdictio Iudicis coram quo facta fuit confeſsio non eſt prorogabilis, puta in confeſsione Clerici coram laico, vel econtra, Dec. qui ait, hāc eſse communem, & veriorem opinionem *in c. at ſi Clerici*, vbi Aret. Bal. Imol. Innoc. & alij *de iudic.* & tenuit Clar. *q.* 21. *verſ. hanc tamen*, vbi reprobata contraria, teſtatur de magis communi, & concordantes adducit, & pariter Farin. teſtis eſt de communi, & citat concordantes per multos, inter quos non pauci teſtantur de communi *n.* 207. licet grauiſsimi quamplurimi DD. in hoc vltimo non cōſentiant, quos refert Farin. *n.* 208. Vbi in ſequentibus ſubdit quaſdam huius doctrinæ declarationes, quas prætermitto, cum parum faciant ad noſtrum inſtitutum.

Et ſufficit ad torturam.

Quid dū iuriſdictio non eſt prorogabilis.

An, & quomodo debeat conſtare de corpore delicti.

30 Limitatur quarto Regula; vt cōfeſsio ſpontanea iudicialis nō ſufficiat ad condemnandum, niſi conſtet de corpore delicti, vt probaui ſupra *q.* 12. *n.* 3. *in princ.*; *Vbi n.* 12. declaratur quid dicendum ſit in delictis nulla veſtigia poſt ſe relinquentibus; Et *n.* 5. inſinuatur, quid iuris in delictis poſt ſe veſtigia relinquentibus, nempe vt debeat conſtare non ſolum de corpore delicti, ſed etiam de illius circumſtantijs, & qualitatibus; prout tradiderunt Bertaz. Burſat. Foller. Marſil. & Farin. alios concordantes referens *q.* 81. *n.* 30. Et hinc eſt, quod cōfeſsio generica confitenti non nocet, vt e. g. occidi hominem, ſeu fui latro ſtratarum; debet enim eſse ſpecifica, vt Occidi N. tali loco, & tempore &c. & latrocinia, talia, & talia perpetraui, cum talibus qualitatibus &c. ſecundum Boſs. Paridem, Rom. & Farin *n.* 31.; Et pro ampliori declaratione huius limitationis, Vide totam *q.* 12. *hic ſupra*.

Cōfeſſio debet eſſe ſpecifica.

Cōfeſſio dubia, tacita, & implicita non ſufficit.

31. Limitatur quinto Regula, vt non habeat locum in confeſsione dubia, incerta, tacita, vel implicita, cum ad hoc, vt confeſsio ad condēnandum ſufficiat, clara, certa, lucida, expreſsa, & explicita eſse debeat, aliàs quoad condemnationem nihil operatur, Bertaz. pluribus in locis, & præſertim *lib.* 2. *conſ.* 471. *n.* 10. *& ſeq.* vbi teſtatur de communi, Dec. Felyn. *in c. at ſi Clerici de iudic.* Butr. Boſs. Foller. Maſc. & Far. concordantes alios inducens, *q.* 81. *n.* 32.

*n.*32. vnde dũ Reus, e.g. Confitetur N. ſocium criminis; & ſic tacitè facit ſe crimino ſum, hæc tacita confeſſio non ſufficit ad cõfitentem condemnandum, ſecundum Dec. & Felyn. *vbi ſupra*, & ſuſcribit Farin. alios inducens *n.*31.; Qui *n.* 35. ait confeſſionem dubiam, & incertam interpretandam eſſe in bonam partem in fauorem confitentis, & ſecundum illius intentionem, citans Bal. Bertaz. Dec. Foller. & quamplurimos alios, & de communi teſtatur.

An dubia in bonam partẽ ſit interpretanda,

32. Sublimitatur hoc vltimum de interpretatione; vt non procedat in his, quæ de ſe mala ſunt, & prohibita, in quibus confeſſio in malam partem interpretari debet, ita Abb. Anan. Anchar. Aret. Butr. Felyn. qui ait, in his, quæ de ſe mala ſunt, vel prima facie mala apparent, non admitti interpretationẽ in meliorẽ partem, Zabar. *in c. cum dilecti de accuſat.* vbi teſte Far. *q.*81. *n.*38. communiter omnes DD.; inducens Gabr. & Socin. dicentes, quod confeſsio, quæ poteſt importare bonum, & malum, dum ſumus in prohibitis, interpretatur contra confitentem, niſi confitens probet excuſationes. Et vniuerſaliter in homine malæ famæ interpretatio fit in malam partem, ſecundum Felyn. Hoſtien. & Farin. *n.*37.; de malo enim homine non poteſt præſumi niſi malum *c. Oſius de elect.*

In prohibitis.

In homine malæ famæ.

33. Limitatur ſexto Regula, vt non procedat in confeſsione delicti confeſsi; non confeſſa cauſa; non enim talis confeſsio ſufficit ad condemnandum, Blanc. qui propterea ait; quod Iudex interrogare debet Reum, qui delictum confeſſus eſt, cur illud fecerit, Bellam. Caſon. Corrad. Marſil. Maſcard. Montic. & Farin. *q.*81. *n.*4. vbi alios inducens teſtatur de communi.

Nec in cõfeſſione delicti, nõ confeſſa cauſa.

34. Limitatur ſeptimo Regula, vt confeſsio incidenter facta de crimine, ad quod non agebatur, non ſufficiat ad condemnandum, gl. *in c. at ſi Clerici*, vbi Abb. Dec. Felyn. & Mantic. *de iudic.* Bart. Bertaz. Butr. Ang. Maſcar. qui teſtis eſt de communi, Tiraquel. & Farin. alios etiam citans *q.*81. *n.*219.; Et hinc ſequitur, quod confeſsio criminis per viam exceptionis obiecti, tanquam incidenter facta, non ſufficiat ad condẽnandum, ſecundum Butr. Saly. & Farin. *n.*221.; Quod procedit etiam in teſte ſic fatente, Foller. Maſcar. Tiraq. & plures alij, quos ſequitur Farin. *nu.* 223. Niſi teſtis falſus fuiſſet ſe falſum depoſuiſſe, quia hæc confeſsio ſufficeret ad cõdemnandum, gl. *in c.* 1. *& ibi* Abb. Butr. Hoſtien. & Mant. *de except.* Bart. & Farin. qui alios etiam inducit *num.*233. Et vniuerſaliter teſtis confitens proprium delictum, licet ordinaria pœna non poſsit puniri, vtique pœna extraordinaria poterit ex hac cõfeſsione damnari, ſecundum præcitatos DD. *in dicto cap.* 1. & Farin. alios inducens *num.* 266. qui *num.*268. teſtatur de magis communi; referens alios contra tenentes *n.*267.

Quid in confeſſione incidẽter facta, vſque ad numerũ 39.

35. Sublimitatur primo limitatio 7. vt confeſsio incidenter emanata ſufficiat ad condemnandum, quando tela iudicij fuit ordita ſaltem generaliter contra confitentem; Vt e.g.; In caſu inquiſitionis

in capite, & in membris, in qua confitens, etiam vt teſtis, ſi ſit de numero membrorum, puniri poteſt, Abb. Butr. Hoſtien. Specul. Zabar. & Farin. *q.81. num.237.* vbi alios etiam inducit DD.; Quod multo magis procederet, cum teſtis interrogaretur, vt principalis quoad ſe, & teſtis quoad alios, tunc enim etiam contra eum tela orditur, & ex confeſsione condemnari poſset, Butr. & Farin. *n.249.*

36. Sublimitatur ſecundo limitatio 7. quando condemnatio venit de manu Principis, tunc enim confeſsio incidenter facta ſufficit ad condemnandum, ſecundum gl. *in c. cum ſuper de elect.* vbi Abb. Bald. Bellam. Hoſtien. Imol. & Zabar.; Huic opinioni ſubſcribunt etiam Boſſ. Dec. Fely. & Far. *q.81.n.248.*

37. Sublimitatur tertio limitatio 7. quando crimen confeſſum in iudicio criminali, tangit cauſam, de qua principaliter agitur, vel eſt illi connexum; tunc enim confeſsio incidenter facta, ſufficit ad condemnationem, Bar. quem citat, & ſequitur Boſſ. *in tit. de confeſſis n.42. per c.3. de except.* Aret. qui teſtatur de communi, Abb. qui dicit, quod in hoc omnes conſentiunt, & Clar. *q.55. verſ. poſſet etiam, & eſt tex. in c. in fine de excep.* vbi gl. But. Fel. Hoſt. Innoc. & Mant. qui teſtatur de cõi, Bal. Butr. & Far. ad ſaturitatẽ alios etiã citãs *q.81.n.251.* (quicquid dicat Dec.) e.g. Si teſtis, vel Accuſator confiteatur ſe participem criminis, de quo principaliter agitur; talis confeſsio ſufficiet ad cõdemnationẽ; ita Bal. Bero. But. et Far. *n.252.* Qui *vſq; ad numerũ 259.* exẽplificat in alijs caſibus. Et eſt adeo vera hæc ſublimitatio, vt quando confeſsio eſt de crimine tangẽte cauſam, de qua agitur, vel connexo, imponi poſsit pęna delicti ordinaria, ſecundum Clar. *vbi ſup.* qui ait, quod in hoc omnes conſentiunt, Abb. Butr. Fely. qui aſſerit, quod omnes ita tenent, Imol. & Zabar. *in c.1. de excep.* nec non Far. concordantes inducẽs *n.260.* Et hoc ſine nouo proceſsu, ſecundum Afflict. *dec.176.* Bero. Felyn. Lucã de Pen. et Baiar. *ad Clar. q.19. ver. fin.* Prædicta declarat Far. *nu.263.* procedere in Ordinario, nam Delegatus, vt etiam tenet Zabar. punit tantum extraordinariè.

38. Sublimitatur quarto limitatio 7. vt licet confeſsio incidenter facta non ſufficiat ad condemnandum in eodem iudicio criminali, ſi huiuſmodi confeſsio fuerit reproducta in alio iuditio, pariter criminali, noua tela formata, ad condẽnandum ſufficiet, Abb. qui teſtatur de veriori, et communiori opinione *in c. per inquiſitionem*, vbi Butr. et Zabar. *de elect.* Bal. Bar. Boſs. qui teſtatur de communi, et ſeruata opinione; Maſc. Rom. et Far. cumulans cõcordantes *q.81.n.272.* Nõ deſunt tamen plures grauiſsimi DD. tenentes in hoc caſu confeſsionem non ſufficere ad condemnandũ, ſed tantum ad torquendum, quos refert Farin. *n.273. & 274.*

39. Sublimitatur quinto limitatio 7. vt licet confeſsio incidenter emanata non ſufficiat ad condemnandum in pęnam ordinariam, ſufficiens tamen ſit ad pęnam extraordinariam infligendam, ſecundũ Abb. Hoſtien. Imol. Innoc. Io. And. et Mant.

& Mant.*in c.*1. *de except.* Ang.Butr. Zabar. Bellam. Cyn. Rom. Saly. Mille.& Far. *q.*81. *n.*266.vbi teſtatur de cõi, *&* *n.*268. de magis cõi; Licet cõtra citẽtur Aret. Dec. Fely. Imol. etiam Rom.& Boſſ.qui teſtatur de magis cõmuni, & hos refert Far.*n.*267.; Sed vt idem not. *n.*268. hæc ſecunda opinio procedit in cõfeſſione emanata in iuditio ciuili,& parte non inſtante, prima autem in criminali, & parte, vel fiſco inſtãte.

Seu emanata ſpe impunitatis.

40. Limitatur octauo Regula in confeſsione emanata ſpe impunitatis promiſſę à Iudice, quæ non ſufficit ad condemnandum regulariter, prout probaui *ſup.q.*80. *n.*20. *vſque ad* 23. vbi etiam declaraui, quando ſufficiat; hic non repeto.

Vel erronea.

41. Limitatur nono Regula in confeſsione erronea, quæ, quamuis ſpontanea, reuocata,non nocet cõfitenti,Aret.Alex.Fely.& hos citãs, Boſſ.*tit.de confeſſis n.*60.vbi de communi, de qua teſtatur etiam Clar. *q.*55. Abb.Ang.Bal.Inn.D.c.qui ſimiliter teſtis eſt de cõmuni, & Far. *q.*81.*n.*315. vbi concordantes alios inducens, ait hanc communem, & veriſsimam; Dummodo talis confeſsio allegetur, & probetur erronea, alias .n. in dubio præſumeretur vera, & nõ erronea, prout tenẽt etiã Ang. Aret. Bal. Boſſ. qui teſtatur de cõmuni, & ſeruata opinione, Charc. Foller.& Maſc. qui ſimiliter teſtis eſt de cõi,& Far.n.alios plures citãs *n.*337.; Bene verũ eſt,quod ſufficit probatio erroris per coniecturas,& inditia,ad hoc,vt error dicatur plenè ꝓbatus, ſm̃ Far.*n.*341.qui *n.* 339. inducit Bald. Brun. Foller. Marſ.& Paridem de Put.cũ alijs aſſerẽtibus,errorẽ probari per coniecturas, & inditia. Intellige, vt error probetur per teſtes, non per torturã confeſsi,qui ſi reuocet confeſsionẽ, non eſt torquendus tãquam varius, habita enim confeſsione,aliud quęrendũ nõ eſt, Boſſ. & Clar.*q.*55. *verſ.fin.*Claud.& Far. *n.*342. Et vlterius nota,quod quãdo confeſsio deliberata reſpicit factum proprium Rei, error in ſpecie probandus eſt, & etiã cauſa erroris,ideſt,quare cõfitẽs motus fuerit ad ſic cõfitendum, Aret. & Perſonal. teſtantes de cõi, Abb. Franc.Mõr. Pariſ.Saly.& Far. alios cõcordantes inducẽs,& teſtificans de cõi *n.* 344. (quicquid dicat Ang.) Et id ꝙ dici ſolet; Probato,rẽ aliter ſe habere, errorẽ probari; intelligitur in cõfeſsione facti alieni, vel extraiudiciali ſm̃ Far. *n.*344.loquens ꝑ verbũ, forſitam. At in facto proprio, probari debet error,& erroris cauſa, & talis error,qui nõ cadat in latam culpã, Aret. Bal.Bart. Paris & Far.*n.*347.Niſi in cõfeſsione relatiua ad ſcripturã,quæ nõ nocet confitenti q̃do in ſcriptura apparet cõtrariũ eius, quod quis cõfitetur, tunc enim ſatis dicitur probatus error, abſque alia extrinſeca probatione, Bertaz. & Far. *n.* 351.

42. Ampl. primo limitatio 9. vt multo magis confeſsio poſsit(etiã ex interuallo)declarari,excuſari,& interpretari per cõfitentẽ, *c.dilecti*, & ibi But.*de accuſ.* Berta.Corrad.Foll. Paris,& Far.alios citãs *q.*81. *n.*317.

Confeſſio poteſt declarari.

43. Ampl.ſecundo limitatio 9.vt procedat etiã in confeſsione iurata ſub quacunq; forma iuramẽti, Abb. Anan.Anch.Aret.Fel.Hoſtien. Inn. Io.And.Zabar.& alij *in c.cum dilecti*

Etiam iurata.

Pp 2 *de accuſ.*

de accuſ. & de cōi teſtatur Far. *q.*81. *n.*318. *&* 319.; quicquid aliqui relati *n.*320. contra dixerint. Et procedit Ampliatio, quāuis cōfeſsio eſſet acceptata à Fiſco, vel à Iudice nomine Fiſci, ſm̃ Aret. Homod. & Boſſ. *tit. de confeſ. n.*61. Claud. Mille. Montic. qui alios referunt, & Far. *n.* 321. qui *n.*323. dicit hāc veriorē, & magis practicatā opinionē; & alios oppoſitum tenentes, intelligendos eſſe in ciuilibus, & docto de errore.

Quid in repetita, & ratificata.

44. Quid ſit dicendum in confeſſione repetita, & ratificata, vide Far. *q.*81. *n.*324. *cum duob. ſeqq.* vbi ait, quod ſecundum magis comunem etiam in hoc caſu procedat limitatio 9. licet hic punctus ſit non parum controuerſus, & ſaltem difficilius talis confeſsio reuocetur.

Erronea reuocatur, etiam poſt ſententiam.

45. Ampliatur tertio limitatio 9. vt cofeſsio tanquam erronea poſsit reuocari in criminalibus poſt ſententiā, & ēt in cauſa appellationis ſm̃ Conr. Foll. Mont. & Far. quāplures alios inducēs *q.*81. *n.*327. *& ſeq.*

Licet facta praecedentibus inditijs.

46. Ampliatur quartò limitatio 9. vt confeſsio poſsit reuocari ſub praetextu erroris, quamuis praeceſſerint inditia ante confeſsionem, ita Ang. qui teſtatur de praxi, et ad eum Aug. Corr. Foller. Saly. et Far. *q.*81. *n.*330.; qui *num.* 335. ait, quod quamuis praecederent mille inditia, et coniecturae ſpontaneam confeſſionem, non credit, quod poſsit confitenti denegari probatio erroris ſuae confeſsionis, et teſtatur de obſeruantia, de veriori, et magis communi opinione; licet Maſcar. Carer. et alij relati à Far. *n.*331. teneant, confeſsionem non poſse reuocari, praecedentibus inditijs claris, et indubitatis. Sed non recedas ab hāc Ampliatione; etiam in caſu, in quo videretur calumnioſa reuocatio, cum Far. *n.*334. *&* 335.

Cōfeſſio reuocata inconti-nenti nō ſufficit ad condemnandum.

47. Limitatur 10. Regula in cōfitente, qui incontinēti reuocat cōfeſsionem ſuam, reuocatio .n. talis admittitur, et haec cōfeſsio reuocata, ēt non docto de errore, non ſufficit ad condemnationem, ſecundum Abb. Alex. Boſſ. Carer. Foller. Iaſ. et Far. hos, et ſex alios concordantes citans *q.*81. *n.*348. Reuocatio autē incontinenti dicitur facta, dum non eſt redacta in ſcriptis, vt tenent Foller. et Alex.; At ſm̃ Marian. dicitur incontinenti reuocata, ſi reuocetur poſtquam fuerit ſcripta, dummodo ſine dilatione; Abb. verò ait, quod incōtinenti dicitur facta reuocatio, quamuis ſit ſcripta cōfeſsio, ſed antequam Reus exeat à Iudicis conſpectu; Vel melius (vt hęc omnia notat Far. *d. n.*348.) id remittitur Iudicis arbitrio, qui iudicabit ex quātitate temporis, et quantitate facti confeſsi, intricati, vel non.

Incontinēti, quae dicatur reuocatio.

Quid in confeſſione minoris ſine Tutoris, vel Curatoris authoritate emanata, vſque ad num. 50.

48. Limitatur 11. Regula, vt minoris confeſsio emanata ſine Tutoris, aut Curatoris authoritate non valeat in criminalib. nec ad condēnandum ſufficiat, Gomez, qui alijs relatis, teſtatur de communi, Vrſell. qui de magis cōmuni; minor .n. non habet legitimam perſonam ſtādi in iudicio, Bal. Foller. Menoch. et Far. *q.*81. *n.*352. vbi hos, et alios DD. hāc limitationē ſequentes ad ſaturitatē citat; Et haec limitatio procedit ēt in confeſsione adulti, et maioris 14. annorum, ſed minoris 25. ita Bald. Marian. Odd. & Far. *n.*356.; Quamuis cōfeſsio fuerit iurata ſecundum

Ang.

Ang. Bal. Decian. Foller. et Far. alios etiam citans *n.* 359.

49. Sublimitatur primo limitatio 11. vt ſufficiat Curatoris authoritatẽ interuenire in iuramento dato minori antequam examinetur, licet non interueniat in examine, & in confeſſione, Afflic. Corne. Saly. & Farin. *q.* 81 *n.* 365. vbi alios inducens teſtatur de communi. Vel vt loco Curatoris Iudex det legitimum Procuratorem, &c. ſecundum Marſ. Foller. & Far. *n.* 367.

50. Sublimitatur ſecundò limitatio 11. vt quicquid ſit de iure, in praxi communiter non ſeruetur, Boſſ. Chart. Clar. cum tot alijs teſtantibus de hac praxi, relatis à Farin. *n.* 370.; niſi in infante, aut impubere, de quo vide Clar. *q.* 50. *in princ. q.* 55. *verſ. vlterius, & q.* 60. *in princ.* & Farin. *vbi ſupra*.

An detur reſtitutio in integrũ minori. 51. An verò minori propter confeſſionem ſit concedenda reſtitutio in integrum, vide Farin. *q.* 81. *n.* 374. *vſq.* 390. & Clar. *dicta q.* 60. *in princ.*; Vbi præſertim ait, quod maior 14. annis, licet minor 25. ſi vere dolo deliquerit, non reſtituitur, nec excuſatur, ſed debet ex confeſsione mitius puniri, & refert Doctores teſtantes de communi, & etiam de magis communi.

Quid in confeſſio ne coram Notario tantũ, vel etiam Iudice non ſedente pro tribunali. 52. Limitatur 12. Regula, vt confeſsio facta coram Notario, abſente Iudice, & ſine huius mandato, non ſufficiat ad condemnandum, Ang. & Bal. *in l.* 1. *C. de confeſſ.* Iaſ. Boſſ. Maſcar. & Far. alios etiam referens *q.* 81. *num.* 45. *vſq.* 49.; Et idem dicendum eſt de confeſsione facta coram Iudice, ſed non in forma iudicij, nec pro tribunali ſedente, ſed tanquam priuato, Foller. qui teſtatur de communi, Rom. & Clar. *§. fin. q.* 21. *verſ. ſed hic cadit*, Ang. Bal. Boſſ. Foller. Maſcar. qui etiam de communi, & Farin. alios cumulans, *n.* 50. At quia ſeſsio pro tribunali apud Regulares ad apices pertinet, apud eos non eſt neceſſaria, vt probaui *ſup. q.* 6. *num.* 6. Et ideo apud Regulares ſatis eſt, vt confeſſio ſufficiens ad condemnandum ſit emanata coram Iudice, dum Reus præſente Actuario interrogatur; Et ita vniuerſaliter apud nos practicatur.

53. Limitatur 13. Regula, vt confeſsio calore iracundiæ, properè, repentinè, vel ex abrupto emanata, dummodo hæc probentur, & ſit reuocata, etiam ex interuallo, non ſufficiat ad condemnationem, Abb. Dec. & Far. alios etiam inducens *q.* 81. *n* 56. *& ſeq.* Vel emanata calore iracundiæ, repẽtinè, &c.

54. Limitatur 14. Regula, vt non procedat in confeſsione Procuratoris, ſeu Aduocati, qui non habent ſpeciale mandatum ad ſic confitendum; Niſi principalis habuiſſet notitiam huius confeſsionis, & non contradixiſſet, ita Far. plures Doctores citans *q.* 81. *num.* 60. & de communi teſtatur *n.* 61. Seu à Procuratore facta.

55. Limitatur 15. Regula in confeſſione iuris; vt ſi quis confiteatur N. deceſsiſſe à vulnere ab eo dato; Si enim conſtaret deceſsiſſe à malo regimine, prædicta confeſſio confitenti non noceret, ita Aret. Bertaz. Foller. Maſcar. & Far. hos, & alios inducens *q.* 81. *n.* 63. Vel in his quæ iuris ſunt.

56. De materia huius quæſtionis latè Boſſ. *tit. de confeſſ.* Clar. *q.* 55. *&* 65. & latiſsime Far. *q.* 81 *per totam.*

An,

An, & quantum probet confeſſio Rei extraiudicialis, Quæſt.84.

1. POſt quæſtionem de confeſſione iudiciali, conſequenter in præſenti de confeſsione extraiudiciali agendum eſt.

Confeſſio extraiudicialis non ſufficit ad cõdemnandum. 2. Regula 1. ſit. Confeſsio extraiudicialis delicti, plenè non probat contra Reum confitentem, & ideo ad condemnandum ſufficiens non eſt, ita Ang. & Bar. *in l. ſi confeſſus ff. de cuſtod. Reorum*, Menoch. & Farin. plurimos concordantes inducens *q.82. n.1.* Abb. *in c. de hoc*, vbi gl. Anan. & Fely. *de Simon.* & eſt communis opin. de qua teſtantur Alberic. Paris de Put. et Clar. qui ita ſentit *in §. fin. q.55. in princ.*

Quid concurrenti b. inditijs. 3. Limitatur primò Regula 1. vt ex confeſsione extraiudiciali delicti poſsit ſequi condemnatio, concurrentibus alijs inditijs, coniecturis, et veriſimilitudinibus ſecundum gl. et Bar. *in l. ictus fuſtium ff. de his, qui notan. infam.* Aret. Bertaz. Boſs. Brun. Carer. Fely. Marſ. Maſcar. qui alios refert, et ſimiliter Farin. *q. 82. n.2.* Prædictis ſubſcribit Baiar. *ad Clar. q.55. n.2.* vbi cum Capic. Marſil. et Tiraq. tenet confeſsionem in terminis huius limitationis etiam in criminalibus plenè probare.

4. Non deſunt tamen in hac limitatione DD. difficultatem proponentes, an ſcilicet talis confeſsio plenè probet, ſufficiatq; ad condemnandum, vt videre eſt apud Farin. *q.82. n.3.* Et ideo Boſſ. quem ſequitur Farin. *n.4.* pro concordia ait, quod limitatio procedit, quoad pœnam extraordinariam, et mitiorem pecuniariam, opinio verò oppoſitum innuentium, quoad pœnam ordinariam, et corporalem.

Parte præſente, & acceptante. 5. Limitatur ſecundò Regula 1. in confeſsione, extraiudiciali delicti parte præſente, et acceptantè, quam plenè probare, et ad condemnandum ſufficere ſenſerunt Abb. Mantic. et Bero. qui teſtatur de veriori, et communiori opinione, et in hanc ſententiam videntur inclinare non pauci DD. relati à Far. *q.82. n.5.7.9. & 10.*

6. Sed quia hęc limitatio eſt admodum controuerſa, diuerſimodeque à varijs DD. declaratur; Tu tene, quod confeſsio extraiudicialis, etiam facta parte præſente, et acceptante non probet crimen, dum criminaliter agitur, quoad condemnationem, ſed tantum quoad torturam, ita Aret. *in c. at ſi Clerici de iudic.* vbi relatis, et reprobatis contrarijs, dicit hanc opinionem veriorem, et ibi etiã Fely. et Imol.; concordant Blanc. Clar. qui ait, quod quicquid ſit de iure, in praxi ſemper vidit, ita ſeruari, Gomez Maſcar. qui alijs relatis teſtatur de communi, et Far. plures alios referens *q.82. n.6. & 12.*

Geminata. 7. Limitatur tertiò Regula 1. vt confeſsio extraiudicialis delicti geminata plenè probet, prout tenent Bar. Bertaz. Caſtren. Fely. Foller. Iaſ. Rom. et quamplures alij apud Farin *q.82. n.13.*; Qui tamen *n.14.* ait; Quicquid dicant DD. ego nunquam ex confeſsione extraiudiciali, etiam geminata, in criminali condemnarem aliquem, ſed torquerem; Subdens, quod propterea de hac limitatione dubitauit

Ma-

Maſcar. et ante eum Diaz, qui eandem limitationem non tutam credit.

Ad conſcien. exoneratione, in mortis articulo.

8. Limitatur quartò Regula 1. in confeſſione extraiudiciali delicti, facta ad conſcientiæ exonerationem, quæ preſertim facta in articulo mortis, ſi ſpecificata ſit, valet de iure Canonico, ſaltem in vim legati, dummodo iurata ſit parte præſente, ſeu Notario pro parte abſente ſtipulante, & acceptante, ita Fely. qui de communi, Maſc. Diaz. qui ait, talem confeſſionem operari, e.g. reſtitutionem vſurarum, ſed non punitionem criminis, & fauet Bruno. à Sole, citans Aym. Bal. & alios, & his ſubſcribit Far. *q.* 82.*n.*15.

Facta in publico, vel coram ſacerdote, & teſtibus.

9. Limitatur quintò Regula 1. in confeſſione extraiudiciali delicti facta in publico, & coram multitudine perſonarum, quę videtur tranſire in notorium; & ideo ad condemnandum ſufficiet, ſecundum Fely. Foller. Gabr. qui loquitur de confeſſione facta coram toto populo, & Maſcar. qui alios refert; Imò Caret. Diaz, & Fely. tenent, quod idē dicēdum ſit, dum confeſsio fuit facta coram Syndico repreſentante populum, & ſubſcribit Farin. *q.*82, *n.*16. Idem eſt dicendum in confeſſione a Reo facta corā Sacerdote, & teſtibus, talis enim Reus diceretur publicus confitens criminis ita confeſsi, ſecundum Abb. & Fely. & de communi teſtantur Socin. & Viui. & hos refert, & ſequitur Baiar. *ad Clar.q.*55.*n.*3.

In ciuili.

10. Limitatur ſextò Regula 1. quando de crimine ageretur ciuiliter, tunc enim confeſsio extraiudicialis plenè probaret, ſecundum Aret. Bal. Maſc. & Far. *q.*82.*n.*12.; Dummodo talis confeſsio fuerit emanata parte præſente, vt volunt Abb. Fely. Imol. Saly. & Baiar. *ad Clar. q.*21.*n.*128.

Cum iuramento.

11. Limitatur ſeptimò Regula 1. in confeſsione extraiudiciali delicti iurata, quam plenè probare dixit Foller. *in pract. crim. in ver, & ſi confiteantur par.*2.*n.*31. citans Ang. & Bal.; Sed hi duo DD. in locis à Foller. relatis loquuntur, dum agitur ciuiliter, vt notat Farin. *q.*82.*n.* 19. vbi ait, quod dum agitur criminaliter, verius eſt, quod non plenè probet, cum talis confeſsio non fuerit facta coram Iudice, nec in tribunali.

In delicto, quod in animo conſiſtit.

12. Limitatur octauò Regula 1. quando agitur de probando delicto, quod in animo conſiſtit, quod bene probatur per confeſsionem extraiudicialem, ita Ang. & Foller. quos ſequitur Farin. *q.*83.*n.*20.; Vbi exemplificat in citato fugiente; ſi enim probetur eius confeſsio extraiudicialis, quod animo latitandi aufugerit, talis confeſsio ſufficit ad eum de fuga condemnandum; *l. ſulcinius, §. quid ſi latitare ff. quibus ex cauſis in poſſeſ.*; Et idem dic in eo, qui ictum ſclopeti emiſit animo nocendi, &c.

Dum confeſſio cōtinet in ſe delictum.

13. Limitatur nonò Regula 1. quando confeſsio extraiudicialis continet in ſe delictum; e.g. Quando Clericus gloriatur de aliquo crimine, hæc enim confeſsio præſertim, dum tendit ad infamiam alterius, ſufficit ad condemnandum eum pœna extraordinariā, *c. quam ſit graue, de exceſſibus Prælat.* & ita ſcrip-

ſcripſerunt Abb. Bero. Butr. & Fely. *in c. at ſi Clerici de iudic.* Gomez, qui alijs relatis teſtatur de communi, Beraz. Foller. Maſcar. Menoch. & Farin. alios etiam plurimos concordantes inducens *q. 82. num. 22.*; Non tamen ſufficiet ad pœnam ordinariam delicti confeſſi extraiudicialiter ſecundum Anan. Bellam. & Far. *ibidem verſ. ſublimita, & etiam in fine illius numeri.*

Confeſſio extraiudicialis ſufficit ad torquendum.

14. Regula 2. ſit. Confeſsio extraiudicialis delicti, regulariter ſufficit ad torquendum, ita Abb. Aret. Bero. Dec. Fely. Mant. & Zabar. *in c. at ſi Clerici de iudic.* Bar. quem citat, & ſequitur Boſſ. *in tit. de confeſſis n.* 57. Ang. Bal. Imol. qui de communi teſtatur, ſicut etiam Bertaz.; ita ſimiliter Maſcar. quos, & quadraginta alios DD. concordantes cumulat, & ſequitur Farin. *q. 82. n. 23.*; Et hanc Regulam ab omnibus approbatam, et ſemper vidiſſe practicatam, ait Clar. §. *fin. q. 21. verſ. confeſſio.* vbi alios refert.

Licet minoris.

15. Ampliatur primò Regula 2. vt procedat etiam in confeſsione extraiudiciali minoris, ſi veriſimilis ſit, quamuis emanata ſine authoritate Curatoris ſecundum Bal. Carer. Foller. Maſcar. Menoch. et plures alios, quos refert, et ſequitur Farin. *q. 82. n. 24.*

Quamuis reuocata.

16. Ampliatur ſecundò Regula 2. vt confeſsio extraiudicialis, etiam reuocata, faciat inditium, Boſſ. *tit. de confeſſis n. 56.* vbi ait, quod Iaſ. oppoſitum aſſerens, peſsimè dicit, et quod eius opinio ridicula eſt; huic Ampliationi ſubſcribit Boer. Clar. & hos referens Far. *q. 82. n. 28.* hac vnanimi ratione; quia confeſſus extraiudicialiter, dum perſeuerat in confeſsione in iudicio, non eſt opus tortura, ſed condemnatione, ergo tortura infertur tantum in caſu reuocationis confeſsionis; aliàs enim addit Clar. ſi ſola reuocatio hoc operaretur, nunquam eſſet locus communiſsimæ opinioni, de qua in propoſita Regula 2.; propter hoc enim deuenitur ad torturam, quia reuocatur confeſsio. Huic Ampliationi adherent Blanc. Gomez, Peguer. Maſcar. qui alijs relatis, teſtatur de communi, et Farin. *vbi ſupra,* dicens; Hæc opinio (ni fallor) eſt verior.

Sed contra.

17. Non reticendũ eſt hic, quod pro oppoſita opinione, nempe, quod confeſsio extraiudicialis reuocata non faciat inditium ad torturam nõ deſunt defenſores quamplurimi grauiſsimi DD. vt Bertaz. Fely. Foller. Iaſ. Menoch. Ripa, et quindecim alij DD. relati à Farin. *q. 82. n. 27.*; Ex quibus quidam loquuntur de reuocatione abſolutè; alij de reuocatione facta re integra, ſcilicet antequam fuerit acceptata à Iudice, vel ab aduerſario; alij tandem de reuocatione facta incontinenti, et non acceptata; Vnde licet videatur verior propoſita Ampliatio 2. non videtur ſuſtinenda ſine formidine veritatis oppoſitæ, patrocinatæ à tot, tantiſque DD.

An expreſſio cauſæ ſit neceſſaria.

18. Ampliatur tertiò Regula 2. in confeſsione extraiudiciali facta ſine expreſsione cauſæ, quæ facit inditium ad torturam, fauere videtur Alberic. dicens, quod in criminalibus actionibus non eſt neceſſaria expreſsio cauſæ, et teſtatur de communi,

muni, tenent hanc Ampliationem Tindar. & Maſcar. alios referens, & teſtans de communi; & ſuffragatur doctrina Abb. & Butr. dicentium, confeſſionem tunc dici factam cum cauſa, quãdo in ea ſpecificatur certum delictum, & certa perſona, vnde videtur, quod iſti DD. non requirant aliam delicti cauſam; & hos refert Farin. *q*.82. *n*.28.

19. Limita Ampliationem 3. vt non procedat, niſi ſaltem aliter expreſſio cauſæ conſtet in iudicio, aliàs enim confeſſio redderetur inuerisimilis ita Blanc. & Foller. hancque eſſe puram veritatem ait Far. *q*.82. *n*.32.; Et cum hac limitatione interpretari poteſt doctrina Abb. Anchar. Butr. Innoc. & aliorum relatorum à Farin. *n*.31. dicentium, confeſſionem extraiudicialem (ſine cauſa) non facere inditium ad torturam; Nempe (Sine cauſa) expreſſa à confitente, vel aliter conſtante in actis; cum ſufficiat, vt aliquo modo de cauſa in iudicio appareat; ita Farin. *vbi proxime*.

Quid in confeſſione extraiudiciali informi. 20. Limitatur primò Regula 2. in confeſſione extraiudiciali informe, ſimplici, incerta, & generali, vt quia quis fateretur commiſiſſe homicidium, non expreſſa perſona occiſa, talis enim confeſſio non ſufficit ad torquendum, ita Bal. Foller. Maſcar. Menoch. Paris de Put. & alij, relati à Farin. *quæſt*.82. *num*. 29. At ſi in confeſſione extraiudiciali contineatur delictum certum, & certa perſona; vt ſi confitens dixiſſet; occidi Titium; licet non enarrauerit locum, tempus, & alias circunſtantias, ad torquendum talis extraiudicialis confeſſio ſatis eſſet, vt cenſet Farin. *num*.30. dicens hanc ſe credere veriorem, & inducens fauentes huic ſententiæ Alberic. Boſſ. Butr. Gomez. Iacob. de Aren. Piguer. & Tind.: Sed horum opinio non de facili in praxi ſequenda videtur, cum plurimi DD. grauiſsimi à Farin. relati *num*. 29. contradicant, innuentes quod ad hoc vt dicta confeſsio ſufficiat ad torturam, debeat in ea exprimi locus, & tempus.

21. Limitatur ſecundò Regula 2. in confeſsione extraiudiciali inuerisimili, & non probabili, quæ non ſufficit ad torquendum, ſecundum Bertaz. Blanc. Brun. Iaſ. Maſcar. Menoch. & Farin. alios etiam inducens *quæſt*. 82. *num*. 33. qui *num*. 35. teſtatur de magis communi. Inuerisimili.

22. Limitatur tertiò Regula 2. in confeſsione extraiudiciali calore iracundiæ, ioco, vel per laſciuiam emanata, quæ non facit inditium ad torturam, ita Bertaz. Foller. Menoch. & Farin. *quæſt*.82. *num*. 36. & 37.; quę tamen per confitentem ſunt probanda, ſecundum Bero. & Far. *n*.36. Calore iracundię vel per laſciuiam.

23. Limitatur quartò Regula 2. in confeſsione extraiudiciali extorta per metum, per minas, vel per ſuaſiones aduerſarij, vel veri delinquentis, vt ſe ab inditijs contra ipſum exiſtentibus exoneret, quæ non facit inditium ad torturam, vt aiunt Foller. & Farin. *q*.82. *n*.38. Per metũ.

24. Limitatur quintò Regula 2. in Clericis, & Religioſis, qui non videntur torquendi ex confeſsione In Eccleſiaſticis.

extraiudiciali, niſi cum ea concurrat infamatio, vel aliqua alia inditia, de quibus vide Farin. *q.* 82. *n.* 39.*cum duobus ſequen. & q.*41.*n.*78. *& ſequentibus*.

Dum ciuiliter agitur,vel dũ confeſſio eſt coram Incompetente.

25. Limitatur ſextò Regula 2. vt confeſsio extraiudicialis, ſicut etiam confeſsio facta coram Iudice incompetente,dum ciuiliter agitur non faciat inditium ad torturam,Abb.Aret.Fely.& Mant.*in c.at ſi Clerici de iudic.& eſt tex. in c. olim de reſcript.* & ibi Abb. Butr. Fely. & alij, & ſubſcribunt Foller. & Farin. *q.*82.*n.*42. vbi ait, quod licet talis confeſsio non minus probet quam in criminalibus, & verè faciat inditium,non tamen ad torturam,cum quando ciuiliter agitur ad torturam non deueniatur.

Incidenter emanata.

26. Limitatur ſeptimò Regula 2. in confeſsione extraiudiciali ad aliud effectum,& finem, & ſic incidenter emanata, quæ inditium ad torturam non facit, ſecundum Carer. fauent Foller. & Farin. *quæſt.* 81.*num.*228. licet Alex. contra teneat.

Non probata per cõteſtes.

27. Limitatur octauò Regula 2. vt confeſsio extraiudicialis debeat eſſe probata concludenter per duos teſtes, aliàs non faceret inditium ad torturam, Bero. (qui reddit rationem, quia inditium remotum debet probari per duos teſtes) Alberic. Alex. Bar. Bertaz. Caſon. Foller. Maſcar. Menoch. Paris, Viui. et Farin. qui de communi *quæſt.* 82. *num.*44.; Nec ſufficiunt duo ſingulares, ſed debent eſſe conteſtes ſecundum Burſat. Carer. Foller. Viui. & Farin. *q.*82.*n.*45.*& q.* 64. *num.*45. vbi citat Bero. Marſil. & alios; Et huiuſmodi conteſtes, neceſſe eſt,vt idonei, & legales ſint, vt aiunt Bero. & Farin. *quæſt.* 82.*num.*46.; Et etiam rogati, ita vt non ſufficiat, quod fortuito audierint, ſecundum gl. *in cap. de his* 3.*quæſt.*9. per quam gl. hoc eſſe mirabile dictum ad elidendum inditium ex confeſsione extraiudiciali, dixit Bero. in *c. at ſi Clerici nu.* 136. *de iudic.*; & ab hac opinione non videtur ipſe recedere; Et Farin. *quæſt.*82.*num.*47. ait, huic doctrinæ contradictorem non repeririſſe, quamuis apud Iudices non reperiatur in praxi.

28. De materia huius q.latè Farin. *q.*82.

De tacitis quibuſdam Rei confeſſionibus, & quam probat.on:m illæ contra ipſum faciant, Quæſt.85.

1. IN *proximis duabus præcedentibus quæſtionibus*, de Rei expreſsis actum eſt confeſsionib. *in hac* de tacitis eſt agendum.

De contumacia cõtumax habetur pro confeſſo, & condemnatur.

2. Regula 1. ſit. Ex generali conſuetudine totius Italiæ (quicquid ſit de iure) proculdubio proceditur contra Reum abſentem, & ex contumacia habetur pro confeſſo, bannitur, & damnatur, etiam ad mortem, vt atteſtatur Alberic. Gandi. Vitalin. & alij omnes Criminaliſtæ,& eſt opinio communiſsima, ita Clar. §. *fin. quæſt.*44. *verſ. licet*; vbi ait, idem ferè obſeruari in Gallia, & in Hiſpania; de quibus obſeruantijs teſtes ſunt DD. relati *ibidem* à Clar.; Et in conformitate ad has obſeruantias, *in Conſtitutionibus Marchiæ*, vigentibus

tibus in toto ſtatu Eccleſiæ, *lib.* 10. *cap.* 4. Statuitur; quod Reus contumax pro confeſſo habeatur. Plures alios teſtantes de communi, & de generali conſuetudine in fauorem huius Regulæ, refert pariter, & ſequitur Chart. & iſtis adheret Farin. *q.*11.*num.* 3. qui Chart. inducit.

Quid de iure Canonico, & Ciuili. 3. Dixi in Regula quicquid ſit de iure; Quia de iure Canonico, non poteſt Reus abſens pro delicto condemnari, lite non conteſtata, & Abb. qui teſtatur de communi, & Clar. *quæſt.*44. §. *fin. verſ.* 1. Similiter nec de iure Ciuili abſens pro delicto damnari poteſt, eſt communis opinio, de qua teſtantur Bald. Boſſ. Gomez, & Clar. *ibidem*; Vbi limitat, vt hoc procedat, quando pro crimine venit imponenda pæna corporis afflictiua, ſi verò pœna eſſet relegationis, vel mitior, de iure communi poſſet abſens condemnari, ſeruatis ſeruandis, & inducit Bal. & Saly. teſtantes de communi. In propoſito Baſar. *ad Clar. vbi ſup. num.* 2. affert aliquas fallentias, & dicit videndum eſſe Marian. Socin. *in c. qualiter, & quando num.* 927. *cum ſeq. de accuſ.* vbi diffuſè tractat, quid ſit dicendum de iure Ciuili, & Canonico.

Ratio conſuetudinis. 4. Nec alicui mirum videatur, ex conſuetudine, contumacem banniri, & ad mortem damnari, cum ficta confeſſio ex contumacia reſultans inducat legitimam, concludentem, & liquidiſſimam delicti probationem, ſecundum Ang. Bar. Bertaz. Bonacoſ. Foller. & alios citatos à Far. ita ſentiente *q.*11.*n.*97.; licet enim hæc ſit ficta confeſſio, veræ nihilominus æquiparatur, ſaltem quoad effectum; paria enim ſunt verè, & ore proprio in iudicio quem confeſſum eſſe, & legitime pro confeſſo haberi, ita Aret. Bal. Chart. Foller. Marſil. & Far. *n.*97.

5. Ampliatur 1. Regula 1. vt ea ſit in obſeruantia non ſolum in foro ſeculari, ſed etiam in Eccleſiaſtico, in quo contumaz citatus non comparens excommunicatur, ita Foller. quem citat, & ſequitur Clar. *q.* 44. *verſ. licet*: & dum excommunicatus ita perſeuerat per annum, habetur pro confeſſo, & conuicto de crimine, de quo imputatur, Ric. & Clar. *ibidem* teſtificans de communi. Quæ ſeruatur etiã in foro Eccleſiaſtico.

6. Limitatur primò Regula 1. vt non ſit deueniendum ad ſententiam contra abſentem contumacem, niſi iuxta conſuetudinem loci proceſſus, citationes præmittantur, ita Clar. *verſ. item quæro in fi.*; Et præſertim in prolatione ſententiæ contumax citari debet, ſecundum conſuetudinem ſtatus Eccleſiaſtici de qua teſtis eſt Farin. *q.* 11. *num.* 44. *verſ. nec prætermittendum*, quicquid alij aliter ſentiant. Et vlterius non eſt condemnandus abſens contumax, niſi prius ponatur in banno, aliàs condemnatio eſſet nulla, vt pluribus demonſtrat eſſe veriſſimum, tum de iure communi, tum vigore Conſtit. Marchiæ, Chart. *de execut. ſent. c.*1. *num.* 426. *& ſeq.* & ſubſcribit Far. *n.*45. Contumax abſens non condemnatur ſine debitis citationibus, & poſt bannum.

7. Limitatur ſecundò Regula

Nec non poſt declaratoriam, &c.

1. vt Reus contumax pro confeſſo non habeatur ipſo iure, & ideo ſuper hoc ſententia ferenda eſt, ſecundum gl. Abb. & Marian. *in c.* 2. *de confeſſ. in* 6. Caſtren. Chart. Marſ. Tiraq. plures concordantes inducens, & Farin. *q.* 11. *n.* 102. *verſ. licet*; Saltem ſententia declaratoria, quæ etiam requireretur, quamuis ipſo facto Reus pro confeſſo haberetur, Bar. Chart. Io. Andr. & plures alij, quos ſequitur Farin. *ibidem verſ. & in omnem*, vbi cum Gabr. teſtatur de communi.

Conſtito de corpore delicti, & de contumacia in actis, cũ debitis inditijs.

8. Limitatur tertiò Regula 1. vt nõ deueniatur ad ſententiam contumacis, niſi prius conſtet de corpore delicti in actis, & etiam de contumacia, ſecundum Bal. Marſil. & Droghum ad Clar. *in* §. *fin. q.* 44. *n.* 67.; Et niſi ſimiliter in actis adſint ſufficientia inditia ad tranſmittendam Reo inquiſitionem, ad hoc vt tanquam contumax, ſine alijs probationibus condemnari poſſit, ita (quicquid ſit de iure) vniuerſaliter practicatur, & de hac praxi teſtatur Guido de Suz.; & in hoc, ſecundum Clar. *q.* 44. *verſ. quæro nunquid*, non videtur aliquo modo hæſitandum; Præſertim ſtante *Bulla Pij V. ſub datum Romæ idibus Septembris* 1571. in qua (vt refert Farin. *q.* 11. *n.* 97.) declaratur, probationes ſufficientes ad abſentem condemnandum, eſſe legitima inditia ad inquirendum; hæc ſunt verba Bullæ (*Si tamen legitimis præcedentibus inditijs ad inquirendum promulgata fuerint.*) Et vigore huius Bullæ, cuius verba clara ſunt, hoc etiam aperte ſcripſit Chart. & iterum Farin. *quæſt.* 11. *n.* 16. *verſ. prima tamen, & verſ. aduerte ſecundo.*

Quid ſi Iudici conſtet de Rei innocentia.

9. Limitatur quartò Regula 1. vt non poſſit damnari contumax, vbi Iudici conſtat de eius innocentia, & multo minus contra ipſum ſententia exequi poſſit, ſed hunc Iudex liberum, & abſolutum dimittere debet, conſulto tamen Principe, & non aliàs, *per tex. in l.* 1. §. *ſi quis vltro*, vbi præſertim Marſil. *ff. de quæſtion.* Carer. Foller. Boſſ. alios referens, & hoc nullam habere difficultatem, ait Farin *q.* 11. *n.* 2.

An contumax admittatur ad docendum de ſua innocentia.

10. Limitatur quintò Regula 1. vt ſi Reus condemnatus in contumacia compareat, & exhibeat ſe probaturum contrarium eius, quod in ſententia contra eum lata continetur, admittendus ſit ab eodem Iudice, qui ſententiam tulit, ita dixerunt Alex. Ang. Caſtren. Dec. Iaſ. & Saly. *in l.* 2. *per illum tex. C. qui teſtam. face. poſſ.* Corn. qui teſtatur de communi, Bal. Chart. & Farin. ad ſaturitatem concordantes cumulans *quæſt.* 11. *num.* 6.; qui *vſque ad numerum* 11. incluſiuè adducit in comprobationem ſex validas, & bene probatas rationes, *& in ſequentibus* inducit multa ad oppoſitum, eaq; dilucidè ſoluit, poſtquam, pro hac limitatione *n.* 12. *verſ. quid dicendum*, teſtatus fuit de veriori, et communiori.

11. Sublimita quintam limitationem, quando ſtatutum aliter mãdaret, quo caſu Iudex non poſſet admittere contumacem ad docendum de ſua innocentia per contrarias probationes, ſecundũ Bal. Foll. Menoch.

Menoch. & alios citatos à Chart. & Tiraq. quos refert, & ſequitur Farin. *q.* 11. *n.* 14.; Sicut ſtatuitur, vt hoc ſeruetur, niſi habeatur ſpecialis gratia à Signatura Papæ, *in citata Bulla Pij V.* & in alia *Pij IV.* 12. *Kal. Iunij anno eius 6.* de quibus Farin. *n.* 14.

Quid ſi cõtumax ante ſententiam compareat.

12. Limitatur ſexto Regula 1. vt abſens, & contumax, pro confeſſo habitus, & declaratus, ſi ante ſententiam diffinitiuam condemnationis compareat, cenſeatur purgata mora, cuncta euaneſcant, omniaq; præcedentia acta in vim ſimplicis citationis reſoluãtur, & Reus audiatur, ita Ang. de Maleſ. Bonacoſ. Boſſ. Clar. Natta, & Farin. *qu.* 11. *n.* 3. *verſ. præmitto quarto.*

13. De materia omnium, quæ vſque huc de hac tractatui *q.* latè Chart. *de execut. ſent. c.* 1, Clar. *§. fin. q.* 44. & Farin. *q* 11.

Reus legitime interrogatus nolens reſpondere, vel reſpõdens obſcurè recuſans iurare, vel ſe defendere, poteſt damnari ex tacita confeſſione.

14. Regula 2. ſit. Reus iuridicè interrogatus, nolens ſine iuſta cauſa reſpondere, habetur pro cõfeſſo, vel negante, prout ſuum reſpicit incommodũ, ſecũdum Foller. Mille. & Chart. *in praxi inter. Reorum lib.* 3. *c.* 2. *n.* 8. ratio eſt, quia eſt contumax, vt notat Specul. *tit. de contumac. §. primo in princ.*; & eſt *tex. in l. de ætate §. qui tacuit ff. de interrogat. act.* Imò ſecundum eundẽ Spec. *nu.* 1. etiam ille eſt contumax, qui obſcurè reſpondet, argumento *c. fi. de iuram. calum.*; Et idem dicit de eo, qui iurare, vel ſe defendere nõ vult; Et quia contumax habetur pro confeſſo, & vt talis, eſt damnandus, iuxta tradita in hac *q. n.* 2. & not. Megal. *in praxi crim. Canon. c.* 7. *n.* 26.; In omnibus iſtis caſibus poterit Reus damnari ex tacita confeſſione.

In ciuil. lib. verũ. at in criminalibus torquetur.

15. Limita omnia adnotata in Regula 2. vt procedãt in ciuilibus, non in criminalibus ſecundum Bertran. Socin. & Chart. *vbi ſup. nu.* 9.; In criminalibus enim taciturnitas inditium tantum facit ad torturam, vt tenent, Carrer. & Chart. *ibidem.*

An petens veniã coram Iudice videatur fateri delictum.

16. Regula 3. ſit. Reus petens delicti veniam iudicialiter, & ſolemniter coram Iudice, videtur fateri delictum; Secus ſi veniam peteret coram Iudice priuatim, & extraiudicialiter; Hanc doctrinam eſſe de mente DD. dixit Gigas, & ſubſcribit Clar. *§. fi. q.* 49. *in fi.* cum quibus concordant, Anan. Maſcard. Roman. & Baiar. *ad Clar. ibidem num.* 68.; Item Guaz. *defen.* 32. *c.* 15. *n.* 2.; Sed Farin. *q.* 5. *num.* 25. *verſ. ſi verò*, tunc exiſtimat verum iudicialiter, & ſolemniter coram Iudice veniam petẽtem videri delictum fateri, quando ſupplicatio, & petitio veniæ eſt in cauſa, de iure non tranſigibili, citans Abb. Butr. Cardin. Hoſtien. & Io. Andr. cum alijs; Exemplificas *n.* 13. in crimine leſæ Maieſtatis, in hæreſi, in raptu virginum, & in ſimilibus criminibus non tranſigibilibus.

Vel producens gratiam.

17. Quod dictum eſt in Regula 3. de Reo petente veniam, idem putant dicendum Gram. & Neuiz. quos refert, Baiar. *ad Clar. dicto n.* 68. in producente gratiam, talis enim ſecundum eoſdem cenſetur delictum fateri.

Seu ſubmittens ſe gratiæ, & miſericordiæ.

18. Sed quid dicendum de Reo ſubmittente ſe gratiæ, & miſericordiæ curiæ, & Iudicis? Propoſita do-

ta doctrina ſupra proximè Gram. & Neuiz. videtur fauere, quod huiuſmodi Reus delictum fateri cenſeatur cum obtenta gratia à Reo, ſi ipſemet eam producat, (ſecundũ eos) delictum fateri exiſtimetur. At verius cenſeo, quod Reus ſe gratię ſubmittens, & miſericordiæ curiæ, & Iudicis, per hoc delictum non fateatur, ſaltem vt poſſit condemnari, vt tenuerunt Ang. & alij DD. *in l fin. ff. de prætor. ſtipul. per tex. in c. veniẽs & in c. ſane, de renunc.* necnon Alex. Guido Papæ, Io. Andr. de Nigr. Menoch. & Bai. *ad Clar. q. 49. n. 68.*; Addens cum citatis ab eo DD. quod propterea, ſi Iudex nolit iſto caſu gratiam facere, & miſericordiam, debet Reum in priſtinum ſtatum reſtituere, quia illa ſubmiſſio intelligitur facta ſub conditione; Si fiat gratia, arbitrio boni viri, & quod aliàs non noceat; fauent Franc. Marci, & Guiotius poſt *dictum numerum 68.*; Dum dicunt; Quod qui gratiæ Principis ſe ſubmittit, non videtur iuri ſuo renunciare.

An habeatur pro confeſſo Reus carcerẽ frangens, vel aufugiẽs, remiſſiue.

19. Supereſſet hic agere; An aufugiens e carceribus Reus ſine fractura, vel cum fractura, vel carceres frangens, & non aufugiens, habeatur pro confeſſo; ſed de hoc actum eſt *ſup. q. 79. n. 22. & 23.*

De Reo conuicto, Quæſt. 86.

1 POſtquam egimus de Reo cõfeſſo; cum frequenter eueniat, vt Reus neget delicta commiſſa; & de illis conuincatur; operæ pretium erit, hic de Reo conuicto pertractare.

Tripliciter dicitur Reus cõuictus.

2. Præmitto Reum tribus modis dici conuictum, primo teſtibus, ſecundo inditijs indubitatis, tertio inſtrumentis, vt eſt *tex.* bene probans, *in l. ſciant cuncti* & ibi Bald. & Salyc. *in ſummario C. de probat.* & not. Farin. *q. 84. in princ.*

Duobus cõteſtib. Reus conuincitur, & damnatur.

3. Regula 1. ſit; Reus non ſolum in ciuilibus, ſed etiam in criminalibus ſufficienter conuictus dicitur, & condemnationi eſt obnoxius per duos teſtes conteſtes, ita Archid. Clar. Dec. Maſcar. Viui. & Farin. alios etiam citans, *q. 63. n. 233.*; cõcordant Bal. Caſtrẽſ. Saly. & Baiar. *ad Clar. q. 66. n. 3.* Duo enim teſtes in quacunque cauſa ſufficiunt ad perfectam inducendam probationem *c. in omni negotio, de teſtibus*, Bertaz. Butr. Maſcar. & Farin. cum alijs ab eo relatis *n. 232.* Qui autem dicantur conteſtes dixi ſupra *q. 54. n. 6.* Nota; Vti DD. etiam his terminis ſemiplene conuictus, vt Clar. *q. 62. poſt princ.* ſed de tali conuicto hic non loquor.

Ac ſi eſſet cõfeſſus.

4. Ampliatur Regula 1. Vt per duos cõteſtes conuictus, nõ aliter cõdemnari poſſit, ac ſi eſſet confeſſus *l. qui ſententia*, & ibi *DD. C. de cuſtod. Reor. c. at ſi Clerici*, vbi Bero. Dec. & communiter omnes *de iudic.* Quod adeo verum eſt, vt conuictus, ſicut confeſſus pœna ordinaria puniri poſſit, *d. c. at ſi Clerici, verſ. ſi verò & ibi* Abb. Aret. Butr. Bero. Dec. Mant. & Zabar.; Concordant Boſſ. Clar. qui teſtantur de communi, Chart. Conrad. & Farin. *q. 81. n. 2.* vbi alios DD. & iura inducit.

5. Declaro hanc Ampliationem, vt de iure Ciuili, quocunque modo pro-

Pœna infligenda conuicto. de iure Ciuili, & de iure Canonico.

procedatur, conuicto per duos teſtes, ordinaria pæna imponatur; At de iure Canonico, dum proceditur per viam accuſationis, ordinaria pæna conuicto infligitur; Si verò per viam inquiſitionis, non ordinaria, ſed mitior arbitrio Iudicis imponenda pœna eſt, ita Decian. Marian. Socin. Menoch. & Far. hos ſequens *q.* 81. *n.* 2. *verſ. & nihilominus*.

Quot teſtes cōuincant dum probans contra ſe iuris præſumptionē habet.

6. Limitatur primo Regula 1. vt non procedat, quando ageretur de probando aliquid, quod haberet contra ſe iuris præſumptionem, tūc enim requirerentur, vel cōteſtes tres, vel ſaltem duo, qui eſſent viri præſtātes, ac omni exceptione maiores, ſecundum Aym. Bar. Dec. Maſcar. Menoch. Specul. & Farin. alios etiam inducens *q.* 63. *n.* 240.

Quæ requirantur, vt duo conteſtes conuincant.

7. Limitatur ſecundo Regula 1. vt non dicatur quis conuictus plenè per duos conteſtes, niſi illi ſint iurati, de viſu, ſeu auditu proprio factum deponentes, idonei, et omni exceptione maiores, *l. vbi numerus ff de teſtibus*, *c. in omni negotio, eodem tit.* et eſt communis DD.

Plures requiruntur in voluntatibus vltimis.

8. Limitatur tertio Regula 1. vt non procedat in vltimis voluntatibus, & in quibuſdam alijs caſibus, parum ad nos facientibus, relatis à Farin. *vbi ſupra vſque in fin. quæſtionis*.

Inditijs indubitatis an conuincatur Reus, torqueatur, vel cōdemnetur.

9. Regula 2. ſit. Conuictus dicitur Reus, qui inditijs indubitatis grauatus reperitur, *l.* 2. *C. quorum appellatio*, ibi Argumentis conuictus, Bero. Dec. et Mant. *in c. at ſi Clerici de iudic.*; Vnde ex talibus inditijs poteſt Reus criminaliter condemnari, Alberic. Bald. Bart. et gl. *in l. fin. C. de probat.* Abb. Boſſ. Boer. Clar. Menoch. qui teſtatur de communi, et plures alij relati à Farin. *q.* 86. *n.* 55.

10. Sed quia permulti grauiſſimi DD. ſuſtinent, tutius eſse, in caſu Regulæ, Reum torquere, inter quos non pauci teſtantur de communi, relati à Farin. *q.* 63. *nu.* 57.; Concludit idem Doctor *n.* 58. in Iudicis eſse arbitrio, talem Reum, vel torquere, vel condemnare; et hanc ait eſse veritatem in praxi amplexatam; conſentiunt Capic. Gram. Ioſeph Ludou. et iterum Far. *n.* 64.; Qui hoc dicit procedere in pręſumptionibus iuris tantum, *ita n.* 66. vbi alios remiſſiuè citat; Cum in præſumptionibus iuris, et de iure, non ad torturam, ſed ad condemnationem deueniendum ſit, Farin. *ibidem*. De his actum eſt *ſupra q.* 74. Quando vero præſumptiones coniungantur ad conuincendum, et plenam probationem faciendam, vide *ſupra q.* 75.; Tractatum verò de inditijs habes *ſup. à q.* 61. *vſq. ad q.* 71.; Et quia in citatis locis, hæc ſufficienter tractata ſunt, hic ſuperfluum eſset repetere.

11. Regula 3. ſit. Inſtrumentum celebratum, et rogatum à Notario ad inſtantiam, ſeu de mandato, vel de conſenſu Rei, delictum probat, Abb. *in c. cum in Eccleſijs, & ibi* Fely. et Zabar. *de maior. & obed.* Io. Andr. Iacob. de Areu. et Farin. cum alijs ab ipſo relatis *q.* 84. *n.* 21.

Inſtrumentum factū de conſenſu Rei, delictum probat.

12. Accipe plurimas declarationes, ſiue exemplificationes.

Exemplificatur vſq; ad numerum 28.

13. Declaratur primo Regula 3. vt præſertim delictum probetur per ſcripturam, ſeu inſtrumentum, quan-

quando talis ſcriptura, ſeu inſtrumentum eſt de ſe crimen, habetque de ſe intrinſecum delictũ, Abb. *in dicto c. cum in Eccleſiis*, vbi etiam Anan. Felyn. Imol. & Zabar. *de maior. & obed.* Bart. Maſcar. Salyc. qui exemplificat, quando ipſa confectio inſtrumenti eſt delictum; Dummodo, ſi negetur confectio, probetur; Et etiam exemplificat in delictis, quæ contrahendo committuntur, Bal. qui facit concluſionem generalem, quod ſcriptura, & inſtrumentum probant delictum, quando illud committitur ſcribendo, Bero. Salyc. & Farin. qui plura iura, & alios DD. inducit *quæſt.*84. *num.*7.

14. Declaratur ſecundo Regula 3. vt procedat in delicto conſpirationis, ſeu coniurationis factæ contra Principem, vel alium, de qua confectum ſit inſtrumentum, vel alia ſcriptura, ita Abb. Anan. Fely. & Zabar. *in c. cum in Eccleſijs, de maiorit. & obed.* Boſſ. Cyn. Decian. Maſcard. & Farin. *q.*84. *n.*11.

15. Declaratur tertio Regula 3. vt crimen falſi probetur per inſtrumentum, ita Fulgoſ. qui ponit exemplum, in vendente rem duobus ſeparatim, qui falſi tenetur, &c. Bal. qui dicit maleficium proprobari per inſtrumentum quando agitur de falſo inſtrumento, vel de falſo teſtimonio: Similiter, dum delictum committitur ſcribendo, probatur per inſtrumentum, ſeu aliam ſcripturam, prout eſt falſa, ſecundum Bero. Io. And. Maſcar. & Far. *q* 84. *n.*13.

16. Declaratur quartò Regula 3. vt periuriũ probetur per inſtrumẽtum, & ſcripturã, ita Io. Andr. & Bero. qui ait, quod ad conuincendũ aliquẽ de periurio, ſcripturę poſſunt inuicem coniungi; puta inſtrumentum, in quo Reus iurauit, & ſcriptura, in qua iuramento contrauenit, & hos ſequitur Farin. *q.* 84. *n.*15.; Hanc declarationem tenuerunt ẽt Abb. & Bal. *in c. cum in Eccleſijs, de maiorit. & obed.* vbi Abb. exemplificat in Reo, qui contraria ad poſitiones reſpondit, tunc enim probatur periurium ex lectura reſponſionum; Et cum hoc exemplum ſpectet ad acta iudicij, & inſtrumentum fori; Addo generaliter; Quod inſtrumentum fori, prout eſt inſtrumentum confeſſionis factæ in iudicio, vel inſtrumentum ſententiæ condemnatoriæ plenè probat, cum in hoc Notarius fidem faciat eorum, quæ ſunt in actis, Bal. Fely. Maſcar. Saly. & Far. *n.*23. qui alios etiam citans, ait, hoc non habere difficultatem.

18. Declaratur quintò Regula 3. vt per ſcripturam probentur crimina vſurarum, & etiam hæreſis, Clar. Maſcar. & Farin. *q.*84. *n.* 12. *&* 16.

19. Declaratur ſextò Regula 3. vt procedat etiam in ſcriptura priuata, quæ delictum probat, quando eſt ſcripta à delinquente, vel ipſo volente, Bar. Gig. & Maſcar.; qui dicunt, quod per epiſtolam priuatam probatur delictum, quod committitur promittendo, vel contrahendo; Seu addit Franc. Marci, quando in ea aliquid illicitum continetur; Fely. & Maſcar. qui dicunt, quod ſcriptura priuata probat contra ſcribentem receptionem

nem vſurarum, & ſequitur omnes præcitatos Farin. *qu.* 84. *num.* 19. Item in publico exactore (& in alijs) in his, quæ ad proprium officium pertinent, eius ſcriptura probat indebitam exactionem; Aliàs ſi non ad proprium officium pertineret, probaret tantum, vt extraiudicialis confeſſio; Vt ſi quis ſcribat ſe feciſſe homicidium, ita diſtingunt Bal. & Far. *n.* 20.; Et hęc diſtinctio ſit loco limitationis totius huius declarationis.

20. Declaratur ſeptimo Regula 3. vt in omni caſu delictum probetur per inſtrumentum, quando non agitur de præiudicio alicuius, vel de præiudicio leui, Bero. *in c. at ſi Clerici de iudic.* Bal. Fely. Imol. Innoc. & Farin. *q.* 84. *n.* 24.

21. Declaratur octauo Regula 3. vt cadaueris viſitatio cum vulneribus reperti, probetur per inſtrumentum Notarij habentis à Iudice mãdatum de cadauere viſitando, Felyn. Bal. Marſil. qui alios citat, Maſcar. & Farin. *n.* 30.

22. Declaratur nono Ragula 3. vt licet aliquando inſtrumentum non probet delictum directè, illud tamen probet multoties indirectè, coadiuuando alias probationes; puta quando ageretur de probando adulterium, & quis produceret inſtrumentũ matrimonij illius mulieris, cum qua prętenderetur adulterium commiſſum; vel ſi ad probandum damnum datum in vinea mea, producerem inſtrumentum emptionis dictæ vineæ, *gl. in l. contra negantem, & ibi* Alberic. Bald. Cyn. & Fulgoſ. *C. ad leg. Aquil. Bar. & Saly. in l. fin. C. de probat.* Felyn. Maſcard. & Farin. *quæſt.* 84. *n.* 33.

23 Limitatur primo Regula 3. vt inſtrumentum, & ſcriptura delictum non probet, dum pœnam corporalem crimen meretur, ſecũdum Abb. Fely. & Zabar. *in c. cum in Eccleſiis, de maior. & obed.* Gig. Maſcar. & Far. *n.* 22.

24. Limitatur ſecundo Regula 3. vt non probet inſtrumentũ quandocũq; agitur de pœna imponenda pro delicto, & ſic dum agitur criminaliter, ita Maſc. Curt. iun. & Farin. *q.* 84. *n.* 5. vbi ait hoc eſſe de mente omnium in proxima ſequẽti limitatione citandorum; Sublimitando tamen *vt hic ſupra in declarationibus.* Limitatur triplicites Regula.

25. Limitatur tertio Regula 3. vt regulariter inſtrumẽtum non probet plenè delictum, ſed faciat aliquam præſumptionem, & adminiculum, vt tenent Boic. & Zabar. *in c. cum in Eccleſiis de maior. & obed.* Gig. & Far. *q.* 84. *n.* 35.; Bald. qui teſtatur de communi *in l. fin.* & ibi Bar. & Cyn. qui teſtatur de veriſſima opinione *C. de probat.* Abb. Butr. Fely. & Imol. *in dicto c. in Eccleſiis* Bero. qui etiam teſtis eſt de communi, Dyn. Gand. & Clar. *in* §. *fin. q.* 54. *in princ.* vbi dicit hoc ſeruari pro Euangelio, Alex. Maſc. & Far. ad ſaturitatem concordantes citans, *n.* 1. reddens de hoc rationes *n.* 2. Et hinc eſt, quod quamuis delictũ eſſet commiſſum in præſentia Notarij, non probaretur per inſtrumentum deſuper ab ipſo confectũ, ita Bal. & Cyn. *in l. fin. C. de probat.* Bart. Franc. Io. Andr. & Farin. *n.* 3. Sublimita vero hanc limitationem

iuxta tradita hic ſupra in declarationibus tertiæ Regulæ.

26. De materia huius tertiæ Regulæ, declarationibus, & limitationibus, agit Far. diffuſe q. 84. per totam.

Quando Rei delictum dicatur notorium; Et quo modo in notorio procedendum ſit,
Quæſt. 87.

Reus dicitur cõuictus per viam notorij.

1 CVm Reus non modo tribus *in præcedenti q.* explicatis modis, ſed vlterius alio modo conuictus dicatur, nempe per viam notorij, ſecundum Boſſ. *in tit. de conuictis n. 5. & in tit. quomodo procedatur in crimine notorio, n. 4. & 7.*; Ideo hic, de hoc quarto modo, quo Reus conuictus cenſetur, ideſt, de notorio agendum eſt.

Notoriũ iuris.

2. Præmitto, quòd hic non agitur de notorio iuris; quod eſt omne id, quod conſtat in actis, acta enim faciunt rem notoriam iuris; vt quando aliquid conſtat in actis ex probatione teſtium, ex inſtrumentis, ex confeſſione Rei, ſeu ex ſententia, de quibus Far. *q. 21. à n. 14. vſque ad* 37; Et ego de ſingulis, ſuis locis; hoc enim impropriè

Notoriũ facti.

eſt notorium; Sed hic tractatur de notorio facti, quod propriè, & ſtrictè notorium dicitur, ſecundum Abb. *in c. dudum de elect.* Butr. Conrad. & Far. *n.* 11. Et circa hoc facti notorium, duæ Regulæ formandæ ſunt, reſponſiuæ ad duo capita in propoſito titulo q.

Delictum notoriũ quod dicatur.

3. Regula 1. ſit. Rei delictum notorium propriè dicitur, quando coram toto populo, vel eius maiori parte geſtum eſt; ita Cyn. quem ſequitur Clar. *in §. fin. quæſt. 9. in princ.* Foller. Gomez, Menoch. & Farin. *q. 21. n. 41.*; Taliter, vt nulla poſſit tergiuerſatione celari, aut negari, Archid. Bar. Butr. Socin. & Conrad. *in praxi tit. de notor. crim. n. 6. &* 8. Maſcard. Mille. & Farin. *num.* 11.; qui *num.* 47. ait, hanc Regulam eſſe ſecũdum doctrinam magis communem.

4. Non deſunt tamen circa hanc Regulã 1. plurimi DD. diuerſimodè opinãtes; Quidam .n. dixerunt, ad notorium facti requiri, & ſufficere teſtimonium, & ſcientiam maioris, alij autem totius viciniæ, Ciuitatis, vel Prouinciæ, ſecundum quod factum reſpicit, viciniam, Ciuitatem, vel Prouinciam, ita Butr. Capra, & Farin. *quæſt. 21. num.* 45. Alij non reſpicientes ad quantitatem totius, vel maioris partis populi, tenuerunt factum, ſeu delictum perpetratum coram decem perſonis, & de quo decem teſtes deponant de certa ſcientia, poſſe dici notorium, ſecus ſi minor ſit numerus perſonarum, hi ſunt Conrad. Cyn. Felyn. Foller. Iaſ. Menoch. Salyc. & alij relati à Farin. *num.* 47. Alij ſimpliciter aſſeruerunt, ex multitudine videntium, & teſtium, induci notorium. Alij contenti fuerunt numero ſeptem; Alij trium teſtium, ad notorium conſtituendum; Et horum opiniones recenſet Maſc. *de probat. lib. 2. concluſ.* 1101. *n.* 17. Alij requirunt ad hoc vt quid notorium dicatur, non ſolum quantitatem adſtantium, ſed etiam qualitatem loci publici, vbi factum

Diuerſimodè declarãt notorium Doctores.

ctum fuit perpetratum, ſic Butr. Calderin. & Io. Andr. *in c. veſtra, de cohabit. Cler. & mulier.* Archid. Bal. Mille. & Farin. *num.* 55.; Vnde ſecundum hos DD. geſtum in domo non dicitur notorium; conſentiunt Foller. & Maſcard. relati à Farin. *num.* 56. Vlterius ſecundum quamplurimos requiritur qualitas temporis, & ideo aiunt, factum de nocte, non poſſe tranſire in notorium, ita Bald. & Specul. *in l. ciues, ad fin. de accuſat.* Capra, Foller. & Farin. *num.* 57. & 58.; Niſi, ſecundum Capram, loqueremur de ſono campanæ, vel quid ſimile, quod etiam de nocte benè poteſt in notorium tranſire.

An delictum ſit notoriũ, Iudicis remittitur arbitrio.

5. Animaduerte hic, quod cum Iudicis arbitrio remittatur, quando quid notorium dicatur, ſecundum Abb. Bald. Bart. Menoch. Specul. Farin. & alios ab eo relatos *quæſt.* 21. *num.* 48. Propterea ſtante propoſita proximè diuerſitate opinionum ſuper numero perſonarum facientium notorium, & quod à Iure hoc determinatum non ſit, Iudicis arbitrio totum remittitur, vt tenuerunt proximè citati DD., poſt quos ita expreſsè ſenſerunt Gomez, & Maſc. & eſt opinio communis teſte Far. *n.* 48.

De ſignificatione harũ vocum, notorium, manifeſtum euidens, publicum, &c.

6. Nota in hoc loco obiter; Notorium differre à manifeſto; cum manifeſtum dicatur, quod publicè pluribus patet, non autem omnibus, aut maiori parti ſecundum Alex. Bart. & Iaſ. *in l. ſi verò §. qui pro rei ff. qui ſatiſd. cogan.* Abb. & Farin. *num.* 4. At aliquando in iure, hæc vox notorium refertur ad manifeſtum, euidens, publicum, notum, indubitatum, & liquidum, ita Butr. Conrad. Mille. & Farin. qui alios etiam concordantes inducit *num.* 5.; inter quos Capra ait, quod econtra manifeſtum in genere, & largo modo ſumptum; aliquando ſumitur in iure pro eo, quod eſt notorium facti permanentis, vt *in cap. manifeſta 2. quæſt. 1.*; aliquando pro notorio facti tranſeuntis, vt *in cap. quia ſuſpecti 3. quæſt.* 5. Qui plura de manifeſto videre voluerit, & in quibus à notorio differat, adeat Maſcar. *de probat. lib. 2. concluſ.* 1004. *per totam,* vbi optime materiam hanc pertractat manifeſti.

Factum de ſui natura malum, notorium malũ eſt, non attẽtis circũſtantijs.

7. Ampliatur Regula 1. vt crimen dicatur notorium, quamuis non appareat, qualitates delicti eſſe notorias, ideſt, quod nulla excuſatio, ſeu defenſio competat aduerſus illud; ex. gr. dum non apparet, homicidium non eſſe factum ad defenſionem; Vel quod occiſus non poterat impune occidi, & his ſimilia; Dummodo conſtet de ipſo delicto principali, ita Foller. *in praxi criminin. in ver. Item quod commiſit crimen notorium num.* 25. Vbi de hoc reddens rationem, ait; Attendi enim debet regulariter natura facti; Et ſic, ſi factum de ſui natura arguit maleficium, erit maleficium notorium; Sicut econtra, dum factum notorium eſt de ſui natura bonum, erit, & notorium bonum, non attentis circum-

Quid econtra in facto de ſe bono.

circumſtantijs extrinſecis, & accidentalibus, an notoriæ ſint; factum namque ponderandum eſt, non ſecundum accidentia, ſed ſecundum naturam, & curſum ipſius, iuxta *l. 1. C. ad leg. Cornel. de Sicar.*; opinionem Foller. ſequuntur Capra, & Farin. *quæſt.* 21. *num.* 51. Et hinc eſt, quod ſi probato delicto notorio, delinquens aliquas circumſtantias, ſeu qualitates excuſantes alleget, notorium non offuſcatur, ſed allegans ad eas probandas admitti debet, Butr. Mille. & Farin. *n.* 51.

Sed contra.

8. Contra hanc Ampliationem tenuit Clar. *§. fin. quæſt. 9. verſ. ſed aduerte*, nempe non ſufficere notorium eſſe delictum, niſi notoriæ ſint etiam qualitates delicti, ita vt nulla defenſio, & excuſatio competat Reo, aliàs delictum non dici notorium; & ait hanc opinionem teſtibus Colleg. Florent. & Torto, omnium eſſe concluſionem. Sed ſecundum Farin. *d. n.* 51. propoſita Ampliatio verior eſt.

In notorijs ordo iuris non ſeruatur.

9. Regula 2. ſit. In notorijs criminibus ordo iuris non ſeruatur, Bald. Boſſ. Butr. Clar. Foller. Marſil. Menoch. & Farin. *quæſt.* 21. *nu.* 60. vbi alios concordantes inducit, & citat plura iura.

Non requiritur libellus, nec accuſatio, neque litis conteſtatio, ſeu alia ſolēnitas ordinis, &c.

10. Ampliatur; ſeu declaratur primo Regula 2. vt in notorijs non ſit neceſſarius libellus, nec accuſatio, Farin. *quæſt.* 21. *num.* 62. vbi ab ſaturitatem cumulat DD. & teſtatur de communi. Nec requiritur litis conteſtatio, iuramentum calumniæ, ſeu quæuis alia ſolemnitas reſpiciens ordinem iuris. Abb. Foller. Menoch. & Farin. alios inducens, & teſtans de communi *num.* 65. Regulariter tamen citatio, præſertim ad ſententiam, & defenſiones neceſſariæ ſunt, vt ſolide probat Farin. *d nu.* 66. *vſque ad* 78.

Nec probatione indiget.

11. Ampliatur ſecundo Regula 2. vt delictum facti notorij probatione non indigeat, Bald. Bart. Butr. Maſcard. & Farin. plurimos concordantes citans *qu.* 21. *n.* 79. *& ſeq.*

In continuis, & permanētibus, ſecus in tranſeuntibus factis.

12. Limitatur primo Ampliatio 2. vt procedat in delictis facti continui, & permanentis, quod oculis hominum quotidie cernitur, hoc enim probatione non indiget; Secus in delictis notorijs facti tranſeuntis, & momentanei, quod ſi negetur, debet Iudici, vt Iudici, conſtare, & procedere Index non debet tanquam ſuper notorio, niſi prius notorietate delicti probata, ita Duen. Maſcard. Montic. Salyc. & Farin. *quæſt.* 21. *n.* 88. vbi exemplificat in homicidio, & alios inducens, teſtatur de communi. Et huiuſmodi probatio debet eſſe plena, ſecundum Abb. Clar. Cyn. Conrad. Bald. Maſcard. & Farin. *num.* 95. *& ſeq.*: (Quicquid alij dicant,) Et per teſtes iuratos, parte citata, Bald. Boſſ. Imol., & Farin. alios citans *n.* 99. Qui teſtes ſaltem duo eſſe debent, ſecūdum Capram, & Saly. qui teſtantur de communi, Archid. Butr. Foller. & Far. *n.* 109.

Et hi teſtes concludentem reddere debent rationem dicti, Abb. Capra, qui teſtis eſt de communi, Iaſon & Maſc. quos cum alijs refert Far. *n.*102.

13. Limitatur ſecundò Ampliatio 2. vt in notorio facti interpolati, idem dicendum ſit, quod de momentaneo, & tranſeunte notorio delicto, traditum eſt *hic ſupra num.* 12. vt tenent Abb. Conrad. Innoc. Maſcard. Salyc. & Farin. *quæſt.* 21. *n.*89.

Seu interpolatis.

14. Limitatur tertiò Ampliatio 2. vt indiſtinctè prædictæ probationes requirantur in notorio extra locum iudicij, etiam in facto permanente, & continuo, ita Salyc. Specul. Vulpel. & Far. *q.*21. *n.*91.; Et ſimiliter contra abſentem, ſemper probatio notorij requiritur, vt aiunt Boſſ. Capra, & Farin. *num.* 94.

In notorio extra locum iudicij probationes ſemper requiruntur ſicut etiã contra abſentem.

15. Limitatur quartò Ampliatio 2. vt prædicti teſtes examinati ſuper notorio debeant ſcire, quid ſit notorium; & ideo ſi de hoc interrogati reſpondeant ſe ignorare, quid ſit notorium, & quando de iure factum dicatur notorum; Vel ſi ſcire dixerint, & ex reſponſionibus appareat, quod reuera neſciunt, minime probant, ſecundum Maſc. & Far. *q.*21. *n.*104. ſicut *alibi* idem dixi de fama.

Teſtes ne ſcientes quid ſit notoriũ, de eo deponentes non probant.

16. Limitatur quintò Ampliatio 2. vt ad hoc, vt teſtes ſuper notorio probent, non debeant deponere de fama, nec de auditu alieno, ſed de viſu, vel auditu proprio, nempe, quod fuerunt preſentes, & viderunt populum, vel maiorem partem præſentem facto, de quo agitur; vt ſi dicant; Scio notorium eſſe, quod A. occidit B. quia præſens fui, & vidi totum populum, vel maiorem partem videre, ita Archid. Boſſ. Capra, Conrad. Maſcar. & Farin. *q.*21. *num.* 105.; Et vlterius neceſſe eſt, vt huiuſmodi teſtes directe deponant de facto; nempe vidiſſe A. occidiſſe B. ita defendit Maſcar. *in tract. de probat. lib.*2. *concl.* 1103. *n.*21. *& ſeq.* & tenuerunt Dec. Ægid. Fely. Io. Andr. & Farin. *n.*108. vbi inducit Rot. *deciſ.*5. *col.* 1. *de except. in nouis.* Contra hoc vltimum dictum tenent aliqui DD. & horum opinionem Clar. *§.fin. q.*9. *verſ. item quæro*, dicit eſſe communem, ſed multum periculoſam, & Farin. *num.* 107. ait, & periculoſam, & minus veram, & in iudicando minime ſequendam.

Quomodo de notorio teſtes deponere debeant.

17. Sublimita limitationem 5. vt procedat in facto notorio recenti, nam in facto antiquo, vel de longinquo loco, ſufficit, quod teſtes deponant de fama, vel de auditu alieno, *c. veniens de verb. ſignif. in* 6. Butr. Capra, Conrad. Foller. Maſcard. Mille. & Farin. *quæſt.* 21. *n.*106.

Quid in facto recenti, vel antiquo.

18. Limitatur ſextò Ampliatio 2. vt in illis caſibus, in quibus notorium non eſt probandum, allegandum tamen ſit, ſecundum Bar. Capram, Crot. qui teſtatur de communi, Maſcar. Menoch. Tiraq. Viui. & Far. *n.*110.

Notoriũ ſaltem allegandũ eſt.

19. Ampliatur tertiò Regula 2. vt in notorijs ſufficiat ſententia non ſolemnis, etiam ſine ſcriptis, ita Archid. Capra, Fely. Io. Andr. Spec. & Farin. qui teſtatur de communi *q.* 21. *num.*115. Imò Capra vult in his ſuf-

An in notorio ſuffi ciat ſentẽtia ſine ſcriptis, ſeu iudicis præcepto, vel intimatio præceo.

ſufficere preceptum Iudicis; Et Foller. ait ſufficere intimationem Reo, quod mittitur ad ſupplicium pro tali cauſa, vt refert, Farin. *num.* 115. Sed ſi Reus negaret notorium, deberet Iudex ferre ſententiam declaratoriam notorij, præſertim in facto non permanente, iuxta doctrinam Abb. Boſſ. Clari Foller. & Farin. *n.* 116. qui teſtatur de æquiori, magis communi opinione, & in praxi recepta.

In notorio appellatio non datur.

20. Ampliatur quartò Regula 2. vt in notorijs non detur appellatio, & ſi Reus appellet non obſtante appellatione poſſet Iudex ad ſententiæ executionem deuenire, *c. cum ſit Romana* §. *fin.* vbi gl. & alij DD. *de appell.* Ang. Butr. Capra, Clar. qui teſtatur de communi, Cõrad. qui reddit rationem; quia in notorijs iudicijs pronunciatio non eſt propriè ſententia, ſed quædam iuris exequutio, Dec. Foller. Innoc. & Farin. concordantes inducens ad ſaturitatem *q.* 21. *n.* 117.

Quid ſi Iudex ad quē inhibeat.

21. Limitatur Ampliatio 4. vt non procedat, quando Iudex ad quem, inhibuit, niſi reuocet inhibitionem, & iſte videtur caſus *c. Romana* §. *ſin autem*, vbi gl. & DD. *de appell. in* 6. & concordant Aufrer. Gomez. Lancell. & Far. *q.* 21. *n.* 122; Inhibitio enim ſiue iuſta, ſiue iniuſta timenda eſt, Rota *deciſ.* 26. *alids* 307. *in fin. de appell.* Plures huius Ampliationis limitationes habes apud Far. *n.* 118. *vſq; n.* 128.

Iudex nō recuſatur.

22. Ampliatur quintò Regula 2. vt in notorijs criminibus non poſſit Iudex ſuſpectus recuſari, *c. propoſuit*, & ibi gl. Innoc. Io. Andr. & alij *de appell.* Bero. Gom. cum alijs, quos refert, & ſequitur Far. *q.* 21. *n.* 129.

Declara.

23. Limitatur Ampliatio 5. vt procedat, quando pœna eſt taxata à lege, ſecus vbi eſſet arbitraria, Iudex enim tunc arbitrando poſſet inferre grauamen, Abb. Archid. Butr. & Burſat. qui vlterius declarat Ampliationem procedere in criminalibus in notorio facti permanentis; ſecus in notorio facti tranſeuntis, prædictis DD. ſubſcribunt Carauit. Lanc. & Far. *q.* 21. *n.* 130. *& ſeq.*

Quid in notorio perpetrato in præſentia Iudicis, & aliorum.

24. Ampliatur ſextò Regula 2. vt concurrente præſertim præſentia Iudicis ſedentis pro tribunali, & aliorum, qui ſufficiãt ad notorium, iuxta tradita hic ſup. *n.* 3. *&* 4. delictum adeo dicatur notorium, vt Iudex procedere poſſit ad punitionem, non modo ordine iuris non ſeruato, ſed etiam ſine proceſſu, & probatione, gl. *in c. Deus Omnipotens*, & ibi communiter omnes 2. *quæſt.* 1. Boſſ. Butr. Capra, Conrad. Foller. Maſcar. & plures alij, quos ſequitur Far. *q.* 21. *n.* 158. Tutius tamen erit (ne Iudex in Syndicatu teneatur) vt incontinenti examinet Reum, & ſi confiteatur ſtatim abſq; alia probatione, condemnetur; Si verò neget, teſtes confrontentur ad eius faciem; ita Foller. Paris de Put. Penn. & Farin. *n.* 159.; Et vlterius Reus citandus eſſet, vt videatur, an aliquam habeat defenſionem, ſecundum Boſſ. Foller. Gandin. & Farin. *n.* 160.

Quid in reperto in flagranti.

25. Ampliatur 7. Regula 2. vt procedat etiam in Reo reperto in flagranti crimine, æquiparantur enim hæc duo apud DD. quem eſſe repertum in flagranti, & in notorio crimine, ſecundum gl. *in c. cum ab homi-*

homine, & ibi Dec. & alij ſcribentes, *de iudic.* Clar. Foller. Maſcar. & Far. *q.21. n.133. & ſeq.*; Quod procedit tam in grauibus, quam in leuibus delictis, aiunt Ang. Bar. Cagn. Clar. & Far. *n.136.*

Qui ſine mandato carcerari poteſt, et à priuato. & Clericus à ſeculari.

26. Et hinc eſt, quod licet regulariter nemo ſine Iudicis mandato carcerari poſſit, *l.fin. &* ibi gl. Alberic. Ang Bal. Bar. Saly. & communiter DD. *C. de exhib. Reis*; Attamen Reus repertus in flagranti, à quolibet priuato, propria authoritate, capi, et carcerari poteſt, vt ad ſuum Iudicem ducatur, vt tenent Carauit. Paris de Put. et Clar. *§.fin. q.28. verſ. dictum eſt*, vbi teſtatur de praxi, et ſequuntur Bal. Bar. Foller. Gomez, et Far. *q.21. n.139. & ſeq.*; Et dato quod Reus repertus in flagranti eſſet Clericus, nihilominus, à familia Iudicis ſecularis, et etiam à quouis priuato, vt ad Iudicem Eccleſiaſticum ducatur, capi, et carcerari poteſt, ſecundum Abb. Ang. Bal. Bar. Foller. et alios, quos ſequitur Farin. *n.141.* vbi de communi.

An ei dētur defenſiones ante torturā reliqua remiſſiue.

27. An autem in caſu huius Ampliationis 7. Reo defenſiones dandę ſint ante torturam, ſeu ante condemnationem, et an talis ſit torquendus, tractat Far. *q.21. à n.142.* *vſq. ad n.152.*; Et cum (vt dictum eſt *hic n.25.*) reperti in flagranti, et in notorio æquiparentur; quæ dicta ſunt *hic ſupra* de notorio *à n.9. vſq. ad n.24.* facient ad rem præſentem de reperto in flagranti.

Quando Reus dicatur captus in flagranti.

28. Tantummodo ſubnectam; In flagranti Reum dici captum, qui in ipſo actu delicti depræhenſus eſt, vel antequam veniret ad locum deſtinatum, vel cum latitaret non admodum longè poſt delictum, alio actu extraneo in medio non interueniente, Foller. et Far. *q.21. n.156.* Poſito igitur quod Reus iuxta hanc declarationem in flagranti ſit captus, et quod plenè conſtet, à Reo commiſſum eſſe delictum, hæc Ampliatio 7. procedit, ita Clar. *quæſt.8. verſ. ſcias tamen* quem ſequitur Far. *n.155.*

29. De materia huius q. latè Boſſ. *in tit. Quomodo procedatur in crimine notorio*, Far. *q.21.* Et latiſſime Capra *in ſuo Tractatu de Notorio.* Et faciunt pro Regula.2. de qua hic ſupra *n.9.* et eius Ampliationibus, quæ dixi ſupra *q.8. & 9.* vbi actum eſt; An apices, et ſolemnitates iuris in Regularium iudicio criminali dimitti debeant, et ſubſtantialia ſeruanda ſint.

Finis Tractatus Septimi, de Rei citatione, &c.

DE REI DEFENSIONIBVS

Tractatus Octauus.

1 Nimis vaſta materia hæc eſt de Rei Defenſionibus, et vt eam reſtringam, congruentique ordine pertractem, ad tres Sectiones eandem redigo, iuxta triplices Rei defenſiones, de quibus Decian. *in tract. crimin. to. 1. lib. 5. c. 37. num. 1. & 2.* quem ſequitur Guazzinus *in præfat. tractatus ad defenſam n.* 44. Et in Sectione quidem 1. agam de Rei defenſionibus, quæ reſultant ex nullitate, ſeu alio defectu proceſſus. In ſecunda de defenſionibus Rei, negantis abſolutè ſibi obiecta crimina; vel aſſerentis eadem non eſſe delicta, ſeu non punibilia. In tertia vero, quando adducit excuſationes.

Diuiſio tractatus.

2. Antequam autem ad quæſtiones deueniam; Præmitto primo; Quod corrumpens Aduocatum, Procuratorem, vel Conſiliarium Rei, ne iſte legitimè defendatur, puniendus eſt tanquam falſarius, ſecundum Baiar. Monticel. Vant. et Far. *q. 4. n. 16.* quos ſequitur Guaz. *vbi ſup. n. 19.*

Corrumpens Conſiliarium Rei, ne iſte defendatur punitur.

3. Præmitto ſecundò. Quod ſummopere cauere debent dicti Cauſidici, ne ad defendendos eorum Clientulos, Iudices, niſi probata cauſa, ſuſpectos allegent; Aliàs enim actione iniuriarum tenerentur, ſecundum Ang. Bal. et Baiar. ad Clar. *q. 42. n. 7.*; Quamuis hoc in Curia Romana non obſeruetnr, teſte Guaz. *ibidem n. 29.*. Et econtra Iudex decēti honore recipiat Cauſidicos, ſi enim non debito honore, nec libenter, eoſdem audire voluerit, ſuſpectus ex hoc capite allegari poterit, vt poſt Franch. Marant. & Conrad. dixit Guaz. *n. 33.*

Allegans Iudicem ſuſpectū non probata cauſa punitur; Et ecōtra Iudex ſi ſuſpectus non libēter Cauſidicum audiens.

4. Præmitto tertiò plurima eſſe priuilegia defenſionis Rei, de quibus diffuſè Guaz. *in tota defenſ. 29. vbi præſertim c. 3.* agitur de probationibus, quæ admittuntur fauore defenſionis, vt ſunt, teſtes conſanguinei, domeſtici, inhabiles, deponentes de credulitate, teſtis vnus, etc. Et ibi declaratur, quantum huiuſmodi probationes valeant; et vtique de teſte vnico, agit Guaz. *n.* 12. et ego *hic ſup. q. 40. n. 24.*

Priuilegia defenſionis Rei te miſſiue.

5. Præmitto quarto tangendo quædam tantum priuilegia, ſeu effectus defenſionis, ſi namque omnia recenſere vellem, nimis longum deberem inſerere Tractatum. Primum priuilegium eſt, quod defenſio, de omni iure, Ciuili, Canonico, Gentium, et Naturali permiſſa ſit, Guaz. ad ſaturitatem citans, *defenſ. 29. cap. 4. n. 1.*; et conſequenter defenſio tolli non poteſt à Iudice habente poteſtatem procedendi ſine ſolemnitate iuris, Farin. *q. 39. n. 15.* Guaz. cum alijs *n. 8.*; Nec per ſtatutum, nec à Principe, nec ab Imperatore, neque à Papa, latè Farin. *quæſt. 125. n. 72.* Guaz. *num. 2.*: Et dato quod

Defenſio de omni iure permittitur.

Tolli non poteſt à Iudice quocūq; Nec per ſtatutum, nec à Papa.

quod Princeps mandaret expreſſe, quod Reo defenſiones non darentur, eius mandatum intelligi deberet de Ciuilibus defenſionibus, quæ ab eo tolli poſſunt, non de naturalibus Farin. *q.*39.*n.*143. Guaz. concordantes inducens *d. n.* 2. *verſ. & ſi; & n.*6. Niſi ex iuſta cauſa in aliquo caſu, vt e.g. dum timetur populi tumultus; At vix talem iuſtam cauſam dari, tenent Farin. *n.*24. & Guaz. *n.*7. propter quam naturales defenſiones tolli poſſint.

Niſi ciuilis.

Et, ex cauſa, naturalis, ſed vix.

6. Priuilegium 2. defenſionis eſt, vt ea denegata, inde ſequuta, etiam Rei confeſſio, ſint nulla, & Reus ſit abſoluendus, Farin. *n.*84. Ang. Marſil. & Guaz. alios inducens *defen.* 29. *c.*4. *n.*3. & Iudex in Syndicatu puniendus eſſet, Far. *n.*73. & Guaz. *n.* 4. qui concordantes inducunt.

Denegata defenſione, ire de ſecuta ſunt nulla.

7. Priuilegiũ 3. eſt, in fauorem offendentis ad ſui defenſionem, qui non dicitur delinquere, prout, cum pluribus alijs in propoſito, probat Guaz. *defen.*29. *c.*4. *à n.*11. *vſq. in fin.* De moderamine verò inculpatę tutelæ vide *eundem c.*5. *per totum*.

Offendẽs ad ſui defenſionẽ nõ delinquit.

DE REI DEFENSIONIBVS

Ex nullitate proceſſus, ſeu ex alio defectu reſultantibus.

Sectio Prima.

De Rei defenſione oriente ex nullitate proceſſus, defectu iuriſdictionis, Quæſt. 88.

1. Rei defenſio 1. ſecundum Clar. §. *fin. quæſt.*50. *in princ.* oritur ab illis exceptionibus, quæ nullitatem proceſſus concernunt; quarum plurimæ habentur ex ſuperius dictis, & colligentur ex infra dicendis; Et vt bene animaduertit Guaz. *defen.* 1. *c.*1. *in prin.* ea eſt Rei præcipua defenſio, quod in Iudice iuriſdictionis ſit defectus, qui maximus vtique eſt, vti à cauſa efficiente prouenięns, nempè à Iudice, qui dicitur baſis, & fundamentum iudicij, Bal. *in Rubr. C. Si à competent. Iudic.*. Et hinc eſt, quod prima vice, qua Iudex officium ingreditur, authenticas literas eius poteſtatis ſubditis publicare debet, qua publicatione attenta, de eius iuriſdictione amplius dubitandum non erit, ſecundum Gratian. Guid. Pap. Vant. & Guaz. alios concordantes inducens, *n.*7.. Et iuxta huius Epitomes præcipuum inſtitutum, hic defectus tangam, qui in materia criminali circa iuriſdictionem contingere poſſunt; Nec omnes hos, cum de pluribus actum ſit *hic ſup. à q.*1. *vſq. ad quæſt.* 6. quos non repetam.

Præcipua defenſio Rei eſt, quod in Iudice ſit iuriſdictionis defectus.

Iudex ad ingreſsũ ſui officij patentes oſtendat literas.

2. Regula 1. ſit. Proceſſus ex defectu iuriſdictionis, omnino nullus

Sſ

Proceſſus ex defectu iuriſdictionis eſt nullus. lus eſt: ab eo enim iudicatum non dicitur, qui ius dicendi non habet, *l.* 1. *§. hæc autem ff. quod quiſque iuris*, Anchar. Carauit. Decian. & Guaz. *defenſ.* 1. *c.* 1. *n.* 1. & Farin. *conſ.* 48. *num.* 4.

Validari nõ poteſt per partes nec per ſpõtaneã confeſſionem. 3. Ampliatur, ſeu declaratur primò Regula 1. vt proceſſus ex defectu iuriſdictionis in gradu tali ſit nullus, vt per partes conualidari non poſſit, etiam per ſpontaneam confeſſionem, Clar. & Chart. teſtantes de communi, Maſc. concordantes allegans, & Guaz. *defenſ.* 1. *c.* 7. *n.* 1. nec non Far. plurimos inducens *q.* 81. *n.* 188.

Prorogatio iuriſdictionis de conſenſu. 4 Declaratur hæc Ampliatio; Vt Iudex in criminalibus, de conſenſu partium, ſuam poſſit prorogare iuriſdictionem, ſed tantum quoad præiudicium ipſarum partium, non autem Iudicis, niſi de ipſius conſenſu, vt probat, & terminat hunc controuerſum punctum Guaz. *defen.* 1. *c.* 7. *n.* 5.

Quid in Iudice legitime ab alio præuento. 5. Ampliatur, ſeu declaratur ſecundò Regula 1. vt nulliter, & ſine iuriſdictione procedat Iudex, dum, v. g. per citationem, ab alio Iudice legitimè præuentus eſt, ſeu præoccupatus, in exercitio iuriſdictionis, Guaz. *defen.* 1. *c.* 9. *&* 10. vbi diffuſè de tota præuentionis materia diſſerit.

Vel procedente in cauſa propriæ offenſionis, vel familiarũ eius. 6. Ampliatur, ſeu declaratur tertiò Regula 1. vt proceſſus cum inde ſecutis ſit nullus, dum fabricatus eſt à Iudice in cauſa propriæ offenſionis, vel eorum, qui ſint ex propria familia: Et licet in cauſa propriæ familiæ valeat proceſſus, parte non opponente, tamen in cauſa propriæ offenſæ, etiam parte non opponente, eſt nullus, Vant. & Guaz. *defen.* 1. *c.* 18. *n.* 1.; Vbi cum Oldrad. & pluribus alijs, ait, hanc declarationem abſolutè procedere, dum iniuria facta eſt ratione particularis odij, & offenſæ; Sed quando iniuria facta eſſet Iudici contemplatione officij, poſſet ipſe in ea procedere, dum notoria eſt offenſa, facti notorietate, & pœna eſt certa, & determinata à iure, aliàs ſecus; & ſubſcribunt Clar. Farin. & alij apud Guaz. *ibidem*.

7. Ampliatur, ſeu declaratur quartò Regula 1. vt Iudex ſuſpectus allegatus, cum eius iuriſdictio per talem allegationem ſuſpendatur, non debeat in cauſa ſe intromittere, Alex. Rom. & Guaz. cum alijs ab eo citatis *defen.* 1. *c.* 19. *n.* 7. niſi ſuſpicio eſſet notoriè iniuſta *c. cũ ſpeciali de appell.* Carau. & Guaz. *ibid.*; Vel allegata eſſet cauſa ſuſpicionis (quæ de iure Canonico allegari debet) ſed eſſet inepta, quia per hoc non ſuſpenderetur iuriſdictio, Bal. Tuſch. & Guaz. *n.* 100.; Sicut econtra ſi Iudex, ex legitima cauſa, allegetur ſuſpectus, geſta deinde per eũ ſunt ipſo iure nulla, Alex. & Dec. qui teſtantur de communi, Bar. & Guaz. *n.* 55.; Sed quomodo hoc ſit controuerſum, vide Guaz. *defen.* 1. *c.* 20.; Qui *c.* 19. *per totum* tractat, qui nam Iudex ſuſpectus dari poſſit, & quando. Cauſæ vero quinquaginta tres ad Iudicem recuſandum, afferuntur ab eodem Guaz. *c.* 21. Et de Iudice ſuſpecto, *volumen integrum* Laurent. à Beneuento compoſuit; Et de hac materia copioſe tractarunt DD. relati à Guaz. præſertim *defen.* 1. *cap.* 21. *n.* 1. De qua ex pro- Seu allegato ſuſpecto.

profeſſo actum eſt *hic ſupra q.5. per totam*.

Siue per ſententiã excõmunicato.dũ ſententiã tulit.

8. Ampliatur, ſeu declaratur quintò Regula 1.vt nulla ſit ſententia Iudicis,qui dum eam tulit,erat, & per ſententiam conſtabat, eum excommunicatum eſse, *c.excommunicatum §. credentes de hæret. c aduerſus §. quia nemo*, & ibi gl. *de immun. eccleſ.* Guaz.*c.*21.*n.*5.*&* 7.

Ex tribus cauſis in criminalibus quis ſortitur forum.

9. Ampliatur, ſeu declaratur ſextò Regula 1. Cum in criminalibus præcipue quis ſortiatur forum ex tribus capitibus; Ex origine, domicilio, & ex loco commiſſi delicti,ſecundum Clar. *q.*39. *in prin.*vbi de communi, & Farin. *q.*7. *n.*1.; ita vt exceptis tribus his modis, quis non ſortiatur forum, vt puniri poſſit,neque examinari,Far.n.alios citans,*conſ.*19.*n.*3. vbi de communi, & Guaz.*defen.*1.*c.*25. *n.*2. Si Iudex originis,vel domicilij Rei, hunc punire velit, poſſit Reus opponere, quod Iudex loci delicti præferri debet,ſecundum Clar.*q.*38.*verſ.Iudex*, Far.*q.*7.*n.*1.vbi concordantes,Guaz. *c.*25.*n.*2. qui alios inducit, firmantes cauſam per alios Iudices eſſe remittendam ad Iudicem loci delicti eiuſdem iuriſdictionis, & probant Couar. Decian. Anchar. & hos ſequitur Guaz. *c.*17.*n.*17. Et punitus à Iudice loci delicti, ab alijs puniri non poteſt, Bal. Tuſch. & Guaz. *c.* 25.*n.*14. Et idem dicendum eſt ſecundum Tuſch. dum non fuit punitus, ſed ſe compoſuit Reus.

Iudex loci delicti præfertur.

Iudex ſecularis caret iuriſdictione cõtra Clericum.

10. Regula 2. ſit. Iudex ſecularis, & eius familia caret iuriſdictione conueniendi, ſeu capiendi Clericum, *c. cum ab homine de iudic.* vbi communiter DD. Farin. qui de communi *q.*8.*n.*15. Bertaz. Boſſ. & Guaz. *defen.*1.*c.*2.*n.*1.

Qui ab eo captus poteſt eximi.

11. Ampliatur primò Regula 2. vt Clericus, vel Religioſus captus à curia ſeculari impune poſſit eximi, non obſtante *Bulla Six.V.contra eximentes*,Guaz.*n.*2.*&* 3.vbi plures citat.

Nec poteſt cogi ad teſtificãdum ſine Superioris licẽtia.

12. Ampliatur ſecundò Regula 2.vt Iudex ſecularis non habeat iuriſdictionem cogendi Clericum ad teſtificandum ſine licentia ſui Superioris,*c.ſuper prudentia §.poteſt in fi.*& ibi gl. 14.*q.*2.Far.*q.*61.*n.*83. Campeg.Maſcar.Guaz. & alij *defen.* 1. *c.* 2.*n.*7. qui *n.* 8. cum Far. & pluribus alijs ait, debere de dicta licentia conſtare aliter, quam per aſſertionem Notarij in examine Clerici;At depoſitio huiuſmodi facta ſine licentia non eſt nulla, imò valet, licet de fide ei diminuatur, Farin.adducens DD.*q.*61.*n.*84.& Guaz.*n.*12.; Et quod dictum eſt de Clerico, dic etiam de Religioſo cum Suar. qui teſtatur de communi, Felyn. Maſc. & Guaz *n.*13. & Far. *n.*130.

An ſine licentia valeat depoſitio.

Nulliter coram laico conuenitur.

13. Ampliatur tertiò Regula 2. vt Clericus, ſeu Religioſus, tam in criminalibus,quam in ciuilibus nulliter conueniatur coram Iudice laico, *Auth. ſtatuimus C. de Epiſ. & Cler.* Menoch. & Guaz. *cap.* 3, *num.*11.

Cuius proceſſus nõ probat.

14. Ampliatur quartò Regula 2. vt proceſſus fabricatus à Iudice laico contra Clericum,nihil probet, ſi exhibeatur coram Iudice Eccleſiaſtico, eſt cõmunis opinio, de qua teſtantur Clar.Far.Viu.& Guaz. *defen.*1.*c.*5.*n.*1.; In tantum vt confeſſio coram iudice ſeculari nõ operetur vt ex ea Clericus poſſit cõdemnari,

c. at ſi Clerici, vbi Abb. Anan. & Butr. *de iudic.* Farin. *quæſt.* 81. *num.* 193. Villal. qui de communi, & Guaz. *num.* 2.

Nec Eccleſiaſticus poteſt ad eũ recurrere.

15. Ampliatur quintò Regula 2. vt adeo ſit longe, Iudicem ſecularem iuriſdictionem habere ſuper Eccleſiaſticos, vt recurſus in cauſis Eccleſiaſticis ad curiam ſecularem, ſub excommunicatione late ſententiæ ſit prohibitus, *c. nouerit de Sent. excom.* Farin. *conſ.* 26. *num.* 1. Guaz. *defen.* 1. alios citans *c.* 28. *n.* 1.; Quod habet locum, quamuis Iudex Eccleſiaſticus, malè procederet, Abb. Bar. & Guaz. concordantes inducens *n.* 9. & Far. *conſ.* 68. *n.* 2. Niſi appareat, quod Eccleſiaſticus Iudex procedat cũ violẽtia, & de facto, & quod Reus grauatus non habeat facultatem recurrendi ad aliquem Superiorem Eccleſiaſticum Cauar. & Guaz. *num.* 10. & Farin. *conſ.* 68. *num.* 6.

Eccleſiaſticus de fuga ſuſpectus, quomodo à laico capi poſſit.

16. Limitatur Regula 2. vt non procedat, quando Clericus, vel Religioſus eſſet ſuſpectus de fuga, qui à Iudice laico capi poteſt ad effectum remittendi eum ad proprium Iudicem, Menoc. Villal. qui de communi, & Guaz. *defen.* 1. c. 28. *n.* 4. vbi concordantes. Dummodo quamcitius remittat, & ad ſummum non retineat in ſuis carceribus vltra 20. horas, Far. *q.* 8. *n.* 118. Bal. Ang. Saly. & Guaz. concordantes citans *n.* 5. Idem dicẽdum eſt de reperto inflagranti, de quo *hic ſup. q.* 83. *n.* 26. De alijs caſibus, in quibus Clericus à Iudice laico capi poteſt, agit Far. *q.* 8. *n.* 120.

17. Regula 3. ſit. Inuitus ab eccleſia nemo extrahi debet, & ideo contra ſic extractum nulliter Iudex procedit, cum non habeat in eo iuriſdictionem, & Reum eidem eccleſiæ reſtituere tenetur *c. inter alia*, *de immun. Eccleſ.* Clar. *q.* 30. *in princ.* Far. *q.* 28. *n.* 1. vbi ad ſaturitatem citat, Guaz. *defen.* 1. *c.* 2. *n.* 1. qui *cap.* 30. *n.* 2. ait, & probat extrahentem puniendum eſſe pœna mortis, vſurpatæ iuriſdictionis, & criminis læſæ Maieſtatis; nec non incidere in excommunicationem Guaz. *num.* 4. & Far. *n.* 5.

Contra extractũ ab eccleſia nulliter procedit.

18. Ampliationes huius Regulæ vide apud Farin. *à n.* 1. *vſq. ad n.* 49. hic enim breuitatis gratia vnicam tantum Ampliationem ſubnecto, nempe; Quod hæc immunitas non poteſt iure violari per quemcunque Principem ſecularem, neq; per Imperatorem, Decian. Ambroſ. & Guaz. *defen.* 1. *cap.* 30. *n.* 5.; Imò neque Epiſcopi poſſunt extrahere, neque extrahi facere fugientes ab Eccleſia, vt puniantur, Decian. & Guaz. *num.* 2.; Neque quiuis alius Iudex Eccleſiaſticus, Baiar. Rebuf. & Guaz. *n.* 6. Ita vt excepto Summo Pontifice, nemo, propria authoritatæ poſſit concedere facultatem ab Eccleſia extrahendi, Ambroſ. Decian. Gig. & Guaz. *n.* 1.; Et hanc facultatem ſolet Papa ſuis legatis à latere impertiri, nempe, vt ex cauſa licentiam extrahendi concedere valeant.

Ampliationes remiſſiuè.

Solus Papa, & habentes ab eo facultatem diſpenſant.

19. Notandum, quod licet aliqui DD. relati à Guaz. *defen.* 1. *cap.* 20. *num.* 4. voluerint d. immunitatem eſſe de iure Diuino; tenendum nihilominus eſt eſſe de iure humano poſitiuo inuentam, ſecundum Farin. *quæſt.* 28. *numero* 1.

Immunitas Eccleſiæ eſt de iure humano.

plura

Enumerã tur caſus in quibus dicta extratio licet, vſque ad numerum 23.

plura citãs, & præſertim *Conc.Trid. ſeſſ.25.c.29.* vbi iubetur inuiolabiliter, & generaliter immunitatem Eccleſiæ ſeruari, & cum Farin. ſentiunt Decian. & Guaz. *n.2.*; Vnde conſequenter poteſt Papa in ea diſpenſare; Et à propoſita Regula excipiendi ſunt caſus, in quibus ab Eccleſia extrahi poſſunt delinquẽtes, iuxta *Conſtitutionem Greg. XIV.* quæ incipit, *cum aliàs nonnulli, anno 1591.* relatam *in noſtro Compend. Priuil. in verſ. Eccleſia Fratrum poſt n. 19.*: Enumero hic caſus *in eadem Conſtitutione* exceptos, &. erunt loco limitationis tertiæ Regulæ.

20. Limitatur primo Regula 3. vt immunitas Eccleſię non ſuffragetur laicis ad Eccleſias, locaque Sacra, & Religioſa confugientibus, ſi fuerint publici latrones, viarum graſſatores, qui itinera frequentata, vel publicas ſtrata obſident, ac viatores ex inſidijs aggrediuntur, aut depopulatores agrorum, quiue homicidia, & mutilationes membrorum in ipſis Eccleſijs, vel in earum cæmeterijs committere non verentur, aut qui proditoriè proximum ſuum occiderint, aut aſſaſſini, vel hęretici, aut læſę Maieſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis Rei; Sunt verba Pontificis *in citata Conſtitut.* De his caſibus Guaz. *defenſ.1. per totum c.* 38. & latè de ijſdm Diana *p.p. tr. 1. per totum*, vbi plura dubia reſoluit; Et de hac immunitate latiſſime Far. *q.*28. Sed tunc non extabat *d. Conſtit. Greg.*; nec non Dia. *p. 6. tr.1. reſ.*28.: At nota quod in caſibus eiuſdẽ Conſt. iuxta quod expreſsè in ea ſtatuitur, ſæculares Iudices, ſine Epiſcopi licentia, aliquem ab Eccleſia extrahere nõ poſſunt, vt not. Dia. plures inducens DD. *in par.1. tract. 1.reſol.* 15. *& par. 6. tr. 1. reſol.* 28. *verſ.ſed hæc*.

21. Limitatur ſecundo Regula 3. vt Religioſi non gaudeant dicta immunitate, vnde inuiti ab Eccleſia, de eorum Iudicum Regularium mandato extrahi poſſunt, Peregr. Suarez. Fagundez, Syluest. Riccius, & Dia. *par.1.tract.1.reſol.* 25. *vbi in princ.* eoſdem citat; & ſequitur eorum opinionem *verſ. ſed*, propter receptam conſuetudinem approbatam à Summis Pontificibus, qui ſcientes non renuunt: Et quamuis *citata Conſtitutio Greg.* reuocet ius commune, & conſuetudines, vt tenent Doctores, quos ad ſaturitatem citat Dia. *reſol.* 1. intelligenda eſt, vt reuocet conſuetudines præteritas, non autem futuras toleratas, & approbatas ab eius ſucceſſoribus. Et hæc conſuetudo paſſim practicatur apud nos; & fauent huic limitationi per multi DD. citati à Dia. *p. p. tr. 1. reſol.* 24. *in princ.* aſſerentes, in ordine ad eorum Superiores, Clericos hac immunitate non gaudere. Et generaliter, quod Clerici inuiti ab Eccleſia extrahantur ab eorum Iudicibus Eccleſiaſticis de conſuetudine, poſt alios, quos allegat teſtatur Clar. §.*fi.q.*30.*n.*15.*in fi.* Abb. Ang. de Clauaſ. Boer. Nauar. Guttier. qui ait hanc eſſe communẽ praxim, & quod nunquam vidit aliter obſeruari, Cæual. qui refert alios tenentes hanc opinionem, licet dicat, quod contraria opinio in puncto iuris ſit verior, & magis communis,

Eccleſiaſtici non gaudeant dicta immunitate.

& hos

& hos refert, & ſequitur Guaz. *de-ſenſ.1.c.38.n.49.* An autem & quomodo ex cōſuetudine induci poſſit, vt iſta immunitas Eccleſiaſtica tollatur, tractat Guaz. c. 34. *per totum* Non deſunt tamen DD. citati à Dia. *d. reſol. 24. verſ. ſecunda ſententia,* tenentes, Clericos d. immunitate gaudere; Et alij idem ſentientes de Religioſis, relati à Dia. *reſol. 25 verſ. At hoc.*

Quid in aliorum Eccleſijs.

22. Sublimita limitationem 2. vt procedat in proprijs Eccleſijs, & Monaſterijs, in quibus Religioſi non gaudent immunitate, ſecus in aliorum; Nam ſi e. gr. apoſtata vnius Religionis aufugiat, & ſe recipiat in Eccleſia, vel Monaſterio alterius Religionis, ibi vtiq; immunitate gaudebit, Bobadil. Duard. Decian. Rebuf. Farin. & Dian. *reſol. 23.*

Seu in ea pro ducto per Eccleſiam.

23. Limitatur tertio Regula 3. vt captus à Birroarijs, ſi ita captus ducatur per Eccleſiam, in ea tutus non ſit, Archid. Boer. Couar. Gig. qui teſtatur de veriori opinione, Decian. alios cumulans, & teſtans de veriori, & in praxi ſeruata opinione, & hanc rationem adducens. Quia Eccleſia talem liberum non recepit, ſed captum, & Eccleſia tuetur eum, qui liber ad eam confugit, & Guaz. alios etiam inducens *defenſ.1.c.37.n.43.* qui *n.44.* inducens cōtra tenentes Iaſ. Mantic. & Rom. ait, à noſtra limitatione non eſſe recedendum, quam ſequitur Farin. *q. 28. n. 69.* concordantes allegans, de communi teſtans, & ad oppoſita reſpondens.

24. De materia huius Regulæ 3. & eius declarationum latiſſimè Guaz, *defenſ.1. à cap. 29. vſque ad c. 38.* Dia. *locis citatis, & præſertim in par.6.tr.1. per totum.*

De defectibus nullitatis proceſſus ad defenſam Rei, eo quod non conſtet de corpore delicti, vel quia Reus non fuerit legitime citatus, Quæſt. 89.

Dum non conſtat de corpore delicti omnia nulla ſunt.

1 Regula 1. ſit. Dum in actis non conſtat de corpore delicti, omne quod deſuper ædificatur, nullum eſt, Honded. qui alios allegat, Ruyn. & Guaz. *defenſ. 4. c. 1. n.5.*; vnde talis oppoſitio, eſt ex potiſſimis in fauorem Rei.

Apud Regulares etiam.

2. Ampliatur primo Regula 1. vt procedat etiā in Iudicibus (prout ſunt Regulares) qui habent facultatem procedendi nulla ſeruata ſolemnitate, Burat. *vol.2. conſ. 201. num.90.* vbi alios allegat, & Guaz. *num.3.*

Nec valet ſi conſtet poſtea.

3. Ampliatur ſecundo Regula 1. vt non ſufficiat, ſi poſtea conſtet de corpore delicti, vt poſt ſententiam, cum ſententia ex nouis probationibus non conualeſcat, late Boer. *deciſ. 259.* Baiar. *ad Clar. q. 66. n.9.* & Guaz. *defenſ. 4. c.1. n.21.*

Remiſſiuè reliqua.

4. Quod ante omnia conſtare debeat de corpore delicti, cum ſuis Ampliationibus, & limitationibus ſufficienter actum eſt ſupra *qu. 11.* vbi ex profeſſo de hac materia.

Reo non citato, proceſſus eſt nullus.

5. Regula 2. ſit. Dum Reus non eſt legitimè citatus, proceſſus, & omnia inde ſequuta ſunt ipſo iure nulla, Plot. qui concordantes allegat; Brun. qui etiam alios inducit, & Guaz. *defen. 10. n. 2.* qui diffuſe *in tōta hac defen.* de materia tractat

Farin.

Farin. *conſ.* 14. *nu.*3. concordantes cumulans Boſſ. Clar. & Roland. *citati hic ſupra q.* 78. *num.*1. vbi *in ſequētibus* reperies declarationes huius Regulæ; Et quid apud nos ſeruandum ſit, habetur *n.* 5.

Remiſſiue.

An neceſſaria ſit publicatio proceſſus offenſiui, eiuſdem datio copiæ Reo, cum termino ad ſe defendendum, & poſitio Rei ad largam, ita vt aliter proceſſus ſit nullus; & quid dicendū ſit de proceſſu defenſiuo, Quæſt. 90.

1 PRæmitto, quod proceſſus, largo modo ſumpto eius vocabulo, continet ea omnia, quæ in cōtinuatione cauſæ deducta fuerunt, ſeu totam illam cōgeriem actorum, quæ ventilatur, & producitur in iuditio ſubſcribendam à Notario, ita declarat Guaz. *defenſ.*22.*c.*2.*nu.* 6. poſt Caballin. & Scac.; Quæ autem veniant nomine proceſſus ſtricto modo ſumpti, vide Guaz. *in d. cap.*2. *ferè per totum.*

Proceſſus largo modo ſumptus, quid cōtineat; Quid ſtricte remiſſiuè.

2. Præmitto ſecundo, quod duplex eſt publicatio proceſſus, vna pronunciatiua, & eſt illa; quādo Iudex dicit; Proceſſum publicamus; altera inſinuatiua; quando dicta teſtium ſunt parti inſinuata, & lecta ita Bal. *conſ.*152.*n.* 1. quem ſequitur Guaz. *defen.*22.*c.*1.*n.*1.

Duplex publicatio proceſſus.

3. Præmitto tertio, quod Iudex ante d. pronunciatiuam publicationem, proceſſum nemini pandere debet; & ſi ipſe, vel Notarius ſecreta, & merita cauſæ ante d. pronunciatiuam panderent, inciderent in pœnam falſi, & pæna extraordinaria puniendi eſſent, Caualc. qui alios citat, & Guaz. *defenſ.*24. *c.* 1. *n.* 12. Imò nec teſtis poteſt ſuam propalare atteſtationem, Caualc. Decian. & Guaz. *ibidem.*

Ante publicationem non eſt proceſſus pandendus.

4. Regula ſit. Nec in ciuilibus, nec in criminalibus publicatio proceſſus offenſiui neceſſaria eſt; Sed tantum in criminalibus oblatio copiæ eſt neceſſaria, Caualc. & Guaz. *defenſ.*22. *c.* 1. *n.* 7. *erga fin.* vbi ait, quod hæc eſt mera veritas; Et hæc oblatio fit, dum Iudex copiam proceſſus decernit, nec ad aliud Iudex tenetur, Caualc. & Guaz. *defenſ.*24. *n.*2.; non enim tenetur cogere Reū ad copias ſumendas, Guaz. *defenſ.* 22.*c.*1.*n.*7. Et ita interpretādi ſunt DD. *ibidem in prin. citati* aſſerentes neceſſitatem publicationis proceſſus; & etiam quod docet Guaz. *defenſ.*28. *c.*20. *in princ.*

Proceſſus offenſiui copia eſt decernenda.

5. Ampliatur primo Regula, vt copia proceſſus, & inditiorum ſit danda, ſeu decernenda, quāuis per viā inquiſitionis procedatur *c. qualiter, & quando, il* 2. *§. debet, de accuſat.* Chart. Cępol. qui teſtatur de communi, Baiar. Bertaz. qui de magis cōi teſtis eſt, & Guaz. *def.*24.*c.*1.*n.*4.

Licet per Inquiſitionem procedatur.

6. Ampliatur ſecundo Regula, vt etiam in crimine notoriò decernenda ſit copia inditiorum Reo, dū proponit aliquam exceptionem, vel defenſionem ad excuſandum delictum; ſecus ſi fateretur nullam excuſationem habere, & hanc praxim ſeruat totus mundus, ſecūdum Boſs. *tit. de denunc. n.* 6. *in fin.* Clar. *§. fin. q.* 9. *verſ. quæro* etiam, & Guaz. *defenſ.* 24. *c.* 1. *n.* 4.

Quid in notorio delicto.

7. Ampliatur tertio Regula, vt d. copia ſit decernenda etiam Reo conuicto, Caual. & Guaz. *n.* 4.

Vel dum Reus eſt cōuictus

8. Ampliatur quarto Regula, vt

vt Reo danda ſit copia omnium eorum, quæ ad ipſum Reum pertinent, etiam ſi in minimo poſſint ei nocere, Scacc.qui alios allegat, Cepol. Gabr. & Guaz. *defen.24. c.3. n.* 1. vbi cum DD. rationem reddit, quia aliàs auferrentur Reo defenſiones, & quia omnis actus iuridicus fit communis vtriq. parti.

Quorum copia danda ſit.

9. Limitatur Ampliatio 4. vt dummodo Reo facultas ſe defendendi non tollatur, copia eorum, quæ nocentiam, vel innocentiam abſentium lædunt, ei non ſit tradenda, Clar. *q.49. verſ. ſed pone*, Farin. *quaeſt. 39. n.157.* Ambr. Baiar. Chart. Foller. & Guaz. *n.9. defen.24. cap.3.*

Vel non.

10. Limitatur ſecundò Ampliatio 4. vt apud nos cum d. copia, non ſint danda nomina teſtium examinatorum, niſi prout determinatur *in noſtro Modo proced. c.2. verſ. in defenſione.* his verbis. Nolumus nomina teſtium dari iuxta approbatam DD. ſententiam, & noſtram conſuetudinem, ne odia excitentur, & pax deturbetur; Niſi aliquando petenti Reo in grauiſſima cauſa aliter Prælato videatur cuius arbitrio, & conſcientiæ id tantum relinquimus; Et tunc dentur nomina ſeparata à dictis ipſorum teſtium.

Teſtium nomina an danda apud nos ſint.

11. Quod autem apud nos, & etiam apud alios Regulares poſſint, vt in proxima limitatione teſtium nomina dari, vel denegari, tenent Guttierez *lib.1. pract. qq. n.4. q.96.* Paz *t.1. p.1. n.170.* Miran. *in ord. iudic. q. 14. ar.7.* citans Hoſtien. ita etiam Ioſeph. de Sancta Maria *in Tribun. Relig. tr.4. c. 19.* & Rodriq. *to.2. qq. Regul. q.15.* vbi ait, quod Iudices præſertim Regulares nomina teſtium Reis negare poſſunt: Et horum ſententiam, lege lata, Patres de Obſeruantia, ſequuti ſunt *in ſuis Cōſtitutionibus Vallisoletanis ann. 1593. tit. de corrept. & appell. §. ad pacem*; Nec non Patres Diſcalceati *in ſuis Cōſtitutionibus Toletanis ann. 1583.*; Sed in propoſito notanda ſunt verba Directorij Inquiſit. *in 3. par. ſchol.129.* vbi habetur; Quoniam ordo legitimæ defenſionis, ob ſuppreſſam nominum teſtium publicationem, quodammodo videtur truncatus, propterea Iudices vitam, & mores teſtium, & delatorum diligenter debent inueſtigare; quæ diligentia in omnibus cauſis debet adhiberi, aliter Reus, cui non dantur nomina teſtium, ſine defenſione debita, contra iura, condemnaretur.

Quid apud alios Regulares.

12. Imò quod, ſimiliter apud non Regulares, nomina teſtium examinatorum, Reo minime ſint notificanda, præſertim quando eſſet ſuſpicio, & periculum ſubornationis propter Rei potentiam, tenuerunt Parif. *conſ.2. n.164. lib. 4.* vbi firmat, quod ita tenent omnes ſcribentes, Scac. Scap. & Chart. *de interr. Reorum lib.3. c.3. n.98.* vbi ſubdit, quod licet ſupradicti DD. loquantur in crimine hæreſis, idem obſeruandum erit in alijs criminibus ob potentiam Reorum ſecundum Clar. *q.49. verſ. habetque*; Et ideo vt ex Blanc. ait *ibidem* Clar. & poſt hos Guaz. *defen.24. c.3. num.7.* praxis inoleuit, vt dentur nomina teſtium confuſa, & ſeparata à dictis teſtium, ob potentiam Reorum, ne poſſint ſcire, quid ab vnoquo-

Quid apud non Regulares.

que eorum dictum fuerit.

13. Sed nota, quod regulariter, & de iure communi, apud non Regulares, nomina teſtium, pro informatione curiæ examinatorum, ſunt publicanda, vt Reus contra illorum perſonas excipiendo, melius poſſit, ſe defendere, & ſuam innocentiam demonſtrare, *iuxta c. qualiter, & quando il ſecondo* §. *debet de accuſ.* & ibi hoc notant Aret. Hoſtien. Fely. Imol: & communiter omnes, tenuerunt Ang. Bar. & alij, quos ſequitur Farin. *q.* 19. *n.* 85. Bal. Vant. Scapp. & alij quos ſequitur Guaz. *defenſ.* 24. *c.* 3. *n.* 8. vbi terminat, quod in confirmationē eſt reformatio *Pauli V. ſub rubr. de iudic. crim. Vrbis Romæ*, per quam diſponitur, vt nomina teſtium exprimantur, quod etiā prius ſtatuit *Pau. Tertius in Bulla in fauorem omnium pauperum*. Quod intellige, niſi Reus eſſet potens, & periculum eſſet, ne teſtes offenderet, Far. *n.* 86.; qui ſubdit *n.* 87. ſe nunquam in praxi vidiſſe denegationem publicationis nominum teſtium, præter quam in crimine hæreſis.

Copia inditiorum an ante torturam ſit dāda. 14. Ampliatur quinto Regula, vt copia inditiorum ſit Reo danda; etiam ante torturam, Peſonal. qui alios allegat, Guaz. *defenſ.* 24. *c.* 1. *num.* 5. Farin. *quæſt.* 38. *num.* 3. vbi teſtatur de communi, & ab omnibus approbata opinione, citans Boſſ. Clar. Menoch. & plures alios; Et hæc datio, & ad minus decretū de copia danda, debet præcedere torturam, quamuis à Reo copia non ſit petita, Farin. latè *quæſt* 39. *num.* 91. qui *num.* 99. teſtatur de frequentiori praxi, & obſeruantia, Guaz. cum citatis ab eo *defenſ.* 24. *c.* 2. *num.* 3.; Et hoc procedit, ſiue perſona torturæ ſubijcienda ſit ruſtica, & idiota, ſiue ſit ſagax, & aſtuta, Farin. *num.* 97. Guaz. *c.* 2. *num.* 5. vbi concordantes; Iudex enim tuta conſcientia ad torturam Rei deuenire non poteſt, niſi prius eundem audiat in ſuis defenſionibus, Ambroſin. Bertaz. qui teſtatur de magis communi, & practicata opinione, & Guaz. *d. n.* 5. *erga fin.*; Et hæc Ampliatio maximè procedit Romana in Curia attenta *noua Conſtitutione Paul. V. in rubr. de iudic. crim. Vrbis Romæ*, in qua ſtatuitur, vt copia proceſſus, etiam non petentibus, decernatur, & tradatur, vt nor. Guaz. *defenſ.* 24. *c.* 2. *n.* 6.; Non deſunt tamen plurimi DD. qui *ante d. Conſtitutionem* ſcripſerunt, aſſerentes, Iudicem, ante torturam, non teneri tradere, nec decernere copiam proceſsus Reo, niſi petatur, ita Boſs. Clar. qui de communi, Chart. & alij relati à Guaz. *defenſ.* 24. *cap.* 2. *num.* 1. Sed ad tollendam omnem cauillationem, Reus, vel eius Defenſor d. capiam petat, vt monet Guaz. *num.* 6. qui *num.* 9. addit cum Alex. quod ſi Iudex deuenerit ad torturam, non data d. capia, dum non fuit petita, poſset excuſari, ne teneatur in Syndicatu, & ſubſcribunt Baiar. *ad Clar. quæſt.* 49. *num.* 15. & citati à Farin. *quæſt.* 39. *num.* 91.

15. Sed apud nos attento *noſtro Modo proced. cap.* 2. *in fine ſecundi ſubſtantialis* §. *ſi autem*, Iudex, qui ante torturam non dat copiam inditiorum cum termino ad ſe defen- Quid apud nos.

Tt deu-

dendum Reo, etiam non petenti, tenebitur in Syndicatu, & non excuſabitur, cum in eodem §. *ſi autẽ* ſtatuatur in hæc verba. Detur autẽ ipſi Reo petenti copia inditiorum ante torturam, & tempus ad ſe defendendum, etiam non petenti.

Reo danduseſt terminus ad ſe defendendum.

16. Ampliatur ſexto Regula, vt cum dicta copia, debeat Iudex dare Reo terminum competentem ad inditia purganda, Clar. §. *fin. quæſt.* 48. *in fine principij*, vbi ait, quod ſecundum communem praxim eodem contextu, ſoleant Iudices publicare proceſsum oſtenſiuum, eius copiam Reo decernere, & terminum dare ad ſuas faciendas defenſiones: Hanc Ampliationem tenet Conrad. qui ex Ang. & Bart. ita per totum mundum practicari ait, Foller. qui dicit, quod de neceſſitate Iudex dare debet Reo terminum ad ſe defendendum, Carer. Marſil. & plures alij, ex quibus Farin. *quæſt.* 39. *num.* 3. concludit, propoſitam Ampliationem eſse communiter à DD. receptam, & vſu approbatam.

Etiã ſponte confeſſo.

17. Subampliatur primo Ampliatio 6., vt dictus terminus dandus ſit etiam Reo ſponte confeſſo, Clar. & Farin. qui de communi teſtantur, & Guaz. ad ſaturitatem citans, *defenſ.* 31. *num.* 1.; Imò ſubdit, & ſolidè probat, d. terminum etiam dari debere ſimul conuicto, & confeſso, quamuis eum non petat, licet in contumacia eſſet condemnandus, aliàs ſententia erit nulla. An autem, & quando poſſit Reus termino, & alijs ſuis defenſionibus renunciare, vide Farin. *q.* 39. *à num.* 52. *vſque* 67.

Quot dilationes cõcedantur.

18. Subampliatur ſecundo Ampliatio 6. vt quamuis multiplicatio dilationum, ſicut not. Clar. §. *fin. quæſt.* 48. *verſ. quæro quot*, videatur Iudici arbitraria, ex Innoc. cuius opinionem communiter teneri per Canoniſtas, ait Alex.; Soleant tamen Iudices de facili concedere vſque ad tertiam, & quartam dilationem Reo petenti, dum non diſcernitur in eo animus calumniandi, & protelandi iudicium, puta, dum in prioribus dilationibus, nullo exiſtente impedimento, nihil probauit; ſed hæc ſuſpicio calumniæ ceſsare ſolet, dum Reus in carcere detinetur, Far. *q.* 39. *n.* 5. & 6.

Dilatio poſt defenſiuum proceſsũ.

19. Subampliatur tertio Ampliatio 6. vt poſt proceſsum defenſiuum debeat Iudex Reo concedere terminum ad allegandum in iure, & diſputandum ſuper cauſa ipſius; Nec non palam audire, & diſputare cum eius defenſoribus, Guaz. ita aſserit, & ſolidè probat *defenſ.* 28. *c.* 20. *n.* 4. & 5.

Non innouandũ pẽdente termino.

20. Subampliatur quarto Ampliatio 6. vt termino, ſeu dilatione pendente Reo data ad ſe defendendum, nihil ſit innouandum, Franc. Paris, & Farin. *quæſt.* 39. *nu.* 8. Caualc. qui ait, hoc procedere etiam in Iudice habente brachium Regium. Grat. & Guaz. *defenſ.* 24. *cap.* 4. *num.* 1. vbi *num.* 2. tenet cum Boer. Bal. Gabr. Grat. Franc. & Iaſ. talem innouationem ipſo iure, etiam parte non opponente, eſse nullam. Et nota, quod regulariter dies termini non computatur in termino, Tiraq. Vant. & Guaz. *num.* 9. Et quod terminus vni datus, alteri etiam parti communis eſt,

In quo dies termini non computatur.

Terminus cõmunis eſt partibus.

Baiar.

Baiar.Carau.Maran.& Guaz.*n.*10.

21. Limitatur ſubampliatio 4.vt non procedat, quando Iudex ſibi in dilatione reſeruauit poteſtatem ad vlteriora procedendi, Lancell. & Guaz. *defenſ.*24. *cap.*4. *num.*3.; Vel etiam quando pars,cui fuit data dilatio, pro expeditione cauſæ inſtaret, Grat. & Guaz. *nu.*5.; Seu quando adeſſet ſuſpicio tumultus in populo ob dilationem datam, Farin. Marſil. & Guaz. *n.*7. vbi ait, quod de periculo tumultus deberet conſtare in actis.

Limitatur.

22. Ampliatur ſeptimo Regula, vt completo proceſſu informatiuo, Reus, quamcitius ponendus ſit ad largam, nempe in publicis carceribus, vel alibi in carcere, iuxta perſonæ, & cauſæ qualitatem, arbitrio Iudicis, vt ibi ſuas poſsit facere defenſiones *l. vnius* §. *cogniturum ff. de quæſt.* & ita practicatur, & obſeruari debet ab omnibus Iudicibus, ſecundum Ambroſin. Charc. Foller. Marſil. & Guaz. *defenſ.* 23. *cap.* 1. *num.* 3.; ita vt Reus poſſit loqui cum Procuratoribus, Aduocatis, & alijs ſine aſſiſtente aliquo, vt probat Guaz. *cap.*1. *num.*3 reſpondens contrarijs, & inducens *in fi. numeri Conſtitution ẽ Paul. V. ſub rub. de indic. crim. Vrb Rom.* vbi ſtatuitur, concedi facultatem carceratis alloquendi cum Aduocatis, & Procuratoribus, etiam ſemotis arbitris; Niſi qualitas cauſæ aliter ſuadeat; prout hortatur Guaz. *num.*4. in publicis latronibus, aſſaſſinis, & ſimilibus diffamatis.

Poſt informatiuum Reus ponendus ad largam.

23. Limitatur primo Regula, vt d. copiam proceſſus denegare poſſit Iudex, donec fuerit completa informatio, cum prius intentio curiæ ſit fundanda, quam Reus ſit audiendus in ſuis defenſionibus, & exceptionibus, Baiar. Chart. Foller. & Guaz. *num.*3.; Imò non modo poſſit, ſed debeat ſecundum Chart. Ambroſ. & Guaz. *ibidem.*

Completo informatiuo copia datur.

24 Sed nota, quod dum Reus eſt in carceribus, debeat accelerari d. informatio, & eius examen differi non debet, imò ſtatim examini ſubijciendus eſt, *l.* 1. *de cuſtod. Reorum*, ideſt celeriter, vt ibi declarant DD. quos ſequitur Guaz. *defenſ.* 23. *cap.*1. *num.*2. Et in ſtatu Eccleſiaſtico eſt *Conſtit. Paul. III. in fauorem omnium pauperum carceratorum*, obſeruanda etiam à Regularibus, in qua diſponitur, ne Iudices captum pro quauis cauſa, & crimine, in ſecretis carceribus vltra triduum, antequam examinetur, retineant; *quam Conſtit.* confirmauit *Pius IV.* addens, niſi naturæ cauſarum aliud ſuadeant, vt refert Guaz. *num.* 2. qui *num.* 3. citat Chart. dicentem, quod licet *d. Conſtitutiones* loquantur de Iudicibus Vrbis Romæ, tamen ſeruari debent in toto ſtatu Eccleſiaſtico, in quo quam citius Reus ponendus eſt ad largam, vt poſſit ſe defendere, & ita ſeruari, debereque obſeruari ab omnibus Iudicibus monet Marſil. & ſequitur Ambroſ. Chart. Foller. & Guaz. *ibidem & n.*4. *in fin.* & not. Far. *q.*39. *n*13.

Dũ Reus eſt in carcere, debet accelerari proceſſus.

25. Nota vlterius, quod apud nos eſt *Modus proced. in cap.*2. *verſ. in defenſione, & ibidem in quarto ſubſtantiali verſ. Noſcant*; vbi ſtatuitur, vt detur Reo ſummariè copia capitulorum

Copia quo modo danda ex noſtro Modo proced.

tulorũ ex dictis teſtiũ, & ex inditijs in proceſſu apparentibus extracta.

26. Limitatur tertio Regula, vt licet oblatio copiæ proceſſus offenſiui, ſit de ſubſtantia iudicij, vt probatum eſt; non tamen huiuſmodi oblatio eſt de ſubſtantia proceſſus defenſiui, cum acta ſemper ſint nota Iudici, & Fiſco, Caualc. & Guaz. *defenſ.* 28. *cap.* 20. *num.* 1. Clar. *q.* 61. *in princ.*; Vbi ſubdit, quod dũ adeſt Accuſator, ſolet etiam publicari defenſiuus, vt videat Accuſator, an aliquid in contrarium velit deducere, & probare. Sed ſi completo defenſiuo, ex parte Rei petatur in actis copia defenſiui, Iudex teneretur eam dare, Conrad. Foller. Menoch. & Guaz. *d. num.* 1. *verſ. Sed Aduocatus*. Et dato, quod Iudex renueret condeſcendere petitioni huiuſmodi, & vellet ad vlteriora procedere; diceretur interloqui, non eſſe locum publicationi, *cap. ex parte il* 2. *de appell.* et poſset appellari; at ſi appellatio non interponatur, ſententia, et omnia alia inde ſequuta, et per Iudicem facta valerent, Menoc. et Guaz. *n.* 2.

An ſit publicandus proceſſus defenſiuus.

27. Late de tota materia huius q: Guaz. *locis ſupr. citatis*.

An, & quando proceſſus ſit nullus, vel aliam oppoſitionem ratione examinis patiatur.

Quæſt. 91.

1 DE propoſitis in titulo huius q. ex quibus Reus poteſt multipliciter ſe defendere; actum eſt *hic ſupra in toto titulo* 3. *De oppoſitionibus contra examen teſtium, nempe à q.* 51. *vſque ad* 56. Et ſicut hæc conferunt ad defenſam Rei; ita non minus proderunt omnia alia, quæ pertractaui *hic ſup. in toto Tract. quarto à q.* 26. *vſque ad* 60. Vbi egi adeo ſufficienter de oppoſitionibus contra perſonas, dicta, et examen teſtiũ, vt hic nihil ſuperſit addendũ.

De proceſſu nullo ratione examinis, remiſſiue.

DE REI DEFENSIONIBVS

Abſolute negantis ſibi obiectum crimen; Vel negantis eſſe delictum id, de quo imputatur; Seu eſſe de iure punibile.

Sectio Secunda.

An Actore, vel Fiſco non probante, Reus delictum negans ſit abſoluendus, Quæſt. 92.

1. REgula ſit. Actore, vel Fiſco non probante, et Reo negante; abſoluendus eſt Reus, Iaſ. qui teſtatur de communi, quem refert, et ſequitur Clar. *qu.* 62. *nu.* 1. Curt. ſen. Decian. Maſc. Rolan. Surd. et alij ſequuti à Guaz. *defenſ.* 29. *cap.* 1. *num.* 6.; Reus enim aliquid probare non tenetur, ſed ſatis eſt, quod delictum neget, Decian. Maſcard. Paris, et Guaz. *ibidem*.

Actore nõ probante, abſoluitur Reus negans.

Amplia-

Licet onus probandi aſſumpſerit.

2. Ampliatur primo Regula, vt procedat etiam in caſu, in quo Reus in ſe onus probandi aſſumpſerit ſuam innocentiam, & defecerit, latè Maſcar. Marſ. & Guaz. *n.6. verſ. imò*; vbi plures concordantes; Præſertim dum Reus in probationibus vſus fuit ſolitis clauſulis, Citra onus &c. Non ſe adſtringens, &c. Oſaſc. & Guaz. *ibidem*.

In parib. probationib. Reus abſoluendus eſt.

3. Ampliatur ſecundò Regula, vt data paritate probationum Rei, & Fiſci, negante Reo, iſtius probatio præualere debeat *l. ſi Præſes ff. de pæn.* Decian. Rimin. Surd. & late Maſcar. quos ſequitur Guaz. *n.2.*; Imo, quamuis probationes fiſci in aliquo probationes excederēt Rei, iſte deberet abſolui, Maſc. & Guaz. *ibidem*. Reperiuntur enim præſumptiones, quæ licet valeant ad abſoluendum, ad condemnandum tamen minimè ſunt ſatis, vt not. Bouer. *in Direct. par. 2. cap.32. verſ. hæc tamen, & eſt tex. in l. merito, ff. pro ſocio*.

Sufficiunt Rei offuſcātes probationes.

4. Ampliatur 3. Regula, vt procedat etiam ſi fiſcus iam probauerit ſuam intentionem, dummodo enim hanc Reus offuſcet, abſoluendus eſſet, cum indecens ſit, in re dubia, ſententiam ferre certam, ne veritas offendatur Bar. Boſſ. qui teſtatur de communi, Gram. qui ait, quod hanc opinionem ſequitur totus mundus, Surd. & Guaz. alios etiam inducens *defen.29. c.1. num.1.* Et non modo probationes, ſed etiā præſumptiones, indicia, ſeu coniecturæ in fauorem Rei, ſufficiunt ad confundendum indicia, præſumptiones, & coniecturas Fiſci, ſeu Accuſatoris, Guaz. diffuse probans, & inducens alios, *defenſ.29. c.2. per totum, præſertim n. 3. & 4.*; Et ſi fuerit potentior, & validior præſumptio pro Reo, vel eſſent plures, proculdubio præſumptiones minus validas, & pauciores eliderent, Guaz. *n.* 5. & 7. inducens plures concordantes: Si verò eſſent pares, adhuc probationes Rei præualere deberent, Rimin. & Guaz. qui hoc probat, *n.* 6.; Nota tamen, quod probatio plena, & clara, non confunditur, niſi contraria pariter ſit clara, & plena, & ideo non ſufficit, quod contraria probatio reddat eam dubiam, Abb. Gemin. Io. Andr. Bar. Dec. qui alios citat, & hos ſequitur Tuſch. *in litera P. concl.798. n.27.* Probatio enim potentior, minus potentem vincit, Bar. Socin. & Tuſch. *ibidem*: licet contra, quod Reo ſufficiat reddere dubiam agentis intentionem, & probationem, teneant Crauet. & Bal. relati à Tuſch. *nu.28.* in dubio enim pro Reo, DD. *ibidem* relati; Declarat Tuſch. quod quando probatio actoris non eſt plena, neq; clara, tunc probatio Rei, quamuis minor cōfundit actoris probationem, & Reus abſolui debet, cum offuſcatio ſufficiat in hoc caſu, Bal. Iaſ. Rom. & Tuſch. *n.29.* Qui *n.30.* cum Bellam. qui teſtatur de communi, ait, quod ſi actor plenè probauit intētionem ſuam, & Reus ſemiplene, non confunditur actoris probatio.

5. Ampliatur quartò Regula, vt Reus non ſit torquendus, ſed abſoluendus licet contra eum inditia ad torturam extarent, quando aliquid deducitur in eius fauorem, cum inditia talia tollantur per quodlibet reſul-

Vt nec torqueatur.

reſultans in fauorē Rei, Alex. Boer. Boſſ.& Guaz. alios inducens *nu.* 4.

Quomodo in caſu Regulæ Reus abſoluendus.

6. Limitatur Regula, vt licet Reus dicatur præſumptiuè docuiſſe de ſua innocentia actore non probante, vt not. Cęſal. Maſcar. Ruyn. & Guaz. *defen.*29.*c.*1.*n.*8.; non eſt tamē talis iſta præſumptio, vt Reus ſit diffinitiuè abſoluendus, vt innocens ſecundum Far. *in fragmen. crim. litera A. n.* 27. & Guaz. *vbi ſup.*; Sed vt notat Boſſ. *tit. de ſententijs n.* 72. citans Iaſ. & alios, quandocunque clare non apparet de innocentia Rei, vidit obſeruari, vt Reus diffinitiuè non abſoluatur (Sed rebus ſic ſtantibus, prout ſtant); Et hoc caſu, ſi deinde ſuperueniant noua inditia, de nouo contra Rum procedetur, ita ait Clar. *q.*62.*verſ. forma,* practicari Mediolani, in Hiſpania, & in Gallia.

Exceptio, quod licite fecerit Reus id, de quo imputatur. Quæſt. 93.

Reus abſoluitur probans aliquo modo licitum id, de quo imputatur.

1. Regula ſit. Probata hac exceptione per Reum, quod licitè fecerit id, de quo imputatur, abſoluendus eſt; Imò licet punctualiter non probet licitè fieri poſſe id, de quo imputatur, ſufficit probare illud aliquo loco, & tempore, ſeu ex aliqua cauſa licite fieri potuiſſe ad euitandam condemnationem, Alex. & Iaſ. qui teſtantur de communi, Dec. qui ait, quod hanc doctrinam totus mundus ſequitur, Bar. & plures alij, quos ſequitur Clar. *§. fin. q.* 56. vbi reddit rationem, quia vbicunq; aliquid eſt prohibitum, & punibile, certo, & limitato loco, vel tempore, oportet, quod Accuſator preciſe probet Reum illud feciſſe in illo tempore, vel loco prohibito, alias præſumitur factum loco, & tempore licito, ita etiam Boſſ. Paris. & de communi teſtatur Aug. ad Ang. *apud eundem* Clar.; qui exemplificat in Reo excipiente occiſum fuiſſe bannitum, furem, vel adulterum, in furto, vel adulterio deprehenſum, cum tales ius permittat occidi; Item in patre corripiente filium, de quo etiam Far. *q.*15.*n.*134. *& ſeq.*

Interpretatio fit, quæ delictum excludat:

2. Ampliatur primò Regula, vt ſit ſemper facienda interpretatio in benigniorem partem, & in excluſionem delicti, Burſat. Gram. Rimin. & Guaz. *defenſ.* 29.*c.*2. *num.*4. Et ex hac Ampliatione ſequuntur plures illationes, & quelibet erit noua Ampliatio, & ſunt ſequentes.

Vel minuens delictum.

3. Ampliatur ſecundò Regula, vt in facto illicito, & punibili, dum poteſt adaptari maior, vel minor pęna, interpretetur, quod Reus fecerit illud, pro quo minor pęna imponitur, Bert. Deciā. Far. & Guaz. alios etiam inducens *num.* 10. *verſ. primaque.*

Quid in minis.

4. Ampliatur tertiò Regula, vt ſi quis contra aliquem, aliquid facere, vel dicere minatus fuerit, intelligi debeat facere, vel dicere per viam iuris, & non de facto, Alex. Boſſ. Carer. & Guaz. *defenſ.*29.*c.*2, *n.*10. vbi ex Alex. & Dec. idem ait eſſe dicendum in verbis minatorijs generalibus, vt de vindicta iuri[illegible] intelligi debeant; Vnde cum Decian. Menoch. & pluribus alijs, concludit, quod verba illius, qui dixit, velle facere vindictam, intelligenda ſint de vindicta licita, mediante iuſtitia,

ſtitia,& *ibidem* exemplificat in ſimilibus, vbi cum Eugen. ait hoc maxime procedere, quando proferens verba eſſet ſpectatæ fidei; licet ecõtra ſi minans eſſet malæ vitæ, & famæ, propter ſimilia verba poſſet torqueri,ſed non condemnari, late Hieron. Hyſpan. & Guaz. *ibidem*. Si verò verba haberent maiorem formam delicti,et eſſent plures pręſumptiones ad malum, tunc interpretanda eſſent in malam partem, Decian.et Guaz. *ibidem*; Et multo magis idem dicendum eſſet, dum apte verba in bonam partem non poſſent interpretari, Imol.et Guaz. *ibidem*.

Lex prohibens benignè interpretanda.

5. Ampliatur quartò Regula,vt *Pij, & Sixti V. Conſtitutiones* prohibentes conuerſationem cum bannitis, non comprehendant conuerſationem extra ſtatum Eccleſiaſticum, ſi illa conuerſatio nõ fuerit ad malum finem, Bertaz. Honded. Salyc.et Guaz. *cap.2. n.22. defenſ.29.*; Vbi cum Burſat. et Marco Antonin. Macerat. concludit; Idem dicendum eſſe in illis, qui ſimiliter in ſtatu Eccleſiaſtico alloquũtur bannitis; nam Bulla intelligitur de illis, qui bannitos recipiunt, et cælant. Et generaliter ex aſſociatione,et locutione, vel facto non reſultante aliquod damnum, et dum Reſpublica, et Fiſcus non læditur,etiam ſi fuerit factum contra prohibitionem legis, ſtatuti, vel Iudicis, contrafaciens non punitur, Foller. Rimin.et Guaz. *n.23.*; quia vt bannimentorum intret pœna, requiritur vt factum ſit ad malum finem, et doloſè, dictus Maceraten. Honded. et Guaz. *ibidem*.

Exceptio, quod factum, de quo Reus imputatur non ſit punibile.

Quæſt. 94.

1. Regula ſit. Dum factum, de quo Reus imputatur non eſt punibile, neq; de iure communi,neque de iure municipali, neque de conſuetudine, Reus criminaliter minime erit vexandus, aliàs proceſſus deſuper fabricatus erit nullus, Paris, Rimin. & alij, quos ſequitur Guaz. *defen.2. c.1. n.1.*; Vbi ex Nouell. ait,omnes firmare,quod vbi non poteſt imponi pœna,ibi ceſſat delictum, accuſatio, & inquiſitio; Et ideo cum Cabal dicit,quod nec in contumacia poteſt ſequi aliqua condemnatio in hoc caſu; Subdens ex Bertaz.qui latè hoc tractat, quod iſta exceptio eſt impeditiua litis ingreſſus, cum ex hoc capite corruat inquiſitio cum omnibus inde ſequutis; Et exemplificat *ibidem in fine* Guaz. in occidente, vel vulnerante ad ſui defenſam; Et idem poteſt dici in ſimplici fornicatione apud ſeculares laicos, cum hæc regulariter apud eos non ſit punibilis.

Nullus eſt proceſſus de re non punibili.

2. Ampliatur primò Regula, vt Reus non ſit vexandus pro delicto, quod aliàs fuit punibile, ſi per lapſum temporis fuerit præſcript[illegible] & conſequenter ſublata eius [illegible]m, Farin. *q.1. n.68.* vbi cor[illegible] pœna, allegat, & teſtatur [illegible]cordantes Clar. *§. fin. q.51. n.* [illegible] de communi, Boer. Viu. & G[illegible] [illegible] alios inducens, Guaz. *defen.2. c.2. n.1.* Omnia autem delicta ſpatio 20. annorum præſcribuntur, *l. querela C. de falſis*, Farin. concordantes cumulans *q.10. n.1.* Clar. Boer. qui teſtis eſt de communi, Decian. & Guaz. *plures*

Vex[illegible] no[illegible] [illegible]dus p[illegible] eſt [illegible] pro delicto [illegible] præſcripto.

res

res inducens *defen.* 2. *c.*2. *n.*2.

Nec per inquiſitionem.

3. Subampliatur primò Ampliatio prima, vt habeat locum, etiam dum proceditur per inquiſitionem Clar. *q.*51. *verſ. & hæc quidem*, vbi de communi, Farin. *n.*3. qui etiam de cõi, & concordantes cumulat, ſicut etiã Guaz. *diſ.*2.*c.*2.*n.*5.

Neque in delicto publico.

4. Subampliatur ſecundò Ampliatio 1. vt procedat ſiue delictum ſit publicum, ſiue priuatum, Decian. Gom. & Guaz. *n.*7.; Siue delictum ſit manifeſtum, ſiue occultum, Boſſ. Clar. Farin. qui concordantes inducens teſtatur de magis communi, & Guaz. alios inducens *num.*38.

Hæc exceptio impedit litis ingreſſum.

5. Subampliatur tertiò Ampliatio 1. vt hæc exceptio, præſertim, quando poteſt incontinenti probari, impediat litis ingreſſum, Guaz. concordantes citans *n.* 8. *&* 9.; Et quandocunq; opponi poſſit, etiam poſt ſententiam, quamuis latam in contumacia; & per quemlibet de populo, Guaz. *n.*10.11. *&* 12. ſi tamen non opponeretur hæc exceptio, valeret ſententia, Bar. Bal. Baiar. & Guaz. *n.* 13. *&* 14.; licet in hoc multi relati *num.*15. contra teneant.

Iudex cõdemnãdo pro delicto præſcripto puniatur.

6. Subampliatur quartò Ampliatio 1. vt ſi Iudex poſt oppoſitam legitimam præſcriptionem Reum condemnet, non modo malè faciat, ſecundum Rolan. concordantes allegans, ſed ſi ipſe Reum decapitare faciat, & ipſe ſit decapitandus, Farin. alios inducens *q.*10. *n.*2. Guaz. hos ſequens *n.* 16.; Et hoc quamuis Reus eſſet confeſſus delictum notorium, Chart. Maſcar. & Farin. *n.* 14. vbi alios cumulans teſtatur de communi, & cum Foller. de veriori.

Crimen falſi præſcribitur.

7. Subampliatur quintò Ampliatio 1. vt ſecundum communiorẽ, & veriorem DD. opinionem, etiam crimen falſi, ſpatio 20. annorum præſcribatur, Farin. plures concordantes inducens *q.*10. *num.*4. Boer. Viu. quos ſequitur Guaz. *defen.*2.*c.* 2.*n.*19. vbi ponit huius dicti quaſdam limitationes.

Statutũ poteſt minuere tempus præſcriptionis.

8. Subampliatur ſextò Ampliatio 1. vt per ſtatutum poſſit induci, vt delicta minori tempore præſcribantur, & tale validum erit ſtatutum, Bal. Bero. & concordantes, quos ſequitur Farin. *n.*25. Paris, qui ait non eſſe diſputandum de validitate talis ſtatuti, facti ab habentibus authoritatem, & confirmati à Principe, & hos ſequitur Guaz. *n.*26.

Exemplificatur in alijs delictis.

9. Subampliatur ſextò Ampliatio 1. vt in pluribus alijs caſibus Reus poſt præſcriptionis tempus non ſit vexandus, nempè in crimine iniuriarum, quod per annum præſcribitur *l. ſi conuitij in fi. C. de iniur.* Clar. Foller. Far. & Guaz. alios inducens *n.* 54. *defen.* 2. *c.* 2. & annus incipit à die iniuriarum; Item in actione de dolo, quæ biennio præſcribitur, Far. Foller. & Guaz. *n.*58. Item in crimine apoſtatatus, quod quinquennio præſcribitur, Bar. Decian. & Guaz. *n.*60.

An diuturnitas temporis minuat pœnã delicto nõ præſcripto.

10. Subampliatur octauò Ampliatio 1. vt licet delictum non fuerit totaliter præſcriptum, diuturnitas tamen temporis profit ad dimidiandam pœnam, Gom. qui de communi, Far. *q.* 10. vbi ponit hoc pro Regula, & alios concordantes allegat, qui etiam teſtatur de Communi,

muni, Bertaz. Tiraq. & alij relati à Guaz. *defenſ.2. cap.2. n.1. & 2.*; Et diuturnitas in propoſito ſecundum aliquos inducitur ſpatio 10. annorum, ſecundum alios ſpatio 8. annorum, quæ incipit currere à die delicti, apud Guaz. *n.3. & 4.*

11. Limitatur primò ſubampliatio 8. vt procedat in delictis leuibus, nam in grauibus recurrendum eſt ad Principem ad obtinendam commutationis gratiam, Clar. Baiar. Caualc. Tuſc. & Guaz. *num.6.*; Quamuis Far. *num.*88. *q.* 10. citans concordantes, dicat idem dicendum eſſe in leuibus, & in grauibus.

12. Limitatur ſecundò ſubampliatio 8. vt procedat tantùm, quando Reus in illo diuturno tempore ſemper benè vixit, aliàs ſecus Far. *n.* 99. Baiar. Theſaur. Tiraq. & Guaz. *num.*13.

Limitatur Ampliatio prima in diuerſis delictis vſque ad n. 15.

13. Limitatur primò Ampliatio 1. in partus ſuppoſitione, tale enim delictum non modo non præſcribitur ſpatio 20. annorum, ſed imò eius actio perpetua eſt, Far. *q.* 10. *num.*29. vbi concordantes, & Guaz. *defen.2. c.2. n.74.*

14. Limitatur ſecundò Ampliatio 1. vt parricidium nunquam præſcribatur, Far. *n.*29. & Guaz. *n.*78. Idem dicendum eſt in vitio nefando, ſecundum Baiar. Gugliel. Bened. Maſcar. & Guaz. *n.79.*

15. Limitatur tertiò Ampliatio 1. vt crimina læſæ Maieſtatis, hæreſis, aſſaſſinij, falſæ monetæ, ſimoniæ, et abortus, nunquam præſcribantur, Guaz. *n.*81. & 82. et Far. *n.*29. & 90. vbi latè tradit, et ſingula authoritatibus comprobat; Et *n.* 30. poſt Marſil. hoc ad omnia crimina excepta, et enormia extendit, et ſequitur Baiar. *ad Clar. q.6. n.*108.

Item in exceptionibus.

16. Limitatur quartò Ampliatio 1. vt licet actio criminalis, vt dicitur in eadem Ampliatione, præſcribatur, exceptiones tamen nunquam præſcribantur, *l. puræ, in fi. ff. de except. doli,* Cæphal. Decian. Foller. et Guaz. *n.*71.

In condēnato.

17. Limitatur quintò Ampliatio 1. in condemnato, qui non poteſt ſe tueri præſcriptione, etiam poſt 50. annos; quandocunq; enim venerit ad manus curiæ, poterit puniri, Chart. *in tract. cap. bannit. c. fin. n.* 313. vbi innumeros citat, Foller. Far. Nell. et Guaz. *defen.2. cap.2. n.* 88. Niſi ſententia eſſet contumacialis, et conditionalis, vt quia diceret, ſi venerit in fortijs curiæ, ſuſpendatur, etc. tunc enim præſcriptio curreret, poſtquam Reus eſſet captus, Cabal. et Guaz. *ibidem.*

Præſcriptio, quādo currere incipiat. vſq; ad n.20.

18. Declaratur primò Ampliatio 1. vt in delictis continuatis, et reiteratis, præſcriptio currere incipiat non à primo delicto, ſed ab vltimo, ſecundum magis communem, de qua ſunt teſtes Clar. *q.* 51. *verſ. ſed hic quæro*, et Guaz. concordantes inducens *n.*35.

19. Declaratur ſecundò Ampliatio 1. Vt hæc præſcriptio non incipiat currere à die habitæ ſcientiæ per curiam, vel per partem, ſed à die commiſſi delicti, Boſſ. Clar. Nonius, qui teſtatur de communi, Far. concordantes inducens, et teſtans eſt de magis communi, Paris. Cabal. et Guaz cum alijs *n.*38.; Qui *num.*39. cum Caſtren. Cabal. et Rimin. ait, hoc magis admitti, quando per diligentem inquiſitionem offi-

Officialis maleficium occultum non potuiſſet inuenire. Et vtiq; in praxi non eſt recedendum, vt tempus currere incipiat à die commiſſi delicti, præſcriptiones enim currunt etiam ignorantibus, Farin. *quæſt.* 10. *n.* 12. Cabal. qui de magis communi, Boſſ. Tuſc. & Guaz. *n.* 42.; licet alij inſignes DD. tenuerint, quod tempus incipiat currere à die ſcientiæ, vt refert Guaz. *num.* 40. *&* 41.

20. Declaratur tertiò Ampliatio 1. vt ſi poſt delictum commiſſum, ante completam præſcriptionem interuenerit accuſatio, vel querela, vel fiſco inſtante Iudex ex officio inquiſitionem formauerit, dicatur interrupta præſcriptio, & tempus præſcriptionis non curreret, niſi à die interruptæ præſcriptionis *l. ſi ades §. libertas de ſeru. vrban. præd.* Balb. *de præſcript. in tertia par. 6. par. princ.* vbi diffusè; dummodo in criminalibus interuenerit etiã citatio, vt tenet magis communis opinio DD. de qua teſtes ſunt Baiar. Balb. Gabr. & Guaz. *defen.* 2. *cap.* 2. *n.* 9. vbi ait, quod ad hoc, vt d. citatio interrumpat præſcriptionem, debet legitimè exequi, & per Nuncium referri in actis, licet Bar. Boer. Bonacoſ. & Farin. *quæſt.* 10. *num.* 28. teneant ſine citatione interrumpi d. præſcriptionem.

Delicta carnis quĩto tẽpore præſcribũtur. 21. Ampliatur ſecundò Regula vt Reus non ſit vexandus poſt quinquennium pro criminibus adulterij, ſtupri, inceſtus, lenocinij, & alijs, de quibus *in l. Iulia de adulter.* tanto enim tempore huiuſmodi delicta præſcribuntur *l. mariti §. ſex in fin.* & ibi DD. *ff. de adult.* Farin. alios allegans, & de communi teſtans *q.* 10. *num.* 15. Boer. Clar. Foller. & Guaz. *defen.* 2. *c.* 2. *n.* 45. Niſi cum adulterio concurrat inceſtus, tunc enim requiritur præſcriptio 20. annorum Guazz. alios citans *n.* 46. *&* 47.; Vel niſi cum ſtupro concurrat vis, quo caſu nulla currit præſcriptio, Farin. *num.* 18. plures inducens, Foller. Boer. & Guaz. *n.* 51. Sed nota, quod ſimplex fornicatio triennio præſcribitur, Thom. Triuiſ. & Guaz. *n.* 53.

22. Ampliatur tertiò Regula vt Reus non poſſit puniri pro facto aliàs punibili, dum inſtantia cauſæ criminalis iam eſt perempta; hæc autem biennio ſpirat *l. fin. C. vt infra quantum tempus*, Surd. *conſ.* 11. *num.* 1. *vol.* 2. vbi alios allegans teſtatur de communi, Bertaz. Scac. & plures alij, quos ſequitur Guaz. *cap.* 6. *verſ. ideo*; Siue procedatur per accuſationem, ſiue per inquiſitionem, Baiar. Bero. Dec. & Guaz. *verſ. primo Amplia*, alios inducens: Et hæc inſtantiæ peremptio inducta eſt à lege, ne lites immortales fiant, *l. properandum, & ibi gl. C. de iudic.*; Et hoc in criminalibus procedit etiam de iure Canonico, Anan. & Clar. *quæſt.* 51. *verſ. aliàs*, qui dicunt, quod hoc omnes firmant, Guaz. *verſ.* 2. *Amplia*; & d. inſtantia currere incipit à conteſtatione litis; & in cauſis, in quibus lis non conteſtatur, ab actu, qui fieri ſolet poſt litis conteſtationem immediate, Maran. Tuſc. & Guaz. alios allegans *n.* 23. *&* 24. Non deſunt tñ relati, & reprobati à Guaz. *n.* 34. tenentes de iure Canonico inſtan- Perempta inſtantia Reus non punitur.

ſtan-

ſtantiam etiam in criminalibus eſſe perpetuam.

Niſi præceſſiſſet confeſſio delicti.

23. Limitatur primò Ampliatio 3. quando Reus faſſus fuit delictum, antequam lapſa fuerit inſtantia, quia poterit condemnari etiam poſt peremptionem inſtantiæ; confeſſio enim emanata in iudicio valido, inducit publicum iuris; ſecus dum confeſſio emanauit, iam inſtantia perempta, Vinc. de Franc. & Guaz. *defen.2.c.6.n.36.*

Vel cauſa ſit coram Principe, &c.

24. Limitatur ſecundò Ampliatio 3. quando cauſa cognoſcitur coram Principe, vel eius Conſiſtorio, ſeu dum cauſa ventilatur à Iudicibus coram Principe, vel quæ agitatur coram Iudice habente liberum arbitrium in procedendo, ſeu etiam dum cauſa eſt referenda Principi. in his enim caſibus inſtantia non currit, vt tenet, & probat Guaz. *num.40.*

Prorogari poteſt inſtantia; & quando hæc incipiat.

25. Limitatur tertiò Ampliatio 3. vt ſicut inſtantia poteſt abbreuiari per Statutum, & per Principem, ſic poſſit prorogari, & perpetuari intra tempus inſtantiæ, Maran. Guaz. & alij *num. 44. vſque 47.*; Sed inſtantia inducta à Statuto incipit à litis conteſtatione, à Principe verò à die præſentationis reſcripti, Guaz. *ibidem*.

Impedimentum facit, vt non currat inſtantia, vel vt Princeps eidem inſufflet.

26. Limitatur quartò Ampliatio 3. vt ſi interuenerit legitimum impedimentum, e.g. ex facto Iudicis, vel tertij, non currat inſtantia Iaſ. Bertaz. & Guaz. *n.54.* Vel ſi currat inſtantia, per Principem inſufflatur ſpiritus vitæ illi inſtantiæ, faciens eam reuiuiſcere, Carau. Maran. & Guaz. *d. num. 54.*; Qui *num.65.* ait, & probat, pluries in eadem cauſa hoc Principem præſtare poſſe, citans Coſtam, & alios.

Quid de conſuetudine.

27. Limitatur quintò Ampliatio 3. vt de conſuetudine, nulla in criminalibus ſeruetur inſtantia, & lapſo etiam biennio procedatur, ſecundum Clar. *quæſt.51. verſ. alia*, vbi Baiar. *num.27.* poſt Ang. & Gomez. Sed hæc limitatio intelligenda eſt, quod conſuetudo vigeret in locis, vbi citati DD. degebant; Nam econtra Guaz. *defenſ. 2. cap. 6. num.35.* teſtatur, Romæ paſſim ſeruari etiam à Signatura, vt inſtantia pereat per lapſum biennij in cauſis criminalibus.

Abſolutus non moleſtatur.

28. Ampliatur quartò Regula, vt abſolutus de vno delicto, non debeat de eodem amplius moleſtari *l. ſi cui* §. *iiſdem* vbi Bar. *ff. de accuſ. c. de bis eodem tit.* Farin. *quæſt. 1. num. 51. & q. 4. num. 1.* vbi concordantes, & teſtatur de communi Bertaz. Boſſ. Clar. & Guaz. alios inducens *defen.2.c.7.n.1.*

Et hæc exceptio impedit litis ingreſſũ.

29. Subampliatur primò Ampliatio 4. vt d. exceptio abſolutionis, ſit impeditiua litis ingreſſus, Guaz. *num.2.* & Farin. *q. 4. num. 1. verſ. an hæc*, vbi concordantes, & teſtatur de communi.

Quid ſi inditia ſuperueniant.

30. Subampliatur ſecundò Ampliatio 4. vt, quando quis fuit abſolutus, vt innocens, ſuperuenientibus poſtea inditijs, contra eum non poſſit procedi, Far. *num.23. & ſeq.* Boſſ. Clar. & Guaz. alios referens *n.4. & 12.*

31. Limitatur primò Ampliatio 4. vt dum Reus fuit abſolutus

Vel abſolutio fit ab obſeruatione iudicij.

ab inſtantia, vel ab obſeruatione iudicij, vel ex hactenus deductis, vel rebus ſic ſtantibus, ſeu per alia ſimilia verba, ſi aliquid ſuperuenerit de nouo, etiam ab eodem Iudice, poterit Reus iterum moleſtari, Alciat. Baiar. Boſſ. Foller. cum pluribus alijs, quos ſequitur Guaz. *de fen.2.c.7.n.23.*

Ius procedendi cōtra abſolutum cum d. clauſula, quātū duret.

32. Quanto autem tempore duret ius iterum procedendi poſt abſolutionem cum dictis clauſulis, vel poſt torturam, eſt controuerſum, nam (vt refert Guaz. *n.19.*) voluit Foller. quod ſi Accuſator velit proſequi primam accuſationem, poſſit hoc præſtare intra 30. dies, *per l. libellorum §. fin. ff. de accuſ.*; Si verò nouum iudicium intentetur, fieri debet, durante tempore accuſandi, ſeu inquirendi *l. Accuſator ff. de accuſ.* & not. Farin. *quæſt.4. num.29.* Sed Alciat. & Caualc. quos refert Guaz. *num. 19.* tenent, quod elapſo biennio d. Reus amplius moleſtari non poſſit. At Theſaurus *ibidem relatus*, concedit decem annos. Tandem Pet. Cabal. *in quæſt. crimin.caſu 93.num.30. & ſeq.* poſt relatas has opiniones, credit, verius dicendum eſſe, vt tanto tempore poſſit Reus moleſtari ex nouiter deductis, quanto durat ius accuſandi, vel inquirendi, incipiendo à litis conteſtatione iam facta, qua interrupta fuit præſcriptio: Quantum autem duret ius accuſandi, dictum eſt *in hac quæſt. à num. 2. vſque ad n.11. incluſiuè.*

An abſolutus ob defectum probatio-

33. Limitatur ſecundò Ampliatio 4. vt dum Reus abſolutus fuit ob defectum probationum, ſit controuerſum, an ſuperuenientibus indicijs, poſſit moleſtari, de quo Guaz. *num. 5. & 6.*; Et nota, quod quando ex tenore ſententiæ non apparet, ex quo capite fuerit Reus abſolutus, ſecundum communem, videndus eſt proceſſus, vt dignoſcatur cauſa abſolutionis Far. *num.* 28. Abb. Foller. & Guaz. cum alijs *num. 11.*; Sed in dubio abſolutoria præſumitur lata ob non probatum crimen, Farin. *ibidem* Clar. qui de communi, Couar. Foller. & Guaz. *ibidem.*

nū, ex nouis indicijs moleſtari poſſit.

Abſolutoria præſumitur lata ex defectu probationū.

Abſolutus an iterum moleſtetur ſi delicti qualitas mutetur.

34. Limitatur tertiò Ampliatiò 4. vt ſemel abſolutus, iterum moleſtari poſſit, ſi delictum, de quo quis fuit abſolutus, diuerſificetur; e. g.: Si quis ſimpliciter de homicidio imputatus fuerit, & de eo abſolutus; Si deinde de homicidio cum qualitate parricidij imputetur, denuo moleſtari poterit, delictum enim diuerſificatur; Quamuis ex noua delicti qualitate, delictum non diuerſificante, noua moleſtatio ſequi non debeat, Far. concordantes inducens *q. 4. n.4.* Gom. & Guaz. *defenſ.35.c.11.n.21.*; Qui tamen videtur ſibi contrarius *n.37.* vbi cum Decian. & Marian. Soc. exemplificat in abſoluto de adulterio, qui poterit moleſtari ſuper inceſtu, & abſolutus ab homicidio, ſuper ſacrilegio moleſtari poterit, dū homicidium in eccleſia fuit perpetratum.

Confeſſus iudicialiter delictum poſt abſolutionē poteſt moleſtari

35. Limitatur quartò Ampliatio 4. vt ſi quis ſpontè poſt abſolutionem confiteatur iudicialiter delictum, de quo fuit abſolutus diffinitiuè, poſſit iterum proceſſari, & puniri,

niri,

niri, Farin. *q.4.n.*43. cum Alciato, qui de communi, Abb. Butr. & Iaſ. concordant Foller. & Guaz. *defenſ.* 2. *c.7.n.*56. Si verò abſolutio fuerit ab obſeruatione iudicij, etiam ex confeſſione poſtea ſequuta extraiudicialiter, poterit Reus torqueri, Farin. *n.*45. & Guaz. *ibid. verſ. quæ.*

Quid in abſoluto à iuditij obſeruatione.

36. Ampliatur quinto Regula, vt Reus moleſtari non poſſit, quamuis per viam diſpenſationis, vel indulgentiæ, in foro fori fuerit abſolutus, Dec. Decia. Guaz. & alij, *def.*2. *c.7.num.*29.; Sicut nec etiam, dum abſolutoria, ſecundum iuramentū Rei ſequuta fuit, in caſu, in quo eum ferri licet; Abb. & Butr. dum deuentum fuit per Iudicem ad proceſſum ordinarium, Far. & Guaz. qui hos refert, & ſequitur *vbi ſup. num.*30.

Quid in abſoluto per viam indulgentiæ, vel ſecundum eius iuramentum.

37. Ampliatur ſexto Regula, vt fraude, & colluſione ceſſante, indiſtinctè abſolutus, vel condemnatus in vno loco, ſiue in loco delicti, ſiue originis, ſiue domicilij, alibi moleſtari non poſſit, Farin. *quæſt.*1. *nu.*26. *verſ. ſed tertia*, vbi ait, quod nunquam vidit, vel audiuit aliter obſeruari in Vrbe, & in tota Italia, & ita, in conſulendo, & iudicando, ſeruandum eſſe, ait, & tenuerunt Cabal. Decian. & Guaz. *defen.*1. *cap.*14. *n.*14.

Fraude ceſſante, in vno loco ſententiatus, alibi nō moleſtatur.

38. Limitatur primo Ampliatio 6. vt non condignè punitus in loco originis, vſque ad ſupplementum ordinariæ pęnæ, iterum puniri poſſit in loco delicti, vel domicilij, Bal. Far. Guaz. & alij *nu.*15.; Et ab hac limitatione recedendum non videtur, quamuis aliqui à Guaz. relati *num.*12. 13. & 14. non ita indiſtinctè loquantur.

Quid in non punito condignè.

39. Limitatur ſecundo Ampliatio 6. vt in ſtatu Eccleſiaſtico, in contumacia condemnatus, conſtituere ſe non poſſit, niſi coram Præſide, qui ſententiam tulit, vel in generali Curia eiuſdem Prouinciæ, ſeu in Curia ſuprema, *iuxta Bullā Pij IV.* 12. *Kal. Iun.* 1565. de qua Farin. *q.* 7. *n.*26. & Guaz. *n.* 16.; Et conſequenter alibi non ritè abſolueretur, vel condemnaretur.

Vel in cōtumacia condemnato.

40. Ampliatur ſeptimo Regula, vt procedat non ſolùm in abſoluto Reo, ſed etiam in condemnato pro vno delicto, vt pro eodem non poſſit amplius moleſtari, Farin. *q.4.n.* 2. alios allegans, & teſtans de communi, Clar. Conrad. Marau. & Guaz. *defenſ.* 2. *c.7.n.*23.

Regula procedit tam in abſoluto, quam in condēnato.

41. Subampliatur ſeptima Ampliatio, vt non modo ab eodem Iudice, ſed nec ab alio talis pōſſit Reus puniri, Fār. *d.n.*2. vbi concordantes inducens teſtatur de communi, Clar. Scac. & Guaz. *defenſ.* 35. *c.*11. *n.*1.; Itaut ſi Reus ſufficienter fuerit punitus ab Eccleſiaſtico Iudice, ſeu à ſæculari, in delictis mixti fori, non debeat ab alio moleſtari, Clar. Scac. & Guaz. *n.*2.

Ab eodē, nec ab alio Iudice.

42. Limitatur primo Ampliatio 7. vt procedat, dum ſufficienter punitus fuit Reus, nam quando pœna ſufficiens nō fuit, poteſt grauior ab alio Iudice iniungi, Scac. & Guaz. *nu.* 3. Niſi pœna inſufficiens impoſita à Iudice diuerſæ iuriſdictionis fuerit corporalis, & etiam exequuta, tunc enim ab alio Iudice grauiori pœna non poſſet Reus puniri, Bal. Caual. Fely. Scac. & Guaz. *n.*4.

Quid dū pęna ſufficiens nō fuit.

num. 4. vel ſaltèm non deberet fieri ſuppletio per aliam pęnam corporalem, Maran. Scac. & Guaz. *n.* 5.: In nō corporalibus verò per alium Iudicem pœna vſque ad menſuram delicti poteſt ſuppleri, Far. *q.* 4. *nu.* 10. Bar. Scac. Maran. & Guaz. *defenſ.* 35. *c.* 11. *n.* 10.

Quando Reus dicatur punitus ſufficienter.

43. Notandum eſt hic, quod tunc Reus ſufficienter punitus dicitur, quando ei pęna inflicta fuit pro illo delicto, taxata, vel à Iure communi, vel a Statuto, vel à Cōſuetudine, ſeu his deficientibus, iuſtè arbitrata; Sicut econtra, non ſufficienter Reus diceretur punitus, quando minor pęna prędictis imponeretur, Scac. & Guaz. *n.* 6.; Niſi fortè ex cauſa Iudex pænam minuiſſet, huiuſmodi enim ſic minuta pęna ſufficiens diceretur, Guaz. *n.* 8.

Quid dū defectu iurisdictionis Reus minus fuit punitus.

44. Limitatur ſecundo Ampliatio 7. vt non procedat, dum ab vno Iudice Reus minus punitus fuit defectu iuriſdictionis; vt ſi Reus per Eccleſiaſticum Iudicem non fuerit punitus pæna ſanguinis merita, tūc à Iudice ſeculari, hac pæna puniri poterit, *l. placet, verſ. ſi quis*, & ibi communiter DD. *C. de Sacroſ. Eccleſ.* Couar. Gom. & Guaz. *num.* 9. *defenſ.* 35 *c.* 11.

Vel dum preuaricatio interuenit.

45. Limitatur tertio Ampliatio 7.; vt abſolutus, vel condemnatus per preuaricationem, cum Iudice, vel Accuſatore, poſſit iterum moleſtari, *l.* 3. *de prænaricat.* Gom. qui idem ait, eſſe dicendum, ſi colluſio fuerit cum teſtibus, vel Tabellione, Clar. Foll. & Guaz. cum alijs *n.* 44. *defenſ.* 2. *c.* 7. Farin. plures allegans, & teſtans de communi *q.* 4. *num.* 13. Prænaricator autē propriè dicitur ille, qui cum parte colludit, ſecundum Boſſ. & Farin. *n.* 14.; Colludere autem apud Iuriſconſultos, eſt cum Defenſor, vel aliqua partium voluntariè ſe ſuperari patitur, vel cauſam deſerit, *l. eleganter ff. de dolo malo*.

An agens de proprio intereſſe, accuſare poſſit ſententiatū.

46. Limitatur quarto Ampliatio 7. vt accuſare quis poſsit abſolutum, vel condemnatum, dum ſuā, vel ſuorum iniuriam proſequitur, & ignorantiam primæ accuſationis probat *l. ſi cui §.* 1. *ff. de accuſ.* Farin. concordantes allegans *q.* 4. *num.* 20. Clar. Decian. Guaz. & alij *in d. c.* 7. *num.* 46.; Et ignorantia probata intelligitur, dum ex aduerſo ſcientia nō probatur, *gloſ. in d.* §. 1. Ignorantia ſimiliter iuramento probatur, nec non alijs modis, de quibus Guaz. *num.* 47.: At nota quod hæc limitatio in delictis magnis, & atrocibus ſolummodò procedit, vbi ſubeſt magna cauſa, aliàs ſecus, *d. l. ſi cui* §. *iiſdem, verſ. magna*, & notarunt Farin. *num.* 22. Clar. & Guaz. *num.* 48.

47. De materia huius q. latè Far. & Guaz. *locis ſupra relatis*.

DE

DE REI DEFENSIONIBVS Excuſantibus delicta.

Sectio Tertia.

1. PRætermitto hic agere de excuſationibus Rei ex defectibus accuſationis, vel denunciationis, cum de his actum ſit *hic ſupra d q.* 15. *vſque ad* 24. & de eiſdem diffuſe Guaz. *defenſ.* 2. *per totam*; Nec de excuſationibus Rei hic ago ex iniuſta captura, cum ea, quæ dicenda erant de captura tractauerim *ſup. q.*79. & latè Guaz. *defenſ.* 5. *&* 6.; Neque hic diſſero de excuſationibus Rei contra examen teſtiũ, de quibus Guaz. *defenſ.* 14. ſicut nec etiam, contra dicta, ſeu perſonas teſtium, cum de his omnibus abundè actum ſit *ſup. tract.*4. *à quæſt.* 26. *vſque ad* 60.; Vlterius non ſunt hic repetendæ plurimæ aliȩ excuſationes, de quibus, *hic ſup. vel infra ſub alijs titulis* ſufficienter agitur.

De excuſatione, ſeu exceptione, quod non adeſſent inditia ad inquiſitionem Reo tranſmittendam, Quæſt. 95.

2. PRætermitto; de aſſumendis informationibus ſuper delicto, ſeu de inquirendo, actum eſſe *ſup. q.* 11. *vſque ad* 14.; Hic autem agendum erit de inquiſitione tranſmittenda.

3. Regula 1. ſit. Inquiſitio, ſeu monitorium, vel citatio ad compărendum, in criminalibus Reo tranſmitti non poteſt, non præcedentibus in actis legitimis inditijs, aliàs nulliter procederetur Clar. *q.*20.*n.* 3. vbi teſtatur de communi, Farin. *q.*1.*n.*40. vbi alios allegans, teſtatur etiam de communi, Chart. *tr. de except. ſent. c. fin. n.*59. vbi ait, quod ita omnes indubitanter affirmant, & Guaz. *defen.*9.*c.*1 *n.*1.; qui *n.*2.*citat. Bullam Pij V.* diſponentem, vt non poſſit ſententia contumacialis ſuſtineri, niſi legitima præceſſerint inditia, ſaltem ad inquirendum. *Citatio ad comparendum nulliter fit, nõ precedentib. legitimis inditijs.*

4. Ampliatur Regula 1. vt procedat in Iudice habente quodcunq; arbitrium, Farin. *q.*1.*n.*43. Marſil. Rolan. & Guaz. *defenſ.*9.*c.*1.*num.*5. & etiam in crimine lęſæ Maieſtatis, Ang. Decian. Farin. Rolan. & Guaz. *n.*6. Ita vt nec Princeps poſsit aliter præcipere, Farin. *q.*1.*n.*41. Boſſ. & Guaz. cum alijs *n.*8. Niſi Princeps diceret in commiſsione, ſibi conſtare de crimine, vel mandaret motu proprio, & non ad inſtantiam partis Far. *num.*42. Clar. Scac. & Guaz. *num.*9. *A quocũque Iudice.*

5. Limitatur Regula 1. vt ſi non opponatur, quod inquiſitio fuerit formata ſine legitimis inditijs inquiſitio teneat, Ang. Ripa, & Farin. alios allegans *num.*49. Alex. Ruyn. & Guaz. *n.*10. *Si hoc nõ opponatur tenet inquiſitio.*

Regu-

Sufficiens inditium eſt approbatum à iure.

6. Regula 2. ſit. Sufficiēs inditium ad tranſmittendam inquiſitionem dicitur illud, quod à iure eſt approbatum *l. legitima ff. de pact.* Chart. & Farin. *q.* 1 1. *n.* 16. Scacc. qui etiam ait, inditium dici approbatū à iure, quod vti tale communiter à DD. reputatur, Guaz. *defenſ.* 9. *c.* 2. *n.* 1.

An ſufficiat leuius quã ad torturam.

7. Declaratur primo Regula 2. vt leuiora inditia in hoc caſu ſufficiant, quam ea, quæ requiruntur ad torturam, Farin. *q.* 1. *n.* 47. Chart. Menoch. Scac. quos ſequitur Guaz. *num.* 3. licet non leuiora requiri teneant relati ab eodem *n.* 2.

Exemplificatur de legiti o inditio.

8. Declaratur ſecundo Regula 2. vt legitimum inditium in propoſito ſit vnus teſtis integer, querela vulnerati in articulo mortis conſtituti, fuga Rei cum aliquibus alijs inditijs, vt exemplificant Scacc. & Guaz. *n.* 4. & alia ſex exempla inditiorum ſufficientium recenſet Menoc. *de præſump. lib.* 1. *quæſt.* 88. *n.* 2 1. *parte* 1.

Quid de dicto ſocij criminis.

9. Declaratur tertio Regula 2. vt dictum ſocij criminis ad rem noſtram non ſufficiat, Ploc. qui alios allegat, & teſtatur de communi, Chart. qui etiam de communi, & recepta opinione, & Guaz. *nu.* 5. nec non Farin. *n.* 46.

In tortura confirmato.

10. Ampliatur tertia declaratio, vt non ſufficiat dictum ſocij criminis in criminibus non exceptis, licet confirmatum in tortura, vt latè, et benè firmat poſt alios, quos allegat Andr. Fachin. *controu. iur. lib.* 9. *cap.* 88. et ſequitur Guaz. contra Scacc. *num.* 6. licet ſufficiat in criminibus exceptis, in quibus de ſocijs interrogari poteſt, Boſſ. Chart. Clar. & Guaz. *ibidem*.

Controuerſia eſt hæc materia.

11. Declaratur quartò Regula 2. vt, quænam ſint d. legitima inditia controuerſum ſit inter DD. vnde Farin. *n.* 45. quinque affert opiniones; Sed tu tene, vt in hac Regula 2. & eius declarationibus. Quid autem ſeruandum ſit apud nos, vide *ſupra quæſt.* 78. *num.* 2. vbi etiam bene vniuerſaliter inſinuatur.

An in criminalibus Procurator admittatur ad comparendum pro defenſione, ſeu excuſatione abſentis Rei.
Quæſt. 96.

Conſiliarius tantũ datur Reo apud nos.

1. PRæmitto 1. apud nos non concedi Procuratorem, ſeu Aduocatum in cauſis, ſed tantum Conſiliarium intra Congregationem, iuxta *noſtrum Modum proceden. in cap.* 2. *non admodum poſt principium* §. *Nolumus*; Et hoc, ſicut, & alia ſimilia Statuta, ſeu Conſtitutiones valent, vt probat Farin. *quæſtione* 99. *num.* 261. *& ſequenti*.

Qui, & in quibus caſibus admittãtur.

2. Præmitto 2. Quæ perſonæ, & in quibus caſibus, & criminibus admittantur Procuratorio nomine, tractare Farin. *d. q.* 99. ad quem lectorem remitto.

Dum pœna eſt capitalis, & corporalis, ſa pro abſente admittatur Procurator.

3. Regula ſit. In criminalibus, quando pœna capitalis, & corporalis, à relegatione ſupra, eſt imponenda, Procurator, ſeu Conſiliarius pro defenſione abſentis non admittitur *l. penul.* §. *ad crimen ff. de publ. iudic.* & ibi gl. Bar. Alber. Ang. & alij; Abb. Bal. Butr. Conrad. qui teſtatur de vera, &

com-

communi opinione, & Farin. alios ad ſaturitatem inducens *quæſt. 99. nu.*1. Ratio magis communis DD. quam tangit Clar. §. *fin. quæſt.* 32. *verſ. ex hac autem*, & Farin. *num.*2. eſt; Si enim abſens per Procuratorem audiretur, iudicia in propoſito caſu eluſoria redderentur, dum abſens condemnaretur, & exequutio fieri non poſſet; & *ibidem* Far. alias rationes remiſſiuè refert.

Controuerſa materia. Sed nota, quod in caſibus, in quibus de iure communi, vel vigore ſtatuti abſens condemnari poteſt, eſt valde controuerſum inter DD. an etiam in delictis, in quibus capitalis pęna imponitur, poſſit interuenire Procurator pro abſente; Et pro affirmatiua cumulat DD. Farin. *num.* 224. Pro negatiua verò non pauciores inducit *num.* 225. *&* 226.; Et ab hac negatiua, ait *num.* 229. non eſſe recedendum, cum magis ſeruetur in praxi.

In trib. caſib. Reus per Procuratorem non admittitur, licet præſens. 4. Ampliatur primo Regula, vt in quacumque cauſa criminali, ſiue Reus ſit præſens, ſiue abſens, ſiue infirmus, ſiue carceratus, nunquam per Procuratorem admittatur in tribus caſibus, ſeu actionibus; Primus caſus eſt, vt non admittatur vnquam Procurator ad conteſtandam litem, nec ad alium actum, in quo Reus interrogatus, reſpondere tenetur. Secundus caſus eſt, vt per Procuratorem non admittatur Reus ad actum torturæ. Tertius eſt caſus, vt Reus per Procuratorem non admittatur ad ſententiam, quæ contra Reum, non contra Procuratorem dirigitur, Alber. Ang. qui teſtis eſt de praxi, Bald. qui de communi, Aret. Boſſ. Clar. & Farin. cum alijs *qu:* 99. *num.*139. qui *num.*141. dicit, ab hac opinione non eſſe recedendum, cum magis communiter à DD. ſit recepta, & in praxi ſeruata; quicquid dicant Bar. & alij à Farin. relati *n.*140.

5. Ampliatur ſecundo Regula, vt procedat non modo in delictis publicis, de quibus loquuntur omnes DD. in Regula citati, ſed etiam in priuatis, Clar. *quæſt.* 32. *verſ. & hæc concluſio*, vbi de communi, Abb. Alberic. Ang. Boſſ. Menoch. & tot alij, quos ſequitur Farin. *num.*20. In delictis publicis, & priuatis.

6. Ampliatur tertio Regula, vt procedat etiam in illuſtribus perſonis, vt in Sacerdotibus, Epiſcopis, &c. Farin. *num.* 120.; Qui *num.* 119. ait priuilegium talibus conceſſum, receſſiſſe ab aula; niſi in crimine iniuriarum. In Sacerdotibus, &c.

7. Ampliatur quarto Regula, vt Procurator non poſsit pro abſente interuenire, etiam dum agitur de pœna corporali leui, Abb. Alberic. Ang. Bar. Clar. qui cum Bonacoſ. teſtatur de communi, & Far. alios citans *quæſt.* 99. *num.* 21. & ait cum Caſtren. Diaz. Menoch. & Zabar. *n.* 22. idem dicendum eſſe in omni pœna requirente perſonæ præſentiam, vt in pæna mitræ, ſeu perpetui carceris, de qua *num.* 46. ſeu etiam dum capitalis eſt arbitraria, Farin. *num.* 23. *& ſequentibus*, vbi declarationes. Dum agitur de temporalibus pœnis.

8. Ampliatur quarto Regula, vt non poſsit pro abſente interuenire Procurator in cauſa ſtatus, & famæ dum agitur principaliter ad pœnam infamiæ cum hæc pæna corpo- Dum agitur ad pœnam infamiæ.

Xx rali

rali æquiparetur, imò morti, *l.tranſigere C. de tranſact.* Farin. *q.99 num.* 204. *&* 206. Abb. Bar. Bal. & alij relati à Farin. *q.*100. *nu.* 29.; licet dum non agitur principaliter ad pęnam infamiæ Procurator admittatur, Alber. qui de cõmuni, Cępol. & Farin. *q.99. num.*202.*& ſequenti*, & hæc diſtinctio eſt Maria. Soc. & Bero. quos ſequitur Farin. *n.*205.

An Procurator ſatiſdare teneatur.

9. Ampliatur quinto Regula, vt quandocumque Procurator comparet ad plenam deciſionem, & defenſionem Rei in caſibus permiſsis, teneatur ſatiſdare, & in hoc omnes conueniunt, Alber. & Guaz. *defenſ.* 12. *n.*56.; Quamuis comparens, & allegans cauſas abſentiæ, ſecundum omnes nõ teneatur ſatiſdare, Ang. Caſtren. Clar. Alber. qui teſtatur de communi, & hos ſequitur Guaz. *n.* 56. Si verò quis compareat, vt defenſor, & inſtructor innocentiæ; Vna fuit opinio, quod admittatur ſine ſatiſdatione, ita But. & Bened. de Plomb.; Altera, quod teneatur ſatiſdare de iudicio ſiſti, & iudicatum ſolui, Franc. Marci, & Rot. Romana; quæ etiam ait, quid agendũ ſit, quando defenſor non poteſt propter paupertatem ſatiſdare, & hæc refert Guaz. *d.n.*56.

An proceſſus ſit nullus, dum indebite admittitur Procurator.

10. Ampliatur ſexto Regula, vt in caſibus, in quibus Procurator de iure admitti non poteſt, ſi admittatur, etiam parte non oppnente, proceſſus ſit nullus ipſo iure ſecundum Clar. Gom. & Menchiac. relatos à Guaz. *defenſ.*12.*num.*53. & tenuerunt cumulati à Farin. *quaſt.99. num.* 243. inter quos plures teſtantur de communi. Sed econtra, quod parte non opponente valeat proceſſus, tenent omnes Canoniſtę, teſte Bal. *in l.ſeruum* §. *publici n.6.ff. de procurat.* & Farin. *n.*242. tot cõcordantes inducens, inter quos non pauci teſtantur de communi. Itaque hic punctus remanet controuerſus.

11. Quamplures alias Ampliationes propoſitæ Regulæ reperies apud Farin. *q.99. à n.3. vſque ad 65.* quas prætermitto hic inſerere, & vnicam aliam tantum ſubnectam, non modice controuerſam.

Quando Iudex vult præſentiã Rei, non admittitur Procurator pro abſente.

12. Ampliatur ſeptimo Regula, vt in criminalibus in nullo caſu Procurator pro abſente ſit admittendus, quando Iudex ait, ſe velle præſentiam Rei ad ipſum examinandum, vt videat quo vultu, quo colore, & qua trepidatione reſpondeat, cum ſit magis informatus, Caſtren. qui ait, quod ita ſeruat totus mundus, & Clar. §.*fin.q.*32.*verſ. hæc autem*, Alber. Baiar. Scac. Menoch. & innumerabiles inducti à Farin. *q. 99. num.*246. *qui num.*248. ita dicit in conſulendo, & iudicando ſeruandum; Quod magis procederet, quando ex indicijs deueniendum eſſet ad torturam, Farin. *ibidem* ex Ang. & alijs; licet in caſu admittendus eſſet inſtructor, *num.* 251.*&* 253.; Sed alij relati *n.*252. contra ſentiunt.

Sed cõtra in cauſis à relegatione infra.

13. Hæc Ampliatio valde controuerſa, non placet Guaz. qui propterea *defenſ.*12.*num.*55 ait, quod hæc opinio deſtruit illam firmiſsimam opinionem, vt in omnibus cauſis à relegatione infra admittatur Procurator, ſecundum Menoc. *de arb.quaſt.* 80. *lib.* 1. *num.* 86. *& ſeq. & num.*97. Clar. *quaſt.*32.*nu.*5. & ad

& ad hanc comprobandam infinitos concordantes cumulauit Farin. *q. 99. n. 67.* & tenuerunt præſertim Alber. Ang. Bar. & Farin. *n. 66.* vbi etiam concordantes inducit, inter quos plures teſtantur de communi; Et idem ſecundum magis communem, de qua teſtatur Farin. *nu.* 70. dicendum eſt, quando agitur de relegatione, ſiue exilio; Nec non dũ de pœna priuationis Officij, Ordinis, Dignitatis, & ſimilium agitur Ang. Bar. Bal. Menoch. & Farin. *num.* 72. cum alijs ab eo relatis, inter quos non pauci de communi, Clar. alios inducens, *verſ. idem etiã,* & teſtatur de communi; Et idem multo magis eſt dicendum, dum agitur de pœna pecuniaria, Farin. cum citatis ab eo *num* 76. Neque obſtat id, quod tangitur in Ampliatione *num.* 12. *hic ſup.* quod Iudex velit præſentiam Rei, &c. quia in leuibus criminibus iura ſunt contenta, vt Procurator audiatur, ſecundum Butrig. & Guaz. *d. nu.* 55. *verſ. nec obſtat;* vbi ait hoc procedere, quamuis præceſſerit citatio ad perſonaliter comparendum; & ita ſeruari paſsim in tribunali Auditoris Cameræ teſtatur Guaz. *ibidem.*

Infirmus an audiẽdus ſit per Procuratorem.

14. Limitatur primo Regula in infirmo, qui non poteſt comparere, talis enim excuſatur à contumacia, & oblata fide de infirmitate ſuſpẽditur poteſtas Iudicis vſque ad ſanitatem *l. quæſitum ff. de iudic.* Clar. qui de communi *q.* 34. *verſ. dixi etiã,* & Farin. alios cumulans *q.* 11. *n.* 53.; Vnde per Procuratorem videtur audiendus, Clar. *ibidem,* Gabr. Far. & alij *q.* 99 *n.* 122. *&* *q.* 11. *num.* 53. Vant. Foller. alios allegãs, & Guaz. *defenſ.* 12. *n.* 22.; & hoc poteſt allegari per quẽcumque, etiam ſine mandato, Foller. & Guaz. *ibid.* Abb. Innoc. & Far. *ibidem;* Benè verum eſt, quod infirmitas debet allegari, & probari per teſtes, vel per medicos, & ſufficeret fides vnius medici, maximè dum in illo loco non adeſſet niſi vnicus; Sed infirmitas debet eſſe grauis, & non quartana, vel tertiana, vt tenet Guaz. concordantes inducens *n.* 23. 24. *&* 25.; Dum vero infirmus nõ reperiretur, non teneretur Iudex hanc admittere excuſationem, Baiar. Foller. & Guaz. *num.* 28.

15. Limitatur ſecundo Regula, in carcerato, qui in quocunque graui crimine poteſt ſe defendere per Procuratorem, Abb. *in c. veniẽs de accuſ.* vbi teſtatur de communi, & de obſeruantia, & *ibi* Anchar. Aret. Butr. & alij, Ita etiam ſentiũt. Alber. Bar. Boſſ. Clar. Menoch. Scac. & Far. alios concordantes inducens *q.* 99. *n.* 134. qui *n.* 136. teſtatur de communiori; licet aliqui ab eo relati *n.* 135. contra ſentiant. Carceratus.

16. Limitatur tertio Regula, vt Procurator admittatur pro abſente ad opponendas exceptiones declinatorias fori, & dilatorias, cum hæ non tangant crimen, Alberic. qui de communi, Menoch. & Far. alios inducens *n.* 214. Clar. *qu.* 32. *verſ. pariter,* vbi etiam idem eſſe aſſerendum ait de alijs oppoſitionibus, quę ante litis conteſtationem opponi ſolent, vt quod Iudex non ſit competens, ſit excommunicatus, &c. citans Bar. Boſſ. Imol. & teſtatur de communi, & ſequitur Far. alios inducens *n.* 215. & ſequentibus, & Seu ad proponẽdas exceptiones declinatorias, dilatorias, &c.

Guaz. *defenſ.* 12. *n.*47. & ſeq.; qui *n.* 50. ait, has declinatorias, & dilatorias debere opponi ante litis conteſtationem, cum Decian. & Pacian.

17. Sed animaduerte cũ Baiar. ad Clar. *q.*32. *num.*45. quod in ſtatu Eccleſię, neque exceptiones declinatoriæ, vel dilatoriæ per Procuratorem opponi poſſunt in terminis Conſtitutionis Marchiæ *lib.* 4. *c.*15. diſponentis, quod vbi pæna ſanguinis venit imponenda, nemo niſi in carceribus poſitus, per Procuratorem audiatur; Et idem dicit Baiar. diſponitur *in Conſtitutione Pij IV.*

Quid in ſtatu Eccleſiæ.

18 Limitatur quarto Regula, vt licet in eius terminis non admittatur Procurator, admittendus tamen ſit defenſor, inſtructor, ſeu excuſator innocentiæ, præſertim in caſu, in quo abſens poteſt condemnari, *l. ſeruum quoque* §. *publicè ff. de Procurat.* vbi Bart. qui ait, quod hoc procedit in quacunq; cauſa, in qua abſens poteſt condemnari, & quod comparens non admittitur vt Procurator, qui ſuo principali poſſit prodeſſe, & obeſſe, ſed tantum vt proſit informãdo, & inſtruendo Iudicem de Rei innocentia *ibidẽ* Ang. qui de communi, & tenuit Caſtren. *in l. Reus C. de accuſ.* vbi Abb. Ang. Butr. Salyc. & alij, Rolan. qui inducit DD. teſtantes de cõi, & magis communi ſeruatã opinione Menoch. Marſil. Conrad. & alij cumulati à Farin. *q.*99. *n.*230. *& ſeq.* qui *num.*232. affert rationem; Et de hac limitatione vide eundem *num.* 262. cum ſequentibus, & Guaz. *defenſ.* 12. *n.*54. alios inducentem.

An admittatur Inſtructor innocentiæ pro abſente.

19. Ampliatur primo limitatio 4. vt in hoc caſu admittendus ſit quilibet, etiam qui de iure Procurator eſſe non poteſt, Bar. Butr. & Farin. *n.*233. vbi alios citat.

20. Ampliatur ſecundo limitatio 4. vt nec requiratur mandatum, Ang. Bart. Butr. Caſtren. & Farin. *num.* 234.

21. Contra hanc limitationem 4. ſic ampliatam, tenent plurimi relati à Farin. *n.* 236. At limitatio eſt magis communiter recepta, & rationabilior ſecundum Far. *n.*238.

Contra.

22. Sed notandum quod ſi in praxi defenſor, & inſtructor innocentiæ, in actis cõparere voluerit, proceſſum faciendo, teſtes examinando, Fiſcum, & Accuſatorem citando, & ſimilia præſtando, ad hęc non eſſet admittendus. Si verò compareat in actis, & in iudicio, & multo magis ſi ad aures Iudicis, Rei allegando innocentiam; Puta, dicendo, animaduertendum, quod citatus nõ commiſit delictum, quia veritas ſe habet hoc, & hoc modo, deſuperque teſtes nominet, & inducat, quos petat per Iudicem ex officio examinari, deberet audiri, ceſſante fraudis ſuſpicione; quæ nõ ceſſaret, ſi nominarentur teſtes ſuſpecti, vt affines, amici, &c. quod arbitrio Iudicis remittendum eſt, ita Boſſ. & Far. *q.*99. *n.*239.

Declaratur.

23. Limitatur quinto Regula, vt Procurator admittatur, quando agitur de pęna excommunicationis, Guaz. *defenſ.* 12. *prope fin. verſ. nec non,* & Farin. *n.*208.

De pœna excommunicationis.

24. De hac q. latè Clar. *q.*32. §. *fin.* et latiſsimè Far. *q.* 99. *à n.*1. *vſq. ad num.*275.

An

An Procurator admittatur ad allegandum abſentiæ Rei cauſas, vel aliud impedimentum. Quæſt.97.

1. Vidimus in præcedenti q. quãdo admittatur Procurator ad comparendum pro defenſione abſentis, ſeu eius excuſatione; In hac autem videndum eſt; an Procurator admittatur ad allegandum abſentiæ Rei cauſas.

Procurator ad allegandas cauſas abſentiæ admittitur.

2. Regula ſit; Abſentiæ cauſas pro Reo abſente citato allegans Procurator admittitur regulariter ad excuſandum de contumacia, ſiue ſimus in caſu, in quo abſens poteſt condemnari, ſiue non, *l. penul.* §. *crimen ff. de publ. iudic.* vbi glo., Alber. qui de communi, Ang. Bart. & alij, ſequitur Clar. *q.*32. *verſ. hac autem* vbi ex Menchiac. ait, quod hoc omnes tenent, & eſt receptiſſima omnium opinio; & *verſ. prædicta* citans concordantes, dicit, quod hoc tenent omnes; Abb. Butr. Menoch. & plures alij, quos ſequitur Far. *q.99. n.*277.

Quicunque ſine mandato.

3. Ampliatur primò Regula, vt allegans cauſas abſentiæ admittatur ſine mandato, & quicunque ille ſit, Alber. Ang. Clar. & alij apud Farin. *q.99. n.* 278. vbi de communi, Guaz. *defen.*12. *c.*1. *n.6.*

Diſtinguũtur abſentiæ cauſæ.

4. Limitatur prima Ampliatio, vt procedat in cauſis abſentiæ neceſſarijs, & quæ ſunt facti, prout ſunt carceratio, infirmitas, longa abſentia &c.; Secus in cauſis abſentiæ probabilibus, vt ſuſpecti itineris, loci non tuti, loci peſtiferi, inſidiæ inimicorum, aduerſarij potentia &c. ad has enim non admittitur quis ſine mandato: & multo minus admitteretur ad allegandas cauſas abſentiæ iuris, & voluntarias; vt quod Iudex non ſit competens, Far. *n.* 280. inducens concordantes, & *n.* 291. Licet contra teneant citati *n.*281.

De neceſſarijs abſentiæ cauſis.

5. Ampliatur ſecundò Regula, vt ad allegandas cauſas abſentiæ neceſſarias quilibet admittatur, etiam quod de iure non poſſit eſſe Procurator, vt minor, infamis, &c. Alber. Ang. Baiar. Clar. Menoch. & Far. *n.*286. vbi alios citat, & ſequitur Guaz. *n.*10.

Allegata abſentia differtur proceſſus.

6. Ampliatur tertiò Regula, vt ſtante allegatione abſentiæ, Iudex debeat differre proceſſum, & ſentẽtiam *l. pen.* §. *ad crimen ff. de public. iudic.* vbi Ang. & Imol. & tenet Farin. alios inducens *num.*292.; Et interim (præſertim ſi petatur) debet dari terminus competens, arbitrio Iudicis, ſecundum Guaz. alios citans *num.*12. ad perquirendum, certiorandum, & præſentandum abſentem, quo elapſo, ad vlteriora poterit procedi; Sed ſi non conceſſo termino ad vlteriora procederetur, nullus eſſet proceſſus, Far. bene comprobans *n.*293. & 294. Bar. Baiar. Clar. & alij, quos ſequitur Guaz. *num.*11.

Quid ſi non allegetur abſentia.

7. Sed nota, quod ſi non allegetur abſentia, vel eius cauſa, ſiue aliud impedimentum, ſeu dum iſta non ſunt notoria, poſſet Iudex ignorantiam prætendere, & proceſſus, ſententiaque ſubſiſterent, Chartar. Menoch. Paris, & alij, quos ſequitur Guazz. *defen.* 12. *c.* 1. *n.*21. Vbi etiam ait, hoc procedere ſimiliter in alijs exceptionibus; Cum Regula communis ſit; Vt proteſtatio

ſtatio neceſſaria ſit, vt impedito, ſaluum ius ſit.

Exemplificatur in diuerſis cauſis abſentiæ.

8. Ampliatur quartò Regula, vt idem procedat in cauſa infirmitatis, de qua ſup. *q.96.n.14.* Item in cauſa carcerationis factæ de Reo in alio loco, Guaz. *n.29.* & latiſſimè Far. *q.34. n.59.* Idem dicendum eſt in cauſa de loco non tuto, exprimendo cauſam in particulari, aliàs non valeret excuſatio; Et petatur terminus ad probandum, Foller. Vant. & alij, quos ſequitur Guaz. *n.30. & 38.* Idem in allegante incompetentiam Iudicis, de qua ſup. *q.92. limitatione* 4. Plures alias cauſas reperies apud Guaz. *in. d. defen.* 12.

Quid in cauſis abſentiæ iniuſtis, vel cũ fraude.

9. Limitatur primò Regula, vt non procedat, dum cauſæ abſentiæ non ſunt iuſtæ, & multo minus, ſi ſint cum fraude procuratæ à Reo poſt delictum, ne caperetur; tunc enim non eſſet concedendus terminus, nec ſuperſedendum, Alber. cum pluribus alijs, quos ſequitur, Farin. *quæſt.99. num. 295. & ſequ.*; Et hæc limitatio tunc maximè vera eſſet, quando Aduocatus vellet annullare proceſſum fabricatum poſt allegatam abſentiam; quo caſu deberent etiam cauſæ iuſtæ probari, aliàs Iudex non teneretur allegationes admittere, Farin. *num. 299.* concordantes allegans, & ſimiliter Guaz. *n.14.*

Vel ſi non probentur cauſæ.

10. Limitatur ſecundò Regula, vt non ſufficiat allegare abſentiam, & cauſas, niſi probentur, Alber. Ang. Caſtren. Clar. Menoch. & Farin. *q.99. n.299.* licet, vt *ibidem* notatur, alij ſufficere ſentiant iuramentum calumniæ.

In praxi quid ſeruetur.

11. In praxi ſeruatur, quod allegata abſentia per quamcunque perſonam, ſine aliqua expreſſione cauſæ, ac ſine aliqua probatione, detur terminus per Iudicem ad perquirendum, & certiorandum Reum, vt teſtatur Baiar. ad Clar. *q. 34. num. 5. & 8.* & notat Farin. *q. 99. num. 299. verſ. & ita;* Et ſubſcribens Guaz. *defen. 12. cap. 1 num. 4.* ait, ita ſe vidiſſe ſemper ſeruari Romæ, & ſe ſeruaſſe; & eo magis delato iuramento alleganti abſentiam, & ibi citat Anton. Canar. & Marc. Ant. Macerat.

An Reus poſſit ſuis defenſionibus renuntiare, Quæſt. 98.

Reus defenſionib. renunciare non poteſt.

1. Regula ſit. Reus defenſionibus ſuis renuntiare non poteſt *l. non tantum, vbi gl. ff. de appell.* Gom. qui multos allegat *tit. de delict. cap. 13. num. 33.* & teſtatur de communi, Clar. Decian. & alij, quos ſequitur Guaz. *defenſ. 27. n. 1. & 2.* Farin. *q. 39. num. 51.* vbi teſtatur de communi, & concordantes inducit. Et ideo optimum conſilium præbent Gom. & Guaz. vbi ſup. vt Iudex ſemper aſſignet terminum Reo ad ſe defendendum, & quamuis Reus, & huic termino renuntiet, non admittat, ſed patiatur terminum labi, vt defenſionem facere poſſit. Et licet aliqui relati à Farin. *n. 52. & ſeq.* contra hanc Regulam tenuerint, & maximè in enormibus, tamen nec in his ab ea eſt recedendum, Guaz. *num. 3.* cum proculdubio magis communis ſit.

Dandus eſt Reo terminus, & antequam labatur, ſententia nõ eſt feréda.

2. Ampliatur primo Regula, vt

Renunciatio cum iuramēto nō tenet.

vt renuntiatio non valeat, quamuis iuramento vallata ſit, vt poſt Duen. Foller. & Marſ. teſtatur Far. *q.39.n.* 54. Baiar. Gom. Loderch. & Guaz. *defen.27.n.3.*

Renunciatio poteſt reuocari.

3. Ampliatur ſecundò Regula, vt dato, quod Reus defenſionibus renuntiauerit, poſſit in criminalibus renunciationem factam reuocare, Ang. Baiar. Caualc. & Guaz. *n.4.* nec non Farin. *num.57.*; Quod procederet, quamuis in renunciatione cauſam Reus adieciſſet; quia certo ſcit carere omni defenſionis ſpe; Si enim poſtea pæniteat, & reuocet, non eſt, qui contradicat, quod poſſit Reus ſe defendere, vt ait Guaz. *num.* 8. citans Baiar. Foller. Marſ. & alios, ita etiam Ang. Paris, & Far. *n.57.* vbi concordantes inducens, dicit ita omnes ſentire.

Quid ſi nulla Reo competat defenſio.

4. Ampliatur tertiò Regula, vt abſolute non valeat Rei renunciatio, etiam cum dicta cauſa (quia certo ſcit nullam ſibi competere defenſionem) vterque Ang. Clar. Conrad. Marſ. Menoch. & alij, quos ſequitur Farin. *q. 39. num.36.* vbi teſtatur de veriori, Caualc. Guaz. & alij *n.7.*; Qui propterea aiunt, male facere Iudices inducentes Reos, ſub prætextu d. cauſæ ad renunciandum defenſionibus; licet alij contra, relati à Farin. *num.55.* & à Guaz. *n.8.*

5. Limitatur hæc Ampliatio, quando notorie conſtaret, quod reuera, nullam haberet, nec ſperaret Reus defenſionem, tunc enim renunciatio valeret, Ang. Caualc. Foller. Marſ. & Guaz. *num.9.* nec non Farin. alios inducens *quæſt. 39. num.58.*; Qui vlterius ait *num.103.* in tali caſu, etiam Reo non renunciante, poſſe Iudicem defenſiones denegare ex Gram. & Seraph.; Subdens *num.* 106. hoc in abſtracto verum eſſe, ſed in concreto non eſſe ponendum in praxi, niſi in caſibus in iure expreſſis, & exemplificat.

Quid in reperto in flagranti, ſeu in notorio.

6. Limitatur primò Regula, vt Reus repertus in flagranti crimine poſſit ſuis defenſionibus renuntiare, Ang. Foller. Marſ. & Guaz. *defen. 27. n.10.*; Sicut etiam in notorijs; & ad vtrunq; comprobandum Farin. *q.39. num.61.* inducit Bal. Conrad. Rom. & alios.

Vel in delictis, pro quib. non irrogatur pœna corporalis, ſeu infamia.

7. Limitatur ſecundò Regula in delictis, pro quibus non irrogatur pœna corporalis, ſeu infamia, in quibus renuntiatio Rei ſuis defenſionibus valet, Conrad. Foller. Franch. Aret. Gom. qui ait, quod ita ſemper practicauit in cauſis pauperum, Marſ. & Farin. *num.65. & 66.* & ſequitur Guaz. *n.10. ver. quarto limita.*

Siue in defenſionibus ſtantibus ad apices.

8. Limitatur tertiò Regula, vt Reus non poſſit renuntiare defenſionibus introductis à iure naturali, vel gentium, ſecus in alijs, quæ ſunt introductæ à iure Municipali, vel ſunt de apicibus iuris, quia in his valet renunciatio, Ang. Bonacoſ. Conrad. Foller. Marſ. Paris, & Farin. *q.39. n.67.* Guaz. *ibidem verſ. quinto limita.*

Aut in Reo ſponte confeſſo.

9. Limitatur quartò Regula in Reo ſponte confeſſo, cuius renunciatio valet, Bonacoſ. qui teſtatur de communi, practicata opinione, & quod totus mundus eam ſeruat, Clar. Conrad. Foller. Marſ. & Farin. hos, & alios inducens *n.*

63. &

62. & ſequitur Guaz. *verſ. ſexto limita ibidem*, vbi tamen dicit hoc procedere, quando etiam conſtaret notorie, & clare appareret nullam Reo defenſionem competere, aliàs renunciationem non eſſe attendendam.

10. Limitatur quintò Regula, quando Reus renunciat defenſionibus, vt citius abſoluatur, tunc enim tenet renunciatio, Bart. Laderch. Imol. & Guaz. *ibidem*, *verſ. ſeptimo limita.* Vel in renunciare, vt citius abſoluatur.

11. Plura de materia huius quæſt. Farin. *q.39. à num.51. vſq. 67.* & Guaz. *defenſ.27. per totam.*

Finis Tractatus Octaui, de Rei defenſionibus.

DE

DE TORTVRA

Tractatus Nonus.

1. PRO conſummatione ſecundi capitis principalis huius Epitomes, nihil aliud ſupereſt quam hic tractatus de tortura; quem in tres diuido Sectiones. Et in prima agam de quibuſdam communibus ad torturam, tam teſtium, quam Rei. In ſecunda de ipſorum teſtium tortura; Cum in tractatu de teſtibus, de hac data opera non fuerit actum, vt vnico contextu de tota materia torturæ hic ageretur. In tertia verò Sectione, de Rei tortura agendum erit.

Diuiſio huius tractatus.

DE QVIBVSDAM

Communibus tam ad teſtium, quam ad Rei torturam.

Sectio Prima.

2. PRæmitto, iudicium à tortura inchoandum non eſſe *l. 1. ff. de quæſtion. c. cum in contemplatione de reg. iur.* & per iſta iura ita firmarunt Clar. §. *fin. q. 64. verſ. dixi etiam*, vbi teſtatur de communi, Farin. alia etiam iura, & DD. inducens *quæſt. 37. num. 2.* Et ea, quæ torturam teſtium antecedere debent, habentur *infr. quæſt. 101.*; Ea vero, quæ antequam ad torturam Rei deueniatur, debent præſto eſſe, inuenies *infra quæſt. 104.*

A tortura non eſt iudicium inchoandũ.

3. Præmittendus hic eſſet longus Tractatus de inditijs, & præſumptionibus cum declarationibus terminorum, probationis, adminiculi, ſuſpicionis, coniecturæ, & ſimilium, ſine quibus non ſolet tortura inferri, ſed cum de his actum ſit ſup. *in tract. 5. à quæſt. 61. vſque ad quæſt. 77.* hic ſuperflua eſſet horum repetitio.

De generibus, & gradibus torturæ,
Quæſt. 99.

1. PRænotandum, quod Iudex cauere debet ab inueniendo noua tormentorum genera, ſed tormento in ſimilibus delictis adhiberi ſolito vti debere, alias ſi aliquid mali torto acciderit, tenebitur Iudex, & talis peruerſus vocatur à Brun. & contra eundem

Solitis tormentis vti debet Iudex.

dem inuehunt Bal. Boſſ. Gom. Chartar. & Far. *q.38.n.55.& 56.* Burſat. cum alijs, quos ſequitur Guaz. *defenſ. 30.c.21.n.1.*

2. Regula 1. ſit. Plura ſunt tormentorum genera; Sed tormentum funis, ſeu corde, vt vulgo dicitur, manibus poſt terga ligatis, & à iure communi, & communiter à conſuetudine eſt approbatum, & magis in vſu, & frequentior, Brun. Foller. & Farin. *q.38.n.61.* Chartar. Marſ. & Guaz *defen.30.c.21.n.5.& 6.*; Et ab hoc tormenti genere non receditur, in foro ſeculari criminali niſi quando torquēdus ob aliquam cauſam illud pati non poteſt, Chartar. & Farin. *n.63.*: Quod quandoq; vna tantum manu ligata infertur, dato impedimento in alia, Guaz. *num.7.* Brun. Conrad. & Far. *n.63.* qui *n.64.* ait, quod in atrociſſimis adduntur compedes &c. & ſequitur Guaz. *n. 9.*; qui *n.10.* ait addi etiam ictus, & quaſſationes. Et cum corda ſubtilis maiorem præbeat dolorem, in delictis ordinarijs caueat Iudex torquere, niſi cum fune groſſa, Farin. *n. 62.* Paris, & Guaz. *n.8.*

Tortura funis.

3. Declaratur primò Regula 1. Tormentum ſtanghettæ, ſeu taxillorum eſſe etiā in vſu apud ſeculares, quo tamē nō ſolent vti Iudices, niſi ob aliquod impedimentum inferendi tormentum funis, Far. alios citans *q.38.n.67.* ſubdens *n. 68.* de tormento ſibilorum in leuibus, vel cum pueris, & mulieribus.

Taxillorum, ſeu Stanghettæ.

4. Declaratur ſecundò Regula 1. vt in atrociſſimis, Iudices ſeculares vti ſoleant tormentum inſupportabile vigiliæ, de quo Far. *q.38. n.70.* alios inducens, quod per quantum temporis ſpatium inferatur, vide infra *q.105. num.7.* & de hoc tormento vigiliæ dicetur etiam *infra in Praxi 4.n. 90. vſque ad n.95.*; Dicit Far. *n. 69.* hoc tormentum ſucceſſiſſe tormento ignis, quo Iudices amplius non vtuntur: Et de modo conſtituendi torquendos in prædictis tormentis agit Chartar. *in praxi interr. Reorum lib.4. c.1.& 2.* Deque eiſdem ſpeciebus tormentorum agit Guaz. *defen.30. c.21.*

Vigiliæ.

5. Declaratur tertiò Regula 1. vt cum Iudex vti debeat ſolitis, & conſuetis tormentis illius Tribunalis, vbi Reus torqueri debet, ſecundum Villagut. & Guaz. *ibidem numero 1.*; Vide hic in propoſito *noſtrum Modum proceden. cap.2. prope fin. tertij ſubſtantialis verſ. ſed pro inditiorum*, et ibi vtique reperies quod ſtatuitur in hæc verba. Pro inditiorum purgatione, iuxta prudentis Iudicis arbitrium, carcer adhibeatur, compedes, manicæ ferreæ, cibi, potuſque ſubtractio, virgarum, & diſciplinæ percuſſio: Ad torturam autem funis, ſeu aliorum tormentorum extraordinariorum conſimilium, nunquam deueniatur, niſi de ſpeciali mandato Admodum R. P. Generalis.

Ex Modo proced.

6. Regula 2. ſit. Quinque ſunt gradus torturæ funis, ſecundum magis communem DD. & frequentiorem obſeruantiam; teſtibus, Chart. Farin. *q. 38. n. 40.* & ſequitur Guaz *defen.30.c.22.n.1.* & ſunt ſequentes.

De quinque gradibus torturæ funis vſq; ad n. 11.

7. Primus gradus torturæ eſt, quando Iudex facit torquendum ligari ſpoliatum, & funi aptari, & applicari, ita vt nihil deſit niſi ſo-

la eleuatio, Guaz. *ibidem*, & Farin. *quæſt.*38. *num.*40. vbi de communi; qui *num.*43. cum Conrad. Foller. & alijs ait, quod hic gradus 1. non poteſt propriè dici tortura, ſed largo modo, cum non affligat corpus, ſed animum; Et hoc gradu 1. vtitur Iudex, quando inditia ſunt leuia, & non talia, vt ſufficiant ad plenam torturam, licet cognoſcatur Reus ſuſpectus; Item cum debilibus, timidis, ac delicatis, Farin. *d. num.*40. Et licet de iure, non modo hic gradus, ſed etiam conductio ad locum tormentorum, imò ſimplices minæ de torquendo æquiparari videantur torturæ, vt colligitur ex Bal. & ait Marſ. quod ita tenent omnes; Tamen praxis contrarium obſeruat, & quod ex his emanata depoſitio dicatur ſpontanea, non autem metu tormentorum, vt tenet Clar. *quæſt. 64. verſ. nunc de*, ex Gandin. quem alij DD. ſequuntur, teſte Carer.. An, & quando ex ſolis minis, ſeu ex detentione in carcere, vel ex ductione, & ſpoliatione ad locum tormentorum, depoſitio dicatur extorta, metu tormentorum, diffuſe agit Guaz. *defen.* 30. *cap.*37.; Et conſequenter, an ratificatio requiratur *ibidem num. 6.* nec non Farin. *quæſt.* 83.

8. Secundus gradus torturæ eſt, quando quis in altum eleuatur, & ibi detinetur per vnum miſerere ad plus, vel minus, ſine vlla quaſſatione, Guaz. *d. capit.* 37. *num.* 1.; Et hæc poteſt appellari leuis tortura, Farin. *quæſtione* 38. *num.* 44. *& ſequenti*; Et hoc gradu 2. vti poteſt Iudex, quando habet Reum magis ſuſpectum, & habet indicia plene probata, ſed non ita propinqua, vt ad grauiorem torturam deuenire poſſit, Bertaz. Conrad. Foller. & Farin. cum alijs *n.*44.

9. Tertius torturæ gradus dicitur, quando quis detinetur in altum per duorum miſerere ſpatium, vel paulo plus ſine quaſſatione Guaz. *ibidem*, & Farin. *num. 46.* vbi cum Clar. Conrad. Foller. & Rimin. ait, quod ad hunc gradum deuenire ſolet Iudex, quando indicia ſunt plena, & plene probata, ſed delictum non eſt atrox, vel ſi atrox, Reus eſt nobilis, bonæ conditionis, & famæ.

10. Quartus eſt torturæ gradus, quando quis in altum diutius detinetur, vt per vnam, vel duas tertias partes horæ, ſeu per dimidiam horam ſiue per integram horam, cum vna, duabus, vel tribus quaſſationibus, vel ictibus funis, Guaz. *defenſ.* 30. *cap.* 22. *num.* 1. & Farin. *quæſt.*38. *num.*47.; qui *num.*48. cum Ghirlan. Chartar. Conrad. Foller. & Hippol. Rimin. tenet ad hunc gradum deuenire non debere Iudicem, niſi inditia vrgentia ſint, & bene probata, Reus ſit robuſtus, crimen ſit atrox, & ſcandaloſum, vt homicidium graue, ſeu furtum magnæ rei, vel ſacræ.

11. Quintus dicitur gradus turturæ, cum vltra prædicta in gradu 4. ad pedes torti ligantur compedes, vel alia pondera, Farin. *quæſt.* 38. *num.* 49.; Qui *num.* 50.

cum Foller. & Ghirlan. ait, quod ad hoc tormenti genus ſeuiſſimum Iudex deuenire non ſolet, niſi in atrociſſimis, puta in crimine læſæ Maieſtatis, euerſionis ſtatus, homicidij enormiſſimi, vt Cardinalis, & ſimilis.

12. Superaddi poſſet ſextus torturæ gradus, qui conſiſtit in torturæ repetitione ſecundum Franc. Perſonal. & Guaz. *d. n.* 1.

An, & quomodo puniendus ſit Iudex indebitè torquens, Quæſt. 100.

1. REgula ſit. Iudex indebitè torquens tenetur in Syndicatu, Paris. Villagut. & Guaz. *deſen.* 30. *cap.* 42. *num.* 1. & eſt puniendus, Bart. cuius opinionem ſequitur Marſ. & ait eſſe communem, quam tenuerunt Caſon. Clar. Rolan. & tot alij, quos ſequitur Far. *q.* 37. *n.* 111.

Iudex indebite torquens puniendus.

2. Ampliatur primò Regula, vt non modo procedat in tortura Rei, de qua loquuntur DD. citati in Regula, ſed etiam in tortura teſtium indebitè illata, Ang. Bart. Paris, & Farin. alios etiam inducens *n.* 114. vbi ait, eandem rationem militare in Reo, & in teſte.

Procedit etiam in tortura teſtium.

3. Ampliatur ſecundò Regula, vt Iudex, qui aliquem, dolo torquendo indebite, occiderit, morte naturali, & ipſe ſit plectendus, Menoch. & Guaz. *defenſ.* 30. *num.* 1. *cap.* 40. Ang. Aret. Clar. qui de communi, Bal. Boſſ. Gom. etiam de communi teſtans, & plures concordantes inducens, & Farin. qui alios cumulat *quæſt.* 37. *n.* 112. & 113. vbi ſic concludit; Quod quando tortus indebite, dolo Iudicis moritur, qui prece, vel premio corruptus fuit, vel propter inimicitiam immoderate torſit, Iudex ipſe decapitari debet, & in hoc caſu nullam credit eſſe difficultatem, nec ait, reperire contradictorem; cum ſub velamine iuſtitiæ talis Iudex occidat, Brun. Paris, & Farin. *num.* 123.

Quid ſi Reus in tortura moriatur, indebite, & dolo tortus.

4. Ampliatur tertiò Regula, vt licet in prædicta indebita doloſa tortura non deceſſerit tortus, pœna arbitraria Iudex puniendus ſit, Clar. Gomez. Menoch. & Guaz. *deſen.* 30. *cap.* 42. *num.* 1. Alex. Bal. Boſſ. Iaſ. Petr. Caleph. qui teſtis eſt de communi, & Farin. *num.* 124. & *ſequ.*

Si non moriatur.

5. Non deſunt tamen grauiſſimi DD. relati à Guaz. *ibidem*, & à Far. *q.* 37. *n.* 126. & 129. tenentes etiam in hoc caſu, Iudicem capitaliter eſſe puniendum; Sed non recedàs ab hac Ampliatione; quia in praxi, & de conſuetudine generali, etiam in atrociſſimis non punitur eadem pœna affectus, & effectus, non ſequuto enim effectu mitius affectus punitur ſecundum communem opinionem, & tutiorem DD. Gram. Gom. Clar. Menoch. Ioſeph. Ludou. qui teſtis eſt de magis communi, & Far. *n.* 130. vbi ait hanc eſſe veram reſolutionem, et ſequitur Guaz. alios inducens *defenſ.* 30. *capit.* 42. *num.* 1.

6. Ampliatur quartò Regula, vt dum Iudex ſine dolo, ſed tantum ex lata culpa, puta ex imperitia, inde-

Sine dolo Iudicis ſi tortus decedat.

indebitè torquet, ſi tortus decedat, puniendus ſit Iudex, non morte, ſed pœna extraordinaria mitiori, quam dum adeſt dolus; in delictis enim lata culpa non æquiparatur dolo, *l. aut facta* §. *cauſa ff. de pæn.* ita Ang. Brun. Boſſ. Marſ. & Farin. alios citans *n.*120. Paris, Villagut. & Guaz. *n.* 1.

Præſumitur in fauorem torquentis. 7. Limitatur primo Regula, vt in dubio præſumatur debitè illata tortura, in dubio enim non præſumitur dolus, nec culpa, nec exceſſus in tortura, & qui hoc prætendit probare tenetur, Baiar. Menoch. Guaz. *n.* 3. Ang. Boſſ. Brun. Marſ. & Farin. *q.*37. *nu.*32. *& ſeq.* qui rationes reddens, teſtatur de communi. Sed dum apparet torturam debitè non fuiſſe illatam, & dubitatur, an dolo vel culpa, niſi appareat de corruptione, inimicitia, vel odio, non præſumitur dolus, ſed culpa, & imperitia, Salyc. & Boſſ. tit. de tortura *n.*29. vbi de communi, Brun. Clar. Marſ. & Guaz. alios inducens *d. n.* 1. Menoch. Paris, & Farin. *n.*121.

Torto decedente in tortura legitima, Iudex nõ tenetur. 8. Limitatur ſecundo Regula, vt, quamuis ex tortura mors torti ſequatur, Iudex non ſit vlla pœna puniendus, dum debita, & legitima fuit tortura, Paris, Villagut. & Guaz. alios citans *deſenſ.*30. *c.*42. *n.*2. Bar. & Boſſ. tit. de tortura *n.*30. vbi ait, hoc ab omnibus approbari, Clar. Gom. Menoch. & Farin. cum alijs ab eo relatis *q.*37. *n.* 131.; lege enim permittente talis Iudex facit, & conſequenter non eſt pœna afficiendus.

9. Quomodo autem probetur, an Iudex debitè, vel indebite torſerit, agit Farin. *q.*37. *n.*135. *vſque ad n.*147. An Iudex debite torſerit quomodo probetur remiſſiue.

10. Notet Iudex, quod ſi velit eſſe tutus in tortura inferenda; In decreto torturæ narret ſe iuſſiſſe miniſtris, vt bene torquendum inſpiciant, an habeat membra infirma, debilia, vel habeat aliquod aliud impedimentum, ne ſuſtinere poſſit torturam; vt inſpiciant funẽ, vel aliud inſtrumẽtum ad torquendum paratum, an ſit aptum; & notetur in actis diligentia miniſtrorũ adhibita, cum eorum relatione; Et dum opus eſſet adhibeatur Medicus, vel Chirurgus, & iuxta eorum conſilium procedatur; & ita tutus erit Iudex, Caualc. & Guaz. *deſenſ.* 30. c.34. *n.*1.; Alias, ſi prætermiſſa dicta diligentia, torto infortuniũ acciderit, ſecundum Caitren tenebitur Iudex; ſed ſecundum Beiʒiſ. Bertaz. Burſat. Caualc. & Pu..tenebuntur miniſtri, & hos refert Guaz. *num.*2. Cautela pro Iudice, vt ſit tutus in tortura inferenda.

DE TORTVRA
Teſtium,
Sectio Secunda.

An, & quando teſtes torqueri poſſint. Quæſt. 101.

Teſtes male torti nihil probāt.

1. NE Iudex in torquendis teſtibus erret, neue iniuſta tortura teſtes fruſtra torqueantur, cum teſtes indebitè torti non ſolum non probent, ſed nec inditium faciant, ſecundum Brun. & Farin. *q. 79. n.* 1. cum titulus huius quæſt. ad hoc me manuducat, breuiter hic redigam ea, quæ à Iudice conſideranda ſunt, antequam teſtes torturæ ſubijciantur.

Teſtis liber non torquetur regulariter.

2. Regula ſit. Liberi homines regulariter pro teſtimonio non torquentur, *l. liber homo in princ.* & ibi Alber. Bart. & Marſil. *ff. de quæſt.* Abb. Bald. Boſſ. Burſat. qui teſtatur de communi, & Farin. alios citans *q. 79. n. 2.*; qui *n. 3.* ait, ſecus eſſe in ſeruis.

Non torquendi, qui teſtificare non coguntur, & exemplificatur.

3. Ampliatur primo Regula, vt nullo caſu teſtes torqueantur contra eum, contra quem inuiti teſtimonium ferre minime coguntur, *l. 1. §. ſi ſeruos, vbi gl.* Alber. & Bart. *ff. de quæſt.* Brun. Foller. & Montic. quos ſequitur Farin. *q. 79. num. 38.*; Illi autem qui non coguntur teſtimonium ferre, ſunt fratres, conſanguinei, affines, & ſimiles, de quibus Farin. *q. 78.*; Hi enim non poſſunt cogi ad teſtificandum contra eorũ fratres conſanguineos, affines, &c. Farin. *q. 78. num. 83. & 84.*

Teſtes nō torquentur, dum veritas aliter haberi poteſt.

4. Ampliatur ſecundo Regula, vt nullo caſu teſtes torqueantur, quando aliunde veritas haberi poteſt, Bertaz. & Farin. *q. 79. n. 76.* & latè *conſil. 44. n. 4.* & Guaz. *defenſ. 19. c. 1. n. 14.* Vnde teſtes, quando tanquam veriſimiliter informati ſunt torquendi, ſi quamplures ſint, non omnibus tortura eſt inferenda, ſed tantum duobus, vel tribus, Bal. Boſſ. Brun. Foller. & Farin. alios etiam citans *q. 79. n. 77.* Ang. Bart. Clar. & alij cum Guaz. *n. 12.*; Et nec torqueri teſtes debent, antequam conſtituatur Reus, vt ſi forte iſte fateatur delictum, opus non ſit teſtes torquere, Baiar. & Guaz. *n. 9.* Bart. Brun. & Giachiar. ad Clar. *quæſt. 25. num. 12.*

Inter multos pauci torquentur.

Nec antequā Reus conſtituatur.

Inter plures torquendos, à quo incipiendū.

5. Ex doctrina huius Ampliationis 2. oritur difficultas; Quando plures teſtes ſunt torquendi, quis prior torturæ ſit ſubijciendus? Reſpondetur, quod licet hoc arbitrio Iudicis remittatur, ſecundum Afflic. & Baiar. ad Clar. *q. 64. n. 94.*; Tamen regulariter incipiendũ eſt à magis ſuſpectis, Decian. Giachiar. & Guaz. *def. 30. c. 19. n. 1. verſ. alij*, Caſon. Maran. & Clar. *q. 64. verſ. quæro ſi*; Vt inter vicinos, à viciniori, Bar. Bal. & Guaz. *c. 19. n. 3.*; Inter plures ſuſpectos de delicto, ab eo, qui eſt ſolitus delinquere, & eſt

& eſt malæ famę, Decian. Giachiar. Villagut. & alij, cum quibus Guaz. *n.* 4. Et dato quod æqualiter omnes ſuſpecti ſint, incipiendum eſſet ab eo, à quo facilius veritas haberi poſſet, Ambroſ. Bar. Marſil. & alij, quos ſequitur Guaz. *n.* 1.; Et conſequenter à iuniori, timidiori, & debiliori, Caſon. Maran. & Clar. *verſ. quæro ſi.*; Item à viliori, & hæc omnia, plures inducens concordãtes, tenet Guaz. *in d. c.* 19. Et licet non pauci ex citatis DD. loquantur de tortura Reorum, tamen idem dicendum eſt de tortura teſtium, ſecundum Baiar. Marſil. & Guaz. *d. c.* 19. *n.* 1. *verſ. alij autem.*

Torqueri poteſt teſtis nolẽs fateri id, de quo ſunt inditia, quod ſit informatus.

6. Limitatur primo Regula, vt teſtes torqueri poſſint, pręcedentibus inditijs, contra eos, quod ſint informati, de his, de quibus interrogantur, & veritatem dicere nolint, Guaz. *defenſ.* 19. *c.* 1. *n.* 6.; Inditia enim contra teſtes, quibus torqueri poſſunt, non ſunt inditia delicti, ſicut in Reo, ſed inditia ſcientiæ, quam teſtes negant, Farin. *q.* 79. *n.* 75.

Item varius, vacillans, cõtrarius.

7 Limitatur ſecundo Regula, vt vacillantes teſtes in cauſa criminali, torqueri poſſint, Brun. qui bene comprobat, & teſtatur de communi *q.* 4. *num.* 22. *de indit.* Bertaz. Gram. Ruyn. & Farin. *num.* 75.; Et idem dicendum eſt de teſtibus varijs, & Contrarijs, confundunt enim DD. in propoſito iſtos terminos, vacillantes, varios, & contrarios, vt notant Boſſ. & Farin. *q.* 79. *num.* 10. *& q.* 66. *n.* 98. *& ſeq.* quod nempe torqueri poſſint, ad videndum, in quo dicto perſiſtant, Alex. qui de communi, Bald. Boſſ. qui ait, ſic practicari, Foller. Gomez. Clar. & Farin. *q.* 66. *n.* 98. vbi de communi.

Licet alia inditia nõ pręcedãt.

8. Ampliatur primo limitatio 2. vt procedat, quamuis nec alia inditia, nec adminicula præcedant Brunor. à Sole, Carauit. Foller. & Far. *q.* 79. *n.* 100. vbi ait hoc eſſe de mente omnium DD. ſupra proximè citatorum.

Quid in Clericis, & Sacerdotibus.

9. Ampliatur ſecundo limitatio 2. vt procedat etiã in teſtibus Clericis, & Sacerdotibus, Boſſ. Clar. qui ex Foller. teſtatur de communi Canoniſtarum, de qua etiam Far. *q.* 66. *n.* 101.; ſed Bar. ibi citatus contradicit, & illi adherent Ang. Bald. Innoc. & plurimi alij relati à Farin. *q.* 79. *n.* 54. quibus, & ipſe videtur ſubſcribere *n.* 55. *in fin.*; Qui tamen *n.* 56. iura, & DD. inducens ait, hoc eſſe priuilegium Sacerdotum, non autem Clericorum: De his agit Guaz. *defenſ.* 19. *c.* 1. *n.* 16. vbi refert Farin. dicentem *d. n.* 55. extare communem opinionem Presbiteros de iure Canonico ſi vacillent, torqueri poſſe, dummodo tamen contra eos magna præcedant inditia, *ibidem* ſubdens Guaz. de communi teſtare etiam Abb. Clar. & Baiar.; Sed ſi ex aliquo accidenti Sacerdotes infames, vel aliàs inhabiles eſsent, attenta etiam illorũ opinione, qui Sacerdotes torqueri non poſse ſuſtinent, ad tollendam omnem maculam, infamiamq; expurgandam, torqueri poſsent, Far. *q.* 79. *n.* 59. Bald. Zabar. & Guaz. *n.* 15.

Sepe varij pluries torquentur.

10. Ampliatur tertio, limitatio 2. vt teſtes ſæpius varij, ſæpe torqueantur; Vnde dum varij torti firmant vnum dictum, ſi poſtea repetiti,

titi, vel in ratificatione recedant à dicto, iterum ſine dubio poterunt torqueri, Ang. Aret. Bart. Put. & Boſs. *tit. de tort. teſt. n.* 21. Cæphal. Marſil. Monticel. & Farin. *q.* 66. *n.* 104.; Non tamen vltra tertiam vicem *n.* 105. et Guaz. alios citans *defenſ.* 19. *c.* 1. *n.* 13.

Item torquetur teſtis, qui in iudicio aliter quã extra dixit.

11. Ampliatur quarto limitatio 2. vt procedat etiam in teſtibus, qui in iudicio dicunt contrarium eius, quod prius extraiudicialiter dixerant, Clar. qui de cõmuni, et practicata opinione, Alex. qui ait in hoc omnes conuenire, et Far. alios inducens *q.* 66. *n.* 106. *& ſequentibus*; Qui *n.* 112. cum Abb. Alex. Aret. et Fely. idem tenet ſi dictum extraiudiciale ſit poſterius.

Quid in vario in non ſubſtantialibus.

12. Sublimitatur primo limitatio 2. vt nõ procedat in teſtibus varijs in non ſubſtantialibus, qui non torquentur, niſi alias ſuſpecti ſint, Aym. Boſs. et Farin. *q.* 66. *n.* 121. *& q.* 79. *n.* 14.

Vel poſito in Dignitate.

13. Sublimitatur ſecundo limitatio 2. vt non procedat in teſtibus poſitis in dignitate, qui ob variationem non torquentur niſi in exceptis, Boſs. qui de vera, et communi opinione, Clar. et Farin. *q.* 66. *n.* 122.; qui pro, et contra DD. citat in propoſito *quæſt.* 79. *num.* 62. *& ſeq.*

Seu reddẽte rationẽ variandi.

14. Sublimitatur tertio limitatio 2. vt non procedat in teſtibus reddentibus rationabilem cauſam recedendi à primo dicto, Ang. Bertaz. Put. et Far. *q.* 79. *n.* 11.

An ſit hoc vltra variationem requiratur, vt teſtis dicat, facto interfuiſſe.

15. An autem vltra variationẽ, ad torturam requiratur, vt teſtis fateatur, ſe facto interfuiſse, controuertitur inter DD. vt videre eſt apud Farin. *q.* 66. *n.* 123. *& q.* 79. *n.* 12. *&* 13.

Torquetur teſtis ad maculam purgandam.

16. Limitatur tertio Regula, vt etiam non præcedentibus inditijs, nec vacillatione, poſſint torqueri teſtes ad ſupplendum defectũ perſonarum, earumque maculam purgandã, puta infamiam, Bal. Gram. Zabar. et Farin. *q.* 79. *n.* 74. vbi ait hoc non habere difficultatem; vnde infames in caſu, in quo ad teſtificandum admittuntur, ceſsantibus etiã inditijs, ſine tortura non admittuntur, Bal. Boſs. Innoc. et Farin. iura, et alios DD. inducens *q.* 79. *nu.* 23. Intellige, tam de infamia iuris, Aret. qui de communi, et Far. cum concordantibus *n.* 24. Quam etiã de infamia facti Boſs. qui de magis communi, Alber. Aret. Bal. et Far. *num.* 25. Similiter poſsunt torqueri criminoſi, præſertim condemnati, Far. *q.* 79. *n.* 28. *cum ſequentibus*. Vbi etiam contradicentes inducit. Item omnes à iure reprobati, Alex. Marſil. Montic. et Farin. *n.* 32.

17. Idem dic in teſtibus, qui ſponte vadunt ad examen, Ang. Bart. Boſs. Brun. Farin. et alij *q.* 79. *num.* 38. Baiar. Ruyn. et Guaz. cum alijs *defenſ.* 19. *c.* 6. *n.* 1. *& ſeq.* Idem in dicentibus non recordari de eo, de quo veriſimiliter recordari debet, Guaz. *c.* 7. Boſs. Maſc. Oſaſc. Aym. alios inducens, et Farin. *q.* 79. *n.* 41. *& ſeq.*; Et de veriſimilitudine hac agit Farin. *q.* 66. *n.* 34. *&* 246. Idem in veriſimiliter teſte informato, negante ſe ſcire, Farin. *q.* 79. *n.* 16. Boſs. Foller. et Guaz. *c.* 5. *nu.* 1.; qui *nu.* 2. alios inducens, ait hoc procedere in teſtibus vilibus, et in leui tortura.

Limi-

18. Limitatur quarto Regula, vt in inquiſitione generali, veriſimiliter informatis, ſi negent, tortura inferatur, quamuis adhuc cōtra neminem particularem Reum inditia exiſtant, Bar. Bald. Brun. et Farin. *q.79.n.72.*; Quamuis in inquiſitione particulari in nullo caſu poſſint torqueri teſtes, niſi contra Reū inditia præcedant, Bar. Brun. Boſs. Monticel. et Farin. *n.71.*

In inquiſitione generali teſtes veriſimiliter informati torquētur, ſine inditijs contra Reum, dū negant.

19. Limitatur quinto Regula, vt ſi Iudex ordine ſeruato iuris procedat, et teſtes iurare recuſent, vel reſpōdere nolint, ſine alijs inditijs, publicè, et in ſecretis torqueri poſſint, Caualc. *de brach. Reg. par. 3. n.62. & ſeq.* vbi alios allegat, et ſequitur Guaz. *c.1.n.18.*

Teſtis nolens iurare, vel reſpondere torquetur.

20. Limitatur ſexto Regula, vt quando teſtes negant interfuiſſe facto, et de mendacio conuincuntur, torquendi ſint, Clar. Baiar. Brun. Gomez. et Guaz. *c.3. num.1.* Ang. Bart. Boſs. Foller. et Far. alios inducens *qu.79. n. 20.*; Et ſufficit, quod vnus conuincatur ab vno teſte digniore, Bar. Brūn. Foller. Marſ. Farin. et alij *n.21.* Baiar. Boſs. Burſ. et Guaz. cum alijs *n.2.* Et etiam ſufficeret, quod teſtis conuinceretur per conteſtes de confeſſione extraiudiciali, Foller. et Farin. *n. 22.* et ſubſcribit Guaz. *n.3.* qui *n.4.* declarat hoc procedere, quando per alios teſtes veritas haberi non poſſet.

Teſtis de mēdacio conuictus torquetur.

21. Limitatur ſeptimo Regula in teſtibus, qui confitentur facto interfuiſſe, et dicunt nihil vidiſſe, hi enim torqueri poſſunt *l. vnus §. teſtes, & ibi gl. ff. de quæſt.* Clar. *q.25. verſ. torquetur*; vbi Baiar. *num. 29.* Brun. Foller. Scac. et Guaz. cum alijs *defenſ. 19. c. 4. n. 1.* Cæpol. et Farin. *q.79. n. 17.*; Niſi rationabilem allegent ignorantiæ cauſam, vt enim tales torqueri poſſint, certus eſſe debet Iudex, veriſimiliter eos vidiſſe, Boſs. Foller. et Guaz. *n.4.* vbi exemplificat, et Far. *n. 19.*

Item confitens interfuiſſe, & nihil vidiſſe.

22. Limitatur octauo Regula, vt teſtes deponentes ſuper meram, & puram negatiuam, poſſint tanquā de falſo ſuſpecti torqueri Boſs. & Farin. *q. 65. nu. 212.* Secus eſt in negatiua coarctata loco, & tempore, Boſs. Gram. Mont. & Far. *n.213.*

Secus ſuper puram negatiuam deponēs.

23. Animaduerte, quod ſi teſtes, non præcedentibus inditijs, vacillationibus, vel alijs in propoſitis limitationibus notatis, torturæ ſubijciātur, eorum dicta, nec deponentibus, nec nominatis nocebunt Bertaz. Burſat. Decian. & Guaz. *defen. 19. c.1. n.6. & 7.* citans alios, Bar. Maſcar. Ruyn. & Farin. alios inducens *q.79. n.73.*

Teſtis nō præcedētibus inditijs neceſſarijs tortus eius dicta non nocet.

24. Limitatur nono Regula, vt quando teſtes ſunt torquendi, tortura inferatur, denegata eis defenſione, & copia inditiorum, Bart. Brun. Boſſ. *in tit. de tortura teſt. n. 29.* vbi ait, neminem, quem viderit cōtradicere, Clar. quem ſequitur Far. *q.39. n. 147.*; Qui cum quibuſdam declarationibus, quas hic ſubnectā, ait, hanc ſine dubio eſſe magis cōmunem, & practicatam opinionē, licet controuerſam, vt videre eſt apud Guaz. *defenſ. 19. c.15. n. 1.* & apud Farin. *q.39. à n. 116. vſquè ad numerum. 150.*

An teſti torquendo dandæ ſint defenſiones & copia inditiorum vſque ad nume rum 27.

25. Declaratur primo limitatio 9. vt procedat, dum teſtes conuincuntur de variatione, ſeu menda-

cio ex proprijs eorum dictis aperte in proceſſu, per allegata in ipſa limitatione; Si verò de mendacio aliunde conſtaret, puta per teſtes, tunc ſi petantur, non videntur defenſiones denegandæ, ad probandum teſtes falſos, inimicos, vel aliàs inhabiles, ſeu quid ſimile, Perſonal. & Farin. *q.39. n.*148. Foller. & Guaz. *defenſ.*19.*c.*15.*n.*2.

26. Declaratur ſecundo limitatio 9. vt non procedat, dum teſtes torquendi ſunt, vt viles, infames, ſeu criminoſi, talibus enim dandæ ſunt defenſiones, ad videndum de iſtis qualitatibus, Boſſ. iura citans, & Perſonal. Farin. addit hoc verũ eſſe de iure, *q.39.num.*149. *&* 150. & ſequitur Guaz. *n.* 6. Niſi de talibus qualitatibus ex eorum propria confeſſione, vel notoriè conſtaret in actis, Farin. *n.* 150. & Guaz. citans Scacc. *d.n.* 6.

27. Declaratur tertio limitatio 9. vt non procedat in illis, qui ſunt teſtes quoad alios, & principales quoad ſe, qui non poſſunt torqueri ſine defenſionibus, Chart. Foller. & Farin. *n.* 150. vbi ait, hoc veriſſimũ, & à bonis Iudicibus practicatum, Baiar. & Guaz. *n.* 4.

28. Diffusè de materia huius quæſt. Far. & Guaz. *locis in ea citatis.*

De his, quæ concomitanter in inferendo teſtibus torturam conſideranda ſunt, Quæſt. 102.

1. VIdimus in præcedẽti quæſt. ea, quæ conſideranda ſunt antecedenter ad teſtium torturam; in hac verò videnda erunt, ea, quæ concomitanter in actu turturæ ſunt perpendenda, nempè modus teſtes interrogandi, moderamenque in ijs torquendis ſeruandum; Et duabus Regulis quæſt. expediam.

2. Regula 1. ſit. In tortura teſtes nõ ſunt in ſpecie interrogandi, ſed in genere contra delinquentem *l.* 1. *§. qui quæſtionem ff. de quæſt. vbi gl.* & Alber. & ſequitur Perſonal. & Farin. *q.*79. *n.*78. aliàs eſſet ſuggeſtio, Ang. qui ait teſtes non eſſe interrogandos in ſpecie, an Caius vulnerauerit Seium, ſed in genere, quis fuerit ille, qui Seium vulnerauit, Gom. Scac. & Guaz. *defenſ.* 19. *c.* 11. *n.* 2. Suggeſtiua eſt interrogatio in ſpecie teſti facta in tortura.

3. Ampliatur primo Regula 1. vt reſponſio in tortura ad d. ſpecialem ſuggeſtiuam interrogationem ſit nulla, vt late docet Scac. *in tract. crim. lib.* 1. *cap.* 85. *num.* 7. & Guaz. *num.* 2. Et reſponſio nulla.

4. Ampliatur ſecundo Regula 1. vt licet aliqui voluerint, quod d. ſpecialis interrogatio fieri non poſſit, qando neſcitur in actis author delicti, ſed bene, quando adſunt inditia contra aliquem, ſecundum Bart. Brun. & Caſſan. vt refert Guaz. *n.* 2. & ſequitur Perſon. & Far. *q.* 79. *n.* 79.; Et horum opinio eſſet limitatio Regulæ; Tamen admonet Scac. & multum placet Guaz. *ibidem*, quod cautius erit, ſemper in genere teſtes interrogare, maxime quãdo eſſet dubium, an eſſet aperta via ad ſpecialiter inquirendum. Sed hoc eſt certum, quod quamuis teſtes contra certam perſonam interrogari poſſent, non tamen poterunt interrogari in indiuiduo de modo, & circumſtantijs delicti; nempe: Non ne Titius percuſſit hoc vel iſto modo, quia eſſet ſuggeſtio; Quid dum cõtra Reũ adſunt inditia. Numquã in indiuiduo de modo interrogandum.

geſtio; Sed tantum generaliter fieri debent interrogatoria; quo genere armorum, quomodo, quando, & in qua parte corporis, late Curt. alios allegans, Brun. Caſsan. & Guaz. *defenſ.* 19. *c.* 11. *num.* 4. *&* *c.* 12. *num.* 1. Bart. Cyril. & Farin. *n.* 80.

Prohibita eſt palliata ſuggeſtio. 5. Ampliatur tertio Regula 1. vt non ſolum ſit prohibita dicta ſuggeſtio expreſsa, ſed etiam palliata, puta, dum non apparet in actis, de qua re teſtis fuerit interrogatus, quia in proceſsu tantum legitur; Ad opportunas interrogationes, &c. Ambroſin. Chart. & Guaz. *defenſ.* 19. *c.* 12. *n.* 1.; Vbi cum iiſdem DD. & alijs idem dicit de ſuggeſtione valde periculoſa, à qua monet abſtinendum, nempe, dum facto interrogatorio, Iudex præuenit teſtes, indicando eis viam reſpondendi.

Prohibita eſt ſuggeſtio in proceſſu priuilegiato. 6. Ampliatur quarto Regula 1. vt procedat etiam in proceſsu fabricato ex priuilegio, manu Regia, & ex abrupto, cum modus ille remoueat tantum ſolemnia ordinis Iudiciarij, inter quæ non includitur ſuggeſtio, Burſat. Chart. & Guaz. *n.* 2.

7. De materia non interrogandi per ſuggeſtionem, copioſè viſum eſt ſupra *q.* 80. *& infra* videndum erit *q.* 105. *n.* 2. 3. *&* 4.

Moderata ſit teſtis tortura. 8. Regula ſecunda ſit. Tortura in teſtibus non debet eſse nimis aſpera, nec nimis leuis, ſed moderata Farin. *quæſt.* 79. *num.* 81., Bald. Boſs. Burſat. Cyril. & Villagut. quos ſequitur Guaz. *defenſ.* 19. *c.* 13. *num.* 1. vbi ait, quod ita omnes DD. exclamant.

9. Ampliatur primo Regula 2. vt ad propalandum ſocios criminis, & ſic in caput alienum, moderata debeat eſse tortura Rei, Ambroſin. Boſs. Chart. Clar. Farin. & Guaz. *n.* 3. vbi ait, quod ad ſummũ in hoc caſu tortura ſolet eſse per ſpatium mediæ horæ, citans Burg. qui alios allegat, & ait, quod ſi tortura eſset exceſsiua, dicerentur purgata inditia negotij principalis. Etiã Rei in alienũ caput. Aliàs purgarentur inditia.

10. Ampliatur ſecundo Regula 2. vt quando teſtes torquentur ad conualidandum eorum dicta, vel ad tollendam maculam, ac inhabilitatem, debeant moderatè torqueri, & in tortura detineri per aliquod notabile temporis ſpatiũ, nec ſufficiat, quod detineantur per ſpatium vnius pater noſter, iſta enim non moderata, ſed leuis eſt tortura, quæ non ſufficit, Burſat. Io. Ant. de Nigr. dicens, quod aliàs nec Reo noceret, & Guaz. *defẽſ.* 19. *c.* 13. *n.* 2. Hippol. Rimin. pluribus hoc probans, & Farin. *q.* 79. *n.* 81.; qui contra prædicta ſic ait *n.* 82.; Apud nos ſeruatur, quod teſtes ad ſupplendũ eorum inhabilitatem, vel etiam in facie Rei, contra quem deponunt, leuiter torqueantur, & ad ſummum per ſpacium vnius (Credo) niſi eſsẽt teſtes nimis infames, & ſuſpecti. Quid dſ datur ad maculam tollendã.

11. Ampliatur tertio Regula 2. vt dum teſtes torquentur, tanquam veriſimiliter informati ad veritatem delicti habendam, moderata tortura eſse debeat, per quartam horæ partem, vel per horam mediam, iuxta facti, & perſonarum qualitatem, Farin. teſtans de obſeruantia *q.* 79. *n.* 82. & Guaz. *defenſ.* 19. *c.* 13. *n.* 2. Vel dum veriſimiliter informatis torquetur.

Modus torturæ arbitrio Iudicis remittitur, quod in beniorê inclinare debet.

12. Sed cum circa torturæ modum non poſſit dari certa, & determinata Regula, cum hoc dependeat ex grauitate, vel leuitate delicti, ex qualitate indiciorum grauium, vel leuium, an ſint plena, vel non, plura, vel vnicum, ex qualitate perſonæ torquendæ, an ſit robuſta, fortis, an vero debilis, & delicata, an ſenex, vel iuuenis, ſana, vel infirma, &c. vt not. Foller. & Farin. *q.* 38. *n.* 33. vbi citans Chart. & alios, ait hoc communiter ab omnibus recipi, & practicari; Hæc conſideranda arbitrio Iudicis remittuntur, *l. quæſtionis modum ff. de quæſt.* vbi gl. Bar. & communiter omnes. At in hoc arbitrio, debet Iudex potius benignitate vti, quam atrocitate cum Reis, & multo magis cum teſtibus, Aym. Bertaz. Gom. & Farin. alios inducens *q.* 38. *n.* 53.; vbi cum Perſonal. tenet, quod ſemper Iudex debeat inclinare in mitiorem partem.

13. De materia huius Regulæ 2. late Guaz. *defen.* 19. *capit.* 13.; Et faciunt quæ dicta ſunt ſup. de generibus, & gradibus torturæ *q.* 99.

De illis, quæ poſt torturam teſtium conſideranda ſunt.
Quæſt. 103.

Poſt teſtiũ torturam conſiderẽtur quatuor.

1. Quatuor poſt teſtium torturam præcipue conſideranda occurrunt; An ratificatio requiratur? Vtrũ repetitio torturę teſtiũ licitè fiat? Quibus depoſitionib. ſtandũ ſit, anterioribus, vel poſterioribus, inflicta iam tortura? & tandem; Quid tortura operata ſit in teſtibus? Ideo quatuor Regulis omnia dilucidanda erunt.

An neceſſaria ſit ratificatio poſt teſtis torturam.

2. Regula 1. ſit. Quando teſtes aliquid per torturam depoſuerunt, ratificatio extra torturam neceſſaria eſt, aliàs contra alium non probant, Ang. Socin. & Boſſ. *tit. de confeſſ. per torturam n.* 7. Cyn. Simanc. qui teſtatur de veriori, & probabiliori, & Farin. *q.* 79. *num.* 83. dicens, quod hæc opinio ſibi verior, & tutior videtur, Bar. & Baiar. *quæſt.* 25. *n.* 4. Gom. qui teſtis eſt de communi, Salyc. & Tindar. relati à Guaz. *defenſ.* 19. *cap.* 14. *num.* 1. vbi inducit quoſdam contrarium tenentes; Et *num.* 2. conatur opiniones conciliare; & ait, quod loquendo de tortura moderata, tutior eſt hæc Regula; Sed cum Burg. & Cabal. tenet in tortura leui, quæ tortura propriè dici non poteſt, vt eſt illa quæ infligitur per vnum Credo, non requiri ratificationem, in hac enim, depoſitio non videtur extorta per cruciatum corporis. Et hinc poteſt inferri ad alias leues torturas, quæ in vſu ſunt apud quoſdam Regulares, vt Carceris, Compedum, Manicarum ferrearum, ſubtractionis cibi, ac potus, diſciplinæ, ſeu virgarum percuſſionis. Vide *inf. q.* 106. *n.* 11.

Ad bancũ iuris, non ſtatim.

3. Quomodo autem ratificatio poſt torturam facienda ſit ad bancum iuris, non ſtatim, ſed die ſequenti, Vide *infra q.* 106. *n.* 4. *vſq. ad num.* 7.

Semel teſtis torquetur.

4. Regula 2. ſit. Teſtes regulariter non torquentur niſi ſemel, Campeg. & Baiar. ad Clar. *quæſt.* 25. *numero* 33. Burſat. alios allegans,

gans, & teſtans de magis communi opinione, Burg. & Guaz. *defenſ.* 19. *c.* 13. *n.* 7.

Dum ſufficiẽter eſt tortus.

5. Limitatur primò Regula 2. vt procedat, dum primo teſtes fuerunt ſufficienter torti, ſecus verò quando inditia, pro quibus tortura fuit illata, plenè euacuata non fuerunt, Burſat. Campeg. & Baiar. *d. n.* 33.; quod euenit, quando multum vrgentia ſunt inditia, Baiar. Burg. Burſat. qui teſtatur de communi, & Guaz. *d. n.* 7. Vnde ſi Iudex poſſet ex inditijs torquere ad mediam horam, poſſet etiam iſtam mediam horam ſcindere, & prima vice leuiter per vnum Credo torquere, deinde repetere ſufficienter vſque ad finem mediæ horæ, pro iiſdem inditijs, Clar. Foller. Marſil. qui teſtantur de communi, Bar. Chart. Menoch. & Farin. *quæſt.* 38. *num.* 83. vbi cum alijs loquitur de tortura Rei, & ait hoc nullam habere difficultatem.

Abſi noua & grauiora inditia ſuperueniant.

6. Limitatur ſecundò Regula 2. vt teſtes torti, nouis, & grauioribus ſuperuenientibus inditijs, iterum torqueri poſſint, Burſat. Campeg. & Baiar. *q.* 25. *num.* 33. & Guaz. *d. num.* 7.; Et faciunt, quæ de tortura Rei (diffuſe citans) ait Farin. *num.* 76.; Vbi *n.* 77. dicit quod noua, & grauiora ſuperuenientia inditia, debent eſſe diuerſi generis ſecundum Clar. Menoch. & tot alios *ibidem* citatos.

Sæpe varius torqueatur ſæpe.

7. Limitatur tertiò Regula 2. vt teſtes ſæpius varij, ſæpius etiam torqueantur, vt ſi dictum in tortura noluerint ratificare, Ang. Aret. Bar. Boſſ. & alij, quos ſequitur Farin. *q.* 56. *n.* 104. Cæpol. Marſil. & Guaz. *defenſ.* 19. *c.* 13. *n.* 6.; ſed ad ſummum poteſt repeti tortura vſq; ad tertiam vicem, Far. *n.* 105. *q.* 56. & Guaz. *n.* 6.

Quid in ſocio criminis teſto.

8. Limitatur quartò Regula 2. vt ſi ſocius criminis nominet aliquem in tortura, debeat iterum torqueri ad faciem nominati, Clar. *q.* 45. *verſ. cæterum*, Cabal. Far. Honded. & Guaz. *n.* 11.

9. Plura de hac Regula 2. eiuſq; limitationibus dicam infra, dum agam de repetitione torturæ Rei, *q.* 106. *n.* 14. *vſq.* 17.

Extra torturam primũ teſtis dictum attendatur.

10. Antequam veniam ad Regulam 3. præmitto, quod in depoſitionibus contrarijs teſtium extra torturam, primum dictum attenditur, cum ſecundum cenſeatur emanatum per ſubornationem, ſecundum Clar. Decian. & alios, quos ſequitur Guaz *defen.* 19. *c.* 16. *n.* 1.; Et nihilominus,

Quod dictũ teſtis attẽdatur, dictum in tortura cõtra dictũ extra torturã, vſq; ad n. 18.

11. Regula 3. ſit. Quando teſtes in tortura dicunt contrarium eius, quod dixerant extra torturam, attenditur ſecundum dictum in tortura emanatum, Abb. Aret. & Fely. *in c. cum in tua de teſtibus*, Bar. Rom. & Far *q.* 66. *n.* 165. Clar. Marſ. & Menoch. cum Guaz. alios inducens *n.* 2.; Et hoc ſiue incontinenti, ſiue ex interuallo, Boſſ. Clar. Conrad. Menoch. & plures alij, ex quibus Farin. *n.* 166. ait hanc Regulam ſine dubio magis communiter eſſe approbatam, ſicut de magis communi teſtatur etiam Guaz. *n.* 6.; (qui tamen *n.* 4. & 5. quoſdam contrarium tenentes citat). Dummodo teſtes poſt primam depoſitionem loquuti non fuerint cum parte; tunc enim attenderetur depoſi-

poſitio prima; Ang. Boſſ. Cæphal. & Gabr. relati à Farin. *num.* 171.; licet aliqui contra, inducti *n.* 170.; Et dummodo debite fuerint torti *n.* 179. & 180.

Quod dictum attēdatur teſtis pluries torti.

12. Ampliatur Regula 3. vt ſi teſtes pluries fuerint torti, ſemper attendatur vltimum dictum in tortura, Cæpol. Marſil. Vulpel. & Farin. *quæſt.* 66. *num.* 172.: Dummodo vltima tortura fuerit grauior, Decian. & Far. *n.* 174. & Guaz. *defen.* 19. *c.* 16. *n.* 8.

13. Limitatur primò Regula 3. vt quando primum dictum extra torturam, ex aliqua rationabili cauſa, Iudici magis veriſimile videtur, illud attendatur, non autem ſecundum cum tortura, Ang. Socin. & Boſſ. *tit. de oppoſ. cont. teſtes n.* 1. Dec. Decian. & Farin. concordantes inducens, & teſtans de communi *n.* 178. Menoch. Burſat. Caualc. Guaz. & alij *n.* 10.

Quid dum teſtis torquetur, vt principalis quoad ſe &c.

14. Limitatur ſecundò Regula 3. vt procedat, quando quis ſimpliciter torquetur, vt teſtis quoad alium, ſecus autem dum torquetur vt principalis quoad ſe, & teſtis quoad alios, tunc enim potius attenditur primum dictum extra torturam, quam ſecundum in tortura, Aret. Bar. Dec. et Boſſ. *tit. de oppoſ. cont. teſtes n.* 1. *verſ. eſt etiam conſiderandum*, Alciat. qui teſtatur de vera, et communi opinione Menoch. et Farin. *quæſt.* 66. *num.* 181. citans alios, et teſtans de communi, et *n.* 183. ait, quod licet alij contradicant, in iudicando, et conſulendo ab hac limitatione ipſe nunquam recederet.

15. Limitatur tertiò Regula 3. vt in criminalibus ſecūdum dictum in tortura debilitetur à primo dicto, ita vt non ſufficiat ad torturam, ſed ad inquirendum, Clar. qui de communi, et Farin. *q.* 66. *n.* 186. et Guaz *defen.* 19. *cap.* 16. *n.* 16. et dum teſtis vltra variationem alios patitur defectus, cum tortura non purget plures defectus, ſecundum dictum minime attendetur, Ayin. Gabr. et Farin. *num.* 188. Burſat. et Guaz. cum alijs *n.* 18. ſicut nec dum teſtis eſt inimicus, quia tortura non purgat defectum inimcitiæ, Burſat. Crauet. Gabr. et Guaz. *n.* 21.

Debilitatur ſecundum dictū à primo.

16. Limitatur quartò Regula 3. vt dictum ſecundum in tortura in criminalibus non attendatur, ſed primum, ſi ex ſecundo periurium committatur, cum in criminalibus vitium periurij per torturam non expurgetur, ſecundum Bart. Dec. Menoch. Fab. Turret. qui alios allegans, teſtatur de communi et plures concordantes inducit, Guaz. *defenſ.* 19. *c.* 16. *num.* 19.; Sed vt notat Far. *q.* 66. *n.* 190. hæc limitatio deſtruit propoſitam Regulam, quæ ſecundum communem DD. intelligitur etiam quando primum dictum fuit iudiciale, et ſic cum iuramento, et conſequenter, quando ex variatione teſtis efficitur periurus, vnde in hoc puncto, ait Farin. eſſe cogitandum. Et Guaz. *d. n.* 19. conatur ſaluare hanc limitationem; vt tortura ex conſuetudine expurget periurium, vt teſti credatur ad torturam contra nominatum, citans Clar. & Farin. teſtantes de hac conſuetudine; licet verò ei non totaliter credatur, nec plenum inditium ad torturam faciat, ſecundum Bal. et plu-

Quid dum ex ſecūdo dicto reſultat periuriū, quod, an purgetur per torturam.

et plures alios quos Guaz. ſequitur *ibidem*.

Quid in teſte debite, vel indebite torto.

17. Limitatur quintò Regula 3. vt procedat, dum teſtis patitur defectus infamiæ, variationis, vel ſimiles, cum primum dictum talis teſtis, ſine tortura nihil valeat, Aret. Alciat. Vulpel. et Farin. *q.* 65. *n.* 179. Secus in teſte non habente defectum, qui cum indebitè torqueatur, non attenditur eius ſecundum dictum in tortura indebita, ſed primum ſine tortura, Alciat. Clar. et Far. *n.* 180.

Seu in primo geminato dicto.

18. Limitatur ſextò Regula 3. vt non procedat, quando primum dictum ſine tortura eſſet pluries geminatum, et confirmatum, hoc enim attenderetur, non ſecundum in tortura, Burſat. Caualc. Decian. Menoch. et Guaz. alios inducens *defen.* 19. *c.* 16. *n.* 22.

Tortus perſiſtens in dicto cenſetur dixiſſe puram veritatem.

19. Regula quarta ſit. Tortus perſiſtens in aliqua depoſitione, cenſetur dixiſſe puram veritatem, Farin. *conſ.* 25. *n.* 45. vbi citat DD. dicentes, ita obſeruari ab omnibus in Italia, hancq; opinionem veram eſſe, Alber. Clar. Decian. et Guaz. citans concordantes alios *defen.* 19. *c.* 18. *n.* 1.; Vbi ait præcipue hanc opinionem veram eſſe in teſtium tortura, quæ hunc effectum operatur, cum Sim. de Pretonſ.

20. Ampliatur Regula 4. vt locum habeat etiam in teſte inhabili, cum quo tortura operatur, vt efficiatur habilis, et à defectu expurgetur, Alex. Clar. Decian. Honded. Farin. Marſ. Villagut. et Guaz. *c.* 18. *n.* 2. Quid in ſocio criminis *inf. quæſt.* 106. *n.* 28.

Quemuis eſſet teſtis inhabilis, qui tortura expurgatur.

Vnum defectum expurgat tortura.

21. Limitatur primò Ampliatio, vt tortura vnum defectum in teſte expurget, non plures, Burſat. Crauet. Far. Menoch. et alij, quos ſequitur Guaz. *c.* 18. *n.* 7. qui ampliat etiam in criminibus exceptis, et vbi veritas aliter haberi non poteſt.

Non tamen defectum inimicitiæ.

22. Limitatur ſecundò Ampliatio, vt tortura non expurget vitium inimicitiæ, Baiar. Bertaz. Boſſ. et Maſcar. quos ſequitur Guaz. *c.* 18. *n.* 8. De vitio autem periurij, dic, *vt hic ſup. n.* 16.

Regula nō procedit in tortura indebite, vel non ſufficienter illata.

23. Limitatur modo Regula 4. vt non procedat, dum tortura legitimè illata non eſt, quia non præceſſerunt inditia, vt dictum eſt ſup. *q.* 101. *n.* 23. et notat Guaz. *n.* 6.; Vel dum tortura non fuit ſufficiens, vt data quaſi per iocum, per vnum Pater noſter, Baiar. Brun. Decian. et Guaz. *c.* 18. *n.* 5.

24. Hęc ſufficiant de tortura teſtium, de qua diffuſe Guaz. *defen.* 19. *per totam*, et Far. *locis in hac ſecunda ſectione citatis*, nec non Boſſ. *in tit. de tortura teſtium*.

DE REI TORTVRA

Sectio Tertia.

De his, quæ concernunt præcedentia ad Rei torturam, Quæſt. 104.

1. PLurima legitimam Rei torturam pręcedere debent, relata à Guaz. *defen.* 30. *cap.* 4. *in princ.* ex Cabal. cum quibus magis ſubſtantialia, & principalia in hac q. ad duas redigam Regulas, vnam negatiuam, alteram affirmatiuam, cum ſuis declarationibus.

Reus ſine legitimis inditijs nō poteſt torqueri.

2. Regula 1. ſit. Niſi legitima præcedant inditia, Iudex regulariter torturam Reo inferre non poteſt, vt eſt *tex. in l.* 1. *ff. de quæſt. c. cum in contemplatione*, & ibi gl. *de reg. iur.* & per iſta iura ſic tenuerunt Bal. Bertaz. Boſſ. Chartar. Clar. Maſcar. Rolan. qui teſtatur de magis communi, & Farin. alia iura; & DD. citans, *q.* 37. *num.* 1. Marſ. Menoch. Tuſch. & Guaz. alios inducens *defenſ.* 30. *c.* 4. *n.* 3.

Qualia eſſe debeāt talia indicia,

3. Ampliatur primo Regula 1. Quod ad hoc, vt inditia legitima ſint, & ad torturam ſufficientia, eſſe debent veriſimilia, grauia, vrgentia, certa, & luce meridiana clariora, & talia, vt Iudex ſit quaſi certus de delinquente, cuius ſola confeſſio deeſſe videatur, *l. prima verſ. vt ſola confeſſio ff. de quæſt.* & per hanc legem, & concordantes, quæ citantur à Farin. *n.* 3. ita tenuerunt DD. ad ſaturitatem relati *ibidem*, præſertim Bal. Blanch. Bruu. Bertaz. Chartar. & Menoch. quibus adde Guaz. *n.* 3. alios concordantes inducens.

4. Declaro hanc Ampliationem, vt non requirantur probationes claræ, ſed inditia clara ad perſuadendum, licet non ad probandum plenè, non quæ reddant certum, ſed quaſi certum Iudicem; ideſt non ſint dubia, quæ multipliciter interpretari poſſint, ſed concludentia, Bal. Boſſ. & Far. *q.* 37. *n.* 5. *&* 6. vbi alios citans teſtatur de communi.

Inditia remota per duos teſtes probāda sūt.

5. Ampliatur ſecundò Regula 1. vt inditia remota ad torquendum debeant plenè, & concludenter probari per duos teſtes, gl. Ang. Bar. Bal. Caſtr. Salyc. & alij communiter *in l. fin. C. famil. erciſc.* Burſat. Boſſ. Gom. Menoch. qui de communi, cum alijs ad ſaturitatem cumulatis à Farin. *n.* 13. *vſq.* 17.; Et Clar. plurimos etiam citans concordantes *q.* 22. *in prin.* ait cum Io. de Amicis, hanc Ampliationem indubitatam eſſe in iure, & ideo contradictorem non habere. Et apud nos viget ſtatutũ *in noſtro Modo proced. c.* 2. *in ſubſt.* 3. *verſ. animaduerte*, in hæc verba; Inditium quodlibet, ſaltem, per duos teſtes probari oportet.

Teſtes ſint maiores omni exceptione.

6. Ampliatur tertiò Regula 1. vt duo teſtes ad probanda inditia remota ad torturam ſufficientia, debeant eſſe omni exceptione maiores, Clar. §. *fin. q.* 64. *verſ. dixi*, Bertaz. Boſſ. Gomez. Maſcar. Menoch.

noch. & de communi teſtantur Bonacoſ. Burſat. & Farin. *q.* 18. *num.* 28. vbi ait, hanc opinionem veriorem, & probabiliorem; licet hic punctus ſit controuerſus, & contra Ampliationem tenentes inducit Farin. *n.* 20.

7. Subampliatur Ampliatio 3. vt procedat etiam in atrociſſimis, quamuis enim ad principale crimen probandum teſtes inhabiles in his admittantur, non tamen debent admitti ad probandas circunſtantias, & adminicula delicti *c. per tuas il primo de Simon.* Bar. Bal. Dec. Paris, & Far. *n.*30. 31. *&* 32. qui *n.*19. ad hoc inducit Riminal.

Et conteſtes.

8. Ampliatur quartò Regula 1. vt ad probanda inditia remota ad torturam teſtes debeant eſſe conteſtes, nec ſufficiant ſingulares, vt probatur *ſup. q.*62. *n.* 4. niſi ſingulares ad vnum finem tenderent, cum notatis *ibidem n.* 8. *&* 9. Quo caſu teſtes etiam ſingulares ſufficere ad torturam tenuit etiam Guaz. *defen.* 30. *c.* 32. *verſ. alij autem*; licet, hoc caſu circumſcripto, regulariter plura inditia non perfectè probata in ſua ſpecie non cumulentur ad faciendum perfectum inditiũ ad torturam, Clar. Dec. Gram. & Guaz. alios inducens *in d. c.* 32. *in princ.*; Quod precipuè procedit in inditijs valde remotis à delicto, Guaz. *ibidem* citans Boſſ. Honded. & Pet. de Sur. qui alios allegat.

Quid in inditio proximo.

9. Ampliatur quintò Regula 1. vt inditium etiam proximum non ſufficiat ad torturam niſi per duos teſtes ſit probatum, vt oſtendi *in d. q.* 62. *n.* 5. cum declaratione *ibidem num.* 6.

Vnum inditium remotũ ad torturam non ſufficit.

10. Ampliatur ſextò Regula 1. vt quando inditia ſunt generalia, & remota debeant eſſe plura, nec vnũ ſufficiat ad torturam, Bar. *in l. fin. ff. de quæſt.* quem communiter ſequuntur DD. præſertim Aret. Blanc. Boſſ. Conrad. & Guaz. alios inducens *defen.* 30. *c.* 4. *n.* 12. Carer. qui ex Natta teſtatur de communi omnium DD. in vtroq; iure, Ang. Menoch. Villal. & Farin. plures alios citans *q.* 37. *n.* 43.

Niſi cum adminiculis.

11. Limitatur primò Ampliatio 6. vt vnicum indicium remotum ſufficiat ad torturam, dum cum eo aliqua alia adminicula concurrunt, aliàs ſecus, Bonacoſ. Carer. Maſcar. Farin. & alij *n.* 45. vbi ita declarat doctrinam Clari, quæ videtur contraria, & ſequitur Guaz *d. n.* 12. *verſ. licet*.

Vel ſi eſſet inditiũ valde inferens delictum.

12. Limitatur ſecundò Ampliatio 6. in vnico inditio remoto, valde inferente delictum, quod ſufficit ad torturam, licet delictum non immediate tangat, ſecundum Gram. Iaſ. Io. Andr. & Clar. *q.* 64. *verſ. ſed quæro*, vbi teſtatur de communi obſeruantia, Ang. Marſ. qui exemplificat de confeſſione extraiudiciali, & de re furata penes aliquem reperta, & vt notat Far. *q.* 37. *n.* 47. verum dicit, quia de confeſſione extraiudiciali, eſt gl. *in l. capite ff. de adulter.* quam communiter DD. ſequuntur, inter quos eſt Boſſ. Dec. Menoch. & alij *ibidem* à Far. relati: De dicta autem re furata, &c. *eſt tex. in l. ciuile eſt*, vbi notant omnes *C. de furt. & per hunc text.* vt not. Gom. ſic communiter tenent DD. quos ſequitur Far. *n.* 48. Ad totam doctrinam huius limitationis ſubſcribit Guaz. *de-*

ſen. 30. *cap.* 4. *n.* 12. *in fine*; Vbi exemplificat in eo, qui in rixa fuit viſus admenare, licet non percutere, ſi enim finita rixa reperiatur aduerſarius vulneratus, ob illud ſolum inditium torqueri poteſt admenans, ita etiam Ang. Carer. & Far. alios inducens, & teſtans de communi, *n.* 50.

Sine inditijs, nec Iudex habens amplum arbitrium, nec de mandato Principis torquere poteſt.

13. Ampliatur ſeptimò Regula 1. vt Iudex habens amplum arbitrium, non poſſit Reum ſine inditijs torquere, Foller. Marſ. & Far. alios citans *q.* 37. *num.* 71. *& ſeq.*; Nec Princeps poſſit hoc mandare, nec Iudex mandanti obedire, aliàs teneretur in Syndicatu; In atrocioribus enim, vt eſt tortura, Iudex ſic obediens non excuſatur, ſaltem à pœna extraordinaria, Clar. Couar. Iaſ. Menoch. & Farin. qui de communi *num.* 78. qui latè diſcutit totam hanc Ampliationem *à num.* 71. *vſq.* 78.

Neq; in exceptis.

14. Ampliatur octauò Regula 1. vt procedat in criminibus quantuncunq; exceptis, & atrociſſimis, etiam læſæ Maieſtatis, vt ſolide, & abundè probat Far. *q.* 37. *n.* 79. *vſq.* 95. In talibus enim criminibus legitima etiam requiruntur inditia ad torturam; Quibus poſitis, grauior eſt tortura, quam in alijs delictis non atrocibus adhibenda, Brun. Carer. & Far. *n.* 89.

Nec leuiter nec facto, nec verbis terrere.

15. Ampliatur nonò Regula prima, vt ſine legitimis inditijs præcedentibus, nec leuiter Reus torqueri poſſit, nec facto, nec verbis, Farin. plures inducens *quæſt.* 37. *num.* 96. *& 97.*

16. Sed quia controuerſa eſt hęc Ampliatio, vt *ibidem* ſubdit Farin. declaranda videtur ſic; Vt verbalis territio ſine inditijs ſit cauenda cum perſonis timidis, & vilibus, in quibus minæ de torquendo tantum poſſunt, quantum in perſona virili tortura, vt not. Carer. Marſ. & Farin. *q.* 37. *num.* 103. Circa vero territionem factis, dic; Quod quando Iudex non habet in proceſſu inditia ad torquendum plena, & ſufficientia, ſed aliqua leuiora, poſſit iuxta horum qualitatem, eius arbitrio, Reum terrere, mandando ipſum duci ad locum torturæ, vel ibi ſpoliari, & ligari; & quandoque etiam leuiter torqueri, & per modicum ſpatium in tortura detinere, pro qualitate inditiorum, ita Ghirlan. Conrad. Foller. & Farin. *num.* 105.

Diſtingue in hac cõtrouerſa materia.

Confeſſio in tortura ſine inditijs, etiam ratificata, eſt nulla.

17. Ampliatur decimò Regula 1. vt in tortura emanata confeſſio, non legitimis præcedentibus inditijs, nulla prorſus ſit, etiam ſi millies ſponte ratificetur, *gl. in l. penul. ff. de quæſt.* quam ſequuti ſunt ibi Bar. & communiter DD. teſte Foller. qui alios refert, Marſ. concordantes cumulans, & Farin. *q.* 37. *n.* 110.; quod procedit etiam in confeſſione verificata ex nouis ſuperuenientibus inditijs, Gabr. Sarayn. qui cum Farin. *ibidem* teſtatur de communi, Alber. & Clar. *q.* 64. *verſ. dixi quoque*. Totam hanc Ampliationem tenet, & diffusè, & ſolidè cumulatis citationibus DD. probat Guaz. *defen.* 30. *c.* 38. *per totum.*

Etiam in delictis difficilis probationis, exemplificatur.

18. Ampliatur vndecimò Regula 1. vt procedat etiam in delictis occultis, & difficilis probationis, prout ſunt proditiones, & tractatus, qui ſecretè fiunt, delicta de no-

cte

&c , ſeu aliàs clam commiſſa , furtum, falſum, adulterium, ſimonia, nefandum, venenum, & ſimilia, in quibus inditia requiruntur ad torturam, licet leuiora , quam in alijs delictis; & hæc leuiora ob probationis difficultatem, reputantur legitima, & ſufficientia ſecundum Caſon. Carer. Perſonal. & Farin. *quæſt.* 37. *num.* 153. vbi de magis communi; Et ad probandum , quod in hoc caſu leuiora ſufficiant inditia, inducit idem Farin. *numero* 150. ad ſaturitatem DD. & de communi teſtatur .

Adminicula non ſufficiunt ad torturam.

19. Ampliatur duodecimò Regula 1. vt adminicula ſine inditijs non ſufficiant ad torturam , cum non probent , ſed tantum imperfectam probationem adiuuent , Bal. qui loquitur etiam in adminiculis vehementibus , Boer. Farin. Marſ. Menoch. ; Et in terminis, quod ex ſolis adminiculis non debeat inferri tortura Caualc. & hos ſequitur alios inducens Guaz. *defenſ.* 30. *cap.* 27. *n.* 1.

Conſcientia cuiuſcunq; Iudicis non ſufficit ad torturam.

20. Ampliatur tertiodecimò Regula 1. vt conſcientia Iudicis , qui vidit Reum committentem delictum, non ſufficiat ad torquendum ſine inditijs Reum, Boſſ. Clar. Marſ. Specul. & Guaz. *capit.* 29. *num.* 1.; Quamuis Iudex eſſet optimè opinionis , & haberet arbitrium , Boſſ. Caualc. & Guaz. *ibidem.* vbi ait (reddendo rationem, & abunde citans) ſecundum acta enim Iudex iudicare tenetur .

Cuſtos rei furatę, caupo, &c. an ſine inditijs torqueantur.

21. Limitatur primò Regula prima , vt ſine alijs inditijs poſſit torqueri cuſtos bonorum furto ſubtractorum ad indicandum fures. Item hoſpes , caupo , ſeu eorum familiares , & domeſtici Farin. *quæſt.* 37. cum citatis abunde ab eo *num.* 156. *vſque* 159. ; Si ſint viles perſonæ , ſecus ſi honeſtæ ; & bonæ famæ , Farin. alios inducens *numero* 160.

Item fur inſignis confeſſus de vno , an poſſit de alijs furtis interrogari, & torqueri.

22. Limitatur ſecundò Regula 1. vt fur inſignis, & diffamatus, qui confeſſus fuit vnum furtum , poſſit ſine alijs inditijs torqueri , ad habenda alia furta, ſecus in fure ordinario, Bertaz. Brun. Maſc. Menoch. & Farin. *quæſt.* 37. *num.* 167. *&* 171. diffamatio enim in inſigni fure inditiorum loco ſufficit , Idem *num.* 172. ſed tortura debet eſſe moderata, *num.* 173. *& ſeq.* ; Et ſequuta confeſſione , hæc non ad condemnandum , ſed ad nouum proceſſum inchoandum ſufficiet , Foller. Marſ. Montic. & Far. *n.* 166.

An Reus poſſit torqueri, qui non reſpõdet præciſe , vel ſe refert ad id , quod ſcriptum eſt, vel reſpondet per verba dubia . vel per verbũ . credo, vſq. ad n. 20.

23. Limitatur tertiò Regula 1. vt dum conſtat de corpore delicti, & adſunt inditia ad Reum interrogandum , licet non ad torquendum , ſi Reus Iudici interroganti non reſpondeat, vel non præciſe , abſque alijs inditijs poſſit Reus torqueri , non ad habendam confeſſionem ſuper delicto , ſed vt reſpondeat , & præciſe , affirmatiuè , vel negatiuè , Bal. Boſſ. Brun. Maran. Menoch. Foller. Maſcar. & de communi praxi teſtantur Ioſeph Ludou. & Farinac. *quæſtione* 37. *numero* 176. *&* 177. vbi citatur Blanch. aſſerens merito poſſe torqueri illos ruſticos , nolentes Iudici reſpondere , niſi , quod ſe referunt ad id , quod ſcriptum eſt. Huic limitationi ſubſcribit Clar. *quæſtione* 45. *verſ. ſed po-*

ne, & teſtatur de bona praxi, ſeruata etiam, quando Reus non vult reſpondere, niſi per verba dubia; puta non ſcio, vel non recordor; in his, de quibus veriſimiliter recordatur; Et idem tenet Chart. *in Praxi inter. Reorum lib. 3. capit. 3. num.* 17. de reſponſione per verbum (Credo) in his, quæ ſenſu corporis percipiuntur, & inducit plures DD.

Quid ſi in hac tortura delictũ fateatur.

24. Ampliatur 1. limitatio 3. vt ſi in hac tortura Reus fateatur delictum, ex hac confeſſione condemnari poſſit, Gabr. Saray. Foller. & Far. *q.* 37. *n.* 178.

An conce datur Reo dilatio ad reſpondẽdum.

25. Ampliatur 2. limitatio 3. vt dum Reus dilationem petit ad reſpondendum affirmatiuè, vel negatiuè, non ſit audiendus, ſed torquendus, Bal. Caſtren. Clar. & Farin. *quæſtione* 37. *numero* 179. vbi teſtatur de communi, & practicata opinione; licet Reo reſpondenti, ſed non abſolute, puta dicendo (Non recordor) debeat, petenti, dari terminus ad recogitandum, Farin. *numero* 180. Intellige Ampliationem, dum Reus de delicto, vel de circunſtantijs ſubſtantialibus interrogatur, & ita obſeruari teſtatur Clar. & tenuit Farinacius *numero* 182. At dum Reus nullatenus vult reſpondere poteſt cogi per torturam quamuis interrogatorium contineat aliquid non ſubſtantiale, ratione contemptus Iudicis, Foller. Saray. & Farin. *ibidem*.

26. Sublimitatur limitatio 3. vt in caſibus in ea propoſitis, tortura moderata eſſe debeat, vt per quartam horæ partem, Vulpell. & Farin. *quæſt.* 37. *num.* 187.; Et dum Reus non haberet iuſtam cauſam non reſpondendi, ſecus iuſta cauſa ſtante, vt ſi Reus eſſet infirmus, vel ſi debitè Iudicem ſuſpectum allegaſſet, Bertaz. Blanch. Foller. & Farin. *num.* 188. *& ſequenti*; Et in delictis atrocibus; in leuibus enim, in quibus pro habenda veritate in principali delicto, tortura non infertur, nec in caſu limitationis erit inferenda; Sed facta monitione, vt reſpondeat, ſub pœna confeſſorum criminum, non reſpondendo, Reus habeatur pro confeſſo, ſecundum, Claud. Battand. Foll. & Far. *n.* 191.

Quid in leuibus.

Arbitratur Iudex de ſufficientia inditiorum ad torturam.

27. Limitatur quartò Regula 1. vt Iudicis arbitrio remittatur iudicare, quæ inditia legitima, & ſufficientia ſint ad torturam, Bar. qui de communi *in l. fin. ff. de quæſt.* Maſcar. qui ex Brun. ait hoc omnes DD. tenere, Ang. Bal. Clar. & Farin. alios inducens *quæſtione* 37. *num.* 192.; Sed Iudicis arbitrium à iure, & ab æquitate regulari debet, Foller. Marſ. Menoch. & Farin. alios cumulans, & teſtans de communi *num.* 193. Ita enim in omni negotio generaliter arbitrium ſuum Iudex regulare debet; Cum in maleficijs arbitrium concedatur, ita vt ſeruetur ius commune, niſi quoad modum procedendi, & circa aliqua leuia, Alber. qui de communi, quem ſequitur Clar. *quæſt.* 31. *verſ. arbitrio*, & ſubſcribit Farin. *n.* 194.; Et in dubio debet Iudex, iuxta æquitatem, in mitiorem inclinare partem, & vt bonus vir legem

gem ſeruare, Farin. alios citans *nu.* 195. *vſq.* 198.; Et in comprobationem copioſe DD. inducit Guaz. *defenſ.* 30. *c.* 4. *n.* 4.

Cum legitimis indițijs Reus torqueri poteſt.

28. Regula 2. ſit. Legitimis præcedentibus inditijs, Reus regulariter torqueri poteſt, Foller. Menoch. plures inducens, & Farin. *q.* 38. *n.* 1. vbi ait, quod ita ſentiunt vbique, & paſſim omnes Criminaliſtæ, & probat *tex. in l. cum cognitionaliter, & in l. miles §. oportet C. de quæſt. & in l.* 1. *ff. eodem*.

Dum conſtat de corpore delicti.

29. Limitatur 1. Regula 2. vt præcedentibus inditijs tortura non inferatur, dum non conſtat de corpore delicti *l.* 1. *§. item illud ff. ad Sillan.* & in his terminis tex. expreſſe loquitur, licet à DD. generaliter inducatur; quod ante omnia Iudici conſtare debet de corpore delicti, vt obſeruat Farin. *quæſt.* 2. *num.* 3. *& quæſt.* 38. *num.* 2. plurimos concordantes inducendo; De his actum eſt *ſupra* late cum Ampliationibus, & limitationibus, *q.* 12. *per totam*.

Datis defenſionib. &c.

30. Limitatur 2. Regula 2. vt tortura exiſtentibus etiam inditijs Reo non inferatur, niſi prius ipſe audiatur in ſuis defenſionibus, cum aſſignatione termini, copiæ proceſſus, &c.; præſertim ſi petantur, de quibus vide *ſupra quæſt.* 90. *num.* 14. *vſque in fin.* & tenuerunt Baiar. Clar. & Guaz. *defenſ.* 30. *cap.* 4. *num.* 27.

Quid ſi inditia euacuentur.

31. Et nota, quod dum inditia in defenſionibus per alia inditia innocentiæ ſunt euacuata, Reus torqueri non poteſt, Guaz. *defenſ.* 30. *c.* 4. *n.* 33. etiam quod vtraque inditia paria ſint, Bart. Brun. Foller. Maſc. Menoch. & Farin. alios inducens *q.* 38. *num.* 112. Ampliat Aym. etiam dum inditia pro innocentia Rei eſſent in aliquo inferiora, & ſequitur Farin. *ibidem*, vbi ait, DD. in propoſito concludere cõmuniter, quod ſi inditia contra Reum, & pro Reo ſint paria, & etiã dum illa pro Reo ſunt aliquantulum leuiora, & debiliora, non poteſt ad torturam deueniri; ſed tunc, quando inditia contra Reum ſunt admodum grauiora, & vrgentiora, ad torturam deuenitur.

Cõuictus torquendus non eſt.

32. Limitatur 3. Regula 2. vt dum contra Reum non modo adſunt inditia, ſed etiam conuincentes probationes, ad torturam non deueniatur; fatuuſque eſſet Iudex, qui conuictum torqueret, Clar. qui de communi, Aym. & Marſil. qui teſtantur de magis communi, Ang. & ad eum Ang. Boer. Chart. Conrad. & Farin. *q.* 40. *n.* 4. Qui *n.* 5. ait, omnes ferè citatos DD. dicere torquentem conuictum teneri in ſindicatu; Tortura enim remedium ſubſidiarium eſt, vbi veritas aliter haberi non poteſt, ſecundum communem de qua Farin. *n.* 3. ad ſaturitatem citans, *& q.* 38. *n.* 4.; Totæ huic limitationi ſubſcribit Guaz. *defenſ.* 30. *c.* 4. *n.* 1. plurimos concordantes inducens.

Cõuictus tortus ſi nege an ſit puniendus.

33. Sed hic oritur dubium. Dato quod Iudex cõuictum torqueat; Si tortus delictum neget, an inditia, & etiam probationes dicantur purgatæ. Et vtique ſecundũ communem obſeruantiam, de qua teſtatur Alber. & de magis communi Ferrat. inditia, & probationes purgatæ cenſentur, & pro hac opinione

ne citantur à Far. *q.*40.*n.6*.Bertaz. Boſſ. Clar.& quamplures alij, & ibi teſtatur de communi, ſicut *n*.8. de magis communi; Et horum ſententia intelligenda eſt, quod tortura purget inditia indubitata,& plenas probationes, quoad pœnam ordinariam, non autem quoad extraordinariam, Boſſ. Carer. Chart. & alij relati à Farin. *num.* 11. Contra quam inſurgunt Couar. Afflic. Foller. Gom. & alij inducti à Farin. *numero* 7. dicentes tortum conuictum poſſe plecti, ac ſi tortus non fuiſſet.

Reſolutio. 34. Ego, cum Farin.*q*.40. *n*.13. *& ſeq*. ita hanc controuerſiam concluderem. Si Reus tortus, perſiſtens in negatione, ſit plene conuictus, e.g. de crimine capitali, poterit condemnari in pęnam extraordinariam, etiam corporalem, vt triremium ſecundum communem, & practicatam opinionem, vt teſtatur Farin. *d.num*. 13. Si verò ſint contra Reum inditia tantum vrgentia, & indubitata, nec non præſumptiones indubitatæ, ac violentæ; Si Iudex in hoc caſu torqueat Reum, dum hic perſiſtit in negatione, ſi tortura illata fuerit iuxta qualitatem inditiorum, non erit locus pœnæ corporali, ſed exilio, in crimine capitali; & ita practicari Romæ, & ab hac reſolutione non eſſe recedendum in conſulendo, & iudicando ait Farin. *nu*. 13.*&* 15. citans Boſſ.Cæpol.Gram. Perſonal. & Vulpel. bene hanc ſententiam iuribus, & rationibus probantes.

35. Non prætermittam; Torturam nullo modo Reum purgare, quando non infertur ſuper delicto, de quo quis eſt confeſſus, vel conuictus, ſed (in caſibus de iure permiſſis, de quibus Farin.*q*. 40. *n*.26.) ad habenda alia delicta, vel ad habendas qualitates delicti aggrauantes, ſeu ſocios, complices, mandantes, ſeu alios participes; & cum proteſtatione; (Sine præiuditio confeſſorum, & conuictorum;) Quo caſu licet in tortura neget Reus; pro delicto pęna ordinaria puniri poteſt, Boſſ. & Clar. qui teſtatur de communi obſeruantia, Boer. Chart. Foller. & Farin. alios citans, *n*. 19. quem vide etiam *nu*. 16. *cum. ſeq*. Dummodo proteſtatio non ſit contraria facta, & interrogatoria non fiant de conuictis, ſeu confeſſis, aliàs probationes purgarentur, Boſſ.Chart.& Farin.alios inducens, & teſtans de communi *n*. 20.; Et dummodo tortura ſit moderata, ita vt in grauiſſimis, non excedat mediā horam, Clar. Chart. & Farin. *n*. 27. De d. proteſtatione agitur *in noſtro Modo proced. cap*. 3. *verſ.tunc ſubijciendus*. Quid de tortura data non ſuper delicto, ſed ad alium finem.

36. Quid autem ſit practicandum, dum Reus non eſt conuictus, ſed grauibus inditijs præſſus, an ſcilicet torquendus ſit, vel extraordinarie condemnandus, dictum eſt *ſup.q*.71.*n*.9.*&* 10.*& q*.86.*num*.9. *&* 10. & agit Guaz. *defenſ*. 30.*c*.41. vbi præſertim *n*.2. ait cum Gom. Bald. Brun. Caualcan. Caball. & Farin.*q*.41.*n*. 92. quod quando indicia non ſunt liquida, nec à lege approbata, in caſu, in quo ad pænā extraordinariam deueniatur, pæna erit pecuniaria, vel exilij in grauiſſimis, & attrociſſimis delictis. At dum inditia non pertingunt ad ſemiple- Inditiatus an ſit torquendus, vel puniendus.

miplenam, abſoluendus eſt Reus, Fachin. & Guaz. *ibidem.*

Ante torturam cõſtituẽdus eſt Reus. 37. Limitatur 4. Regula 2. vt ſtantibus inditijs ſufficientibus, antequam ad torturam deueniatur Rei, iſte interrogetur, & reſpondeat ſuper delicto, vt ſic ponatur in numero Reorum, Bar. Bald. Blanc. Marſil. & Guaz. *defenſ.* 30. *c.* 4. *num.* 14. vbi concordantes.

Et decretum de torquendo præmittendum. 38. Limitatur 5. Regula 2. vt vltra inditia, ante torturam, decretũ præcedere debeat de torquendo, Gomez. Tuſc. & Guaz. *n.* 15. Bart. Brun. Marſil. Montic. Perſonal. qui alios inducit, & Farin. *q.* 38. *nu.* 7.; Vbi ait, quod nõ modo omnes DD. ita tenent, ſed etiam quod criminaliſtæ omnes ita ſeruant, & citat Chartar.

Notanda circa decretum torturæ vſque ad numerũ 42. 39. Quædam obſeruanda ſunt circa d. torturæ decretum; Vnde not. 1. quod Iudex in decreto torturæ debet Reo repræſentare, & congerere omnia inditia releuantia contra ipſum in actis exiſtentia, iuxta praxim eruditorum Iudicum, Ambroſin. Farin. & Guaz. *defenſ.* 30. *n.* 5. *c.* 36. vt in formulis, de quibus *infra in par.* 2. *Praxi* 4. *num.* 107. *vſque ad n.* 110.

Super omnibus inditijs Reus eſt torquendus. 40. Not. 2. interponendum eſſe decretum de Reo torquendo ſuper omnibus inditijs contra ipſum reſultantibus, ſuper quibus eſt torquendus, non autem pro quolibet inditio, alias poſſet dari caſus, quod Reus per decem, & vltra vices torqueri poſſet, & tamen certo certius eſt, Reum, quibuſcumque grauiſſimis inditijs grauatum, non poſſe vltra tres vices torqueri, Caſtren. Gram. Marſil. & alij, quos ſequitur Guaz. *defenſ.* 30. *c.* 25. vbi teſtatur, quod tam de iure, quam de conſuetudine obſeruatur, vt ſuper omnibus cumulatis inditijs reſultantibus ex proceſſu Reus torqueatur, & nõ ſuper aliquibus ſolummodo, Baiar. Cuman. Io. Ant. de Nigr. Nouel. & Guaz. *ibidem*, vbi cum Baiar. tenet, quod quamuis Iudex proteſtaretur, torturam adhibere pro vnico inditio, adhuc Reus diceretur tortus ſuper omnibus ex proceſſu reſultantibus.

41. Not. 3. Appellationem dari à d. decreto de Reo torquendo, *l.* 2. *C. de appell. recip.* vbi Bart. Bald. Ang. Alber. & communiter alij, Brun. Gomez. Marſ. & Farin. *q.* 38. *num.* 10.; Et cum agatur de damno irreparabili, interpoſita d. appellatione nihil eſt innouandum, Ang. Bald. Brun. Foller. & Farin. *n.* 12. Imò de iure, nec etiam pendente termino 10. dierum ad appellandũ, aliquid eſt innouandum, ſed de cõſuetudine hoc certiſſime non ſeruari, ait Farin. *n.* 14.; Et confeſſio extorta pendente appellatione à decreto torturæ, eſſet ipſo iure nulla, Ang. & ad eum Aug. Bal. Brun. Cotta, Lancel. & Farin. cum alijs *n.* 17. Ampliat Brun. Carauit. & alij relati à Farin. *n.* 15. vt etiam à comminata turtura appellari poſſit. Sed quomodo interponẽdum ſit decretum, & an appellatio ſit admittenda Rei torturę applicati, vide *infra prax.* 4. *num.* 56. & 57. An appellatio detur à decreto de tortura.

42. Not. 4. Quod quando appellatio à decreto torturę eſſet omnino, & euidenter friuola, & calumnioſa, poſſet reijci à Iudice à quo, & hic ſine vitio attentatorum

poſſet

poſſet ad vlteriora procedere, Foller. Cyril. & Farin. *q.*38. *n.*24.; Et an talis appellatio friuola ſit, & admittenda arbitrio remittitur Iudicis; Qui in arbitrando, reſpicere præſertim debet cauſam in appellatione expreſſam, Conrad. Marſil. Menoch. & Farin. *n.* 27.; Item inſpiciat, an inditia ad torturam in termino defenſionis purgata ſint, Carer. Foller. & Farin. *n.* 28. Et in caſu dubio, an appellatio ſit admittenda, ſuperſedeatur, & expectetur pronũciatio Iudicis ad quẽ, Carauit. Conrad. Innoc. Iaſ. Foller. & Farin. *n.*30. *& ſeq.*

43. Limitatur 6. Regula 2. vt ſtantibus etiam inditijs, poſt comeſtionem Reus torqueri non poſſit, niſi poſt 9. vel 10. horas, Marſil. qui teſtatur de communi obſeruantia, & ſequitur Farin. alios inducẽs *q.*38. *n.* 32. vbi etiam cum Nouel. ſufficere tenet, quinque, vel ſex horas, ſed prius dixerat, ſe credere ſufficere, vt expectetur vſque ad 8. poſt commeſtionem horas: At Ambroſin. *de proceſs. inform. lib.*5. *c.*1. *n.* 30. dicit 7. horas ſufficere, & quod ita obſeruari vidit. Si verò his non ſeruatis, accidentia, ſeu paſſiones Reo in tormentis euenirent, in Syndicatu teneretur Iudex, ſecundum Bal. quem refert, & ſequitur Guaz. *defenſ.*30. *c.*4. *n.*29. ſubſcribens opinioni Ambroſini.

Poſt comeſtionẽ tortura non datur.

44. Limitatur 7. Regula 2. vt Iudex torturam inferre non poſſit, niſi vltra inditia, habeat ipſe merum Imperium, Brun. Foller. & Farin *q.*38. *n.* 109.; aliâs enim teneretur actione iniuriarum, & poſſet de priuato carcere puniri, Brun. Foller. & Guaz. citans alios *defenſ.* 30. *c.*4. *n.*22.

Iudex inferens torturam debet habere merũ imperiũ.

45. Limitatur 8. Regula 2. Vt priuilegiatus, quamuis præcedant inditia torquendus non ſit. Tuſch. qui alios refert, Guaz. *num.*17. & Farin. *n.* 5. Priuilegiati verò ſunt, e.g. Senex decrepitus 70. annorũ, vel etiam minoris ætatis, ſi ſit debilis, & delicatæ complexionis; qui non debet, niſi forte leuiter torqueri, vel terreri tantum, Farin. bene declarans, & probans *q.*41. *nu.*24. *& ſeq.*; Item poſitus in aliqua magna Dignitate, ſeu Magiſtratu, ijs durantibus, Farin. *num.*70. *& ſeq.* Item infirmus, Farin. *n.*93. & Guaz. *num* 25.

Priuilegiatus an poſſit torqueri.

46. Plura abundè de perſonis priuilegiatis habentur apud Farin. *quæſt.* 41. *per totam*, vbi parum poſt princ. diffusè tractat de tortura Clericorum, & Sacerdotum; De quibus licet controuerſum ſit, an torqueri poſſint, tamen, cum Maſcard. Menoch. & alijs, concludit *n.* 9. poſſe torqueri, ſecundum communem DD. ſed grauiora, & vrgentiora inditia requiri ad hos torquendos, cum tales, & priuilegium, & præſumptionem pro ſe habeant.

47. Limitatur 9. Regula 2. vt etiã exiſtentibus inditijs locus torturæ non ſit, niſi in delictis grauibus, & atrocibus, ac in cauſis in quibus agitur de pęna corporali, nõ autem in leuibus, & in quibus imponitur pęna pecuniaria, Farin. *q.* 38. *n.*6. vbi teſtatur de communi, & concordantes citat; redditque rationes *q.*42. *n.*14. *& ſeq.* Gomez. qui etiam de cõmuni, Boſſ. Brun. Conrad. Carer. Marſil. & plures alij, quos

In quibus delictis tortura inferatur.

quos ſequitur Farin. *q.* 42. *num.* 6.; Et ab hac opinione non eſt recedẽdum, quia eſt magis communis, verior, & rationabilior teſte Farin. *ibidem n.*25.: Et in ſpecie, quod vbi imponitur pęna pecuniaria non ſit locus torturæ, tradiderunt Aym. Gram. Marſil. & alij relati à Farin. *num.* 9.; Sicut nec etiam dum pęna exilij imponitur, Gom. qui de communi, Beccius, Bertaz. Clar. & Vulpel. quos *ibid.* refert Farin.; licet alij, non ſequendi, teneant in leuibus torturam, ſaltem leuem, inferri poſſe, hos refert Farin. *num.* 19. *&* 20. & reprobat eoſdem *num.* 23. De materia huius limitationis late Guaz. *defenſ.* 30. *n.*3. *&* 5. vbi mecum concludit.

Quis prius torquẽdus.

48. Limitatur 10. Regula 2. vt inter plures inditiatos à magis ſuſpecto incipienda ſit tortura, &c. iuxta tradita *ſup. q.* 101. *num.* 5. vbi quid in ęqualiter ſuſpectis ſit agendum, inuenies.

49. Plura copiosè de tota materia huius q. pertractant Farin. & Guaz. *locis in eadem* citatis.

De nonnullis, quæ concomitanter in Reo torturam inferendo conſideranda ſunt, Quaſt. 105.

1. EXpletis in præcedenti q. ijs, quæ ante Rei torturam ponderanda ſunt; in hac recto ordine conſiderationes ſubnectuntur, quæ in actu torturæ Rei, ſunt à Iudice præ oculis habendæ. Videlicet; Quomodo Reus in tortura ſit interrogandus? Modusue, moderamenque ſeruandum in eodem torquendo: Et ſequentibus duabus Regulis cum ſuis declarationibus omnia explicabo; Non repetendo, ſed ſupponendo ea, quæ dixi *q.* 101. ex quibus non pauca faciunt ad rem noſtram.

Reus quomodo in tortura generaliter, & pæce interrogandus ſit, ad ſuggeſtionẽ cauendã.

2. Regula 1. ſit. Tortus in caput ſuum, ideſt vt principalis, ſeu vt Reus generaliter interrogari debet, vt ſuper his de quibus extra torturam interrogatus fuit, veritatem dicat; Nec Iudex debet ei circumſtantias, & qualitates delicti repræſentare; imò neque amplius delictum; neque Reum infeſtare debet multis interrogatorijs importunis, & continuis, neue minis, ſecundum Farin. *quæſt.* 83. *num.*96.; vbi etiam ait ſe ſeruaſſe, Reum in tortura pendentem non infeſtare niſi duobus, vel tribus interrogatorijs, & monitionibus, vt veritatem dicat, de qua aliàs fuit interrogatus. Huic; Regulæ ſubſcribunt Iodoc. & Guaz. *defenſ.* 30. *cap.* 33. *n.*5.; Aliàs eſſet ſuggeſtio, Gom. late, Villagut. & Guaz. *ibid.* & diffuſe Farin. *num.* 88. vbi concordantes.

Etiam palliata ſuggeſtio vitanda.

3. Ampliatur 1. Regula 1. vt non ſolum d. expreſſa, ſed etiam palliata ſit ſuggeſtio prohibita, puta, dum in actis tantum legitur; Ad opportunas interrogationes reſp. &c. Chartar. & Farin. *q.* 83. *n.* 92. & Guaz. *defenſ.*30. *c.*33. *n.*6.

Quomodo interrogetur Reus de complicibus in tortura.

4. Ampliatur 2. Regula 1. vt dum Reus torquetur pro complicibus, in genere de his ſit interrogandus, Baiar. Blanch. Clar. Maſc. Ruyn. & alij, quos ſequitur Guaz. *num.* 2. Niſi inditia præcedant contra aliquam certam perſonam; de

qua, his ſuppoſitis ſine ſuggeſtione in ſpecie poſſet interrogari, Boſſ. Carer. Caualc. & Guaz. *ibid.*

Et cum protesta-tione. 5. Vnum animaduertat Iudex, quando ad habendos complices torturam infert confeſſo, vel conuicto, ſeu condemnato, vt in actis faciat adnotare, ſe torturam inferre ad habendos complices, ſine pręiudicio conuictorum, confeſſorum vel ſententiæ contra Reum latæ, nec aliter, nec alio modo, Ambroſin. Clar. Foller. Farin. & plures alij cum Guaz. *defenſ.* 30. *cap.* 33. *num.* 1.; Alias ſine iſto decreto Iudex præiudicaret facto, iuxta tradita *ſupra quæſt.* 104. *num.* 33. 34. & 35.

Moderata ſit Rei tortura. 6. Regula 2. ſit. Non immoderate ſed moderate, & in tempore, & in modo Iudex Reum torquere debet, ita vt illęſus idem Reus remaneat, Aym. Perſonal. qui aiunt, Iudicem in benignitatem inclinare debere, Alber. Bart. Boſſ. Brun. Chartar. Marſil. & alij, quos ſequitur Farin. *quæſt.* 38. *num.* 53. vbi citat iura, & teſtatur de communi, & concordat Guaz. *defenſ.* 30. *cap.* 20. *num.* 1. & *cap.* 22. *num.* 2. Vnde ne Iudex excedat, conſiderare debet qualitates inditiorum, delictorum, perſonarum, &c. iuxta doctrinam Farin. *n.* 33. & Guaz. *cap.* 20. & traditam hic ſupra *quæſt.* 102. *n.* 12.

Tempus torturę nō excedendus. 7. Ampliatur 1. Regula 2. vt vltra horam Reus, vt principalis non ſit torquendus, Ghirlan. & Farin. *quæſt.* 38. *n.* 54. alias tortura immoderata diceretur, Ambroſ. Burg. Cuman. & Guaz. *defenſ.* 30. *c.* 22. *n.* 6.; & ad ſummum, & raro in atrociſsimis paulo plus, vt per quartam partem horæ ſecundæ, Foller. & Farin. *ibid.* Intellige de tortura funis, quia vigiliæ tormentum in caſibus permiſsis, infertur per quinque, & per decem horas, Farin. *n.* 71. Declaratur qualitas tormenti vigiliæ, & ponitur forma eam inferendi inf. in 4. praxi *n.* 91. *vſque ad n.* 95. de quo tormento actum eſt etiam *ſup. q.* 99. *n.* 4. Quid in tortura vigiliæ.

8. Ampliatur 2. Regula 2. vt quando Reus torquetur in caput aliorum, ſeu vt teſtis quoad alios, puta ad habendos complices, tortura excedere non debeat tertiam, vel mediam partem vnius horæ, Burg. Clar. & Guaz. *defenſ.* 30. *c.* 33. *n.* 4. Chart. & idem Guaz. *def.* 21. *c.* 1. *n.* 4. Ioſeph. Ludou. & Farin. *q.* 11. *n.* 19. *in fine*, & probaui *ſup. q.* 102. *n.* 9. Quid dum Reus torquetur in caput aliorum.

9. Ampliatur 3. Regula 2. vt ad hoc vt moderamē in propoſito ſeruet Iudex, non ſolum inuenire nouos modos torquendi non debeat, ſed etiam inuentis moderate vtatur, iuxta tradita *ſupra q.* 99. *à n.* 1. *vſq; ad n.* 5. Graduſq; torturæ non aliter inferre, quam vt ſcripſi *ibid.* *à n.* 6. *vſque in fine q.* Non inueniātur noui modi torturæ.

De his, quæ poſt Rei torturam conſideranda ſunt, Quæſt. 106.

1. Tria præcipuè poſt Rei torturam conſideranda occurrunt nempe ratificatio, repetitioq; torturę quidue tortura in Reo operetur.

2. Regula 1. ſit. Confeſsio facta in tortura non ſufficit ad Reū condemnandum, niſi ratificata fuerit,

Alber.

Confeſſio in tortura, niſi extra tamen ficetur, nõ ſufficit ad condemnandum.

Alber. Ang. Butrig. & Caſtren. *in l. vnica C. de confeſſ.* Bart. Bald. Boſſ. Foll. Maſc. qui teſtatur de communi, Chart. qui de communi, & practicata, & alijcumulati à Farin. *q.* 83. *n.* 67. vbi *n. ſeq.* reddit rationem, quia plerique propter tormentorũ impatientiam fatentur ea, quæ non commiſerunt; Subſcribit huic Regulæ Clar. qui alios refert, & teſtatur de communi, & ſeruata opinione §. *fi. q.* 64. *verſ. cæterum*, Ambroſ. Bertaz. Gom. qui alijs relatis, teſtatur de vera, & communi & Guaz. *defenſ.* 30. *c.* 35. *n.* 2.

Ratificata quantum valeat.

3. Sed econtra confeſſio emanata in tortura, & formiter ratificata ad condemnandum ſufficit non aliter, ac ſi eſſet ſpontanea, Ang. & ad eum Aug. Brun. Clar. Carer. & Far. alios citans *q.* 83. *n.* 69.; Dummodo ſit poſſibilis, probabilis, & veriſimilis; Vnde Iudicis arbitrio relinquitur quantũ confeſſioni per torturã ſit credendũ, Baiar. Menoc. late Marſ. & ſequitur Guaz. *n.* 11.

Ratificatio debet eſſe in actis, & expreſſa.

4. Ampliatur 1. Regula 1. vt requiratur ratificatio expreſſa ad bãcum iuris Abb. qui de communi, Bart. qui de conſuetudine teſtatur, Boer. Brun. & Clar. *q.* 64. *verſ. cæterum*; Nec ſufficit ratificatio tacita, quia Reus confeſſionem non reuocet, ſed debet expreſsè in actis ratificare, Ant. de Canar. qui teſtis eſt de conſuetudine, & Clar. *ibid.* licet aliqui contra apud Guaz. *defenſ.* 30. *c.* 35. *n.* 4.

Extra locum torturæ.

5. Ampliatur 2. Regula 1. vt ratificatio facienda ſit extra locum torturæ, & extra illius aſpectum, Bald. Brun. Clar. Chart. Foller. Put. & Farin. alios inducens *q.* 83. *n.* 71. vbi quod ſufficit de conſuetudine, licet non fiat extra carceres, nec ad bancum iuris; Subſcribit Aug. ad Ang. & vbi talis viget conſuetudo, etiam Guaz. *n.* 2. *verſ. ac etiam* aliàs ait ſeruandum ius commune, vt fiat extra carceres, & ad bancum iuris; & teſtatur in ſtatu Eccleſiaſtico non ſeruari, vt recipiatur coram teſtibus. Quid in propoſito *in noſtro Modo proced.* ſtatuatur, vide *hic inf. n.* 7.

Interuallum inter torturam, & ratificationem.

6. Ampliatur 3. Regula 1. vt ratificatio cõfeſſionis non debeat fieri ſtatim, nec paulo poſt torturam, ſed ex interuallo, Ang. Bar. Clar. Chart. Maſc. & Farin. *q.* 83. *n.* 73. & hoc eſt certum. Interuallum vero remittitur arbitrio Iudicis, Bart. Ang. Clar. Menoch. Marſ. Chart. & Far. *n.* 76. vbi alios inducens teſtatur de magis communi, & de praxi. Sed hoc interuallum debet eſſe ad minus vnius diei, & vnius noctis, & ſic horarum 24. Ang. Clar. Menoch. & de communi, & ſeruata opinione teſtatur Chart. & Gom.; ſubſcribũt Butr. Paris, Marſ. & Far. cum alijs *n.* 74.; Vbi ait quod quando tortura fuit grauis, hoc tempus omnino expectandum tutius credit, cũ Hippol. Rimin. & Maſc.; Et his adheret Guaz. *defenſ.* 30. *c.* 35. *n.* 3.; Vbi etiã ait, in hoc puncto ſeruandam eſſe conſuetudinem, & ſtylum locorum, cum Caual.; Sibi tamen placere illam conſuetudinem, vt licet non interueniat ſpatium 24. horarum, recipiatur ratificatio poſt ſpatium vnius noctis in ſequenti die, inducens Clar. & teſtans ita ſeruari Romæ, de quo teſtis eſt etiam Far. *d. n.* 76. *erga fin.*

Modus procedendi apud nos.

7. Apud nos eſt *Modus proced.* quem videbis *in c. 2. in fine tertij ſubſtantialis, & in c. 3. verſ. tunc ſubijciendus*.

Ratificatio d. requiritur in confeſſione ratificata.

8. Ampliatur 4. Regula 1. vt procedat etiam in confeſsione in tortura emanata, quantumuis adminiculata, & inditijs grauata, quæ ratificatione indiget, aliàs cōfitenti nō noceret, Carer. & Clar. qui de communi teſtantur, *q. 64. verſ. cæterum*, vbi redduntur plures rationes, Boſſ. Salyc. & Farin. *q. 83. n. 79.* qui ait ita tenendum, & in praxi ſeuandum; Et ſecundum Guaz. *n. 7. def. 30. c. 35.* cauere Iudex debet, ne aliter ſeruet; licet Bald. & alij relati à Farin. *n.* 78. oppoſitum teneant; non ſequendi, niſi forte, quando inditia eſſent indubitata, ſecundum Carer. & ageretur de imponenda pœna pecuniaria, Marſil. quos refert Farin. *q. 83. n. 78.* & Guaz. qui citans Baiar. & ipſe non diſſentit *defenſ. 30. c. 35. n. 7.*

Quamuis præceſſiſſet extra iudicialis confeſſio.

9. Ampliatur 5. Regula 1. vt conſequenter ratificatio confeſsionis factæ in tortura, ſit neceſſaria, quamuis præceſsiſſet extraiudicialis confeſsio, Boſſ. qui ait nunquam in praxi vidiſſe oppoſitum, Alber. Fulgoſ. Blanch. Salyc. Gome. qui relatis, & reprobatis contrarijs, oppoſitam opinionem falſam arbitratur, Chart. qui aſſerit contrariam opinionem nullo iure niti, & in praxi non recipiendam, nec diſſentit Farin. *q. 83. n.* 81. Cabal. qui teſtatur, ita millies ſeruaſſe, & quod nūquam ab hac obſeruantia recederet, & Guaz. *n. 6. verſ. quæ opinio*, vbi ait oppoſitam nullo modo recipiendam in praxi.

Sed contra.

10. Non deſunt tamen grauiſſimi DD. contrarium tenentes, vt ſunt Bar. Fely. Iaſ. Paris, Marſ. Maſcar. Alex. Imol. & alij relati à Far. *n.* 80. & propterea refert Boſs. dicentem, videri omnino excuſandum in ſyndicatu Iudicem in hoc caſu torquentem, & condemnantem ſine ratificatione confeſsionis.

In tortura leui illata robuſto, an ratificatio requiratur.

11. Limitatur 1. Regula 1. in tortura leui illata robuſto, in qua ratificatio non requiritur, Carer. Foll. Gram. Maſc. & Guaz. *def. 30. c. 35. n.* 10. Bar. Bal. Paris, & Chart.; Qui nihilominus ait tutius eſse, vt ſequatur ratificatio; Et verum dicere, & ita ſeruari, ait Farin. *q. 83. n. 82. in fi.* licet limitationi ſubſcribat; Imò Baiar. ad Clar. *q. 64. num. 129. 133. & ſeq.* teſtatur rem eſse periculoſam facere aliter.

Seu data Reo in flagranti reperto.

12. Limitatur 2. Regula 1. vt ratificatio non requiratur poſt torturam Rei, in flagranti crimine reperti, Gram. & Guaz. *def. 30. c. 35. num. 8.*

Poſt confeſſionē, ante ratificationē, cuſtodiendus eſt Reus.

13. Animaduertat Iudex, vt Reus confeſsus in tortura (ad hoc vt ratificet) in carcere ſecreto reponatur, ne ad reuocandam confeſſionem edoceatur, & conſulatur oretenus, vel per ſchedulas, & quatenus opus eſt, adhibeatur aliquis cuſtos; ſic Aſſl. Clar. Put. & Farin. alios inducens *q. 83. n. 72.*

Rei tortura non eſt repetenda ſine nouis inditijs.

14. Regula 2. ſit. Tortura Rei, regulariter repeti non poteſt, niſi nouis ſuperuenietibus inditijs, Ang. & ad eum Aug. Chart. Marſil. qui teſtatur de cōmuni, veriori, æquiori, & practicata opinione, Bertaz. Chart. Cyn. & alij quos cumulat

lat Farin. *q.* 38. *num.* 72. *&* 74. inter quos quamplures teſtantur de communi, qui *n.* 75. teſtatur de communi obſeruantia, & quod contrarium facientes male faciunt, citans ad hoc non paucos, & concludens, ab hac Regula non eſſe recedendum; cui ſubſcribunt, Clar. Tuſch. Foller. & Guaz. alios inducens *defenſ.* 30. *c.* 23. *n.* 1.; Quicquid dicant relati à Far. *n.* 74.

Fortiora primis debent eſſe inditia.

15. Ampliatur 1. Regula 2. vt tortura non repetatur ex nouis inditijs, niſi illa ſint euidentiora, & fortiora primis, Clar. *q.* 64. *verſ. vlt. videndum, ibi*, aliqui vero addunt, vbi ex Gaudin. Papien. & alijs teſtatur de communi, & practicata opinione Aym. qui ex Marſ. teſtatur de communi, æquiori, veriori, & practicata opinione, Brun. dicens quod ita tenent omnes, Chart. Menoch. & Farin. alios inducens *q.* 38. *num.* 76. Et bene probat *tex. in l. vnius* §. 1. ibi euidentioribus argumentis oppreſſus *ff. de quæſt.* & ibi Bar.

Diuerſi generis, ſeu ſpeciei.

16. Ampliatur 2. Regula 2. vt non repetatur tortura, niſi noua inditia ſint diuerſi generis, ſeu à præcedentibus ſpecie differant, & ſubſtantia; v. g. prima erant ex mala fama, vel inimicitia; poſtea ſuperuenit vnus teſtis, qui ait ſe vidiſſe Reum vulnerare occiſum; Secus ſi probata fama per aliquos teſtes, alij teſtes eandem poſtea probent, tales enim teſtes non inducunt nouum inditium, ſed nouam probationem veteris inditij, quæ non ſufficit ad torturam repetendam, quia hoc inditium per torturam fuerat purgatum, Clar. *q.* 64. *verſ. vlt. videndum, prope fin.* vbi ex Alex. teſtatur de communi, Ang. Brun. Blanch. Carer. Menoch. Boſſ. qui de magis communi teſtatur, & plures alij, quos ſequitur Far. *q.* 38. *n.* 77.

Confeſſio ex repetitione indebita nō valet.

17. Ampliatur tertiò Regula ſecunda, vt confeſſio extorta ex repetitione tormentorum, quæ repeti non debebant, nihil valeat, & confitenti non noceat, Carer. Burſat. Gig. Gom. Perſonal. & Farin. *n.* 78. Et in dubio tortura non repetitur, Chart. Clar. Put. & Far. *n.* 89.

Repetitio ſine nouis inditijs an licita, dum prima inditia erāt vrgentia.

18. Limitatur 1. Regula 2. vt tortura poſſit repeti, etiam ſine nouis inditijs, quando prima inditia contra Reum erant multum vrgentia, & manifeſta admodum, Bart. Anton. de Canar. & Clar. *§. fin. q.* 64. *verſ. debet igitur, ibi*, & ſi inditia ſint plura, & vrgentia, tunc torquetur Reus interpellatis diebus, & vicibus, vbi teſtatur de communi, & de conſuetudine obſeruata, & ait, quod ita faciunt boni Aſſeſſores, ſequitur Socin. qui dicit, quod in hoc conueniunt omnes, Brun. Blanc. Bertaz. Chart. & Far. alios concordantes inducens *q.* 38. *n.* 79. qui *num.* 81. aſſerit ab hac limitatione non diſcedendum, cum ſit vſu magis recepta, & magis communis (licet Boer. Gom. & alij relati à Farin. *n.* 80. contrarium ſentiant,) Niſi Reus eſſet non robuſtus, ſed debilis, qui repetendus non eſſet in tortura in propoſito caſu, Far. *n.* 82. cum Foller. Gandin. Parid. & alijs.

Vel cum Reus non fuit ſufficienter tortus.

19. Limitatur 2. Regula 2. vt tortura repeti poſſit, cum Reus ſufficienter tortus non fuit, poteſt enim Iudex ſcindere tempus debitum torturæ, vt probatum eſt ſup. *q.*

103.

103.*n.*5. & hic non repeto, præſertim, quia vt notat Farin. *q*. 38. *num.* 83. apud DD. hoc nullam habet difficultatem, cumulans concordantes, *&* *n*. 85. teſtatur de communi, & de obſeruantia.

Quid ſi Reus confeſſus nolit ratificare.

20. Limitatur 3. Regula 2. vt quamuis alia non ſuperueniant inditia, ſi Reus confeſſus in tortura, dum die ſequenti ducitur ad ratificandum, nolit ratificare, poſſit iterum torqueri ad perſeuerandum in confeſſione, quæ etiam non ratificata ſemiplenam inducit, ita Farin. *q*. 38. *n*. 91. qui pro limitatione citat Bal. Boer. Chart. & plures alios, inter quos Blanc. & Boſſ. teſtantur de communi, & Clar. de communi, & recepta opinione: Et ſi Reus perſiſtat in non ratificando, non eſt denuo torquendus, ſed dimittendus, purgatum eſt enim inditium ex prima confeſſione ortum, in terminis Iodoc. Mille. Chart. & alij cum Farin. *n*.92. *&* 93.; Niſi in caſu, in quo inditia contra Reum exiſtentia eſſent multum vrgentia, vel prima tortura non fuerit ſufficiens, tunc enim tertio poſſet torqueri; & ſi perſtiterit, relaxandus erit; Si verò fateatur, & ratificet, erit condemnandus; At ſi non ratificet, non erit vltra torquendus; Sed vel abſoluendus eſt ex hactenus deductis, vel (apud ſeculares) ſub fideiuſſione de ſe repreſentando relaxandus eſt, Marſ. Blan. Boſſ. Boer. Carer. Chart. Clar. & Farin. *n*. 94. *&* 96. vbi prædictos, & alios inducens teſtatur de communi, et ait ita ſeruandum in praxi.

21. Sublimitatur limitatio 3. vt quod dictum eſt de repetitione torturæ ob non ratificationem præcedentis confeſſionis in tortura, procedat, vbi aliud non allegatur, quam metus tormentorum; Sed vbi reuocans allegaret errorem, tunc nulla eſt difficultas, quod audiatur, eique aſſignari debet terminus ad docendum de errore, et interim ſuperſederi, dando Reo copiam inditiorum, etc. Boſſ. *tit. de tortura num.* 19. quem ſequitur Farin. *q*.38.*num.* 100. 101. *&* 102. vbi ait cum communi DD. in hoc caſu non repeti torturam, niſi dum non probatur error, et citat Carer. Afflict. Foller. et alios.

Allegans metũ tormentorum, vel errorẽ confeſſionis.

22. Tria tandem nota circa repetitionem torturæ; Primo Torturam non eſſe repetendam eodem die, ſed ſeparatis, et interpellatis diebus, Conrad. Carer. Blanc. Perſonal. Put. et Farin. *n*.103. vbi ait, ita ſine dubio ſeruari communiter, et quod ſi Iudex aliter obſeruaret, malè faceret.

Non repetenda tortura eodẽ die.

23. Contra iſtud 1. notabile obijcitur; Nam poſito, quod Reus eleuatus in altũ in funis tortura, veritatem fateri promittat, vtique deponi poteſt; et dum depoſitus fateri renuit, poteſt etiam ſtatim in altum eleuari, et eleuatus, ſi aſſerat, corpus leuandi neceſſitatem pati, poteſt iterum deponi, et ſua neceſſitate expleta, ſi veritatem non fateatur, ſtatim iterum poteſt in altum eleuari, iuxta praxim communiter ab omnibus vbique receptam, ſecundũ formulam traditã ab Ambroſino *de modo form. proceſſ. inform. lib*.4.*cap*.8.; ergo videtur, quod tortura, non modo eodem die, ſed etiam eadem hora poſſit iterum,

Obijcitur.

rum, atque iterum repeti.

Reſpõdetur cõtinuationẽ torturæ licitam eſſe eadem dies non autem repetitionẽ.

24. Reſpondetur, quod aliud eſt torturam repetere, hoc enim non poteſt eadem die; aliud eſt eam continuari, quod eadem die preſtari poteſt; Et vtique citata praxis Ambroſini, & communis procedit de continuatione torturæ; Dũ enim quis deponitur tantum de tortura, manendo ad funem ligatus ad prædictos fines, non deponitur totaliter, ſed detinetur in gradu eodem torturæ, ergo dum iterum eleuatur, vt ſupra, non repetitur, ſed tortura continuatur; continuatio autem torturæ ſine interpellatione, vt dictum eſt, licita eſt, quamuis repetitio eadem die illicita ſit.

Quando repetẽda eſt tortura, decernatur in depoſitione à tormento.

25. Circa torturæ repetitionem not. eſt 2. quod, quando Iudex vult repetere torturã, in decreto depoſitionis à tortura, dicat, quod ſine prẽiudicio, & animo repetendi torturam quatenus de iure, &c. Chart. Foller. Boſſ. Far. & alij *q.38.n.103.*

Vltra tertiam vicẽ tortura nõ repetitur.

26. Notandum 3. quod pro inditijs etiam vrgentiſſimis, & indubitatis tortura vltra tres vices non eſt inferenda, Boſſ. Foller. Marſ. Chart. qui teſtatur de communi practicata opinione, & Far. tot alios inducens, *q.38. n.* 105. vlterior enim ait repetitio omnino communiter reprobatur à DD.; Imò *n.* 106. ait verius videri de iure, Reum perſiſtentem in negatione, vt ſecunda tantum vice torqueri poſſit, inducens Chart. Riminal. & Simanc.

Iudex ſucceſſor repetẽs torturam, cõputet datã ab anteceſſore.

27. Corollariũ ſuperaddo; Torturam illatam per vnum Iudicem competentem computandam eſſe à ſucceſſore, nec debere eam repetere, niſi cum hac computatione, Baiar. Carer. Marſ. & Guaz. alios inducens *defenſ.30.c.26.n.1.* vbi cum Caualc. & Maſc. ampliat, etiam quod tortura fuerit inflicta à Iudice incompetente; Et quamuis ſucceſſor haberet facultatem procedendi ex abrupto, citans ad hoc *n.2.* Burg.

Perſiſtens in tortura puram veritatem dixiſſe præſumitur.

28. Regula 3. ſit. Torturæ tanta vis eſt, talemq; producit effectum, vt in ea perſiſtens, ſiue fatendo, ſiue negando puram dixiſſe veritatem præſumatur, Alex. Bertaz. Boer. Couar. Gram. & alij, quos ſequitur Far. qui de communi teſtatur *q. 40. n. 1.* & de communi teſtans etiam Clar. ait, quod totus mũdus ita obſeruat, Alberic. Decian. Boſſ. & Guaz. *defen. 30. c.40. n.1.* & in ſeqq. agit de hac materia per totum caput.

Reus perſiſtens in negatione, inditia purgat

29. Ampliatur 1. Regula 3. vt Reus negans perſeueranter in debita tortura, dicatur purgaſſe inditia contra eum exiſtentia, Canoſ. Cæpol. Alber. qui teſtans de obſeruantia, ait, quod hoc totus mundus tenet, ſequitur Clar. *q.64. verſ. illata*, Bertaz. Carer. Chart. qui tres teſtantur de communi, Cæphal. & Farin. *q.40.n.2.*; vbi ait huic ſententiæ neminem auſum fuiſſe contradicere; Et tenuerunt Boſſ. Deciã. Gram. & Guaz. vbi ſupra; Subdens ex Baiar. Decian. Caſtren. & Menoch. hoc procedere etiam in fauorem complicum, purgato enim principali, etiam inditia circa acceſſoria cenſentur purgata. Et conformiter *in noſtro Modo proced. in c.3. verſ. ſi verò fortiter*, dicitur; Quod ſi Reus fortiter tormenta ſuſtineat, perſeuerando in negatione, tunc dicatur purgaſſe inditia.

Etiam in fauorem complicũ.

30. Ampliatur 2. Regula 3. vt

Reus

Quomodo ſit abſoluēdus. Reus in debita tortura perſiſtens in negatione, ſit diffinitiuè abſoluendus, Clar. & Iodoc. qui dicunt hanc doctrinam veriorem de iure videri, & Gomez ait, ab hac nec in conſulendo, nec in iudicando eſſe recedendum, & hos refert Farin. *q.4. n. 26. verſ. contrarium*, ſubſcripſerunt Baiar. Caualc. & Menoch. relati à Guaz. *defen.30.c.40.n.11.* Sed Bart. Boſſ. Alex. Saly. & alij relati à Far. *d.n.26.* tenuerunt, Reum in hoc caſu abſoluendum tantum eſſe ab obſeruatione iudicij; Et in hanc opinionem videtur inclinare Far. *verſ. ego autem*, dum Reus petit abſolutionem; Et fauent Cabal. & Guaz. *n. 11.* dicentes, quod in hoc caſu, de conſuetudine Reus abſoluitur cum Clauſula (Rebus ſic ſtantibus.)

31. Et vtique apud nos, iuxta vnam, vel alteram ex his opinionibus, danda erit abſolutio, cum *in noſtro Modo proced. loco proxime citato*, habeantur hæc verba in propoſito; (Et ſic Reus erit abſoluendus.)

Sed contra. 32. Licet ſit opinio 3. vt in præſenti caſu Reus neutro modo abſoluatur, ſed ſub fideiuſſore de ſe repreſentando relaxetur; & ſic nouis ſuperuenientibus inditijs, iterum moleſtari poterit; & ita ſeruari in praxi teſtantur Carer. Marſil. Simanc. & Farin. *q.4. n.26. verſ. tertia fuit*; qui *verſ. ego autem*, in hanc opinionem 3. inclinat; dum Reus abſolutionem non petit.

33. Limitatur 1. Regula 3. vt tortura in Reis quoad ſe, & teſtibus quoad alios, & vniuerſaliter in teſtibus, non expurget plures defectus, & exceptiones, ſed vnum, Burſat. Crauet. Honded. Tuſch. & Guaz. *defen.30.c.40.n.13.*; Vt ſi teſtis eſset pauper, & varius, exemplificat *ibidem* Guazz. cum citatis DD. Vnus tantum defectus per torturam purgatur.

34. Limitatur 2. Regula 3. vt tortura nō habilitet ſocium criminis, vt faciat inditium ad torturam contra nominatum, Bertaz. Fab. Turr. Rimin. iun. Rolan. & Guaz. *n. 14.* quicquid dicat Clar. Quantum habilitet ſociū criminis.

35. Limitatur 3. Regula 3. vt tortura in Reo examinato, vt teſte, ſed inimico, non cōualidet eius depoſitionem, Baiar. Bertaz. Boſs. Gram. Rolan. Tuſch. Peregr. qui alios allegat, & loquitur in criminibus exceptis, in quibus, nec vult, vt faciat inditium ad inquirendum, et hos ſequitur Guaz. *defen.30.cap.40. n.15.* Et Reum examinatum vt teſtem, dum eſt inimicus.

36. Quid autem dicendum ſit, dum Reus tortus, eſt vrgentibus, et indubitatis inditijs grauatus, vel conuictus, et perſiſtit in negatione; Siue dum conuictus, ſeu confeſsus proprium crimen, torquetur ad habendos complices, vel qualitates delicti, et negat; Vide ſupra *q.104. n.33. 34. & 35.* Alias remiſſiue.

37. De materia huius q. nec non totius Tractatus de tortura, diffuſe tractant pręſertim Clar. Boſs. Guaz. et Far. *locis ſupra citatis*.

CAPVT TERTIVM
Theoriæ
CAVSARVM IVDICIALIVM
Regularium,
IN QVO AGITVR,
DE ILLIS, QVÆ ATTINENT
ad debitè proceſſum terminandum.

1. EXPLICATIS in duobus præcedentibus Capitibus illis, quæ ad ordinatè proceſſum in cauſis iudicialibus Regularibus inchoandum, & proſequendum pertinent; Rectò ordine in hoc Capite 3. breuiter, de his, quæ ad debitè proceſsum terminandum ſpectant, in eiſdem cauſis criminalibus, erit agendum.

2. Omnia verò in hoc Capite exaranda, ad tres redigam conſiderationes: Cum enim d. proceſsus ritè inchoatus; et proſequutus, per ſententiam, ſeu decretum terminandus ſit: In prima conſideratione quædam ante ſententiam ponderanda: In ſecunda alia in ipſa ferenda ſententia obſeruanda: Et in tertia, et vltima ea, quæ poſt eandem ſententiam latam erunt ſcienda, enucleabo. Perpendẽda ante ſententiam.

DE ILLIS, QVÆ ANTE SENTENTIAM ferendam ponderanda ſunt.

Diuiſio huius tertij Capitis. 3. INitium igitur ſumendo à prima ex propoſitis cõſiderationibus; Iudex viſo, diligenterq; perpenſo proceſsu, vt animaduertat, an benè ceptus, proſequutuſque ſit; et nullo ſubſtantiali in eo defectu reperto, ponderatis his, quæ ex actis reſultant, ad abſolutionem, ſeu Rei condemnationem; antequam ad proceſsus terminationem per ſententiam accedat; ſciat (operæ pretium eſt) plurima ad delicta, pœnaſque ſpectantia, quæ in ſequenti Tractatu Decimo reſoluuntur; Nec non alia multa, de arbitrio Iudicis in cauſis criminalibus terminandis, de quibus agendum erit in Vndecimo Tractatu.

Tractatus Decimus.

4. PRænotandum; Delinquere nihil aliud eſſe, quàm peccare, quod aliquando fit dolo, ſeu mala intentione, quandoq; ex ignorantia, vel non praua intentione, puta ex impetu, aut caſu, Farin. plura in comprobationem iura inducens *q.* 18. *n.* 1. qui *n.* 5. animaduertit, non rarò apud DD. idem ſignificare delictum, crimen, & maleficium.

Delinquere quid, & quotu-plex.

De multiplici delictorum diſtinctione, Quæſt. 107.

5. PLuribus diſtinctionib. hæc q. explicanda erit.

6. Diſtinctio 1. Delicta alia ſunt publica, alia priuata. Publica dicuntur delicta cõmiſſa directè in offensã Dei, vt Blaſphemia; vel Principis, vt delictum læſæ Maieſtatis; Item adulterium, homicidium, &c. vt notat Farin. *q.* 17. *num.* 8. *vſque ad* 13. vbi probat, & exemplificat in alijs delictis. Priuata verò delicta ſunt, commiſſa in priuatam perſonam, niſi à lege determinetur, quod publica ſint, Bar. Bal. Caſtren. Angel. & Farin. cum alijs, *num.* 14. puta furtum, iniuria, &c. vt notat idem Farin. *num.* 15. Sed animaduerte, quòd de iure Canonico omnia delicta ſunt publica, Anan. qui de communi; Conrad. & Farin. *num.* 16. Hoſtien. & Bal. qui teſtatur de communi, & Clar. *in praxi Crimin.* §. *primo verſ. hæc tamen*; Vbi tamen ait, ſtandum in hoc Statutis, & conſuetudini; Sed ſecundum Milleu. & Farin. *n.* 17. hodie de conſuetudine omnia delicta ſunt publica, & in omnibus Iudex ex officio procedit.

Delicta publica, ſeu priuata, quę.

7. Diſtinctio 2. Delicta, quędam ſunt notoria, quę aliqua non poſſunt tergiuerſatione celari puta facta coram maiori parte populi, Clar. Gomez, alios inducens, & Farin *q.* 18. *n.* 104. qui *q.* 21. late differit, quot modis delicta dicantur notoria. Alia vero delicta ſunt occulta, et difficilis probationis, et ſunt ea, quorum probatio à communiter accidentibus non faciliter haberi poteſt, vt dolus, fraus, ſimulatio, falſitas, incendium, adulterium, crimen nefandum, ſymonia, furtum, tractatus de homicidio, venenatio, delicta nocturna, &c. de quibus tractat Menoch. *de arbitr. quæſt. lib.* 2. *cent. ſecunda caſu* 116. *per totum*, & hæc notantur à Far. *q.* 19. *n.* 105.

Notoria, ſeu occulta, & difficilis probationis.

8. Diſtinctio 3. Delicta quædam ſunt nominata, vt furtum, adulterium &c. in quibus, probatis actibus, vnde nomen ſumpſere, cenſentur probata in genere delicta illa: Quædam innominata, vt percuſſio, ſeu ingreſſio domus, in quibus vltra actus, debent probari qualitates inferentes ad delictum; aliàs non diceretur conſtare de delicto commiſſo in genere, cum prædicta ſine delicto fieri poſſint, Bar. cuius doctrinam

Nominata, ſeu innominata

nam communiter recipiunt DD. teſte Blanc. & ſequitur Foller. & Far. *q.* 18. *n.* 19.

Excepta vel non excepta.

9. Diſtinctio 4. Delicta alia dicuntur excepta, quæ ſub generali legis diſpoſitione non continentur, ſed ſemper excepta cenſentur, vt hæreſis, læſæ maieſtatis, falſæ monetæ, ſymoniæ, vitij nefandi, famoſi furti, ſortilegij malefcij, &c. de quibus gloſ. & alij DD. *in l. fin. C. de accuſat.* Gom. Farin. & alij *q.* 18. *n.* 60. Non excepta autem delicta ſunt illa, quæ veniunt in generali legis diſpoſitione Far. *vbi ſupra*.

Leuia, grauia, atrocia, grauiora, atrociora, grauiſſima, ſeu atrociſſima,

10. Diſtinctio 5. Delicta aliqua ſunt leuia, aliqua grauia, enormia, ſeu atrocia; aliqua grauiora, atrociora, ſeu magis enormia; aliqua grauiſsima atrociſsima, ſeu enormiſsima. Quæ autem talia ſint declarant DD. relati à Farin. *num.* 61. Et cum hac diſtinctione, magis, quam cum alijs ſupra ſcriptis conuenit diuiſio delictorum *in noſtro Modo proced.* notata, quam hic non repeto, cum de ea actum ſit, *ſupr. q.* 7. *num.* 1. *vſque ad* 6. Et licet arbitrio Iudicis remitatur declaratio, quæ nam ſit grauitas, vel leuitas delictorum, ita tenent Alciat. qui teſtatur de communi, Bal. Conrad. Innoc. Menoch. & Far. concordantes inducens *q.* 18. *num.* 62.: Vt Iudex ſuum ſciat arbitrium regulare in hoc, ſequentia animaduertat.

Arbitratur Iudex circa leuitatem, ſeu grauitatẽ criminũ.

Ex pluribus, quib. leuitas, vel grauitas, delictorum agnoſcitur, vſque ad n. 15.

11. Delicti grauitas, vel leuitas cognoſcitur primo ex qualitatibus, & circumſtantijs, puta; Ratione perſonæ offenſæ, vel offendentis, armorum, partis corporis læſæ, cauſæ, loci, temporis, vel euentus, de quibus *in l. aut facta, & ibi* DD. *ff. de adulter.* late Carer. & Farin. *quæſt.* 18. *num.* 63. & 64.. Vnde delictum mali exempli, cum communitati ſit perniciosum, grauius reputatur, & punitur *c. præcipue* 11. *quæſt.* 3. Tiraq. Carer. Menoc. & Farin. *num.* 65.; Et ideo palam delinquentes magis delinquunt gl. *in l. nemo*, vbi Alberic. Caſtren. Saly. & communiter omnes *C. de Sum. Trin. & fid. cath.* & declarat Farin. *quæſt.* 18. *num.* 71.

12. Ex parte corporis, quæ offenſa fuit, dignoſcitur grauitas delicti, puta, quia vulnus ſit in facie, præſertim ſi remanſura ſit cicatrix perpetua, tunc etiam atroci pœna hoc delictum eſt plectendum, ſecundum Ang. Gom. Iodoc. Menoch. & Farin. *q.* 18. *n.* 97. vbi citans iura, & concordantes DD. ait, hanc eſſe communem; Tantoque grauius erit delictum, dum ex vulnere offenſus fuerit oculus, & eo magis ſi ablata fuerit, vel impedita viſiua virtus *c. fin.* 55. *diſtinct.* vbi Præpoſ. Archid. & Bellam.: Et hinc eſt, quod propter enormem læſionem irregularitas incurritur, vt eſt illa, quæ infertur in naſo, & in oculo, pro qua grauiſsima pœna imponenda eſt, citra tamen mortem naturalem, vt tenet Farin. *n.* 100. cum proxime citatis DD. *in dicto c. fin.* vbi etiam communiter alij; Ex quibus nonnulli nec mortem naturalem excipiunt: Et hæc fortius procedunt in tali læſione mulieri illata, præſertim, ſi mulier ſit innupta Alber. Gom. Puc. & Far. *n.* 99.

13. Ex parte etiam delicti proditorie perpetrati dignoſcitur criminis grauitas maior, Clar. *quæſt.*

 68.

68. *verſ. proditor*, vbi ait, quod proditor punitur pœna capitis tamquam Reus læſæ Maieſtatis, & ad hanc pœnam capitis, cum morte qualificata, puta furcarum in homicidio proditorio ſubſcribunt Bal. Bar. Farin. & alij ab eo citati *quæſt.* 18. *num.* 73.. Proditor autem dicitur, primo, qui Principem, vel Rempublicam prodit; ſecundo qui offendit fingendo ſe amicum, vel itineris ſocium; tertio, qui prodit eum, quem in fide ſuſcepit, ita Bal. & Farin. *num.* 78. quos ſequitur Baiar. ad Clar. *quæſtione* 68. *numero* 106.. Vbi ſubdit quod etiam proditor eſt, dans venenum, & ſubſcribunt Bal. Fely. Saly. & Farin. *num.* 74.. Imò proditor eſt quicumque per induſtriam inſidioſam aliquem occidit *cap.* 1. vbi communiter DD. *de homic.* præſertim Fely. & tenet Farin. teſtans de communi *num.* 76. citans alios, & reprobans *ibidem* citatos, tenentes ſic occidentem inimicum, non eſse proditorem; & *n.* 79. enumerat 13. caſus, in quib. quis dicitur proditor.

14. Leuitas delicti dignoſcitur 2. ex eo, quod non ex dolo, ſed ex temeritate, vel culpa ſit commiſſum, Bar. Bal. Foller. Farin. & alij *q.* 18. *num.* 93.: Sicut econtra delictum dicitur graue, dum commiſſum eſt ex dolo, ſeu in magnum præiudicium alterius, vel Reipublicæ, ſecus ſi in modicum damnum, Abb. Bar. Foller. Menoch. & Far. qui alios inducit *n.* 94.

15. Dignoſcitur tertiò, de iure Canonico delicti grauitas, ex qua crimen denominatur graue, enorme, & atrox, dum propter eum impeditur Ordinis executio, & Beneficiorum retentio; & hæc delicta ſunt e.g. homicidium, hæreſis, Symonia, duellum, mutilatio membri, os capitis fractum, magna ſanguinis effuſio, & ſimilia *c. at ſi Clerici*, & *ibi* DD. *de pænit. & remiſſ.* Cæpolla, Monteleo: & Farin. qui plura iura inducit *quæſt.* 18. *num.* 101.: Et vlterius omnia delicta carnis, vt peccatum nefandum, raptus, ſtuprum, inceſtus, adulterium, & fornicatio de iure Canonico, quod enormia ſint, tenuit Foller. qui ad ſingulas delictorum ſpecies auctoritates, & iura adducit *in praxi crim. Can. c.* 19. *verſ.* vel flagitium carnis, præſertim *n.* 8.

16. Plura de materia huius quæſtionis ſcribit Farin. *q.* 18. *per totam*, vbi ad ſaturitatem, & ſolidè cuncta declarat, & probat.

De multiplici pœnarum diſtinctione, Quæſt. 108. *In qua præſertim diſſeritur de pœna capitali, & corporali; & an pœna vna pro eodem delicto reiterato imponenda ſit.*

1. PRæmitto primò, quod pœnarum diſtinctiones plures afferuntur à DD. ſed quod illa eſt communiter ab omnib. recepta, teſte Far. *q.* 19. *n.* 1; Quod pœnæ aliquæ ſunt corporales, aliquæ nõ corporales: Corporales vero quædam ſunt capitales, quędam nõ capitales: Capitalis pęna eſt triplex; prima eſt mortis naturalis; ſecunda eſt mortis ciuilis, vt damnationis ad metallũ, ex qua amittitur libertas, & Ciuitas; tertia eſt ſimiliter mortis ciuilis, vt deportationis, vel relegationis, ex qua Ciuitas amittitur; huic diſtin-

ſtinctioni ſubſcribit Clar. §. *fin. q. 67. in principio*.

Quædam pænę quæ ſucceſſerunt antiquis, deportationis, relegationis, &c.

2. Præmitto ſecundo, quod pęna damnationis ad metallum, quæ ab vſu receſſit, inter pænas, quæ nunc ſunt in vſu pæna triremiũ illi ſimilior videtur quæ eius loco ſucceſſit, vt aiunt Clar. Foller. & Far. qui, & teſtatur de communi *qu. 19. n. 14.* Pænæ verò deportationis, & relegationis, ſucceſſit exilium, & bannum perpetuum, ſecundũm Clar. Carer. & communem, de qua Far. *n. 15.*: Vbi tamen idem Farin. cum Alex. Aym. Imol. Menoch. & alijs concludit, verius eſse, vbi iura imponunt pœnam deportationis, vel relęgationis, poſſe Iudicem aliam arbitrio ſuo rationabilem imponere, & teſtatur de praxi: Declarans nihilominus, quod hoc arbitrium non extenditur ad pęnam mortis, ſed vel ad pecuniariam pænam, vel triremium ad tempus, ſeu in perpetuum, pro qualitate delicti.

Inter Regulares mitiores, quã apud ſeculares pænæ eſſe debẽt, & in Religione cõſuetę.

3. Præmitto tertio quod licet de iure pœna delicto conformis eſſe debeat, mitiores tamen inter Regulares, quam apud ſeculares pęnę ſunt adhibendæ: cum vt ait Conc. Brachar. *3. c. 6.* indignum ſit honorabilia Eccleſiæ membra indignè tractari: Et vbi in Statutis ſuæ Religionis Iudex Regularis pænas habet taxatas, eas vtique infligere debet, vbi verò pænæ à Statutis iiſdẽ aſsignatæ non ſunt in aliquibus criminibus, tunc prout *in noſtro Modo proced. in c. 1. verſ. quoniam autem*, determinatur, pænas, vel à iure communi, vel ex conſuetudine elicere, & arbitrari Iudex debebit: Et quantum fieri poteſt incumbendum ei erit, vt pœnarum genera in propria ſua Religione conſueta nõ mutet, ſed eaſdem in ſingulis delictis (variata tantum pænarum grauitate, aut leuitate) retineat.

Pęnę cõſuetæ apud nos.

4. Præmitto quarto, quod pęnę Religionis noſtræ, vſu, ac conſuetudine receptæ, eſſe ſolent, vt notat etiam noſter Pater Bouer. *in ſuo direct. fori iudic. par. 2. c. 40. verſ. pænæ autem*: Nempè; Recitatio Pſalmorum, ſeu aliarum precum; Reſtitutio famæ publicè facta; Priuatio vocis actiuæ, & paſſiuæ; Priuatio omnium officiorum Ordinis; Priuatio actuum omnium legitimorũ; Ieiunium in pane tantum, & vino, vel aqua; Comeſtio in terra; Delatio baculi in ore; Delatio Capparonis, Et aliæ de quibus *in noſtris Conſtitutionibus, & in Modo Proced. in c. 1. de pænis.*

Pæna capitis à lege, vel à ſtatuto, quomodo intelligatur.

5. Regula 1. ſit. Dum pœna capitalis, ſeu capitis imponitur ſiue à Lege, ſiue à Statuto, intelligi debet non de morte naturali, ſed de ciuili, vt eſt relegatio, ſiue exilium perpetuum, ita Ang. Clar. Chart. Foller. Marſil. qui teſtatur de magis communi, & Farin. ad ſaturitatem DD. cumulans *q. 19. n. 3.* vbi teſtis eſt de practicata cõmuni opinione: Cum enim, vt dictum eſt *in hac q. n. 1.* triplex ſit pęna capitalis, & hæc, de qua loquimur ſit mitior, iura in propoſito de hac mitiori ſunt intelligenda; Quia in pęnis ſemper mitior interpretatio ſumenda eſt *l. ſemper de reg. iur. c. ſemper de reg. iur. in 6.* not Bald. *in l. fi. C. quæ res ven. non poſſint*, & Farin. *n. 13.*

In pænis mitior interpretatio ſit.

6. Ampliatur 1. Regula 1. vt proce-

Quid ſi imponatur ab homine.

procedat etiam, dum pęna capitalis imponitur ab homine, intelligi enim debet non de morte naturali, ſed de ciuili, quamuis in ipſa impoſitione, mentio de mortis pœna fieret, Bar. & alij DD. *in l. eos* §. *ſuper his C. de appell.* Bal. Foller. & Farin. *q.* 19. *nu.* 13. & fauent omnes DD. in Regula 1. citati.

Et inter Regulares.

7. Subampliatur Ampliatio 1. vt multo magis procedat inter Regulares, cum eorum Prælati ſuos ſubditos, pœna mortis naturalis punire non poſſint; talem enim pœnam nullus Eccleſiaſticus imponere poteſt, *c. cum non ab homine, de iudic.* & notat. Leza. *to.* 1. *c.* 18. *n.* 16. poſt Suar. *to.* 4. *de Relig. tr.* 8. *lib.* 2. *c.* 26.; Imò nec mutilationis membrorũ; Neque Eccleſiaſticus poteſt prædictos tradere immediate brachio ſeculari, ad hoc vt illis infligatur pœna mutilationis membrorum, & tanto minus ad hoc, vt vltimo ſupplicio afficiantur. Suarez. *vbi ſup. c.* 10. & Leza. *loco citato*: Quamuis prædicti Superiores Regulares poſſint ſuos ſubditos pœna corporali proportionata eorum delictis punire, ex poteſtate dominatiua, & iuriſdictionis, quam ſuper illos habent, vt not. Leza. *d. n.* 16.; Vbi obſeruat, quod attenta d. poteſtate iuriſdictionis, poſſunt Superiores Regulares ſuos ſubditos propter atrociſs. delicta damnare ad grauiſſimam penam corporalem triremium, quæ licet acerbiſsima ſit, nihilominus ex cõſuetudine admittitur, & aliquando neceſsaria eſt, dum delicta, æque bene, aliter caſtigari non poſsunt; Sed hoc rarò fiat, & ad ſatisfaciendum ſcandalo publico ex delicto enormi, Peirin. *to.* 1. *de ſubdito, q.* 1. *de obedien. c.* 27. & Leza. *to.* 1. *c.* 16. *n.* 32.; Vbi etiam obſeruat, miniſtros triremium, poſse prædictos Religioſos ad triremes damnatos, verberare ſine incurſu excommunicationis, dummodo non excedant modum, nec moueantur odio, vel malignitate, Nauar. Miran. & Leza. *n.* 32.

An Eccleſiaſticus poſſit puniendos morte vel mutilatione, tradere brachio ſeculari.

Vel ipſemet eos damnare ad triremes.

Et an damnati ſic, poſſint verberari.

In dubio procedit ãpliatio.

8. Limitatur 1. Ampliatio 1. vt procedat, dum ſumus in dubio, ſecus verò, quando contrarium ſuaderetur ex qualitate delicti, vel ex mente diſponentis, ſecundum Far. *q.* 19. *n.* 13.

Et in pœnis, ſecus in alia hominis diſpoſitione.

9. Limitatur 2. Ampliatio 1. vt procedat, prout loquitur, in pœnis, ſecus in alia diſpoſitione hominis, in qua appellatione mortis, in dubio, intelligitur de morte naturali, hominis enim verba naturaliter potius, quam ciuiliter ſunt inteligenda *l. ex facto*, §. *ex facto*, & & ibi cõmuniter DD. *ff. ad Trebell.* Alexan. Rolan. Farin. & alij *dict. num.* 13.

Pœna capitis de iure Canonico, quæ ſit.

10. Ampliatur 2. Regula 1. vt de iure Canonico pœna capitis, nõ ſit mortis naturalis, nec etiam ciuilis, ſed tantum amiſsionis Dignitatis, et depoſitionis, vt tenent Panorm. Foller. et Farin. *q.* 19. *n.* 8.

Item pœna mortis.

11. Ampliatur 3. Regula 1. vt de iure Canonico, etiam dum exprimitur pœna mortis, non ſit intelligendum de morte naturali, ſed de ſpirituali, et ſic de excommunicatione maiori, quæ non eſt ſine peccato mortali, per quod ſeparatur anima à gratia, quæ eſt ipſius vita ſupernaturalis, *c. cum venerabilem, ibi mori præcipitur, id eſt per*

excom-

excommunicationem, vbi notat Abb. *qui filij ſint legit.* Foller. qui declarat hoc procedere, quando mors eſt imponenda per Iudicem Eccleſiaſticum, ſecus ſi per Iudicem ſecularem, citans Gugliel. de Bened.& ſubſcribit Farin. *q.19.n.12.*; Vbi cũ Caſtren. Foller.& S. Tho. hanc Ampliationis reddit rationem; Quia nempe ius Canonicum, nec pro grauiſſimis imponit ſanguinis, & mortis pænam.

Quæ ſit pæna gladij. 12. Limitatur 1. Regula 1. Vt pena gladij, ſeu ferri, in Legibus, ſeu Statutis impoſita, de morte naturali, non autem de morte ciuili, alio non apparente, intelligatur, Iacob. de Beluiſ. Foller. Anch. Regien. iun. & Far. *q.19.n.9.*; quicquid aliqui contra ſentiant.

Seu grauiſſimi ſupplicij, &c. 13. Limitatur 2. Regula 1. vt idem dicendum ſit de pena nouiſſimi, ſeuiſſimi, grauiſſimi, vel amariſſimi ſupplicij Fab. à Montel. Foller. Iacob. de Beluiſ. Farin. & alij *n.10.*

Vel furcę, &c. 14. Limitatur 3. Regula 1. Vt idem ſentiẽdum ſit de pæna laquei, ſuſpendij, vel furcæ, Beluiſ. Foller. Gandin.& Farin. *n.11.*

Pæna capitis quã do intelligatur de morte naturali vſque ad numerũ 17. 15. Limitatur 4. Regula 1. vt pęna capitis impoſita à Statuto, vel à Iudice pro aliquo delicto, intelligatur de morte naturali, dum pro eodem delicto mors naturalis imponitur de iure communi Ang. Bonacoſ. Carer. Diaz. Fely. Marſ. & Farin. *q. 19. n. 9.* Statuta enim, & omnes diſpoſitiones à iure communi interpretationem ſemper recipiunt, gl.& DD. *in l.fin.§.in computatione C.de iure celib.* Bar.& alij DD. *in l.1.§. lex. ff. ad l. Falcid.*

16. Limitatur 5. Regula 1. vt pæna capitis impoſita, vna cum pęna bonorum publicationis, intelligatur de morte naturali Alex. Ang. Carer. Gram. Iaſ.& Farin. cum alijs *q.19.n.6.*

17. Limitatur 6. Regula 1. vt pæna capitis etiam intelligatur de morte naturali, quando Lex, vel Statutum in aliquibus caſibus expreſſit pœnam mortis, & poſtea ſubiungendo in alio caſu ſimili, & in quo viget par ratio, nominat pœnam capitis. *tex. cum glo. in l. relegati ff. de pæn.* Diaz. Felyn. & Far. *n. 7.*

18. Regula ſecunda ſit. Niſi dolus interueniat, non poteſt quis pæna corporali grauiſsima, vt eſt mortis naturalis, puniri, Clar. qui teſtatur de communi *q. 84. in princ.* Bar. & Tiraq. qui dicunt, nullam Legem culpam tantum morte punire, Maran. Menoch.& Farin. alios inducens etiam de communi teſtãtes *q.87.n.22.* Vnde homicidium ſine dolo, non morte, ſed arbitrio Iudicis eſt puniendum Menoch. & Baiar. ad Clar. *q.84.n.13.* Sine dolo nemo morte punit.

19. Ampliatur 1. Regula 2. vt ſine dolo regulariter quis puniẽdus non ſit pœna aliqua corporali. Cæpol. Marſil. & Clar. teſtantes de communi *qu. 84. in princ.* Bar. Bal. Dec. Butr. qui pariter teſtatur de communi, Abb. Ang. & Far. concordantes inducens *q.87.n.20.* Nec corporaliter.

20. Ampliatur 2. Regula 2. vt ſine dolo, nec pæna infamiæ incurratur, Rom. qui de cõmuni, & Clar. vbi ſup. Iaſon, qui pariter de communi, gl.& Bal. *in l. in actionibus ff. de in lit. iur.* Ang. Bar. & Far. cum alijs *q. 87.n.34.* Neque infamia incurritur.

Pro

21. Pro declaratione maiori propoſitæ Regulæ 2. & eius Ampliationum; Nota 1. quod dolus tribuitur malitiæ, culpa imprudentiæ; dolus flagitioſę, & ſceleſtæ menti, culpa autem imprudenti & ſtolidæ menti tribuitur; Dolus eſt voluntatis vitium, culpa autem intellectus, & memoriæ, *l. ſi filius familias §. fin. ff. de iudic.* & not. Decian. & Farin. *q.* 88. *n.* 87.

Declaratur dolus.

22. Nota 2. Dolum præſumi in eo, qui ex delicto aliquod commodum reportaturus eſt, Bar. Corn. Crauet. Menoc. Plot. Rolan. Ruyn. Soc. & Baiar. ad Clarum *q.* 84. *n.* 3.; ſicut econtra, vbi nulla eſt cauſa delinquendi, dolus non datur, Caſtren. Foller. Menoch. & Baiar. *ibidem*.

Quando pręſumatur dolus.

23. Regula 3. Delictum pluries perpetratum in eadem re, & inter eaſdem perſonas, vnica pæna punitur; vnicum enim exiſtimatur delictum, cum ſit in eadem ſpeciæ, Bar. *conſil.* 222. *lib.* 1. quem ſequitur Tuſch. *to.* 6. *in lit. P concl.* 209. *n.* 8. Multipliciter hæc Regula ampliatur, ſeu exemplificatur.

Delicto multiplicato an multiplicentur pęnæ.

24. Ampliatur 1. Regula 3. Vt dum Statutum diſponit, quod pro ſingulo verbo iniurioſo certa imponatur pœna, ſi quis incontinenti pluries idem verbum iniurioſum protulerit, alicui dicendo forſante, forſante, vnica tantum pæna ſit imponenda, Bald. *conſ.* 361. *lib.* 4. Bar. *conſ.* 108. *lib.* 1. *& in apoſtilla in verſ. verba iniurioſa*, inuenies concord. & Tuſc. *in d. concl.* 209. *n.* 1.

Quid in verbis iniurioſis.

25. Subampliatur 1. Ampliatio 1. vt procedat quamuis verba iniurioſa repetita eſſent qualificate, puta, forſante, forſantone, quia adhuc vnica pæna eſſet infligenda, Bald. *in d. conſ.* 361.; qualitas enim vt not. Tuſc. *in d. concl.* 209 *n.* 2. non inducit pluralitatem delictorum; vbi cum Bar. idē tenet in eo, qui dixit, brutto, malfatto, ſozzo, cum hæc ſonent in vnum verbum, & vnicam iniuriam.

26. Subampliatur 2. Ampliatio 1. vt idem dicendum ſit, quando verba multiplicata dubia ſunt, an idem, vel diuerſum importent delictum, nam in dubio, idem importare cenſentur, Bal. *vbi ſup.* & Tuſc. *ibidem n.* 3.

27. Limitatur 1. Ampliatio 1. vt non procedat, quando iniurioſa verba multiplicata diuerſum delictum, & iniuriam importarent, hoc enim caſu plures pænæ eſſent imponendæ, vt ſi dictum eſſet; brutto, ladro, homicida, Bal. *d. conſ.* 361. & Tuſch. *ibidem n.* 12.

28. Ampliatur 2. Regula 3. vt pœna impoſita præſtanti homicidæ auxilium, non multiplicetur, dum quis auxilium præſtat pluribus, qui vnum homicidium cōmittunt Dyn. & Bar. quos refert, & ſequitur Tuſch *d. concl.* 209. *n.* 6.

Quid in præſtante auxilium pluribus in homicidio.

29. Ampliatur 3. Regula 3. vt ſi quis pluries adulterium commiſerit, puta continuando per annos, tamquam adulter vnica pœna ſit puniendus Bar. *conſ.* 222. *lib.* 1. *vbi vide apoſt. illam, nec non in l. nunquā plura, ver. item oppo. ff. de priuat. delict.* & Clar. de communi teſtatur *in §. adulterium n.* 10. *l. b.* 5.

Quid in committente pluties adulterium, &c.

30. Limitatur Ampliatio 3. vt intelligenda ſit, dummodo adulterium, ſeu aliud carnis delictum inter

ter eaſdem perſonas fuerit patratum, iuxta propoſitam tertiam Regulam, prout etiam tenet Gemin. *conſil.* 106. *num.* 5. vbi ponit multa exempla, præſertim in concubinario, qui licet in eodem delicto continuet, non tamen nouum delictum quotidie commitere dicitur; Idem dic in alijs delictis carnis, in quibus eadem viget ratio, & idem ius eſt ſtatuendum.

Quid in furto reiterato.

31. Ampliatur 4. Regula 3. in furto continuato tota nocte, & dum fur plures res in eadem nocte furauit, dicitur enim vnicum furtum ad effectum pœnę furcarum ſecundum Clar. *lib.* 5 *§. furtum n.* 14. quia furta, vt ſint plura ad multiplicandam pænam, diſtincta, re, & tempore eſſe debent, Tuſch. *d. concl.* 560. *nu.* 29. aſſerens de communi teſtari eundem Clar.

32. Limitatur Ampliatio 4. vt procedat in delicto continuato, & dum non diuertitur ad extraneos actus; vt ſi quis furatus ſit plura, auferendo bona ex domo, vel ex alio loco pluribus vicibus, dummodo ad extraneos actus nō diuertatur, vnicum enim furtum dicitur perpetratum ad effectum Statuti punientis furca eum, qui tria furta commiſerit, cum requiratur, quod ſint tria furta diuiſim facta, videlicet diuerſo tempore, & in diuerſis rebus, Bal. Boer. Menoch. & Tuſc. qui hos refert *to.* 2. *in litera D. concl.* 169. *n.* 12. Secus verò eſſet, dum furta facta fuerunt in diſcontinuatis temporibus, in diuerſis rebus, & dum diuertitur ad extraneos actus, tunc enim delictum pluries commiſſum, ſeu reiteratum, tot inducit delicta, quot ſunt reiterationes, & ideo tot etiam pęnæ imponendæ ſunt, Gemin. *conſil.* 106. *lib.* 5. quem ſequitur Tuſch. *d. concl.* 169. *n.* 1. & iterum tenet Tuſch. *to.* 2. *lit. S. concl.* 560. *n.* 1. & ante eum Boſſ. *tit. de furt. n.* 16. At de iure communi, ad hoc vt quis plura furta dicatur cōmiſiſſe, vt pæna mortis puniri poſſit, requiritur præterea, quod correctio interuenerit, Cuman. & Fulgoſ. quos ſequitur Tuſch. *in d. concl.* 560. *n.* 9. Qua correctione ſtante, etiam ſi fur, qui fecit tria furta, de duobus primis eſſet punitus, pro tértio ſuſpendendus eſſet, quia in hoc caſu non agitur de puniendis illis duobus, pro quibus iam fuit punitus, ſed de qualificato tertio furto, ita Clar. *lib.* 5. *§. furtum. n.* 12. & Tuſch. *d. concl.* 560. *n.* 28.; Vbi cum eodem Claro, qui teſtatur de communi, idem dicit de fure, qui de duobus primis furtis fuit gratiatus; Vide *inf. num.* 35.

33. Ampliatur 5. Regula 3. In eo qui committit plures falſitates ad eundem finem tendentes, puta, ſi quis produceret plures teſtes; falſificaret plures partitas, & plura inſtrumenta ad eundem finem, pro vnica .n. falſitate talis puniri deberet Tuſch. *to.* 2. *in lit. D. concl.* 169. *n.* 9. vbi ait, ita tenere DD. *in l. nunquam plura ff. de priuat. delict.* & Socin. teſtari de communi.

Quid in committente plures falſitates.

34 Limitatur Ampliatio 5. vt procedat in delictis ad eundem finem continuatis, puta, dum eodem tempore plures teſtes, & plura Inſtrumenta falſa producuntur, ſecus ſi diuerſis temporibus, vt not. Tuſch. *in d. concluſ.* 169. *n.* 10.

vbi citat Socinus ita declarantem, licet non abſolutè affirmantem.

35. Limitatur modo 1. Regula 3. Vt procedat, quando primum delictum durat; Secus ſi pœna ſoluta eſſet, vel lis ſuper primo delicto eſſet conteſtata, ſi enim delictum multiplicaretur, etiam pęna eſſet multiplicanda Bart. *conſ.* 222. *lib.* 1. *in fine* Tuſch. *d. concl* 209. *num.* 9. & iterum *tom.* 2. *lit. D. concl.* 169. poſt Gemin. *lib.* 5. *concl.* 106. *num.* 9. *in fin.*

Quid cum delictum primum non durat.

36. Limitatur 2. Regula 3. Vt non procedat, dum plura ſunt facta, & delicta ſpecie diuerſa, quia ad multiplicationem talium delictorum, etiam pęnæ multiplicantur Bart. *d. conſil.* 222. *circa finem*, & Tuſch. *d. concl.* 209. *num.* 11. & iterum *to.* 2. *in lit. D. concl.* 169. *n.* 11. vbi citat Socin.

Vel dum delicta ſpecie differunt.

37. Sublimitatur hæc limitatio in ijs delictis, quæ ſe habent inuicem, vt vnum dicatur præparatorium ad aliud, quæ, & ſi fiant in diuerſis temporibus, effectu ſecuto, maius delictum conſumptionem præparatorij operatur, Socin. *lib.* 1. *conſil.* 62. *n.* 10. & Tuſch. *in d. concl.* 169. *n.* 11.

Seu in præparatorijs.

38. Explicata *in hac, & precedenti q.* ſufficiant de delictis, & pęnis in genere: Deuenio ad particularia delicta, & eorum pænas; Et à grauiſſimo Læſæ Maieſtatis crimine initium ſumo.

De crimine læſæ Maieſtatis Diuinæ, & eius pœnis, Quæſt. 119.

1. Præmitto 1. duplex eſſe crimen læſę Maieſtatis, videlicet Diuinæ, & humanæ; blaſphemiamque eſſe crimen læſę Maieſtatis Diuinæ, per eam enim directè Diuina Maieſtas læditur, Authen. *vt non luxurientur contra naturam* §. *& quoniam*; & tradiderunt Fab. à M. Leone, & Farin. *q.* 20. *n.* 3.

Duplex eſt crimẽ Læſæ Maieſtatis.

Blaſphemia, eſt crimen læſę Maieſtatis Diuinæ.

2. Præmitto 2. quod, blaſphemia, eſt dictum, vel factum in contemptum Dei, Alex. Alen. & Farin. *n.* 16.; vel blaſphemia eſt tribuere Deo, quod ei non conuenit, ſeu detrahere, quod ei conuenit, ſiue cũ creaturis tribuitur, quod Dei proprium eſt S. Tho. 2. 2. *q.* 13. *art.* 1. & Farin. alios inducens *q* 20. *n.* 11. Et hæc, quę dicuntur de blaſphemia in Deum, habent etiam locum in blaſphemia in B. Virginem, & in Sanctos, ita Ang. Menoch. qui ait, quod dum Sancti blaſphemantur, Deus ipſe blaſphematur, Maſcar. & alij, quos ſequitur Far. *n.* 25.

Blaſphemia quid ſit.

3. Regula ſit; blaſphemiæ crimen de iure Ciuili morte naturali punitur, vt probat aperte *tex. in citato* §. *& quoniam*, vbi glo. Bar. Ang. & communiter omnes DD. Clar. Foller. Menoch. qui ait, quod diſpoſitionem *in d.* §. *& quoniam*, omnes recipiunt, & Farin. *q.* 20. *num.* 2. qui idem probat, *n.* 10. determinatum fuiſſe in lege veteri, nempe in leuitico, vbi blaſphemanti pæna lapidationis imponitur.

Pæna blaſphemantis de iure Ciuili.

4. Ampliatur 1. Regula vt blaſphemans hęreticaliter (puta tribuens Deo, quod ei non conuenit, vel

Quid in blaſphemo hæreticaliter.

vel detrahens, quod ei conuenit, ſeu quomodocunque in blaſphemia inſerens, quod fidei aduerſatur,) & ſine fide, quia hæreticaliter etiam corde blaſphemat, hæreticus ſit, ſi ſit pertinax. Vnde talis puniendus erit nõ ſolum prout in Regula propoſita, ſed etiam, tamquam hæreticus plectendus erit, ita Far. *q.*20. *à n.*28. *vſque ad n.*38. qui *n.*39. *ait*, blaſphemiam hæreticalem puniri ab Inquiſitore hæreticæ prauitatis; non hæreticalem verò etiam ab alijs Iudicibus, cum hoc crimen ſit mixti fori, ſecundum Abb. *in c.* 1. *de maled. & in c.*2.*eod. tit.* vbi etiam alij DD. Anchar. Boſſ. & Farin. *in d.n.*39.

Blaſphemia non hæreticalis eſt mixti fori.

5. Ampliatur 2. Regula, vt de iure Ciuili pœna mortis naturalis infligenda ſit ſortilegis, cum confiſcatione bonorum *l. nemo C. de maleſ.* & notat Farin. *q.*20.*n* 72.*&* 88. ex Clar. Ghirl.& Menoch.; hi namque factis, & verbis blaſphemant; faciunt enim tales, vel expreſſam, vel ſaltem tacitam profeſſionẽ demoni, & obedientiam ei promittunt, &c. vt not. Farin.*n.*77. Et vtique ſortilegi, qui hæreticalia ſortilegia conficiunt, indiſtinctè vt hæretici puniendi ſunt, Ghirlan. Menoc. & Far. *n.*87.: Sortilegi verò conficientes ſortilegia non hæreticalia, de conſuetudine fuſtigantur, vel mitrantur in publico, deinde banniuntur, vel alia pœna arbitraria plectuntur, cum hæc pœna ſit arbitraria, ſecundum Clar. Menoch.& Farin. *n.*89. non modo de iure Ciuili, ſed etiam de iure Canonico, tam in laicis, quam in Clerici, ſecundum Abb. *in cap.* 2. *de ſortileg.* & eam ſequuntur Ghirl. & Farin. *nu.* 94.: Et in dubio arbitrium regulandum eſt iuxta tradita in hac Ampliatione, & à Farin. diffusè *à num.* 68. *vſque* 111.: Sed, niſi ex cauſa, dum in Canonibus pœna ſtatuta eſt, minuenda non erit, Farin. *d.num.*94.

Pœna ſortilegij.

6. Ampliatur 3. Regula, vt morte naturali puniatur de iure Ciuili, qui facto blaſphemando, imaginem Saluatoris, Beatiſſimæ Virginis, vel Sanctorum deturpat, percutit, vel frangit, ſeu ſimilia facit, Ang. Boer. Conrad. Marſil Menoc. & Farin. *q.* 20.*n.*68.*& ſeq.* Et quamuis regulariter hoc ſit verum tamen aliquando, iuxta facti, & perſonarum qualitatem, mitius erit agendum, ſecundum Boer. Dec. Ghirlan. Menoch. Put.& Far.*n.*71.

Pœna imagines ſacras frangẽtis, &c.

7. Limitatur 1. Regula, Vt blaſphemia in Sanctos non puniatur pœna mortis naturalis, ſed extraordinaria, puta in lingua, quia Authen. ſup. citata, loquẽs de Deo, non debet extendi ad Sanctos, Boniſ. Vitalin. & Far. *n.* 27. vbi citat Conc. Lateran. mitius in hoc caſu puniens.

Pœna blaſphemiæ in Sanctos.

8. Limitatur 2. Regula, Vt non procedat in eo, qui non eſt ſolitus, & conſuetus blaſphemare, Bald. & Salyc. *in l.* 2. *C. de rebus creditis*, Menoch. Arnal. Alber. qui ex Anan. ait, non ſolitum blaſphemare, puniri fuſtigatione, & Farin. alios inducens *q.*20.*n.*42.: Et nota, quod conſuetudo in propoſito non dicitur, niſi quis vltra duas vices blaſphemauerit Maſcar. Carer. Iaſ. & alij cumulati à Farin. qui eos ſequitur *num.*49.

Quid in non conſueto blaſphemare.

Quot vicibus introducatur conſuetudo.

In blaſphemante ex ira, vel dolore

9 Limitatur 3. Regula, vt mitius puniatur, qui iuſta ira, vel dolore blaſphemat, Dec. Menoch. & Far. *n.* 47. ſecus ſi ex iniuſta ira, ſeu in ludo illicito, Abb. Felyn. & Farin. cum alijs *n.*48. & 49.

Vel incontinenti ſe retractās.

10. Limitatur 4. Regula, Vt ſi blaſphemans, incontinenti ſe retractet, puta percutiendo ſibi pectus non puniatur, vel leuiſſime Alex. Arnal. Alberic. Marian. Soc. & Farin. *q.* 20. *n.*57. & *ſeq.*

Pœna blaſphemiæ de iure Canonico.

11. Limitatur 5. Regula, Vt de iure Canon. blaſphemans Clericus deponatur, & laicus excommunicetur *c. ſi quis per capillum* 22. *quæſt.*1.; ſed hoc corrigitur *in c.* 2. *de maledic.* vbi ſtatuitur, vt Iudex Eccleſiaſticus pro blaſphemia mulctet Reum, vt ante ianuam Eccleſiæ pluribus diebus dominicis ſine veſtibus ſtet cum corrigia ad collum ligata, dum miſſa cantatur, & ſeptem diebus ieiunet in pane, & aqua, de quo Diaz. Menoch. & Clar. qui cum Abb. teſtans de communi, ait in Clericis hanc publicam cum corrigia pœnitentiam commutandam, ne ordo vileſcat, & tradit Cataldin. & hos ſequitur Farin. *q.* 20. *n.*62.; qui 63. refert pœnam iniunctam blaſphemis *à Conc. Lateran.* & *num.* 64. ait pœnam in hac noſtra Regula adnotatam receſſiſſe ab aula, citans DD.; & *n.* 66. concludit cum Clar. Abb. Butr. Foller. & Hoſtien. quos cum alijs refert, & ſequitur Menoch. *de arbitr. quæſt. lib.* 2. *cent.*4. *caſu* 375. *n.* 30. hanc pœnā eſſe arbitrariam, & eſſe damnationem ad berlinam, & ad triremes ad ſummum, & ita practicari vidiſſe, ait Farin. *n.*67.

12. Hæc breuiter ſufficiant hic de iſta materia, quæ vt plurimū ad tribunal Inquiſitionis hæreticę prauitatis ſpectat, vt obſeruat Farin. *q.*20. *n.*105. apud quem plura diffuſe reperies de materia eadem *in tota q.*20. De hæreſi vero latiſſime agit in toto ſuo tractatu de hæreſi: De qua hic tantum ſubnectam; Pœnam vltimi ſupplitij pro hoc crimine hæreſis regulariter hæretico infligi, & de iure Ciuili, & de iure Canonico, nec non de iure Diuino, & de conſuetudine: modus autem eſt per ignem, Abb. & Boſſ. *in tit. de hæret. n.* 37. Tandem animaduertant Iudices, qui non ſunt Inquiſitores hæreticę prauitatis, ne ſe vllo modo ingerant in cognoſcendo de crimine hæreſis, vel de alijs delictis, & cauſis ad Sanctum Officium Inquiſitionis ſpectantibus: Et videant, perpendantque adnotata ſup. *q.* 5. *n.*4. 5. & 6. in propoſito.

Pœna hæreſis.

De crimine læſæ Maieſtatis humanæ, & eius pœnis, Quæſt. 110.

1. PRæmitto primo læſæ Maieſtatis humanæ crimen abſolute ſolere à DD. & à iuribus crimen læſæ Maieſtatis vocari; Et propterea in progreſſu huius q. dū repetēda erit nominatio huius criminis læſæ Maieſtatis, non ſuperaddam hanc particolam (humanæ;). Hoc autem crimen bimembri diſtinctione diuiditur, nempe in crimen læſæ Maieſtatis in primo, & in ſecundo capite, & omnes caſus criminis læſæ Maieſtatis ad hæc duo tantum capita redigūtur, ſecundum communem omnium DD.

Duplex crimē Læſæ Maieſtatis humanæ.

DD. & hoc nullam habere difficultatem, ait Far. *q.112.n.9.* Caſus autem criminis læſæ Maieſtatis in 1. capite enumrantur à Monteleone in prax. *par.4.n.322.* & ſequentibus vſq. *ad n.346.* à quo numero cum ſequentibus enumerantur caſus capitis 2. criminis læſæ Maieſtatis.

Declaratur diuiſio. 2. Præmitto 2.; Quod omnes caſus, in quibus principaliter offenditur Princeps continentur in crimine læſæ Maieſtatis in 1. capite; Alij vero caſus, qui non tendunt principaliter ad offenſionem Principis continētur in 2. capite, ita Foller. quem refert Far. nec ab eo diſſentit *quaeſt. 112.n.15.* qui *n.16.* ex Menoch. ait, quod quando honor, & fama Principis ſolum læduntur, vt in deturpatione, vel deuaſtatione ſtatuæ, ſeu imaginis Principis, dicitur crimen læſæ Maieſtatis in 2. capite.

In hoc crimine proceditur ſummarie, &c. 3. Præmitto 3. Quod in crimine læſæ Maieſtatis proceditur ſummarie, de plano, ſine ſtrepitu, & figura iudicij, Afflic. Baiar. Decian. Foller. Gig. & Far. *q.118.n.1.* & *2.* vbi in ſeqq. declarat, quomodo hoc intelligendum ſit, & faciunt, quæ dicta ſunt *hic ſup. q.8.*

Princeps offenſus, vel ab eo Delegatus in hoc crimine iudicat. 4. Præmitto 4. quod Princeps offenſus in hoc crimine poteſt eſſe Iudex in cauſa propria Alex. Boſſ. Marſ. & Farin. *q.118.n.12.* & *ſeq.*: Imò ſolus Princeps, vel ab eo Delegatus de hoc crimine iudicant, Afflict. Boer. Decian. Gig. & Farin. *n.14.*: Et ſolus ille Delegatus cognoſcit de hoc crimine commiſſo in Principem, cui ſuper hoc ſpecialis delegatio facta eſt, ita vt generalis non ſufficiat delegatio: licet cognitio criminis læſæ Maieſtatis in perſonam inferioris propriam, cenſeatur illi conceſſa, cui data fuit facultas perpetua, cum mero, & mixto imperio, omnimodaque iuriſdictione, Baiar. Decian. Gig. & Far. *n.15.* & *19.*

5. Præmitto 5. Quod in crimine læſæ Maieſtatis admittuntur ad accuſandum etiam inhabiles Farin. *q.12.n.59.* ex Bal. Conrad. Gig. & Hoſtienſ. Etiam inhabiles admittuntur ad accuſandum.

6. Regula ſit. Pœna mortis naturalis crimen læſæ Maieſtatis plectitur; Et hoc eſt certum ſecundum Boſſ. Gig. Iodoc. & Far. qui alios inducit *q.116.n.2.* & eſt *tex. in l. quiſquis,* & ibi glo. Bar. Bal. & alij C. ad leg. Iul. Maieſt.; Mortis autem genus eſt per ignem, vel per diſſectionem in quatuor partes, ſeu per aliud ſeuerum mortis genus; tam in 1. quam in 2. capite, vt ex diuerſis DD. notat Far. *d. n.2.*; Qui *in ſeqq. vſque ad n.146.* enumerat, & probat alias pœnas huic crimini vlterius impoſitas; Nempè ſecunda quę eſt pęna infamiæ; 3. deletionis, & deſtructionis imaginum, ſiue armorũ; 4. depictionis cum pedibus ſurſum, & caput deorſum; 5. damnationis memoriæ Rei; 6. de iure Canonico contra laicum, eſt anathematizationis, & in Monaſterium truſionis omnib. diebus vitæ ſuæ; 7. eſt confiſcationis bonorum, dum crimen eſt in 1. capite; 8. vt Reus poſſit impune occidi; 9. deſtructionis domus Rei; 10. amiſſionis beneficiorum iuris Ciuilis, vt ſunt teſtatio, donatio, &c. 11. eſt punitionis filiorum. Pœnę criminis læſæ Maieſtatis.

7. Ampliatur 1. Regula; vt in crimine læſæ Maieſtatis puniatur affectus, attentatum, & conatus, non ſequuto In quo punitur affectus, & attentatum.

ſequuto effectu, eſt *tex. in l. quiſquis in prin. C. ad leg. Iul. Maieſtatis*, vbi Butrig. Cyn. & Salyc. & tenuerunt Ang. Caſtren. Couar. qui teſtatur de communi omnium ſententia, Iaſ. Menoch. qui ait, hoc ſine controuerſia omnes paſſim, & vbique admittere DD. non obſtante generali conſuetudine, de non puniendo affectum, effectu non ſequuto Far. hos & alios citans *q.* 116. *n.* 147.

Et iiſdem pœnis puniuntur conſulẽs, auxilians, ſeu participans.

8. Subampliatur Ampliatio 1. vt regulariter eadem pœna, qua principalis delinquens puniatur conſulens, auxilians, aut quoquo modo participans in crimine læſæ Maieſt. *l.* 1. *ff. ad l. Iul. Maieſt.* Bart. Baiar. Saly. & plures alij, quos ſequitur Far. *q.* 113. *n.* 258. qui cum Afflic. Baiar. Decian. Gig. *&* alijs, idem aſſerit de receptante Reum criminis læſę Maieſt.; & in ſeqq. idem Far. dicit, quid ſentiendum ſit in patre, conſanguineis, vxore, &c. receptantibus tales Reos: Et præſertim *n.* 287. notat excuſandum eſſe ab omni pæna receptantem per vim, & metum &c. ex Ang. Bal. Foll. r. Menoch. & alijs.

Quid in receptante.

Quid in tractatu, &c. non ſecuto effectu.

9. An autem tractatus, conſilium, & machinatio, ſeu ordinatio ſola, in crimine læſæ Maieſtatis, nullo effectu ſequuto eadem pęna puniatur, ac ſi effectus fuiſſet ſecutus, eſt res controuerſa, de qua Farin. *q.* 116. *n.* 148. *vſq.* 171.

Sciens nõ reuelans an puniatur vt Reus læſę Maieſtatis.

10. Ampliatur 2. Regula, vt ſciens tractatum, conſpirationem, ſeu rebellionem contra ſuum Principem, non reuelans, dum crimen probare poteſt, ex ſola ſcientia criminis læſæ Maieſtatis fiat Reus, & vt talis ſit puniendus, ſecus ſi probare non poſſet Gig. qui ex Alcia. teſtatur de communi, Cagn. Gabriel. Oſaſc. qui de veriori, & communiori ſunt teſtes, Bertaz. Menoch. & Farin. alios inducens *q.* 51. *n.* 75. Hanc Ampliationem firmarũt Ang. Dec. & Fely. quos referens Boſſ. *tit. de crim. læſa Maieſt. n.* 48. ait, hoc bene procedere de iure; Sed quod in praxi non obtineretur, vt ſciens, licet non potens probare, non reuelans, non puniatur: Quod autem morte non ſit puniendus, ſed tãtum arbitrio Iudicis non reuelans conſpirationem cõtra ſuum Principem, tenuerũt expreſſe Afflict. Fely. Menoch. Rolan. Oſaſc. qui teſtatur de magis communi: A qua tamquam à tutiori in iudicando non videtur recedendum; Quia in varietate opiniorum DD. in criminalibus, ſemper debemus ſequi opinionem, quæ imponit mitiorem pęnam *l. pen. ff. de pæn. c. in pænis, & ibi glo. de reg. iur. in* 6.; hæc refert Farin. *n.* 73.; & hoc vltimum præſertim ex Boſſ. ſequitur *n.* 78. Et ſaltem in caſu Ampliationis tenetur quis extraiudicialiter Principi reuelare, vt poſſit ſibi cauere, Cagn. Gab. Menoch. & Far. *n.* 77. *&* 78.

In varietate opinionum pœna mitior imponitur.

Quid in nõ ſubdito non reuelante.

11. Limitatur 1. Ampliatio 2. vt non ſubditus non reuelans in caſu huius Ampliationis non committat crimen læſæ Maieſtatis, Ang. & ad eum Aug. Gig. & Farin. *q.* 51. *n.* 79. Cum non ſubditus, nec faciendo committat hoc crimen, vt probatur *in hac q. n.* 37. ergo multo minus in omittendo.

Quid ſi particeps reuelet nõ ſtatim vel etiam à principio.

12. Limitatur 2. Ampliatio 2. ſeu potius declaratur, vt non reuelans à principio d. crimen, cuius ipſe eſt particeps, ſed poſt aliquod tempus

tempus, ante tamen quam delictum fiat, & nulla per prius habita notitia de hoc à Principe, impunitatem conſequi debeat; & ſi ſtatim à principio reuelauerit, & impunitatem, & præmium debeat obtinere, *l. quiſquis §. ſane C. ad l. Iul. Maieſt. c. ſi quis,* & ibi Præpoſ. *6. q. 1. c. ſi quis Papa in fi.* 78. *diſtinc.* & not. Gig. Boſſ. Foller. & Far. *q.* 51. *n.* 91.

Quid in reuelãte, ſecuto, vel nõ ſecuto effectu.

13. Limitatur 3. Ampliatio 2. vt procedat, dum potens probare crimen non reuelat, & ex hoc ſequutus eſt effectus, iſte enim ſi reuelaſſet, Princeps ſibi prouidiſſet, Boſſ. & Farin. *q.* 51. *n.* 74. & videtur de mente Bar. Ang. & aliorum DD. ad ſaturitatem citatorum *num.* 69. ab eodem Far. qui hoc notat *n.* 72. At ſi non fuerit ſequutus effectus, mitius videretur agendum, quamuis non reuelans potuiſſet crimen probare, Far. *n.* 74. vbi ait in iſtis terminis procedere opinionem Afflic. Fely. Rolan. qui teſtatur de communi, & aliorum ab eodem citatorum. *n.* 73.

Coniuratio, cõtra Principẽ eſt crim. læſæ Maieſt.

14. Ampliatur tertiò Regula, vt conſpiratio, coniuratio, ſeu machinatio contra Principem, ſeu eius ſtatum, ſit crimen læſæ Maieſtatis Boſſ. Conrad. & Farin. alios etiam inducens *q.* 51. *n.* 109. *&* 110. Idem dic de conuenticula cum Foller. Boſſ. & Farin. *n.* 128.; Conſpiratio autem eſt contra aliquem in vnum maligno ſpiritu inſurrectio, & vbi interuenit iuramentum, dicitur coniuratio; Machinatio vero, eſt doloſa ordinatio, Far. *n.* 104. 105. *&* 111. Conuenticula autem eſt congregatio in malum finem Far. *num.* 118. qui de conuenticula agit vſque *ad n.* 175.; Sicut de ſeditione (quæ ſecundum Vitalin. *per l.* 1. *&* 2. *C. de ſeditioſ.* eſt publicæ quietis perturbatio) agit idem Far. *à n.* 176. *vſq.* 203. Et ſcias, quod in tractatu, ſeu conuenticula de faciendo Papam, vel Regem, viuente eodem Papa, ſeu Rege, eſt crimen læſæ Maieſtatis Conrad. Decian. Marſ. & Farin. *q.* 113. *num.* 53. *& ſeq.*

Quid ſit conſpiratio, coniuratio conuenticula &c.

An ſit crim. læſæ Maieſt. vſurpãte Principis iuriſdictionem.

15. Ampliatur 4. Regula, vt vſurpans Principis iuriſdictionem teneatur crimine læſæ Maieſt. dum hoc facit dolo, animo, & intentione occupandi iuriſdictionem, aut merum, vel mixtum Imperium Principis, Decian. Iaſ. Gig. et Bar.; qui ait, condentem legem, qui non habet condendi poteſtatem incurrere læſæ Maieſt. crimen, quando dolo malo, & animo vſurpandi iuriſdictionem hoc facit; Hanc Bar. doctrinam ſequuntur Conrad. & alij apud Farin. *q.* 113. *n.* 12. Idem Far. ſubſcribit totæ huic Ampliationi, & etiam alios inducit *quæſt.* 114. *num.* 1. *&* 20. Sed ſi quis procederet ſine dicto animo, & ſic ſine dolo, teneretur tantum lege Iul. de vi pub. ſecundum eoſdem DD.; Et ſimiliter extra ordinem puniendus eſſet arbitrio Iudicis, qui gerens ſe pro Magiſtratu iuriſdictionem exercet, non tamen aliquem morti tradens, ſed tantum in leuioribus, Decian. Menoch. & Farin. cum alijs *q.* 114. *num.* 19.; Licet in grauioribus faciens ſe Magiſtratum, cum non ſit, incidat in læſæ Maieſt. crimen, Afflict. Gig. Marſ. Menoch. & Farin. *n.* 4.; Vt ſi quis, vt Iudex, (cum non ſit) iudicauerit aliquem ſuſpendendum, mortique tradiderit, Decian. Gig. Menoch. & Far. *num.* 11. Imò ſi quis ſit

Vt lege n condẽdo.

Vel gerendo ſe pro Magiſtratu iuriſdictione exercere.

Iudex,

Iudex, ſed iuriſdictionem exercendo, in grauioribus notabiliter excedat, capite puniendus eſſet, Decian. Guido Pap. & Far. *n.6.*

16. Ampliatur 5. Regula, vt cudens, & fabricans falſam monetam, pena læſæ Maieſt. criminis puniatur, *eſt tex. expreſſus in l.2. & ibi* Bal. *C. de fal. mone.* Bar. Gig. Decian. Viu. qui de communi, & Far. *q.*115. *n.*1.; Et hæc vtique pęna eſt mortis naturalis Far. *num.*8. *&* 12. per combuſtionem *n.*13.; Et hoc quamuis priuata perſona cuderet monetam bonæ ligæ, & iuſti ponderis *n.*18. *&* 22.; Et eadem pœna punitur mandans, ſeu auxilians; At non reuelans hoc crimen punitur tantum de falſo, *n.*40.; ſicut etiam monetam tingens *n.*54.

Seu cudẽs falsã monetam.

Mandans auxilians.

17. Quando verò Princeps committat fraudem in moneta, agit Farin. *q.*115. *n.*56. *& in ſeqq.* in quibus etiam inuenies limitationes; Et pręſertim nota, quod Alchimia videtur impunibilis, ſecundum Monteleon. et Far. *n.*98. vbi remiſſiue de materia; De tondente verò, vel radente d. monetam agitur. *à n.*99. *vſq;* 113: De expendente verò, ſeu retinente talem monetam *à n.*114. *vſq.*162.

Alchimista.

18. Ampliatur 6. Regula, vt officialis non renuntians ſuo ſucceſſori officium, incurrat crimen læſæ Maieſt. *l. 2. & ibi gl.* et Ang. *ff. ad l. Iul. Maieſt.* Conrad. Decian. Gig. et Farin. *q.*113. *n.*43.; Et idem dicendum eſt de eo, qui exercitum ſibi commiſſum, ſeu arcem ſucceſſori non renunciat Afflic. Foller. et Far. *n.* 44. *& ſeqq.* vbi etiam alios inducit; niſi veriſimilis eſſet ſuſpicio, literas patentes prætenſi ſucceſſoris eſſe falſas, Foller. et Far. *n.*47.

Officium ſucceſſori non renunciãs.

19. Ampliatur 7. Regula, vt offendens ſtatuas, ſeu imagines Principis, prout tactum fuit ſup. in crimen læſæ Maieſtatis incidat *l. famoſi in fi. & ibi glo. ff. ad l. Iul. Maieſt.* Baiar. Decian. Foller. Menoch. qui ait, hoc eſſe crimen læſæ Maieſt. in 2. capite, & Farin. *q.*113. *n.*49. Sed non committitur hoc crimen ſine dolo malo, Ang. Foller. & Farin. *num.*51.

Offendẽs imagines Principis.

20. Ampliatur 8. Regula, vt incidat in crimen læſæ Maieſt. in 2. capite ille, qui in publicis ſcripturis doloſe, & in damnum publici, falſum conſcribit, *l.2. ff ad l. Iul. Maieſt.* Afflic. Baiar. Carer. Conrad. Foller. et Far. *q.*113. *n.*61.

Publicas ſcripturas in damnũ publici falſificãs.

21. Ampliatur 9. Regula, vt in crimen læſæ Maieſtatis incidant Principes inferiores impedientes, et prohibentes ſubditos, ne recurrant ad Principes Superiores, Sforz. Odd. et Far. *q.*113. *n.*62. et 63.

Prohibẽs recurſũ ad Superiorem Principẽ.

22. Ampliatur 10. Regula, vt pęna criminis læſæ Maieſtat. dubio procul, puniatur rebellis contra ſuum Principem; Nullus enim datur caſus, in quo quis rebellis dicatur, quin reputetur etiam Reus læſę Maieſtat. Bar. et Boſſ. *in tit. de crim. læſæ Maieſtat. n.*67. 68. et 70. et ſequitur Farin. *q.*113. *n.*66. Quamuis econtra non omnis, qui crimen læſæ Maieſtat. committit, rebellis ſit, ſecundum eoſdem DD.: Nam ſi quis mittat amico ſuo rebelli, vel hoſti Principis pecuniam, in crimen læſæ Maieſtat. incidit *l. 4. ff. ad l. Iul. Maieſtat.* et tamen iſte non eſt rebellis, quia nõ eſt reſiſtens inobediens; etenim rebellis ille ſolus propriè dicitur, qui non obediendo reſiſtit, ſeu repu-

Rebellis contra Principẽ.

Rebellis quis ſit.

repugnat, Bart. Dec. & Boſſ. *n.*70. *verſ. ſed potes*, vbi ait, quod in hoc nemo diſcrepat, & ſequitur Farin. *num.*71.. Et intellige, dum inobedientia, & repugnantia eſt contra Principis honorem, vel ſtatum, alias ſi ſolum contra perſonarum priuatarum intereſſe, aut etiam Principis pecuniarium, non eſſet rebellio, nec crimen læſæ Maieſtat. Natta, Cæphal. Peregr. & Farin. cum alijs *n.*101. & faciunt dicta per eundem Far. *n.*68.

23. Ampliatur 11. Regula, ſeu potius declaratur, vt crimen læſæ Maieſt. proculdubio committatur contra Papam, qui ſupra omnes Principes Maieſtatem habet, Bonif. Vitalin. *in Clem. Paſtoralis* §. *ſane num.* 23. *de ſent. & re iudic.* qui ait, quod ita tenent omnes DD. Bar. Clar. & Far. *quæſt.*112. *num.*18. Item contra Imperatorem Boſſ. *in tit. de crim. læſæ Maieſt. num.*5. *& ſeq.* Item contra Regem, Farin. qui de communi *n.* 22. Item contra quoſcumque Principis Miniſtros, quorum opera ipſe vtitur, dum tamen Miniſter occiditur, vt Princeps tali homine careat, ſecus ſi occideretur ex particulari inimicitia Boſſ. *n.* 38. & Far. *num.* 58. qui *à num.* 24. *vſque ad n.* 74. alios caſus in propoſito proponit.

Contra quas perſonas cõmittatur hoc crimen, vſq; ad n. 32.

24. Ampliatur 12. Regula, vt procedat etiam in offendente Cardinalem, *vt eſt tex. expreſſus in c. felicis*, vbi omnes DD. *de pænit. in* 6. *& in eodem tex.* vide Ampliationes permultas huius Amplionis, nempe, vt procedat, non ſolum in occidente Cardinalem, ſed etiam in dante cauſam mortis, in percutiente, in capiente, in mandante, in fauente, &c. prout ponderat, & comprobat Far. *q.*112. *à n.*76. *vſq; ad n.*130.

25. Ampliatur 13. Regula, vt Magiſtratum occidens, committat crimen læſæ Maieſt. *l.* 1. *& ibi* Ang. *ff. ad l. Iul. Maieſt.* Bal. & Fely. *in capit.* 1. *de offic. Deleg.* Menoch. & Farin. *quæſt.*112. *num.* 136. *& ſeqq.* Idem dic in Rectoribus Prouinciarum, & aliorum Officialium Papæ, vel Imperatoris, Bar. Gig. & Farin. *num.* 140. *&* 142. Intellige dummodo iſti habeant merum, & mixtum imperium, alias ſecus, Gig. Afflic. Capyc. & Farin. *num.* 147.: Et ſufficit ſolus tractatus, Baiar. Gigas, Barbat. Burſat. & omnes proxime citati cum Farin. *num.* 144.

26. Limitatur 1. Ampliatio 13. vt procedat in offendente Magiſtratum, ſeu Officiales in odium Principis, ſeu, vt talibus careat, ſecus, ſi ex priuata inimicitia, tunc enim non committeretur hoc crimen, Bar. Bal. Fely. & Saly. *in c.* 1. *de offic. Deleg.* Afflic. Baiar. Boſſ. Gig. & Far. alios inducens *q.*112. *n.*150. Et idem eſt dicendum, dum prædicti offenduntur propter ipſorum malos mores, iniuſtitias, & grauamina facta offendenti, qui retinet Principi fidelitatem, quo caſu quis non incidit in crimen læſæ Maieſt. Afflic. Carer. *in praxi trac.* 1. *de appel.* §. *undecimus caſus*, & ſequitur Far. *q.*112. *num.*155.; Vbi cum Afflic. & Rolan. ait, licitum eſſe reſiſtere Officiali Papæ aliquid iniuſte facienti. Sed nota, quod Officialis non dicitur occiſus ex priuata inimicitia, qui fuit

occiſus ratione officij, Capyc. *deciſ.* 130. *n.* 43. e. g. ſi occideretur Officialis pro ſententia, quam tulit contra occiſorem, Decian. & Farin. *q.* 112. *num.* 152. & faciunt tradita per eumdem Far. *q.* 117. *n.* 37.

27. Limitatur 2. Ampliatio 13. vt Officiali non obediens, non propter Principem, ſed propter ipſum Officialem non committat læſæ Maieſtatis crimen, Bal. Capyc. Rolan. & Far. *q.* 112. *n.* 156. Item Ampliatio procedit in rebellante ab Officiali in his, quæ reſpiciunt Principis ſtatum, & honorem, ſecus verò in alijs, Bar. Boſſ. Decian. Gig. & Far. cum alijs *n.* 158.

28. Ampliatur 14. Regula, vt ſit crimen læſæ Maieſt. offenſio Nuntij, Oratoris, ſeu Ambaſciatoris Principis, Bal. & Fely. *in c.* 1. *de offic. Deleg.* Boſſ. Gig. & Far *q.* 112. *n.* 160.: Dummodo offendens ſit ſubditus mittentis, Boſſ. Gig. & Farin. *num.* 169.

29. Ampliatur 15. Regula, vt committatur crimen læſæ Maieſtatis contra Principem, qui non habet Dignitatem Regalem, ſed inferiorem, dummodo Superiorem non recognoſcat, Ang. Alex. Fely. Saly. & Boſſ. *tit. de crim. læſæ Maieſt. n.* 51. vbi ait, quod hæc videtur cõmunis opinio, Cæpol. qui late hanc ſententiam comprobat, Decian. qui etiam teſtatur de communi, Afflic. Baiar. Clar. & Far. qui teſtis eſt de veriori, & magis recepta opinione *q.* 112. *n.* 182.; Quamuis alij contra.

30. Hæc Ampliatio extenditur ad omnes habentes plena Regalia, quamuis Superiorem recognoſcant, qui tamen in eorum dominijs ſunt, ſicut Imperator in ſuo; Ang. Bal. Caſtren. Fely. Iaſ. & Boſſ. *n.* 54. *& ſeq.* Conrad. Gig. Gom. & Farin. *q.* 112. *num.* 184.; Licet non deſint alij contra ſentientes.

31. Eamdem Ampliationem locum habere in quocumq; inferiore Principe, ſeu Domino Superiorem recognoſcente, dummodo habeat merum, & mixtum Imperium, tenuerunt Ang. & ad eum Aug. Bal. & hos ſequuntur, & de communi teſtantur, Alciat. Baiar. Clar. & Far. *q.* 112. *n.* 178. Qui ab hac opinione in iudicando non credit recedendum *n.* 181. licet alij *ibidem* relati contra teneant.

32. Ampliatur 16. Regula, vt procedat in Ciuitatibus non recognoſcentibus Superiorem, ſecus in alijs recognoſcentibus, probat ex multis diffuſe Far. *n.* 186. *&* 190.

33. Limita hanc, & præcedentes Ampliationes, vt nõ procedãt in offenſa ſimpliciter verbali, vt ſi quis prædictis Principibus maledixerit, nam Papæ, vel Imperatori maledicens non punitur crimine læſæ Maieſt. ſed pœna arbitraria, Far. plures inducens *q.* 105. *n.* 416. *&* 417. Quid in offenſa tantum verbali.

34. Notandum, quod ſi quis velit intelligere, quando quis committat crimen læſæ Maieſt. perlegat diligenter *l.* 1. 2. 3. *&* 4. *ff. ad l. Iul. Maieſt.* vt dicit Boſſ. & Aug. *in tit. de crim. læſæ Maieſt. n.* 2. in illis enim iuribus clare habentur etiam alij caſus ſpeciales huius criminis, quos latiſſime enumerat, probat, & declarat Farin. *q.* 13. *per totam.* Quando committitur hoc crimẽ, remiſſiue.

35. Limitatur 1. Regula, vt Epiſcopus, Sacerdos, vel Clericus non ſit puniẽdus de crimine læſæ Maieſt. Eccleſiaſticus an de hoc crimine puniatur cõ-

tra Princi pem ſecu larem. re bellans. contrà Principem ſecularem rebellans, quia contra talem non committit hoc crimen, cum non ſit eius Princeps, nec ipſe ſubditus eius: Vnde propter hoc crimen non erit degradandus, nec tradendus curię ſeculari, ſed tantum iuxta rei qualitatem puniendus, Boſſ. *de crim. læſæ Maieſt. n.*86. vbi de communi, Decian. qui de veriori, Curt. iun. Villalob. Foller. Rolan. & Far. alios referens *q.* 112. *n.*231.

36. Quãuis contra teneant Abb. Gig. Rom. & alij relati à Far. *n.*232. nempe, quod ſi quis ex prædictis ſit ſubditus Principis ratione originis, vel domicilij, & committat crimen contra huiuſmodi Principem, quod ſit degradandus, & curiæ ſeculari tradendus. Hoc tamen abſolutum, & veriſſimũ eſt, quod in hoc caſu Clericus non poteſt puniri niſi ab Eccleſiaſtico Iudice, ad quem remitti debet, Baiar. Boſſ. Foller. Gig. Rolan. & Decian. qui teſtatur de veriori, & hos ſequitur Far. *q.* 112. *n.*233. Et ſicut hoc eſt certum, ita indubitatum eſt, quod ſi Clericus, Sacerdos, vel Epiſcopus contra Papam crimen committat læſæ Maieſtat. deponendus eſt, & curiæ ſeculari tradendus, Conrad. Far. & alij *n.*238.

37. Limitatur 2. Regula, vt non ſubditus non puniatur pœna criminis læſæ Maieſt. dum Principẽ offendit, quia nec hoc crimen, nec rebellio à nõ ſubdito committũtur, Alex. Bal. Cardinal. Fely. & Boſſ. *de crim. læſ. Maieſt. n.*80. *& ſeq. per tex. in Clement. Paſtoralis de re iudic.* Clar. qui de communi, Bar. Gig. Marſ. & Far. *q.* 112. *n.*240. ſufficit tamen ad hoc, vt quis incurrat crimen læſæ Maieſtatis in offenſa Principis, quod ſit quis ſubditus ratione domicilij, vel ratione originis, Bal. Marſ. *tract. de bannit. verb. læſæ Maieſt. n.* 17. Boſſ. Decian. & Farin. *n.*258. Et hoc ſiue immediate, ſiue mediate, Boſſ. & Farin. *n.*260. Licet crimen proditionis committatur etiam à non ſubdito, Decian. Gig. Socin. & Far. *n.*261.

Non ſub ditus non committit hoc crimen, nec rebellionem.

Sed proditionem.

38. Limitatur 3. Regula, vt crimen læſæ Maieſtatis commiſſum contra Principem, non principaliter, nec directè, ſed ſecundario, incidenter, & indirectè, non puniatur pœna ordinaria criminis læſæ Maieſt. Bal. Gig. Foller. Decian. & plures alij, quos ſequitur Far. *q.* 117. *n.* 1.

Quid in delinquẽte indirectè, & ſecundario.

39. Limitatur 4. Regula, vt ignorantia, quod offenſus ſit Princeps, Officialis, &c. excuſet, Alber. Gig. & Decian. *in tract. crim. lib.*8. *c.* 49. *n.* 13. & ſequitur Far. *q.* 117. *n.*6. Sicut etiam excuſat animus non nocendi Principi, Boſſ. Fely. Far. & alij *n.* 10. & ſimiliter excuſat non exiſtentia doli, Baiar. Foller. Gig. Menoch. & Far. *n.*17.

Excuſat ignorantia, animus non nocendi, & carẽtia doli.

40. Limitatur 5. Regula, vt iuſtus metus excuſet à crimine læſæ Maieſt. & à rebellione Gig. qui alios refert, Baiar. Boſſ. Foller. Maſcar. cum alijs, quos ſequitur Far. *q.* 117. *n.* 7. ſicut pariter excuſat neceſſaria defenſio, Far. *n.* 17.

Itẽ iuſtus metus.

De homicidio, & eius pœnis, alijſque adnexis, Quæſt. 111.

1. Egimus in præcedenti q. de pœnis pro delictis perpetratis contra Principem, ſeu alias perſonas publicas; Nunc agendum eſt de pœnis pro delictis commiſſis cõtra offendẽtes perſonas priuatas,

Homicidiū quid ſit. & ante omnia de homicidio: Quod aliud non eſt, niſi iniuſta ad mortem hominis cæſio, ſecundum Carer. & Far. *q*.119. *n*.3.

Pęna homicidij eſt mortis naturalis de iure Ciuili. 2. Regula 1. ſit pęna mortis naturalis de iure Ciuili pro homicidio imponitur *l*.3. *§. patiatur C. de Epiſc. aud.* & notarunt Boſs. Clar. et Gom. qui teſtantur de cōmuni, Baiar. Bal. Dec. et Far. plura iura, et DD. inducens *q*.119. *n*.12. Et hęc Regula procedit etiam de iure Diuino veteri, et nouo, vt probat idem Far. *n*.15.

Nulla Dignitas excuſat ab hac pęna. 3. Ampliatur 1. Regula 1. vt ab hac pœna mortis, de iure Codicis nulla Dignitas excuſet, Iacob. Boullen. qui teſtatur de veriori, et in praxi recepta opinione, Afflic. Ang. Marſ. et Far. plures concordātes inducens *q*.119. *n*.17. & *q*. 98. *n*. 103. 106. & 108.: Licet de iure Digeſtorum aliter ſit dicendum ſecundum allegatos per Far. *q*.119. *n*.18. & *q*. 98. *num*.105.107. nempe vt nobiles tantum deportentur.

Nec ſexus. 4 Ampliatur 2. Regula 1. vt hac pęna mortis teneatur homicida, ſiue ſit maſculus, ſiue ſit fœmina: ſiue occidat maſculum, ſiue fęminam: ſiue perſonam in Dignitate conſtitutam, ſiue priuatam, Far. iura, et DD. citans *q*.119. *n*. 19. & 20.

Quid in qualificato homicidio. 5. Ampliatur 3. Regula 1. vt homicidium qualificatum, vt eſt parricidium, de iure Ciuili morte qualificata naturali ſit puniendū, vt diffusè probat Far. *q*.120. *à n*.6. *vſq. ad* 13.

Per venenum. 6. Ampliatur 4. Regula 1. vt procedat in homicidio per venenum commiſſo, *l*.1. *ff. ad l. Cornel. de ſicar.*; Carer. Conrad. Clar. Decian. Gom. Petr. Plaz. qui ait hoc omnium DD. conſenſu receptum eſse, et Farin. *q*. 122. *n*. 1. plus enim eſt extinguere veneno, quam ferro, et eſt crimen atrociſſimum, et proditorie cōmiſſum Bal. et Boſs. *tit. de homic. n*. 14. tenent DD. *in l. 1, qui cum telo C. de ſicar.* et probat Far. *n*.2. & 3.

7. Quid autem dicendum erit in affectu, et attentato per venenū non ſecuto effectu? Dic breuiter, quod de communi conſuetudine totius Italię pro hoc attentato non deuenitur ad pęnam mortis, vt poſt diſcuſſionem, concludit Far. *q*.122. *n*.29. & 30. vbi plurium DD. auctoritate hoc dicit verum *n*.31. Quamuis deuentum eſſet ad actum proximum, & *ibidem* teſtatur de magis cōmuni, et ſeruata opinione; Qui latius vult hoc videre perluſtret Far. *à n*.14. *vſq. ad* 31.; Qui in ſeqq. agit de vendente, emente, conficiente, aut retinente venenum, & inſinuat pœnas infligendas, etc.

8. An verò præſumptiua probatio in hoc delicto veneni ſufficiat, pertractat Far. *q*.122. *à n*.53. *vſq*.90. Hæc grauiſſima ſunt, et in facti contingentia recurrendum eſt ad fontes præcitatos, ad quos remitto lectorem, ne de omnibus diſſerendo, metas compendij excedam. An præſumptiua ſufficiat probatio.

9. Ampliatur 5. Regula 1. in præbente, ſeu recipiente poculum abortionis, ſeu ſterelitatis, dum fętus animatus erat, abortu ſecuto, hoc. n., vel alio quocūq; modo abortu procurato cū effectu ſecuto, intrat pęna mortis naturalis, glo. *in l. Diuus*, & ibi Bar. Alber. et Ang. *ff. de extraord. crim.* et tenent citati à Farin. *q*.122. *n*.98. & 134.; Licet alij ab eodē relati *n*. 135. contra ſentiant. Dum vero fœtus nō erat animatus mitior pœna eſt imponēda, *c. ſicut ex literis in fi. de homic.* In præbente, ſeu recipiente poculum abortionis, vel ſterilitatis.

& *ibi*

& ibi gl. & communiter omnes Canoniſtæ, inter quos Hoſtien. ait, in hoc concordare non modo Canoniſtas, verum etiam Legiſtas, & tenuerunt glo. Alber. Ang. & Bart. *in d.l. Diuus*, & eſt communiſſima DD. ſententia, pro qua Farin. *num.* 137. citat ad ſaturitatem.

10. De pœna præbentis, vel recipientis poculum abortionis, amatorium, conceptionis, ſterilitatis, ſanitatis, diffuſe agit Farin. *q.* 122. *à n.* 91. *vſque ad n.* 130. Et de abortu faciẽte iterum, & late tractat idem Farin. *à num.* 131. *vſque ad n.* 166.

In aſſaſſinio. 11. Ampliatur 6. Regula 1. Vt aſſaſſinium, cum qualificatum ſit homicidium, non modo morte naturali, in quo difficultas non eſt, puniatur, ſed etiam morte qualificata ſit plectendum Far. *qu.* 123. *num.* 2.; Et vlterius pro hoc crimine alię pœnæ ſunt infligendæ, de quibus idem Far. in ſeqq. citans DD. pro more ſuo. Aſſaſſinus autem ille eſt, qui per pecuniam occidit, vt mandans, vel vt mandatarius, Bart. Boſſ. & alij DD. *in tit. de foro comp. nu.* 141. & Bar. *n.* 19. 26. *&* 27.

12. Specialia in hoc crimine inuenies apud Far. *qu.* 123. *à num.* 46. *vſque* 76.; Qui agit de conatu, ſeu affectu in hoc delicto, *à num.* 77. *vſque* 132.; Et de excuſationibus in hoc crimine *à n.* 133. *vſque* 163.

Attentato.

In homicidio quocumque doloſo. 13. Ampliatur 7. Regula 1. Vt non modo procedat in quocumque homicidio doloſo, nempe per proditionem, aut per inſidias perpetrato, in præmeditato, ſeu deliberato, vel ex propoſito, ſiue, vt aiunt, à ſangue freddo, de quo loquuntur DD. in Regula 1. citati, quibus adde Alber. Cæpol. Gram. Marſil. Odofr. & Far. *q.* 126. *n.* 41. Verum etiam procedat Regula eadem in homicidio commiſſo in rixa, quod ſimiliter morte naturali punitur, quando tamen conſtat, quod occiſor, auctor fuit rixæ, & vere habuit animum occidendi, ſecundum Far. *q.* 126. *n.* 49. vbi dicit, hoc verius, & in praxi ſequendum, & cum hac opinione concurrunt Aret. Bart. & Boſſ. *tit. de inquiſit. n.* 116. *& ſeq.* Baiar. Vulpel. & plures alij relati à Far. *nu.* 47. Sed dum non conſtat, quod homicida fuit prouocator, vel quod altercando habuit animũ occidendi, qui in dubio, propter rixæ calorem, non præſumitur, pœna mortis non eſſet inferenda, Farin. *d. num.* 49.; & huic ſententiæ multo magis ſubſcribunt DD. qui abſolute tenent homicidium in rixa commiſſum non ordinaria, ſed mitiori extraordinaria pœna puniendum, inter quos eſt Azor. Cyn. Menoch. Socin. Ludou. Peguer. qui de communi obſeruantia teſtatur, & alij relati à Farin. *num.* 48. & fauent Alber. & Bar. *in l. reſpiciendum* §. *delinquunt ff. de pœn.* In rixa.

14. Ampliatur 8. Regula 1. Vt qui homicidij cauſam dat, operam dando rei illicitæ, morte naturali puniatur, his duobus concurrentibus; primo quod cauſa ſit veriſimiliter ordinata ad homicidium, & ex qua veriſimiliter homicidium naſci poſſit; ſecundo, vt illa cauſa ſit proxima, & immediata ad homicidiũ, Aym. Carer. Andr. Gayl. & quam plures alij relati à Far. *q.* 126. *n.* 77. 78. *&* 79. quibus ipſemet ſubſcribit, et ita concludit *n.* 69. apud quẽ In dante operam rei illicitæ.

vide

vide etiam relata *n.67.& 68.*; Prędictis autem duobus non concurrētibus, pęnæ tantum extraordinarię locus erit, Farin. *vbi proxime*.

15. Ampliatur 9. Regula 1. Vt occidere ſeipſum omni iure prohibitum ſit, Decian. Plaz. Rolan. & Farin. *q.*128. *n.*3. *&* 4. qui in ſeqq. hoc ampliat. Et ideo ſe occidens grauiſſime peccat, niſi ex Diuino inſtinctu faceret, Baiar. Decian. Carer. Plaz. & alij, quos ſequitur Farin.*n.*33. Et Clericus ſeipſum occidens, vulnerans, ſeu percutiens, eſt excommunicatus, Ign. *in l.*1.§. *ſi ſibi manus ff. ad Syllan. & ibi* Io. Faber. qui refert cōcordantes, & teſtatur, quod ita tenēt omnes DD. *in c.contingit de ſent.excom.* Abb. & Clar. qui de communi, Carer. Dec. Decian. Gram. Menoch. & Farin. *n.*25. Ille vero, qui ſeipſum valnerat, animo ſe occidendi morte non ſecuta, puta quia ab alijs fuerit detentus, puniendus eſt, *l. fin.* §. *ſi quis autem in fin.ff.de bon. cor. & ibi* glo. & Bar. & notant Caſtren. Menoch. & Farin. *n.* 34. Et vtique de iure eadem pæna puniendus eſſet, ac ſi perfeciſſet, ſed de generali conſuetudine, mitiori pæna arbitrio Iudicis erit plectendus, Carer. Clar. Farin. & alij *n.*37.

In ſeipſum occidēte.

Seu attentante.

16. Sed nota quod ad hoc, vt ſe ipſum vulnerans puniatur, non ſolum requiritur, quod hoc faciat ex conſcientia patrati criminis, verum etiam, quod crimen ſit tale, vt pro eo imponatur pæna mortis; Et propterea ſi quis ſe vulneraret tædio vitæ, impatientia doloris, vel ex alia cauſa nullam incurreret pænam, ita Gom. *de delict. c.*3 *rubr. de homic. n.*14. vbi teſtatur de cōmmuni DD. opinione, quem ſequitur Far. alios DD. inducens. *n.*39.

Ex conſcientia delicti.

Tedio vitæ, &c.

17. Ampliatur 10. Regula 1. Vt pœna mortis puniatur, qui occidit de voluntate, & petitione ipſius occiſi; Sicut de percuſſione tenetur, qui ſic grauiter percutit, Plaz. & Farin. *q.*128. *n.*28. Et grauiter percutiens Clericum volentem, ipſe, & Clericus ſunt excōmunicati, Franc. Marci, Plaz. & Farin. *n.*29.

In faciente ad petitionem patientis.

18. Ampliatur 11. Regula 1. Vt caſtrans ſeipſum, ſeu caſtrare ſe faciens, & ipſe, & caſtrator de iure Ciuili morte naturali puniatur *l.* 4. *ff. ad l. Corn. de ſicar.* Baiar. Clar. Dec. & Farin. *n.*32.: De iure vero Canonico tales puniendi ſunt, vel pæna hoc iure homicidis determinata, vel pæna arbitraria, Fab. à Montel. & Farin. *q.*20. *n.* 153.: Nulla tamen pæna eſſet puniendus ille, qui de conſilio peritorum pro ægritudine mortali, quæ aliter, quam per inciſionem nō poſſet curari, permitteret ſe caſtrari, Ang. Baiar. ad Clar. *q.*68. *num.*18. citans etiam Put. & hos ſequitur Farin. *num.*32.

In caſtratione.

19. Ampliatur 12. Regula 1. Vt homicida teneatur hæredibus occiſi ad intereſſe, & damna emergentia propter occiſi mortem, ſecundum Clar. Maran. Marſil. & Farin. alios citantem *q.*119. *nu.*93. qui *in ſeqq.* pluribus modis ſubampliat hanc doctrinam, & præſertim *n.* 115. vbi ait vulnerantem teneri de vulnerato, & ad damna, & intereſſe propter illatum vulnus, & eſt *tex. in* §. *ob hominem verò, inſtitut. de oblig. quæ ex delic. naſcun.* & expreſ-

An teneatur homicida ad intereſſe.

ſius

ſius *in c.1.de iniur.& damn. dat.*& ibi Hoſtien. Innoc. & alij Canoniſtæ communiter.

Occidẽs ad ſui defenſionẽ non punitur.

20. Limitatur 1. Regula 1. Vt occidens hominem ad ſui defenſionem regulariter non puniatur, Nicel. qui de communi, Didac. qui ait hoc receptiſſimum apud Theo. & Clar. §. *homicidium ver. excuſatur*, qui dicit hoc indubitati iuris eſſe, Bar. Bald. Alber. Honded. qui teſtatur de receptiſsima DD. ſententia, Boſſ. Carer. Alex. & Farin. concordantes cumulans *q.125.n.3*. Defenſio autem eſt inſtantis, imminentiſque offenſionis propulſatio, Far. & alij *n.2*.

Defenſio quid.

Defenſio omni iure permiſſa.

21 Ampliatur 1. limitatio 1. Vt omni iure, Ciuili, Canonico, gentium, & naturæ permiſſa ſit defenſio *c.dilecto de ſent. excom. in 6.* glo. *in l. vt vim*, & ibi Bart. Bald. Alber. Ang. Caſtren. Dec. & Iaſ. *ff. de iuſt. & iur.* Butr. Gom. Marſ. Menoch. & Farin. alios inducens *q. 125. nu. 10.*; Qui *n. 11.* probat defenſionẽ eſſe etiam de iure Diuino, ex Gom. Marſil. & tot alijs, & tenuerunt *in dicta l.vt vim.* Alber. Caſtren. Franc. Curt. qui teſtatur de communi, & alij DD. Et conſequenter in foro conſcientiæ ſine peccato licet occidere aggreſſorem, Ang. Bolognet. Dec. & alij *in d. l. vt vim* Caſtren. qui ait ita tenere, omnes DD. Couar. qui teſtatur hanc receptiſsimã eſſe Theologorum ſentẽtiam, Clar. Chart. & Farin. concordantes cumulans *n.20.*: Imò peccat, qui nulla iuſta cauſa permittit ſe occidi, cum poſsit ſe defendere, Caſtren. Iacob. Ayrer. Salomon. & Farin. *num.23*.

Ad defenſionem occidens in Eccleſia.

22. Ampliatur 2. limitatio 1. Vt liceat ad ſui defenſionem occidere in Eccleſia, quæ in hoc caſu, per effuſionem ſanguinis, non polluitur, Ayrer. Boulec. Lignan. Mantua, Dec. & Far *q.125.n.22.* Quod procedit etiam in Clerico, & Religioſo, Ang. Dec. Hoſtien. qui concludit hoc verum eſſe, quando agitur de proprij corporis defenſione, & dum aliter talis euadere nõ poteſt, Iacob. de Graff. Marſil. Zabar. & Farin. concordantes inducens *nu. 24.*; Nec per hoc irregularitas incurritur, Fulgoſ. Dec. & alij *in l. vt vim ff. de iuſt. & iur.* Abb. Anan. & Boic. *in c. 2. de homic.* Hoſtien. Imol. Gomez. & alij cumulati à Farin. *nu. 27.*, Et dato, quod occiſus ſit Clericus, occidens non incurrit excommunicationem, *eſt tex. apertus in c. ſi vero Clericum de ſent. excom.* & ibi glo. Hoſtien. Butr. Abb. & Felyn.; & tenuerunt Gom. Clar. qui teſtatur de communi, Innoc. Vgol. qui ait, quod non tenetur quis expectare, ſe percuti à Clerico, etiam quod non ſit periculum niſi mutilationis, & Farin. alios citans *n.31*.

Si ſit occidẽs Eccleſiaſticus.

Vel occiſus.

Neceſſaria defenſio quomodo probetur.

23. Ampliatur 3. limitatio 1. Vt ad hoc, vt homicidium dicatur factum ad neceſſariam defenſionem, ſufficiat occiſorem probare veriſimilem, & probabilẽ timorem ſuorum inimicorum, vt armorum terror iuſtus, & talis, qui cadere poſſit in conſtantem virum; puta, dum interueniunt ſigna, aut inditia manifeſta offenſionis, Ang. & Salyc. qui teſtatur de communi, & alij *in l. ſed, & ſi C. vnde vi*, puta, cũ quis venit contra alium armis euaginatis, vel cum cultello in manu minan-

nando, vel faciendo aliquem alium actum, ex quo apparet, quod vult offendere, Claud. Seyſſel. *in l. vt vim ff. de iuſt. & iur.* Ang. & Marſil. qui requirunt, quod fiat aliquis offendendi actus cum armis, vel cum clamore, Bal. Carer. & Farin. totæ huic doctrinæ ſubſcribens *q.* 125. *n.* 62. & faciunt tradita per eundem *nu.* 54. 55. *&* 56. Et hinc eſt, quod aggreſsionem, vel inſultum quis probans, & quod alius in eum cum armis ruit, dicitur probaſſe ad ſui defenſionem neceſſariam feciſſe, & quamuis occidat aggreſſorem, omnem pœnam euadet, Bald. quem refert, & ſequitur Iaſ. *in l. vt vim,* vbi Mantua, & alij *ff. de iuſt. & iur.* Ang. Bart. Cyn. & Salyc. *in l. is qui aggreſſorem C. ad l. Corn. de Sicar.* Boſſ. Bero. qui teſtatur de cõmuni, Bertaz. qui de magis communi, Fely. Gandin. Maſcar. & Farin. *n.* 57. *&* 58. vbi plures alios citat, ſicut iterum *n.* 61. inducens concordantes ad ſaturitatem; Et idem dicendum eſt in præparante ſe ad offendendum ex ſignis manifeſtis, qui impune poteſt offendi, Bald. & Iaſ. hunc ſequens *in d. l. vt vim, & ibi* Salomon. & tenuerunt Anch. Butr. & Hoſtien. *in c. ſi vero de ſent. excom.* per illum text. Boſſ. Clar. Maſcard. & Farin. plures inducens *n.* 63. qui *nu.* 64. teſtatur de cõmuni opinione, & quod ab ea non eſt recedendum. Et hæc ampliatio extenditur ad repercutientem eum, quem timet, quod iterum percutiat, quod præſumitur, dum non diſcedit, Farin. cum citatis ab eo *n.* 77. 78. *&* 79.; Secus ſi aufugerit *n.* 80.

24. Ampliatur 4. limitatio 1. Vt minantem, ſeu iactantem occidere, liceat percutere, vulnerare, & occidere gl. *in l.* 1. vbi Bal. Odofred. & Salyc. qui teſtatur de communi *C. vnde vi*, Afflic. Clar. qui pariter teſtes ſunt de communi, Arer. Carer. Maſcar. et Farin. cum alijs *quæſt.* 125. *n.* 67. Dummodo minans ſit ſolitus minas exequi, appareãt ſigna offendendi, et minæ ſint de occidendo, Ayrer. Bolognet. Plaz. et Farin. *n.* 72. Quid in minante, & iactante.

25. Ampliatur 5. limitatio 1. Vt defendere ſe liceat aduerſus offendere volentem, etiam conuocãdo amicos, et alios, Ang. Bal. Bolognet. Fulgoſ. et Mantua *in l. vt vim ff. de iuſt. & iur.* Alber. Farin. et alij *n.* 89. An licita ſit defenſio conuocando amicos.

26. Ampliatur 6. limitatio 1. Vt occidẽs hominem pro defenſione neceſsaria rerum ſuarum non ſit puniendus, Iaſ. Mantua, qui teſtatur de communi *in l. vt vim ff. de iuſt. & iur.* Bart. Ang. et Marſil. *in l. furem ff. ad l. Corn.* Alber. Clar. Villalob. qui etiam teſtatur de communi, et Far. *q.* 125. *n.* 169. *&* 170. concordantes inducens ad ſaturitatem, *& in ſeqq.* diffuſe amplians. An liceat occidere pro defenſione rerũ vſque ad numerum 29.

27. Limitatur 1. Ampliatio 6. Vt procedat in re magni prætij, vt ſupra duos aureos, non autem in re vili, et minoris prætij, Alex. *in l. furem, & ibi* etiam, Fulgoſ. et Marſ. *ff. ad l. Corn. de ſicarijs*, Carer. Couar. Iaſ. Bald. et Farin. cum alijs *n.* 238.

28. Limitatur 2. Ampliatio 6. Vt procedat, quando res furatæ aliter recuperari non poſsũt aliter ſecus, Bar. *in l. furem, & ibi* Alber. Ang. et Marſil. *ff. ad l. Corn. de ſicar.* Maſcard. Clar. Butr. et Farin.

alios

alios inducens *num.* 264. *quæſt.* 125.

29. Limitatur 3. Ampliatio 6. Vt non procedat in Clericis, quibus non licet occidere hominem pro rerum ſuarum defenſione *c. ſuſcepimus, & ibi* Abb. qui teſtatur de communi. Anchar. Anan. Hoſtien. Zabar. & Felyn. *de homic.* But. & Farin. concordantes inducens *q.* 125. *n.* 221. Quamuis Clericis non ſit prohibitum ad rerũ ſuarum defenſionem furem percutere baculo, & etiã gladio, Abb. Anan. & Marian. Socin. *in c. ſuſcepimus de homic.* Ang. Butr. Felyn. & cum alijs Farin. *num.* 226. *& eſt tex. in c. dilecto de ſenten. excom. in 6.* vbi Hoſtien. & Innoc. qui teſtatur de communi Canoniſtarum. Quid autem dicendum ſit in laico occidente ad defenſionem rerum ſuarum in foro conſcientiæ, vide Farin. *n.* 234. *vſq.* 237.

Quid in Eccleſiaſtico.

An ei liceat percutere.

30. Ampliatur 7. limitatio 1. Vt homicidium cõmiſſum pro defenſione extranei inſultati, & in periculo vitæ conſtituti, ſit licitum, Bar. *in l. vt vim, & ibi* Ang. Caſtren. Fulgoſ. Iaſ. qui teſtatur de communi, ſicut etiam Bolognet. & Dec. *ff. de iuſtit. & iur.* Clar. Boſſ. Baiar. Gom. Saly. Villalob. Bal. Carer. & alij, quos refert, & ſequitur Far. *q.* 125. *n.* 267. *&* 268. Et hoc quãuis occiſus eſſet Clericus Innoc. *in c. ſi vero*, vbi etiam Butr. Hoſtien. Abb. qui teſtatur de veriori, & cõiori DD. opinione, & Fely. *de ſent. excom.* Clar. Gom. Zab. Carer. & Far. cũ alijs *n.* 276. Sicut ẽt econtra, ſi occidens Clericus eſſet, ſine peccato in tali caſu occideret, dũ inuaſi vita aliter ſaluari nõ poſſet Henric. Boic. Marian. Soc. Couar. Graſ. Ayrer. & Far. *n.* 278. Quid autẽ dicendũ ſit quo ad irregularitatẽ, vide Far. *n.* 280. qui ait, ſecũdũ magis cõem DD. irregularitatẽ incurri, ex Caſtren. Anan. Inn & alijs.

De defenſione extranei inſultati.

31. Declara Ampliationem 7. Vt quãuis quis poſſit, tamen nemo de iure defendere teneatur extraneum inſultatum, occidendo inſultantem Iaſ. *in l. vt vim*, qui teſtatur de communi, & ibi Alber. Ang. Bolognet. & Fulg. *ff. de iuſt. & iur.* Bal. & Salyc. *l.* 1. *C. vnde vi*, Gandin. Carer. Couar. Viu. & Far. cum alijs *q.* 125. *n.* 300.; & licet ex quadam honeſtate quis teneatur inſultatum defendere, tamen non defendẽdo, ad pęnã nõ tenetur ſm Bal. Bolog. & Far. *ibidem*: Et ſi poſſet ſine periculo ſuæ perſonæ Plaz. qui teſtatur de cõmuni, & Far. *n* 329.; Ita vt quis non teneatur inſultatũ defendere, perſonaliter ſe ingerendo in rixa, ſed nec ẽt verbis, Alber. & Bal *in l. vt vim ff. de iuſt. & iur.* Iodoc. & Farin. *n.* 302.

32. Limitatur primo declaratio in filio, qui tenetur patrẽ defendere, ſicut econtra pater filium, Far. alios citãs *q.* 125. *n* 307. *& ſeqq.* vbi de alijs; Et pręſertim quod publicus Officialis teneatur ſubditos oppreſſos defendere, & rixantes diuidere, Far. *n.* 314. citãs Bal. Boer. Carer. & alios: Et Superior defendere tenetur ſuos ſubditos, & econtra, Carer. Plaz. & Farin. *n.* 321.

Vel patris, filij, Superioris, vel ſubditi.

33. Limitatur 2. declaratio, Vt de iure Canonico, quis teneatur defẽdere inſultatum, *c. dilecto §. & quidẽ de ſent. excõ. in 6.* Abb. Arch. & Bolognet. qui hos refert, & ſequitur *in l. vt vim. ff. de iuſt. & iur.* & teſtatur de cõi opin. Bal. Gand. & Far. concordantes inducens *q.* 125. *n.* 304. Et ſimili-

Quid de iure Canonico, & in foro poli.

militer in foro conſcientiæ, & pœnitentiali tenetur quis defendere, dū poteſt ſine periculo ſuæ perſonæ, gl. *in l. vt vim, & ibi* Bolognet. Mant. & alij *ff. de iuſt. & iur.* Viu. qui de communi, Boer. Vgolin. qui pariter de communi Farin. & alij *n.306.*

Quid in occidēte tertiū, dū volebat aggreſſorem occidere.

34 Ampliatur 8. limitatio 1. Vt occidens, defendendo ſeipſum, non aggreſſorē, ſed aliū tertium, dū vellet aggreſſorē occidere, non puniatur, *l. ſi cum ſeruo ff. de iniur.* Ang. *in l. is, qui aggreſſorē, & ibi* Io. Fab. *C. ad l. Cor. de ſicar.* Clar. qui teſtatur de cōi *in §. homicidiū verſ. ad quod,* & ad eū Baiar. *n.85.* tenēt Boer. Menoc. Viu. & Far. cū alijs *q.125. n.139.* Et dato quod in tali caſu fuerit aliqua culpa, non tñ ſufficeret, vt occiſor criminaliter eſset puniendus, vt bene declarat Dec. *in d. l. vt vim ff. de iuſt. & iur.* & tenēt Gom. Mandell. Plaz. Far. & alij *n.141.* qui in ſeqq. exēplificat, & probat hoc idem in occidēte ad ſui defēſionē mediatorē rixæ.

An liceat repercutere, & occidere eū, cui reuerentia debetur.

35. Sublimitatur 1. limitatio, 1. vt nec Iudicē iniuſte agētē, nec patrē, aut matrē, ſeu Abbatē verberātē, licet occidere, ſed neq; repercutere, & generaliter neminē, cui reuerētia debetur, ſolide probat Far. *q.125. n.101. vſq; 110:* Intellige niſi prædicti immoderate, & atrociter percuterēt, tunc .n. licita eſset defēſio, & quando percuterēt animo occidendi, poſsent etiam impune occidi, Alber. Bar. & Dec. *in l. vt vim ff. de iuſt. & iur.* Bolognet. Plaz. Chart. Graff. & Farin. *n.111.*

Vel qui iniuſte ſaſit.

36. Sublimitatur 2. limitatio 1. vt ꝓcedat, dū offenſio iniuſte infertur, aliàs defenſio licita nō eſt gl. *in l. vt vim,* Alber. Ang. Caſtren. Dec. Māt. & Bolognet. *ff. de iuſt. & iur.* Flor. Bal. & Far. *q.125. n.112.* alios ēt inducēs. Et hinc infertur, quod bannitus dū impune poteſt occidi, ſi ſe defendēdo, occidat, puniendus eſt, vt voluit Bar. *in l. vt vim, & ibi* Caſtren. Māt. Fulg. Dec. & Bolognet. qui teſtaт de cōi *ff de iuſt. & iur.* Bal. Carer. & Far. alios ēt inducēs *n.114. & 117.*; Licet citetur pro bannito, ꝗ poſſit ſe defēdere Bal. *in d. l. vt vī,* & qdā alij inducti à Far. *d. n.114.* vbi *n.115. & 116.* affert in hoc quaſdā moderationes.

Defenſio debet eſſe cū moderamine inculpatæ tutelæ.

37. Sublimit. 3. limitatio 1. vt homicidium ad defenſionē commiſsū tunc impunibile ſit, quando fuit cū moderamine inculpatæ tutelæ, Bar. Cyn. Dec. Fulg. Iaſ. & alij *in l. vt vim ff. de iuſt. & iur.* Maſc. q. ait, quod ita vna mēte omnes ſcribentes tenent, Abb. Ang. Foller. Marſ. & Farin. ad ſaturitatem citans *nu.330. qu.125.*

Quod cōſiſtit in tribus.

38. Hoc autem moderamen inculpatæ tutelæ cōſiſtit in tribus, quę in progreſsu q. huius erunt explicanda, nēpe primo circa modū percutiendi; 2. circa arma; 3. circa tēpus, vt notat Far. *q.125. n.406.*; Et qui ſe defendens cū moderamine inculpatæ tutelę his tribus ſeruatis, licet occidat, nō modo nō punitur morte naturali, ſed omnino nulla pęna eſt plectendus, Salam. qui bene exēplificat *in repet. l. vt vim,* vbi etiam Mant. *ff. de iuſt. & iur.* Bal. *in l. 1. C. vnde vi,* Maſcard. & Farin. *num. 332.* et in hoc non eſt difficultas apud DD.

Qui excedit modū moderamen non ſeruat.

39. Et hinc eſt, quod nō dicitur ille ſeruare moderamen inculpatæ tutelæ, qui repercutiēdo non ſeruat menſuram ęqualitatis, ſed offendit, vltra quā fuit offēſus, et cōſequēter modū excedit, gl. *in l. vt vim & ibi* Dec.

Dec.Iaſ.Mãt.et Bologner.qui ait,ꝙ defenſio debet eſſe proportionabilis periculo vitæ,*ff.de iuſt.& iur.*Bal. qui ait, quod requiritur factorum æqualitas,Bar.et Saly.*in l.1. C. vnde vi,& eſt tex.in c.ſignificaſti,il* 2.*de homic.*vbi habetur, nõ fuiſſe ſeruatum moderamẽ inculpatæ tutelæ ab eo, qui percuſsus in parte corporis nõ periculoſa,repercuſſit in capite,quę eſt periculoſa pars,et ibi notãt Abb. But.Hoſtiẽ. et alij,et tenuerũt Ang. Clar. Carer.et plures relati à Far.*q.* 125.*n.*349.*&* 350.

Sed contra. 40. Id.Far.*num.*351.refert Vitalin.etBero. tenentes moderamen d. ſeruari ab eo, qui ſe defendendo maiorẽ facit offenſionẽ; Et huic opinioni ſubſcribens Far.*n.*352. ait, apud eum hanc ſecundã opinionem eſſe veriorẽ; Et ꝓ ea inducit cõem illam DD. concluſionẽ, nẽpe, quod ictus non dantur ad menſuram, nec dari poſsunt,et quod inſultatus non põt habere ſtaterã in manibus, quãdo repercutit, homoq; iracũdiæ furore accẽſus,nõ eſt in plenitudine intellectus,prout hæc, et ſimilia in ꝓpoſito ſcripſerũt Bal.et Claud.Seyſſel.*in l. vt vim ff.de iuſt. & iur.* Abb. *in c.ſignificaſti,& ibi* Butr. et Fely. *de homic.* Boer.Bero. Bertaz. Tiraq. et alij citati à Farin. *d. num.*352.

Reſolutio. 41 Quid dicendum? In hac contrarietate opinionũ, puto non eſſe abſolute reſpondendum, ſed diuerſos caſus non ſeruati moderaminis inculpatæ tutelæ eſſe figurandos, et pro diuerſitate eorum, diuerſimode,in ꝓpoſita, et ſimilibus alijs difficultatib. reſoluendũ,et ſentiendũ.

42. Caſus primus ſit. Quando moderamen inculpatæ tutelæ non ſeruatur circa vnũ tantũ ex tribus requiſitis ad hoc, vt defẽſio dicatur neceſsaria, nẽpe circa modũ percutiẽdi, circa æqualitatẽ armorũ, vel circa tẽpus. Incipiamus à modo ꝑcutiẽdi,ſeu repercutiẽdi; in qua circũſtantia, dũ ſolũmodo exceditur, exceſsus dicitur leuiſſima culpa cõmiſsus,vt declarat Cępol. *conſ.crim.* 41.*n.* 10. Bolognin.*conſ.*37. *verſ. leuiſſima vero*,et ſubſcribit Far.*q.*125. *n.*406. Et in hoc ſenſu videntur intelligẽdi DD.pro opinione 1.citati *hic ſup.n.*39.et verũ dicunt,dũ volũt in hoc caſu nõ eſſe ſeruatũ moderamen tutelæ inculpatæ,cum de facto interuenerit aliqua culpa (et conſequenter nõ inculpate) ſed culpa leuiſſima: Et propterea hic exceſsus nulla pęna videtur puniẽdus,leuiſſima.n. culpa eſt impunibilis in pſẽnti caſu,ſm̃ Bal.et Claud. Seyſſel.*in l. vt vĩ ff.de iuſt. & iur.* Bellap.Bertaz. Bologn.Cæpol.et Far.*n.*404. Et ita procedat opinio 2. et DD.citati *hic ſup.n.*40.qui in hoc caſu volunt non excedi moderamen inculpatæ tutelæ,nullãq; dari culpã; Intellige,culpã punibilẽ nõ dari in tali exceſsu. Dum tantum exceditur in modo percutiendi.

43. Veniamus ad propoſitum requiſitũ 2. vt defenſio neceſsaria dicatur, nẽpe ęqualitas armorum, et eiuſdẽ generis; Vt ſi quis alterũ aggrediatur cũ enſe, aggreſsus enſe ſe defendat, non armata haſta,vel archibuſio;Et ſi quis ſine armis ſit aggreſsus,ſine armis ſe defendat, alias .n. in hoc requiſito 2. de armorũ æqualitate,nõ ſeruaretur moderamẽ inculpatę tutelæ,ita Carer.Maſc.et alij DD. ad ſaturitatem cumulati à Far.quos tñ ipſe nõ ſequitur *q.*125. *n.*354. *vſq;*357. Salom.qui ait hanc Vel in armorum inæqualitate ſolũ.

omniũ DD.cõem eſse ſententiã *in l. vt vim*, et ibi Seyſsel. et Mant. *ff. de iuſt.& iur.* & probare videtur *tex. in c. ſignificaſti il 2.* & ibi notãt Anan.& Butr. *de homic.*

44. Hęc opinio pariter intelligẽda eſt, ſcilicet, inhoc caſu non eſſe ſeruatũ moderamẽ tutelæ inculpatę, cum ẽt in facto aliqua ſit culpa, vnde nõ totaliter inculpate, ſed culpa leuiſſima eſt, & ideo nec iſte exceſſus ex leuiſſima culpa videtur aliqua pęna puniẽdus, iuxta tradita *hic ſup. n. 42.*; Et ꝓpterea quod inæqualitas tñ armorũ in defenſione, non tollat moderamẽ inculpatæ tutelæ, tenuerunt Alex. Blanc. Carer. Graff. Maſc. & Far. q hoc ait verius *q. 125. n. 360.*; Et ꝙ iſta inæqualitas tñ armorũ non ſit attẽdenda in rixa, & dũ agitur de defendẽdo propriã vitam, notarũt Anan. Anchar. Hoſtien. Fely. Zaba. & cõiter DD. *in c. ſigñificaſti il 2. de homic.* Imò ſi quis aliter offenſionẽ euitare nõ poſſet, ſine præiuditio moderaminis inculpatę tutelæ, nõ modo cõtra inuadẽtem cũ armis, vel cũ lapidibus, ſed ẽt manu vacua, ſeu pugno, põt aggreſsus ſe defendere, nec nõ vulnerare telo, ſeu alijs armis, præſertim ſi aggreſſus ſit vir nobilis, ita Ang. & ad eũ Aug. Baiar. Bero. Berta. Bolognin. Clar. Fely. Iodoc. Marſ. & Far. *n. 161. & 162.* Bal. quẽ refert, & ſequitur Anan. *in c. ſignificaſti il 2. de homic.* Sed hanc quoq; DD. opinionẽ de inæqualitate armorum, intellige iuxta notata ſupra *in hac q. n. 42.* ꝙ in hoc exceſſu eſt quidẽ aliqua culpa, ſed leuiſſima, & cõſequenter ſine culpa punibili, hæc .n. leuiſſima culpa nullo pacto punitur, vt declarat Bolognin. *conſ. 36. verſ. tertium moderamen*, & notat Farin. *n. 360.*

45. Requiſitũ tandem tertiũ, vt dixi, neceſſarię defẽſionis, eſt tẽpus, ideſt, vt fiat defenſio incõtinẽti; vnde dũ fit ex interuallo, non dicitur ſeruatũ moderamẽ inculpatę tutælæ, ſm Cyn. *in l. vt vim*, & ibi Mãtua, Iaſ. Salom. & Seyſsel. *ff. de iuſt. & iur.* Bar. Saly. & communiter DD. *in l. 1. C. vnde vi*, Alber. Ang. Clar. & Farin. alios inducens *q. 125. num. 338.*

Vel in tẽpore, quis ex interuallo, vſq. ad numerum 41.

46. Incontinenti autem dicitur facta defenſio, ad hoc, vt ſe defendens nulla pæna teneatur, quando quis in flagranti rixa, & in actu offenſionis, aggreſsorẽ percutit, Salomon. *in repet. l. vt vim.* qui ait in hoc oẽs DD. cõſentire, & ibi Bolognet. & Seyſsel. *ff. de iuſt. & iur.* Cyn. *in l. 1.* vbi Bar. Bal. & Salyc. *C. vnde vi*, Anan. But. Hoſtien. & Far. *q. 125. n. 339.* qui *n. 342.* teſtatur de cõi, licet alij contra ab eodẽ relati *n. 341.*

47. At quando quis ſe defendendo offendit poſt rixã, ſed adhuc durãte dolore, & ira cauſata ex offenſione, & antequã diuertatur ad extraneos actus, licet prouocatus ſic offendens, excedat moderamen inculpatæ tutelæ, mitius tamẽ eſt puniendus. Secus ſi prouocatus, offendat poſt rixã ex interuallo, & poſtquã ceſsauerit dolor, & ira, ipſeq; ad extraneos diuerterit actus, quia tũc Far. *q. 125. n. 403.* ridiculũ exiſtimaret dicere, quod à pæna ordinaria eſset recedendũ, & teſtatur ita practicari, & ita ſenſerunt ẽt Bertaz. *conſ. 434. n. 12. 13. & 14.* & Iodoc. *in praxi crim. c. 76. n. 21.* Et aliter dicẽdo nimiũ homicidis laxarentur habenæ vt notat Far. *n. 342.* Vbi animaduer-

maduertit cũ Bertaz. et Plaz. repercutientem poſt rixã, ira durãte, &c. non excuſari à pęna ordinaria, quia fecerit ad neceſſariam defenſionem, nec enim talis eſt neceſſaria defenſio, ſecundum cõem DD. ſed talis ab ordinaria excuſatur pęna, quia repercutit ad alterius prouocationem.

48. Et nota, quod defenſio præſumitur facta incontinenti, & non ex interuallo, dum quis ad defenſionem offendit, Bolognet. Boſſ. qui teſtatur de communi, & Far. *n.* 345.; quamuis abſolute defenſio non præſumatur, & qui dicit feciſſe ad defenſionem teneatur probare, vt dicam *in hac q. n.* 59.

Quando moderamen non fuit ſeruatum in armorum æqualitate, nec in modo percutiendi.

49. Caſus ſecundus ſit; Quando moderamen tutelæ inculpatæ non ſeruatur circa duo ex propoſitis, requiſitis, nempe quia in rixa non fuit ſeruata æqualitas armorum, & exceſſus commiſſus fuit in modo, grauius repercutiendo, quo caſu dicitur exceſsus moderatæ tutelæ commiſſus lęui culpa, vt declarat Cæpol. *conſ.* 41. *n.* 19. Bolognin. *conſ.* 37. *ver. leuis vero*, & ſequitur Far. *q.* 125. *n.* 411. & huiuſmodi exceſsus, non pœna ordinaria delicti, ſed mitiori eſt puniendus, Cæpol. vbi ſup. Bolognin. *conſ.* 37. *verſ. interdum eſt leuis*, Iaſ. & Seyſſel. *in l. vt vim ff. de iuſt. & iur.* Carer. qui ait, quod ita dicunt omnes DD. Caballin. Nouell. & Far. *n.* 409. Licet Baiar. Bal. Bertaz. Clar. & Marſ. voluerint talem exceſsum leui culpa commiſsum, nullo modo criminaliter puniri, ſeu corporaliter non puniri, vt alij declarant, relati à Far. *n.* 408. & 409.

Vel quando exceſſũ fuit in modo, in armis, & etiam in tempore, cũ n. ſeq.

50. Caſus tertius; Quando in tribus ſimul prædictis circumſtantijs inculpatæ tutelæ moderamen exceditur, id eſt, in modo percutiendi, in genere armorum, & etiam in tempore; Et hic exceſsus dicitur commiſsus lata culpa, ſecundum Cæpol. Bolognin. & Far. *q.* 125. *n.* 413.; Et excedens in hoc caſu non eſset puniendus ordinaria, ſed mitiori pœna. Bal. Seyſsel. *in l. vt vim ff. de iuſt. & iur.* Aug. ad Ang. Bolognin. Caballin. Cæpol. Nouell. & Far. *n.* 412.

51. Imò quamuis conſtaret in hoc caſu, quod in exceſsų moderaminis inculpatæ tutelę, dolum interueniſset, non ordinariæ, ſed mitiori pœnæ locus eſset, Bal. *in l. vt vim*, & & ibi Iaſ. Dec. Salomon. Seyſsel. & de communi teſtantur, Franc. Curt. & Mant. *ff. de iuſt. & iur.* Gram. Marſ. & de communi pariter teſtantur Boſs. & Carer. de magis communi vero Legiſtarum, & Canoniſtarum teſtis eſt Bero. & huic opinioni ſubſcribunt pariter Bolognet. Bolognin. Tiraquel. & Far. alios concordantes referens *q.* 125. *n.* 414. Intellige totam doctrinã propoſitã in hoc caſu, iuxta tradita *ſup. in hac q. n.* 47.

In dubio exceſſus culpa, nõ dolo pręſumitur.

52. Cui addo, quod in dubio exceſsus præſumitur potius culpa, quã dolo, Saly. quem ſequitur Iaſ. *in l. vt vim*, vbi etiam Seyſsel. *ff. de iuſt. & iur.* Aug. Carer. Marſ. & Far. *q.* 125. *n.* 416. qui *n.* 417. tenet, quod quando tempus non permittit deliberandi conſilium, numquam dicitur exceſsum ex propoſito, & ex dolo, citans Baiar. Cæpol. Foller. Imol. Bertaz. qui teſtatur de magis communi, & tenuerunt Butr. & Fely. *in c. ſignificaſti il* 2. *de homic.*

53. Addo vlterius, quod ſimiliter in dubio, an ſit ſeruatum moderamen

Et arbitrio Iudicis remittitur quales, & quātus ſit exceſſus.

tamen inculpatæ, tutelæ, qualiſque, & quantus ſit exceſſus huius moderaminis, Iudicis arbitrio remittitur, Bal. Solomon. & Seyſſel. *in l. vt vim ff. de iuſt. & iur.* Bar. *in l.* 1. & ibi Butr. Ang.& alij *C. vnde vi*, Abb. Maſc. Cæpol. Menoch. Boer. & Far. concordantes citans *quæſt.* 125. *n.* 395. Quod tamen arbitrium non extenditur ad imponendam pœnam ordinariam pro tali exceſſu, ſed mitiorem, Boſſ. *tit. de homic. n.* 91. vbi teſtatur de communi, Clar. qui teſtatur de receptiſſima ab omnibus ſententia, Menoch. Maſc. Viu. Boer. Tiraquel. & Far. alios cumulans, inter quos non pauci teſtantur de communi *num.* 396. Iaſ. *in l. vt vim*, & ibi Dec. Salomon. qui ait, quod in hoc omnes DD. conueniunt, & Bolognet. *ff. de iuſt. & iur.* Bar. et Bal. *in l.* 1. *C. vnde vi*: Imò nec arbitrium extenditur huiuſmodi ad infligendam vllo caſu pœnam corporalem, ſed pecuniariam, ſeu relegationis, aut pœnam banni, ſecundum Carer. Cæpol. Gayl. Bolognin. Farin. & alios *q.* 125. *n.* 398. In tantum, vt ſi quis ab aliquo prouocatus, prouocantem occidat, & ſi non faciat ad neceſſariam defenſionem, non pœna ordinaria homicidij, ſed alia mitiori arbitrio Iudicis ſit puniendus, Dec. *in l. vt vim ff. de iuſt. & iur.* Fely. *in c. dilecti de except.* Marſ. Bertaz. Gram. Gom. Tiraquel. & alij, quos refert, & ſequitur Far. *n.* 399. qui *n.* 400. ait, ab iſta communiter recepta concluſione non eſſe in praxi recedendum; Quod intelligendum eſt in prouocato repercutiente adhuc durante offenſionis dolore, & ira, & dum deuentum non eſt ad extraneos actus, vt declaratum, probatumq; eſt *ſup. in hac q. n.* 47. alias enim ſi repercuſſio fiat ex interuallo, & poſtquam ad extraneos actus fuerit deuētum, pœnæ ordinariæ locus erit, vt probatum eſt in citato *n.* 47. & tenent Baiar. ad Clar. *q.* 60. *n.* 65. & Boſſ. *tit. de inquiſit. n.* 117.

Quid in Eccleſiaſtico, moderamen excedente.

54. Addo ad hanc rem vltimo, quod Clericus excedens moderamen inculpatæ tutelæ in ſe defendendo, excommunicationem, & irregularitatem non incurrit, niſi dolo, & ex propoſito excedat, ſecundum gloſ. *in c. ſignificaſti il* 2. *ver. moderamine, de homic.*; Secus, dum excedit ex propoſito, vt notat *ibidem* Butr. Offendens verò Clericum ad propriam defenſionem, cum moderamine inculpatæ tutelæ, ſicut certum eſt excommunicationem non incurrere, ſic dum exceditur, an incurratur excommunicatio, & irregularitas, eſt aliqua controuerſia inter DD. quid dicendum ſit, de qua agit Far. *q.* 125. *n.* 418.

Vel offenſo cū moderamine aut ſine.

Occidens ad ſui defenſionē, dū aliter poterat ſe defendere puniatur.

55. Sublimitatur 4. limitatio 1. vt occidens ad ſui defenſionem, non puniatur, quando aliter honeſto modo non poterat ſe defendere, quam occidendo inſultantem, alias enim puniretur occidens, Bar. Bal. Alber. & Iaſ. *in l. vt vim ff. de iuſt. & iur.* Abb. Butr. Baiar. Maſcar. Menoch. & Far. plurimos ad ſaturitatem inducens *q.* 125. *num.* 370. *vſq.* 374. Hoſtien. Fely. Zabar. & alij *in c. ſignificaſti il* 2. *de homic.* Et idem multo magis eſt dicendum in inſultato, qui inſultantem fugientem occidit, qui non ſeruat moderamen, ſecundum Alber. Bolognin. Dec. & Salomon. *in d. l. vt vim*, Bar. Caſtren.

Abb. Ang. Maſcar. & Far. cum alijs *n.*385. *& ſeq.*

Inſultatus nō tenetur aufugere, ſed ad defenſā poteſt occidere.

56. Nota 1. in propoſito huius ſublimitationis, inſultatum non teneri aufugere, & ad defenſam poſſe etiam occidere, ſiue ipſe ſit miles, & nobilis, ſiue ſit ruſticus, & ignobilis, tenuerunt Bal. Bolognin. Decian. Iaſ. & Mantua *in d.l. vt vim ff. de iuſt. & iur.* Clar. Iacob. Ayrer. qui de veriori, magis communi, & in foro magis practicata opinione teſtatur, Maſcar. qui dicit hoc omnium ſententia receptum eſſe, Abb. Ang. & Far. plures concordantes citans *q.* 125. *num.* 126.: Qui *n.* 128. ait hoc magis commune, & practicatum eſſe: licet alij contra teneant in vili, cui non ſit verecundia aufugere, relati à Far. *n.* 127.

Quid in Eccleſiaſtico.

57. Nota 2. quod ſi Clericus fugiendo poſſet ſe ſaluare, ſi nolit fugere, occidendo aggreſsorem, non excuſetur ab exceſsu, & ſit irregularis gl. *in c. ſuſcepimus*, vbi Hoſt. Marian. Soc. Fely. Anan. qui teſtatur de communi, *de homic.* Abb. *in c. ſignificaſti il* 2. & ibi Ancharan. Bellamer. & Zabar. *de homic.* Couar. qui de communi, Plaz. qui de magis communi, Maſcar. & Far. cum alijs *num.* 129. *q.* 125.

Vel in laico in foro poli.

58. Nota 3. ad idem; Quod nec etiam laicus excuſatur in hoc caſu Sublimitationis 4. in foro conſcientiæ, & de iure Canonico, ſecundum Anan. Butr. Dec. Imol. Maſcar. & alios relatos à Farin. *q.* 125. *n.* 134.; Quod debet intelligi de eo laico, cui non ſit verecundia aufugere, ſecus autem videtur dicendum in eo, cui aufugere verecundia ſit, ita Ancharan. Imol. Zabar. et alij Canoniſtæ *in Clemen.* 1. *de homic.*; Et faciunt diffuſe probata à Far. *num.* 127. Nec non illa doctrina, nempe licere viro honeſto occidere inuaſorem, qui alapam nititur ei impingere, ſi aliter hanc ingnominiam vitare nequeat, vt tenent Leſs. Lopez. Sot. Syl. ueſt. Nauar. et Diau. *p.* 3. *tr.* 5. *reſol.* 90.

Dicens occidiſſe ad defenſionē, tenetur hoc probare.

59. Sublimitatur 5. limitatio 1. vt defenſio non præſumatur, et ideo, qui dicit occidiſse ad defenſionem, debeat hoc probare Bal. *in l.* 1. §. *cum arietes ff. ſi quadrup. pauper. feciſ. dic.* et ibi Florian. glo. *in Clement.* 1. vbi Anchar. Imol. et Vitalin. *de homic.* Ang. Alciat. Aret. Maſcar. et Far. *q.* 125. *n.* 419.: Et vlterius probandum erit, quod defenſio neceſſaria fuerit, ſecundum Bolognet. Blanc. et quoſdam alios, quos refert, ſed non ſequitur Farin. *n.* 429.; Qui *n.* 428. tenet oppoſitum, nempe quod probata defenſione cenſeatur probata defenſionis neceſſitas, ex Ang. Cater. Maſcar. qui alijs relatis teſtatur de communi, Clar. qui pariter de communi, à qua putat in praxi non recedendum, et huic opinioni 2. ſubſcribunt Dec. qui ſimiliter de communi, Iaſ. Mantua, et alij *in l. vt vim ff. de iuſt. & iur.*

Vnde in confeſſione qualificata reijcietur qualitas.

60. Et conſequenter ad doctrinam ſublimitationis in praxi, confitens occidiſse ad ſui defenſionem acceptatur à fiſco confeſſio talis, reiecta qualitate defenſionis, qua non probata, confitens condemnatur, Bar. Blanc. Cæpol. Gom. Bolcgnet. qui ait, quod hæc eſt communis vera opinio, per omnes approbata, et Far. *q.* 125. *n.* 420. Iaſ. Seyſſel. qui teſtantur de communi; Fran.

Curt.

Curt. et Mantua *in l. vt vim ff. de iuſt. & iur.* Bene verum eſt quod d. defenſio probatur præſumptionibus, et coniecturis, et ad probandum admittuntur etiam teſtes inhabiles, vt domeſtici, et conſanguinei, et deponentes per verbum credo, Dec. *in l. vt vim*, et ibi Iaſ. Mantua. Seyſſel. qui ait, quod eſt hæc communis opinio, quam ſequitur totus mundus *ff. de iuſt. & iur.* Ang. Bal. Aret. Maſc. et Far. alios inducens *n.* 423. Sicut ſimiliter, quod quis fuerit aggreſſor coniecturis probatur, Alber. Boer. Carer. Menoch. Vulpell. et Farin. *n.* 436. Vt e. g. probatur, quod ille fuerit aggreſſor, qui probatur, quod ſit magis rixoſus, animoſus, ferox, iunior, ſeu qui aliquando minatus eſt contra aduerſarium, vel qui fuerat prius offenſus; Et econtra præſumitur inſultatus, qui probauit, ſe exclamaſſe, conquæſtum fuiſſe, auxilium inuocaſſe, de quibus late Far. *à num.* 442. *vſq.* 483. *q.* 125.

Defenſio probatur coniecturis.

Nec non quod quis fuerit aggreſſor.

61. Quis autem dicatur prouocator? Dic quod ille, qui primò rixam incepit, ſeu primo arma ſumpſit, vel euaginauit, ſeu percuſſit, ſiue ille, qui ad iram prouocauit verbis iniurioſis, ſeu ſuperbis, aut minatorijs, ſiue diffamatorijs, aut mentitá iniuſta, vt diffusè probat Far. *q.* 125. *à n.* 503. *vſq.* 526.

Prouocator quis dicatur.

62. Occaſione huius ſublimitationis 5. moueo dubium, quod frequenter in rixis accidere ſolet; Nēpe, dum ex duobus rixantibus neſcitur, quis nam fuerit aggreſſor, an in hoc caſu alter tantum, vel ambo, vel neuter ſint puniendi, et quomodo? Et quod ambo ſint puniendi ſuffragatur eadem ſublimitatio, in qua habetur, quod defenſio non præſumitur, et ideo, qui dicit, ſe fuiſse aggreſſum, et ad defenſionem rixaſſe debet probare, vt demoſtratum eſt *in hac q. n.* 59. *& ſeq.*: Et ideo DD. teſte Bal. dixerunt, ambo puniendos, ita etiam tenuerunt Vulpel. alios inducens Boer. Hercul. Menoch. et Rimin. relati à Far. *q.* 125. *n.* 486.

Dum eſt dubium quis inter duos rixātes fuerit aggreſſor, an, & quis ſit puniēdus.

Quod ambo.

63. Econtra verò, quod in hoc caſu neuter ſit puniendus, voluit glo. *in l.* 1. *§. cum arictes ff. ſi quadrup. pauper. feciſ. dic. per legem ſcientiam §. ſi cum ſtramenta in vltimis verbis ff. ad l. Aquil* Alciat. Aluarot. Carer. Clar. Honded. et alij citati à Far. *q.* 125. *n.* 484. qui in ſequentibus diſtinguit plures caſus; Et ego eius ſequens veſtigia diſtinguendo, dubium propoſitum reſoluendum cenſeo.

Quod neuter.

64. Aut enim in propoſito caſu nemo ex rixantibus fuit vulneratus, et (præſertim ſecuta pace) nullus eſt puniendus, aut leuiter; et hanc eſſe veritatem, ſemperq; ſe ita vidiſse practicari, ait Far. *n.* 488. *q.* 125. Qui *n.* 489. *& ſeq.* tenet ad nullam ſimiliter pęnam deueniendum eſſe, dum ambo rixantes mortui reperiuntur.

Diſtinguitur. Aut nemo fuit vulneratus.

Vel ambo mortui.

65. Aut Ambo rixantes vulnerati remanſerunt, et in hoc caſu in varias opiniones DD. abierunt; Nam Bolognin. Blanc. Cæpol. Carer. et alij dicunr, quod magis vulneratus, eſt puniendus, quia aggreſſor præſumitur: At Vulpel. Zabar. et alij DD. tenent, magis vulneratum præſumi inſultatum, et conſequenter non hunc, ſed alterum eſſe puniendum; Maſcar. autem remittit, et merito, hoc arbitrio Iudicis, et hos omnes refert Far. *q.* 125. *n.* 439. *& ſeq.*

Vel ambo vulnerati, inæqualiter.

Vel æqua liter. *& ſeq.* Si vero ambo fere æque vulnerati reperiantur, neutrum eſſe puniendum, tenuit glo. *in d. §. cũ arietes, & ibi* Bar. & Fulgoſ. & ſequitur Alciat. quem refert Far. *n.*494.; Qui *n.*493. inducit Bal. Menoch. & quam plures alios tenentes econtra ambo puniendos eſſe, inter quos Vulpel. teſtatur de veriori, & receptiori ſententia.

Aut vnus tantũ vulneratus. 66. Aut vnus tantum in d. rixa fuit vulneratus, & hunc præſumi aggreſſorem tenuerunt Boer. Carer. & Vulpel.: Et ad oppoſitum Hercul. & alij remiſſiuè citati à Far. *q.* 125. *n.* 498. tenuerunt, in præſenti caſu, præſumptionem eſſe contra vulnerantem, quod fuerit aggreſſor, & hoc, ſecundum Farin. *ibidem* eſt verius.

Vel vnus tantũ mortuus eſt. 67. Aut vnus in d. rixa tantum mortuus repertus eſt; Et qui viuus remanſit, inſultatus præſumitur, & eſt abſoluendus, ſecundum Honded. qui ait hanc humaniorem eſſe opinionem, & pro ea adeſſe plures, & maioris auctoritatis DD. & pro hac faciunt inducta à Far. *q.*125. *n.*495. Sed hic punctus controuerſus eſt, & propterea Baiar. Boſſ. & Gom. qui teſtatur de veriori, nec non plures alij citati à Far. *n.*496. tenent viuum præſumi aggreſſorem, & condemnandum.

Doloſus punitur. 68. Prædicta procedunt in dubio; At dum conſtat de dolo, doloſus proculdubio eſt puniendus; Et ſi conſtaret, quod vterq; rixans eſſet in dolo; Puta, quia vnus alterum aggreſſus eſſet, & alter alterum, vt dum inimici ſe videntes vnus vadit verſus alterum, & econtra, ſecuta rixa, & vulnera, vterq; eſt puniendus, Bal. quem refert, & ſequitur Anan. *in c. ſignificaſti il* 2. *de homic.* Bellam. & Far. *q.*125. *n.*499.

69. Aut tandem in propoſitis caſibus agitur de tortura inferenda, & dum ex duobus rixantibus neſcitur, quis fuerit aggreſſor, licet in hoc ſint variæ opiniones DD. veriorem credit Far. *q.* 125. *n.*502. illam: Iudicem in propoſito non poſſe deuenire ad torturam contra aliquem ex duobus ad ſciendum, an fuerit aggreſſor, niſi contra eum extent aggreſſionis inditia: Quibus datis ſi tortus perſtiterit, erit abſoluendus, ſi vero faſſus fuerit in pœnam ordinariam erit condemnandus; & *ibidem* teſtatur Far. de obſeruantia, & quod hoc vltimum difficultatem non habet. In dubio an rixantes poſſint torqueri.

70. Limitatur 2. principaliter Regula 1. in qua dicitur, quod homicidium morte naturali puniatur, vt procedat in homicidio doloſo, non autem in culpoſo, ſeu caſuali. Declaro terminos, & poſtea probabo limitationem. Homicidium doloſum dicitur, quod committitur ex voluntate, & animo occidendi, ſecundum Clar. *in §. homicidium verſ. doloſum verò*, Carer. Plaz. & Far. *q.* 126. *n.*2. Culpoſum dicitur homicidium, quod committitur ſine animo, & voluntate occidendi *l.* 1. *§. Diuus ff. ad l. Cornel. de ſicarijs*, vbi glo. & Alber. *l.* 1. *& ibi* Bal. & Odofred. *C. eodem*, Boſſ. Clar. & Far. *n.*4. Homicidium autem caſuale dicitur illud, in quo, nec dolus, nec culpa interuenit, Bar. & Alber. *in l. reſpiciendum §. delinquunt*, Clar. Socin. & Far. *n.*5. Exemplum de homicidio culpoſo ſit in eo, qui putando arborem ra- Homicidium doloſũ morte naturali punitur ſecus in culpoſo, ſeu caſuali, & declarantur termini iſti.

mum deijciens, non præclamans prætereuntem occidit *l. in l. Cornel. ff. ad l. Cornel. de ſicar. & ibi glo. & l. ſi putator ff. ad l. Aquil.* vbi glo. Bal. Florian. & Odofr. & notat Far. *n.* 21. Exemplum vero in homicidio caſuali eſt in eo, qui equo currens, non valens illum retinere, equus incidens in tranſeuntem, illum in terram proſternit, & occidit, *c. ſignificaſti il* 1. vbi glo. & communiter omnes Canoniſtæ, hoc procedere declarant, quando equitans non eſt in aliqua culpa, *de homic.* Bal. Cæpol. Farin. & alij *num.* 25. Alia exempla homicidij culpoſi, & caſualis habes apud Farin. *à num.* 17. *vſque ad* 41.

Pęna homicidij culpoſi.

71. His ſtantibus dico; homicidium culpoſum non ordinaria pœna mortis naturalis, ſed extraordinaria, & mitiori arbitrio Iudicis iuxta facti, & perſonarum qualitatem eſſe puniendum, Alber. *in l.* 1. *§. Diuus, & ibi* Ang. & Marſ. *ff. ad l. Cornel. de ſicar.* Bar. Clar. Menoch. & Farin. qui ait, hoc ab omnibus receptum eſſe, & alios inducit *quæſt.* 126. *num.* 42.; Et hæc pœna extraordinaria erit pecuniaria, aut ad ſummum relegationis, ſeu exilij, Far. *n.* 46. Cæpol. Clar. Maran. & idem Farin. *q.* 87. *n.* 73.; Et hoc quamuis culpa fuerit lata, nam in hoc caſu pœna mortis naturalis non eſt imponenda, quia vbi agitur de pœna corporali, culpa lata non æquiparatur dolo, *l. lege Cornelia*, & ibi glo. Alber. Ang. Bar. & Marſ. *ff. ad l. Cornel.* Menoch. & Farin. alios inducens *q.* 126. *num.* 50. At homicidium caſu commiſſum nulla pœna punitur glo. *in l.* 1. *§. Diuus*, vbi concordan-

Caſuale non punitur.

tia iura allegat *ff. ad l. Cornel. de ſicar.* Abb. *in c. exhibita*, & ibi Felyn. & alij Canoniſtæ *de homic.* Bar. Ang. Alber. & Far. *n.* 56.

72. Limitatur 3. Regula 1.; Vt de iure Canonico Clericus pro homicidio non puniatur morte naturali, ſed detrudatur in perpetuum, vel ad tempus in Monaſterium, vel in carcerem, iuxta declarationem, quam inuenies apud Far. *q.* 119. *n.* 48. *vſq. n.* 55.; Et dicam hic *inf. n.* 75. *in princ.*

Clericus de iure Canonico pro homicidio, qua pęna puniatur.

73. Quid autem ſtatuatur *in noſtro Modo procedendi* in propoſito, vide *in cap.* 1. *in tit. pro grauiſſ. verſ. & ſi ſecutum.*

Quid apud nos.

74. In laico autem homicida, quid de iure Canonico ſeruandum ſit, vide Far. *quæſt.* 119. *num.* 57. Et nota quod Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *c.* 7. *de reform.* ſanciuit, vt is, qui homicidium voluntarium commiſit, nullo tempore ad Sacros Ordines ſit promouendus, nec illi beneficium Eccleſiaſticum conferri poſſit. Et præterea, de iure Canonico, homicida etiam occultus, eſt irregularis, & neque poſt peractam pęnitentiam adminiſtrare poteſt glo. *in c. fin. de temp. Ordina.* glo. *in c. ſicut dignum il* 1. *§. Clericos*, & ibi præſertim Abbas *de homic.* Marian. Soc. Far. & alij ab eo relati *n.* 56.

Si verò homicida ſit laicus

75. Ampliatur Limitatio 3. Vt non modo procedat in ſimplici homicidio, pro quo omnes concludunt Clericum non eſſe puniendum morte naturali, nec curiæ ſeculari tradendum, niſi fuerit incorrigibilis, teſte Far. *q.* 8. *n.* 80. citans præſertim Ang. Diaz, Rolan. & Socin.: Sed etiam idem dicendum ſit in homicidio

Clericus non incorrigibilis, nec pro homicidio qualificato morte naturali punitur.

dio qualificato, puta Sacerdotis, proditorio, per inſidias, patricidio, & ſimilibus enormiſſimis delictis; vt in combuſtione Eccleſiæ, pro quibus Clericus morte naturali non punitur, & conſequenter, nec curiæ ſeculari tradendus eſt, niſi ſit incorrigibilis, ita Bonacoſ. Couar. Diaz. Foller. Villalob. Albert. & hos referens Far. *n.*81. ait, horum opinionem iuri magis conſentaneam videri, & pro ea inducitur *tex. in c. Clerici de exceſſ. Prælat. in c. felicis de pœnis in 6. & in c. cum ab homine de iudic.* vbi huic ſententiæ ſubſcribit, & dicit communem Aret. & de magis communi teſtis eſt Placha *in epit. delict. lib.* 1. *cap.* 22. *n.* 43.

Nec pro aliis enormiſſimis.

76. Limitatur 1. hæc Ampliatio in Clerico veneno interimente in Euchariſtiæ Sacramento, qui non expectata eius incorrigibilitate, curiæ ſeculari tradendus eſt, ex Papæ declaratione, teſtibus Diaz. Decian. & Far. *q.* 122. *n.* 8. Licet dum Clericus alio modo aliquem veneno occidit, non ſit tradendus curiæ ſeculari, ſed pluſquam homicida ordinarius ſit puniendus, grauiori detruſione, & longiori carcere, Diaz. Montel. & Far. *n.*7.

Quid ſi veneno in Sanctiſſimo, vel aliàs occidat.

77. Limitatur ſecundò Ampliatio in Clerico aſſaſſino, qui (non expectata eius incorrigibilitate) poteſt à Iudice Eccleſiaſtico tradi curiæ ſeculari, ſecundum magis communem DD. de qua teſtantur Boſſ. *tit. de foro compet. n.*42. & Clar. *q.* 36. *verſ. quæro etiam, & eſt textus in c.* 1. *de homic. in* 6. Et hoc habet locum in Clericis etiam Religioſis, in Prælatis, in Epiſcopis, & Archiepiſcopis, qui pro hoc crimine curiæ ſeculari ſunt traden-di, ſecundum Clar. Decian. Curt. ſen. qui teſtatur de communi, & Far. *q.* 123. *& eſt textus in c. pro humani §. ſacri*, & ibi glo. Archid. & Hoſtien. *de homic. in* 6.

Vel ſit aſſaſſinus.

78. Sed nota, quod Clericus non poteſt à Iudice ſeculari, vt aſſaſſinus puniri niſi prius ab Eccleſiaſtico, vt aſſaſſinus fuerit declaratus, & condemnatus, vel niſi aliter ipſum aſſaſſinum eſſe conſtiterit, vt ex facti notorietate, vel ex eius confeſſione, ex quibus nedum Eccleſiaſticus, ſed etiam Iudex ſecularis poterit illum aſſaſſinum declarare, & poſtea condemnare, ſecus nulla interueniente declaratione, vt ſolide probat Far. *q.* 8. *n.*85. *&* 86. vbi teſtatur de vera, & communi, in conſulendo, & iudicando, ſequenda opinione.

Qui, quomodo à Iudice laico poſſit puniri.

79. Videtur aliquibus iterum Ampliationem limitari poſſe in tribus enormiſſimis criminibus in iure Canonico expreſſis, nempe hæreſi, falſo commiſſo in literis Apoſtolicis, & conſpiratione in Epiſcopum, *c. abolendum de hæret. c. ſuper eo, & c. accuſatus de hæret. in* 6. *c. cum non ab homine de iudic. c. ad falſariorum de crim. falſi*, & notant Couar. & Clar. *q.* 36. *verſ. ſcias etiam*, Ang. Boſſ. & Far. alios inducens *q.* 8. *n.*75.

Quid in hæreſi, in falſo in literis Apoſtolicis, & in conſpiratione in Epiſcopũ, cũ n. ſeq.

80. Sed aduerte, quod pro hæreſi Clericus non traditur curiæ ſeculari, niſi fuerit relapſus, vt loquuntur citata iura, ſecus ſi non relapſus, & velit ſe corrigere, quia in carcerem ad pœnitentiam agendam eſſet detrudendus *c. penul. de hæret.* Boſſ. *tit. de foro compet. n.*137. Soc. & Far. *quæſt.*8. *n.*76. Similiter nota, quod quamuis de iure, Clericus de crimine falſi conuictus, ſit ſtatim

deponendus, & curiæ ſeculari tradendus *d.c. ad falſariorum*, regulariter tamen hoc non ſeruatur, teſtibus Anan. & Clar. *q. 36. verſ. videmus etiam*, & ſequitur Far. *n.* 77. Pariter nota, quod Clericus propter d. conſpirationem, non eſt tradendus curiæ ſeculari, niſi ſit incorrigibilis ſecundum Clar. *q. 36. verſ. hinc infertur*, vbi teſtatur de communi, et alios id atteſtantes adducit, et tenuit glo. *in c. cum ab homine de iudic.* quę tãquã mitior, teſte Soc. cõmuniter eſt recepta, et ſequitur Far. *n.* 78.

81. Non eſt hic reticendum, grauiſſimos DD. tenere, quod Clericus in qualificatis homicidijs, alijſq; grauiſſimis delictis, non expectata incorrigibilitate, curię ſeculari, ſit tradendus, ita Albert. qui alios allegat, Abb. Anchar. Fely. et Guigliel. de Benedic. qui teſtatur de magis communi, et hæc opinio teſtibus Far. et alijs ab eo relatis *q.* 8. *n.* 81. ſæpius ſeruata fuit. Et idcirco Iudicis prudentis Eccleſiaſtici arbitrio totum hoc Far. remitteret, qui curiæ ſeculari Clericum non tradet, niſi dum crimen inſpectis loci, temporis, et perſonarum qualitatibus, iudicauerit adeo pernicioſum Reipublicæ Chriſtianæ, vt neceſſe ſit ob ſcandali timorem ad hoc deuenire, et ſubſcribunt Clar. Couar. Foller. et Placa locis citatis à Farin. vbi ſup. ſed diſtinguentes. Et in dubio Clericum non incorrigibilem Iudex non arbitrabitur tradendum curiæ ſeculari Didac. et Clar. *q. 36. verſ. pariter etiam*, et ſequitur Far. *d. n. 81. in fine.*

In qualificato homicidio, & in alijs grauiſſimis non expectatur incorrigibilitas quidam aiunt.

Alij remittunt Iudicis arbitrio.

82. Regula 2. ſit. Animus occidendi (et ſic dolus, iuxta tradita *hic num.* 70.) homicidio ſecuto, in dubio pręſumitur, Bar. Bal. Alber. Cyn. et alij *in l. 1. C. ad l. Cornel. de ſicar.* Boſſ. Chart. qui teſtatur de magis communi, Carer. et Farin. concordantes inducens *q.* 126. *n.* 103.; Licet alij contra relati *n.* 104. Et ex d. pręſumptione iuris concurrẽte aliquali exteriore præſumptione, vt inimicitia, qualitas armorum ad occidendum aptorum, etc. poteſt imponi pœna mortis, Carer. Lauren. ab Occa, Vulpel. et Far. *q.* 126. *n.* 113. Licet alij contra ſentiant, relati *n.* 112.

Animus occidendi in homicidio præſumitur.

83. Ampliatur 1. Regula 2. vt animus occidendi probetur exterioribus ſignis, et coniecturis, glo. *in l. 1.* et ibi Alber. Ang. Bellaper. Cyn. et Salyc. *C. de ſicar.* Carer. Marſ. Maſc. Menoch. et Farin. cum alijs *q.* 126. *n.* 93. Quæ autem coniecturæ ſint ſufficientes in propoſito, remittitur Iudicis arbitrio, ſecũdum Bertaz. Burſat. Carer. et Farin. *n.* 95.; Vna tamen coniectura non ſufficeret, ſed plures requiruntur, vt tenent Cępol. et Far. *num.* 97. Et hæ coniecturæ, in genere ſuo, debent eſse plene probatæ, ita Caſon. et Far. *n.* 98.

Et coniecturis probatur.

84. Ampliatur 2. Regula 2. vt adeo præſumatur animus occidendi homicidio ſequuto, quod inquiſito hoc neganti cum iuramento, nõ credatur, ita Alber. *in l. 1. §. Diuus ff. ad l. Corn. de ſicar.* Maſc. qui alios refert, et teſtatur de cõmuni, Marſ. et Beluiſ. quos ſequitur Far. *q.* 126. *n.* 109. Intellige, dum non concurrit aliqua præſumptio pro iuramẽto, hac enim concurrente, animus non occidendi iuramento probatur Bertaz. *conſ.* 85. *n.* 23. *lib.* 1. Burſat. *conſ.* 271. *n.* 16. Carer. Maſcar. et Far. *num.* 111.

Animus non occidendi an Rei iuramento probetur.

85. Ampliatur 3. Regula 2. vt animus

Occidendi animus ex qualitate armorum præſumitur, & exemplificatur.

mus occidendi præſumatur ex qualitate armorum, dum quis vulnerauit cum armis, ex quibus veriſimiliter, & vt plurimum percuſſus mori ſolet, *l.* 1. §. *Diuus* vbi Alber. Ang. Fulgoſ. & Marſil. *ff. ad l. Corn. de ſicar.* Boſſ. Maſcar. & Farin. concordātes inducēs *q.* 126. *n.* 117.; Vt e.g. cum lancea, ſeu vt vulgo dicitur arme in haſta, Bart. *in d.* §. *Diuus*, Maſc. & Far. *q.* 126. *n.* 121.; Cū enſe, ſeu pugione, vel ſimilibus armis, *vt eſt textus in d.* §. *Diuus, & ibi* Bar. Boſſ. Maſcard. Menoch. & Farin. alios etiam inducens *n.* 122.; Cum ſagitta, & multo magis cum archibuſio Ang. Bald. & alij relati à Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 40. *n.* 7. & tenet Farin. *n.* 125.; cum ſecuri, Vulpel. & Farin. *n.* 127. licet Bald. ab eo relatus, dicat, quod ex vulnere cum ſecuri in brachio, animus occidendi non præſumatur.

Ex qualitate, & iteratione vulnerum.

86. Ampliatur 4. Regula 2. Vt animus occidendi præſumatur ex qualitate vulneris, nempe ex magnitudine, & lethalitate *c. ſi dignum de homic.* Alber. *in d.* §. *Diuus*, Bart. *in l.* 1. *C. ad l. Corn. de ſicar.* Bertaz. Blanch. & Farin. *q.* 126. *n.* 189. Sicut etiam ex iteratione plurium vulnerum, & percuſſionum, Boſſ. *tit. de homic. poſt n.* 37. Burſat. Carer. Marſil. & Farin. *n.* 186.

Ex parte periculoſa vulnerata.

87. Ampliatur 5. Regula 2. vt animus occidendi præſumatur ex vulnere illato in parte corporis periculoſa *c. ſicut dignum*, & ibi Io. Andr. *de homic.* Bart. & Marſil. *in l.* 1. §. *Diuus ff. ad l. Corn. de ſicar.* Boſſ. Maſcard. Menoch. & Farin. concordantes citans *q.* 126. *n.* 193. Puta ex percuſſione, & vulnere in capite, Bart. & Marſil. *in d.* §. *Diuus* Felyn. Menoch. & Farin. *n.* 196. *& eſt tex. in c. ſicut dignum*, & ibi Anchar. & Butr. *de homic.* ſecus ſi in facie, niſi in frōte, Fely. *in c. ſignificaſti il* 2. *de homic.* Boſſ. Carer. Cepol. Maſc. & Far. *n.* 198.

Ex qualitate mala perſonæ vulnerātis.

88. Ampliatur 6. Regula 2. Vt animus occidendi præſumatur ex qualitate perſonę vulnerantis rixoſæ, inſidioſæ, malæ vitæ, aliàs homicidæ, Cæpol. Gandin. Maſcard. Marſil. & alij, quos ſequitur Farin. *q.* 126. *n.* 161. Item ſi pręceſſerit inimicita, Bart. *in l.* 1. *C. ad l. Corn. de ſicar.* Clar. *in* §. *homicidium verſ. ex propoſito*, Bertaz. Menoch. & Farin. *n.* 177. Intellige de inimicitia capitali, Bertaz. Burſat. Maſcar. & Far. *n.* 179.

Ex verbis āte, poſt, vel in rixa.

89. Ampliatur 7. Regula 2. Vt occidendi animus præſumatur, ex verbis ante rixam, in rixa, & poſt rixam prolatis, vt ſi occiſor dixerit in rixa occide, occide, Boſſ. Carer. Cæpol. & Farin. *q.* 126. *n.* 158.; Vel ſi occiſor, ante rixā dixerat, ſe velle occidere talem, ſecundum præcitatos DD.; Imò ex minis, ſeu iactationibus, non ſolum animus occidendi, verum etiam præmeditatus, & deliberatus præſumatur; Vt ſi ante homicidiū dixerit occiſor, ſe velle talem occidere, ſecundum Caſon. & Clar.; Et hoc quamuis minans non eſſet ſolitus minas exequi, Maſcar. Menoch. & Farin. teſtans de communi *n.* 204. Item probatur animus occidendi ex verbis confeſſionis extraiudicialis talis animi, Foller. Carer. Maſcar. & Menoch. & tanto magis ſi confeſſio eſſet iudicialis, quæ dubio procul, talem animum probaret, Afflic. Baiar.

Animus deliberatus ex minis præſumitur.

Carer.

Carer. Gram. & Far.*n.*159.*&* 160.

90. Ampliatur 8. Regula 2. Vt non modo occidendi animus, verũ etiam deliberatus, & præmeditatus præſumatur ratione loci homicidij commiſſi, vt in Eccleſia, Alber. & Boſſ. *in tit. de homic. n.*63. Bertaz. Marſil. & Farin. *q.*126. *n.* 164. dum non probatur aliqua præcedens rixa ſecundum Bertaz. Menoch. & Farin. *ibid.*

Quid ratione loci commiſſi homicidij, vt Eccleſiæ.

91. Ampliatur 9. Regula 2. Vt animus occidendi, etiam deliberatus, & præmeditatus præſumatur ex qualitate temporis commiſſi homicidij, puta, de nocte, Boſſ. *tit. de homic. n.*63. Alber. Caſon. Maſcard. Hercul. Menoch. qui ait, quod valida eſt hæc præſumptio, dum non conſtat de aliqua rixa, & Farin. *n.* 169.

Vel temporis, vt ſi de nocte.

92. Ampliatur 10. Regula 2. Vt animus occidendi deliberatus, & præmeditatus præſumatur, quando homicida ante homicidium fuit viſus incedere armatus: dum non eſſet ſolitus arma illa portare, Iodoc. & Caſon. & multo magis, ſi ante homicidium euaginata arma deferebat, idem Iodoc. Caſon. Maſcard. Menoch. & eo magis, ſi venenata arma, & prohibita deferebat, Ayrer. & Farin. hos omnes referens, & illis ſubſcribens *q.* 126. *n.* 202. Item præſumitur deliberatus, & præmeditatus occidendi animus, ſi fuit aſſiſtentia amicorũ coadunatorum ante delictum Caſon. Menoch. & Vulpel. dummodo talis aſſiſtẽtia fuerit animo ſe immiſcendi in homicidio, ſi oporteret, vt ex Caſon. notat Farin. *nu.* 201. & eo amplius, ſi prædicti eundem aſſociantes erant armati, cum eis ambulabat, & plures fuerunt ad occidendum, Caſon. Bertaz. Menoch. Maſcar. et Farin. *n.*199.

Aut quia homicida antea inceſſit armatus.

Vel euaginata arma deferebat.

Et arma venenata, & prohibita.

Cum aſſiſtentia amicorum.

Armatorum.

93. Ampliatur 11. Regula 2. Vt animus deliberatus, et præmeditatus occidendi præſumatur ex præcedenti conſilio, et tractatu, Alber. et Boſs. *tit. de homic. n.*63. Clar. *§. homicidium verſ. ex propoſito* Caſon. Menoch. et Farin. *qu.* 126. *n.* 170.; Sicut etiam idem dicendum eſt in eo, qui poſuit ſe in inſidijs ad occidendum, ſeu proditorie occidit, Caſon. Maſc. Menoch. et Far. *n.*171. et 172.; Idem dicendum eſt, dũ præceſſit preparatio pecuniarum equorum, et armorũ, vt ea acuendo; ſeu ex traſportatione, vel alienatione bonorum ante homicidium, Caſon. et Far. *n.*173. *vſque* 175.

Quid ſi præceſſerit tractatus.

Inſidiæ, ſeu interuenerit proditio.

Præparatio pecuniarum, equorũ, armorũ, &c.

94. Limitatur 1. Regula 2. Vt licet animus occidendi, homicidio ſecuto, in dubio præſumatur, non tamen eſt præſumendum, quod fuerit ex propoſito, deliberatè et præmeditatè niſi probetur, Boſs. *tit. de homic. n.* 64. Baiar. Bertaz. Carer. Caſon. & Far. *q.*126. *n.*106. ſaltẽ coniecturis, et ſignis, Clar. *§. homicidiũ, verſ. ex propoſito* Bertaz. Caſon. et Farin. *n.*96.; Et præcedentibus inditijs ſufficientibus, non tamen certis, quod homicidium fuerit deliberatum, Iudex homicidam torquere poteſt, Burſat. Carer. et Baiar. ad Clar. §. *homicidium n.*16. et ſubſcribit Farin. *n.* 114.

Præmeditatio non præſumitur.

95. Limitatur 2. Regula 2. vt ſecuto homicidio, animus occidendi non præſumatur ex qualitate armorum, vt ſi quis occiderit cum armis regulariter, et veriſimiliter ad oc-

Nec animus occidendi, ex ineptitudine armorum.

ad occidendum non aptis, *l. 1. §. Diuus ff ad l. Corn. de ſicar.* vbi Alber. Ang. Fulgoſ. & Marſil. ita pariter ſenſerunt Boſſ. Maſcard. Menoch. Farin. & alij *q. 173. nu.* 117. puta ſi homicida percuſſerit cũ paruo gladio ad incidendum panem apto, Boſſ. *in tit. de homicidio n.* 37. Alciat. Aret. & Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſumptione* 40. *n.* 8. Blanc. & Far. *n.* 123. *& ſeq.*; Idem dicendum eſſet, dum homicida percuſſit cum enſe non punctim, nec cæſim, ſed vt vulgo dicitur, di piato, Bar. *in l. 1. §. Diuus, & ibi* Marſil. *ff ad l. Corn. de ſicar.* Bertaz. Dec. & Farin. alios etiam inducens *n.* 191. Idem dic, ſi cum lapide, ſecundum Foller. *in pract. crim. in verb.; pænis debitis feriantur.* Baiar. Blanc. Carer. Menoc. & Farin. qui teſtatur de magis communi *q.* 126. *n.* 137. *& ſeq.*; Et hoc niſi aliàs de animo occidendi conſtaret; Puta cum ex propoſito quis lapidem manu tenens pluries percuſſit in capite, vel dum proiecit in capite lapidem magnum, Abb. *in c. exhibita, & ibi* Felyn. *de homic.* Boſſ. *in tit. de homic. n.* 39.; Vulpel. & Far. *q.* 126. *nu.* 141. Quod multo magis procedit in percutiente pugno, ſeu manu vacua, qui non præſumitur animum occidendi habere, Clar. §. *homicidium verſ. dicitur etiam culpoſum*, Dec. Gomez. Maſcard. Menoch. & Farin. alios inducens *quæſt.* 126. *num.* 145. 149. *& ſeq.*; ſeu etiam calce, *l. eum C. ad l. Corn. de ſicar.* vbi gloſ. Alber. Bald. & Odofred. & tenent Maſcar. Menoch. Marſil. & Farin. *quæſt.* 126. *num.* 143.; Et ſimiliter ex præcedente amicitia animus occidendi non

Vel ex modo percutiendi.

Vel ſi lapide percuſſit.

Seu pugno.

Aut calce.

Vel dum præceſſit amicitia.

præſumitur, Alber. *in d. §. Diuus*, vbi Ang. et Marſil. Boſſ. *in tit. de homic.* Maſcar. Baiar. & Farin. plures alios inducens *num.* 182. *&* 183.

Ante quã ad Regulam 3. formãdam deueniã, præmitto; Vulnus dici mortale, ex quo, ſecundum regulas medicinæ, vulneratus non poteſt euadere ſine magna difficultate; Non mortale vero, quod de leui curari poteſt, & ſine difficultate poteſt vulneratus mortem euadere, vt declarant Bald. Baiar. Dec. Farin. & alij apud eum *q.* 127. *n.* 2. *&* 3.

Mortale, vel non mortale vulnus, quod dicatur.

96. Regula 3. ſit. Vulneratus mortaliter, ſi moriatur, præſumitur ex vulnere deceſsiſſe, & vulnerans de occiſo tenetur, Clar. §. *homicidium, verſ. quandoque etiam*, qui teſtatur, ita vbique communiter tenere DD. Boer. *deciſ.* 323. *num.* 4. vbi pluribus relatis concordantibus teſtatur etiam de communi, Bart. Marſil. Far. & alij *qu.* 127. *n.* 10.

Vulneratus mortaliter, ſi moriatur, ex vulnere præſumitur obiiſſe & de occiſo vulnerans tenetur.

97. Ampliatur 1. Regula 3. Vt procedat, quamuis mors ſequatur ex interuallo, Marian. Socin. *in cap. Presbyterum*, & ibi Felyn. *de homic.* Afflic. Anan. Boer. Carer. & Far. alios inducens *num.* 11. Et hoc eſt verum, quamuis medicus non fuerit adhibitus, vel imperitus, vel etiam ſi probaretur, aliquam culpam, ſeu negligentiam medici, vel vulnerati interfuiſſe; Blanc. quem ſequitur Clar. & ad eum Baiar. *in §. homicidium verſ. quandoq;* Ang. & ad eum Aug. Afflic. Carer. & Far. alios inducens *n.* 12.

Quamuis mors ex interuallo ſequatur.

98. Ampliatur 2. Regula 3. vt dũ

ſumus

Secuta morte vulnus in dubio mortale præſumitur.

ſumus in dubio, & an vulnus ſit mortale, vel non mortale non conſtat, ſi ex eo ſequuta ſit mors, mortale præſumatur, Clar. & Baiar. *vbi ſup.* Boer. *deciſ.* 323. *n.* 4. *iuncto* 8. vbi de communi, Abb. *c.* 2. *de Cleric. percuſſ.* Bar. Alber. Carer. & Soc. quos refert Far. & eos ſequitur *n.* 23. vbi hanc opinionem magis receptam exiſtimat: Non tamen negans propter graues DD. contrarium ſentientes, hanc opinionem reddi dubiam, inter quos ſunt Boſſ. *tit. de homic. n.* 116. Menoch. *de arbitr. quæſt. lib.* 2. *caſ.* 275. *n.* 13. Dec. Corn. & alij, relati à Far. *n.* 22. *q.* 127. ſed ſi vulnus fuerit omnino mortale, & certum ad mortem, vulnerans de occiſo teneretur, etiam interueniente negligentia medici, & mala cura infirmi, ſeu quod medicus non fuerit adhibitus, vel imperitus, Aret. *in l. ſi ab hoſtibus* §. *ſi vir*, & hoc videtur eſſe de mente etiam aliorum DD. *ibidem ff. ſolut. matrim.* & eſt de mente gloſ. *in l. huic ſcripturæ* §. *ſi ſeruus*, & *ibi* Alber. *ff. ad l. Aquil.* Plaz. Boer. Salyc. & Farin. *n.* 17.

Sed contra.

De vulnere omnino mortale.

Quid dũ culpa medicorum mortuus fuit vulneratus vel ex malo regimine.

99. Limitatur Regula 3. vt vulnerans non teneatur de occiſo, quādo conſtat vulneratum obijſſe ex culpa Medicorum tex. eſt à contrario ſenſu, *in l. ſi ex plagys in prin.* & ibi communiter notant omnes DD. *ff. ad l. Aquil.* Clar. §. *homicidium verſ. quandoq;* Maſcar. Menoch. Bar. Bal. Ang. Marſ. & plures alij, quos ſequitur Far. *q.* 127. *n.* 24.: Quod intelligendum eſt interueniente culpa magna medicorum in medendo, vel vulnerati in regimine, ita vt culpa, & malum regimen prædominentur qualitati vulneris, ſecus ſi vulneris mala qualitas prædominetur culpę, ita Bal. Boer. Socin. & Far. *n.* 25.

Quoad irregularitatem.

100. Sublimita hanc limitationem, vt quoad irregularitatem, Clericus vulnerans, eam incurrat, quamuis vulneratus, quocumq; modo deceſſerit ex culpa medicorum, vel ex malo regimine; nec ad hunc effectum eſt neceſſe, quod de mortalitate vulneris conſtet, vulnus enim, quo ad hoc, mortale præſumitur, & vulneratum ex eo deceſſiſſe, Gram. *vot.* 24. *n.* 10. Marſ. *conſ.* 7. *poſt n.* 59. Carer. Conrad. Plaz. qui teſtatur de veriori, & communiori, & Far. *q.* 127. *n.* 26.

Non tenetur quis de occiſo, dum conſtat, vulnus non fuiſſe mortale.

101. Regula 4. ſit. Quando conſtat, quod vulnus non erat mortale, & hoc certum erat, non præſumitur mors ex vulnere, ſed ex culpa medici, vel ex malo regimine ſequuta, & probato tantum, quod vulnus non eſset mortale, vulnerans de occiſo non tenetur, Fely. *in c. Presbiterum de homic.* Clar. *in* §. *homicidium verſ. quandoque* Corn. & Dec. *conſ.* 415. *poſt n.* 6. Boer. qui teſtatur de communi, Marſ. Menoch. Boſſ. & plures alij, quos ſequitur Far. qui teſtatur de magis communi *quæſt.* 127. *n.* 13. Et hoc tunc præſertim eſt ſine dubio, dum conſtat de aliqua culpa in medendo, vel curando, quo caſu, vulnerans, non de occiſo, ſed de vulnerato tenebitur *l. qui occidit* §. *fin.* & ibi communiter omnes DD. præſertim Florian. *ff. ad l. Aquil.* Ang. et ad eum Aug. *de malefic. in verbo, ex interuallo n* 12. Afflic. Dec. Bal. Imol. Soc. & Far. *n.* 16.

Quamuis intra paucos dies ſequatur mors.

102. Ampliatur 1. Regula 4. vt procedat, quamuis vulneratus infra paucos dies fuerit mortuus, Anchar.

char.&Fel.*in c.Presbiterum de homic.* Bolognin. *conſ.*5 *n.*3. Dec.*conſ.*415. *num.*7. Conrad. Salyc. Farin. et alij *num.*15.

103. Ampliatur 2. Regula 4. vt in dubio, an vulnus ſit mortale, non præſumatur vulneratum ex vulnere deceſſiſſe, nec infligenda ſit pœna de occiſo, quando Medicus non fuit adhibitus, vel imperitus, vel interfuit culpa in curando, ſeu in regimine, Alex. qui alios refert *in l. ſi ab hoſtibus* §. *ſi vir*, vbi Aret. Bal. Iaſ.& Rom.*ff. ſolut. matr.* Ang. Clar. qui teſtatur de communi, Fely. & Farin. alios inducens *quæſt.* 127. *n.*20.

In dubio an vulnus ſit mortale, quid.

104. Pro complemento propoſitæ materiæ in Regula 3. & 4.; Nota 1. quod ad dignoſcendum, quando vulnus ſit mortale, vel non mortale, coniecturæ, & præſumptiones ſunt attendendæ, Bart. *in tract. de percuſs. n.*1. Bald. *conſ.*328. *num.* 1. Blanc. Corn. Marſil. & Far. *num.* 27.

Ex coniecturis ſcitur vulnus mortale, vel non.

105. Et quia Iudicis arbitrio remittitur iudicare, quando, & ex quibus vulnus fuerit mortale, vel non, vt ſuum Iudex arbitrium ritæ dirigat, perpendat, an ex vulnere, vel ex alia cauſa mors fuerit ſequuta, & omnia inſpiciat pro, & contra, Abb. *in c.* 2. *& ibi* Anan. & Butr. *de Cler. percuſſ.* Marſil. *conſil* 7. *nu.*27. vbi ait, quod ita DD. omnes communiter tenent, de quo etiam eſt teſtis Clar. §. *homicidium verſ. ſcias autem*, vbi idem teſtatur Baiar. ſubſcripſerunt Maſcard. Menoch. Dec. Bald. & Farin. *quæſt.* 127. *nu.* 48. *qui num.* 49. ait, hanc opinionem videri magis communiter receptam, & indubitanter procedere, quando arbitrium Iudicis eſt conforme relationi Peritorum; cui relationi, ſi Iudex errare nolit, ſuum conformet arbitrium, ſicut de iure tenetur, Bart. *in tract. de percuſſ. num.* 1. Bald. *conſ.*328. *lib.*2. Boſſ. *tit. de homic. num.* 115. Crot. *conſ.* 132. vbi de communi, Baiar. Maſcar. Menoch. Soc. & Farin. *n.* 50. & teſtatur de communi *num.* 51. & quod ita ſemper vidit obſeruari in Vrbe, refert *num.*52. Fraudibus verò, & corruptionibus peritorum occurrendum, ait, eligendo non ſuſpectos, ſed digniores, & peritiores, qui quatenus opus eſt, retractent etiam aliorum ſuſpectum, & iniuſtum iudicium, ad quod vide ſcripta ab eodem *nu.* 128. An autem, & quando, & in quibus caſibus credatur, vel non, peritis referentibus ſuper mortalitate, vel non mortalitate vulneris vide Far. *d. num.* 101. *vſque* 150.; An vero vnico perito credatur, vel plures requirantur vide eundem *d num.* 151. *vſque* 170.

Perpendēda à Iudice in propoſito.

Iudex ſequatur relationem Medicorum.

Quomodo occurratur fraudib. & corruptionib. Peritorũ.

Quibus ſit credatur.

Et ſi vnus ſufficiat.

106. Nota 2.; Præcipuam coniecturam, an & quando vulnus ſit mortale, eſſe illam, quæ ex tempore naſcitur; Et ideo de hac diffusè tractauit Farin. *quæſt.* 127. *num.* 28. *& pluribus ſequentibus*, tandemque *num.* 46. concludit, quod ſi vlneratus obijt intra quadraginta dies poſt vulnus, præſumitur ex vulnere deceſſiſſe, ſecus ſi poſt quadraginta dies, Clar. §. *homicidium verſ. cæterum*, vbi quod ita ſeruat ſtylus communis, Boer. *deciſ.* 323. vbi teſtatur de communi medicorũ opinione, ſicut etiam

Ex tempore præcipua eſt coniectura mortalitatis vulneris.

Conrad. *in rubr. de vulnerantibus num.* 18. & tenuit Ang. *in l.* 1. *C. de emendat. ſeru.* Afflic. Cæpol. Marian. Socin. & Farin. alios concordantes inducens *d.n.* 46.

Quid dum nunquam vulneratus conualuit.

107. Nota 3. Vulnus præſumi fuiſſe mortale, quando vulneratus nunquam conualuit, & proceſsit de malo in peius, nec contrarium præſumitur ex diuturnitate temporis, etiam octo menſium, Abb. *in cap.* 2. *& ibi* Anan. *de Cler. percuſs.* Baiar. *in* §. *homicidium num.* 154. Bolognin. qui ait, quod iſtam ſententiam videntur ſecuti omnes Canoniſtæ, Plaz. dicens omnes DD. ita concludere, & tenuerunt præſertim Felyn. Marſil. Maſcard. & Farin. *quæſt.* 127. *num.* 60. Plures alias coniecturas, an vulnus fuerit mortale, vel non, inuenies apud Farin. *à n.* 53. *vſque ad n.* 86.

Vel dum ſuperuenit dolor magnus, & continuus.

108. Nota 4. Quod vulnus præſumitur mortale ſuperueniente intenſo, & continuo dolore Boer. *deciſ.* 323. Marian. Soc. *in cap. Preſbyterum de homic.* Blanch. Maſcar. Menoch. Farin. & alij *n.* 61. Idem dic, de ſuperuenientia ſpaſmi, Bal. Dec. Boer. Afflic. Baiar. & Farin. *num.* 62.

Econtra, dum conualuit.

109. Nota 5. Quod econtra, non mortale vulnus præſumitur, dum vulneratus conualuit, & ambulauit, ſua negotia faciendo, & conſequenter, ſi decedat non præſumitur ex vulnere deceſsiſſe, Anchar. *conſil.* 283. Mantua. *conſil.* 7. Plaz. *in epit. delict. lib.* 1. *cap.* 13. Maſcard. Cæpol. Blanch. & Farin. alios etiam inducens *num.* 73.

110. Nota 6. in ordine ad vulnera, ſeu ad alias percuſsiones, vel aggreſsiones, & ad pœnas pro his delictis infligendas, quod ſtatuitur *in noſtro Modo proced. in cap.* 1. *tit. de pœnis pro grauiſſ. in verſ. qui ferro, & in tit. de pœnis pro grauioribus, verſic. qui fratrem manibus.*

Pœna apud nos.

Quid de iure communi.

111 Quid autem de iure communi ſit in propoſito dicendum, vide DD. & præſertim Bart. *in ſuo tract. de percuſſ.* Et vlterius vnuſquiſque conſulat proprias ll. Municipales, Statuta, ſeu Conſtitutiones, cum in vnaquaque Religione in propoſito ſoleant eſſe ſpeciales determinationes approbatæ, illaſque ſeruet.

112. De materia totius huius *q.* diffusè agit Boſſ. *in tit. de homicidio*, Clar. *in praxi* §. *homicidium*, & latiſsimè Farin. *à q.* 119. *vſque q.* 128.

De pœna conſulentis, auxiliantis, ſeu mandantis homicidium, ſeu aliud delictum,
Quæſt. 112.

Conſulēs eadem pœna qua delīquēs punitur.

1. Regula 1. ſit. Conſulens delictum punitur eadem pœna, qua delinquens, *c. ſi quis viduam diſtinct.* 50. *l. nihil intereſt ff. de ſicar.* Bart. Dec. Felyn. qui teſtatur de communi, & Boſſ. *tit. de mandato ad homic. num.* 59. gloſ. *optima in cap. nullus ex conſilio de reg. iur. in* 6. Diaz. Boer. & Farin. cum alijs *quæſt.* 129. *num.* 23. *qui num.* 25. teſtatur de communi; licet Butr. Hoſtien. Innoc. Io. And. & alij à Farin. relati *n.* 24. velint, quod mitius puniatur.

Amplia-

Item perſuadens, inſtigans, inſtruens.

2. Ampliatur 1. Regula 1. Vt procedat etiam in perſuadente, inſtigante, & inſtruente, hi enim idem ſignificant, quod conſulens, ſecundum Bart. Alex. Ang. & Boſſ. qui de communi teſtatur *num.* 61. Carer. Conrad. Imol. Maſcad. Salyc. & Farin. qui de communi *num.* 26. & 27.; Qui idem probat in

Hortans, inflāmans, & incitās

hortante, inflammante, & incicitante, cum omnibus illis modis, quem conſulere DD. communiter dicant.

Oſtendens delicti vtilitatē, laudans, &c.

3. Ampliatur 2. Regula 1. Vt habeat locum etiam in eo, qui delinquenti delicti vtilitatem oſtendit, Imol. & Zabarel. *Clem.* 1. *de pœnis*, Cæpol. *conſ.* 27. *num.* 4. Carer. Maſcard. & Farin. cum alijs *quæſt.* 129. *num.* 28. & idem dicendum eſt in laudante, puta dicendo; Tu farai molto bene à farlo, Bald. *in l. ob hæc verba ff. de his, qui not. infam.* Ang. diffuse *conſil.* 22. Iaſ. *in l.* 1. *C. de ſeru. fugit.* Cæpol. & alij cum Farin. *num.* 29. Et idem dic in eo, qui volenti delinquere, ait, expedias te cito Iaſ. *vbi ſupra*, Alex. Carer. & Farin. *num.* 30.

Quid in conſentiēte.

4. Ampliatur 3. Regula 1. Vt procedat etiam in conſentiente delicto; Agentes enim, & conſentientes, pari pœna puniuntur *cap.* 1. vbi gloſ. Anchar. Mantua, & communiter Canoniſtę, *de offic. Deleg.* Cæpol. Marſil. & Farin. cum alijs *num.* 32. vbi teſtatur de communi. Hanc Ampliationem ſimpliciter intellige in atrociſſimis, vt in criminibus læſæ Maieſtatis, & parricidij, ſecundum Mattheum, Brunor. & Farin. *q.* 129. *num.* 34.: Nam in alijs criminibus, non procedit Ampliatio in ſimplici, & nudo conſenſu, ſed in conſenſu importante externum conſilium, aut auxilium, vel mandatum, ſeu defenſionem, vt communiter dicunt Canoniſtæ *in citato c.* 1. & declarant Cæpol. *conſ.* 34. & Pariſ. *conſil.* 152. & tenent Maſc. & Far. *num.* 33.

In pœna ſtatutaria contra tractantes homicidium.

5. Ampliatur 4. Regula 1. Vt procedat ſine dubio etiam in pœna Statutaria, in tractantibus, & ordinantibus homicidium, ſeu aliud delictum, Aug. Boer. & Farin. *n.* 36.; Quamuis, qui in tractatu tantum fuit, pœna Statutaria delicti non teneatur Grat. & Farin. *n.* 37.

In dante ſimul conſilium, & auxilium.

6. Ampliatur 5. Regula 1. Vt magis procedat in dante ſimul conſilium, & auxilium, licet quis aliàs etiam eſſet facturus, Bald. *in l.* 1. *C. de ſeru. fugit.* Carer. Gand. & Farin. *num.* 50. & 54. *quæſt.* 129.

In delicto innominato.

7. Ampliatur 6. Regula 1. Vt procedat in conſulente delictum innominatum, gloſ. *in l. qui ſeruo,* vbi etiam Alber. & Bart. *ff. de furtis*, Farin. *n.* 55.

Clericus conſulens delictum, cuius pœna eſt irregularitas, fit irregularis.

8. Ampliatur 7. Regula 1. Vt Clericus conſulens delictum, cuius pœna eſt irregularitas, fiat irregularis ſecuto delicto, quamuis conſuluiſſet aliàs facturo, *cap. ſicut dignum* §. *Clericos*, & ibi gloſ. & communiter omnes Canoniſtæ, & præſertim Felyn. *de homic.* Carer. Couar. Conrad. & Farin. *q.* 129. *n.* 56. Qui *n.* 57. ait, conſulens econtra percuti Clericum, eſt excommunicatus *per c. mulieres* §. 1. *de ſent. excom.*

Vel conſulens percuti Clericū.

Conſulens teneatur ad intereſſe.

9. Ampliatur 8. Regula 1. Vt conſulens teneatur etiam ad damna, & intereſſe in foro fori Felyn. *in cap.* 1. *de offic. Deleg.* Carer. & Boſſ. *in tit. de man. ad homic. poſt num.* 59. Menoch. & Farin. *num.* 58. & tenent DD. omnes *in cap. ſicut dignum de homic.* Et hoc magis procedit in foro poli, ſecundum Innoc. Annan., & Farin. *num.* 59.

In delicto ſecuto ex interuallo.

10. Ampliatur 9. Regula 1. Vt procedat quamuis delictum ſecutum fuerit ex interuallo poſt conſilium, Felyn. *in cap. ſicut dignum* Cæpol. *caut. vltima num.* 2. Carer. & Farin. *q.* 129. *n.*68.

Quid in conſilio ſi ne dolo dato.

11. Limitatur 1. Regula 1. Vt procedat in conſilio doloſo, ſecus autem in non doloſo *l. conſilij*, vbi notat gloſ. & alij DD. communiter *ff. de reg. iur.* Notandum hic, quod non pauci, et graues Doctores hanc ipſam limitationem ampliare videntur, ſiue ille cui datur conſilium, aliàs eſſet facturus, ſiue non, vt notat Farin. *quæſt.* 129. *num.* 71. vbi etiam ait, in maleficijs dolum in conſilio præſumi, niſi contrarium probetur, ex Regula, quod in delictis, & in his, quæ de ſe mala ſunt, dolus præſumitur.

Quid in verbis nō claris, ſed dubijs.

12. Limitatur 2. Regula 1. vt procedat, dum verba ſunt clara, quia in dubio conſilium interpretatur in bonum, Bart. Bald. Ang. Alex. Caſtren. & Dec. *in cap.* 1. *de offic. Deleg.* Baiar. Maſc. & Farin. alios inducens *num.* 72. Niſi inter conſulentem, & occiſum præcederet inimicitia, tunc enim verba in malum interpretanda eſſe, tenuit Boſſ. *in tit. de mand. ad homic. n.*49. 54. & 55. & Farin. *quæſt.* 129. *num.*75.

13. Limitatur 3. Regula 1. Vt non procedat niſi delicto ſecuto, Dec. & Bero. *in cap.* 1. *de offic. Delegat.* Ang. *in l. is, qui opem ff. de furtis* Boſſ. Menoch. Farin. & alij *num.* 81. Licet aliqua pœna debeatur propter malum conſilium, Ang. & ad eum Aug. Conrad. Dec. & Far. *n.*83.

Delicto ſecuto, vel non.

14. Limitatur 4. Regula 1. Vt non teneatur conſulens, dum re integra conſilium reuocauit, dedit contrarium conſilium, & eſt certus, quod ille, cui conſilium datum fuit amplius delictum non eſt commiſſurus, aliàs teneretur inſinuare illi, in cuius necem, e.gr. conſilium præbuit, Innoc. *in cap. ad audientiam de homic.* Bart. *in l. non ſolum* §. *ſi mandatum ff. de iniurijs*, Gomez. *de delict. cap.* 3. *rubr. de homic. num.* 44. vbi alijs relatis teſtatur de communi, Ang. Felyn. Boer. Baiar. Menoch. & Farin. *q.* 129. *n.* 90. & 92.

Dum conſilium fuit reuocatū.

15. Limitatur 5. Regula 1. Vt non procedat, quando circumſcripto conſilio, delinquens nihilominus eſſet facturus, tunc enim conſulens non eadem pœna eſſet puniendus, qua principalis, ſecundum Abb. *in cap.* 1. & *ibi* Butr. Anchar. Felyn. vbi teſtatur de communi, Dec. qui pariter de communi *de offic. Deleg.* Boſſ. Ang. & innumerabiles alij relati à Farin. *quæſt.* 129. *num.* 108. Clar. *q.* 88. *in princ.* vbi etiam, relatis alijs teſtatur de communi; Licet alij relati à Far. *n.*110. teneant Regulam currere, etiam in

Vel dum delinquēs, etiam aliàs erat facturus.

alias

aliàs facturo. Sed nota, quod in atrociſſimis etiam in hoc caſu Regula procedit, ſecundum communem DD. de qua teſtis eſt Far. *num.* 115. Quamuis,quod,etiam in atrociſſimis minor pœna imponatur pro conſilio dato aliàs facturo voluerint Fely. Dec. & alij *in c.*1.*de offic.Deleg.* Baiar.Menoch. Cagnol.qui teſtatur de veriori, & communiori opinione, & alij, quos refert Far. *n.*116. licet ipſe *n.* 117. dicat ſibi videri tenendam oppoſitam opinionem,pro qua de communi teſtantur Rimin. Hippol. Giachiar. & Matth. locis per eundem Farin. relatis *num. præcitato* 115. & inde *vſque ad num.* 154. plura de hac materia diſſerit.

> Auxilians ante delictum pœna punitur eadem.

16. Regula 2. ſit;Auxilium præſtans delinquenti ante delictum, vt delictum committat,eadem pœna punitur, qua ipſe delinquens, Socin. *conſ.*188.*lib.*2. vbi teſtatur de communi opinione Legiſtarũ, & Canoniſtarum,Clar. §.*fin. quæſt.*90. *in fin. princ.* Bero. qui de communi, Plaz. qui de magis communi,Menoch.qui de magis recepta, Bar. Maſcar. & Far. qui etiam alios inducit *q.* 130. *n.*1. & ait *n.*3. hanc opinionem veriorem, & magis communem eſſe, quando auxilium fuit præſtitum ſcienter, doloſe, & præcedente tracta[illegible] vt eſt de mente proxime citatorum DD. & in ſpecie declarat Clar. vbi ſupra: Secus ſi ſine dolo, & ignoranter, ſecundum Carer. Marſ. Menoch. & Far. *n.*58. Non deſunt tamen aliqui, non ſequendi, contra hanc Regulam tenentes relati à Far. *n.*2.

> Vt accomodãs arma ad delinquendum,

17. Ampliatur 1. Regula 2. ſeu potius ex ea infertur, vt tamquam auxilians eadem pœna, qua puniretur vulnerans, vel occidens puniatur commodans arma ad vulnerandum,vel occidendum *l.nihil intereſt,* vbi Alber. & Marſ. *ff. de ſicar.* Bero. *conſ.*192. *lib.*3.qui de communi Legiſtarum,& Canoniſtarum,Gom. *de delict. c.* 3.*rubr. de homic.* qui pariter de communi,Soc. Conrad.& Farin. *q.* 130. *num.*4.; Et idem dic, de commodante ferramenta, vel inſtrumenta ad furandum, *l.ſi pignore* §.*ſi ferramentum ff. de furt.*: Seu in commodante ſcalam ad furandum, vel ad aliud delictum, *eſt tex. in d.* §. *qui ferramenta, & in l. in furti* §. *ope, & ibi* glo. & communiter DD.*inſtit. de oblig. quæ ex delic. naſcun.* tenent Bar. *in l.in furti* §. *ope ff. de fur.* Ang. Bero. Gom. Soc. & Far. alios inducens, *n.* 20.; Et ſufficit, quod commodans habeat ſcientiam furti, vt dicit *tex.in d.* §. *ſi ferramentum,*& voluit Bar. *in d.* §.*ope,* Boer. *vbi ſupra,* teſtans de communi, Ang. Soc. & Far. *n.*5.: Secus,ſi ignoranter quis commodauerit d. arma, & ferramenta, vt volunt præcitati DD.preſertim Ang.Marſ. Maſcar.Menoch. & Far. *n.*7.; Et in dubio præſumitur, quod quis prædicta commodauerit, non ſcienter ad committendum delictum, ſed ignoranter ſecundum Menoch. *de arbitr. q.lib.* 2. *caſ.*349. *n.*6. Boer. Mantua, & Far. *n.*8.; licet alij ab eodem relati *n.* 6. inter quos ſunt Ang.& Bal.velint d. commodantem præbere cauſam remotam,& ideo in nullo caſu eadem pœna eſſe puniendum.

> Seu ſcalã, vel ferramenta.

> Siue pecuniam.

18. Idem dicunt in commodante ſcienter pecuniam delinquenti

ad

ad delictum committendum Abb. & Bero. *in c. 1. de offic. Deleg.* Alber. & Ang. *in l. is qui opem ff. de furt.* Boer. Gom. Soc. & Far. *q.* 130. *n.* 13. Licet alij contra ſentiant ab eodem relati *n.* 14. tenentes, etiam in hoc caſu, præberi cauſam remotam per talem commodantem. Et quod Regula propoſita procedat etiam in commodante doloſe equum delinquenti, dixerunt Cæph. Soc. & Far. *num.* 9. & 11. licet etiam in hoc alij contra, relati ab eo *n.* 10.; Nec non, quod Regula procedat in commodante homines ad delinquendum, teneat Bal. quem ſequitur Soc. *conſ.* 188. *lib.* 2. Boer. Carer. Plaz. & Far. *n.* 17.

Equum,

Vel homines.

19. Idem dic in commodante ſcienter domum, in qua homicidium, vel aliud delictum committi debet, vel in qua commorari debent delinquentes ad delictum committendum, vel ad tractandum de occidendo, Bar. *in d. §. ope*, Ang. *in l. nihil intereſt ff. ad l. Corn. de ſicar.* Aret. Boer. Gom. et Far. *q.* 130. *n.* 25. vbi concordantes inducit; Licet, quod mitior debeat eſſe pena in hoc caſu, teneant relati ab eodem *n.* 26.

Aut etiã domum,

20. Ampliatur 2. Regula 2. vt procedat in aſſociante delinquentem præcedente dolo, et conſilio de delinquendo, ſi verò non præceſſerit conſilium, nec aſſiſtentia, vel auxilium, mitius eſt agendum, ſecundum Far. *q.* 130. *n.* 28. vbi ſic còncordat DD. in hoc puncto diſcordantes: Subdens *num.* 30. cum Menoch. et Ioſeph. Ludou. quod in dubio præſumitur quis potius caſu fortuito aſſociare delinquentem, quam ſcienter, et doloſe.

Quid in aſſociãte.

21. Quod dictum eſt de aſſociante, dic de faciente ſcortam occiſori, ſeu monſtrante locum, in quo latet occidendus, nempe, quod interueniente dolo, eadem pœna, qua principalis, talis puniendus ſit, Iaſ. *in l. 1. C. de ſeru. fugit.* Bal. *in l. ob hæc verba ff. de his*, qui not. infam. Soc. *conſ.* 188. *lib.* 2. Bero. Carer. Far. et alij *q.* 130. *n.* 32.: Licet alij contra, relati ab eodem *n.* 34.: Et horum opinio ſequenda tantum eſt, quando exploratio non fuit cauſa homicidij, quia eodem modo commode, et faciliter homicidium factum fuiſſet, ſecundum Far. *n.* 35.

In faciente ſcortã, vel indicãte locum, in quo latet occidẽdus.

22. Ampliatur 3. Regula 2. In tenente in ſermone occidendum, donec inimicus eum aggrediatur, dum clare conſtat, quod ad hoc detinebat, Soc. *conſ.* 188. *lib.* 2. *per l. 1. §. tuliſſe ff. ad Syllan.* Maſcar. Sforz. Odd. et Farin. concordantes citans *q.* 130. *n.* 36. 37. & 38. Et tanto magis idem dicendum eſt, in tenente per pannos, Cæpol. et Vitalin.; Vel in impediente inſultatum, ne poſſit ſe defendere, Gabr. et hos ſequens Far. *d. n.* 36.

Vel in tenente occidẽdum in ſermone.

Aut per pannos.

23. Ampliatur 4. Regula 2. vt procedat etiam in portante ſcienter literas, ſeu ambaſciatam homicidij, ſeu alterius delicti ad eum perpetrandum, Alber. Cyn. et Salyc. *in l. non ideo C. de accuſat.* Bar. *in* [illegible]. *§. incidit ff. ad Turpill.* Bal. *in l. 1. §. ne autem C. de caduc. tollen.* Ang. Carer. Decian. Marſ. et Far. cum alijs *n.* 41. et ita determinatur *in Conſtit. March. lib. 4. c. 55. n. 4.*

In portante ambaſciatam.

24. Limitatur 1. Regula 2. vt præſtans auxilium ante delictum, ſeu etiam in ipſo delicto, puniatur

Quid in auxiliãte, dante, vel nõ, cauſã delicto

eadem

eadem pęna,ſicut delinquens,quando cum auxilio dedit cauſam delicto, Alias mitior pęna eſſet infligenda, Dec. Fely. & Mantua *in c.* 1. *de offic. Deleg.* Blanc. Boer. Carer. qui teſtatur de cōmuni, Gandin. Marſ. Salyc. Soc. & Far. *q.* 130. *num.* 42. *&* 43. vbi ait, quod ab hac communi recepta opinione non eſt recedendum in conſulendo, & in iudicando; Quicquid abſolute contra ſentiat Bar.; Cauſam autem morti dat, e. g. ille, qui gladium furioſo dedit, vt ſe, aut alium occideret; Seu quando vnus tenuit, & alter interemit; Siue quando quis manibus, vel corpore auxilium præſtitit in delicto, ſecundum Cæpol. *conſ.* 27. *num.* 11. quem ſequitur Far. *q.* 130. *n.* 45.

Remoti. vel proximam.

25. An autem requiratur in propoſito, vt cauſa data delicto ſit proxima, vel ſufficiat remota, & quę nam in hoc caſu dicatur cauſa proxima, quæue remota, eſt controuerſum inter DD.; Et de hoc vide Guaz. *defenſ.* 33. *c.* 10. & Far. *q.* 130. *n.* 47. *vſq.* 57.: Qui Far. poſtquam attulit *n.* 47. opinionem Abb. & Menoch. & plurimorum aliorum, inter quos, de communi teſtantur Carer. Gom. Plaz. Bertaz. & Maſc. requiri, ait, cauſam datam eſſe proximam; Et ad oppoſitum, *n.* 48. refert opinionem tenentium ſufficere cauſam remotam, dum quis doloſe auxilium dedit, quam ipſe *ibidem* tenet veriorem, & magis in praxi ſeruandam, pro eadem inducendo Bero. (qui teſtatur hanc opinionem communiter approbatam à Legiſtis, & Canoniſtis) Barth. Theg. Rimin. & alios. Et pro hac, facit *Regula* 2. *hic ſupra n.* 16. cum tota Ampliatione 1. *n.* 17. *& ſeqq.* *vbi* probatum fuit, pænam ordinariam imponendam eſſe pro auxilio dato ante delictum, puta, in commodatione armorum pecuniæ, domus, &c.

Auxilium quādo dicatur datum per actum remotū, vel per proximum.

26. Tandem concludit Farin. *q.* 130. *n.* 53. 54. *&* 55.; Quod quando propter auxilium, cauſa delicto data eſt, tunc per actum proximum dicatur præſtitum auxilium; quod contingit, dum ſine auxilio, quis non potuiſſet delictum committere, vel dum facilius cum tali auxilio commiſit; Si vero propter auxilium data non fuit cauſa delicto, tunc per actum remotum auxilium præſtitum dicatur; Et hoc tunc accidit, dum ſine auxilio quis potuiſſet delictum committere, & eadem facilitate, & citat in propoſito, & in comprobationem iſtius concluſionis, & reſolutionis Couar. Gom. Rimin. Menoch. & alios DD.

Quid deli cto non ſecuto.

27. Limitatur 2. Regula 2. vt non procedat effectu non ſecuto; Præſtans enim auxilium ante delictum, non punitur, delicto non ſecuto, Ang. *in l.* 15, *qui opem ff. de furt.* Cæpoll. *conſ.* 34. Foller. *in praxi ver. capiat informationem n.* 74. Baiar. ad Clar. *q.* 60. *n.* 1. Gandin. Maſcar. & alij, quos ſequitur Far. *q.* 130. *n.* 59. Qui *n.* 60. ait, hoc procedere in leuibus delictis, ſecus in atrocioribus, in quibus cum attentatum non ſecuto effectu puniatur, ita auxilians in his aliqua pęna punietur, ſecundum Plaz. & Schrader.

De eo qui non præſtitit auxilium ad delictū impediendum.

28. Limitatur 3. Regula 2. Vt non puniatur quis ob non præſtitum auxilium ad impediendum delictum e. g. dum quis non reuelat,

ſeu

ſeu non defendit, Carer. Conrad. Gram. Mant. & alij, quos ſequitur Farin. qui teſtatur de communi, & dicit hoc procedere de iure Ciuili *num.*61.

De iure Canonico.

29. De iure vero Canonico, in foro contentioſo, eſt controuerſum, an, aliqua pœna, negligens in auxiliando, ſit plectendus, de qua controuerſia vide Far. *q.* 130. *num.* 62. *vſq;* 64. Sed in caſu punitionis, negligens in non reuelando delictum, vel illi non obuiando, mitiori pęna, quam delinquens erit certè puniendus, ſecundum Bero. Farin. & alios cum communi *n.*71.

In foro conſcientiæ.

30. In foro vero conſcientiæ, valens, e.g. obuiare homicidio, peccat mortaliter non obuiando *c. ſicut dignum* §. *illi etiam*, *verſ. qui potuit*, & ibi glo. & communiter omnes DD. *de homic.* Carer. Conrad. & Farin *q.* 130. *n.* 65. vbi teſtatur de communi, & dicit in hoc dubium non eſſe.

Quid in Superiore nõ obuiãte delictis ſubditorũ vel eos nõ defendente, & econtra.

31. Subampliatur limitatio 3. vt de vtroque iure, Dominus, Pater, Princeps, Prælatus, Officialis, ſeu Gubernator, teneantur, in quantum poſſunt obuiare delictis eorum ſubditorum, & eos defendere; Sicut ecõtra ſubditi tenentur Superiores defendere; & vnuſquiſq; Clericum tueri obligatur, tenet, & probat Far. *n.*67. *vſq.* 70.

Quid dũ principalis fuit abſolutus.

32. Limitatur 4. Regula 2. vt auxiliator non puniatur, quando principalis fuit abſolutus, Boſſ. Guaz. alios allegans *defen.* 33. *c.* 10. *num.*16.

Auxiliãs in actu delicti pœna punitur eadem.

33. Regula 3. ſit. Auxilium pręſtans in actu delicti, eadem pœna punitur, qua delinquens, glo. *in c.* 1. & ibi Anchar. Bero. Butr. Dec. Fely. Hoſtien. Innoc. & communiter alij DD. *de offic. Deleg.* Bar. & Ang. *in l. is*, *qui opem ff. de furt.* Maſcar. Natta, qui teſtatur de communi, Menoch. qui de magis communi, Conrad. qui putat ab hac communi tutum non eſſe recedere, Blanc. Cæpoll. & plures alij relati à Farin. *q.* 131. *n.* 1.; Qui *n.* 3. teſtatur de recepta communiter, & veriori opinione; Declarata tamen, vt hic ſupra *n.*24. 25. *&* 26. Et idem probat Far. de ſocio criminis *n.* 23. *& ſeq.* Licet contra, quod mitior pœna in hoc caſu ſit adhibenda, teneant Dynus, Marſ. Pariſ. Bertaz. qui teſtatur de receptiori DD. & alij relati à Far. *n.*2.

34. Ampliatur 1. Regula 3. vt, etiam quando plures ſunt auxiliatores in delicto, eadem pęna, qua principalis puniantur, dum crimen commiſſum fuit ex propoſito, & præcedente tractatu; Quo ſtante; ſiue, e.g. in homicidio vnicum, ſiue plura interuenerint vulnera; ſiue vnicum, ſiue plura fuerint lætalia; ſiue ſciantur, ſiue ignorentur vulnerantes; ſiue vnus, ſiue omnes vulnerauerint, omnes pœna ordinaria homicidij ſunt puniendi; licet ſecus ſit in rixa, glo. Alber. Bar. Fulgoſ. & Marſ. *in l. ſi in rixa ff. ad l. Corn. de ſicar.* Couar. Ioſeph. Lud. qui teſtantur de communi, Clar. qui de magis communi, Chart. qui de communi, à qua in iudicando, et conſulendo, ait, non eſſe recedendum, cum innumeris alijs, quos ſequitur Far. *q.*96. *n.*72.; Qui in comprobationem, cumulat citationes aliorum DD. *quæſt.* 131. *num.*4.; Licet aliqui contra ſenſerint relati ab eodem

Quando etiam plures ſunt auxiliatores præcedente tractatu, &c.

dem Farin. *numero* 73.

Tractatus & delibe ratio non præſumũ tur. 35. Limitatur 1. Ampliatio 1. vt tractatus,& deliberatio,non præſumantur , ſed potius præſumitur, quod caſu quiſque in rixa interuenerit,& ideo Fiſco incumbit probatio tractatus, & deliberationis, ſecundum Boſſ.Carer.Marſ.& Farin. *q.96.n.*75. Et probatio non debet eſſe in hoc caſu præſumptiua , ſed certa,vt tenent Bal. & Carer. Licet Clar. videatur contra ſentire,nempe quod ſufficiat præſumptiua probatio,& hunc ſequitur Chartar. & hos refert Far. *n.*77. *&* 78.

Multitudini auxiliatorum, an parcatur. 36. Limitatur 2. Ampliatio 1. vt multitudini auxiliatorum parcatur , ita vt non omnes eadem pœna , qua principalis puniantur, ſed mitius , *eſt textus in cap. dilectus il* 2. & ibi glo. *in ver. multitudo* , & communiter omnes DD. *de Symon.* Tiraq. *de pœn. temperan. cauſ.* 47. *num.* 1. *& ſequenti*, vbi iura , & DD. inducit , Clar. qui teſtatur, quod ita quotidie ſeruatur §. *fin. quæſt.* 60. *verſ. allegatur*, Foller. Alber. & alij , quos ſequitur Farin. *quæſt.* 96. *num.* 1.; Qui *vſque ad num.* 12. de hac materia agit; Et præſertim *num.* 11. *& ſeq.* multitudinem in propoſito eſſe, ait, ſupra 40. vel remitti arbitrio Iudicis.

De auxilio verbali. 37. Ampliatur 2. Regula 3. vt procedat in præſtante auxilium tantum verbis in actu delicti, vt acclamando contra inſultatum , vel incitando , & animando aggreſſorem, ſuadendo,vel ſimile,Baiar. ad Clar. *q.*90. *num.*25. Boer. *deciſ.*167. *num.*4. vbi ait, quod ita tenent omnes , Alex. Innoc. Marſ. Maſcar. Carer. Conrad. & Far. cum alijs *q.* 131. *n.*8.

38. Ampliatur 3. Regula 3. vt procedat etiam in auxilio non cooperatiuo, præcedente tractatu , & dum quis ſcienter, e.g. aſtat tantum armatus, licet manum delicto non apponat , Conrad. qui de communi, & Farin. *quæſt.*131. *num.*65. vbi de magis communi : dummodo ex aſſiſtentia delictum fuerit auctum , quia ex ea aggreſſor fuerit factus audacior , & inſultatus timidior; his omnibus concurrentibus , Farin. *num.* 71. veriſſimam dicit hanc doctrinam , licet aſtans nullum faciat actum , & ſubſcribunt Hippol. Rimin. qui de communi , Maſcar. qui de communi practicata , Conrad. de communi Legiſtarum , & Canoniſtarum, Ang. Bal. Saly. & Farin. qui alios inducens *num.* 69. hanc dicit videri magis communem opinionem , & de mente ad ſaturitatem ab eodem cumulatorum DD. *num.* 67.; quamuis non pauci ab eo relati *numero* 64. 68. *&* 70. contra ſentiant. At ſi quis caſu , & ignoranter , quamuis armatus, aſtet, nulla videtur pœna dignus , ſecundum Bal. Boſſ. Fely. Menoch. & alios , quos inducit Farin. *num.* 78. dum ſtatim cognito malo animo, potens, ſe retrahit, Conrad. Marſ. Maſc. & Farin. *num.* 87.: Et in dubio præſumitur ignorantia, Baiar. Bal. Marſ. Vulpell. qui de communi omnium DD. & Farin. alios inducens *numero* 80. *&* 81.; Licet alij contra relati *n.*82. — Seu non cooperatiuo, præcedente tractatu, vt in aſſiſtẽtia cum armis.

39. Limitatur 1. Regula 3. vt procedat in auxiliante in actu delicti

 delicti

Vel ignoranter, & nullo pręcedente tractatu, præſtito.

licti dolo, et ſcienter, ſi enim ignoranter, et nullo præcedente tractatu, non imponitur eadem pœna, iſti, et principali, ſed vnuſquiſque tenetur de eo, quod fecit, ita Fely. *in cap.* 1. *de offic. Deleg.* Soc. *conſ.* 188. *lib.* 2. Foller. *in praxi in verb. capiat informationem num.* 71. Boſſ. *in tit. de homic. num.* 22. Alex. Bertaz. Marſ. Menoch. et Farin. ad ſaturitatem citans, et teſtans de communi. *quæſt.* 131. *num.* 28.: Licet *numero* 31. aliquid addat remiſſiue in auxilio cooperatiuo; Subdens *num.* 32. quod in dubio, auxilium præſumitur non ſcienter, ex Boſſ. Foller. et alijs; Et quod arbitrio Iudicis remittitur, vt ex coniecturis, et circumſtantijs arbitretur, puta, ſi amicus, vel inimicus occiſi fuerit auxiliator, Alex. *conſ.* 148. *poſt numerum* 6. Cæpol. *conſ.* 1. *numero* 9. *&* 15. Maſcar. Carer. & Farin. alios citans *num.* 33. *&* 34.

Vel ex quo non datur cauſa delicto.

40. Limitatur 2. Regula 3. vt non procedat, quando cum auxilio non fuit data cauſa delicto iuxta tradita, et probata *hic ſupra n.* 24. *cum ſeq.*

Seu in auxilio nihil delicto adijciente.

41. Limitatur 3. Regula 3. vt multo minus procedat in auxilio nudo nihil delicto adijciente, vt quando malefactor, omnino delictum commiſiſſet, etiam ſine illo auxilio, mitius enim, ſic auxilians, eſt puniendus, Ang. *in l. is, qui opem ff. de furt.* Cæpoll. *conſ.* 27. *num.* 12. Lader. Imol. *conſ.* 194. vbi teſtatur de communi, Bertaz. Maſcar. Marſ. et Farin. *quæſt.* 131. *num.* 42.

Niſi conſtet de delicto principalis cõtra auxiliantẽ ſeu conſulentem non proceditur.

42. Limitatur 4. Regula 3. vt procedi non poſſit contra auxiliatorem, et conſultorem, niſi conſtet de delicto principalis, qui deliquit, Dec. Bero. et Mantua *in cap.* 1. *de offic. Deleg.* Maſcar. qui, alijs relatis, teſtatur de communi, Foller. Marſ. et Farin. alios inducens *num.* 54.

Auxilians poſt delictum, mitius punitur.

43. Regula 4. ſit. Auxilium præſtans delinquenti poſt delictum non tenetur eadem pœna, qua principalis delinquens, ſed mitiori; Propriè enim talis non præſtat opem, Butr. Fely. Dec. Bero. et Mantua *in cap.* 1. *de offic. Deleg.* Ang. et ad eum Aug. qui teſtatur de communi, Bertaz. Clar. Conrad. et Farin. cum alijs *quæſt.* 132. *num.* 1. Et præſertim Regula eſt ſine altercatione, nulla præcedente ſcientia, vt tenet Guaz. *defenſ.* 33. *cap.* 10. *num.* 7. citans Burſat. Gom. Pariſ. et alios.

Item aſſocians.

44. Ampliatur Regula 4. vt procedat etiam in aſſociante delinquentem poſt delictum, vt euadat, qui mitius punitur, Butr. *in cap.* 1. et ibi Mantua *de offic. Deleg.* Bal. *in l. non ideo minus C. de accuſat.* Ang. *de maleſ. in verb. & Andream auxiliatorem n.* 5. Et ad eum Aug. qui teſtatur de communi, Bar. Boer. Alber. Plaz. qui teſtis eſt de magis communi, et Far. *n.* 14. *q.* 132.

45. Declaratur hæc Ampliatio, vt regulariter aſsocians poſt delictum ſine armis, et dum non longe aſsociauerit, puta ſolum per 20. paſsus, nullo modo ſit puniendus, ſecundum Vulpel. *conſ.* 99. Et idem dicendum eſt in eo, qui aſsociauit homicidam, homicidium ignorans,

rans, ſecundum Bal. *conſ.* 250. *lib.* 1. Carer. & Farin. qui hos refert *quæſt.* 132. *num.* 8. & 32.; Sed in dubio, dum aſſociatio fuit incontinenti, præſumitur doloſè, & ex præcedente tractatu, ſecundum Dec. *in cap.* 1. *de offic. Deleg.* Blanc. Menoch. & Nattã, & ideo ſic aſſocians, poteſt, vel extraordinarie puniri, vel torqueri, vt probat Farin. alios inducens *num.* 33. 34. & 35.; Niſi aſſocians eſſet affinis, vel conſanguineus delinquentis, quia tunc non oriretur indicium contra aſſociantem, ſecundum Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *q.* 89. *n.* 111. & Far. *num.* 39.

Quid in auxiliãte, ne delinquens offendatur. 46. Limitatur 1. Regula 4. vt defendens, & auxilium præſtans delinquenti poſt delictum, ne ab inimicis offendatur, nulla pęna puniatur, glo. & Imol. *in Clemen.* 1. *de pœnit.* Sforz. Odd. qui ait, quod in dubio hoc præſumitur *in conſ.* 15. & *ſequenti*, Horat. Lut. & Farin. *numero* 19.

Vel in auxiliante præcedente promiſſione. 47. Limitatur 2. Regula 4. vt auxilium delinquenti præſtans poſt delictum, præcedente tractatu, & promiſſione de ſic auxiliando, puniatur eadem pœna, qua principalis, Bar. *in l. furti* §. *ope ff. de furt.* Clar. *quæſt.* 90. *in princ.* Ang. Gram. Marſ. Menoch. Maſcar. & Farin. Plures inducens *quæſt.* 132. *num.* 29. licet alij contra relati *num.* 30. ab eodem Farin.; Qui declarat *num.* 31. hanc limitationem procedere quatuor concurrentibus, & hoc probat pluribus DD. auctoritatibus; Primo, quod talis prius fuerit conſultor delicti; 2. vt, ſine promiſſione de auxiliando poſt delictum, crimen commiſſum non fuiſſet; 3. quod habuerit ſpecialem ſcientiam illius criminis committendi; 4. & etiam perſonæ occidendæ.

48. Limitatur 3. Regula 4. vt receptans malefactorem eadem pęna, qua malefactor puniatur *l.* 1. *in princ.* & *ibi* Ang. Butr. Cyn. Alber. Odofr. & Saly. *C. de his, qui latron.* Foller. Gandin. & alij relati à Farin. *quæſt.* 133. *num.* 1. Sed contra, quod non eadem pœna, tenuit Baiar. ad Clar. *quæſt.* 90. *num.* 52. vbi teſtatur de communi, Plaz. qui pariter de communi *in epit. delict. cap.* 16. *num.* 5. Afflic. Carer. Marſ. & alij, relati à Farin. *num.* 3. Pro concordia dic, limitationem procedere in receptante, & ſimul occultante, & aſſociante, in quibus terminis loquitur *d. l.* 1. *C. de his, qui latron.* vt aduertit Alber. *in l.* 1. *ff. de receptator.*; Oppoſita vero opinio locum habet in ſimplici receptatore occultante, ſed non aſſocianto; Ita reſoluit Far. *n.* 4. In receptãte malefactore.

49. Et hic nota, quod præſertim receptatores coniuncti à pœna ordinaria excuſantur, *l.* 2. *ff. de receptator.* & ibi glo. & communiter omnes DD. Ang. Maſc. Marſ. & alij cumulati à Far. *n.* 32. *q.* 133. At excuſatio hæc in receptatione bannitorum in ſtatu Eccleſiaſtico parum prodeſſet, attenta *Bulla* 6. *in ordine Syxti V.* in qua ſtatuitur conſanguinitatem non excuſare etiam in primo gradu, de qua mentionem faciunt Baiar. & Farin. *num.* 35. Sed receptans delinquentem, ſeu bannitum coacte, per vim, aut metum excuſatur, ſecundum Bal.

Rom. & Alex. *in addit. ad Bar. in l. fin. ff. de receptator.* Foller. *in praxi crim. verb. banniantur num.* 18. Menoch. Maſcar. Ang. Baiar. & Farin. alios inducens *num.* 36.; Qui *num.* 41. obſeruat hanc excuſationem in Statu Eccleſiaſtico parum prodeſſe, quo ad receptationem bannitorum, niſi is, qui coactè bannitos recepit, liberatus ab eorum poteſtate, illos, quam primum curiæ denunciauerit, *iuxta d. Bullam Syxti*.

50. Limitatur 4. Regula 4. In receptante delinquentem, ſeu bannitum ſine dolo, non ad malum finem, ſed ad bonum, qui nullo modo eſt puniendus, Bal. *in l. quicumque C. de ſeru. fugit. & conſ.* 382. *lib.* 5. vbi ait receptationem, quæ fit ad bonum, præſumi ex qualitate perſonarum, & ex iuramento receptantis, Soc. *in l.* 1. *in princ. ff. de verb. oblig.* Baiar. Boſſ. Carer. Foller. Gandin. Tuſch. & Farin. cum alijs *quæſt.* 133. *num.* 55. Quod tunc præſertim eſt verum, dum in Statuto, ſeu prohibitione adſunt verba (audeat, ſeu præſumat,) ita Hipp. Rimin. *conſ.* 635. *n.* 43. *lib.* 6. & Far. *n.* 56.

Sine dolo.

51. Et licet *d. Bulla Syxti*, puniendos ſtatuat grauiſſima pœna receptatores bannitorum, quamuis ſine dolo, tamen Sacra Conſulta ſæpiſſime mandauit, non procedi contra prædictos conuerſantes, receptantes, ſeu quomodolibet auxiliantes, niſi id doloſe egerint, vt refert Farin. *quæſt.* 133. *num.* 57.; Vbi ait; Et merito; Cum inhumanum ſit tam graui pœna ſine dolo errantes punire; Et plurimi DD. relati à Farin. in proxime citatis locis, agentes de loquente, tractante, ſeu comitante ſine dolo cum bannito, aiunt, nulla pœna talem puniendum. Et in receptante, vt ſupra, dolus non præſumitur, ſecundum Hippol. Rimin. *vbi ſupr. num.* 44. *& ſequenti* Gabr. *conſ.* 168. *in princ. lib.* 3. Maſcar. & Farin. alios inducentem *n.* 59. *&* 60. Baiar. ad Clar. *q.* 90. *num.* 41. vbi tamen ait in ſciente, vel ſcire debente dolum præſumi.

52. Limitatur 5. Regula 4. vt receptans, & occultans furem, & inſimul furtum, pœna furti puniatur; Si vero furem tantum, vel furtum tantum, mitius erit puniendus, Bar. *in l. furtum ff. de furt.* Ang. *de malef. in verb. dicto maleficio ſemper aſtitit num.* 23. Afflic. Gomez. & Farin. alios inducens *num.* 96.; Licet alij in ſuperioribus ab eodem citati forte contra ſenſerint.

De receptante furē, & furtum.

53. Et præſertim requiri animum occultandi ad hoc, vt pœna ordinaria ſit imponenda tenuerunt Odofr. Bal. & Caſtren. *in l. eos C. de fur.* Marſ. *conſ.* 30. *numero* 20. Bonacoſ. Rolan. Tuſch. & Farin. *quæſt.* 133. *num.* 100.: Vlterius ad pœnam ordinariam requiritur, vt receptans non faciat gratis, ſed animo lucrandi aliquid, Odofr. *vbi ſupra*, Baiar. ad Clar. *quæſt.* 90. *num.* 59. Tuſch. *litera R. concl.* 47. *numero* 11. Marſ. *conſ.* 53. *num.* 28. *& ſequenti*, vbi, non interueniente lucro, excludit omnem pœnam, Gram. Rolan. Rimin. Farin. & alij *n.* 101. Sed receptans

furem, vel rem furatam ignoranter, nulla proculdubio pœna tenetur, Salyc. & communiter DD. *in l. eos C. de furt.* Bald. Afflic. Gram. Roland. Tuſch. & Farin. *n. 99.* De receptante bannitos, & delinquentes ignoranter diffuſe agit Farin. *à n. 103. vſque ad n. 138.*; Qui formata Regula *in d. n. 103.* Talem nulla pœna puniendum; ſubdit huius Regulæ Ampliationes, & limitationes.

54. Regula 5. ſit. Mandatum inducitur quocunque modo, & quibuſcunque verbis, dummodo ex his appareat de intentione, & voluntate mandantis, ſic volentis, prout poſtea mãdatarius fecit, Bart. Ang. Iaſ. & communiter alij DD. *in l. ſi quis mihi bona §. ſed quid ff. de acquiren. hæred.* Carer. Maſcard. & Farin. *q. 134. num. 1. & 14.*; Et dummodo verba ſint apta importare mandatum, aliàs ſecus, glo. & Bart. *in l. 1. ff. de mandat.* Aug. ad Ang. Carer. Monticel. & Farin. *n. 15.*; Et verba debent eſſe clara mandatum importantia, Boſſ. *tit. de mandat. ad homic. n. 49.* Menoch. *conſil. 283. lib. 3.* Carer. Decian. Maſcar. & Farin. *n. 28. & 29.* Nec nutu, vel ſignis cum capite inducitur mandatum, Bald. & Decian. *tract. crim. lib. 9. c. 34. nu. 27.* Carer. Maſcar. & Farin. *n. 40.*; Qui *à n. 41. vſque ad nu. 108.* ſubdit plurima exempla, de famulo, & de filio, ex diuerſis verbis prolatis à Domino, & à Patre occidendi, vbi, an, & quando præſumatur mandatum Domini, ſeu Patris ex verbis non manifeſtis, declaratur.

Mandatũ inducitur quomodocumque appareat voluntas mandanti.

55. Regula 6. ſit. Mandans delictum eadem pœna punitur, qua mandatarius, *l. ſi per alium*, & ibi gloſ. & Bart. *ff. ne quis eum, qui,* Abb. *in c. mulieres, de ſent. excom.* Gomez. *de delict. c. 3. rubr. de homic.* vbi relatis alijs teſtatur de communi. Bal. Boſſ. Alber. Menoch. & Farin. cum alijs *q. 135. n. 1.* Et in atrocioribus, ſi plures ſint mandantes, & mandatarij, omnes eadem pœna puniuntur; licet ſecus in leuioribus, Bart. Caſtren. Iaſ. & Odofr. *in l. ſi quis id ff. de iuriſd. omn. Iudic.* Baiar. ad Clarum *q. 89. n. 6.* Ang. Bald. Decian. Marſil. & Farin. *quæſt. 135. num. 10. & 11.*

Mandans eadem pœna, qua mandatarius punitur.

56. Sed hic nota, quod, dum non conſtat de mandatario, procedi non poteſt contra mandantem, *l. ſi is, qui rem, la 2. §. ſi tu Titium ff. de furt. & per hunc tex.* ita tenuit Boſſ. *tit. de delict. n. 35. & ſeq.* vbi diffusè, Chart. qui inducit plures teſtantes de communi, Alex. qui ait, quod hoc omnes ſequuntur, Bart. Foller. Menoch. & Farin. *q. 3. nu. 1.* vbi ait omnes ita tenere, nemine, quem viderit, diſcrepante. Et abſoluto mandatario, quia non fuit repertum delictum commiſſum fuiſſe, etiam mandans eſt abſoluendus; Licet ſecus, ſi abſolueretur mandatarius, quia non eſſet repertus culpabilis, Ang. *de malef in verb. Sempronium mandatorem n. 40.* & ad eum Ang. citan. Dyn. & ſequitur Gandin. Menoch. Decian. & Farin. *q. 135. n. 33.* An autem qualitas aggrauans in mandatario, etiam in mandante aggrauet, & econtra, agit remiſſiuè Farin. *num. 34. & ſequenti.*

Quid ſi non conſtet de mãdatario.

Vel fuerit abſolutus.

57. Ampliatur Regula 6. Vt ratificatio in delictis æquiparetur man-

De ratificante delictum, qui eadẽ pœna punitur.

mandato, & ideo ratificans ſit puniendus eadem pœna, qua delinquens, *eſt tex. in l.* 1. §. *deieciſſe ff. de vi, & vi armata*, vbi Bar. & tenuerunt Alber. Ang. Bal. Boſs. & Farin. concordantes aiferens *q*. 135. *n*. 43.: Quod procedit etiam ad effectum incurrendi excommunicationem in percuſſione Clerici, *vt eſt text. in c. cum quis*, *& ibi* notant omnes DD. *de ſent. excom.* Alber. Dyn. & Far. *n*. 55.: Quod tamen non procedit quo ad incurrendam irregularitatem, ſecundum Archid. Io. And. Specul. & Marſil. ſign. 184. *verſ. teneas autem menti*, Carer. Couar. & Far. *n*. 67. An autem ratificans puniatur eadem pena, dum nihil ad eum ex delicto peruenit, eſt controuerſum, vt apud Farin. *n*. 44. *&* 45.

Non tamen in diſpoſitione Statutaria.

58. Limitatur 1. Ampliatio, Vt æquiparatio ſit per fictionem, & ideo Statutum loquens de mandante non erit extendendum ad ratificantem, Boſs. Capreol. Carer. & Farin. *q*. 135. *n*. 70. *&* 71.

Plura requirũtur, vt procedat Ampliatio.

59. Limitatur 2. Ampliatio, Vt procedat, dum delictum fuit cõmiſſum nomine ratificantis, aliàs ſecus, *c. ratum*, *& ibi* communiter omnes *de reg. iur. in* 6. Bart. Bald. Ang. & de communi teſtantur Aret. Capreol. & Natta, quos ſequitur, alios etiam referens Farin. *q*. 135. *n*. 84.: Vel ſaltem delictum, eius contemplatione, ſit commiſſum, Bal. *in c. ob hæc verba ff. de his, qui not. infam.* Anan. Corad. & Farin. *n*. 88. vbi teſtatur de veriori; licet alij ab eo relati *n*. 87. contra ſentiant. Vlterius, ad hoc, vt Ampliatio procedat, neceſſe eſt, vt delictum à ratificante, tanquam ſuo nomine geſtum, ſit ratificatum, aliàs ſecus; poteſt enim quis ratificare factum, & non qualitatem facti, Alber. Cyn. Salyc. *in l. non ideo minus C. de accuſat.* Ang. Carer. Clar. Decian. et Farin. *n*. 85. *&* 86.

60. Limitatur modo 1. Regula 6. Vt mandans delictum non vere, et proprie, ſed ficte, et per interpretationem facere dicatur; Et ideo mandans e.g. homicidium non dicatur homicida, Clar. §. *fin. q*. 89. *verſ. ſed quæro*, vbi de cõmuni, Dec. qui pariter de communi *in l. ſi quis id*, et ibi Iaſ. *ff. de iuriſd. omn.* Iud. Bart. Bald. Boſs. et Far. alios inducens *q*. 135. *n*. 97. *qui*, *n*. 99. ait, ab iſta opinione, vt à veriori, et communiori in iudicando non eſse recedendum.

Mandãs ficte facere dicitur.

61. Et hinc infertur, ꝙ Statutum puniens delinquentẽ, non cõprehẽdit mandantem, Bar. *in l. ſi quis id* §. *ſerui quoq;* *& ibi* Alex. Caſtren. Dec. qui teſtatur de communi, & Iaſ. *ff. de iuriſd. omn. Iud.* iterum Alex. *in l.* 1. *ff. de verb. oblig.* vbi de magis cõmuni, Boſſ. qui pariter de magis cõmuni, *tit. de pæn. nu.* 14. Afflic. Ang. & Farin. alios concordantes citans *nu*. 98. *q*. 135.

An mandans comprehẽdatur a Statuto contra delinquẽtem.

62. Sed quia aſſerta in hac limitatione ſunt valde cõtrouerſa, ideo, quod mandans delictum, dicatur vere delinquere, tenuerũt Gandin. Marian. Soc. & alij, relati à Farin. *n*. 99. Et conſequenter non deſunt tenentes, quod Statutum puniens delinquẽtem habeat locum in mãdante, vt ſunt Cyn. Felyn. & de cõmuni teſtatur Oſaſc. nec non de magis communi Gandin. quos, cum concordantibus, habes apud Farin.

Controuerſus eſt punctus.

n. 100. vbi inducit etiam *deciſ. Rotæ Romanæ*.

Pro concordia. 63. Pro concordia huius controuerſiæ poteſt ſic diſtingui: Aut enim Statutum pœnale loquitur in rem, puta dicendo; Pro homicidio, pro vulnere, pro furto, imponatur talis pœna; Et mandans comprehenditur: Aut Statutum loquitur in perſonam, puta, dicendo; Si quis occiderit, vulnerauerit, aut furtum fecerit, & hoc Statutum non ligaret mandantem; Ita Bart. *in l.* 1. *& ibi* Ang. & Caſtren. *ff. de eo, per quem factum eſt*, Dec. Bonacoſ. & Carer. qui teſtatur de communi, Abb. & Farin. *q.* 135. *n.* 142. *&* 143.

Sed contra. 64. Sed hic nota, quod quamplures DD. relati a Farin. *qu.* 135. *n.* 144. voluerunt mandantē comprehendi etiam ſub Statuto loquēte in perſonam, inter quos Alciat. ait, hanc ſententiam ſibi videri magis communem, & Bolognet. dicit, contrariam opinionem non habere fundamentum in iure, & quod licet ab aliquibus dicatur cōmunis, opinionem tamen contra Bar. ex authoritatibus moderniorū eſſe magis communem; Nec non Hieron. de Cæual. ſentit opinionem contra Bar. & communem, & veriſſimam eſſe, alteram verò, & fundamento, & ratione carere. Et faciunt pro opinione contra Bart. inducta per Farin. *n.* 146. nempe, quod, ſecundum Dyn. Cyn. Ang. Bal. & alios, delictum mandantis, & mandatarij eſt vnum, & idem.

An mandās eadē pœna puniatur dū mandatarius exceſſit fines mandati. 65 Limitatur 2. Reg. 6. Vt non puniatur eadem pœna mandans, qua mandatarius, ſed mitiori, dum iſte exceſſit fines mandati, dummodo id, quod fuit mandatum, fuerit in poteſtate mandatarij non excedere, aliàs ſecus, Bald. *in l. non ideo minus C. de accuſat.* Ang. *de malef. in verb. & Sempronium mandatorem nu.* 39. Dec. *in tract. crim. lib.* 9. *c.* 26. *n.* 6. vbi quod ita communiter concludunt omnes DD. Marſ. Menoch. & Farin. *q.* 135. *n.* 163.; Vbi ait, quod ab iſta Limitatione regulatur, inferuntur, & declarantur Ampliationes, & Limitationes occurrentes in hoc ſubiecto.

66. Exemplis hanc Limitationē 2. reddo clariorem. Mandatum fuit de percutiendo pugno, vel alapa, ſeu inſtrumento non apto ad occidendum, puta baculo; ſi mandatarius percuſſerit gladio, & occiderit, vel etiam ſi percuſſerit, & occiderit, baculo vtendo, non tenebitur mandans de homicidio, Gram. qui teſtatur de communi, Placa, & Clar. *q.* 89. *verſ. pone aliquis*, Bald. Carer. Mar. Menoc. Decian. & Far. alios inducens *q.* 135. *n.* 152. *& ſeq.* Sed econtra, mandans aliquē vulnerari, ſi talis occidatur, mandans de occiſo tenetur, Boſſ. qui de cōmuni Gram. Placa, & Clar. vbi ſupra, qui ait, vulnera non dari ad menſuram, Ang. Marſil. Decian. qui de communi omnium DD. & Far. *n.* 168.; Et hoc quamuis expreſſe, mandans, homicidium prohibuiſſet, Bald. *in l non ideo minus*, *& ibi* Alber. *C. de accuſat.* Ang. *vbi ſupra n.* 39. Cæpol. *conſ.* 34. *n.* 61. vbi teſtatur hanc opinionem de iure veriorem, melioribus rationibus, & pluribus authoritatibus comprobatam tenendam in conſulendo, & iudicando, Saly. Menoch. Decian. Exemplificatur.

Boſſ.

Boſs.teſtans de communi; & Farin. *n.*171.; Qui ait *n.* 173. in praxi ab hac opinione non recedendum, cũ ſit verior, & communior; licet alij ab eodem relati *n.* 172. contra ſentiant.

Quid ſi mandans reuocauerit mãdatum.
67. Limitatur 3. Regula 6. Vt mandans non teneatur, ſi mãdatarius poſt reuocationem mãdati deliquerit, gloſ.& communiter DD. *in cap. quicumque de ſent.excom. in 6.* Gomez. *de delictis c.*3. *in rubr. de homic. nu.* 4. *vbi* de communi, Gram. Decian. Menoch.Far.& alij *q.* 135. *n.*174. Et ſufficit tacita reuocatio, vt per pacem, vel parentelam factã cum inimico, quem occidi mandauerat, Alber. & Salyc. *in l. non ideo minus C.de accuſat.* Innoc. *in c. ad audientiam de homic.* Bart. Ang. Plaz. Decian. & Farin. concordantes inducens *n.*175.

Et notificauerit mandatario.
68. Sed nota, quod reuocatio mandati debet notificari mandatario, aliàs mãdans non excuſaretur, Alber.Cyn.& Salyc. *in l.non ideo minus C. de accuſat.* Carer.Conrad.Decian.& Far. cum alijs *q.*135.*n.*181. At quod etiam intimata reuocatione mandatario, ſi delictum ſequatur, extraordinarie puniendus ſit mandans, tenuerunt Decian. *in trac. crim.lib.*9.*c.*36.*n.*32.*in fin.* Menoch. *de arbitr. q. lib.* 2. *caſ.* 352. & Farin. alios etiam citans *n.* 187.

Ex longo tempore non reuocatur mãdatum.
69. Nota tandem, ex diuturnitate temporis mandatum reuocatum non cenſeri, ſecũdum Decian. *vbi ſupra n.* 22.& teſtatur de communi, Bar. *in l.non ſolum §.mandato, ff. de iniur.* Bald.Ang. Alciat.& Far. cum concordantibus ab eodem relatis *n.*185.

70. De materia huius q. latiſſimè pertractat Farin. *à q.*129. *vſque ad q.*135. *incluſiue.*

De pace coacta; Quibus modis pax rumpatur; Et de pœnis contra eam frangentes, Quæſt.113.

1. PAtrato homicidio, ſeu aliàs rixa facta, de pace efficaciter tractari ſolet; Qua facta, præſertim ſi ex mandato Superiorum coacte concluſa ſit, cum non rarò violari contingat; Ideo poſt quam tractatum eſt de homicidio, hic agitur, prout in titulo q. huius.

2. Præmitto: Pacem eſse finem diſcordiæ, perpetuam, & inuariabilem concordiam. Treguam verò eſse, non perpetuam, ſed ad tempus tantummodo, ſecuritatem præſtitã, rebus, & perſonis, Far. *quæſt.* 107. *n.*89. Vnde plurima, quæ de pace dicenda erunt, treguę proportionatè accomodari poterunt. — Quid ſit pax. Tregua quid.

3. Regula 1. ſit. Princeps ſuos ſubditos ad pacem faciendam cogere poteſt, Felyn. *in rubr.de treg. & pace*, Iaſ. *in l. quidam exiſtimauerunt ff. de reb.cred.* vbi citat Alex. Butr. & Caſtren. et tenuerunt Marſil. Viu. et Farin. alios inducens *quæſt.* 107. *num.*8. — Princeps poteſt cogere ad pacem faciendam.

4. Ampliatur 1. Regula 1. Vt cogere ad pacem ſuos ſubditos, Iudices etiam inferiores poſſint, dum Ciuitatis, ſeu Reipublicæ quies, et ſtatus maximè turbaretur, niſi inimici ad pacem cogerentur, Bald. *in l.cum affines C.de liberal.cauſ.* Bart. *in l.furta §. qui iuſſu ff. de infam.* Ang. Felyn.Farin. et alij *n.*6. — An hoc poſſit Iudex inferior, vſq; ad numerum 6.

5. Ampliatur 2. Regula 1. Vt

dicti

dicti Iudices inferiores poſſint etiã ſubditos ad pacem cógere, quando offendens, iam debita pœna punitus fuit, & reconciliationem petit, ſecundum Iacob. de S. Giorg. & Giachaiar. ad Clar. *q.*58. Bald. Salyc. & Farin. *q.* 107. *n.* 9. Et multo magis ad treguam, in caſu huius, & etiam antecedentis Ampliationis, Abb. & Felyn. *in cit. rubr.* Baiar. Vulpel. & Farin. *n.*10.

6. Limitantur propoſitæ duæ Ampliationes; Vt circumſcriptis cauſis in eis inſinuatis, Principe inferiores, ad pacem faciendam, ſubditos cogere non poſſint; Clar. *q.*58. *in fi.* qui cum Marſ. teſtatur de communi; Alex. Bald. & alij, quos ſequitur Farin. *q.*107. *n.*3. Non deſunt tamen graues DD. relati à Farin. *n.*4. inter quos ſunt Abb. & Viu. tenentes abſolute poſſe etiam Iudices inferiores cogere ſuos ſubditos ad pacem faciendam.

7. Ampliatur 3. Regula 1. Vt præſertim non ſecuta pace, poſſit, & debeat Princeps, ſeu alius Iudex inferior, cognoſcens imminere periculum, & ne partes ſe ad inuicem offendant, eaſdem cogere ad præſtandam cautionem de non offendendo, & ex officio, & magis ad inſtantiam partis, Petr. Plach. *in Epitom. delic. lib.*1. *cap.*7. *num.*1. vbi teſtatur de communi, & receptiſſima omnium opinione, & plurimos refert concordantes, Abb. Bar. Bald. & Farin. cum alijs *quæſt.* 107. *n.* 11. & 14. Qui in ſeqq. plura ſcribit, de cautione præſtanda; à quibus; pro quibus, &c.

Vel cogere ad præſtandam cautionẽ.

8. Sed apud Regulares poterit Iudex eorum, loco cautionis facere ſubditis intereſſe habentibus pœnale præceptum; ne ſe inuicem offendãt; Quod præceptum non niſi bonum effectum producere poteſt, vt aduertit Andr. Gayl. *de pace publ. lib.*1. *c.*2. *num.*16. Felyn. *in rubr. de treg. & pace num.*10. & tenuit Far. *num.* 20. & faciunt dicta *ab eodem num.* 13. Vel dum Iudex ex officio cogit in propoſito, poteſt admittere in perſonis bonæ famæ iuratoriam cautionem, Clar. §. *fin. quæſt.* 47. *verſ. ſed quæro*, Hercul. Vulpel. & Farin. *n.*38.

Quid inter Regulares.

9. Regula 2. ſit. Pax, ſeu ſimplex cautio de non offendendo, dicitur rupta, non ſolum dum quis offendit perſonam, ſed etiam per quemcumque actum, ad iracundiam prouocantem, & punibilem, Vulpel. *conſil.*82. *num.*4. & 5. Surd. *deciſ. Mantuan.* 79. *in princ.*; Talis enim vere offendit ſecundum Bart. Bero. Cephal. & Farin. alios inducentem *quæſt.* 107. *n.* 144. Accipe plures illationes Ampliatiuas in terminis Regulæ.

Quib modis dicatur rupta pax, vel cautio, &c. Vſque ad numerum 24.

10. Ampliatur 1. Regula 2. Vt pax frangatur per exonerationem archibuſij, licet nulla ſequatur vulneratio, Viu. *deciſ.*368. Vulpel. quẽ ſequitur Honded. *conſil.* 103. *lib.*1. & Farin. alios citans *quæſt.* 107. *num.* 174. & *ſeq.*: Imo ſufficit ad hoc ſola rotæ exoneratio, ſecundum omnes proxime citatos.

11. Ampliatur 2. Reg. 2. Vt procedat in inſultu facto cũ proiectione teli, vel lapidis, licet vulneratio non fuerit ſecuta Corn. *conſ.*51. *lib.* 1. nec corpus tactum, Vulpel. *trac. de pace quæſt.* 91. & Farin. *num.* 168.

12. Ampliatur 3. Regula 2. Vt procedat in inſultu facto cum euaginatione armorum, & admenatione ictuum cum eiſdem armis, quãuis non ſequatur vulnus, Barbat. & Vulpel. *d. quaeſt.* 91. Pariſ. & Farin. *q.* 107. *n.* 165. Imo ſufficit inſultus cum ſimplici armorum euaginatione, ſecundum Vulpel. *tract. de pace q.* 101. Pariſ. Grat. & Farin. *nu.* 160. Item ſufficit inſultus ad domum alicuius animo offendendi, licet nulla oſtenſio ſecuta fuerit, Vulpel. *conſil.* 67. & Farin. alios inducens *n.* 163.

13. Ampliatur 4. Regula 2. Vt fracta pax dicatur in inſultu facto à paciſcente cum percuſſione ſuper veſtibus, puta veſtes ſcindendo ſine lęſione corporis, Vulpel. *tract. de pace q.* 91. *n.* 1. Honded. *conſil.* 103. *num.* 26. *& ſeq. lib.* 1.: Hæc nanque offenſio eſt, ſi non in perſonam, ſaltem perſonalis, ſecundum Bald. & Dec. *conſil.* 406. *lib.* 2. Bart. & alios, quos ſequitur Farin. *q.* 107. *n.* 180. *vſque* 183.; Licet alij contra ſentire videantur ab eodem relati *num.* 178. Et quod plus eſt, ſine percuſſione, puta trahendo per mantellum, pax fracta dicitur, Aret. Bald. & Claud. ad Bertaz. *conſ.* 147. *lit. B.* Bart. Honded. Vulpel. & Farin. *nu.* 183. Quamuis alij contra relati à Farin. *n.* 176.

14. Ampliatur 5. Regula 2. Vt qui pacem fecit cum alio eam frangat excerpendo rem de manibus eius, Bart., quem refert, & ſequitur Claud. ad Bertaz. *conſil.* 147. *lit. B.* & Far. *n.* 173.; licet Hercul. diſſentiat.

15. Ampliatur 6. Regula 2. Vt pax frangatur ex illatione metus deducti ad aliquem actum, Vulpel. *quaeſt.* 101. Marſil. *conſil.* 21. *num.* 39. *& ſeq.* & Farin. alios citans *quaeſt.* 107. *num.* 197. Non deſunt tamen multi DD. ſimpliciter aſſerentes per metus illationem pacem frangi, vt ſunt Ang. Pariſ. Viu., & alij relati à Farin. *num.* 196.

16. Ampliatur 7. Regula 2. Vt per ſolas minas pax rupta dicatur, Pariſ. *conſil.* 165. *lib.* 4. Bertaz. *conſ.* 248. *lib.* 2. Maſcard. Farin. & alij *num.* 201. *& ſeq* Et idem dic de inuitante ad dimicandum Bertz. *conſil.* 245. Vulpel. *conſil.* 67. & Farin. *num.* 204. Idem prorſus dic de iniuriam grauem verbalem faciente, quæ pænam mereatur, Bero. *conſil.* 302. *lib.* 2. Vulpel. *d. quaeſt.* 91. Bertaz. & ad eum Claud. Farin. & alij *num.* 187.; Licet alij contra relati à Farin. *n.* 188.

17. Ampliatur 8. Regula 2. Vt pax, & cautio de non offendendo, generaliter loquendo, rupta cenſeatur ex modica offenſione, ſecundum Grat. *conſil.* 44. *num.* 13. *lib.* 2. Vulpel. *conſil.* 51. *per totum*, vbi bene reſpondet contrarium tenentibus; Hanc tamen Ampliationem intellige, dum offenſio leuis illata fuit malo animo, & doloſe, vt declarat Farin. *quaeſt.* 107. *num.* 219. & ſequitur Petr. Bel. Maſcard. & iterum Farin. *num.* 221. qui *num.* 226. ait indiſtincte verius eſſe, ex leui offenſione perſonæ, & corporis, ſi dolo illata fuerit, rumpi cautionem, etiam quod non fuerit promiſſum non offendere, per verba vniuerſalia, etiam quod offenſus,

non ſit nobilis, & licet facta fuerit ſine dolore, tumore, aut liuore, & quamuis ex percuſſione non ſequatur grauis offenſa, & *ibi* teſtatur ſemper ſe ita practicari vidiſſe.

18. Exemplificat Farin. *quæſt.* 107.*num.*217. vt propter impulſum frangatur pax, ex Grat. Vulpel. & alijs. Similiter ex conſpuitione in faciem *num.* 170.; Item ex alapa infringitur pax, idem Farin. *qu.* 105.*num.* 210. alapa enim dicitur grauis iniuria, ſecundum Carer. Bero. Maſcard., & alios, quos ſequitur Farin. *num.* 207. Sed quia fuit opinio grauium DD. pacem non rumpi ex prædictis, & ex ſimilibus modicis offenſionibus, quos refert Farin. *quæſt.*107.*num.*210. *& ſeqq.*; Ipſemet ait, illorum opinionem procedere poſſe, dum offenſio leuis illata fuit ſine malo animo, & ſine dolo, ſine quibus pax, & cautio minime rumpitur, ſecundum Pariſ. *conſil.*165.*lib.*4. & Hercul. *in tract. de caut. de non offendeu. cap.* 34. & Farin. *quæſt.*107.*nu.*219. *& ſeq.*

18 Ampliatur 9. Regula 2. Vt pax, & cautio ſimplex de non offendendo frangatur per verbalem iniuriam, Cephal. *conſil.* 190. Vulpel. *in tract. de promiſ. de non offen. quæſt.* 91. vbi declarat, dummodo verba iniurioſa ſint grauia, & punibilia, Brunor. à Sole, qui alijs relatis teſtatur de communi, Bertaz. & ad eum Claud. Bero. Honded. & Farin. *quæſt.* 107. *num.* 187.: Ex iniuria enim verbali offenſio reſultat, vt benè dixit Cephal. vbi ſup. & Farin. *num.* 184. vbi, quod hoc omnes admittant.

20. Limitatur Ampliatio 8. Vt non procedat, dum promiſſum tantummodo fuit, non offendere in perſonam, tunc enim per iniuriam verbalem non eſſet tali promiſſioni contrauentum; ſecus ſi fuiſſet promiſſum non offendere perſonã, vel perſonaliter. Pro declaratione, nota, quod eſt differentia inter offenſionem in perſonam, & offenſionem perſonalem, ſeu perſonæ: Offenſio enim in perſonam, requirit tactum, & læſionem corporis, ſecundũ Bart. *in l. licitatio* §. *quod illicitè n.* 8. *ff. de publican. & vectig. per tex. in l.* 1. §. *hac autem ff. de his, qui deiecer.* vbi Bald. & Florian. & tenent Dec. *conſ.*406. Hercul. *de caut. de non offend. c.* 24. *&* 25. Vulpel. Cæphal. & Far. concordantes inducens *q.*107. *nu.*147.: Offenſio verò perſonalis, ſeu perſonæ non requirit corporis leſionem, ſeu tactum, ſecundum Bal. *in l. ſi qua per calumniam n.*1. *C. de Epiſ. & Cler.* Dec. & Hercul. *locis ſupra citatis*, Vulpel. Cæphal. & Far. *n.*150.

21. Dixi igitur, quod pax, ſeu cautio de non offendẽdo in perſonam, non frangitur per iniuriam verbalem, & ita tenent Cæphal. & Vulpel. *locis ſup. relatis*, Bertaz. Maſc. & Far. alios citans *q.*107.*n.*192. dicẽs, hęc omnes admittere: Verbalis .n. iniuria non dicitur offenſio in perſonã, cum per eam corpus non percutiatur, aut tangatur; Quamuis dicatur offenſio perſonalis, ſeu perſonę, ſecũdum Vulpel. & Cęphal vbi ſupra, Gughel. quem ſequitur Bal. *in l. ſi qua C. de Epiſ. & Cler.* Rom. & Far. concordantes inducens *n.* 185.

22. Et conſequenter pax, & cautio facta cum promiſſione nõ offen-

dendi perſonam, ſeu perſonaliter, frangitur per verbalem iniuriam, vt expreſsè voluit Bero. *conſ.* 202. *lib.* 2. *n.* 22. & 23. Cæphal. Honded. & Far. *q.* 107. *n.* 189.

23. Ampliatur 10. Regula 2. Vt pax, ſeu cautio indiſtinctè dicatur rupta ex falſo teſtimonio, ſeu accuſatione, ſecundum Surd. Farin. & alios ab eo citatos *n.* 247. & 254.

24. Ampliatur 11. Regula 2. Vt omnes propoſitæ Regulæ Ampliationes multo magis procedãt, dum pax, ſeu cautio de non offendendo fuit celebrata cũ promiſſione de nõ offendẽdo directè, ſeu indirectè, vel quocũq; modo; ſiue ſub alijs clauſulis, & verbis vniuerſalibus, ſecundũ Bertaz. & ad eum Claud. *conſ.* 147. *lit B.* Concordantes inducens, Lud. Piguer. *deciſ. crim.* 21. *n.* 6. & Farin. *q.* 107. *nu.* 157. Et omnes probationes Regulæ 2. à fortiori, hanc probant Ampliationem.

25. Limitatur 1. Regula 2. Vt quando pax facta fuit cum cautione de non offendendo tantum in perſonam, non dicatur fracta, niſi promittens tangat, & lædat principaliter corpus *l.* 1. §. *hæc autem*, vbi Bald. & Florian. *ff. de his, qui deiecer.* Vulpel. *in tract. de promiſ. de non offend. quæſt.* 92. *num.* 8. & 17. vbi teſtatur de communi DD. Bart. Dec. & Far. plures concordantes citans *quæſt.* 107. *num.* 147.; Vel quando promittens tangeret res corpori cohærentes inſeparabiliter, vt vngues, pilos, ſeu capillos, Vulpel. vbi ſupra *quæſt.* 91. *nu.* 4. Vin. *deciſ.* 368. Bart. Hercul. & Farin. *nu.* 149.; Vel ſaltem quando tangeret res cohærentes ſeparabiliter, puta accipiendo vi rem de manu alterius, ſiue eiuſdem veſtes ſcindendo, Vulpel. *ibidem n.* 1. late Onded. *conſ.* 103. *n.* 26. & *ſeq.* Bart. magiſtraliter, & Far. *n.* 148.

Plures caſus enumerantur, in quibus ex offenſione pax, ſeu cautio rupta non dicitur, vſque ad numerũ 38.

26. Ex hac limitatione, moderantur plurimę ex ſuprapoſitis Ampliationibus, præſertim illa de proiectione lapidis, ſeu teli, dum perſona tacta non fuit, de qua Farin. *qu.* 107. *num.* 169.; Alia de euaginatione armorum, & admenatione ſine læſione, de qua Farin *num.* 166.; Et idem dic de ſimilibus offenſionibus, ſeu iniurijs, quæ, dato, quod ſint perſonales, non tamen ſunt in perſonam.

27. Limitatur 2. Regula 2. Vt pax, ſeu cautio ſimplex de non offendendo, non rumpatur propter furtum ei factum, cum quo quis pacem fecit, Bar. quem ſequitur Ang. *in l. verum ff. de furt.*; Ea ratione, quia fur non animo ſe vindicandi, ſed lucrandi furtum fecit: Quamuis alibi idem Bar. oppoſitum ſentiat, Lud. Cac. qui de communi teſtatur, Caſtren. Corn. Onded. & Farin. *qu.* 107. *n.* 238. Vin. opinione 566. vbi de magis communi, Baiar. ad Clar. *quæſt.* 47. *num.* 65.: Licet Bal. Rom. & alij relati à Farin. *n.* 239. contradicant: Quorum opinio procedere poſſet, quando furtum factum eſſet cauſa offendendi, & ſe vendicãdi, in quibus terminis ita tenent. Vin. *opin.* 565. Gozzad. *conſ.* 31. & Farin. *n.* 242.

28 Ampliatur limitatio 2. Vt pax ſeu cautio de non offendendo nec etiam rumpatur propter offenſionem illatam in bonis, ſecundum Bertran. Caſtren. quos ſequi-

ſequitur Hercul. *de caut. de non offenden. cap.* 25. *nu.* 1. Corn. & Bar. qui citatur etiam pro oppoſita opinione, quos refert Farin. *quæſt.* 107. *n.* 240. Qui *num.* 241. dicit hanc Ampliationem reddi dubitabilem, cum contra eam teneant Luc. de Pen. Gozzad. qui loquitur in conbuſtione fenilis, Aluarot. Nouel. & Surd. *locis ab eo citatis.*

29. Limitatur 3. Regula 2. vt pax, ſeu cautio de non offendendo non cenſeatur rupta, propter offenſionem ſecutam, non ex veteri cauſa, propter quam fuit facta pax, ſeu cautio data, ſed ex noua cauſa, Clar. §. *fin. qu.* 47. *verſ. quæro nunc*, vbi concordantes inducit, & teſtatur de communi, Hercul. *tract. de caut. de non offend. cap.* 23. vbi de magis communi, & ab omnibus approbata, & obſeruata opinione, Bar. Bal. Maſcar. qui de receptiſſima opinione, & Farin. innumeros cumulans *quæſt.* 107. *num.* 403. qui ait, in conſulendo, & iudicando ab hac communi non eſſe recedendum.

30. Vnde ſi vnus paciſcens alium vulnerauerit, ſi vulneratus vulnerantem occidat, etiam ex interuallo, non tenebitur occidens pœna pacis, ſeu cautionis ruptę, Caſtren. Iaſ. & omnes DD. *in l. qui ſeruum, ff. de verb. oblig.* Clar. vbi ſupra *verſ. ſed quoniam*, vbi alijs relatis, ait, in hoc omnes concordare, Bertaz. Maſcar. & Farin. plures citans *quæſt.* 107. *num.* 404. Et hoc eſt verum, quamuis in inſtrumento pacis ſit iuramentum, Pariſ. *conſ.* 165. *lib.* 4. Maſcar. Farin. & alij *num.* 411. Non tamẽ per hoc occidens euitabit pęnas homicidij Iuris communis, vel Statuti, ſecundum Imol. *in l. qui ſeruum ff. de verb. oblig.* Vulpell. *conſ.* 89. Hercul. Far. & alij *n.* 427.

31. Sed animaduerte, quod ad hoc, vt noua cauſa excuſet, debet eſſe grauis, & iuſta, ſecundum Aret. & Imol. *in d. l. qui ſeruum, per illum tex.* vbi communiter alij DD. Cæphal. & Clar. §. *fin. quæſt.* 47. *verſ. quæro nunc*, Rom. & Hercul. cum concordantibus, inductis à Farin. *quæſt.* 107. *num.* 462. *& ſeq.*: Licet Alex. Iaſ. & alij permulti relati à Farin. *num.* 460. *& ſeq.* ſentiant ſufficere in propoſito etiam leuem, & iniuſtam cauſam.

32. Iuſta autem cauſa noua, ex qua te offendens à pœna ruptæ pacis, ſeu cautionis excuſatur, dubio procul, eſt omnis ea, quæ prouenit ex facto aduerſarij punibile ad iracundiam prouocante, ſecundum Hercul. Maſcar. Farin. & alios *q.* 91. *num.* 12. *&* 13. Imò etiam ex facto ad iracundiam prouocante impunibili; Quamuis enim ad incurrendam pęnam fractæ pacis, vel cautionis, factum punibile requiratur, tamen ad effectum excuſandi à fractura pacis, vel cautionis propter præcedentem offenſionem, & ſic ex noua cauſa, ſufficit, quod offenſio oriatur ex facto ad iracundiam prouocante, licet non punibile, Hercul. *tract. de caut. de non offend. cap.* 24. Claud. Noni. & Far. *quæſt.* 107. *num.* 146. *&* 465. *cum ſeq.* ex Soc. iun. Vulpel. Rom. & alijs.

33. Exemplificatur: Vt noua iuſta cauſa ſit reoffendendi mentita iniuſta, Hercul. *vbi ſupra num.* 24. *cap.* 51, Soc. iun. & Farin. *quæſt* 107. *num.* 481.

*num.*481. Item iniuria verbalis, Farin. *num.* 483. Seu verba iniurioſa, vel infamatoria, prolata etiam in abſentia partis, Hercul. *de caut. de non offend. cap.* 13. Farin. alios citans *num.*488. Item minæ de occidendo, Hercul. *ibidem*, Farin. *num.* 491. & Vulpel. *conſ.* 67. Item damnificatio in bonis etiam cum modica iactura, Hercul. *d. cap.* 13. Vulpel. & Farin. *num.*494. Item vrtata cubitalis, etiam in pallio, animo iniuriandi, Hercul. *ibidem*, Maſcar. & Farin. *n.*497.

34. Limitatur 4. Regula 2. vt pax, ſeu cautio de non offendendo in dubio non cenſeatur rupta, Hercul. *de caut. de non offend. cap.* 33. Vulpel. *conſ.*2. Alex. *conſ.* 19. *lib.* 1. Maſcar. Honded. & Farin. concordantes inducens *quæſt.* 107. *num.* 398. Licet enim d. pax, & cautio antequam fiat, ſit fauorabilis, tamen poſtquam facta eſt, & ſecuta offenſio, & dubitatur de fractione, eſt odioſa, Alex. Dec. & Hercul. *cap.* 1. *&* 20. Vulpel. Far. & alij ab eo relati *n.*397.

35. Hæc limitatio 4. proprie intelligitur, quando agitur de exactione pænæ, pro offenſione facta ab ipſomet promittente: Sed multo magis procedit, dum agitur de exactione pænæ pro offenſa facta ab alijs, pro quibus paciſcens promiſit, hoc enim caſu agitur de odio irrationabili, vt ſcilicet vnus teneatur pro delicto alterius, ita Bar. *in l. licitatio §. quod illicite num.* 5. *&* 6. *ff. de publican. & vectigal.* & late probat Honded. *conſ.* 103. *num.* 26. *& ſeqq. lib.* 1. & tenuit Farin. *quæſt.* 107. *num.* 148. 156. 183. *&* 191. qui præſertim dixit *d. num.* 148. quod dum agitur de hoc odio irrationabili, ad excludendam pænam, verba conuentionis ſtricte ſunt interpretãda.

36. Vnde quamuis promiſſio de non offendendo perſonam, ſeu perſonaliter, frangatur ab eo, qui promiſit, dum ipſemet offendit, vt ſupra, etiam ſi corpus non tangatur; tamen, dum alij, pro quibus paciſcens promiſit, offendunt, fracta pax, & promiſſio non dicitur, niſi ab illis corpus tangatur, ita vt paciſcens pro iiſdem teneatur pœnam ſoluere, Bal. *in rubr. ff. ſolut. matrim. col.* 1. *ad fin.* Cæphal. *conſ.* 190. *lib.* 2. Dec. Hercul. & Farin. *quæſt.* 107. *n.* 150. Similiter, licet ex iniuria verbali paciſcentis frangatur pax, ſecus tamen eſt in iniuria verbali eorum, pro quibus promiſit paciſcens, qui propter hoc ad pænam fractæ pacis non tenetur, Farin. *num.* 191. Idem dic de inſultu ſine armis, vel etiam cum armis, ſine percuſſione, ſecundum Simon. de Præt. *conſ.* 188. & Farin. *num.* 160. Idem, in inſultu in veſtibus ſine læſione corporis, et in ablatione violenta alicuius rei de manibus, Bar. Honded. Vulpel. & Far. *n.*183.

37. Limitatur 5. Regula 2. vt ex mandato de offendendo, ſeu occidendo, offenſione non ſecuta, non frangatur pax, et cautio de non offendendo, Bertaz. & Farin. *quæſt.* 107. *num.* 205. Bero. *conſ.* 202. *lib.* 3. vbi ex profeſſo tractat, & ampliat: Imò idem dicendum eſt offenſione ſecuta, quia in materia iſta, ſtrictè intelligenda, qui per aliũ facit per ſeipſum feciſſe non videtur, niſi expreſsè promiſſum ſit non offen-

offendere per ſe, nec per alium, Hercul. *de caut. de non offend. cap.* 36. Gozzad. & Far. *n.* 208.

38. Ampliatur limitatio 5. vt nec pax frangatur ex conſilio, ſeu perſuaſione de offendendo, oſtenſione non ſecutâ, ſecundum Bero. & Hercul. locis ſupra proximè citatis, & ſequitur Far. *n.* 206.

Pœnæ diuerſæ ſtā gentis pacem. 39. Regula 3. ſit. Occidenti ſub pace, capitalis pœna imponitur; Vulneranti pęna amputationis manus; Fuſtibus percutienti, barbam, vel crines expilanti, pœna librarum decem; Percutienti manu vacua, quinque librarum pęna: Ita determinatur *in c.* 1. *de pace tenen. in vſibus feud.* iuxta declarationem illius tex. Vulpel. *in tract. de pace quæſt.* 51. *num.* 1. quam ſequitur Farin. *quæſt.* 107. *num.* 57.

40. Animaduerte, quod licet *dictum cap.* 1. loqui videatur de violantibus pacem publicam, puta inter duas Ciuitates; tamen idem eſſe dicendum in violatoribus pacis factæ inter perſonas ſingulares, expreſſè tenuit Bal. *in d. cap.* 1. *num.* 1. *in fi.* & Vulpel. *vbi ſup. num.* 2. licet hic videatur requirere, quod pax iuramento firmata ſit, aliàs ſecus, & idem requirere videtur Viuius *opinione* 567. *num.* 2. & eſt de mente Alber. Marſ. & Far. *q.* 107. *n.* 63. *&* 64. ſentientes pęnas *in d. c.* 1. taxatas, contra pacem frangentes inter priuatos infligendas eſſe.

41. Limitatur 3. Regula, in Clerico pacis violatore, qui pœna 20. librarum punitur, dum eſt præſens, dum verò abſens eſt, eo quod aufugit, & inobediens eſt, beneficio Eccleſiaſtico priuatur, & tanquam proſcriptus, ſeu bannitus habetur, *cap.* 1. *§. Clericus, de pace tenen.* & ibi notauit Bal. *num.* 1.; Vlterius tali Clerico non comparenti, etiam bona publicantur, nec non excommunicatur, vt not. Io. Berber. *in viatorio iuris rubr.* 29. *num.* 3. *per cap. illi, qui* 24. *quæſt.* 3. & tenet Farin. *quæſt.* 107. *num.* 73.: Et ex his poterit Iudex Regularis arbitrari, quibus pęnis ſuos ſubditos coercere poſſit, dum eos, fractores pacis inueniet: Dimitto hic agere de pœnis impoſitis fractoribus pacis publicæ, de quibus Farin. *quæſt.* 107. *num.* 58. *& ſeqq.*

Si Clericus ſit fractor pacis.

De prohibitione delationis armorum, & de pœna inobedientium, Quæſt. 114.

1. CVm tam antea, quam poſtea, & etiam in actu homicidij, interuenire ſoleat armorū delatio; De hac, & eius pæna poſt diſcurſum de homicidio in hac q. eſt agendum. In qua pro intelligentia, quid veniat appellatione armorum, remitto lectorem *ad tex. in l. armorum*, & ibi glo. & DD. & præcipue Alciat. *ff. de verb. ſign.*; Nec non ad ea, quæ remiſſiue notat Farin. *quæſt.* 108. *n.* 1. & tangitur *hic infra num.* 6.

Appellatione armorum quid veniat, remiſſiue.

2. Regula ſit, Armorum delatio de iure prohibita eſt, *vt eſt tex. in l.* 1. *vbi* Bar. & Ang. *ff. de vi publ. & in l.* 1. *& ibi* glo. Ang. & alij *C. vt armorum vſus*, Decian. Menoch. & tot alij relati à Farin. *num.* 3. vbi probat, omni iure, videlicet *ff. C. & Auth. armorum delationem prohibitam eſſe.*

Armorū delatio prohibita eſt.

Am-

3. Ampliatur 1. Regula, vt deferens arma contra iuris prohibitionem, teneatur pena *l. Iul. de vi publ. eſt tex. in l.* 1. vbi glo. *ff. de vi publ.* Decian. Iaſ. Menoch. & alij cum Farin. *quæſt.* 108. *num.* 4.; Et hæc pęna eſt arbitraria ſecundum Clar. Gram. Oſaſc. & Menoch. *de arbitr. qq. lib.* 2. *caſu* 394. *num.* 1. Decian. & Farin. *num.* 5. Intellige non exiſtentibus Statutis, quæ ceſſare faciunt pęnam iuris, ſicut Bannimenta, pœnam Iuris, & Statutorum ceſſare faciunt, Decian. & Farin. *q.* 108. *n.* 13.

Pœna deferentis arma.

4. Ampliatur 2. Regula, vt delatio armorum etiam Clericis ſit prohibita, *in c. Clerici de vita, & honeſt. Cleric.* vbi, vt notat Lezan. *to.* 3. *verſ. arma num.* 2. ſub excommunicationis ferendæ pęna, hoc illis expreſse prohibetur, & conſequenter ſub culpa lætali, vt ibi notat gloſ. & obſeruanit Menoch. *vbi ſup. num.* 31. *& ſeq.* Afflic. Decian. & Farin. *num.* 21.; Et iſta pęna arbitrio Iudicis Eccleſiaſtici erit infligenda, Clar. Afflic. & Far. cum alijs *n.* 24. *&* Menoch. *ibidem n.* 34.

Clericis prohibetur delatio armorum, & ſub qua pœna.

5. Ampliatur 3. Regula vt Monachi tenentes arma intra ſepta, ſeu clauſuram Monaſterij ſine licentia Abbatum in excommunicationem latæ ſententiæ incurrant, *Clem. I.* §. *quia vero in fin. de ſtatu Monach.* & notant Miran. *in man. to.* 2. *quæſt.* 35. *art.* 18. & Lezan. *to.* 1. *cap.* 9. *num.* 26. necnon *to.* 3. *verb. arma num.* 1. Nulli tamen hæc excommunicatio reſeruatur, ſecundum Nauar. Suar. Tolet. & Lezan. *d. num.* 1.; Qua nihilominus ligantur omnes Monachi, ſiue nigri, ſiue albi, ſiue alterius coloris habitus, Sylueſt. Tolet. & Leza. *d. num.* 1.; Venientes autem Monachi ad Monaſterium cum armis, non animo ea retinendi, non excommunicantur, Tolet. & Leza. *d. num.* 26. & notat glo. *in d.* §. *quia vero in fi.* vbi etiam ait, in hoc Canone, armorum delationem non videri Monachis prohibitam.

Pœna rō tra Monachos tenentes arma intra ſepta Monaſterij.

6. Nota hic, quod nomine armorum intelliguntur tam arma defenſionis, vt galeę, Loricæ &c. quam offenſionis, vt gladij, lanceæ, archibuſij &c. quia *tex. in d.* §. *quia verò* indefinite loquitur, et ita tenent Graff. Syluest. Suar. et Lez. *in d. verbo arma num.* 1. Sed oportet, quod ſint propriè arma, idest inſtrumenta ad bellicum vſum per ſe inſtituta, non autem baculi, ligna, lapides, et ſimiles, quibus homo poteſt ad alios offendendum vti, cum hæc cõmuni vſu arma non vocentur, et conſequenter *in d. Clement.* non videntur comprehenſa, ſecundum Suar. et Lezan. vbi ſup. proxime, licet Syluest. *in ver. excommunicatio* 9. *num.* 73. oppoſitum teneat, et ideo Graff. *in deciſ. aur. lib.* 4. *cap.* 21. *n.* 19. dicit, tutius eſſe ab his omnibus abſtinere.

Siue defenſiua, ſiue offenſiua.

Dummodo ſint propriè arma.

7. Ampliatur 4. Regula, vt procedat in omnibus Regularibus. Licet enim Regulares non aſtringantur à citato *c. Clerici, de vita, & honeſt. Cleric.* quod loquitur de Clericis; Appellatione namque Clericorum in odioſis, et pænalibus Regulares non veniunt Sylu. *in ſum. ver. Clericus primo n.* 1. et Leza. *to.* 3. *ver. arma num.* 2.: Nec etiam per *d. Clem.* 1. cum tantum loquatur de Monachis; Verba autem in pænalibus

Armorũ delatio Regularibus prohibita eſt.

bus reſtringi debeant, Suar. *to.5. de cenſur. diſp.*23. *ſect.*5. *num.*4. *&* 8. & Lez. *in d. ver. arma num.* 1. (quibus tamen minime ſubſcribit Graff. *deciſ. aur. lib.*4. *cap.*21. *num.* 19.) Nihilominus armorum delationem omnibus Regularibus prohibitam eſſe tenedum eſt, attentis iuribus Imperialibus citatis in Regula huius q. *num.* 2.: Deficiente enim Canone, Leges iuſtæ, quæ ſunt in corpore iuris communis, prout ſunt præcitatæ, ſeruandæ ſunt etiam in foro Eccleſiæ, ita Hoſtien. receptus ab omnibus *in c. vlt. de ſolution.* vt teſtatur, & ſequitur Rodr. *q. Regul. to.* 1. *quæſt.*66. *art.*2. *verſ. prima Regula*, & tenuerunt Abb. Dec. & Fely. *in c.* 1. *n.*8. *de noui oper. nuncup.*

De iure Ciuili.

Leges Ciuiles obligant omnes Eccleſiaſticos, quoad vim directiuam.

8. Et quidem, quod prædictæ leges Imperiales, & in corpore iuris insertæ obligent quo ad vim directiuam, ſeu in foro conſcientiæ omnes Eccleſiaſticos, tenuerunt Medina, qui teſtatur de communiſsima opinione *in* 1. 2. *quæſt.* 96. *ar.* 5. vbi etiam cæteri Theologi moderni, Sylu. *ver. Lex quæſt.* 15. & diffuſe Sayr. *in Clau. Reg. par.* 1. *lib.* 3. *cap.* 4. *num.*16. Abb. Dec. Fely. & communiter alij *in c. Eccleſia de Conſtitut.* Bar. & alij DD. *in l. cunctos populos C. de Sum. Trin. & fid. Cath.* & hanc tenet, & aſſerit communi conſenſu receptam, Suar. de ll. *lib.*3. *cap.* 34. *num.* 6. vbi concordantes alios inducit, *& num.* 22. *in fin.* expreſſe aſſerit prędictis ll. quo ad vim directiuam, obligari omnes Eccleſiaſticos etiam Regulares.

Etiã Regulares.

Ratio.

9. Plures rationes huius veritatis inducuntur à DD. ſed præcipua, & conuincens eſt illa; Quia tales leges Imperiales in corpore iuris insertę, per Summos Pontifices in Sacris Canonibus approbantur, & quoad hunc effectum, quaſi canonizantur, præſertim *in c. de capitulis diſt.*10. & in alijs locis relatis à Suar. *num.*14.; Et hanc rationem ponderarunt, & explicarunt, Dec. *in c. Eccleſia de Conſtit. num.* 27. & Suar. *vbi ſup. n.*13. *& ibi* comprobationes adducit.

Non autẽ quoad coactiuã.

10. Quo vero ad vim coactiuã, an Leges Ciuiles, ſcilicet, imponentes pœnam ferentibus arma, comprehendant Regulares, & alios Eccleſiaſticos. Dico, quod authores harum Legum, non poſſunt cogere Eccleſiaſticos ad illarum obſeruantiam, nec punire tranſgreſſores, hanc enim coactiuam non habent Principes, vel Iudices laici in Eccleſiaſticos, nec quo ad hoc Canones approbant ll. Ciuiles, vt obſeruat Suar. *vbi ſup. num.* 15. & tenent Soto, Sylu. & Rodr. in q. Reg. *to.*1. *quæſt.*66. *verſ. octaua Regula*, & fauent omnes DD. *in cap.* 1. *de conſtitut.*: Sed poſſunt Eccleſiaſtici, & Regulares à ſuis Prælatis, ſeu Iudicibus cogi, & puniri propter tranſgreſſiones talium ll.; Ratio eſt, quia illa tranſgreſſio eſt delictum contrarium bono communi, ergo poteſt per poteſtatem aliquam puniri, non per Ciuilem, ergo per Eccleſiaſticam. Et pęna imponenda eſt arbitrio talis Eccleſiaſtici, licet per ll. Ciuiles eſſent taxatæ pœnæ pro tali delicto, non enim Iudex Eccleſiaſticus illam imponere tenetur, ita Couar. Salced. & Suar. *d. cap.*34. *n.*18. & tenet Rodr. *in d. ar.* 2. *verſ. octaua Regula*, vbi reddit rationem, quia

Vnde ſuperior Eccleſiaſticus punit eius arbitrio.

Lex illa, quo ad illam partem, qua pœnam taxat, pertinet ad vim coactiuam, & ideo non habet vim in Eccleſiaſticum; Subdens eſſe prudens conſilium, & Canonibus conſentaneum, vt Iudices Eccleſiaſtici, vbi deſunt Canones imitentur ſt. iuſtas Ciuiles: Sed, vt notat, vbi ſup. Rodr. non ſunt imponendæ huiuſmodi pænæ ſecundum rigorem, ſed ſecundum id, quod dictat paterna charitas: Imò quando pænæ impoſitæ à iure Ciuili eſsēt corporales, vel aliàs indecentes Eccleſiaſticam perſonam, tunc nullo modo eſſent infligendæ, vt notat Suar. *vbi ſup.*

An Eccleſiaſticus poſſit per curiam ſecularem armis ſpoliari prohibitis.

11. Subampliatur Ampliatio 4. in eo, quod dictum eſt de vi coactiua hic ſup. *n.* 10. vt Iudices, ſeu miniſtri curiæ ſecularis non poſſint ſpoliare Eccleſiaſticos armis prohibitis, ſed tantum eos mittere, ſeu ducere ad eorum Iudicem Eccleſiaſticum, vt docent DD. quos citat, & ſequitur Barboſa *in ſuis collect. to.* 1. *lib.* 3. *tit.* 1. *c.* 2. *n.* 6. Bonacin. Megala, Riccius, Salas, & Dian. hos, & alios inducens *par.* 1. *tr.* 1. *reſolut.* 9. Couar. & alij, quos ſequitur Azor. *par.* 1. *lib.* 5. *c.* 29. *col.* 2. *in princ.*: Et hoc procedit quamuis arma adeo eſſent prohibita, vt nec domi conceſſum eſſet ea retinere, Suar. & Dian. *p.* 3. *tract.* 1. *reſul.* 28. Hāc ſublimitationem vocat probabiliorem Leza. *to.* 3. *ver. arma n.* 5.; Cum ſint plurimi, & grauiſſimi DD. tenentes, Eccleſiaſticos expoliari poſſe armis prohibitis per miniſtros curiæ ſecularis, vt ſunt Clar. §. *fin. q.* 36. *n.* 26. Couar. Bannez. Graff. & permulti alij relati à Dian. *d. reſol.* 9. quos tamen ipſe ait falli.

Ex neceſſitate deferre poteſt arma Eccleſiaſticus.

12. Limitatur 1. Ampliatio 4. vt in caſu magnæ neceſſitatis, putà dum Clericus, vel Religioſus timeret ſibi mortem ab inimicis, vel in via à latronibus ſpoliari, poſsit arma geſtare, etiam ſpecialiter prohibita, ſi huic periculo ſine illis obuiare non poſſet: Ius enim naturale vitam, & bona conſeruandi præponitur Legi poſitiuæ, Graff. Barboſa, & Lezana, *tom.* 3. *ver. arma num.* 6.

Vt ad neceſſariam defenſionem.

13. Limitatur 2. Ampliatio 4. vt Clerici, etiam Regulares, arma, quāuis offenſibilia, generaliter deferre poſſint, ad neceſſariam defenſionem perſonarum, & rerum ſuarum, *vt eſt tex. in c. dilecto*, & ibi glo. *de ſenten. excom. in* 6. *& in c. olim il* 1. vbi glo. *de reſtitut. ſpoliat.* & tenuerunt Bertaz. Carer. Marſil. & Farin. *quæſt.* 108. *num.* 69. Sed hoc in praxi non valet, vt dicam *in hac quæſt. num.* 18.

Grauius puniēdus eſt deferēs arma venenata

14. Ampliatur 5. Regula, vt multo magis procedat in deferentibus arma venenata, nam tales grauiori pœna plectendos eſſe certum eſt, vt not. Petr. à Plac. in Epitom. *delict. lib.* 1. *c.* 8. Menoch. *de arbitr. q. lib.* 2. *caſu* 394. Decian. Claud. & Far. cum alijs *q.* 108. *n.* 51.

Seu magis inſidiosa, vt arc ibuſetta, &c.

15. Ampliatur 6. Regula, vt etiam multo magis ſit vera, in deferentibus arma magis inſidioſa, & pernicioſa, vt baleſtrę paruæ, & parua archibuſetta; Hos enim grauiori pœna puniendos eſſe ſenſit Decian. & poſt eum Far. *q.* 108. *n.* 52. Et vtiq; de archibuſettis *eſt Bulla Pij IV.* 65. *in par.* 1. *Bullar. & Pij V.* 151. *par.* 2. in quibus illa deferentibus læſæ Maieſtatis pœna, & rebellionis imponi-

poni-

ponitur. Et vlterius *in d. Bulla Pij V.* imponitur eadem pœna contra deferentes alia arma breuiora, vt ſunt pugiones, & cultelli cum cuſpide, maiores vno palmo, & minores tribus palmis. Sed vt notat Far. *vbi ſup.* præſertim, dum non conſtat, quod talia arma deferens haberet animum aliquod delictum cum illis committendi, in praxi pro ſimplici delatione pugionis, ſolet imponi pęna pecuniaria, vel trium ictuum funis; Et hæ pænæ ligant etiam Eccleſiaſticos.

Venditio, & quilibet alius contractus, nec non retẽtio prohibitorum armorum inhibetur.

16. Subampliatur 1. Ampliatio 6. vt emptio, venditio, permutatio, datio in pignus, & quilibet alius cõtractus archibuſettorum ſit prohibitus *à d. Conſtitutione Pij IV.* Subãpliatur 2. Ampliatio 6. vt in eadem Conſtitutione ſit prohibita retẽtio domi archibuſettorum ſub eadem pęna delationis, pro vt notat Far. *q.* 108. *n.* 41.; Niſi quis paruo temporis ſpatio d. archibuſetta retinuiſſet, quo caſu non intraret d. rigoroſa pęna, Claud. Bertaz. Burſat. & Far. *n.* 43.; Sed licet *Pius V.* vbi proxime, dicta extenderit ad pugiones, & alia arma breuioris menſuræ tribus palmis, tamen niſi fuerint ſtilletti, aut baleſtrinæ, hæc Conſtit. non fuit poſita in praxi, vt teſtatur Far. *n.* 37. *&* 41. vbi notat, quo ad ſtillettos, ſe non vidiſſe propter eorum venditionem, ſeu retentionem vnquam deuentum ad corporalem pęnam.

De portãte baculũ aptum ad offendendum, vel pilam plũbeam.

17. Ampliatur 7. Regula, vt procedat in portante baculum aptum, & accomodatum ad offendendum, talis enim punitur sm̃ Menoch. *de arbitr. qq. caſu* 394. *n.* 70. Baiar. ad Clar. *q.* 82. *n.* 68. & Far. *q.* 108. *n.* 89.; Idem dic in portante pilam plumbeam, cum Arnon. & Bonacoſ. *in q. crim. in ver. de armis ad fi.* Dec. & Far. *n.* 90.

Quid in offenſiuis delatis ad defensã.

18. Limitatur 1. Regula, in deferẽte arma offenſiua ad ſui corporis defenſionem, qui non videtur puniendus, gl. *per illum tex. in l. pen. ff. ad l. Iul. de vi publ.* Afflic. & Marſ. *per tex. in c. dilecto*, & ibi gl. *de ſent. excom. in 6.* Bertaz. & Carer. locis relatis à Far. *n.* 68. *&* 69.

19. Sed vt not. Decian. Menoch. & Far. qui concordantes citat *q.* 108. *n.* 70. in praxi hæc excuſatio non valeret, arma enim etiam ad propriã defenſionem ex Superioris licentia deferenda ſunt: Et vlterius niſi quis probet contrarium, ex delatione talium armorum non permiſſorum, non præſumitur, quod ad defenſam deferantur, ſed potius ex malo animo gl. & Bal. *in c.* 1. §. *ſi quis ruſticus de pace tenen.* Ang. Alex. Decian. Menoch. & Far. *n.* 71.: Nec deſunt DD. tenentes, nec ad defenſam poſſe impune arma defenſibilia deferri, vt ſunt Alber. & Clar. §. *fin. q.* 83. *verſ. quæro nunquid*, Marſ. Rolan. & alij relati à Far. *n.* 74.; Licet in hoc vltimo alij contra ſentiant ab eodem citati *n.* 72.

Vel in defenſiuis.

Quid in eo, qui in ſua domo ſtat armatus.

20. Limitatur 2. Regula, vt ſtans armatus in ſua domo non incurrat pœnam delationis armorum, quamuis ſtet in oſtio propriæ domus, Burſat, *conſ.* 141. & Far. *q.* 108. *n.* 40. Niſi arma illa eſſent adeo prohibita, vt nec etiam domi permitterentur retineri, vt ſunt archibuſetta, quorum retentio domi, *per d. Conſtit. Pij IV.* punitur eadẽ pæna, qua delatio.

21. Limitatur 3. Regula, in de-

Vel deferat cauſa itineris, ſeu venationis.

ferente arma extra Ciuitatem itineris cauſa, hoc enim iura permittunt, *l.* 1 *ff. ad l. Iul. de vi publ. vbi* Ang. & Bar. notant, quod quamuis de iure Authen. hoc non liceat, vſus tamen communis idem admiſit, ſubſcribit Clar. vbi ſup. Menoch. & alij, quos ſequitur Far. *n.* 105.; Qui *num.* 114. cum Bar. Decian. Menoch. & pluribus alijs ampliat ad deferentes arma venationis cauſa: Et vlterius *n.* 110. ampliat Far. ex Decian. (qui ait, quod ita tradunt omnes) Menoch. & alij ad Clericos, qui tranſeuntes per loca periculoſa ad defenſam corporalē arma deferunt.

Vel dum conſuetudo permitteret.

22. Limitatur 4. Regula, vt non procedat, quando conſuetudo armorum delationem permitteret, talis enim conſuetudo valeret, vt probat Far. *q.* 108. *n.* 146.: Et eadem conſuetudo vtique à pœna excuſaret, ſecundum Pariſ. *conſ.* 171. *lib.* 4. Decian. *tract. crim. lib.* 8. *c.* 3. *n.* 60. Bertaz. Burſat. & Far. *d. n.* 146. Qui *num.* 148. tangit, in Bullis Pontificijs præcitatis videri reprobatas conſuetudines circa delationem armorum in ipſis prohibitorum.

Seu dum quis non eſt apprehenſus cū armis.

23. Limitatur 5. Regula, vt quāuis ſit aliquis conuictus de delatione armorum, dum cum illis non fuit inuentus, & apprehenſus, non ſit puniendus, Bal. Cyn. & Ang. *de malef. in ver. dictus Andreas*, Carer. *in praxi tr.* 1 *de appell.* §. *in tex. n.* 22. *& ſeq.* vbi dicit hanc communem, & in praxi ſeruandam opinionem, Clar. §. *fin. q.* 82. *ver. Statuium* 6. vbi plures concordantes inducit teſtantes de magis communi, & ſeruata opinione, à qua ipſe nullo modo recedendum putat, Viu. *opin.* 767. vbi de communi ſeruata opinione, et ait ab ea tāquam à tutiſſima in deciſiuis non eſse recedendum, Gomez. et Far. cū concordantib. *q.* 108. *n.* 132. *& ſeqq.*

24. Licet contra, quod puniatur deferens arma, ſi conſtiterit de delatione, quamuis cum eis repertus non fuerit, tenet Imol. et hunc ſequitur Amad. *trac. de ſyndic. n.* 9. et pro hac opinione citatur Ang. *vbi ſup. n.* 7. qui hanc dicit veriorem, Iaſ. Rom. Præſertim, ſi cum eis deferens fuerit inuentus, et ſi nō captus, ſecundum Menoch. teſtans de veriori, et concordantes citans, et hos, et alios refert Far. *q.* 108. *n.* 138. qui tandem concludit *n.* 143. pro ſola delatione armorum, ſe numquam vidiſſe proceſſum per inquiſitionem præterquam in archibuſettis paruis, prohibitis à Bullis citatis *Pij IV. & V.* inducens pro limitatione etiam alios DD.

25. Limitatur 6. Regula in deferente ſaxa, vel fuſtes, hæc enim nō ſunt arma propriè, cum ſecundū ordinationem naturæ non ſint ad offendendum, vnde ea deferens non punitur pœna delationis armorum, Nauar. *in c. quorumdam in* 1. *notab. de Iudæis*, Clar. *vbi ſup. verſ. & ſcias*, Bar. Alex. Rom. et alij, quos ſequitur Farin. *q.* 108. *n.* 88. Idem dic in ruſtico deferente accettam, roncam, falces, raſtra, ligones, perticas, et ſimilia nō ordinata principaliter ad offendendum, ita Afflic. et Far. *n.* 33. Idē in deferente gladiolum ad ſcindendum panem, vel ad temperandos calamos aptum, Bar. Alex. et Ang. *in l.* 1. *ff. ad l. Iul. de vi publ.* Iaſ. Rom. Menoch. et Farin. concordantes inducens *n.* 77.

Seu in deferente ſaxa, vel fuſtes.

Limi-

Pæna delationis armorū, an cum pęna vulneris cōfundatur.

26. Limitatur 7. Regula, vt ſi quis cum armis vulnerauerit, non puniatur pæna delationis armorū, ſed tantum vulneris pæna, cum qua confunditur pœna delationis armorum ſecundum Bar. *in authen. de armis §.denunciamus n. 3*. Decian. *tract. crim.lib.*8. *c.*4.*n. 19*. Bonacoſ. Cæphal. & Farin. concordantes citantē *q.*108. *n.66*. Hoc tamen procedit, quando pæna vulneris eſt maior, quam pæna delationis armorum, tunc enim minor pæna confunditur cum maiore, aliàs ſecus, Decian. vbi ſup. & Farin. *num.* 168. Superaddit Iacob. de Beluiſ. quem ſequitur Ioan. de Plat. vt hæc limitatio 7. procedat, quando quis arma detulit ad aliquem vulnerandum; ſed ſi quis arma detulerit cōtra prohibitionem, & non ad effectum vulnerandi aliquem, ſi poſtea aliquem cum illis vulneret, duplici pæna videtur puniendus, ſecundum eoſdem DD.; Quorum declarationem ſubtilem ait eſſe, Far.*n.* 167.

27. De materia huis q. diffuſè agit Far. *q.*108. ad quem lectorem remitto.

De ſimplici fornicatione, & eius pænis. Quæſt. 115.

1. ACtum eſt in Superioribus de homicidio, alijſque delictis ſanguinis; In hac q. & quibuſdam ſeqq. de carnis delictis agendum erit.

Dupliciter fornicatio ſumitur.

2. Præmitto 1. quod fornicatio dupliciter in iure accipitur, largè ſcilicet, & generaliter pro illicito quocunque coitu; Et ſpecialiter, & ſtricte, pro concubitu ſoluti cum ſoluta, ita declarat Bermon. *de publ. concub. in rubr. de fornic. num.* 1. *per tex. in c. lex illa*, 36. *q.*1. & ſequitur Ghirald. & Farin. *q.* 137. *n.6*.

Fornicatio alia eſt ſimplex, alia duplex.

3. Præmitto 2. iuxta propoſitā diſtinctionem, fornicationē aliam dici ſimplicem, aliam duplicem. Fornicatio ſimplex eſt coitus ſoluti cum ſoluta, ſecundum S. Thom. *in* 4. *ſenten. diſtin.*41. Menoch. *de arbitr. q. caſu* 289. *n.*2. vbi ait, quod vt fornicatio proprie dicatur ſimplex, ſoluta debet eſſe à quolibet vinculo coniugij, conſanguinitatis, affinitatis, Ordinis, Religionis, ſeu voti, vt declarat etiam Syluesſ. *in ſum. ver. luxuria*, & ſequitur Farin. alios inducens *q.* 137. *n.*7. Duplex autem fornicatio dicitur ea, quæ fit cum coniugata, vel cum ſoluta, & coniugato, aut talibus perſonis, cum quibus de iure nuptiæ prohibentur, ita Bermon. *in tract. de publ. concub. in rubr. de forn. n.*3. In hac q. cum hoc opus principaliter ſit pro Regularibus, paulo latius agam de ſimplici fornicatione, nempe de peccato cum ſoluta, licet non ſoluti.

Simplex fornicatio de iure Canonico prohibetur.

4 Regula ſit, fornicatio, etiam ſimplex, nempe ſoluti cum ſoluta, quamuis cum meretrice, de iure Canonico prohibita eſt, *c. audire* 34. *diſt. & c. fornicatio* 80. *diſt.* & notant Abb. Far. & alij *n.*11.; ſicut etiā de iure Diuino, vt probat Bermon. *in d. tract. in præfat. n.*8. & Far. *n.*12. Vnde in foro conſcientiæ ſub culpa mortali eſt prohibita, vt ait Leo X. *in par.* 1. *Bullarij, Bulla* 16. & Viu. *opinione* 98. *n.*4. *& ſeq.* teſtatur de communi opinione omnium Sanctorum DD.: Quod adeo verum eſt, vt ſi quis contrarium pertinaciter

Eſt peccatum mortaliter.

aſſere-

aſſereret, eſſet hæreticus, Aufrer. quem ſequitur, & comprobat Bermon. & Farin. concordantes inducens *q.*137.*n.*13.

5. Ampliatur 1. Regula, Vt cuicumque Clerico, & præſertim Regulari, ſeu Religioſo, adeo fornicatio ſit prohibita, ideſt peccatũ cum ſoluta, vt propter hoc delictum deponi poſſit, Card. & Paul. *in Clem. ad noſtram de hæret.* Dec. *in cap. at ſi Clerici n.*234. *de iudic.* Decian. *tract. crim. lib.*6. *c.*21. *n.*33. Boſſ. Menoch. & Farin. *q.*137. *n.*26.

Clericus, præſertim Religioſus, propter fornicationem deponitur.

6. Vide in propoſito *noſtrum Modum proceden. in c.*1. *in tit. de pœnis pro grauiſſimis verſ. qui in fornicatione*.

7. Ampliatur 2. Regula, Vt concubinatus iure Diuino, & etiam Canonico improbatus, vt probat Far. *q.*138. *n.*27. *&* 29. pœnis congruentibus tali delicto puniatur, præſertim in Clericis; Quibus vero pœnis Clerici concubinarij ſint plectendi, pertractat Farin. *à num.*37. *per totam illam partem*; Vbi quod Clerici concubinarij ipſo iure ſunt excommunicati; Item quod ſunt ſuſpenſi, & deponi poſſunt, necnon Beneficijs priuantur; Præcedente tamen monitione de concubina dimittenda, & dum concubinatus eſt publicus: Ex quibus colligi poteſt, quã grauiter Regularis plectendus eſſet, qui eſſet, concubinarius: Et nota, quod concubina Clerici dicitur illa, quæ ad libidinem domi quocumque modo à Clerico retinetur, Bermon. Diaz. & Farin. *q.*138. *n.*6.; Licèt vt propriè aliqua concubina dicatur plura requirantur, enumerata à Far. *vbi ſup. n.*8. *vſq; ad n.*24.

Pœna Clerici concubinarij.

Quid in Regulari.

8. Ampliatur 3. Regula, Vt multo magis ſit prohibitum ſtuprum; quod ſtricte ſumptum, eſt virginis illicita defloratio, *c. cum ergo*, 31. *q.*6. & not. Farin. *q.*147. *n.*4. Quod crimen, licet, dum non interuenit violentia, morte naturali non puniatur, ſecundum Bormon. *de publ. concub. rubr. de ſtupro n.*34. vbi teſtatur de communi, Clar. *in praxi* §. *ſtuprum, verſ. quæro, quæ ſit pœna*, Aret. Menoch. Farin. & alij *num.*7.; Tamen tale facinus in ſtupratore, alias honorato, de iure Ciuili puniatur publicatione dimidiæ partis bonorum, in vili vero coërcione, ideſt fuſtigatione, & relegatione, §. *item. l. Iulia*, vbi gl. Aret. & alij *inſtit. de publ. iudic.* gloſ. *in cap.*2. vbi Abb. Butr. Hoſtien. Innoc. & alij *de adulter.* Gom. qui de communi, Menoch. Tuſc. & Farin. concordantes inducens *n.* 6. Et nota quod ſtuprator, vt ſup. eſt puniendus, quamuis puella cõſenſerit, citati namq; DD. loquuntur de ſtupro ſine violentia; Et expreſſe tenuerunt Abb. Anan. Anchar. Soc. & alij *in c.* 1. *de adulter.*: In dubio autem virgo præſumitur ſeducta, & decepta, nõ ſpontanea, Bermon. *vbi ſupra n.*18. Aſflic. Gom. & Farin. *n.*34.

Stuprum quid.

Quæ pœna de iure Ciuili puniatur.

9. Sed animaduerte, quod ius Ciuile in hoc correctum eſt à iure Canonico, quod debet attendi, & ſeruari, vt not. Clar. *in praxi* §. *ſtuprum verſ. ſed quæro, quæ ſit pœna ſtupri*, Et voluit Peguer. *deciſ. crim.* 41. *n.*3. *&* 4. quos ſequitur Farin. *q.*147. *n.*113. De iure autem Canonico, *in c.*1. *&* 2. *de adulter.* expreſſe determinatur; ſtupratorem, mulierem ſtupratam, & dotare, & in

Pœna de iure Canonico pro ſtupro.

vxorem ducere teneri, vt not.in citatis Canonibus gl.& omnes Canoniſtę teſte Farin. *num.* 97. vbi citat Bermon. Ghirlan. Gomez. Tuſc. & alios concordantes: Quod ſi ſtuprator eam ducere non velit, tenetur, & dotare, & ſtupri pœnas pati; Nēpe debet excommunicari, in Monaſterium trudi, & alia etiam pœna arbitrio Iudicis plecti, *iuxta d. c.*2. vbi omnes Canoniſtæ, & not. gloſ. Abb. Butr. *in d. c.*1. Salyc. Hoſtien. & Farin. *n.*100. *qui* n.104. teſtatur de magis communi, & quod Romæ ſeruatur, vt nolens ſtupratam ducere, vltra dotem, adhuc pœna exilij, vel pecuniaria arbitrio Iudicis puniatur.

Quid in Clerico.

10. Si vero ſtuprator fuerit Clericus, hodie pœna arbitraria punitur, quandoque pecuniaria, quandoque depoſitionis, quandoque ſuſpenſionis, ſed ſemper cum præſtatione dotis, ita Menoch. *de arbitr. q.lib.*2. *caſu* 288. *n.*6. *&* 8. & Farin. *q.* 147. *n.*65.; Qui in antecedentibus numeris affert opiniones DD.: diffuſe, *& numero* 96. concludit, quod non modo in ordine ad Clericos, ſed generaliter, quo ad omnes, pęna ſtupri eſt arbitraria, ex Gram. Menoch. & alijs.

Pœna ſtupri per vim.

11. Subampliatur 1. Ampliatio 3. vt ſtuprator per vim pœna mortis naturalis puniatur, Menoch. *de arbitr.q. lib.*2. *caſu* 288. *num.* 10. *&* 12. vbi ait, hoc eſſe ſine controuerſia, Clar. *in praxi §. raptus, in princ.* teſtans de praxi communi, Bart. & Alber. *in l.* 1. *§. qui puero, per illum tex. ff. de extraord. crim.* gloſ. Abb. & Hoſtien. *in c.*2. *de adulter.* Boſſ. & Farin. alios inducens *q.* 147. *nu.* 22. qui *n.*25. declarat DD. hic ſup. proxime relatos loquentes de pęna capitali, intelligere de morte naturali; Licet Caſtren. Decian. & plures alij relati à Farin. *nu.* 28. *& ſeq.* teneant, nec in ſtupro violento mortis naturalis pœnam intrare. Dum verò non vis, ſed blanditię, promiſſiones, dona, & ſimilia, interueniūt, æquius eſt, vt mors naturalis non infligatur, ſecundum Boſſ. Gram. Tuſc. & Farin. *n.*35.; Licet alij contra relati ab eodem *n.*34.

Per blanditias, promiſſiones, &c.

12. Subampliatur 2. Ampliatio 3. Vt ſi quis ſtupretur virginē minorem 12. annorum, acrius ſit puniendus; Et vtique vi interueniēte, proculdubio pœna mortis naturalis eſt ſtuprator puniendus, ſecundum Boſſ. *de coitu damn. n.*67. cum, vt dictum eſt, hæc pœna infligatur etiam ſtupranti per vim virginem maturam, ergo multo magis, dum virgo immatura ſtupratur, & tenent Cabal. Gom. & Farin. *q.*147. *n.*43. qui *n.* 45. ait, ſtuprum ſemper dici per vim in puella minore 7. annorum: In puella vero doli capace, ſed 12. annorum minore, vim etiā præſumi, niſi clare contrarium probetur, & ibi hanc bene fundat doctrinam, à qua *n.*46. dicit, quod in iudicando ipſe non recederet; Circumſcripta verò vi in ſtuprata minori 12. annorum doli capace, licet certum ſit ſtupratorem acrius puniendum eſſe, ſunt nihilominus variæ DD. opiniones, quæ pœna præciſè ſit infligenda, vt videre eſt apud Farin. *n.*38. *vſq;* 48.

Cum minore 12. annorum.

13. Limitatur 1. Ampliatio 3. Vt nō procedat in ſtuprata virgine vili, puta exiſtente in caupona, vel

Quid in virgine vili.

famu-

famula, in qua non videtur locum habere pæna ſtupri, ſed mitior; Attamen hic punctus cõtrouerſus eſt, de quo vide Farin. *q.* 147. *num.* 70. *& ſeq.*

14. Limitatur 2. Ampliatio 3. Vt tunc pœna ordinaria ſtupri ſit infligenda, quando ſtuprum ſecutum fuit, ſecus ſi tantummodo fuerit attentatum, quamuis etiam deuentum ad aliquem actum, *l.* 1. §. *qui puero ff. de extraord. crimin.* vbi perfecto flagitio capitis pœna imponitur, ſed deportatio in inſulam imperfecto, *& c.* 1 *.de adulter.* vbi, ad effectum, vt pænæ ſtupri incurrantur, requiritur dormitio cum puella, ideſt corruptio, vt *ibi* omnes intelligunt Canoniſtæ, præſertim Hoſtien. Abb. & Anchar. Et hoc procedit etiam in ſtupro attentato per vim, ſecundum Baiar. ad Clar. §. *ſtuprum n.* 37. Afflict. *deciſ.* 176. *n.*7. & tenet Farin. concordantes inducens, *q.*147.*n.*74.; Nec non idem dicendum eſt in ſtupro tantum attentato, & non ſecuto effectu cum puella minori 12. annorum, Clar. *d.* §. *ſtuprum verſ. fin.* vbi in hoc caſu ad triremium pænam in perpetuũ, vel per decennium inclinat, & ſequitur Far. *n.*47. concordantes citans; ad quod facit etiam id, quod idem tractat *n.* 74. vbi ex Baiar. Bertaz. & alijs tenet pænam in hoc caſu ordinariam imponendam nõ eſſe. Quid autem dicendũ ſit in foro conſcientiæ in ſtupratore virginis conſentientis, vel precibus, ſeu fraude, vel vi inductæ, an dotare, ſiue aliam reſtitutionem facere teneatur, habes apud Azor. *par.*3. *lib.*5. *c.*5. vbi diſtinctè omnia pertractat: De inducente verò virginem ad peccandum, non vi, nec dolo, ſed importunis precibus, & ſuaſionibus, vide Dia. *par.*2. *tract.*16. *reſol.*50.

Vel in ſtupro tantũ attẽtato.

15. Ampliatur 4. Regula, Vt multo magis etiam prohibitus ſit raptus, qui crimen eſt grauius ſtupro, ſecundum Farin. *q.* 145. *nu.* 1. Raptus autem committitur ab eo, qui mulierẽ de loco in locum conducit libidinis cauſa, ſecundũ Clar. *in pract.* §. *raptus in princ.* & ſequitur Farin. *num.* 5. Pæna verò raptus eſt mortis naturalis, *l.* 1. *C. de rapt. virg.* vbi gloſ. Alber. Bal. Marſ. & Salyc. *& l. raptores C. de Epiſc. & Cler.* & ibi glo. Bellaper. Odofr. & alij, Clar. Menoch. & Far. concordantes plures inducens, & teſtans de communi *n.*7.; Et hæc Ampliatio ſe extendit etiam ad auxiliatores *l. raptores* §. *pæna autem*, vbi gloſ. Bald. Caſtren. Cyn. & Saly. *C. de Epiſ. & Cler.* Marſ. Conrad. & Far. alios citans *n.* 11. Et (vltra ſupradictam pænam) raptores declarantur perpetuò infames à Conc. Trident. *ſeſſ.*54. *c.*9. & not. Far. qui DD. concordantes allegat *n.*16. & 17.

Raptus quid.

Eius pœna.

Etiam cõtra auxiliatores.

16. Subampliatur 1. Ampliatio 4. Vt raptor ingenuę mulieris, vltra pænam mortis, pati debeat priuationem omnium bonorum, quæ ipſi mulieri raptæ, ſi laica ſit, applicari debent *l.* 1. & ibi gl. *in ver. transferantur*, Bal. Cyn. Marſ. Odofr. & Salyc. *C. de rap. virg.* & tenet Far. alios inducens *q.* 145. *n.* 10.; Qui *n.* 11. hoc extendit ad auxiliatores, qui in ipſa rapina, & inuaſione opem tulerunt, vbi diffuſe hoc probat: Quid autem dicendum ſit in raptu Monialis vide infra *q.* 116. *n.* 34. *vſque* 39.

Dẽ raptur mulier ingenua.

Subam-

Pœna raptus an locum habeat, dum mulier cōſenſit, vſque ad numerum 20.

17. Subampliatur 2. Ampliatio 4. Vt raptus pœna locum habeat etiam dum rapta, raptui conſenſit, *l. 1. §. pœnas autem*, vbi gloſ. Alber. Marſil. Salyc. & alij *C. de rapt. virg.* Abb. Clar. Hoſtien. & tenent, teſtanturque de communi Barbat. Ang. & Maſcard. quos refert Farin. *q. 145. n. 105. & 108.* Quod intellige, vt procedat, quando rapta cōſenſit, ſed doloſa perſuaſione fuit inducta, vt blanditijs, promiſſionibus, pecunia, aut ſimili deceptione, prout tangit aperte *d. l. 1. §. pœnas*, vbi notant gl. Bal. Cyn. Alber. Ang. Salyc. & alij, & de communi teſtantur, & ſubſcribunt, Berber. & Clar. necnon tenuerunt Baiar. Menoch. & Farin. cum concordantibus relatis *n. 110.*; Licet alij contra relati *n. 113.*

18. Ceſſantibus autem omnibus blanditijs, perſuaſionibus, & omni alia deceptione, dolo vero, & præſumpto, dum mulier raptui libere conſentit, non intrat pœna raptus ſecundum Alber. Bald. Cyn. Marſil. & Salyc. *in l. 1. C. de rapt. virg.* Decian. *lib. 8. cap. 7. num. 19.* vbi hoc bene probat, & ab hac doctrina in iudicando, & conſulendo, ait, recedendum non eſſe, Sanchez *de matr. lib. 7. diſp. 12. num. 6. & 9.* vbi bene declarat, Baiar. Menoch. & Farin. *quæſt. 145. nu. 131.* Et hæc doctrina procedit etiam in caſu, in quo rapta eſſet in poteſtate parentum, & ipſis inuitis raperetur; Quia dum ipſa volens, & nullis præcedentibus ſuaſionibus à domo receſſit, puta cum ſuo amatore, amator acriter quidem, ſed tantum extraordinarie, eſſet puniendus, ſecundum Boſſ. *de rapt. mulier. num. 7.* Decian. Menoch. Sanch. & Farin. *num. 120.*

19. Sed animaduerte, quod in dubio in propoſito caſu, doloſa perſuaſio præſumitur, ſecundum Marian. Soc. qui teſtatur de communi *in c. 1.* vbi Abb. & Anchar. *de adult.* Bal. Boſſ. Maſc. Menoch. & Farin. *q. 145. n. 117.* & tenent Odofr. & iterum Far. *n. 140.* qui in ſequentibus format *6.* concluſiones, quomodo raptæ conſenſus probetur.

20. Animaduerte vlterius, vt multo magis raptus in puellam volentem committatur, dum ipſa non eſt ſui iuris, ſed in poteſtate alterius, puta parentum, ita Butrig. *in l. 1.* vbi etiam Alber. Cyn. Marſil. & Saly. *C. de rap. virg.* Bermon. Sanch. & Farin. teſtans de communi, & cōcordantes inducens *q. 145. nu. 118.* Et non modo, dum rapta fuit filia parentibus contradicentibus, ſed etiam ipſis neſcientibus, ita Abb. Boſſ. Peguer. & Farin. *n. 121.*; Sed econtra licet parentes conſentiant, dum rapta eſt inuita, raptus intrat pœna, ſecundum Nauar. Hoſtien. Turrecrem. & hos ſequens Sanch. *de matrin. lib. 7. diſput. 12. n. 8.* & Far. *n. 125.*: Violentia autem raptæ illata dicitur cum armis, & etiam ſine, vel cum violentiæ metu, vt probat Sanch. *n. 5.* Decian. *lib. 8. c. 7. n. 6.* & tenet Farin. *n. 130.*

21. Subampliatur 3. Ampliatio 4. Vt non modo raptus, vt ſupra puniatur de iure Ciuili, ſed etiam punibilis ſit de iure Canonico, pro quo delicto, ſi rapiens ſit Clericus, deponitur, ſi laicus excommunicatur, *c. raptores, c. eos, c. de puellis, &* *c. nul-*

Pœna raptus de iure Canonico.

c. nullus 36. *q.* 2. quibus iuribus, vt notat Far. *q.* 145. *nu.* 19. plene hoc probatur, & ſtatuit Conc. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reform.* & obſeruat Sanch. *n.* 1. 3. & 4.

22. Subampliatur 4. Ampliatio 4. Vt dictæ pœnæ habeant locum, non modo in raptu virginis, ſed etiā viduæ nuptæ, deſponſatæ, &c, ſiue nobilis, ſiue quantumque vilis, *cum l.* 1. *C. de rap. virg.* loquatur generaliter, per dictionem (quarumlibet,) quę comprehendit omnes fœminas, cuiuſcumque gradus, ſtatus, & conditionis ſint; vt ponderant *ibidem* gloſ. Marſil. & Odofr. & ſequitur Conrad. Decian. & Farin. *num.* 30. & 31.

Pœnæ raptus habent locū quæcumque ſit rapta.

23. Subampliatur 5. Ampliatio 4. Vt pœnas raptus ſubire multo magis debeat quis, interuenientibus circumſtantijs aggrauantibus crimen, puta ſi factum fuerit cum magna copia hominum armatorū, Barbat. quem ſequitur Decian. *lib.* 8. *c.* 7. *n.* 6. & Farin. *q.* 145. *nu.* 60.; Item ex qualitate perſonæ raptæ, vt ſi illa fuerit ingenua, ſi filia in poteſtate parentum, Decian. & Farin. *n.* 61.; Et idem, nota hic obiter, de raptu coniugatæ, quia ſicut adulterium eſt grauius delictū, quam ſtuprum, ita grauius coniugatam rapiens, puniendus eſt, quam in raptu virginis, aut viduæ, vt deducitur *ex d. l.* 1. §. *quæ multo magis*, & *ibi* Alber. & Bald. *C. de rap. virg.* Hoſtien. Decian. & Farin. concordantes inducens *n.* 59.

Quid in raptu qualificato.

24. Limitatur 1. Ampliatio 4., Vt ad hoc, vt pœna raptus imponatur, non modo requiratur, vt rapta, ſit vel inuoluntaria, vel decepta, vt probatum eſt *ſup. n.* 17. ſed etiam, vt mulier de loco ad locum traducatur, nec ſufficeret, quod raptor incontinenti cogniturus per aliquod paſſus abduceret, ſed neceſſe eſſet, quod abductio fieret principaliter animo mulierem abducendi de vna domo ad aliam, aliàs raptus non eſſet, nec pœna raptus infligenda eſſet, Cuman. *conſil.* 95. vbi ait, raptum non induci ex aliqua momentanea abductione de loco in locum, ſed ex ea, quæ fit animo retinendi, & occultandi, Clar. §. *raptus in prin.* Sanch. vbi ſup. *n.* 21. Maſcard. Far. & alij *q.* 145. *n.* 74.

Non eſt raptus, niſi ſit abductio mulieris de loco ad locū.

25. Limitatur 2. Ampliatio 4. Vt dum non rapitur mulier cauſa libidinis, pęna raptus non ſit imponenda, Baiar. ad Clar., qui de magis communi §. *raptus in princ.* Dec. Maſcar. & Farin. concordantes inducens *q.* 145. *n.* 75.: Sed cauſa libidinis præſumitur, dum rapta ad libidinem eſt apta, puta quia iuuenis, Baiar. vbi ſup. Dec. Maſc. Far. & alij *n.* 78. Nec etiam raptus intrat pœna, dum delictum plenè, & concludenter non eſt probatum, *l.* 1. §. *ſin autem*, & ibi Bal. Cyn. Marſil. & Salyc. *C. de rap. virg.* Alber. & Farin. concordantes citans, *nu.* 80. & *ſeq.*

Neque ſi abductio non ſit cauſa libidinis.

26. Limitatur 3. Ampliatio 4. Vt procedat in muliere honeſta, prout ſunt termini, in quibus loquitur *l.* 1. *C. de rap. virg.*; meretricem enim rapiens, pœna raptus non punitur, vt ibidem not. gloſ. Alber. Ang. Bald. Cyn. Marſil. & Salyc. & tenet Gom. *in l. tauri* 80. *nu.* 45. vbi, alijs relatis, teſtatur de communi, Sanch. *de matrim. li.* 7. *diſp.* 12. *n.* 22.

Nec in meretrice rapta pœna intrat raptus, neque in muliere aliàs inhoneſta.

num. 22. *&* 23. Bart. Boſſ. Maſcar. & Farin. cum concordantibus *qu.* 145. *n.* 153. Similiter rapiens mulierem inhoneſtam, licet non meretricem, pœna raptus non tenetur, Marſil. qui concordantes refert, & Salyc. *in d. l.* 1. Sanch. *nu.* 22. Baiar. Maſcar. & tot alij, quos ſequitur Farin. *n.* 157.

Quid dum rapta cum vno tantū peccauit, vel deſijt meretrica ri.

17. Sublimitanda videtur 1. limitatio 3. In muliere rapta, quæ cum vno tantum rem habuit, non quæſtus, ſed libidinis cauſa, & quæ publice honeſta reputatur; ſi enim hæc raperetur, pœna raptus plectendus eſſet raptor, vt tenet Decian. *lib.* 8. *cap.* 7. *num.* 11. *&* 12. vbi refert DD. in hac materia loquentes, & ſequitur Farin. *q.* 145. *num* 160. Et idem dic de meretrice, quæ deſijt meretricari, & honeſte viuit, Sanch. *vbi ſupra num.* 23. Baiar. ad Clar. §. *raptus num.* 24. Marſil. & Salyc. *in l.* 1. *C. de rap. virg.* Bald. Bermon. & Farin. *num.* 179.; Et multo magis ſi meretrix ſit maritata, & honeſte viuat, Caſtren. Conrad. Clad. Maſcar. Farin. & alij *num.* 176. *&* 177.

Pœna rapientis meretricem.

28. Sublimitatur 2. limitatio 3. vt rapiens meretricem, licet non puniatur ordinaria pœna raptus, extraordinarie tamen ſit plectēdus, Iudicis arbitrio, Alber. & Salyc. *in d. l.* 1. Bertaz. & Burſat. qui teſtatur de communi, Baiar. Giachlar. Menoch. & Farin. plures concordantes inducens *n.* 188.

Pœna raptus non ſecuta copula carnali, vſque ad numerum 31.

29. Limitatur 4. Ampliatio 4. Vt raptus pœna ordinaria non ſit infligenda, dum raptor carnalem copulam non habuit cum puella poſt raptum, eo quod ipſe raptor noluit, & forſan pœnituit; Licet ecōtra pœna raptus eſſet plectendus, dum copula carnalis non fuit ſecuta, quia raptor non potuit, aliqua de cauſa impeditus. Pro hac diſtinctione eſt gloſ. *in l. ſi quis non dicam*, vbi Bal. Bellaper. Butr. Caſtren. & alij *C. de Epiſ. & Cler.* Sanch. *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 12. *n.* 18. vbi teſtatur de communi, Bermon. *de publ. concub. rub. de ſtupro num.* 32. Clarus & ad eum Baiar. *in §. raptus*, Marſ. Maſc. Menoch. & plures alij, quos ſequitur Farin. *q.* 145. *n.* 209.

30 In caſu huius limitationis, nempe dum copula non fuit ſecuta poſt raptum, quia raptor noluit, procedit illa opinio, abſolute tenētium, non ſecuta copula, pœnā raptus non intrare, vt ſunt Viu. qui teſtatur de communi, Boer. Decian. Maſcar. & plures alij relati à Farin. *q.* 145. *nu.* 198.: Dum vero econtra copula ſecuta non fuit, quia raptor non potuit, procedit oppoſita opinio abſolute tenentium, copula nō ſecuta, pœnam raptus imponendā eſſe raptori, vt tenet Boſſ. qui teſtatur de communi, & plures alij relati à Farin. *n.* 196.

31. Sed nota, quod etiam in hoc caſu, in quo copula ſecuta non fuit, quia raptor non potuit, non eſt locus pœnæ ordinariæ raptus, quando deuentum non fuit ad aliquem actum proximum maleficio, ſed tātum ad remotum, Gram. quem ſequitur Clar. §. *fin. q* 92. *verſ. fin.* vbi teſtis eſt de communi, Menoch. & Farin. *q.* 145. *n.* 212.: Raptus enim non ſecuto effectu, in nullo caſu, debet puniri pœna ordinaria, attenta generali conſuetudine, qua, omni-

bus legibus punientibus conatum, non ſecuto delicto, derogatum eſt, vt in ſpecie voluit Barbat. & ſequũtur Bertran. Clar. Gabriel. qui teſtatur de veriori, & receptiore opinione, & Farin. concordantes inducens *n.*213.; Et tanto minus, quando non fuit deuentum ad actũ proximum, ſed tantum ad remotum.

32. Prætermitto hic agere de raptu monialis, de quo congruentius agetur infra *quæſt.* 116. *num.* 34. *vſque* 39.

Pene conſtituti in Sacris ducentis vxorem; vſq; ad numerum 36.

33. Ampliatur 5. Regula, Vt fornicatio quæcunque homini Ordinato in Sacris, adeo, ſub titulo matrimonij, ſit prohibita, vt ſi talis matrimonium contrahat, non modo ſacrilegium committat, *iuxta tex. in c. de his etiam diſt.* 28. Sed vlterius de hæreſi ſit ſuſpectus, & contra eũ Inquiſitores Sancti Officij procedere poſſint, ſecundum Butrig. & Bal. *in l.* 3. *C. de Sum. Trin. & fid. Chat.* Bermon. *de publ. concub. in gloſ. & alios non publicos concubinarios nu.*4. Dec. qui declarat hoc procedere, quando Ordinatus in Sacris cõtraxit matrimonium, putans ſibi id licere, aliàs ſecus, qui etiam facit cõcluſionem; hæreticum eſſe profeſſum recedentem à Religione, & publicè matrimonium contrahentem, ex Bal. & Salyc.; Et in propoſito eſt decretum Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *c.* 9. vbi habetur: ſi quis dixerit, Clericos in Sacris Ordinibus cõſtitos, vel Regulares caſtitatem ſolemniter profeſſos, poſſe matrimonium contrahere, contractumque validum eſſe anathema ſit.

Seu Regularis.

34. Subampliatur 1. Ampliatio 5. Vt Clericus in Sacris conſtitutus, ſi vxorem duxerit, irregularis efficiatur, ita vt adminiſtrare in ſuſceptis Ordinibus non poſſit, nec ad Maiores Ordines ſuſcipiendos admitti valeat *cap.* 1. *& ibi* Abb. *in* 1. *notab. & eſt etiam textus in c.* 2. *qui Cleric. vel vouen.* Bermon. vbi ſupra *nu.* 3. Decian. & Farin. *quæſt.* 138. *n.*96.

35. Subampliatur 2. Ampliatio 5. Vt Clericus in Sacris, matrimonium contrahens, ipſo iure ſit excommunicatus, *Clem.* 1. *de conſang. & affin.* & notat Bermon. *in d. nu.* 3. Decian. Diaz. & Farin. *quæſt.* 138. *num.* 97.

36. Subampliatur 3. Ampliatio 5. Vt in Sacris conſtitutus ducens vxorem, deponatur ab officio, & Beneficio, vt dicitur expreſſe *in c. decernimus* 28. *diſt.* & tenet Abb. *in c. at ſi Clerici, de iudic.* Bermon. *vbi ſup. n.* 2. *&* 3. Decian. Lopez. qui allegat Conc. Trid. hos nubẽtes Clericos, omni Eccleſiaſtica Dignitate priuans, vt apoſtatas habens, & mandans in Monaſterium donec vixerint ſub pænitentia detrudi, & refert, & ſequitur Far. *quæſt.* 138. *num.*98.

37. Plura, & diffuſe de tota materia huius q. Farin. agit *quæſt.* 137. 145. & 147.

De duplici fornicatione, & de eius pœnis, Quæſt. 116.

1. Actum eſt in præcedenti q. de ſimplici fornicatione; In hac de duplici agendum eſt fornicatione; Et dicitur illa, quæ fit cum talibus perſonis, cum quibus de iure nuptiæ eſſe prohibentur, — Fornicatio duplex, quæ dicatur.

tur,

tur, ita Bermon. *de public. concub. in rubr. de fornicatione num.* 3. et Farin. *quæſt.* 137. *num.*8.: Perſonæ autem prohibitæ, ſunt, puta nuptæ, conſanguineæ, vel affines, Moniales, ſeu infideles, et de his formandæ erunt Regulæ in hac q.; Et initium ſumendo ab adulterio, quod vt habetur *in c. non mæchaberis* 32. *q.*6. eſt alieni tori violatio.

Adulterij quid.

2. Regula 1. ſit. Pœna mortis viro pro adulterio imponitur, *in l. quamuis la* 2. *C. ad l. Iul. de adult.*; Nempe cum vir nuptam carnaliter cognoſcit; Et licet d. lex correcta fuerit *per Authen. ſed hodie, C. eodem tit.* quo ad mulierem, non tamen correcta eſt, quo ad virum adulterum, ſic enim videtur, diſpoſitum *in §. ſi quando vero, Authen.* vt nulli Iudicum, vbi glo. et Ang. et tenent Bal. et Saly. *in d. l. quamuis*, Clar. *in §. adulterium verſ. in maſculo*, vbi relatis alijs teſtatur de communi, et ſeruata opinione, Butrig. Cyn. et Farin. concordantes inducens *quæſt.* 141. *num.*21. Et hæc quidem procedunt de iure, ſed de conſuetudine, aliter videtur dicendum, qua conſuetudine attenta, potius formari deberet Regula ex tradendis infra *in hac q.* in 1. limitatione *n.*6.

Adulteri pœna.

3. Ampliatur 1. Regula 1. vt in iure Canonico laicus, tam maſculus, tam fœmina pro adulterio excommunicentur *c. intelleximus de adulter.* et notat Clar. *in §. adulterium verſ. de iure autem Canonico*, Menoch. et Farin. plures inducens *q.* 141. *n.* 23. Clericus autem de iure Canonico deponitur, et in Monaſterium detruditur pro adulterio *c. ſi quis Clericus, & c. Romanus* 81. *diſt.* Bermon. *de publ. concub. rubr. de adult. n.* 24. *& ſeqq. vbi* teſtatur de communi, a qua, ait, quod temerarium eſſet in conſulendo, et iudicando recedere, Foller. Menoch. et alij cumulati a Farin. *num.* 29. inter quos plures teſtantur de communi, Clar. *in §. adulterium, verſ. in maſculo*, pariter teſtans de communi, et concordantes referens.

In iure Canonico adulterij pœna.

4. Ampliatur 2. Regula 1. vt adulterij pęna puniatur accommodans domum ad adulterium committendum, *vt eſt tex. in l. qui domum ff. ad l. Iul. de adult.* Bermon. *de publ. concub. rubr. de adult. n.*85. Azor. Hoſtien. et Far. *q.*141. *n.*49.

Accommodans domũ, pęna adulterij punitur.

5. Ampliatur 3. Regula 1. vt ſi Clericus rem habeat cum meretrice nupta, non excuſetur a pœna adulterij, Bermon. *num.* 26. Diaz. Lopez, et Farin. *quæſt.* 141. *num.*89.; Quamuis ab hac pęna excuſetur ſecularis habens rem cum meretrice nupta, ſecundum DD. cumulatos a Farin. *num.*82. ſed quia hic punctus controuerſus eſt, alij contra tenent, ab eodem relati *num.* 84. qui controuerſiam reſoluit *num.*85. *& ſeqq.* ad quem lectorem remitto; Apud quem etiam inueniet reſolutionem alterius difficultatis, an adulterium proprie dicatur committi, et punibile ſit, quando coniugatus ſolutam cognoſcit, nempe *n.*75. *cum ſeqq.* in quibus non immoror, cum non faciant ad rem pro Regularibus.

An hac pœna puniatur, rẽ habens cũ meretrice nupta.

6. Limitatur 1. Regula 1. cum ſuis Ampliationibus, vt de conſuetudine, hodie adulteria ſine vi, non puniantur morte, ſed tantum pæna pecuniaria, et extraordinaria, ſecundum Aym. et alios apud Farin.

Pœna adulterij, de cõſuetudine.

*q.*141.*n.*67.; Qui *n.*72. alios citans, vult hodie hanc pœnam eſſe arbitrariam, ſicut etiam tenuit Tiraq. quem ſequitur Menoch. *de arbitr. q. lib.*2. *caſu* 419. *n.*1. *&* 66.

Quid ex noſtro Modo proced.

7. Nota quod cum ex noſtro Modo proced. adeo grauiter puniatur ſimplex fornicatio, vt *in c.*1. *in tit. de pœnis pro grauiſſimis ver. qui in fornicatione*, inde apparet, quid iuxta eundem dicendum eſſet de fornicatione duplici, vt eſt adulterium.

An de adulterio puniatur, qui à ſe cognitam ignorat eſſe nuptam.

8. Limitatur 2. Regula 1. vt de adulterio non puniatur, qui à ſe cognitam, nuptam eſſe ignorat, Anan. qui ait in dubio ignorantiam præſumi, Alber. Baiar. Hoſtien. Saly. & Far. *q.* 141. *n.* 97.: Sine dolo enim adulterium non committitur, Cyril. Hoſtien. & Farin. *num.* 110. Licet Diaz. Decian. & Ghirlan. ab eodem relati *num.* 101. teneant ignorantem, in hoc caſu de adulterio puniri, cum prædictus det operam rei illicitæ.

Inceſtus quid.

9. Antequam veniam ad Regulam 2. præmitto; Inceſtum eſſe coitum inter conſanguineos, vel affines, nequeuntes ex prohibitione iuris matrimonium inter ſe contrahere, ita Baiar. ad Clar. §. *inceſtus n.* 1. & probatur *per c. lex illa §. cum ergo n.* 36. *q.* 1.

Pœna inceſtus.

10. Regula 2. ſit, inceſtus pœna deportationis, ſeu potius arbitraria punitur. Dixi plecti inceſtum pœna deportationis, *per. l. ſi quis viduam ff. de quæſt.* tenent Alex. *conſ.* 229. *lib.*6. vbi alios refert Bermon. *de publ. concub. rubr. de inceſtu*, vbi ait, ſe credere hanc veriorem opinionem; Sicut etiam de veriori, & æquiori ſunt teſtes Baiar. & Vinc. de Franc. & ſubſcribunt Foller. qui pariter teſtatur de communi, Cabal. Menoch. & Farin. *quæſt.* 149. *num.*11.

11. Dixi, ſeu potius arbitraria pœna inceſtum puniri, quia deportationis pœna, hodie non eſt in vſu; Ideoq; potius Regula hæc erit. Hodie pœna inceſtus eſt arbitraria; ſecundum Bal. *conſ.* 429. *in fin. lib.* 5. Gom. *in l. tauri num.* 15. vbi arguit pro, & contra, & tandem, ita concludit, Cabal. & Far. *quæſt.* 149. *num.* 12.: Licet non pauci, & graues DD. teneant, pœnam inceſtus eſſe mortis, relati à Farin. *num.* 9.; Qui *num.* 14. ait, ſententiam, quod pro inceſtu non ſit vllo modo mortis pœna infligenda, ſed alia arbitraria, tamquam veriorem, & magis communem, in indicando omnino amplectendam eſſe, ſe credere; Niſi in inceſtu cum aſcendentibus, & deſcendentibus, de quo dicam *infra n.* 24. 25. *&* 26.

12. Ampliatur 1. Regula 2. vt generaliter inceſtus committatur, (& conſequenter puniatur iuxta eandem Regulam) cum omnibus illis perſonis, cum quibus de iure non poteſt eſſe matrimonium, ratione conſanguinitatis, vel affinitatis, ita Foller. *in praxi crim. p.* 6. *fol.* 378 Bermon. *vbi ſup. num.*1. Baiar. ad Clar. *§. inceſtus num.* 1. Alex Couar. qui late declarat inter quos ſit prohibitum matrimonium, & Farinac., & alios DD. inducens *q.* 149. *num.* 38. Intellige, quo ad pœnas, iuxta declarationes hic infra notandas.

Cum quibus inceſtus committatur vſq; ad n. 18.

13. Ampliatur 2. Regula 2. (& deſcendo ad ſpecialia,) vt inceſtus com-

committatur inter collaterales cõſanguineos, & affines vſque ad gradum 4. incluſiue, quia ſic etiam de iure Canonico prohibitæ ſunt nuptiæ, *c. fin.* vbi DD. *de conſang. & affin.* & declarant Bermon. *de publ. concub. rubr. de inceſtu num.* 2. Sanch. *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 15. *num.* 4. & *diſp.* 53. vbi de prohibitione inter cognatos, & *diſp.* 67. *inter affines*, Alex. & Far. alios inducens *q.* 149. *num.* 57.

14. Computatio autem horum graduum, facienda eſt, ſecundum ius Canonicum; & quomodo id fiat, agit Bermon. *num.* 22. Sanch. *diſp.* 50. *per totam*, glo. & DD. *in d. c. fin. vbi in ver. remotior*, eadem glo. ita docet gradus eſſe computandos; nempe. Recurrendum ad communem ſtipitem, ſiue parentem, & deſcendendum æqualiter computando, e.g. per duas lineas, quouſque altera illarum primò occurrat; Et ſi ambæ ſimul occurrant, erunt in eodem gradu primo, 2. 3. vel 4. Sed ſi vna prius occurrat, quam altera, tunc deſcendendum erit per lineam alterius vſque ad illam, & ſemper poſt illum gradum, in quo perſona prima occurrit, gradus additur pro perſonarum numero, & ita inuenies quoto gradu vna diſtet ab altero; & quoto gradu remotior perſona diſtat à communi parente, eodem diſtat à quolibet alio deſcendente per aliam lineam.

15. Subnectam hic quædam exempla, quæ ex prædictis ſequuntur, & in quibus præſertim eſt aliqua controuerſia circa pœnas infligendas. Inceſtus igitur committitur ab eo, qui ſororem carnaliter cognoſcit, ſeu matrimonium contrahit cum ea, Menoch. *de arbitr. q. lib.* 2. *caſu* 502. *num.* 14. & *ſeq.* Foller. Conrad. & Far. *num.* 79. *q.* 149. Bermon. *vbi ſup. num.* 1. Et hoc caſu pœnam mortis imponendam eſſe de iure communi exiſtimat Far. dum cum inceſtu ſororis concurrẽret defloratio, vel dum ſub facie matrimonij quis carnaliter ſororẽ cognoſceret, nempe *num.* 82. vbi ita moderat opinionem Boer. Cuman. & Iodoc. in hoc inceſtu pœnam mortis admittentes; Subdens, quod in alijs caſibus ipſe grauiſſimam pœnam imponeret, morte excepta, per ea quæ probauit *n.* 11. & *ſeq.*

16. Item inceſtus committitur inter fratres, & ſorores ſobrinas inuicem ſe commiſcentes, inter quos de iure Canonico certum eſt nuptias inceſtas eſſe *c. ſi genus Anglorum* 36. *diſt.* & notat Farin. cum alijs *quæſt.* 149. *num.* 83. & 85. Idem dicendum eſt in eo, qui rem habuit cum filia ſui fratris, vel ſororis; Et iſto caſu pœnam mortis imponendam eſſe voluerunt relati à Farin. *num.* 87.; Qui *num.* 88. vult hanc eſſe pœnam arbitrariam mitiorem, citans Alex.; & Cabal. & hanc credit veriorem.

17. Item inceſtus committitur à cognoſcente amitam, vel materteram, & econtra, & licet etiam iſto caſu graues DD. velint pœnam mortis intrare, ipſe tamen Farin. qui alios refert *quæſt.* 149. *num.* 92. tenet *num. ſeq.* verius mortis pœnam nõ eſſe infligendam, per dicta ab eo *n.* 11. & *ſeq.*; Idem dicendum in cognoſcente vxorem fratris ſui, vel ſororem vxoris ſuæ, vt probat Farin.

rin. *numero* 94. *vſque* 96.

18. Ampliatur 3. Regula 2. vt inceſtus committatur ab eo, qui rem habet cum conſanguinea meretrice, & committens, pœna vtique arbitraria eſt puniendus, ſed mitiore, vt tenet, & comprobat Far. *num.* 97. & 98.

Affinitas ex illicito coitu contrahitur vſque ad gradū 2.

19. Ampliatur 4. Regula 2. vt (quicquid ſit de iure Ciuili) hodie ex decreto Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 4. *de reform.* affinitas ex illicito coitu contrahatur vſque ad ſecundum tantum gradum incluſiuè; & vſque ad hunc gradum conſequẽter committitur inceſtus, & procedunt, quæ ſupra dicta ſunt de carnali cognitione, & matrimonio conſanguineorum, & affinium, Sanch. *de matrim. lib.* 7. *diſp.* 52. *num.* 4. & latius *diſput.* 67. & Farin. *quæſt.* 149. *num.* 116. Vnde inceſtum committit, qui rem habet cum matre, & eius filia; Cum patre, & eius filio: Et licet de iure communi imponenda ſit pro hoc inceſtu pœna arbitraria, tamen, ſecundum *Conſtit. Syx. V. in ordine* 55. pro hoc crimine, mortis pęna imponitur, vt notat Far. *num.* 103. *vſq;* 105.: Et in eadem Conſtitutione pœna mortis ſtatuitur contra carnaliter cognoſcentem duas ſorores, etiam meretriceſ, vt obſeruat Farin. *num.* 108. *vſq;* 114. In qua Conſtit. idem ſtatuitur, dum vnam mulierem duo fratres cognoſcunt, vt refert Far. *n.* 115.

Inceſtæ nuptiæ ſcienter, vel ignoranter cō tractæ, qua pęna puniātur.

20. Ampliatur 5. Regula 2. vt pœna arbitraria inceſtæ nuptiæ inceſtuoſi puniantur, grauius quidem, dum ſcienter, leuius vero, dum ignoranter, tenet, & probat Farin. *quæſt.* 149. *num.* 125. & 126. vbi in ſeqq. vſque ad finem illius partis 2. notantur diuerſæ pœnæ inceſtarum nuptiarum, vt confiſcationis bonorum, amiſſionis Dignitatum, &c.

21. Ampliatur 6. Regula 2. vt inceſtus committatur etiam inter cognatos cognationis legalis, puta per adoptionem, vt inter adoptantem, & adoptatam, Cabal. *reſolut. crim. conſ.* 200. *num.* 55. & *ſeq.*, vbi pluribus iurium, & DD. authoritatibus ſententiam hanc probat, Conrad. & Farin. plura iura inducens *q.* 149. *num.* 44. Sed cum veritas ſit, quod in hoc caſu non eſt proprie inceſtus, neç proprie inceſtę ſunt nuptiæ, vt not. glo. *in l. inceſtę ff. de rit. nupt.*; Ideo prędicta carnalis cognitio inter cognatos legali cognatione, non ordinaria pœna inceſtus, ſed arbitraria mitiori punienda eſt, Cabal. *vbi ſup. num.* 60. qui relatis alijs teſtatur de communi DD. opinione, Bal. Saly. & Far. *n.* 46.

Inceſtus cognationis legalis, qua pę na puniatur.

22. Ampliatur 7. Regula 2. vt inceſtus committatur inter cognatos ſpirituali cognatione, mediantibus Sacramentis Baptiſmatis, vel Criſmatis, dum tales inter ſe rem habent *l. ſi quis alumnam C. de nuptijs*, *cap.* 1. *de cognat. ſpiritual.*; Et ideo carnalis cognitio inter hos, pęna inceſtus eſt plectenda; & ſi cum matrimonio ſit talis cognitio, intraret pœna inceſtarum nuptiarum, Ghirlan. quem refert, & ſequitur Boer. *deciſ.* 318. *num.* 3. Bermon. *de publ. concub. rubr. de inceſt. n.* 14. & 15. Verum Farin. *quæſt.* 149. *num.* 50. exiſtimat, & probat in tali caſu, non eſſe locum pœnæ ordinariæ inceſtus, ſed mitiori, arbitrio Iudicis, ex Cabal. pœnæ enim impoſitæ inceſtis

Item cognationis ſpiritualis.

ceſtis nuptijs non procedunt in iſtis inutilibus,ſecundum Clar. *in* §.*inceſtus verſ. item quæro*,vbi concordantes inducit,& de communi teſtatur. Et hic nota hanc cognationem ſpiritualem in Baptiſmate, comprehendere tantum ſuſcipientem, & ſuſceptum,illiuſque patrem, & matrem, nec non baptizantem, & baptizatum, & ipſius baptizati patrem, & matrem, iuxta diſpoſitionem Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. matr. cap.*2.; Quod idem voluit in Sacramento Confirmationis *ibidem* §. *& quoque cognatio*: Et hæc confirmata fuerunt à Pio V.vt refert Far. *q.*149.*n.*51.

23. Subampliatur Ampliatio 7. vt Clericus rem habens cum filia ſpirituali ex Sacramento Baptiſmatis, deponatur,Bermon. *de publ.concub. rubr. de inceſt. num.*3. Menoch.& Farin. *quæſt.*149.*num.*53.& faciunt ſcripta per Decian. *in trac. crim. lib.* 6. *cap.* 23.*num.*8.; Quid autem dicendum ſit in filia ſpirituali ex Sacramento Confeſſionis, & in ea, quam Epiſcopus confirmauit,ſeu in commatre à Clerico cognita, inſinuat remiſſiue Farin. *num.*53. *vſque* 56.

Pœna inceſtus inter aſcendentes,& deſcendẽtes.

24. Limitatur 1. Regula 2. vt quamuis regulariter pro inceſtu nõ imponatur pœna mortis, ſed arbitraria, tamen ſi inceſtus perpetretur per filium cum matre, auia, aut alia aſcendente, vſque in infinitum, tale facinus pœna mortis puniatur, Baiar. §. *inceſtus num.* 4. Boer. *deciſ.* 318. Cabal. & Far. alios inducens, & teſtans *de communi quæſt.* 149. *n.* 61. & voluit glo. *in l. quamuis la* 2. *C. de adult.* Idem dic omnino de patre inceſtum committente cum filia, aut alia deſcendente in infinitum, propter quod morte punitur, glo. Baiar. & Boer. locis ſupracitatis, Boſſ. Clar. Menoch. & Farin. cum alijs *num.*64. Talis enim coitus cum aſcendentibus, & deſcendentibus non modo eſt inceſtuoſus, ſed etiam nefarius,vt probat Far. *n.*60. *&* 65.

25. Limitatur 2.Regula 2.vt inceſtus priuigni cum nouerca, quæ eſt loco matris, & vitrici cum priuigna,non pœna arbitraria, ſed mortis puniatur, ſecundum Bermon. *de publ. concub. rubr. de inceſtu num.* 14. Boer. vbi ſupra, Ghirlan. & Cabal. quos refert Farin. *quæſt.* 149. *num.* 67.*&* 71.: Qui *num.*68. *&* 72. in hoc valde dubitat quo ad pœnam mortis, *per d. hic ſupra n.* 10. *&* 11. — Priuigni cum nouerca,&c.

26. Limitatur 3.Regula 2.vt inceſtus ſoceri cum nuru, ſeu generi cum ſocru, morte puniri poſſit, ſecundum Ghirlan. Bermon. & Cabal. relati à Farin. *quæſt.* 149. *num.* 74. *&* 77. qui *num.* 75. *&* 78. diſſentit quo ad pœnam mortis, & conſentit quo ad aliam grauem pœnam,etiam corporalem, per ea quæ dixi *hic ſupra num.* 10. *&* 11. — Soceri cũ nuru, &c.

27. Limitatur 4. Regula 2. vt ignorantia excuſet ab inceſtu *c. quidam fornicatus eſt*, 34. *quæſt.* 2. Bar. *in l. ſi adulterium ff. ad l. Iul. de adult.* Viu. *opin.* 487. Baiar. *in* §. *inceſtus n.* 4. Bermon. Diaz. qui de communi, Follier. Menoch.& Farin. *quæſt.*149. *num.*161. — Ignorantia facti, vel iuris, an excuſet ab inceſtu.

28. Et quidem, dum iuſta, & probabilis ignorantia, ſeu error facti fuit, certum eſt excuſationem intrare, *per l. qui contra C. de inceſt. nu-*

Nnn *pt. &*

pt. & c. qui propinquam, 35. *quæſt.* 3. Clar. §. *inceſtus verſ. excuſatur*, vbi alijs relatis teſtatur de communi, Alber. Menoch. & Far. concordantes inducens *n.* 162.

29. Interueniente verò in inceſtu ignorantia iuris, an hæc excuſet, controuerſum eſt inter DD.; De qua controuerſia agit Farin. *quæſt.* 149. *num.* 163. vbi cum Ang. Menoch. & alijs concludit talem ignorantiam non in totum, ſed in parte excuſare: Et addit *num.* 181. ignorantiam iuris Ciuilis, etiam iniuſtam excuſare à pæna corporali, & bonorum, ſecus in ignorantia iuris gentium: Vlterius, ex Bar. Ang. & alijs, tenet, & probat *num.* 186. quod dum inceſtus ex ignorantia committitur, non ſub facie matrimonij, ſed cum fornicatione, cum, in hoc caſu, detur opera rei illicitæ, tenetur quis de inceſtu; Licet alij relati *numero* 187. contradicant. Plura an, & quando ignorantia iuris, vel facti ab inceſtu excuſet habes apud Farin. *n.* 161. *vſque ad* 206.

30. Ante formationem ſeq. Regulæ in materia ſacrilegij; Præmitto; pluribus modis ſacrilegium committi, de quibus latiſſime Decian. *in tract. crim. lib.* 6. *à cap.* 14. *vſque ad* 40. & DD. *in c. felicis de pœnis in* 6. Sed ad præſens de illo ſacrilegio eſt agendum præcipue, quod perpetratur, dum quis rem habet cum Moniali; Et deſcribitur; quod ſit fornicatio habita contra votum Religionis, ſecundum Bermon. & Farin. *quæſt.* 146. *num.* 2.

Sacrilegium cũ Moniali quid.

31. Regula 3. ſit. Rem carnalem habens cum Moniali ſacrilegium committit, & pœna mortis eſt puniendus, §. *penul. Auth. de Santiſs. Epiſ. c. ſi quis rapuerit* 27. *q.* 1. not. Bermon. *de publ. concub. in rubr. de ſacril. in prin. & num.* 4. Clar. & ad eum Baiar. §. *fornicatio*, *verſ. cum Moniali*, Menoch. Marſ. Decian. & Farin. *quæſt.* 146. *num.* 3. concordantes inducens; Qui in ſequentibus merito hoc exagerat delictum; Quod multo magis punitur, dum fit ſub facie matrimonij Farin. *num.* 14.

Cognoſcens Monialem morte punitur de iure Ciuili.

32. Ampliatur 1. Regula 3. vt eadem pæna mortis puniatur cognoſcens carnaliter Sororem Tertij Ordinis, quam Bizzocam appellamus, Carer. quem ſequitur Giachiar. ad Clar. §. *fornicatio*, vbi etiam Baiar. *n.* 22. Decian. & Far. *q.* 146. *num.* 19.

Idẽ de Sorore Tertij Ordinis.

33. Ampliatur 2. Regula 3. vt de iure Canonico, laicus rem habens cum Moniali excommunicetur, *c. ſi qua Monacharum in fi.* 27. *q.* 1. Bermon. *de publ. concub. rubr. de ſacrileg. num.* 6. Decian. Foller. Menoch. & Farin. *quæſt.* 146. *n.* 24.; Et hæc excommunicatio Epiſcopo reſeruatur, Bermon. *num.* 5. & Farin. *num.* 25. Clericus autem de iure Canonico beneficijs priuatur, deponitur, & in Monaſterium detruditur *d. c. ſi qua Monacharum*, Bermon. *vbi ſup. num.* 1. Decian. Marſ. Menoch. & Far. cum concordantibus *n.* 26.; Et hoc procedit quamuis fornicatio non ſit diu continuata, nec ſcandaloſa, Decian. qui teſtatur de communi *tract. crim. lib.* 6. *cap.* 20. *num.* 6. Anan. Far. & alij *n.* 27.

Quid de iure Canonico.

34. Ampliatur 3. Regula 3. vt

Idem magis procedit in raptum Monialis.

multo magis mortis pœna puniatur rapiens Monialem, *l. raptores C. de Epiſ. & Cler.* vbi Bal. Odofr. & Saly. *& l. ſi quis non dicam*, vbi communiter omnes DD. *C. eodē c. ſi quis rapuerit* 27. *q.* 1. Decian. Bal. Boſſ. Maſcar. & Far. cum concordantibus *queſt.* 145. *num.* 215.: Et hoc quamuis Monialis conſenſerit, ſe rapi, *c. raptores*, & ibi glo. 36. *quæſt.* 2. Alber. Butrig. & Saly. *in l.* 1. *C. de rap. virg.* & tenet Farin. cum alijs *num.* 220. Et ridiculum eſſet dubitare hoc locum habere etiam in rapiente Abbatiſſam, Afflic. Carer. & Far. *n.* 224.

Seu Bizzocæ.

35. Subampliatur 1. Ampliatio 3. vt mortis pœna ſit puniendus raptor mulieris Tertij Ordinis, ſeu vt vocant Bizzocæ ſecundum Afflic. Carer. Maſcar. & Farin. *quæſt.* 146. *num.* 222.

Quid ſi raptor ſit Clericus.

36. Subampliatur 2. Ampliatio 3. vt Clerici rapientes Moniales, grauius, quam laici delinquant, & ideo Beneficijs ſint priuandi, & in arctum Monaſterium ad perpetuā pęnitentiam ſint detrudendi, *c. ſi qua*, 27. *q.* 1.; Et hoc quamuis raptus non fuerit publicus, Anan. Couar. Diaz, & Decian. hos referens *lib.* 8. *c.* 11. *n.* 2. quos ſequitur Far. *q.* 145. *n.* 228. *& q.* 146. *n.* 26. *&* 27.

Vel rapta ſit in Monaſterio per educationē.

37. Subampliatur 3. Ampliatio 3. vt rapiens de Monaſterio ſecularem mulierem, ibi exiſtentem, puta educationis, vel cuſtodiæ cauſa, non modo ſit grauius, quam pro alio raptu extra Monaſterium puniendus, ſecundum Decian. *n.* 12.; Sed pęna mortis ſit plectendus, Farin. *q.* 145. *n.* 230.

Quid in conatu.

38. Ampliatur 4. Regula 3. vt in raptu Monialis intret pęna ordinaria raptus ex ſolo conatu, etiam copula non ſecuta, nec raptu, *eſt tex. expreſſus in l. ſi quis non dicam, & ibi* glo. & communiter omnes DD. *C. de Epiſ. & Cler. & in c. ſi quis rapuerit*, & ibi glo. *in ver. ſollicitauerit* 27. *quæſt.* 1. Sanchez. *de matrim. lib.* 7. *diſput.* 12. *num.* 18.; Vbi loquitur, ſiue raptor non potuerit, ſiue noluerit, Boſſ. *de rap. mulier. num.* 2. Alber. *in l.* 1. *num.* 13. *C. de rap. virg.* Baiar. Menoch. & Far. concordantes inducens, *q.* 145. *n.* 204.

Seu attentato verbo tantū.

39. Subampliatur Ampliatio 4. vt raptor in hoc caſu morte puniatur, qui deuenit tantum ad actum verbi, puta, ſi laicus dicat Moniali; Si vis exire de Monaſterio ducam te in vxorem, ita Odofr. *in l. ſi quis non dicam num.* 1. *&* 4. *C. de Epiſ. & Cler.* & facit *tex. in c. ſi quis rapuerit*, & ibi gl. *in ver. ſolicitauerit* 27. *quæſt.* 1.; Et hæc refert Farin. *quæſt.* 145. *num.* 205.: Qui ait *num.* 206. Bartolum *in l.* 1. *in prin. ff. de extraord. crim.* videri contrarium voluiſſe, dum tenuit raptus pęnam ordinariam non intrare, quando ſolum deuentum fuit ad colloquia, & ad idem Farin. citat Gomez.: Et dum ibidem remittit Far. lectorem ad ea, quæ ipſemet dixit generaliter *quæſt.* 124. *num.* 44. *& ſeqq.*: Innuit conſequenter, quod & ipſe cum Bar. inclinet, cum *in d. num.* 44. aſſerat, & in comprobationem inducat eundem Bar. Bal. & tot alios, quod quando non fuit deuentum niſi ad actum verbi, delicto facti, non ſecuto, conatus non puniatur eadem pęna, ſed extraordinaria;

& hoc idem cum Afflic. Bar. & Menoch. ſuſtinet *num.* 46. in attentante corruptionem, & raptum mulieris verbis tantum, nempe locum eſſe ſolummodo pænæ extraordinariæ.

Pœna oſculãtis Monialẽ. 40. Limitatur 1. Regula 3. vt non procedat in oſculante monialem, dum aliud non fecit, qui non morte, ſed mitius, arbitrio Iudicis, puniendus eſt, ſecundum Afflic. Decian. & Far. *q.*145. *n.*33.

Clericus, ſeu Sacerdos ſolutã cognoſcens, quod delictum cõmittat. 41. Limitatur 2. Regula 3. vt licet aliqui dixerint, Clericum, ſeu Sacerdotem ſecularem rem habentem cum ſoluta committere adulterium, aliqui inceſtum, aliqui ſacrilegium, verior tamen, & magis recepta opinio eſt apud Iuriſtas, quod non committat talis, niſi ſimplicem fornicationem, ita Fely. qui alios refert *in c. at ſi Clerici*, & ibi Dec. & Burrig. *de indic.* Boſſ. *in tit. de coitu damn.n.* 15. *&* 16. vbi de communi, Clar. *in praxi* §. *fornicatio verſ. cum Presbitero*, vbi alijs relatis etiam de communi teſtatur, Decian. Menoch. & Far. *q.*146. *n.*30.

42. Sed Lopez, Sarmient, & Rolan. relati à Far. *q.*146. *n.*31. tenent, quod fornicatio Clerici, qui eſt in Sacris cum ſoluta, ſit ſacrilegium, & idem voluerunt S. Bonau. S. Tho. & Riccar. *in* 4. *diſt.* 23. cum in ſuſceptione Sacrorum Ordinum ſolemne fiat caſtitatis votum, *c.* 1. *de voto in* 6.; At qui peccat contra votum facit ſacrilegium, vt notat, & tenet Azor. 3. *p. lib.* 3. *c.*17. *in* 7. *q.*

Quid de Regulari. 43. Hæc quæ modo dicta ſunt, multo magis locum habent in Ordinato in Sacris Regulari, qui expreſſe ſolemne caſtitatis votum in profeſſione emiſit, circumſtantia enim, expreſſi ſolemnis voti caſtitatis grauiter auget ſacrilegium, Azor. *vbi ſup. q.* 9. licet ſacrilegium factum ab Ordinato in Sacris, ſeu ab eo, qui ſolemniter in profeſſione caſtitatem vouit, ſpecie non ſit diſtinctum, Azor. *ibid. q.*11.

44. Et vtique videtur omnino ſacrilegium committere Ordinatum in Sacris, vel Regularem profeſſum, qui rem habet cum ſoluta, cum faciat contra votum Religionis, vel Ordinis, vt enim ad rem noſtram ſacrilegium deſcribit Bermon. *de publ. concub. in rubr. de ſacril.* quem ſequitur Far. *q.*146. *n.*2.; Sacrilegium eſt fornicatio contra votum Religionis, vel Ordinis: Et hinc eſt, quod etiam illi DD. qui ſuſtinent in confeſſione non eſſe neceſſe exprimere circumſtantias aggrauantes, dum ſpeciem peccati non mutant, tamen circunſtantiam, quod ſit in Sacris, vel Profeſſus ille, qui carnaliter peccauit, exprimendam aſſerunt, vel ſaltem, vt dicat, ſe violaſſe votum caſtitatis, vt his verbis ſacrilega circumſtantia ſpeciem mutans exprimatur, Villalob, Henriq. Fagund. Filliuc. & Sanch. quos refert, & ſequitur Diana. *p. p. trac.* 7. *reſol.*4. Reſolutio.

45. Et quamuis aliquando in Sacris Canonibus, fornicatio facta ab Ordinato in Sacris cum ſoluta, fornicatio ſimplex dicatur, hoc non eſt, quia non ſit etiam ſacrilegium, ſed ita dicitur, vt diſtinguatur ab alijs luxuriæ peccatis ſpecialiori qualitate affectis, vt ab adulterio, ſtupro, ſeu inceſtu, quæ aliquando à prædictis cõmittuntur, vt obſeruat Satisfit obiectioni.

Azor.

Azor. *in d. q.7. in fin.* & vno verbo talis vocatur ſimplex fornicatio reſpectu obiecti, quamuis ſacriligium ſit reſpectu ſubiecti.

46. Cum autem nuptiæ inter Chriſtianum, & infidelem prohibitæ ſint, ad duplicem fornicationem ſpactabit coitus cum infideli; Vnde.

Fornicatio Chriſtiani cũ infideli, qua pœna plectatur.

47. Regula 4. ſit. Chriſtianus fornicãs cum Iudea morte puniendus eſt, ac ſi cum bruto rem haberet, Vital. *tit. de raptor. n.* 7. Boer. & alij relati à Farin. *q.* 139. *nu.* 28. Hanc tamen ſententiam ipſe Farin. *n.*29. ſic generaliter conceptam nimis duram exiſtimat: Vnde ait, attendendas eſſe qualitates grauantes, & minuentes delictum, & reſoluendum iuxta tradita abeo *n.* 2. & 8 vt citra mortem hoc puniatur delictum. Et quod dicitur de fornicatione cum Iudea, idem dicendũ eſt de Chriſtiano rem habente cum Turca, cum Mora, ſeu alia infideli, Menoch. *de arbitr. q. lib* 1. *caſu* 290. *n.* 18. *& ſeq.* Ghirlan. Farin. & alij *n.*32.

48. Plura, & diffusè de totius huius q. materia, agit Farin. *qu.*137. 138. 141. 145. cum duobus ſeqq. nec non *q.*149.

***De damnato coitu contra naturam, & eius pœnis,* Quæſt. 117.**

Nefandũ inter maſculos pœna mortis puniatur.

1. Regula ſit. Vitium nefandum maſculi cum maſculo, pœna mortis naturalis punitur, cum ſit contra naturam ſexus humani, *l. cum vir, & ibi* notant communiter omnes DD. *C. ad l. Iul. de adult. auth. vt non luxurientur contra naturam §. propterea, & ibi* gloſ. & Ang. Item de communi teſtatur Gomez. tenent Clar. Viu. & Farin. concordantes cumulans *q.*148. *n.*4.; qui *n.* 5. merito exaggerat contra hoc atrox, deteſtandum, & peſſimum vitium.

Magis eſt raptu.

2. Ampliatur 1. Regula, Vt multo magis procedat interueniente raptu maſculi libidinis cauſa, Baiar. & alij adden. ad Clar. §. *raptas*, Cyn. & Salyc. *in l.* 1. *c. de rap. virg.* Conrad. qui teſtatur de veriori, Carer. Hoſtien. & Farin. concordantes inducens *q.* 148. *n.*5.

Et per ignem.

3. Ampliatur 2. Regula, Vt pro hoc vitio poſt mortem pœna ignis infligatur, Bermon. *de publ. concub. rubr. de peccato ſodomit. n.* 29. Clar. & ad eum Baiar. *in §. ſodomia*, Menoch. & Far. *q.*148. *n.*7. alios inducens, & teſtans de conſuetudine generali.

Tentans impune occiditur.

4. Ampliatur 3. Regula, Vt tentans aliquem de hoc vitio, à tentato poſſit impuni occidi, ſecundum Ant. Scap. quem ſequitur Baiar. *in d. §. n.*15. Petr. Greg. & Farin. *quæſt.* 148. *n.*18. Intellige in foro fori.

Pœna de iure Canonico.

5. Ampliatur 4. Regula, Vt de iure Canonico pro hoc crimine laicus excommunicetur, & à cetu fidelium penitus arceatur, *c. Clerici*, & ibi communiter notant omnes Canoniſtæ de exceſſ. Prælat. Diaz. qui teſtatur de communi, Decian. Maſcar. & Farin. alios inducens *nu.* 23. Bermon. *n.* 27. *verſ. ſi verò*, Menoch. *lib.*2. *caſu* 286. *n.* 9. Clericus verò de iure Canonico Beneficijs priuatur, deponitur, & in Monaſteriũ detruditur pro hoc delicto, *d. c. Clerici*, & ibi pariter notant omnes

nes DD. Bermon. *n.* 26. Menoch. *n.* 9. Viu. Abb. & alij, quod ſequitur Farin. etiam alios inducens *q.* 148. *n.* 25. Imo Clericus pro hoc crimine degradari poteſt, & poteſtati ſeculari tradi, & ita quotidiè ſeruari teſtatur Bermon. *de publ. cõcub. rubr. de peccato ſodom. n.* 29. nec diſſentit Farin. *n.* 26.; Et vigore Bullæ Pij V. *in ordine* 5. *in verſ. ſi quis crimen nefandum, & ex alia Bulla eiuſdem in ordine* 70. huius criminis Rei, ſi Clerici fuerint, ſiue ſeculares, ſiue Regulares, etiam in Dignitate poſiti, à Iudice Eccleſiaſtico degradati, poteſtati ſeculari, ſunt tradendi, capitali ſupplicio, ſicut laici, puniendi, vt refert, & ponderat Farin. *n.* 28. Et hæc pœna tota imponitur etiam pro vnica tãtum vice, vt vult Far. *n.* 30. aſſerens omnes DD. communiter ita tenere, & quod praxis ita recepit.

Etiã pro vna vice.

6. *In noſtro Modo proced. in c.* 1. *tit. de pœnis pro grauiſſ. delictis §. qui peccatum*, in propoſito ſtatuitur.

7. Ampliatur 5. Regula, Vt locum habeat in habente rem cum fœmina præpoſtere *l. cum vir nubit C. ad l. Iul. de adult.* vbi hoc præſertim notat Butrig. Bermon. *n.* 1. & 3. Viu. *opin.* 726. *n.* 25. vbi teſtatur de communi, & veriori DD. ſententia, eamque late à contrarijs defendit, Clar. *§. ſodomia, verſ. vide quandoque* Cabal. *reſolut. crim. caſu* 16. Menoch. *de arbitr. q. lib.* 2. *caſu* 286. qui omnes teſtantur de communi, Dec. Gom. & Farin. concordantes citans *q.* 148. *n.* 35. Quod multo magis procedit, dum d. mulier eſſet delinquentis vxor, grauius enim tale eſſet delictũ *c. adulterij* 32. *q.* 7. Menoch. caſu eodem, Gom. Plat. Peguer. & Farin. *n.* 37. Idem dic de fœmina agente, vt vir in aliam fœminam patientem, nempe, vt mortе puniatur; Sicut etiam ſi mulier agat vt vir cum maſculo patiente, Farin. *num.* 40. *vſque* 44. vbi probat, &c.

De peccato contra naturam viri cum fœmina.

Cum propria vxore.

Feminæ cum fœmina, vel cũ maſculo.

8. Ampliatur 6. Regula, Vt multo magis morte puniatur, qui rem habet cum animali bruto, qui vlterius comburi debet inſimul cũ animali *c. mulier* 15. *q.* 1. Bermo. *de publ. concub. rubr. de peccato ſodom. nu.* 28. Gom. *in l. tauri* 80. *num.* 35. vbi alijs relatis teſtatur de communi, Clar. *in §. fin. q.* 99. *verſ. quæro etiam*, Stephan. Quarant. qui dixit *Bullam citatam Pij V.* multo magis locum habere in Clerico hoc delictum perpetrante, Menoch. & Farin. alios inducens *q.* 148. *n.* 46. Et propter criminis huius deteſtationẽ pœna mortis intrat, dum deuentũ eſt ad actũ proximum, licet flagitium non ſit conſumatum, Boer. *deciſ.* 316. *n.* 1. *vſque ad* 5. Clar. *in §. fornicatio n.* 22. *verſ. cum animali*, Menoch. Roland. & inclinat Farin. *n.* 60. ſed poſtea *n.* 61. *cum ſeqq.* propendit cum citatis ab eo ad pœnam extraordinariam.

Cum bruto.

Conatus.

9. Ampliatur 7. Regula, Vt multo magis procedat in rem habente cum Dæmone ſuccubo, & incubo, cum hoc etiam delictum ſit beſtialitatis, eſt enim coitus cum re alterius ſpeciei, vt tenet Caiet. quem refert, & ſequitur Azor. *in* 3. *p. lib.* 3. *cap.* 22. & præter malitiam beſtialitatis habet hoc delictum aliam malitiam, nempe ſuperſtitionis, quatenus includit ſocietatem

Cum dæmone.

cum

cum Dæmone, vt not. Bonacin. *de matrim. q.4. punct.* 12. *num.3.*

Præſumptionibus probatur. 10. Ampliatur 8. Regula, Vt crimen contra naturam probetur præſumptionibus, vt declarabitur *infra q.* 120. *n.*22.

Quid in minorib. 11. Limitatur 1. Regula in minoribus, quibus propter ætatem pœna huius criminis mitigatur, ſecundum Baiar. *in* §. *ſodomia n.* 13. Menoch. *de arbitr. q. lib.*2. *caſu* 286. *nu.* 18. & Farin. *q.* 148. *n.* 76.; Qui *n.* 77. not. quod pro hoc crimine mortis pœna imponitur *in Conſtit. Marchiæ c.66. lib.4.* ſi Reus fuerit maior 18. annorum

In eo qui per vim fuit paſſus. 12. Limitatur 2. Regula in eo, qui per vim in hoc vitio paſſus eſt, qui nulla pœna punitur, eſt tex. apertus, *in l. fœdiſsimam*, & ibi glo. & communiter omnes DD. *C. ad l. Iul. de adult.* gloſ. *in l. cum vir C. eodem*, item eſt *tex. l.* 1. §. *remouet* vbi gloſ. Ang. Bald. Caſtren. & Odofr. *ff. de puſtulan.* Bermon. Far. & alij *q.* 148. *n.* 79.

Pœna mollium. 13. Limitatur 3. Regula, Vt licet, molles, qui ſe ipſos polluunt nefandi vocentur, à Bermon. Firma. & Menoch. vt refert Farin. *q.* 148. *n.*38. tamen iſti non puniãtur pœna ordinaria mortis debita nefandis, ſed extraordinaria mitiori, arbitrio Iudicis, Aug. ad Aug. *de malef. verſ. che hai adulterato la mia donna n.* 53. Conrad. qui vult prædictos puniri exilio, vel alia pœna extraordina, Cabal. qui ait, hoc eſſe crimen contra naturam, ſed non nefandum, & Farin. hos ſequens *q.*148. *n.*39.

14. Limitatur 4. Regula, Vt dum hoc crimen eſt tantum attentum, effectu non ſecuto, nec peccato conſummato, non intret pœna mortis, ſed mitior, iuxta tex. expreſſum *in l.* 1. §. *fin. ff. de extraord. crim.* vbi habentur hæc verba; Perfecto flagitio, punitur capite, imperfecto in inſulam deportatur; & idem habetur *in c. ſolicitatores* §. *qui puero* 33. *q.* 3. Menoch. *de arbitr. q. lib.*2. *caſu* 286. *n.* 16 vbi teſtatur de communi omnium DD. Clar. Gomez. & Farin. *q.*148. *n.*61.; Qui *n.* 64. concludit, hanc opinionem veriorem, magis communem, & in praxi receptam; Nec non teſtans, Afflict. Clar. Carer. & omnes DD. tenere, quod dum etiam ſeminatur, ſed non intra vas, extraordinariæ pœnæ tantum ſit locus. Pœna attentati nefandi, vſque ad numerũ 16.

15. Et ita poſſunt interpretari DD. relati ab eodem Farin. *q.* 148. *n.* 56. *& ſeq.* dicentes, crimen hoc punibile eſſe, etiam dum conſummatum non fuit, quando ad actus proximos, puta ad oſcula, amplexus, & tactus partium inhoneſtarũ deuentum fuit, nempe vt intelligas punibile eſſe crimen in hoc caſu, non ordinaria, ſed mitiori extraordinaria pœna.

16. Sublimita limitationem 4. Vt procedat, dummodo non fuerit penetratum vas nefandum, quia data d. penetratione, licet poſtea extra vas ſeminetur, mortis pœna eſſet infligenda, ſecundum Afflict. Cabal. & Farin. *q.* 148. *n.* 65. & fauent Iodoc. *in praxi crim. c.* 96. *nu.* 11. & Conrad. *in praxi, rubr. de ſodom. n.*3. qui tenent, quod ſodomita dicatur ille, qui vas penetrauit, quamuis extra poſtea ſeminauerit. At, quod in hoc caſu ſublimitatio-

nis

nis peccatũ non ſit propriæ nefandum, ſed tantum contra naturam, tenuit Cabal. *reſol. crim. caſ.* 16. *nu.* 8. *& ſeq.* ; & conſequenter in hac opinione non intraret pœna mortis, pro qua ſententia faciunt ſcripta à Farin. *n.* 64. & hic *ſup. n.* 14.

17. Plura de hoc innominabili vitio Farin. *quæſt.* 148. *per totam*, vbi diffusè.

De pœna oſculi, Quæſt. 118.

Pœna oſculantis mulierem honeſtam.

1. Regula ſit. Vir oſculans mulierem honeſtam nuptam, virginem, aut viduam, punitur pœna extraordinaria *l.* 1. *vbi* gloſ. *ff. de extraord. crim.* Boſſ. *de extraord. crim. n.* 3. Baiar. ad Clar. *q.* 83. *n.* 31.; Bal. Menoch. & Farin. cum alijs *q.* 142. *n.* 154.; Qui tamen cum Cabal. *n.* 156. dicit, quod apud ſeculares, oſculum, de mulieris conſenſu datum, criminaliter non punitur.

2. Sed cum hoc ſit, vel turpium perpetratio, vel ſaltem ſollicitatio factis ad turpia, *vide infra hic q.* 121. *n.* 3. *vſque ad n.* 7.

Vel puerum.

3. Ampliatur 1. Regula, Vt vir libidinis cauſa puerum, aut adoleſcentem oſculans, deportetur, *l.* 1. *§. qui puero ff. de extraord. crim.* Baiar. vbi ſup. Menoch. *de arbitr. q. lib.* 2. *caſ.* 287. *n.* 2. Cabal. & Farin. *qu.* 142. *n.* 158. vbi ait, quod cum pœna deportationis ab aula receſſerit, pœna in hoc caſu erit arbitraria.

Seu mulierem per vim.

4. Ampliatur 2. Regula, In deoſculante mulierem per vim, qui pœna extraordinaria eſt puniendus, Cuman. & Dec. alios inducens *in l. ſi fugitiui n.* 44. *& ſeq. C. de ſerui. fugit.* Afflict. *deciſ.* 276. Clar. *q.* 83. *verſ. oſculum* Cabal. qui de communi *reſol. crim. caſ.* 96. Gram. Menoch. & Far. alios citans *q.* 142. *nu.* 160.; Et DD. loquuntur etiam, quando vis illata fuit in publica via, vel platea, præſertim Afflict. Dec. Gram. & Peguer. relati à Farin. *nu.* 161.; Qui *n.* 163. ab hac opinione non putat recedendum, ita tamen, vt hæc pęna extraordinaria ſit corporalis, puta ad triremes. Sed ſubdit *n.* 167. ex Clar. & Menoch. quod, quando in oſculo dato puellæ, concurrerent magnæ circumſtantiæ aggrauantes factum, tunc forte poſſet deueniri ad pœnam mortis.

Aut mulierem, vt eã ducat in vxorẽ.

5. Ampliatur 3. Regula, In oſculante mulierem, vt eam in vxorem ducat, contra parentum voluntatẽ, qui arbitrariè eſt puniendus, iuxta facti, & perſonarum qualitatem, Cabal. & Farin. *q.* 142. *nu.* 168. niſi oſculum fuerit datum de conſenſu oſculatæ, ad hoc, vt ſequeretur matrimoniũ, quo ſecuto, nulli pœnæ eſſet locus, Cabal. Dec. & Far. *n.* 169.

Quid ſecũdum Conſtitutiones Marchiæ.

6. Sed nota, quod in ſtatu Eccleſiaſtico ſeruanda eſt Conſtit. Marchiæ *lib.* 4. *c.* 72. qua cauetur, quod amplexantes mulieres virgines, ſeu viduas, incurrant pœnam fuſtigationis, amiſſionis bonorum, & alias pœnas, de quibus in ea; cuius Conſtit. meminit Baiar. ad Clar. *q.* 83. *n.* 33.

Et vbi eſt conſuetudo oſculandi mulieres.

7. Limitatur Regula, Vt non procedat, quando in loco, vbi caſus accidit, conſuendo eſt mulieres oſcalandi, vt apud Gallos, Bertaz. *conſ.* 20. *num.* 51. *lib.* 1. Cagnol. Menoch. & Farin. concordates inducens *q.* 136. *n.* 130.

De lenocinio, & pænis contra hoc facinus infligendis, Quæſt. 119.

Lenocinij diuerſæ pænę, etiam n. ſeq.

1. REgula 1. ſit. Lenocinij pæna arbitraria eſt, ita Iodoc. quem ſequitur Clar. *§. fin. q. 68. verſ. lenones*, Menoch. *de arbitr. q lib. 2. caſ.* 535. *n.* 45. *centur.* 6. Peguer. Cabal. & Farin. *q.* 144. *n.* 12.: Et de conſuetudine, arbitrium in hoc caſu non ſe extendit ad pænam capitalem, ſed ad mitiorem, variam quidem iuxta ſtylum varium diuerſorum locorum, ſecundum proxime citatos DD. & Farin. *n.* 1. teſtatur de magis communi.

2. Vnde quandoque pro lenocinio inflicta fuit tantum pæna exilij, Menoch. *caſ.* 34. *n.* 42. Iodoc. & Farin. *q.* 144. *n.* 6.; Quandoque pæna fuſtigationis, & mitræ, Clar. *vbi ſup.* Cabal. Peguer. & Farin. *n.* 7.; & Paul. IV. *in Bulla in ordine* 47. ſtatuit, quod lenones, & lenæ mulierum fuſtigentur, & ad perpetuum exilium damnentur, & ſi mulier proſtituta, fuerit virgo, mortis pænam imponit. *At in Auth de lenonibus §. præconizamus col.* 3. ſtatuitur pæna vltimi ſupplicij contra lenones, & ideo huic pœnæ ſubſcribunt Afflict. Beluiſ. Iodoc. Foller. Menochius, & tot alij relati à Farin. *nu.* 10. Inter quos Berber. vult hāc pęnam mortis locum non habere niſi in publico lenone, in reliquis vero ſeruanda videtur conſuetudo, de qua *hic ſup. n.* 1. *in fin.*

In quo habeat locum pæna lenocinij fæminarum.

3. Regula 2. ſit. Lenocinij pæna locum habet in eo, qui quæſtuarias fæminas habet, & in illis quæſtum exercet, talis enim leno eſt, *l. athletas §. at Prætor, & ibi* Odofr. *ff. de his, qui not. infam.* Cabal. *reſol. crimin. caſ.* 181. *n.* 11. Hoſtien. & Far. concordantes inducēs *q.* 144. *n.* 17.

4. Ampliatur 1. Regula 2. Vt lenocinij pęna puniatur, non modo, q principaliter lenociniū exercet, ſed etiam, qui ſecundario, ſeu acceſſoriæ, ſub nomine alterius liciti exercitij, quæſtus cauſa viris fæminas proſtituunt, aperte ita ſancitur *in d. §. ait Prætor, verſ. ſi vero*; Vbi exemplificatur in cauponibus, & balneatoribus, qui fęminas ſeruientes in caupona, ſeu balneo retinent, vt viris, quibus miniſtrant, ſe proſtituant, & ibi not. glo. Alber. Bal. & Odofr. & obſeruant Menoch. & Cabal. quos cum concordantibus ſequitur Far. *q.* 144. *n.* 21.

Quid in perſuadente puero nefandū.

5. Ampliatur 2. Regula 2. Vt multo magis lenocinij pęna ſit infligenda ei qui puero nefanda cū alio perſuadet, & talis leno conſummato delicto, capite punitur, non conſūmato, in inſulam deportatur *l.* 1. §. *fin. ff. de var. & extraord. crim.*; Et licet videatur dubitari poſſe, an d. capitis pæna intelligatur de vltimo ſupplicio; Tamen dubium remouet Conſtit. Pauli IV. 49. *in par.* 1. *Bullar. c.* 637. vbi clare loquitur de morte naturali.

Vel puellas in ſeducente fallacijs, &c. ad peccādum.

6. Ampliatur 3. Regula 2. Vt proprie leno ſit, & vt talis puniatur, qui blanditijs, promiſſionibus, muneribus, ſeu alijs artibus, & fallacijs puellas ſeducit ad peccandū cum alijs, *Auth. de lenonibus §. præconizamus col.* 3. *& ibi* gloſ. & Ang. & ſubſcribunt Menoch. *de arbitr. q. lib.* 2. *caſu* 534. *num.* 3. *centur.* 6. *vbi* alios refert, Berber. Beluiſ. & Far. *q.* 144. *n.* 24.

7. Ampliatur 4. Regula 2. Vt pœna lenocinij puniãtur, qui aliquo modo, conſilio, fauore, ope, & conſenſu lenocinia adiuuant, & aliquo modo cooperantur, Iodoc. quem ſequitur Cabal. *reſol. crim. caſ:* 171. *n.* 4. vbi hoc maxime notandum aduertit, Berber. & Farin. concordantes citans *q.* 144. *n.* 30.

Vel in cooperante.

8. Ampliatur 5. Regula 2. Vt leno ſit, & vt talis puniatur, accommodans domum ad adulteriũ committendum, *l. auxilium* §. *fin.* ibi, Aut domum præbuit ad id *ff. de minor.*, quod aperſius probatur *in l. qui domum, vbi* gloſ. & Ang. *ff. ad l. Iul. de adult.* & notat Farin. *q.* 144. *n.* 42. Idem dic in accommodante, domum ad ſtuprandam virginem, vel viduam, & magis ſi ad ſtuprandum puerum, quo vltimo caſu pœna eſt capitalis, *d. l. qui domum vbi* glo. & not. Farin. *nu.* 43. *vſque* 45. Quæ procedunt quamuis accõmodetur domus conducta, ſiue aliena, ſecundum Alber. Ang. Bart. & Farin. *n.* 48.

Vt accommodando ad inhoneſta perpetranda domum.

9. Idem iuris eſt in accõmodante agrum, hortum, vineam ſuam, vel alienam, etiã amicis, & ſine quæſtu ad prædictos effectus, *l. & ſi amicis ff. ad l. Iul. de adult.* Far. hoc ſpecialiter notat *q.* 144. *n.* 49. & 50.; Et hoc ſiue accõmodans ſit maſculus, ſiue fæmina, *l. mater*, & ibi Alber. not. quod in delict. maſculinũ concipit fæmininum *ff. ad l. Iul. de adult.* & Far. *n.* 51. Idem dicendum in accommodante domum, ad tractandum de adulterio, vel de ſtupro, flagitio ſecuto, ſiue in eodem, ſiue poſtea in alio tempore, dum ſine illo tractatu non fuiſſet perpetratum, *d. l. & ſi amicis*, & ita declarat hunc textum Ang. & poſt eum Far. *n.* 47.

Agrũ, hortum, vineam.

Maſculinum in delictis concipit fæmininũ.

10. Ampliatur 6. Regula 2. vt parentes lenones ſuarum filiarum, puniri poſſint, ẽt pœna vltimi ſupplicij, & ex cauſa rationabili alleuiante, pœna extraordinaria, Foller. *in praxi crim. verſ. item quod fuit leno*, *n.* 8. Pegner. *deciſ. crim.* 15. *num.* 10. Cabal. *reſol. crim. caſu* 171. *n.* 8. vbi etiam de fratribus proſtituentibus ſorores, & alias ſanguine coniũctas, & de hoc dubitandum non eſt, ait Farin. *q.* 144. *n.* 60.; Licet dum proſtitutæ non ſunt virgines mitius ſit agendum, ſecundum Farin. *nu.* 65.; Sicut etiam dum parentes proſtituunt filias volentes, tantum conſentiendo, non recepta pecunia Afflic. Menoch. & Farin. *n.* 68.

Quid in lenone patre, fratre, &c.

11. Ampliatur 7. Regula 2. Vt mariti lenones vxorum, de iure communi, morte naturali puniantur, ſed Iudicis arbitrio remittitur, ex cauſa pœnam mitigandi, præſertim dum non interuenit quæſtus, diffuſe probat Farin. *q.* 144. §. *maritus*, præſertim *n.* 77. & 80.; Notans *nu.* 79. quod *iuxta Conſtit. Six. V.* 49. imponitur pœna vltimi ſupplicij viro lenoni ſuæ vxoris, ſine fecerit propter quæſtum, ſiue alia ex cauſa. Imo maritus punitur vt leno vxoris, dum conſentit eius adulterio, ſecundum *l.* 1. §. *lenocinij*, & *ibi* gloſ. *ff. ad l. Iul. de adult.* Far. *nu.* 81. qui hoc vltimum ampliat, & limitat *vſque ad num.* 99.

Marito.

12. Limitatur 1. Regula 2. Vt lenocinij pœna, locum non habeat, effectu non ſecuto, *l.* 1. §. *fi. ff. de extraord. crim.* Foller. *in praxi crim. verſ. item*,

Quid non ſit ſecutus effectus.

item, quod fuit leno *n.*31. Menoch. *de arbitr.q. lib.*2.*caſ.* 534.*n.* 48.*centur.* 5. Afflict. Cabal. Conrad. Gom. & Farin.*q.*144.*n.*33.; & concordat *Bulla Paul. IV.* 47. & alia *Six. V. etiam* 47. in quibus non aliter quam ſecuto effectu vltimi ſupplicij pœna imponitur contra maritos, & parentes lenones filiarum, & vxorum, vt obſeruat Farin. vbi ſup.; Quicquid alij non bene aliter dixerint.

Vel dum leno fuit vna tantū vice, vel al tera.

13. Limitatur 2. Regula 2. Vt leno non dicatur, nec lenocinij pœna puniatur, qui ſemel tantum lenocinium fecit, ad hoc enim requiritur conſuetudo, ad minus per trinum actum, Foller. *vbi ſup.nu.* 37. Menoch. *centur.*6.*n.* 49. Cabal. Peguer. Farin. & alij *n.*35.

Aut ſine quæſtu.

14. Limitatur 3. Regula 2. Vt lenones non dicantur, nec pœna lenocinij puniantur, niſi illi, qui quęſtus cauſa mulieres alijs proſtituunt glo. *in l. athletas §. ait Prætor vbi Odofr. ff. de his, qui notantur infamia*, Beluiſ. Afflict. & Farin. iura, & DD. inducens *q.*144.*n.* 39. Contrarium tamen tenuit gloſ. *in l. palam* §. *ignoſcendum in ver. proſtituunt ff. de rit. nuptiar.* Nempe pœnam lenocinij intrare, dum tale facinus pluries fuit exercitum etiam ſine quæſtu: Hanc contrariam opinionem ait Farin. *num.* 80. tranſire poſſe quo ad imponendam pœnam extraordinariam.

15. Plura, & diffusè, pro more, de materia lenocinij agit Farin. *q.* 144. *per totam*.

Quomodo carnalis copula probetur, ſeu præſumatur, Quæſt. 120.

Copula carnalis præſumptionibus, & coniecturis probatur.

1. Regula 1. ſit. Copula carnalis, præſumptionibus, & coniecturis, non modo præſumitur, ſed etiam probatur, Menoch. *de præſumpt. lib.*1.*q.*58.*n.*3. & *conſ.* 31.*li.*1.*nu.*25. vbi teſtatur de veriori, Bertaz. *conſil.*20.*n.*6. & *ſeq. lib.*1. vbi de communi, Anan. Anchar. & Imol. *in cap. literis depræſumpt.* Dec. Marſ. & Farin. concordantes ad ſaturitatem citās *q.* 136. *n.*2. & 3. Sanch. *in tract. de matrim. lib.*10.*rubr. de diuort. diſp.*12.*nu.*40. Ratio Regulæ eſt; Quia carnalis copula difficilis eſt probationis, Soc. Menoch. & Far. cum concordantibus *n.*4.

Præſertim dum inde probanda eſt innocentia alicuius.

2. Ampliatur 1. Regula, 1. Vt copula carnalis, ſeu vita inhoneſta alicuius mulieris magis probetur præſumptionibus, etiam leuibus, quando agitur de probanda innocentia alicuius, & ad illius defenſionem, Burſat. *conſil.* 445.*n.* 7.*lib.* 4. Cæphal. *conſil.* 140.*nu.*8. & *ſeq.* & Farin.*n.*5.

Ex præparatorijs oritur præſumptio.

3. Ampliatur 2. Regula 1. Vt copulę carnalis pręſumptio oriatur, ex præparatorijs eiuſdem copulæ, Bar. *in l. quod ait lex ff. ad l. Iul. de adult.* Dec. Maſc. & Far. cum alijs *q.*136.*n.*109. Puta ex allocutione viri, & mulieris in loco, & horis ad copulam commodis, Anchar. Fely. Innoc. & Io. Andr. *in c. præterea de teſtibus*, Maſcar. Far. & alij *nu.*113. Et hoc magis præſumitur, dum præceſſit trina monitio de non alloquendo, qua ſtante, ſi quis Clericus confabuletur cum muliere, ex-

Vt ex allocutione &c.

Quid dū præceſſit trina monitio.

communicatur *c. ſi quiſquam de cohabit. Cler. & mulier.* gloſ. & Hoſtien. *in c. literis de præſump.* Alber. & Farin. *nu.* 115.; Qui *n. ſeq.* inducit Menoch. tenentem oriri præſumptionem iuris, & de iure ſufficientem ad condemnandum criminaliter eum, qui loquitur cum vxore alicuius poſt trinam monitionem, ne cum ea loquatur.

4. Nota hic, quod hæc 2. Ampliatio, nec non ſequentes intelligendæ ſunt cum moderationibus, de quibus infra in limitationibus 3. & 4. huius Regulæ *num.* 26. *vſque* 29.

5. Ampliatur 3. Regula 1. Vt ex riſu, & ioco inter virum, & mulierem oriatur aliqua præſumptio copulæ, Abb. Anchar. Butr. Felyn. & Io. Andr. *in c. præterea de teſtibus*, Barboſ. Bertaz. & Farin. *quæſt.* 136. *num.* 117. Ex riſu, ioco.

6. Ampliatur 4. Regula 1. Vt copula carnalis præſumatur ex ingreſsu, & egreſſu viri in domum mulieris, & econtra, præſertim de nocte, & quando nulla alia cauſa huius ingreſſus, & egreſſus dari, vel præſumi poteſt, quam copula, ſecus quando afferretur alia veriſimilis cauſa, Bertaz. Maſc. & Farin. cum alijs *quæſt.* 136. *num.* 118. *cum ſeqq.* Ex ingreſ. ſu, & egreſ ſu, præſertim de nocte.

7. Ampliatur 5. Regula 1. Vt copula præſumatur ex tranſmiſſione nunciorum, & literarum amatoriarum, & ex earum receptione, Abb. Anchar. Butr. Felyn. Hoſtien. & Io. Andr. *in dict. cap. præterea*, Menoch. *de præſump. lib.* 5. *præſump.* 41. *num.* 39. vbi ait attendendum eſſe tenorem literarum, ex quibus quandoque oritur inditium commiſſæ, aliquando committendæ copulæ; Sanch. *de matrim. lib.* 10. *tit. de diuor. diſp.* 12. *quæſt.* 3. *num.* 48.; Vbi relatis opinionibus DD. ait, quod ſi in literis, ſcribens fateatur fornicationem, licet recognoſcat ſuas literas, ex iſta confeſſione extraiudiciali, ad torturam tantum indiciabitur, Maſcard. & Farin. *quæſt.* 136. *num.* 126. *& ſeq.* Qui *num.* 128. ex reciproco amore viri, & mulieris, ait, præſumptionem copulæ oriri, vt tenuit Rota Rom. *diuerſ.* 95. *part.* 2. *num.* 6. Sicut etiam eadem præſumptio oritur ex traſmiſſione munerum, & iocalium, Bertaz. Farin. & alij *n.* 125. Ex tranſ. miſſione nunciorũ, literarum, munerũ. Ex reciproco amore.

8. Ampliatur 6. Regula 1. Vt copula carnalis præſumatur ex oſculis inter virum, & mulierem, Anchar. Butr. Felyn. Hoſtien. & Io. Andr. *in c. præterea de teſtibus*, Bart. Menoch. & Farin. cum alijs ad ſaturitatem *q.* 136. *num.* 129. *& ſeq.*; Qui *n.* 131. citat deciſ. Rotæ, dicentis, ex oſculo copulam carnalem nõ probari, niſi fuerit voluntarium, & in locis ſecretis aptis ad reliqua perficiẽda, & tenuit Sanch. vbi ſup. *n.* 45. 46. & 47. Et licet Menoch. quem refert Farin. *n.* 133. velit, & probet, oſculum facere violentam præſumptionem copulæ cõmittendæ, tamen communis DD. opinio, de qua teſtis eſt Far. *num.* 134. tenet præſumptionem facere, tam de futura, quam de præterita copula; Et his ſubſcribens idem Far. ait hanc præſumptionẽ ad torturã ſufficere, non autẽ ad cõdemnationẽ. De pœna oſculi dictũ eſt *ſup. q.* 118. vbi *n.* 7. Ex oſculis.

quid

quid in locis, in quibus eſt conſuetudo mulieres oſculandi, vt apud Gallos.

Ex amplexu. 9. Ampliatur 7. Regula 1. vt copula carnalis pręſumatur ex amplexu inter virum & mulierem, ita Anchar. Butr. Fely. Hoſtien. & Io. Andr. *in c. præterea de teſtibus*, Bertaz. Maſc. & Far. cum concordantibus *quæſt.* 136. *n.* 136. Sed Nauar. quem refert, & ſequitur Sanch. *de matrim. lib.* 10. *tit. de diuort. diſp.* 12. *q.* 3. *num.* 45. *cum ſeqq.* tenent, quod ad hoc, vt amplexus inducant violentam copulæ præſumptionem, debent cum eis concurrere circumſtantiæ loci, temporis, & perſonarum, & quod per tantum temporis ſpatium vir, & mulier ſteterint ſimul, quod potuerint copulam perficere; Et fauet Rota citata à Far. *num.* 138. quæ vult, ex d. amplexu, non oriri probationem copulæ, niſi id contingat in locis ſecretis, & aptis ad conſumandum.

Ex tactu mamillarum. 10. Ampliatur 8. Regula 1. vt copula præſumatur, dum vir mulieris mamillas tangit, Fely. *in c. præterea de teſtibus*, Maſcar. *de prob. lib.* 1. *concl.* 59. *num.* 15. vbi teſtatur de communi, Blanc. Conrad. & Farin. alios inducens *n.* 140.

Ex omni impudico tactu; ſeu actib. venereis. 11. Et generaliter præſumptio copulæ procedit in omni impudico tactu inter virum, & mulierem, Abb. Anchar. Butr. & Hoſtien. *in c. præterea de teſtibus* Bart. Pariſ. & Farin. cum concordantibus *q.* 136. *n.* 141. *&* 142. Et idem dicendum eſt in omnibus actibus venereis, ſecundum Abb. *in c. tertio loco de præſump. l. quod ait lex, in prin.* & ibi glo. & Bar. *ff. ad l. Iul. de adulter.* Ang. Maſcar. Far. & alij *n.* 193. *& ſeq.* Qui declarat hoc procedere in actibus propinquis ipſi copulæ, nempe *n.* 197. *vbi* ait de iſtis propinquis loqui DD., vt videre eſt apud Butr. *in c. literis*, & ibi Imol. Anan. Abb. & Fely. *de præſump.* Maſcar. *de probat. lib.* 1. *concl.* 810. *n.* 5. Secus ex actibus remotis, Imol. *vbi ſup.* Abb. *in d. c. tertio loco*, Ruyn. *conſ.* 53. *n.* 10. *lib.* 5. & voluit Rota, quam refert, & ſequitur Far. *n.* 198.

12. Ampliatur 9. Regula 1. vt præſumatur copula ex loci ſolitudine, & diuerſitate ſexuum, Abb. Maſc. & Farin. citans alios DD. & etiam Rot. *n.* 143. Vnde oritur præſumptio, ſeu potius probatio copulæ ex ſolitudine viri cum muliere in eadem camera, ſecundum Menoch. *lib.* 5. *præſump.* 41. *n.* 11. Abb. Bar. Far. qui alios permultos inducit *q.* 136. *n.* 144.; Et licet hæc probatio, ſit præſumptiua, tamen in propoſito probatio, præſumptiua ſufficiens eſt, vt dicam *infra in Ampliatione* 2. *Regulæ* 2. *num.* 40. tenet Menoch. & ſequitur Farin. *n.* 146. Qui hoc rationabiliter moderat *n.* 147. vt procedat, dum cameræ oſtium clauſum erat, in quibus terminis plerique ex præcitatis DD. loquuntur; Secus ſi oſtium cameræ erat apertum, citans ad hoc Io. de Amicis, Hippol. Rim. & Rotam. — Ex loci ſolitudine. Vt in eadē camera clauſo oſtio.

13. Ampliatur 10. Regula 1. vt copula præſumatur, dum vir, & mulier inſimul ſunt in locis ſecretis, c. literis, & ibi Anchar. Hoſtien. & Imol. *de præſump.* Menoch. *de præſump. lib.* 5. *præſump.* 41. *n.* 11. Bal. Maſc. & plures alij relati à Farin. *n.* 148. *q.* 136.; Sed nota, quod *in d. c. literis*, — Ex loco ſecreto.

teris, vbi dicitur violentā, & certam fornicationis ſuſpicionem oriri ex locis ſecretis, dicitur etiam quod concurrebat, quod vir, & mulier fuerunt viſi in eodem lecto iacentes, nudus cum nuda, & ſolus cum ſola.

14. Vnde ſecus videtur dicendum, dum cum ſecretis locis aliud non concurrit, ſecundum Nauar. quem ſequitur Sanch. *de matrim. tit. de diuort. diſp.* 12. *q.* 3. *n.* 45. qui dicūt, hanc ſolam præſumptionem ſolitudinis in locis ſecretis non ſufficere ad probandam copulam, niſi aliæ concurrant circumſtantiæ, loci, temporis, & perſonarum, ac etiam amplexuum, oſculorum, & commorationis in loco quantum requiritur ad copulam perficiendam, & ſubſcribit Farin. *q.* 136. *num.* 150. *& ſeq.*

Ex vacatione per inuia, & nemoroſa, ſeu in obſcuris.

15. Quod dictum, & concluſum eſt in hac 10. Ampliatione dicendum, & concludendum etiam eſt, in viro, et muliere ſolis, vacantibus per inuia, et nemoroſa, vt tenet, et ſolide probat Farin. *quæſt.* 136. *num.* 153. *& ſeq.* Et idem omnino in viro, et muliere repertis ſolis in latebris, et locis obſcuris dicendum eſt, cum Far. *n.* 56. *&* 57.

Ex deſpectoratione, caligis diſſolutis clauſis ianuis, &c.

16. Ampliatur 11. Regula 1. vt ſit maxima fornicationis præſumptio, quando iuuenis clauſis ianuis, deſpectoratus, et caligis diſſolutis cum muliere in camera repertus fuit, Menoch. *de præſump. lib.* 5. *præſump.* 41. *num.* 11. Grat. *conſ.* 50. *lib.* 2. *ante num.* 1.; Sed Aymon *conſ.* 205. *num.* 21. voluit in illo caſu cenſeri probatum conatum non autem cōſumationem copulæ, tenuit Maſc. et verius exiſtimat Far. alios inducens *q.* 136. *n.* 166. Qui *n.* 168. (contra Io. Zanger.) exiſtimet in hoc caſu inditium indubitanter oriri ad torturam.

Ex egreſſu mulieris cū rubore, crinibus diſſolutis.

17. Ampliatur 12. Regula 1. vt præſumptio copulæ carnalis oriatur, quando poſt quam vir, et mulier in eandem cameram ingredi viſi fuerunt, poſtea, mulier viſa fuit egredi cum rubore faciei, et crinibus diſſolutis, ſecundum Ferret. *cōſ.* 389. *n.* 11. Hippol. Rim. *conſ.* 274. *n.* 48. *& ſeq.* Hector. Æmil. et Farin. *num.* 169.

Ex eo quod ſolus cū ſola, & nudus cum nuda in eodem lecto viſus eſt.

18. Ampliatur 13. Regula 1. vt copulę carnalis præſumptio violenta, et certa oriatur, dum vir cum muliere, ſolus cum ſola, nudus cum nuda viſus eſt in eodem lecto, iacere, *c. literis*, vbi Anchar. Abb. Butr. et Io. Andr. *de præſump.* Maſcar. Fely. Rom. Boſſ. et alij, quos cumulat, et ſequitur Far. *q.* 136. *num.* 171. vbi etiam Rotæ citat deciſionem; Qui *n.* 174. ait veritatem eſſe, quod hæc præſumptio ſola non concludit per neceſſe, ſed tantum præſumptiuè, quæ tamen præſumptiua probatio ſufficit in hac materia, ſecundum mentem omnium DD. et tenē: pręſertim Aret. Ang. et alij relati ibidem à Far. et dicam infra *num.* 40.; Sed, quod in hoc caſu locus ſit torturæ tenet pro certo idem Farin. *num.* 175.

19. Ampliatur 14. Regula 1. vt præſumptio copulæ oriatur ex mala qualitate perſonarum viri, et mulieris, et ex retroacta vita eorum Menoch. *conſ.* 31. *num.* 24. *lib.* 1. Bertaz. *conſ.* 273. *num.* 11. *lib.* 2. Maſcar. Cæphal. et Farin. concordantes

tes

tes inducens *numero* 188.

Ex qualitate temporis. 20. Ampliatur 15. Regula 1. vt copula præſumatur ex qualitate temporis, in quo vir, & mulier conuerſantur, præſertim ſi de nocte, Abb. *in c. tertio loco de præſump.* Rot. *diuerſ. deciſ.* 65. *num.* 10. *par.* 2. Maſcar. Bal. Hoſtien. Far. & alij *n.* 190.

Ex nutu, & ſignis amoris. 21. Ampliatur 16. Regula 1. vt copulæ præſumptio oriatur etiam ex nutu, & ſignis amoris inter virum, & mulierem, Goffred. Innoc. & Io. Andr. qui hos refert *in c. præterea,* vbi etiam Anchar. Butr. & Fely. de teſtibus, & tenuit Farin. poſt Abb. *antiq. q.* 136. *n.* 201.

Nefandũ probatur ex præſũptionib. 22. Ampliatur 17. Regula prima, vt etiam vitium innominabile præſumptionibus probetur, Dec. *conſ.* 83. *lib.* 3. *n.* 11. & per totum, Maſcar. Calcan. & Far. *q.* 148. *num.* 66. Anan. Corn. Soc. & Monticel. *Reg. crim.* 11. *n.* 16. Vnde non modica oritur præſumptio, quod puer vim paſſus fuerit, ex eo quod auditus fuit clamans, & vociferans, vt not. & remiſſiue probat Farin. *n.* 68. (Vt ex clamore pueri.) Similiter hoc peccatum probatur, vel ſaltem oritur validum inditium ad torturam, ex dormitione viri cum puero, dum nulla alia redditur huius dormitionis cauſa; (Ex dormitione viri cum puero.) Et tunc maius inditium oriretur, quando pueri ſubbucula reperta fuit ſanguinolenta, Montelcon. & Farin. *q.* 148. *n.* 69. *&* 70. Item oritur attentati huius facinoris probatio, ex oſculo, & amplexu pueri maioris 10. annorum, Parif. nec diſſentit Farin. *num.* 71. *&* 72.; (Ex oſculo, amplexu.) qui *num.* 75. ait ſtuprati dictum inditium facere contra ſtuprantem; (Ex dicto pueri.) Et *n.* 73. quod fama multum adminiculatur in (Ex fama.) probatione huius criminis ex Calcan. & Dec.; Et idem Calcan. quem ſequitur Farin. *n.* 67. tenet, hoc peccatum probari per teſtes, dicentes, ſe audiſſe tergiuerſationes, quaſſationes, & ſimilia; (Ex quaſſationib. & tergiuerſationibus.) Pro ut in ſimili, notauit, & probauit Far. de probatione adulterij, *qu.* 136. *n.* 40. & dixit ſolide *q.* 69. *n.* 197. *& ſeq.*

Sed an præſumptiones probent, remittitur Iudicis arbitrio. 23. Ampliatur 18. Regula 1. vt arbitrio Iudicis circumſpecti remittatur, an præſumptiones, et coniecturæ copulam probent, *c. præterea, in fi. de teſtibus,* vbi glo. Abb. Anchar. Butr. Hoſtien. et Imol. nec non Zabar. qui aduertit, quod Iudex non debet in arbitrando à iuris diſpoſitione recedere, tenent Dec. Maſc. Soc. et Far. *q.* 136. *n.* 5. *&* 7.

Vna præſumptio non probat copulam. 24. Limitatur 1. Regula 1. vt copula nõ legitime probetur vnica præſũptione, ſeu coniectura, ad hoc .n. requirũtur plures probatę coniecturæ, et præſumptiones, Anan. *in c. literis,* vbi etiam Anchar. *de præſump.* Abb. Fely. et Farin. cum alijs *quæſt.* 136. *n.* 8. *& ſeqq.* vbi de communi.

Violentæ & certæ debent eſſe præſũptiones. 25. Limitatur 2. Regula 1. vt ad hoc vt copula probata dicatur ex præſumptionibus, iſtæ debeant eſſe violentæ, et certæ *c. literis* vbi Abb. glo. Butr. Hoſtien. Fely. Imol. et alij *de præſumptionibus,* Menoch. Maſcar. Farin. et alij apud eũm *q.* 136. *num.* 13.

Quæ probãt conatum, non conſummationẽ. 26. Limitatur 3. Regula 1. vt præſumptionibus, coniecturis, et præparatorijs ad copulam, hęc probetur, quo ad conatum, non autem quoad conſummationem copulæ, Grat. *conſ.* 50. *num.* 9. *lib.* 1. Maſcar. *de probat. lib.* 1. *concl.* 57. *num.* 4. *&* 5.

Aym.

Aym. et Far. alios inducens *q.* 136. *n.*16.*&* 166.

Quid dū ciuiliter agitur. 27. Limitatur 4. Regula 1. vt copula carnalis violentis præſumptionibus, & coniecturis abſolutè probetur, quando agitur ciuiliter, vel ad impediēdum matrimonium, ne contrahatur, ſeu ad tori ſeparationem, ſiue etiam ad dotis amiſſionem, vt tradunt communiter DD. *in c. præterea de teſtibus*, tenet, & probat Far. teſtans de communi, *q.*136. *num.*18.

In criminalib. eſt cōtrouerſia. 28. An autem violentis præſumptionibus, & coniecturis copula probetur, quando criminaliter agitur ad pęnam, controuerſiā eſt inter DD.; Et pro affirmatiua, puta in caſu ſolitudinis, & nuditatis in eodem lecto viri, & mulieris, ſunt, Abb. & Fely. *in c. literis de præſump.* Gom. *in l. tauri* 80. *num.* 17. *vbi* de communi, Petr. Barboſ. qui de magis communi, Boſſ. Maſcar. & alij cumulati à Far. *q.* 136. *n.* 20.; Pro negatiua verò ſunt plurimi DD. præſertim conſulentes, vt Menoch. *conſ.*31. *num.* 25. *lib.* 1. Rom. *conſ.* 167. *n.*3. & alij relati à Far. *n.* 19.

Reſolutio remiſſiue. 29. In hac contrarietate, diſtingues inter præſumptiones iuris, & de iure, iuris tantum, & hominis tantum, iuxta declarationem de qua *hic ſupra q.*72.; Et totam hanc controuerſiam reſolues, *vt ſup. quæſt.* 74. per totam, ad quam lectorem remitto.

Ex quib. præſumptiones, excludantur, vel minorentur. 30. Limitatur 5. Regula 1. vt quamuis adſint quædam præſumptiones, & coniecturæ copulæ, tamen, vel excludantur, vel minorentur ex circunſtantijs loci, & temporis ad copulam non accommodatorum, ſicut etiam ex qualitate honeſtarum perſonarum, Carer. *in praxi in* 3. *tract. de homic. & aſſaſſ.* §. *Nono excuſatur maritus n.*13. e. g. in fratre Religioſo oſculante propriam ſororem coram multis in Eccleſia, ſecundum Franc. Niconit. nec diſſentit Far. *n.* 203.; Et huic limitationi fauet Maſcar. *de probat. lib.* 1. *concl.*59. *num.* 16. *verſ. non omnino*, vbi ait, quod non prēſumitur copula ratione qualitatis perſonæ, dum mulier eſſet vetula ad minus 60. annorum, vel deformis, et turpiſſima, et huic ſubſcribit Farin. *q.* 136. *n.*204. Et generaliter, ceſſare, ſuſpicionem libidinis in hominibus ſanctæ vitæ, Religione, et caſtitate inſignibus, tenet Maſc. *concl.*810. *n.*13.

31. Sed econtra non ceſſaret copulæ præſumptio in viro quamuis Clerico, et Religioſo, quando fuiſſet inuentus cum muliere iuuene in loco abdito, et ſecreto, præſertim eam amplexando, et oſculando, Menoch. *de præſump. lib.* 5. *præſump.*41. *num.*19.: Et ideo quamuis quandam glo. faueant Alex. Carer. et Maſcar. tamen eam reprehendunt Ang. et Fely. *in c. præterea de teſtibus*, quod impudenter locuta ſit, dum dixit, in Clerico oſculante, ſeu amplexante mulierem, ceſſare carnalis copulæ ſuſpicionem; Et reprehendendos aiunt quoſdam ſpirituales, qui ſub ſpecie boni, ſæpe mulieres viſitant. Et quod Clericalis Ordo in his caſibus malam præſumptionem non tollat, tenuit Abb. *in cap.* 1. *de Cler. non reſiden.* Bermon. *de publ. concub. rubr. de adult. n.* 82. Polidor. Rip. *in trac. de nocturn. temp. cap.*36. *num.*6. *&* 8. *vbi* de Clericis intran- In quibus non.

intrantibus in domum mulieris nocturno tempore, Diaz. Maſc. & Far. cum alijs *q.* 136. *n.* 113.

Quid ex cõſanguinitate, in proximis gradibus.

32. Limitatur 6. Regula 2. vt ſimiliter oriatur præſumptio excluſiua fornicationis ex conſanguinitate in proximis gradibus, vt eſt inter parentes, filios, fratres, & ſorores, Aym. *conſ.* 321. *per totum*, Menoch. *de præſump. lib.* 5. *præſump.* 17. *num.* 1. *& ſeq. vbi* facit Regulam, & bene probat ex conſanguinitate præſumptionem fornicationis excludi, & ampliat in filio oſculante matrem, & econtra, Maſc. & Far. *q.* 136. *num.* 209.; Dummodo non vrgeat in contrarium aliqua violenta præſumptio copulæ, prout erat *in c. literis de præſump.* in reperto conſanguineo nudo cum nuda, & ſolo cum ſola, vt not. Alciat. cui adheret Far. *num.* 210. Et dummodo prædicti in proximis gradibus conſanguinei, in caſu, quod ſimul dormiant, ſint cohabitantes, & dormitio non occulte, ſed palam fiat, Menoch. vbi ſup. *n.* 4. Gom. Maſc. & Far. *n.* 210.

Quid in remotis.

33. Secus igitur erit in conſanguinitate in remotiori gradu à prædictis, quæ non eſt, vt ſup. excluſiua præſumptionis copulæ, ſecundum Aym. *conſ.* 321. Gom. & Far. *q.* 136. *n.* 209. Menoch. *vbi ſup. n.* 4. *&* 5. qui vlterius limitationem tantummodo admittit in ſenio confectis; Et Bellouiſ. *in praxi crim. rubr. de lenon.* loquens in terminis *d. c. literis*, dixit probari copulam cum conſanguinea, dum nudus cum nuda, & ſolus cum ſola in eodem lecto reperti fuerunt; Et addit, tunc ex his coniecturis cum prædictis conſanguineis copulam non probari, quando excuſaret paupertas, carentia pannorum ad ſe cooperiendum, regionis conſuetudo, ſeu ſenectus, ſecus ſi nulla ex his concurreret excuſatio, Maſcar. qui dicit conſanguinitatem non tollere præſumptionem copulæ orientem ex cubatione viri, & mulieris in eodem lecto, Æmil. & alij relati à Far. *n.* 208. Niſi hæc fierent palam; ſecundum Aym. *conſ.* 331. *n.* 1. *&* 2. Bolognet. Gom. Maſcar. nec diſſentit Far. *n.* 213.

Vel ſi probetur, parentelã eſſe fictã.

34. Sed nota, quod quando conſtaret prætenſam excuſantem conſanguinitatem, ſeu affinitatem non eſſe veram, ſed fictam, & ſimulatam, tunc non ſolum non excuſaret, ſed ex ea induceretur maior ſuſpicio, Bellouiſ. quem ſequitur Æmil. *in tract. de teſtibus ver. teſtis adulterium n.* 15.; Et hoc, non habere difficultatem, aſſerit Far. *q.* 136. *n.* 212.

Quid in ſene ſeu ſenibus.

35. Limitatur 7. Regula 1. vt excludatur præſumptio copulæ, dum mulier erat vetula, Zabar. *in c. tertio loco de præſump.* & tanto magis, dum mulier, & vir erant ſenio confecti, Menoch. *de præſump. lib.* 5. *præſump.* 17. *n.* 2. Quod non admittit Far. *q.* 136. *n.* 215. in vetula muliere, ſed bene in ſene viro: Sicut econtra dum ambo ſunt iuuenes robuſti, copula præſumitur in propoſitis caſibus, Rim. & Far. *vbi ſup.* Similiter infirmitas copulæ præſumptionem excludit, Aym. *conſ.* 321. *n.* 3. Maſc. & Far. *n.* 216.

In deformi muliere, vel formoſa.

36. Limitatur 8. Regula 1. vt ſit præſumptio contra copulam deformitas mulieris, ſicut econtra formoſitas in propoſitis caſibus auget ſuſpicionem, Maſc. alios referens *de probat. lib.* 1. *concl.* 59. *n.* 16. *&*

*concl.*61.*n.*2. *& ſeq.*; Et Rota Rom, quam refert, & ſequitur Far. citans alios *q.*136, *num.* 217. conſiderauit pulchritudinem mulieris pro adminiculo copulæ.

37. Plura de præſumptionibus dicta ſunt *ſup. q.*72. *vſq.*77. De inditijs vero abunde tractatum eſt *ſupra q.*61. *vſq; ad q.*71.

Fornicatio probatur teſtib.

38. Regula 2. ſit, copulam carnalem, teſtibus probari, compertum eſt, ita Abb. Bar. Socin. & Maſc. qui hos ſequitur *de probationibus lib.* 2. *concl.*810. *n.*17. & ita tenent omnes DD. teſte Far. *q.*136. *n.*26.

Licet per foramen videant vnus poſt alterum.

39. Ampliatur 1. Regula 2. vt teſtes dicentes vidiſſe vnum poſt alium per foramen copulam carnalem, bene probent, vt oſtenſum eſt hic *ſup. q.*44. *n.*41.

Dicentes vidiſſe viſũ. & mulierem ſe cõmiſcentes.

40. Ampliatur 2. Regula 2. vt copula probetur per teſtes deponentes vidiſſe virum, & mulierem inſimul commiſcentes, talis enim depoſitio de viſu, de iure Canonico, in hac materia ſatis conuincens reputatur, *vt eſt tex. in c. præterea*, vbi glo. Anan. Butr. Hoſtien. Abb. Fely. Io. Andr. *de teſtibus*, *& ibidem* Innoc. qui ait, quod hæc doctrina nullam recipit dubitationem, nec non Zabar. qui dicit, quod licet poſſit vir in tali caſu eſſe frigidus, & mulier arcta, tamen hoc non præſumitur, & ideo dictum teſtimonium de viſu ſufficit: Et quamuis verum ſit, quod hi teſtes de viſu deponentes de carnali commixtione non probent concludenter, & per neceſſe, quia opus hoc oculis non ſubiacet, præſumptiue tamen probant, & hæc præſumptiua probatio in propoſito caſu ſufficiens eſt, Marſ. *conſ.* 1. *num.*48. Maſcar. *lib.* 1. *conſ.*452. *num.* 3. *& ſeq.*; & eſt ſecundum mentem omnium proximè citatorum DD.; & hoc ſpecialiter tenet Aret. *in tract. de teſtam. glo.* 46. *num.*4. bene declarat Lap. *alleg.*53. Ang. *de malef. in ver. che hai adulterato num.*41. Grat. Bertaz. Campeg. & Far. *quæſt.*136. *num.*62. qui totæ huic Ampliationi ſubſcribit, concordantes inducens *num.*37. 58. *&* 174.; Licet alij contra relati ab eodem Farin. *num.* 55.; Qui *n.* 63. addit ex d. depoſitione, vidiſſe hominem ſuper mulierem, oriri indicium ad torturam pro habenda veritate ſecutæ copulæ, & conſummati coitus, ſe credere indubitanter, multo magis, cum vt probatum eſt, inde præſumptiua, & ſufficiens fornicationis probatio oriatur.

Vel homi nẽ ſuper mulierẽ.

41. Ampliatur 3. Regula 2. vt teſtes probent carnalem copulam, dum deponunt audiuiſſe virum, & mulierem inſimul in camera ſe commiſcentes, puta ex tenui pariete, vel cortina, dummodo cum eorum dicto concurrat fama cum alijs adminiculis, *c. præterea, vbi* glo. Abb. Anchar. Anan. Butr. Hoſtien. Imol. Fely. Innoc. & alij, *de teſtibus*, Conrad. Maſcar. & plures alij, quos ſequitur Farin. *q.*136. *n.*40. & dixi ſupra, & probaui *quæſt.*49. *n.* 30. *&* 31.

Vel audit ſe, vi ſupra ex te nui pariete. vel cortina, alijs concurrẽtibus.

42. Limitatur Regula 2. vt copula carnalis non probetur per teſtes deponentes vidiſſe per ſpeculum virum ſuper mulierem ſe carnaliter commiſcentes, ita Hect. Æmil. *in trac. de teſtibus ver. teſtis adulterium n.* 28. & de hac doctrina rationes

Quid ſi dicant vi diſſe per vitrum.

tiones affert Campeg. & ante eum Bal. quos ſequitur Far. *q.* 136. *n.* 66.

43. Plura ſpecifice de tota materia huius q. agit Farin. *q.* 136. *a n.* 1. *vſq; ad n.* 73.

De ſolicitatione ad carnalem actum, & de ſuſpecto conſortio, deq. pœnis horum delictorum, Quæſt. 121.

1. PRæmitto 1. Quod licet Iuriſtæ vix mentionem faciant de ſolicitatione ad actum carnalem, & de ſuſpecto conſortio, ſub his terminis terminantibus, eo quod de iure communi pro verbalibus tantum ſolicitationibus, & pro ſuſpicionibus, pęna ſaltem ordinaria regulariter non infligatur: Cum apud nos, hæc delicta iure ſpeciali (vt videbimus) punibilia ſint, de eis, hanc q. formandam eſſe, exiſtimaui.

Suſpecta conſortia prohibita in Regula Minorū.

2. Præmitto 2.; Suſpecta conſortia, ſeu ſuſpectæ conuerſationes, Fratribus Minoribus ſub præcepto formali *eſſe in Regula Minoritana in cap.* 11. à S. P. Franciſco interdicta, his verbis. *Præcipio firmiter fratribus vniuerſis, ne habeant ſuſpecta conſortia* (idest in geſtu, declarat *ibi* Politics.) *vel conſilia mulierum* (idest exponit idem Auctor, in affatu;) Et propterea merito hoc crimen *in noſtro Modo procedendi punitur.*

Pœna ſolicitationis ad turpia, ex Modo proced.

3. Regula 1. ſit. Punitur ſolicitatio cuiuſcunque perſonæ ad turpia, pœna, de qua *in noſtro Modo proced. c.* 1. *tit. de pœnis pro grauioribus, verſ. qui ad actum.*

An ſufficiat ſolicitatio verbalis tantum.

4. Ampliatur 1. Regula 1. vt pęna ſolicitationis ad actum carnalem, non modo ſit ille plectendus, qui muneribus, promiſſionibus, blanditijs, ſeu alijs artibus, & fallacijs inhoneſta attentauit, verum etiam, qui ſimplicibus tantum verbis actum carnalem requiſiuit; Quamuis enim verum ſit, quod quādo non fuit deuentum, niſi ad verba ſolicitationis, delicto facti non ſecuto, talis conatus non puniatur pœna ordinaria delicti operis, ſed extraordinaria, vt probatum eſt ſupra *q.* 116. *n.* 39. *verſ. qui ait, vſq; in fin.*; tamen hic non agitur de pœna delicti conſummati, ſed de pœna attentationis, ſeu ſolicitationis, contra quod delictum ſtatuitur *in d. Modo proced.* quod compleri videtur, etiam ſimplicibus requiſitionis verbis, non ſecuto opere: Et propterea, ſi de iure communi pro attentato hoc, non ſecuto effectu, pœna non eſt determinata, ſed arbitrio Iudicis relicta; Hæc pœna, taxatur *in eodem Modo proceden.*: Et quod ſolicitatio licet tantum verbalis cōprehendatur in propoſito, manifeſtum videtur, cum nihil aliud ſit, in caſu noſtro, ſolicitatio, quam incitatio, ſeu tentatio ad turpia, quæ, dubio procul, ſimplicibus etiam verbis, adimpletur, ad mentē *c. ſolicitatores,* vbi gl. 33. q. 3. Sed videtur contra *infra q.* 132. *n.* 181.; Niſi velis dicere, aliud eſſe conatum, aliud ſolicitationem.

Verbis ſolicitans Monialē ad eam rapiendam.

5. Ampliatur 2. Regula 1. vt ſi quis tantum verbis ſolicitaret Monialem ad exeundum è monaſterio, & ſic ad eam rapiendam, multo grauius talis eſſet puniendus, etiam nullo effectu ſecuto, nempe pęna ordinaria raptus, vel ſaltem extraordinaria admodum graui, vt probatum eſt ſup. *q.* 116. *n.* 38. & 39.

Solicitãs factis, vel vi interueniente.

6. Ampliatur 3. Regula 1. vt magis procedat in ſolicitante factis, & multo magis vi interueniente, quo caſu, pœna videretur augenda; pro grauitate attẽtati: Vnde oſculo mulierem ſolicitans, de iure communi pęna extraordinaria punitur, vt oſtenſum eſt ſupra *q.* 118. *n.* 1.; vt vero mulierem oſculans, pęna extraordinaria triremium eſt plectendus, vt *ibidem* firmatum fuit *n.* 4.; At ſecundum Conſtit. Marchiæ, pęna pro hoc delicto infligenda eſt iuxta notata *in eadem q.* 118. *n.* 6.

Solicitãs ad nefanda.

7. Ampliatur 4. Regula 1. vt pęna in ea indicata, infligenda ſit, mulierem ſolicitanti; Sed longe grauius puniendus videtur ad nefanda puerum, ſeu adoleſcentẽ ſolicitans, puta cum oſculando luxurioſè, quamuis non per vim; Hęc autẽ pęna erit arbitraria deportationi proportionata, vt probatum eſt ſupra *q.* 118. *n.* 3. Sicut ẽt grauior eſt pœna, quæ pro nefando, quã pro commixtione cũ muliere taxatur; Ita enim via, prout decet, proportionem cũ ſuo termino habebit; Et iuxta mẽſuram delicti, vt ait Scriptura Sacra, erit, & plagarum modus. De hac nefanda ſolicitatione, & de eius pęna etiã in attentato per actus proximos, vide ſupra, (hic .n. non repeto) *q.* 117. *n.* 14. 15. *&* 16. De ſolicitatione autẽ ad turpia nõ pro ſe, ſed p alijs, nẽpe de lenocinio, & qua pęna tale facinus ſit plectendum, viſum eſt ſup. *q.* 119. *per totam*. De ſolicitatione verò ad turpia in confeſſione agendum erit *in proxima q.* 122.

Pro alijs.

In confeſſione.

Pęna conſortij ſuſpecti.

8. Regula 2. fit; Suſpecti conſortij legitimè probati pęnę ſtatuuntur *in noſtro Modo proced. c.* 1 *tit. de pœnis pro grauioribus verſ. qui in ſuſpectu;* vbi quædam alia ad rem.

Præſumptione copulæ probata, etiã ſuſpectũ conſortiũ probatũ dicitur.

9. Ampliatur 1. Regula 2. vt ſuſpectum conſortiũ multo magis legitime probatum dicatur, dum probata fuit præſumptiue copula carnalis aliquo ex multis modis hic ſupra explicatis *q.* 120. *à n.* 1. *vſque ad* 23.; Probatur hæc Ampliatio. (quæ tamen intelligẽda eſt cum moderationibus, de quibus *in ead. q.* 120. *n.* 27. *vſq;* 37.) Nã ſuſpicio à præſumptione differt in hoc, quod minus eſt ſuſpicio, quã pręſumptio, ſm̃ Bar. quem ſequitur Gabr. *lib.* 7. *de criminal. concluſ.* 6. *n.* 3. Dec. *conſ.* 575. *n.* 5. Cæphal. Natta, Nouel. Petra, & Far. *q.* 36. *n.* 251.; Vnde multæ ſuſpiciones requiruntur ad faciendam vnã pręſumptionẽ, Bal. & Saly *in Auth. ſi quis ei, in fine C. de aduoter.* Menoch. *de præſump. lib.* 1. *q.* 7. *n.* 54. Dec. Petra, & Far. *n.* 252.: Et ad inducendam pręſumptionem, euidentiora requiruntur inditia, quam ad ſuſpicionem, cũ antea quis ſuſpicetur, & poſtea pręſumat, ſecundum Alber. Bar. Saly. & Farin. *q.* 36. *n.* 254. Et conſequenter probatis ſufficiẽter præſumptionib. copulæ, cẽſentur pluſquam probatæ ſuſpiciones, ſeu ſuſpectũ cõſortium.

10. Ampliatur 2. Regula 2. vt quamuis S. P. Franciſcus *in c.* 11. *Minoritanæ Regulæ* tantum prohibere videatur ſuſpecta conſortia, ſeu cõuerſationes cum mulieribus, dũ ait; Præcipio firmiter fratrib. vniuerſis, ne habeant ſuſpecta conſortia, vel conſilia mulierum: Tamẽ Minorib. Fratrib. prohibita, dubio procul, ſũt ẽt ſuſpecta conſortia cuiuſcũq; perſonę, vt tenet S. Bonau. & cæteri expoſitores *in citato tex.* & præſertim

M[illegible] ib. [illegible] tur [illegible] cta [illegible] tia cum cunq; perſonæ.

P. Po-

P.Polit. *in n.2.* vbi probat hanc veritatem tali ratione: Quia ſicut Deus mechiam prohibendo, non ſolum minorem lapſum prohibet, nempe fornicationem, ſed etiam omnem maiorem inhoneſtatem, qua corpus ſeminaliter inquinatur; Ita prohibendo S. Franciſcus conſortia ſuſpecta mulierum, etiam prohibet maſculorum quorumcumque conſortia ſuſpecta.

11. Et in comprobationem addit Capiſtran. quem refert, & ſequitur P. Sanctes Romanus *in d. tex.* Minoritis prohibita eſſe ſuſpecta conſortia non modo cum mulieribus, ſed etiam cum quacumque alia perſona, tam extra, quam intra eorũ Conuentus, cum quibus poſſit votum caſtitatis offendi. Et hinc ſequitur, quod hæc ſuſpecta conſortia ſunt iiſdem pęnis inſinuatis plectenda, imò fortè grauioribus, argumento *hic ſup. n. 7.*

Cum perſona in ſe non ſuſpecta, eſt ſuſpectum cõſortium alijs concurrentibus inditijs.

12. Ampliatur 3. Regula 2. Vt ſuſpectum conſortium ſit, non modo cum muliere, ſeu alia perſona in ſe ſuſpecta, ſed etiam cum omni alia, dum locus, tempus, geſtus, aſpectus, & alia inditia ſuſpicionẽ probabilem, & rationabilem immunditiæ generare ſolent; Ita *in d. c. 11.* S. Bonau. cui ſubſcribit Sanctes, & Polit. *ibidem n. 4.* E. g. ſi ad colloquendum cum in ſe non ſuſpectis perſonis, obſcurus, & ſolitarius quæratur locus; ſi tempus nocturnum, aut aliud importunum, puta, dum Fratres omnes in choro, vel in refectorio commorantur; Si manuũ interueniat tactus, nimia appropinquatio ad mulierem, vel nimia ad faciem eius oculorum affixio, & geſtus diſſolutio, ita vt dignoſcatur, quod modus procedendi modice honeſtus ſit, ex quo poſſit rationabiliter dubitari de mala Fratris intentione; Sic exemplificant, & declarant Piſan. Sanctes, Hugo, S. Bonau. & Polit. vbi ſupra, qui vult, idem dicendum eſſe, ſi talia cõſortia, & colloquia fiant excluſo aliorum auditu, licet non viſu, dum ſunt cum eadem perſona per longum temporis ſpatium, aut frequẽtata, abſque vlla manifeſta pia, ſeu rationabili cauſa; Quod tamen vltimum, ego neque affirmo, neque nego: Subdens idem Polit. quod prædictis concurrentibus in toto, vel in parte, ſuſpecta ipſa conſortia, vel colloquia redduntur; In quibus tamen, ait maximè ætatem, & conditionem perſonarum eſſe attendendam.

13. Ampliatur 4. Regula 2. Vt ſuſpecta conſortia non ſolum per mutuam præſentiam, ſed etiã contrahantur in abſentia, vt per frequentes literas, dona, nuntios, & ſimilia, ſecundum Petr. Io. quem ſequitur Polit. vbi ſupra.

Etiam in abſentia cadit quis in ſuſpectum conſortium.

14. Ampliatur 5. Regula 2. Vt ſi per Superiores alicui Fratri diſſuadeatur, & tantò magis, ſi prohibeatur alicuius mulieris, vel alterius perſonæ, cum qua ſuſpicio poſſit oriri, colloquium, vel familiaritas, quia timeatur de aliqua impudicitia, ſi, hoc non obſtante, idem Frater colloquia, & familiaritates reiteret, ſe de facto ſuſpectum reddit, & de conſortio ſuſpecto eſt puniendus, ſecundum Hugon. Piſan. Io. de Valen. & Polit. *vbi ſupra; Et habetur in Conſtit. Capiſtrani*: Et hæc

Quid ſtante prohibitione, vel diſſuaſione Superioris in propoſito.

hæc Ampliatio multo magis procederet, ſi plures monitiones præceſſerint, iuxta tradita *ſup. q. 120. n. 3. verſ. & hoc, vſque in fin.*

Non ex vna, ſed ex pluribus conditionibus conſortiũ ſuſpectũ dignoſcitur.

15. Limitatur 1. Regula 2. Vt ſuſpectum conſortium non dignoſcatur, nec probetur ex vnica, ſed ex pluribus conditionibus, & circumſtantijs ſuſpectum indicãtibus, vt ex qualitatibus perſonarum loci, temporis, frequentia, generis actus, &c. ſecundum quatuor Magiſtros, & Polit. *d. n. 4.* vbi teſtatur de communi, tenet S. Bonau. quem ſequitur Sanctes, vbi ſupra.

Quod ex multis excuſatur.

16. Limitatur 2. Regula 2. Vt ex pluribus excuſetur quis à ſuſpecto conſortio, & eius pœnis, nempe ex circumſtantijs loci, & temporis ad inhoneſte agendum non accomodatis; Ex qualitate perſonarum honeſtarum, ſenium, ſeu deformiũ, vt in ſimili dictum eſt *ſupra de præſumptione q. 120. num. 30. & 36.* Item ex conſanguinitate præſertim in proximis gradibus, *ibidem. n. 32.* Et ad rem etiam erit conſiderare illã diſtinctionem præſumptionum, iuris, & de iure; Iuris tantũ; Et hominis tantũ, de qua *hic ſup. q. 72. & 74.*

De ſolicitatione ad turpia in Confeſſione facta, eius pœnis, & de obligatione Confeſſarios ſolicitantes denunciandi, Quæſt. 122.

1. QVamuis huius delicti ſolicitationis ad turpia in Cõfeſſione iudicium, non pertineat ad Iudices Regulares, quibus præſertim hoc dirigitur opuſculum, ſed, vt infra videbimus, ad Sancti Officij Inquiſitionis tribunal; Nihilominus poſt q. de ſolicitatione ad actum carnalem, de eodem crimine vt in tit. huius q. hic agendum eſſe exiſtimaui; Tum, vt cognitis caſibus huius delicti, nec Regulares, nec alij Iudices, præter Inquiſitores, & Ordinarij locorum, in illis vllatenus ſe ingerant, prout prædictis caſibus ignoratis, ex imperitia culpabili non pauci ſe ingererent, & in excommunicationem, nec non in alias pœnas inciderent, iuxta tradita *hic ſup. q. 5. n. 4. & 5.*: Tum etiam vt Pœnitentes, & Confeſſarij caſus dignoſcant, in quibus idem delictũ ad S. Officium denunciandum ſit, vt propriæ obligationi ſatisfacientes, in pœnas contrauenientium non labantur.

Solicitãtes Sacerdotes in Confeſſione, & quibus pœnis puniantur.

2. Regula 1. ſit; Sacerdotes omnes, & ſinguli, qui perſonas (quæcumque illæ ſint) in actu Sacramẽtalis Confeſſionis ad inhoneſta, ſiue inter ſe, ſiue cum alijs ſolicitare, vel prouocare tentauerint, aut cum eis inhoneſtos ſermones, ſiue tractatus habuerint, in Officio S. Inquiſitionis, ab Inquiſitoribus, & locorum Ordinarijs ſeueriſſime erunt puniẽdi. Videlicet. In eos pro criminum qualitate, pœnas ſuſpenſionis ab executione Ordinis, priuationis omnium Beneficiorum, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, nec non vocis actiuæ, & paſſiuæ, ſi Regulares fuerint, dãnationis ad triremes, & carceres, etiam in perpetuum abſque vlla ſpe gratiæ, aliaſque pœnas, decernendo; Eos quoque ſi pro delicti enormitate grauiores pœnas meruerint, debita præcedente degradatione curiæ ſeculari puniendos tradendo; Ita expreſſe ſtatuit *Greg. XV. in Conſtit. quę incipit, Vniuerſi*

uerſi. 30. *Auguſti* 1622. ; & ideo alia probatione in propoſito non eſt opus.

Quicumque ſit Sacerdotes, ſolicitantes dũ proxima eſt Cõfeſſio, ſeu eius occaſione, ſiue ea ſimulata in cõfeſſionario.

3. Ampliatur 1. Regula 1. Vt procedat in Sacerdotibus quibuſcũque ſecularibus, & Regularibus cuiuſcunque Dignitatis ſolicitantibus, vt ſupra, ſiue in actu Sacramentalis Confeſſionis, ſiue ante, vel poſt immediate, ſeu occaſione, vel prætextu Confeſſionis, etiam Confeſſione non ſecuta, ſiue extra occaſionem Confeſſionis in Cõfeſſionario, aut in loco quocunq;, vbi Confeſſiones Sacramentales audiantur, ſeu ad Confeſſionem audiendam electo, ſimulantes ibidem Confeſſiones audire, ita conceptis verbis habetur *in citata Conſtit. Vniuerſi*; & ponderat Dia. *p.p. tr.*4. *reſol.* 13. *&* 14. vbi refert plures DD. ita poſt *d. Conſtit.* ſentientes, nec non alios *ante eandem Conſtit.* contrarium tenentes.

Solicitãs Sacerdos ãte quã pænitens ſignet ſe ſigno Crucis.

4. Subampliatur Ampliatio 1. Vt attenta *Conſtit. Greg. XV.* clare ſtatuentis Confeſſarios ſolicitantes in actu Sacramentalis Confeſsionis, ſiue ante, ſiue poſt immediate, puniendos in Tribunali S. Officij, in hoc ceſſat omnis quæſtio, quæ inter DD. prius erat; Et hinc infertur comprehendi in d. Conſt. Confeſſarium, qui mulierem ad Confeſsionem accedentem ante Crucis ſignum, illam ad turpia ſolicitat, quamuis ad aliud tempus Confeſſione dilata, Lez. *to.* 3. *verſ. denunciatio n.*6. & Dia. *p.*4. *tr.*5. *reſol.*46. *&* 39. vbi ait, in terminis Conſtit. Greg. in hoc dubium non eſſe. Idẽ dic de Confeſſario, qui ſciens mulierem confiteri velle, illam ſolicitat, quamuis confeſsio non ſequatur, Acugna, Palaus, & Souſa; Intellige, quando fæmina ſtatim confiteri vellet, Sancius, & Dia. qui hos refert *p.*4. *tr.*5. *reſol.* 11.

Quid in ſolicitante pænitẽtem poſt longum tẽpus extra Confeſſionẽ.

5. Limitatur 1. Ampliatio 1. Vt non procedat, dũ Confeſſarius poſt longum tempus, extra Confeſsionẽ pænitentem ſolicitat, Souſa, & Lez. *to.*3. *verſ. denunciatio n.*6. Dia. *par.* 1. *tr.* 4. *reſol.* 14.; Puta, dum literis amatorijs, lenonibus, & internuncijs ſolicitat, Acugna *tr. de Confeſ. ſolic. q.*5. *n.*15. & Dia. *vbi ſup.*; Sicut nec etiam, ſi Confeſſarius poſt auditam Confeſsionem accederet ad mulieris domum ad illam ſolicitandam, Molfeſ. Scortia & Dia. *d. reſol.* 14.; Sed contradicit Lez. *to.* 1. *cap.* 19. *n.* 34. qui cum Graff. tenet, Cõfeſſarium, qui audita Confeſsione mulieris, animaduertens in ea mulierem leuem eſſe, finita Confeſsione lenonem mittit ad ipſius domũ, vt eam ſolicitet, in prædictas pœnas incurrere, hoc enim facit occaſione Confeſsionis, & ſubſcribit Peirin. relatus à Dia. *par.* 4. *tr.*5. *reſol.* 7.; fauet huic contrariæ opinioni Souſa *in aphor. Inquiſit. lib.* 1. *c.*34. *n.*49. dũ ſuſtinet in prędictas pœnas Confeſſarium incurrere, qui poſt pueri Confeſsionem, eum ad cellam ſtatim ducit, vt ei Confeſsionis chirographum tradat, & ibi eum ſolicitat.

6. In hoc puncto Dia. *par.* 4. *tr.* 5. *reſol.* 7. poſtquam præcitatorum Lez. Graff. & Peirin. opinionem retulit, ſtatim ſubdit. Sed tu cogita, nam, ſecundum aliquos, ſi Confeſſarius ad alios diuertat actus poſt auditam Confeſsionem, ſolicitatio,

neque

neque phiſice, neque moraliter, cum iam à Confeſſionario diſceſſerit, in locis à Pontificibus prohibitis, incepit; ergo, &c. Et licet Confeſſarius Confeſsionis ſcientia vtatur; non tamen in locis prohibitis pœnitentem ſolicitat, ergo non incidit, &c. Imò putant non eſſe contra dictas Pontificias Conſtit. ſi Confeſſor fœminam ſolicitaret ante diſceſſum ab Eccleſia, dummodo id efficeret extra tempora, & loca *in Conſtit. Greg. XV.* contenta. Et ita ſentiunt docti recentiores à me cõſulti, & præſertim nonnulli Magiſtri Societatis Ieſu; prætextus enim Confeſsionis, de quo *in d. Conſtit.*, proximus eſſe debet, non autem à loco, & ſtatu Confeſſionis remotus, ſecundũ Souſam *opuſc. de Confeſſar. ſolicit. in addit. n.* 10. & de occaſione, idem dicendum putant; Vſque huc Dia.; qui terminat *ibid.*: Sed ego in hac difficultate de meo nihil aſſerere volo; Sicut, & ego ipſe de meo nihil aſſero.

Quid in ſolicitante in Confeſſionario, ſed non ſimulando Cõfeſſionem.

7. Limitatur 2. Ampliatio 1. Vt verba illa, de quibus in eadem Ampliatione, nempe (In Confeſsionario, aut in loco ad Confeſsionem electo) intelligenda ſint, dum ſolicitatio ibidem fit Confeſsionem ſimulando; ſecus ſi in prædicto loco quis ſimilia perpetrauerit, non ſimulando Confeſsiones audire, quia *Conſtit. Greg.* habet hæc verba (*ſimulantes ibidem Confeſſionem audire*, ita Palaus *to.* 1. *tr.* 4. *diſp.* 9. *punct.* 8. *n.* 4. & Lez. *to.* 1. *c.* 19. *num.* 34. vbi exemplificat in Confeſſore, qui non ſimulando Confeſsionem audire, de nocte in tali loco inhoneſtũ cum pœnitente facit, Freitas, qui exemplificat in Confeſſore ſedẽte in Cõfeſsionario, & ſolicitante extra Cõfeſsionis occaſionem, Confeſsionẽ non ſimulando, ſed mulierem ſtantem, vel ante Confeſsionarium ſedentem alloquendo, hic enim compoſitionis modus, à communiter accidentibus, Confeſsionis ſpeciem excludit, Souſa, & Sancius relati à Dia. *par.* 4. *tr.* 5. *reſol.* 38.

8. Sed animaduerte, quod Dia. *ibidem* recedendum non eſſe, ait, à *declaratione Sanctæ Romanæ Inquiſitionis vniuerſalis coram Pau. V.* ab eodem relata, quam bene ponderabis, in qua decretum fuit, quod contra Confeſſarios, de inhoneſtis cum mulieribus in Confeſsionario tractantes, quamuis extra Confeſsionis occaſionem in S. Officio procedatur: Quod nihilominus decretum citati Freitas, & Souſa reſtrictum, ſeu declaratũ putant *à Greg. in ſua Conſtit.* ad ſimulationis terminos, Sancius vero docuit, idem in hoc caſu, *Paul. & Greg.* decreuiſſe, prout hæc latius refert Dia. *vbi ſupr.*

Iudices huius delicti.

9. Ampliatur 2. Regula 1. Vt cum tales ſolicitãtes, an de fide Catholica recte ſentiant, ſuſpecti ſint, vt habetur *in Conſtit. Pij IV.* quæ incipit, *cum ſicut*, 16. *Apr.* 1561. totaliter confirmata, nec non ad omnes Chriſtiani Orbis partes extenſa *à Greg. XV. in d. Conſtit. Vniuerſi*; In hac eadem conceptis verbis priuatiue quoad omnes alios, in his delictis Iudices delegantur Inquiſitores, & locorum Ordinarij in ſuis quemque Diœceſibus, & Territorijs, ſimul, vel ſeparatim, in omnibus prout in fidei cauſis.

Subam-

Qui etiã non pertum ſuſpectum de hæreſi puniãtur.

10. Subampliatur 1. Ampliatio 2. Vt quamuis Confeſſarius ſolicitans, in d. tribunali Inquiſitionis repertus fuerit de hæreſi non ſuſpectus, non per hoc ad ſuum Ordinarium ſit remittendus, ſed ab Inquiſitoribus pro culpæ qualitate puniendus erit, licet enim ratio commiſſionis factæ Inquiſitoribus ſit d. ſuſpicio, commiſſio tamen abſoluta eſt, Molfeſ. Souſa, & Dia. *p.* 4. *tr.* 5. *reſol.* 55.

Quomodo ſolicitans de hæreſi ſuſpectus ſit.

11. Subampliatur 2. Ampliatio 2. Vt Confeſſarius ſolicitãs in Confeſſione, de vehementi ſuſpectus ſit, deque vehementi abiurare debeat, Modius, Pegna, & Gennen. qui ferri, ait, ita declaraſſe *Clem. VIII.* & ideo Bariola tenet, quòd de vehementi regulariter abiuratio eſſe debet.

12. Sed econtra cum hic pũctus ſit controuerſus, quod de leui d. ſolicitans ſit ſuſpectus, deque leui debeat abiurare, voluerunt Acugna, Souſa, & Ioſep. Seſſe, quos omnes refert Dia. *reſol.* 51.

Regulares puniti in Sancto Officio inhabiles remaneat.

13. Subampliatur 3. Ampliatio 2. vt Confeſſarius Regularis punitus ob ſolicitationem in Confeſsione, inhabilis ad officia Religionis remaneat, iuxta *decr. Vrb. VIII. Ann.* 1626. in quo Regulares puniti in S. Officio, inhabiles eſſe decernuntur ad Gradus, & Officia Religionis, & quod minime poſsint rehabilitari niſi per Papam, vel per Eminentiſſ. Inquiſitores Sac. Congregat., & not. Barboſ. Bariola, Peir. Tambur. & Dia. *par.* 4. *tr.* 5. *reſol.* 48.

An cauſa ſolicitationis, eque ad Inquiſitores, & ad Ordinarios pertineat.

14. Limitatur 1. Ampliatio 2. Vt ſi eodem tempore, Confeſſarius ſolicitans, & perſona ſolicitata ab Inquiſitore, & Epiſcopo citentur, non coram iſto, ſed coram illo comparere debeant, quia iuriſdictio Epiſcopi eſt minor, cum ſit Ordinaria, Inquiſitoris vero ſuperior, & maior, quia à Papa delegata, ita Souſa *de Confeſſ. tr.* 2. *c.* 2. & alij pænes ipſum, quem ſequitur Dia. *reſolut.* 52. *in fin.*; Vbi ſubdit, quod ſi Confeſſarius, eſſet Regularis exemptus, coram Epiſcopo poſſet in hoc caſu comparere, quia contra ipſum iuriſdictione à Papa delegata Epiſcopus procedit. At ego exiſtimarem, quod idem dicendum eſſet, dum procedit ur contra non exemptos; Epiſcopus enim, ſicut etiam Inquiſitor in hoc caſu procedit; vt Delegatus Papę per illa verba in d. Conſtit. *Vniuerſi*, nempe; Inquiſitores, & locorum Ordinarios ſpecialiter perpetuo Iudices delegamus: Vnde æque ad Epiſcopos, & ad Inquiſitores huiuſmodi cauſæ pertinere videntur.

Qui ſimul ſententiã ferunt.

15. Limitatur 2. Ampliatio 2. Vt quamuis Inquiſitores, & Epiſcopi poſsint in d. crimine, etiam ſeparatim procedere; tamen ſoli ſententiam condemnatoriã, vel abſolutoriam proferre non poſsint, ſed ſimul, Pegna *in direct. Inquiſit. par.* 3. *commen.* 97. Azor. Palaus, & Dia. concordantes inducens *par.* 4. *tr.* 5. *reſol.* 53.

An teſtes ſingulares probent.

16. Ampliatur 3. Regula 1. Vt Sacr. Congregat. Cardinalium generalis Inquiſitionis, in hoc enormi delicto ſolicitationis ad turpia in confeſsione, teſtibus etiam ſingularibus, præſumptionibus, inditijs, & alijs adminiculis concur-

rentibus, arbitrio ſuo iudicare poſſit delictum probatum eſſe, nec nõ pronunciare Reum curiæ ſeculari eſſe tradendum, vt expreſſe determinatur *in d. Conſtit. Greg. XV. in §. dantes.*

Quantum apud Inquiſitores & Ordinarios probent teſtes ſingulares.

17. Limitatur Ampliatio 3. Vt illa ſit ſpecialis conceſsio facta Sac. Congreg.; Vnde Ordinarij, & Inquiſitores non poterunt iudicare hoc crimen probatum, & ad condemnationem deuenire, quamuis de diuerſis actibus duę mulieres deponerent, Sanctarel. *tr. de hæreſi. c.* 44. *dub. vn. n.* 6. Bonaci. *tr. var. diſp.* 6. *pu.* 3. *n.* 26. Sancius, Peir. locis citatis à Dia. *p. p. tr.* 4. *reſol.* 28. Acugna *de Confeſſ. ſolici. q.* 24. *n.* 4. Souſa *eod. tit. tr.* 2. *n.* 12. *concl.* 4.; Imo nec duarum mulierum complicũ teſtimonium ad Confeſſarij carcerationem ſufficere, ſed ad minus ad hoc trium requiri, tenuit Acugna, *q.* 23. *n.* 9.; Subdens *ibidem*, tunc duarum tantum teſtimonium ad carcerationem ſufficere, quando mulieres probatæ vitæ, & famæ eſſent. Sed Sancius, & Dia. *p.* 4. *tr.* 5. *reſol* 54. putant hoc remittendum eſſe prudentiæ Inquiſitorum, qui diligenter qualitates, & mores denuntiati, & denunciantium inſpiciant.

An Confeſſor ſolicitatus conſentiens incidat in pœnas, & ſit denunciandus.

18. Ampliatur 4. Regula 1. Vt Confeſſor ſolicitatus à pænitente, vt ſup. ſi conſentiat, in pænas, de quibus in Regula, incidat, Souſa, Freitas, & Dia. *reſol.* 14.; Talis enim conſenſus, cum non ſit tantũ mentalis, ſed verbalis, eo ipſo dicitur Confeſſor, inhoneſtos cum pænitente habere ſermones prohibitos à *Greg. in ſua Conſtit.* vt not. Dia. *reſol.* 4. & conſequenter ab alijs ſciẽtibus erit denunciandus: Licet in terminis *Conſtit. Greg. IV.* quidam DD. relati à Dia. *reſol.* 13. & 14. contra hanc Ampliationem ſentiant; Quibus etiam in terminis *Conſtit. Greg. XV.* ſubſcribunt Sancius *in ſelect. diſp.* 11. *nu.* 25. & 26. Bonaci. Homob. & Sanctarel. locis relatis à Dia. *p.* 1. *tr.* 4. *reſol.* 11. Peirin. qui *vt ibidem* refert Dia. ait, verba *Greg.* intelligi poſse, non de Confeſsario conſentiente ſolicitationi pænitentis, ſed de eo, qui cum pænitente de rebus turpibus in Cõfeſsionario confabulatur abſque ſolicitatione ad inhoneſta facienda, Lez. *to.* 1. *c.* 19. *n.* 34. qui *to.* 3. *verſ. denunciatio n.* 6. hanc opinionem, vt probabilem, ratificat; Addens tamen etiam ſatis probabile eſse, Confeſsarium, in hoc caſu, in pænas incurrere, ex Fagundez. & Dia. *par.* 4. *tr.* 5. *reſol.* 42.

19. Et nota ꝙ in opinione DD. qui tenent Confeſsariũ in propoſito caſu in pænas non incurrere, dicendum etiam eſt, nec alios ſcientes teneri eundem denunciare, etiã poſt *Conſtit. Greg. XV.*; Et hanc opinionẽ ſibi probabilẽ, & tutã videri, ait Dia. *p. p. tr.* 4. *reſol.* 11. pro ea citans Bonaci. Homob. Peir. Sancium, & Sanctarel.

Quid ſi conſentiat metu graui.

20. Limitatur Ampliatio 4. Vt Confeſsarius metu, cadente in conſtantem virum in ſolicitatione cõſentiens, puniendus non ſit rigoroſis pænis, de quibus in Regula 1. Acugna, Graff. & Sancius *in ſelec. diſp.* 11. *n.* 30.; Peirin. quem refert Dia. *p.* 4. *tr.* 5. *reſol.* 15. vbi inducit Freitam dicentem talem Confeſsarium Inquiſitoribus non eſſe denũcian-

ciandum, neque ab illis arbitrarie puniri poſse; Quod eſt contra Souſam dicentem in hoc caſu pœnæ arbitrariæ eſſe locum; Exemplificat Sancius in fæmina egrotante, quæ vocatum Cofeſſorem ad eius audiendam Confeſsionem, eum ſolicitat, minando, ſe exclamaturam, ab illo ſibi vim inferri, niſi cõſētiat.

Paruitas materię in hoc non excuſat.

21. Ampliatur 5. Regula 1. Vt Confeſsarius ſolicitans, vt ſup. ob paruitatē materiæ non excuſetur, Sancius *in ſelec. diſp.* 11. *n.* 22. exēplificans in premēte manum, brachium, vel pedem pœnitentis, vellicante, digitos intorquente, &c. ſine fine mortali; & periculo pollutionis, quæ, in ſe non ſunt mortalia, ſed in caſu noſtro, ob illatam iniuriam Sacramento mortalia eſsent, Anton. Nouarin. Freitas, Fagundez. & Dia. *p.4.tr.5.reſol.5.* vbi ait, ſibi opinionem oppoſitam diſplicere; Acugna, qui aſserit Confeſsarium à pulcritudine pœnitentis faciem laudãdo ad eam alliciendam, omiſsis expreſsioribus alijs verbis, in ſolicitantiũ incidere pœnas, & hæc opinio probabilior, & ſequenda videtur Dianæ *p.p.tr.4.reſol.21*: Et incurri dictas pęnas ob verba non expreſsa, ſed tantum tacita, & occulta allicientia pœnitentem ad inhoneſta, vt ob laudationem de pulcritudine, & venuſtate, tenent etiam Barboſa, Bonaci. Peirin. Sanctarel. & Dia. *p.4.tr.5.reſol.18.* vbi præſertim ſubſcribit in terminis *Conſtit. Greg. XV.* citans Souſam, qui hoc probabilius iudicat; Præterea, quod licet materia ſit leuis in genere luxuriæ, poſito, quod in tali occaſione Confeſsionis, peccatum ſit mortale, d. pœnæ incurrãtur; quia grauis Sacramento fit iniuria voluerũt Sancius, & Lez. *tom.3. verſ. denunciatio n.5. erga finem.*

Sed contra.

22. Sed econtra paruitatē materiæ in ꝓpoſito a d. pœnis excuſare, credit Port. *in add. addub. Regul. ver. ſolicitare fæminas n.* 4. & exēplificat in leuibus verbis, ſigno, vel opere indicatiuo amoris laſciui, ad iudicium prudentis viri nõ mortalibus, nec ad pſuadēdũ ſufficientibus: ſubſcribũt Palaus, & Souſa relati à Dia. *p.4.tr.5.reſol.5.* & excuſari à dictis pęnis Confeſsarium, pœnitentē laudãtē ex pulcritudine, venuſtate, &c. etiam in terminis *Conſtit. Greg.* tenuit Freitas *in editione nouiſſima de Confeſſ. ſolicit. q.7.n.44.* & 45. & probabile exiſtimat Souſa *in aphor. Inquiſit. lib.1. c.34. n.5.* & tenuit hanc opinionem *in opuſc. de Confeſſ. ſolicit. tr.1. c.1. n.10.*: Quod præſertim verum eſset, dum conſtaret, vel rationabiliter præſumeretur, Confeſsarium, qui, vt ſup. mulierē laudauit, hoc non feciſse ad eam incitandam ad inhoneſta, ſed potius ad alium finem, ſecundum Barboſ. Bonaci. & Dia. *pa.4.tr.5 reſ.18.* Acugn. *de Confeſſ. ſolicit. q.7. n.13.* & Sanctarel. de hæreſi *c.44. dub. vn. n.9.*

An incidat tradens cartam ſolicitationis legēdam poſt Confeſſionē.

23. Ampliatur 6. Regula 1. Vt in dictas pœnas incidat Confeſſarius, qui in cõfeſſione cartã, poſtea tamē legendã, pęnitenti tribuit, in qua ad venerē eã ſolicitat, Sancius *in ſelec. diſp.* 11. *n.* 11., qui ait, quod in cartæ traditione cum Sacramenti iniuria ſolicitatio incipit, Fagũdez. *de præceptis Eccleſ. in edit. nouiſſima p.2. li.2. c.3. n 62.* & Dia. *pa.4.tr.5.reſol.2.* vbi improbat Palaum oppoſitam opi-

nionem probabilem iudicantem, quamuis rationes afferentem.

Sacerdos non Confeſſarius ſolicitans incidit.

24. Ampl.7.Reg.1. Vt puniendus ſit in S.Officio Sacerdos, q. excipiendo Cõfeſſiones, ad turpia ſolicitat, quãuis verè Cõfeſſarius nõ eſſet, qa non admiſſus ab Ordinario, Acugn. Sancius, & Lez. *to.3.ver. denũciatio n. 6. circa fin.* Quod quidẽ ſtãte *Conſtit. Greg.XV.* certũ eſt, hic namq; Sacerdos ſe Cõfeſsiones audire ſimulat, & ita ſimulãs ſolicitat; Et vlterius, cũ Ordinis poteſtatẽ habeat, venialium, & mortaliũ iam Confeſſorũ vere Confeſſarius eſt, vt not. Palaus, & Dia. *p.4.tr.5.reſol.8.* vbi inducit etiam Fagundez in terminis *d.Conſtit.* contrarium tenentem.

Solicitans maſculum &c.

25. Ampl. 8. Reg. 1. cum omnibus ſuis Ampliationibus, Vt procedat nõ modo in Cõfeſſario, in Confeſsione ad turpia fœminã ſolicitante, verum ẽt maſculũ; eſt indubitatũ, per illa verba Greg. (*Qui perſonas quaſcumque,*) & ita in terminis *huius Conſtit.* docet Belloc. Nald. Peir. Vener. & Dia. *p.p.tr.4.reſ.12.* & *Pau. V. die 6. Febr. 1619.* cõceptis verbis decreuit ſolicitãtes pueros incluſos in Bullis, vt ponderãt Hierony. Rodriq. Souſa, & Dia. *p.4.tr.5.reſol.33.*

Regula habet locum tantum in ſolicitante in Sacramento pænitentiæ.

26. Limitatur 1. Reg. 1. Vt non procedat in ſolicitãtibus ad turpia in alijs Sacramentis, vt in Baptiſmo, Euchariſtia, ſeu Matrimonio, ſed tantũ in Sacramento Pœnitentiæ, de quo *Pontificię loquuntur Conſtit.* Bonaci. Sanctarel. & Lez. *to.1.c.19. nu. 34.* Acugn. Freitas, Palaus, Peirin. Dia. & alij *p.ar. 4.tr.5. reſol. 16.* vbi notat Pontifices obuiare intendiſſe abuſibus, commodius, & frequẽtius occurrentibus in Pænitentiæ Sacramento, in quo pœnitens carnalia peccata, & inclinationes ad ipſa manifeſtat.

Et in ſolicitatione ad inhoneſta.

27. Limitatur 2. Reg. 1. Vt non habeat locũ in ſolicitante Confeſſario ad alia peccata non carnalia, cũ *Conſtit. Papales* loquãtur tantum de ſolicitãtibus ad inhoneſta, Peirin. & Lez. *to.1. c.19. nu. 34.* Bonacin. *in tr. var. diſp.6. punct.3. nu.7.* Homob. Souſa, & Dia. *p.4.tr.5.reſol.17.* & ita in terminis *Cõſtit. Clem. VIII.* & *Pau. V.* docuerant Acugn. Bariola, Molfeſ. Paramus, & Scortica, ſicut poſt *Greg. XV. Conſtit.* ita tenẽt Peir. Sancius, Sãctarel. & Venerus, quos omnes refert, & ſequitur Dia. *p.p.tr.4. reſol.20.* Nec obſtat, quod *Greg.* agat de ſermonibus inhoneſtis, & illicitis, quia debet intelligi de illicitis in eadẽ materia carnali, e.g. ſi Cõfeſſor fungeretur officio lenonis; vel lenocinium peteret à pœnitente, hi enim actus per illud verbum (*inhoneſtis*) non ita clarè comprehenduntur, ſicut in alio verbo (illicitis,) vt ponderat Dia. *reſol.20.* Licet contra hanc limitationem ſentiant Mouſa, Zecchius, & Pegna, & horum opinionẽ probabilem Palaus exiſtimet in locis relatis à Dia. *d. reſol. 17.*

Quid ſi ſolicitans nõ ſit Sacerdos.

28. Limitatur 3. Regula 1. Vt laicus, vel Clericus non Sacerdos, ſi fingens ſe Confeſſarium, Confeſſionẽ audiat, in eaq; pænitentẽ ſolicitet, in dictas Conſtitutiones nõ incidat, Sanctarel. & Lez. *to.3. verſ. denuntiatio num. 6. in fin.* Portel. *in add. ad dub. reg. verſ. ſolicitare fæminas nu. 14.* quia dictæ *Conſtit. Clemen. Paul. & Gregor.* loquuntur contra Sacerdotes ſolicitãtes, ergo non Sacerdotes minime comprehendunt,

verba

verba enim pęnalia ad caſus ſimiles non extenduntur Dia. *p.1. tr.4. reſol.15.*

Sed formam abſolutionis pronunciet. 29. Dummodo dictus non Sacerdos formam abſolutionis non pronunciauerit, ſi enim abſolutionem impenderit, in S. Officio eſſet puniendus, non ex prædictis, ſed per *Conſlit. Gregor. XIII.* in qua cauſæ contra eos, qui non ſunt Presbiteri, ſi Confeſſiones audiant, & abſolutionem impertiantur, Inquiſitoribus committuntur, vt not. Rodriq. *in q. Reg. to. 2. quæſt.* 28. *ar. 2. & in ſum. to.2. c.83. num.3.* Sancius *in ſelec. diſp.11. num.36.* & hos referens, non diſſentit Dia. *p.p. tract. 4. reſol.16.*

Obligatio pœnitentis denunciãdi. 30. Regula 2. ſit. Pęnitens ſub mortali Confeſſarium ſolicitãtem, ſeu de inhoneſtis tractantem, iuxta terminos Regulæ 1. denunciare tenetur, Acugn. *de Confeſſ. ſolicit. quæſt.* 21. *num.6.* Henriq. & Dia. *p.4. tr. 5. reſol.6.* Præſertim attenta *Conſlit. Greg. XV. ibi, moneant pænitentes de obligatione denunciandi ſolicitantes*, & not. Sancius *in ſelec. diſp.11. num.22.* Sanctarel. & Lez. qui *to. 3. ver. denunciatio n. 5.* ait Regulam ſine dubio veram eſſe, & ſubſcribit Rodr. *tom.2. quæſt. Regul. quæſt.27. ar.1. in prin.*

Sub pœna cẽſurarũ. 31. Ampliatur 1. Regula 2. vt in hoc caſu non denuncians, non modo mortaliter peccet, ſed etiam in cenſuras incidat, quia Confeſſarius d. de hæreſi vehementer, vel ſaltem leuiter ſuſpectus eſt, iuxta tradita *hic ſup. n.783. & 784.* & tenent DD. relati à Dia. *p.4. tr.5. reſol.41.* Adeſt enim præceptum *Sac. vniuerſalis Inquiſitionis Romanæ, die 3. Ian. 1623.* de denunciando iudicialiter infra duodecim dies proxime computandos (ideſt, ait Dia. ibidem, à die notitiæ delicti) ipſi vniuerſali Inquiſitioni Romanæ, vel eius Commiſſario; extra Vrbem vero Inquiſitoribus, vel locorum Ordinarijs, ſeu eorum Vicarijs Generalibus, hæreticos, ſeu de hæreſi quomodolibet ſuſpectos, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ Papę. & eidem vniuerſali Inquiſitioni reſeruatæ, ergo &c. Tenor prædicti præcepti refertur à Dia. *ibidem* vbi propter idem præceptum ita tenet, & ante eum Peirin. *to.2. de priuil. Minim. in Conſlit. 9. Pau. V. §.2. n. 27.* & Sancius *in ſelect. diſp.11. n.62.*

32. Ampliatur 2. Regula 2. vt pęnitentes, vt ſup. ſolicitati, Confeſſarium denunciare renuentes, non ſint abſoluendi, Sanctarel. *tr. de hæreſi c.46.* Rodr. & Lez. *to.1. c.19. n. 34. erga fi.* Et ſecundum Auilam *de cenſur. p.2. cap.7. dub.7.* pœnitens non debet abſolui niſi prius denunciet; Intellige, niſi neceſſitas communionis vrgeret, & perſona timoratæ conſcientiæ, denunciare, quam citius, promitteret, Rodr. Zanar. & Dia. *p.p. tr.4. reſol.27.* Imò ait Peirin. *in priuil. Minim. tom.1. Conſlit. 4. Greg. XV. §.9. n.24.* quod dum adeſt cauſa prudenter differendi denunciationem, pœnitens firmiter promittens, Confeſſarium denunciare, abſolui poteſt; Et ſufficere ſaltem denunciandi propoſitum, aſſerit Sanctarel. *c.9. dub. vn. n.16. in fi.* ex Nauar. teſtante de praxi Romanæ Pęnitentiariæ, & loquitur de denunciante hæreticum. An nolẽs denunciare ſit abſoluẽdus.

33. Sed ſi pœnitens ob non denun-

nunciationem, iam excommunicationem incurrit, abſolui non poteſt, niſi prius ſatisfacta parte idest S. Officio, quamuis promitteret illico poſtea denunciare, Sancius *in ſelec. diſp.* 11. *num.* 62. Auila, Egid. Trullech. & Dia. *p.* 4. *tr.* 5. *reſol.* 25. vbi nihilominus tenet, quod ex iuſta cauſa, de qua dictum eſt in hac Ampliatione, poteſt etiam in hoc caſu dari abſolutio.

34. Ampliatur 3. Regula 2. vt non modo perſona ſolicitata, ſed etiam quælibet alia perſona, quæ ſolicitationem audiuit, & de ea à fide dignis certiorata fuit, denunciare, vt ſup. teneatur, Nauar. *de hæret. conſ.* 3. *num.* 1. Leſſ. *lib.* 2. *de iuſt. & iur. c.* 3. *dub.* 7. *num.* 49. Io. de la Cruz. Genuen. Nauar. Pitign. Reginal. Villalob. & Dia. qui ait hoc eſſe certum *p.* 4. *tr.* 5. *reſol.* 28; Si perſona ſolicitata non denunciauerit, Dia. *p. p. tr.* 4. *reſol.* 24.

Qui audiuit ſolicitationem an denũciare teneatur.

35. Subampliatur, vt non excuſetur à denunciationis obligatione ille, qui delictum ſub ſigillo naturalis ſecreti ſciuit, Palans *to.* 1. *tr.* 4. *diſp.* 9. *pun.* 10. *num.* 5. ratio eſt, quia, vt probat Leſſ. *lib.* 2. *cap.* 30. *dub.* 6. *num.* 47. & DD. communiter, dum denunciatio neceſſaria eſt ad obuiandum alicui damno publico, vel priuato, ſecreti promiſſio, etiam iuramento firmata, non obligat, nullum enim iuramentum reſultans in damnum Reipublicæ, vel tertij obligat, vnde talis denunciare tenetur, ac ſi non promiſiſſet, hæc vero omnia vt obſeruat Dia. *p.* 4. *tr.* 5. *reſol.* 32. accidunt in caſu noſtro, Reipublicæ enim Chriſtianæ expedit tales Confeſſarios puniri. Vnde *Greg.* *XV. in ſua Conſtit.* voluit in hac cauſa, ſicut in cauſis fidei procedendum eſſe, & ideo Dia. *ibidem*, & etiam *in p. p. tr.* 4. *reſol.* 24. huic ſententiæ contra Fagund. ſubſcribit.

Si ſciuit ſub ſecreti promiſſione.

36. Limitatur, ſeu declaratur Ampliatio tertia, vt denunciare non teneatur, qui à leuibus audiuit perſonis, hæc namque noticia nullam generat fidem, Corduba, Nauar. & Lez. *tom.* 3. *ver. denunciatio n.* 4. Portel. *in add. ad dub. regul. ver. ſolicitare fœminas num.* 22. Fagundez. *de præcept. Eccleſ. p.* 2. *lib.* 4. *c.* 3. *num.* 31. Homob. *in conſult. moral. to.* 1. *p.* 4. *reſol.* 51. & faciunt ea, quæ docet Rodr. *tom.* 2. *q. Regul. q.* 6. *ar.* 7. Sed Dia. *p* 4. *tr.* 5. *reſol.* 28. in hoc caſu contra tenet, cum pertineat ad S. Officium, & ſit res nocens bono communi, inducens pro hac opinione fauentes Spatar. & Thom. à Ieſu; Concludens nihilominus *eandem reſolutionem* his verbis; Tenetur igitur, qui audiuit denunciare, ſaltem ſi à fide dignis.

Vel à leuibus perſonis.

37. Ampliatur Regula 2. vt procedat in omnibus caſibus in hac q. explicatis *à num.* 1. *vſq. ad num.* 12.; Cum enim, vt *ibidem* probatum eſt, in omnibus illis delinquentes in tribunali S. Officij puniendi ſint, apud idem tribunal denunciatio facienda eſt.

In quibus caſib. Regula procedat.

37. Ampliatur 5. Regula 2. ſecundum Freitam *in add. ad trac. Acugnæ de Confeſſ. ſolic. q.* 21. *num.* 26. vt quamuis ſciat quis, in Confeſſione ſolicitantem, de fide recte ſentire, & conſequenter præſumptionem in tali caſu deficere, in qua *dictæ Conſtit. Pij IV. & Greg. XV.* fundantur, denunciare tamen teneatur, cum indi-

Ceſſante præſumptione hęreſis, an ceſſet obligatio denunciandi.

iudicium diſcernendi circa ſuſpicionem de fide, non alijs, ſed Inquiſitoribus competat, vt ait Freitas *ibidem*.

38. Non deſunt DD. tenentes, quod in iſto caſu quis minime denunciare teneatur, vt ſunt Riccius *p.3. deciſ.* 278. *n.* 6. & Valerus *in differen. vtriuſque fori ver. hæreſis differ.* 1. *num.* 4. qui loquitur, dum quis certe ſcit præſumptionem ceſſare, in dubio enim (ait) denunciandi eſt obligatio: Quod verò lex in præſumptione fundata, ea ceſſante, non obliget, multipliciter probat Homob. in *exam. Eccleſ. p.p. tr.* 5. *cap.* 8. *quæſt.* 53. quod & probabile ſentit Becan. *in ſum. Theol. p.* 2. *tr.* 3. *cap.* 6. *concl.* 4. *num.* 5. & ſubſcribunt alij, teſte Dia. *p.p. tr.* 4. *reſol.* 10.; Vbi licet in hac controuerſia nihil determinet, ſed tantum referat, vt hic ſup. aliorum opiniones, concludit nihilominus his verbis. Ex quibus (ait) Confeſſarij infinitos poterunt extricare caſus, circa obligationem denunciandi ex vi edicti Inquiſitorum fundati in præſumptione.

An denũciandus, non diffamatus.

39. Ampliatur 6. Regula 2. vt quamuis Confeſſarius de ſolicitationis delicto diffamatus non ſit, denunciari debeat, Portel. *in add. ad dub. Regul. ver. ſolicitare, n.* 11. & 20. Sanctarel. Lez. *to.* 3. *ver. denunciatio num.* 5. vbi teſtatur hanc eſſe S. Inquiſitionis praxim, Acugn. Moura, Palaus, Peirin. Souſa, & Dia. *p.* 4. *tr.* 5. *reſol.* 1. dicens, quod aliàs deſtruerentur Pontificiæ Conſtit. praxiſq; tolleretur, & ibi refert Megal. qui prius contra ſenſerat, ſed poſtea ſententiam mutauit, ſicut Fagundez, qui antè cum Megal. tenuit, tandem autem ſuum iudicium praxi S. tribunalis ſubijcit, quæ eſt, vt ſup. proxime dictum eſt. Neque obſtant illa verba *Conſtit. Pij IV.* (quomodolibet diffamatos) quia vt obſeruant Acugn. Moura, & Dia, vbi ſup. illa particula (quomodolibet) ſignificat veram infamiam non requiri, ſed qualemcumque ſufficere, vt eſt illius, e.g. qui iam non habet integram, & illæſam famam, ſed laceratam, per notitiam, præſertim fœminarum, & in proximo periculo publicationis.

An non potẽs probare, tenetur denunciare.

40. Ampliatur 7. Regula 2. vt ſciens dictum ſolicitationis delictum fuiſſe commiſſum, licet probare non poſſit, denunciare teneatur, Portel. *in add. ad dub. Regul. ver. ſolicitare fœminas n.* 19. In caſibus enim ad S. Officium pertinentibus, denunciatio facienda eſt, licet denuncians delictum probare non poſſit. Farin. *tr. de hæreſi quæſt.* 97. *§.* 2. *num.* 36. Barboſa, Bonaci. Peirin. Sanctarel. Scacc. Suar. & Dia. *p. p. reſol.* 1. *tract.* 4. vbi præcitatos, & decem alios Doctores inducit, & ratione probat.

41. Quicquid econtra velint alij, non ſequendi.

An ante denũciationẽ correctio ſit præmittẽda.

42. Ampliatur 8. Regula 2. vt ante huius criminis ſolicitationis denunciationem, fraterna correctio præmitti non debeat, ſed delinquens abſque præuia fraterna correctione ſit denunciandus, ita Herriq. Paramus, Roderic. Acug. & Nauar. locis relatis à Hieron. Rodr. *in compen. q. regul. reſol.* 131.

43. Subſcribunt huic Ampliationi Azor. Bonaci. Sanctarel. Sancius, Simanc. Siluius, Suar. Turrian.

Villal.

Villal. & Dia. *p.p. trac.*4. *reſol.*2. Iacob. Gordon. & iterum Dia. *p.*4. *tr.* 5. *reſol.*24. vbi ex Sancio, & Suar. huius opinionis affert rationes.

44. Quicquid in hoc puncto contra ſentiant alij. Sed tu non recedas ab hac Ampliatione.

Emendatus Confeſſarius an ſit denunciandus.

45. Ampliatur 9. Regula 2. vt Confeſſarius ſolicitans, &c. denunciandus ſit, quamuis emendatus, Suar. *de fide diſp.* 40. *ſec.* 6. *num.* 13. Sancius *in ſelec. diſput.* 11. *num.* 52. Azor. Bonaci. Paramus, Royas, Salonius, & Dia. *p.p. tr.* 4. *reſol.*3. vbi reddit rationem, quia videlicet iſtorum denunciatio, non ad correctionem, ſed ad punitionem tendit, & ſubſcribit Sanctarel. *de hæreſi cap.* 9. *num.*11.

46. Subampliatur Ampliatio 9. vt quamuis dictus Confeſſarius poſt ſolicitationem ſtatim pœniteat, nihilominus denunciandus ſit Bonaci. *in trac. var. diſp.*6. *punc.*3. *num.*4. & puniendus, Sanctarel. *c.* 44. *dub.* *vn. num.*18.

47. Licet contra quidam alij; tu tamen, Ampliationem, & ſubampliationem ſequere.

Puniũtur Confeſſores non monẽtes pœnitentes denũciare ſolicitantes.

48. Ampliatur 10. Regula 2. vt ex mandato Papæ teneantur Confeſſarij, ſuos pœnitentes, quos nouerint, vt ſupra, ſolicitatos, monere, vt ſolicitantes, ſeu tractantes, &c. denuncient; Quod ſi hoc officium prætermiſerint, vel eoſdem ad denunciandum non teneri docuerint, ab Ordinarijs, & Inquiſitoribus pro modo culpæ puniendi erunt, ita expreſſe *in Conſtit. Greg. XV. in* §. *mandantes* & not. Lez. *to.*1. *cap.*19. *num.* 33. *in fi.*; faciunt in propoſito dicenda *hic infra n.*58.

Dum tenẽtur denunciare.

49. Limitatur Ampliatio 10. vt procedat in caſibus, in quibus ſolicitantes Confeſſarij denunciandi ſunt, iuxta explicata, & explicanda in hac q. alias ſecus: In quibus tamen caſibus cautiſſime circa ſuos pœnitentes ab alijs ſolicitatos, Confeſſarij procedere debent, vt moneant Peirin. & Lez. *to.* 2. *cap.* 19. *num.*34.

Non tenetur quis denũciare cum dãno notabili, vſque ad n. 53.

50. Limitatur modo 1. Regula 2. vt non teneatur quis in caſu noſtro denunciare, dum ex denunciatione in bonis externis, in fama, ſeu in vita damnum notabile rationabiliter timet, Sancius *in ſelec. diſp.* 11. *num.*55. Souſa *in aphor. Inquiſ. lib.*1. *cap.*34. *num.* 58. Acug. Fagun. Lez. Peirin. & Dia. *p.*4. *tract.*5. *reſol.* 19. Homob. & iterum Dia. *p.p. tr.*4. *reſol.*7. Pegna, Scaccia, & Sanctarel. *de hæreſi cap.*9. *num.*16.; Imò, ſecundum Fagun. idem dicendum eſt in damno notabili patris, matris, mariti, vxoris, fratris, aut aliorum coniunctorum; Et Souſa *in aphor. Inquiſ. cap.*34. *num.* 58. ad conſanguineos, & affines vſque ad 4. gradum hoc extendit.

51. Hinc ſequitur 1. Quod, ſi mulier ſolicitata, ſine infamia Inquiſitorem adire non poſſet, denunciando per Epiſtolam, ſeu per alium Confeſſarium, vel mediante alia perſona ſatisfaceret, Acug. Lazarius, Molfeſ. & Dia. *p.p. tr.*4. *reſol.*7. Portel *in add. ad dub. reg. ver. ſolicitare fœminas n.*21.

52. Cauſa, quam ſæpe honeſtæ mulieres ſolicitatæ afferre ſolent ad ſe ſubtrahendum à denunciando, eſt iſta. Dicunt enim non poſſe denunciare ſolicitantem ſine nota-

bili

bili proprij honoris præiudicio, ſtatim enim, (inquiunt) ex denunciatione, Iudici, cui denunciatio porrigitur, occaſio datur rationabiliter credendi ſolicitatam honeſtam non eſſe, & ex manifeſtatione in Confeſſione ſuarun inhoneſtatum, Confeſſarium eam ſolicitare auſiſſe, aliàs vix quis in tali Sacramento perſonam honeſtam prouocare præſumeret; Quantum valeat iſte prætextus iudicent alij, eo enim admiſſo, nimis obligatio denunciandi deſtrueretur.

53. Sequitur 2. ex ſupradictis, vt quis denunciare non teneatur, dum ex denunciatione notabile damnum probabiliter proximè ſibi euenturum credit, facileq; ei occurrere non poteſt, & qui illud minatur, eſt ſolitus ſimilia exequi, niſi ex omiſſione, fidei bonum periclitaretur, Souſa *in aphor. Inquiſ. lib.* 1. *c.* 34. *n.* 58. & Dia. *p.* 4. *tr.* 5. *reſol.* 19.; Sed metus excuſans debet eſſe inſtans, & iniuſte illatus, ſecundum Freit. & Dia. *reſolut.* 36. Qui *reſolut.* 41. §. *vlt.* cum eodem Freit. ait, metum iuſtum, vt ſunt pœnę, ſecundum leges impoſitæ, non excuſare.

Filius nō tenetur patrē denunciare.

54. Limitatur 2. Regula 2. vt filius patrem denunciare non teneatur Alenſis, Royas, Riccius, & Valerus *locis relatis* à Dia. *p. p. tract.* 4. *reſol.* 4. *in princ.* vbi ait, prædictos loqui in patre hæretico; Qui tamen Dia. *ibidem in verſ. Secunda*, in patre hæretico tenet, & admodum probabiliter, eſſe obligationem filij eum denunciandi, cum Azor. Bonaci. Comit. Farin. Lopez, Reginal. & Suar.; Iſtis DD. ſubſcribunt, ſed tantummodo, quando hæreſis patris, e. g. dogmatizantis, in publicam perniciem tendit, Genuen. & Simanc. locis relatis à Dia. ibidem ver. Tertia.

55. Limitatur 3. Regula 2. vt extra hæreſim formalem, prout in caſu noſtro, vxor maritum denunciare non teneatur, Lazar. qui loquitur in marito hæreticaliter blaſphemare ſolito, & hoc ob arctiſſimam coniunctionem, quæ eſt inter eos; Et in iiſdem terminis oppoſitum in praxi non facile ſequendum, ait Homob. cum de iure non teneatur filius denunciare patrem, nec vxor maritum, neque frater fratrem, hi enim (ſubdit) inter ſe vna, & eadem perſona cenſentur, & iuri naturali repugnat, ſeipſum prodere. In hac limitatione ego cum Dia. *p. p. tract.* 4. *reſol.* 6. nihil aſſero, ſed tantummodo quod præcitati ſentiunt Authores refero.

An ſollicitata, quæ actib. carnalib. conſenſit, denunciare teneatur vſq; ad n. 58.

56. Limitatur 4. Regula 2. vt (circumſcripta *quadam epiſtola Card. Mellini*, de qua dicetur *proxime num.* 57.) ſecundum Pegnam, Simanc. & Suar. qui hos refert *tract. de fide diſput.* 20. *ſec.* 4. *num.* 18. tenendum ſit, fœminam ſolicitatam in Confeſſione, dum conſenſit cum actibus carnalibus, Confeſſorem denunciare non teneri, complex enim complicem, ſicut nec in alijs delictis, ita neque in hoc denunciare tenetur, Megala *in p. p. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 30. & Portel. *in add. ad dub. Regul. ver. denunciatio num.* 10. & *ver. ſolicitare fœminas num.* 15. quia, vt refert Dia. *in p. p. tract.* 4. *reſol.* 9. denuncians in hoc caſu exponeret ſe ad periculum infamiæ, & ſeipſum

ſum prodendi, ad quod nemo tenetur, non enim poteſt quis manifeſtare ſocium criminis, quin manifeſtet ſeipſum; Denunciatus namq; vt Reus interrogatus, denunciantem complicem tenebitur denunciare, & ita complex ſolicitatus, virtualiter, ſe ipſum manifeſtare teneretur; Hæc refert Dia.

57. At his non obſtantibus pœnitentem teneri complicem Confeſſarium denunciare voluerunt, Acug. Bonaci. Sanctarel. & Peirin. *locis relatis* à Dia. *d. reſol. 9. ex quadam epiſtola* Card. Mellini, ex officio ſcripta Card. Borromæo Archiep. Mediolanen. cuius tenor in ſumma eſt talis. *Poſt longam, & maturam conſiderationem circa dubium ex diuerſis partibus inſinuatum, Vrbanus VIII. & Sacra Congr. coram ipſo, audito etiam ſenſu vnius particularis Congr. ad hunc effectum deputatæ, in hanc conuenerunt reſolutionem, nempe: Quemlibet pænitentem, quamvis complicem, teneri ad denunciandum ſolicitantem Confeſſorem in loco, ſeu in actu Confeſſionis, non tamen teneri proprium propalare conſenſum, de quo nec debet à Iudice interrogari, ſicut nec ſolicitans in ſuo conſtituto, qui ſi ex ſe hoc propalare velit, non ſcribatur, vtres ad Officium S. Inquiſitionis non pertinens: Et paulo poſt, in eadem epiſtola ſubditur. Quod ſi vltra prædicta alius grauis acciderit caſus, in quo pœnitens ad denunciandum induci non poſſit, idem Vrbanus vult vt ad d. Sacr. Congr. ſcribatur, à qua reſponſum expectetur, & interim ab abſolutione ſuperſedeatur. Ibidem* iniungitur Card. Borromæo, vt hæc in ſua Diœceſi obſeruet, & vt *d. epiſtolæ* copiam Epiſcopis eius ſuffraganeis tranſmittat, vt idem obſeruent.

58. *Huius Epiſtolæ* tenor per extenſum reperitur apud Dia. *par. 4. tract. 5. reſol. 31.*; Vbi in fine notat cum Peirin. datas eſſe quaſdam alias literas eiuſdem Card. Mellini, non vtique, vt prædicta epiſtola, quæ dirigitur Archiep. Mediolanen. tantum, & eius Suffraganeis, ſed datas omnibus Epiſcopis, & Vicarijs Generalibus, quibus de mandato eiuſdem Vrbani VIII. præcipitur: Vt omnibus Sacerdotibus, tam ſecularibus, quam Regularibus ad Confeſſiones audiendas approbatis, in actu approbationis, *d. Conſt. Greg.* XV. & præſertim §. *mandantes*, legatur, & intimetur, de qua obligatione dictum eſt ſup. *n.* 49. Hę igitur literæ vbiq; proculdubio, ſtringent; An autem illa Borromæo directa, pro ſe, & eius etiam Epiſcopis Suffraganeis, extra Mediolanenſem Metropolim obliget, alij iudicent, ego namq; in hoc quicquam affirmare, vel negare non intendo.

59. Limitatur 5. Regula 2. vt econtra, mulier Confeſſarium ſolicitans, neque ab ipſo, neque ab alijs ſcientibus, ad S. Officium denuncianda ſit, Bonaci. *in tract. var. diſput. 6. punct. 3. num. 20.* Riccius, Sancius, & Diana *par. 1. tract. 4. reſol. 23.*; *Conſt. t. enim prædictæ pænales*, contra Confeſſarios loquuntur, & quia pœnales, ad alium caſum, nempe ad pœnitentem, quæ ſolicitat Confeſſarium, extendendæ non ſunt, *c. ſtatutum de elect. l. cum quidam ff. de liber. & poſthum.* Sanch. & alij communiter, quos refert, & ſequitur Mulier ſolicitans Confeſſarium, nõ cõpiehenditur, &c.

Dia.

Dia. *vbi ſupra*; quicquid dicant Belloch. & Param. *ibidem* à Dia. relati.

60. Pro coronide huius q. perpende, quod licet in foro conſcientiæ tutus quis ſit, opiniones probabiles in eadem q. inſinuatas ſequendo, iuxta dicenda *infra quæſt.* 143. *num.* 16.; Attamen cautus ſit confeſſor, circa monitionem, & conſilium dandum ab eo pœnitenti, in ordine ad obligationem denunciandi ſolicitantem Confeſſarium, oculatuſque ſit Iudex in ſe ingerendo in caſibus ſolicitationis, licet probabilem aliquam habeat opinionem, quod caſus occurrentes, non ad S. Officium, ſed ad eius ſpectent Tribunal: Imò potius, tam Confeſſor, quam Iudex, in foro fori, quod magis tutum eſt, ſectentur, ne Iudices Tribunalis S. Officij, aliam forte probabilem contrariam opinionem ſequentes, tanquam Reos in grauiſſimas pœnas ipſoſmet Confeſſarios, Iudiceſq; condemnent.

Cautus ſit cōfeſſarius, nec non Iudex in ſequendo opinionibus in foro fori, &c.

62. Plura reſolutoriè, ſed diffusè, de materia huius quæſtionis pertractat Dia. *in par.* 1. *tr.* 4. & *par.* 4. *tr.* 5. *per totos*.

Qua pœna ſit puniendus Religioſus proprietarius, ſeu fur, Quæſt. 123.

1. CVm in ſuperioribus de perſonalibus criminibus actum ſit, ideſt de delictis contra propriam, vel alienam perſonam, vt de homicidio, & delictis carnis; In hac q. agendum erit de criminibus realibus, ideſt contra res, vt ſunt proprietas, ſeu furtum, de quib. hic ſimul agitur, cum ſecūdum Valent. & Leſſ. quos tanquam probabiliter loquentes ſequitur Leza. *to.* 3. *ver. furtum num.* 2. Religioſus fur, etiam proprietarius exiſtimari debeat.

Religioſus fur, eſt etiam proprietarius.

2. Regula 1. ſit. Qui repertus fuerit proprietarius, apud nos priuatur actibus legitimis, qui ſunt, regere, prædicare, eligere, eligi, viſitare, diffinire, & ad Ordines promoueri; Quod ſi in morte talis repertus fuerit, priuatur ſepultura Eccleſiaſtica; Ita ſtatuitur *in noſtro Modo proced. c.* 1. *tit. de pœnis, quæ pro grauioribus, verſ. qui repertus*, & hoc, *vt ibidem* dicitur, eſt iuxta decreta Conc. Trid. & Ordinis noſtri Statuta, nempè *in cap.* 6. *Conſtit. noſtrarum, verſ. & perche la volontà:* Et ſubditur *in d. verſ. qui repertus*; quod ſi cui hæc pæna non conueniret, capparone puniatur ad arbitrium P. Prouincialis: Sed nota, quod in Conc. Trid. *ſeſſione* 25. *de Regul. c.* 2. determinatur, vt Religioſus proprietarius biennio actiua, ac paſſiua voce priuatus exiſtat, atq; etiam iuxta ſuæ Regulæ, & Ordinis Conſtitutiones puniatur: Et propterea vnuſquiſq; propriam Regulam, & Conſtitutiones conſulat.

Proprietarij Religioſi pœna.

3. Ampliatur 1. Regula 1. vt proprietarius quilibet Religioſus ſit, qui vult habere alicuius rei temporalis dominium, vſumfructum, vſum iuris, poſſeſſionem, adminiſtrationem, ſeu peculium, prout hæc, quid iuris important, iſta .n. omnia voto repugnant paupertatis, Nauar. *com.* 2. *de Regul.* Sanch. *lib.* 7. *decal. c.* 18, *n.* 25. & Lez. *to.* 1. *c.* 6. *n.* 2. & 3.

Quis ſit proprietarius, vſq; ad n. 10.

4. Hanc Ampliationem, quoad alios Regulares intellige, vt non poſſint habere prædicta in particulari, licet ea non ſint illis interdicta in

Differentia in hoc inter Minores, & alios Regulares.

in communi; Minoribus verò Fratribus S.Franciſci, & in particulari, & in communi omnia,& ſingula illa prohibita ſunt, *c.exijt, de verb. ſignif. in 6.Clem.1.§. proinde,* & tenent omnes Expoſitores *in c.6. Regulæ Minorum,* præſertim Polit.*n.*10.;Qui *n.*2. declarat,quid ſit proprietas, dominium,vſusfructus, &c.

5. Ampliatur 2.Regula 1.vt proprietarij pęna teneatur Religioſus, qui quancunq; rem temporalem ſine ſui Superioris licentia,recipit,vel retinet,Azor.*to.*1.*inſtit. lib.*12.*c.*12. Maior *in* 4.*diſt.*38.*q.*9.Lez. *to.*1.*c.*6. *n.*12.*&* 30.vbi concordantes, & tenent communiter Expoſitores *in d. c.6.Regulę Minoritanæ,*inter quos Polit.;qui *num.*38. enumerat 19. caſus proprietatis, de quibus etiam apud S.Bernardin. *in fi. tract. de obedientia Fratrum Minorum*:Et de plurib. actibus proprietatis,& ſignāter de multis caſibus,in quib.temporalia Religioſi retinentes ſine facultate, proprietarij ſunt,agit diffusè Leza.*in d. c.6.per totum,* ad quem lectorem remitto, non .n. hic opportunū eſt,niſi de aliquib. pręcipuis diſſerere,qui ad iudicialē hāc Theoriā pertinent.

6. Ampliatur 3.Regula 1.vt Religioſus,qui aliquam rem habuit tēporalem de licentia Superioris, cuius auctoritas iam expirauit, illam celās,& occultans, ne præſens Superior illā videat, & auferat, proprietarius ſit; Ratio eſt,quia aliquid cōtra præſentis Superioris volūtatem retinet,Graff.*par.*1.*deciſ.lib.*3.*c.*5.*n.* 28.S.Antonin.*p.*3.*tit.*16.*n.*11. & Leza.*to.*1.*c.*6.*n.*17.; Vbi generaliter ait,Religioſum occultantē à ſuo Superiore aliquid, quod retinet, vel Prælato interrogante, ſeu viſitantē res ſubditorū, non manifeſtātem, delicto proprietatis peccare, citans Cord.& Mendoz.; Ibidem Leza.cū Leſſ. & Nauar. ſuſtinet, teneri Regularem ad habendam animi præparationem dimittendi quicquid retinet,Superiore præcipiente.

7. Ampliatur 4. Regula, vt proprietarius ſit Religioſus,qui aliquid dat, ſeu donat alicui de bonis Monaſterij, vel de his, quæ ad ſuum habet vſum,dū ſine licentia Superioris dat,Cord.Mendoz.& Leza.*p.*1.*c.*6. *n.*52.Dia.*tr.*6.*de pauper.Relig. par.*1. *præſertim reſol.*5. Bonaci. *de largit. mun.diſp.*3.: Et hinc ſequitur, quod recipiens à Religioſo aliquid, ſine Superioris licētia, ad reſtitutionem tenetur,Nauar.Leſſ.Bonaci.& Lez. *p.*1.*c.*6.*n.*53.:Ex eodem fundamēto ſequitur, quod ludens cum Religioſo, & lucrans vltra eam quantitatē, quam potuit Religioſus ludere, ad exceſſus reſtitutionem tenetur, Alcozer.Ledeſ. & Leza. *n.*51.

8. Ampl.5.Reg.1.vt apud nos pęna proprietarij puniatur, qui pecuniā pro ſe, vel pro alijs, ſine Prouincialis licentia procurauit, iuxta determinationem *in noſtro Modo proc. cap.*1. *tit.de pęnis pro grauioribus ver. qui pecuniam.*

9. Ampliatur 6.Reg. 1. vt pęna ꝓprietarij vt ſup. puniatur, qui libros, vel quācunq; aliā rē depoſuit extra noſtra Monaſteria,ſine licētia Prouincialis, aut Superioris localis, vel ſaltē non ſciente aliquo ex Fratribus illius familiæ, iuxta noſtras Conſtitutiones *cap.*9.*verſ.e perche la volontaria.*

10. Limitatur 1.Regula 1.vt pę-

Dantes ſi ne licentia, an dictas pœnas, vel alias incurrant.

næ in ea aſſignatæ, ab illis ꝓpriè incurrantur, qui aliqua contra Superiorum voluntatē retinent: Dantes verò aliquid ſine Superiorum licentia, contra paupertatem quidem peccant, ſed non illas præcisè pœnas incurrunt, at potius taxatas *à Clem. VIII. in Bulla de largitione muner. in verſ. quod ſi quis*; iuxta tamen moderationem eiuſdem *Bullæ factā ab Vrb. VIII. mediante quadā Congr. coram Em. Card. S. Onufrij* ſuper quibus expeditum fuit *Breue datum Romæ, die* 15. *Septembris* 1640.; *Totaque moderatio, cum Bulla eiuſdem Clem.* typis data fuit.

Verba Bullæ Clem. VIII.

11. Tenor verò *Bullæ Clem. hic eſt. Quod ſi quis Regularis huiuſmodi Bullæ tranſgreſſor fuerit, obtentus Dignitatibus, & Officijs, eo ipſo priuatus, & ad illa, & alia obtinenda perpetuò ſit incapax, & perpetua infamia notatus exiſtat; nec non priuationem vocis actiuæ, & paſſiuæ ipſo facto incurrat; & vltra dictas pœnas, tanquam contra furti & Symoniæ Reum, condignis ſupplicijs affici debeat.*

An Bulla ſit recepta.

12. Non eſt hic prætermittendum, quod circumſcripta d. moderatione, *eadem Bulla Clem.* ſecundū Dia. *in par.* 1. *tract.* 6. *reſol.* 1. recepta non fuit, & *ibidem* hoc pluribus auctoritatibus comprobat; ſed quia *in eadem moderatione* in his, quæ *eidem declarationi, ſeu moderationi* non ſunt contraria, *Vrb. Bullam Clem.* obſeruari iubet, eamque innouat, non obſtante non vſu, ſeu vſu, & cōſuetudine in contrarium: Hoc præcepto, & innouatione attentis, modo *d. Bulla, iuxta inſinuatam moderationem*, certè ſtringit, præſertim apud nos, cum ſingulis annis in executionem Pontificij præcepti, menſe Ianuario in puplica menſa *cum prædicta moderatione*, in ſignum acceptationis perlegatur.

Summarium moderationis dictæ Bullæ.

13. Summarium *prædictæ moderationis* eſt tale. Declaratur, munera à Religioſis vtriuſq; ſexus tribui poſſe ex cauſa gratitudinis, cōciliationis beneuolentiæ, eiuſque conſeruationis erga ipſam Religionem, vel Conuentum, alijſque cauſis ex ſui natura actum virtutis, & meriti continentibus, modeſtè tamen, & diſcretè, & dummodo id non fiat, niſi, ex Superiorum Localium licentia, nec non cum conſenſu maioris partis Conuentus, ſi talis conſenſus de iure, vel ex Conſtitutionibus, ſeu conſuetudinibus cuiuſque Religionis reſpectiuè in his caſibus requiratur. Conſenſum verò Conuentus *in d. Bulla* §. *id autem, erga finem*, ad leuiora eſculenta, aut pocula, ſiue ad deuotionem, & Religioſitatem pertinentia munuſcula largienda requiſitum, intelligi debere de conſenſu, aliàs de iure requiſito, & vbi concurrit ambitionis ſuſpicio, qua ceſſante, nec in his requiri licentiam Superiorum in ſcriptis, *in d. Bulla verſ. neque verò, in fi.* requiſita, ſed ſufficere licentiam etiam oretenus eiſdem conceſſam, declarat. *Ibidem* declaratur, & moderatur *prædicta Bulla Clementis*; Vt commeſſationes, compotationes, & conuiuia, in excipiendis præſertim benefactoribus, Protectoribus, vel Ordinarijs honorificè, & lautè, de quibus *ibidem in* §. *inſuper*, cenſeri tantùm prohibita; dum aduerſantur decentiæ ſtatus Regularis. Reſtitutionē autem à receptore Conuen,

uen,

uentibus faciendam, de qua in eadẽ *Conſtitutione §. hanc autem*, intelligi debere de Conuentibus, ad quos prædicta dona de iure pertinent, ſi id commodè fieri poteſt, aliàs reſtituantur Conuentui eiuſdem Religionis viciniori loco, vbi abſolutio petita fuit.

Summa ad hoc vt incurrantur pœnæ proprietatis.

14. Limitatur 2. Regula 1. Vt (quicquid ſit de peccato mortali, & caſu reſeruato proprietatis) quo ad pœnas criminales, non videntur incurri, niſi ſumma perueniat ſupra duos aureos; prout de largitione munerum *viuæ vocis Oraculo declarauit, prædictus Clem.* vt not. Filliuc. Homob. & Dia. *in p. 1. tract. 6. reſol. 5.*: Et ratio declarationis fuit, quia communiter ſumma duorum aureorum in iure modica dicitur ſumma, *l. ſi oleum* vbi glo. *ff. de dolo*, & obſeruat Dia. *in d. reſol. 5.*

An conſtare debeat de corpore delicti.

An autem conſtare debeat de corpore delicti, vt quis tanquã proprietarius puniatur, dicetur *hic infra num. 26. vſque ad finem huius quæſt.*

Pœna contra Regularem furem rerũ ſecularium.

15. Regula 2. fit. De Religioſo rem ſecularis furans, eodem modo ſentiendum eſt, ac ſi ipſe fur eſſet ſecularis, quia qualitas Religioſi non minuit, ſed potius auget malitiam furti, ita Lez. *to. 3. verſ. furtum, num. 2. in princ.*: Furtum autem tale conſequenter pœna criminali punietur, *vt in tit. C. de furtis, & in Authent. de nouo iure C. de ſeru. fugit.* per quæ iura ita tenuit Boſs. *tit. de furtis n. 30.*: Qui *n. 32.* not. per Statuta vbique pœnas furtis imponi, & ea obſeruanda. Et vtique nos in hoc habemus *Modum proced. c. 1. tit. de pœnis pro grauioribus, verſ. qui rei*; An autem pœna ibi taxata cumuletur

Quid apud nos.

cum prædictis pœnis contra proprietarios, vel cum hac illæ confundantur, vide à ſimili *hic ſup. q. 114. n. 26.*

Perquiſitio rei furatæ, an, & qua auctoritate facienda.

16. Antequam deueniatur ad Regulæ huius declarationes, prænotandum, primo; Quod cui res furto ſubtracta fuit, nõ poteſt propria auctoritate perquirere rem furatam in alicuius domo, ſed officiũ implorare poteſt Iudicis, qui ſibi de furto conſtito, & ſuſpicione aliqua præcedente, quod furtum in domo ſit, vbi perquiſitionẽ fieri inſtatur, ſuum impertietur officium, ſuis mãdando executoribus, vt talem perquiſitionem faciant, Clar. qui teſtatur de communi, & practicata opinione, Contard. qui de magis communi, & Far. *q. 165. n. 31.* vbi, cum concordantibus, Iudices monet, ne ad d. perquiſitionem concedendam faciles ſint in domo perſonæ integræ famæ, ne eius lædatur honor, præſertim ſi perquiſitionem petens eſſet inimicus, qui ad famam, & honorem aduerſarij denigrandum inſtaret. Prænotandum ſecundo; quod ſolent in propoſito Regulæ 2. eſſe ſpecialia Statuta, quæ vtique ſeruanda eſſe, teſtes ſunt Bart. Bald. Salyc. & alij in Authen. de nouo iure, *C. de ſeru. fugit.* nec non Ang. Couar. & Farin. qui etiam teſtatur de cõmuni DD. omnium, *q. 167. n. 40.*

Pœna furti rei ſacræ cum fractura muri Eccleſiæ.

17. Ampliatur 1. Regula 2. Vt furtum rerum Eccleſiæ, puta calicum, paramentorum, reliquiarum, &c. à Religioſo patratum, interueniente violenta fractione muri, ſeu portæ Eccleſiæ, vel Sacriſtiæ, vbi res furatæ erant, vltra prædictas pœnas, etiam in excommunicationem incidat fur, ſecundum Suar.

to. 5.

*to.*5. *in* 3. *p. diſp.*22. *ſect.*2. *num.*11. *&* 12. Sylueſ. *in ſum. ver. furtum n.* 8. Tolet. & Lez. *to.*3. *ver. furtum nu.* 4. *& eſt tex. in cap. conqueſti de ſen. excom.*; Et hæc excommunicatio, vt patet *in tex.* & notant citati DD. ipſo facto incurritur: Sed ſi furtum ſine effractione fuerit, controuerſum eſt, an fur excommunicandus ſit, vel ipſo facto ſit excommunicatus, de quo vide Lez. *n.*5.

Vel ſine fractura.

Et intrat pęna ſacrilegij.

18. Subampliatur 1. Ampliatio 1. vt de iure Canonico tale furtum ſacrilegum ſit, de hoc nanque iure, dum rapitur res ſacra de ſacro, vel res ſacra de non ſacro, vel etiam res non ſacra de ſacro, ſacrilegiũ committitur *c. ſi quis contumax* §. 1. 17. *q.*4. Bart. Boſſ. Clar. & Farin. concordantes cumulans *q.*172. *n.*7.; Et cõſequenter in caſu propoſitæ Ampliationis, nec nõ in prælibatis alijs caſibus, fur ſacrilegij pæna arbitraria erit plectendus, maiori, vel minori, iuxta facti, & perſonarũ qualitatem, Clar. *in praxi* §. *ſacrilegium*, vbi de communi *num.*4. *in princ.* citans Boer. & Salyc. & ſequitur Far. concordantes inducens *n.*11. Et aliquando carceris pæna, aliquando exilij, imponitur, ſecundum Decian. & Farin. *n.*16.

Etiam dũ in Monaſterio fit furtum.

19. Subampliatur 2. Ampliatio 1. vt Monaſterium locus ſacer dicatur, ad effectum, vt in eo aliquid ſurripiens ſacrilegium committat, ita Bonifac. Vital. & Farin. *n.*52. *q* 172.

Vel furantur Reliquiæ.

20. Subampliatur 3. Ampliatio 1. Vt Sanctorum reliquiæ res ſacræ dicantur, & ideo illas ſurripiens, pęna ſacrilegij puniendus eſt, Alber. Bald. Decian. Foller. & Farin. *n.*64. alios DD. citans.

21. Subampliatur 4. Ampliatio 1. vt grauiſſimum ſacrilegium ſit, pixidem cum Euchariſtia rapere, & ſeuiſſimè plectendus ſit rapiens, vt probat Farin. *nu.*62. *vbi* tangit pænas; *& à num.*48. *vſque ad* 76. quis ſacer locus dicatur, fuse declarat, nec non res ſacra ad effectum vt ſacrilegij pœna habeat locum, dicenda ſit.

Seu pixis cum Euchariſtia.

22. Ampliatur 2. Regula 2. vt Religioſus rem aliquam communitatis ſui, vel alieni Monaſterij ſurripiens, furti pænas incurrat, rem enim alienam inuito domino contrectat, Leza. *to.*3. *verſ. furtum n.*3. comprobans ex Bulla Clem. ſup. citata *n.*9.

Religioſus auferens rem ſui, vel alterius Monaſterij de furto tenetur.

23. Ampliatur 3. Regula 2. Vt procedat in Religioſo rem alterius Religioſi vſui applicatam ſurripiẽte, prædicta nanque res Monaſterij eſſe non deſijt, Peirin. Suar. & Lez. *n.*6.

Vel rẽ ad vſum alterius conceſſam.

24. Ampliatur 4. Regula 2. vt multo magis procedat in rapina, quæ palam, & vi ex ſui natura fit, Alex. & Boſſ. *tit. de furtis n.*5. qui de hoc agit *in tit. de rapinis.*

Magis procedit in rapina.

25. De quantitate autem, pro qua furtum criminaliter puniri poteſt, vide ſup. *in hac q. n.*14.

De ſumma.

26. Limitatur 1. Regula 2. Vt in furto ad condemnationem deueniri non poſſit, niſi prius conſtet de corpore delicti, nempè de re furata, Boer. *deciſ.*164. *n.*8. Boſſ. *tit. de delictis n.* 32. vbi plures concordantes inducit, Maſc. *de probat. concl.* 829. *n.*1. *lib.*2. & de cõmuni teſtatur Brunor. à Sole in vnico ſuo *conſ. crim. n.* 54.: Vnde dato, quod quis ritè de pecuniæ furto denuntietur, & ſumptis

Ante condemnationem pro furto conſtare debet de corpore delicti.

ptis informationibus inditia legitima inueniantur ad conſtituendũ Reum, & iſte conſtitutus delictum fateatur, ad condemnationem in ordinariam pœnam deueniri non deberet, niſi prius de furto confeſſo conſtaret, & ideo ad verificationẽ confeſſionis deueniendum eſſet, & ad hoc interrogandus eſſet Reus, quid fecerit de re furata? Et eius reſponſione verificata, in pœnam ordinariam condemnari poſſet, aliàs ſecus; Tali enim modo in furto iam confeſſo, de corpore delicti conſtare dicitur, ita ſpecialiter docet Ang. *de maleſ. in ver. & veſtem candidam num.* 15. vbi ait, quod Iudex pro delicti verificatione, nuntium ad loca confeſſa mittere debet, & quod aliter faciendo, animam, & corpus ſuum damnat, Boſſ. *de delictis n.* 15. Clar. §. *fin. q.* 55. *verſ. quomodo autem,* Menoch. *de arbitr. quæſt. caſu* 269. Bal. Foller. Marſil. & Farin. cum pluribus alijs *q.* 2. *n.* 15. qui hanc putat eſſe meram veritatem.

27. Sublimita hanc primam limitationem, vt locum non habeat abſolutè in mariolis, vulgo dicti taglia borſe, qui fatentur innumera furta ſe commiſiſſe: In iſtis enim ſufficit ex confeſſis furtis, duo, vel tria verificari, ex quibus, etiam alijs non verificatis, ad mortem condemnari poſſunt, dummodo aliquorum querela adſit, qui aſſerant pecunias in illo loco, ſibi furatas, in quo prædicti marioli eadem furta commiſiſse fatentur, optima eſt deciſio in hoc caſu Gramm. quem refert, & ſequitur Far. *qu.* 2. *n.* 15. *verſ. qua tamen*

Quid in mariolis.

28. Limitatur 2. Regula 2. Vt multo magis cõſtare debeat de corpore delicti, in furto perpetrato cũ fractura domus, vel capſæ, vbi v. g. aſſeritur fuiſse pecuniam furatam, antequam enim deueniatur, non modo ad condemnationem, ſed etiam ad inquiſitionem, præter cętera, debet conſtare de dicta fractura, aliàs non diceretur conſtare de corpore delicti, Clar. *qu.* 4. *verſ. quando verò in fin.* Foller. *in praxi crim. verſ. capiat informationem num.* 17. & 19. & Far. *q.* 2. *n.* 19. *verſ. ideo.*

Quid in furto cũ fractura.

29. Limitatur 3. Regula; Vt ante condemnationem, pro verificatione corporis delicti, requiratur vlterius, conſtare rem furatam ante commiſſum furtum, in loco fuiſſe furti commiſſi, ita expreſsè Marſil. *conſ.* 8. *n.* 4. Rolan. *conſ.* 51. *n.* 17. & *ſeq. vol.* 1. Brunor. Maſc. qui teſtatur de communi, & Farin. *d. verſ. ideo.*

Item conſtare debet, rem fuiſſe in loco furti.

30. Limitatur 4. Regula 2. Vt etiam ante capturam, & torturam funis, conſtare debeat, & ſufficiat per legitima inditia de corpore delicti, furtum enim eſt difficilis probationis; In delictis verò occultis, & difficilis probationis, quoad prędicta, ſufficit, & requiritur de eorum corpore per coniecturas conſtare, ſecundum Boſſ. *tit. de delict. n.* 20. Gabr. *concl.* 17. *num.* 14. *lib.* 7. Bal. & Farin. qui alios inducit, & teſtatur de communi *q.* 2. *n.* 12.: Et præterea furtum poſt ſe veſtigia nõ relinquit; In his autem ſimiliter ſufficit probatio corporis delicti per inditia, Boſſ. *tit. de delict. num.* 19. & 23. *in fi.* vbi teſtatur de quotidiana obſeruantia; Maſc. & Farin. *n.* 13. & totum hoc in ſpecie de furto,

Quid quo ad capturam, & torturã.

idem

idem Farin. confirmat *num.* 15.

31. Pro declaratione huius limitationis 4. quaſdam coniecturas propono, quibus in furto delicti corpus probatur. Coniectura 1. ad rem noſtram eſt querela partis bonæ famæ, quæ in criminalibus ad inquirendum ſufficit, Clar. §. *fin. q.* 4. *verſ. ſcias tamen*, vbi ait, quod ſtatim porrecta querela prædicta, Iudex debet contra furem inquirere, & ſine alia inueſtigatione corporis delicti informationes aſſumere, & quod hoc nullam habet difficultatem, Marſil. Maſcar. & Farin. *q.* 2. *n.* 16.: Sed ad torturam, & tanto minus ad condemnationem d. querela non ſufficit, Farin. *ibidem*.

Coniectura, quibus in furto delicti corpus probatur, vſque ad numerum 35.

32. Coniectura 2. eſt acclamatio, ſeu conqueſtio, incontinenti furto ſecuto, facta per illũ, cui res ſubtracta dicitur, & de hac coniectura idem ſentiendum eſt, quod de propoſita 1. Marſil. *conſil.* 8. *n.* 5. Clar. *q.* 60. *in princ.* Aret. Blanc. & alij relati, & ſecuti à Maſcar. *de probat. lib.* 2. *concl.* 830. *n.* 13. & 14. Foller. & Farin. qui teſtatur de communi *q.* 2. *n.* 17.

32. Coniectura 3. ad delicti corpus probandum in furto, ex fama legitimè probata, orta in vicinia de re certa, ſumitur, quæ ad inquirendum ſufficit, Bal. Brunor. & Farin. *q.* 2. *n.* 18. Dum autem in furto interuènit fractura, de qua dictum eſt ſupra *nu.* 28. de ea proculdubio conſtare debet ſecundum Bar. *in l. ſi quando, in fi. C. vnde vi*, Gramm. Vulpel. & Clar. *q.* 66. *in princ.* vbi etiam plures alios refert, Foller. Grat. Iaſ. & Far. *n.* 19.

34. Coniectura 4. ad delicti corpus in furto probandum, eſt fuga famuli, iuncta domini conqueſtione, Rimin. & Clar. *qu.* 66. *in princ.* Marſil. & Far. qui de communi *q.* 2. *n.* 20. vbi ex Maſc. & alijs, inter coniecturas etiam enumerat, ſcalas ad feneſtram domus inuentas, in qua furtum patratum fuit; Nec non ſtrepitum, & rumorem à vicinis in loco commiſſi furti auditum. Quale verò inditium faciat, res furata in Rei domo reperta, dictum eſt ſupra *q.* 70. *n.* 1. *vſque ad* 4.

35. Poſito caſu, quod in inquiſitione ex prædictis coniecturis formata, inditia ſufficientia reſultent ad capturam, & ad torturam deuenire poterit Iudex, Clar. *q.* 4. *verſ. ſcias tamen.* Maſc. & Far. *q.* 2. *n.* 16.

36. Limitatur 5. Regula 2. Vt dum res, de voluntate domini ipſius rei, contrectata fuit, nec furtũ dicatur, nec intret pœna furti. Clar. *in praxi §. furtum, verſ. item excuſatur*, Hoſtien. Tuſc. & Far. *qu.* 174. *n.* 137. & *eſt tex. in* §. *placuit* & ibi gl. & communiter DD. *Inſtit. de oblig. quæ ex delict. naſc.*; Imò credens probabiliter dominum permittere, licèt non permittat, à furto excuſatur; vt quando contrectans eſt conſanguineus, vel magnus amicus domini rei, Menoch. Farin. & plures apud eum n. 142.

Qui aufert rem de domini voluntate non furatur.

37. Nota tamen, quod in dubio res contrectata præſumitur contra domini voluntatem, & qui contrarium dicit, probare tenetur *l. ſi vas*, §. *vectare*, vbi glo. & Bart. *ff. de furtis*, Gom. qui teſtatur de communi, Aret. Menoch. Boſſ. & Farin. *q.* 174. *nu.* 148. Imò non creditur domino rei aſſerenti rem ſibi ſubtractam

Voluntas domini debet probari.

Et an ſufficiat aſſertio domini.

fuiſſe ex eius voluntate, niſi talis aſſertio alijs iudicijs adiuuetur, puta, paruitate rei furatæ, conſuetudine talia furta permittendi, amicitia, vel conſanguinitate contrectantis, & ſimilibus, alias enim de facili dominus furẽ liberaret, quod eſt abſurdum, Bar. *in l. inter omnes* §. *recte n.* 2. *ff. de furt.* Bald. Menoch. Abb. & Farin. plures inducens *num.* 155. Clar. *in praxi* §. *furtum*, *verſ. item excuſatur*, vbi teſtatur de communi, & practicata opinione.

Pæna noſtri Modi procedendi declaratur vſque ad numerum 45.

38. Nota vlterius, quod cum noſter *Modus proced. citatus hic ſup. n.* 15. loquatur de pæna furti indefinite, non ſpecificando, an pro 1. vel pro 2. ſeu pro 3. furto, illa pęna ſit infligenda, vtique cum grano ſalis eſt intelligendus, ex ſubnectenda hic proximè Ciuili, & Canonica doctrina, *præſertim n.* 42.

Fuſtiga pænā taxant pro 1. furto.

39. Animaduertendum eſt igitur, quod Iuriſtę pro primo furto imponunt pænam fuſtigationis, vt probat Far. *q.* 174. *n.* 35. licèt nõ omnes in hoc conueniant, & nõ deſint, vt habetur apud Far. *nu.* 36. qui dicant, hanc non infligi pænam, niſi nocturnum ſit primum furtum; Et Romæ, teſte Farin. *n.* 37. fur pro 1. vice non ſemper fuſtigatur, ſed aliquando tribus ictibus funis, aliquãdo pæna exilij, quandoque vtraque punitur, iuxta furti magnitudinem, & perſonæ qualitatem furis: Et quãuis non deſint tenentes pro vnico magno furto imponi mortis pænã, quos refert Far. *n.* 45. & hi permulti, & graues ſint DD.; tamen ſi Iudex errare non velit, mortis pænam pro magno vnico furto nõ imponet, cum & opinio oppoſita, plures, & graues habeat defenſores, cumulatos à Farin. *qu.* 167. *n.* 47. Furtum autem quando graue dicatur, vide Farin. *q.* 165. *num.* 13. *vſque ad n.* 23.

Pro 2. furto.

40. Similiter Iuriſtę, nec pro ſecundo furto mortis pęnam imponunt, ſed grauiorem, quam pro vnico furto, Aret. qui teſtatur de communi *in Auth. ſed nouo iure*, & ibi Bal. Salyc. & alij *C. de ſeru. fugit.* Gom. qui pariter de communi, qui ait, quod apud eum pro 2. furto, cõmuniter imponitur pæna flagellorum, & abſciſſionis auricularum, Afflict. Boer. Tuſch. & alij relati à Farin. *q.* 167. *n.* 42. Qucquid alij cõtradicant ab eo citati *n.* 43.; Subdẽs *n.* 44. quod Romæ, dum furta non ſunt modicæ quantitatis, vel cum aliqua etiam qualitate aggrauãte, fur pro 2. furto, aut fuſtigatur, & in exiliũ mittitur, aut ad triremes ad tempus traſmittitur; Imò eſt punctus controuerſus, an, & quando pro 3. furto, mortis pæna infligi poſſit; vel potius pæna fuſtigationis cum exilio; ſeu triremiũ ad tempus, vel in perpetuum, vt videre eſt apud Far. *nu.* 48. *vſque ad num.* 84.: Hæc de iure Ciuili.

Pro 3.

Quid de iure Canonico.

41. De iure vero Canonico, Clericus pro furto, de quo non eſt publicè diffamatus, ſi ſpontè confiteatur, læſo ſatisfacere debet, & pænitentiam agere, quibus præſtitis, leui pæna per modum pænitentiæ erit puniendus, *c. fin. de furtis*: Si verò de furto publicè diffamatus fuerit, non erit promouendus, & promotus deponetur & in Monaſteriũ ad pęnitentiam agendam detrudetur, vt probat Farin. *q.* 167. *nu.* 9.;

Qui

Qui iterum de hac materia agit in ſuis Fragm. *ver. Clericus &c. n.* 316. & *ſeqq.* Et vtrobique pœnas latronibus infligendas inſinuat.

42. His prælibatis, cum ex vna parte, *in noſtro Modo proced.* vt dictũ eſt ſupra, in ſingulis caſibus diuerſorum furtorum, pœnæ præfixæ non ſint, & ex altera, *iuxta eumdem Modum proced. in cap.* 1. *de pœnis pro grauiſſimis §. quoniam autem, cum ſequenti,* ſtatuatur; Prælatorum eſſe, dum pœnę ſpecialiter ſingulis delictis in eo non ſunt aſſignatæ, eas, vel à iure commnni, vel à conſuetudine elicere, & arbitrari; Nec non Prȩlatos poſſe eaſdem pœnas augere, vel minuere, iuxta aggrauantes, vel alleuiantes circumſtantias, pro vt ipſis ſecundum Deum expedire videbitur. Concluditur.

43. Ex ſupradictis *à n.* 38. *huius quæſt. vſque huc*, noſtri Iudices Regulares, pro diuerſitate delictorum, &c. diuerſas debitas pœnas infligendas arbitrari, & elicere poterunt.

44. De hac materia, an, & quãdo conſtare debeat de corpore delicti in crimine furti, latè tractat Farin. *quæſt.* 2. *à num.* 14. *vſque ad num.* 20.; Ex cuius doctrina videbit lector punctum hunc apud DD. controuerſum eſſe: Sed quod hic ſupra ſcriptum eſt, verius omnino videtur. Generaliter verò de corpore delicti, quando, & quomodo conſtare debeat, antequam ad inquiſitionem, capturam, ſeu condemnationem, Iudex procedat, diffuſius agit *ibidem* Farin. *in d. qu.* 2. *per totam*, & viſum eſt hic ſupra latè *q.* 12. ſimiliter per totam.

De Delicto incendij, & eius pœna, Quæſt. 124.

1. PRæmitto, inter cætera realia delicta, incendij crimen, quo alienæ res tolluntur, peſſimum vtique eſſe *cap. peſſimam* 23. *quæſt.* 8.

2. Regula 1. ſit. Incendij pœna arbitraria eſt, ita Menoch. *de arbitr. quæſt. lib.* 2. *caſu* 390. *num.* 1.; Qui *num.* 25. & ſequenti plures diſtinguit caſus, ex quibus Iudex benè dignoſcere, & iudicare poſſit, quomodo ſuum regulare debeat arbitrium: Et etiam ait, quod quando, in aliquo caſu, mortis pœna eſt imponenda, in arbitrio Iudicis eſt, mortis qualitatem mutare, & huic Regulæ ſubſcribit Farin. concordantes inducens *quæſt.* 110. *num.* 6. Hæc autem Regula declaratur, & firmius ſtabilitur ex infraſcriptis Ampliationibus. Incendij pœna eſt arbitraria.

3. Ampliatur 1. Regula 1. Vt procedat in incendio dolo commiſſo, quod de iure Ciuili arbitrarie punitur, modo incendiarium tradendo ad beſtias, & poſtea eũ comburendo; Modo eum decapitando; modo eum deportando, modo relegando, ſecundum qualitatem incendij, & perſonarum, iuxta varias legum ſanctiones, quas refert Farin. *q.* 110. *n.* 5. vbi cum ſeq. inducit etiam ad ſaturitatem DD. ita tenentes, & declarantes; Subdens *num.* 9. & *ſeq.* cum Cyn. Salyc. & pluribus iuribus, incendiarium vlterius prædictum teneri ad omnia damna, & intereſſe ſecuta ex incendio. De iure vero Canonico *in cap. peſſimam* 23. *qu.* 8. incendiarijs ex- Quid dum fuit dolo commiſsũ incendiũ

communicationis pęna infligitur, Menoch. vbi ſup. *nu.* 3. *& ſeq.* Dec. Foller. & Farin. *n.* 15.

Vel lata culpa. 4. Ampliatur 2. Regula 1. Vt quando incendium fuit cōmiſſum, non dolo, ſed lata culpa, poſſit incendiarius puniri ad arbitrium Iudicis, etiam corporaliter, ſed non ita grauiter ac ſi dolum interueniſset, Farin. *q.* 110. *n.* 17. teſtans, in hoc omnes concordare, Cyn. Salyc. *in l. data opera, & ibi* Bald, qui ait, in hoc caſu non imponendam eſſe pœnam mortis, nec abſciſsionis membri, ſed mitiorem aliam corporalem, vel magnam pecuniariā, *C. de his, qui accuſ. non poſſ.* Bald. *in l.* 1. *ff. de offic. Præfec. vigil.* vbi ait aliquando in hoc caſu flagellationi locum eſſe, Menoch. Ang. & Farin. *num.* 17.; Qui *num.* 18. cum iiſdem Menoch. Ang. & alijs, vult talem incendiarium teneri pariter ad damna, & intereſſe.

Seu leui culpa. 5. Ampliatur 3. Regula 1. Vt quando incendium fuit commiſſum leui culpa, pœna arbitraria videatur infligenda, attenta diuerſitate opinionum DD. Cum vna fuerit opinio, in hoc caſu pœnam eſſe pecuniariam, & in ſubſidium corporalem, dum incendiarius non eſt ſoluendo, Bald. *in d. l.* 1. cum quo videtur reſidere Ang. nec diſſentit idem Bald. *in l. data opera C. de his, qui accuſ. non poſſ.*; At Berber. tenet pœnam fuſtigationis poſſe infligi; Et Franc. Marc. ait, hic non intrare pœnam criminalem ſaltem corporalem: Et has varias opiniones refert Farin. *quæſt.* 110. *num.* 19. ex quibus arbitrium Iudicis regulari poſſe videtur.

6. Incendium autem ex leuiſſima culpa, pœna criminali non punitur, Afflict. qui de communi, Ang. Conrad. & plures alij, quos ſequitur Farin. *q.* 110. *num.* 20. vbi teſtatur, quod hoc omnes admittunt. Quid vero dicendum ſit in propoſito de pœna ciuili, & de damnis, & intereſſe, vide eundem Farin. *num.* 21. *vſque* 32. Incendium vero ex caſu fortuito proueniens ad nullam pœnam obligat, *l. fortuito ff. de incend. &c.* vbi gloſ. & tenent Bart. Ang. & Farin. concordantes inducens *num.* 33. qui cum Bald. Ang. Menoc. & alijs, ſentit huiuſmodi incendium, nec ad damna, & intereſſe obligare. Quid in incendio ex leuiſſima culpa. Vel ex caſu fortuito.

7. Regula 2. ſit. Incendium in dubio præſumitur cauſatum culpa inhabitantium, & conuerſantium in domo combuſta, *l. ſi vendita, vbi* Alber. & Salyc. *ff. de peric. & commod. rei vend.* Conrad. qui de communi, Ang. Bald. Iaſon, & Farin. ad ſaturitatem concordantes inducens *quæſt.* 110. *num.* 41. *vbi in ſequentibus* diffusè, *vſque ad num.* 77. hanc Regulam pluribus ampliat modis; ſicut econtra, diuerſimode limitat eandem *à num.* 78. *vſque ad n.* 110. Incendiū præſumitur ex culpa habitātium, & conuerſantium cauſatum.

8. Plura de materia huis q. Farin. *quæſt.* 110. vbi præſertim *à num.* 111. *vſque ad nu.* 160. proponit, & reſoluit in hac incendij materia quæſtiones varias.

X

De iniurijs verbalibus, & earum pœnis, Quæſt. 125.

1. CVm pauca ſint delicta, vt notat Far. *quæſt.* 105. *in prin.* quæ in ſe iniuriam non contineāt, antequam in hoc Tractatu de delictis, & pęnis ad vlteriora procedam, de iniurijs, earumq; pœnis agere decreui, vt etiam mihi viam ſternam, poſt delicta perſonalia, & realia, de quibus in hoc eodem Tractatu viſum eſt, de verbalibus delictis aliqua inſinuare, iniuriæ enim non rarò tantum verbales ſunt, vt conuitia; quamuis etiam ſcripto inferantur, puta per libellum famoſum, ſeu per epiſtolam *l. lex Cornelia* §. *ſi quis librum ff. de iniurijs*; Nec non factis, *l.* 1. §. *iniuriarum ff. eodem*, Clar. *in* §. *iniuria in prin.* Hoſtien. & Butr. *in c. cum te*, *de re indic.*: Et ſic tribus modis iniuria infertur, verbis, ſcriptis, & factis, vt probat *tex. in* §. *iniuria autem*, *inſtit. de iniur.* & tradunt Alber. & Cyn. *in l. ſi non conuitij C. eodem*; *In hac q.* agam de his iniurijs, quæ verbis tantum inferuntur, *in ſequentibus* vero de reliquis.

Multis modis iniuria infertur.

2. Regula ſit. Iniuriarum verbalium criminalis pęna eſt arbitraria, Abb. & Fely. *in c. cum te, de re iudicata*, Aret. & Nicaſ. per illū tex. *in* §. *in ſumma*, *inſtit. de iniur.* Ang. & Alber. *per illum tex. in l. fin. ff. eodem*, tenent Clar. & ad eum Baiar. *in* §. *iniuria verſ. ſed quæro*, Hoſtien. Far. & alij *q.* 105. *n.* 56. Et hæc arbitraria pęna poteſt etiam eſſe corporalis, quamuis tantum verbalis fuerit iniuria, ſecundum Abb. Bal. & Fely. *in d. c. cum te*, Baiar. & Farin. *n.* 59. vbi concordantes.

Pęna iniuriæ verbalis arbitraria eſt.

3. Declaro hanc Regulam, vt vnica tantum reputetur iniuria, & vnica debeat eſſe pœna, in pluribus iniurijs verbalibus vnico impetu illatis, Ang. *in l. ſi non conuitij C. de iniur.* Bar. & Far. *quæſt.* 105. *n.* 174. plures concordantes citans, & idem iterum tenet *q.* 22. *n.* 28. *& ſeq.* Alber. *in l. Prætor edixit* §. *ſi mihi plures ff. de iniurijs*, vbi ait, hoc procedere dum vnus tantum ſecutus eſt effectus, ſecus ſi ex qualibet iniuria effectus ſit ſeparatus ſecutus. Vide ſup. *q.* 108. *num.* 24. *vſq; ad n.* 27.

An vna ſit pœna plurium verbaliū iniuriarū vnico impetu illatarum.

4. Ampliatur 1. Regula, vt condemnatus actione iniuriarum, vltra pœnam arbitrariam, fiat infamis, ſiue agatur ciuiliter, ſiue criminaliter, Diaz. & Far. cum alijs *q.* 105. *n.* 62. glo. Abb. Innoc. Hoſtien. Fely. & alij *in c. cum te, de re iudic.* vbi pręcitati, & alij DD. & per illum tex. tenent hoc procedere etiam in Clerico, & in ſpecie notauit Diaz. *in praxi crim. Can. c.* 62. *rubr. de maledicis n.* 6.; & dum iniuria fuit grauis, cum hac Ampliatione conſentiunt omnes, teſte Clar. *in d.* §. *iniuria verſ. item condemnatus*: ſi vero iniuria fuerit leuis, & minima, controuerſum eſt, an infamia incurratur, ad quod *ibidem* Clar. inducit DD. nec non Far. *n.* 65. *&* 66.

Condemnatus actione iniuriarū an fiat infamis.

5. Ampliatur 2. Regula, vt pœna arbitraria iniuriarum puniatur, qui in alterum quodlibet turpe verbis improperat, Bal. & alij *in l.* 1. *in prin. ff. de liber. & poſthum.* & eſt tex. *in l. item apud Labeonem* §. *qui turpibus ff. de iniurijs*, & tenent Far. cum alijs *q.* 105. *n.* 10.

Pęna arbitraria punitur improperās turpe.

6. Subampliatur, vt hoc ſit ve-

rum,

Siue in ſpecie, ſiue in genere.

rum, ſiue in ſpecie, ſiue in genere delictum improperetur, Bar. Bal. & DD. *in l. 2. ff. de liber. poſthum.* Ang. Aret. Fely. & Far. concordantes inducens *n.* 12.

Quid in pœna ſtatuti.

7. Limitatur hæc Subampliatio, vt non procedat, quando Statutum puniret iniuriantem, quia, vt tali Statutariæ pœnæ eſſet locus, requireretur, vt improperium eſſet nō in genere, ſed in ſpecie; Puta ſi improperaretur, quod quis ſit fur, homicida, &c. hæc enim eſt ſpecifica improperatio; nec ſufficeret ſi quis vocaret alterum, malum hominem, impium, peſſimum, aut ſimile, hæc enim generica ſunt improperia, ita Ruyn. quem ſequitur Baiar. *in § iniuria n. 29. & 36.* & tenet Far. *q.* 105. *n.* 14.

Et noſtri Modi procedendi.

8. Ex hac limitatione poteſt declarari *noſter Modus proced.* qui apud nos eſt quaſi Statutum, dum, *inc.* 1. *tit. de pœnis pro grauioribus verſ. qui contumelias*, circa iniurias verbales ita determinat. Qui contumelias graues, & enormes, vel (vt vulgo dicitur) mentitam Fratri obiecerit; Priuatus ſit vtraque voce per annum. Si vero Prælato iniuriam, vel mentitam intulerit, præter priuationem prædictam, capparonem per duos menſes gerat. Hæ igitur Statutariæ pœnę, vt probatum eſt, intelligendæ ſunt, non de iniuria in genere, ſed in ſpecie.

Pœna iniuriarū punitur lædens Dignitatem, vel infamans perſonam.

9. Ampliatur 3. Regula, vt pœna iniuriarum puniatur, qui verbo lædit Dignitatem alicuius, vel eius perſonam infamat, vel opinionem minuit *l. item apud Labeonem §. generaliter ff. de iniur.* Ang. Bar. & Far. *q.* 105. *n.* 15.

Qup apud nos

10. Et ſimiliter in propoſito huius Ampliationis, habemus *noſtrum Modum proced.* vbi ſup. *verſ. qui Fratrem*, vbi in hæc verba ſtatuitur. *Qui fratrem extra iudicium notabili infamia affecerit, delictumque impoſitum probare non potuerit, ſaltem ſemiplenè, reſtituat primo famam in publico refectorio, & ſi Prælato neceſſarium videbitur, etiam in publico Capitulo Prouinciali; deinde portet capparonem per ſex menſes, & priuatus ſit vtraque voce per annum, & maiori etiam pœna mulctetur, ſecundum grauitatem infamiæ, & perſonæ infamatæ conditionem.*

Item qui aliū blaſphemat, vel defectum naturę obijcit.

11. Ampliatur 4. Regula, vt procedat in blaſphemante aliquem optando ei malum de præterito, præſenti, vel futuro, Bar. Gom. & Far. *q.* 105. *n.* 23. Vel dum alicui exprobratur defectus naturæ, vt quod ſit ſpurius, monoculus, cæcus, &c. Gram. *deciſ.* 14. *n.* 10. Iodoc. & Far. *num.* 24.

Abſenti iniuria fiat.

12. Ampliatur 5. Regula, vt procedat in iniuria verbali facta abſenti *l. item apud Labeonem §. conuitium, & ibi* glo. *ff. de iniur.* Boſſ. *tit. de iniur. n.* 35. Anchar. & Abb. *in c.* 1. *de maledicis*, vbi etiam Marian Socin. qui cum Saly. ait, hoc habere locum etiam in diſpoſitione Statutaria; Subdens niſi Statutum loqueretur in datiuo, prout loquitur *citatus noſter Modus proced.* relatus hic ſupra *num.* 8.

Vt ad domum.

13. Ex hac Ampliatione ſequitur Regulam procedere in iniuria illata ad domum alicuius, quæ vtique grauis dicitur iniuria *in l. quod ait §.* 1. *ff. de adult.* Cater. & Farin. *num.* 218.

14. Ampliatur 6. Regula, vt pro-

Quid in iniuria nutu facta.

procedat in iniuria nutu facta, quæ arbitrarie punitur, dummodo ex nutu appareat aliquod ſignum, quod voluntatem iniuriantis deſignet, vel appareat ex verbis præcedentibus, ſeu ſubſequentibus Baiar. ad Clar. *in §. iniuria num.* 15. Iodoc. Conrad. & Far. cum alijs *quæſt.* 105. *num.* 87. *&* 88. Et idem dic de minis,

Vel minis.

quamuis enim in minis verbum iniurioſum non dicatur, per eas, iniuriam illatam eſſe, dicitur, Baiar. *vbi ſupra num.* 33. Bertaz. & Farin. *num.* 89.

In mandante, cõſulente, perſuadẽte, &c.

15. Ampliatur 7. Regula, vt iniuriarum arbitraria pœna locum habeat non modo in iniuriam inferente, verum etiam in mandante, conſulente, procurante, incitante, ſeu perſuadente, vt habetur *in l. item apud Labeonem §. feciſſe ff. de iniurijs, vbi* Ang. & facit tex. *in §. non ſolum,* & ibi DD. *inſtit. de iniur.* Bar. Hoſtien. & Far. alia iura, & DD. citans *n.* 90. *&* 91.

In ironice alteri bonum dicente, vel indirecte iniuriãte.

16. Ampliatur 8. Regula in dicente ironice alteri bonum aliquod, cum animo iniuriandi, puta tu ſei vna buona Donna, vn buon huomo, & ſimilia, ita Clar. *in §. iniuria, & ibi* Baiar. *n.* 21. *&* 44. Bellaper. Boer. & plures alij, quos ſequitur Farin. *q.* 105. *num.* 103. Beluiſ. *in praxi lib.* 1. *cap.* 3. *rubr. de iniur.* vbi generaliter de omni iniuria illata per verba indirecta, & ſubdola, & ait, quod in iſtis verbis multum attenditur modus pronunciandi; Sed in his malus animus probandus eſt, Far. cum alijs *n.* 117. *& ſeq.*

...veritas illatæ iniuriæ ex...

17. Ampliatur 9. Regula, vt veritas illatæ iniuriæ, contumeliæ, ſeu conuitij à pœna arbitria non excuſet, dum adſuit iniuriandi animus, & illatio ſine cauſa fuit, Boſſ. *in tit. de iniur. n.* 3. *vbi* ait, quod in dubio animus præſumitur iniuriandi, dum ſine cauſa conuitium pronuntiatum fuit, & conſentit Far. *q.* 105. *n.* 229. & habetur *in c. cum te, & per illum tex.* ita ibi tenent Abb. & Fely. *de re iudic.* Alber. Hoſtien. Rom. Menoch. Baiar. & de communi teſtantur Alex. de Neuo, & Lopez, quos cum concordantibus ſequitur Far. *num.* 227. Dixi ſine cauſa, vt puta in rixa, ſecus ſi cum cauſa, vt per modum correctionis, vel vt euitetur, ne afferat nocumentum corporale, vel ſpirituale, Boſſ. *tit. de iniur. n.* 3. Abb. & Fely. vbi ſup. Butr. Alber. & de communi teſtatur Alex. de Neuo, & ſubſcribit Far. *num.* 231. Et hæc Ampliatio procedit etiam in iniuria vera de re notoria, vt ſi quis appelletur apoſtata, fur, vel homicida, & hæc notorie ſint vera, Ang. *in l.* 3. *C. de iniur.* & eſt tex. *in l. nullus C. de iudic.* nec diſsentit Far. *n.* 230. iuncto *n.* 252.

18. Subampliatur 9. Ampliatio, vt multo magis procedat in iniuria illata in ſcriptis, per libellum famoſum, quæ, quamuis vera, punienda eſt, vt probabo *infra q.* 126. *n.* 21.

In ſcriptis.

19. Limitatur 1. Ampliatio 9. vt non procedat in prouocato ex iniuria ſibi illata, qui ſi contra prouocantem inferat aliam iniuriam de re vera, nullo modo eſt puniendus, propter præcedentem prouocationem, Viui. *opin.* 2. *n.* 3. *&* 6. *in fi.* Marian. Socin. Beluiſ. & Far. *quæſt.* 105. *n.* 245. & latius Bolognet. *in l. vt vim n.* 94. *ff. de iuſt. & iur.* Vbi amplius ait, quod cum quilibet præſu-

Iniuriatus reiniurians, an puniatur.

matur

matur bonus, idcirco in dubio quilibet iniurians falſum dicere præſumitur, & ideo vterq; dictum ſuum probare debebit. Et ex his poſſunt concordari opiniones plurimorum DD. relatorum à Far. *num.* 306. & *&* 307. quorum plurimi, tenent prouocatum iniuria, ſi prouocantem iniuriet puniendum non eſſe, quorum opinio procedit, quando iniurians falſum dicit, & iniuriatus veram refert iniuriam, vt probatum eſt in hac limitatione: Aliorum verò DD. opinio, ſentientium reiniuriantem puniendum, ſed mitius, procedet, quando iniuriatus iniuriam falſam refert; ita diſtinguendo tradit Bolognet. *in l. vt vim n.* 94. *ff. de iuſt. & iur.* & hanc diſtinctionem ait veriſſimam Far. *q.* 105. *num.* 309.

Iniurians iudicialiter an puniatur.

20. Limitatur 2. Ampliatio 9. vt iniuria illata in iudicio cum veritate, excuſetur à pœna, dum rationabiliter infertur, & probatur; e. g. dum quis iudicialiter aliquem accuſando infamat de re vera, vt expreſſe probatur *in l.* 1. *§. ſane*, *&* §. *ſin vero*, & ibi glo. & Butrig. *C. de famoſ. libel.* Hoſtien. *in ſumma de iniur. & damno dato §. contra quos*, Abb. *in c. cum te*, & ibi Fely. *de re iudic.* Bocr. *conſ.* 4. *n.* 34. *&* 37. vbi de communi, Boſſ. Rom. & plures concordantes, quos ſequitur Far. *n.* 232.

21. Ex hac limitatione infertur, quod ſi quis excipiendo contra accuſatorem, vel teſtes, ipſos infamauerit, ſi infamatoriam exceptionem probauerit, non erit puniendus, ſi vero non probauerit, iniuriarum actione tenebitur, Alber. & Saly. *in l. ſi non conuitij C. de iniur.* Boer. *conſ.* 4. vbi relatis, & reprobatis contrarijs, hanc teſtatur communem eſſe opinionem, vbi loquitur etiam in excipiente contra promouendum ad aliquod officium, vel dignitatem, quam prętendit, Abb. Butr. & plures concordantes, quos refert, & ſequitur Far. *q.* 105. *n.* 233.

Vel porrigens Principi memoriale.

22. Limitatur 3. Ampliatio 9. vt porrigens Principi memoriale, in quo aliquis infamatur, iniuriarum actione non teneatur, ſi delictum, quod obijcitur probetur, ſecundum Boſſ. *tit. de iniur. num.* 4.; ſecus ſi delictum obiectum non ſit verum, aut non probetur, prout vtrumq; tenet Bertaz. *conſ.* 390. vbi in 2. caſu, iniuriam atrocem exiſtimat: Et quod quando contenta in memoriali prędicto non probantur, porrigens iniuriarum actione teneatur, *eſt tex. in l. item apud Labeonem* §. *ſi quis libello ff. de iniur.* tenent Socin. Far. & concordantes ab eo inducti *num.* 240. *quæſt.* 105.

Controuerſa hæc materia.

23. Materia propoſitæ Ampliationis 9. & eius declarationum, ad modum controuerſa eſt, vnde Farin. circa eam, diffuſe, tredecim Doctorum opiniones affert *quæſt.* 105. *à n.* 219. *vſque ad n.* 246. Sed veritas videtur eſſe, quæ hic ſupra breuiter explicata eſt.

Pœna teſtis falſi.

24. Ampliatur 10. Regula, vt multo magis ſint puniendi arbitraria pœna, qui falſum delictum contra aliquem in iudicio teſtificantur; Taleſque apud nos, vt periuri, ſunt vlterius infames, iuxta ſancita *in noſtro Modo proced. in c.* 2. *in ſubſtantiali* 3. *in princ.* & pæna talionis ſunt plectendi, vt habetur ibidem *in c.* 1. *tit. de pęnis pro grauioribus verſ. qui*

fal-

falſum: Et, de iure, de falſo puniendi ſunt, iuxta probata *ſupra q.* 47. *n.* 21. *vbi vſq; ad n.* 26. inuenies Ampliationes, & Limitationes huius vltimi dicti.

25. Sed nota, quod, licet apud nos, vigore *prædicti noſtri Modi proceden.* teſtis periurus ſit infamis: De iure tamen communi, ad hoc vt quis ex periurio infamis reddatur, requiritur, quod contra iuramentum, promiſſorium veniat, ſi vero quis inuentus fuerit falsò aliquid aſſeruiſſe de præterito, vel de præſenti cum iuramento, non fieret infamis, Cagnol. Lanfr. qui teſtantur de communi, & Clar. *in §. periurium, verſ.* 1. *& verſ. ſcias tamen.* Sed de iure Canonico omne peccatum mortale reddit infamem, de quo ſup. *quæſt.* 31. *n.* 9.

Excuſationes à Pœna periurij.

26. Limitatur 1. Ampliatio 10. vt excuſetur quis à periurij pœna, ſi probaret, ſine dolo periuraſſe, vt de communi DD. teſtantur Cagnol. Gom. Iaſ. & tenet Clar. *verſ. excuſari.*

27. Limitatur 2. Ampliatio 10. vt ſimiliter excuſetur à pœna, qui probat ſuum periurium nulli præiudicaſſe, nec præiudicare potuiſſe, Iaſ. teſtatur de communi, & tenet Clar. *verſ. poteſt.*

28. Limitatur 3. Ampliatio 10. vt Reus periurus non puniatur, Clar. *verſ. ſcias etiam,* & tenent communiter omnes DD.

Pœna mētitis.

29. Ampliatur 11. Regula, vt pœna criminali arbitraria iniuriarum ſit puniendus, qui alteri aliquid aſſerenti. vel neganti, quod in ſe iniuriam non continet; dicit; Tu mentiris; mentita enim verbum iniurioſum eſt, Menoch *conſ.* 41. *n.* 8. *&* 9. vbi concordantes refert, Bertaz. *conſ.* 135. *num.* 2. vbi ait, quod hoc communi omnium conſenſu receptum eſt, Ang. Bar. Clar. & Farin. cum alijs *quæſt.* 105. *n.* 310. Quid *ex noſtro Modo proced.* vide *hic ſup. n.* 8.

Quamuis illata eſt proteſtatione.

30. Subampliatur 1. Ampliatio 11. vt procedat, quamuis mentita fuerit illata cum proteſtatione, ſaluo ſcilicet honore mentiti, facto enim hæc proteſtatio contraria eſt, & conſequenter non releuat proteſtantem, Clar. & ad eum Baiar. *in §. iniuria num.* 14. Viu. *opin.* 6. *num.* 1. vbi alios refert, & teſtatur de vera, & communi opinione, Alex. Alber. Boer. Farin. & plures alij *n.* 311. *q.* 105.

Illata ex interuallo.

31. Subampliatur 2. Ampliatio 11. vt mentita data ex interuallo ſemper ſit punibilis, quamuis fuerit data ad iniuriam illatam propulſandam, Boſſ. *tit. de iniur. num.* 7. Baiar. Bertaz. Farin. & alij *num.* 333.

De mētita data pro iniuria falſa.

32. Limitatur 1. Ampliatio 11. dum mentita datur de iniuria falſa ſibi illata, quæ punibilis non eſt, Bolognet. qui teſtatur de magis communi, Bar. Ang. Boer. Menoch. Bertaz. & plures alij, quos refert, & ſequitur Farin. *quæſt.* 105. *num.* 115. qui ait *num.* 318. hanc opinionem ſine dubio magis communiter receptam eſſe, & ab ea in iudicando non recedendum; Tunc enim mentiens redarguēdo iniuriantem de mendacio, verum dicit, & propterea non punitur, Bolognet. *in l. vt vim ff. de iuſt. & iur.*; Et huic limitationi ſubſcribunt glo. Alber.

matur bonus, idcirco in dubio quilibet iniurians falſum dicere præſumitur, & ideo vterq; dictum ſuum probare debebit. Et ex his poſſunt concordari opiniones plurimorum DD. relatorum à Far. *num.* 306. & *&* 307. quorum plurimi, tenent prouocatum iniuria, ſi prouocantem iniuriet puniendum non eſſe, quorum opinio procedit, quando iniurians falſum dicit, & iniuriatus veram refert iniuriam, vt probatum eſt in hac limitatione: Aliorum verò DD. opinio, ſentientium reiniuriantem puniendum, ſed mitius, procedet, quando iniuriatus iniuriam falſam refert; ita diſtinguendo tradit Bolognet. *in l. vt vim n.* 94. *ff. de iuſt. & iur.* & hanc diſtinctionem ait veriſſimam Far. *q.* 105. *num.* 309.

Iniurians iudicialiter an puniatur.

20. Limitatur 2. Ampliatio 9. vt iniuria illata in iudicio cum veritate, excuſetur à pœna, dum rationabiliter infertur, & probatur; e. g. dum quis iudicialiter aliquem accuſando infamat de re vera, vt expreſſe probatur *in l.* 1. *§. ſane, &* §. *ſin vero*, & ibi glo. & Butrig. *C. de famoſ. libel.* Hoſtien. *in ſumma de iniur. & damno dato §. contra quos*, Abb. *in c. cum te*, & ibi Fely. *de re iudic.* Bocr. *conſ.* 4. *n.* 34. *&* 37. vbi de communi, Boſſ. Rom. & plures concordantes, quos ſequitur Far. *n.* 232.

21. Ex hac limitatione infertur, quod ſi quis excipiendo contra accuſatorem, vel teſtes, ipſos infamauerit, ſi infamatoriam exceptionem probauerit, non erit puniendus, ſi vero non probauerit, iniuriarum actione tenebitur, Alber. & Saly. *in l. ſi non conuitij C. de iniur.* Boer. *conſ.* 4. vbi relatis, & reprobatis contrarijs, hanc teſtatur communem eſſe opinionem, vbi loquitur etiam in excipiente contra promouendum ad aliquod officium, vel dignitatem, quam pretendit, Abb. Butr. & plures concordantes, quos refert, & ſequitur Far. *q.* 105. *n.* 233.

Vel porrigens Principi memoriale.

22. Limitatur 3. Ampliatio 9. vt porrigens Principi memoriale, in quo aliquis infamatur, iniuriarum actione non teneatur, ſi delictum, quod obijcitur probetur, ſecundum Boſſ. *tit. de iniur. num.* 4.; ſecus ſi delictum obiectum non ſit verum, aut non probetur, prout vtrumq; tenet Bertaz. *conſ.* 390. vbi in 2. caſu, iniuriam atrocem exiſtimat: Et quod quando contenta in memoriali prędicto non probantur, porrigens iniuriarum actione teneatur, *eſt tex. in l. item apud Labeonem* §. *ſi quis libello ff. de iniur.* tenent Socin. Far. & concordantes ab eo inducti *num.* 240. *quæſt.* 105.

Controuerſa hæc materia.

23. Materia propoſitæ Ampliationis 9. & eius declarationum, ad modum controuerſa eſt, vnde Farin. circa eam, diffuſe, tredecim Doctorum opiniones affert *quæſt.* 105. *à n.* 219. *vſque ad n.* 246. Sed veritas videtur eſſe, quæ hic ſupra breuiter explicata eſt.

Pœna testis falſi.

24. Ampliatur 10. Regula, vt multo magis ſint puniendi arbitraria pœna, qui falſum delictum contra aliquem in iudicio teſtificantur; Taleſque apud nos, vt periuri, ſunt vlterius infames, iuxta ſancita *in noſtro Modo proced. in c.* 2. *in ſubſtantiali* 3. *in princ.* & pæna talionis ſunt plectendi, vt habetur ibidem *in c.* 1. *tit. de pęnis pro grauioribus verſ. qui*

fal-

falſum: Et, de iure, de falſo puniendi ſunt, iuxta probata *ſupra q.*47. *n.* 21. *vbi vſq; ad n.* 26. inuenies Ampliationes, & Limitationes huius vltimi dicti.

25. Sed nota, ꝙ, licet apud nos, vigore *prædicti noſtri Modi proceden.* teſtis periurus ſit infamis: De iure tamen communi, ad hoc vt quis ex periurio infamis reddatur, requiritur, quod contra iuramentum, promiſſorium veniat, ſi vero quis inuentus fuerit falsò aliquid aſſeruiſſe de præterito, vel de præſenti cum iuramento, non fieret infamis, Cagnol. Lanfr. qui teſtantur de communi, & Clar. *in §. periurium, verſ.* 1. *& verſ. ſcias tamen*. Sed de iure Canonico omne peccatum mortale reddit infamem, de quo ſup. *quæſt.* 31. *n.* 9.

Excuſationes à Pœna periurij.

26. Limitatur 1. Ampliatio 10. vt excuſetur quis à periurij pœna, ſi probaret, ſine dolo periuraſſe, vt de communi DD. teſtantur Cagnol. Gom. Iaſ. & tenet Clar. *verſ. excuſari*.

27. Limitatur 2. Ampliatio 10. vt ſimiliter excuſetur à pœna, qui probat ſuum periurium nulli præiudicaſſe, nec præiudicare potuiſſe, Iaſ. teſtatur de communi, & tenet Clar. *verſ. poteſt*.

28. Limitatur 3. Ampliatio 10. vt Reus periurus non puniatur, Clar. *verſ. ſcias etiam*, & tenent communiter omnes DD.

Pœna mētitæ.

29. Ampliatur 11. Regula, vt pœna criminali arbitraria iniuriarum ſit puniendus, qui alteri aliquid aſſerenti. vel neganti, quod in ſe iniuriam non continet; dicit; Tu mentiris; mentita enim verbum iniurioſum eſt, Menoch *conſ.* 41. *n.* 8. *&* 9. vbi concordantes refert, Bertaz. *conſ.* 135. *num.* 2. vbi ait, quod hoc communi omnium conſenſu receptum eſt, Ang. Bar. Clar. & Farin. cum alijs *quæſt.* 105. *n.* 310. Quid ex *noſtro Modo proced.* vide *hic ſup. n.* 8.

Quamuis illata cū proteſtatione.

30. Subampliatur 1. Ampliatio 11. vt procedat, quamuis mentita fuerit illata cum proteſtatione, ſaluo ſcilicet honore mentiti, facto enim hæc proteſtatio contraria eſt, & conſequenter non releuat proteſtantem, Clar. & ad eum Baiar. *in §. iniuria num.* 14. Viu. *opin.* 6. *num.* 1. vbi alios refert, & teſtatur de vera, & communi opinione, Alex. Alber. Boer. Farin. & plures alij *n.* 311. *q.* 105.

Illata ex interuallo.

31. Subampliatur 2. Ampliatio 11. vt mentita data ex interuallo ſemper ſit punibilis, quamuis fuerit data ad iniuriam illatam propulſandam, Boſſ. *tit. de iniur. num.* 7. Baiar. Bertaz. Farin. & alij *num.* 333.

De mētita data pro iniuria falſa.

32. Limitatur 1. Ampliatio 11. dum mentita datur de iniuria falſa ſibi illata, quæ punibilis non eſt, Bolognet. qui teſtatur de magis communi, Bar. Ang. Boer. Menoch. Bertaz. & plures alij, quos refert, & ſequitur Farin. *quæſt.* 105. *num.* 115. qui ait *num.* 318. hanc opinionem ſine dubio magis communiter receptam eſſe, & ab ea in iudicando non recedendum; Tunc enim mentiens redarguēdo iniuriantem de mendacio, verum dicit, & propterea non punitur, Bolognet. *in l. vt vim ff. de iuſt. & iur.*; Et huic limitationi ſubſcribunt glo. Alber. Ang.

Ang. & Paul. Caſtren. *in l. quæ omnia* §. 1. *ff. de Procurat.* & Abb. *in cap. cum te de ſent. & re iudic.*. Secus eſſet ſi iniuria illata eſſet vera, & mentita falſa, tunc enim mẽtita punibilis eſſet, Alber. & Paul. de Caſtr. *in l. quæ omnia ff. de Procurat.* Boer. Bolognet. & Far. *n.* 322.; Non tamen deſunt tenentes contra hanc limitationem (à qua non recedes) relati à Far. *q.* 105. *n.* 316. *& ſeq.*

Vel pro iniuria vera.

33. Limitatur 2. Ampliatio 11. vt iniuria non ſit, nec mentita, dicere alicui. Tu non dici il vero; per negationem enim iniuria non infertur, ſecundum Bolognet. *in l. vt vim ff. de iuſt. & iur.* Viu. *opin. 6. n.* 5. vbi tamen loquitur ceſſante ira, & inurbano colloquio, Conrad. Giachiar. & Far. *quæſt.* 105. *num.* 327. qui cum Viu. idem dicit, dum aliquis ait, tu dici la bugia: Et *num.* 328. cum eodem Viu. Bertaz. & pluribus alijs, idem aſſerit de dicente, tu dici il falſo. Sed Socin. iun. *conſ.* 103. *num.* 10. *lib.* 3. ait, per teſtes in facto probatum fuiſſe, apud milites, & perſonas honoratas, idem eſſe, dicere, Tu menti, aut, Tu non dici il vero, ò, Tu dici la bugia; Et ſic in dictis verbis iniuriam includi, voluit Bertaz. *conſ.* 152. *num.* 12. *& ſeq.*; Et Baiar. *in d.* §. *iniuria num.* 20. dixit, ſe credere puniendum eſſe pœna extraordinaria illum, qui irato animo alteri dixit, tu dici il falſo; Et ab his non diſſentit Farin. *num.* 329.

Quid in dicẽte, tu nõ dici il vero, &c.

34. Limitatur 3. Ampliatio 11. in mentita conditionata e. g. Se tu hai detto contro il mio honore, ne menti, hæc enim mentita non eſt punibilis, quia ſi conditio non verificetur, mentita non habet locum; Si vero conditio ſit verificata, mentita non eſt punibilis, cum ad propulſandam iniuriam falſam, vt ſupponitur, data fuerit, late Dec. *conſ.* 487. *lib.* 4. & diffuſius Soc. iun. *conſ.* 122. *lib.* 2. & ſubſcribit Far. *n.* 330. ad quod in ſeqq. inducit Bertaz. & Bero.

Vel in mẽtita cõditionata

35. Ampliatur 12. Regula in iniuriante cum proteſtatione, ſe iniurioſa verba proferre non animo iniuriandi, qui puniendus, eſt Alber. *in l. item apud Labeonem* §. *item ait n.* 2. *ff. de iniur.* Couar. Soarez, & Far. *quæſt.* 105. *num.* 312. Iacob. Ayrer. *in l. vt vim ff. de iuſt. & iur.* teſtans de veriori opinione, Socin. *conſ.* 118. *num.* 5. *lib.* 1. vbi teſtatur de communi. Quamuis Ang. Alex. & Montel. *in praxi arbitrar. p.* 4. *quæſt.* 9. *num.* 62. dixerint, proteſtationem, dum præcedit, excuſare. Sed non recedas ab Ampliatione, niſi quando ex præſumptionibus conſtaret non fuiſſe iniuriam illatam, iniuriandi animo, hoc enim caſu, hæc proteſtatio multum operaretur, Oltrad. Socin. qui de communi, & Clar. *in* §. *iniuria num.* 14. quos ſequitur Farin. *num.* 314. qui ait hanc declarationem veriſſimam, cum etiam ſine proteſtatione, dum per coniecturas conſtat de animo non iniuriandi, pœna iniuriarum non intret, ſecundum Ang. Bellapert. & Cyn. *in l. ſi non conuitij C. de iniur.* Maſcar. Boer. Fely. & Far. alios inducens *n.* 121.

Seu in iniuriante cum proteſtatione, ſe animum nõ habere iniuriandi.

36. Ampliatur 13. Regula, vt licet actio iniuriarum, tacite, per ſalutationem, tactus manus &c. remittatur, vel expreſſe, & hæc remiſ-

Iniurians poteſt puniri licet iniuriatus remittat iniuriam.

ſio

qui vltra criminaliter agere nō poteſt.

ſio iniuriato præiudicet, ita vt criminaliter actione iniuriarum ad pœnam agere non poſſet; Tamen hoc non præiudicat fiſco, quin ad vindictam agere poſſit, ne delicta remaneant impunita, Boſſ. *tit. de iniur. num.* 17. & 32. Plaz. Beluiſ. & Farin. *quæſt.* 105. *num.* 364.; Imò, & ipſe renuntians, renunciatione non obſtante, ciuiliter ad intereſſe agere poteſt, Ang. Bal. Bar. quos refert Anan. *in c.* 1. *de maledicis*, Couar. qui de communi, & Farin. cum alijs *n.* 65. & *ſeq.* Sed nota quod Epiſcopus, ſeu Clericus, qui ex eorum officio odium remittere aſtringuntur, per ſalutationem, conuerſationem, & ſimiles actus, iniuriam remiſiſſe non cenſentur, præſertim poſt accuſationem, Butr. Hoſtien. Io. Andr. & Marian. Socin. *in c. olim de iniur.* & tenet Far. *n.* 373.

Qua pœna, & à quo puniatur iniurians ſuū Superiorem.

37. Ampliatur 14. Regula, vt iniurians proprium Prælatum, ſeu alium Superiorem arbitrarie puniatur *c. ſi quis Sacerdotum* 11. *q.* 1. & notat Hoſtien. quem ſequitur Far. *q.* 105. *n.* 402.: Et dum iniuria facta Prælato tangit etiam Eccleſiam, poteſt idem Prælatus, dum Iudex eſt competens, punire, & excommunicare, ſecundum Abb. *in cap.* 1. & ibi Marian. Socin. & Anan. *de maledicis*, & tenet Far. plura iura inducens *n.* 403. Licet dum iniuria tangit tantummodo ipſum Prælatum, nō poſſit eam punire, Alber. *in l. vnica n.* 1. *C. ſi quis Imperat. maled.* Anan. *in c.* 1. *de maled.* & ad hoc etiam Farin. iura inducit *num.* 404.: Et ſic diſtinguendo concludit glo. *in c. ſi quis erga* 2. *q.* 7. Quid apud nos ſeruandum ſit, vide *ſup. n.* 8.

Vel concionator indebite Prælatos reprehendens.

38. Hęc Ampliatio extenditur ad Cōcionatores detrahentes Prælatis in ſuis cōcionib. nominatim, vel per circumlocutionem, hi enim ſubiacere debent per duos menſes illis pęnis, quæ iuxta eorum inſtitutum imponi conſueuerunt pro grauibus criminibus, iuxta *tex. in Clemen.* 1. §. *quibus etiam*, & ibi glo. *de Priuilegijs*, &c. Butr. Io. Andr. Anan. & Zabar. *in c.* 1. *de maledicis*; Et quamuis Prædicatori liceat in genere vitia Prælatorum tangere, cauere tamen debet, vt monet pręcitata glo. vt etiam linguam in generali locutione refrenet.

Seu Principi maledicens, vſque ad n. 41.

39. Ampliatur 15. Regula, vt procedat in maledicente Principi iniurioſe, & ex animo *l. vnica*, vbi glo. Butrig. Bal. & Saly. *C. ſi quis Imperatori maledix.* Hoſtien. Gig. Menoch. & Farin. alios inducens *q.* 105. *n.* 389. & *ſeq.* qui declarat, & ſoluit cōtraria *n.* 396. Dixi ex animo, quia ſecus eſſet, dum ſine dolo, & propter ebrietatem, quis maledixerit, tunc enim non actione iniuriarum eſſet plectendus maledicens, Anan. *in c.* 1. & ibi Boyc. *de maledicis*, Menoch. & Far. *n.* 409. Et idem dic, in maledicente Principi ex leuitate, temeritate, ſeu lubrico linguæ, hæc enim contemnit, nec punit Princeps, vt tenent Butrig. Bal. Saly. & Fabr. *in l. vnica citata*, Hoſt. Plac. & Far. *n.* 411.

40. Non deſunt tamen plurimi DD. tenentes, Principi maledicentes ex leuitate, et lubrico linguæ, pęna arbitraria puniendos eſſe, ita Aym. quem ſequitur Menoch. *de arbitr. q. lib.* 2. *caſu* 377. *n.* 10. & *ſeq.* Io. Andr. Hoſtien. & alij relati à Far. *q.* 105. *n.* 412. Subdens *num.* 413. non

præſumi d. leuitatem, & ideo pro bandam eſſe, ſecundum Innoc. *in c.* 1. vbi Zabar. Io. Andr. & Marian. Socin. *de maled.* Niſi aliter ex leuitate perſonarum ſuaderetur, vel ex alia qualitate earumdem, Farin. *n.*414. cum citatis ab eo, præſertim Bar. & Bal.; Sed maledicens Principi ex inſania, miſeratione dignus eſt Bar. *in l.* 1. *C. ſi quis Imperat. maledix.* & ibi glo. Bal. Butrig. & Cyn. cum pluribus alijs, quos ſequitur Farin. *n.*415.

41. Et nota, imputatos de hoc crimine non poſſe Iudicem abſoluere, vel condemnare, ſed debere eos ad Principem remittere, & ſecundũ eius reſcriptum procedendum erit, Bar. Bal. glo. & alij DD. *in d. l. vnica*, Hoſtien. Butr. & Far. *q.*105. *n.*419. & Boſſ. *in tit. de iniur. n.*34.

Pęna iniuriarum non infertur illi, qui ſine dolo, & animo iniuriandi iniuriam intulit.

42. Limitatur 1. Regula, vt non procedat, quando quis ſine dolo, & ſine animo iniuriandi conuitium infert, tunc enim pęna iniuriarum locum non habet *l. ſi non cõuitij in prin.* & ibi Alex. Ang. Cyn. & Saly. *C. de iniur.* Baiar. *§. iniuria n.*19. Aym. qui etiam ait, quod in actione iniuriarum lata culpa non ęquiparatur dolo, Boer. Surd. & Far. *n.*111. *q.* 105.

An præſumatur dolus, & animus iniuriandi.

43. Et vtique, dum ipſa verba de ſui natura ſunt licita, & in ſe iniuriã non continent, fuiſſe ſine tali animo pronuntiata præſumuntur, niſi contrarium probetur, Alber. *in l. iniuriarum ff. de iniur.* Io. Fab. *in l. ſi non conuitij C. eod.* exemplificans in verbis ironice dictis, Bertaz. Surd. & Farin. *q.*105. *num.* 117. qui alios concordantes inducit *n.*115.: Vnde in verbis indifferentibus iudicandum eſt in dubio, quod iniuriam non importent, & animus abſit iniuriandi Aym. *conſ.*9. *n.*20. *& ſeq.* qui ſubdit *num.* 24. & 28. ad fugiendum delictum verba impropriari debere, præſertim dum in publico prolata ſunt; Et hinc eſt, quod malo animo verba illa non præſumuntur prolata; Tu defers magnam barbam; Bellaper. & Far. *n.*120.

44. At econtra dum verba de ſui natura iniuriam præſeferunt, animus præſumitur iniuriandi, niſi contrarium probetur, glo. *in l. ſi non conuitij*, vbi Ang. Bal. Bellaper. Butrig. Cyn. & Saly. *C. de iniur.* Maſc. & Far. *n.* 113.

Nec qui ioco, d. pęna punitur.

45. Limitatur 2. Regula, vt pęna iniuriarum non puniatur, qui alteri ioco, aut ludendo iniuriam dicit, Ang. Butrig. & Io. Fab. *in l. ſi non conuitij C. de iniur.* Maſc. *de probat. lib.* 2. *concl.*902. *n.*5. Specul. Montel. & Far. *n.*125. *q.*105.

Dum iocus probatur.

46. Sublimitatur Limitatio 2. vt non præſumatur iocus, vnde debet probari, *cap.* 1. *in fi.* & ibi glo. *de præſump.* Maſc. & Far. inducens alios *q.*105. *n.*127. qui cum Vitalin. ait *n.* 129. de iniuria teneri illum, qui de alio facit ludibrium, nec excuſari, ſi dicat ſe ioco feciſſe.

Qui iure publico vtitur, nõ iniuriat.

47. Limitatur 3. Reg. in eo, qui iure publico vtitur, puta in Iudice, qui non facit iniuriam, *l. iniuriarum actio*, et ibi Ang. *ff. de iniur.* Boſſ. *tit. de iniur. num.* 11. Hoſtien. et Farin. *num.*130.

Niſi iniurioſe agat quaſi priuatus.

48. Sublimitatur limitatio 3. vt ſi Iudex ſub fiducia publicæ auctoritatis aliquid iniurioſe, quaſi priuatus, dixerit, iniuriarum actione teneatur, *l. Magiſtratibus*, et ibi Alber. *ff. de iniur.* Vitalin. qui, de

Iudicę

Iudice iniuriante eum qui à ſua ſententia appellat, & Farin. *q.* 105. *n.*131. Baiar. §. *iniuria n.*26. vbi ex Felyn. & alijs dicit, non teneri Iudicem iniuriarum actione, dum animo corrigendi verbum iniurioſum profert; Sed econtra tenetur actione iniuriarum, dum ſine iuſta cauſa iniuriat, licebitque iniuriato impune dare ei mentitam, ſecundum Io. Harppreсti, & Farin. *n.*132.

Vel ſine iuſta cauſa iniuriat.

49. Limitatur 4. Regula, In amico, in quo animus iniuriandi nō præſumitur, ideo de iniuria in aliū amicum illata non tenetur, Aym. Io. Fab. & Farin. *q.*105. *n.*147.; Et multo magis hoc procedit in coniūcto, Maſc. qui ampliat ad coniunctos vſq; ad tertium gradum, Ang. Aym. Farin. & alij *n.*148. Menoch. *de arbitr. q. lib.*2. *caſu* 364. vbi quod ſeniores propinqui poſſunt ex cauſa correctionis caſtigare iuniores, & frater ſenior fratrem iuniorem, & ſeniores etiam non coniuncti. Idē dicendum eſt in magiſtro, ſeu patre erga diſcipulum, vel filium, vt tenet, & probat Farin. *num.* 133. *&* 138.

De iniuria non tenetur amicus, coniūctus, ſenior, pater, frater maior, magiſter.

50. Limitatur 5. Regula: In iniuria illata ex iracundia, quæ in parte excuſatur, & mitius iniurians eſt puniendus, Nauar. *in c. ſi quis iratus de pœnit. diſtinct.* 1. Dec. & Cagnol. *in l. quicquid ff. de reg. iur.* Rom. & Far. *q.* 91. *n.* 4. delictum enim ira commiſſum mitius punitur, Farin. cum concordantibus ad ſaturitatem citatis *n.* 1. præſertim, dum iniurians ſe retractat ſtatim, & palam Farin. *q.* 105. *n.* 149. *vſque* 156.

Quid in iniuriante ex iracundia.

51. Cum autem pœna iniuriarū ſit arbitraria, vt probatum eſt in Regula, & pro maiori iniuria maiorem pœnam, pro minori minorem arbitrari Iudex debeat, ideo, ad dignoſcendam qualitatem iniuriæ, & conſequenter qualitatem, & quātitatem infligendæ pœnæ, plura attendenda ſunt. Et primo inſpici debet cauſa, perſona iniuriantis, & iniuriati *l. ſed ſi vnius §. quadam.* vbi Alber. Ang. & Bart. *in ſummario ff. de iniur. &* §. *atrox*, & ibi glo. & communiter DD. *Inſtitut. de iniur.* Ang. & Farin. *q.*105. *n.*176.

Plura inſpicienda ad cognoſcendam iniuriæ. & debitæ pœnæ grauitatē, vſq. ad numerum 60.

52. Ex qualitate delicti improperati, ſecundo, dignoſcitur grauitas iniuriæ, Conrad. *tit. de iniurian. num.* 7. 8. *& ſeq.* Farin. *q.*105. *num.* 177. qui iterum de tota proximè propoſita materia agit *q.* 18. *n.* 61. *& ſeq. & n.* 96. nec non *q.* 97. *num.* 156. *& ſeq.* Item cognoſcitur grauitas iniuriæ ex communi opinione loci, in quo fuit facta iniuria, Ang. *in l. non ſolum § ſi mandato ff. de iniur.* & Farin. *q.*105. *n.*179.

53. Attendendū eſt tertio, quod grauior iniuria eſt, quæ à pluribus commiſſa eſt *l. plures*, vbi Ang. *ff. de iniur.* Graſſ. Farin. & alij *num.* 185. *q.*105.

54. Obſeruandum eſt quarto, quod iniuria illata in Eccleſia ratione loci atrox reputatur, Baiar. Gom. Graſſ. & Farin. *q.*105. *n.*206. Vbi alios refert: Et cum Montel. tenet, delinquenti, pœnam mortis imponi poſſe, quatuor concurrentibus, primum, quod iniuria in Eccleſia illata ſit; 2. Sacerdoti; 3. tempore celebrationis Diuinorum Officiorum; 4. quod Diuina Officia ſint turbata; Deficiēte vero aliquo ex illis, quod pœna intret exilij.

Simi-

Similiter ratione loci, atrox reputatur iniuria in publico illata, vt in foro, in palatio Poteſtatis, &c. *§. atrox*, & ibi notant omnes DD. *Inſtit. de iniur.* Alber. Hoſtien. & Farin. *q.* 105. *n.* 186. Atrocior verò, dum in palatio Principis fuit illata, Boſſ. *tit. de iniur. n.* 5.

55. Grauior, quinto, iniuria dicitur, quæ multis videntibus eſt facta, *c.* 1. vbi Anchar. Hoſtien. & Io. Andr. *de maledic.*; ſicut leuior, ſi in ſolitudine, *l. Prætor edixit §. atrocem*, & ibi glo. *ff. de iniur.* Farin. *num.* 191. *quæſt.* 105.

56. Atrox, ſexto, iniuria dicitur illata coram Prætore, *d. §. atrocem*, quam idem Prætor arbitrio ſuo poteſt ſtatim punire, Menoc. *de arbitr. q. caſu* 263. *num.* 23. Conrad. *per tex. in l.* 3. *§. præterea ff. de ſuſpect. tutor.* & Farin. *q.* 105. *n.* 192. *& ſeq.* & tanto magis, dum in conſpectu Principis fuit facta, Ang. *de malef. verſ. verba iniurioſa n.* 18. & Far. *n.* 188.

57. Atrox iniuria dicitur 7. facta Sacerdoti, aut Clerico, *l. atrocē C. de iniur.*; Et multo atrocior facta Epiſcopo, Bonif. Vital. & Farin. *q.* 105. *n.* 195. *&* 196.; Et tanto magis, dum tales, vel ſimiles perſonæ in habitu ſuæ Dignitatis exiſtunt *d. l. atrocem*, & ibi Butrig. Bal. & Saly. & not. Hoſtien. & Farin. *n.* 197.

58 Atrox dicitur, octauo, iniuria illata Magiſtratui, *l. Prætor edixit §. atrocem*, & ibi gloſ. *ff. de iniur.* Menoch. *de arbitr. q. lib.* 2. *caſu* 263. *n.* 5. Conrad. & Farin. cum alijs *qu.* 105. *n.* 198. Quod procedit etiam in appellante iuſte, qui non debet Iudici iniuriam dicere, Baiar. *in §. iniuria num.* 23. *& eſt tex. in l. Iudici*, vbi gloſ. *ff. de iniur.* & notant Hoſtien. Menoch. & Farin. *num.* 201.; Vbi declarat, quod licet appellans poſſit dicere impunè ſententiam iniuſtam, & iniquam, non tamen poteſt, ſine iniuria, addere, dolo prolatam. Sed quamuis hæc ſint vera, non per hoc propter iniuriam verbalem contra Officialem, mortis pœna eſt infligenda, ſecundum Boſſ. *tit. de iniur. num.* 38. ſed arbitraria, Baiar. *num.* 49. Menoch. *in d. caſu* 263. *n.* 7. & Farin. *n.* 202.

59. Hoc, quod dictum eſt de iniuriante Officialem, procedit etiam finito officio tempore ſyndicatus §. *ex diuerſo*, & ibi gloſ. *in Auth. vt Iudic. ſine quoque ſuffrag.* & per hunc textum tenet Boſſ. *tit. de iniur. num.* 38. & Farin. teſtans de communi *n.* 200. *q.* 105.

60. Iniuria, nono, illata Doctori non modo punitur, *c. deteriores* 6. *q.* 1. & notat Butr. Zabar. & alij *in c.* 1. *de maladic.*; Sed grauis reputari debet ratione perſonæ, Ang. Far. *q.* 105. *n.* 204. & Menoch. *vbi ſup. n.* 17. & ibi diſtinguit inter DD. legentes, & non legentes.

61. Plura, & diffusè, de tota huius q. materia, inuenies apud Farin. *q.* 105. de qua etiam Boſſ. *in tit. de iniur.*

De libello famoſo, nec non de alijs iniurijs ſcripto illatis, & de earum pœnis, Quæſt. 126.

1. Viſo, in præcedenti q. de iniuriandi primo modo, per verba; in hac de ſecundo agendum, nempe de iniurijs, quæ ſcripto inferuntur, & præcipuè mediante

diante famoſo libello, & de earum pœnis: Iniuriæ enim non modo verbis, ſed etiam ſcripto inferuntur, §. *iniuria autem, Inſtit. de iniur.*

Iniuria infertur ſcripto.

2. Præmitto, libellum famoſum, ſecundum DD. eſſe compoſitionem factam in ſcriptis, in infamiam alicuius, & in publico iactatam, vel in loco, vbi inueniatur, Syluest. *in ſum. de libello n. 4.* Ang. *in ſum. ver. libellus famoſus in princ.* & Farin. *qu. 105. n. 421.*

Libellus famoſus quid.

3. Regula 1. ſit. De iure Ciuili, pœna contra authorem libelli famoſi regulariter eſt capitalis; De iure vero Canonico, eſt fuſtigationis.

Pœna cōtra authorē libelli famoſi.

4. Quod de iure Ciuili, hæc pœna ſit capitalis, habetur *in l. vnica ff. de famoſ. libel. & in l. 1.* vbi gloſ. Ang. & Bal. *ff. de iniur.* Hoſtien. Graff. & Farin. *q. 105. n. 422.* Plach. *in epit. delict. lib. 1. c. 3. n. 3.*: Et quod hæc pœna capitalis, ſit vltimi ſupplicij, tenent gloſ. Archid. & Bellam. *in c. de prima 5. q. 1.* Dec. & alij relati à Farin. *n. 423.*

5. Quod vero, de iure Canonico, pœna authoris libelli famoſi ſit fuſtigationis, tenuerunt gloſ. per illum tex. Archid. Bellamer. Præpoſitus, & Turrecrem. *in c. qui in alterius 5. q. 1.* Plach. vbi ſup. Decian. Hoſtien. & Farin. *qu. 105. nu. 430.* Et vlterius, de eodem iure Canonico, pœna depoſitionis pro hoc infligitur delicto, Plach. loco citato, Præpoſ. Syluest. Turrecrem. & Farin. *num. 431.*

6. Ampliatur 1. Regula, Vt multo magis procedat in componente librum in alterius infamiam, Clar. *§. fin. q. 68. verſ. libelli famoſi,* & *eſt tex. in l. lex Cornelia §. ſi quis librum ff. de iniur.* Azo, Hoſtien. qui idem dicunt de componente hiſtoriam, & Far. *q. 105. n. 466.*

Eadem contra cō ponentē librum in alterius infamiā.

7. Ampliatur 2. Regula, Vt procedat non modo in authore ipſius libelli famoſi, ſed etiam in mandāte, & conſulente *l. lex Cornelia §. ſi quis librum*, & ibi Iac. de Arena *ff. de iniur.* Archid. Azo, Hoſtien. & Farin. *q. 105. n. 442. & ſeq.* Iodoc. *in praxi crim. c. 125. n. 7.* vbi idem ait de mandatario, *& c. 138. nu. 3.* de mandante per aliū famoſum libellū ſcribi, Ruyn. *conſil. 81. n. 8. lib. 4.* vbi quod Statutum loquens de faciente libellum famoſum, non extenditur ad mandantem.

Idem dicitur de mandante, & con ſulente.

De mandatario.

8. Ampliatur 3. Regula, Vt habeat locum in ſcribente, & exēplante libellum famoſum, *d. §. ſi quis librū*, & ibi Ang. Baiar. ad Clar. *q. 89. num. 64.* vbi de communi, Burſat. qui pariter de cōmuni, Azo, Hoſtien. & Farin. *q. 105. n. 446.; & in Bulla Pij V. 155.* extenduntur pœnæ, de quibus ibi, etiam ad ſcribentes, ſeu exemplantes libellos famoſos.

De ſcribē te, ſeu exemplante.

9. Declarant aliqui hanc Ampliationem, vt habeat tantum locū, dum ſcribens libellum famoſum auxilium præbet, & ſcribit tempore, quo compoſitor dictat; ſi vero poſt compoſitionem, ab alio accipiendo quis exemplauerit, e.g. delectationis cauſa, & deſiderio videndi acumen compoſitionis, &c. tenent, ꝙ non eſſet imponenda pœna ordinaria; & præſertim, dum perſona eſt bonæ famę; & aiunt in hoc caſu ſec. dolum, & animum iniuriandi non præſumi, ita Io. Horppreċt. & Far. *q. 105. n. 448. & ſeq.*; Sed nota extare aliam

re aliam *Bullam Pij V. in ordine* 165. in qua ſtatuitur, pœnam ſcribentis, & exemplantis libellum famoſum, & literas infamatorias, locum habere, quamuis d. libellus, ſeu literæ aliunde ad manus ſcribentis, & exemplantis peruenerint.

Etiam literas infamatorias.

10. Ampliatur 4. Regula, Vt procedat etiam in dictante libellũ famoſum, Ang. *in d. §. ſi quis librum*, Plach. *d. nu.* 3. Ruyn. *conſ.* 81. Gom. Farin. & alij *q.* 105. *nu.* 445.; & *in d. Bulla* 155. pœnę libelli famoſi, de quibus in ea, extenduntur etiam ad dictantes; Et idem dicendum eſt, in vendente, emente, ſeu procurante, vt vendatur, vel ematur, *l. lex Cornelia* §. *fin.* vbi gl. & Angel. *ff. de iniur.* Fariu. cum alijs *n.* 453. De legente vero tantum, ſeu ſolummodo retinente libellũ famoſum, vide Ferin. *n.* 450. *vſque* 456. vbi opiniones refert diuerſas in propoſito; & etiã *hic infra n.* 15.

De dictante.

Vendente, emente, ſeu procurante venditionem, ſeu emptionẽ. Quid in legente, vel retinente.

11. Ampliatur 5. Regula, Etiam in affigente, ſeu ponente libellũ famoſũ in aliquo loco publico, Ang. *in l. lex Cornelia* §. *ſi quis librum ff. de iniur.* Far. cum concordantibus *qu.* 105. *n.* 457. & *eſt tex. in c. qui in alterius* vbi Prępoſ. & Turrecrem. 5. *q.* 1. Et multo magis habet locum in ponente, ſeu affigente libellos famoſos palatio Principis, aut Communitatis, Ang. vbi ſup. Clar. *q.* 68. *verſ. libelli famoſi*, vbi de ponente etiam obſcænas picturas in infamiam Poteſtatis in ianua Palatij, ꝙ delictum maxima pęnã dignũ eſſe, ait ex Put.

De affigẽte, ſeu in loco publico ponente.

Aut picturas obſcœnas, &c.

12. Ampliatur 6. Regula, etiam in publicãte famoſum libellum *d.* §. *ſi quis librum*, vbi Alber. & Ang. facit *tex. in l.* 1. vbi gl. & Bal. *C. de libel. famoſ.* & ibi Butrig. qui dicit, quod oſtendens libellũ famoſum præſumitur, quod ipſe fecerit; & quod ab alio acceperit, tenetur ipſe probare, & ibid. Salyc. ait quod publicans libellum famoſum, quãuis doceat, à quo acceperit, punitur, cum propalatio ſit punibilis; Hanc Ampliationẽ tenent Azo, Hoſtien. & Far. cum alijs *q.* 105. *n.* 458. & de communi teſtatur Baiar. ad Clar. *q.* 68. *num.* 64. Imò ſi quis libellum famoſum fecerit cadere in terrã ad hoc, vt publicetur, punietur, ac ſi publicaſſet, Armil. Iodoc. Hoſtien. & Far. *n.* 459.

De publicante.

Oſtendente.

Vel ad hoc in terram cadere facientе.

13. Nota ꝙ in propoſito præcedentium Ampliationũ, apud nos eſt determinatio *in noſtro Modo proced. in c.* 1. *tit. de pęnis pro grauioribus verſ. qui contra.*

Quid apud nos.

14. Ampliatur 7. Regula, Vt capitali pœna puniatur etiã is, qui libellũ famoſum inuenit, eumq; non corrupit, cõbuſſit, aut lacerauit, ſed eius tenorẽ alijs manifeſtauit, *eſt tex. ad lit. in l.* 1. vbi gl. Butrig. & Salyc. *C. de famoſ. libell.* & concordat *c. ſi quis, & ibi* gl. Præpoſ. & Turrecrem. 5. *q.* 1. Nauar. Sylueſt. Gom. qui de communi, & Far. cum alijs. *q.* 105. *n.* 460.

De inueniente, & non conſummante, ſed manifeſtante.

15. Limitatur ſeptima Ampliatio, vt procedat in non corrũpente manifeſtante, ſecus ſi quis tacuerit, relinquendo libellum in eo loco, in quo inuenit; ſi .n. acceperit, & retinuerit, prẹſumitur, quod ipſe fecerit, niſi aliter probetur, ita reſoluit Far. *q.* 105. *n.* 465. cum Cæphal. Præpoſ. & alijs, licet alij diuerſimode opinẽtur, in hac limitatione, relati à Far. *n.* 462. *vſq;* 464. vnde tutius eſt ſtatim libellũ inuentum conſumere.

Quid in relinquẽte libellum, vbi inuenit; Seu in accipiente, & retinẽte.

16. Ampliatur 8. Reg. Vt procedat

dat in componēte carmina, cantiones, aut ſimile in detractionē famæ alicuius *l.lex Cornelia* §.*fi.*& ibi gloſ. *ff.de iniur.* Cyn.& ibi etiam Saly. *in l.* 1. *C. de famoſ. libell.* Ang. Archid. & Far. plures concordantes inducens *q.*105.*nu.*467. Et hoc procedit etiā in d.carmina cātante, vt eſt tex. expreſſus *in l.itē apud Labeonē,§.hęc autē ff.de iniur.* Ang.Plach.& Far.*n.*468.

De ſtercorante fores, ſeu ibi affigente cornua, præputia, &c.

17. Ampliatur 9. Reg. vt procedat in ſtercorāte fores alicuius, vel in eis cornua affigente, Decian.*li.*3. *c.* 25.*nu.*53.*to.*2. *per l. lex Cornelia §. fi.ff.de iniur.* Bertaz.*conſ.*237.*n.*2. vbi de apponentibus præputia in oſtijs alienis; Et in propoſito *in Cōſtit.Marchiæ lib.*4. *c.*61. imponitur pæna pecuniaria, & etiam perſonalis arbitrio Iudicis, ſecundum grauitatem ſcandali,& qualitatē perſonæ offenſæ. Et idem dicendum eſt in ponente obſcænas picturas in aliquo loco in alterius infamiā, Put.quem ſequitur Clar.*q.*68.*verſ. libelli famoſi*, vbi ait, maxima pæna dignum eſſe, qui in infamiam Poteſtatis, in eius cameræ, aut palatij ianua virilia mēbra, vel ſimilia depingit; Et ibi etiā de depingēte mulierē honeſtā cum certo vituperio, dicitq; ex Put. hunc dignum eſſe pæna triremium, huic doctrinæ ſubſcribit Bertaz. nec non Farin.*q.*105.*n.*471.

Vel depingente mulierem honeſtam cū vituperio.

De ſcribēte Epiſtolas infamatorias, etiam ſine nomine.

18. Ampliatur 10.Reg.vt procedat in ſcribente epiſtolas, ſeu aliam ſcripturā infamatoriā, Turrecrem. *in c.qui alterius* 5.*q.*1. Bonif.Vitalin. *in tit.de libell.famoſ.n.*1.& Far.*n.*470. q teſtatur, ſic videri de mēte omniū Legiſtarum,& Canoniſtarum. Et de ſcribente literas, ēt ſub incerto authore, quas vocamus (lettere de auuiſi) vide *Conſtit. Pij V.* 155. *par.* 2.

De faciente libellū ſub alterius nomine.

19. Ampliatur 11. Reg. Vt ꝓcedat in faciente libellū famoſum, nō ſub ꝓprio ſuo nomine, ſed ſub nomine alterius, q grauius delinquit, cū vt ſe exculpet, aliū falsò inculpet, *l. lex Cornelia* §. *ſi quis librum*, ibi (ēt ſi alterius nomine) vbi gl. & Alber. *ff. de iniur.* Azo, Vitalin. & Far.*q.*105. *n.* 472.; Procedit pariter propoſita Reg. in faciente libellū famoſū ſine nomine, *d.§.ſi quis librū*, ibi (vel ſine nomine) vbi gl.& Ang. tenet Clar.§. *fi.q.*68.*verſ. libelli famoſi*, & Far. *nu.* 473. Et hoc verū eſt quāuis libellus nō cōtineat nomen illius cōtra quē factus eſt, dū aliūde conſtat, de quo intelligatur, gl.*in d.§.ſi quis librū, in verſ. ſine nomine*, Saly. *in l.*1. *C.de famoſ. libell.* vbi loquitur ſiue perſona infamata ſit certa, ſiue non; Bertaz. tamē *conſ.*237.*n.*5. vult, ꝙ quādo in libello famoſo aliqua certa perſona ſpecificata nō eſt, licet de quo libellans intellexerit, ſuſpicari poſſit, minor pæna imponenda ſit. Et iſto caſu, quando perſona ignoratur, propter nō adiectionē nominis, deuenitur ad torturam contra Reū inditiatum, Azo,& Far. *n.*476. vbi cum Baiar. ſubdit, ꝙ ſi nullo modo cōſtiterit, ad cuius iniuriā libellus factus ſit, & ille, qui fecit dicat ſe neſcire, tunc libelli famoſi pæna locum non habet; Propoſitæ Ampliationi ſubſcribunt, Azo, Hoſtien. Claud. qui bene loquitur in hac materia, Cæphal.& Far. *n.*474. *& ſeq.*

Vel ſine nomine.

Quid ſi nō contineat nomen infamati.

De faciente contra Magiſtratum, &c.

20. Ampliatur 12.Reg.Vt multo magis procedat in faciente libellos famoſos contra Magiſtratum, Iudices, aut Officiales, Ang. *in l.lex Cornelia §.ſi quis librum ff.de iniur.* Farin.

& alij *quæſt.* 105. *num.* 478.

Licet vera eſſent contenta in libello.

21. Ampliatur 13. Regula, Vt procedat, quamuis omnia contenta in libello famoſo vera eſſent, *l.* 1. vbi gl. Bal. & Butrig. *C. de famoſ. libell.* Farin. *q.* 105. *n.* 248. vbi ait hoc procedere, tam de iure Ciuili, quã de iure Canonico, & teſtatur de praxi, in foro ſeculari, & in Eccleſiaſtico, Abb. Alber. Gomez. qui de communi, Plach. qui de recepta, Boſſ. *in tit. de iniur. n.* 4. vbi ait, quod ita dicunt omnes, & neminem reperiſſe contradicentem, Claud. qui dicit contrarium ſemper ſibi viſum fuiſſe ridiculum, Baiar. Graff. & Farin. omnes proxime citatos referẽs *n.* 241. Et cum hac doctrina concordat *Bulla Pij V.* 155. *in par.* 2. *Bullar.* vbi habetur, pœnam libelli locum habere, licet in eo vera fuerint expreſſa, per quam determinationem ſublata fuit omnis controuerſia in hoc puncto exorta, ex opinione tenentium, quod, dum Reipublicæ expedit, vt verum per libellum publicetur, & veritas in iudicio probetur, non intrare pœnã iniuriarũ, ꝑ vt diffuſe refert Far. *n.* 242. *&* 244. vbi huic Ampliationi ſubſcribit.

Quid dũ libellos non continet capitale delictum.

22. Limitatur 1. Reg. Vt nõ ſit locus pœnę capitali, dum libellus famoſus non continet capitale delictũ, quia tunc non imponitur niſi ea pœna, quæ imponenda eſſet pro delicto improperato, ſi verum eſſet, gl. *in l.* 1. & ibi Bellaper. & Saly. *C. de libell. famoſ.* Bellam. Archid. & Præpoſ. *in c. de prima* 5. *q.* 1. Gom. *de delict. c.* 6. *rubr. de iniur. n.* 1. vbi teſtatur de communi, Baiar. Bertaz. Foller. Far. & alij *q.* 105. *n.* 424.

23. Et hinc eſt, quod Bellaper. *in l.* 1. *C. de famoſ. libell.* voluit, quod dum libellus non continet improperationem delicti, ſed aliam iniuriam, extraordinaria imponatur pœna; vel potius, ſecundũ Saly. *ibidẽ*, in tali caſu datur tantũ actio ciuilis ad iniuriæ æſtimationem, prout etiã tenuit Bertaz. *conſ.* 275. *n.* 1. *lib.* 2. & Harppræct. qui ponit exemplum in eo, qui in libello famoſo quendam ludibrij cauſa vocat luſcum, claudum, fatuum, pediculoſum, ſpurium, aut quid ſimile.

Vel nullũ delictum, ſed aliam iniuriam, vt vocando fatuũ, ſpurium, &c.

24. Non defuerunt verò dicentes, pœnam libelli famoſi non eſſe mortis, ſed extraordinariam, iuxta facti, & perſonarum qualitatem ita Clar. *§. fi. q.* 68. *verſ. libell. famoſ. ad fi.* vbi ait, numquam ſe vidiſſe aliquem morte punitum pro libello famoſo, ſed fuiſſe impoſitam pœnam extraordinariam, ictuum funis, aut fuſtigationis, vel triremium, ſeu quãdoque infamis cathenæ, & ibi Baiar. & Burſat. *conſ.* 94.; Et in Conſtit. Marchiæ *lib.* 4. *c.* 61. imponitur pęna pecuniaria, & aliquando perſonalis, arbitrio Iudicis, dũ graue imminet ſcandalum, propter offenſæ perſonæ qualitatem.

Pœna in praxi pro libello.

25. Sed quod ab ordinaria iuris pœna in Regula propoſita nõ ſit recedendum, tenuit Soarez *in add.* ad Gom. *de delict. c.* 6. *rub. de iniur nu.* 2.: Et ꝙ plus eſt, *Pius V. in citata Bulla* 155. confirmauit in propoſito omnes pœnas Ciuiles, & Canonicas, & ſtatuit etiã grauiores, & vltimi ſupplicij, ac confiſcationis bonorum, ſecundũ facti, & perſonarũ qualitatẽ, eius arbitrio imponi poſſe, vt refert Far. *q.* 105. *n.* 427.; Qui *n.* 428. abſolute, ait, verũ eſſe, pœnã prædictam,

Sed contra.

quæ

Quid ſi libellus cõtra perſonã infamem. quæ arbitraria eſt, debere sẽper mitiorẽ, eſſe, dum libellus famoſus fuit in ignominiã meretricis, vel ſimilis.

Vel ſine dolo. 26. Limitatur 2. Regula, Vt non habeat locum, niſi dolus interuenerit; In his enim terminis, iura, & DD. in hac materia loquentes pertranſeunt, & præſertim Turrecrem. & Præpoſ. *in c. ſi quis* 5. *q.* 1. Azo, Hoſtien. & Farin. *q.* 105. *n.*481. Et hinc

Vt ioco. eſt, quod ſi quis ioco, vel ſine dolo, & non cauſa infamandi, prædicta faciat, non punitur d. pœna, Præpoſ. Turrecrem. Iodoc. & plures alij, quos ſequitur Far. *n.*482.; ſed niſi contrarium probetur, in hoc caſu dolus præſumitur, ſecundũ Burſat. & Far. *n.*483. Et faciunt ſcripta per Cæphal. *conſ.* 341. *n.* 10. *& ſeq. lib.* 3.; Sed idem Far. *n.* 484. refert ſecundum Burſat. qui etiam oppoſitum, nempe dolum non præſumi, voluiſſe videtur.

Quid ſi libellus nõ fuerit publicatus. 27. Limitatur 3. Regula, Vt non procedat in faciente libellum, quẽ tamen non publicauit, quo caſu non videtur, quod intret pœna capitis, Burſat. *conſ.* 94. *n.* 17. vbi de manifeſtante vni tantum inuentum libellum famoſum, Cæphal. *vbi ſup. n.* 15. *& n.* 17. *cum ſeq.* de ſubſtantia enim libelli famoſi videtur, quod ex eo ſequatur diffamatio, & ſic publicatio, Marcabrun. quem ſequitur Far. *q.* 105. *n.*486. Imo pœna

Vel non poſitus in loco publico legẽdus ab omnibus. libelli famoſi locum non habet niſi libellus omnibus videndus, & legendus in aliquo loco publico ponatur, in his. n. terminis videtur loqui DD. et præſertim Ang. Archid. Præpoſ. et Hoſt. cũ alijs, quos ſequitur Far. *n.*487. Et contrarium tenẽtes, nẽpe, pœnam habere locum ẽt ſine publicatione, ad quod inducuntur Bart. Caſtren. et Clar. locis citatis à Far. *n.*486. intelligendi ſunt, non de pœna ordinaria, ſed de extraordinaria, vt obſeruat ibidem Farin.

28. Limitatur 4. Reg. Vt nõ procedat in faciente libellũ famoſũ cõtra eũ, à quo prius fuerat prouocatus per libellũ alium famoſum, quo caſu pœna capitalis non eſſet infligẽda, ſecũdũ Plot. quẽ ſequitur Bertaz. *conſ.* 237. *nu.*5. qui tamen cum Claud. declarat in hoc caſu pœnam intrare extraordinariã; Quia ſicut illatam vim vlciſci non licet ex interuallo armis factam, ita nec licet vlciſci ex interuallo iniuriam per libellum illatam, vt tenet Far. 105. *n.*488. *& ſeq.* Vel factus contra eũ, qui prius fecit.

29. Limitatur 5. Reg. Vt nõ procedat in reuocante, quod ſcripſerat per aliũ libellũ, puta dicendo ſcripſiſſe calore iracundiæ, vt probat Far. *q.* 105, *nu*490. quod videtur intelligendum de pœna, de qua in Regula, ſecus de extraordinaria. Quid in reuocãte libellum.

30. Plura de materia libelli famoſi apud Far. inuenies *q.* 105. *à n.* 421. *vſque ad n.*492.

De delictis patratis à Regularibus in electionibus, & eorum pœnis,
Quæſt. 127.

1. CVm delicta, quę in electionibus Regulariũ committuntur, ſæpe verbalia ſint, quandoq; ẽt ſcripto exarentur, licet nõ rarò ſint ẽt perſonalia, nec non realia crimina; Poſt proximas præcedentes quęſtiones, in quibus viſum eſt de verbalibus delictis, ẽt in ſcriptis perpetratis, hæc ſubnectitur q. in qua de præcipuis, et frequẽtioribus culpis,

& delictis in electionibus occurrẽtibus, et de eorũ pęnis, erit tractandũ.

Pænę ſub ornãtium ſeu procurantium vota.

2. Regula 1. ſit. Subornantes in electionibus Religioſi, pro ſe, vel pro alijs vota procurando, incidunt, eo ipſo, in pœnam priuationis officiorum, quæ obtinent, et ad futura quæcunque inhabiles ſunt; Ita *Clem. VIII. in decretis de reform. Regularium, approbatis iuſſu Vrbani VIII. à Sac. Congr.*; Verba decreti prædicti relata à Leza. *to.* 1. *c.* 15. *n.* 24. ſunt ſequentia, ex quibus ẽt Ampliationes propoſitę Regulę oriũtur.

Decretũ Clē. VIII. contra ſubornãtes, &c.

3. *Vt omnis officiorum ambitus occaſio præcludatur, caueant omnes à directa, vel indirecta votum, ſeu ſuffragiorum procuratione, tam pro ſe ipſis, quam pro alijs, tum in Capitulis locorum, tum in cæteris, præſertim generalibus Capitulis, aut Congregationibus, ſeu alibi. Quicumque ſecus fecerint, præter alias pœnas, & cenſuras hactenus contra huiuſmodi ambientes inflictas, quas in ſuo robore permanere volumus, in pœnam priuationis officiorum, quæ obtinent eo ipſo incidant, & ad futura quæcumque pariter inhabiles habeantur, ſuper quo cum eis à nemine diſpenſari poſſint, niſi à nobis, vel à ſucceſſoribus noſtris, & pro qualitate culparum grauius etiam plectantur. Porrò ſupradictas omnes pœnas, ad complices, ac ſimpliciter ſcientes, & non reuelantes extendimus.* Vſq; huc verba prædicti Decreti.

Qui in excommunicationem incidant propter ſubornationem.

4. Ampliatur 1. Regula 1. vt præterea, qui in electionibus, vel ante eas per ſex menſes, pro ſe, vel pro alio ſubornauerit, excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrat, à qua, niſi à Romano Pontifice pro tempore exiſtente, præterquam in mortis articulo, abſolui non poſſit, et voce actiua, et paſſiua perpetuo careat; Subornatus verò, vel alius etiam, pro quo ſubornatio fiat, qui ſubornantem non detulerit, eandem pęnam incurrere cenſeatur. Huius Ampliationis verba ſunt ad lit. deſcripta *ex Bulla Pij V. data* 28. *May* 1550. Sed *hanc Conſtitutionem Greg. XIII.* moderauit *in Bulla data* 8. *Settembris* 1573.; Primo, vt quando pro ipſis non fuit ſubornatum, Miniſter Generalis, et Cõmiſſarius Generalis poſſint abſoluere ab excommunicatione; 2. vt ſubornatus, vel ille pro quo fuit facta ſubornatio, qui ſubornantem non detulerit in excommunicationem non incidat. Hanc Ampliationem confirmauit Clem. *vbi ſupr.* Et notat Rodr. *to.* 2. q. Regul. *ar.* 1. *in princ. q.* 56.

Excommunicatio prædicta incurritur ipſo facto.

5. Ampliatur 2. Regula 1.; vt attentis Conſtitutionibus Greg. & Pij, de quibus in 1. Ampliatione, excommunicatio, in terminis eiuſdem Ampliationis, incurratur ipſo facto, iuxta tenorem Bullarum propter crimen ſubornationis, etiam occultum, pro vt ſine cõtradicto retenent DD. et notauit Rodr. *d. art.* 1. §. *fin.*

Paciſcens incurrit.

6. Ampliatur 3. Regula 1. vt in prædictas pęnas incidant, qui in electionib. pactum, vel conuentionem faciunt, vt vnus ſuffragetur vni in vna electione, et alius ſuffragetur alteri in alia; E. g. Dicendo; ſi dederis mihi, vel tali tuum votum, ego tibi, vel amico tuo votum meum dabo, Nauar. Reginal. et Leza. *to.* 1. *c.* 15. *n.* 29. et tenet Dia. *par.* 3. *tr.* 2. *reſol.* 125.

7. Ampliatur 4. Regula 1. vt Religio-

Dans temporale pro obtinenda Eccleſiaſtica Dignitate Symoniacus eſt.

ligioſus ſymoniam committat, dum ſubornat, dando temporale aliquod donum à manu, vel ab obſequio, vel à lingua pro conſequendis Dignitatibus Eccleſiaſticis, vt Abbatia, Generalatu, Prouincialatu, Diffinitoratu, Prioratu, ſeu pro prædicandi officio, Confeſſionibus audiendis, Ordinibus recipiendis, &c. vt diuerſis Sacris Canonibus probat Lezana *to.* 1. *c.* 15. *n.* 28.; Dare enim aliquod temporale pro ſpirituali Symoniacum eſt, Suar. *tom.* 1. *de Relig. lib.* 4. *c.* 5. *n.* 3. nec non Peir. & Lez. *vbi ſup.* Et idem dicitur de dante rem temporalem pro voce, ſeu ſuffragio in electione obtinendo, Peir. Azor. & Lez. *d. n.* 28. vbi cum Suar. aſſerit Symoniacam electionem eſſe illius, pro qua, eo ſciente, & non contradicente, ab alio per pecuniam officiũ procuratur ſpirituale.

Electio Symoniaca eſt ipſo iure nulla, & de alijs pœnis.

8. Subampliatur Ampliatio 4. vt omnis electio, prouiſio, vel confirmatio, etiam occultè Symoniace facta, ante omnem Iudicis declarationem, ſit ipſo iure nulla, vt determinatur *in Extrau. cum deteſtabile de Symon.* vbi ſimiliter excommunicantur, cum reſeruatione Papæ, prędicti Symoniaci, & etiam mediatores, & notant Leſſ. Suar. & Lez. *num.* 33. Et d. nullitas procedit, quamuis Symonia ab alijs commiſſa ſit, eo neſciente, qui ad Dignitatem fuit promotus; Niſi forte pecunia fuerit data ab inimico in odium eligẽdi, Peir. Suar. & Lez. *d. num.* 33. *& eſt tex. in c. nobis de Symon.* Præterea, qui Symoniace Eccleſiaſticam recipit Dignitatem ipſo iure, ad quaſcumque Dignitates obtinendas, inhabilis redditur, ita *Pius V. in Bulla, quæ incipit, cum primum*, & nor. Azor. Peir. & Lez. *num.* 33. Et *in iuribus ibidem relatis* Symoniacis etiam, infamiæ pœna impoſita eſt, vt obſeruant Peir. *to.* 1. *de ſubdito q.* 1. *de obed. cap.* 31. *§.* 9. & Azor. *to.* 3. *inſtit. moral. lib.* 12. *c.* 21. *q.* 7.

Quid in temporale donum gratis datum.

9. Limitatur Ampliatio 4. vt non procedat, dum temporale donum gratis datur, ſeu ex gratitudine, vt tenet, declarat, & probat Suar. *de Relig. to.* 1. *lib.* 4. *c.* 36. *num.* 2. Sicut econtra Symonia eſſet, dum temporale daretur pro ſpiritnale, & in commutationem eius, Archid. Nauar. Præpoſ. & Suar. *n.* 4.

Pœnæ imponuntur diuerſis Regularibus recurrentib. extra Religionem pro obtinend. Dignitatib.

10. Ampliatur 5. Regula 1. vt recurſus ad perſonas extra propriam Religionem pro conſequendis honoribus, Dignitatibus, &c. ſit prohibitus ſub diuerſis, & grauibus pœnis à Summis Pontificibus Dominicanis, Carmelitis, Camaldulenſibus, Hieronymianis, Cruciferis, Auguſtinianis, Canonicis Regularibus Sancti Saluatoris, Celeſtinis, Minoribus Conuentualibus, necnon Obſeruantibus, minimis S. Franciſci de Paula, & Ciſtercienſibus Congregationis Italiæ, de quo vide Lez. *to.* 1. *c.* 10. *num.* 17. Qui *cap.* 15. *num.* 27. cum Nauar. & Peir. declarat dictos Religioſos inſinuatas pœnas non incurrere, niſi dum fauorabiles literę impetratę perueniunt ad manus Superiorũ, vel dũ alids oretenus officium commẽdationis executum eſt, & tenet Rodr. *to.* 2. *q. Regul. quæſt.* 56. *art.* 2. Apud eumdem Lez. *cap.* 18. *num.* 82. inuenies prohibitiones, & præcepta in virtute S. Obedientiæ Pontificum contra Prælatos prædictarum Religionum

Executo tamen officio commendationis.

Præceptū Superioribus, ne rogati cōdeſcendant.

(non

(non tamen Minorum, nec Ciſtercienſium) ne ad inſtantiam, & requiſitionem extraneorum, alicui Religioſo officium concedant, vel pœnas relaxent.

An ſubornãs teneatur ante condẽnationẽ ſubire pœnas priuationis officiorum, & inhabilitatis, &c.

11. Limitatur 1. Regula 1. vt priuatio contra ſubornantes, licet ſit impoſita eo ipſo, &c. non teneatur ſubornans in conſcientia hanc ſubire pęnam ante Iudicis condemnationem. Et quoad pœnas priuationis officiorum, & inhabilitatis, &c. ita tenet in ſimili caſu Sanchez, nempe in pœna priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa, lata contra introducentes fœminas in Monaſterium Regularium, in Sum. *to.* 2. *lib.* 6. *cap.* 17. *num.* 37.; Quod verum etiam eſt, dum pœna imponitur adiecta clauſula (abſq; alia declaratione,) quæ intelligenda eſt non de declaratione delicti, hæc enim requiritur, ſed de pœnæ declaratione, ſecundum eundem Sanchez.; Qui *to.* 1. *lib.* 2. *cap.* 22. *num.* 20. *& cap.* 29. *num. vlt.* fundate huius ſententiæ adducit fulcimenta, ſubſcribit Sylueſt. quem ſequitur Rodr. *to.* 1. *q. Regul. quæſt.* 6. *art.* 16. *verſ. dico* 2. Valer. *indifferen. vtriuſq; fori ver. pœna, differ.* 20. *n.* 4. & Dian. *in* 3. *par. tract.* 2. *reſol.* 66. teſtans de probabiliori, in ſimili ita tenuerunt Graff. Henriq. Souſa, & Suar. *ibidem* relati à Dian. vbi refert etiam oppoſitum tenentes Bonaci. Merol. & Sayr.

Seu pœnã priuationis vocis.

12. Quo verò ad pœnas priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, quod quis in conſcientia has ſubire non teneatur ante Iudicis condemnationẽ, tenuit Sot. *lib.* 1. *de iuſt. & iur. q.* 6. *art.* 6. *ad* 4. *& lib.* 4. *quæſt.* 5. *art.* 3. Granad. Ledeſ. & Soſa, quos refert Dian. *par. p. tr.* 10. *reſol.* 24. vbi inducit Caſtell. Molin. & Malder. ſubſcribentes quo ad vocem actiuam, quo verò ad paſſiuam oppoſitum tenet Malder.: Sicut quo ad vtramque contra Ampliationem tenuerunt Salas, Vaſq; Becan. Suar. & Villal. locis relatis *ibidem* à Dian.; Vnde, & hæc oppoſita opinio valdę probabilis eſt.

13. Generaliter verò, quod pœnæ priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, priuationis Dignitatum, adminiſtrationum, honorum &c. item inhabilitatis ad prædicta impoſitæ ipſo facto, vel ipſo iure, &c. ante Iudicis ſententiam, ſaltem declaratoriam, non obligent, tenent Molin. Sot. & hos referens Lez. *to.* 1. *cap.* 10. *num.* 30. vbi teſtatur de recepta praxi apud viros doctos, & bonæ conſcientiæ.

Declaratoria in omnib. requiritur.

14. Sed notandum, quod dum pœnæ, de quibus hic ſupra proximè, non modo imponuntur cum clauſulis, ipſo iure, ipſo facto, aut eo ipſo, vel ſimilibus, ſed adduntur præterea iſtæ, vel ſimiles clauſulæ; Abſq; vlla declaratione; Ante omnem declarationem; Abſque Iudicis ſententia, decreto, aut miniſterio; Controuerſum eſt, an tales pœnæ ante Iudicis declarationem, in foro interiori conſcientiæ incurrantur: Et pro parte affirmatiua ſunt Suar. *de ll. lib.* 5. *cap.* 8. & Vaſq; quem refert, & non diſſentit Lez. *c.* 10. *num.* 31. quia aliàs viderentur ſuperfluæ proximæ allatæ clauſulæ: Pro negatiua vero inducuntur Sanch. *lib.* 6. *ſum. cap.* 15. *num.* 65. Peirin. Soſa, quos refert Lez. *d. num.* 31. vbi

Quid dũ alijs amplioribus clauſulis pœnæ imponũtur.

vbi ait, hoc non videri improbabile, & ita conſuluiſſe quoſdam Pœnitentiarios S.Petri; Quia dicunt iſti DD. ſaltem declaratoriam Iudicis, delictum eſſe commiſſum, ſemper requiri; Et per illas clauſulas; Abſque vlla declaratione, &c. excludi ſententiam, & declarationem pœnæ.

In opinione excludentium omnẽ ſententiã Iudicis, in foro poſt, quid poſſint Prælati.

15. Sed ſtando in opinione eorum, qui tenent, nec criminis declaratoriam requiri, & quod ſtantibus dictis clauſulis ſtatim in illis pœnis in foro conſcientiæ incurritur; Dicendum, quod ſi tales pœnæ Papæ reſeruatæ non ſint, Prælati Religionum cum ſuis ſubditis diſpenſare poſſint, dum delicta adulterio maiora non ſunt, & peracta pœnitentia, *c. at ſi Clerici de adulter.* & notauerunt Miran. *in Man. to.2. quæſt. 9. art.3.* Henriq. quem ſequitur Lez. *to. 1. cap.10. num.35.*; Imò etiam dum dictæ pęnæ Papæ eſſent reſeruatæ, in foro conſcientiæ, poſſent d. Prælati cum ſuis ſubditis diſpenſare in occultis delictis, ſecundum Lez. qui hoc conatur probare *c.18. n.46.*

Seu in foro fori.

16. In foro vero eſterno: Vtrum Prælati cum ſuis ſubditis in iſtis pœnis diſpenſare poſſint? partem affirmatiuam tenent Rodr. *to. 1. q. Regul. quæſt.24. art. 17.* & Cruz. *lib. 1. de ſtat. Relig. cap.6. dub.15. concl.6.*; Negatiuam vero ſuſtinent Peir. *to. 1. Priuil. Minim. in Conſtit. 6. Iulij II. num.24.* & Lez. *to.1. cap.10. num.36.* qui hanc tutiorem dicit, eo quod nullum ſolidum fundamentum, aut Priuilegium pro oppoſita affertur.

Quid in bona ſubornatione.

17. Limitatur 2. Regula 1. vt procedat in ſubornatione mala, ſecus in bona.

Subornatio quid ſit.

18. Pro declaratione huius limitationis ſuppono, quod ſubornatio, generaliter ſumpto vocabulo, eſt ſuaſio veri, vel falſi, in bonum, vel in malum finem, vt notat Card. *in Clem. 2. de teſtibus not. 2.* & Rodriq. *in q. Regul. to.2. quæſt.56. ar.1.* vbi docet, quod illa ſubornatio, qua ſuadetur verum, & ad bonum finem eſt bona, illa vero, qua ſuadetur falſum, vel verum in malum finem, eſt mala; Vnde ſuadere electoribus, vt N. qui vere dignior eſt, eligant, proponendo eis virtutes veras illius, ſine datione, vel promiſſione alicuius rei, & abſq; minis, inſinuando etiam vitia vera, & nota alterius minus digni, vt excludatur, bona eſt ſubornatio: Sicut econtra, dum procurantur vota pro indigno, vel pro minus digno, præſertim ſuadendo virtutes falſas, & diſſuadendo vitia nota, ſeu dum etiam pro aliàs digniſſimo procurantur vota mediantibus donis, promiſſionibus, vel minis, mala eſt ſubornatio.

Quæ ſit bona, vel mala ſubornatio.

Exemplificatur de bona.

Item de mala ſubornatione.

19. De ſubornatione ergo mala Regula 1. intelligitur; Subornatio enim bona prohibita non cenſetur, Rodriq. *d. ar.1.* & Leza. *tom.1. cap. 15. num. 24.* vbi præmiſſo, & ponderato *Decreto Clem. VIII. regiſtrato hic ſup. num.3.* ait; Per hæc non tolli, quo minus electores procurare poſſint, vt dignis Dignitates dentur, & indigni excludantur, cum vt in primis Decreti verbis patet, Pontifex officiorum ambitus prohibere intenderit, & ſubſcribunt Nauar. & Peirin. *locis relatis ibidem* à Leza.

Non eſt prohibita bona, ſed mala ſubornatio.

20. Non deſinam hic ſubnectere conformem doctrinam Rodriq. *to.2. q. Regul. quæſt.56. ar. 1.* & Lez.

Tractatus conſultorij liciti ſunt.

to.1.

*to.1.cap.*15.*num.*24. qui concorditer dicunt, ad malam ſubornationem non ſpectare, neque prohiberi, quin ſecũ electores de eligendorum qualitatibus tractare poſſint, vitia manifeſtando, virtuteſque inſinuando, iuſtitia, charitate, & veritate ſeruatis, ad hoc vt dignior, cæteris præferatur, cum neceſſe ſit, vt electores virtutes, nec non vitia eligendorum agnoſcant; & ijdem authores obſeruant doctrinam hanc conformem eſſe iuri naturali, & vſui etiam piorum; Nec Summos Pontifices, nec quarundam Religionum Statuta pœnas contra ſubornantes in electionibus aſſignantia hoc prohibere; Prohibitioneſque in propoſito intelligi debere de illis, qui precibus, vel donis voces procurant, ob finem malum, vel vitia, ſeu virtutes mentiuntur eligendorum; Tractatus igitur conſultorij omnino liciti ſunt *c. ſi tranſitus diſtinct.*79. & probat Dian. *p.*2. *tr.*16. *reſol.*37.

Bona ſubornatio expediēs, & neceſſaria.

21. Ampliatur Limitatio 2. vt bona ſubornatio non modo licita ſit, ſed etiam expediens, & ſæpæ neceſſaria, præſertim vt Præſides Capitulorum, qui præcipue tenentur media dirigere ad bonam electionem, bona vtantur ſubornatione, & electores inſtruant, moneant, hortentur, modeſte, ſuauiter, charitatiue, et religioſe ſuadendo, et inducendo, vt digniorem eligant, eiuſdem veras virtutes gubernio neceſſarias proponendo, hoc inquam, et expediens, et neceſſarium eſt, ita Caſtell. *de elec. Canon. c.*3. *num.*6. et Lez. *tom.*2. *cap.* 12. *num.* 32.; Vbi etiam ait, quod hoc facientes, rem Deo gratam, Religionibuſq; valde vtilem præſtabunt.

Error nolentium bene ſubornare.

22. Ex ſupradictis manifeſte deducitur quam allucinentur nonnulli nimis puſillanimes trepidantes timore, vbi non eſt timor, præcipue, ſi Præſides ſint, qui timentes cenſuras, pœnaſque contra male ſubornantes vibratas, non audent, prout licite poſſent, et deberent, in bona ſubornatione, et in licitis tractatibus, ſe ingerere: Et veh illis, dum indebite tacent, et eorum taciturnitate in cauſa ſunt, vt magis digni non promoueantur, ſed vel minus digni, ſeu etiam indigni eligantur; Et tunc præcipue tenentur prædicti non ſilere, dum alios mala ſubornatione indebite loquuturos præuident, pro ſe, vel pro alijs peſtifera ambitione, ſacris Canonibus exoſa *c. cum petitam de electione*, qui quidem peruersè tractantes, nimis temere in omnes ruunt cenſuras, et pœnas contra ſubornantes merito fulminatas, quandoque clauſis, vel obcæcatis oculis à paſſionibus odij, vel amoris, ſeu ab intereſſe lucri, ſiue ambiti honoris, aliquando verò apertis, et videntibus oculis ex ijſdem motiuis in tale infernale baratrum præcipites ſe dant: non rarò cum Religionis damno notabile, & irreparabile.

Et male volētium ſubornare.

Pœnæ cōtra ſubornantes effectu ſecuto intelliguntur.

23. Limitatur 3. Regula 1. vt pœnæ in ea inſinuatę non incurrantur, niſi à procurantibus cum effectu, & electione iuxta procurationem ſecuta, per ea, quæ habentur *in c. perpetuo de elect. in* 6. *& ibi* glo. *ver. perpetuo*, & Io. Andr. *num.* 2.; Vbi hanc ſtatuit Regulam: Pœnam, quæ ipſo iure delinquenti infligitur, non

incur-

incurrit is, qui cogitauit, & aliquid egit, ſed non perfecte, etiam ſi per ipſum non ſteterit; Et huic doctrinæ ſubſcribit Nauar. & poſt ipſum Peir. *de ſubdito q.*2.*c.*2. §.11.

Indignũ eligentes peccant mortaliter.

24 Regula 2. ſit. Scienter indignum Prælatum eligentes grauiter culpabiles ſunt, & mortaliter peccãt contra iuſtitiam diſtributiuam, Sot. *lib.*3. *de iuſt. & iur. quæſt.*6 *num.* 2. *concl.*7. Lez. *to.*1. *cap.*15. *num.*14. Nauar. quem communiter ſequuntur Summiſtę, Miran. qui eum refert *in Man. to.*2. *q.*23. *ar.*13. D. Thom. 2.2. *quæſt.*63. *ar.*2. quem ſequuntur alij Theologi, & ita habetur *in c. conſtitutus de appel.* & in Concil. Trid. *ſeſſ.*24. *de reform. cap.*1. vbi habentur hæc verba. *Omnes, & ſingulos, qui ad promotionem præficiendorum ius habent, mortaliter peccare, niſi quos digniores, & Eccleſiæ magis vtiles ipſi iudicauerint, præfici, diligenter curauerint.* Et hæc Regula multo magis procedit, dum electores iurant dignum eligere, & certo certius, dum digniorem; quo caſu indignum eligentes dubio procul eſſent periuri, imò quamuis dignum tantum eligerent.

Et dato iuraměto eſsent periuri.

Participãt in peccatis, & ad damna tenentur.

25. Ampliatur 1. Regula 2. vt eligentes indignum participes ſint omnium peccatorum à tali indigno in officio commiſſorum, Sorb. *in Compend. Triuil. ver. electio in fin.* Rodriq. & Leza. *to.*1. *c.*15. *num.*14. & declarat expreſſe, *vbi ſup.* Conc. Trid.: Et vlterius ad damna inde Religioni ſecuta tenentur, Sot. *lib.* 3. *de iuſt. q.*6. *ar.*2. Nauar. quem ſequitur Leza. *d. n.* 14. Anchar. Fely. & Graff. qui hos refert. *par.*1. *lib.* 2. *cap.*99. *n.*11.; Præterea incidunt in ſuſpenſionem triennio à Beneficijs, latam *in c. cum in cunctis* §. *fin. de elec.* & notant Nauar. *in c. Sacerdos de pœnit. diſt.*6. & Leza. *d. n.*14.; Dummodo d. indignitatem extra Sacramentum Confeſſionis nouerint, Rodriq. *in q. Regul. to.*2. *quæſt.*53. *ar.* 4. & Leza. vbi ſup.. Et nota, hanc ſuſpenſionem locum habere conſequenter in Ampliationibus ſequentibus, in quibus de indigni electione agetur.

In nullo caſu licet indignũ eligere.

26. Ampliatur 2. Regula 2. vt in nullo caſu indignum eligere liceat, & caſu quo omnes de corpore Capituli eſſent indigni, extraneus eligi deberet, Rodriq. *q.*51. *ar.* 11. Sot. *d. ar.* 2. & Leza. *n.* 14.: Neque in caſu, quod omnes electores indignum eligere vellent, illi ſuffragium dare liceret, Vaſq. & Leza. *num.* 14.; vbi tamen cum Bann. condeſcendit, quod pro bono pacis poſſet quis ſuffragari minus digno, dum omnes alij illum eligere vellent, captiuando proprium intellectum in obſequium omnium aliorum, quod dignior ſit.

An occulta delicta eligendi perniciosi ſint manifeſtanda.

27. Ampliatur 3. Regula 2. vt ſciens aliquem fore perniciosum Communitati, ſi eligeretur, quia ſit malæ vitæ, & conſcientiæ; dum agitur de hoc eligendo in Prælatum, qui eius delicta, etiam occulta, ſciret, reuelare teneretur, aliàs peccaret, magis enim bono communi conſulere aſtringimur, quam ſecretum ſeruare Rodr. *in q. Regul. to.*2. *q.* 53. *ar.*3. Peirin. & Leza. *to.*1. *c.*15. *n.* 15. qui tenent, ſecus dicendum eſſe, dum eligendus tantum vni, vel alteri particulari in rebus parui ponderis futurus eſſet pernicioſus.

Excõmunicatum eligentes peccant; et admiſſus electionem inficit.

28. Ampliatur 4. Regula 2. vt peccent mortaliter eligentes excommunicatum maiori excommunicatione, cum hæc Canonicum ſit impedimentum, ne quis eligatur *c. conſtitutis il* 1. *de elect.* & not. Angelica *ver. electio n.*23.& Leza.*n.*5.: Et hinc eſt, quod talis non poteſt admitti ad electionem Canonicam, ſed expelli debet, alias enim electionem inficeret, & dum ſcienter à Capitulo admitteretur electio rueret, Caſtell. *de elect. Canon. c.*4. *n.*46. vbi diffuſe de hac materia agit, & idem tenet *in c.* 5. *n.*16. *ex c. illa quotidiana*, vbi glo. & Panorm. & clarius *n.* 3. vbi citat Hoſtien.; Excommunicatus namq; maiori excommunicatione, non modo non poteſt elegi, ſed nec eligere, *vt eſt tex. in c. cum inter, in fi. de elect. & in c. cum dilectus de cenſur.* & electio ab illo facta, eſt nulla, Connex. *to.*2. *p.*3. *tr.* 5. *de excom. diſp.*11. §.5. *dub.* 1. vbi plura ad intentum, & Leza. *c.*15. *n.*5.

Quid ſi occultus ſit excommunicatus.

29. Subampliant DD. citati à Caſtell. *num.* 18. vt procedat Ampliatio in excommunicato occulto, ſi conſtiterit poſtea, quod tempore electionis extiterit excommunicatus; Sed oppoſitum tenendum videtur *poſt extrauag. Mar. V. ad euitanda, &c.* vbi ſolum denunciatus, & declaratus ſpecialiter, & publicus percuſſor Clerici determinatur, quod ſit euitandus, & conſequenter, quod admitti non poſſit ad electionem actiuam, nec paſſiuam, & ita tenent Sayr. *lib.* 2. *de cenſur. c.*6. *n.* 6. & Molfeſ. *p. p. ſuæ ſum. Mor. tr.*6. *c.*16. *num.* 74. citans Azor. Miran. & Suar. nempe, quod poſt dictam Extrau. occultus excommunicatus maiori excommunicatione ſi admittatur ad electionem actiuam, & etiam paſſiuam, quamuis ſcienter à Capitulo, dum huiuſmodi non eſt denuntiatus, nec publicus Clerici percuſſor, per hoc electio non rueret; & Ampliatio 4. cum ſua Subampl. procedet de iure ante dictam *Extrau.* non autem poſt: Quamuis eligentes ſcienter excommunicatum talem, mortaliter peccarent, dando indigno vota, ſcilicet exiſtenti in peccato mortali, iuxta probanda infra in Ampliatione 7. *num.* 215.

30. Ampliatur 5. Regula 2. vt peccent mortaliter infamem eligentes, talis enim, electionis eſt incapax, Suar. *to.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.*2. *c.*3. *num.*28. & Leza. *to.*1. *c.*15. *num.*25. — Peccãt in famẽ eligentes.

31. Ampliatur 6. Regula 2. vt peccent mortaliter ſcienter illegitimos eligentes, qui niſi ex Papæ diſpenſatione eligi non poſſunt *cap.* 1. *de filijs Presbiter.* & not. Nauar. & Leza. *cap.* 18. *num.* 7. licet occultiſſime illegitimi eſſent, Syluest. Cordub. & Leza. *ibidem*. An autem Prælati Regulares ex priuilegio cum illegitimis diſpenſare poſſint, vide Leza. *cap.*18. *num.*60. vbi diffuſe; Et hic tantum breuiter nota *ex Priuilegio Greg. XIV. in Bullar. Conſtit.*17. *die* 21. *Septembris* 1591. de quo omnes Regulares participantes communicant; Quod Generales, & de eorum licentia Prouinciales, & Superiores locales, poſſunt cum illegitimis ad Dignitates, & officia Ordinis, abſque Capitulo Generali, vel Prouinciali, diſpenſare: & in hoc Priuilegio fundati, ita

Seu illegitimum.

An Regulares poſſint diſpẽſare cum illegitimis.

tenent

tenent Peirin. & Leza.*to.*1.*cap.*18. *num.* 60. Tambur. Portel. & Sigiſmun.de Bonon. quos ſequitur Diana *in par.*3.*tr.*2.*reſol.* 102. Sed ſi illegitimus occultus non diſpenſatus, in Prelatum eligatur,cum huiuſmodi electio ſit ipſo iure nulla, *c. innotuit de elect.* & not. Sorbus, Rodr. & Leza. *c.* 15.*n.*38. acceptare Prælaturam non debet: Si verò cogeretur,poſtquam reſtiterit,quantum in eo fuerit, dum non poteſt ſine ſua, aut ſuorum infamia, diſpenſationem petere, cum ius conſeruandi famam ſit naturale, & præponderet iuri poſitiuo, quo electio annullatur, acceptare poterit, Peirin. Rodriq. & Leza. *d. n.*38.; Eiuſq; actiones validæ erunt, iuxta tradita *ſup. q.*127. *à n.*37. *vſq; ad n.*42.

Quid ſi eligatur illegitimus.

32. Ampliatur 7. Regula 2. vt mortaliter peccent eligentes ſcienter exiſtentem in peccato mortali, nemo enim in tali ſtatu exiſtens, ad Beneficium Eccleſiaſticum promouendus eſt,Abb. Butr. Innoc.& Hoſtien. quos refert,& ſequitur Comitol. *lib.*1. *in reſpon. moral.quæſt.*72.*in princ.* talis enim ad Eccleſiaſticam Prælaturam, & ſpirituale officium exequendum indignus eſt,D.Thom. *Quol.*6.*q.*6. & Sum. Ang. *ver. electio n.*25.Pręcipue dum electus notorius eſt peccator Azor.*to.*2.*inſt.moral.lib.*6.*c.*14.*q.*10. Nauar. & Leza. *n.*15. Non eſt hic pretermittendum,quod non per hoc charitas,quæ ab anima mortale peccatum tollit, eſt neceſſarium fundamentum Dignitatum Eccleſiaſticarum; Imò eſt de fide, poſſe in eadem perſona eſſe peccatum mortale,& dictam dignitatem, vt determinatum fuit in Conc. Cõſtantien.*ſeſſ.*8.*&* 15.& not. Caſtrus, & Rodr. *in ſum. p.p. n.*3. *c.* 106.

Peccant eligentes peccatorem.

33. Ampliatur 8. Regula 2. Vt generaliter,peccent mortaliter electores votantes in fauorem illorum qui liberi non ſunt à Canonico quouis impedimento; vt ſunt voce priuati paſſiua; inhabileſq;quocumque modo ad paſſiuam electionem, quamuis inhabilitas occulta eſſet, Suar. *to.*4.*de Relig. tr.*8. *lib.*2. *c.*4. & Leza. *c.* 15.*n.*5.

Vel aliàs inhabile.

34. Ampliatur 9. Regula 2. vt eligentes ſcienter indignum,eligendi priuentur poteſtate in electione, quæ primo facienda occurrerit, *c. cum Vintonenſis*, vbi glo.& DD. *de elect.*

Et an priuentur poteſtate eligendi.

35. Ampliatur 10. Regula 2. vt Regulares pænitentiati à S. Officio Inquiſitionis,quãuis pœnitentiæ tẽpus expleuerint,vel gratiã impetrauerint, eo ipſo ad omnes Religionis ſuæ gradus,& officia inhabiles ſint: Et tales promouẽtes etiam ipſo facto in ſuorum officiorum priuationem,nec non vocis actiuæ, & paſſiuę incurrant, iuxta *decretum Vrbani VIII. Anno* 1626.:Vbi etiam ſtatuitur pęnitentiatos, & illos promouẽtes rehabilitari non poſſe niſi à Papa, vel à Sac. Congr. S. Inquiſitionis coram Papa habẽda,& not. Peirin. *to.* 2. *Priuil. Minim. in Conſtit.* 9. *Paul.V.n.*29.& Leza. *to.* 1. *c.* 15. *n.* 39. vbi excipit illos, qui ſalutares tantummodo habuere pęnitentias, quæ illæ dicuntur, quæ extraiudicialiter,& priuatim imponuntur;e.g. orationes, ieiunia,diſciplinæ,&c. & obſeruat etiam Peirin. vbi ſupra.

Regulares à S. Officio pęnitẽtiati sũt inhabiles & eos promouẽtes puniũtur.

36. Ampliatur 11. Regula 2. vt

Quid in eligentib. minus dignum in foro poli, & in foro fori.

peccent mortaliter etiam eligentes minus dignum, ita S. Thom. 2. 2. *quæſt.63. ar.*2. quem communiter Theologi ſequuntur, ſtatuitur *in c. conſtitutus de appel.* & clarius in Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat cap.* 1. illis verbis; *Omnes, & ſingulos, qui ad promotionem præficiendorum ius habent mortaliter peccare, niſi quos digniores, & Eccleſiæ magis vtiles ipſi iudicauerint, præfici diligenter curauerint*; Et not. Lez. *c.*15. *num.* 12. & Azor. *lib. 6. inſt. moral. c.* 15. *quæſt.* 1. *& in c.*26. *par.*2. vbi rationibus, & DD. authoritatibus diffuſe, ſolideq; hoc probat: Quod prǽſertim eſt certo certius apud nos, qui in electionibus iurare, ſicut debetur, ſolemus, vota melioribus dare; Quo iureiurando ſuppoſito, qui non melioribus votaret, non modo peccaret mortaliter, ſed periurus exiſteret. Quamuis in foro exteriori digni electio digniore prǽtermiſſo valida ſit, aliàs enim electiones calumniari nimis poſſent, Syluestr. *ver. electio* 1. *q.*16. Sot. *de iuſt. & iur. q.6. ar.*2. *concl* 8. Lez. *to.*1. *c.*15. *n.*12. & Azor. *par.*2. *inſtit. Moral. lib.6. c.*15. *ver. ſecundo quæritur*, & ſubſcribit Graff. iura, & DD. inducens *p.p. lib.* 2. *c.99. n.*2.

37. Corollarium hic ſubnectere operæ pretium duxi; Quoniam in materia huius q. de electione, non rarò accidit, vt prǽtendantur illegitimæ, & nullæ electiones; Ideo notandum, & memoriæ tenendum eſt, ad ſaluandas ſaltem electorum actiones, & conſequenter ad plurima vitanda delicta, & pœnas, quamuis nulliter promoti eſſent electi. Quod quǽcunq;, & quantumuis inualida, nullaque electio, & prouiſio ſit Superioris, Iudicis, Parochi, Confeſſarij, vel ſimilis, certa eſt doctrina, leges Ciuiles, & Canonicas talibus electis iuriſdictionem tribuere, & per conſequens geſta ab eiſdem, valida eſſe, tam in foro fori, quam etiam in foro poli, duobus concurrentibus.

Geſta à nulliter electis, quãdo ſuſtinẽãtur.

De titulo colorato, & errore cõmuni.

38. Primum ex parte electorum, quod habeant titulum coloratum, nempe ab eis, qui facultatem habent titulum talem tribuendi; Alterum ex parte populi, vt communi errore electi pro talibus habeantur: Quibus duobus concurrentibus (dummodo non ſit res requiſita de iure Diuino, vt in Sacerdote, ad hoc vt conſecret, vel abſoluat à peccatis, eſt neceſſarius de iure Diuino verus Ordo Sacerdotalis) Ius ipſum ad ſingulos actus, propter bonum commune, iuriſdictionem confert, vt eſt tex. & ibi DD. *in l. Barbarius ff. de offic. Prætor. & in c. infamis*, vbi Canoniſtæ *verſ. verumtamen* 3. *quæſt.* 7. fuſe Paludan. *in* 4. *diſt.* 17. *quæſt.6. ar.* 2. Filliuc. *to.*1. *tract.7. cap.9. num.*227. Sanch. concordantes inducens, Suar. Regin. Villalob. & Dian. plures citans *par.* 2. *tract.* 16. *reſol.* 75. Caiet. Nauar. Medin. & alij, quos refert, & ſequitur Leſſ. *de iuſt. & iur. lib.*2. *cap.* 29. *dub.8. num.*65. *& ſeq.* vbi optime declarat, & ſolide probat; Necnon infert *num.* 66. valida eſſe acta à Prælato electo exiſtente ſecrete excommunicato, irregulari, &c. dum pro vero Prælato errore communi habetur. Et idem infert de Delegato; quamuis in vtroque caſu con-

conferens, vel aliqui, de quorum intereſſe agitur ſcirent impedimentum: Iterum infert *n.* 67. in eo, cui occulte iuriſdictio eſt ablata, ſed ille ſe pro Superiore gerit, & cõmuni errore pro tali habetur: Nec non in actibus ex publico officio factis, quamuis non iuriſdictionalibus, vt in inſtrumento facto à Notario, & in aſſiſtentia Parochi in matrimonio, &c.

Quid ſi populus dubitet priuatum eſſe illum qui titulũ coloratũ habebat.

39. Ampliatur 1. Coroll. vt valeant acta habentis titulum coloratum, licet populus dubitet, an talis ſit officio priuatus, ita Panorm. *in c. nihil de elect.* quem ſequitur Roſell. *verſ. Confeſſor* 3. *in fin.* & Sylueſt. *ver. Confeſſor* 1. *q.* 19. Sanch. & Henric. quos refert, & ſequitur Leſſ. *lib.* 2. *de iuſt. & iur. c.* 29. *n.* 68. vbi reddit rationem, quia cum ante haberetur ille pro Superiore, non debet propter dubium ſuperueniens ab officio eijci, in dubio enim nemo ſuo iure ſpoliandus eſt, melior enim in dubio eſt conditio poſſidentis.

Vel ſi deſit coloratus titulus.

40. Ampliatur 2. Corollar. vt valida ſint geſta, vt ſupra in foro externo, & etiam conſcientiæ ſine titulo colorato, interueniente tantum errore cõmuni, ita Baſil. Pontius, qui adducit huius ſententiæ rationes *lib.* 3. *de matrim. c.* 22. *nu.* 46. Io. Sanc. *in ſelect. diſp.* 44. *n.* 3. quos ſequitur Dian. *par.* 2. *tr.* 16. *reſol.* 45. & iterum hanc opinionem libenter amplectitur Dian. *in* 3. *par. tr.* 4. *reſol.* 142. inducens Molfeſ. *in ſum. to.* 1. *tr.* 7. *c.* 13. *n.* 21. & hanc opinionẽ *in d. reſol.* 45. ipſemet Dian. vocat nouam, & ſatis probabilem.

41. Sed contra eandem opinionem ſentiunt grauiſſimi DD. & præſertim Sanch. *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 21. *n.* 49. *per c. infamis* 3. *q.* 7. & *l. Barbarius de offic. Prætor.* concordantes DD. citans; Leſſ. *lib.* 2. *de iuſt. & iur. c.* 29. *n.* 68. Suarez. Reginal. Coninch. Villalob. Filliuc. Io. Valer. & Fagundez, quos refert Dian. *d. reſol.* 45. ſed non ſequitur, & ego eoſdem libentiſſime ſequor, cum eorum ſit adeo communis opinio.

42. Ampliatur 3. Coroll. vt non modo error communis, ſed etiam probabilis DD. opinio efficiat, vt Eccleſia iuriſdictionem det cum tali opinione operanti, quamuis illa in rei veritate falſa eſſet opinio, Henriq. quem ſequitur Leſſ. *de iuſt. & iur. lib.* 2. *c.* 29. *num.* 68. & fauet Suarez *in* 3. *p. to.* 4. *diſp.* 26. *ſect.* 6. *n.* 7. De opinione probabili apud Dian. *p.* 2. *habes tract.* 13. *integrum*; Quæ autem opinio probabilis dicatur, vide infra *q.* 143. *n.* 4.

Opinio probabilis tribuit iuriſdictionẽ.

De iniurijs factis illatis, & de earum pœnis, Quæſt. 128.

1. IN *Superioribus qq.* viſum eſt de iniurijs verbis, ſeu ſcriptis illatis, in hac reſtat agere de illatis iniurijs factis; de quibus, cum plura *in præcedentibus actum, & in ſequentibus in hoc Tractatu agendum ſit*, cum vt ait Farin. *q.* 105. *in princ.* regulariter ſine iniuria, delicta non ſint, ideo *in hac q.* pauca tantummodo erunt tangenda.

2. Regula ſit. Iniuria factis illata, cum grauior ſit, quam verbalis, *iuxta l. Prætor in fin. ff. de iniur.* & notant Bart. *in l. non ſolum* §. *mandato ff. eodem*, Carer. Conrad. & Farin. q. 105.

Iniuria factis illata eſt grauior quam verbalis, & grauius punitur.

*q.*105.*n.*181.; Et cum iniuriarum pæna criminalis ſit arbitraria ſecũdum Abb. Albert. Ang. Felyn. Hoſtien. & Farin. cum pluribus cõcordantibus *n.* 56. conſequenter etiam hæc arbitraria erit, ſed grauior, ad hoc, vt iuxta menſuram delicti ſit, & plagarum modus, *c. ſicut dignum, de homicid. & c. vt Clericorum, de vita, & honeſt. Cleric.*

De percuſſione baculo. 3. Ampliatur 1. Regula, Vt grauis, & atrox iniuria reputetur percuſſio fuſte, aut baculo, §. *atrox*, vbi Aret. qui ampliat, etiam quod cędatur perſona vilis, & ignobilis, Peirin. Bell. qui ait, quod apud milites cæſio baculo, magis eſt ignominioſa, quam vulneratio, Graff. Conrad. & Farin. *q.*105.*n.*215. Qui *nu.* 217. notat quod licet percuſſio baculo facta, grauis offenſio, ſeu læſio dici non poſſit, præſertim ſine tumore, liuore, aut ſanguine, ex ea tamen grauis infertur iniuria, vt probatur argumento à multo magis, ex dicendis infra proxime *n.* 5. & 6.

4. Pæna autem de iure imponẽda ex percuſſione illata baculo, vel fuſte inſinuatur, ab Afflict. *in Conſtitutione Regni, ſi quis aliquem*, à Gram. *deciſ.* 17. à Clar. §. *iniuria in princ.* Apud nos verò habetur pęna *in noſtro Modo proced. in cap. 1. tit. de pænis pro grauiorib. ver. qui Fratrē, etc.*

Alapa. 5. Ampliatur 2. Regula, Vt alapa dicatur grauis, ſeu atrox iniuria, Farin. *q.*105.*n.*210. vbi de veriori, & ita ab omnibus communiter reputari, teſtatur: Exiſtimans omnino grauem talem eſſe iniuriã, ſiue percuſſus ſit nobilis, ſiue vilis, ſiue Clericus, ſiue laicus; Licet ſuſtineat non eſſe grauem offenſionẽ, nec corporalem grauem læſionem; Et in comprobationem huius Ampliationis, plures inducit DD. *nu.* 207.; Quamuis contra faciant inducta ab eodem *n.*208.

6. Idem ferè, quod de alapa cõcludit de pugno Far. *n.*213. & 214. de mente Aret. & Bar.; Præſertim, dum pugnus infertur nobili, vel militi, vel cum ratio loci, & Dignitatis ita ſuadet. Pugno.

7. Et etiam in propoſito habemus *noſtrum Modum proced. vbi ſupra.*

8. Ampliatur 3. Regula, Vt iniuria dicatur facto illata, non modo ſecuta percuſſione, ſed etiam per admenationem *l. apud Labeonem* §. 1. vbi Ang. *ff. de iniur.* Viu. *deciſ.* 368.*n.*3. Gom. Iodoc. qui exemplificat in oſtendente vibrare lapides, baculum, cultrũ, aut ſimilia, Baiar. qui ait, quod retinens equum freno dicitur perſonaliter equitãtem offendere, quamuis illum non percutiat, & Farin. *q.*105.*n.*7. vbi concordantes inducit: Qui *nu.*7. indicat remiſſiuè alia iniuriarum exempla facto illatarum. De admenatione. Vel retinente freno equũ.

9. Ampliatur 4. Regula, Vt iniuria dicatur inferri, vbi ex facto alicuius Dignitas læditur, vel eius opinio minuitur *l.* 1. §. *omne autem*, vbi ponuntur exempla *ff. de iniur.* Ang. Baiar. Hoſtien. & Farin. *num.* 15. & *ſeq.* Vel alio modo lædente facto dignitatem.

10. Limitantur 1. propoſitæ Ampliationes, Vt non procedant in magiſtro, qui diſcipulum verberando non tenetur iniuriarum actione, cum in eo animus non præſumatur malus, Menoch. *de arbitr. q. lib.* 2. *caſu* 364. Quid in magiſtro verberante.

ſu 364. *n.*10. Fari. alios inducens *n.* 133. Quod intellige, dummodo leuiter, & moderate verberet, ſecus ſi modum excedendo grauiter, & attrociter, Menoch. *ibidem n.* 12. & *ſeq.* Neuizzan. qui dixit, quod ex qualitate inſtrumenti animus magiſtri dignoſcitur, ſubdens cum Barba. decapitandum eſſe magiſtrum verberantem diſcipulum vſque ad mortem, Clar. Farin. & alij *n.*334. & *ſeq.*

In patre. 11. Limitantur 2. Ampliationes in patre verberante filium, qui non præſumitur animum habere iniuriandi, ſed corrigendi, & ideo iniuriarũ actione non tenetur, niſi iniuria atrox ſit, Aret. *in §. atrox Inſtit. de iniur.* Ang. qui ait, quod filius in poteſtate exiſtens, debet ſuſtinere omnia verba iniurioſa à patre prolata; Imo non poteſt ſe defendere aduerſus patrem eum verberantem, vt ſcripſit Farin. *q.*125. *n.*102. & *ſeq.* & huic limitationi ſubſcribũt Boſſ. Conrad. & idem Far. *q.*105. *n.*138. dummodo iniuria non ſit atrox, aliàs enim pater poſſet criminaliter puniri, vt probat idem Farin. *quæſt.* 105. *n.*142. & *ſeq.*

In domino. 12. Limitantur 3. dictæ Ampliationes in famulo verberato à domino, quia, vt ſupra, præſumitur fieri correptionis gratia, & ideo nõ intrat pæna iniuriarum, Clar. *in praxi §. fin. q.*56. *verſ. poteſt etiam*, & ibi Baiar. Menoch. Boer. & Farin. *n.*146. *q.*105.

In amico, ſeu cõiuncto. 13. Idem dic in amico, qui non præſumitur iniuriandi animo amicum percutere, Aym. Far. & alij *q.* 105. *n.*147. qui, *n.*148. ait, hoc multo magis procedere in coniuncto, Ang. Aym. Menoch. qui ait, quod ſeniores propinqui poſſunt ex cauſa correctionis caſtigare iuniores, & frater ſenior iuniorem; imo etiã ſenior non propinquus poteſt correctionis cauſa caſtigare iuniorem, Maſcar. & Farin. *n.*148. Seniore.

In ioculare. 14. Limitantur 4. Ampliationes in eo, qui ioci gratia, aut ludendo, facto iniuriam infert, qui non tenetur actione iniuriarum, Maſcar. *de probat. lib.*2. *concl.*902. *n.*5. Ang. & alij *in l. ſi non conuitij C. de iniur.* Specul. Farin. cum concordantibus *nu.* 125. *q.*105.

In Iudice faciente publico iuſſu. 15. Limitatur Regula cum Ampliationibus, In eo, qui iure publico, vel aliquid auctore Iudice facit, qui ad pænam non tenetur, iuris enim executio iniuriam non habet, *l. iniuriarum actio §. is, qui iure,* & *§. quæ iure*, & ibi gl. *ff. de iniur.* Ang. Hoſtien. & alij cum Farin. *q.* 105. *n.* 130. Boſſ. *tit. de iniur. n.*11.

Niſi ſe gerat vt priuatus. 16. Quod intellige, dummodo Magiſtratus non agat aliquid iniurioſe, aut per iniuriam, ſeu fiducia Magiſtratus, quaſi priuatus egerit, quia tunc actione teneretur iniuriarum, *l. nec Magiſtratibus*, vbi Alber. *ff. de iniur.* Felyn. Natt. Oltrad. & Baiar. ad Clar. §. *iniuria n.* 26. & hos ſequitur Farin. *q.* 105. *n.* 131. & *ſeq.*

De materia huius q. plura apud Farin. *q.*105.

De delictis innominatis, & extraordinarijs, eorumque pænis, Quæſt. 129.

Quę nominata, & innominata delicta ſint. 1. PRæmitto, quod delicta quędam ſunt nominata, quæ à iure nomen habent particulare, vt furtum

furtum, adulterium, & ſimilia, de quibus *ſup.* actum eſt; Quædã vero ſunt innominata e.g. domum ingredi, aſcendere per feneſtram, &c. hæc enim ſunt nomina actus, & non delicti, cum poſſint illa ſine delicto fieri, ita Bart. *in l. nunquam ff. de priuat. delict.* Blanc. qui de communi, Foller. & Far. *q.*18. *n.*19. Et addit Boſſ. *in tit. de extraord. crimin. in princ.* quod nominata crimina coincidunt cum criminibus ordinarijs, innominata verò cum extraordinarijs; ſed hoc vltimum alij aliter declarant, vt refert Farin. *n.* 21. Et cum hic de extraordinarijs, & innominatis delictis ſit agendum.

Innominati, ſeu extraordinarij delicti pœna.

2. Regula ſit. Delicta extraordinaria, pœna etiam extraordinaria arbitrio Iudicis regulariter puniuntur, argumento *l.* 1. *ff. de extraord. crim.* Bonacoſ. *in ſuis communibus opin. in extrauag. poſt par.* 2. *pag. mihi* 133. *in fin. & ſeq.* vbi alia iura refert, Bartho. Tege. Rubeus, & non diſſentit Farin. *q.*18. *nu.*21.; & faciunt dicta per Boſſ. vbi ſup.; nẽpe, quod extraordinaria crimina dicuntur, quæ certum nomen non habent, ſed extra ordinem puniuntur; Vbi tamen vult, quod non ex eo dicantur extraordinaria, quia extra ordinem puniuntur, cũ etiam hoc pacto, aliquando delicta ordinaria puniantur; ſed potius ita appellentur, eo quod nomen clarum, & proprium non habent, Specul. *tit. de accuſ. verſ. nunc*.

Pœna ſtellionatus.

3. Ampliatur Regula, Vt etiam extraordinarie crimen ſtellionatus puniatur *l.* 2. *&* 3. *ff. de crim. ſtellion.* Menoch. & Farin. cum alijs *quæſt.* 19. *n.* 34.

Vnde dicitur.

4. Sed nota 1. quod crimen ſtellionatus dicitur à ſtellione, quod eſt ſerpens non diſſimilis lacertæ, tergum habens depictum velut varijs ſtellis, quia hoc crimen continet in ſe verſipellitatem doli, vt declarant DD. communiter *in rubr. C. de crim. ſtellion.* Menoch. & Farin. *q.*19. *nu.* 33.; Et hoc animal fraudulenter, & doloſe homini inuidet, ſecundum Plin. *lib.*30. *n.* 10. ideo quando quis alterum callida quadam impoſtura, & dolo fraudat, dicitur à Iuriſtis criminis ſtellionatus Reus.

Differentia inter innominatum delictum, & ſtellionatum.

5. Nota 2. quod in hoc differt crimen innominatum, ſeu extraordinarium à crimine ſtellionatus, quod de ſtellionatu punitur quis, dum in aliquo facto in ſe non malo, non eſt aliud crimen, quod obijciatur, niſi dolus *l.* 3. *§. ſtellionatum ff. de crim. ſtellim.* De innominato vero, ſeu extraordinario crimine punitur, qui delictum quidam commiſit, quod obijcitur, ſed nomen proprium non habet, Farin. *q.* 19. *n.* 33. & optime declarat Boſſ. *tit. de extraord. crim. n.* 1. vbi exemplificat in ſolicitante ad adulteriũ, vel ad alia turpia; in deturpante veſtimenta alicuius; & in proijciente ſordes in puteum alterius, citans plura iura, & præſertim *l.* 1. *ff. de extraord. crim. & ibid.* Boſſ. *vſque in fin. tit. exemplificat de alijs criminibus*.

Sed confunduntur.

6. Nota 3. quod licet ſtricto modo ſumendo crimen ſtellionatus, hoc diſtinguatur, vt dixi, à crimine innominato, tamen largo modo accipiendo nomina horum criminum idem ſignificare videntur, & propterea, dum crimen non

habet

habet proprium nomen, quamuis proprius titulus ei non deſit, dicere ſolent DD. quod pœna ſtellionatus ſit infligenda, vnde Alber. *in c. fin. de reſcript.* vult, quod abutentes reſcripto Apoſtolico, de crimine ſtellionatus puniri poſſint. Plura exempla in propoſito habes apud Boſſ. *in tit. de crim. ſtellion.* præſertim *n.* 2. qui in ſeqq. exemplificat in ſubtrahente probationes; de licitante maiori prætio, vt noceat tertio, &c.

7. Limitatur Regula, Vt non poſſit infligi pœna pro delictis extraordinarijs, ſeu innominatis, niſi vltra probationem actus probentur etiam qualitates inferentes ad delictum, aliàs non diceretur conſtare de delicto commiſſo in genere: Declaro, & inſimul probo. In delictis nominatis, vt ſunt furtum, homicidium, &c. quæ ſine dolo committi non poſſunt, probatis prædictis actibus, vnde delicta nomen acceperunt, probata cenſentur illa delicta in genere; At in delictis innominatis; vltra probationem actuũ, puta domus ingreſſionis, aſcenſionis cum ſcala per feneſtram, debent probari qualitates inferentes ad delictum, aliter enim, vt dixi, de delicto in genere commiſſo, non diceretur conſtare, ita Bar. *in l. nunquam ff. de priuat. delict.* quem ſequitur Foller. *in praxi crim. verb. capiat informationem n.* 8. Blanc. qui teſtatur de communi, & Far. *quæſt.* 18. *num.* 19. Plura apud Farin. de hac materia, *in d. quæſt.* 18. *&* 19.

In innominato, qualitates delictum inferentes probãdæ ſunt.

De Regularium delictis circa clauſuram, & eorum pœnis, Quæſt. 130.

1. CVm delicta, quæ circa clauſuram committuntur, ſpecialia nomina præſeferre non videantur, poſtquam de criminibus innominatis in genere viſum eſt, in hac q. de delictis circa clauſuram agitur.

2. Regula 1. ſit. Religioſi, ſiue Superiores, ſiue ſubditi, fœminas intra eorum clauſuram admittentes, ſeu ingreſſum permittentes, ipſo facto, & ſine alia declaratione, in pœnas incidunt priuationis officiorum, quæ obtinent, inhabileſque ad illa, & omnia alia reddũtur, ac à Diuinis ſuſpenduntur, ita *Pius V. in ſuo motu proprio anni* 1570. *incipien. Regularium perſonarum*, & not. Leza. *to.* 1. *c.* 10. *nu.* 13. & Rodriq. *to.* 1. *quæſtionum Regular. art.* 1. *qu.* 48. Quibus pœnis *Greg. XIII. in Conſtit. incipien. vbi gratia*, addit excommunicationem Pontifici reſertam, & ponderant Sanch. *in Decal. lib.* 6. *c.* 17. *n.* 33. nec non Lez. & Rodriq. *vbi ſupra*.

Pœna Religioſi admittẽtis, vel permittentes ingreſsũ fœminæ intra clauſuram.

3. Ampliatur 1. Regula 1. Vt quamuis dictæ Conſtit. loqui tantũ videantur de mulieribus ſub prætextu facultatum intrantibus, &c. tamen, de mulieribus quibuſcunque ſunt intelligendæ, ita enim citatus Greg. ſuam explicuit mentem, teſte Villaguta, quem refert Leza. *to.* 1. *c.* 10. *n.* 9. Et idem declarauit *Pius V.* expreſſe *in alia Conſtit.* quæ incipit, *Decet. Romanum, Anni* 1570. relata à Confectio *in Priuil. Ord. Mend. fol.* 147. vbi ait, ſuam mentem fuiſſe, &

Quæcumque fœmina ſit.

ſe,& eſſe, quod dictæ literę non modo comprehendant mulieres prętendentes habere facultatẽ Monaſteria ingrediẽdi, ſed etiam omnes, & quaſcumq; mulieres alias, & not. Lez. *n.9.* vbi teſtatur, ita ſeruari in praxi in Pœnitentiaria Romæ, quæ pro lege haberi debet, citans in cõprobationem huius Ampliationis Nauar.& Azor. & tenet Suar. *to.* 4. *de Relig.tr.*8. *lib.*1. *c.*7. *nu.* 9. retractans propter dictam Conſtit. *decet Romanum*, quod alibi dixerat.

Suſpẽſio. & excommunicatio obligant ante ſententiã. 4. Ampliatur 2.Regula 1.Vt pœna ſuſpenſionis, quæ imponitur ipſo facto, & ſine alia declaratione obliget etiam in foro interiori conſcientiæ, ita vt traſgreſſor teneatur ante omnem Iudicis ſententiam illam ſubire; & idem dicitur, dum,vt ſup. pœna excommunicationis imponitur, Leza.*tom.*1. *c.*10. *num.*29. vbi teſtatur de communi totius Eccleſiæ praxi, Sot. *lib.*1. *de iuſt. qu.* 3. *art.6.* & deducitur ex Concil. Trid. *ſeſſ.*24. *c.* 6. vbi conceditur facultas abſoluendi à prædictis pœnis, dum delicta occulta ſunt, ſupponendo in eas incurri, quamuis ad contentioſum forum deducta non ſint.

Nomine offi.iorũ quid intelligatur. 5. Ampliatur 3. Regula 1. Vt nomine officiorum, de quibus in eadem Regula, non modo intelligantur officia Superioritatem, ſeu Prælaturam coniunctam habentia,Portel, quem ſequitur Leza. *to.*2. *c.* 13. *n.*7.; Sed etiam officia, quæ ſunt ſine præeminentia, aut iuriſdictione, vt eſt officium Vicarij in præſentia Prælati, Procuratoris Conuentus, Sacriſtiæ, &c. Sylueſt. *in ver. dignitas*, Rodr. *in q. Regul. to.*1. *qu.*23. *art.*9. *& quæſt.* 13. *art.* 18.& Leza. *par.*2. *c.*13. *num.* 2. & defendit idem Lez. *tom.*1. *c.*10. *n.*32.contra Sanch.& alibi Rodr. qui tenent, nomine officiorum in hoc caſu non compræhendi officia Superioritatẽ coniunctã non habentia,vt eſſe Cõcionatorẽ, Confeſſorẽ,Lectorẽ,&c.

6. Limitatur 1.Regula 1. Vt alię pœnę exceptis cenſuris,de quibus in Regula 1. non incurrantur ſine Iudicis declaratoria ſententia criminis commiſsi, non obſtante clauſula, eo ipſo; ipſo facto, &c. Sot. Molin. quos ſequitur Lez. *to.*1. *c.* 10. *n.* 30.& dictum, declaratumq; eſt ſup. *q.*127. *n.* 11. *vſq; ad nu.*16.& omnia ea faciunt ad propoſitum etiã hic. Aliæ pœnæ requirunt declaratoriam.

7. Limitatur 2.Reg. 1. vt in pœnas in ea aſſignata non incurrãt,qui ſine dolo,malitia,vel præſumptione, ſed ex ignorantia, quãuis culpabili deliquerunt,cum *Pius V.* in ſua prohibitione,contra præſumẽtes pœnas fulminet, qua particula dolus ſignificatur, Cardin. quem ſequitur Rodriq *to.*1. *q.Regul.art.*1. *ver. tertio eſt q.*48.; Et verbum præſumere,temeritatem, & malitiam ſignificare tenuerunt Nauar. Caiet. & Lez.*to.*1. *c.*10. *n.*33.; Et idem credit Rodr. vbi ſup. de pœnis fulminatis *in Bulla Greg. XIII.* quæ eſt poſterior, quamuis in ea Pontifex non vtatur verbo (*præſumant*) quia, ſine dolo, tales pœnæ non incurruntur. Nec incurritur ſine dolo.&c.

8. Limitatur 3. Reg.1. Vt ab illa excõmunicatione Papæ reſeruata oẽs Prælati Regulares priuilegijs participantes abſoluere poſſint, attẽto *Priuilegio Sixti IV. in Bulla, quæ eſt mare magnum Prædicatorum*, vbi concedit Prælatis huius Ordinis, & conſequenter participantibus, faculta- Prælati Regulares an Papæ reſeruata abſoluere poſſint.

cultatem omnes abſoluendi ab omnibus cenſuris, præter hæreticos, ſchiſmaticos, literas Apoſtolicas falſificantes, aut deferentes prohibita ad Infideles, & refert Confectius *in Priuil. Mendic. fo.* 40. *n.* 34. & Leza. *to.* 1. *c.* 18. *n.* 36. vbi ſimilia alia Priuilegia inducit.

Quid in puellis.

9. Limitatur 4. Reg. 1. vt non procedat in puellis paruulis, in quibus ceſſat finis prohibitionis, nēpe, ne detur occaſio impudicitiæ, Sāch. *in Decal. lib.* 6. *c.* 17. *nu.* 4. Rodr. & Lez. *to.* 1. *c.* 10. *n.* 10. Sed ſecundum Nauar. quem ſequitur Sorbus *in Comp. Priuil. Mendic. verſ. ingredi Monaſt. Monial. n.* 2. ſi puellæ eſſent maiores ſex annorū, Reg. procederet.

In Imperatricibus & Reginis.

10. Limitatur 5. Regula 1. Vt non procedat in Imperatricibus, & Reginis, ſecundum Sanch. Rodr. & Lez. *to.* 1. *c.* 10. *n.* 10.; Sicut nec etiam in fœmina intrante cauſa grauis infirmitatis Religioſi, qui extrahi nō poteſt, & tantummodo per illam curari valet, Leza. *eodem n.* 10. cum Rodr. & Sanch.

Vel occaſione infirmitatis, &c.

Proceſſionis, vel ſimilis.

11. Limitatur 6. Regula 1. Vt non procedat in fœminis ingredientibus clauſuram, dum Miſſæ, & alia Diuina Officia celebrātur in ea, ibi proceſſiones fiunt, mortui ſepelliuntur, ſeu concio habetur; dummodo recto tramite mulieres ad locum deſtinatum accedant, & inde ad portam, qua de clauſura exitur, ita conceſſit *Pius V. in Conſtit. incip. Decet.* & not. Lez. *n.* 8.

12. Plura Leza. de Regula 1. *to.* 1. *c.* 10. *à num.* 9. *vſque ad* 13. *& to.* 3. *verb. clauſura à nu.* 2. *vſque ad* 4. & Rodr. *in q Regul. to.* 1. *quæſt.* 48. *per totam.*

Religioſus egrediēs clauſuram ſine licentia peccat.

13. Regula 2. ſit. Religioſus quicunque clauſuram ſeruare tenetur, & ſine licentia Superioris egrediens, grauiter, & ſæpæ mortaliter peccat, cum obedientiam grauiter lædat, Suar. *to.* 4. *de Relig. tr.* 8. *lib.* 1. *c.* 6. & Leza. *to.* 1. *cap.* 16. *num.* 2. citans Trident. & excipiens paruitatem materię egreſſus, & ſubdens *num.* 4. quod regulariter licentia expreſſa eſſe debet, vt etiam tenet Suar. *n.* 11. *d. c.* 6.

Nocturne tempore egrediēs.

14. Ampliatur 1. Regula 2. Vt egreſſus nocturnus *ex Decr. Clem. VIII. de reſeru. caſuum*, ſit caſus reſeruatus, & conſequenter mortale, Suar. *to.* 4. *de Relig.* hoc not. *tract.* 8. *lib.* 1. *cap.* 6. *nu.* 7. & Lez. *tom.* 1. *c.* 16. *n.* 3.

Quando ſit Apoſtata.

15. Ampliatur 2. Regula 2. Vt Religioſus ſine Superioris licentia de clauſura grediens, animo Religionem deſerendi, & numquam reuertendi, apoſtata ſit, Leza. *tom.* 1. *cap.* 16. *num.* 12. & præter excommunicationem Papalem contra hunc à Papa fulminatam, de qua Sanch. Caſarub. & Leza. *n.* 13. in ordine ad alias pœnas perluſtrentur Statuta, ſeu Conſtitutiones proprię cuiuſq; Religionis; ſed ſi quis animū redeūdi haberet, proprie, & rigoroſe, apoſtata non eſſet, ſed fugitiuus, & vagus, Aragon. Bann. & Leza. *n.* 7.; Quamuis ſine habitu receſſiſſet, Valen. & Leza. *n.* 7. Sanch. *in Decal. lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 3.; At grauiter peccaret, Suar. *lib.* 3. *cap.* 1. & Leza. *d. n.* 7.

Fugitiuus vel vagus.

Quid in detento in carcere.

16. Ampliatur 3. Regula 2. Vt Religioſus à ſuis Superioribus in carcere iuſte detentus, ſine culpa aufugere non poſſit, Ledeſm.

Sayr. & Leza. *num.* 9.: Quamuis eſſet ad carcerem perpetuum damnatus, Rodr. *in quæſt. Regul. tom.* 2. *quæſt.* 22. *art.* 6. quod probabilius cenſet Leza. *num.* 10. vbi citat Bann. contra ſentientem.

17. Limitatur 1. Ampliatio 3. Vt Religioſus licite aufugiat, ſi certo ſciat carceris pœnam iniuſte ei inflictam eſſe, aut ſi in carcere ei cibus, vel alia neceſſaria ad vitam denegarentur, Nauar. Sayr. & Leza. *tom.* 1. *cap.* 16. *num.* 9. Et idem dicendum eſt, ſi eidem pœna capitis, vel membri abſciſsionis immineret, Bann. Salon. & Leza. *n.* 9.; Limitabis hic vlterius, *vt infra in hac quæſt. n.* 22.

18. Limitatur 2. Ampliatio 3. Vt Religioſus ad Triremes damnatus, à carcere licite poſsit aufugere, vt recurrat ad Superiorem, veniam ſupplicaturus, Bann. & Leza. *to.* 1. *cap.* 16. *num.* 10.: Licet contra teneat Sanch. *lib.* 6. *in Decal. cap.* 8. *num.* 16.

Cooperãtes ad fugam, vel apoſtaſiã.

19. Ampliatur 4. Regula 2. Vt cooperantes ad rem ſacrilegã nempe ad fugam, vel Apoſtaſiam Religioſorum, non ſolum peccent mortaliter, ſed etiam teneantur ad reſtitutionem damni temporalis inde ſecuti Religioni, ſaltem, dum interuenit vis, vel fraus, Caiet. *in ſum. ver. reſtitutio c.* 7. Suar. *to.* 4. *de Relig. tr.* 8. *lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 8. & Leza. *cap.* 16. *num.* 14.

Detinentes, occultantes apoſtatas, vel eis fauentes.

20. Ampliatur 5. Regula 2. Vt detinentes in ſuis domibus Religioſos apoſtatas occultantes; vel ipſis fauorem impertientes, ipſo facto excommunicati ſint, iuxta Priuilegia Papalia Religionibus conceſſa, de quibus Peirin. Caſarub. & Leza. *n.* 15.

A Superioribus capi poſsũt fugitiui, &c.

21. Ampliatur 6. Regula 2. Vt apoſtatæ, ſeu fugitiui, etiam extra territorium, à ſuis Superioribus capi, duci ad Monaſterium, & incarcerari poſsint, inuocato (quatenus opus ſit) adiutorio brachij ſecularis, iuxta Priuilegia *in mari magno Carmelit.* §. *apoſtatas corrigi quoque, &c.* & not. Rodr. *in q. Regul. tom.* 1. *quæſt.* 30. *art.* 6. Nauar., & Leza. *to.* 1. *cap.* 16. *n.* 16. Quod procedit non modo, quando ſine licentia Religioſus exiuit, ſed etiam, quando cum ea diſceſsit à Monaſterio, & terminum in eo præfixum tranſactus eſt, Peirin. quem refert Leza. *n.* 16.

Imò debent requiri.

22. Subampliatur Ampliatio 6. Vt non modo poſsint, ſed etiam annuatim Prælati apoſtatas, & fugitiuos requirere teneantur *cap. fin. de Regular.* quod innouatum eſt *à S. Congr. Conc. iuſſu Vrbani VIII. edita anno* 1624. vnde ſub pænis aſsignatis hoc ſeruandum eſt, Bonaci. *de clauſ. quæſt.* 2. *punct.* 11. §. 2. & Leza. *to.* 1. *c.* 16. *nu.* 16. Et redeuntes, & humiliter veniam petentes benigne recipiendi ſunt, Nauar. & Leza. *num.* 18. Intellige hanc ſubampliationem, niſi apoſtata, & fugitiuus eſset notabiliter ſcandaloſus, & pernicioſus alijs fratribus, vel ſi apte capi, & detineri non poſset, Rodriq. *to.* 1. *q. Regul. quæſt.* 30. *art.* 5. Syluest. *verb. apoſtaſia n.* 10. Leza. *num.* 16.

Et recipi.

Iniq; grauatus ſubditus an poſſit aufugere.

23. Limitatur Regula 2. Vt Religioſus ſine alia licẽtia à clauſura licitè aufugere poſsit, dũ nimiũ iniuſte illum à ſuo Superiore vexari euiden-

euidenter conſtat, eundo ad maiorem Superiorem Prælatum, ius enim defenſionis naturale eſt, & maioris licentia tacita in hoc caſu præſumitur, Suar. *to.4. de Relig. tr.5. lib.3. cap.1. n.6.* & Leza. *num.*8. qui *num.9.* hoc contra Concil. Trident. non eſſe declarat, quod de inique grauatis intelligi non debet, ex Nauar. & Sayro. Limita vlterius, *vt hic ſup. num.* 17. *&* 18. Apud nos, *Conſtitutiones* de his loquentes ſeruentur *in c.2.*

24. Plura de materia Regulæ 2. Lez. *to.1. c.16.*

Monialis Monaſteria ingredientes ſine facultate excõmunicantur.

25. Regula 3. ſit. Ingredientes ſine debita facultate, & conditionibus Monialium Monaſteria, ipſo facto excommunicati ſunt per *Conc. Trident. ſeſſ.*25. *de Regul. cap.5.* Et hæc excommunicatio Papæ reſeruatur *à Greg. XIII. in Bulla, vbi gratiæ, Anno* 1575. & not. Bonaci. *de clauſ. quæſt.*4. *pun.*5. & Leza. *tom.* 1. *cap.*25. *num.*27.; Qui ex Priuilegio ab hac excommunicatione reſeruata abſoluere poſſint *vide ſupra num.*8.

Et cõprehẽduntur omnes.

26. Ampliatur 1. Regula 3. vt vniuerſaliter procedat quoad omnes perſonas, ſiue viri, ſiue fœminæ ſint, ſiue laici, Clerici, Monaci, vel Epiſcopi ſint, cum *Trident. vbi ſupra* habeat hæc verba; *Ingredi autem intra ſepta Monaſterij nemini liceat, cuiuſcumque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerit;* & obſeruauit Suar. *tom.4. de Relig. lib.1. cap.* 10. *num.*2.

Et Superiores. & Moniales permittẽtes.

27. Ampliatur 2. Regula 3. vt Superiores, vel Moniales eundem ingreſſum permittentes incidant in d. excommunicationem reſeruatam, in priuationem Dignitatum, & Beneficiorum ſuorum, ſint inhabiles ad illa, & ad alia in poſterum conſequenda, *Greg. XIII. in d. Bulla vbi gratiæ,* & not. Lez. *n.*27.; Et iterum de prohibitione Monialibus, ne admittant &c. *n.*24. citans Suar. & Sanch.

Superiores intrantes indebitè, &c.

28. Ampliatur 3. Regula 3. vt Prælati Monialium Superiores Pontificalis Dignitatis ſine debitis conditionibus intrantes, vt ſupra, pro 1. vice ab ingreſſu Eccleſiæ interdicti ſint; Pro 2. à munere Pontificali ſint ſuſpenſi; Deinceps vero ipſo facto, & abſq; alia declaratione in excommunicationem incidant: Prælati vero Regulares omni officio, & miniſterio priuentur, nec non excommunicentur, *iuxta Bullam Greg. XIII. incipien. Dubijs, quæ emergunt Anni* 1581. & not. Sanch. *lib.6. in Decal. cap.* 16. *num.* 71. Gauant. & Lez. *to.1. c.16. num.*27.;

Quot comites habere debeant in caſibus licitis.

Et in caſibus neceſſarijs Superiores ingredi poſſunt comitati pauci, iiſque ſenioribus, ac Religioſis perſonis, Lez. *num.* 25. *per d. Bullam, Dubijs quæ emergunt;* Sed animaduerte quod ex numero horũ comitum eſſe non poſſunt Fratres Minores, niſi ex Papæ ſpeciali licentia, cum in eorum Regula *cap.* 11. præcipiatur; *ne Monaſteria Monialium ingrediantur præter illos, quibus à Sede Apoſtolica conceſſa eſt licentia ſpecialis*, vt notant ibidem Polit. & alij expoſitores; Nec ſuffragatur in hoc Minoribus conceſſio Leonis X. de qua *in Compen. Priuil. verb. ingr. Monaſter. Monial. num.*32. quibus indulgetur, vt de licentia ſuorum Superiorum, à Viſitatoribus inuitati

An poſſint eſſe Minores Fratres.

ingredi

ingredi poſſint &c. quia cum talis conceſſio viuæ vocis fuerit oraculo, reuocata eſt conſequenter ab Vrba. VIII. qui generaliter viuæ vocis oracula reuocauit, *in Conſtitutione incipiente, Alids,* 20. *Decembris* 1627.

Qui facultatē ingrediendi cōcedere poſſit.

29. Ampliatur 4. Regula 3. vt ſolus Papa facultatem ingrediendi, vt ſupra, dare poſſit ſine cauſa neceſſaria ad talem ingreſſum, Suar. *to.*4. *de Relig. tr.*5. *lib.* 3. *c.* 1. *n.*10.; Vbi ſubdit, alijs Prælatis, & Superioribus tantum concedi, vt poſſint dare facultatem ex cauſa neceſſaria: Vnde ſi quis ſine legitima cauſa d. licentiam daret, non modo peccaret, ſed etiam nulliter ageret, & circumſcripta excuſante ignorantia, tali vtens nulla facultate delinqueret; Epiſcopi ergo, vel alij Superiores in caſibus tantum neceſſarijs in Monaſterijs ſibi ſubiectis ingrediendi facultatem concedere poſſunt, Bonaci. *ex Conc. Trid.* & Leza. *to.* 1. *cap.* 16. *num.* 25. Non tamen hanc facultatem Abbatiſſa concedere poteſt, Suar, Nauar. & Lez. *ibidem*.

Legitimæ cauſæ ingrediendi Monaſteria.

30. Cauſæ vero legitimæ Monaſteria ingrediendi Monialium ſunt neceſſitates ſpirituales, puta neceſſitas Sacerdotis miniſtrantis infirmis Monialibus Sacramenta, Sanch. *lib.*6. *Decal. cap.*16. *num.*44. dum Moniales ſunt adeo infirmæ, vt ad Sacerdotem accedere non valeant, Gauan. & Lez. *to.* 1. *c.*16. *n.* 40. ex Sacr. Congr.; Item neceſſitates temporales, quæ per Moniales expleri non poſſunt, vt fabricatorum, portantium ligna &c. Sanch. *num.* 43.; Item Medicorum, Chirurgorum, &c. Miran. & Lez. *n.* 26. Et generaliter in propoſito ſatis eſt, quod aliqua vera moralis neceſſitas interueniat, Rodr. *to.* 1. *quæſt.*46. *ar.*4. & Lez. *n.* 26.; Cui neceſſitati per Moniales commode ſuppleri non poſſit, ſecus in caſu, in quo Moniales per ſe ipſas ſupplere poſſent, Confectius, Sanch. & Lez. *to.*3. *ver. clauſura num.*26. Et prædictæ cauſæ non modo rationabiles, ſed etiam manifeſtæ eſſe debent *c. cum periculoſo de ſtatu Regular. in* 6. Nauar. Azor. & Lez. *num.*26.: Manifeſtæ, ſcilicet concedenti, Sanch. Rodr. & Lez. *ibidem*.

Legitimè ingreſſus, an expleto miniſterio ſtatim debeat exire.

31. Notandum vero eſt, quod, qui debitis ingreſſus eſt modis, vt ſupra, ſuo expleto miniſterio, ſtatim exire debet, vt patet ex conceſſionibus Pontificalibus, & not. Polit. *in d. cap.* 11. *num.* 13. *in fi.*; Et quicumque corrupta intentione, etiam ad modicum tempus interius præterea moraretur, neq; à mortali, neq; à cenſuris excuſaretur; licet in hoc caſu excuſandus eſſet, qui tantum ex curioſitate officinas videndi, expleto ſuo miniſterio, modicum moraretur. Collector Priuil. & Polit. *ibidem*.

Pœna Regularium ad Moniales accedentes.

32. Ampliatur 5. Regula 3. vt non modo ingreſſus, verum etiam acceſſus ad Monialium Monaſteria ad alloquendum cum perſonis intra clauſuram exiſtentibus Regularibus ſit prohibitus abſq; Sac. Congreg. licentia ſub culpa mortali, *vt Sacra Congreg. Anno* 1606. declarauit, & not. Peirin. & Lez. *to.*3. *ver. clauſura num.* 36.: Et ſub pœna priuationis officiorum, & vocis actiuæ, & paſſiuæ ipſo facto incurren. Sanch. *in ſum. lib.*6. *cap.* 16. *num.* 115.

Lez.

Lez. *num.* 36. *iuxta Decr. Sac. Cong. Anno* 1590.: Et Epiſcopus, tales Regulares accedentes, punire poteſt, Bonaci. & Lez. *ibidem* ex declaratione Sac. Congr. Sed ſi Epiſcopus ſuo edicto excommunicationem contra adeuntes Monialium Monaſteria impoſuerit, in hanc, neq; Fratres Minores incidunt, neq; alij Regulares participantes Priuilegijs à diuerſis Pontificibus conceſſis, ne tales ab Epiſcopis, neue à Legatis Apoſtolicis, niſi ex ſpeciali Papę mandato excommunicari poſſint, vt not. & probat Sorbus *in Compen. Priuil. verbo excommunicatio verſ.* 8. *notandum*, vbi conceſſiones inducit; Sed à ſuis Superioribus tales ſunt alia pœna plectendi, Lez. *to.* 1. *cap.* 25. *num.* 35. Poſſunt tamen Epiſcopi Regularibus licentiam impertiri conſanguineis in 1. & 2. gradu, cum quibuſdam conditionibus alloquendi, Lez. *ibidem*.

Quid ſi Epiſcopus addat excõmunicationem.

Licentia loquendi cum conſanguineis.

33. Ampliatur 6. Regula 3. vt quamuis amentes, ſeu alij puberes vſu rationis carentes non peccent ingrediendo, &c. nec incidant in aliquas pœnas, tamen illi, qui cauſa ſunt eorum ingreſſus, peccant, & in cenſuras, & alias pœnas incidunt, Zerola, Tabien. & Lez. *tom.* 3. *ver. Clauſura n.* 23. Quia licet fatui non poſſint peccare, poſſunt ad peccandum incitare, turpiter agere, &c. ob quam rationem ſubſcribunt Nauar. Rodr. Zerola, & Suar. *to.* 4. *de Relig. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 4. qui *num.* 5. *ait*, præceptum Trid. per ſe obligare etiam amentes, quamuis ex accidenti excuſentur. Quid autem dicendum ſit de infante, vide *hic infra num.* 35.

Pœna dantis cauſā amenti ingrediendi, qui eſt pubes.

34. Ampliatur 7. Regula 3. vt non ſuffragetur licentia Monialium monaſteria ingrediendi, niſi ſpecialis fuerit, Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 5. *de Regular. & c. periculoſo de ſtatu Regul. in* 6. *ibi, niſi ſpecialis licentia.* Specialis videlicet quoad ſpecies ſaltem perſonarum, puta Medicis, Chirurghis, &c. Azor. Mirãn. & Lez. *num.* 25. Item in ſcriptis, Trid. *ibidem*; etiam in foro conſcientiæ, Bonaci. & Lez. *vbi ſup.* Et qui ſine licentia in ſcriptis ingrederetur mortaliter peccaret, & in pœnas incideret Sanch. & Lez. *ibidem*; Et dum aliter non declaratur, pro vnica vice, licentia intelligitur, Ricc. & Lez. *vbi ſup.*

Specialis & in ſcriptis eſſe debet licentia.

35. Limitatur Regula 3. Vt pueri, & puellę vsũ rationis non habentes, & tales introducentes, ſub præcepto non ingrediendi, ſeu introducendi in clauſuram Monialium non comprehendantur, & verba illa, cuiuſcumq; ætatis &c. *in d. cap.* 5. *Trid.* iuxta illius intentum, de illis intelligenda ſunt, qui Moniales ad peccandum inducere poſſunt, Nauar. *in ſum. cap.* 28. Cordub. *in ſum. quæſt.* 60.: Et huiuſmodi infantes ex parte eorum certe non comprehenduntur, præcepti enim per ſe capaces non ſunt, quod non eſt in adultis amentibus, qui per ſe tenentur, licet per accidens præcepti ſint incapaces, & ideo cum per ſe directè prohibitio in infantes non cadat, redundare in ipſos admittentes indirecte non poteſt, Suar. *de Relig. to.* 4. *lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 2. *vſque ad* 5. vbi declarat differentiam inter adultos amentes, & infantes, ſubſcribit limitationi Lez. *to.* 1. *cap.* 25. *num.* 24.

Quid de introducentibus pueros.

Differentia inter pueros, & adultos amentes.

num. 24. ſubdens, quod oppoſitum haberi videtur ex declaratione Sac. Congreg. Regul. Gauan.referente; Sed poteſt dici non conſtare authenticè.

36. Plura de 3. Regula apud Rodr. *quæſt*.46.& 47. & Lez. *d.cap*. 25. *à n*.24. *vſq; ad* 33. *& to*. 3. *verb. clauſura à n*.22. *vſq*; 36.

Moniales & eis coo perantes in egreſſu de clauſura, in quas pœnas ruant.

37. Regula 4.ſit. Moniales egredientes ex earum clauſura, aut eis fauentes, ſeu licentiam indebite concedentes, comitantes, vel recipientes incidunt in excommunicationem latæ ſententiæ Papæ reſeruatam, in priuationem omnium Dignitatum, adminiſtrationum, & officiorum, quę obtinent, & ad alia inhabiles redduntur, ita expreſſe *in Conſtit. Pij V. Ann*. 1566. quæ incipit *cura Paſtoralis*, & not. Rodr. *to*. 1.*q. Regul. quæſt*. 49. *ar. vlt*. & Lez. *to*.1.*c*.25.*num*. 19. Qui *num*. 16. refert præcepta Eccleſiaſtica clauſuræ à diuerſis impoſita; & in ſequentibus plura de Monialium clauſura pertractat.

Cauſæ exeundi &c. cũ licentia.

38. Ampliatur 1. Regula 4. vt Prælati, qui habent facultatem monialibus licentiam concedendi de clauſura ex cauſa exeundi, illam concedere non poſſint, niſi ex cauſa magni incendij, infirmitatis lepræ, ſeu epidimiæ, *iuxta Conſt. Pij V*. de qua Lez. *num*. 20. vbi cum Nauar. & Azor. extendit ad alios caſus ſimiles, vel vrgentiores, de quibus idem Lez. *to*.3.*verb. clauſura n*.13.& Suar. *de Relig. to*.4.*lib*.1.*c*.9.

39. Intellige, dum dictis malis ſine Monialis egreſſu de Monaſterio occurri non poteſt, aliàs ſecus Rodr. *to*.3. *q. Regul. quæſt*.31. *ar*. 1. Collect. Priuil. & Lez. *to*. 1. *c*. 25. *num*.20.; Et dum cauſa vera eſt, aliàs ſi fraude, vel fauore licentia obtenta ſit, nulla eſſet, & in conſcientia Monialis non excuſaretur, Suar. *de Relig. to*.4.*lib*.1.*tr*.8.*cap*.9. *num*. 14. & Lez.*num*. 20. Et ad eaſdem licentias, ſemper accedere debet Epiſcopi cõſenſus, egreſſus cauſam approbantis, Trid. *ſeſſ*. 25. *c*. 5. & not. Peirin. & Lez. *num*. 25. *ex Conſtit. Pij V*.: Aliàs ipſę, & earum Superiores, de quorum licentia egreſſæ fuerint, per cenſuras Eccleſiaſticas, & alia iuris remedia ab earum Ordinario puniri poſſunt iuxta declarationem Sac. Cong. de qua Lez. *n*. 21. vbi citat etiam Zerol. ſic notantem.

40. Non eſt hic prætermittendum, quod in caſu vrgentis neceſſitatis egreſſus, & dum ob diſtantiam Superior adiri non poſſet, cum licentia tacita, licitus eſſet egreſſus, & hic caſus per epicheiam in prohibitionibus Eccleſiaſticis incluſus nõ cenſeretur, Rodr. *to*. 1. *q. Regul. q*. 49. *ar*.2. Syluest. Bonaci. & Lez.*to*. 1. *cap*. 25. *num*.21.: Præſertim periculo vitæ imminente, Sanch. *in ſum.lib*.6. *cap*.15. *num*.62. Tambur. & Lez. *to*.3. *verb. clauſura num*. 10. Et quomodocumq; Moniales egreſſæ ſint ex cauſa, ea ceſſante ſtatim redire tenentur; Sed breuis mora non eſſet contra præceptum, Rodr. *q*. 47. *ar*. 11. Sanch. *n*. 60. & 61. & Lez. *to*.1. *c*.25. *n*.22.

An licentia tacita ſit ſatis.

Ceſſante cauſa debet redire.

41. Ampliatur 2. Regula 4. vt non modo Ordinum Mendicantium, & Monachalium, verum etiam Militantium, Moniales, hoc clauſuræ præcepto aſtringantur,

Quid in Militatiũ Monialibus, ſeu in Cõuerſis.

Trid. *ſeſſ.* 25. *c.* 22. & not. Rodr. *q.* 44. *ar.* 2. *&* 3. Nauar. quē ſequitur Lez. *n.* 17. *ex Conſtit. Pij V.* in qua idem ſtatuitur de Monialibus Conuerſis; Niſi forte ex conſuetudine exirent, vt quæſtuariæ Lez. *ibidem*, vbi ait, Nouitias ad clauſuram ſub dictis pœnis non teneri.

An modicitas materiæ in hoc excuſet.

42. Ampliatur 3. Regula 4. vt non liceat Monialibus exire ianuā clauſuræ etiam ad claudendam vlteriorem parlatorij portam, nec tempore, quo illa clauſa eſt, ad aperiendum, vel aliter, Sorb. *in Comp. Triuil. verb. clauſ. Monial. verſ. neque itidem ex Greg. XIII.* Imò Monialis clauſuram frangeret, ſi vtroq; pede, & toto corpore ianuam egrederetur clauſuræ, quamuis ad vnum, vel duo tantum palmos, talis enim Monialis perfecte, & complete egreſſa diceretur, Bonaci. quem ſequitur Lez. *to.* 3. *ver. clauſura num.* 7.; Vbi ait, Monialem egredientem non ſecundum totum corpus, ſed ſecundum partem tantum, vt ſi vnum pedem habeat intra, alium vero extra clauſuram, ex paruitate materiæ excuſari, nec non quia huiuſmodi perfectus non eſt egreſſus, & ſubſcribunt Sanch. *in ſum. lib.* 6. *cap.* 16. *num.* 70. Lopez quem refert, & fauet Dian. *p.* 5. *tract.* 5. *reſol.* 22. vbi cum Naldo tenet, quod ex paruitate materiæ, modicus excuſabilis eſſet egreſsus per duos, vel tres palmos cum toto corpore extra clauſuram cum paruitate moræ, ſecus ſi mora notabilis eſſet.

Excōmunicationē abſoluere quis poſſit ob ſecretum egreſſum.

43. Limitatur 1. Regula 4. vt excommunicatio illa latæ ſententię Papæ reſeruata, quando ſecretus eſſet caſus, ab Epiſcopo abſolui poſſit, Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reform. &* not. Sanch. *in ſum. lib.* 6. *cap.* 15. *num.* 76. Bonaci. & Lez. *verb. clauſura num.* 20. Item vt ab eadem excommunicatione abſoluere poſſint Prælati Regulares facultatem habentes abſoluendi à cenſuris Papæ reſeruatis, vt probatum eſt *ſupra n.* 8.

44. Limitatur 2. Regula 4. vt in aliquibus tantum pœnis, de quibus in Regula, incurratur ſine Iudicis ſententia, iuxta tradita *ſupra num.* 6. cum adnotatis ibi remiſſiue. De incurſu ipſo facto remiſſiue.

45. Plura de materia huius Regulæ Lez. *to.* 1. *cap.* 25. *à num.* 16. *vſque ad num.* 23. *& to.* 3. *ver. clauſura à num.* 5. *vſq; ad* 21. & Rodr. *in q. Regul. to.* 1. *q.* 49.

De contumacia, & eius pœnis, Quæſt. 131.

1. VSq; huc ex profeſso actū eſt de delictis in committendo; Sed quia etiam omittendo delinquitur, quamuis hæc minus grauia delicta ſint, ſecundum gloſ. *in l. ſi mora, in ver. ne facto*, per illum tex. & ibi Iaſ. *num.* 22. & communiter omnes DD. *ff. ſolut. matrim.* & not. Farin. *quæſt.* 18. *num.* 23. *& ſeq.* ſubditur hæc q. de contumacia, quæ in omittendo, proculdubio, conſiſtit, nempe in non parendo, & non comparendo, vt not. Far. *n.* 25. Delinquitur cōmittendo, & omittēdo. Contumacia in quo conſiſtat.

2. Præmitto 1. contumaciam eſſe delictum, *l. omne delictum §. contumacia ff. de re milit.* Et vtiq; delictum eſt in omittendo, vt optime defendit Foller. *in praxi crim. Cano. cap.* 10. *verſ. non comparentes contumaces reputentur num* 8. *&* 23.: Et deli- Contumacia eſt delictū graue in omittendo, quod mulctā punitur.

delictum graue, vt aſſerit Menoch. *de arbitr. q. caſu* 153. *lib.* 2. Pœna autem contumaci imponenda mulcta appellatur Farin. *quæſtione* 18. *num.* 27.

Contumacia duplex eſt.

3. Præmitto 2.; Dupliciter poſſe loqui de contumacia, primo de ea propter contemptum Iudicis, & ante accuſationem, ſeu inquiſitionem; 2. de contumacia, qua quis condemnatur, bannitur, & decapitatur, propter imputationem delicti poſt formatam inquiſitionem: Et iuxta hunc duplicem intellectum, duas in hac q. Regulas formabo.

Contumacia, qua non obeditur ante accuſationē, vel inquiſitionem mulctari criminaliter poteſt.

4. Regula 1. ſit. Contumacia, qua quis non obedit mandato Iudicis ante accuſationem, & inquiſitionem, per quam mandans contemnitur, criminaliter mulctari, ſeu puniri poteſt, glo. & omnes DD. *in l. vnica* §. *fin. in fin. ff. ſi quis Iuſdicen. non obtem.*; Et hanc gl. Claud. *in l. ſi mora ff. ſoluto matrim.* dicit communiter approbatam, ſequitur Clar. *in praxi* §. 1. *verſ. fin. in fine*, Abb. Foller. & Far. concordantes inducens *n.* 27. *q.* 18.

Mulcta nō debet eſſe exceſſiua, & eſt arbitraria

5. Limitatur 1. Regula 1. vt hęc mulcta non poſſit eſſe exceſſiua, aliàs eſſet ipſo iure nulla, Bonacoſ. qui etiam ait, quod quandocumq; opponi poteſt nullitatis mulctæ exceptio, & oppoſita, executionem impedit, ſecundum communem, de qua teſtatur Gallus, & hos ſequitur Farin. *quæſt.* 18. *num.* 29.; Et quicquid ſit de iure, de conſuetudine, iuxta facti, & perſonarum qualitatem mulcta arbitraria eſt, Boſſ. *tit. de mulct. num.* 8. *& ſeq.* Menoch. *de arbitr. quæſt. lib.* 2. *caſu* 280. Alex. Iaſ. & Far. *num.* 31.

Arbitriū in hoc quouſque ſe extendat.

6. Sed nota, quod arbitrium in hoc caſu non extenditur, vt quis mulctari poſſit in amiſſione totius cauſæ, *l. poſt edictum ff. de iudic.* glo. *in l.* 1. §. *fin.* & communiter omnes DD. *ff. ſi quis Iuſdicen. non obtem.* Boſſ. qui de communi, Bal. Cagn. Menoch. & Far. cum alijs *quæſt.* 18. *num.* 32.; Et multo minus poterit mulcta aſcendere ad condemnationem vitæ, & vltimi ſupplicij, Bal. Barbat. Boſſ. qui excludit etiam pęnam corporalem, & Farin. *num.* 34. Sicut etiam in hoc caſu non poſſet quis mulctari in pœnam confeſſorum criminum, Aret. Boſſ. Soc. & Farin. *num.* 32.; Cum ſimus in terminis, non adhuc formatæ inquiſitionis; Quibus ſtantibus, nec pœna confiſcationis bonorum locum habere poteſt, Bal. Boſſ. Cagn. & Far. qui de communi, cum ab eo cumulatis *n.* 37.

Mulcta debet eſſe conſueta iuxta ſtylū curiæ.

7. Limitatur 2. Regula 1. vt mulcta, non conſueta de ſtylo curiæ, ſit iniuſta, Boſſ. *tit. de mulc. num.* 13. Ang. Fely. Tiraq. & Farin. *quæſt.* 18. *num.* 38. Et hic animaduerte, quod Iudex Eccleſiaſticus pœnam excommunicationis comminare poteſt, Bal. *in l.* 3. *C. de Procurat.* Abb. Fely. Foller. & Farin. cum alijs *n.* 39. Iudex vero laicus pœnam carceris, vel exilij comminare poteſt *l. conſentaneum*, vbi glo. & Bar. *C. quomodo, & quando Iudex*, Boſſ. & Farin. *num.* 39.

Mulcta non exigitur ab impedito ex iuſta cauſa.

8. Limitatur 3. Regula 1. vt non procedat, dum contumax ex iuſta cauſa, ſeu impedimento non potuit comparere, tunc enim mulcta exigi non poteſt, glo. *in l.* 1. §. *fin.* vbi Bar. & com-

& communiter DD. *ff. ſi quis Iuſdicen. non obtem.* quæ autem iuſta ſit cauſa, Iudicis arbitrio remittitur, Alex. Menoch. & Far. *q.* 18. *num.* 41. Et illa iuſta cauſa exiſtimari debet, & omnino ſufficiens, dum contumax ad comparendum citatus fuit, in loco ſibi non tuto, in quo comparere non tenetur *c. ex parte*, vbi DD. *de appell. l. recuſare*, vbi Alex. Bar. et alij *ff. ad Trebel.* et ideo in tali caſu non comparens minime mulctatur, Boer. Marſ. Menoch. Ruyn. et Far. *num.* 43.: Et ſufficit in propoſito etiam parua, leuis, et colorata cauſa, licet non iuſta, ſecundum Bal. Boſs. Menoch. et Far. *n.* 42.

Vel colorata.

Ante mulctationē, quæ requiruntur.

9. Limitatur 4. Regula 1. vt contumax non poſſit mulctari, niſi ei termino præfixo ad ſe defendendum, et niſi vltra terminum contumaciæ iterum citetur ad dicendum cauſam quare propter incurſam cōtumaciam mulctari nō debeat, Bar. et Cagn. *in d. l.* 1. Boſs. *tit. de mulct. n.* 6. vbi concordantes, Alex. Soc. Nicell. qui teſtatur de communi, et Far. *quæſt.* 18. *num.* 44. vbi ex Plot. ait, vlterius requiri citationem peremptoriam ad ſententiam, ſine qua condemnatio nulla eſſet, ad generaliter tradita *in l. ad peremptorium*, et ibi glo. et DD. *ff. de iudic.*

Non mulctatquis, niſi monitorium ſit iuſtum.

10. Limitatur 5. Regula 1. vt contumax mulctari non poſſit, niſi præceptum, ſeu monitorium ſit iuſtum *l.* 2. et ibi DD. et etiam *l.* 3. *ff. ne quis eum qui*, Bar. et Far. *quæſt.* 18. *num.* 45.: Iuſtum autem eſt monitorium, dum contra Reum aliqua præcedit ſuſpicio, aliàs enim iniuſtum eſſet, Ang. Boſs. et Farin. *num.* 45.: Et vlterius requiritur, quod cauſa iuſta, et certa in monitorio exprimatur *l. fin.* et ibi DD. *C. de Procurat.* et tenet Farin. *num.* 54, qui *num.* 55, ait, quod cum hoc monitorium ſit ante accuſationem, et inquiſitionem, pecuniaria mulcta imponi poteſt.

11. Limitatur 6. Regula 1. vt Delegatus inferioris mulctandi facultatem non habeat, Iaſ. *in l.* 1. *ff. ſi quis Iuſdicen. non obten.* vbi declarat hoc procedere regulariter, dum enim aliter ſuam iuriſdictionem defendere non poteſt, prædictus etiam Delegatus poteſt mulctare, ſecundum Alex. Menoch. et Farin. *quæſt.* 18. *num.* 49. At Delegatus Principis, qui in cauſa delegata maiorem iuriſdictionē habet quocumq; Ordinario, *c. ſane de officio Delegati*, et notat Farin. vbi ſupra, vtiq; mulctandi poteſtatem habet, Abb. Fely. Dec. et alij DD. *in d. c. ſane*, Iaſ. Alex. Cagn. et Far. qui de communi *d. n.* 49.

Delegatus inferioris an mulctare poſſit.

Quid in Delegato Principis.

12. Limitatur 7. Regula 1. vt ex cauſa, puta paupertatis mulctandi, poſſit, Iudex infligendam minuere mulctam, vel etiam remittere *l. illicitas in fi.* vbi Bar. *ff. de officio Præſid.* Alex. Ang. Boſs. & Far. *n.* 56. *& ſeq.*

Ex cauſa minuitur, & remittitur mulcta.

13. Limitatur 8. Regula 1. vt indebite mulctatus appellare poſſit, *l. & in mulctis C. de appellat.* Boſs. *de mulct. n.* 2. et Far. *n.* 58.

Appellatur à mulcta indebita.

14. Qui plura voluerit videre de contumacibus, et de pœnis, quibus mulctandi ſunt, videat Foller. *in praxi crim. Cano. ver. non comparentes contumaces reputentur, per totum*, et quam plures alios DD. remiſſiue

relatos à Farin. *quæſt.* 18. *num.* 59.

Inquiſitione formata abſens contumax habetur pro confeſſo, bannitur, & condẽnatur.

15. Regula 2. ſit. Inquiſitione formata contra abſentem contumacem (quicquid ſit de iure) de generali conſuetudine, & in Statu Eccleſiaſtico *iuxta Conſtit. Paul. III. inter Conſtit. Marchiæ lib.* 4. *cap.* 10. *rubr. de modo, & effectu citationis, & banni*; Idem abſens contumax habetur pro confeſſo, & vt talis bannitur, & condemnatur etiam ad mortem, nec non ad confiſcationem bonorum; de d. conſuetudine totius Italiæ teſtatur Alber. *in l. ſeruum quoq;* §. *publice num.* 23. *ff. de Procurat.* Gandin. Vitalin. & Far. *q.* 11. *n.* 3.

Lata ſententia in contumacia, an, & quomodo admittatur contumax ad docẽdum de ſua Innocentia.

16. Ampliatur Regula 2. vt lata ſententia ex d. confeſſione ficta, Iudex, qui eam tulit, non poſſit inconſulo Principe admittere contumacem ad docendum de ſua innocentia per contrarias probationes in Statu Eccleſiaſtico, in quo *eſt Conſtitutio Pij V. idibus Septembris Anno* 6. in qua cauetur expreſſe prædictos condemnatos non admitti ad faciendas defenſiones niſi habita ſpeciali facultate à ſignatura gratiæ, vt obſeruat Farin. *quæſt.* 11. *num.* 14. Licet circumſcripta hac Bulla, vel ſimili, aut iure aliquo Municipali, ſit controuerſum, quod in hac Ampliatione aſſeritur: Et pro hac Ampliatione affert Farin. probationes *num.* 11. *verſ. contrarium*, & *num.* 12. *in princ.* & *verſ. tertia vltra*: Pro contraria verò ſententia quod bannitus (prædictis circumſcriptis) in contumacia admittatur ad probandam innocentiam per contrarias probationes, inducit Farin. probationes *quæſt.* 11. *à num.* 6. *vſq; ad* 11. & de iure communi, hanc ſibi videri veriorem, & communiorem aſſerit *num.* 12. *verſ. quid dicendum*, vbi etiam ad oppoſita reſpondet.

Quid ſi cõtumax cõpareat ante ſententiam.

17. Limitatur Regula 2. vt ſi contumax poſt illam fictam confeſſionem compareat ante ſententiam, omnia euaneſcant, & præcedentia acta reſoluantur in vim ſimplicis citationis, & omnino Reus audiatur, Boſſ. *tit. de bann. num.* 4. Clar. *q.* 44. *verſ. quæro nunc*, Ang. Chart. & Far. *num.* 3. *verſ. præmitto* 4. Declarando, vt apud Farin. *quæſt.* 11. *num.* 102. qui *in tota eadem q.* latiſſime tractat materiam huius Regulæ 2. quæ cum parum ad Regulares ſpectet, hæc tetigiſſe ſufficiat.

Mulcta ex noſtro Modo proced. contra cõtumaciter inobediẽtem.

18. Vnum tantum ſubnectam, nempe, *in noſtro Modo proced. verſ. qui contumaciter cap.* 1. *tit. de pœnis pro grauioribus*, ita contra contumaciter inobedientes ſtatui. Qui contumaciter inobediens fuerit, duobus menſibus Capparone mulctetur; Cui vero talis pœna rationabili de cauſa conuenire non videbitur, priuetur per annum voce actiua, & paſſiua.

De alijs delictis in omittẽdo remiſſiue.

19. De alijs delictis in omittendo; nempe de non obuiante, ſeu non prohibente delictum, dum commode poteſt, actum eſt hic ſup. *q.* 112. *num.* 28. *vſque* 31. & *quæſt.* 111. *num.* 31. 32. & 33. De non reuelante verò dictum eſt *ſup. quæſt.* 17. *num.* 12. *vſque in finem quæſtionis*. Qui plura videre voluerit de delictis in omittendo, adeat Bartho. Tege *in praxi crim. par.* 5. *per totam*.

Aſſe-

Affectus, ſeu conatus, an, quando, & quomodo puniatur, effectu criminoſo minime ſecuto,
Quæſt. 132.

1. CVm hactenus de pœnis, pro delictis effectu ſecuto, actũ ſit, reſtat, pro complemento huius tractatus, vt de pœnis pro delictis tantum attentatis agamus: Materia vtique admodum difficilis propter apparentem contrarietatem non modo opinionum DD., ſed etiam Iurium; Vnde Saly. *in l. is qui cum telo C. ad l. Corn. de ſicar.* ait periculoſum eſſe in propoſito Regulam formare; ſed nihilominus,

Attentatum, effectu nõ ſecuto puniturin delictis.

2. Regula ſit. Affectus, conatus, ſeu attentatum in delictis punitur etiam effectu non ſecuto, Alber. Cyn. & Saly. *in d. l. is qui cum telo*, Clar. *q.* 92. *in princ.* vbi de communi, Afflict. Felyn. Gandin. Menoch. & Farin. cum alijs *quæſt.* 124. *n.* 4. *&* 5.; Qui *num.* 8. hanc Regulam ait veriſſimã, & receptiſsimam, adhibitis tamen infraſcriptis Ampliationibus, & limitationibus; Licet, abſolute loquendo, ſit admodum controuerſa, & contra eam teneant Bart. Caſtren. Dec. Iaſ. & alij relati à Farin. *num.* 6.

Qua pœna, dum ad actum proximũ fuit deuẽtum.

3. Ampliatur 1. Regula, Vt conatus puniatur, præſertim, dum deuentum fuit ad actum ipſi delicto proximum; Et dum in lege imponitur expreſſe eadem pœna delicti pro conatu, dubium non eſt, quod quando deuentum fuit ad actum proximum, eadem pœna conſummati delicti ſit infligenda, ſecundum Ang. Alber. & Rayn. *in l. qui ea mente ff. de furt.* & not. Far. *q.* 124. *num.* 37. *in princ.* Et hoc eſt certum. Sed, dum in lege expreſſe non imponitur eadem pœna, verius eſt, ſecundum Farin. *num.* 9. quod non eadem, ſed mitior, & extraordinaria pœna, etiam in atrociſsimis ſit infligenda, quamuis ad actum proximum eſſet deuentum, ita Ang. Alex. Bolognet. & Bald. *in l.* 1. *§. hæc autem verba ff. quod quiſque iuris*, Boſſ. *tit. de extraord. crim. nu.* 2. *verſ. ſed tamen*, Alber. Caſtren. & de cõmuni teſtãtur plurimi, quos refert, & ſequitur Farin. *n.* 37. *&* 38. à qua tanquam à magis communi, ait, nõ eſſe recedendum *n.* 40. vbi comprobat; Licet quam plures relati ab eodem *num.* 8. *&* 11. contra ſentiant.

4. Hic opere prætium erit declarare, quis dicatur actus proximus delicto, cum toties hic terminus in materia de delictis repetatur, & non liqueat.

5. Actus igitur proximus delicto dicitur ille, qui eſt immediatus, ita vt non detur actus magis propinquus delicto, & quod per agentem non ſteterit, quo minus delictum non fuerit ſecutum, & quod fecerit quicquid potuit, ita explicat Bald. *in conſ.* 316. *verſ. at tu lib.* 1.; Et Farin. *q.* 123. *nu.* 106. relatis aliorum explicationibus, dicit hanc meliorem, & ſubſcribens Couar. *in Clem. ſi furioſus num.* 10. requirit, ad hoc, vt actus dicatur proximus, quod ſit non modo proximus conſummationi delicti, ſed etiam quod ſit vltimus actus, qui à delinquente agendus eſt ad criminis effectionem, ſequitur Menoch. *de arbitr. q lib.* 2. *caſu* 360. *n.* 36. & concordantes inducit Farin. *d. n.* 106.

Actus proximus delicto quis ſit.

Exem-

Exemplificatur in fornicatione.

6. Exemplificat Bal. vbi ſupra, vt actus proximus dicatur factus ab eo, qui volens mulierem carnaliter cognoſcere, eam in terram proiecit, & pudoris clauſtra aperire attentauit, ſecus ſi per veſtimenta tantum eam cœperit. In homicidio vero actus proximus dicitur, dum quis non modo inſultauit, ſed etiam vulnerauit, ita Ang. Corn. Carer. & Far. *quæſt.* 124. *num.* 106. Si enim quis tantum inſultauerit, & gladio euaginato voluerit percutere, ſi non percuſſerit, quamuis non potuerit, non ordinaria, ſed extraordinaria pœna homicidij punietur, Alber. *in l. is qui cum telo C. ad l. Corn. de ſicar.* poſt Oldrad. per tex. *in l.* 1. *§. Diuus ff. eodem*; Sed contra nempe, quod actus dicatur proximus nō ſecuta offenſione, ſed nec inſultu, dummodo deuentum ſit ad aliquem actum ordinatum ad ipſum factum, tenuerūt relati à Farin. *num.* 107. ſed non eſt recedendum ab oppoſita explicata opinione æquiori, & communiori, vt not. Farin. *n.* 108.

Item in homicidio.

Sed cōtra.

7. Ampliatur 2. Regula, Vt in quocumque delicto affectus, & conatus puniatur, quando ex eo quis fuit læſus, aut aliquam iniuriam paſſus, non pœna delicti attentati, ſed illius læſionis, & inſultus, Bald. *in l. ſi quis non dicam C. de Epiſ. & Cler.* Alex. *in l.* 1. *ff. quod quiſque iuris,* vbi Iaſ. ait, puniri eum licet non percuſſerit, qui eleuat manum cum pugno, vel cum enſe, vt aliquē percutiat, oritur enim ex hoc iniuriarum actio, per tex. *in l. idem apud Labeonem §. ſi quis,* & ibi Bart. *ff. de iniur.*

Quid cum ex attentato ſecuta eſt aliqua læſio.

8. Ampliatur 3. Regula, Vt dum fuit tantum deuentum ad actū remotū, puniatur conatus, licet tantum extraordinariè, Bald. Bellaper. Butrig. & Cyn. *in l. ſi quis non dicam C. de Epiſc. & Cler.* Afflict. Iaſ. Bertaz. & Farin. *n.* 41. qui *nu.* 42. teſtatur de magis communi. Præſertim dum non eſt deuentum, niſi ad actū verbalem, Butrig. Bald. & Cyn. vbi ſup. Baiar. & Far. *q.* 124. alios inducens *nu.* 44. *& eſt tex. in l.* 1. *in princ.* iuncta gloſ. & Bar. *ff. de extraor. crim.*

Quid ſi ad actum tantum remotum ſit deuētum.

9. Limitatur 1. Regula, Vt affectus, & conatus non ſecuto effectu non puniatur, etiam in atrociſſimis, dum deuentum nō eſt ad aliquem actum extrinſecum, ſed ſolū ad tractatum, & ordinationem delicti, Bald. *in l.* 1. *§. hæc autem in* 2. *lect. ff. quod quiſque iur.* Boer. Brunor. Felyn. Marſil. & alij, quos ſequitur Farin. *q.* 124. *n.* 47.: Intellige quo ad pœnam ordinariā; nam in atrocibus in hoc caſu, pœnam extraordinariam, non tamen corporalem, infligi, non habere difficultatē credit Farin. *n.* 49. cum Claud. & Bertaz. Et idem Farin. *n.* 78. & pluribus ſeqq. probat de conſuetudine Italiæ totius, affectum non ſecuto effectu mitius puniri.

An attentatum puniatur, dū non fuit deuentum niſi ad tractatum, & ordinationem.

10. Quid autem dicendum ſit in crimine læſæ Maieſtatis, vide ſupra *q.* 110. *n.* 7. *vſque ad* 14.

In crimine læſæ Maieſtat.

11. Limitatur 2. Regula, Vt in delictis non atrocibus, conatus, nō ſecuto effectu, minime puniatur, Alber. *in l.* qui ea mente *num.* 1. *ff. de Furt.* Afflic. Dec. Fely. Gand. Marſ. & Far. cum alijs *q.* 124. *n.* 50. *&* 52. Qui tamen *n.* 51. citat Couar.

In nō atrocibus an puniatur attentatum.

in

in Clem. ſi furioſus p.2. §. *initium n.6. de homic.* qui ait, hoc procedere quo ad pœnam ordinariam, cum de mẽte omnium DD. extraordinaria pœna etiam in hoc caſu infligatur. In leuibus verò pro conatu, nullam pœnam imponendam eſſe, tenuerunt Alber. Bal. Butrig. Caſtren. & Odofred. *in l. ſi quis non dicam C. de Epiſc. & Cler.* Bertaz. Dec. & de magis communi teſtantur Petr. Roiz. & Claud. quos ſequitur Far. *n.*53.

Quid in leuibus.

12. Limitatur 3. Regula, Vt Eccleſiaſtica cẽſura inflicta à lege pro actu, non habeat locum niſi in actu conſummato, Menoch. *de arbitr. q. lib.2. caſu* 360. *nu.*89. Archid. Bart. Conrad. in locis relatis à Maſcard. qui hos ſequitur *in l. is qui cum telo nu.* 28. *C. ad. l. Corn. de ſicar.* Afflict. Felyn. & Farin. *num.* 54. *vſque* 57. *q.*124.

Cenſura pro actu, intelligitur pro conſummato.

13. Limitatur 4. Regula, Vt cogitatio, & affectus voluntatis nullo modo ad actum extrinſecũ perductum minimè puniatur in foro fori *l. cogitationis*, & ibi gloſ. concordantia iura adducens *ff. de pæn.*, gloſ. Bart. & Ang. *in l. qui ea mente ff. de furt.* gl. *in c.*1. & ibi Hoſtien. Zabar. & alij, *de eo, qui mitt. in poſſeſſ.* Clar. qui de communi, Decian. qui probat hoc procedere, tam de iure Ciuili, quam de iure Canon. & Farin. *q.* 124. *n.* 104. vbi cumulat concordantes; Et in ſeqq. probat in foro conſcientiæ oppoſitum tenendum.

In foro fori voluntas interna mere non punitur.

14. Limitatur 5. Regula, Vt pœna Statutaria imponi non poſſit, quando delictum non fuit conſummatum, etiam, in atrociſsimis, Viu. *opin.* 822. *n.* 1. *& ſeq.* vbi de cõmuni, Claud. ad Bertaz. *conſ.* 123. *n.* 1. vbi alijs relatis teſtatur de communi. Menoch. *de arbitr. q. lib.2. caſu* 360. *n.*108. & ſeq. Bal. Dec. Fely. & Far. ad ſaturitatem concordantes inducens *n.* 117. qui in ſeqq. exemplificat.

Pœna Statutaria nõ habet locum niſi in actu cõſummato.

15. Ampliatur limitatio 5. Vt procedat quamuis fuerit deuentum ad actum proximum, & immediatum delicto, Bal. *in l. ſi quis non dicam n.2. C. de Epiſ. & Cler.* Farin. & alij *q.* 124. *n.*127. Preſertim, dum Statutũ loquitur per verba præteriti temporis, vel per futurum ſubiunctiui, probat Farin. *num.* 128. *& ſeq.*

Nec ſufficit actus proximus.

16. Sublimitatur 1. limitatio 5. Vt quamuis non habeat locum pœna Statutaria delicto non conſummato, aliqua tamen pœna extraordinaria infligi poſsit, Menoch. *de arbitr. q. lib.2. caſu* 360. *nu.*110. *& ſeq.* qui alios refert concordantes, Marſil. & Farin. *n.*134. vbi ait, quod in hoc nemo contradicit.

Niſi quo ad pœnam extraordinariam.

17. Sublimitatur 2. limitatio 5. Vt quando Lex, vel Statutum punit conatum, pœna taxata imponenda ſit, etiam effectu non ſecuto, Alber. *in l. qui ea mente ff. de furt.* vbi de communi, Bald. Caſtren. & Farin. cum concordantibus *q.*124. *n.*135. Idem dic de Statuto puniente tractatum, mandatum, conſilium, ſeu auxilium, vt apud Farin. *n.*139. *vſq;* 142.

Dũ Statutũ pœnam taxat conatui, auxilio, &c. illa infligẽda eſt.

18. Sed animaduerte, quod dũ Statutum punit conatum, non intelligi debet de omni conatu, ſed de illo tantummodo, per quem deuentum fuit ad actum proximũ, & immediatum ipſi delicto, ita vt Reus fecerit quicquid potuit, nec per eũ ſteterit,

Conatus intelligitur, per quem deuentũ fuit ad actum proximũ.

ſteterit, quin conſummatum fuerit delictum, Clar. §. *fin. qu. 92. verſ. ſcias tamen*, Menoch. *vbi ſupra n.* 117. *& ſeq.*, vbi bene declarat Abb. & Baiar. qui eum citat ad Clar. §. *homicidium num.* 292. Bald. *conſ.* 356. *lib.* 1. bene exemplificans, Salyc. Corn. & Farin. *quæſt.* 124. *num.* 143.

Declaratur noſter Modus procedendi.

Et ex hac doctrina poteſt bene intelligi *noſter Modus proced. in cap.* 1. *in tit. de pœnis pro grauioribus, verſ. qui ad actum*; Vbi imponitur pęna contra ſolicitantes ad actum carnalem, &c. Sed videtur contra *ſupra hic qu.* 121. *num.* 4. Niſi dicatur, aliud eſſe conatum, aliud ſolicitationem.

Item generaliter, declaratur pœna conatus.

19. Sed eandem doctrinam intelliges, niſi Statutum expreſſe puniret actum remotum, tunc enim eſſet ſeruandum, Salyc. & Farin. *q.* 124. *n.* 144.; Vel niſi Statutum puniret conatum, qui quamuis remotus, puniretur à iure communi, vt in conatu ad rapiendam Sacram virginem, vel in crimine læſæ Maieſtatis, quia tunc Statutum intelligendum eſſet etiam de conatu remoto, Menoch. *de arbitr. quæſt. lib.* 2. *caſu* 360. *num.* 23. quem ſequitur Farin. *num.* 144. Sed vlterius notandum, hæc procedere dummodo verba Legis, vel Statuti ſint clara, aliàs non intraret eadem pœna pro conatu, & pro delicto conſummato, Menoch. *ibidem num.* 116. Tiraquel. qui bene declarat, & Farin. *num.* 145.; At, in omni caſu, Iudex arbitrium haberet imponendi mitiorem pœnam, quamuis à Lege, aut Statuto conatus expreſſe puniretur eadem pœna, qua opus conſummatum Far. *num.* 149. Bal. *in l. dato opere num.* 51. *C. de his, qui accuſare non poſſ.* Felyn. Salyc. Tiraq. & Farin. *n.* 74. Afflict. *dec.* 376. *n.* 8. *& in Conſtit. aſperitatem rubr.* 11. *n.* 1. *in* 7. *&* 8. *fallent. de pœna eius qui contra aliquam arma extraxerit*; Vbi vlterius ait, quod ſemper Iudex hanc pœnam mitigare debet, Dec. *in l. ſi fugitiui n.* 62. *&* 63. *C. de ſeru. fugit.* dicens pręterea, quod quando adeſt aliqua cauſa minuendi pœnam, vltra eam, quod delictum non fuit ſecutum, Iudex non ſolum poteſt, ſed etiam tenetur minuere pœnã: Quod procedit etiam in aſſaſſinio, Clar. & Far. cum concordantibus *q.* 123. *n.* 132.

Pœnitentia in delictis non conſummatis an ſuffragetur.

20. Limitatur 6. Regula, Vt pœnitentia in delictis, etiam quod fuerit deuentum ad aliquem actum in atrociſſimis, faciat, vt delinquens non puniatur, dum valens conſummare noluit, gloſ. *in l. ea mente ff. de furt.* & ibi Bart. *num.* 2. vbi per tria iura probat in delictis non conſummatis pœnitentiam ſuffragari, glo. *in l. ſi quis non dicam*, Alber. Bal. Caſtren. Bellaper. & alij *C. de Epiſc. & Cleric.* Couar. *in Clem. ſi furioſus par.* 2. §. *initium nu.* 6. *de homic.* vbi ait, quod hoc fatentur omnes, Menoch. *vbi ſupra num.* 9. *& ſeq.* Baiar. qui ait, quod quando delictum eſt occultum ſine alia probatione pœnitentia præſumitur, Afflict. Bart. & Farin. *qu.* 123. *num.* 150. vbi plures concordantes, Butrig. *in l. quiſquis C. ad l. Iul. Maieſt.* vbi etiam dicit in dubio delictum præſumi non conſummatum propter pœnitentiam.

21. Ampliatur limitatio 6. vt procedat etiam in eo, qui non volunta-

luntariè pœnituit, ſed abſtinuit à conſummatione propter timorem, vel rumorem, ne deprehenderetur, quo etiam caſu non intrat pœna ordinaria ſed eſt mitior infligenda, Bald. *conſ.* 396. *lib.* 1. Felyn. Bart. & Farin. comprobans *num.* 154. *quæſt.* 123. Et idem dicendum eſt in pœnitentia proueniente ex impedimento facti, vt in illo, qui non occidit, habens omnia parata, & exiſtens in actu proximo, quia aggreſſus ſe defendit, notat Farin. *quæſt.* 124. *num.* 159.; & faciunt tradita per eum *num.* 37. & inſinuata *hic ſup. nu.* 3. licet contra videantur ſentire ab eodem relati *n.* 157.

22. Plura de materia huius q. apud Farin. *q.* 124. *à num.* 1. *vſq. ad n.* 180.

)*(

Finis Tractatus Decimi, de Delictis, & pœnis.

DE ARBITRIO IVDICIS IN IVDICIIS,

Tractatus Vndecimus.

1. COgnitio delictorum, atque pœnarum *ex præcedenti Tractatu*, ad rite proceſſum terminandum ante ſententiam, neceſſaria vtiq; eſt, ſed non ſufficiẽs, niſi exacta inueſtigatione dignoſcatur præterea, quantum ſe Iudicis arbitrium extendat in ipſiſmet iudicijs, & cauſis, de quo ex profeſſo *in hoc Tractatu*; cum *iuxta l. non poſſunt ff. de ll. non valeant omnia lege comprehendi*, & ideo, quæ ſub certa Regula claudi non poſſunt, Iudicis arbitrio commiſſa ſint, vt not. Menoch. *de. arbitr. q. in proæm. n. 5.*

De arbitrio Iudicis in augendis pœnis, Quæſt. 133.

Ex cauſa Pœna Iudicis augetur, & temperatur arbitrio.

2. EX cauſa pęnas arbitrio Iudicis augeri poſſe, ſicut etiam temperari, obſeruat Farin. *qu.* 17. *num.* 1. *& ſeq.*; Initium ergo ſumendo à 1. Prænotandum; Arbitrium Iudicis in propoſito eſſe iudicium, & intellectum eiuſdem Iudicis, quo controuerſa terminat, ita Menoch. *de arbitr. quæſt. lib.* 1. *caſu* 1. *num.* 4. Arbitrium autem duplex eſt, vnum liberum, quod merum eſt, conſiſtẽs in ſola Iudicis voluntate à dolo tamen aliena; alterum regulatũ, quod à iure, ratione, & æquitate pendet, quamuis in Iudicis voluntate poſitum ſit; Ita probat Menoch. *caſu* 6. *&* 13.; Qui *caſu* 7. examinat ſingula verba, quibus arbitrium liberum conferri ſolet; *caſu vero* 8. quibus regulatum ſolet impertiri.

Arbitriũ Iudicis quid ſit.

Duplex arbitrium Iudicis.

3. In dubio autem ſecundum magis communem opinionem, regulatum arbitrium dicitur conceſſum, Bar. Dec. Menoch. & alij *caſu* 9. *n.* 1.; quod fortius in cauſis criminalibus procedit, Iaſ. & Menoch. *n.* 3. Imò ſemper intelligitur in criminalibus Iudicis arbitrium, non liberum, & abſolutum, ſed regulatum iure, & ratione Cæpol. Dec. Marſ. & Menoch. *caſu* 77. *n.* 1. *&* 5.

Regulatũ conceditur in criminalib.

4. Regula ſit. Iudex cum cauſa poteſt pœnas à legibus inductas ſuo arbitrio augere, hodie enim omnes pœnæ iuxta facti, & perſonarũ qualitates arbitrio Iudicantis ſunt remiſſæ, *l. hodie*, vbi Bar. & DD. *ff. de pœnis*, & diffuſe probat Far. *q.* 17. *n.* 7.; Et ratio huius arbitrij eſt, quia ſicut circumſtantiæ, & qualitates delicti aliquando minus, ita quandoque magis atrox crimen reddũt, *c. ſicut dignum de homic.*; Et pœna vtique delicto commenſurari debet *l. ſancimus. C. de pœn.* & obſeruat, & comprobat Far. *n.* 8. *&* 9. Quæ verò ſint d. circumſtantiæ, & qualitates crimen atrocius reddentes tangitur

Ex cauſa pœnæ augeri à Lege taxatæ poſſunt.

remiſſi-

1016 remiſſiuè à Farin. n. 10. & viſum eſt ſup. qu. 10. à num. 11. vſque ad 15.

Etiam ſta tutariæ. 5. Ampliatur 1. Regula, vt procedat etiam in pænis Statutarijs, Bart. Caſtren. Abb. Dec. & Tiraq. qui teſtatur de veriori, & magis communi opinione *in tract. de pæn. in præfat. num.* 22. Clar. Boſſ. & Far. qui etiam de magis communi, veriori, & rationabiliori teſtatur *q.* 17. *num.* 11. *&* 12. poſt innumeros DD. ab eodem relatos *n.* 7.; Et hoc quãuis Iudex Statuta ſeruare iuraſſet, Tiraq. *de pen. temper. in præf. num.* 3. Blanch. qui de communi, Aret. Caſtren. Rom. & Far. *n.* 17. Iudex .n. ex cauſa à Statutis recedens periurium non incurrit *l. ſi hominem ff. mandati.*

Vel conſuetudinariæ. 6. Ampliatur 2. Regula, Vt ex cauſa poſſit Iudex augere pęnas cõſuetudinarias, gl. *in l. hodie ff. de pæn.* Abb. & Dec. *in cap. de cauſis de offic. Deleg.* Fely. Tiraq. & Farin. *n.* 18.

Tam minores, quàm maiores, &c. 7. Ampliatur 3. Regula, Vt procedat in pænis minoribus, ac extraordinarijs, & etiam in maioribus, & ordinarijs expreſſe determinatis, Viu. Bar. Ghirlan. qui de communi, & Far. *q.* 17. *n.* 19.; Nec non in acceſſorijs, Ghirlan. qui pariter de communi, Far. & alij *n.* 20. ſicut ſimiliter in pænis ipſo iure impoſitis, Abb. & Tiraq. *n.* 23. Etiam vbi Lex, vel Statutum vterentur dictionibus, præciſe, omnino, vel ſimilibus, Couar. Placha, qui teſtatur de communi, & Far. *n.* 24.; Et in proceſſu formato ſiue per inquiſitionem, ſiue per accuſationem Abb. Bar. & quamplures, quos ſequitur Farin. *n.* 26.

An poſſit arbitrari mortis pœna. 8. Ampliatur 4. Reg.; Vt in tantũ Iudici arbitrariũ ſit pænas ex cauſa augere, vt poſſit arbitrando pænam mortis imponere, Bar. & Ang. *in l. ſacrilegij ff. ad l. Iul. peculat.* Abb. & Fely. *in c. cum te de re iudic.* Maran. qui teſtatur de communi Aret. Bal. & Far. alios inducens *q.* 17. *n.* 34. licet Rom. Menoch. & plures alij oppoſitum teneant, relati ibidẽ à Far. qui ait, ab hac Ampliatione 4. non eſſe recedendum, cum infraſcriptis limitationibus.

9. Limitatur 1. Ampliatio 4. Vt non procedat niſi delictũ ſit atrox, & qualificatum, Dec. qui de cõmuni *in c. ex literis de Conſtit.* Bart. Bald. Ang. Clar. Boſſ. & Far. cõcordantes cumulans *q.* 17. *n.* 35. Vnde licet, de iure, iniuriarum pęna ſit arbitraria, ſecundũ DD. *in §. in ſumma inſtit. de iniur.* Officiali dans alapam, poteſt pęna mortis puniri, Boſſ. *tit. de iniur. n.* 30. Bal. Fely. Dec. Iaſ. & Far. qui *n.* 36. teſtatur de cõi omniũ; Dummodo iniuria illata ſit contemplatione officij, Bal. & Menoc. *de arbitr. q. lib.* 1. *caſ.* 263. *n.* 10. Afflic. Foller. & Far. *n.* 39.; In quo recurrendũ eſt ad coniecturas, vt ſi iniuria facta ſit Iudici ſedenti pro tribunali; Sed coniecturis ceſsãtibus, & ſic in dubio pręſumẽdũ eſt potius offẽsã factã ratione particularis inimicitiæ, vt maius delictũ exſudat, Rolan. & Far. *n.* 41. Quid in delicto atroci.

10. Limitatur 2. Ampliatio 4. Vt non procedat niſi in delicto atroci, qualificato, conſummato Dec. & Fely. *in c. ex literis de Conſtit.* Foller. Menoch. & Far. *q.* 17. *n.* 48.; Et dum in ſimili delicto pæna mortis eſt cõſuetũ imponi Dec. & Fely. vbi ſup. Clar. Menoc. & de cõmuni teſtãtur Gram. & Gom. & hos ſequũtur Bertaz. & Far. *n.* 53. In arbitrãdis enim pænis Iudex debet ſequi ſolitum, & con- In atroci conſummato, & vbi viget conſuetudo pęnam talem infligendi.

& conſuetum, Menoch. *de arbitr. q. lib.*1. *caſ.*14.*n.*3. *& ſeq.*qui *n.*6.alios inducens, de omnium cõi teſtatur, Abb.Ang. & Far.concordãtes inducens, & ſimiliter teſtans de cõi *n.*54.

In Iudice Superiore, vel Inferiore.

11. Limitatur 3. Ampliatio 4. Vt procedat in Iudice Superiore, ſecus in Inferiore, cui non cenſetur tanta facultas conceſſa Far.*n.*57.*&* 58.de quo vide etiam *hic infra n.*16.

Quid in pœnis alternatiuis.

12. Ampliatur 5.Reg.Vt quando Iudicis arbitrio eſt remiſſum, duas pœnas alternatiue iniungere, poſſit mitiorem imponere,ſed non teneatur, cum in eius fit facultate etiam grauiorẽ infligere, Dec.Fely. & Menoch. *de arb.q.lib.*1.*q.*85.*nu.*1. vbi ait ſolum de conſilio ei dari, vt mitiorem imponat, aliàs fruſtra lex duas pœnas alternatiue imponeret, ſi Iudex teneretur mitiorem dare, vt ponderat Menoch. *n.*3., Verum eſt, quod in dubio Iudex ad mitiorem debet inclinare, D.Tho. 2.2. *q.* 67. *ar.*4. *ad* 1. & Menoch. *n.*4.

Poſt ſententiam non augetur pœna.

13. Limitatur Regula 1. Vt procedat ante, non autẽ poſt ſententiã, poſt quam cum functus ſit Iudex officio ſuo non poteſt pœnam augere *l. Iudex poſtquam ff. de re iudic.* Blanc. & Didac. qui teſtatur de communi, Clar.& Far. *q.*17.*n.*61. Niſi authoritate Principis, Baiar. plura iura citans *q.*94.*n.*66. Boſſ.Chart. & iterũ Far.*q.*11.*n.*12. faciunt hic, ſaltem in parte, dicenda *infra q.* 135.*n.*30. *vſque ad num.*40.

An cauſa ſit exprimenda dũ augetur pœna.

14. Limitatur 2.Regula 5. Vt Iudex, ex cauſa augendo pœnam iuris, debeat in ſententia exprimere cauſam auctæ pœnæ Bal. Ang. Caſtren. Far.& alij *q.*17.*nu.*62.ſed ſat eſt expreſſio in genere, dicendo iuſtis de cauſis animum noſtrum mouentibus, Vaſq. qui de cõi, & Clarus *qu.* 85.*verſ. vlterius quæro, & verſ. præterea q;* : At ſi Iudex nihil exprimeret in ſententia ipſa, tamen ſententia valeret, Vaſq. qui de communi, Bar. Bal.& Far.cum alijs *n.* 64. & ſufficeret etiam, vt cauſa in actis appareret, quamuis in ſentẽtia nulla de ea mentio fieret, Io. Ant. de Nigr. Iacob. Beluiſ.& Baiar.*q.*85.*n.*38.

Quid in Delegato, ſeu Magiſtratu minori, vel maiori.

15. Limitatur 3. Reg. Vt Delegatus Inferioris, neq; ex cauſa poſſit augere pœnas iuris, niſi conſulto Principe, Menoch *de arbitr. q. lib.*1. *q.*96.*n.*20.*&* 21.& Far. *q.*17. *n.* 66. Et idem dic de Magiſtratibus minoribus, qui non poſſunt augere pœnas niſi conſulto Principe, vel niſi cauſa cohæreat delicto, Clar. *q.*85. *verſ. vlterius quæro*, Blanc.qui teſtãtur de communi Bal. Dec. Rom. & Far. qui de communiori *n.*67. licet Delegatus Principis, vel Magiſtratus Superioris, qui ſuo Delegato ſuũ arbitrium tribuit, ex cauſa, poſſit pœnas augere, Menoch. *de arbitr. q. lib.*1.*q.*96.*n.*20.*&* 21.& Farin. alios inducens *n.*66.

16. Plura de materia huius q. Far. *q.*17.

De arbitrio Iudicis in pœnis temperandis, Queſt. 134.

Ex cauſa pœna minuitur.

1. Regula ſit. Iudex ex caſa pœnas minuere poteſt, Dec. Viu.qui teſtatur de cõi, & Clar. *q.* 85. *verſ. vlterius*, qui ait, quod in hoc oẽs fere conſentiunt, cũ vt probatũ eſt ſupra *q.*133.*n.*4. hodie omnes pœnæ, iuxta facti, & perſonarum qualitates, ſint in arbitrio Iudicis, vt aperte habetur *in l. & ſi ſeuerior*,

vbi gloſ. & DD. *C. ex quibus cauſ. infam. irrog. & in c. de cauſis. de offic. Deleg.* & ſolide, & late probat Far. *q.*17. *n.* 7. Ex circumſtantijs enim, & qualitatibus ſæpe delictum fit leuius, & excuſabile *l. Gracchus C. ad l. Iul. de adult.* ideo data eſt facultas, Iudici, ex cauſa pœnam mitigare probat Far. *n.*8. ad hoc vt pœna, ſicut decet, commenſuretur delicto *c. ſicut dignum de homic. & c. vt Clericorum de vita, & honeſt. Cleric.*

Siue legalis ſit, ſiue Statutaria.

2. Ampliatur 1. Regula; vt procedat non modo in pœnis legalibus, ſed etiam in Statutarijs, quas Iudex ex cauſa poteſt minuere Bar. Bal. Rom. Aret. & Tiraq. qui de communi *in tract. de pœnis in præfat. n.*22. Viu. Clar. qui teſtatur de magis communi, Menoch. & Farin. *num.* 11.; Quamuis Iudex Statuta ſeruare iuraſſet, Guid. Pap. Franc. & Baiar. *q.*85. *n.* 24.; quando enim Iudex ex cauſa à Statutis recedit, non periurat *l. ſi hominem ff. mandati*, Tiraq. *de pœnis temper. in præf. num.* 3. Bal. Aret. Caſtren. & Saly. *in l. & ſi ſeuerior C. ex quibus cauſ. infam. irrog.* Rom. Far. & alij *q.*17. *n.* 17.

Siue conſuetudinaria.

3. Ampliatur 2. Regula, vt locum habeat in pœnis etiam conſuetudinarijs, quas ex cauſa Iudex minuere poteſt, Fely. *in c. inquiſitionis de accuſat.* Tiraq. *de pœn. temper. in præf. n.*19. Abb. Dec. Far. & alij *n.*18. Boer. Marſ. Vaſq. & Bai. *q.*85. *n.*23.

Siue maior, ſiue minor, & quæcunq.

4. Ampliatur 3. Regula; Vt ſit vera non modo in minoribus pœnis, & extraordinarijs, ſed etiam in ordinarijs, & à lege expreſsè taxatis, Ghirlan. *de relax. carcer. tit. de ſent. & pœn. exeq. quæſt.* 6. *num.* 6. *per gl.* quam ait communiter receptam, *in l. hodie ff. de pœn.* & ibi Bar. idem tenuerunt Bal. Saly. Viu. & Far. *q.*17. *num.*19.; Etiam in pœnis ipſo iure impoſitis, Abb. Tiraq. & Farin. *n.*23.; Quamuis ius vteretur dictionibus, præcisè, omnimodo, vel ſimilibus, Io. Andr. Hoſtien. & alij *in c. qualiter, & quando, il 2. de accuſ.* Aret. & Plac. qui de communi teſtantur, quos refert, & ſequitur Baiar. *quæſt.*85. *n.*23. Couar. & Far. *num.*24.

Quid in pœnis alternatiuis

5. Ampliatur 4. Regula, vt quando Iudicis arbitrio eſt remiſſum duas pœnas alternatiue imponere, poſſit Iudex mitiorem infligere, Dec. Fely. & Menoch. *de arbitr. q. lib.*1. *q.* 85. *num.* 1.: Imo Bal. Alex. Gram. Pariſ. & alij, relati *ibidem* à Menoch. tenent, Iudicem in hoc caſu imponere mitiorem teneri; Sed Menoch. *d. num.* 1. cum Dec. & Fely. ſuſtinet hoc Iudici traditum per modum conſilij; Aliàs fruſtra lex pœnas alternatiue imponeret, vt probat Menoch. *de arbitr. iudic. lib.* 1. *quæſt.*85 *num.*3.; Verum eſt, quod in dubio, mitiorem Iudex ſequi debet, D.Tho. 2.2. *q.*67. *ar.* 4. *ad primum*, & Menoch. *n.*4.

Quid in Principe, & in maiori Magiſtratu.

6. Ampliatur 5. Regula, vt non modo procedat in Principe, Sot. & Menoch. *lib.* 1. *caſu* 96. *num.* 6. *& ſeq.* ſed etiam in ordinario Magiſtratu maiori, qui Principem recognoſcit, vt eſt Præſes, & apud nos Prouincialis, Viu. qui teſtatur de communi DD. Clar. Dec. Gandin. & Menoch. *n.* 14.; Secus in Magiſtratibus minoribus, vt dicetur *hic infra n.*21.

7. Ampliatur 6. Regula, vt non modo verificetur in Delegato Prin-

cipis,

relatos à Farin. *quæſt.* 18. *num.* 59.

Inquiſitione formata abſens contumax habetur pro confeſſo, bannitur, & condẽnatur.

15. Regula 2. ſit. Inquiſitione formata contra abſentem contumacem (quicquid ſit de iure) de generali conſuetudine, & in Statu Eccleſiaſtico *iuxta Conſtit. Paul. III. inter Conſtit. Marchiæ lib. 4. cap.* 10. *rubr. de modo, & effectu citationis, & banni*; Idem abſens contumax habetur pro confeſſo, & vt talis bannitur, & condemnatur etiam ad mortem, nec non ad confiſcationem bonorum; de d. conſuetudine totius Italiæ teſtatur Alber. *in l. ſeruum quoq; §. publice num.* 23. *ff. de Procurat.* Gandin. Vitalin. & Far. *q.* 11. *n.* 3.

Lata ſententia in contumacia, an, & quomodo admittatur contumax ad docẽdum de ſua innocentia.

16. Ampliatur Regula 2. vt lata ſententia ex d. confeſſione ficta, Iudex, qui eam tulit, non poſſit inconſulo Principe admittere contumacem ad docendum de ſua innocentia per contrarias probationes in Statu Eccleſiaſtico, in quo *eſt Conſtitutio Pij V. idibus Septembris Anno* 6. in qua cauetur expreſſe prædictos condemnatos non admitti ad faciendas defenſiones niſi habita ſpeciali facultate à ſignatura gratiæ, vt obſeruat Farin. *quæſt.* 11. *num.* 14. Licet circumſcripta hac Bulla, vel ſimili, aut iure aliquo Municipali, ſit controuerſum, quod in hac Ampliatione aſſeritur: Et pro hac Ampliatione affert Farin. probationes *num.* 11. *verſ. contrarium*, *& num.* 12. *in princ. & verſ. tertia vltra*: Pro contraria verò ſententia quod bannitus (prædictis circumſcriptis) in contumacia admittatur ad probandam innocentiam per contrarias probationes, inducit Farin. probationes *quæſt.* 11. *à num.* 6. *vſq; ad* 11. & de iure communi, hanc ſibi videri veriorem, & communiorem aſſerit *num.* 12. *verſ. quid dicendum*, vbi etiam ad oppoſita reſpondet.

Quid ſi cõtumax cõpareat ante ſententiam.

17. Limitatur Regula 2. vt ſi contumax poſt illam fictam confeſſionem compareat ante ſententiam, omnia euaneſcant, & præcédentia acta reſolnantur in vim ſimplicis citationis, & omnino Reus audiatur, Boſſ. *tit. de bann. num.* 4. Clar. *q.* 44. *verſ. quæro nunc*, Ang. Chart. & Far. *num.* 3. *verſ. præmitto* 4. Declarando, vt apud Farin. *quæſt.* 11. *num.* 102. qui *in tota eadem q.* latiſſime tractat materiam huius Regulæ 2. quæ cum parum ad Regulares ſpectet, hæc tetigiſſe ſufficiat.

Mulcta ex noſtro Modo proced. contra cõtumaciter inobediẽtem.

18. Vnum tantum ſubnectam, nempe, *in noſtro Modo proced. verſ. qui contumaciter cap.* 1. *tit. de pœnis pro grauioribus*, ita contra contumaciter inobedientes ſtatui. Qui contumaciter inobediens fuerit, duobus menſibus Capparone mulctetur; Cui vero talis pœna rationabili de cauſa conuenire non videbitur, priuetur per annum voce actiua, & paſſiua.

De alijs delictis in omittẽdo remiſſiue.

19. De alijs delictis in omittendo; nempe de non obuiante, ſeu non prohibente delictum, dum commode poteſt, actum eſt hic ſup. *q.* 112. *num.* 28. *vſque* 31. *& quæſt.* 111. *num.* 31. 32. *&* 33. De non reuelante verò dictum eſt *ſup. quæſt.* 17. *num.* 12. *vſque in finem quæſtionis*. Qui plura videre voluerit de delictis in omittendo, adeat Bartho. Tege *in praxi crim. par.* 5. *per totam*.

Aſſe-

Affectus, ſeu conatus, an, quando, & quomodo puniatur, effectu criminoſo minime ſecuto,
Quæſt. 132.

1. CVm hactenus de pœnis, pro delictis effectu ſecuto, actũ ſit, reſtat, pro complemento huius tractatus, vt de pœnis pro delictis tantum attentatis agamus: Materia vtique admodum difficilis propter apparentem contrarietatem non modo opinionum DD., ſed etiam Iurium; Vnde Saly. *in l. is qui cum telo C. ad l. Corn. de ſicar.* ait periculoſum eſſe in propoſito Regulam formare; ſed nihilominus,

Attentatum, effectu nõ ſecuto puni tur in delictis.

2. Regula ſit. Affectus, conatus, ſeu attentatum in delictis punitur etiam effectu non ſecuto, Alber. Cyn. & Saly. *in d. l. is qui cum telo*, Clar. *q. 92. in princ.* vbi de communi, Afflict. Felyn. Gandin. Menoch. & Farin. cum alijs *quæſt.* 124. *n.* 4. *&* 5.; Qui *num.* 8. hanc Regulam ait veriſſimã, & receptiſsimam, adhibitis tamen infraſcriptis Ampliationibus, & limitationibus; Licet, abſolute loquendo, ſit admodum controuerſa, & contra eam teneant Bart. Caſtren. Dec. Iaſ. & alij relati à Farin. *num. 6.*

Qua pœna, dum ad actum proximũ fuit deuẽtum.

3. Ampliatur 1. Regula, Vt conatus puniatur, præſertim, dum deuentum fuit ad actum ipſi delicto proximum; Et dum in lege imponitur expreſſe eadem pœna delicti pro conatu, dubium non eſt, quod quando deuentum fuit ad actum proximum, eadem pœna conſummati delicti ſit infligenda, ſecundum Ang. Alber. & Rayn. *in l. qui ea mente ff. de furt.* & not. Far. *q.* 124. *num.* 37. *in princ.* Et hoc eſt certum. Sed, dum in lege expreſſe non imponitur eadem pœna, verius eſt, ſecundum Farin. *num. 9.* quod non eadem, ſed mitior, & extraordinaria pœna, etiam in atrociſsimis ſit infligenda, quamuis ad actum proximum eſſet deuentum, ita Ang. Alex. Bolognet. & Bald. *in l.* 1. *§. hac autem verba ff. quod quiſque iuris*, Boſſ. *tit. de extraord. crim. nu.* 2. *verſ. ſed tamen*, Alber. Caſtren. & de cõmuni teſtãtur plurimi, quos refert, & ſequitur Farin. *n.* 37. *&* 38. à qua tanquam à magis communi, ait, nõ eſſe recedendum *n.* 40. vbi comprobat; Licet quam plures relati ab eodem *num.* 8. *&* 11. contra ſentiant.

4. Hic opere prætium erit declarare, quis dicatur actus proximus delicto, cum toties hic terminus in materia de delictis repetatur, & non liqueat.

5. Actus igitur proximus delicto dicitur ille, qui eſt immediatus, ita vt non detur actus magis propinquus delicto, & quod per agentem non ſteterit, quo minus delictum non fuerit ſecutum, & quod fecerit quicquid potuit, ita explicat Bald. *in conſ.* 316. *verſ. at tu lib.* 1.; Et Farin. *q.* 123. *nu.* 106. relatis aliorum explicationibus, dicit hanc meliorem, & ſubſcribens Couar. *in Clem. ſi furioſus num.* 10. requirit, ad hoc, vt actus dicatur proximus, quod ſit non modo proximus conſummationi delicti, ſed etiam quod ſit vltimus actus, qui à delinquente agendus eſt ad criminis effectionem, ſequitur Menoch. *de arbitr. q lib.* 2. *caſu* 360. *n.* 36. & concordantes inducit Farin. *d. n.* 106. Actus proximus delicto quis ſit.

Exem-

Exemplificatur in fornicatione. 6. Exemplificat Bal. vbi ſupra, vt actus proximus dicatur factus ab eo, qui volens mulierem carnaliter cognoſcere, eam in terram proiecit, & pudoris clauſtra aperire attentauit, ſecus ſi per veſtimenta tantum eam cœperit. In homicidio vero actus proximus dicitur, dum quis non modo inſultauit, ſed etiam vulnerauit, ita Ang. Corn. Carer. & Far. *quæſt.* 124. *num.* 106. Si enim quis tantum inſultauerit, & gladio euaginato voluerit percutere, ſi non percuſſerit, quamuis non potuerit, non ordinaria, ſed extraordinaria pœna homicidij punietur, Alber. *in l. is qui cum telo C. ad l. Corn. de ſicar.* poſt Oldrad. per tex. *in l.* 1. *§. Diuus ff. eodem*; Sed contra nempe, quod actus dicatur proximus nō ſecuta offenſione, ſed nec inſultu, dummodo deuentum ſit ad aliquem actum ordinatum ad ipſum factum, tennerūt relati à Farin. *num.* 107. ſed non eſt recedendum ab oppoſita explicata opinione æquiori, & communiori, vt not. Farin. *n.* 108.

Item in homicidio.

Sed cōtra.

Quid cum ex attentato ſecuta eſt aliqua læſio. 7. Ampliatur 2. Regula, Vt in quocumque delicto affectus, & conatus puniatur, quando ex eo quis fuit læſus, aut aliquam iniuriam paſſus, non pœna delicti attentati, ſed illius læſionis, & inſultus, Bald. *in l. ſi quis non dicam C. de Epiſ. & Cler.* Alex. *in l.* 1. *ff. quod quiſque iuris*, vbi Iaſ. ait, puniri eum licet non percuſſerit, qui eleuat manum cum pugno, vel cum enſe, vt aliquē percutiat, oritur enim ex hoc iniuriarum actio, per tex. *in l. idem apud Labeonem §. ſi quis*, & ibi Bart. *ff. de iniur.*

8. Ampliatur 3. Regula, Vt dum fuit tantum deuentum ad actū remotū, puniatur conatus, licet tantum extraordinariè, Bald. Bellaper. Butrig. & Cyn. *in l. ſi quis non dicam C. de Epiſc. & Cler.* Afflict. Iaſ. Bertaz. & Farin. *n.* 41. qui *nu.* 42. teſtatur de magis communi. Præſertim dum non eſt deuentum, niſi ad actū verbalem, Butrig. Bald. & Cyn. vbi ſup. Baiar. & Far. *q.* 124. alios inducens *nu.* 44. *& eſt tex. in l.* 1. *in princ.* iuncta gloſ. & Bar. *ff. de extraor. crim.* Quid ſi ad actum tantum remotum ſit deuentum.

9. Limitatur 1. Regula, Vt affectus, & conatus non ſecuto effectu non puniatur, etiam in atrociſſimis, dum deuentum nō eſt ad aliquem actum extrinſecum, ſed ſolū ad tractatum, & ordinationem delicti, Bald. *in l.* 1. *§. hæc autem in* 2. *lect. ff. quod quiſque iur.* Boer. Brunor. Felyn. Marſil. & alij, quos ſequitur Farin. *q.* 124. *n.* 47.: Intellige quo ad pœnam ordinariā; nam in atrocibus in hoc caſu, pœnam extraordinariam, non tamen corporalem, infligi, non habere difficultatē credit Farin. *n.* 49. cum Claud. & Bertaz. Et idem Farin. *n.* 78. & pluribus ſeqq. probat de conſuetudine Italiæ totius, affectum non ſecuto effectu mitius puniri. An attentatum puniatur, dū non fuit deuentum niſi ad tractatum, & ordinationem.

10. Quid autem dicendum ſit in crimine læſæ Maieſtatis, vide ſupra *q.* 110. *n.* 7. *vſque ad* 14. In crimine læſæ Maieſtat.

11. Limitatur 2. Regula, Vt in delictis non atrocibus, conatus, nō ſecuto effectu, minime puniatur, Alber. *in l.* qui ea mente *num.* 1, *ff. de Furt.* Afflic. Dec. Fely. Gand. Marſ. & Far. cum alijs *q.* 124. *n.* 50. *&* 52. Qui tamen *n.* 51. citat Couar. In nōn atrocibus an puniatur attentatum.

*in Clem. ſi furioſus p.*2. §. *initium n.*6. *de homic.* qui ait, hoc procedere quo ad pœnam ordinariam, cum de mēte omnium DD. extraordinaria pœna etiam in hoc caſu infligatur. In leuibus verò pro conatu, nullam pœnam imponendam eſſe, tenuerunt Alber. Bal. Butrig. Caſtren. & Odofred. *in l. ſi quis non dicam C. de Epiſc. & Cler.* Bertaz. Dec. & de magis communi teſtantur Petr. Roiz. & Claud. quos ſequitur Far. *n.*53.

Quid in leuibus.

12. Limitatur 3. Regula, Vt Eccleſiaſtica cēſura inflicta à lege pro actu, non habeat locum niſi in actu conſummato, Menoch. *de arbitr. q. lib.*2. *caſu* 360. *nu.*89. Archid. Barr. Conrad. in locis relatis à Maſcard. qui hos ſequitur *in l. is qui cum telo nu.* 28. *C. ad l. Corn. de ſicar.* Afflict. Felyn. & Farin. *num.* 54. *vſque* 57. *q.*124.

Cenſura pro actu, intelligitur pro conſummato.

13. Limitatur 4. Regula, Vt cogitatio, & affectus voluntatis nullo modo ad actum extrinſecū perductum minimè puniatur in foro fori *l. cogitationis*, & ibi gloſ. concordantia iura adducens *ff. de pœn.*, gloſ. Bart. & Ang. *in l. qui ea mente ff. de furt.* gl. *in c.*1. & ibi Hoſtien. Zabar. & alij, *de eo, qui mitt. in poſſeſſ.* Clar. qui de communi, Decian. qui probat hoc procedere, tam de iure Ciuili, quam de iure Canon. & Farin. *q.* 124. *n.* 104. vbi cumulat concordantes; Et in ſeqq. probat in foro conſcientiæ oppoſitum tenendum.

In foro fori voluntas interna me re non punitur.

14. Limitatur 5. Regula, Vt pœna Statutaria imponi non poſſit, quando delictum non fuit conſummatum, etiam, in atrociſſimis, Viu. *opin.*822. *n.* 1. *& ſeq.* vbi de communi, Claud. ad Bertaz. *conſ.*123. *n.* 1. vbi alijs relatis teſtatur de communi. Menoch. *de arbitr. q. lib.*2. *caſu* 360. *n.*108. & ſeq. Bal. Dec. Fely. & Far. ad ſaturitatem concordantes inducens *n.* 117. qui in ſeqq. exemplificat.

Pœna Statutaria nō habet locum niſi in actu cōſummato.

15. Ampliatur limitatio 5. Vt procedat quamuis fuerit deuentum ad actum proximum, & immediatum delicto, Bal. *in l. ſi quis non dicam n.*2. *C. de Epiſ. & Cler.* Farin. & alij *q.* 124. *n.*127. Preſertim, dum Statutū loquitur per verba præteriti temporis, vel per futurum ſubiunctiui, probat Farin. *num.* 128. *& ſeq.*

Nec ſufficit actus proximus.

16. Sublimitatur 1. limitatio 5. Vt quamuis non habeat locum pœna Statutaria delicto non conſummato, aliqua tamen pœna extraordinaria infligi poſſit, Menoch. *de arbitr. q. lib.*2. *caſu* 360. *nu.*110. *& ſeq.* qui alios refert concordantes, Marſil. & Farin. *n.*134. vbi ait, quod in hoc nemo contradicit.

Niſi quo ad pœnam extraordinariam.

17. Sublimitatur 2. limitatio 5. Vt quando Lex, vel Statutum punit conatum, pœna taxata imponenda ſit, etiam effectu non ſecuto, Alber. *in l. qui ea mente ff. de furt.* vbi de communi, Bald. Caſtren. & Farin. cum concordantibus *q.*124. *n.*135. Idem dic de Statuto puniente tractatum, mandatum, conſilium, ſeu auxilium, vt apud Farin. *n.*139. *vſq;* 142.

Dū Statutū pœnam taxat conatui, auxilio, &c. illa infligēda eſt.

18. Sed animaduerte, quod dū Statutum punit conatum, non intelligi debet de omni conatu, ſed de illo tantummodo, per quem deuentum fuit ad actum proximū, & immediatum ipſi delicto, ita vt Reus fecerit quicquid potuit, nec per eū ſteterit,

Conatus intelligitur, per quem deuentū fuit ad actum proximū.

ſteterit, quin conſummatum fuerit delictum, Clar. §. *fin. qu.* 92. *verſ. ſcias tamen*, Menoch. *vbi ſupra n.* 117. *& ſeq.*, vbi bene declarat Abb. & Baiar. qui eum citat ad Clar. §. *homicidium num.* 292. Bald. *conſ.* 356. *lib.* 1. bene exemplificans, Salyc. Corn. & Farin. *quæſt.* 124. *num.* 143. Et ex hac doctrina poteſt bene intelligi *noſter Modus proced. in cap.* 1. *in tit. de pænis pro grauioribus, verſ. qui ad actum*; Vbi imponitur pęna contra ſolicitantes ad actum carnalem, &c. Sed videtur contra *ſupra hic qu.* 121. *num.* 4. Niſi dicatur, aliud eſſe conatum, aliud ſolicitationem.

Declaratur noſter Modus procedendi.

19. Sed eandem doctrinam intelliges, niſi Statutum expreſſe puniret actum remotum, tunc enim eſſet ſeruandum, Salyc. & Farin. *q.* 124. *n.* 144.; Vel niſi Statutum puniret conatum, qui quamuis remotus, puniretur à iure communi, vt in conatu ad rapiendam Sacram virginem, vel in crimine læſæ Maieſtatis, quia tunc Statutum intelligendum eſſet etiam de conatu remoto, Menoch. *de arbitr. quæſt. lib.* 2. *caſu* 360. *num.* 23. quem ſequitur Farin. *num.* 144. Sed vlterius notandum, hæc procedere dummodo verba Legis, vel Statuti ſint clara, aliàs non intraret eadem pæna pro conatu, & pro delicto conſummato, Menoch. *ibidem num.* 116. Tiraquel. qui bene declarat, & Farin. *num.* 145.; At, in omni caſu, Iudex arbitrium haberet imponendi mitiorem pænam, quamuis à Lege, aut Statuto conatus expreſſe puniretur eadem pæna, qua opus conſummatum Far. *num.* 149. Bal. *in l. dato opere num.* 51. *C. de his, qui accuſare non poſſ.* Felyn. Salyc. Tiraq. & Farin. *n.* 74. Afflict. *dec.* 276. *n.* 8. *& in Conſtit. aſperitatem rubr.* 11. *n.* 1. *in* 7. *&* 8. *fallent. de pæna eius qui contra aliquam arma extraxerit*; Vbi vlterius ait, quod ſemper Iudex hanc pænam mitigare debet, Dec. *in l. ſi fugitiui n.* 62. *&* 63. *C. de ſeru. fugit.* dicens pręterea, quod qnando adeſt aliqua cauſa minuendi pænam, vltra eam, quod delictum non fuit ſecutum, Iudex non ſolum poteſt, ſed etiam tenetur minuere pænā: Quod procedit etiam in aſſaſſinio, Clar. & Far. cum concordantibus *q.* 123. *n.* 132.

Item generaliter, declaratur pæna conatus.

20. Limitatur 6. Regula, Vt pænitentia in delictis, etiam quod fuerit deuentum ad aliquem actum in atrociſſimis, faciat, vt delinquens non puniatur, dum valens conſummare noluit, gloſ. *in l. ea mente ff. de furt.* & ibi Bart. *num.* 2. vbi per tria iura probat in delictis non conſummatis pænitentiam ſuffragari, glo. *in l. ſi quis non dicam*, Alber. Bal. Caſtren. Bellaper. & alij *C. de Epiſc. & Cleric.* Couar. *in Clem. ſi furioſus par.* 2. §. *initium nu.* 6. *de homic.* vbi ait, quod hoc fatentur omnes, Menoch. *vbi ſupra num.* 9. *& ſeq.* Baiar. qui ait, quod quando delictum eſt occultum ſine alia probatione pænitentia præſumitur, Afflict. Bart. & Farin. *qu.* 123. *num.* 150. vbi plures concordantes, Butrig. *in l. quiſquis C. ad l. Iul. Maieſt.* vbi etiam dicit in dubio delictum præſumi non conſummatum propter pænitentiam.

Pænitentia in delictis non conſummatis an ſuffragetur.

21. Ampliatur limitatio 6. vt procedat etiam in eo, qui non volunta-

luntariè pœnituit, ſed abſtinuit à conſummatione propter timorem, vel rumorem, ne deprehenderetur, quo etiam caſu non intrat pœna ordinaria ſed eſt mitior infligenda, Bald. *conſ.* 396. *lib.* 1. Felyn. Bart. & Farin. comprobans *num.* 154. *quæſt.* 123. Et idem dicendum eſt in pœnitentia proueniente ex impedimento facti, vt in illo, qui non occidit, habens omnia parata, & exiſtens in actu proximo, quia aggreſſus ſe defendit, notat Farin. *quæſt.* 124. *num.* 159.; & faciunt tradita per eum *num.* 37. & inſinuata *hic ſup. nu.* 3. licet contra videantur ſentire ab eodem relati *n.* 157.

22. Plura de materia huius q. apud Farin. *q.* 124. *à nu.* 1. *vſq. ad n.* 180.

)*(

Finis Tractatus Decimi, de Delictis, & pœnis.

DE ARBITRIO IVDICIS IN IVDICIIS,

Tractatus Vndecimus.

1\. COgnitio delictorum, atque pœnarum *ex præcedenti Tractatu*, ad rite proceſſum terminandum ante ſententiam, neceſſaria vtiq; eſt, ſed non ſufficiẽs, niſi exacta inueſtigatione dignoſcatur præterea, quantum ſe Iudicis arbitrium extendat in ipſiſmet iudicijs, & cauſis, de quo ex profeſſo *in hoc Tractatu*; cum *iuxta l. non poſſunt ff. de ll.* non *valeant omnia lege comprehendi*, & ideo, quæ ſub certa Regula claudi non poſſunt, Iudicis arbitrio commiſſa ſint, vt not. Menoch. *de. arbitr. q. in proœm. n. 5.*

De arbitrio Iudicis in augendis pænis, Quæſt. 133.

Ex cauſa Pœna Iudicis augetur, & temperatur arbitrio.

2\. EX cauſa pœnas arbitrio Iudicis augeri poſſe, ſicut etiam temperari, obſeruat Farin. *qu.* 17. *num.* 1. *& ſeq.*; Initium ergo ſumendo à 1. Prænotandum; Arbitrium Iudicis in propoſito eſſe iudicium, & intellectum eiuſdem Iudicis, quo controuerſa terminat, ita Menoch. *de arbitr. quæſt. lib.* 1. *caſu* 1. *num.* 4.

Arbitrium Iudicis quid ſit.

Arbitrium autem duplex eſt, vnum liberum, quod merum eſt, conſiſtẽs in ſola Iudicis voluntate à dolo tamen aliena; alterum regulatũ, quod à iure, ratione, & æquitate pendet, quamuis in Iudicis voluntate poſitum ſit; Ita probat Menoch. *caſu* 6. *&* 13.; Qui *caſu* 7. examinat ſingula verba, quibus arbitrium liberum conferri ſolet; *caſu vero* 8. quibus regulatum ſolet impertiri.

Duplex arbitrium Iudicis.

Regulatũ conceditur in criminalib.

3\. In dubio autem ſecundum magis communem opinionem, regulatum arbitrium dicitur conceſſum, Bar. Dec. Menoch. & alij *caſu* 9. *n.* 1.; quod fortius in cauſis criminalibus procedit, Iaſ. & Menoch. *n.* 3. Imò ſemper intelligitur in criminalibus Iudicis arbitrium, non liberum, & abſolutum, ſed regulatum iure, & ratione Capol. Dec. Marſ. & Menoch. *caſu* 77. *n.* 1. *&* 5.

Ex cauſa pœnæ augeri à Lta xatæ poſſunt.

4\. Regula ſit. Iudex cum cauſa poteſt pœnas à legibus inductas ſuo arbitrio augere, hodie enim omnes pœnæ iuxta facti, & perſonarũ qualitates arbitrio Iudicantis ſunt remiſſæ, *l. hodie*, vbi Bar. & DD. *ff. de pœnis*, & diffuſe probat Far. *q.* 17. *n.* 7.; Et ratio huius arbitrij eſt, quia ſicut circumſtantiæ, & qualitates delicti aliquando minus, ita quandoque magis atrox crimen reddũt, *c. ſicut dignum de homic.*; Et pœna vtique delicto commenſurari debet *l. ſancimus. C. de pœn.* & obſeruat, & comprobat Far. *n.* 8. *&* 9. Quæ verò ſint d. circumſtantiæ, & qualitates crimen atrocius reddentes tangitur remiſſi-

1016 remiſſiuè à Farin. *n.* 10. & viſum eſt *ſup. qu.* 10. *à num.* 11. *vſque ad* 15.

Etiam ſtatutis. 5. Ampliatur 1. Regula, vt procedat etiam in pænis Statutarijs, Bart. Caſtren. Abb. Dec. & Tiraq. qui teſtatur de veriori, & magis communi opinione *in tract. de pæn. in præfat. num.* 22. Clar. Boſſ. & Far. qui etiam de magis communi, veriori, & rationabiliori teſtatur *q.* 17. *num.* 11. *&* 12. poſt innumeros DD. ab eodem relatos *n.* 7.; Et hoc quãuis Iudex Statuta ſeruare iuraſſet, Tiraq. *de pen. temper. in præf. num.* 3. Blanch. qui de communi, Aret. Caſtren. Rom. & Far. *n.* 17. Iudex .n. ex cauſa à Statutis recedens periurium non incurrit *l. ſi hominem ff. mandati.*

Vel conſuetudinariæ. 6. Ampliatur 2. Regula, Vt ex cauſa poſſit Iudex augere pęnas cõſuetudinarias, gl. *in l. hodie ff. de pæn.* Abb. & Dec. *in cap. de cauſis de offic. Deleg.* Fely. Tiraq. & Farin. *n.* 18.

Tam minores, q̃ maiores, &c. 7. Ampliatur 3. Regula, Vt procedat in pænis minoribus, ac extraordinarijs, & etiam in maioribus, & ordinarijs expreſſe determinatis, Viu. Bar. Ghirlan. qui de communi, & Far. *q.* 17. *n.* 19.; Nec non in acceſſorijs, Ghirlan. qui pariter de communi, Far. & alij *n.* 20. ſicut ſimiliter in pænis ipſo iure impoſitis, Abb. & Tiraq. *n.* 23. Etiam vbi Lex, vel Statutum vterentur dictionibus, præciſe, omnino, vel ſimilibus, Couar. Placha, qui teſtatur de communi, & Far. *n.* 24.; Et in proceſſu formato ſiue per inquiſitionem, ſiue per accuſationem Abb. Bar. & quamplures, quos ſequitur Farin. *n.* 26.

An poſſit arbitrari mortis pænа. 8. Ampliatur 4. Reg.; Vt in tantũ Iudici arbitrariũ ſit pænas ex cauſa augere, vt poſſit arbitrando pænam mortis imponere, Bar. & Ang. *in l. ſacrilegij ff. ad l. Iul. peculat.* Abb. & Fely. *in c. cum te de re iudic.* Maran. qui teſtatur de communi Aret. Bal. & Far. alios inducens *q.* 17. *n.* 34. licet Rom. Menoch. & plures alij oppoſitum teneant, relati ibidẽ à Far. qui ait, ab hac Ampliatione 4. non eſſe recedendum, cum infraſcriptis limitationibus.

9. Limitatur 1. Ampliatio 4. Vt non procedat niſi delictũ ſit atrox, & qualificatum, Dec. qui de cõmuni *in c. ex literis de Conſtit.* Bart. Bald. Ang. Clar. Boſſ. & Far. cõcordantes cumulans *q.* 17. *n.* 35. Vnde licet, de iure, iniuriarum pęna ſit arbitraria, ſecundũ DD. *in §. in ſumma inſtit. de iniur.* Officiali dans alapam, poteſt pęna mortis puniri, Boſſ. *tit. de iniur. n.* 30. Bal. Fely. Dec. Iaſ. & Far. qui *n.* 36. teſtatur de cõi omniũ; Dummodo iniuria illata ſit contemplatione officij, Bal. & Menoc. *de arbitr. q. lib.* 1. *caſ.* 263. *n.* 10. Afflic. Foller. & Far. *n.* 39.; In quo recurrendũ eſt ad coniecturas, vt ſi iniuria facta ſit Iudici ſedenti pro tribunali; Sed coniecturis ceſsãtibus, & ſic in dubio pręſumẽdũ eſt potius offeſã factã ratione particularis inimicitiæ, vt maius delictũ exludat, Rolan. & Far. *n.* 41. Quid in delicto atroci.

10. Limitatur 2. Ampliatio 4. Vt non procedat niſi in delicto atroci, qualificato, conſummato Dec. & Fely. *in c. ex literis de Conſtit.* Foller. Menoch. & Far. *q.* 17. *n.* 48.; Et dum in ſimili delicto pæna mortis eſt cõſuetũ imponi Dec. & Fely. vbi ſup. Clar. Menoc. & de cõmuni teſtãtur Gram. & Gom. & hos ſequũtur Bertaz. & Far. *n.* 53. In arbitrãdis enim pænis Iudex debet ſequi ſolitum, & con- In atroci conſummato, & vbi viget conſuetudo pęnam talem infligendi.

& conſuetum, Menoch. *de arbitr. q. lib.1. caſ.14.n.3. & ſeq.* qui *n.6.* alios inducens, de omnium cõi teſtatur, Abb. Ang. & Far. concordãtes inducens, & ſimiliter teſtans de cõi *n.54.*

In Iudice Superiore, vel Inferiore. 11. Limitatur 3. Ampliatio 4. Vt procedat in Iudice Superiore, ſecus in Inferiore, cui non cenſetur tanta facultas conceſſa Far. *n.57. & 58.* de quo vide etiam *hic infra n.16.*

Quid in pœnis alternatiuis. 12. Ampliatur 5. Reg. Vt quando Iudicis arbitrio eſt remiſſum, duas pœnas alternatiue iniungere, poſſit mitiorem imponere, ſed non teneatur, cum in eius ſit facultate etiam grauiorẽ infligere, Dec. Fely. & Menoch. *de arb. q. lib.1. q.85. nu.1.* vbi ait ſolum de conſilio ei dari, vt mitiorem imponat, aliàs fruſtra lex duas pœnas alternatiue imponeret, ſi Iudex teneretur mitiorem dare, vt ponderat Menoch. *n.3.*, Verum eſt, quod in dubio Iudex ad mitiorem debet inclinare, D. Tho. 2.2. *q. 67. ar.4. ad 1.* & Menoch. *n.4.*

Poſt ſententiam non augetur pœna. 13. Limitatur Regula 1. Vt procedat ante, non autẽ poſt ſententiã, poſt quam cum functus ſit Iudex officio ſuo non poteſt pœnam augere *l. Iudex poſtquam ff. de re iudic.* Blanc. & Didac. qui teſtatur de communi, Clar. & Far. *q.17. n.61.* Niſi authoritate Principis, Baiar. plura iura citans *q.94. n.66.* Boſſ. Chart. & iterũ Far. *q.11. n.12.* faciunt hic, ſaltem in parte, dicenda *infra q. 135. n. 30. vſque ad num.40.*

An cauſa ſit exprimenda dũ augetur pœna. 12. Limitatur 2. Regula; Vt Iudex, ex cauſa augendo pœnam iuris, debeat in ſententia exprimere cauſam auctæ pœnæ Bal. Ang. Caſtren. Far. & alij *q.17. nu.62.* ſed ſat eſt expreſſio in genere, dicendo iuſtis de cauſis animum noſtrum mouentibus, Vaſq. qui de cõi, & Clarus *qu. 85. verſ. vlterius quæro, & verſ. prætereaq;* : At ſi Iudex nihil exprimeret in ſententia ipſa, tamen ſententia valeret, Vaſq. qui de communi, Bar. Bal. & Far. cum alijs *n. 64.* & ſufficeret etiam, vt cauſa in actis appareret, quamuis in ſentẽtia nulla de ea mentio fieret, Io. Ant. de Nigr. Iacob. Beluiſ. & Baiar. *q.85. n.38.*

Quid in Delegato, ſeu Magiſtratu minori, vel maiori. 15. Limitatur 3. Reg. Vt Delegatus Inferioris, neq; ex cauſa poſſit augere pœnas iuris, niſi conſulto Principe, Menoch *de arbitr. q. lib.1. q.96. n.20. & 21.* & Far. *q.17. n. 66.* Et idem dic de Magiſtratibus minoribus, qui non poſſunt augere pœnas niſi conſulto Principe, vel niſi cauſa cohæreat delicto, Clar. *q.85. verſ. vlterius quæro,* Blanc. qui teſtãtur de communi Bal. Dec. Rom. & Far. qui de communiori *n.67.* licet Delegatus Principis, vel Magiſtratus Superioris, qui ſuo Delegato ſuũ arbitrium tribuit, ex cauſa, poſſit pœnas augere, Menoch. *de arbitr. q. lib.1. q.96. n.20. & 21.* & Farin. alios inducens *n.66.*

16. Plura de materia huius q. Far. *q.17.*

De arbitrio Iudicis in pœnis temperandis, Queſt. 134.

Ex cauſa pœna minuitur. 1. Regula ſit. Iudex ex caſa pœnas minuere poteſt, Dec. Viu. qui teſtatur de cõi, & Clar. *q. 85. verſ. vlterius*, qui ait, quod in hoc oẽs fere conſentiunt, cũ vt probatũ eſt ſupra *q.133. n.4.* hodie omnes pœnæ, iuxta facti, & perſonarum qualitates, ſint in arbitrio Iudicis, vt aperte habetur *in l. & ſi ſeuerior,*

vbi gloſ. & DD. *C. ex quibus cauſ. infam. irrog. & in c. de cauſis, de offic. Deleg.* & ſolice, & late probat Far. *q.* 17. *n.* 7. Ex circumſtantijs enim, & qualitatibus ſæpe delictum fit leuius, & excuſabile *l. Gracchus C. ad l. Iul. de adult.* ideo data eſt ſacultas, Iudici, ex cauſa pœnam mitigare probat Far. *n.* 8. ad hoc vt pœna, ſicut decet, commenſuretur delicto *c. ſicut dignum de homic. & c. vt Clericorum de vita, & honeſt. Cleric.*

Siue legalis ſit, ſiue Statutaria.

2. Ampliatur 1. Regula; vt procedat non modo in pęnis legalibus, ſed etiam in Statutarijs, quas Iudex ex cauſa poteſt minuere Bar. Bal. Rom. Aret. & Tiraq. qui de communi *in tract. de pœnis in præfat. n.* 22. Viu. Clar. qui teſtatur de magis communi, Menoch. & Farin. *num.* 11.; Quamuis Iudex Statuta ſeruare iuraſſet, Guid. Pap. Franc. & Baiar. *q.* 85. *n.* 24.; quando enim Iudex ex cauſa à Statutis recedit, non periurat *l. ſi hominem ff. mandati*, Tiraq. *de pœnis temper. in præf. num.* 3. Bal. Aret. Caſtren. & Saly. *in l. & ſi ſeuerior C. ex quibus cauſ. infam. irrog.* Rom. Far. & alij *q.* 17. *n.* 17.

Siue conſuetudinaria.

3. Ampliatur 2. Regula, vt locum habeat in pœnis etiam conſuetudinarijs, quas ex cauſa Iudex minuere poteſt, Fely. *in c. inquiſitionis de accuſat.* Tiraq. *de pœn. temper. in præf. n.* 19. Abb. Dec. Far. & alij *n.* 18. Boer. Marſ. Vaſq. & Bai. *q.* 85. *n.* 23.

Siue maior, ſiue minor, & quæcunq.

4. Ampliatur 3. Regula; Vt ſit vera non modo in minoribus pœnis, & extraordinarijs, ſed etiam in ordinarijs, & à lege expreſsè taxatis, Ghirlan. *de relax. carcer. tit. de ſent. & pęn. exeq. quæſt.* 6. *num.* 6. *per gl.* quam ait communiter receptam, *in l. hodie ff. de pœn.* & ibi Bar. idem tenuerunt Bal. Saly. Viu. & Far. *q.* 17. *num.* 19.; Etiam in pœnis ipſo iure impoſitis, Abb. Tiraq. & Farin. *n.* 23.; Quamuis ius vteretur dictionibus, præciſè, omnimodo, vel ſimilibus, Io. Andr. Hoſtien. & alij *in c. qualiter, & quando, il* 2. *de accuſ.* Aret. & Plac. qui de communi teſtantur, quos refert, & ſequitur Baiar. *quæſt.* 85. *n.* 23. Couar. & Far. *num.* 24.

5. Ampliatur 4. Regula, vt quādo Iudicis arbitrio eſt remiſſum duas pœnas alternatiue imponere, poſſit Iudex mitiorem infligere, Dec. Fely. & Menoch. *de arbitr. q. lib.* 1. *q.* 85. *num.* 1.: Imo Bal. Alex. Gram. Pariſ. & alij, relati *ibidem à* Menoch. tenent, Iudicem in hoc caſu imponere mitiorem teneri; Sed Menoch. *d. num.* 1. cum Dec. & Fely. ſuſtinet hoc Iudici traditum per modum conſilij; Aliàs fruſtra lex pœnas alternatiue imponeret, vt probat Menoch. *de arbitr. iudic. lib.* 1. *quæſt.* 85. *num.* 3.; Verum eſt, quod in dubio, mitiorem Iudex ſequi debet, D. Tho. 2. 2. *q.* 67. *ar.* 4. *ad primum*, & Menoch. *n.* 4. Quid in pœnis alternatiuis

6. Ampliatur 5. Regula, vt non modo procedat in Principe, Sot. & Menoch. *lib.* 1. *caſu* 96. *num.* 6. & *ſeq.* ſed etiam in ordinario Magiſtratu maiori, qui Principem recognoſcit, vt eſt Præſes, & apud nos Prouincialis, Viu. qui teſtatur de communi DD. Clar. Dec. Gandin. & Menoch. *n.* 14.; Secus in Magiſtratibus minoribus, vt dicetur *hic infra n.* 21. Quid in Principe, & in maiori Magiſtratu.

7. Ampliatur 6. Regula, vt non modo verificetur in Delegato Principis,

In Delegato à Pricipe. cipis, cui ab eo datum eſſet liberum arbitrinm, vt illud idem poſſit, quod Princeps ipſe, Afflic. Specul. Iſern. & Menoch. *n.* 20.; Sed etiam, vt procedat in quocunq; à Principe Delegato, qui ex cauſa poteſt minuere pœnam, nam & iſte, de iure, maior Magiſtratus dicitur, & ideo hanc habet poteſtatem, Dec. Fely. Innoc. & Menoch. *d. n.* 20.

Cauſæ minuendi pœnas. 8. Ampliatur 7. Regula, vt plurimæ ſint cauſæ, quibus ſtantibus, pœnas minuere Iudex poteſt, & quandoque etiam debet. Et de his cauſis agetur *in proxime ſequentibus quæſtionibus*.

Sine iuſta cauſa non poteſt pœna minui. 9. Limitatur 1. Regula, vt procedat prout loquitur, ex cauſa legitima, qua exiſtente minui poteſt pęna; Sed cauere debet Iudex, ne ſine cauſa à iure approbata pęnas minuat, ne deterius ſibi aliquid contingat, vt monet Clar. *q.* 85. *verſ. vlterius*; Iudex enim ſine cauſa non poteſt remittere, minuere, augere, nec mutare pœnas à lege, Statuto, vel conſuetudine inductas, *§. oportet*, vbi gl. *Auth. de indic. c. de cauſis* vbi DD. *de offic. Deleg.* Tiraq. qui late comprobat, *de pœn. in præfat. n.* 1. *& ſeq.* Viu. Menoch. & Far. qui de communi, *quæſt.* 17. *num.* 5.; Et Aliàs minuens fit infamis. Iudex, qui ſine cauſa delinquenti pœnas remittit, vel minuit, infamis efficitur, Clar. *quæſt.* 85. *verſ. vlterius*, Bal. Caſtren. Fely. Menoch. Rom. & Farin. *num.* 6. vbi alios inducit, & teſtatur de communi recepta opinione, nemine contradicente.

Poſt ſententiã nõ poteſt Iudex pœnã minuere. 10. Limitatur 2. Regula, vt procedat ante ſententiam, nam poſt ſententiam, cum Iudex iam functus ſit officio ſuo, nullo modo minuere poteſt penam in ſententia inflictam, *l. moris §. iſte ff. de pæn.* Abb. Butr. Didac. qui teſtatur de communi, & Farin. iura, & alios DD. inducens *q.* 17. *n.* 61. Clar. vbi ſup.; & ibi Baiar. ex Innoc. *num.* 35. ait, quod licet ante potuiſſet Iudex moderare, poſt ſententiam nullo modo, nec ex cauſa minuere poteſt pœnam: Et quod plus eſt, poſt ſententiam, Iudex minime compoſitionem facere poteſt, ſine Principis auctoritate, Luc. de Pen. Ghirlan. & Baiar. *num.* 32.; Qui cum Innoc. idem dicit, ſi prius fuiſſet appellatum, & poſtea, appellationi renunciatum; Subdens cum Rebuf. quod nec prædicta pręſtare poteſt Iudex de conſenſu partium; Poſt ſententiam enim Iudex deſinit eſſe Iudex, Gom. qui de communi, Clar. & Scacc. alios etiam allegans *de iudic. lib.* 1. *cap.* 97. *num.* 132. & eſt tex. expreſſus *in l. Iudex ff. de re iudic.* Nec compoſitionẽ facere. Licet appellationi interpoſitæ ſit renuntiatũ, nec de partiũ cõſenſu.

11. Ampliatur limitatio 2. vt Iudex ſiue Delegatus, ſiue Ordinarius ſuam diffinitiuam ſententiam retractare non poſſit, ſeu pęnam in ea taxatam minuere, quamuis aliquem per errorem condemnauerit; puta dicendo in ſententia, condemnamus, cum dicere voluiſſet abſoluimus, Far. *q.* 11. *num.* 12. vbi plures concordantes allegat, Cabal. Franch. qui dicit, quod iſto caſu ad Superiorem pro opportuno remedio recurri debet, Guaz. *defen.* 35. *cap.* 18. *num.* 6. Et hic recurſus ad Principem per Iudicem habendus eſt in omni caſu, in quo cognoſcit Iudex ipſe ſe iniuſtam protuliſſe ſententiam, quam reuocare Siue Iudex ſit Delegatus, ſiue Ordinarius. Sed recurſũ habeatur ad Principẽ in omni caſu erroris, &c.

care non poteſt, & interim ſuperſedendum eſt ab executione, Boſſ. Fely. Innoc.& Scacc. concordantes inducẽs *n.* 138. Clar. qui de cõmuni teſtatur §. *fin. q.* 98. *verſ. ſed nunquid*, & Farin. *num.* 20. Idemque recurſus cum retardatione executionis ſententiæ contra Reum ſemper eſt habendus, dum Iudici de Rei innocentia poſt ſententiam conſtat, Scac. *num.* 184.

Quid in ſententia nulla Ordinarij.

12. Sublimitatur 1. limitatio 2. vt Ordinarius Iudex, ſi diffinitiua ſententia, quam primum tulit, nulla ſit, iterum iudicare poſſit vt dicetur *infra q.* 155. *n.* 6.

Exceptionis ope.

13. Declaro hanc Sublimitationem, vt non procedat, quando ſententia, non ipſo iure, ſed tantum exceptionis ope nulla eſt, quia tunc à Iudice, qui eam tulit, reuocari non poteſt, Bal. Tiraq. & Menoch. *de arbit. iudic. lib.* 1. *quæſt.* 67. *num.* 20.; Et nota quod hæc declaratio adhibenda eſt etiam in ſequentibus Sublimitationibus.

An Ordinarius ſuã poſſit declarare ſẽtentiam.

14. Sublimitatur 2. Limitatio 2. vt quicumque Iudex Ordinarius poſt quamcunq; ſuam diffinitiuam ſententiam, eam declarare poſſit *l. ab executore*, vbi late Bar. *ff. de appell.* Alex. Bal. Decian. Tuſch.& Guaz. plures concordantes inducens *defen.* 35. *cap.* 18. *num.* 1.; Sed ſemel tantum, Caualc. Scacc. & Guaz. *n.* 5. Et durante eius officio, Bal. Franch.& Guaz. *num.* 9. Et, dummodo ex declaratione ſubſtantia non alteretur, illi non addatur, nec diminuatur, alteratiua enim declaratio, nec ex conſenſu partium fieri poteſt, Bal. Franch. Tuſch.& Guaz. *n.* 2.

15. Sublimitatur 3. Limitatio 2. vt Delegatus Principis, qui nulliter diffinitiue iudicauit, iterum iudicare poſſit, Ang. Dec. Menoch. & alij *num.* 28.; Qui cum Ang. Dec. Fely. Iaſ. & Vant. idem dicit *n.* 31. etiam in quocunq; Delegato ad vniuerſitatem cauſarum; Delegatus enim Principis, ſeu alius ad vniuerſitatem cauſarum Ordinario æquiparantur, Menoch. *num.* 28. & 31.; Qui *num.* 29. reſpondet Baldo, & alijs, contra tenentibus, eorumque fundamentis.

Delegatus Princip. ſeu ad vniuerſitatem cauſarum nulliter iudicans, iterum iudicare poteſt.

16. Et cum his moderationibus ait Menoch. intelligendum eſſe id, quod dicunt DD. ab eo relati *de arbitr. iudic. quæſt.* 67. *num.* 21. *lib.* 1. dum generaliter loquuntur, vt Delegatus, ſiue valide, ſiue nulliter diffinitiue iudicauerit, iterum ſuper eandem cauſam cognoſcere non poſſit; Nempe, vt hoc non procedat in Delegato à Principe, nec in alio ad vniuerſitatem cauſarum, ſed tantummodo in Delegato ab Inferiore ad vnam, ſeu alteram cauſam, qui propriam ſententiam diffinitiuam, quamuis notorie nullam, reuocare non poteſt, Scacc. *de iudic. lib.* 1. *cap.* 97. *num.* 90. Innoc. *in c. in literis*, vbi cæteri omnes *de offic. Deleg.* Alex. Bar. Tiraq. Vant. & Menoch. *num.* 21. Imò huiuſmodi Delegatus ad particulares cauſas, nec propriam ſententiam diffinitiuam declarare poteſt, ſed Delegans ex verbis Delegati declarabit, Alciat. & Menoch. *num.* 26.; Vbi cum Ruyn. ait hoc procedere etiam in cauſis, in quibus ſecundum æquitatem procedi poteſt.

Secus eſt in Delegato ad cauſam.

Qui nec declarare poteſt.

17. Niſi prædictus Delegatus ad particulares cauſas non obſeruata

uata

Niſi dum non obſeruauit delegationis formam.

uata delegationis forma diffinitiuam ſententiam tulerit, quo caſu iterum iudicare poſſet, cum iuriſdictio illi data conſumpta non fuerit, Alex. Ruyn. Vant. & late Tiraq. quos ſequitur Menoch. *num.* 27. tenent communiter DD. *in c. in literis de offic. Deleg. & eſt tex. in c. cum dilecta de reſcript.* vel niſi huiuſmodi Delegatus per errorem facti, nulliter diffinitiue iudicaſſet, quia propriam hanc reuocare ſententiam poſſet, Alex. *in l. Iudex num.* 55. *ff. de re iudic.* Tiraq. & Menoch. *n.* 32.

Vel dum per errorē facti iudicauit.

Interlocutoriā propriam quilibet reuocare poteſt.

18. Sublimitatur 4. Limitatio 2. vt ſententiam interlocutoriam propriam quamcumq; quilibet Iudex etiam Delegatus ad vnam tantum cauſam reuocare poſſit, *l. iuſſit de re iudic.* Bal. Zabar. Guaz. & alij *defen.* 35. *cap.* 18. *num.* 1.; Interlocutoria autem ſententia, ſecundum DD. dicitur illa, qua Iudex, non ad principale factum diffiniendum, vt indiffinitiua, ſed ad aliquas tantum quæſtiones, inter principium, & finem cauſæ emergentes, terminandas, vtitur, puta, de dilatione danda, de teſte examinando, de appellatione à tortura, & de ſimilibus, quæ factum principale non tangunt.

Interlocutoria quid.

Quid ſi abſolutus delictum fateatur iudicialiter.

19. Sublimitatur 5. Limitatio 2. vt ſi abſolutus per ſententiam diffinitiuam poſtea iudicialiter delictum ſponte fateatur, Iudex, qui eum abſoluit, condemnare poſſit, vt probatum eſt *ſupra q.* 83. *n.* 20.

Vel ſi abſolutus ſit ex hactenus deductis.

20. Sublimitatur 6. Limitatio 2. vt abſolutus ex hactenus deductis, ſeu alia ſimili clauſula, etiam ab eodem Iudice, ſuperuenientibus inditijs moleſtari poſſit, vt probatum eſt ſup. *q.* 94. *num.* 21.

Quid in minorib. Magiſtratibus.

21. Limitatur 3. Regula, vt procedat in Magiſtratibus maioribus, ſecus in minoribus, qui, nec etiam ex cauſa, ordinarias pœnas alterare poſſunt, niſi vel conſulto Principe, vel niſi cauſa cohæreat, & intrinſeca ſit delicto, Clar. *q.* 85. *verſ. vlterius,* Bal. Iaſ. Rom. & Farin. cum concordantibus *quæſt.* 17. *num.* 67. vbi de veriori, & communiori teſtatur.

In pœna parti applicanda.

22. Limitatur 4. Regula, vt nec ex cauſa carentiæ doli, vel ſimilis, poſſit Iudex pœnam parti applicandam remittere, vel minuere, gl. *in l. vnica,* & ibi communiter omnes DD. præſertim Dec. *C. de in ius vocan.* Bal. Far. & alij, *quæſt.* 19. *num.* 71. Menoch. *de arbitr. quæſt. lib.* 1. *q.* 96. *num.* 1. & 2. Vbi vult, nec Principem ex cauſa poſſe pœnam parti applicandam minuere, citans Bal. Barbar. Dec. Put. & Ruyn. addens *ibidem* Menoch. ex Gram. & Soto, quod ſi Princeps de plenitudine poteſtatis, pœnam hanc remitteret, mortaliter peccaret; Sed in hoc de Principe eſt difficultas, cum Principem, ex cauſa, puta pro bono pacis, poſſe pœnas parti applicandas minuere, vel etiam remittere, teneant Clar. *q.* 59. *verſ. adde,* Boſſ. & plures alij relati à Far. *q.* 6. *n.* 22. Dec. qui teſtatur de communiſſima *conſ.* 520. *num.* 5.; Ex cauſa enim e.g. publicæ vtilitatis, ac pro bono pacis, poteſt Princeps ius tertij tollere, *l. Lucius ff. de euict.* Ang. & Bal. *in l. bene à Zenone C. de quadri. præſcript.* Afflic. Gabr. & Farin. *n.* 24. Cui tamen difficultati reſponderi poteſt, quod ſine partis concordia, vix aliqua iuſta

Interueniēte Principis auctoritate.

cauſa

cauſa publicæ vtilitatis conſiderari poteſt., ſed potius damni, ſeditionum, & diſcordiarum; Vnde, in praxi, Princeps Mediolani, non concedit gratiam, niſi parte concordata, teſte Boſſ. quem refert Farin. *quæſt.6. num.*25. qui idem teſtatur practicari Romæ, concludens, quod, parte concordata, ex cauſa publicæ vtilitatis, delictorum pœnas Princeps remittere poteſt, ſecus ſine concordia. Ex cauſa verò poſſe Principem minuere, commutare, vel remittere pœnam fiſco applicandam, clare ſentiunt, Dec. Iaſ. Sot. & Menoch. *de arbit. q. lib.* 1. *q.* 96. *n.*6.

23. De materia huius q. diffuſe Menoch. vbi ſup. & Far. *q.*17.

De ſupplicatione, & cōpoſitione Rei, remiſſiue.

24. Locus eſſet hic tractandi de arbitrio Iudicis erga Reum ſupplicantem, & de compoſitione cum eo facienda; In quibus delictis; Quomodo, & quando licita ſit: Sed quia hæ compoſitiones pecuniariæ minime apud nos practicantur, ideo de illis agere prætermitto, remittendo lectorem ad Farin. de hac materia diffuſe differentem, *quæſt.* 5. nec non ad Guazz. *defenſ.*34.

Carentia doli, an ſit cauſa ſufficiens, ad boc, vt Iudex poſſit arbitrando pœnas temperare, Quæſt.135.

Dolus quid.

1. PRæmitto dolum dici machinationem ad decipiendum alterum adhibitam, Far. *quæſt.* 83. *num.*1.& 2. vbi *vſq; ad num.*47. proponuntur diuerſæ doli diſtinctiones.

2. Regula ſit. Carentia doli eſt legitima cauſa, qua ſtante in arbitrio Iudicis ſit pœnas temperare, ſeu minuere; regulariter enim dolus in delictis, requiritur, quo ceſſante, delicti pœnæ locus non eſt, *l.* 1. *C. de ſicar.* Corn. Decian. Maran. Marſ. & Far. concordantia iura inducens *q.* 87. *n.* 1.; Sed pœna minuenda eſt, Anchar. & Dec. *in cap.* 2. *de Conſtit.* Bar. Bal. & Farin. alios citans *num.*71.; Vnde ceſſante dolo, non modo poteſt, ſed omnino debet Iudex pœnam minuere, vt ſolide, & diffuſe probat Tiraq. concordantes referens *de pæn. temper. cauſ.*14. *n.*1. & ſequuntur Decian; & Far: *n.*2.

Ceſſante dolo pœna minui poteſt.

Imò debet.

3. Ampliatur 1. Regula; vt procedat etiam in atrociſſimis, Gig. Cæphal. Foller. & Farin. *num.* 10. *quæſt.*87.

Etiam in atrociſſimis.

4 Ampliatur 2. Regula; vt licet in ciuilibus lata culpa regulariter dolo æquiparetur, Bar. & Bal. *in l. quod Nerua ff. depoſiti*; ſecus ſit in actionibus deſcendentibus ex delicto, & ſic in criminalibus, in quibus dolo lata culpa non æquiparatur, Iaſ. qui de communi *in l. in actionibus num.* 23. *ff. de in lit. iuran.* Clar. qui pariter de communi, concordantes inducens *q.*84. *in princ.* Maran. Saly. Tiraq. & Farin. *num.* 18. *quæſt.*87.

In criminalibus lata culpa dolo non æquiparatur.

5. Limitatur hæc Ampliatio in Cuſtode carceris, in quo lata culpa in eius officio dolo æquiparari probat Farin. *q.*87. *n.*46.: Sicut etiam in præbente poculum abortionis, ſeu amatorium Farin. *quæſt.* 87. *num.* 48. qui *à num.* 39. *vſque* 63. alias limitationes ponit, ſed parum ad rem noſtram; Subdens *à num.* 70. *vſque ad num.*86. quomodo puniatur

Niſi in Cuſtode carceris, & in dante poculū abortionis.

Pœna culpæ latæ, leuis. & leuiſſimæ.

niatur culpa lata, leuis, & leuiſſima; Et iſti termini plenius ab eod. Far. declarantur *q*.88. *à n*.48. *vſque ad n*.100.

Regula procedit præſertim dum agitur de pœna corporali, vel mortis.

6. Ampliatur 3. Regula, vt præſertim verificetur, vbi imponitur pœna corporalis, Bal. Dec. & Iaſ. *in l. in actionibus ff. de in lit. iuran.* Clar. Butr. qui teſtantur de communi, & Far. concordantes cumulans *num.* 20. Et multo magis, dum de pœna agitur mortis, *l. in lege Cornelia*, & ibi gl. Ang. Alber. Bar. & Marſ. *ff. de ſicar.* Clar. Cæpol. Villal. qui teſtantur de communi, & Farin. *num.* 22. *q*.88.

Vel de pœna infamiæ.

7. Ampliatur 4. Regula. Vt idem dicendum ſit, quando agitur de pœna infamiæ, in qua lata culpa non æquiparatur dolo, Iaſ. qui de cōmuni, Bal. & alij *in d. l. in actionibus* Rom. & Clar. qui pariter de cōmuni teſtantur *in* §. *fin. q*.84. *in fin. princ.* Bar. Farin. & alij *q*. 88. *n*. 34.; Et condemnatus propter culpam infamis ob talē ſententiam non efficitur, Rom. qui de communi, & Clar. verſ. dictum, nec non Far. alios inducens *n*.34.

Dolus nō præſumitur, ſed probādus eſt.

8. Ampliatur 5. Regula, vt dolus in dubio non præſumatur, Menoch. *de præſump. lib*. 5. *præſump*. 3. *num*.14. *& ſeq.* Alber. Decian. & Farin. cum alijs, *quæſt*.89. *n*. 2.: Vnde dolus per allegantem eſt probandus, *tex. expreſſus in l. quoties la* 2. §. *qui dolo ff. de probat.* Maſcar. concordantes citans *de probat. lib*: 1. *concl*.531. *num*.9. Honded. qui ait, hoc maxime procedere in pœnalibus, & ſequitur Farin. cum concordantibus *q*. 89. *n*. 3.: Et ad dolum excludendum omnis interpretatio facienda eſt, etiam verba impropriando, Menoch. *de præſump. lib*.5. *præſump*.3. *n*.30. Aym. & Far. *n*.8.

Quid de lata culpa

9. Subampliatur Ampliatio 5. vt ſicut dolus non præſumitur, ita nec etiam culpa, quæ ideo probanda eſt per allegantem, glo. & DD. *in l. quoties* §. *qui dolo ff. de probat.* Ang Bal. Bar. Maſcar. Menoch. & Farin. *q*. 89. *num*. 10.: Niſi in ijs, quę ſine culpa committi non ſolent, vt ſunt incendium, furtum, & ſimilia, in quibus culpa præſumitur, Maſcar. Menoch. & Far. cum alijs, *num*.14.

Dolus probatur præſumptionibus per ſpicuis plene probatis.

10. Sed nota pro declaratione Ampliationis 5. Quod dolus cum ſit latens in animo, difficiliſq; probationis, præſumptionibus probatur, ita communiter omnes DD. *in l. dolum C. de dolo*, Menoch. alios referens *de præſump. lib*.1. *quæſt*. 58. *num*.10. Dec. Maſc. & Farin. cum alijs *num*.16.: Et duæ præſumptiones ſufficiunt, Aym. Dec. & Farin. *quæſt*.89. *num*. 23.; Dummodo ſint perſpicuæ, *iuxta d. l. dolum*, & ibi communiter DD.; Quæ autem dicantur perſpicuæ præſumptiones variè explicant DD. ſed cum Soc. iun. Marſ. & alijs, relatis à Farin. *num*. 30. dic, præſumptiones perſpicuas eſſe, manifeſtiſſima inditia; Quæ autem talia ſint arbitrio Iudicis remittitur, Corn. Maſc. Farin. & alij *num*. 25.; Et hæ præſumptiones plenè probari debent, Grat. & Farin. *num*. 37.: Regulariterque, non doli præſumptio, fortior eſt, quam præſumptio doli, Aym. Brun. à Sole, & Farin. *num*. 40. & faciunt dicta *hic ſupra num*. 8.: Niſi dolus reſultaret ex actu

natu-

Quid in actibus natura ſua malis.

natura ſua malo, tunc enim fortior eſſet doli, quam non doli præſumptio, Aret. & Menoch. *de præſump. lib.* 5. *præſump.* 3. *num.* 123.; E. g. in homicidio, vel dum agitur de perſona ſolita delinquere, Far. *n.* 41.

Plures præſumptiones dolũ excludentes.

11. Ampliatur 6. Regula; vt plures ſint præſumptiones dolum excludentes, & conſequenter dantes Iudici facultatem, & arbitrium pœnam minuendi. Prima eſt, bona qualitas perſonæ, puta, quod ſit bonæ famæ, Menoc. *n.* 28. Sec. eſt, ruſticitas, & imperitia, quæ præſumptionem doli excludunt, Menoch. *ibidem*; Et idem dicitur de minori ętate, Menoch. *n.* 29.; Et de his Far. *q.* 89. *n.* 44. *vſque* 53. vbi etiam de muliere. Ter. præſumptio excludens dolum, eſt defectus cauſæ, vbi enim non eſt cauſa delinquendi, dolus non præſumitur, Caſtren. Foller. Menoch. & Baiar. *q.* 84. *n.* 3.; Vnde vbi non eſt commodum, & lucrum, vel modicum, dolus non præſumitur, Dec. Menoch. & Far. *n.* 57. & multo minus, dum eſt iactura, Menoch. & Far. *n.* 58. Quar. præſumptio dolum excludens, eſt actus palam factus, Bar. Butrig. Saly. & alij, *in l. dolum C. de dolo malo*. Quin. præſumptio abſentiæ doli eſt, dum actus fuit in perſonam beneuolam, vel coniunctam, Menoch. *num.* 21. *& ſeq.* Et ſexta præſumptio dolum excludens, eſt in eo, qui Superioris præcepto paret, Cagn. Maſcar. & Farin. cum alijs *num.* 69. Non deſunt aliæ præſumptiones in propoſito, quas inuenies apud Far. *d n.* 44. *vſq;* 73. ſed ſupra tactæ, ſunt præcipuæ.

12. Non reticendum hic plures etiam eſſe doli præſumptiones. Prima eſt, mala perſonæ qualitas, puta quia ſit ſolita delinquere, Maſcar. Tiraq. & Farin. *quæſt.* 89. *num.* 75. Secunda eſt, oriens ex facto in ſe malo, & prohibito iure naturæ, & Diuino, prout eſt furtum homicidium &c. Menoch. *de recuper. poſſeſ. remed.* 9. *num.* 19. & faciunt diffuſe allata per Farin. *quæſt.* 89. *num.* 77.; Secus in prohibitis à iure poſitiuo, in quibus, dolus non præſumitur, quando ex actu nemo læditur, nec lædi poteſt, vel leuiter, vt late probat Menoch. *de præſump. lib.* 5. *præſump.* 3. *num.* 115. *& ſeq.* Iaſ. & Far. *num.* 78. *& ſeq.*; Stante vero læſione, ſaltem de poſſibili, præſumitur dolus in eo, qui ius tranſgreditur poſitiuum, Menoch. *n.* 82. *& ſeqq.* Bar. Maſcar. & Far. *num.* 81. *vſque* 91. etiam in omittendo facere id, quod debet quando præſertim ratione ſui officij tenebatur facere, dum ſcienter omittit, Farin. ſolide probans *n.* 92. *vſq;* 96. Tertia præſumptio doli, eſt ex præcedente tractatu, ſicut etiam ex malo effectu ſecuto, Maſc. Far. & alij *n.* 97. *vſque* 100. Quarta præſumptio doli oritur, dum actus fit cum perſonis, vel in tempore ſuſpectis, vel prohibitis, Maſc. & Far. cum concordantibus *num.* 101. *vſq;* 103. Quinta præſumptio doli, eſt ex mendacio, reſultante in commodum mendacis, Menoch. *n.* 62. Maſc. Dec. Fely. & Far. *q.* 89. *num.* 105. ſeu ex promiſſo non ſeruato, Menoch. *n.* 63. Sexta præſumptio doli eſt ex breuitate temporis, vt ſi in momento quis omnia facienda curauerit, vel nimis frequentauerit actus, & feſtinanter,

Præſumptiones plures dolum includentes.

ſeu cum inſolita diligentia ſeu cautelis, Maſc. & Far. *à n.* 115. *vſque* 125. Vel clam ſine iuſta cauſa, Menoch. Maſcar. & Far. *n.*130. *vſque* 139. Septima præſumptio doli, oritur ex actu facto contra perſonam odioſam agenti Bal. *in l. data opera C.qui accuſ.non poſſ.* Præſertim, dum ex actu agens non acquirit commodum, & alteri nocumentum oritur, Menoch. *n.* 97.; Sicut etiam dolus præſumitur in eo, qui aliquod commodum recepturus eſt, Bar. Corn. Crauet. Rolan. Ruin.Soc.Menoch. Plot. & Baiar. *q.*84.*n.*3.de his apud Far. *à n.*74. *vſq.*145. vbi ponit præſumptionem generalem ex veriſimili, & in ſequenti remiſſiue alia.

Credulitas etiam iniuſta, excuſat à dolo, & pœna.

13. Ampliatur 7. Regula. Vt cauſa minuendi pœnam ſit credulitas delinquentis, opinantis ſe licite agere, quæ quamuis leuis, & iniuſta excuſat à dolo, Tiraq. qui iuribus, & multis DD. authoritatibus hoc comprobat *de pœn. temper. cauſ.* 43. *num.* 1. *& ſeq.* gl. *in l. plagij la* 2. vbi Ang. & communiter DD. *C. ad l. Flau. de plagiar.* Dec. Gom. Maſcar. Clar. Bertaz. qui teſtantur de communi, Bar. Bal. & Far. alios cumulans *q.* 90. *num.* 1.; Quod procedit etiam in cauſa, & credulitate fatua, temeraria, & beſtiali, Tiraq. *num.*5. Ang. *in d. l. plagij*, Curt. iun. & Gabr. qui teſtantur de communi, Bertaz. Far. cum concordantibus pluribus *num.*3.

14. Et conſequenter credulitas excuſat ſimiliter à pena, Tiraq. *n.*5. Bertaz. Menoch. & Far. concordantes referens, & teſtans de veriſſima *n.*4.; Intellige à pena ordinaria, ſecus ab extraordinaria mitiori, Tiraq. *n.* 10. Ang. *in d.l.plagij*, Dec. Menoch. & Far. cum alijs *q.*90.*num.*55.: Credulitas verò iuſta, ſicut eſt illa, quæ vni viro fide digno præſtatur, non modò excuſat à dolo, ſecũdum Bertaz. & Far. concordantes cumulans *n.*109. *& ſeq.* verum etiã à culpa lata, Alberic. Alex. Gabr. *lib.* 7. *cõ. cl.*8.*n.*30. & Far. *n.*35. Et propterea etiam à pena doli, & latę culpæ excuſabit.

Iuſta verò etiã à culpa.

15. Sed animaduerte, quod dum iniuſta cauſa eſt temeraria non excuſat à temeritatis pęna, Ang. Butr. & Saly. *in l. plagij C. ad l. Flau. de plag.* & tenet Far. *q.*90. *n.*56.; Temeritas autem, ex lata culpa, fatuitate, & ſtultitia prouenit, Farin. *n.*58. qui *n.* 63. ait illum dici temerarium, qui quamuis ſine dolo, iuri reſiſtit, actũ à iure prohibitum faciendo, vel ſine rationabili cauſa, præcepta negligendo *c.*1. §. *ſi quis*, vbi Hoſtien. Archid. & Io. Andr. *de ſent. excom. in* 6. Alber. & Far. *n.*63. An autẽ iniuſta, & leuis cauſa excuſet in ijs, quæ ſunt de ſe mala, eſt controuerſum, vt videre eſt apud Farin. *n.*17. & 18.; Qui adherens affirmatiuæ, probat.

Quid in temeraria cauſa.

In ijs, quæ ſunt de ſe mala.

16. Ampliatur 8. Regula; Iniuſtam, & leuem cauſam excuſare in homicidio, Farin. *quæſt.* 90. *num.* 19.; In crimine falſi *num.*21. A periurio *num.*22. cum Clar. & alijs. In crimine læſæ Maieſtatis *num.* 25. cum Menoch. Dec. & alijs. In delatione armorum, *num.*36. In furto *num.*37. cum Bar. & Boſſ.. In delictis carnis *num.* 40.. Vnde Honded. *conſ.* 105. *num.* 27. *& ſeq.* validiſſimis rationibus defendit, præſertim *n.* 43. verius eſſe, etiam in ijs, quæ de iure naturali prohibita

Exemplificatur, in quibus delictis iniuſta cauſa excuſet.

ſunt,

ſunt, iniuſtam cauſam, ſeu credulitatem excuſare, dummodo cauſa ſit colorata, quamuis leuis, & ita tenet ſimiliter Maſcard. bene, & diffuſe loquens, quos ſequitur Boſſ. & Farin. *n.* 51.; Licet alij contra ſentiant relati à Farin. *num.* 48. *& ſeq.*

Dum non cognoſcitur iniuſta. 17. Obſeruandum hic, cauſam iniuſtā non excuſare eum, qui iniuſtam eſſe cauſam cognouit, & tamē delinquere voluit Bar. Bald. Iaſ. & Gabr. *lib.* 7. *concl.* 8. *num.* 80. Alex. Maſcard. & Farin. *q.* 90. *n.* 77.: Et Et probatur. niſi per allegantem talis cauſa probetur, Bar. Clar. Dec. Menoch. Far. & alij *n.* 80. *& ſeq.* vbi Rotæ Romanæ *deciſ. citat*; Qui vlterius probare debet, quod ex illa cauſa motus fuerit, & crediderit non delinquere, aliàs dolus præſumeretur, nec cauſa allegata excuſaret, Alex. Blanc. & Clar. *§. fin. quæſt.* 60. *verſ. ſed hic*, Tiraq. *de pæn. temper. cauſ.* 43. *nu.* 9. vbi concordantes, Bertaz. Gabr. & Farin. inducens *d. deciſionem nu.* 82.: Saltem ſemiplenè. Bene verum eſt, ſufficere ſemiplenā probationem, Alex. Bertaz. Gabr. Menoch. & Farin. cum concordantibus, *nu.* 83. vbi teſtatur de magis Quid in non prohibitis. communi; Imò talis probatio non requiritur in ijs, quæ de ſui natura non ſunt notoriè mala, nec prohibita, talia enim, ex cauſa facta præſumūtur, Boſſ. *in tit. de decret. Mediolan. n.* 19. & Far. *n.* 14.

Ignorantia etiam craſſa probata excuſatur à dolo. 18. Ampliatur 9. Regula; Vt iuris ignorantia à dolo excuſet, Tiraq. inducens iura, & DD. cauſa 11. *nu.* 3. glo. Ang. Butrig. & Salyc. *in l. plagij la ſeconda C. ad l. Flau. de plag.* Alciat. & Plot. qui teſtantur de communi, & Far. *q.* 90. *n.* 91. Quamuis craſſa, & ſupina, Bal. & Tiraq. *cau.* 43. *n.* 4. Dummodo per allegantem probetur ſaltem coniecturis, Alciat. Boſſ. & Far. *n.* 105. *& ſeq.*

19. Ampliatur 10. Regula; Vt conſuetudo loci ita faciendi ſit iuſta cauſa minuendi pænam, conſuetudo enim delinquentem regulariter excuſat, gloſ. Abb. & Anan. *in c. cum venerabilis de conſuet.* vbi Anchar. ait, quod qui ſequitur communem errorem, non eſt in dolo; & licet iniuſta ratione ductus, credat conſuetudinem valere, hæc tamen iniuſta credulitas liberat à pæna; Hanc Ampliationē ſecuti ſunt Tiraq. *de pæn. temper. cau.* 42. *num.* 1. *& ſeq.* vbi iura, & DD. inducit, Bertaz. qui de vera, & communi opinione, Menoch. & Farin. ad ſaturitatem concordantes inducens, *q.* 95. *nu.* 1. qui *n.* 2. refert contrarium tenentes in ijs, quæ de ſe mala ſunt; Et econtra, quod conſuetudo actum de ſui natura illicitum, & punibilem, faciat licitum, & impunibilem tenent Iaſ. & Rom. *in l. certi conditio* §. *ſi nummos ff. ſi cer. pet.* Tiraq. *num.* 8. Bertaz. Bart. & Farin. cum concordantibus *n.* 3. Conſuetudo loci excuſat delinquentem, vt minuatur pæna.

20. Infertur 1. ex Ampliatione 10.; Conſuetudinem excuſare Iudicem, iudicantem contra legem, Tiraq. *num.* 10. Iaſ. *in l. ſingularia ff. ſi cert. pet.* Bar. Blanch. Marſil. & Far. *num.* 9. Tres illationes.

21. Infertur 2. ex Ampliatione 10.; Conſuetudinem excuſare Notarium, ſeu alium Scribam à pæna falſi, Tiraq. *de pæn. temper. cau.* 42. *n.* 11. vbi concordantes, Iaſ. *in d.* §. *ſi nummos*, Innoc. & communiter

omnes

omnes *in cap.*2. *de fid. inſtrum.* Bart. Bald. Ang. Dec. cum tot alijs, quos ſequitur Farin. *q.*95.*n.*11. Dummodo falſitas non ſit talis, quæ præiudicium afferat, Bald. & Rom.; Secus ſi afferret præiuditium, e. g. dũ falſitas eſſet circa præſentiam, quæ eſſet de ſubſtantia inſtrumenti, Gabr. Bertaz. & Farin. hos, & præcitatos ſequens *n.*8.

22. Infertur 3. ex Ampliatione 10.; Conſuetudinem excuſare ſigillantem ſcripturas alieno ſigillo, quamuis dominus ſigilli ſit abſens, & ignorans, & ſigillans non ſit deputatus ad ſigillandum illas, Butr. Felyn. Hoſtien. & Innoc. *in d.cap.*2. Alex. Iaſ. & Farin. cum alijs *nu.* 14. Sicut etiam Notarium, qui rogat acta tanquam facta coram Iudice, puta comparitiones, & proteſtationes litigantium, cum reuera Iudex fuerit abſens Plot. Conrad. Bolognet. & Far. *n.*16.

23. Subampliatur 1. Ampliatio 10.; Vt conſuetudo excuſet non modo à dolo, Anan. Anchar. Plot. & Farin. *q.*95.*n.*28. ſed etiã à culpa, Tiraq. *n.*9. & 10. Bart. Blanch. Iaſ. Marſil. & Farin. *nu.*29. Et à pæna, non modo ordinaria, verum etiam extraordinaria, Bertaz. Marſ. Plot. Rolan. & Farin. *n.*31.: Dummodo probetur curſus decem annorum à tempore primi actus, Farin. qui de magis communi *n.*33.

Conſuetudo excuſat à dolo, à culpa, & à pæna.

24. Subampliatur 2. Ampliatio 10.; Vt conſuetudo excuſet etiam à pæna periurij. Tiraq. *de pæn. temper. cau.*42.*n.*1. Gram. Iaſ. Petra San. Rolan. Rom. & Farin. *q.*95. *nu.*20.; Qui *n.*21. cum Matthei. vult cõſuetudinẽ etiam excuſare Monachos, & Religioſos non obedientes præceptis, & Regulis eorum Religionis, & quod pæna non ſint temporali plectendi; Quod vltimum pro nunc non aſſero.

Quid in pæna periurij, & tranſgreſſionis præceptorum Regulæ.

25. Limitatur 1. Ampliatio 10.; Vt conſuetudo excuſet delinquentem in ijs, quæ ſunt de iure poſitiuo, Abb. & Barbat. *in cap. cum venerabilis de conſuet.* Præpoſ. *in c. denique diſtinct.*4.; Secus in prohibitis à iure naturali, *c. fin.* vbi not. omnes de conſuet. Tiraq. *de pæn. temper. cau.* 47. *num.*15. Peguer. & Farin. *q.*95. *n.* 36.; Et multo minus conſuetudo excuſat in prohibitis à iure Diuino, Præpoſ. vbi ſupra, Tiraq. *cau.*42. *num.* 15. Gabr. Peregr. & Farin. *n.*37.

An in his, quæ ſunt iuris poſitiui, naturalis, vel Diuini cõſuetudo delinquẽtem excuſet.

26. Intellige, vt in ijs, quæ ſunt contra ius naturale, & Diuinum conſuetudo à pæna peccati, & alterius vitæ non excuſet, & ſic in foro conſcientiæ, in quibus terminis loquuntur Butr. & Abb. *in d. c. cum venerabilis*, Tiraq. *de pæn. temper. cau.*42.*n.*2.4. & 5. Marſil. Farin. & alij *q.*95. *n.*42. Quod enim etiam in ijs, quæ contraria ſunt naturali, & Diuino iuri, conſuetudo, in foro fori, à pæna temporali excuſet, voluerunt Aym. & Rolan. relati à Farin. *nu.*38.; Et faciunt tradita ab eodem Farin. *q.*20.*n.*45. & quæ dicta ſunt ſupra *in hac q.n.*16.

Quid in foro conſcientiæ, & in foro fori.

27. Limitatur 2. Ampliatio 10. Vt conſuetudo à Principe reprobata, vel à l. non eſcuſet, Tiraq. expreſsè *nu.* 15. Fely. & Gabr. *lib.*7. *concl.*8.*n.*30. Abb. Bal. & Far. *q.*20. *n.*43.: Et conſuetudo à l. reprobata, non modo in præteritum, ſed etiam in futurum reprobata cenſe-

Quid in conſuetudine reprobata.

tur,

tur; Alex. Iaſ. Imol., quos refert, & ſequitur Peguer. *deciſ. crim.* 34. *n.* 9. Licet Anan. Anchar. & Dec. à Far. relati *n.* 44. teneant, conſuetudinē etiam reprobatam excuſare.

Iniuſta cauſa excuſat cū lex dolum requirit.

28. Ampliatur 11. Regula, vt tunc magis quælibet iniuſta cauſa excuſet, cum ius in delicto dolum requirit, Ang. Odofr. & Bald. *in l. plagi la ſeconda C. ad l. Flau. de plagiar.* Tiraq. Clar. qui teſtatur omnes ita tenere, & Farin. *q.* 90. *n.* 42.

Iuſta credulitas excuſat omnino.

29. Ampliatur 12. Regula, vt multo magis excuſet cauſa iuſta, ſeu iuſta credulitas à dolo, à culpa, & à pœna ſecundum omnes, vt teſtantur Bald. *in d. l. plagij*, vbi Alberic. & Ang. quos refert, & ſequitur Clar. *q.* 60. *verſ. generaliter*, & etiam Bertaz. Farin. et alij *n.* 44. *& ſeq.*; Quæ autem ſit iuſta, vel iniuſta cauſa excuſans, vel ne, Iudicis arbitrio remittitur, Alex. et Farin. *num.* 47. *quæſt.* 90.

Limitationes Regulæ remiſſiue.

30. Subnectendæ hic eſſent propoſitæ Regulæ limitationes, ſed ſufficiet in hoc loco eas tantummodo remiſſiuè indicare; Nempè omnes limitationes cum earum declarationibus, quas lector inueniet *ſupra q.* 134. *à n.* 9. *vſque ad n.* 22.

31. Plura, et diffusè de materia huius q. Far. *quæſt.* 87. *vſque ad quæſt.* 90.

An ſenes, & minores delinquentes, arbitrio Iudicis mitius puniendi ſint, Quæſt. 136.

Senex quis dicatur.

1. PRæmitto 1. Illum de iure ſecundum receptiorem ſententiam dici ſenem, qui annum quinquageſimum expleuit, ita Menoch. *de arbitr. quæſt. lib.* 2. *cent.* 1. *caſu* 59. *num.* 1. vbi inducit ita tenentes Afflict. Anan. Gramm. Io. Andr. et quamplura iura, ſic determinantia: Subdens *n.* 3. quod in ijs, in quibus nulla iuris clara diſpoſitio extat, quando quis ſecundum diuerſas ſubiectas materias ſenex dicatur, Iudicis arbitrio relinquitur.

Minor, pubes, impubes, puer, infans, quis dicatur.

2. Præmitto 2. Illum minorem dici, qui non dum eſt annorum 25. Puberem maſculum illum dici, qui eſt annorum 14. fœminam verò, quæ eſt annorum 12. Impuberem maſculum à 7. vſque ad 14. fœminam vſque ad 12. Pueritia verò cōſequenter durat à ſeptennio vſque ad pubertatem; Infantia verò durat vſque ad ſeptennium expletum, prout omnia iſta probat Farin. *qu.* 92. *à n.* 1. *vſque ad* 21.

Senex mitius punitur.

3. Regula 1. ſit; Senes delinquentes mitius puniuntur, gloſ. *in l. quid ergo §. grauior*, et ibi Bar. Bald. Alber. Ang. et Caſtren. *ff. de his, qui not. infam.* Tiraq. *de pœnis temper. cau.* 8. *nu.* 1. *& ſeq.* Menoch. Bertaz. et Farin. cum concordantibus *n.* 23., qui *nu.* 25. teſtatur de communi, et veriſſima opinione; Et pręſertim hoc procedit in pęnis corporalibus, Bald. Dec. Farin. et alij *n.* 26. *per l.* 2. *ff. de term. moto*.

Præſertim corporalibus.

An in homicidio.

4. Ampliatur 1. Regula 1. Vt ſenilis ætas faciat minuere pænam, etiam in crimine homicidij, vt tenuerunt Carer. *in praxi in* 3. *tract. de homicid. §. circa* 4. *n.* 13. & Nouel. *in tractatu ad defen. par.* 1. *nu.* 4. Licet contra Plac. *in Epit. delict. c.* 32. *num.* 14.; Et generaliter, quod in capitalibus ſenes mitius non puniantur, voluerūt Alber. & Gom. locis relatis

latis à Farin. *num.* 32. *quæſt.* 92.

An intelligatur de ſenibus nō decrepitis.

5. Ampliatur 2. Regula 1. Vt non modo procedat in ſenibus in decrepita ætate, de quibus loquuntur Alber. Bal. et plures alij, relati à Farin. *q.* 92. *n.* 30.; Sed etiam in non decrepitis Farin. *n.* 31. de mente Aret. et Nouel.; At ecōtra, quod Ampliatio procedat tantum in decrepitis ſenſu, et intellectu diminutis, qui incipiunt repueraſcere, tenuit Tiraq. *de pæn. temper. cau.* 9. *n.* 4. *& ſeq.* Bald. Gom. Iaſ. et alij, relati à Farin. *n.* 35.

Quid in pæna pecuniaria.

6. Limitatur Regula 1. Vt non procedat in pęnis pecuniarijs, in quibus ſenes mitius non puniuntur, Gomez. Plac. et Farin. *n.* 38.

Minor mitius punitur.

7. Regula 2. ſit. Minores 25. annorum mitius puniuntur. *l. fere in omnibus*, et ibi Dec. *ff. de reg. iur.* gloſ. *in c.* 1. et ibi Anchar. Innoc. et alij, *de delic. puer.* Tiraq. diffuſe concordantes inducens *de pæn. temper. cau.* 7. *n.* 1. *& ſeq.* Clar. et Plac. qui teſtantur de communi, Menoch. Bertaz. et Farin. *n.* 41. *q.* 92.

In delictis in omittēdo.

8. Ampliatur 1. Regula 2. Vt multo magis procedat in delictis in omittendo, Tiraq. *cau.* 44. *nu.* 45. Plac. qui teſtatur de magis communi, Aret. Bald. Farin. et alij *nu.* 70. *q.* 92.

In delictis carnis.

9. Ampliatur 2. Regula 2.; Vt mitius puniantur minores 25. annorum in delictis carnis, etiam in atroci crimine adulterij, ſicut pluribus comprobat, Oddo *de reſtit. in integ. p.* 2. *qu.* 80. *num.* 1. *& ſeq.* Franc. Caldas, et Far. qui teſtatur de veriori *q.* 92. *n.* 77. Nec non ſimiliter in atrociſſimo ſodomiæ delicto, Soc. quem refert, et ſequitur Hippol. Rimin. *conſil. crim. diuer.* 135. Ioſep. Ludou. Menoch. Rolan. et Far. qui de communi *n.* 85.

Quid in nefando.

10. Sed contra in hoc nefando tenent Bombin. et Gram. relati à Farin. *n.* 86. vbi ait, quod cum hac contraria opinione cōcordat Conſtit. Marchiæ *lib.* 4. *c.* 69. quæ non vult in hoc vitio pænam minui annorum 18. maiori.

In raptu.

11. At proſequendo Ampliationem; quod etiam in crimine raptus minor annorum 18. excuſetur à pęna ordinaria tenuerunt Alber. Cuman. Rolan. Farin. et alij *q.* 92. *num.* 87.; Item minor 25. annorum mitius punitur in inceſtu, Cagnol. et Dec. *l. fere in omnibus ff. de reg. iur.* Bermon. Menoch. et Farin. *nu.* 89. *& ſeq.* Dummodo coitus tantum prohibitus ſit iure Ciuili, cuius ignorantia excuſat minorem, ſecus ſi prohibitus ſit iure naturæ, Abb. Farin. et alij *n.* 91.

In inceſtu.

In alijs atrocibus, ſeu atrociſſimis.

12. Ampliatur 3. Regula, Vt pęna minoribus minuatur etiam in alijs atrocibus, Aret. Clar. Gandin. et Farin. qui de communi *q.* 92. *nu.* 103. Imo etiam in atrociſſimis, ſecundum magis piam opinionem, de qua Farin. *n.* 106. *&* 108. Puta in crimine homicidij Ang. quem refert, et ſequitur Aret. *in l. & ſi ſeuerior*, et ibi Bald. *C. ex quibus cauſis infam. irrog.* Bar. Bertaz. Menoch. et Farin. *n.* 113. vbi de communi; Idem dic in furto, Caccial. Fulgoſ. et Farin. *n.* 124.; Quamuis furtum patratum fuerit in Eccleſia, Farin. *n.* 126.; Similiter mitius de periurio punitur minor, Farin. *num.* 129.; Sicut etiam de falſo *num.* 133. et de calumnia *nu.* 135.; Et in ſeqq. idem

In homicidio.

In furto.

In periurio.

dicit

dicit Farin. in abortu, in delictis geminatis, &c.

In culpoſo delicto.

13. Ampliatur 4. Regula, Vt multo magis procedat in delictis culpa commiſſis, in quibus minori pœnam minui, tenuerunt Aret. & Faber. *in §. in ſumma, Inſtit. de oblig. quæ ex delict. naſcun.* Ancar. Marian. & Farin. *q.* 92. *n.* 96. & hoc quamuis culpa eſſet lata, Alber. Cyn. Oddo, & Farin. *n.* 99.; & delicta eſſent atrocia, puta, homicidium, glo. *in c.* 2. & ibi Butr. Hoſtien. & Marian. *de delic. pucr.* Alber. Oddo, & Far. *num.* 101.

An teneatur Iudex minori pœnam minuere.

14. Ampliatur 5. Regula 2.; Vt Iudex non ſolum poſſit, ſed etiam teneatur minori pœnam minuere, Oddo, qui, alijs relatis, teſtatur de communi, *de reſtit. in integ. q.* 80. *n.* 93. Ang. Bertaz. Decian. Gom. & alij, quos ſequitur Farin. *q.* 92. *n.* 163. qui *n.* 165. teſtatur de magis communi, & ab ea in iudicando, ait, non recedendum, ſed quod in atrociſſimis Princeps conſulendus ſit; Non deſunt tamen relati à Farin. *n.* 164. qui velint, Iudicem poſſe, ſed non teneri, &c.

Quid in impubere, & infãte.

15. Quid autem dicendum ſit in impuberibus in delictis carnis, vide Farin. *q.* 92. *n.* 79. *& ſeqq.* Præſertim, dum emittunt ſemen *num.* 93.; Quid vero dicendum ſit in infantibus nefande peccantibus, idem Farin. agit *n.* 80. *& ſeq.*: Quid in infantis homicidio *num.* 115.: In furto *num.* 127.: In delicto culpa patrato *n.* 96.: Et in delicto in omittendo *n.* 72.

16. Ampliatur 6. Regula 2. Vt, ſecundum DD. relatos à Farin. *nu.* 167. *quæſt.* 92. minori pœna non ſit mitiganda corporalis; licet alij contra relati *num.* 168. Et ideo, vt vult idem Farin. *num.* 171. obſeruanda videtur praxis Vrbis Romæ, vbi puberes, ſcilicet maiores 14. annorum, licet minores 25. ſi delicti grauitas hoc patiatur, fuſtigantur, & etiam ad triremes damnantur, niſi eſſent adeo imberbes, vt à traſmiſſione ad triremes videatur abſtinendum propter periculum peccati, quod ibi contingere poſſet; Et nobiliores, non ad remigandum, ſed ad alia miniſteria deputantur. Quid autem dicendum ſit in impuberibus circa praxim Romanam, vide Farin. *dict. num.* 171.

An minori corporalis pœna minuatur.

Minori pœna in totũ non remittitur.

17. Limitatur 1. Regula 2. Vt minoribus pœna minuatur non autem in totum remittatur, *l.* 1. & ibi Odofr. & omnes alij DD. *C. ſi aduerſus delic.* Placa, Menoch. & Farin. *n.* 172.

Imò nec minuitur, dum lex ita mãdat.

18. Limitatur 2. Regula 2.; Vt minor in delictis puniatur pœna ordinaria, quando Conſtitutio aliqua, vel Statutum ita mandat, Soc. quem ſequitur Boſſ. *in tit. de confeſſis n.* 66. & Farin. *q.* 92. *num.* 182.: Vnde minores 25. annorum, dummodo annum 20. attigerint, in crimine homicidij, & in alijs delictis, in quibus capitalis, vel ſanguinis pœna infligitur, vel alia grauior, arbitrio Iudicis, pro maioribus reputantur, & puniuntur *ex Bulla Iulij II. in ordine* 11. confirmata *à Pio IV. Conſtit.* 68. *repetita in Conſtit. March. lib.* 5. *c.* 15. & not. Farin. *n.* 184.; Imo in alia *Pij IV. Conſtit.* 128. ſtatuitur, vt in homicidijs, minor ætas 20. annorum, non profit, ſi homici-

Vt in homicidio & in alijs pœna capitali, cõtra minorem, qui attigit 20. annum.

da maior ſit annorum 14. Farin. *n.* 185. teſtatur de obſeruantia in Vrbe; Vlterius *Sixtus V. in Bulla 6.* ſtatuit, quod tam in homicidio, quam in alijs delictis, ibi ab eo enumeratis, maior annorum 14. non excuſetur; ſed animaduertit Farin. *nu.* 189. quod ſaltem aliquæ ex prædictis Bullis, loqui videntur in minoribus bannitis, & in contumaciam condemnatis; & præterea *n.* 190. addit, quod dictæ Bullæ factæ ad terrorem videntur, & ideo, quod manus Iudicis ligatæ non ſint, ne minoribus pœnas minuere poſſint, & cum Odd. & Honded. aſſerit, Iudicem dictas pœnas minuentem, non peccare; ſed quod tutius Principem conſulendo ſe geret, eidem perſuadendo, vt ad benignitatem inclinet.

Sed hoc ad terrorem.

19. Plura apud Farin. de hanc materia *q.* 92.

De cauſis, ex quibus Iudex poteſt pœnas temperare delinquenti mentis non compoti, Quæſt. 137.

Ebrius mitius punitur.

1. Regula 1. ſit. Ebrius mitius punitur Iudicis arbitrio, Menoch. *de arbitr. q. lib.* 2. *caſ.* 326. *num.* 4. Rom. Plac. Farin. & alij *quæſt.* 93. *num.* 14. quantumuis atrox delictum committat, Tiraq. latiſſime probans *de pœn. temper. cau.* 6. *num.* 1. *& ſeq.* Clar. Caud. & Soar. qui teſtantur de communi, Bald. Ang. & Farin. concordantes inducens *num.* 1.; Et non ob delictum, ſed ob culpam, quam commiſit ſe inebriando, Couar. iura & DD. inducens *in 3. par. relec. in initio num.* 4. Rom. Plac. & Farin. *n.* 4.: Et conſequenter pœna non erit corporalis, ſed leuis, & pecuniaria, Rom. Vital. & Far. *n.* 15.; licet alij ab eodem relati *n.* 16. contra ſentiant.

2. Ampliatur Regula 1. Vt nedum mitius, ſed nullatenus puniatur ebrius, qui, ſine culpa ſua, ſe inebriauit, puta non cognoſcendo vini potentiam, vel dum fuit deceptus ab amicis, qui in vino e.g. mixturam poſuerunt, Clar. §. *fin. q.* 60. *verſ. præterea quæro*, Blanc. Couar. Plac. Farin. & alij. *q.* 93. *n.* 12.

Quandoque nullo modo.

3. Limitatur 1. Regula 1. Vt procedat in ebrio totaliter à mēte alienato, aliàs ſecus, Bald. quem ſequitur Rip. alios inducens, *in l. fi. n.* 39. *C. de reuocan. poſſeſ.* Tiraq. *cau.* 6. *nu.* 11. *&* 12. Ang. Menoch. & Far. cum alijs *quæſt.* 93. *num.* 18. qui *num.* 19. cum Tiraq. verius credit, quod leuiter ebrius, aliquantulum mitius ſit puniendus.

Quid in non totaliter ebrio.

4. Limitatur 2. Reg 1. Vt ebrius mitius non puniatur, quādo ſolitus eſt inebriari, & alios in ebrietate percutere, Ang. Carer. Couar. Blan. Marian. Far. & alij *q.* 53. *n.* 20.: Sicut nec ille, qui affectate ſe inebriauit, vt delinquendo excuſaretur, Tiraq. *n.* 10. Menoch. *caſ.* 376. *n.* 8. *&* 9. Couar. Plac. Far. & alij *n.* 21.

Vel dũ eſt ſolitus inebriari, & percutere.

Vel affectate ſe inebriat.

5. Limitatur 3. Regula 1. Vt nō puniatur mitius ebrius, qui poſt ebrietatem ratificat delictum, de eo ſe gloriando, Rip. quem ſequitur Menoch. *caſ.* 326. *n.* 10. Hercul. & Farin. *n.* 22. *q.* 93.

Seu ratificans delictum.

6. Limitatur 4. Reg. 1. Vt ebrietas non præſumatur, vnde per allegantem probanda eſt, Menoch. *nu.* 11. Maſcar. Rip. Farin. & alij *quæſt.* 93. *num.* 23.; ſed cum ebrietas ſit diffi-

Ebrietas probanda ſignis.

difficilis probationis, ſignis, & coniecturis probatur, puta ex vultu rubeo, ex loquela, ex actibus indecentibus, ex nimio potu, ex euomitione, & ſimilibus, aliàs teſtes de ebrietate deponentes ſine concludentibus ſignis, nihil probarent, Farin. *num.* 26.

Furioſus non punitur. 7. Regula 2. ſit. Furioſus, in furore delinquens, à pœna excuſatur, Tiraq. *de pœn. temper. cau.* 2. *n.* 1. *& ſeq.* apud quē concordantes, Clar. *q.* 60. *verſ. item quaro*, vbi de magis communi, Menoch. Ang. & Farin. alios inducens *q.* 94. *n.* 1.

Nec alius, qui eſt extra mentem. 8. Ampliatur 1. Regula 2. Vt procedat etiam in quocumque alio, qui tempore delicti ſit extra mentem, vt in inſano, demente, frenetico, &c. Plac. & Far. concordantes citans *n.* 2.

Quid in habente dilucida interualla. 9. Ampliatur 2. Regula 2. Vt licet furioſus, habens dilucida interualla, ſi deliquerit tempore ſanæ mentis, non excuſetur *l. Diuus Marcus ff. de offic. Præſ.* Menoch. *caſ.* 325. *n.* 11. Plac. qui teſtatur de communi, Gom. Far. & alij *q.* 94. *n.* 6.; Tamen ſi conſtet deliquiſſe tempore furoris, excuſatur, gloſ. Imol. & Zabar. *in Clem.* 1. *verſ. furioſus de homic.* Menoch. *caſ.* 325. *n.* 11. Ang. Bertaz. & Farin. *n.* 7.: Et in dubio ad excuſandum delictum, & pœnam, potius præſumitur deliquiſſe tempore furoris, quam tempore ſanæ mentis, Anchar. & Zabar. *in d. Clem.* 1. Gom. concordantes inducens, & teſtans de communi, *var. reſol. to.* 3. *c.* 1. *rubr. de delic. num.* 71. Soarez. qui pariter de communi, Dec. Menoch. Maſcar. Farin. et alij *num.* 8. et fuit doctrina Ang. *in l. furioſum in fin. C. qui teſtam. fac. poß.*: Iudiciſque arbitrio iudicare remittitur ex qualitatibus, et circumſtantijs, an delictum, ſit commiſſum, vel ne, tempore furoris, Ang. Dec. Iaſ. et Rom. *in d. l. furioſum*, vbi etiam Bald. et tenuerunt Bart. Maſcard. Menoch. et Farin. *num.* 11.: Quid autem dicendum ſit, dum quis, patrato delicto, ſit furioſus, vide Farin. *à nu.* 13. *vſque* 25.

10. Ampliatur 3. Regula 2. Vt cum dormiens æquiparetur furioſo, *Clem.* 1. et ibi omnes DD. *de homic.* ſi dormiens delinquat non ſit puniendus, Anchar. Imol. Zabar. et alij *in d. Clem.* 1. Bart. Clar. Tiraq. et Farin. concordantes citans, et teſtans de communi *quaſt.* 98. *nu.* 63.: Niſi dormienti culpa imputari poſſet, vt quia eſſet ſolitus dormiendo delinquere, et non feciſſet diligentiam, vt ſolus, ſine armis, et ianuis clauſis dormiret, Didac. Plac. et Clar. *quæſt.* 60. *verſ. quæro etiam*, vbi de communi; Tunc enim talis puniretur Iudicis arbitrio extra ordinem, Bar. et Farin. cum concordantibus *n.* 63. In dormiente.

11. Ampliatur 4. Regula 2. Vt mitius ſit puniendus ille, qui amoris impetu deliquit, cum videatur feciſſe quaſi furioſus, et demens, Caſſan. Odofr. et Farin. *q.* 98. *num.* 80. vbi de communi, Clar. *verſ. eſt, & amor*, Menoch. *de arbitr. q. lib.* 2. *caſ.* 328. *n.* 1. Exemplificatur, et probatur à Farin. in oſculante in via publica amaſiam *n.* 84.; In crimine raptus, Farin. *n.* 87.; In ſortilegijs *nu.* 81. In crimine hæreſis *n.* 83. In crimine libelli famoſi *n.* 88.; Intellige, vt amor excuſet excæcatos ab eo, In delinquente amoris impetu. Exemplificatur.

et ſine deliberatione delinquentes; ſecus ſi amoris prætextu quis deliberate delinquat, Simanch. quem ſequitur Farin. *nu.* 91.; Qui tamen *n.* 92. credit, verius eſſe in vtroque caſu amore captis in aliqua parte indulgendum eſſe, ſed mitius in primo eſſe caſu agendum.

In muto, & ſurdo.

12. Ampliatur 5. Regula 2. Vt cum mutus, & ſurdus, ſenſum non habens, furioſo æquiparetur, Bart. Bald. & alij communiter *in l. mutum ff. de acquir. hæred.*; Minime pro delicto puniri poſſit Gom. Plac. & Farin. *q.* 98. *nu.* 159. Niſi intellectum habeat, & ſic habilis ſit ad delinquendum, qui conſequenter pœnæ capax erit, Alex. Iaſ. & Rom. *in l.* 1. *ff. de verb. oblig.*; Non tamen ex eius confeſſione ſignis facta condẽnari poſſet, niſi teſtibus conuincatur, Bald. quem ſequitur Rom. vbi ſupra Chart. Plac. & Far. *num.* 162.; Vel ſciens ſcribere, ſi ſuum in ſcriptis fateretur delictum, Chart. & Farin. *n.* 163.

In iracundia ex iuſta cauſa.

13. Ampliatur 6. Regula 2.; Vt cum ira ſit breuis furor, iuſta cauſa arbitrandi, & minuendi pœnam ſit iracundia proueniens ex iuſta cauſa, Fely. *in c. ſicut, de iureiur.* Clar. §. *fin. q.* 60. *verſ. eſt etiam*, vbi teſtatur de communi, & eſt de mente Farin. & plurimorum ab eo citatorum *qu.* 91. *n.* 1. 4. & 38.

In iuſto dolore.

14. Subampliatur 1. Ampliatio 6.; Vt idem dicendum ſit de iuſto dolore, Tiraq. *cau.* 1. *per tot.* pluribus comprobans, Clar. *q.* 60. *verſ. ſed hic quæro*, & diffuſe Farin. *quæſt.* 91. *n.* 5. & *ſeq.*

In prouocato offendente.

15. Subampliatur 2. cõſequenter Ampliatio 6. Vt verbis, aut facto prouocatus, ſi prouocantem offendat, excedendo moderamẽ inculpatæ tutelæ, mitius puniatur, Clar. *verſ. nunc quæro*, Tiraq. *n.* 3. 5. & *ſeq.* vbi ſolide probat, & Far. qui de cõmuni, & ab omnibus recepta opinione teſtatur, & cõcordantes inducit *q.* 91. *n.* 7.; Imo etiam idem dicendum eſt, ſi iuſta ira aliunde, quam ab offenſo prouenire t, Rom. quem ſequitur Felyn. *in c. dilecti filij de excep.* Tiraq. *n.* 10. Marſil. & Farin. *n.* 16.

In ira in crimine iniuriarum.

16. Subampliatur 3. Ampliatio 6.; Vt in crimine pariter iniuriarũ iracundia in parte excuſet, Boſſ. *tit. de iniur. nu.* 22. Clar. Dec. Rom. & Far. *n.* 33. vbi concordantes; Dum tamen Reus pænituit, aliàs ſecus, Ang. Saly. & Far. cum alijs *n.* 36.

In ira magna, ſeu in parua.

17. Limitatur Ampliatio 6.; Vt procedat in ira magna, quę iratum à mente totaliter alienat, quo caſu delinquens mitius punitur; Secus in ira parua aliqualiter cõcitans, Dec. *in l. quicquid ff. de reg. iur.* Abb. Bertaz. Carer. Far. & alij *q.* 91. *n.* 40.:

Magna debet probari.

Et prædicta ira magna, & à mente in totum alienans, non præſumitur, vnde probari debet, vel ſaltem, quod oblata fuerit tantæ iræ occaſio, Claud. & Farin. *n.* 43.

Furor eſt probandus. ſaltẽ ſignis.

18. Limitatur modo Regula 2.; Vt furor non præſumatur, ideoq; per allegantem probandus ſit, Maſcar. Menoch. Bald. Dec. & de communi teſtantur, Gom. & Far. *q.* 91. *n.* 48.; Probatur tamen ſignis, & coniecturis, Bal. Alex. Dec. & Iaſ. *in d. l. furioſum*, Maſc. Menoch. & Far. *n.* 50. ſi tamen fuerit probatum, quem aliquo tempore fuiſſe furioſum, & in futurũ etiã præſumitur furioſus, Menoc. *de præſumpt. li.* 2. *præſum.* 45. *n.* 59.

Quando præſumatur.

num. 59. & *ſeq.* vbi teſtatur de vera, & receptiori opinione, Alex. & Dec. *in d.l. furioſum*, Ang. Bar. & de communi teſtantur, Gom. Plac. quos ſequitur Farin. *num.* 52.; Dum furor fuit continuus, & ſucceſſiuus per aliquod menſes, ſecus ſi momentaneus, Bal. quem ſequitur Alex. *in d.l. furioſum*; Et furor momentaneus ſecundum Iaſ. *ibidem* dicitur, quando non durat vna, vel duabus horis, vno, vel duobus diebus, & hanc diſtinctionem ſecuti ſunt Dec. Plac. Maſc. Farin. & alij *num.* 53.; Et dum actus fuit geſtus breui tempore poſt furorem, ſi enim ex interuallo non præſumeretur, quod duraret furor, Menoch. *de præſump. lib.6. præſump.* 55. *num.* 69. Bal. & alij *in d.l. furioſum*, Maſc. Plac. & Farin. cum concordantibus *num.* 54.; Et quando non apparet poſt furorem, quem ſanæ fuiſſe mentis, alias ſi appareret, & non per momentum, præſumeretur pro vltimo actu, Alex. & Dec. *in d. l. furioſum*, Maſcar. Marian. & Farin. *num.* 55.

19. Diffuſe de materia huius q. Far. *q.* 93. & 94.

An mandatum Principis, ſeu alterius Superioris, excuſet delinquentem à pœna, Quæſt. 138.

1. Regula ſit. Principi iniuſta præcipiēti obediendum non eſt, & obediens non excuſatur *l. meminerint*, cum ibi not. per DD. *C. vnde vi*, Ang. Bar. Bal. Fely. Rom. quos refert, & ſequitur Marſ. *in l. 1. num.* 121. *C. ad l. Corn. de ſicar.* Gom. Plac. & Farin. *quæſt.* 97. *num.* 3. qui teſtatur de communi cum declarationibus, de quibus, hic proxime. Hæc Regula potiſſimum procedit in prohibitis à iure Diuino S. Tho. quem ſequitur Nauar. *in rubr. de iudic.* §. 13. *num.* 59. Graff. & Far. *num.* 5.; Et ſimiliter in prohibitis iure naturali, Archid. & Bellam. *in c. reſcripta* 25. *q.* 2. Bal. Gram. & Far. *num.* 6.

Obediens Principi iniuſta præcipienti punitur.

2. Ampliatur 1. Regula; Vt Iudex, ſeu Officialis iniuſto mandato Principis obediendo, non excuſetur; Vnde ſi iniuſte ſuſpendere faciat, vel plus debito caſtiget, vt Principi pareat, à pœna non excuſatur, Ang. Bar. Bal. Fely. Rom. & Marſ. *in l. 8. num.* 21. *ff. de ſicar.* Boſſ. Carer. Gig. Viu. & Far. *q.* 97. *n.* 28. alios concordantes inducens, & teſtans de magis communi: Et quamvis plurimi, & graues DD. à Farin. relati *num.* 30. contra ſentiant, tamen ipſe *n.* 31. concludit recedendum non eſſe ab hac veriori, & inconuincibili Ampliatione, quæ magis firmatur ex ſeqq. Ampliationibus.

Vt Iudex iniuſte ea fligans.

3. Ampliatur 2. Regula; vt puniatur Iudex torquendo aliquem, de Principis mandato ſine inditijs, vel aliter indebite, Viu. *opinione* 638. *num.* 8. vbi teſtatur de communi, veriori, & tutiori ſententia, tam in foro fori, quam in foro conſcientiæ, Gram. Rolan. & Farin. *q.* 97. *n.* 32. & iterum concordantes inducens *quæſt.* 37. *num.* 74. & 78. & probatum eſt *ſup. quæſt.* 100. *num.* 13. Et hæc, & præcedens Ampliatio præſertim procedit, quando in reſcripto non dicit Princeps, quod eius mandatum exequatur ſine cauſæ cognitione; Nam regulariter reſcri-

Torquēs.

ſcriptum Principis intelligi debet, vt fiat, quod præcipitur, cauſa cognita, & ſeruatis ſeruandis, Bal. *in c. 2. de reſcrip.* Marſ. cum concordantibus, & Far. *q. 97. n. 43.*

Quomodo gerere ſe debeat Iudex in caſib. propoſitis.

4. Declarantur duæ propoſitæ Ampliationes; Vt dum Iudex videt Principis mandatum iniuſtum eſſe, præcipue, ſi contineat pœnam corporalem, non debeat exequi; Sed conſulere, reſcribere, aliamque iuſſionem expectare, Carer. quem ſequitur Viu. opinione 638. *num.* 1. qui teſtatur de communi, Dec. qui ait, quod in hoc caſu Iudex non modo poteſt, ſed etiam debet ſuperſedere, & Principi reſcribere, Fely. & alij, quos ſequitur Farin. *quæſt. 97. num.* 33.: Et hoc quamuis Princeps dicat; Diſtricte præcipiendo mandamus, Abb. & Bal. quos ſequitur Dec. *in c. ſi quando n.* 11. *de reſcrip.*; Et licet etiam in reſcripto adeſſet clauſula; Ex certa ſcientia, Dec. *num.* 12. & Farin. *num.* 39.: Et hæc locum etiam habent in præcepto Papæ, mandantis exequi ſub pena excommunicationis, Abb. quem ſequitur Maran. *diſp. 1. n. 19.* Anchar. quem refert, & ſequitur Fely. *in c. ſi quando*, vbi etiam Zabar. *de reſcrip.*

5. Et dato, quod Princeps iniuſtum mandatum reiteraret, officio potius renuntiare deberet Iudex, quam iniuſtum eſequi præceptum, Boſſ. Fely. Marſ. Viu. Farin. & alij *quæſt. 97. num.* 35. Imol. Riccar. S. Tho. Sylueſt. & Chart. *de execut. ſent. c. fin. num. 366. 373. & 375.* vbi teſtatur de communi; Et addit, quod, in foro conſcientiæ, neq; per hoc Iudex eſt tutus, quia ex hac renunciatione, mediante alio Iudice, de facili ſequetur mors innocentis; & ideo ait, quod Iudex in officio permanere debet, & iniuſta non exequi, citans Caiet. Couar. & Sot.

Principi non parẽdum, dum timetur ſcandalũ.

6. Ampliatur 3. Regula; Vt quando timetur ſcandalum vniuerſale in executione, Principis præceptum Iudex exequi non debeat, Abb. & Innoc. quos refert, & ſequitur Fely. *in c. quę in Eccleſiarum n. 64. de Conſtit.* Graf. Dec. Zabar. & Far. *q. 97. n. 36.*

Quid in præcepto Principis contra ius poſitiuum

7. Limitatur 1. Regula; Vt non procedat in præcepto Principis cõtra ius poſitiuum ſcriptum, vel conſuetudinarium, cui obediens, dum nullum, vel modicum alteri fit præiudicium, à delicto excuſatur, Bal. *in c. cum adeo num.* 11. *de reſcrip.* Archid. Bellam. & Farin. *quæſt. 97. num.* 7.; Secus dum agitur de graui præiudicio tertij, ſecundum omnes proxime præcitatos DD. quos ſequitur Far. *n.* 8.

In leuib. & in grauib.

8. Limitatur 2. Regula; Vt in leuioribus Principi iniuſta præcipienti obediens in totum excuſetur; in atrocioribus vero excuſetur ab ordinaria, non ab extraordinaria pœna, Iudicis arbitrio, Iaſ. quem ſequitur Clar. *§. fin. quæſt.* 50. *verſ. ſolet*, qui teſtantur de communi, Tiraq. *de pæn. temper.* diffuſe probans, *cau.* 34. Gom. Plac. Cæphal. & Far. *quæſt. 97. num.* 9. & iterum, *num.* 33. vbi plurimos concordantes inducit: Idem dic de Iudicis, ſeu Magiſtratus authoritate, ſiue præcepto, Menoch. *de arbitr. q. lib. 2. caſ. 354. num.* 1. & 25. Alber. et Farin. *num.* 118. & 119.; Et latius, quando Iudicis iuſſus, ſeu authoritas excuſet à do-

Idem in præcepto Iudicis.

lo,

lo, et à pœna, Farin. *num.* 109. *vſque* 120.

Quid ſi Princeps minetur mortē mādatario non parēte.

9. Limitatur 3. Regula; Vt Principis iuſſu quis vulnerans, vel occidens aliquem, dum Princeps mandatario niſi faciat, mortem minatur, excuſetur, Dec. qui de communi *in l. vt vim num.* 9. *& ſeq. ff. de reg. iur.* Tiraq. concordantes inducens, *de pæn. temper. cau.* 36. *num.* 2. Clar. cum alijs teſtans de communi *quæſt.* 66. *verſ. quæro modo*, Bertaz. Vin. et Far. cum citatis ab eo *quæſt.* 97. *num.* 11.; Qui enim neceſſitate coactus delinquit, à pœna excuſatur, Menoch. *de arbit. q. lib.* 2. *caſ.* 364. *num.* 1. *& ſeq. per c. ſatis de ijs, quæ vi, metuſq; cau.*; Intellige hanc limitationem in foro fori, nam in foro poli non excuſatur, Menoch. *n.* 18. et 21. Graf. et Far. *n.* 13.

Vel roget & minetur.

10. Ampliatur 1. Limitatio 3. à Far. *quæſt.* 97. *num.* 20. in delinquente rogatu Principis, cuius preces, interuenientibus etiam minis, mandato æquiparantur, citans Afflic. Bar. Dec. Menoch. et Tiraq.

Vel alius potens minetur, vel cogat, &c.

11. Ampliatur 2. Limitatio 3. vt idem dicendum ſit in mandato cum comminatione mortis, etc. cuiuſuis potentis, Dec. vbi ſupra, qui de communi, Gram. et Clar. *verſ. ſolet*, Bal. Bertaz. Boſſ. et Far. *quæſt.* 97. *num.* 19.; Nec non in omnibus, qui minis, ſeu aliàs metu coacti delinquunt, Tiraq. *num.* 1. *& ſeq.* inducens iura, et DD. Clar. teſtans de communi *verſ. quæro modo*, Anan. Cyn. Iaſ. Couar. et Farin. cum alijs *num.* 14.; Qui *num.* 18. infert ad perſonam, quæ propter metum, et vim ſibi illatam, paſſa eſt ſe carnaliter cognoſci; Quod tenuerunt etiā Abb. et Clar. vbi ſup. Menoch. *caſ.* 354. *num.* 8. *& ſeq.*; et Tiraq. *cau.* 34. *num.* 5. dat excuſationem in totum, et hos ſequitur Farin. *num.* 18.; Et ait *num.* 24. perſonam coactam in totum excuſari, dum præciſe, et abſolute coacta fuit.

12. Sublimitatur 1. Limitatio 3. vt Iudici, ſeu Officiali aſſerenti ſe feciſſe aliquid de mandato Principis non credatur, niſi mandatum probet, Ang. Bar. Dec. Menoch. Put. et Farin. *quæſt.* 97. *num.* 52.: Et in ſcriptis, ſecundum Farin. et ab eo citatos *num.* 54.; Et hoc quamuis Iudex eſſet in Dignitate conſtitutus, dum de alterius præiudicio agitur; licet tali, dum de tertij præiudicio non agitur, credendum ſit, Iaſ. concordantes inducens *in repet. l. admonendi n.* 189. *ff. de iureiur.* Alex. Dec. Gram. hos citans, *deciſ.* 36. *n.* 26. Alber. Ang. Archid. et Far. *n.* 57. *&* 59.

Iudex aſſerens feciſſe de mandato Principis, an debeat probare & in ſcriptis.

13. Quando vero Princeps eſſet præſens, an Iudici aſſerenti ſe facere de mandato Principis, credatur, controuerſum eſt; probabilior eſt affirmatiua, Farin. et alij *num.* 62. *& ſeq.*

Quid dū eſt præſēs Princeps.

14. Sed quando aſſertio continet id, quod ſolet committi, et ad aſſerentis pertinet officium, ei vtiq; creditur, Imolen. et Farin. *quæſt.* 97. *nu.* 56. qui cum eodem *num.* 66. ait, Iudicibus in dictis caſibus credi, dum tempore actus de mandato teſtantur Superioris, ſecus ſi poſtea. Et vniuerſaliter de mandato aſſerentibus creditur, quando Iudices aſſerentes eſſent plures, ſecundum Gram. quem ſequitur Far. *num.* 61.; Sicut etiam crederetur vni, quando in

Caſus in quibus Officialibus aſſerentibus creditur, eos habere in mandatis.

in loco conſuetudo vigeret, vt tali aſſertioni credatur, Imolen. Io. Port. Rom. et Farin. *num.65.*; Vbi aſſerit Romæ notoriam eſſe conſuetudinem, vt credatur Auditori Cameræ, et Vrbis Gubernatori, dum aſſerunt in Cauſarum expeditionibus, quas contulerunt cum Papa; (facto verbo cum Sanctiſſimo; vel de mandato Sanctiſſimi;) Imò etiam eorum Locumtenentibus, et Iudicibus creditur, aſſerentibus facere aliquid de mandato Auditoris Cameræ, vel Gubernatoris; Et ſimiliter, ſi dixerint (de mandato Sanctiſſimi, provt retulit Auditor Cameræ, Gubernator, vel etiam Fiſcalis.)

Limitatio 3. procedit in eo Principe, qui ſolitus eſt ſeuire.

15. Sublimitatur 2. Limitatio 3. cum eius Ampliationibus, vt procedant, dum minans, ſeu rogans Princeps, elt ſolitus ſeuire in non exequentes eius voluntatem, aliàs ſecus, Abb. Alex. Ang. Anchar. et Dec. *in l. in omnibus cauſis, la* 1. *n.*4. *ff. de reg. iur.* Boſſ. Tiraq. et Farin. *n.*21. *q.*97.

In dubio debet exequi Principis mandatum.

16. Limitatur 4. Regula; vt procedat in mandato Principis, ſeu alterius Superioris aperte iniuſto, ſecus in dubio; Quia tunc Iudex, et quilibet alter inferior tenetur obedire, et exequi, præceptum enim iuſtum in dubio præſumitur *cap.* 2. *de maiorit. & obed.* Cyn. quem ſequitur Abb. qui teſtatur de communi Legiſtarum, et Canoniſtarum *conſ.* 84. *par.* 1. *num.*7. Boſſ. Dec. Fely. et Farin. *quæſt.* 97. *num.* 44. vbi concordantes.

Quid in mero executore.

17. Limitatur 5. Regula; In Iudice mere executore, qui cum nullam habeat cauſæ cognitionem, puniendus non eſt, dum iniuſtam exequitur ſententiam *c. paſtoralis* §. *quoniam*, et ibi omnes DD. *de offic. Deleg.* Abb. Boſſ. Dec. et Farin. alios citans, et teſtans de communi *n.*67.

In ciuilibus, & in criminalibus.

18. Sublimita limitationem 5.; vt procedat in ciuilibus, nam in criminalibus, præſertim in damno irreparabili, ſententiam manifeſte iniuſtam, quis non tenetur, nec exequi debet, Abb. poſt Innoc. et alios, quos allegat *in c. de cætero num.* 5. *de re iudic.* Boſſ. *de foro compet. num.*87. Dec. Fely. Graſ. Gig. Iaſ. et Farin. *quæſt.*97. *num.* 73. Et generaliter, quod Iudex non teneatur exequi alterius Iudicis ſententiam notorie iniuſtam, voluerunt Bellam. et Far. *num.*76.; De ſententia vero euidenter nulla, ait Abb. *in c. de cætero de re iudic.* quod nec executor nudi facti, exequi debet, ſed ſuperſedere; vbi Fely. ex Rom. dicit, quod ſtante nullitate notoria, poteſt expreſſe executio denegari, et hos ſequitur Lancel. et Far. *n.*77.

An Iudex poſſit iudicare ex actis, et extraiudicialiter oppoſitum ſibi conſtat.

Quid in executore qui prætendit nullitatẽ conſtare in actis vel extra acta.

19. Difficultas hic oritur in mero executore, qui, aut prætendit notoriam iniuſtitiam, vel nullitatem ex actis conſtare, vel aliunde, et extra acta. Primo caſu, prætenſio videtur inanis, cum coram ipſo acta exhibita non fuerint; Secundo vero caſu non videtur curandum, Iudex enim non vt priuatus, et ſecundum propriam conſcientiam, ſed ſecundum acta iudicare debet; et in ſimili caſu, hac ratione vtuntur Lopez, Simanch. et Farin. *quæſt.* 97. *n.* 107. At reſponderi poteſt, quod in hoc 2. caſu, in foro fori, ratio procedit, in foro vero poli potius Iudex omittere officium debet, quam

noto-

notorie innocentem condemnare; Vti enim debet Iudex illis medijs, de quibus actum eſt *ſupra in hac q. n. 4. & 5.*; Quibus adde pro vlteriori declaratione.

20. Prædictis medijs adde pro vlteriori declaratione; Quod licet in illa celebri q.; An Iudex iudicare poſſit contra veritatem, quam nouit extraiudicialiter, propter ea, quę in proceſſu apparent; e.g. Condemnare aliquem, quem ipſe extraiudicialiter ſcit innocentem eſſe, cum in proceſſu probetur nocens; Communior ſit pars affirmatiua, quando medium inuenire non poteſt, quo à iudicando ſe excuſet, ſecundum S.Tho. 2.2. *quæſt. 67. ar. 2.* & ibi Caiet. quos ſequitur Cord. & Sot. nec non Leza. *to. 3. in ver. Iudex &c. num. 19.* Attamen cum oppoſita ſententia non modo ſit valde probabilis, vt ex Leſſ. Pet. Nauar. Sà, & alijs tenet Bonacin. *de legibus diſp. 20. quæſt. 2. pun. 2. num. 2.* quia vt not. Lez. vbi ſup. lege naturali, & Diuina quilibet innocentem defendere tenetur; Sed etiam eſt opinio benignior, pietati conformior, ac menti Pontificum, qui Regularibus, ad dicta ſupra *quæſt. 8.* conceſſerunt, vt procederent ſola veritate inſpecta, ideo benigniorem hanc opinionem amplectendam eſſe à Iudice Regulari, cenſeo cum Lez. *num. 19.*: Qui in hoc caſu, dum abſque ſcandalo id fieri poteſt, ait *ibidem*, quod licite faceret Iudex, occulte ianuas carceris innocenti aperiri permittens, citans Sot. Cord. & Nald.: Et in propoſito vide Dian. *in 5. par. tract. 4. reſol. 21.* vbi de varijs remedijs, quæ in hoc caſu Iudex adhibere debet. In caſu vero, in quo Iudex Regularis extraiudicialiter ſciret aliquem nocentem, qui in proceſſu probatur innocens, melius credit Lez. vbi ſupra cum Connex. vt Iudex talem abſolueret; in iudicio enim præſertim Regulari pietati potius, & benignitati, quam rigori iuſtitię adhærendum eſt.

An Iudex poſſit iudicare ex actis dũ extraiudicialiter oppoſitum ſibi conſtat.

21. Plura diffuſe de materia huius q. reperies apud Farin. *q. 97. per totam.*

An nobilitas, dignitas, peritia, ſeu ruſticitas ſint cauſæ ſufficientes ad pęnam minuendam, Quæſt. 139.

1. Regula 1. ſit. Nobiles, diuites, & digniores mitius puniuntur, quam ignobiles, non diuites, & minus digni, *c. fin. & ibi* Abb. Anchar. Butr. & Hoſtien. *de pæn.* Tiraq. *de pæn. cau. 31. num. 1.* vbi iura, & DD. citat, Bal. Fely. Foller. & Farin. concordantes DD. & plura iura inducens *quæſt. 98. num. 93.* qui *n. 95.* veriſſimam hanc Regulam vocat cum infraſcriptis declarationibus.

Nobiles, diuites, & digniores mitius puniuntur.

2. Ampliatur 1. Regula 1. vt nobiles, & in Dignitate conſtituti, pæna infamatoria, puta fuſtium, berlinæ, aut ſimili, non puniantur, Farin. *quæſt. 98. num. 98.* neq; triremium, ſed relegationis, aut exilij, Tiraq. *cau. 31. num. 1.* Plac. Clar. & Far. *num. 99.*; Niſi delictum ſit tale, vt nobilitatis, & Dignitatis honorem fœdauerit, Farin. *ibidem*; Vnde nobiles non ſuſpenduntur, ſed decapitantur, Tiraq. *num. 3. & ſeq.* Bal. & Farin. cum concordan-

Prædicti nõ puniũtur pœna infami.

tibus plurimis *num.* 100.

Et mitius pœna corporali.

3. Ampliatur 2. Regula 1. vt præcipue mitius puniantur nobiles pœna corporali, Alciat. Alber. Bal. Bellaper. Cyn. & alij *in l. nemo C. de ſum. Trin. & fid. Cath.* Abb. Fely. Hoſtien. & alij *in c. cum quidam de iureiur.* Clar. & Didac. qui teſtantur de communi, Afflic. Butr. & Farin. cum concordantibus *num.* 102. *quæſt.* 98.

Benemeritus mitius punitur.

4. Ampliatur 3. Regula 1. vt Iudex minuere poſſit pœnam delinquenti propter merita, & beneficia Reipublicæ collata ab ipſo Reo, vel ab eius maioribus, Tiraq. plures concordantes inducens, & clare probans, *de pæn. temper. cau.* 49. *num.* 1. *& ſeq.* item *num.* 10. *& ſeq.* & ſimiliter Farin. *num.* 140. *& ſeq. quæſt.* 98.

Item peritus in arte.

5. Ampliatur 4. Regula 1. vt peritia inſignis, aut artificium delinquentis ſit cauſa minuendi pœnam, Tiraq. *cau.* 50. *num.* 1. vbi concordantes; ſed tutius eſt hoc præſtare conſulto Principe ſecundum Far. *q.* 98. *n.* 134. *in fine*.

Quid in pœna pecuniaria.

6. Limitatur 1. Regula 1. vt in pœna pecuniaria mitius puniatur pauper, & ignobilis, quam diues, & nobilis, Alciat. qui teſtatur de communi, Cyn. qui ait, quod in hoc omnes concordant, Alber. Bellaper. & Butrig. *in l. nemo C. de ſum. Trin. &c.* Abb. Fely. Hoſtien. & Imol. *in c. cum quidam de iureiur.* Tiraq. *de pæn. cauſ.* 31. *n.* 27. vbi concordantes, Clar. Didac. & Couar. qui teſtantur de communi, Foller. & Far. *q.* 98. *n.* 110. Quilibet enim punitur in eo, quod minus ſibi eſt, Tiraq. *n.* 28. *& ſeq.* Alber. Afflic. Far. & alij *n.* 112.

In quibus nobilior, & dignior nõ minus punitur.

7. Limitatur 2. Regula 1. vt nobiliores, & digniores, non mitius, ſed grauius puniantur in delictis, quæ propter nobilitatem, & dignitatem augentur, & grauiora in ipſis reputantur, Tiraq. *n.* 7. *& ſeq.* pluribus probans argumentis, Bar. Bal. & Farin. cum concordantib. *q.* 98. *n.* 113. Vt in criminibus redundantibus in dedecus nobilitatis, & dignitatis, quamuis de corporali pœna ageretur, *l. quædam*, & ibi Alber. & Bar. *ff. de pæn.* Tiraq. *n.* 17. *& ſeq.* Alciat. qui de communi, Foller. & Farin. *n.* 114.: Exemplificat, & probat Far. *num.* 115. in crimine proditionis, in quo nobiles mitius non puniuntur; Sicut *n.* 118. idem dicit in crimine falſi.

8. Limitatur 3. Regula 1. vt nobiles Superioribus inobedientes, mitius non puniantur, Tiraq. *n.* 26. Bal. quem ſequitur Fely. *in c. Paſtoralis de offic. & pot. Iudic. Deleg.* Afflic. & Farin. *quæſt.* 98. *num.* 123.; Et idem dicendum eſt in crimine læſæ Maieſtatis cum Fely. Bal. & Couar. *variar. reſol. lib.* 2. *cap.* 9. & Farin. *n.* 124.; Sicut etiam idem tenendum eſt in contumacibus, & perſeuerantibus in delictis, cum Tiraq. *de pæn. cau.* 31. *n.* 33. Fely. Foller. Far. & alijs *num.* 125.

In pœnis à iure taxatis omnes eodẽ modo puniuntur.

9. Limitatur 4. Regula 1. vt nobiles mitius puniantur in pænis arbitrarijs, ſecus verò in pœnis à lege, vel à Statuto taxatis, in quibus diſtinctio perſonarum habenda non eſt, Saly. quem ſequitur Tiraq. *n.* 34. *&* 35. Bal. Foller. & Far. concordantes inducens, & teſtans de communi *n.* 131. *q.* 98.

10. Diffuſe de Regula 1. & eius de-

declarationibus agit Farin. *q.98.à n. 93. vſq;* 134.

Ruſticitas excuſat.

11. Regula 2. ſit. Ruſticus regulariter propter ruſticitatem in delictis excuſatur, Tiraq. probans late iurium, & DD. authoritatibus *de pæn. tempер. cau.* 11. *num.* 1. *& ſeq.* Alex. Bal. Dec. & Farin. *quæſt.* 98. *num.* 19. *& ſeq.*: Et cum ex ſimplicitate ruſticus delinquere præſumatur, præcipue à dolo præſumpto excuſatur *l. ſi qui id quod* §. 1. vbi DD. *de iuriſd. omn. Iudic.* Ceph. Menoch. Rip. & Far. qui de communi *n.*25.

Præſertim à dolo pręſumpto.

Quid in deponẽte contraria.

12. Ampliatur Regula 2. vt ruſticus excuſetur, quando in ſua depoſitione contraria dixit, cum non dolo, ſed ex ſimplicitate contraria depoſuiſſe præſumatur, Alciat. Ang. Horat. Lut. qui de cõmuni Gram. Marſ. Maſcar. Menoch. Natta, & Far. *q.98. num.* 29.; Licet alij contra relati *n.* 30. Hæc tamen Ampliatio non procedit, dum conſtat; quod ex malignitate, ruſticus contraria, vel falſa depoſuit, Ang. Gram. Iaſ. Natt. Far. & alij *n.*31. An autem malitia interuenerit, Iudicis arbitrio remittitur, Rip. Tiraq. & Menoch. *de arbitr. q. lib.* 2. *caſ.* 194. *n.*58. *& ſeq.* Alciat. Far. & alij *n.*32.: Dummodo contrarietas non ſit manifeſta, tunc enim non excuſaret Bero. Dec. Cagn. & Far. *n.*34. Idem poteſt dici de periurio, ex Farin. & alijs *n.*41.

Vel in dolo vero.

14. Limitatur 1. Regula 2. vt ruſticus non excuſetur à dolo vero, Tiraq. *cau.* 11. *n.* 11. *& ſeq.* Menoch. Oddo, qui teſtatur de communi, & Far. *n.*47. *q.98.*

14. Limitatur 2. Regula 2. vt in ijs, quæ ſunt à iure Diuino, naturali vel gentium non excuſetur ruſticus *l.*2. *& ibi* glo. & DD. *C. de in ius vocan.* Tiraq. *n.* 7. *& ſeq.* vbi concordantes, in quibus ſicut etiam in ijs, quę ſunt de iure Ciuili notorio, pręſertim in atrocibus, nec ruſticus excuſatur ab ordinaria pœna, Bero. Iaſ. et Far. *q.98 n.*50. Puta in crimine iniuriarum, Menoch. Pariſ. et Farin. *n.*51.; In crimine violentię idem eſt dicendum, ſecundum Tiraq. *n.*8. Bar. Bal. et Far. cum concordantibus *n.*52.

In his quæ ſunt à iure Diuino naturali, vel gentium.

Seu Ciuili notorio, & in atrocibus.

In ſagaci.

15. Limitatur 3. Regula 2.; Vt ruſticus ſagax non excuſetur, Bal. Barb. Corn. Fulgoſ. et Tiraq. *cau.* 11. *num.* 17. Alex. Caſtren. et Iaſ. *in l.*2. *C. de in ius vocan.* Menoch. et Farin. cum concordantibus *num.* 56. *& ſeq.*

Et in pœna extraordinaria.

16. Limitatur 4. Regula 2. vt, ruſticus nunquam excuſetur à pœna extraordinaria, Tiraq. *n.* 2. Alber. et Cort. Iun. *in l. ſi qui id quod ff. ſi quis Iuſdicen. non obtemp.* Menoch. Far. et alij *q.*98. *n.*61.

17. Plura de materia Regulæ 2. et eius declarationum Farin. et Tiraq. vbi ſupra.

Multitudo delinquentium, & incertitudo delinquentis, an ſint cauſæ minuendi pœnam, Quæſt. 140.

Multitudo delinquentium minuit pœnam.

1. Regula ſit. Multitudo delinquentium, pręſertim, dum de pœna mortis agitur, cauſa eſt pœnam minuendi, *c. dilectus il* 2. et ibi gl. & cõmuniter omnes de Symon. Tiraq. *de pœn. temper. cau.* 47. *n.* 1. *& ſeq.* vbi iura, et DD. citat, Clar. qui de quotidiana obſeruantia *q.*

60. verſ. allegatur, Afflic. Alber. et Far. *q. 96. n. 1.*; Quando autem iſto caſu pœna eſſe debeat pecuniaria, vel corporalis vide Far. *q. 17. n. 72. & ſeq.*

2. Limitatur Regula 1. vt pœna
Nõ quoad principa-les auctores. non minuatur quoad principales authores, qui ſine venia ſunt puniendi, Tiraq. *n.* 8. vbi iura, et concordantes DD. Clar. loco citato, Ang. Fely. Foller. et Farin. cum alijs
Multi quot dicã tur. *q. 96. num.* 8. Multi autem in propoſito dicuntur quadraginta, vel remittitur Iudicis arbitrio Far. *num.* 11. et 12.

3. Regula 2. ſit. Delinquentis
Incertitu-do delin-quētis, an minuat pœnam. incertitudo, quando rixa ſubitanea fuit, et in ea plures interuenerunt, eſt in cauſa, vt nemo condemnetur pœna ordinaria, ſed tantum extraordinaria arbitrio Iudicis ſint plectendi, Tiraq. *de pœn. temper. cau. 63. n. 1.* Alber. & Cyn. *in l. quoniam C. ad l. Iul. de vi publ.* Burſat. qui de communi, Andr. Gayil. qui de magis communi, Clar. Farin. & alij *q. 96. n.* 14. Et, ſecundum Me-
Et an. & quãdo ſit locus tor-turæ. noch. *de arbitr. q. lib. 2. caſ. 362. num.* 20. omnes prędicti torqueri poſſunt ad ſciendum, quis eorum vulnerauerit, & idem tenent Chart. *de execut. ſent. c. fin. num.* 46. Din. Gram. Rom. & Far. *num.* 80.; Sicut etiam Chart. *n.* 242. ſuſtinet, poſſe torqueri vulnerantes, & aſtantes homicidio, ad ſciendum an deliberate, & pręcedente tractatu vulnerauerint, & aſtiterint, & idem opinantur Clar. Plac. Far. & alij *num.* 81.; Qui *num.* 83. *& ſeq.* declarat hoc intelligendum eſſe, dummodo contra torquendum, vel torquendos inditia particularia ad torturam adſint, puta mala fama, quod quis ſit ſolitus vulnerare, vel occidere; Alias, ſecundum eundem Far. *n.* 87. *vſq;* 91. ſecus eſt dicendum.

4. Ampliatur, ſeu declaratur 1. Vt in occiſo in rixa à pluribus commiſſa vno vulnere.
Regula 2. vt procedat in mortuo in rixa à pluribus commiſſa, vnico vulnere, & ignoratur, à quo vulnus ſit illatum, quo caſu omnes extraordinarie puniuntur, vt ſolide, & diffuſe probat Farin. *num.* 21. *quæſt. 96.*

5. Ampliatur 2. Regula 2. vt Vel pluri-bus vulneribus.
habeat locum etiam in mortuo ex pluribus vulneribus, dum ignoratur, quis ex pluribus rixantibus vulnera intulerit, probat fundate Far. *q. 96. num. 25. & ſeq.*: Licet quando ſcitur quid vnusquiſq; in rixa operatus ſit, de eo tantum teneatur; Quia in rixa de delicto alterius nemo tenetur, ſed tantum quilibet de eo, quod perpetrauit *l. in rixa*, & ibi Marſ. *ad l. Corn. de ſicar.* Bal. Blanc. Carer. & Farin. cum pluribus concordantibus *num.* 29.; Qui pro declaratione, & comprobatione Regulæ 2. pluribus alijs modis exemplificat *à numero* 15. *vſque ad num.* 56.

6. Ampliatur 3. Regula 2. vt Quæ imponenda ſit pœna
in omni caſu, in quo propter delinquentis incertitudinem, pœna non ordinaria imponenda eſt, ſed tantum extraordinaria, hæc corporalis non debeat eſſe, ſed pecuniaria, Alber. Cyn. & Saly. *in l. quoniam C. ad l. Iul. de vi publ.* Boiſſ. qui de communi *tit. de homic. num.* 26. Menoch. Clar. qui concordantes inducit, & pariter de communi teſtatur, Rolan. & Surd. quos ſequitur Farin. alios citans *q. 96.*

quæſt.96. num. 57. Qui *nu.* 58. ait, quod non erit inconueniens in occurrenti caſu imponere pęnam exilij, cum hæ pænæ nempe exilij, & pæcuniariæ ſint ſorores germanæ, & vbi vna poteſt imponi, non eſt abſurdum, & aliam infligere, & idem dicitur de ſimilibus pænis.

Pena authoris rixæ.

7. Limitatur 1. Regula 2. In authore rixæ, qui de homicidio in ea commiſſo tenetur, ordinariaque pæna eſt puniendus, licet ipſum occidiſſe non appareat, cũ enim operam dederit rei illicitæ, tenetur de omni eo, quod ſequitur, dum de occiſore non conſtat; Cæteri vero, qui in rixa interfuerunt, tantum de ope, & auxilio tenentur, Plac. qui cumulat concordantes, Cyn. Gandin. Marſil. Vital. & Menoch. *de arbitr. q. lib.* 2. *qu.* 362. *num.* 23. Ang. Bald. Rolan. qui teſtatur de recepta opinione, & Farin. *q. 96. nu.63.* & *64.*; Et hæc limitatio procedit, ſiue vnum illatum ſit vulnus, ſiue plura, & à pluribus; Ac etiam in pluribus occiſis, quando, quis occiderit, incertum eſt, Bero. Gayl. Marſil. Rolan. Vital. & alij, quos ſequitur Farin. qui teſtatur de veriori, & communiori, *n. 64. in fin.* Sed dum conſtaret, quod non ipſe, ſed alius occiderit, tunc author rixæ pæna ordinaria non puniretur, ita *in Deciſ. Pedemon.* & ſequitur Baiar. ad Clar. §. *homicidium n.* 127. Cæpol. Vulpel. Farin. & alij *n.64.*

Quid in homicidio; præcedente tractatu.

8. Limitatur 2. Regula 2. cum Ampliationibus eius; Vt procedãt in homicidio commiſſo in pura rixa, ſecus, ſi ex propoſito, & præcedente tractatu, tunc enim omnes rixantes pæna tenerentur ordinaria; Siue vnicum, ſiue plura fuerint vulnera; Siue vnicum, ſiue omnia lætalia fuerint; Siue ſciantur, ſiue ignorentur vulnerantes; Ac ſiue vnus, ſiue omnes vulnerauerint, gl. *in l. ſi in rixa, & ibi* Alber. Fulgoſ. Marſil. & Bart. *ff. ad l. Corn. de ſicar.* Chart. *de execut. ſent. c. fin. num.* 140. vbi alijs relatis teſtatur de communi, à qua, ait, in iudicando, & conſulendo recedendum non eſſe, Clar. qui de magis communi *§. homicidiũ, verſ. alia etiam*, Menoch. & Farin. ad ſaturitatem citans *num.72. q.96.*

Declaratur limitatio.

9. Intellige hanc limitationem, dum omnes rixantes fuerunt coadunati ad occidendum; ſecus ſi tantum ad verberandum, quia tunc vnuſquiſque teneretur de eo, quod vltra fecit, Alber. *in d. l. ſi in rixa*, Carer. Farin. & alij *quæſt. 96. num.* 74.: Et dummodo præcedens tractatus, & deliberatio probentur, hæc enim non præſumuntur, Burſat. Carer. & Surd. qui alios referunt, Marſil. & Farin. *nu.* 35. Boſſ. *tit. de homic. num.23. &* 25. & tenuit Bal. *in l. non ideo minus num.26. C. de accuſat.*

10. Plura, & diffuſe de materia Regulæ 2. & eius declarationum Far. *q.96.*

Iudex pecunia corruptus in cauſis criminalibus, non rite, & ſecundum iura ſuum regulans arbitrium, ſed iniuſte iudicans, vel etiam iuſte, quomodo puniatur, Quæſt. 141.

Pæna iniuſte iudicantis per barattariam.

1. Regula ſit. Iudex pecunia corruptus, iniuſte, in criminalibus ſententiam ferens l. Iulia repetundarum tenetur *l. 1. ff. ad l. Iul.*

Iul. repetun. Quæ pæna hodie eſt extraordinaria exilij, durior, ſeu mitior, iuxta delicti qualitatem *l. lex Iulia* §. *hodie, & ibi gl. ff. ad l. Iul. repetun.* Menoch. bene comprobans *de arbitr. q. lib.* 2. *caſ.* 342. *num.* 6. & 7. Boſſ. Clar. Put. & Far. cum concordantibus *q.* 111. *n.* 16.

Declaratur.

2. Pro declaratione Regulæ nota, quod Iudex pæcunia corruptus iniquam proferens ſententiam, barattariam committere dicitur, quia iuſtitiam propter pecuniam barattat, Boſſ. Maſcar. Farin. & alij *n.* 2.; Et *l. Iul. repetundarum* teneri dicitur, qua cauebatur, ne Iudices pro re iudicanda, vel non iudicanda pecuniam acciperent, de quo in titulo *ff. ad l. Iul. repetun.*

Quid in eondem rationem ad mortẽ. ſecuta, vel minime.

3. Ampliatur 1. Regula; Vt Iudex, qui pecunia accepta innocentem interficit, multo magis ſit puniendus, nempe pæna mortis: Condemnatione vero, ſed non morte ſecuta, mitior erit pęna, Berber. Cyril. Iodoc. & Far. *q.* 111. *n.* 25.; Qui hanc diſtinctionem ait veriſſimam, ſaltem de lege generali, qua affectus eadem pæna non punitur, & de hac Ampliatione diſſerit Farin. *à n.* 21. *vſque ad* 25.

In cauſa non capitali.

4. Ampliatur 2. Regula, Vt Iudex, qui pecunia corruptus in cauſa non capitali criminali, ſeu in ciuili, iniuſte iudicat, relegandus ſit, Ang. *in l.* 3. *C. ad l. Iul. repetun.* Dec. & Far. *n.* 26. vbi citat etiam Cyril. dicentem, Iudices pedaneos iſto caſu plerumq; à curia ſubmoueri, vel in exilium mitti, ſiue ad tempus relegari *per l. ſi quis aliquid* §. *pen. ff. de pæn.*

5. Ampliatur 3. Regula, Vt Iudex barattariam committens Officio in quo delinquit, priuandus ſit, Boſſ. quem ſequitur Clar. §. *fin. qu.* 73. *verſ. Iudex*, Gram. Menoch. Put. & Farin. concordantes referens *q.* 111. *n.* 27. Baiar. ad Clar. *ibidem n.* 19. vbi ex Bonacoſ. Capic. Lancel. & Guid. Pap. vlterius tenet; talem degradationis, & priuationis Dignitatis pænam incurrere: Et quod hæc pæna priuationis Officij etiam de iure Canonico procedat, tenuerunt Archid. Gram. Hoſtien. & Farin. *n.* 29. Qui *n.* 30. ſuſtinet talem Iudicem ad Officia obtinẽda in futurum inhabilem reddi, ex Put. & Rondol. & ſubſcribit Clar. loco citato, vbi ait, in hoc omnes concordare.

Barattarius Officio priuatur, & inhabilis redditur.

6. Ampliatur 4. Regula, Vt barattarius Iudex ſit infamis, fuſtigari poſſit, ad damna, intereſſe, & ad litis æſtimationem teneatur, vt probat Far. *q.* 111. *à num.* 31. *vſque* 37.; Et reſtitutioni in quadruplum eius, quod accepit, obnoxius ſit *l.* 1. *in fi.* & ibi Ang. Bal. & Saly. *C. ad l. Iul. repetun.* Boſſ. & poſt eum Clar. *q.* 73. *verſ. Iudex*, vbi ait, quod in hoc omnes concordant.; Imo in criminalibus Iudex barattarius bona omnia amittit, Auth. *nouo iure C. de pæn. Iudic qui male iudic.* & probat Far. *n.* 34. & 70.

Et alijs pænis ſubiacet.

7. Ampliatur 5. Regula, Vt Iudex, qui per concuſſionem, ideſt mimis, vel aliter terret, & inducit ad ſibi dandum munera pro iuſtitia facienda, extraordinarie criminaliter puniatur, gloſ. & Bart. *in l.* 1. *ff. de concuſſion.* Menoch. Put. Salyc. Farin. & alij *q.* 111. *n.* 40.; Et ad reſtitutionem teneatur *l. quod cunctãdi*, & ibi

Pæna concutientis.

& ibi gloſ. Bald. & Salyc. *C. de condition. ob turp. cauſ.* Decian. Put. Far. & alij *n.* 44. qui *n.* 45. *vſque* 51. ampliat, & probat, in concuſſionis crimen etiam incurrere eum, qui iuſſu Iudicis ſimulato metu pecuniã extorquet, quamuis priuata eſſet perſona: Et quod hoc crimen committatur facto, vel verbo metum incutiendo, & pariter ab extorquente pecuniam aliquam vexando.

Iudex Eccleſiaſticus, qui pretio, aut aliàs per ſordes iniuſte iudicans quomodo puniatur.

8. Ampliatur 6. Reg. Vt Iudex Eccleſiaſticus, qui pretio, aut aliàs per ſordes iniuſtam tulit ſententiam, ab executione Officij per annum ſuſpendatur *c.* 1 *§. ſi quis de ſent. excom. in* 6. vbi gloſ. & Hoſtien; qui ſi anno pendente in Diuinis ſe ingeſſerit, irregularitatem Papæ reſeruatam incurret *in d. c.* 1. *§. ſciturus*, vbi gloſ. & Hoſtien. & tenet Farin. cum alijs *q.* 111. *n.* 72.; Et vlterius arbitrio Iudicis pæna extraordinaria erit puniendus, ſecundum Hoſtien. ideſt, ait Farin. *num.* 74. ad intereſſe parti.

An pænæ barattariæ cumulentur.

9. Ampliatur 7. Regula, Vt pæna iuris ciuilis barattario impoſita, non tollat aliam origine, ſed executione, vna enim tantum ad electionem Iudicis exequenda eſt, Boſſ. qui de communi *de Offic. corrupt. poſt n.* 7. *verſ. quid, & n.* 8. 9. & 10., & videtur conſentire, Gram. & Farin. *q.* 111. *n.* 82.

Generaliter de pænis cumulandis.

10. Hęc materia controuerſa eſt, vnde animaduertendũ eſt, quod pro parte cumulationis pænarũ eſt gloſ. Hoſtien. & Io. Andr. *in c.* 1. *de ſent. & re iudic.* Ang. & Bal. *in l. ſi quis ab alio ff. de calumniat.* & Decian. *in tract. crim. lib.* 3. *c.* 39. *n.* 18. vbi ait, quod omnes pęnę ſtant cumulatiuè, & vna alteri addita cenſetur, & propterea Iudex, aut vnam quam maluerit, aut omnes eius arbitrio infligere poterit.

Vel non.

11. Sed econtra, quod vna tollat aliam, cum ex eodem facto veniant, et conſequenter, quod pænæ non ſint cumulandæ, voluerunt Alberic. Bald. Caſtren. et Odofr. *in l.* 1. *§. hoc autem ff. de calumniat.*; Hæc dicta ſint generaliter, de pænis cumulandis, vel non cumulandis.

Specialiter de quibuſdam pænis barattariæ cumulandis.

12. Specialiter verò, de quibuſdam pænis loquendo, dico, pænam priuationis Officij barattario Iudici impoſitam, cum alijs pænis cumulari, ita Boſſ. Menoch. et Farin. *q.* 111. *n.* 90. Item pæna infamiæ, cũ non ſit delicti pæna principalis, ſed veniat in conſequentiam, cumulatur cum alijs pænis, Menoch. et Far. *n.* 92. Idem dicendum de pæna ſuſpenſionis per annum, de qua ſupra *n.* 8. quæ alias non tollit pęnas *c.* 1. et ibi Archid. gl. Hoſtien. et Io. Andr. *de re iudic. in* 6. Et idem prorſus dicendum in pæna refectionis expenſarum, et æſtimationis litis, Butrig. et Farin. concordantes inducens *n.* 95. & 96. qui plura de quibuſdam alijs pænis cumulandis, vel non cumulandis agit *à num.* 83. *vſque ad num.* 96.

Statuti pæna tollit alias.

13. Limitatur Ampliatio 7. Vt pæna Statutaria impoſita Iudici barattario, tollat omnes alias pęnas iuris communis, Gram. qui teſtatur de obſeruantia totius mundi, et Farin. *q.* 111. *n.* 97. qui de rationabiliori, et veriori teſtatur; licet Menoch. contra ſentiat.

14. Ampliatur 8. Regula, Vt puniatur Iudex ſimpliciter pecuniam

niam accipiens quamuis ei à dante non dicatur, quod bene, vel male iudicet, Boſſ. *de Offic.corrupt.n.*1. *&* 2. Menoch. *de arbitr.q.lib.*2.*caſ.*342.*n.* 27. Maſc. qui de communi, Gram. & Farin. *n.*167. *q.*111.

Quid ſi Iudex pecuniam accipiat ſimpliciter.

15. Ampl.9. Reg. Vt procedat in Iudice accipiēte, ſiue pecuniā, ſiue aliam rem pretio æſtimabilem *l.* 1. *§.*pecuniā, & ibi Bar. Bal. & Odofr. *ff.de calumniat.* Decia. Maſc. Menoc. Farin. & alij *q.*111.*n.*168. Et hoc ſiue per ſe, ſiue per interpoſitam recipiat perſonam, *l fin.* & ibi gl. *C. ad l.Iul. repetun.* Amad. Farin. & alij *n.* 176.

Quid ſi accipiat aliā rem, per ſe, vel per alium.

16. Ampliatur 10. Regula, Vt Iudex puniendus ſit, quamuis pro iuſtitia faciēda pecuniam recipiat, Bart. Bal. Boſſ. Maſc. qui teſtatur de communi, Menoch. & alij cumulati à Farin. *q.*111.*n.*151. Et hoc procedit etiam de iure Canonico, ſecundum Butr. Gemin. Nauar. & alios relatos à Farin. *n.*157.

Punitur Iudex accipiens pro iuſtitia facienda.

17. Ampliatur 11. Regula, Vt procedat etiam in Iudice, qui ſine vlla pactione, ſub ficto muneris colore aliquid recipit, cum, & munerum receptio Iudici ſit prohibita, *l. Plebiſcito ff.de Offic.Præſid.& c.ſtatutum de reſcript. in* 6. & not. Boſſ. *de Offic. corrupt.n.*3. Dec. Menoch. Viu. & Farin. cum concordantibus *num.* 236.*q.* 111.; Et idem dic in Iudice recipiente ſub titulo remiſſionis obligationis, vel debiti, Alber. Bal. Menoch. & Maſcar.; Vel venditionis, ſeu locationis minori prętio Cyril. Odofr. & Far. qui citatis DD. ſubſcribit *n.*170.; Et ex Bald. Ang. Menoch. & pluribus alijs *n.*171. dicit, barattarium Iudicem eſſe, qui ſub nomine mutui pecuniam recipit.

Munus, mutuū Iudex recipiens, vel alio titulo

18. Limitatur 1. Ampliatio 11. Vt Iudex ſalarium non habens, vel tenue, poſſit à ſponte dantibus, pro præmio ſalarij, & non vltra, aliquid accipere, dummodo iniuſtitiam non faciat, Ang. Maſcar. Put. Salyc. Viu. & Farin. *qu.*111.*num.* 241. Item ab amicis abſolute munera licite recipit, Boſſ. *de Offic. corrupt. nu.*3. Menoch. *de arbitr. q. lib.*2.*caſ.*517.*n.* 4. Alber. Bertaz. Decian. Maſcar. & Farin. cum alijs, *n.*242.: Dummodo ab omnibus amicis in toto anno vltra centū aureos non recipiat, Boſſ. Menoch. & Farin. cum concordantibus *n.* 243.; ſed, ſecundum Ang. hodie non videtur Iudici licere ab amicis recipere, niſi eſculenta, & poculēta *per Auth. vt Iudic. ſine quoquo ſuffrag. §. ſcriptum il ſecundo*, Put. & Farin. *num.* 244. Item munera in omni quantitate Iudici accipere licet à conſanguineis vſque ad gradum 6. Boſſ. *n.*3. Alber. & Farin. *nu.* 246.; Cum hoc tamen, quod ratione Officij non recipiat, Ang. Decian. Farin. & alij *n.*249.

Quid ſi Iudex ſalarium non habens, aliquid recipiat.

Vel ab amicis.

Seu à conſanguineis.

19. Limitatur 2. Ampliatio 11. Vt exculenta, & poculenta à quocumque Iudex accipere poſſit *c. ſtatutum §. inſuper*, & ibi gloſ. Archid. & Geminian. *de reſcript. in* 6. Boſſ. *d. n.* 3. Menoch. *nu.* 5. Viu. Bart. & Far. cum pluribus concordantibus *q.*111.*n.*250. vbi ait, hanc opinionem, ſine dubio, communem eſſe, quamuis alij contra ſentiant, relati *n.*251.; Intellige, licere hæc accipere, dum ex mera liberalitate dantur; Secus ſi directe, vel indirecte petantur, vel affectentur *d.§.inſuper,* vbi

Vel exculenta, & poculēta.

vbi gloſ. Archid. Butr.Geminian.& & Io. Andr. & not. Boſſ. Viu. & Farin.cum alijs *n.*252.; Et moderate, *l. ſolet §. non vero,* vbi Alber.*ff.de Offic. Proconſ.* Et modice, ita vt Iudicis animum veriſimiliter non immutent, vt in paruo caſeo, & duabus amphoris vini, Alexand.Put.& Farin. *q.*111. *n.*255.: Vbi ex Berber. damnat frequentem vſum talium munerum, quæ ab ipſis Iudicibus venduntur,&c. Et dummodo iſta non recipiantur à calumniatoribus,ab iniuſte vexatis, ſeu infamibus,Alber.Conrad.& Far. vbi ſup.; Qui *num.* 257. ex Menoch. notat poſſe Iudicẽ vna die à diuerſis perſonis dono recipere decem paria leporum, vel ſimilium.

Siue vnũ nummũ.

20. Ampliatur 12. Regula, ſecundum Amad. Dec. Maſcar. Viu. & Put. quos refert Farin. *q.* 111. *n.* 161. vt barattaria à Iudice cõmittatur etiam in vno nummo; Sed ibidem not. Far. videndum eſſe in propoſito Nauar. hoc declarantem *in Conſtit. Greg. XIII. de dat. & promiſſ. in notab.* 10. *nu.* 20. *& in notab.* 11. *n.*23. ad quem lectorem remitto.

Aut promiſſione.

21. Ampliatur 13. Regula Vt Iudex ſit barattarius ex pecuniæ ſola promiſſione ei facta,& acceptatione de ſumma certa, , aut de re tradenda, Bar.Bal. Boer.Decian. Menoch. & Farin. cum alijs *num.* 162. *&* 164.; Quod Amad. Baiar. Maſcard. Menoch. Dec.& Put. relati à Farin. *num.* 163. ampliant etiam, dum promiſſio non fuit acceptata, ſed non recuſata.

Barattaria omiſſionis.

22. Ampliatur 14. Regula, Vt barattarius Iudex, non modo faciendo non facienda, ſed etiam omittendo facienda, ſit puniendus Boſſ. *de Offic. corrupt. n.* 1. Menoch. *de arbitr. q. lib.*2. *caſ.*342. *n.*18. Alber. Bal.Maſc.Farin.& alij *n.*148.

Sindicatur durante Officio de barattaria.

23. Ampliatur 15. Regula, Vt durante Officio Iudex de barattaria ſyndicari poſſit, *l. iubemus,* vbi gloſ. Butrig.Bellaper. Ang. Cyn. & Saly.*C.ad l.Iul.repetun.* Bar.Decian. Farin.& alij, *q.*111. *n.*185.

Pena complicum barattariæ.

24. Ampliatur 16. Regula, Vt procedat in complicibus barattariæ à Iudice commiſſæ, vt ſunt Iudicis familiares, ſeu de eius cohorte, qui eadem pœna puniuntur, Bar.Farin. & alij *n.*139.& *ſeq.*

Reuelans barattariã.

25. Ampliatur 17. Regula, Vt Iudicis corruptionẽ reuelanti, quãuis ipſe particeps ſit, non modo ei parcatur,ſed etiam præmium ei detur *l.iubemus* vbi gloſ. & Ang. *C. ad l. Iul. repetund.* Dec.& Farin. *q.*111. *n.*191. *&* 192.: Et prædictam corruptionem quamuis reuelans non probet, Iudex iuramento ſe purgare tenetur, & iurare nolẽs, punitur, ac ſi delictum probatum eſſet, Dec. Foller.Farin.& alij *n.*195. *& eſt tex. in Auth. nouo iure* vbi gloſ. Bal. Bellaper. Saly. & alij *C.de pæn.Iudic.qui male iudic.*; Nec releuans,ex ſua poteſt confeſſione condemnari, cum ad alium finem facta confeſſio ſit, Bal. & Salyc. vbi proxime Decian. Put. Surd. & Far. *n.*196.

Reuelans Iudicis mentem, pecunia accepta.

26. Ampliatur 18. Regula, Vt reuelantes ſententiam, ſeu Iudicis mentem pecunia accepta puniantur, Deciau. Put. & Far.*n.*280.; Et Notarius ſic reuelans falſi pæna teneatur,Put.& Far. *n.* 285. *q.*111.

27. Ampliatur 19. Regula, Vt pro-

Promittēs fauorabi. lem ſentē tiam. promittens accepta ob id pecunia bonum litis euentum, & ſententiam fauorabilem apud Iudicem, eadem pæna, qua corruptor puniatur, glo. *in l. apud Labeonem* §. *item ait, il ſecū do, ff. de iniur.* Cyril. Odofr. Put. & Far. *q.* 111. *n.* 279. vbi exemplificat in comitibus, ſeu familiaribus Iudicis, ita promittētibus: Et tales ſunt fuſtigandi gloſ. *in l. qui explicandi, vbi* Bellaper. *C. de accuſat. & eſt tex. expreſſus in d.* §. *item ait*, vbi Alber. & Ang. & tenuerunt Ciryl. Decian. Put. & Farin. *n.* 281. Qui tamen cū Menoch. concludit, verum ſe exiſtimare, etiam aliam pænam arbitrio iudicis extraordinariā īponi poſſe.

28. Subampliatur, Vt idem procedat in Aduotato, ſeu Procuratore, qui, amicum Iudicis ſe faciens, accepta pecunia, ſuo clientulo fauorabilem promittit ſententiam, Ang. *in d.* §. *item ait*, Bellaper. Decian. Put. & Farin. *n.* 284. *q.* 111.

29. Subampliatur iterum, Vt recipiens ad hoc pecuniæ promiſſionem, puniatur, ſecundum Ang. præſertim ſi pecunia promiſſa deponatur, Odofr. & Farin. *n.* 287.

30. Subampliatur 3. Vt idem dicēdum ſit quamuis huiuſmodi promittens nihil Iudici diceret *l. qui explicando*, & ibi Bar. & Odofr. *C. de accuſat.*

Puniatur pecunia corrūpēs Iudicem. 31. Ampl. 20. Reg. Vt pecunia corrumpens Iudicem eadem pęna teneatur, qua Iudex corruptus, gl. *in l.* 1. *& ibi* Bart. Bal. & Alber. *ff. de calumn.* Amad. Put. Gram. & Farin. teſtans de cōmuni *n.* 98. qui in ſeqq. ſubampliat.

32. Limitatur Ampliatio 20. Vt in foro fori non puniatur inquiſitus capitaliter, qui pro redēptione ſui ſanguinis Iudicem corrumpit *l. tranſigere C. de tranſact.* Foller. *in praxi crim. in pragm. n.* 180. Bart. Put. Far. & alij *q.* 111. *n.* 114. Sicut nec punitur dans pecuniam Iudici pro ſui iuris conſeruatione, vel ad redimēdam indebitam vexationem gloſ. *in c. cum ab omni*, & ibi Abb. Anchar. Bal. Hoſtien. Imol. & alij. *de vit. & honeſt. Cler.* Dec. Put. & Far. *n.* 116.; Dummodo dans manifeſte probet, ſe in bonum, vt ſup. pecuniam dediſſe, alias præſumeretur in malum, gl. Abb. & Hoſtien. *in d. c. cum ab omni*, Bellamer. Turrecrem. Archid. qui requirit in dante expreſſam proteſtationem, ſe pecuniam dare, non animo Iudicem corrumpendi, ſed vt iuſtitiam conſequatur, & Farin. *n.* 117. Niſi det pro ſui ſanguinis redemptione. Vel ad redimēdam iniuſtam vexationem.

33. Ampliatur 21. Regula, Vt ſi prætenſus Reus, quamuis innocens, pecunia in criminalibus Iudicem corrumpat, propter delictum corruptionis ius ſuæ innocētiæ perdat, Bal. et Saly. *in l. eleganter* §. *pen. ff. de dolo*, Bar. Put. et Far. cū alijs *n.* 126.; Qui *n.* 127. ex Bal. Fely. Put. et Salyc. idem dicit de corrumpente pecunia Notarium, quod nempe cauſam perdat. Corrumpens perdit ius ſuæ innocentiæ.

34. Ampliatur 22. Regula, Vt ſententia lata à Iudice pecunia corrupto, ipſo iure nulla ſit, gloſ. *in l.* 1. et ibi Butrig. Bellaper. Bar. Bald. et Salyc. *C. de pæn. Iudic. male iudic.* Maſcar. Menoch. Decian. et Far. ad ſaturitatem concordantes citans *qu.* 111. *n.* 197. *vſq;* 199. *& eſt tex. expreſſus in l. vealcs, & ibi* Ang. Caſtren. et alij *C. quando prou. non eſt neceſ.*; Si vero Iudex non pecunia, ſeu Sententia lata per barattariā eſt nulla.

Per ſordes, reſcindenda eſt.

ſeu alio præmio, ſed precibus, vel alio modo per dolum, et ſordes fuerit corruptus, licet ipſo iure ſententia nulla non ſit, reſcindenda tamen erit, gloſ. Bald. Bart. *in d. l.* 1., Menoch. Decian. et Farin. cum concordantibus *n.* 207.

Excommunicantur dãtes, vel recipiẽtes pro iuſtitia, vel gratia obtinẽda apud Sedem Apoſtolicã.

35. Ampliatur 23. Regula, Vt dantes, vel recipientes pro iuſtitia, vel gratia obtinenda apud ſedem Apoſtolicam, maiori excommunicatione ſint excommunicati, à qua niſi à Papa, vel ab alio ad id ſpeciale habente mandatum, præterquã in mortis articulo abſolui non poſſint *extrauag.* 1. §. *decernimus de ſent. excomm.* et not. Boccac. et Farin. *q.* 111. *nu.* 291. *vſque* 294.; Vbi obſeruat *d. extrauag. prius à Clem. V.* reuocatam, ſed poſtea *à Clem. VIII.* confirmatam, et auctam fuiſſe; ſubdens *n.* 295. *ex d.* §. *decernimus*, eoſdem excommunicatos abſolui non poſſe niſi prius, quantum dederunt, vel receperunt, pauperibus largiantur.

36. Subampliatur 1. Ampliatio 23. Vt in hanc excommunicationẽ delinquẽtes incurrant, ſiue ſint laici, ſiue Clerici, ſiue Religioſi, ſiue maſculi, ſiue fœminæ, ſiue familiares Curiæ, vt expreſſe habetur *in d. Extrauag.* 1. et not. Nauar. Boccac. et Farin. *q.* 111. *n.* 305. Et vlterius in hanc incidunt excommunicationem, omnes, qui ſcienter d. gratia, vel iuſtitia vtuntur, Nauar. Boccac. et Farin. *n.* 312. *& eſt tex. in d. Extrauag.* §. *fin.*; Et hoc, ſiue detur, ſiue promittatur pecunia, vel alia res, ſeu vtilitas de quacunq; re, vt dicitur *in d. extrauag.* et not. Boccac. Nauar. et Farin. *num.* 327. Et pariter incidunt dantes aliquid nomine doni, excepta eſculenta, et poculenta, non tamen adeo grandia, vt periculum animum à recto flectendi inducant, Boccac. Nauar. et Farin. *num.* 336. *& ſeq.* Qui *num.* 306. *&* 307. tractat, an in hac excommunicatione Epiſcopi, et Cardinales comprehendantur.

Item vtẽtes obtentis.

Item promittentes. &c.

Item dantes.

Prædicti in alias pœnas incidunt.

37. Subampliatur 2. Ampliatio 23. Vt prædicti dantes, et recipientes ipſo iure in priuationem Beneficiorum, Officiorum Eccleſiaſticorum, et etiam ſecularium incurrãt, ad alia obtinenda inhabiles ſint, perpetuoque ſint infames, vt expreſſe habetur *in Conſtit. Greg. XIII. Anni* 1574. vbi Nauar. et obſeruat Farin. *quæſt.* 111. *num.* 298. *vſque* 302.; Qui *num.* 304. ex Boccac. ait, quod ſi tales aliquo modo in Diuinis ſe ingeſſerint, irregulares fiunt.

Proxeneta, auxilians, conſulens, & fauens cõprehẽduntur.

38. Subampliatur 3. Ampliatio 23. Vt in eandem excommunicationem, et alias pœnas incidat proxeneta, ſeu mediator, præſtans auxilium, conſilium, vel fauorem, recipiens pecuniam ad hoc, licet nihil operetur, ſed confingens operari, Boccac. Nauar. et Farin. *qu.* 111. *num.* 308. *vſque* 311. *ex dictis Conſtit.*

De promiſſione, &c.

39. Subampliatur 4. Ampliatio 23. Vt ex ſola promiſſione, et acceptatione promiſſionis, etiam quod nihil detur, promittens, et acceptans in d. excommunicationem incurrant Nauar. et Farin. *q.* 111. *nu.* 313. *per d. Extrauag.* Et vt habetur *in eadem extrauag.* ſufficit etiam generalis promiſſio ad incurrendũ, et not. Boccac. et Far. *n.* 325.;

Intellige de promiſſione, quæ de ſe, & ante dictas Conſtit. erat peccaminoſa mortaliter, aliàs ſecus; vt eſſet licita promiſſio debitę gratitudinis antidoralis iure naturæ, Nauar. & Far. *n.*314.*&* 326.: Et de datione rei etiam paruæ, quæ tamen ante eaſdem Conſtit. erat mortifera, Boccac. Nauar. & Farin. *n.*323.

Etiā gratia, vel iuſtitia non obtentis, quæ ſicō. ſequantur nullæ eſſent.

40. Subampliatur 4. Ampliatio 23. Vt pænæ prædictæ incurrantur, quamuis gratia, ſeu iuſtitia, pro qua data, promiſſa, ſeu recepta fuit pecunia, non obtineatur, Nauar. Boccac. & Far. *n.*316.; Licet expreſſio facta non ſit, ob quā cauſam detur, Nauar. Farin. & alij *nu.*317. *& ſeq.* Et vt not. Farin. *n.*338. cum Nauar. & Boccac. ſi gratia, ſeu iuſtitia in hoc caſu obtineatur, ipſo iure nulla erit, ſicut habetur expreſſe in citata extrauag.

Quæ pænæ in conſcientia incurrantur.

41. Subampliatur 6. Ampliatio 23. Vt pænæ excommunicationis, reſtitutionis acceptorum, & nullitatis ſententię, de quibus ſupra, etiā in foro conſcientiæ incurrantur, & conſequenter ante ſententiam Iudicis, Nauar. & Far. *q.*111.*n.*340.

Extendātur pænæ ad alia tribunalia.

42. Subampliatur 7. Ampliatio 23. Vt *prædict. Conſtit.* extendātur *à Clem. VIII. in Bulla de bono regim.* 15. *Auguſti* 1592. *prope fin.* ad promiſſa, & recepta pro obtinēda gratia, nedum apud Sedem Apoſtolicam, verum etiam in quocunque alio tribunali, aut iudicio, etiam ſeculari, tam in Curia, quam extra, in toto Statu Eccleſiaſtico, & notauit Farin. *n.*543.

43. Limitatur 1. Ampliatio 23. Vt dare, vel recipere aliquid poſt gratiam, vel iuſtitiam obtētam, per dictas extrauag. non ſit improbatum, Nauar. dummodo moderate Boccac. & Farin. *q.*111. *nu.* 348. & faciunt infra hic dicenda *n.*45. *vſq; ad n.*50. ſicut nec etiam eſt prohibitum dare, ſeu promittere ad redimendam indebitam vexationē ſuper iure acquiſito, Boccac. Nauar. & Farin. *n.* 349.: Seu, vt citius cauſa expediatur ſine alterius præiudicio, & cum animi vera ſinceritate, & non ad alium effectum, hoc enim, & in foro fori, & in foro poli licitum eſt, ſecundum Nauar. & Far. *n.* 350.

Quid ſi detur, vel recipiatur poſt factū, vel ante, ad redimēdam vexationē, ſeu vt cauſa citius expediatur.

44. Limitatur 2. Ampliatio 23. Vt d. excommunicatio, & aliæ pænæ ſine dolo, & animo malo non incurrantur, Nauar. Boccac. & Farin. *nu.* 357. Limitabis iterum Ampliationem 23. *vt infra hic n.* 45. *vſq; in fin. q.*

Vel ſine dolo.

45. Limitatur modo 1. Regula, Vt procedat in Iudice pecuniā recipiente ante ſententiam, ſecus ſi poſt ſententiam, tunc enim iudicio finito, Iudex à ſponte dante iuſte accipit, Anchar. Boſſ. Fely. Geminian. Marſ. Menoch. qui etiam alios inducit *de arbitr. q. lib.* 2. *caſ.*342.*n.*38. vbi reddit rationem, quia ſuſpicionis cauſa ceſſat, Baiar, Bertaz. Conrad. Decian. Maſcar. & Far. *q.* 111. *n.*210. quia (ait) cauſa prohibitionis, ne Iudex corrumpatur, ceſſat, & teſtatur de magis communi *num.* 212. cum declarationibus hic ſeqq.; Licet Amad. Bald. Put. ad quod etiā Maſcar. citatur, contra ſentiant, vt refert Farin. *n.*211. qui cum Prępoſ. & Alex. *in d. n.*212. eos ſaluat in Iudice Ordinario, qui durante Officio ad vitandā ſuſpicionē, niſi eſculenta,

Siue poſt latam ſententiam.

lenta, & poculenta recipere minime debet.

Declaratur limitatio.

46. Declara 1. limitationem; Vt procedat, dum ante ſententiam promiſſio aliqua, vel promiſſionis ſuſpicio, tacita conuentio, aut recipiendi ſpes non præceſſit, Anchar. *in cap.* 1. *per illum tex.* & ibi Gemin. Hoſtien. & Io. Andr. *de re iudic. in* 6. Boſſ. Decian. Menoch. & Far. cum concordantibus *quæſt.* 111. *nu.* 213. In dubio tamen pecunia data præſumitur in vim præcedentis promiſſionis, niſi ex circumſtantijs, & perſonarum qualitate de contrario appareat, Baiar. Boſſ. Claud. Decian. & Far. *nu.* 214.; Sed Anchar. quem ſequitur Menoch. *lib.* 5. *præſump.* 8. *num.* 12. oppoſitum tenere videtur, dum ait ex datione Iudici poſt ſententiam, factam corruptionem non præſumi.

Quid in promittẽte, ſeu conſeruante Iudicem indemnẽ.

47. Limitatur 2. Regula, vt Iudicem corrumpere non dicatur, qui bonam fouens cauſam, indemnem conſeruare Iudicem promittit, ſeu conſeruat, Decian. Menoch. Put. Saly. & Far. cum pluribus alijs *quæſt.* 111. *num.* 216. Dummodo hoc poſt ſententiam fiat, vel ſi ante, ſuum votum Iudex non declaret, Decian. Put. & Far. *n.* 219.

Vel ſi Iudex publice accipiat.

48. Limitatur 3. Regula, vt Iudex, qui aliquid ante ſententiam publice ſimpliciter accipit, datum ex mala cauſa non præſumatur, nempe occaſione iuſtitiæ, vel iniuſtitiæ conſequendæ, ſed ex alia cauſa, Far. *q.* 111. *n.* 221. qui *n.* 220. ad hoc inducit Archid. Baiar. Bertaz. & alios.

Seu ea, quæ dari ſolent.

49. Limitatur 4. Regula, vt Iudex ea recipiens, quæ Iudicibus dari ſolent, à conſuetudine excuſetur glo. *in l. fin. ff. ad l. Iul. repetun.* Alber. Bertaz. Put. & Far. *n.* 222.

Vt ſportulas.

50. Limitatur 5. Regula, vt ſportulæ, & ſalaria à Principe, ſeu Republica taxata, à Iudicibus licite recipi poſſint, Bal. & omnes communiter in c. *cum ab omni, de vit. & honeſt. Cler.* Bertaz. Maſc. Menoch. Turrecrem. qui ait, quod in hoc nulla eſt difficultas, & Farin. *quæſt.* 111. *num.* 230. *& eſt tex l. fin. C. ad. l. Iul. repetun.*; Et dum prædicta iuxta ſolitum Iudici dantur, nec dantem, nec recipientem in pœnam aliquam incurrere faciunt, Boccac. Nauar. & Far. *n.* 358.

Salaria, &c.

51. Limitatur 6. Regula, vt Procurator, Aduocatus, & Tabellio, qui pro ſalario, & mercede oblatum recipiunt, & etiam petunt, in pœnam *d. extrauag.* 1. *de ſent. excom.* non incidant, *vt ibidem, in verb. ſub generalibus* declarat Io. Monach. & ſequitur Boccac. Nauar. & Farin. *q.* 111. *n.* 354. *&* 356.: ſecus, ſi talibus daretur tanquam Iudicis amicis, vt ipſum, vt tales ad proferendam ſententiam ad ſui fauorem flecterent, tunc enim ſaltem in foro conſcientiæ pœnæ prædictæ eſſet locus, quicquid ſit in foro fori, ſecundum Nauar. & Far. *n.* 355.

Barattaria debet probari.

52. Limitatur 7. Regula, vt cum Iudex, ſeu Officialis pro ſe præſumptionem habeat, barattaria, ſeu corruptio in eo non præſumatur, ſed per allegantem debeat probari *l. fin.* & ibi Bal. & communiter omnes *C. ad l. Iul. repetun.* Bertaz. Boſſ. Decian. & Farin. cum alijs *q.* 111. *n.* 261.; & quando contra Iudicem de barattaria criminaliter agitur,

ad

ad hoc vt tanquam conuictus condemnari poſſit, plena requiritur probatio, Boſſ. Maſcar. & plures alij, quos ſequitur Farin. *num.*264. qui *num.*265. teſtatur de communi. Et per teſtes non ſuſpectos, ſed omni exceptione maiores, Decian. Gram. Maſcar. & Farin. *num.* 268. *& ſeq.* Intellige ad condemnationem; ad torquendum namq; coniecturæ ſufficiunt, ſecundum Decian. quem ſequitur Farin. *n.* 277.; Qui *num.* 276. cum Hector. Æmil. Franc. Marci, & Maſcar. tenet, ad barattariam probandam domeſticos, & familiares teſtes Iudicis admitti.

53. Plura de hac q. diffuſe agit Farin. *quæſt.* 111. *à num.* 1. *vſque ad num.*359.

Iudex ſecundum iura, minime ſuum regulans arbitrium in cauſis criminalibus terminandis, ſed iniuſte iudicans, pecunia non interueniente, at ex dolo, ſeu ex negligentia, vel ex imperitia, quomodo puniatur,
Quæſt. 142.

Ex dolo male iudicans, qua pœna puniatur.

1. Regula 1. ſit. Iudex ex dolo male iudicans, licet pecunia non interueniente, criminaliter punitur, Bal. Saly. & Far. *quæſt.* 111. *num.* 367.; Pœna arbitraria, Bar. Boer. & Far. *num.*368. Infamis fit, Boſſ. *de Offic. corrupt. n.* 11. Conrad. Rom. & Far. cum concordantibus *n.* 370.; Et pœna falſi tenetur Boſſ. *n.*13. Aret. Conrad. & Far. *n.*372.

Ad mortē condemnans.

2. Ampliatur 1. Regula 1. vt ſi Iudex dolo aliquem ad mortem condemnauerit, & tradiderit, & ipſe mortis pœna teneatur, Boſſ. *num.* 11. *&* 12. Conrad. Cyril. Alber. Put. Farin. & alij *num.* 379. Bal. & Saly. *in rubr. C. de pœn. Iudic. qui male iudic.*

3. Ampliatur 2. Regula 1. vt Iudex ex dolo male iudicans parti ad intereſſe teneatur, litem ſuam faciat, & ad totius litis teneatur æſtimationem, Boſſ. *num.* 12. Decian. Caſtren. Put. Rom. & Farin. *q.* 111. *num.*362. Et eſt tex. expreſſus *in l. ſi filius §. Iudex*, & ibi glo. Alber. Ang. Bar. Bal. & Caſtren. *ff. de iudic.*: Et dato, quod non habeat in bonis, in corpore luere deberet, licet de conſuetudine in carcere ſolum ponatur, Alex. Bal. & Far. *num.* 373. Afflic. quem ſequitur Conrad. *de moment. poſſeſ.* limitatione 11. *n.*4. Parti tenetur.

4. Ampliatur 3. Regula 1. vt procedat (ſicut etiam propoſitæ Ampliat.) in Iudice male per ſordes iudicante, talis enim per dolum iudicare cenſetur, Nauar. & Farin. *quæſt* 111. *num.*360. *& eſt tex. clarus in l. ſi filius in fi.* & ibi Bal. *ff. de iudic.* Per ſordes vero Iudex dicitur iudicare, quando ex pretio, ſeu præmio, ex prece, vel gratia, odio, amicitia, vel timore ad iudicandum mouetur *l. ſi filius in fi. ff. de iudic. & c.* 1. *& ibi* glo. & Hoſtien. *de re iudic. in 6.* Bocacc. Dec. & Far. *n.*361. Quid ſi p ſordes, & quādo hoc accidat.

5. Limitatur Regula 1. vt dolus in Iudice regulariter non præſumatur, & ideo probandus ſit, *l.* 2. *ibi, quod non arbitramur C. de Offic. ciuil. iudic., c. ſicut, de re iudic.* Put. Claud. & Farin. *quæſt.* 111. *num.* 381.: Et in dubio, non dolo, ſed per imperitiam Iudex præſumitur male iudicaſſe, Alber. Amad. Bal. Contard. Dolus in Iudice nō præſumitur.

Curt.

Curt. iun. Far. & alij *n.*384. Boſſ. *de Offic. corrupt. n.*19.

Niſi in læſione enormi, vel notoria iniuſtitia.

6. Sublimitatur 1. Limitatio, vt dolus præſumatur, quando pars læſa enormiter fuit, Bal. Contard. Maſcar. Saly. & Far. *num.*386.; ſeu dum notoria eſt iniuſtitia, Contard. Maſcar. & Far. *n.*395.

Vel dum Iudex eſt capitalis inimicus.

7. Sublimitatur 2. Limitatio, in Iudice capitali inimico læſi, Bal. & Maſcar. *de prob. concl.* 532. *num.* 5. Contard. & Farin. *quæſt.* 111. *num.* 389.: Quod præſertim procedit, dum Iudex ſe velle iudicare odio, vel econtra, amicitia inſinuauit, Caſtren. & Maſcar. *n.*3. Contard. & Far. *n.*395.

Seu dũ ſine cauſæ cognitione procedit.

8. Sublimitatur 3. Limitatio, vt dolus præſumatur in Iudice, qui de facto, & ſine cauſæ cognitione proceſſit, Boſſ. *n.*17. Maſcar. concordantes referens *n.* 6. Put. Far. & alij *num.*390.

Siue male ſit qualitatis, aut peritus.

9. Sublimitatur 4. Limitatio, vt dolus præſumatur ex Iudicis male iudicantis qualitate, qui ſimilia facere ſolitus ſit, Boſſ. *num.*18. *&* 19. & Farin. *quæſt.* 111. *num.* 392.: Sicut etiam ex Iudicis peritia, in Iudice enim perito, dolus præſumitur, dum male iudicat, non autem imperitia, Sapia, & Farin. *num.* 385.

Iudex de negligentia punitur.

10. Regula 2. ſit. Iudex, & Officialis etiam de negligentia punitur, glo. *per illum tex. in l. mancipia*, vbi Bal. & Saly. *C. de ſeru. fugit.* Alber. Dec. Put. & Farin. *num.* 396. Amad. *in tract. de ſyndic. num.* 69. *& ſeq. n.* 72. *& ſeq. nec non n.* 155. Quomodo autem ad intereſſe teneatur, litemq; ſuam faciat, &c. vide Far. *n.* 397. *vſq;* 402.

An & quando ciuiliter, & criminaliter.

11. Ampliatur 1. Regula 2. vt negligẽtia Iudicis criminaliter puniatur, Bar. Boſs. Menoch. & Farin. cum concordantibus *quæſt.* 111. *n.* 408. Roman. Caſtren. & Imol. *in l.* 4. *§. in eum ff. de damn. infec.* Et inſimul incidenter ciuiliter à parte intereſse peti poteſt, Ang. Put. & Farin. *num.*409.; Qui *num.*412. ex Boſs. & Menoch. limitat, vt procedat Ampliatio, quando à dolo negligentia cauſata fuit; Si enim à culpa, vel imperitia ortum habeat, Iudicem non teneri credit niſi ad intereſse; Et vlterius notat, punitionem locum habere in cauſa criminali, ſecus in ciuili, & ſubſcribunt Amad. & Farin. *num.* 413. Addunt hic Ang. Fulgoſ. & Farin. *num.*414. talem negligentiam puniendam criminaliter non eſse, niſi in caſibus, in quibus ius expreſse talem imponit pœnam. Quibus contradicit Caſtren. relatus *num.* 415. à Farin. qui vult, quod vbi non eſt ſtatuta certa pœna, Iudex negligens extra ordinem criminaliter ſit puniendus.

An Iudex negligens in procedendo puniatur.

12. Ampliatur 2. Regula 2. vt Iudex negligens in inquirendo contra delinquentes, & in eos puniendo, ipſe teneatur, & puniatur Conrad. Cyril. Bal. Put. & Farin. *quæſt.* 111. *num.* 533. Amad. *in tract. de ſyndic. num.* 83. vbi vult in hoc caſu Iudicem regulariter pecuniariè puniri. Declaro hanc Ampliationem vt procedat, quando delictum eſt notorium, vel illud à publico Officiali, ſeu Syndico, vel à priuato denuntiatum fuit, qui priuatus non ſit ſuſpectus, et accuſationem porrigens informatos teſtes ſubminiſtret;

ſtret; In his enim caſibus Iudex non procedendo tenetur, et punitur, aliàs ſecus, ſecundum Boſs. *de Offic. corrupt. num.*25. Amad. Put. et Far. *num.*534.

De parua negligentia nō punitur.

13. Limitatur 1. Regula 2. vt negligentia magna Iudicis non autem parua puniatur, Alex. Amad. Ang. Put. et Farin. *quæſt.* 111. *num.* 405. Abb. *in c. ea quæ de ſtat. Monac.* Dec. *in l. ſi quis in conſcribendo C. de pact.* Diſſoluta, et dolo proxima, Bal. et Amad. *in tr. de ſyndic. n.* 69. Bertaz. Claud. Put. Farin. et alij *n.* 425. Boſs. *de Offi. corrupt. num.* 26. vbi de conſuetudine obſeruata, de qua ait omnes teſtari Clar. *quæſt.* 73. *verſ. item Iudex*, dicens Iudicem ſyndicari tantum de negligentia, quæ conſiſtit in lata culpa, doloq; eſt proxima.

Nec de magna, niſi fuerit iudicialiter requiſitus.

14. Limitatur 2. Reg. 2. Vt Iudex de negligentia redargui non poſſit criminaliter, aut ciuiliter, niſi iudicialiter fuerit requiſitus, et contra eum proteſtatio præceſserit, Bertaz. Claud. Gram. et Far. *quæſt.* 111. *num.* 429. *& eſt tex. in l.* 4. *§. hoc autem*, vbi glo. *ff. de damn. infect.* Catald. *in tract. de ſyndic. num.* 68. *quæſt.* 122.; Vbi infert ad ſtatuta pœnam imponentia Iudici cauſam intra certum tempus non expediente, vt intelligantur parte petente, & quod aliàs pœna non incurratur. Imò non deſunt tenentes, proteſtationem trinam requiri, ita Put. qui comprobat iuribus, & DD. authoritatibus Oſaſch. & Bertaz. quos refert Farin. *num.* 432.

Vel dū à multitudine cauſarū fuit impeditus.

15. Limitatur 3. Regula 2. vt à negligentia Iudex excuſetur, quando à multitudine cauſarum, vel aliquo alio modo iuſte fuit impeditus, Put. & Farin. *num.* 434. Et hic nota, quod dum tempus Iudici à lege, vel Statuto fuit præfixum, intra illud debet cauſam expedire, dum verò non fuit ei præfixum, quam primum debet procedere, aliàs negligens diceretur, Amad. Put. & Farin. *n.* 433.

Iniuſtam ſententiā ferens ex imperitia tenetur, & punitur.

16. Regula 3. ſit. Iudex per imperitiam iniuſtam ſententiam ferens, tenetur, & punitur *l. fin.* & ibi glo. *ff. de var. & extraord. cogn.* Bal. Put. qui bene comprobat, & Farin. *quæſt.* 111. *num.* 135. Et vtiq; faciet litem ſuam, & conſequenter tenebitur quantum religioni ipſum iudicantis videbitur, Boſſ. & Far. *num.* 441. Bar. Alex. Aret. Put. & plures alij, quos ſequitur Farin. *num.* 443. Ang. *in l.* 4. *§. in eum*, vbi Rom. Imol. & Caſtren. *ff. de damn. infect. & eſt tex. in d. l. fin.* Illud autem quantum religioni iudicantis æquum videbitur, ſignificat, quod iudicans poterit plus, vel minus punire, iuxta grauitatem culpæ Farin. *num.* 444. ex gl.; At ex Boſſ. declarat, vt interdum Iudex condemnetur ad omnem litis æſtimationem, interdum ad mediam, interdum ad nihil. Vlterius Iudex in hoc caſu criminaliter arbitraria pœna puniendus eſt, Amad. Dec. Boer. Cuman. Nicaſ. & Put. locis relatis à Far. *num.* 445. qui *num. ſeq.* quædam ad oppoſitum inducit; Et *num.* 562. iterum hanc tractat, confirmat, & declarat doctrinam vſq; *ad n.* 564.

Præſertim damnans ad mortē.

17. Ampliatur 1. Regula 3. vt multo magis Iudex puniatur, ſi per imperitiam aliquem ad mortem condemnauerit, & condemnationem

nem executus fuerit, qui tamen Iudex non eadem pœna mortis; ſed extraordinaria arbitrio Iudicis punietur, Alber. *in l.*2. vbi Dec. & Bolognet. *ff. quod quiſq; iuris*, Menoch. *de arbitr. q. lib.* 2. *caſu.* 339. *num.* 3. Boer. Cyrl. Plach. Gom. & Farin. cum alijs *quæſt.* 111. *num.* 480. licet morte eſſet plectendus, ſi dolo feciſſet, Alber. Bal. Saly. Boer. Put. Boſſ. & Far. cum alijs *n.* 479.

Licet ex conſilio Sapientis, &c. 18. Ampliatur 2. Regula 3. vt teneatur Iudex, qui ex imperitia iudicauit, quamuis ex conſilio Sapientis, Aſſeſſoris, vel Conſultoris, Iaſ. Fulgoſ. qui teſtantur de communi, Boſſ. Menoch. Bal. & Farin. cum concordantibus *quæſt.* 111. *n.* 467. Alber. Ang. *in l. ſi filius*, vbi Caſtren. *de iudic.*; Præſertim dum Iudex eſt peritus, Bar. Bal. Saly. quos refert, & ſequitur Alex. *in l.* 2. *num.* 12. *ff. quod quiſq; iuris*, vbi Dec. Curt. iun. & alij, tenuit Boſſ. *in tit. de Offic. corrupt. num.* 28. & Farin. *num.* 478.

Limitatur Qui tamen enumerat plures caſus, in quibus Iudex imperitus ex conſilio Sapientis iudicans excuſatur, *à num.* 470. *vſque* 477. inter quos *n.* 472. not. caſum, dum Conſultor nõ eſt electus à Iudice, ſed à Republica, ex Bal. Saly. Put. Menoch. & alijs, & in hoc ſubſcribunt Alex. Iaſ. & Dec. *in l. hoc edicto ff. quod quiſque iuris*; Et hinc poſſumus deducere quantum excuſandi ſint noſtri Generales, et Prouinciales, qui de conſilio Diffinitorum Generalium, vel Prouincialium iudicant, cum hi non ſint electi à Iudice, ſed à Republica, nempe à Capitulo Generali, ſeu Prouinciali.

19. Ampliatur 3. Regula 3. vt Iudex per imperitiam iudicans, quamuis à ſententia non fuerit appellatum, quia grauatus non potuerit, vel noluerit appellare, teneatur, et litem ſuam faciat gl. *in l.* 1. §. *qui Magiſtratum*, et ibi Dec. qui de communi, Bar. Bal. Ang. Alex. Iaſ. et Bolognet. qui pariter teſtatur de communi, à qua credit non recedendum in praxi, Fulgoſ. et Curt. iun. *ff. quod quiſq; iuris*, Abb. Put. Menoch. et Far. concordantes alios inducens *quæſt.* 111. *num.* 509. Quid ſi Reus non potuit, vel noluit appellare. Et idem dicitur quamuis pars appellationi renuntiauerit, Barbat. qui de communi, Ang. Saly. Fely. Rondell. Conrad. Contard. Corat. Anchar. Regien. Bal. qui tamen allegatur etiam ad oppoſitum, et hos refert, et ſequitur Farin. *num.* 525.; Sed contra tenent Alex. Bar. Amad. Menoch. Ceuall. qui de veriori, et magis communi, pro qua citatur etiam Bal. quos refert Farin. *num.* 526. Et hæc opinio oppoſita tunc præſertim videtur ſequenda, quando pars expreſſe approbauit ſententiam contra ſe latam; Tunc enim contra Iudicem de illius iniquitate, amplius dicere non poteſt ſecundum Abb. et Fely. *in c. Paſtoralis* §. *quia vero. de offic. Deleg.* Menoch. *de arbitr. q. lib.* 2. *caſu* 339. *num.* 15. Conrad. Dec. et Far. *num.* 527. Vel approbauit ſententiam. Ex quibus apparet longe tutiorem eſſe Iudicem, quando Reus ſententiæ contra ſe latæ ſubſcripſit, quam dum tantummodo non appellauit.

20. Ampliatur 4. Regula 3. vt Iudex teneatur, ſuamq; litem faciat, dum ſibi porrectam iuſtam accuſationem recipere noluit, Bal. et Saly. in Nolens recipere iuſtã accuſationem te netur.

in l. mancipia C. de ſeru. fugit. Put. Rondell. et Far. *n.*535. *q.*111.

Item negligens probationes recipere.

21. Ampliatur 5. Regula 3. vt Iudex negligens, & ſine legitima cauſa teſtes, & probationes non recipiens, parti ad intereſſe teneatur, tam in ciuili, quã in criminali cauſa, ſecundum DD. citatos à Farin. *quaſt.* 111. *num.* 538. ex quibus aliqui teſtantur de communi; Sed an teneatur Iudex ad totum intereſſe, ſeu quantum religioni iudicantis videbitur, eſt controuerſum, vt videre eſt ex relatis *ibidem* à Far.; Qui *n.* 539. iuxta diffuſius ab eo tradita *n.* 376. *& ſeq. & num.*404. inclinat, quod ſi in Iudice dolus aliquo modo arguatur, ad totum teneatur intereſſe, aliàs ſecus; Sed in omni caſu, ad hoc vt Iudex teneatur, pars, cuius probationes admiſſæ non fuerunt, probare debet, quod ſi fuiſſent admiſſæ, eius probata fuiſſet intentio, Amad. Put. & Far. *n.*540.

Vel admittens non admittendas. Idem dicitur de exceptionibus.

22. Ampliatur 6. Regula 3. vt Iudex probationes admittens, non admittendas, parti ad intereſſe teneatur, Alex. Bal. Cõrad. Innoc. Put. Rom. Far. & alij *q.* 111. *n.*542. Et idẽ dicendum eſſet, ſi exceptiones non admittendas admitteret, Alex. Put. & Far. *n.*543. ſicut econtra non admittendo legitimas exceptiones tenetur, Amad. & Far. *n.*544.

Indebite torquens punitur.

23. Ampliatur 7. Regula 3. vt Iudex, qui ex imperitia, vel dolo indebite aliquem torquet, puniatur, Far. *q.* 111. *n.*537. qua autem pœna ſit plectendus agunt DD. *in l.* 1. *ff. quod quiſq; iuris*, præſertim Alex. Iaſ. & Dec. nec non alij relati à Far. vbi ſup. & dictum eſt ſupra hic *q.*100.

Non admittens legitimam appellationem teneatur, quid ſi admittat friuolam.

24. Ampliatur 8. Regula 3. vt Iudex appellationem de iure admittendam non admittens, parti ad intereſſe teneatur, Contard. Dec. Lancell. & Far. *n.*55.; Vbi etiam refert eundem Contard. dicentem, Iudicem friuole appellationi deferentem puniendum eſſe: Sed *ibidem* cum Cæphal. Dec. & Lancell. concludit, quod ex quo Iudex in dubio propter reuerẽtiam Superioris admittere debet appellationem, ideo excuſandus ſit, dum admiſit non admittendam appellationem.

Indebite relaxans.

25. Ampliatur 9. Regula 3. vt Iudex relaxans in cauſa criminali non relaxandum, fiſco teneatur ad intereſſe, Rondel. & Farin. *num.*551. *quaſt.*111.

Iudex errans in iure notorio tenetur, & punitur.

26. Ampliatur 10. Regula 3. vt, quando Iudex errauit in iure certo, & notorio, teneatur de dolo, Maſc. concordantes inducens *lib.* 3. *de probat. concl.*532. *n.*4; Et dolo poſito, Iudex ex dolo male iudicans, facit litem ſuam, & tenetur ad intereſſe inſolidum, & ad totius litis æſtimationem, Bar. Bal. Ang. Fulgoſ. Caſtren. Alber. & Odofr. per illum tex. *in l. ſi filius* §. *Iudex ff. de iudic.* Far. cumulans concordantes *q.* 111. *n.* 362.; Et quod Iudex errans in iure notorio puniatur, ac ſi male iudicaſſet ex dolo, voluerunt Contard. Imol. Nicaſ. & Far. *q.* 111. *n.* 498. Et idem ait, *n.*499. dicendum eſſe in Iudice ex ſupina ignorantia male iudicante, ex Contard. Alex. Put. & Rom.

Imperitia latæ culpæ adſcribatur.

27. Ampliatur 11. Regula 3. vt Iudicis imperitia latæ culpæ adſcribatur, vnde conſequenter ex lata culpa male iudicando eodem modo tenetur, Rom. *in l. ſi quis in conſulendo*,

do,& ibi Alex.& Aret.*C.de pact.*Bal. Bar.Caſtren.et Farin.*q.*111.*n.*479. qui,*q.*37.*n.*121.de magis communi teſtatur.

28. Limitatur 1. Regula 3. vt Iudex ex imperitia male iudicans, non ex maleficio,ſed ex quaſi maleficio teneatur,*l. fin. ff. de var. & extraord.cogn.*vbi Bar.et Cyril.;Iudicis enim officium maleficium celat, ſecundum Bal. quem ſequitur Odofr. Alex.et Far.*q.* 111.*n.*561.et eſt alius tex. *in §.1.& ibi* glo. Aret.Bellaper. et Fabe*r* *Inſtit. de oblig.*quæ ex quaſi delicto naſcuntur.

Iudex ex imperitia iudicans, ex quaſi delicto tenetur.

27. Limitatur 2. Regula 3. vt Iudex, qui male iudicauit per imperitiam in materia difficili,ad aliquod intereſſe non teneatur,ſecundum Alex.Contard.et Rondel.quos ſequitur Corat. qui ait, quod ita paſſim tradunt DD. clarum eſt in iure, et quod iuris dubij ignorantia æquiparatur ignorãtiæ facti,et ſubſcribit Far. *q.*111.*n.*565. At *n.* 566. ait verius videri,quod,nõ in totum, in hoc caſu Iudici parcatur, ſed ꝙ mitius puniatur,ex Cyril.Contard. Put.Imol.et alijs, et tenuerunt Bar. et Saly.*in l.fin.C.de pæn.*Bal.*in l. mancipia n.*2.*C.de ſeru. fugit.* vbi tamen tenet,quod in hoc caſu,vel Iudici ſit parcendum,vel mitius puniatur,Iudexq; non teneatur niſi ad purum damnum partis,et non ad aliud intereſse, et in hoc vltimo ſubſcribit Amad.*de ſyndic.n.*123.*ver.excuſatur*,

Quid ſi in materia difficili et etc.

30. Limitatur 3. Regula 3. vt quicquid ſit de iure, de conſuetudine Iudices de ſententijs per imperitiam male latis,non ſyndicẽtur, ſed ſolũmodo de furtis,male ablatis, de dolo, et barattaria, Accurſ. Amad. Bertaz.Conrad.et Gram. nec non Far.*n.*572.*q.*111.vbi refert,et ſequitur Paul.Granut. dicentem non eſſe credendum DD. de conſuetudine atteſtantibus, niſi vbi ſunt verſati, nec conſuetudinem ſeruandam in notoria iniuſtitia;De prædicta conſuetudine eſt præſertim teſtis Clar. et ad eum Baiar.*q.*73. *verſ. item Iudex*; Ioſeph autem Ludou. teſtatur de communi totius Italiȩ obſeruantia,vt eum refert Far. *d. n.*572.

De cõſuetudine,de quib.ſyndicetur Iudex.

31. Limitatur 4. Regula 3. vt quando Iudex per imperitiam ſententiam nullam tulit, litem ſuam non faciat, quia nullitate ſententiæ ſtante,ex ea pars non læditur,ſecus, dum ex ea parti præiudicium fit, Bal. Bar. Caſtren. Diaz. & Farin. *n.*580. qui de hoc agit *d n.*575. *vſq; ad n.*582.

Quid ſi Iudex ſentẽtiã nullã ferat.

32. De materia huius q.diffuſe, & ſolide pertractat Far. *q.* 111. *d n.* 360. *vſq; ad finem q. eiuſdem.*

Quomodo Iudex ſuum arbitrium regulare teneatur in Reo condemnando, vel abſoluendo, in varietate opinionum, & an ſequi debeat opinionem communem, & probabiliorem,

Quæſt. 143.

1. PRo complemento huius tractatus 11.ſupereſt *hac q. in qua*,

2. Regula ſit. Iudex in condemnando,ſeu in abſoluendo Reum,cõmunem,& probabiliorem opinionẽ ſequi debet, Bann. Ledeſ. Manuel. Valent.& Vaſq. quos refert, & probabilius iudicat Sanch.*in decal.to.*1. *lib.*1.*c.*9. *n.*37.Azor. Becan. Filliuc. Malder.Portel.Laim. Tãner. & Vil-

In Reo dãnãdo, ſeu abſoluendo tenet. Iudex ſequi cõmunẽ,& probabiliorẽ.

lal.relati à Dian.*par.2.tr.13.reſol.3.* Neuiz.latiſſime,quem ſequitur Menoch.*de arbitr.q.lib.2.caſ.339.n.21.* & tradunt omnes *in c. fi. de Conſtit.* Comprobatur hæc Regula præſertim ex dicendis hic *infra n.8.*

Cõmunis opinio quæ dicatur.

3. Pro declaratione Regulæ notatur 1.quod illa dicitur communis opinio, quam plures, grauioreſque DD.amplectuntur,Abb.*in c.prudentiam in prin.de offic.Deleg.* Alex.citatus à Cæpol. *caut. 31. in princ.* & eſt bonus tex. *in c.in Canonicis ſcripturis 19. diſtinc.*; Et hinc ſequitur, quod opinio non dicitur communis ex multitudine tantum DD. qui pecudum more,nulla diſcuſſione pręmiſſa, priorum veſtigia ſequuntur, ſed potius illa, quæ licet pauciores pro ſe DD. habeat, tamen ſunt grauiores, & vtriuſq; partis rationes perpendunt, vt probat Sanch. vbi ſupra *n.9. & lib.3. de matrim. diſp.44. n.2.* De communi opin. agit Tuſch. *to.5. lit.O. concl.149.*

Quæ probabilis dicatur.

4. Notatur 2. Opinionem probabilem dici, quæ fundamento alicuius momenti innititur, & pro parte oppoſita nihil conuincens omnino exiſtit, Sanch.*in decal.lib.1. c.9. num.6.*: Et ex hoc infertur,authoritatem vnius Doctoris probi,& in illa materia docti, dum in oppoſitum non eſt quid conuincens, opinionem probabilem reddere,Angelica *ver. opinio num. 2.* & ibi Sylu. *q. 1.* Eman. Sà, Nauar.Valent.& Sanch.*num.7.* Filliuc.*to.2.tract.21.cap. 4.num.134.* Merol.*to.1.diſp.3.c.4. dub.1.num.4.* & Azor. *to. 1. lib.2.c. 16. & 17.* Dummodo talis opinio non ſit antiquata, & communiter reputetur non continere errorem Vaſq. Sayr. & Sanch. *num.11.*

Sed quod poſſit Iudex in cõdemnãdo ſequi minus probabilem,cõmuni relicta, & pariter in abſoluẽdo.

5. Notatur 3, quod licet bene fundata ſit Regula propoſita,econtra tamen, quod Iudex in Reo abſoluendo, vel condemnando opinionem probabilem ſequi poſſit, probabiliori, & communi relicta, tenuerunt Aragon.Medin.Petr. Ledeſ.Salas, Salon. & Syr. locis relatis à Sanch. *n.46.* vbi hanc affert rationem, quia in hoc caſu, nec temere, nec imprudenter agit Iudex, cum ratione probabili ducatur; Et cum idem Sanch.*n.47.* oppoſitam probabiliorem iudicet,ergo & hanc probabilem eſſe indicat; pro vt eam, generaliter tamen loquendo; nempe, quod Iudex communi, & probabiliori relicta, ſecundum probabilem iudicare poſſit opinionem, probabilem exiſtimat Dia. *p. 2. tr. 13.reſol.3.verſ. ſed contraria*; Et pro hac opinione *ibidem* inducit plures DD. nempe, quod Iudex poſſit iudicare ſecundum probabilem opinionem, communi, & probabiliori relicta, & hi ſunt Aluarez, Bonaci. Lorca.Hieron.de Rua,Martin.Delrius,qui aſſerit,ita communiter ſentire Caſuiſtas, Martinez, Morlas Sancius,& Triuignus: Subſcribunt huic ſententiæ Lazarius, Leo, Palaus, & Pharaonius, locis relatis à Dia. *p.3. in add. ſecundarijs reſol. 13.*

6. Ex quibus apparet quam probabilis ſit iſta opinio oppoſita Regulæ, quam ſequens Iudex, propter hoc ſyndicatui ſubijci minime debet,ex allata ratione, quia qui iuxta opinionem probabilem,probabiliori, & communiori relicta ſententiam fert, vt omnes fatentur teſte Dia. *in p.2. tr.13.reſ.3.* prudenter ſe

gerit;& ideo Iudicem ex hoc capite punire, eſſet de prudenter actis, & ſine culpa pœnam ei infligere, quod iniquum eſt, & rectæ rationi oppoſitum, ita in terminis docet Sancius *in pract. diſp.num.*72. *in fin.diſp.* 44.; Non tamen adhereo Villalob. quē ſequitur Dia. *in p.* 3. *in addit. ſecundarijs reſol.* 13. volens coarctare Iudicem, vt in criminalibus non poſſit contra Reum, nec probabilem, nec magis probabilem ſequi opinionē, & communem, ſed quod potius minus probabilem pro Reo ſequi teneatur opinionem; Contra quam aſſertionem merito tenet Sancius *in ſelec. diſp.* 44. *n.* 52. & Bonaci. *de ll. diſp.*2. *quæſt.* 4.*punct.* 9. *num.* 15. vbi hanc Sancij opinionem probabilem aſſeuerat; Quod limitabis dum ageretur de probabilitate circa factum, vt dicam *in hac q. num.* 17.

An verò teneatur pro Reo ſequi minus probabilem.

7. At ſtando in prima opinione hic ſup. in Regula *num.* 2. propoſita.

8. Ampliatur 1. Regula, vt Iudex contra communem DD. iudicans opinionem teneatur, & litem ſuam faciat, Bar. Bal. & Salyc. *in l. fi. C. de pæn. Indic. qui male iudic.* Aret. Corat. qui ait talem Iudicem litem ſuam facere, & ad intereſſe partibus teneri, etiam in foro conſcientiæ, quāuis per imperitiam contra communē iudicauerit, & pluribus concordantibus relatis, de communi, & recepta DD. opinione teſtatur, Conrad. qui aſſerit, quod Iudex, qui contra communem iudicat perdit animam, & honorem, facit litem ſuam, partiq; ad intereſſe tenetur, & Farin. *q.*111. *n.* 492. & 493. hos refert, & ſequitur, & de communi receptaque opinione eſt teſtis.

Contra commu-nem iudicans, te-netur.

9. Ampliatur 2. Reg. Vt quicquid ſit circa ius, tamen circa factum, Iudex teneatur ſequi, quod probabilius eſt, Valen. *in* 2. 2. *diſp.* 5. *q.*7.*pun.*3. Clau. Reg. *lib.* 1. *c.* 9. *nu.* 13. Regin. Salon. Sanch. & Bonaci. *de ll. diſp.*2. *q.*4. *pun.*9. *num.*14. Dia. *p.* 2. *tr.* 13. *reſol.* 3. *verſ. dico.* Quid autem dicendum ſit, dum circa facti probabilitatem agitur in criminalibus in fauorem Rei, dicetur *infra n.* 17.

Circa factum ſequendum, quod probabilius eſt.

10. Limitatur 1. Regula, Vt ſtātibus duabus æque cōmunibus opinionibus, non magis vnam, quam alteram Iudex ſequi teneatur; ſicut etiam in magno opinionum conflictu poteſt Iudex, quam vult opinionē ſequi, Anchar. Boer. Dec. Curt. iun. Crauet. Innoc. Neuizan. & Menoch. *de arbit. q. lib.* 2. *caſ.* 177. *n.* 17. Bal. & idem Menoch. *caſ.* 339. *n.* 19.; Quod maxime procedit, quando in tali conflictu opinionum non adeſt aliqua communis, ſeu magis obſeruata, quo caſu Iudex ſequendo magis vnam quā aliam, ad aliquid non tenetur, Bar. & Saly. *in l. fi. C. de pæn. Iudic. qui male iudic.* Amad. Boſſ. Corat. Cyril. Put. & Farin. *quæſt.* 111. *n.*494.

In æque communi bus, vel in conflictu opinionū, cui vult adhereat Iudex.

11. Accipiat Iudex, DD. ſequētia conſilia in opinionum conflictu. Conſilium 1. ſit. Illam Iudex ſequatur opinionem, in opinionum conflictu, quæ conſuetudine eſt approbata; qua ceſſante, eam ſectetur opinionem, quæ aliquo iure comprobatur; Et his deficientibus illi opinioni adhereat, quæ efficacioribus rationibus munitur; Quibus

Conſilia dantur ſalubria in opinionū conflictu.

non exiſtentibus, eam eligat, quæ tutior eſt, ita Villalob. *in ſuis comm. opin.*107. & Stephan.de Federic. *de interpret.iuris par. vlt.*

12. Conſilium 2. ſit. In opinionum conflictu illa eligatur, quæ eſt benignior, magiſque pia, Nauar.*in man. c.*27.*n.*287. Cornex.& Lez. *to.* 3. *ver. Iudex. num.*20.; Humanior, & quę eſt iuxta ęquitatem, Cornex. Syluest. & Leza.*ibidem*; Et fauorabilior, vt ea, quæ facit, vt res valeat, & non pereat, Villalob.& Steph.de Federic. *vbi ſup.*

13. Conſilium 3. ſit, In opinionum conflictu, illam Iudex præferat, quæ Reo fauet, Cornex. Nauar. & Lez. *n.*20.

14. Conſilium 4. ſit. In opinionum conflictu illa eligatur, quæ à prudentioribus eſt approbata, Villalob. & Steph. de Feder. vbi ſup. *iuxta c. in Canonico* 19. *diſtinct.*; & à pluribus eſt comprobata, vt notant proxime citati DD. *arg. l. quā maior ff. ad municipalem*; Et conſequenter, ſi non de præcepto, ſaltem de conſilio communem, & probabiliorem Iudex ſequi opinionem debet.

Communis, falſa non eſt ſequenda.

15. Limitatur 2. Regula, Vt opinionem communem euidenter falſam, & quæ rationibus conuinci poteſt, Iudex ſequi non debeat, Abb. *in c.* 1. *num.*15. *de Conſtit.*& Menoch. *de arbitr.q. lib.*2. *caſ.*339. *n.*21.

In foro cōſcientiæ tutus eſt ſequens minus probabilem.

16. Limitatur 3. Regula, Vt in foro conſcientiæ, pro vt in Sacramēto pæniteneiæ dubio procul, Confeſſarius Iudex ſpiritualis, tuta conſcientia, ſicut etiam Pęnitens iuxta opinionem minus probabilem, operari poſſit, Azor. Bann. Nauar. Sayr. Valen. Vaſq. Suar. & decem alij DD. quos refert, & ſequitur Sanch. *in decal. lib.*1. *c.*9. *num.*14. Filliuc. Portel. Villalob. & Dia. *p.*2. *tr.*13. *reſol.* 1. vbi inducit duodecim alios DD. & teſtatur de communi, & idem tenet in *p.* 4. *tr.*4. *reſol.*4.

Et etiam Iudex in fauorem Rei.

17. Limitatur 4. Regula, Vt in criminalibus Iudici liceat opinionē minus probabilē ſequi in fauorem Rei, Sayr. in Clau. Reg. *lib.*1. *c.*11. *n.*13. Salon. *in* 2.2. D.Tho. *q.*63. *ar.*4. *contr.*2. *concl.*2. Pharaon. & Dia. *in p.* 3. *in addit. ſecundar. reſol.* 13.; Vbi ſuſtinet, quod præſertim, dum opinio minus probabilis circa factum, eſt in Rei fauorem, Iudex non modo poteſt, ſed tenetur eam ſequi, citans Meroll. Leon. Palaum, & Salam; Et in comprobationem ſententiæ Dia. faciunt dicta ſup. hic *q.* 88. *n.*3. & 4.

Imò circa factum tenetur.

18. Plura de materia huius q. Sanch. *in decal. to.*1. *lib.*1. *c.* 9. Menoch. diffuſe, & Latius, Dia. locis ſup. *in hac q.* relatis.

Finis Tractatus Vndecimi.

DE

DE ILLIS;
Quæ in ſententia ferenda obſeruanda ſunt.

Tractatus Duodecimus.

1\. CVm *in duobus Tractatib. præcedẽtibus* de cõſideratione 1. actum ſit, nempe de illis, quæ ante ſententiam à Iudice ponderanda ſunt; *In hoc* iuxta propoſita, agendum eſt de conſideratione 2.; videlicet, de illis, quæ inferenda ſententia ſunt obſeruanda, de quibus *in duabus ſequentibus qq.* diſſerendum erit.

De ſubſtantialibus obſeruandis in ſententia criminali apud Regulares, ferenda, Queſt. 144.

Subſtantialia in ſententia criminali obſeruanda ſunt apud Regulares.

2\. REgula ſit. Subſtantialia, & eſſentialia requiſita in ſentẽtia criminali apud Regulares ferenda, obſeruanda ſunt, vt generaliter probatum eſt *ſup. quæſt. 8.*; Quę ſi omittantur, ſententia nulla redderetur, Guaz. *defenſ. 35. cap. 9. in princ.* & indubitata eſt hæc Regula apud DD.; deque dictis requiſitis agit Guaz. *in eod. c. 9. & ſeq.* & diffuſe Maranta *par. 6 tit. de ſent. nu. 47. & ſeqq.* Deueniendum eſt hic, in Regulæ comprobationem, & declarationem, ad particularia requiſita ſpecificanda pluribus ſubnectendis Ampliationibus, ſeu potius declarationibus.

3\. Ampliatur 1. Regula, Vt de ſubſtantia ſententiæ ſit, quod prius ſcribatur, & poſtea proferatur, aliàs eſſet ipſo iure nulla, Vant. *de nullit. ex defect. proceſ. n. 49. & ſeq.* Tuſch. latè probans *in lit. S. concl. 135. nu. 1. & ſeqq.* Cabal. Carauit. & Guaz. *de fenſ. 35. cap. 9. num. 2.* præſertim *per tex. in l. 2. & 3. C. de ſent. & pericul. recit. & in c. fin. de re iudic. in 6.*; vnde ſententia, ſi non ſit lecta, & lata, non valet, Socin. & Baiar. ad Clar. *q. 93. n. 8.* Bar. Franch. & Guaz. *c. 10. in fin.* qui ait eoſdẽ tenere, quod nulla ſit ſententia in qua non dicitur, quod fuit lecta. Et ſubſcribit Muſcatell. quem refert Guaz. *c. 9. nu. 5.*: Nec ſolemnitas hæc prætermitti poteſt de conſenſu partium, neque in cauſis ſummarijs, ad hoc, vt tollatur temeritas, & præcipitatio, & vt melius per ſcripturam ſentẽtia probari poſſit, Vant. late alios allegans *de nullit. ex defect. proceſ. nu. 70. & ſequentibus*, et Guaz. *num. 4.* *Qui tamen nu. 5.* ait dictam clauſulã, lectam, &c. ſecundum communem DD. teſtibus Alex. et Tuſch. non eſſe de ſententiæ neceſſitate.

Vt quod prius ſcribatur, poſtea proferatur.

Et in ea ſit clauſula lecta, lata.

4\. Ampliatur 2. Regula, Vt ſententiæ de eſſentia ſit, vt publicetur in termino citationis ad ſententiã, aliàs

Vt publicetur in termino citationis.

aliàs inualida eſset *l. 2. & 3. C. de ſent. & pericul. recit. & c. fin. de re iudic. in 6.* Gabr. et Guaz. *c.* 10. *nu.* 2. *vbi* citat Rot. Rom. Sed in Vrbe terminus, in quo ſententia publicari debet, eſt decem dierum, pro ſeruato habito, et ſemper publicatio ad diē termini, pro ſeruauo, retrotrahitur Scacc. *de appel. q.* 14. *num.* 10.

Si Rei præſentia haberi, vel nō poteſt. Et dum Rei præſentia haberi poteſt Iudex ad eius præſentiam ſententiam ferre debet, Bal. qui teſtatur ita ſeruare vniuerſum Orbem, Ang. et Boſs. tit. *de ſent. n.* 15. Si vero Reus eſt abſens de iure communi ei intimari debet, gl. *in c. concertationi*, vbi notant omnes. *de appel. in 6.* Anchar. Lancel. qui dicit quod ita tenent omnes, Natt. et Guaz. *defenſ.* 35. *c.* 10. *n.* 1.

5. Ampliatur 3. Regula, Vt de ſubſtantia condemnatoriæ ſententiæ ſit, vt certa in ea pronuncietur pæna, in incerto enim pronunciatio non valet, *l. in ſententijs ff. de re iudic.* Miſing. Lap. Guaz. et alij *c.* 15. *num.* 1. qui *num.* 2. refert quoſdam teneutes ſufficere Iudicē declarare Reum tale delictum commiſiſſe, dū in eo eſt pæna iuris communis, vel Statutaria, determinata; Sicut etiā valet ſententia, dum ad pænas Statutarias, vel Bannimenta refertur, Bal. Scacc. Tuſch. et Guaz. *n.* 6. — *Vt in ea certa pœna ſpecificetur.*

6. Ampliatur 4. Regula, Vt de eſsentia ſententiæ ſit, quod pæna in ea impoſita non ſit maior, et grauior, ſed ęqualis delicto, aliàs nulla eſset, nec executioni demādari deberet, Baiar. ad Clar. *q.* 93. *nu.* 11. Farin. *quæſt.* 11. *num.* 62. *& conſ.* 28. *n.* 1. vbi de communi, Chart. Plotus, Guaz. et alij *c.* 14. *n.* 1.: Et eſt nulla in totum, ita vt nec in ea parte valeat, in qua Reus in tali caſu de iure punitur, Canemor. quem ſequitur Clar. qui teſtatur de communi *q.* 93. *n.* 4. & Guaz. *n.* 7. Et idem dicendum eſt, cum minor pœna eſset impoſita, Scacc. *de iud. lib.* 1. *cap.* 12. *num* 95. Par *quæſt.* 18. *num.* 62. *& ſeq.* & Guaz. *cap.* 14. *num.* 8. Intellige, dum ſine cauſa legitima pœna inęqualis delicto imponitur, Guaz. *ibidem*, ex cauſa enim Iudex augere, & minuere pœnas poteſt, iuxta tradita *hic ſup. quæſt.* 133. *vſque ad quæſt.* 140. — *Vt pœna ſit delicto æqualis.*

7. Ex hac Ampliatione infertur, quod ſententia lata contra Leges, vel Canones nulla eſt ipſo iure, Tuſch. *lit. S. concl.* 141. *num.* 1. vbi de communi, de qua teſtatur etiam Gabr. qui cumulat concordantes, et tenent Bertaz. Vant. & Guaz. *c.* 20. *num.* 1. *& eſt tex. in l.* 2. *C. quando prouoc. non eſt neceſ.*: Quod procederet, quamuis partes in ſententia conſenſiſſent Iaſ. & alij DD. *in l. ſi conuenerit ff. de re iudic.* Tuſch. & Guaz. *d. num.* 1. vbi teſtatur de communi, dum ſententia contra ius manifeſtum, clarum, & indubitatum lata eſt, Tuſch. qui de communi *num.* 3. Dec. Gabr. Vant. & Guaz. *vbi ſup.* Et idem dicendum eſset, dum ſententia contra Statutum, vel Conſtitutiones publicatas, & notorias eſset lata, Tuſch. *num.* 12. Vant. Guaz. & alij *num.* 2.; Siue contra conſuetudinem notoriam, ſeu in actis probatam, Tuſch. *n.* 29. Gabr. Vant. & Guaz. cum concordantibus *num.* 3. — *Sententia contra ius vel conſuetudinem.*

8. Ampliatur 5. Regula, vt de eſsentia ſententiæ ſit, quod per ver-

ba

Vt ſententia per verba de præſenti feratur.

ba de præſenti feratur, puta condemno, abſoluo, aliàs non valeret, Moſcatel. qui alios allegat *in praxi par.* 7. gloſ. condemnando *n.* 59. *& eſt tex. in l.* 1. *ff. de re iudic.* nec verba de futuro ſunt ad rem *l. nō quēadmodum ff. eod.* & faciunt in comprobationem deducta per Guaz. *c.* 17. *nu.* 1. Bene verum eſt, ſatis eſſe Iudicē per verbum equipollens pronunciare, abſoluendo, vel condemnando, Vant. *de nullit. ex defect. proceſ. num.* 91. *& ſeq.*

Quid ſi p gerundiū.

9. Subampliatur Ampliatio 5. Vt ſententia non valeat, dum Iudex pronunciat per gerūdium ſimpliciter, puta; abſoluendum, vel condemnandum, Bart. quem magis communiter ſequuntur DD. *in l.* 1. *C. ſi aduerſ. libert.* late Mercatel. quē ſequitur Guaz. *defenſ.* 35. *c.* 17. *n.* 2. vbi refert contrarium tenentes, pręſertim dum Iudex cum gerundio immiſcet aliquid de pręſenti; puta addendo infinitum, quod comprehendit omne tempus.

10. Concludens vbi ſup. Guaz. in propoſito, quod ad tollēdas omnes dubitationes, poſt verbum abſoluendum, vel condemnandum, addatur in ſententia; prout abſoluimus, vel condemnamus, vt obſeruatur in Vrbe, & notant Vant. & Maſcar. à Guaz. relati.

Vel cum conditionali.

11. Caueat præſertim Iudex à ſententia ferenda cum conditionali de futuro, cum qua, ſecundum magis communem inualida eſt, & tenēt præſertim Butr. Tuſch. & Guaz. *c.* 17. *nu.* 3. vbi etiam declarat, quid dicendum ſit de conditione de præterito, & de praſenti; Animaduertat etiam Iudex, vt ſententiam ſubſcribat, & ſigillo ſui officij muniat iuxta communem ſtylum, & habetur *in noſtro Modo proceden. in c.* 3. *poſt formulam ſententiæ condemnatoriæ verſ. deinde.*

Subſcribatur, & ſigneturſētentia.

12. Ampliatur 6. Regula, Vt ſententia feſtinanter lata, nēpe tam breui tempore, vt nullo modo potuerit Iudex cauſæ habere cognitionem, nulla ſit, Tuſch. qui plures concordantes allegat *concl.* 147. *n.* 1. Anchar. Felyn. & Guaz. *cap.* 21. *n.* 1. Quod procedit, tam in diffinitiua, quam in ſententia interlocutoria, Alex. & Guaz. *defenſ.* 35. *c.* 21. *num.* 4.; quamuis lata eſſet à Principe, & etiam a Papa, Tuſch. *concl.* 149. *num.* 2. 12. *&* 29. *lit. S.* Alex. Anchar. Decian. & Guaz. *n.* 5.; Niſi Iudex ante Commiſſionem cauſæ, forte fuiſſet bene informatus, Marſ. Tuſch. & Guaz. *n.* 8.; Vel periculum eſſet in mora, Bal. & Guaz. *n.* 9.

Feſtinanter lata nulla eſt.

13. Subampliatur Ampliatio 6. Vt feſtinanter, & nulla dicatur ſententia lata ſine aſſignatione dilationis Reo ad ſe defendendum, Tuſch. *n.* 17. *& ſeq.* Alex. Bal. Fely. Soc. & Guaz. *n.* 6. Imo ſi dilatio fuerit nimis breuis, ita, vt Reus non potuerit probare, nulla erit ſententia, vel ſaltem iniuſta, & retractanda, Abb. Rimin. Tuſch. & Guaz. *ibidem.* Ad cautelam autem appelletur à breuitate termini, aliàs niſi dilatio fuerit adeo breuis, vt induceret impoſſibilitatem circa cauſę cognitionem, ſecundum Bald. Tuſch. & Guaz. *n.* 7. ſententia valebit.

Ex defēctu dilationis feſtinans dicitur ſentētia.

14. Plura, & diffuſe de materia huius q. agit Guaz. *defenſ.* 35. *fere per totam.*

An ſolemnitates Iuris à Regularibus in ſententia ferenda criminali ſeruandæ ſint, Quæſt. 145.

Apices iuris in ſententia Regularium non ſeruādi.

1. Regula ſit ſolemnitates Iuris, quæ eſt apices, ſeu ſubtilitates vocantur, non ſubſtantiales, in Regularium ſententia criminali ferenda, minime ſeruandæ ſunt, vt generaliter probatum eſt ſup. *q.7.nu.3.& 4.* & eſt communis fere Canoniſtarum, ſecundum tamen approbatas conſuetudines, & generalia facta, & facienda cuiuſque Ordinis Inſtituta, prout declaratum fuit *ſup.q.7.n.5*. Deueniendum eſt ad particularia, pro declaratione, & Ampliatione Regulæ.

Inter apices numeratur, ꝙ ſententia cōformis ſit libello.

2. Ampliatur 1. Regula, Vt in criminalibus ſententia ſubſiſtat, cōtinens pænam vltra petita in denūtiatione, vel accuſatione, Bal. *in l. quid ergo §. pæna grauior ff. de his qui not. infam.* Clar. Cabal. Gom. & Guaz. *defenſ.35.c.1.n.4.* Imo ſi de delicto conſtet, poterit Reus condemnari, quamuis prius delictum deductum non fuerit in accuſatione Baiar. Clar. Decian. & Guaz. *d. n.4.*; Et ſi, ſecundum ſolemnitatē, & apices Iuris ſententia debeat eſſe libello conformis, iuxta tradita à Guaz. *n.1.*

Vnde ad hoc Regulares non tenentur.

3. Hæc Ampliatio generaliter procedit, & præſertim verificatur inter Regulares, in quibus *ex Priuilegio Bonif. VIII.* proceditur ſummarie, & ſola facti veritate inſpecta, vt traditum eſt *ſupra q.7. nu.3. & ſeq.* & de habentibus tale Priuilegium not. Guaz. *n.3.* Nihilominus ad tollendas difficultates, prudenter Iudex ſe geret, faciendo addere in denunciatione, ſeu accuſatione delictum, & qualitates delicti aggrauantes; Et hoc tanquam tutum, & optimum remedium, laudatur à Bart. *in l. denunciaſſe §. quid tamen ff. de adult.* à Gabal. Gomez. & Guaz. *defenſ.35.c.1.n.5.*

Quid de conſilio.

Item petitio ſententiæ.

4. Ampliatur 2. Regula, Vt licet; ſecundum ſolemnitatem iuris, ſententia non ſit ferenda nemine petente iuxta allata à Guaz. *num.1.* tamen in criminalibus Fiſcus ſemper dicitur inſtare, & petere quamuis de petitione expreſſe in actis non conſtet; Clar. & ad eum Baiar. *q.10. verſ. fin.* Rom. qui dicit, quod in cauſis Fiſcalibus Iudex ex Officio nemine poſtulante ſententiam ferre poteſt *per l. 2. §. Senatus*, vbi concordantes allegat *ff. de iure fiſci*, & ſequitur Guaz. *c.7. num.2. & 3.* & apud nos ita practicatur.

Seſſio pro tribunali, &c.

5. Ampliatur 3. Regula, Vt ad ſolemnitatem, inter Regulares non neceſſario obſeruandam, ſpectet locus ſolitus, & ſeſſio pro tribunali, Caſtren. *in Clem. diſpēdioſam de verb. ſignif.* S. Antonin. *in 3. pa. tit.9. c.15. §. 1.* Quamuis inter non priuilegiatos aliter ſit dicendum, Guaz. *c.9. n.10.*; Qui idem dicit *nu. 8.* de pronunciando ſententiam in die non feriato; Et tamen hæc eſt ſolemnitas inter Regulares non neceſſaria, & recte diebus feſtiuis ſententiam ferunt, Caſtren. & S. Antonin. vbi ſup. Et quemadmodum de generali conſuetudine, (licet contra ſit de Iure) non ſeruatur ſolemnitas, vt de die, & non de nocte ſententia feratur, teſtibus Hoſtien. Menoch. Vant. Guaz. & alijs *n.7.* ita indifferēter apud Regulares poteſt de die, & no-

Dies non feriatus.

Non de nocte.

& nocte ſententiã ferri, & dum in ipſa ſententia dicitur die tali, intelligitur dies, qui incipit à media nocte vſq; ad aliam mediam noctem, Cabal. *caſ.* 218. *n.* 43. *& ſeq.*

6. Ampliatur 4. Regula, Vt de conſuetudine in aliquibus Curijs, & præcipue in Italia non ſeruetur ſolemnitas pronunciandi ſententiã de ore Iudicis, ſed vt eam Notarius legat, Clar. & ad eum Baiar. *q.* 93. *in princ.* Tuſch. *lit. S. concl.* 133. *n.* 7. *& ſeq.* vbi teſtatur de Stylo Romanæ Curiæ, & totius Italiæ, Vant. & Guaz. *defenſ.* 35. *c.* 9. *nu.* 3. vbi ait de Iure ſecus eſſe. Et hæc conſuetudo ſeruatur apud nos; nempe, vt Actuarius ſententiam legat.

Pronunciatio ſententiæ ex ore Iudicis.

7. Ampliatur 5. Regula, Vt regulariter non ſit ſolemnitas neceſſaria, expreſſio cauſæ in ſententia, *c. ſicut, & c. cum Bertoldus de re iudic.*; Imò ſecundum Imol. & Farin. *q.* 17. *n.* 62. nec non Natt. *conſ.* 415. *n.* 31. fatuus eſſet Iudex, qui in ſententia cauſam exprimeret; Et ideo ad ſũmũ Iudex cauſam in genere exprimat, dicendo e.g.; Iuſtis de cauſis animum noſtrum mouentibus; Hoc enim ſufficeret, etiã in caſu, in quo neceſſaria eſſet cauſæ expreſſio, Ghirl. Menoc. Tiraq. Vaſq. & Far. *n.* 65.; Puta, dum ex cauſa receditur à pæna legali, quo caſu, etiam nullo modo expreſſa cauſa, ſententia valeret, ſed Iudex in ſyndicatu teneretur, Bar. Bal. Fely. Tiraq. Vaſq. qui teſtatur de communi, & Farin. cum alijs *num.* 64. Alex. Boſſ. *de ſent. n.* 36.

Expreſſio cauſæ.

8. Ampliatur 6. Regula, Vt ſolemnitas trium teſtium in ſententia criminali (de qua Guaz. *n.* 6.) apud Regulares non ſit neceſſaria, niſi forte conſuetudo aliter apud aliquos introduxiſſet, ſed duo ſufficiant teſtes, prout etiam in Vrbe duo teſtes ſufficiunt, teſte Guaz. *ibidem*; Quod præſertim militat apud nos, qui *in noſtro Modo proced. c.* 2. §. *volumus igitur*, determinatum habemus his verbis; *Volumus duos teſtes ſufficere conteſtes, licet forte in aliquo caſu de iure Ciuili plures requirantur.*

Solemnitas trium teſtium.

9. De hac q. plura reperies apud Guaz. *defen.* 35. *in capitibus ſupra citatis.*

Finis Tractatus Duodecimi.

DE ILLIS:

Quæ poſt ſententiam latam ſcienda ſunt.

Tractatus Tertius Decimus.

1. ABſolutis duabus primis cõſiderationibus ad Caput 3. huius Epitomes ſpectãtibus, videlicet de ponderandis, & obſeruandis, ante & in ipſa criminali ſententia ferenda, ſupereſt ad vltimandum ipſummet Caput 3. & inſimul totũ Opus huius Epitomes Teoriæ Cauſarum Iudicialium Regulariũ, iuxta propoſitum ordinem, in hoc Tractatu, de 3. agere cõſideratione, nempe de illis, quæ poſt ſententiam latã ſcienda ſunt.

2. Cum autem poſt lectam, latam, publicatamque ſententiam, Reus, vel illi acquieſcat, vel appellet, & dum acquieſcit ſententia ipſa executioni demandanda ſit, dum vero appellat, executio regulariter ſit differẽda; In hoc Tractatu prius de appellatione, poſtea de ſententiæ executione erit diſſerendum.

Appellatio quid ſit. 3. Appellatio autem iudicialis, de qua hic loquendum erit, nihil aliud eſt, quam prouocatio de minore ad maiorem Iudicem, ratione grauaminis illati, vel comminati, ita Franch. Lancell. & Scacc. *de appel. q.* 1. *n.* 1.; Iſte enim fuit finis, ad quem appellatio fuit introducta, nempe, vt grauamẽ reparari poſſet, Franch. & Scacc. *q.* 3. *nu.* 1. & conſequenter, vt imperitia, vel iniquitas corrigatur Iudicantium, Papien. & Scacc. *ibid.*; Nec non vt defectus probationis, qui in præcedenti inſtantia interuenit, in appellatione reſtaurari poſſet, & ſic ad grauamẽ releuandum, quod pars ex propriæ culpa, negligentia, ſeu ignorantia, in ſententia paſſa fuit; Et hinc eſt, quod ſtante veritate huius finis, ad ſupplendum omiſſa, à ſententia quantumuis iuſtiſſima licita eſt appellatio, Franch. Maran. & Scacc. *q.* 3. *num.* 1.

De requiſitis ſubſtantialibus, deque congruentibus quibuſdam non ſubſtantialibus appellationis, Quæſt. 146.

1. REgula 1. ſit. De ſubſtantia appellationis ſunt, primo, vt contineat nomen appellantis; Secundò nomen Iudicis, à quo; Tertiò ſententiam, à qua appellatur; Quartò dies in qua interponitur; Quintò de eius ſubſtantia eſt, vt ſit in ſcriptis. Singulæ particulæ comprobandæ ſunt. Subſtantialia appellationis quæ ſint.

2. Continere igitur debet primo appellatio nomen appellantis ita, Bar. *in l.* 1. *§. fin. in princ. ff. de appel.* Appellatio continere debet nomẽ appellantis.

Ang.

Ang.Franch.Lancel. Scacc.& alij *de appell. quæſt.*4. *num.*39. Sed ſi plures ex eadem cauſa condemnati eſſent, & omnibus eadem competeret defenſio, ad hoc vt omnibus appellatio prodeſſet, communiſq; fieret, nomen vnius ex ipſis exprimere ſufficeret, Bellaper. Ruyn.Scacc. & alij *vbi ſup.*

Nomē Iudicis à quo,

3. Debet ſecundo appellatio cōtinere nomen Iudicis, à quo, Bar. vbi ſupra, Franch. Lancel.& alij cum Scacc. *num.*43. Sed quamuis nomen tantum Dignitatis Iudicis contineret, puta, Epiſcopi Fanenſis, ſeu Prouincialis N. Marchiæ, hoc ſufficeret.

Sententiā à qua appellatur.

4. Appellatio debet tertio ſententiam continere, à qua appellatur, Franch. Lancel. & Scacc. cum alijs, *de appell. quæſt.*4. *num.*55. At quocumq; modo de certa appareat ſententia, ſatis erit, Bar. *in l.*1. §.*fin. n.*7. Franch. & Scacc. *n.* 52.

Diem appellationis.

5. Præterea quarto exprimendus eſt dies, in quo appellatio interponitur, vt an intra legitima tempora appellatum ſit, appareat, Gail. Ruginel. & Scacc. *n.* 57.

Appellatio in ſcriptis debet eſſe.

6. Tandem quinto appellatio à ſententia diffinitiua in ſcriptis eſſe debet, de ſubſtantia enim appellationis eſt ſcriptura, Contard. Franch.& alij, quos ſequitur Scacc. *n.*1. Burſat.Coſta, & Guaz.cum concordant.*defen.*36.*c.*19.*n.*1.*& eſt tex. in l.*1. §.*fin. ff. de appel.*

Quid dū ſtatim, vel lapſo tempore appellatur, Actuario ſcribente.

7. Ampliatur 1. quintum ſubſtantiale, vt non ſatis ſit, quod appellans aliquo tempore elapſo poſt latam ſententiam, oretenus dicat, appello, &c. quamuis verbo pronunciato, ſtatim Notarius appellationem in ſcriptis redigeret, Franch. & Scacc. concordantes referens *n.*5. Marſ.& Guaz. *d. n.* 1.

Quid in interlocutoria.

8. Ampliatur 2. quintum ſubſtantiale, vt procedat etiam in interlocutoria, vim diffinitiuæ habente, Guid.Pap.& Scacc. *n.*2. Et de iure Canonico in omni interlocutoria, Bal.Bar. & Scacc. *n.9.*

Admiſſa ſine ſcriptis tenet appellatio.

9. Limitatur 1. ſubſtantiale quintum, vt appellatio ſine ſcriptis teneat, quando Iudex à quo, illam admitteret, Contard.Franch. Gemin. & Scacc. *de appell.q.*4. *n.*18.

Quid ſi incontinēti appelleſ,

10. Limitatur 2. ſubſtantiale quintum, vt non procedat, quando ſtatim lata ſententia appellatur, quod poteſt fieri viua voce, abſq; eo quod ſcriptura porrigatur, tamen in actis id Notarius ſcribat, Franch. Papien. & Scacc. cum alijs ab eo relatis *n.* 15. Et quando quis incontinenti poſt ſententiam appellat, ſufficit, quod tantummodo dicat; Appello; Caputaq; & Scacc. *n.* 40. Et ex hoc limitantur ſingula quinque ſubſtantialia in Regula 1. propoſita; Statim autem in hoc caſu dicitur, quod fit, dum Iudex à tribunali non receſſit, Bar. qui de communi obſeruantia teſtatur, Gemin. Specul. & Scacc. *n.16.*

An, & quę ſcriptura requiratur inter Regulares.

11. Limitatur 3. ſubſtantiale quintum, vt non procedat in cauſis Regularium, in quibus, vt probatum eſt ſupra *q.* 6. *num.* 3. proceditur ſummarie, &c. in ſummarijs autem ſcriptura de ſubſtantia non eſt in appellatione, Franch. & Scacc. *n.* 10. *&* 11.; Sicut nec libellus in ſcriptis datur in cauſis ſummarijs, in quibus proceditur ſine figura iudicij, prout apud nos libellum non eſ-

ſe dandum ſtatuitur *in noſtro Modo proced. in c.* 2. *verſ. volumus*, Scacc. concordantes remiſſiue citans *d. n.* 11. vbi cum ijſdem ait; in cauſis enim ſummarijs remiſſa ſunt omnia ſubſtantialia ordinis iudicialis; & conſequenter ſcriptura appellationis remittitur, quę eſt libellus ſecundæ inſtantiæ, Franch. Ruginel. & Scacc. *n.* 38.

Opinio Authoris. 12. Sed ego in hoc concluderem, ſicut probatum eſt *ſup. quaſt.* 17. *num.* 4. *&* 5. de denunciatione iudiciali, quod licet melius ſit, vt etiam apud Regulares appellatio in ſcriptis porrigatur, ſufficiat tamen, vt verbaliter proponatur, dummodo Notarius, dũ interponitur, in ſcriptis eam redigat, quia, vt obſeruat D. Thom. 2. 2. *quaſt.* 68. *ar.* 2. *in corpore*, ea quæ verbotenus dicuntur, non redacta in ſcriptis, facile à memoria dilabuntur; & vlterius circumſcripta omni ſcriptura, appellatio ex actis nón appareret, prout de Iure deberet.

Congruẽtia non ſubſtãtialia appellationis ſũt. 13. Regula 2. ſit. Non ſunt de ſubſtantia appellationis primo verbum appello; 2. Nec expreſſio cauſæ grauaminis; 3. Nec nomen appellati; 4. Neq; nomen Iudicis ad quem; Singula ſeparatim probanda hic erunt.

Verbum appello. 14. Non eſſe neceſſarium, licet ſit congruum primum, nempe, vt appellans vtatur hoc verbo, appello, ſed poſſe vti verbis æquipollentibus, puta, proclamo, vel prouoco, ſeu conqueror, aut ſimilibus, dummodo appareat de mente proferentis, tenent Franch. & Scacc. *de appell. q.* 4. *n.* 19. & Natt. *conſ.* 606. *n.* 1. *&* 4.

Expreſſio cauſæ in appellatione à diffinitiua. 15. Expreſſionem vero cauſæ, quod eſt 2. non eſſe de ſubſtantia appellationis à diffinitiua, volunt Abb. & Franch. *in c. cum in Eccleſia de appel.* Archid. Specul. & Scacc. *q.* 4. *num.* 25. vbi concordantes; & hoc procedit tam de iuri Ciuili, quam de iure Canonico, Contar. & Scacc. *num.* 26.; Non tamen incongrua eſt expreſſio cauſæ, dummodo non irrationabilis; Et idem procedit in interlocutoria habente vim diffinitiuæ; Limita, vt requiratur expreſſio cauſæ in appellatione à ſententia diffinitiua ad correctionem; Item in appellatione ab executione; Pariter in appellatione à ſententia diffinitiua lata in cauſa commiſſa, appellatione remota; Sicut etiam in appellatione interpoſita à tertia diffinitiua, propter ſuum intereſſe, Franch. & Scacc. *n.* 29. Limitatur hoc multiplicitet.

Quid in interlocutoria. 16. Appellatio autem à mera interlocutoria debet eſſe cum expreſſione cauſæ grauaminis nominatim, Gemin. & Franch. *in cap.* 1. *de appel.* Abb. Specul. & Scacc. *quaſt.* 4. *num.* 30. Vnde non ſatis eſſet dicere, appello, quia interlocutoria eſt iniuſta, & in ea grauatus ſum; Cum exprimi debeat grauamen, & iniuſtitia in ſpecie, Franch. & Scacc. *n.* 33. nec non Innoc. *in c. fin. de noui oper. nuncup.* Et quod cauſa in ſpecie exprimi debeat, aliàs non teneat appellatio, voluerunt Maran. & Scacc. *d. num.* 30.: Nec ſufficit ſe referre ad acta, puta dicendo; Allego pro grauamine omnes cauſas, quæ colligi poſſunt ex actis, Rot. *deciſ.* 2. *aliàs* 7. quæ incipit; *ſi appelletur num.* 1. *de appell. in nou.* Franch. Maran. & Scacc. *n.* 31.

Niſi

17. Niſi fieret relatio ad certam partem actorum, in quibus diceretur, de grauamine apparere, tunc enim grauaminis cauſa in ſpecie expreſſa dici poſſet,& ſufficeret, Rot. Bal.Franch. & Scacc.*num.*32.; Vel niſi ex inſpectione ſententiæ conſtaret de grauamine, puta,quia in ea exprimeretur cauſa reprobata à Iure, Franch.Scacc. & alij *num.* 34.; Seu niſi Iudex tali deferret appellationi factæ ſine cauſæ expreſſione, Franch. Gemin. & Scacc. *quæſt.*4.*num.*36.; Et excipe etiam cauſas, in quibus ſummarie procedi poteſt, & in quibus appellatio ab interlocutoria valet etiam cauſa non expreſſa, Foller. Franch. & Scacc.*num.*37.*&* *num.*10.cum Ang. nec non *num.* 11.; vt apud Regulares; niſi obſtaret ius Canonicum nouum, vt dicetur *infra quæſt.*150. *num.*15.

Et apud Regulares.

18. Sed nota,quod dum dictum, probatumq; eſt,cauſam in appellatione ab interlocutoria eſſe exprimendam,intelligi debet,vt cauſa ſit rationabilis, alias enim appellatio non valeret,Franch.& Scacc.*ibidem*: & hæc doctrina ſemper habet locum in appellatione ab excommunicationis ſententia,quæ numquam diffinitiuæ æquiparatur,& ideo in ea cauſæ expreſſio requiritur,Franch.& Scacc. *n.*30.*in fin.*

Cauſa rationabilis exprimatur.

19. Quo vero ad tertium non ſubſtantiale ſententiæ in Regula 2. propoſitum: Nomen appellati,ſeu aduerſarij, non neceſſario continere appellationem, dixerunt gl. *in l.* 1. *§.fin.* *&* *ibi* Bar. *ff de appell.* Franch.Lancel.Put. Specul.& Scacc.*num.* 40.*&* *eſt tex. in l. ſcio in prin. ff. de appel.*; Congrua tamen eſt talis nominatio, præſertim cum non deſint, relati à Scacc. *ibidem*, tenentes appellatum in appellatione nominandum eſſe.

Appellati nomē an ſit exprimendum.

20. Quo tandem ad quartum non ſubſtantiale in Regula 2. inſinuatum; Iudicis ad quem nominis expreſſionem non neceſſario fieri debere, tenendum eſt; Talis enim expreſſio ſubſtantialis non eſt;Ideoque valere appellationē licet in ea nomen Iudicis ad quem non exprimatur, voluerunt Ang. *in l.*1. *§.ſi quis ff. de appel* & Scacc. *quæſt.*4.*num.* 46.. Et appellationem ſimpliciter interpoſitam,non expreſſo nomine Iudicis ad quem, valere, & factam intelligi ad Superiorem proximum, tenent Ang.& Bar. *in l.*1. *§.ſi quis ff. de appel.* Alex. Archid. Bal. Socin. Maran. qui teſtatur de communi, & Scacc. *quæſt.* 7. *num.*4.; qui idem probat *num.*12. in dicente,Appello ad Iudicem competentem; Et dicetur *infra quæſt.*151. *n.*1. De conſilio tamen exprimatur ad cauendas ambiguitates, cum talem expreſſionem neceſſariam eſſe, tenuerint Franch. Lancel. & Rebuff. à Scacc. relati *quæſt.*4.*n.*46.

Et Iudici ad quem

21. Neq; obſtat, quod cum de Iure Canonico poſſit appellari ad Papam,ad Legatum à Latere,& ad Patriarcham, omiſſis medijs, appellatio de hoc Iure videatur nō valere, tamquam incerta ad quem appelletur, vt tenent Card. Alex. & Franch. à Scacc. relati *quæſt.*7. *num.* 7.: Quia reſpondetur,quod hæc incertitudo tolletur, cum appellans proſequi cœperit appellationem, & coram certo Iudice appellatum citare

Quid de iure Canonico.

tare faciat, Rot. *deciſ.* 33. *aliàs* 209. *de appel. in nou.* & not. Scacc. *quæſt.* 9. *num.* 1. *verſ. non recedam*; Quod ſi appellans non proſequatur, competentem, quem maluerit appellatus, eligere poterit, Gundiſ. & Scac. *ibidem*.

22. Animaduerte pro maiori declaratione, quod ille, qui non ſpecificato nomine Iudicis ad quem appellauit, ſed tantum dixit, puta; Appello ad quem de iure; Poterit poſtea Iudicis nomen declarare, & non modo intra 10. dierum tempus à lege datum ad appellandum, ſecundum communem DD. de qua Scacc. *quæſt.* 9. *num.* 8. *verſ. contra*, ſed etiam intra tempus datum ad appellationem proſequendam, Bero. Gundiſ. & Scacc. *num.* 1. *&* *num.* 8. vbi citat Rot. & ait, hoc verius eſſe, licet non ſine controuerſia. — Declaratur.

23. Hinc infertur 1. Appellationem alternatiuam ad Iudices competentes, puta ab Epiſcopo, ad Archiepiſcopum, vel ad Papam, etiam ſine clauſula (Reſeruatæ optionis) validam eſſe, Rot. *deciſ.* 33. *de appel. in nou.* Alex. & Scacc. *n.* 8.; quod multo magis eſt verum, dum appellatio cum d. clauſula optionis reſeruatiua interpoſita fuit, Rot. *in d. deciſ.* 33. Bero. Lancel. Specul. & Scacc. *num.* 1.; Quamuis, vt *ibidem* apparet, hic punctus non ſit ſine controuerſia: Niſi appellans eligat ante legitima tempora appellationis tranſacta; Vel niſi in appellatione concurrat probabilis aliqua dubitatio Iuris, vel facti, ad quem ſit appellandum, tunc enim controuerſia ceſſaret, cum etiam de Iure Canonico, appellatio alternatiua, & generalis in his caſibus teneat, ſecundum Card. Alex. & Franch. *in c. dilecti de appel.* Ferrar. Gamb. Ruginel. & Scacc. *n.* 6. — In appellatione alternatiua.

24. Infertur 2. quod appellatio copulatiua, qua quis ad diuerſos appellat Iudices, valida eſt, & dum ad ſingulos illorum, quis legitime appellare poteſt, ad ſupremum nominatorum appellatum intelligitur, vt ſi quis appellet ad Papam, & ad Legatum, appellatum ad Papam intelligitur, Archid. Gundiſ. & Scac. *de appel. quæſt.* 10. *num.* 1. *&* 2. *ver. quid dicendum*, vbi ait, appellationem talem valere, ſiue appellans intra dies decem, ſiue poſtea declaret, coram quo appellationem proſequi velit. Sed animaduerte etiam hunc punctum controuerſum eſſe, vt not. Scacc. *d. num.* 1.: Et pro oppoſita opinione, quod appellatio ad diuerſos Iudices non valear, *ibidem* inducit Franch. Io. Andr. & Specul. — Seu copulatiua.

25. Plura de hac q. diffuſe agit Scacc. *de appel. q.* 4. 9. *&* 10.

Qui poſſint, quiue appellare non poſſint, Quæſt. 147.

1. Regula 1. ſit. Omnis iniuſte grauatus appellare poteſt, Papien. Ruginel. Specul. & Scacc. *de appel. quæſt.* 5. *n.* 1. & eſt tex. *in c. vt debitus de appel.* & tenent D. Tho. Sylu. Sayr. Valen. & Bouer. cum alijs, *in direct. p.* 3. *c.* 2. *verſ. cum igitur*. — Iniuſte grauatus appellare poteſt.

2. Ampliatur 1. Regula 1. vt cum appellatio iudicialis ſit defenſio, Scacc. *num.* 6. etiam excommunicato grauato concedatur, Frãch. Specul. — Quamuis excommunicatus.

Specul. Scacc. cum concordantibus, *quaeſt.5. num.5.*; Qui & Procuratorem in cauſa appellationis conſtituere, & etiam per ſe proſequi poteſt, Butr. & Innoc. *in c. veniens il 2. de teſtibus.*

Quilibet nõ prohibitus appellare poteſt.

3. Ampliatur 2. Regula 1. vt cuilibet appellatio permiſſa cenſeatur, niſi in iure aliter expreſſe ſtatutum reperiatur l. *& in maioribus*; *& ibi* gl. & communiter omnes DD. *C. de appel.* Vivian. *opin.* 55. *n.* 1. *& ſeq.* vbi concordantes refert, & de communi teſtatur, Ang. Specul. Lancel. & Farin. alios etiam inducens *q.*101. *n.*1.; Et in tantum verũ eſt cuicumq; licere in criminalibus appellare, vt nec renuntiatio facta appellationi teneat *l. addictos*, & ibi communiter DD. *C. de appell.* Ang. Put. Lancel. Franch. & Far. *n.*20. vbi teſtatur de communi; Licet Din. & Bar. relati à Farin. *n.*21. contra ſentiant; quorum opinio poteſt procedere in delicto notorio, in quo verũ eſt, renuntiationẽ appellationis valere, Far. *n.*22. Bal. Ang. & ad eum Aug. *de malef. in ver. praeſente dicto Caio, &c. n.*11. vbi hoc extendit ad caſum dum Reus eſſet confeſſus, vel taliter cõuictus, ꝙ negare nõ poſſet.

Renunciatio appellationis, an teneat

An procurator appellare poſſit, & teneatur.

4. Ampl. 3. Regula 1. vt Procurator, qui habet mandatum, licet tãtum generale ad lites, non modo poſſit, ſed etiã dum expedit, appellare teneatur, glo. *in l. vlt.* vbi ait, ꝙ ita tenent omnes *ff. an per alium cauſ. appellat.* Ang. Caſtr. Specul. & Scacc. cum pluribus concordantibus *q.* 5. *n.*12.: Non tamen tenetur appellare, quãdo iuſte ſuccubuit, vel dũ eſt in dubio, cũ ſententia in dubio iuſta pręſumatur Alex. Nat. & Scac. *n.*22.

5. Ampliatur 4. Regula 1. vt in cauſis criminalibus quilibet extraneus, etiam condemnato inuito, appellare poſſit, Far. qui de communi *q.*79. *n.*175. Franch. Specul. & Scacc. cum concordantibus *q.*5. *n.*44. Licet non habeat mandatum, Far. *q.*79. *n.* 175. & Scacc. *eod. num.*44.: Et poteſt proſequi appellationem, Far. *n.* 25. Ang. Fely. & Scacc. *n.*46.; Siue Reus ſit damnatus ad mortem naturalẽ, ſiue ad membri mutilationem, ſiue ad mortem ciuilem, vt ad perpetuũ carcerem, Farin. *q.*101. *n.* 24. *in fin.* Scacc. cum alijs *n.* 51. Imò quando Reus reperitur in fortijs Curiæ, à quauis pœna appellare poteſt, & quilibet extraneus, etiam ſine mandato, Guid. Pap. & Scacc. *n.*52.

An extraneus ſine mandato appellare poſſit.

6. Ampliatur 5. Regula 1. vt Regularibus, qui iniuſte grauati ſunt, ad legitimum Superiorem appellatio denegari non debeat, iuxta decretum Sac. Congr. ſuper Epiſc. & Regulares *Anno* 1587. de quo Sorbus *in compen. Priuil. mendic. ver. appellare*, & not. Azor. Nauar. & Lez. *to.*1. *cap.*9. *n.*7. vbi in comprobationem citat *c. de priore de appell.* & alia infra, & apud nos hoc habetur *in noſtris Conſtit. in c.* 10. *& in noſtro Modo proced. c.*2. *in* 4. *ſubſtantiali ver. quoniam autem.*

An Regulares appellare poſſint.

7. Limitatur Ampliatio 5. vt Regularibus à ſuorum Superiorum correctione, quæ vt plurimum leuis eſſe ſolet, quæue ſecundum Regularia inſtituta fit, ſi in ea modus non excedatur, appellare nõ liceat, cum in ea Superior non vt Iudex, ſed vt Pater procedat, *c. ad noſtram, c. reprehenſibilis, & c. cum ſpeciali de appel.* & not. Boner. *in direct. p.* 3. *c.*2.

A correctione Regulari.

ver. id quoque Scacc. *de appel. q.* 17. *lim.*26. *n.*8. Rodr. *tom.*1. *q.*29. *ar.*1. & Lez. *to.*3. *ver. appel. num.*3.; Caueant igitur Regulares à tali appellatione,nec non à quacumq; alia à ſententia iuſta ; iniuſte enim appellantes mortaliter peccant D. Tho. 2.2. *quæſt. 69. ar.* 3. Portel. & Lez. *to.* 3. *ver. appel. num.*8. Vide tamen hic ſup. in tit. huius Trac. *n.* 3.; Imo Chriſti, & tot Sanctorum exemplo, potius iniquum iudicium ſuſtinere eligant, quam ad appellationem, quamuis iuſtam deuenire.

Cõuictus appellare poteſt.

8. Ampliatur 6. Regula 1. vt quilibet, etiam conuictus, regulariter appellare poſſit *l.* 2. §. 1. *vbi* gl. Bar. Cyn. & Caſtren. *C. quorum appel.* Viuian. *opin.*50.*n.*5. qui de communi, Chart.& Guaz. *defen.*36.*cap.* 11. *num.*1. Alber. Dec. Rom.Imol. & Far.cum concord. *q.* 101. *n.* 131. Butr. Lancel. & Scacc. cum alijs *de appel.q.*17. *lim.*4. *num.*72. vbi teſtatur de communi,& recepta in praxi opinione; Quid autem dicendum ſit de conuicto, & confeſſo,ſeu de confeſſo tantum dicetur *infra hic n.* 14. *vſq; ad* 16.

Limitationes primę Regulę remiſſiue.

9. Poſſent hic ſubnecti variæ limitationes Regulæ 1. puta, quod non poſſit quis appellare ad Iudicem incompetentem, nec à Iudice ſupremo, neq; poſt 10 dies, neue à quibuſdam ſententijs; Sed ſuis locis opportunius de his materijs agetur in proxime ſequentibus quęſtionibus.

An contumax appellare poſſit.

10. Et in hoc loco tantum Limitatur Regula 1. vt verus contumax,nempe qui legitime,& peremptorie fuit citatus, & non comparuit, appellare non poſſit, Franch. Maran. Specul. & Scacc. qui plures concordantes refert, citans Rot. *q.* 17. *lim.*3. *n.*1.2.& 3.

11. Sublimitatur hæc Limitatio, vt Rota fundata in æquitate Canonica admittat appellationem contumacis, præſertim intra 10. dies à ſententia lata, teſtatur Rot. *deciſ.*16. *aliàs* 364. *in fin. de dolo, & contum. in nou.* quam referunt Fely. Ferret. Nicel. & Scacc. *num.* 12. vbi ait, ita omni prorſus difficultate remota, ſeruari in Curia Romana,& in toto Statu Eccleſiæ ; etiam vbi Conſtit.Marchiæ ſeruantur, contumaci appellare prohibentes, Scacc. *n.*13.

12. Regula 2. ſit. Non grauatus appellare non poteſt, Bal. *in l. vnica num.*7. *C. nec lic. vna ead. cauſ.* Franc.Oſaſc.& Scac cum alijs *de appel. quæſt.* 5. *num.*94.

Non grauatus appellare nõ poteſt

13. Infertur 1. ex Regula 2. Cõfeſſum, & conuictum appellare non poſſe, Viuian. Cyn. & Guaz. *defen.* 36. *cap.*11. *num.*1. gl. *in l.*2. vbi Bar. Bal. Caſtren. & Salyc. *C. quorum appell. non recip.* & Scacc. qui de communi teſtatur *quæſt.*17. *lim.* 4. *num.* 3. quia ait Scacc. talis non dicitur grauatus; Et ſi talis appellaret, poſſet Iudex ſuam exequi ſententiam, appellatione non obſtante Guaz. *vbi ſupra*, Specul. Lancel. & Scacc. *quæſt.*17. *lim.*4. *num.*4. Boſſ. Clar.& Far. concordantes ad ſaturitatem cumulans *quæſt.* 101. *num.* 14. inter quos Couar. & Viuian. de communi teſtantur, & *ibidem vſque ad finem capitis*, plures Ampliationes, & limitationes in propoſito ponit; Imò Iudex talem admittens appellationem peccaret, Clar. Rolan. & Guaz.

Cõfeſſus, & conuictus appellare non poteſt.

*n.*4. Ang. & Scacc. cum concordantibus *d. n.*3.

In quocũque delicto.

14. Ampliatur illatio prima, vt procedat in quocumq; delicto, gl. *in l.* 2. & ibi Bar. & Bal. *C. quorum appell. non recip.* Clar. Lancel. & Guaz. cum pluribus concordantibus *defen.* 36. *c.* 11. *n.* 2. Viuian. qui teſtatur de communi, Franch. Saly. & Far. cum alijs *quæſt.* 101. *num.* 126. & in ciuili, & in criminali, vt tenent, & de communi teſtantur, Ang. Card. Alex. Franch. & Scacc. *n.*7. inducens Butr. Clar. Dec. Lancel. & plures alios, ita tenentes; Subſcribit Far. *quæſt.* 101. *num.* 116. Licet alij contra relati à Scacc. *n.*9. *ver. aduerte*; Intellige de conuicto, & confeſſo ſponte, Card. Alex. & Scacc. *n.* 11. ſecus ſi vi tormentorum, Scacc. *n.*17. Far. *q.*101. *n.* 132. cum concordantibus; Niſi debito tempore ratificata confeſſio fuerit, quia tunc in noſtro caſu ſpõtanea diceretur, & appellationem impediret, Bal. Caſtr. Franch. Lancel. Saly. Scacc. & Far. *q.*101. *n.*133.

Niſi inducat cauſã rationabilem.

15. Limitatur 1. illatio 1. vt conuictus, & confeſſus rationabilem cauſam inducendo, appellare poſſit, Far. *q.*101. *n.*143. & Scacc. *q.* 17. *lim.*4. *n.*15. vbi exemplificat, in dicente, ad ſui defenſionem occidiſſe, vel occiſum fuiſſe bannitum, qui impune occidi poterat; Et hæc limitatio tunc maxime procederet, quando appellans vlterius offerret incontinenti rationabilem expreſſam cauſam probare, Scacc. *ver. declara nunc*, vbi hoc comprobat, talis enim grauatus dicitur.

Vel condemnatio excederet

16. Limitatur 2. illatio 1. vt non procedat, quando condemnatio excederet pœnam à lege taxatam pro illo delicto, de quo Reus conuictus, & confeſſus eſt; Vel quando etiam pœna eſſet arbitraria, & in ea taxanda iniuſte arbitratus eſſet Iudex; Et hoc procedit generaliter, in omnibus caſibus, in quibus appellatio in criminalibus, prohibita eſt: quandocunq; enim in pœna excedit Iudex, à pœnæ exceſſu appellari poteſt, *c. nouit*, & ibi DD. *de appel.* Butr. Hoſtien. & Innoc. *in c. cum ſpeciali de appell.* Lancel. Maſcar. & Far. *q.*101. *n.*110. In his namq; caſibus grauatus Reus dicitur.

Seu Iudex ad quem inhibeat.

17. Limitatur 3. illatio 1. vt ſi Iudex ad quem inhibeat, ab executione Iudex à quo ſuperſedere debeat *c. Romana §. ſin autem*, & ibi Archid. Franch. Hoſtien. & alij *de appell. in 6.* Abb. Fely. Foller. & plures alij, quos cumulat, et ſequitur Far. qui teſtatur de communi *q.* 101. *n.* 109. De conuicto tantum quid tenendum ſit habetur *hic ſupra n.*8.

Cõfeſſus tantum in appellatione cauſã inſerere debet.

18. Infertur 2. ex Regula 2. vt confeſſus, licet non conuictus, ſi condemnetur, grauatus non dicatur, vnde ſi appellet, eius appellatio non impediet executionem, niſi in appellatione aliquam cauſam offuſcantem, et excuſantem ipſam confeſſionem inſerat; Puta, dicendo; ſe erraſſe in confeſſione, vel quod occidit ad ſui defenſionem, ita Abb. Bal. Butr. Dec. Franch. Hoſtien. et alij *in c. cum ſpeciali §. porro de appell.* Boſſ. *tit. de appell. n.*27. vbi de communi, Chart. *de exeq. ſent. c.* 1. *n.* 71. *&* 72. vbi refert DD. teſtantes hanc opinionem tam de iure Ciuili, quã de iure Canonico magis communiter eſſe receptam, Alber. Foller. Viuian. et Far. concordantes inducens

q.101.*num.*157.;Vbi ait opinionem DD. ab eo citatorum *n.*150. aſſerẽtium,appellationem confeſſi tantũ, ſuſtineri, procedere, dum in appellatione dicta cauſa inſeritur: oppoſitam autem, nempe non ſuſtineri prædicti appellationem, quam ſectantur DD. ab eo relati *n.*154.quo ad effectum ſuſpenſiuum procedere,dum nulla talis cauſa in appellatione inſeritur.

Ad quid cauſa ſit exprimenda.

19. Vnde nota hic primo à cõfeſſo,ſed non conuicto in appellatione neceſsario cauſã inſerendã eſse,non ad effectũ,vt appellatio ſuſtineatur, quia ẽt ſine ea ſuſtineretur appellatio, & effectũ deuolutiuũ produceret;ſed ad hoc,vt ſententię executio impediatur, dictæ cauſæ expreſſio neceſsaria dicitur,Abb.Foller.Franch.Hoſtien.Imol. Carer. Maran. et Far. cum alijs concordantib. *n.* 158.

Declarantur Conſtitutiones Marchiæ. & Pij V.

20. Nota 2.quod dum in Conſt. Marchiæ *lib.6.c.*3.ſtatuitur, ꝙ confeſsus tantum,appellans,non audiatur, intelligendum videtur, quando tñ confeſsus, confeſſionem non reuocat,vel in appellatione probabilẽ non adducit cauſam, confeſſionem excuſantẽ,puta,ꝙ occiderit bãnitũ, qui impune occidi poterat,vel ꝙ ad ſui defenſionem fecit,ſeu ꝙ erronea ſua fuerit confeſsio,ita Addens *in d. c.*3.et non diſsentit Far.*n.* 162.: Vbi inſinuatur, eodẽ modo interpretari poſse *Conſt. Pij V.*180.quæ incipit,*ſicut accepimus*, in qua ſancitur cõfeſſum tñ.appellare non poſse;Quę tñ Conſtitutio, vt aduertit Chart. quẽ refert,et ſequitur Far.*q.*101.*n.*162. loquitur in condẽnato ad pecuniariã pęnam;Vnde non eſt ad pœnam corporalem, ſeu capitalẽ extendenda,vt notat etiam Scacc.*de iudic. lib.* 1.*c.*97.*n.*123.De conuicto autẽ tñ, non cõfeſso dictum eſt *in hac q. n.*8.

21. Plura de materia huius q. Scac.Far.et Guaz.*locis hic ſup.relatis.*

Coram quo appellatio ſit interponenda; Quo tempore; Et quomodo in eodem tempore, & deinceps ſe gerere debeat ille,coram quo appellatio interpoſita fuit, appellatione pendente,

Quæſt.148.

Appellatio interponenda coram Iudice à quo

1. Regula 1. ſit. Coram Iudice à quo appellatio interponi debet,Abb.*in c.ſuggeſtum de appel.*Franch. Lancel. Maran. Surd. et Scacc. *de appel. q.6. n.*1. vbi citat Rot. et plures DD. concordantes; teſtaturq; de communi DD. quod appellatio in præsẽtia Iudicis à quo ſit interponenda, et eſt tex. *in c.vt debitus de appel.*;Alias eſset nulla,Socin. qui de communi *conſ.* 39. *lib.* 4. Gram.concordantes inducens *deciſ.* 36. *n.* 77. Franch. Lancel. et Scacc. cum alijs *n.*6.

Ampliatur.

2. Ampliatur Regula 1. vt dum plures Iudices ſententiam tulerunt, coram omnibus, vel ſaltem maiore parte appellandum ſit, Franch. Scacc. et alij *n.*2.

Limitatur in appellatione coram honeſtis viris.

3. Limitatur Regula 1.vt quando non poteſt haberi Iudicis à quo præſentia: Vel dum quis ob iuſtum timorem coram illo appellare non audet,coram honeſtis viris,vel corã Iudice ad quem appellatio ſit interponenda,Ferrar.Maran.et Scac. *q.6. num.*20.Viri autem honeſti ſint ſaltem duo, et duo pariter teſtes, Franch. Card. Alex. Surd. et Scacc. *num.* 23. De conſuetudine autem ap-

appellatio dicitur coram Iudice interpoſita, dum, etiã Iudice abſente, Notario cauſę in eius Officio appellatio præſentatur, vt teſtatur Scacc. *num.* 40. Et quod appellatio coram Notario abſque Iudicis præſentia poſſit interponi, voluerunt etiam Gram. Miſing. Marſ. Veſtr. & Guaz. *defenſ. 36. c. 1. verſ. & poteſt.*

Vel corã Notario.

4. Regula 2. ſit. Intra decẽ dies appellatio interponi debet. Lancel. Specul. & Scacc. *de appel. c.* 12. *nu.* 2. vbi concordãtes cumulat, & eſt tex. *in c. concertationi de appell. in 6.* Et à die quidem latæ ſententiæ, dum Reus ad ſententiam perſonaliter citatus fuit, vel ad eam fuit pręſens, Capic. Caputaq. Veſtr. & Scacc. *n.* 9. A die vero notitię ſententiæ, quãdo Reus domi citatus fuit, Felyn. Lancel. Tiraq. & Scacc. *num.* 13. & tenuit Rot. *p. p. diuerſ. deciſ.* 55. *nu.* 2. Et id tẽpus currit à primo momẽto decem dierum, vſque ad vltimum decendij momentum, Bar. Felyn. Lancel. Maran. Saly. Specul. Tiraq. & Scacc. cum concordantibus *n.* 49. Sed ex diſpoſitione *Bullæ Inn. VIII. data idibus Ian.* 1587. ſatis eſt, appellare vltima die decendij, vſq; ad extremum punctum diei ante tempus noctis, vt declarant Veſtr. & Scacc. *c.* 12. *num.* 53. *& ſeq.* Et hic ſtylus ſeruandus etiam eſt in omnibus Eccleſiaſticis curijs, ſecundũ Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſump.* 95. *nu.* 6. Et hæc non modo in ciuilibus, ſed etiã in criminalibus ſententijs procedunt, Scacc. *n.* 42. *in fin. & eſt tex. in l. addictos C. de Epiſc. aud.*

Appellãdum intra decẽ dies.

5. Ampliatur 1. Regula 2. Vt procedat non modo in diffinitiua, ſed etiam in ſententia interlocutoria, Caſtren. *conſ.* 334. *num.* 3. *lib.* 1. Lancel. Maran. Saly. & Scacc. *n.* 84. & habetur *in c. Romana §. ſi vero de appel. in 6.*; Aliàs enim etiam interlocutoria reſpectu partium in rem iudicatam trãſiret, Franch. & Scacc. *vbi ſupra*; Ita vt ad inſtantiam partis non poſſit eam Iudex reuocare, Abb. *in c. cum ceſſante num. 9. de appell.* & Scacc. *n. 96.*: Licet ex ſe poſſet Iudex poſt decem dies interlocutoriam reuocare, Franch. Socin. Scacc. & alij *nu.* 95.: Et in hoc ſenſu *ibidem* dicitur, quod reſpectu Iudicis ſententia in iudicatum non tranſit.

Etiam ab interlocutoria.

6. Ampliatur 2. Regula 2. Vt intra decem dies debeat appellari, vel proteſtari coram honeſtis viris, Franch. & Scacc. *n.* 107. ſeu coram Iudice ad quem, Scacc. *n.* 37.; quod intellige iuxta declarata *in hac q. num.* 3.

Saltem coram honeſtis viris, vel Iudice ad quem.

7. Apliatur 3. Regula 2. Vt lapſis decem diebus, ipſo iure, & abſque Iudicis declaratione, ſententia in rem iudicatam tranſeat *c. quod de ſent. de re iud.* Maran. & Scacc. qui de communi *q. 6. c. 12. n. 143.*

Aliás ſententia in iudicatum tranſit.

8 Ampliatur 4. Regula, 2. Vt quamuis ſententia eſſet manifeſte, & euidenter iniqua, quæ in rem iudicatam non tranſit, ſecundũ Bald. Dec. Tuſch. Vant. & Guaz. concordantes inducens *defenſ.* 35. *c.* 23. *verſ. quæ*; Ab ea tamen intra decem dies appellandum ſit, Rebuf. & Scacc. *q.* 12. *n.* 67. Et generaliter dicendũ eſt, quod à quacunque ſententia, quamuis talis ſit, quod in rem iudicatam tranſire non poſſit, intra decendium eſt appellandum, Abb. *in c. tua nobis nu.* 7. *de appel.* Maran. con-

A quacũque ſententia appellandũ intra decendium.

concordantes referens, & Scacc. *n.* 67. Et hinc eſt, quod quamuis indubitatum ſit, ſententiam notoriè nullam in rem iudicatam nunquã tranſire, Bertaz. Scacc. & Guaz. *defen.* 35. *c.* 24. *n.* 4. nihilominus ab ea intra decendiũ appellari debet, aliàs ſucumberet appellans, Abb. Card. Alex. Franch. Io. Andr. & alij communiter *in c. dilecto de appell.* Vant. & Scacc. *n.* 59.

Quid in grauamine ſucceſſiuo.

9. Limitatur 1. Regula 2. Vt nõ procedat in grauamine ſucceſſiuo; Appellãdi enim tempus in tali grauamine nunquam currit, cum grauamen ſemper perſeueret, & conſequenter ſemper appellans dicitur eſſe intra decem dies ad appellandum à iure conceſſos, ita Rot. *deciſ.* 4. *aliàs* 54. *de reſtit. ſpoliat. in antiq;* Frãnch. Felyn. Iaſ. Specul. & Farin. *in fragm. crim. lit. A. n.* 236. vbi ait, quod quando quis eſt damnatus ad carceres, triremes, vel exiliũ, quandocumque, etiam poſt decem dies appellare poteſt, cum grauamen ſucceſſiuum ſit, & de obreruantia teſtatur; Subſcribũt huic limitationi Gom. Marſil. & Guaz. *defenſ.* 36. *c.* 1. *n.* 5.: Donec durat grauamen, Bal. Caſtren. Lancel. Scacc. & alij *q.* 12. *n.* 145.

Vt in pœna carceris.

A qua appelletur à præſenti detentione.

10. Sed appellans ſit bene cautus, vt non appellet ex cauſa grauaminis de præterito, puta dicendo, appello à ſententia lata, qua damnatus fui ad carcerem, quia tunc ſi decem dies poſt ſententiam tranſacti eſſent, appellatio non valeret; Sed appellet ex cauſa grauaminis de præſenti, puta dicendo; Appello à præſenti detentione in carcere; Et appellatio etiam poſt decendium tenebit, Franch. & Scacc. *n.* 149.

An à conductione; ad carceres poſſit appellari.

11. Nota hic obiter, quod licet de iure à conductione ad carceres poſſit appellari, hoc non practicatur, nec de conſuetudiue recipitur, Clar. *q.* 46. *n.* 2. Guaz. *defen.* 36. *c.* 1. *in fin.*; Et ideo quando quis præcedente decreto interlocutorio, dum ad carceres ducitur, ſeu dum carceratur, appellat, non eſt relaxandus, quouſque per Iudicem ad quem ita mandetur, Bald. quem ſequitur Ang. *in l.* 2. *num.* 27. *ff. de appell.* quia in appellatione ab interlocutoria, non eſt prohibita innouatio, (dato quod hæc innouatio eſſet) donec à Superiore inhibitum ſit, ſecundum citatos proxime DD. quos ſequuntur Lancel. Guid. Pap. & Scacc. *quæſt.* 17. *lim* 47. *mem.* 1. *nu.* 161. Imo quando Reus in carcere detentus de crimine condemnatur, licet à condemnatoria appellet, petens, appellatione ſtante, relaxari à carceribus, relaxandus non eſt, Lancel. Specul. Vital. & Scacc. *num.* 162.; Nec iſta eſſet innouatio, ſed potius excarceratio innouatio diceretur, Lancel. & Scacc. *vbi ſup.*: Et hoc procedit, quamuis pæna condemnationis eſſet, quod Reus in pænam in carcere detineretur, Bald. Lancel. Maran. & Baiar. ad Clar. *quæſt.* 46. *num.* 6. De appellante carcerando ob ſuſpectum fuge dicetur *infra qu.* 154. *n.* 9.

Quid ſi carceratus appellet, petẽs relaxari.

A declaratoria, quod legitime Reus fuit carceratus, debet appellari intra decendium.

12. Sublimitatur 1. Limitatio 1. Vt non procedat quando quis legitime declaratur affectus illo ſucceſſiuo grauamine, puta, dum declaratur, quod Reus legitime fuit carceratus, quia ab iſta declaratoria, intra

intra decem dies à tempore declarationis Reus appellare debet, Franch. Grauat. Lancel.Ruginel.& Scacc. *n.*146.

Quid in conſentiẽte grauamini.

13. Sublimitatur 2. limitatio 1. in eo qui conſenſit ſaltem tacite ſucceſſiuo inflicto grauamini (puta fideiuſſores dando de redeundo ad carceres, ſic enim tacite carcerationi conſentitur) Soc.*conſ.*113.*n.*3. & 4.*lib.*3.Bart.Scacc. & alij *n.*147.: Imo conſequenter talis appellare, nec intra decẽ dies poſſet propter dictum conſenſum præſtitum, Ruginel.& Scacc. *d.n.*147.

Vel in ſententia per dolum lata.

14. Limitatur 2. Regula 2. Vt à ſententia per dolũ lata, poſt dies decem appellari poſſit, talis enim ſententia in rem iudicatam numquam tranſit, Contar. *in l. vnica lim.*10. *num.* 7. *C. de momen. poſſ.* & Scacc. *q.*17. *lim.*47. *mem.*1. *n.*162.

Seu interueniente impedimento.

15. Limitatur 3. Regula 2. Vt impoſsibilitas, ſeu difficultas excuſet à mora, ita vt poſt decem dies appellari poſſit, Caſſad. *deciſ.*6. *nu.* 1. *de appel.* Lancel.& Scacc.cum cõcordantibus *n.*163. & 167.; Dummodo interuenerit proteſtatio de impedimento debito tempore, Scacc. *n.*168.

Siue in alijs remedijs.

16. Limitatur 4. Regula 2. Vt procedat in appellatione, non antè in alijs extraordinarijs remedijs; vnde poſt decem dies, quis de nullitate dicere poteſt, vſque ad 30. annos, Bald.Franch. Maran. Scacc. & alij *qu.* 19. *remed.*1. *concl.* 7. Item poſt dictos decem dies Iudicis officium implorari poteſt, Rebuf. & Scacc. *quæſt.*12. *num.*173.: Et idem dicendum eſt de petitione reſtitutionis in integrum Soc. *conſ.* 299. *num.*4. *lib.* 2. Scacc. *q.*19. *remed.*1. *n.* 3. & *eſt tex. in l.* 1. *C. ſi aduer. rem. iudic.*

Aut ab excommunicatione.

17. Limitatur 5. Regula 2. Vt non modo poſt decem dies, ſed quãdocunq; poſsit appellari ab excommunicatione, quę nunquam in rem iudicatam tranſit, Franch.& Scacc. *q.*17. *lim.*47. *mem.*1. *n.*151.

Appellatione pendente nihil innouetur.

18. Regula 3 ſit.; Iudex poſt latam ſententiam, & appellationem interpoſitam, tempore pẽdente ad appellandum, ita gerere ſe debet, vt nihil innouet, cum de Iure nihil innouare poſsit, Lancel. diffuſe ponens Ampliationes, & Limitationes *de attent.c.*12. *in præfat.* Guaz. *defen.* 36. *c.*28. *n.* 1.; Quod procedit, tam in ciuilibus, quam in criminalibus, Boſſ. qui ex Felyn. teſtatur de communi, Ang. Bar.Imol.& Farin.plures concordantes inducens *qu.*101. *n.*2. & 3.

Iudex innouans punitur.

19. Ampliatur 1. Regula 3. Vt Iudex poſt legitimam appellationem innouans, ſuam exequendo ſententiam, puniendus ſit: Et quidem de iure Ciuili pœna erit illa, de qua Scacc.*q.*13.*n.*100.& Far.*q.*101. *n.* 5. De iure vero Canonico (quod inter Eccleſiaſticos ſeruandum eſt) ſi cauſa ſit ciuilis, pœna eſt arbitraria, Franch. Maran. & Scacc. *qu.* 13.*n.*101.; Si vero cauſa ſit criminalis, pœna erit deportationis, dum Iudex non modo non admittit appellationem, ſed etiam ad executionem procedit, Franch. Maran. Boer. Lancel.& Scacc. *d.n.* 101.: Si vero tantum non admitteret, ſed ad executionem non procederet, mitius puniretur, Lancel. & Scacc. *n.* 103. At legitimæ appellationi ad

Papam non deferens, cum literis Ordinarij ad curiam puniẽdus mittitur *cap. de priore de appell.* & not. Scacc. *num.* 101. Iudex enim ob reuerentiam Superioris, etiam in dubio, tali appellationi deferre debet, Contard. & Scacc. *d. num.* 101.

Cautela. 20. Ceſſarent tamen pænæ in propoſita Ampliatione indicatæ, dum Iudex non admittendo, vſus eſſet clauſula (niſi ſi, & quatenus) quia tunc appellatio pro reiecta ſimpliciter nõ haberetur, Contard. *in l. vnica qu.* 19. *num.* 6. *C. de momen. poſſ.* & Guaz. *q.* 17. *lim.* 6. *mem.* 7. *num.* 100. *verſ. ſubdeclara.*

In dubio appellatio admittenda. 21. Ampliatur 2. Regula 3. Vt non modo procedat, dum eſt certũ, appellationem admittendam eſſe, Franch. Io. Andr. & Scacc. *q.* 10. *n.* 6.: Sed etiam dum eſt dubium, cum appellatio in dubio admittenda ſit, Franch. Specul. Tiraq. & Surd.; Superſedendum, & nihil innouandum, Specul. & Scacc. *q.* 17. *ampl.* 16. *nu.* 60. vbi alios concordantes inducit: Licet enim ante appellationem in dubio pro iuſtitia ſententiæ præſumatur tamen poſt appellationem hoc non procedit; in principio namque appellationi fauendum eſt, præſumendumque, quod iuſta ſit, ſententia verò iniuſta; In medio eſt vtrique æqualiter fauendum; In fine verò fauendum eſt ſententiæ, & in dubio pro ſententia iudicandum eſt, Franch. qui bene declaret *in c. de priore num.* 2. *de appell.* & Scacc. *num.* 65.

Sed notorie iniuſta reijciẽda, & ſententia exequẽda. 22. Quamuis verum ſit, quod ſi notorie pateret appellationem nullam, vel iniuſtam eſſe, & conſequẽter non tenere, Iudex à quo eam admittere non deberet, Io. Andr. *in c. Paſtoralis num.* 11. *de offic. Deleg.* Specul. & Scacc. *quæſt.* 11. *num.* 6.: Et idem Iudex à quo, dum appellatio talis eſt notorie, ad ſuæ ſententiæ executionem, appellatione non obſtante procedere poteſt, Io. Andr. vbi ſupra, Franch. Specul. & Scacc. cum concordantibus *quæſt.* 11. *n.* 11. & tenuit Rota *deciſ.* 35. *alias* 234. *de appell. in nou.*; Circumſcipta tamen notorietate, licet Iudex à quo appellationem non admittat, nihilominus aliquid innouare non debet, à Iure enim innouatio inhibetur, Specul. & Scacc. *n.* 10. & eſt tex. in *l.* 1. *& ibi DD. ff. nihil innou. appell. interp.*

23. Limitatur, ſeu declaratur Regula 3. Vt, ſine innouatione, ſineque labe attentatorum, plura Iudex à quo appellatione pendente præſtare poſſit ad faciliorem appellationis exitum tendentia, Guaz. *defen.* 36. *c.* 28. *n.* 1. *iuxta c. cum teneamur, & ibi* Franch. *de appell.* Specifico prædicta, quæ Iudex poteſt, & ſæpe etiam debet præſtare appellatione pendente. Plura appellatione pendente fiunt ſine innouatione à Iudice à quo.

24. Primum, quod Iudex à quo poſt appellationem poteſt, & debet præſtare, eſt cognoſcere, an appellationi ſit deferendum, Franch. *in c. ad audientiam n.* 2. *de appell.* Specul. & Scacc. qui teſtatur de communi *q.* 10. *n.* 1. Scilicet, an appellatio legitima ſit, cui deferre debeat, vel friuola reijcienda, Franch. vbi ſup. & Scacc. *n.* 2.; Et conſequenter, an appellatio talis ſit, propter quã ab executione, vel ab vlteriori proceſſu ſuperſedere debeat, Contard. & Scacc. *nu.* 2. Sed animaduerte, Vt cognoſcere, an appellationi ſit deferendũ.

quod

quod dictam cognitionem Iudex à quo habere debet ad ſui tantum inſtructionem, non autem ad pronunciandum, an iuſta, legitima, & admittẽda appellatio ſit, hoc enim nõ ad Iudicẽ à quo, ſed ad Iudicem ad quem de Iure ſpectat, Franch. vbi ſupra Contard. & Scacc. *q.* 10. *n.* 3.; Et propterea Iudex à quo ita debet pronunciare; Admitto, vel non admitto; Quod eſt quid facti, ad eum ſpectans; Non autem debet dicere; Admittendam, vel non admittendam appellationem, hoc enim eſſet quid Iuris ad Iudicem ad quem pertinens, Franch. *in c. conſtitutus n.* 19. *de appell.* & Scacc. *n.* 4.

Nota.

Quomodo pronũciare debeat.

25. Ad agnoſcendum autẽ an appellatio ſit legitima, & admittenda, vel non, conſideret Iudex à quo, an vt illegitima illa appellatio ſit expreſſa in Iure, & declaratum recipiendam non eſſe, aliàs eſſet admittenda, etiã in caſu dubio, ita vt nihil debeat innouari, Contard. & Scacc. *q.* 11. *n.* 8. In caſibus verò, in quibus appellatio nõ admittitur de Iure ſine cauſæ expreſſione; Cõſideret Iudex à quo, an cauſa expreſſa in appellatione, ex actis cõſtet, non enim ſufficit, vt exprimatur, niſi probetur, Contard. & Scacc. *n.* 8.; & an vt legitima ſit expreſſa in Iure, not. prædicti DD.

Quomodo cognoſcatur, an admittenda ſit appellatio.

26. Secundũ, quod Iudex à quo poſt interpoſitã appellationẽ præſtare poteſt, & debet, dũ in termino aſſignato proſecutio nõ fuit facta, eſt, vt faciat exequi ſuam ſententiã, Franch. Rebuf. Veſtr. & Scacc. *q.* 11. *num.* 166. vbi ex Mandoſ. ait, quod idem Iudex pronunciabit cauſam deſertam, & ſententiam exequetur.

Iudex à quo ſuam exequitur ſententiã, dũ appellatio non fuit proſecuta.

27. Tertium, quod præſtare poteſt Iudex, à quo poſt legitimam interpoſitam appellationem, eſt in ordine ad apoſtolos, circa quos plurimæ ſtatuendæ ſunt concluſiones.

Plura circa apoſtolos præſtare poteſt.

28. Concluſio 1. ſit. Iudex à quo poſt legitimam interpoſitã appellationẽ, poſtulatos apoſtolos exhibere poteſt, & debet, *c.* 1. *& c. vt ſuper, de appell. in* 6.; Imò dùm Iudex appellationi detulit, etiam ſi apoſtoli nõ petantur, eos tradere tenetur, Archar. Franch. Gemin. & Scacc. *q.* 13. *n.* 37.; Si verò non detulit Iudex appellationi, apoſtolos dare tenetur, ſi petiti fuerint, Franch. Gemin. & Scacc. *n.* 42. in hoc *n.* 2. caſu apoſtoli ab appellante ſunt petẽdi, aliàs eos Iudex dare non tenetur, Franch. *in c.* 1. *n.* 3. *de appell. in* 6. Abb. & Scacc. *q.* 2. *n.* 40. & eſt *tex. in c. ab eo, tit. codẽ*; Et non modo apoſtoli ſunt petendi, ſed iuxta Ius antiquum, pluries, & inſtantiſſimè peti debent, Lancel. & Scacc. cum alijs *q.* 13. *n.* 25. & eſt *tex. in d. c. ab eo, & in l. vnica ff. de libell. dimiſſ.* licet hodie ſufficiat, quod vnico contextu fiat iſta petitio, Caſſan. & Scacc. *q.* 13. *n.* 26. Rot. *deciſ.* 46. *aliàs* 351. *de appell. in nouiſ.*

Apoſtolos poſtulatos exhibeat.

29. At in vtroque propoſito caſu, nempe, ſiue appellationi detulerit Iudex, ſiue non detulerit, apoſtolos incontinenti dare non tenetur; cum lex ei ad deliberandũ dies triginta concedat, an appellationẽ debeat, vel non debeat admittere, Lancel. Veſtr. & plures alij, quos ſequitur Scacc. *q.* 13. *n.* 42. vbi ait, hoc eſſe indubitatum, cum ita ſtatuatur *in c. ab eo, de appell. in* 6. Sicut ecõtra, nec eſt neceſſariũ, vt reus in ipſa appellatione apoſtolos petat, ſed eos

Non tamẽ tenetur ſtatim dare.

ſeparatim petere poteſt intra terminum iuris, nempe triginta dierũ, gloſ. Franc. & Gemin. *in c. ab eo de appell. in 6.* Specul. & Scacc. qui concordantes inducit, *quæſt.* 13. *nu.* 28.; Sed ſi intra dies 30. non petantur, renunciatum appellationi reputabitur, *d. c. ab eo,* vbi gloſ. & Gemin. & not. Specul. & Scacc. *q.* 13. *nu.* 24. vbi citat Rotam, & teſtatur de cõmuni; Et iterum *in d. num.* 28.; inducens Bart. & cum Maran. ait, quod aliàs appellatio deſerta efficeretur. Cautius tamen eſt; vt in ipſa appellatione inſtanter, vt ſolet, apoſtoli petantur, Bar. Franc. & Scacc. *d. n.* 28.

Quid ſi intra debitum tẽpus non petantur.

Conſiliũ.

31. Concluſio 2. ſit. Iudex à quo, vſque ad 30. dies ſibi conceſſos; expectare non tenetur, ſed poteſt, ſi velit, citius reſpondere de apoſtolis, & præfigere appellanti competentem terminum ad redeundum pro ipſis, eius arbitrio, Maran. Grauat. Veſtr. & Scacc. *q.* 13. *n.* 44. vbi citat Rot.; Et non redeundo pro apoſtolis in termino præfixo, appellatio efficeretur deſerta Frãc. Maran. & Scacc. *num.* 49. Imò non ſufficeret rediſſe in termino præfixo, ſed etiam requiritur, vt habeantur apoſtoli, & ſi non darentur deberet fieri proteſtatio contra Iudicem, aliàs appellatio efficeretur deſerta, Maran. & Scacc. *num.* 52. Et dum pendente termino Iuris, vel alio dato ad redeundum pro apoſtolis, impetraretur Iudex appellationis, commiſſio non teneret, ſecundum veriorem, Veſtr. Scacc. & alij *q.* 13. *n.* 74. & omnia interim geſta, ſiue à parte, ſiue à Iudice à quo, ſiue à Iudice ad quem, eſſent attentata, & nulla, Lancel. & Scacc. *n.* 76.; Prædicti autem 30. dies incipiunt Iudici currere à die ſententiæ, *l. Iudicibus C. de appell.* & not. Scacc. *nu.* 84.; in appellante vero eſt controuerſia, de qua Scacc. *n.* 83. qui concludit *n.* 84. quod dum pars eſt citata perſonaliter, currit ſpatium, vt in Iudice; Si vero non fuerit citata perſonaliter à die ſententiæ, vel ſaltem, (& hoc eſt indubitatum) à die appellationis. In praxi vero communiter obſeruata, omnibus currit dictum tempus à die interpoſitæ appellationis, vt ait *ibidem* Scacc.

Item poteſt Iudex intra 30. dies reſpondere de apoſtolis & terminum præfigere ad redeũdum pro ipſis.

Quid ſi in terim impetretur Iudex appellationis.

Quando incipiant currere 30. dies.

32. Concluſio 3. Dũ Iudex apoſtolos dimiſſorios, appellanti dat, præfigere ei poteſt terminum competentem ad ſe præſentandum cum apoſtolis coram Iudice appellationis, Franch. Rebuf. & Scacc. *quæſt.* 13. *n.* 87. & dum terminus eſt cõpetens, ſi intra illum appellans non ſe præſentet, appellatio deſerta efficeretur, probat Scacc. *quæſt.* 14. *nu.* 5.; Et non ſufficeret ſemel Superiorem adire pro commiſſione impetrãda, & eum impeditum eſſe, niſi perſeueret impedimentum, Alex. Butr. Gram. & Scacc. *d. n.* 5.; Nec Iudex à quo terminũ præfixum prorogare poteſt Guid. Pap. quem ſequitur Lancel. *tract. de atten. p.* 2. *c.* 12. *lim.* 13. *n.* 6. *to.* 5. & Scacc. *queſt.* 13. *n.* 87.; Sed ſi à Iudice à quo, terminus non præfigatur, appellans habet ſpatiũ vnius anni ad appellationem proſequendam, & ad faciẽdum committi cauſam appellationis, Franch. *in cap. oblatæ n.* 4. *de appell.* & Scacc. *q.* 14. *n.* 1.: Et ex cauſa habet biennũ, Bal. Card. Alex. & Scacc. *d n.* 1.; & dicetur diffuſius infra *quæſt.* 153. *n.* 1.

Item præfigere poteſt terminum appellãti ad ſe præſentandum coram Iudice ad quem cũ apoſtolis.

Quid ſi terminus non præfigatur.

num. 1. 2. 3. *&* 8. *vſque in fine.*

Item poteſt, & debet requiſitus Iudex, dare apoſtolos.

33. Concluſio 4.; Nõ modo poteſt, ſed, requiſitus Iudex à quo, dare debet apoſtolos aliàs puniendus eſſet, Gemin. & Scacc. *q.* 13. *n.* 100.; Et ſecundum veriorem opinionem in diffinitiua non dando apoſtolos, ſed procedens ad vlteriora, attentaret, & ipſo iure nulliter faceret: In interlocutoria vero, ſi appellans obtinuerit, proceſſus retractabitur, aliàs non, Franch. Gemin. & Scacc. *n.* 91. *verſ. prima opinio, & verſ. non diſcedas.*

Quod dictum eſt de apoſtolis, habet locum etiam in interlocutoria.

34. Concluſio 5. ſit. Ea, quæ de apoſtolis dicta ſunt, locum etiã habẽt in appellatione ab interlocutoria, nempe, vt in ea ſint petẽdi apoſtoli, Franch. Gemin. & Scacc. *n.* 91.; Vt ſint ſeruanda eadem tempora, Scacc. *ibidẽ*; Vt Iudex apoſtolos petitos tradere teneatur *c.* 1. *de appell. in* 6. & not. Scacc. *n.* 91.; Itẽ, ſi Iudex à quo expreſſe denegaret apoſtolos dare, vel in termino iuris illos nõ exhiberet, & poſtea procederet, ipſo iure nullus eſſet proceſſus, *c. vt ſuper, & ibi* gl. & Franch. *de appell. in* 6. & Scacc. *eodem. num.* 91.

Quid ſi non petantur apoſtoli.

35. Limita hanc concluſionem, vt ſi interponatur appellatio ab interlocutoria, ſed non petantur apoſtoli, poſſit Iudex à quo pendente appellatione, & termino ad petendum apoſtolos procedere, Lancel. & Scacc. *q.* 17. *lim.* 47. *mem.* 1. *n.* 28. vbi probat præſertim *per tex. in c. non ſolum. de appell. in* 6.

Apoſtoli quid.

36. Vt tota materia apoſtolorũ neceſſaria hic habeatur, cum nec alius locus aptior de his ad agendũ ſuperſit; Pauca ſuperaddenda hic erunt. Nempe quod apoſtoli in noſtro propoſito dicuntur literæ nuntiatoriæ Iudicis a quo, quibus Superiori nunciatur, à ſua ſentẽtia in tali cauſa appellatum eſſe, ſeque appellantem dimittere, vel non dimittere, Marcheſ. Veſtr. & Scacc. *quæſt.* 13. *num.* 1.; vbi etiam probat in apoſtolis exprimendam eſſe cauſam delationis, puta ob reuerentiam; Vel non delationis, quia appellatio friuola ſit.

In quibus cauſa exprimatur.

Apoſtoli dimiſſorii, ſeu delatorij explicantur.

37. Præterea ſciendũ, plures eſſe apoſtolorũ ſpecies; Prima ſpecies, dicũtur dimiſſorij, ſeu delatorij apoſtoli, in quibus apparet, quod Iudex à quo appellationi detulit, & appellantem, à ſua iuriſdictione, ad Iudicem ad quem dimittit, Franch. *in c. dilectis n.* 10. *de appell.* Maran. Veſtr. & Scacc. *q.* 13. *n.* 10.; Et hos apoſtolos, dum Iudex ſtatim nõ daret, terminum præfigere deberet, in quo appellans reuerti teneatur ad eoſdem apoſtolos accipiẽdos, aliàs Iudex haberetur pro expreſſe denegante, in tantum, vt licet poſtea idẽ Iudex citaret intra terminum Iuris ad apoſtolos recipiendos, appellans reuerti nõ teneretur, nec Iudex refutatorios amplius dare poſſet; In hoc enim caſu habetur Iudex, ac ſi appellationi detuliſſet, quo ad hũc effectum; vt ab eo iuriſdictio abdicata ſit, & vlterius procedere non poſſit, Franch. Luc. Pet. & Scacc. *qu.* 13. *n.* 11.

De reuerentialibus. ſeu reuerendis.

38. Secunda ſpecies apoſtolorum dicuntur reuerentiales, ſeu reuerendi, quando appellationi aliàs nõ admiſſibili defertur propter Superioris reuerentiã, Franc. *in c.* 1. §. *in quibus de appell.* Specul. Veſtr. & Scacc. *n.* 18. vbi ex Franch. ait, reuerentia-

les à dimiſſorijs in hoc differre, ꝙ dimiſſorij dantur, quãdo Iudex appellationi eſſe differẽdũ exiſtimat, reuerentiales vero, cum dubitat; Et in apoſtolis reuerẽtialibus cauſa exprimatur, cur non dimiſſorios, ſed reuerẽtiales Iudex det, *c.1. de appel. in 6.*

In his cauſa exprimatur.

39. Species tertia apoſtolorum dicuntur refutatorij, quando Iudex non admittit appellationẽ, Specul. Veſtr. Scacc. & alij *n.* 19.; Et in his refutatorijs exprimi debet cauſa non admiſſionis *c.1. de appell. in 6.*

De refutatorijs, in quibus etiam cauſa exprimatur.

40. Speciem, quartã addo apoſtolorum teſtimonialiũ, qui locum habent, quando, vel propter abſentiã Iudicis, vel propter eius timorẽ appellatur coram honeſtis viris, & hi de appellatione fidẽ faciũt, Franch. Veſtr. & Scacc. *n.* 7. An ſuſpectus fugę appellans carcerandus ſit; Vide tradenda *inf. quæſt.* 154. *num.* 11. De ducto vero ad carceres, vel carcerato appellante *vide ſupra n.* 11.

De teſtimonialibus.

41. Si quæ alia à ſupradictis, appellatione pendente, præſtanda ſint à Iudice à quo pro faciliori appellationis exitu, hæc vtiq; fieri debent appellante conſentiente, ſecundum Abb. Franch. Lancel. & Guaz. *defen.* 36. *c.* 28. *num.* 3.

Si alia facięda ſint pro faciliori cauſæ expeditione, hæc de conſenſu appellantis fiãt.

42. Plura de materia huius q. Scacc. locis ſup. relatis.

A quibus Iudicibus appellare liceat, Quæſt. 149.

A quolibet Iudice appellatur.

1. Regula ſit. A quolibet Iudice regulariter appellari poteſt, Bar. *in l. à Proconſulibus n.* 3. *C. de appell.* Specul. & Scacc. apud quem concordantes *de appell. q.* 16. *in prin.*; Et hæc Regula procedit, ſecundum eoſdem DD. tam in Iudice Ordinario, quam in Delegato.

A quo expreſſe nõ prohibetur.

2. Ampliatur Regula, vt appellari poſſit a quocumq; Iudice, à quo expreſſe appellatio prohibita non ſit, Scacc. *n.* 25.

Non tamẽ à Supremo Principe.

3. Limitatur 1. Regula, Vt à ſententia Principis Superiorẽ non recognoſcentis appellatio non detur, Archid. Franch. Iaſ. Specul. & Scacc. *q.* 16. *lim.* 1. *n.* 1. vbi concordantes, & tenuit Rota *diuerſ. deciſ.* 50. *n.* 4. *p.* 2. & eſt *tex. in l.* 1. *ff. à quibus appell. non lic.*

Vt à Papa, &c.

4. Limitatur 2. illatiue Regula, Vt à ſententijs Papę, & Imperatoris appellatio non detur, Rebuf. & Scacc. *lim.* 1. *n.* 2. Guaz. *defenſ.* 36. *c.* 8. *n.* 1. Far. *q.* 101. *n.* 72. Rolan. *conſ.* 94. *n.* 1. *lib.* 1. vbi relatis concordantibus teſtatur de vera, communi, & obſeruata opinione, & eſt *tex. in l.* 1. §. 2. *ff. à quibus appell. non lic.* Imò ſi quis à Papa ad futurum Conſilium appellaret, eius fautores, & conſiliarij, in excommunicationem Papæ reſeruatã, & in crimen læſæ Maieſtatis ipſo facto incurrerent, vt not. Lez. *to* 3. *verſ. appellare n.* 19. *ex Bulla Pij II.* Et hæc reſeruatio eſt in Cœna Domini; Et qui talem appellationem licere aſſereret hæreticus eſſet, vt probat Scacc. *q.* 8. *n.* 63.

Appelantes ad futurum Cõcilium excommunicantur.

5. Limitatur 3. Regula, Vt à Cõcilio generali cui Papa præfuit, appellari nõ poſſit, Card. Alex. Rebuf. & Scacc. *q.* 8. *n.* 100. Secus ſi nõ pręfuit, quia tunc ad Papam appellaretur, Car. Alex. & Scacc. *ibidem.* Similiter non appellatur à cetu Cardinalium, quia eſt Senatus Eccleſiæ, vt probat Scacc. *q.* 16. *lim.* 3.; vbi cum Card. Alex. ait ab vno Cardinali appellari poſſe; Quãuis eſſet Legatus

Nõ appellatur à Cõcilio generali, cui ꝓfuit Papa, ſeu a Senatu Cardinalium.

Ab vno, etiam Legato appellatur.

gatus à Latere, vt tenet *ibid.* Scacc.

Nec à Rege appellatur.

6. Limitatur 4.Regula, vt nec à ſententia Regis appellari poſſit, quamuis Romano Imperio ſubditus eſſet, vel Superiorem alium recognoſceret, Dec.Pariſ. & Scacc. *q.* *16. lim.* 5.. Et nota quod quandocumq; appellatio prohibita eſt ob excellentiam Iudicis, qui eam fert, quo ad ſuſpenſiuum, & etiam quo ad deuolutiuum prohibetur, Scacc. *q.16. lim.24.n.2.*

Licitus eſt recurſus.

7. Sublimitantur 1. omnes propoſitæ Limitationes. Vt licet à prædictis Iudicibus appellatio non detur, nihilominus ad eoſdem licitus ſit recurſus, Rolan. qui concordantes refert *conſ.94. num.2. & ſeq. lib.* 1.Capic.Gram.Gabr.& Far. *q.*101. *n.*74.Pariſ.& Guaz.*defen.*36.*c.*8.*n.*2.

Quid in ſententia lata ex relatione.

8. Sublimitantur 2.prædictæ Limitationes, vt à ſententia, quamuis à Papa, vel ab Imperatore lata, dum ex relatione alterius prolata fuit, appellatio detur, Gabr. qui teſtatur de magis communi, Contar. Dec. Rom. & Scacc. cum concordantibus *quæſt.* 16. *lim.*1. *num.* 130. Marſ. Put.& Far.*quæſt.*101.*num.*75. Sed appellandum eſt ad eum, qui ſententiam tulit melius informandum, Scacc. *num.* 134. & Guaz. *defen.*36. *c.*8. *num.*3. At Papa, vel Imperator huiuſmodi appellationi deferre non tenētur, & dum nō volūt, executio non retardabitur Guaz. *ibidem*, Farin. *num.*76. Gabr. Ruginel.& Scacc. *n.*34. *in fi. &* 135.

Nō poteſt appellari à dato à Principe cū clauſula remota appellatione.

9. Limitatur 5.Regula, vt appellari non poſſit à ſententia illius Iudicis, qui datus fuit à Principe cum clauſula (appellatione remota) *c. Paſtoralis, & ibi* communiter Canoniſtæ *de appell.*Franch.Marā.Specul.& Scacc. plures DD.inducens *q.* *16. lim.* 1. *n.* 20. Princeps enim per reſcriptum appellationem tollere poteſt, Couar. qui teſtatur de communi,& Scacc.*n.*21.vbi obijcit, *& n.* 22. cum ſeqq. ſoluit.

Vel cū ſimili clauſula.

10. Ampliatur 1. Limitatio 5, vt appellatio à ſententia Iudicis tollatur, non modo dum datus fuit cum prædicta clauſula, quæ verba habet aperta, ſed etiam quando datur cum alijs clauſulis, quæ verba adeo aperta non habent Lancel. & Scacc. *quæſt.16. lim.*1. *n.* 28. Exemplificatur in clauſula (ſententia firma maneat, & executioni mittatur) ita Iaſ. *conſ.*187. *num.* 23. *lib.2.* Contar. Ruginel. & Scacc. *d. n.*28. qui *in ſeqq. vſq; ad n.* 77. exemplificat pluribus modis: Præſertim in clauſula (nullatenus audiatur;) item in alia (imponatur perpetuum ſilentium) ex Lancel. Nicel.& alijs.

Clauſula ad omnia in patentib. literis contenta refertur.

11. Ampliatur 2.Limitatio 5.vt dicta clauſula (appellatione remota) vel ſimilis, ſiue in principio, ſiue in medio, ſiue in fine patentium literarum poſita ſit, ad omnia, in eiſdem literis contenta, referri debeat, quando non eſt dare diuerſitatis rationem, quare magis ad vnum, quam ad reliquum referatur, Franch. *in c. ſecundo requiris n.*3. & Card. Alex. *n.*7. *de appell.* Si vero extaret ratio, cur ad quædam referri non poſſet, ad ea non eſſet referenda, Bar., & Afflic., quos refert Scacc. *q.* 16. *lim.* 1. *num.* 78. vbi apparet illam Ampliationem controuerſam eſſe.

12. Ampliatur 3.limitatio 5. Vt dum cauſa (appellatione remota)

com-

An ſtante d. clauſula, ſi ſententia exequatur, reuocetur per viam attentatorum.

commiſſa eſt, ſi Iudex à quo ad executionem ſuæ ſententiæ, appellatione non obſtante, procedat, reuocatio executionis per viam attentatorum non ſit facienda, Abb. & Franch. *in c. Paſtoralis de appel.* latè Lancel. quem ſequitur Scacc. *n.* 103. vbi concordantes. Niſi fuerit attentatum poſt inhibitionem, vel niſi appellatio ex iuſta cauſa in Iure expreſſa interpoſita eſſet; Franch. Lancel. & Scacc. *n.* 105.

Efficaciores ſunt clauſulę à Iure inductæ.

13. Ampliatur 4. Limitatio 5. vt licet fortis ſit clauſula (appellatione remota) vel ſimilis, in reſcripto Principis, ad tollendam appellationem, talis clauſula efficacior ſit, dum à Lege, vel à Statuto inducitur, Dec. *in c. ſicut Romana n.* 18. *de reſcript.* Ruginel. & Scacc. *q.* 16. *lim.* 1. *n.* 92.

Quid operetur d. clauſula in ordine ad Iudicé à quo.

14. Ampliatur 5. Limitatio 5. vt clauſula (appellatione remota) operetur, vt Iudex à quo, niſi velit, non teneatur deferre, neq; friuolæ, neq; rationabili, & legitime cuicumq; appellationi; Et ſic appellatio quęcumq; executionem non ſuſpendet, Contar. Specul. & Scacc. *num.* 97. & ſcribit Franch. *in c. Paſtoralis num.* 1. & Abb. *num.* 9. *de appel.*; Exceptis caſibus, in quibus in Iure expreſſe appellatio permiſſa eſt, Abb. & Franch. *in cap. Paſtoralis de appell.* Contar. Specul. & Scacc. *num.* 100.: Prædicti vero caſus expreſſi, ponuntur ab Abb. Dec. & Franch. *in d. c. Paſtoralis.*

Quid quo ad Iudicé ad quem.

15. Secus tamen eſt quo ad Iudicem ad quem; Et ſic reſpectu deuolutionis cauſæ ad Superiorem, qui per viam appellationis grauamen reuocare poteſt, ſecundum communem intellectum DD. *ad d. c. Paſtoralis,* præſertim Franch. *n.* 6. Etiam in caſu grauaminis in Iure non expreſſi, vt *in d. c. Paſtoralis* tenent Franch. *num.* 5. & Abb. qui teſtatur de magis communi *n.* 15. & ſequuntur Specul. & Scacc. *q.* 16. *lim.* 1. *n.* 98.

Seu quoad notorium grauamen.

16. Sublimitatur Limitatio 5. vt clauſula (appellatione remota) non excludat notorium grauamen, Fely. Lancel. Scacc. & alij *n.* 84.: Nec appellantem, qui in continenti appellationem iuſtificare ſe exhibet, Contar. & Scacc. *n.* 88.

An appelletur ab executore.

17. Limitatur 6. Regula, vt à mero executore non appelletur, Scacc. *quaſt.* 17. *lim.* 10. *num.* 37. *&* *lim.* 11. niſi executio eſſet exceſſiua, Scacc. *lim.* 10. *num.* 28. vbi concordantes.

Vel à proprio Iudice de commiſſis ab Officiali, vel à Syndicatorib.

18. Limitatur 7. Regula, vt ſententia lata à proprio Iudice contra ſuos Officiales pro delictis in officio commiſſis, appellatio non detur, ſicut nec etiam à Syndicatorum ſententia, vt probabitur *infra q.* 150. *lim.* 7. *n.* 25. *&* 26.

An detur appellatio apud nos à ſententia Prouincialis cum Diffinitoribus

19. Limitatur 8. Regula, vt apud nos appellatio à ſententia lata à Prouinciali cum Diffinitoribus executionem non ſuſpendat, ſed tantummodo ad Superiorem cauſam deuoluat, vt ſtatuitur *in noſtro Modo proced. in cap.* 3. *in fin. verſ. quando*; Et de validitate huius determinationis dubitandum non eſt, cum enim prædictus effectus ſuſpenſiuus ex Principis decreto prohiberi poſſit, vt probatum eſt ſupra *hic num.* 14. multo magis idem præſtari poterit *per noſtrum Modum procedendi*, qui apud nos eſt velut Statutum,

con-

conſuetudineq; receptum eſt, efficacius enim in propoſito Statutum, quam Principis decretum operatur, vt oſtenſum fuit *in hac q. num.* 13. Vide in comprobationem *infra q.* 150. *num.* 16. vbi de conſuetudine vniuerſali,&c. Hæc tamen intellige cum moderamine,de quo *infra quæſt.* 150. *num.* 10. vbi probatur, quod dum appellatio denegatur, intelligendum eſt, quando Reus eſt confeſſus,vel plene conuictus, ſeu in flagranti repertus. Quod autem ſuſpenſiuus effectus à deuolutiuo ſeparabilis ſit, & ita appellatio aliquando effectum deuolutiuum non autem ſuſpenſiuum producat oſtendetur *infra quæſt.*154. *num.*12. *vſque ad n.*16.

An ſuſpẽſiuus ſeparabilis ſit à deuolutiuo effectu.

An appellatio à criminalibus ſententijs detur, Quæſt.150.

1. Regula ſit. Sicut in ciuilibus,ita etiam in criminalibus appellatio ab omni ſententia datur, niſi expreſſe in Iure prohibita ſit, Franch. Lancel. Surd. & Scacc. *de appell. quæſt.*17. *num.*1.; Et in ſpecie loquuntur in criminalibus Papien. Rebuf. Scacc.& alij *num.*23. huic Regulæ ſubſcribunt Viuian. qui alijs relatis teſtatur de communi, Ang. Specul.& Far. cum pluribus concordantibus *quæſt.* 101. *num.* 1. Decian. Menoch. & Guaz. *defen.*36. *cap.*3. *num.*1. & eſt *tex. in l. maioribus*, & ibi gl. & communiter omnes *C. de appell.& in c. vt debitus de appel.*; Hoc de Iure communi; Quid vero dicẽdum ſit de Iure municipali, vel de conſuetudine oſtendetur *infra hic n.*16.17. *&* 18.

In criminalib. ab omni ſententia appellari poteſt.

2. Ampliatur 1. Regula, vt procedat etiam in cauſis ſummarijs, in quibus appellatio datur, Capic. Contar. Ruginel. & Scacc. *n.*7.

Etiam ſũmarijs in cauſis.

3. Ampliatur 2. Regula, vt in criminalibus adeo licita ſit appellatio, vt nec renuntiatio appellationi facta valeat, *l. addictos*, & ibi communiter DD. *C. de appell.* Franch. Lancel. Put. & Farin. qui teſtatur de communi *num.*20. Ang. *de malef. in ver. præſente d. Caio num.*80. vbi præſertim, quando de morte ciuili, vel naturali, ſeu de mutilatione membri agitur, in quibus terminis ſcribunt Guid. Pap. & Scacc. *quæſt.* 17. *lim.* 1. *num.* 92.: Et quod expreſſe non poſſit renuntiari tenent Afflic. Ruginel. & Scacc. *num.* 91. vbi refert Dyn. & Bar. contrarium in hoc tenentes.

An poſſit renunciari appellationi.

4. Limitatur 1. Ampliatio 2. vt tacite poſſit renuntiari appellationi, nempe non appellando, ſeu non proſequendo intra legitima tempora, Franch. & Scacc. qui hoc ait eſſe certum *n.*93.

Tacitè.

5. Limitatur 2. Ampliatio 2. vt etiam expreſſe renuntiari appellationi poſſit delinquens notorius, Bal. Ang. & Farn. *quæſt.*101. *num.*22. vel conuictus, & confeſſus, ſeu adeo conuictus, quod delictum negare non poſſet, Aug. ad Ang. & Far. *ibidem*, & huic limitationi ſubſcribit Scacc. *n.*93.

Vel expreſſe.

6. Ampliatur 3. Regula, vt etiam procedat in delictis enormiſſimis, & atrociſſimis, in quibus, niſi à Iure expreſſe prohibeatur, appellari licet, Boſſ. *in tit. de appell. num.*25. Vlpel. & Farin. *quæſt.*101. *num.*7. Puta in crimine læſæ Maieſtatis, in quo

Appellatur etiam in atrociſſimis.

appellatio datur, Boſſ. *num.* 1. *&* 2. vbi etiam teſtatur de veriori, Rolan. *conſ.* 72. vbi reprobatis contrarijs, ait, hanc opinionem communem, veriorem, & ab ea in conſulendo, & iudicando non recedendum, Gom. qui teſtatur hanc veram, communem, & ſemper tenendam opinionem, Afflic. Aret. Clar. & quamplures alij, quos ſequitur Far. *num.* 9.; Licet Ang. Rom. & alij contradicant, relati à Scacc. *quæſt.* 17. *lim.* 4. *num.* 78. & à Farin. *quæſt.* 101. *num.* 10. qui *num.* 12. *&* 13. cum hac contraria concurrit in ducibus factionum, concitatoribus factionum, & rebellionum contra perſonam Principis, & ibi concordantes inducit.

Quid in ſymonia. 7. Expreſſe autem in Iure appellatio prohibetur in crimine ſymoniæ, Fely. *per illum tex. in c. ſicut il* 1. *de ſymon.* Carer. Maran. Rolan. & Farin. *num.* 47. vbi cum Rota declarat hoc procedere in ſymoniaco notorio, vel confeſſo; & etiam in occulto, dum ſymonia eſt reſpectu Ordinationis; Si vero eſſet occultus ſymoniacus ſuper Beneficium, appellatio daretur.

In raptu. 8. Eadem prohibitio eſt in raptu *l.* 1. *in fin. princ. C. de rapt. virg.* Ang. Decian. Gom. qui teſtatur de communi, Specul. & Far. *quæſt.* 101. *num.* 48. Intellige in principali raptore, qui non modo rapuit, ſed etiam cognouit, ſecus ſi non cognouit, Carer. Decian. et Farin. *num.* 49. *&* 51.

In falſæ monetæ, crimine & in quibuſdam alijs. 9. Item appellatio in iure prohibetur in crimine falſæ monetæ *l.* 1. *§.* 1. *C. de falſ. monet.* Ang. et ad eum Aug. Bal. Far. et alij, *quæſt.* 101. *num.* 52. Item in inſignibus latronibus, ſeditionum concitatoribus, factionum ducibus *l. Conſtitutiones*, et ibi Alber. Ang. Bar. et communiter omnes *ff. de appell.* et Farin. qui concordantes citat, et declarat *num.* 53. *& ſeq.* Item in aſſaſſinio, Hoſtien. Franch. et alij *per illum tex. in c. pro humani*, ponderando *ver. libere, de homic. in* 6. Et hoc ſubampliatur, vt licet homicida non ſit aſſaſſinus, appellare non poſſit, dum abſens eſt, et contumax, vigore *Conſtitutionum Pontificum*, quas refert Far. *num.* 58. *&* 59. et not. Scacc. *quæſt.* 17. *lim.* 48. *num.* 29.: Quamuis homicida ordinarius appellare poſſit, Farin. *d. num.* 59. In aſſaſſinio. In homicida contumace.

Declaratur prædicta. 10. Declaratur propoſita doctrina, vt in prædictis criminibus enormibus, de quibus dictum eſt ſupra *à num.* 7. *vſque huc*, et in omnibus alijs, in quibus Iura appellationem denegant, denegatio intelligenda ſit ſemper, dum Reus, vel ore proprio legitime confeſſus, vel iuridice plene conuictus, ſeu in flagranti crimine repertus fuit, aliàs enim ſola criminis atrocitas, et maxima enormitas ad appellationem prohibendam ſufficiens non eſſet; Hanc declarationem veriſſimam credit Decian. loquens ſpeciatim in delicto raptus *in trac. crim. lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 12. *to.* 2. quem generaliter ſequitur Far. *quæſt.* 101. *num.* 113. vbi reddit rationem, quia aliter Iudicibus occaſio præberetur, indebite, et iniuſte condemnandi, abſque timore, quod alius Iudex eorum iniuſtitiam reprobare poſſet; Subdens, tunc præſertim proculdubio appellationem in prædictis caſibus

eſſe

eſſe admittendam, dum cauſa iniuſtę, ſententiæ in appellatione exprimitur; Et huic dicto ſubſcribit Scac. *q.*17. *lim.*4. *num.* 84. inducens Abb. Alex. Dec. Franch. Innoc. Rom. & Tiraq.

Appellatione pẽdente nihil innouandum.

11. Ampliatur 4. Regula, vt adeo verum ſit, quod à quacumque criminali ſententia de Iure appellatio detur, vt appellatione pendente nihil ſit innouandum, vt probatum eſt ſupra *q.*148. *n.*19. tenet Far. *q.*101. *n.*2. & Scacc. *q.* 17. *n.* 25. Et innouando, exequendoque Iudex ſuam ſententiam, à qua debite fuit appellatum, punitur, vt traditum fuit *quæſt.* 148. *num.* 61. & ſuſtinent Far. *q.*101. *n.*5. & Scacc. *n.*26. *&* 27. Et per amicos, & conſanguineos condemnati, ei de facto impune reſiſti poſſet, Farin. cum concordantibus *q.*101. *n.*6.; Imò in puncto Iuris idem dicendum eſt, pendente termino decem dierum dato ad appellandum, Bar. & Far. *n.* 3. vbi alios inducit, præſertim Boſſ. & Put. teſtantes de communi. Sed de conſuetudine, pluribus in locis ſeruatur contrarium, nempe, vt confeſſus condemnatus in capitalibus, & corporalibus, ſi non appellet, Iudex termino pendente ſententiam exequatur, Bal. Carer. qui concordantes inducit, & Far. cum alijs *n.*4.

Aliàs Iudex punitur.

Et ei reſiſti poteſt de facto.

Quid in termino 10. dierũ.

An à ſententia nulla appelletur.

12. Ampliatur 5. Regula, vt à ſententia nulla appellari poſſit, licet non ſit neceſſe, Innoc. Io. Andr. quos ſequitur Franch. *in c. dilecto num.* 15. *de appell.* Scacc. qui concordantes referens teſtatur de vera, & communi opinione *quæſt.* 17. *lim.* 19. *num.* 2.; qui in ſeqq. bene declarat, & comprobat, quicquid alij contra dicant, relati ab eo *n.* 1.

Vel ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ.

13. Ampliatur 6. Regula, vt non modo locum habeat in diffinitiua ſententia, ſed etiam in interlocutoria habente vim diffinitiuæ, à qua appellatio datur, Ruginel. Veſtr. & Scacc. *quæſt.*17. *lim.*47. *mem.* 1. *num.* 171. qui *in ſeqq. vſque ad num.* 207. pluribus modis exemplificat, & probat; Puta in ſententia lata ſuper attẽtatorum reuocatione, Scac. *quæſt.*17. *lim.* 47. *mem.* 1. *num.* 172. ſeu in qua Iudex pronuntiat ſe competentem, vel incompetentem *n.*174. *&* 175.; In ſententia mulctæ *n.*182. ſiue in qua declaratur appellationem deſertam eſſe *num.*185. Et generaliter in omni ſententia interlocutoria, quæ poſt ſe aliam non expectat ſententiam *n.* 207. Et in propoſitis, & ſimilibus caſibus, Iudex à quo appellatione interpoſita, vlterius procedere non poteſt ſuper illo articulo, à quo appellatum fuit, Scacc. *n.*208. Licet pendente termino ad appellandum, poſſet, in hoc caſu, ad vlteriora procedere, Franch. Lancel. & Scacc. *n.*212.

Exemplificatur.

An à ſimplici interlocutoria.

14. Ampliatur 7. Regula, vt de iure Canonico à quacumq; interlocutoria appellari poſſit *c. ſuper eo il* 2. *de appell. & c. cordi eod. tit. in* 6. & not. Specul. *in tit. de appel.* §. *in quibus num.* 29. *lib.* 2. vbi ait, quod ſecundum Canones in hoc quæſtio non eſt, Bal. Caſtren. Franch. Maran. & Scacc. cum alijs concordantibus *n.*73. Imò etiam de Iure Ciuili appellatio ab interlocutoria admittitur, dũmodo in ea iuſta exprimatur cauſa, Bar. *in l. ait Prætor num.* 3. *ff. de minor.* Ang. Marcheſ. & Scacc. *num.* 82. Quomodo ſpecifi-

canda ſit cauſa, dictum eſt *ſup. quæſt.* 146. *num.* 16. & 17. Iuſtificeturque ex cauſa expreſſa, dicetur *infra q.* 152. *n.* 8. *vſq;* 12.

De Iure Canonico hodierno

15. Sed nota, quod cum de Iure Canonico hodierno appellatio à mera interlocutoria prohibeatur, vt apparet in Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 20. *in prin.* vbi in fine derogatur priuilegijs in contrarium, & idem determinetur *in Bullis Pontificum*, vt not. Scacc. *n.* 83. vtroque Iure attento, hodie ad appellationis validitatem ab interlocutoria cauſæ expreſſio requiritur, Franch. & Scacc. *q.* 17. *lim.* 47. *mem.* 1. *num.* 81.; Qua iuſta cauſa expreſſa, & probata appellatio ab interlocutoria ſemper eſt admittenda, Scacc. *n.* 217. Et dum grauatus incontinenti ſe probaturum offerret, ſi Iudex hoc non attento, ad vlteriora procederet, ſi ab hoc appellaretur, talis appellatio, cauſæ deuolutionem, & attētatorum reuocationem operaretur, Scacc. *num.* 221. & eſt *tex. in c. interpoſita*, vbi Abb. Franch. & communiter Canoniſtæ *de appell.* Lancell. & iterum Scacc. *q.* 11. *num.* 68. & 70.

Explicatur, quid de conſuetudine ſeruetur in appellationib. in criminalibus.

16. Limitatur 1. Regula, vt vera ſit de Iure communi, ſed in toto Statu Eccleſiaſtico conſuetudo viget, vt à ſententia in cauſis criminalibus, in quibus agitur de pœnis corporis afflictiuis, vt triremium, ictuum funis, fuſtigationis, ſeu exilij, appellatio non concedatur, Guaz. *defenſ.* 36. *c.* 4. *n.* 3.; Et quod hæc conſuetudo teneat, late probat Couar. & ſequitur Bertaz. & tenent Clar. & Guaz. *n.* 10. Imò ſubdit Scac. *q.* 17. *lim.* 48. *nu.* 1. in hoc vigere Ius municipale, & conſuetudinem generalem fere in toto Orbe Chriſtiano, præſertim in Imperio, in Hiſpania, & in Flandria, ſubſcribunt Baiar. Guaz. & alij, ab eo relati *num.* 10. Et quod vbi Statutum viget, quod appellatio in criminalibus non admittatur, hæc determinatio valeat, tenent Alber. Couar. concordantes referens, Clar. qui ait, ab hac opinione in praxi recedendum non eſſe, Bertaz. Scacc. & Farin. *q.* 101. *n.* 95. & 96.

Vel de Iure municipali.

Quid vbi nec cōſuetudo, nec Statutum viget, vt apud nos.

17. At ſi in aliquibus locis, vel apud aliquos, nec Statutum, nec conſuetudo aliqua in propoſito vigeret, prout apud nos non viget, niſi in ſententijs latis à Prouinciali, & Diffinitoribus ſimul, de quibus dictum eſt *ſupra quæſt.* 149. *num.* 19. Regula hic propoſita ſeruanda eſſet.

Declaratur limitatio.

18. Declaratur hæc limitatio 1. vt, nunquam procedat, niſi Reus eſſet legitime confeſſus, vel plene conuictus, vt probat Scacc. *quæſt.* 17. *lim.* 48. *num.* 24. & viſum eſt hic ſupra *num.* 10. Et vlterius declaratur, vt non per hoc in criminalibus Reo deſint plurima remedia pro ſua defenſione, prout ſunt recurſus, dicere de nullitate, appellatio ab exceſſu pœnæ, vel à ſententia notorie iniuſta, ſeu appellatio à pronunciatione facta à Iudice, quod ipſe ſit competens, vt not. & probat Guaz. *defen.* 36. *capit.* 4. *num.* 11. *vſque in finem*, & dicetur, *hic infra num.* 28.

An in notorio appellatio detur.

19. Limitatur 2. Regula, vt à ſententia in crimine notorio, neq; de Iure communi detur appellatio *l.* 2. *C. quorum appell. c. cum ſpeciali*

§. por-

§. *porro*, vbi gl. Hoſtien. Butr. Zabar. Anchar. & Franch. *de appell.* Clar. qui de communi, Scacc. & Far. concordantes cumulans *q.* 101. *n.* 60. vbi etiam de communi, addendo, quod habemus in hoc Marchię Conſtitutiones *lib.* 2. *cap.* 6. vbi de notorijs per facti euidentiam, non autem de notorio per famam, vel in delicto manifeſto: Subdens *n.* 62. Limitationem procedere in notorio per euidentiam facti, ſecus in notorio Iuris, nempe reſultante, vel ex confeſſione, vel probatione, in quo datur appellatio ex Mile. Carau. & Baiar.; Et vlterius notat. Far. *q.* 101 .*n.* 63. quod in notorio per euidentiam non datur appellatio ad effectum ſuſpenſiuum, ſecus quoad deuolutiuum, ex Butr. & Zabar.; Et dum in appellatione aliqua cauſa inſereretur notorium offuſcante, ſeu delictum excuſante, etiam ſuſpenſiuum operaretur, Franc. Imol. Saly. Far. & alij *q.* 101. *n.* 64.

An detur appellatio ab interlocutoria.

20. Limitatur 3. Regula, vt de Iure Ciuili ab interlocutoria etiam in criminalib. regulariter appellatio non detur, Scacc. *qu.* 17. *lim.* 47. *mem.* 1. *n.* 1. *&* 2. vbi, & etiam in ſeq. diffuſe probat, & declarat; quid autem dicendum ſit de Iure Canonico inſinuat *n.* 73. *& in hac q. dictum eſt ſup. n.* 14. *&* 15.

Vel à ſententia, in qua pœna taxata à lege imponitur.

21. Limitatur 4. Regula, vt appellari non poſſit à ſententia, in qua pœna, à lege taxata, impoſita eſt *l. ſi qua pœna ff. de Legibus*, Dec. Fely. Franch. & Scacc. *q.* 17. *lim.* 23. *n.* 1. Marſ. Saly. & Far. *q.* 101. *n.* 65. vbi ex Carer. & Rom. ait poſſe tamen appellari à declaratione incurſus d. pœnæ; Et quod à tali declaratoria detur appellatio tenent etiam Fely. Franch. Scacc. & alij *n.* 3. Idem dic de pœna taxata à Statuto generali à Supremo Principe condito, Scacc. *lim.* 20.

Seu à ſententia excommunicationis.

22. Limitatur 5. Regula, vt non detur appellatio à ſententia excōmunicationis, vel interdicti, Ang. Specul. & Far. *q.* 101. *n.* 66.; Excommunicatio enim ſecum executionem trahit, quam appellatio non impedit *c. Paſtoralis §. verum de appell.* & not. Dec. Maran. Scacc. & alij *q.* 17. *lim.* 22. *n.* 1. vbi teſtatur, hanc limitationem eſſe communem, & probari *per tex. in c. per tuas de ſent. excom.* Vnde ſententiatus, appellatione pendente, excommunicatus remanet, Franch. & Scacc. *d. n.* 1.; Et poteſt denunciari, ſeu contra eum excommunicationis cedulones affigi, Franch. Lancel. Maran. Specul. & Scacc. *n.* 4.

Quoad deuolutiuū.

23. Sublimita Limitationem 5. vt à ſententia excommunicationis quo ad deuolutiuum appellatio detur *c. per tuas de ſent. excom.* Specul. & Far. *q.* 101. *n.* 68. & Scacc. *num.* 34.

Seu à declaratoria

A ſententia pariter declaratoria, quem incidiſſe in excommunicationem, appellatio datur, per quam declaratoria ipſa ſuſpenditur, Abb. Brunor. à ſole, Carer. Franch. & Far. *quæſt.* 101. *num.* 67. Dec. Fely. Lancel. Maran. & Scacc. *lim.* 22. *num.* 36. Similiter appellatio ſententiam comminatoriam excommunicationis ſuſpendit, Put. & Farin. *num.* 70.

Quid dū eſt per cauſā in mora, &c.

24. Limitatur 6. Regula, vt appellare non liceát à ſententia, quando Reipublicæ intereſt capitales pœnas in ſententia appoſitas acce-

lerari,ſtatimq; delinquentem puniri *l. Conſtitutiones, & ibi* Fulgoſ. *de appell.* Ang. Rom. & Farin. *q.*101. *num.*81.; Vnde dum periculum eſt in mora, appellatione non obſtante ; Iudex ſuam exequi poteſt ſententiam, Boſſ. *de appell. num.* 24.*& ſeq.* Carer.Caſtren.Contard.& Far. *q.*101.*n.*82.

Vel in ſententia lata contra Officiale.

25. Limitatur 7. Regula, vt appellatio non detur à ſententia lata contra Officiales pro delictis in officio commiſſis, dum de illis conuicti ſunt *l. nulli, & ibi* Bellaper.& Cyn. *C. quorum appell.* Specul. Put. Viuian. qui teſtatur de communi, Far.& alij *n.*83. Qui *n.*84.*&* 85. inclinat hoc intelligendum eſſe de Officiali à proprio Iudice condemnato pro delictis in officio commiſſis, in quibus terminis loquitur *d. l. nulli, & ibi* not. gl. Ang.Bar. Caſtr. Odofr.& Saly.; Subſcribunt huic doctrinæ Scacc.*q.*17.*lim.*16.& Far. *q.*101.*n.*85. *&* 86. vbi refert concordantes Maran. Put. Turrecrem. & alios.

Seu à ſententia Syndicatus.

26. Limitatur 8. Regula, vt à ſententia ſyndicatus conuictus appellare non poſſit, ſaltem quoad ſuſpenſiuum effectum, Alber. Carer. Saly. Viuian. qui teſtatur de cōmuni,Lancel.& Far. *q.*101.*n.*89. Et in hoc Conſt.Marchię,*lib.*6.*c.*2.omnes dirimit controuerſias,dum generaliter ſtatuit à ſententia ſyndicatus appellationem non dari;Et idē Far. *n.* 91. de magis communi teſtatur; addens cum Amad. in toto Eccleſiaſtico Statu,propter d.Conſt. rem omni prorſus difficultate carere. Sed circumſcripta d.Conſt.vel ſimili Statuto, poſſe à ſentētia Syndicatorum appellari, tenet Put. quem ſequitur Scacc. *lim.*16. *num.*9. & de communi. & magis tuta opinione, idem Put. teſtatur.

Siue à friuola appellatione.

27. Limitatur 9. Regula,vt appellatio friuola à quauis ſententia prohibita ſit,nec ei ſit deferendum, *c. cum appellationibus, & ibi* gl.Anchar. Franch. & alij *de appell. in* 6. Bar.Maran.& Scacc.*q.*17.*lim.*36.*n.*1. Imò Iudex tali appellationi deferens peccaret,Clar.Lancel.Scacc. & alij *num.* 3. Intellige de manifeſte friuola,Scacc. *num.* 6. Quam nihilominus ſi Iudex admitteret, à ſe iuriſdictionem abdiceret, Ang. Franch. Lancel. & Scacc. *num.*4.

Declarantur allatæ limitationes.

28. Sublimita omnes propoſitas Limitationes,in quibus dictum eſt, in criminalibus appellationem non dari in caſibus in illis inſinuatis, vt ſicut dictum eſt *in hac q.n.*10.intelligantur, dum Reus eſt confeſſus, vel conuictus, ſeu in flagrati repertus, & vt per hoc non ſit prohibita ſupplicatio,ſeu recurſus ad Principem, ſiue ad alium Superiorem, Rolan. concordantes inducens *conſ.*94.*n.*2. *& ſeq. lib.*1. Menoch.*de arbitr. iudic. lib.*1.*q.*72.*per totam*, Ang. Decian. Lancel. Rom. & alij, quos ſequitur Far.*q.*101.*n.*105.; ſicut nec intelligitur prohibita appellatio ab exceſſu pœnę,Butr.Hoſtien. Innoc.& Io. And. *in c. cum ſpeciali* §. *porro de appell.* Maran. Lancel. & Farin. *num.* 110. & eſt *tex. in c. nouit.*, vbi DD. *de appell.*. Nec pariter dictio de nullitate prohibita cenſetur, Ang. Marſ.& Carer. hos ſequens *in praxi in* 1.*tract.de appell.*§.*vlterius n.* 5.Grauat.qui teſtatur de cōi, Boſſ.

Appellatio ab exceſſu pœnæ.

Clar.

Clar. Iaſ. Menoch. Far. & alij *n.*111.

29. Limitatur 10. Regula, Vt à ſententia, quæ habet duas alias non cõformes præcedẽtes, appellari de Iure non poſſit, *l. vnica, & ibi* gl. Bart. Bald. Caſtren. & alij *C. ne lic. in vna eadem cauſa*; non enim licet tertio prouocare, Rebuf. Specul. & Scacc. qui teſtatur de communi, & hoc non habere contradictorem, *q.* 17. *lim.* 1. *n.* 1. Quod procedit in diffinitiua, & etiam in interlocutoria, Maran. Specul. & Scac. *n.* 4. Ita vt in hoc caſu nec liceat ſupplicare, & ſupplicãs puniatur, Bal. Boſſ. & Iaſ. quos ſequitur Scac. *q.* 17. *lim.* 1. *n.* 15.

Quid in tribus cõformibus.

30. Sublimitatur limitatio 10. Vt poſt tres conformes, de nullitate dici poſſit, & hæc cautela prodeſſet, quando in rei veritate nulla eſſet ſententia, Franch. & Imol. quos ſequitur Couar. *in l. vnica nu.* 40. *C. de moment. poſſ.*; Sed de Iure Canonico, iuxta *Clement. vt calumnijs de ſent. & de re iudic.* condemnatus tribus ſententijs conformibus ad dicendum de nullitate earum non admittitur, niſi prius ſententiæ executioni mandentur, Bal. Franch. Vant. Veſt. & Scacc. *n.* 58.

Siue dum dicitur de nullitate.

31. Limitatur 11. Regula, Vt cum Superiores in Viſitatione procedunt ad morum correptionem ſine vllo ordine iudiciario, ſed, vt ſolent apud nos, per viam articulorũ in cauſis non admodum grauibus, & modus non exceditur, appellatio nõ detur, vt not. Bouer. *in direct. fori iudic. par.* 3. *c.* 2. *§. id quoq;* eſtq; *text. in c. ad noſtrã de appel.*; nec ad Papã, *c. reprehenſibilis eodẽ tit.* & in Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *c.* 10. *de reform.*; Cum .n. Superiores in hoc caſu nõ iudiciali, ſed de paterno modo in pœnis imnẽdis procedãt, quæ leues plerumq; eſſe ſolent, conſentaneum non eſt, vt in his appellationi locus ſit.

Vel ſi in Viſitatione detur pœna ad correptionem.

32. Plura de hac quæſt. Far. *qu.* 101. & diffuſius Scacc. *q.* 17.

Appellatio ad quem ſit facienda, Quæſt. 151.

1. Regula 1. ſit. Appellatio à minori ad maiorẽ Iudicem gradatim, non omiſſo medio fieri debet, gl. *in c. dilecti il* 3. *& ibi*, Abb. & Dec. *de appel.* Fel. Maran. & Scac. concordantes cumulãs *de appel. q.* 7. *n.* 1. idest ad Superiorẽ proximiorẽ Iudici à quo, Dec. & Scacc. *n.* 3. alios inducens; Et ſufficit vt dicatur appello ad Iudicem competentem, Maran. qui teſtatur de cõmuni, Bal. Bar. & Scacc. cum alijs *q.* 7. *n.* 4. & 12. & probatum eſt ſupra *q* 146. *n.* 20.

Appellatio ad Superiorem proximũ fieri debet.

2. Ampliatur Regula 1. Vt procedat in vtroq; Iure, Card. Alex. & Franch. *in c. dilecti il* 3. *de appel.* Ang. & Scacc. *n.* 15. aliàs omiſſo medio, appellatio, & proceſsus nulli eſſent, Archid. Bar. Hoſtiẽ. Innoc. & Scacc. *n.* 17. De Iure Ciuili in hoc non eſt dubium: Et ſaltem parte opponente, idem certum eſt etiam de Iure Canonico, Franch. & Scacc. *n.* 26.

Aliàs nulla eſſet in vtroque Iure.

3. Limitatur 1. Regula 1. Vt nõ procedat in appellatione ad Papã, ad eum enim medio omiſso appellari poteſt, Abb. & Franch. *in d. c. dilecti*, Ang. Afflict. Lancel. & Scacc. *q.* 7. *n.* 46.; Et ſtante tali appellatione, ſi Superior immediatus procederet, vtique attentaret, & proceſsum nullum fabricaret, Lancel. & Scacc. *n.* 57. & 59.

Quid in appellatione ad Papam.

Limi-

Vel dum medius ꝑ errorem omittitur.

4. Limitatur 2. Regula 1. Vt appellatio inutilis non ſit, quando omiſſo medio per errorem ad maiorẽ appellatur, *l. 1. & ibi* Bart. *ff. de appell.* Archid. Papin. Scacc. & alij *q. 7. n. 96.*: Et in hoc caſu ad Iudicem competentem cauſa deuolueretur, Abb. & Franch. *in d. c. dilecti*, Scacc. *n. 96.* vbi ex Bar. rationem reddit; Et quamuis ſcienter per ſaltum fuiſſet appellatum, dum non exciperetur, appellatio teneret, Abb. Afflic. Franch. Rebuf. & Scac. cum alijs *n.* 105.

Vel dum non excipitur.

Seu in appellatione ad Delegatum Papæ.

5. Limitatur 3. Regula 1. Vt ad Delegatum Papæ in eius Legatione omiſſis medijs appellari poſſit, Abb. qui de communi, & Franch. *in c. dilecti il 3. de appell.* Ang. qui pariter de communi, Maran. Specul. Scacc. & alij *q. 7. n.* 103.: Qui *n.* 104. idem probat in Patriarca Conſtantinopolitano, & Alexandrino.

Vel dum proximus eſt impeditus.

6. Limitatur 4. Regula 1. Quando Iudex proximus eſſet abſens, lõgo impedimento detentus, quia tũc eo omiſſo, ad Superiorem appellari poſſet, ſecus ſi modico tempore impeditus eſſet, Franch. Maran. & Scacc. *n.* 111.

7. Vt autem Regulares in appellando per ſaltum, vel ad quos de Iure non poſſunt, non errent, proxime adnotanda, obſeruent.

Ordo ſeruandus à Regularibus in appellando.

8. Regula 2. ſit. Appellatio à Regularibus hoc ordine interponenda eſt. A Guardiano, ſeu ab alio Superiore locali ad Prouincialem, à Prouinciali ad Generalem, à Generali ad Protectorem, & ab hoc ad Sacr. Congr. ſuper negotijs Epiſcoporum, & Regularium, & ad Papam, ita *d. Congr.* decreuit *anno* 1587. & not. Lez. *to. 1. c. 9. n. 4.* & Bouer. *in ſuo direc. p. 3. c. 3.* & cõformiter ita decernitur *in noſtris Conſtit. c.* 10.

Per ſaltũ appellatio eſt nulla.

9. Ampl. 1. Regula 2. Vt ſi quis ex Regularibus per ſaltum appellaret, Iudex ad quem nulliter ageret, iuxta tradita *in hac q. n. 2.* cum limitationibus *quæ ibidem* ſubduntur.

Et prohibita ad tribunalia ſecularia, præſertim

10. Ampliatur 2. Regula 2. Vt Regularibus ſit prohibitum appellare ad alia tribunalia præter prædicta, præſertim ſecularia ſub pæna excommunicationis latæ ſententię, vt not. Portel. Arag. Miran. & Lez. *to. 3. ver. appellare n. 5.* & habetur *in noſtris Conſtitutionibus in c.* 10.

A delegato ad cauſam appellatur ad Ordinariũ Delegantem.

11. Regula 3. ſit. A ſententia Delegati Iudicis ad cauſam, appellatur ad Delegantẽ, ſiue Delegatus ſit à Principe ſiue ab alio Ordinario inferiore, Papien. Specul. & Scac. *q. 7. n. 14.* vbi alios inducens teſtatur de cõmuni omniũ DD. Si vero Delegans ſit & ipſe Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, ſi ab eo ſit ſubdelegata vna cauſa in totũ, tunc à Subdelegato ad Delegatum ad vniuerſitatem cauſarum appellari, tenet Specul. *tit. de appell. § nunc tractemus n. 3. & 10. lib. 2.* Sed ad primũ Delegantẽ appellãdum eſſe tenuerunt gl. Abb. & Maran. quos refert Scacc. *q. 8. nu. 30.* vbi refert Abb. & Franch. idem aſſerentes in Delegato ad vnam cauſam, qui ſi illam de licentia in totum ſubdelegauerit, à Subdelegato ad primum Delegantem appellatur.

Quid ſi Delegans ſit & ipſe Delegatus ad vniuerſitatẽ cauſarũ.

Vel ad vnam.

Vel dum Delegatus eſt à Papa.

12. Ampliatur 1. Regula 3. Vt à Delegato Papæ in partibus vbi adeſt Legatus à Latere, non ad hũc, ſed ad Papã appellatio fieri debeat, Marcheſ. & Scacc. *q. 7. n. 16.*

Limi-

Quid ſi Delegat⁹ ſit à ſuſpe cto.

13. Limitatur 1. Regula 3. Vt Ordinarius cauſam delegans, quia ſuſpectus ſit, à Delegato non ad Delegantem, ſed ad Superiorem appelletur, Franch. Maran. Specul. Scacc. & alij *quæſt.*7. *num.*42.. Qui idem dicit *quæſt.*8. *num.*48. quando Delegatus, quia ſuſpectus ſit ſubdelegauit, tunc enim, non ad Delegãtem, ſed ad Superiorem appellatur.

14. Plura de hac q. & diffuſe agit Scacc. *de appell. q.*7. *&* 8.

De officio Iudicis ad quem,
Quæſt. 152.

Latius ſe diffundit Iudicis ad quem officiũ, quã Iudicis à quo.

1. Regula ſit. Officium Iudicis ad quem ad multa ſe extendit, latiuſq; ſe diffundit, quam officium Iudicis à quo, Franc. *in c. cum in Eccleſia de appell.* Ruginel. & Scacc. *q.*11. *n.*17. *ver. contrarium*; vt magis patebit *in Ampliationibus ſequentibus*.

Vnde plura cognoſcit de appellatione.

2. Ampliatur 1. Regula, vt quãdo Iudex ad quem de appellatione cognoſcere cæpit, ad eum cognitio ſpectet, an admittenda ſit appellatio, an legitime, & in tempore appellatum ſit, an nulla, deſertaq; ſit appellatio, & ſimilia. Iudex vero à quo, poſtquam Iudex ad quem hæc cognoſcere cæpit, non poteſt in hac ſe ingerere cognitione, Butr. & Franch. *in c. conſtitutus, de appell.* & Scacc. *q.*11. *n.*12.

Et pronũciat.

3. Ampliatur 2. Regula, vt Iudex ad quem non ſolum cognoſcere, ſed etiam inter partes pronuntiare poſſit, an iuſta, legitimaq; ſit appellatio, an cauſæ in ea inſertæ legitimæ ſint, an ſit recipienda Contard. Franch. Scacc. & alij *num.* 13. Cum econtra Iudex à quo, antequam Iudex ad quem hæc cognoſcere incipiat, tantummodo ad ſui inſtructionem hæcmet cognoſcere poſſit, Scacc. *ibidem*, & probatum eſt *ſupra q.*148. *num.*19. Ad eundem autẽ Iudicem ad quem, quando coram eo cauſa iam introducta fuit, cognoſcere, & pronuntiare ſpectat, an appellatio fuerit deſerta, vel an appellans legitime impeditus fuerit, Franch. & Scacc. *q.*11. *n.*151.

An poſſit reuocare attentata.

4. Ampliatur 3. Regula, vt Iudex ad quem attentata articulum appellationis tangentia, appellatione pendente, reuocare poſſit, Franch. & Scacc. *num.* 18.; & diffinitiuam ex falſa cauſa latam, ex alia cauſa vera, confirmare, Franch. Maran. & Scacc. *n.*22.; dummodo, ſaltem implicite, in actis primi Iudicis noua cauſa fuerit, Franch. Rebuf. & Scacc. *n.*23.

Et diffinitiuam, ex falſa cauſa latam confirmare.

5. Ampliatur 4. Regula, vt Iudex ad quem legitima attenta appellatione, Iudici à quo inhibere poſsit, Scacc. *n.*34. vbi citat DD. de hoc tractantes.

Et inhibere Iudici à quo.

6. Ampliatur 5. Regula, vt conſequenter appellans, coram Iudice ad quem ſuam debeat appellationem iuſtificare, quo ad eiuſdem appellationis admiſsionem, probando ſe bene, & intra legitima tempora appellaſſe, Scacc. *num.* 6. *verſ. capio primum*. Item quo ad cauſæ deuolutionem conſequendam, dum Iudex à quo appellationem non admiſit, appellans exceptionis veritatem coram Iudice ad quem probare ſimiliter tenetur, aliás cauſa non deuolueretur *c. interpoſita*, *&* *ibi* Butr. Dec. & Franch. *de appell.*;

Coram Iudice ad quẽ quid probare debeat appellans.

Nec

Nec iuſtam exceptionem propoſuiſſe ſufficeret, ſecundum eoſdem, & not. Scacc. *num.* 62. Niſi appellans coram Iudice à quo incontinenti legitimam exceptionem probar · obtuliſſet; Quo caſu ſi ob non admiſſionem appelletur, ſufficit probare coram Iudice ad quem, ad effectum deuolutiuum legitimam fuiſſe propoſitam exceptionem, incum exhibitione probationis incontinenti, & Iudicem admittere noluiſſe, *d. c. interpoſita in fi. & ibi* Abb. Franc. & communiter alij Canoniſtæ *de appell.* & not. Lancel. & Scacc. *q.* 11. *n.* 68.

Alia corã eodẽ probãda.

7. Ampliatur 6. Regula, vt quoad effectum reuocationis ſententię, quam tulit Iudex à quo, appellans, coram Iudice ad quem, veritatem probare teneatur, & appellationis cauſam iuſtificare, Abb. Butr. Franch. & Scacc. *n.* 83.; Vbi concludit, quod appellãs ex ipſis actis factis in prima, vel ex faciendis in ſecunda inſtantia, ſententiæ iniuſtitiã probare debet. Vnde teſtes à Iudice appellationis examinari poſſunt, Anchar. Fely. Franch. Maran. & Scacc. qui ait hoc eſſe indubitatum *n.* 102.: Niſi forte in prima inſtantia appellans ſcienter probare neglexiſſet id, quod in ſecunda inſtantia ſe probaturum offert, Lancel. quide magis communi, Franch. Marſ. Menoch. & Guaz. *defenſ.* 36. *capit.* 18. *num.* 4. & latiſſime de hoc agit Cæual. *in tract. commun. cont. com. quæſt.* 301. *per tot.*; Et ſicut ex nouis probationibus, ſic etiam ex noua cauſa appellatio à diffinitiua iuſtificari poteſt, Franch. Maran. & Scacc. *num.* 84. An autem publicatis

An corã eo teſtes examinari poſſint.

atteſtationibus, liceat teſtes in cauſa appellationis examinare ſuper productis articulis in principali cauſa, directè contrarijs, admodum controuerſus eſt punctus, vt videre eſt apud Cęual. *in tract. com. contr. com. qu.* 301. vbi abductis DD. pro affirmatiua, & etiam pro negatiua, hanc magis communem vocat, refert. Guaz. *defenſ.* 36. *cap.* 18. *num.* 4. & huic negatiuæ ſubſcribunt Afflict. Gabr. & Scacc. *quæſt.* 11. *num.* 105. vbi remiſſiuè ait, hoc plurimas Ampliationes, & Limitationes habere; & huic opinioni fauet tex. *in c. fraternitatis, & ibi* glo. & cęteri Canoniſtæ, de teſtibus; Super capitulis verò omnino nouis, ſiue teſtes fuerint publicati, ſiue non, in inſtantia 2. non poſſunt teſtes examinari, Marſ. Socin. & Scacc. *num.* 111. Sed nihilominus animaduerte, quod Iudex poſt datam copiam proceſſus, & hoc ita publicato, pro ſuo arbitrio poteſt teſtes repetere, & etiam alios teſtes de nouo recipere ex officio, Natt. *conſ.* 359. *vol.* 2. Clar. *quæſt.* 61. *verſ. ſed quæro*, & Ambroſin. *de modo forman. proceſ. inform. lib.* 3. *c.* 1. *n.* 55.

Super articulis productis, &c.

Vel ſuper capitulis omnino nouis.

8. Notandum tamen, quod appellatio à mera interlocutoria niſi ex cauſa nominatim ĩ appellatione expreſsa nõ iuſtificatur, ita ſentiũt Bar. Franch. Maran. & Scacc. *quæſt.* 11. *num.* 87.; Nec ſuffragaretur illa clauſula generalis, (& ab omnibus alijs grauaminibus, quæ colligi poſſunt ex proceſſu cauſæ) Franch. & Scacc. citans Rot. *num.* 88.: Et cauſa prædicta conſtare debet ex actis coram Iudice à quo factis, & non aliter. Bar. Franch. Maran.

Appellatio debet iuſtificari ex cauſa in actis Iudicis à quo, dum eſt à mera interlocutoria.

& Scacc. *num.*89.; Bene verum eſt, quod ex multis cauſis expreſſis, ſatis eſt, vt vna tantum ſufficiens probetur, Franch. Lancel. & Scacc. *num.* 90. De his dictum eſt etiam *ſup. q.* 150. *n.*14. & 15.

9. Quod dictum eſt in præcedenti notando pluribus modis limitandum erit; Igitur limitatur primo, notandum, vt non procedat quando noua cauſa ſuperueniret, quia tunc appellans poſſet eam proponere, quamuis in appellatione non fuiſſet expreſſa, Card. Alex. Maran. & Scacc. *n.*92.

Niſi cauſa noua ſuperueniat.

10. Limitatur 2. not.; Dum executio interlocutoriæ damnum irreparabile contineret, quia tunc appellatio poſſet iuſtificari ex nouis cauſis, Maran. & Card. Alex. quos ſequitur Scacc. *n.*93.

Vel dum executio interlocutoria continet damnum irreparabile.

11. Limitatur 3. not. Quando Iudex à quo noluiſſet probationes admittere, vel ſi eſſemus in appellatione ab interlocutoria lata contra abſentem, in his enim caſibus poſſent in appellatione nouæ cauſæ adduci, Maran. Card. Alex. & Scacc. *n.*94. *&* 96.

Aut dum Iudex à quo noluit probationes admittere; Vel dũ Reus abeſt.

12. Limitatur 4. not.; In nouis probationibus, tendentibus ad probationem cauſæ iam in prima inſtantia expreſſæ, quæ ſemper deduci poſſent in ſecunda inſtantia, Franch. Maran. & Scacc. *quæſt.* 11. *num.*95.: Et idem dic in omnibus caſibus de allegationibus iuris non deductis in prima, quæ in ſecunda inſtantia deduci poſſe, certum eſt, Card. Alex. & Scacc. *n.*100.

Item in nouis probationib. cauſę iam expreſſæ.

Et in allegationib. Iuris.

13. Ampliatur 7. Regula, vt Iudex appellationis ſententiam nullam confirmare poſſit, dummodo iuſta ſit, Put. qui teſtatur de communi *deciſ.*60. *lib.*3. Abb. Alex. Ripa, Vant. & Scacc. *n.* 114. vbi alios inducit teſtantes etiam de communi, *& in ſeqq.* pluribus modis ampliat, & exemplificat.

Iudex ad quem ſententiã iuſtam ſed nullã confirmare poteſt.

14. Limitatur 1. Ampliatio 7. vt non procedat in ſententia interlocutoria, quæ ſi nulla ſit, Iudex appellationis eam confirmare non poteſt, Granut. Pariſ. & Scacc. *n.*146.; Sicut nec etiam ſententiam diffinitiuam nullam executioni mandatam, niſi prius attentatis reuocatis, Granut. Ruginel. & Scacc. *n.* 147.

Fallit in interlocutoria.

Et in diffinitiua executioni mandata.

15. Limitatur 2. Ampliatio 7. Quando ſimpliciter petitum fuit pronunciari diffinitiuam ſententiam nullam, quia ſuper hoc, primò pronunciandum eſſet, Bar. Vant. Scacc. & alij *num.*127. vbi etiam Rotam inducit; Aliàs Iudex appellationis, ſuper meritis cauſæ nulliter pronunciaret, Granut. & Scacc. *num.* 128. Et idem dicendum eſſet, dum commiſſio Iudici facta, mandaret, vt prius ſuper nullitate procederetur, Granut. Put. & Scacc. *num.*132. Bene verum eſt, quod Iudex appellationis poſt cognitionem ſuper nullitate, deinde ſuper meritis cauſæ cognoſcere poſſet, cauſa enim nullitatis, cauſam etiam iniquitatis deuoluit, Abb. Bar. Fely. Franch. Tiraq. Vant. qui teſtatur de communi, & Scacc. *q.* 11. *n.*122.

Itẽ dũ petitio, vel cõmiſſio fuit tantũ de nullitate.

Poſt cognitionẽ de nullitate cognoſcitur de meritis etiam.

16. Limitatur 3. Ampliatio 7. vt non procedat, dum, non modo ſententia, ſed etiam proceſſus, nullus eſſet, Alex. qui de communi, Dec. Natta, Ruginel. Vant. & Scac. *num.*135.; Ratio eſt, quia idem vitium eſſet in ſententia confirmante,

Quid ſi etiã proceſſus eſſet nullus

te, Gabr. Marcheſ. & Scacc. *n.*136. Niſi nouus, & aptus proceſſus formaretur, Scacc. *n.*137.

Poteſt omnis ſẽtẽtia nulla confirmari, dũ Reus eſt cõfeſſus.

17. Ampliatur 8. Regula, vt quando in actis eſt confeſſio Rei, Iudex appellationis abſolute ſententiam nullam confirmare poſſit, quia cõfeſſio omnes proceſsus nullitates ſanat, Anan. Chart. Dec. Gom. Maſcar. & Viuian. qui omnes teſtantur de communi, Abb. Bar. & Far. concordantes cumulans *q.* 81. *n.66.* Vbi *in ſeqq.* diffuſe ampliat, & limitat, Clar. *§. fin. q.*55. *ver. item poſſet*, vbi ait hanc opinionem tanquam canonizatam in iudicijs, & in ſcholis intrepide ſequendam eſſe, Ang. Innoc. & Scacc. cum concordantibus *n.* 139. Niſi error in ſententia eſset expreſsus, quia tunc nunquam confirmari poſset, Bar. Franch. & Scacc. qui teſtatur, quod ita tenent omnes *n.*141.

Niſi exprimatur error in ſentẽtia.

Tota cauſa cognoſcitur à Iudice ad quem.

18. Ampliatur 9. Regula, vt iuſtificato interlocutoriæ grauamine coram Iudice appellationis, & ab eo pronunciato, quod bene ſit appellatum, tota cauſa ab eodem Iudice appellationis cognoſcenda remaneat, Bar. Franch. Scacc. & alij *q.* 17. *lim.* 47. *mem.* 3. *n.* 1. *&* 2. & eſt *tex. in c. vbi debitus, & ibi* glo. Abb. Card. Alex. et Dec. *de appel.*

Qui pronunciat etiam ſuper acceſſorijs.

19. Ampliatur 10. Regula, vt Iudex appellationis etiam pronuntiare poſſit ſuper articulis acceſſorijs, ſuper quibus poterat, ſed non pronuntiauit Iudex à quo, Rot. *deci.*59. *aliàs* 424. *de appel. in nou.* Card. Alex. Rebuf. et Scacc. *q.*11. *n.*34. *ver. Ampliatur* 4.

20. Ampliatur 11. Regula, vt dum appellationis cauſa coram Iudice ad quem introducta fuit, ad eum ſpectet ſuper deſertione appellationis pronunciare Franch. et Scacc. *n.* 151. et idem Iudex ad expenſas in appellationis proſecutione factas condemnare poſſit, Franch. et Scacc. *n.*161.

Super deſertione, & ſuper expenſis.

21. Ampliatur 12. Regula, vt Iudex appellationis, Reum à primo Iudice abſolutum condemnare, et condemnatum abſoluere, carceratos liberare, relaxatos carcerare, non tortos torquere, poſſit, et reliqua præſtare, quæ primus Iudex potuit, Far. *conſ.*53. *n.*33. Ad Iudicem enim appellationis, errorem, et grauamen primi Iudicis corrigere ſpectat, Contar. Franch. Maran. Rebuf. et Guaz. *defen.*36. *c.*18. *n.*3. et ſubſcribit Scacc. *q.*3. *n.*1. Et dum appellatum à diffinitiua fuit, ex quo tota iuriſdictio ad Iudicem appellationis deuoluitur, ſibi carceratum remitti, iſte Iudex mandare poteſt, Ang. Scacc. Guaz. et alij *cap.* 24. *num.* 1. Sed quando ab interlocutoria appellatum fuit, dum appellationis articulus diſcutitur, carceratus ſub Iudice à quo manere debet; At ſi Iudex ad quem bene appellatum, et male iudicatum pronunciet, idem Iudex ad quem carceratum ſibi remitti, vel apud Iudicem à quo retineri mandare poteſt: ſi vero male appellatum pronunciet, tunc Iudex à quo carceratum retinebit, proceſsumq; proſequetur, Guid. Pap. et Guaz. *defen.*36. *c.*24. *n.*1. Scacc. *q.*20. *n.*26.

Itẽ poteſt abſolutũ damnare, & ecõtra, torquere, &c.

Quid de remiſſione carcerati.

Omnia acta debent tranſportari corã Iudice ad quẽ aliás nullã ferret ſentẽtiã.

22. Ampliatur 13. Regula, vt officium Iudicis appellationis ſit animaduertere antequam ſuam ferat ſententiam, vt coram eo omnia

nia

nia primæ inſtantiæ acta tranſportentur aliàs enim ſententia, quæ ab ipſo pronunciaretur eſſet nulla, Graſſ. *deciſ.* 37. *aliàs* 9. *n.* 5. *de cauſa poſſeſſ. & propriet.*; Et nulla ipſo iure, Gabr. *de appel. lib.* 2. *concl.* 5. *n.* 23. & Guaz. *defen.* 36. *cap.* 23. *num.* 1. vbi alios inducit; Et quod non tranſportatis omnibus actis ſententia Iudicis appellationis ſit nulla, tenent DD. relati à Scacc. *quæſt.* 20. *num.* 8. vbi etiam ipſe hanc ſequitur opinionem *num.* 9. *in princ.*; Inde in comprobationem *num.* 11. inducit Bar. & Bal.; Et in tantum hoc eſt verum, vt parte inſtante contra ſententiam latam actis non tranſportatis, qui iudicare debet, in meritis cauſæ ſe ingerere non poſſit, ſed tantummodo ad talem ſententiam nullam declarandam arctetur, Bal. Franch. & Scacc. *num.* 2.; Vbi teſtatur ita ſępius tenuiſſe Rot. & Signaturam Sanctiſs. & eſt *tex. in c. exhibita de iudicijs*.

Niſi acta nō eſſent neceſſaria.

23. Limitatur Ampliatio 13. vt non procedat, dum acta non tranſportata, apta non eſſent ad reddendam ſententiam nullam, vel iniuſtam, vt ſi tranſportata non fuiſſet aliqua citatio non neceſſaria, &c. Sacc. *q.* 20. *n.* 13. & Guaz. *defenſ.* 36. *c.* 23. *n.* 3.

Iudex ad quem cōſulere debet honori Iudicis à quo.

24. Ampliatur 14. Regula, vt Iudicis appellationis officium ſit in ſententia ferenda, quantum fas eſt, honori, ac famæ Iudicis à quo conſulere; Et ideo quando ex nouiter deductis reuocat, vel reformat ſententiam, hoc exprimere in ſua ſententia debet, Myſing. & Guaz. *cap.* 29. *num.* 4.; Dum vero de infligendo pœnam Iudici à quo pro ſententia lata tractatur, iſte citandus eſt, Myſing. & Guaz. *ibidem*; Attamen eiuſdem officium eſt, in ſententia, illa verba inſerere (ſententiamus fuiſſe iuſte, vel iniuſte pronunciatum) glo. *in l. eos, & ibi* Bal. & Caſtren. *C. de appell.* Abb. Fely. & Guaz. *num.* 1.: Vel (bene, ſeu male appellatum) mentionem faciendo de ſententia lata in prima inſtantia, Aufred. & Guaz. cum alijs *num.* 2. Sed ſi pluries appellatum fuiſſet, vel plura illata grauamina fuiſſent; Pronunciare per ſingula deberet, vel dicere, in omnibus, & per omnia bene, vel male pronunciatum, Rebuf. & Guaz. *n.* 3.

Quando ... tandus.

In ſententia appellationis quid inſerendum.

Statutum Iudicis à quo in eius attenditur proceſſu.

25. Ampliatur 15. Regula, vt officium Iudicis appellationis ſit, reſpectu proceſſus, & omnium, quę de proceſſu ſunt primi Iudicis, huius Statutum attendere, Contar. Natta, Rebuf. & Guaz. *cap.* 30. *num.* 1. Alex. Bal. & Scacc. *quæſt.* 18. *num.* 1. At reſpectu proceſſus coram ipſo Iudice appellationis formandi, ordinatoria ſua propria Statuta iſte ſequi debet, Tuſch. qui teſtatur de communi, Alex. & Guaz. *cap.* 30. *num.* 2. & Scacc. *quæſt.* 18. *num.* 13. Quo vero ad cauſæ deciſionem, Iudex appellationis ſeruare tenetur Leges, & Statuta deciſoria, quæ Iudex primus ſeruare debebat, Tuſch. qui de communi, Alex. & Guaz. *num.* 6.: Qui Iudex primus Iura loci contractus, vel loci delicti ſeruare tenebatur, Alex. Tuſch. & Guaz. *num.* 5. Statutum ordinatorium dicitur, quod ordinem procedendi tantum reſpicit; Deciſorium autem, quod merita, & deciſio-

In Iudicis ad quem proceſſu huius Statutū attēditur In ordinatorijs.

Quo ad cauſæ deciſionem Statutum attēditur Iudicis à quo.

Statutum ordinatorium, & deciſoriū quid.

ſionem cauſæ tangit, Guaz. cum alijs *n.*4. *&* 7.

26. Plura de materia huius q. Scacc. *de appell. q.* 11. & in alijs locis ſupra relatis, & Guaz. *defen.* 36. *c. præſertim* 29. *&* 39.

Infra quantum temporis ſpatium inchoanda, terminandaq; ſit appellationis cauſa, Quæſt. 153.

Terminus iuris ad appellationem proſequẽdam eſt annus.

1. REgula 1. ſit. Terminus Iuris ad appellationem proſequendam, eſt annus, & ex cauſa biennium Card. Alex. Bal. & Scacc. *de appell. q.* 14. *n.* 1. & Guaz. *defen.* 36. *c.* 21. *num.* 1. & eſt tex. *in c. cum ſit Romana, & ibi* DD. *de appell.* Ideoq; ſufficit, quod appellans, quandocumque cauſam committi faciat, dummodo intra idem tempus, non modo committi, ſed etiam expediri faciat, niſi legitime impeditus ſit, Bar. Franch. Specul. & Scacc. *q.* 15. *n.* 27.; De quo iterum dicetur *hic n.*8.

Quem Iudex à quo appellationẽ reijciens, nõ poteſt abbreuiare.

2. Ampliatur 1. Regula 1. vt ille terminus Iuris appellanti detur à Iure, quando Iudex à quo appellationem reiecit, apoſtolos refutatorios, ſiue teſtimoniales dando; Quo caſu ipſe reijciens non poteſt alium terminum dare, nec Iuris terminum abbreuiare, Dec. teſtans de communis *in c. cum ſit Romana de appel.* Franch. Lancel. Rom. Veſtr. & Scac. *q.* 14. *n.* 15. & tenuit Rot. *deciſ.* 16. *alids* 282. *de appell. in antiq.*

Quid ſi appellationẽ admittat, vel det reuerentiales.

3. Ampliatur 2. Regula 1. vt idem dicendum ſit, dum Iudex appellationem admittit, vel reuerentiales apoſtolos dat, ſi terminum non præfigat, tunc enim terminus à Iure præfixus remanet, Franch. & Scacc. *n.*4.

Iudex à quo præfigere poteſt terminũ ad appellationem proſequẽdã, quid ſi non proſequatur in termino.

4. Regula 2. ſit. Iudex à quo appellationem admittendo, terminum ad ſe præſentandum coram Iudice ad quem appellanti præfigere poteſt, Franch. Gemin. & Scac. *q.* 14. *n.* 7. *verſ. huic*; Et termino præfixo à Iudice à quo, appellans intra illum cauſam committi facere tenetur, vel diligentiam adhibere ſolitam, vt committatur, aliàs deſerta appellatio efficeretur, Alex. Ang. & Scacc. *num.* 5. Et dato quod prima vice commiſſionem non obtineat, iterum pro habenda cauſæ commiſſione diligentia vti tenetur appellans, Alex. Butr. & Scacc. *n.* 5. Hunc autem terminum poteſt Iudex à quo elongare, & etiam breuiare, Scacc. *q.* 15. *num.* 219. *ver. tertius terminus*, et iterum *n.* 12. ex Bal. et Card. Alex.

Quot dierũ ſit terminus prædictus.

5. Non vbiq; prædictus terminus eſt æqualis: Romæ Stylus eſt, vt Iudex à quo ad cauſam committendam terminum decem dierũ à die appellationis concedat, quo elapſo, ſi cauſa non committeretur, deſerta appellatio efficeretur, Caputaq; Caſſad. Lancel. Veſtr. et Scacc. *q.* 15. *n.* 6. *&* 7. Intellige, dũ ſtatim Iudex à quo de apoſtolis reſpondit, ſecus ſi dederit Iuris terminum, nempe triginta dierum ad redeundum pro apoſtolis, quia tunc appellans eſſet impeditus, cum iſti triginta dies Iudici ipſi cõceſſi ſint, Scac. *q.* 14. *n.* 25. citans Rot. Veſtr. et alios. Et iterum intellige, vt ſufficiat, ſi appellans intra terminum ſibi aſſignatum iter arripiat ad proſequendum, Rot. Franch. et Scacc. *quæſt.* 14. *n.* 48.

*num.*48.talis enim terminus ad appellationem inchoandam ſtatuitur, Scacc.*ibidem.*& tenuit Rot.*deciſ.66. in nou.* Non ad proſecutionem finiendam, cum Iudex à quo legem Iudici ad quem imponere non poſſit, Abb. Dec. Franch. & Scacc.qui de communi *quæſt.*15.*num.*218.*per tex.in c.ex inſinuatione de appell.*

Non tenetur Iudex terminũ pręfigere.

6. Ampliatur 1. Regula 2. Vt Iudex à quo poſſit, ſed non teneatur d.terminum præfigere, Dec. Franch. & Scacc. *quæſt.*14.*num.*22.: Et dum terminum hunc præfigere vult, ſaltem ad melius eſse, eodem contextu, quo appellationem admittit præfigere debet, eſt enim DD. opinio, quod ſaltem poſt tres dies, Iudex à quo terminum præfigere non poſſit; licet alij DD. teneant, & ſit communis opinio, poſſe Iudicem à quo etiam poſt tres dies terminum præfigere, & conſequenter hic punctus non eſt ſine controuerſia, de qua agit Scacc. *q.* 14.*n.*21.

Quid de conſilio.

De præfixione termini ad fidem præſentandã de proſecutione appellationis.

7. Ampliatur 2. Regula 2. Vt Iudex à quo appellanti terminum præfigere poſſit ad faciendam ſibi fidem de appellationis proſecutione, qua fide intra terminum non præſentata, niſi aliter ipſi Iudici de proſecutione conſtet, poteſt de conſuetudine ſuam exequi ſententiam, teſtibus Franch. Lancel.& Scacc. *q.* 15.*num.*22. nec non Rot. *deciſ.* 13. *aliàs* 94. *num.* 1. & 2. *de appell. in nou.* Et talis executio per viam attentati non retractabitur, ſed ex futuro euentu cauſę appellationis pendebit, in qua ſi ſententia infirmetur, executio caſsabitur, Lancel. Franch. & Scacc. *num.*23. & Rot.*in d.deciſ.in fin.* At ex defectu d. fidei, appellatio deſerta non efficeretur, Rot.*ibidem num.*3.Franch. & Scacc. cum alijs *num.* 25. Imo, ſecundum Franch. Lancel. & Scacc. *num.*24. ſi appellans aſſignationi talis termini contradiceret, eidem termino obedire non teneretur.

8. Regula 3. ſit. Terminus aſſignatus in Iure non tantum ad incipiendam, ſed etiam ad finiendam appellationis cauſam, eſt ſpatium vnius anni, & ex cauſa biennij, Menoch. *de arbitr.iudic. lib.*2.*caſ.*446.*n.* 1.*per tex.in auth. de ijs, qui ingred. ad appell.* §.1.Card.Alex. Bal.& Scacc. *quæſt.* 15.*n.*2.& 12.*verſ. ſeptimum tempus.* — Terminus Iuris ad finiendam cauſam appellationis.

9. Notandum pro declaratione Regulæ, quod tempora, inter quæ cauſa appellationis inchoari, & terminari debet fatalia vocantur, dicta à fato, ſeu morte, id eſt mortalia, quia appellationi ſunt mortem inferentia, & cauſa his temporibus tranſactis, mortua, ſeu deſerta efficitur, ita Scacc. cum concordantibus *quæſt.*15.*num.*1.& 2. Hæc verò fatalia à die appellationis interpoſitæ currere incipiunt, Abb. Butr. Dec. & Franch.*in c.ex ratione de appell.* Bar. Bal.& Scacc. cum pluribus alijs, *n.*162. vbi teſtatur de communi, & eſt *tex. in c.ex parte de reſcriptis,* & dies appellationis non computatur in termino, Franch. & Scacc. *n.*171. — Fatalia quæ, & vnde dicta.

10. Ampliatur 1. Regula 3. Vt procedat non modo in diffinitiua, verum etiam in interlocutoria, Butr. Franch. & Scacc. *nu.*4: Qui *n.*5. ait, hoc locum habere etiam in criminalibus.Item in cauſis ſumma- — Regula procedit in omni ſententia, & in omni cauſa.

rijs,

rijs, & executiuis, ſecundum Scacc. *num.* 11.

In inſtantia 2. & in 3.

11. Ampliatur 2. Regula 3. Vt d. terminus, tam in ſecunda, quam in 3. inſtantia locum habeat, Mandoſ. & Scacc. *num.* 36. dicens in hoc non inueniſse dubitantem.

Differentia inter anni terminum 1. & 2.

12. Limitatur 1. Regula 3. Vt primus annus ſimpliciter ab initio detur, ſecundus verò annus non niſi primo elapſo concedatur, Papien. & Scacc. *num.* 12. *verſ. non datur*, & eſt *tex. in c. cũ ſit Romana de appell.* Primus terminus à Lege, ipſo iure ſine alia conſideratione cõceditur; Secundus vero pariter à Lege ipſo iure, ſed non ſine cauſa datur, *Auth. ei, qui, & ibi* Bart. & communiter alij *C. de temp. appell. c. cum ſit Romana, & ibi* gl. Io. Andr. Card. Alex. & cæteri *de appell.* Franch. Specul. & Scacc. cum concordantibus *qu.* 15. *n.* 27. & 28.

Cauſæ cõcedendi annum 2.

13. Cauſa autem ex qua annus 2. conceditur, eſt iuſtum impedimentum concernens ſiue appellantis perſonam, Abb. & Dec. *in c. ex ratione de appell.* Scacc. qui de communi *num.* 44. *cum ſeqq.* Siue ortum habuerit ex facto appellati, Abb. & Dec. *vbi ſupra*. Caputaque., & Scacc. cum alijs *num.* 61. & *ſeqq.*; Qui idem ſolide probat in impedimento mixto ex facto appellantis, & appellati *num.* 105. Idem dic quando impedimentum ex Iudicis facto proceſſit, Dec. qui de communi, Abb. & Franch. *in d. c. ex ratione*, Oddo, Caſsad. & Scacc. *num.* 122. Si vero impedimentum ex tertij culpa fuerit, ad intereſse idem tertius tenebitur, ſed ſi non eſset ſoluendo, appellans in integrum eſſet reſtituendus, Abb. qui de communi, Dec. & Scacc. *nu.* 135.: Qui *num.* 136. exemplificat in Procuratore, qui ex dolo cauſam deſertare facit; Similiter, ipſo iure ſecundus annus datur, quando impedimentum ex caſu fortuito fuit, Cardin. Alex. & Franch. *in d. c. ex ratione*, Innoc. & Scacc. *n.* 145.

Impedimentum debet eſſe ineuitabile.

14. Sed animaduerte, quod impedimentum ſufficiens ad ſecundũ annum habendum, ineuitabile eſse debet, Alex. Butr. Dec. & Scacc. *quæſt.* 15. *num.* 156. vbi alios inducens exemplificat in negligentia Iudicis, quæ non excuſat niſi appellans, non modo inſtantiam fecerit, & coram Iudice proteſtatus fuerit, ſed etiam ad Principem, Iudicis negligentiam incuſando, recurrerit; Vide *infra hic num.* 17.

De anno 3.

15. Limitatur 2. Regula 3. Vt detur aliquando etiam tertius annus ad cauſam terminandam, non quidem ipſo iure, ſed per viam reſtitutionis in integrum à Iudice *c. ex ratione, & ibi* Abb. Franch. & alij *de appell.* Maran. Ruginel. & Scacc. cum concordantibus *quæſt.* 15. *n.* 28. At iſte tertius annus integer eſse non debet, ſed per tantum temporis, quantum impedimentum fuit, Franch. & cacc. *n.* 32.

Conſilij appellanti. dum elapſus eſt annus 1. vel 2.

16. Nota hic 1. Vt ſtantibus ſupradictis impedimentis, ſatis ſit, & cautius appellans agat, ſi primo, vel etiam anno 2. elapſo, abſque eo quod prorogationẽ petat, ſuam proſequatur appellationem; Et ſi ei de deſertione opponatur, replicet de impedimento, quo probato obtinebit, Card. Alex. & Franch. *in cap. ex ratione de appell.* & Scacc. *n.* 29.

num. 29.; Sed in omni caſu appellãs impedimentum probare tenetur, nec non ſe diligentiam adhibuiſſe, Card. Alex. Franch. & Scacc. *num.* 146.

Quantum debeat eſſe impedimentum.

17. Nota 2.; Admodum controuerſum eſſe apud DD. quantum eſſe debeat impedimentum, vt ſecundus annus concedatur, ſicut videre eſt apud Scacc. *quæſt.* 15. *à num.* 148. *vſque* 155. In qua controuerſia adherendum eſſe puto opinioni Bart. *in Auth. item ſi appellatione nu.* 2. *C. de temp. appell.* vbi tenet, quod ſi appellans tãto tempore impediatur, quod intra illud cauſa expediri potuiſſet, annus 2. dandus ſit; Et cum Lex præſumat, quod cauſa intra menſem expediri poſſit, vnius menſis impedimentum ad hoc ſufficiet, & ſubſcribunt Cardin. Alex. Dec. Neuiz. Oltrad. & Scacc. *num.* 148. *verſ. contra, & n.* 149. qui hanc opinionem expreſſe ſequitur, & de communi teſtatur *n.* 152.

Quid ſi fatalia breuientur à Principe, vel à Statuto.

18. Limitatur 3. Regula 3. Vt non procedat, quando à Principe, vel à Statuto appellationis fatalia breuiata eſſent, tunc enim à Principe, vel à Statuto tempora præfixa ſeruanda eſſent, Scacc. *num.* 38.; Vnde vt not. idem Scacc. *num.* 41.; *cum in Conſtit. Marchiæ* quæ in toto Statu Eccleſiæ vigent *lib.* 6. *c.* 9. ſtatuatur, quod dum appellatur ab interlocutoria in cauſa ciuili, intra duos menſes cauſa ipſa ſit expediẽda, dum vero à diffinitiua, intra tres menſes; ſed ſi cauſa criminalis ſit, expediri debeat intra menſem, dum in eodem loco cauſa reuidetur, intra vero duos menſes, dum in alio loco; Hæc ſeruanda erunt in toto Eccleſiæ ſtatu, ſecundũ Scacc.; ſed forte hæc Conſtit. non practicatur, vt à practicis audiui Iudicibus ſecularibus.

Vt in Marchiæ Cõſtitut.

Perpetua ſunt fatalia in Cõciſtorio Principis impediti.

19. Limitatur 4. Regula 3. Vt in Cõciſtorio Principis fatalia nunquam currant, ſed dum ex facto Principis impedimentum oritur, perpetua ſint, Dec. qui de communi, Abb. Franch. & alij *in c. ex ratione de appell.* Hoſtien. Lancel. Scacc. & alij *q.* 15. *n.* 131.

Quid ſi appellans modicam fecerit in proſequẽdo diligẽtiam.

20. Limitatur 5. Regula 3. Vt dum appellans nullam, vel modicam diligentiam fecit, puta, quia tantum appellauit, & in toto primo anno ſolummodo commiſſionem præſentauit; tunc ad cauſæ deſertionem inducendam, lapſus primi anni ſufficiat, Rot. *diuer. deciſ.* 105. *par.* 3. *lib.* 1. Scacc. *q.* 15. *n.* 180. & tenẽt Butr. Innoc. Maran. & Oſaſc.; Qui vt refert Scacc. *n.* 179. *verſ. ſecunda opinio*, vlterius ſuſtinent, abſolute per lapſum primi anni ſentẽtiam in rem iudicatam tranſire, cauſamque appellationis deſertam fieri; Licet dum appellans in primo anno vltra prædicta, partem citare fecit, & aliquem alium actum præſtitit, ad hoc vt cauſa appellationis deſerta dicatur, & ſententia in rem iudicatam tranſeat, biennij lapſus requiratur, ita diſtinguit Ruginel. quem ſequitur Scacc. *n.* 179. *& ſeq.* vbi refert Alex. Bal. & Bart. dicentes, ad prædicta biennium requiri, & ſubſcribunt Fely. Dec. & Franch. *ibidem*, relati.

An fatalia prorogari, vel minui poſſint.

21. Limitatur 6. Regula 3. Vt Iudex dictum tempus appellationis proſequendæ prorogare non poſſit, Cyn. Dec. Tiraq. Scacc. & alij *q.* 15. *n.* 214.

num. 214.; Nec minuere, Cyn Bal. & Scacc. *num.* 215. Ex cauſa tamen iuſta poſſe Iudicem fatalia prorogare, vt propter loci diſtantiam, vel ſimile, tenent Gail. & Scacc. *n.* 291. Sicut etiam, ſiue alia cauſa, de conſenſu partium idem preſtare poteſt Iudex, ſecundum Bald. Dec. Felyn. Franch. Maran. Marcheſ. & Scacc. cum alijs *num.* 288. Vbi inducit etiam DD. plurimos contradicentes, nempe Abb. Butr. Lancel. & alios; Subdens *num.* 289. quod dum fatalia de conſenſu partium prorogantur, non per modum duplicationis, vel triplicationis, ſed per conuentionem per tãtum tempus, puta durante abſentia, tractatu, &c. quia hæc prorogatio eſt ſuſpenſio, poteſt proculdubio fieri, cum omnes admittant de partium conſenſu ſuſpenſionem fieri poſſe, hæc Scacc. *ibidem*; Sed ſi breuiora Statutaria fatalia prorogarentur, prorogatio vltra terminum Iuris communis fieri non poſſet, Ruginel. & Scacc. *nu.* 293.; Et quod dictum eſt de prorogatione de partium conſenſu, multo magis in fatalium reſtrictione procedit, quia partes breuiando, actum Legi placentem faciunt, Alex. Cyn. & Scacc. *num.* 195.. Sed animaduertе, quod dicta prorogatio, ſeu ſuſpenſio fieri non poteſt, niſi fatalibus durantibus. Bal. Franch. Marcheſ. Scacc. & alij *num.* 297.

Quid de conſenſu partium.

Sed durãtibus fatalibus.

21. Plura de hac q. Scacc. *quæſt.* 14. & 15.

De effectibus appellationis, Quæſt. 154.

1. DE præcipuis duobus appellationis effectibus cum DD. hic mentio facienda eſt; Nempe de deuolutiuo, & ſuſpenſiuo.

2. Regula 1. ſit. Effectus primus, & principalis legitimæ appellationis eſt deuolutiuus, appellatio enim totam cauſam, & iuriſdictionem ad Iudicẽ ad quem deuoluit, Abb. Alex. Bar. Caſtren. Franch. & Scacc. *q.* 3. *num.* 13. *de appell.*; Nec non acceſſoria *c. dilectus, & ibi* communiter DD. *de appell.* Franch. & Scacc. *n.* 14.

Appellatio cauſã deuoluit ad Iudicẽ ad quem.

3. Quomodo autem Iudex ad quẽ ſe gerere debeat circa cauſam ad eum deuolutam, & de eius officio, actum eſt ſupra ſufficienter, & diſtincte *q.* 152. *per totam*, hic non repeto.

De eius officio.

4. Regula 2. ſit. Effectus 2. principalis* appellationis eſt ſuſpenſiuus, iudicatum enim ſuſpendit *l. ita demum*, vbi Bart. *C. de Procurat.* Farin. Scacc. Guaz. & alij *defenſ.* 36. *c.* 15. *n.* 1.: Et iuriſdictionem Iudicis à quo, ita ſuſpendit, vt quo ad illam cauſam appellantem totaliter eximat, Franch. Lancel. & Scacc. *de appell. quæſt.* 3. *n.* 16.; Et nihil ſit innouandum Lancel. & Scacc. *num.* 48.; & probatum eſt ſup. *qu.* 148. *num.* 19.

Appellatio iudicatum ſuſpẽdit, &

Nihil innouandum.

5. Ampliatur 1. Regula 2. Vt procedat ſiue Iudex à quo appellationem admittat, ſiue non, ea enim pendente nihil eſt innouandum *l.* 1. *& ibi* DD. *ff. nihil nou. appell. interp.* Specul. & Scacc. *q.* 11. *n.* 10. vbi comprobat, & concordantes inducit.

Quamuis nõ admittatur appellatio.

Limi-

Niſi eſſet notoriè nō admittenda appellatio.

6. Limitatur Ampliatio 1. Vt non procedat, dum notorium eſſet, appellationem nullam, ſeu iniuſtam eſſe, ſiue non recipiendam, quia tunc Iudex à quo ad executionem procedere poſſet ſuæ ſententiæ, Ang. Franch. Io. Andr. & Scacc. *num.* 11.; Et quod non attentet Iudex à quo, exequendo contra appellantem, cui ius commune reſiſtit, tenuit Rot. *deciſ.* 35. *aliàs* 234. *de appell. in nou.*

Innouans attentat & punitur.

7. Ampliatur 2. Regula 2. Vt ſi quid innouetur appellatione pendente, vt attentatum reuocandum ſit, Abb. Dec. & Franch. *in c. bonæ memoriæ de appell.* Lancel. & Scacc. *num.* 48.; Et Iudex attentans puniendus ſit, vt probatum eſt ſupra *q.* 148. *n.*20.

Depoſitus appellans retinet ſuū officium.

8. Ampliatur 3. Regula 2. Vt cum appellatio iudicatum ſuſpendat, Prælatus, vel alius Officialis à ſua Dignitate, vel Officio depoſitus, pendente appellatione, cuncta poſſit, quæ prius exercere poterat; Abb. *in c. ſæpe de appell.* Franch. Lancel. & Scacc. *num.* 72. Dec. & Guaz. *defenſ.* 36. *c.* 15. *n.* 4. *&* 5.: Et voce actiua, & paſſiua priuatus per ſententiam, à qua appellauit, appellatione pendente ad vtramque vocem concurrere poteſt, Rodriq. *in quæſtionibus Regul. to.* 1. *q.* 29. *ar.* 5. Sigiſm. de Bonon. *de elect. p.* 2. *c.* 5. *dub.* 90. *n.* 5.

Et voce priuatus, concurrere poteſt.

Poſt appellationem quid præſtare poſſit Iudex à quo.

9. Limitatur 1. Regula 2. Vt plura præſtare poſſit Iudex à quo poſt appellationem, quæ ad fauorem, & expeditionem faciliorem cauſæ appellationis faciunt, de quibus dictum eſt ſupra *quæſt.* 148. *num.* 23. *vſque ad n.* 41. & tenent Franch. Lancel. Maran. Veſtr. & Scacc. *quæſt.* 3. *num.* 20. vbi *in ſeqq.* ſpecificat caſus huius limitationis; Præſertim, quod appellans ſuſpectus fugæ, appellatione pendente, à Iudice à quo, carcerari poteſt, Franch. & Scacc. *n.* 27. talis enim captura, attentata non inducit, Lancel. & Scacc. *ibidem*; & tenuit Rot. *diuerſarum deciſ.* 926. *par.* 3. *lib.* 3. De ducto ad carceres, vel carcerato appellante, dictum eſt ſupra *q.* 148. *n.* 11.

Suſpectū fugæ carcerare poteſt.

Appellatio a cenſura non operatur ſuſpēſiuū effectum.

10. Limitatur 2. Regula 2. Vt ſpeciale ſit, quod appellatione pendente ab excommunicatione, appellãs excommunicatus remaneat, Franch. Io. Andr. & Guaz. *defenſ.* 36. *c.* 15. *n.* 9. Et generaliter in qualibet ſententia cenſuræ Eccleſiaſticæ, ab ea appellans remanet innodatus, nempe excommunicatus, ſuſpectus, ſiue interdictus, Dec. Franch. Specul. Scacc. & alij *q.* 3. *n.* 65. 76. *&* 77. & diffuſe *q.* 17. *lim.* 22. *n.* 1. *& ſeq.*

Niſi ſententia conditionalis ſit.

11. Sublimitatur 2. limitatio, Vt procedat in ſententia cenſuræ abſolute lata; Nam ſi feratur e. gr. (niſi infra tres,) & ſic ſub conditione, appellatio ſententiam ſuſpenderet, Lancel. Franch. Io. Andr. & Guaz. *defen.* 36. *c.* 15. *n.* 10.

Deuolutiuus, & ſuſpenſiuus effectus an ſeparabiles ſint ab inuicem, & ab appellatione.

12. Ex occaſione prædictorum duorũ appellationis effectuũ, nonnulli difficultatem mouent; an ipſimet effectus ab inuicem, & ab appellatione ſeparabiles ſint: Et quidem deuolutiuum effectum inſeparabilem eſſe ab appellatione ſtatuendum eſt; Cum enim, ſecundũ DD. communem opinionem, appellatio ſit prouocatio ad maiorẽ Iudicem ratione grauaminis, vt definiunt

Deuolutiuus inſeparabilis eſt ab appellatione.

finiunt præſertim Franch. Lancel. & Scacc. *q.1.num.*1. quomodo hæc prouocatio ſubſiſtere poſſet, niſi cauſa ad Superiorem Iudicem cognoſcenda, & emendanda deuolueretur.

Suſpenſiuus effectus ſeparabilis eſt ab appellatione, & à deuolutiuo.

13. Appellationem vero ſine effectu ſuſpenſiuo ſubſiſtere poſſe cũ ſolo deuolutiuo, & ſic ſuſpenſiuum effectum, & ab appellatione, & à deuolutiuo ſeparabilem eſſe, imò, & de facto ſeparari in pluribus caſibus, certo certius eſt (quicquid quidam modernus, aliàs admodũ doctus, contradicat, & ingenioſe argumentetur.) Et pro noſtra ſententia ſunt Abb. Hoſtien. Imol. Foller. Franch. Maran. & Farin. qui alios etiam concordantes refert *qu.*101. *nu.* 158. vbi ait, quod appellatio à ſententia diffinitiua ſine cauſæ expreſſione, dum Reus eſt tantum cõfeſſus, ſuſtinetur, & deuolutiuum effectum operatur, non autem ſuſpenſiuum, niſi cauſa inſeratur, & ad hoc inducit præcitatos DD.

Confirmatur intentum.

14. Confirmatur intentum; Nam clauſula (appellatione remota) non tollere deuolotiuum effectum, ſed ſuſpenſiuum, tenuerunt relati à Contar. *in l. vnica n.* 16. *C. de momen. poſſeſſ.* quos ſequitur Scacc. *qu.* 16. *lim.*1. *num.*105. *ver. declara*: Et hinc eſt, quod in aliquibus cauſis, quo ad effectum deuolutiuum appellatio datur, puta in poſſeſſorijs, Bar. quem refert, & ſequitur Abb. *in c. cum ad ſedem de reſtit. ſpoliat.* Maran. Menoch. & Scacc. qui concordantes citans, de communi teſtatur, *q.*17. *lim.*6. *mem.*7. *n.*16. 17. 18. *&* 22.; Et tamen in his cauſis appellatio non datur quoad ſuſpenſiuum, in quibus Iudex à quo ſuam exequitur ſententiam, Scacc. *d. n.* 22.

Item ex praxi.

15. Praxis quoque quotidiana eſt, ſeruata in tribunali Signaturæ iuſtitiæ, vt appellatio in poſſeſſorijs operetur deuolutiuum, non autem ſuſpenſiuum, & ideo in poſſeſſorijs, dum appellatio interponitur delegare ſolet Signatura eadem, quo ad effectum deuolutiuum, non autem ſuſpenſiuum, & cum clauſula (ſine præiudicio legitimæ executionis;) De hac praxi teſtes ſunt Lancel. & Scacc. *d. num.* 22. Eandem praxim ſeruat Signatura iuſtitiæ in apppellationibus à mandatis decretis, & relaxatis vigore obligationis in forma Cameræ, vt ponderat, & teſtatur Scacc. *d. nu.*22. nec non *num.*23. *&* 24. Cum igitur hoc præſtari poſſit per decretum Signaturæ, ſeu Principis, multo magis idem præſtari poterit per Legem, ſeu Statutum, cum in Lege, & in Statuto, maior, quam in Principe, efficacia reſideat, vt probatum eſt ſupra *q.*149. *n.*13.

Et ex noſtro Modo proceden.

16. Et huic doctrinæ de ſeparatione effectus ſuſpenſiui à deuolutiuo, & ab ipſa appellatione, eſt conformis *noſter Modus proced. in c.* 3. *in fin. ver. quando*, in quo ſtatuitur, quod ſententia lata à Prouinciali cum Diffinitoribus executioni demandanda ſit, nec appellatio executionem ſuſpendat, ſed tantum cauſam ad Superiorem deuoluat.

17. Plura de materia huius q. Scacc. *q. præſertim tertia per totam, de appell.*

De

De remedijs appellationē deficiente, Quæſt. 155.

De nullitate poteſt dici contra inappellabilem ſententiam.

1. Regula 1. ſit. Nullitas remedium eſt, quo quis vti regulariter poteſt contra quamcumque etiam inappellabilem ſententiam, Iaſ. *in l.* 1. *num.* 6. *de iuſt. & iur.* Scacc. *de appell. q.* 19. *remed.* 1. *concl.* 2. *n.* 9. Prohibita enim appellatione, de nullitate dici poteſt, Grauat. Veſtr. & Scacc. *num.* 7. Corroboratur Regula ex ſeqq. Ampliationibus.

Puta, quia tranſijt in rem iudicatā, vel eſt tertia conformis.

2. Ampliatur 1. Regula 1. Vt licet appellari non poſſit à ſententia, quæ in rem iudicatam tranſijt, nec à tribus conformibus, de nullitate tamen in vtroque caſu dici poſſit, Contard. Specul. Vant. Scacc. & alij *q.* 17. *lim.* 1. *n.* 55.

Vel eſt maximi Magiſtratus.

3. Ampliatur 2. Regula 1. Vt quamuis à ſententia maximi Magiſtratus non appelletur, nihilominus de talis ſententiæ nullitate dici poſſit, Vant. & Scacc. *q.* 19. *remed.* 1. *n.* 10. *concl.* 2.; Licet ſententia eſſet Cardinalis Legati à Latere, Vant. & Scacc. *ibidem*; Imò idem dicendum eſt de ſentētia Principis, Scacc. cum Lancel. *vbi ſupra*; Quando nullitas conſiſtit in defectu Iuris naturalis, puta in defectu neceſſariæ citationis, vel quia ſine cauſæ cognitione Princeps proceſſerit, Vant. & Scacc. *concl.* 2. *n.* 19. *vſque ad* 25.; Et idem dicendum eſſet, dum defectus eſſet Iuris poſitiui, quando non conſtaret Principem plenitudine poteſtatis vti velle, Vant. & Scac. *num.* 27. *& ſeq.* Intellige in ordine ad ſententiam Principis iuxta tradita *hic ſupra q.* 149. *n.* 8.

Legati à latere, vel Principis.

Nullitas intentari corā Ordinario à quo, vel ad quem poteſt.

4. Ampliatur 3. Regula 1. Vt dum nullitas ſimpliciter deducitur contra ſententiam diffinitiuam ſine appellatione, coram Iudice Ordinario, qui ſententiam tulit, & etiā coram Iudice ad quem, intentari poſsit, Abb. & Fely. *in c. in literis de offic. Iudic. Deleg.* Vant. qui de communi, Bar. Scacc. & alij *remed.* 1. *concl.* 6. *n.* 73.

Aditus Superior cognoſcit & reformat.

5. Subampliatur 1. Ampliatio 3. Vt ſi aditus Superior ſit, non modo cognoſcere, ſed cognoſcendo diffinitiuam ſententiam nullam eſſe, & eam reformare, & aliam ferre ipſemet Superior poſsit, Abb. & Felin. *vbi ſupra* Bart. & Scacc. qui teſtatur de communi *concl.* 6. *n.* 109.

Ordinarius quo aditus ſuā reformat ſententiā nullam.

6. Subampliatur 2. Ampliatio 3. Vt Ordinarius, qui diffinitiuam ſententiam tulit, aditus ſuper nullitate, eam reformare, & reuocare, nec non contrariam ferre poſsit, Felin. vbi ſupra Tiraq. et Scacc. *d. n.* 109. gl. *in l. Iudex poſtquam, & ibi* Alex. et Bar. *ff. de re iudic.* Vant. et Menoch. *de arbit. iudic. lib.* 1. *qu.* 62. *n.* 2. Maran. Rot. Rom. et iterum Scacc. *de iudic. lib.* 1. *c.* 97. *num.* 132. Hoc autem, et quod infra dicetur procedit in nullitate ipſo iure, vt dictum eſt *ſup. q.* 134. *n.* 13.

An prius de nullitate, quam de meritis pronūciandum.

7. Intellige duas præcedentes Subampliationes, Vt prius cognoſcatur, & pronuncietur ſuper nullitate, et poſtea ſuper meritis cauſæ, Bart. Bal. Saly. et Scacc. *q.* 19. *remed.* 1. *concl.* 6. *nu.* 111. Niſi patenter ex actis nulla eſſet ſententia, quia tunc de nouo immediate Iudex iudicare poſſet, Bald. Salyc. et Scacc. *n.* 114.

8. Limitatur, ſeu declaratur Ampliatio 3. Vt procedat, prout

Mmmm 2 loqui-

Delegatus non cognoſcit de nullitate ſuæ ſententiæ.

loquitur in Ordinario, ſecus verò in Delegato, qui poſt diffinitiuam latam, quamuis nullã, de ea amplius iudicare, vel cognoſcere non poteſt, *l. ſi vt proponis, & ibi* Bar. Bal. & Saly. *C. quomodo, & quan. Iud.* Franch. Felyn. Innoc. Vant. & Scacc. *n.* 91.: Quod procedit etiam in Delegato Principis, ſecundum Rip. qui teſtatur de communi, Fely. & Scacc. *n.* 93. Sed hic punctus de Delegato Principis eſt controuerſus, & oppoſitum tenent Ang. & Boer. & huic opinioni videtur ſubſcribere Vant. eamque conatur tueri Dec. & citatus Boer. ait hanc opinionem benigniorem eſſe, & ſecundum eam fuiſſe iudicatum, & hos refert Scac. *n.* 94.: Et cum, vt aliàs probatum eſt, Delegatus Principis Ordinario æquiparetur, in hanc contrariam opinionem, & ego inclino, conſulendo tamen, vt Delegatus Principis primam tutiorem ſequatur opinionem.

Quid in Delegato Principis.

Vel aliàs ad vniuerſitatem cauſarũ.

9. Sublimitatur 1. hæc limitatio, Vt procedat in Delegato ad cauſam, ſecus in Delegato ad vniuerſitatem cauſarum, qui ſuam diffinitiuam nullam reuocare poteſt, cum & ille Ordinario æquiparetur, Bal. & Saly. *in l. ſi vt proponis C. quomod. & quan. Iud.* Fely. Vant. & Scacc. *q.* 19. *remed.* 1. *concl.* 6. *n.* 99.

Seu in eo, qui ſententiam tulit contra mandati formam.

10. Sublimitatur 2. limitatio, Vt non procedat in Delegato, qui euidenter contra mandati formam diffinitiuam ſententiam protulit, tunc enim, cum officio ſuo functus non ſit, iterum, iuxta mandatum, ſententiam ferre poterit, Cardin. Alex. qui teſtatur de communi, & Fely. *in c. dilecto & ibi* Franch. *de appel.* Abb. Bal. Tiraq. concordantes inducens, Vant. & Scacc. *n.* 102. Intellige, dum ſententia contra formam ſubſtantialem mandati lata fuit, Fely. Innoc. & Scac. *n.* 106.

11. Sublimitatur 3. limitatio, Vt non procedat, quando Delegatus non iudicauit ſuper toto, tunc enim cum perfectè officio ſuo functus non fuerit, id quod nulliter pronunciauerit reuocare poterit, iterumque ſententiare, Bar. Myſinger. & Scacc. *n.* 108.

Vel qui in toto non pronunciauit.

12. Ampliatur 4. Regula 1. Vt nullitas per modum exceptionis, perpetuo opponi poſſit Gram. Felyn. Franch. Vant. & Scacc. *concluſ.* 7. *n.* 4. Imo in omnibus cauſis, in quibus animæ periculum vertitur, idem dicendum eſt, dum etiam nullitas per modum actionis proponeretur, Maran. Vant. & Scacc. *concl.* 7. *n.* 2.; Sicut etiam, dum notoria eſſet nullitas, Vant. & Scacc. *n.* 3.: Licet regulariter nullitatis actio 30. tantum annis duret, Card. Alexan. & Franch. *in c. dilecto de appell.* Bal. Saly. & Scacc. *q.* 19. *remed.* 1. *concl.* 7. *num.* 1.

Quæ nullitas perpetuo opponi poteſt excipiendo.

Quid agẽdo.

13. Ampliatur 5. Regula 1. Vt ſententia plura continens crimina, vel capita vnita, connexa, inſeparabilia, vel quæ diuidi non poſſunt, dum de Iure, in vno capite, vel crimine, vt nulla impugnatur, in omnibus nulla euadat, Alex. Bar. Bal. Caſtren. Cagn. Iaſ. *in l. ſi. ff. de iuriſd. omn. Iud.* Alber. & Guaz. *defen.* 35. *c.* 13. *num.* 2.

In vno nulla ſententia, etiam talis eſt in alijs inſeparabilib.

14. Subampliatur Ampliatio 5. Vt ſententia plura capita diſtincta continens, in vno nulla, in omnibus nulla ſit, dum ex defectu iuriſdi-

Vel dum nullitas reſultat ex defectu iuriſdictionis.

iuriſdictionis nullitas reſultat, Alber. Cabal. & Guaz. *n.* 4.; Niſi iuriſdictio plures reſpiceret perſonas, tunc enim quo ad illam perſonam, quæ iuriſdictioni ſubeſſet, ſententia ſuſtineri poſſet, Bal. Rom. & Guaz. *d. n.* 4.

Secus in capitibus ſeparatis.

15. Limitatur 1. Ampliatio 5. In ſententia, quæ plura capita diſtincta, & ſeparata contineret, in quibus vtile per inutile non vitiaretur, & in vno ſuſtineri poſſet, in alio vero nulla declarari, vt tenent, *in d. l. fin.* præcitati DD. & Abb. Tuſch. Scacc. & Guaz. *n.* 20.

Exemplificatur.

16. Limitatur 2. Ampliatio 5. Illatiue ex præcedenti limitatione; Vt ſententia, quæ quoad proſequentem cauſam appellationis reuocari poteſt, quoad deſerentem valida ſit, Alex. Tuſch. & Guaz. *d. n.* 4. Item, vt ſententia lata ſine ſcriptis, continens diffinitiuam, & interlocutoriam, quo ad partem interlocutoriam valere poſſit, Bal. Tuſch. & Guaz. *defen.* 35. *c.* 13. *n.* 4.

Delicta inſeparabilia, quæ.

17. Nota hic, quod delicta annexa, & inſeparabiliter vnita, ea dicuntur, quæ ab inuicem dependentia, eaſdem cauſas, eoſdemque effectus habent, ita vt vnum tantum factum cenſeatur, Bal. Cabal. Fulgoſ. & Guaz. *n.* 3. vt ſunt adulterium, & in eo lenocinium, cum ad idem tendant, Cabal. Dec. Scacc. & Guaz. *n.* 3. Delicta vero diuerſa, & ſeparata dicuntur, quæ cauſas, & effectus diuerſos habent, Anchar. Bal. Fulgoſ. Rom. Tuſch. & Guaz. *num.* 3.

Vel ſeparata.

Nullitatis oppoſitio prodeſt contra ſententiam

18. Limitatur modo 1. Regula 1. vt procedat, quando nullitas ſententiæ principaliter opponitur, Bald. Chart. Marcheſ. Saly. & Scac. cum alijs *q.* 19. *remed.* 1. *n.* 14. *concl.* 2. ſecus ſi nullitas incidenter, & acceſſorie ſtet in appellatione, huius enim naturam ſequeretur, & non prodeſſet contra ſententiam inappellabilem, Bal. Saly. & Scacc. cum concordantibus *n.* 14. vbi teſtatur de communi omnium DD.

inappellabilem, dũ opponitur principaliter.

19. Principaliter autem nullitas deducitur, cum ſeparatim ab appellatione, vel à quouis alio remedio deducitur, Couar. Card. Alex. Vant. & Scacc. cum alijs *concl.* 3. *n.* 3. Vel cum expreſsè cumulatur in appellatione æque principaliter, puta (dico ſententiam nullam, & ſi quæ eſt appello) Iaſ. Vant. Couar. Contard. qui de communi teſtantur, Scacc. & alij *n.* 4.; Incidenter, & acceſſorie nullitas deducitur cum à diffinitiua appellatur mentione nõ facta de nullitate, vel dum deducitur nullitas per viam cauſæ, puta (appello à ſententia, quia eſt nulla) ſeu cum ille contra quem petitur executio ſententiæ exciperet de eius nullitate Card. Alex. Vant. & Scacc. *q.* 19. *remed.* 1. *concl.* 3. *n.* 10. *vſq; in fi.* Seu dum nullitas non opponitur, ſed ex actis reſultat, Afflic. Vant. & Scacc. *concl.* 4. *n.* 27.

Principaliter quãdo dicatur deducta nullitas.

Quando acceſſorie.

20. Limitatur 2. Regula 1. vt nullitas agendo oppoſita, quamuis prærogatiuam habeat, de qua in Regula, executionem tamen ſententiæ talis prærogatiua non impediat, Card. Alex. & Franch. *in c. dilecto de appell.* Lancell. qui hoc late defendit, & teſtatur de veriori & communiori opinione, Ang. Bal. Vant. & Scacc. qui etiam de magis communi teſtis eſt, & alios inducit

Nullitatis oppoſitio agẽdo deducta, nõ impedit executionem.

con-

*concl.*4. *n.* 1. & tenuit Rot. *deciſ.* 3. *alids* 280. *de excep. in nou.* Licet Caſtren.qui de magis communi, Dec. & alij relati à Scac. *num*.2.impediri executionem ſentiant, dum condemnatus ſua petitione præueniret executionem. Retenta limitatione, à qua non puto diſcedendum,nota, quod præſertim procedit in ſententia, quæ ob non interpoſitam appellationem in iudicatum tranſijt, hæc enim ſententia per dictionem de nullitate minime ſuſpenditur, Veſtr. & Scacc. *n.6.* Imò nullitas ſine appellatione principaliter deducta aduerſus vnicam tantum ſententiam appellabilem, nec executionem impedit, Scacc. cum fundamentis ab eo deductis *q.* 19. *remed.* 1.*concl*.4. *n.9.* Dummodo executio non fiat ante tempus ad appellandum datum,Scacc. *n.*20.

Quid in nullitate deducta cōtra tres conformes.

21. Ampliatur 1. Limitatio 2. vt multo magis procedat in nullitate deducta aduerſus tres conformes, quæ non modo executiones non impedit, quin potius ipſæ ſententiarum executiones,impediant, ne cauſa nullitatis proſequatur, donec ipſæ ſententiæ plenariè executioni demandatæ ſiet, Bal.Franch. Vant.& Scacc. *concl*.4. *n.*3.

Quid dū ex actis nullitas notoria eſt.

22. Limitatur 1.hæc 1.Ampliatio, dum nullitas agendo deducta, notoria, & ex actis reſultans eſſet, quia tunc trium conformium executionem impediret, Franch. Contard.Veſtr. & Scacc. *concl*.4. *n.*25.; Qui *in ſeqq.* diffusè comprobat, & exemplificat in nullitate ex defectu citationis in actis apparente *n.* 33.; Ex defectu iuriſdictionis *n.*38. *& ſeq.* Ex defectu nullitatis ex facie ſententiæ apparente *n.*40.; Ex non ſeruatis terminis ſubſtantialibus *n.* 42. Quamuis contra faciant, quæ refert, ſed non ſequitur Scacc.*n.*21. *vſq;* 24.

Vel dum incontinēti probāda exhibetur.

23. Limitatur 2. hæc 1.Ampliatio, quando nullitas notoria incontinenti exhiberetur probanda,licet ex actis euidenter non appareret, & per viam actionis eſſet propoſita, talis enim nullitas ſimpliciter executionem impedit, ſecundum Bar.Contard. Socin. Scacc. & alios *concl.* 4. *n.* 60. Incontinenti vero in propoſitio,ſecundū aliquos,dicitur, quod ſit intra triduum, ſecundum alios intra decendium, ſed melius hoc arbitrio Iudicis relinquitur ab Aret. qui teſtatur de communi. Cōtard. & Scacc. *q.* 19. *remed.* 1. *concl.* 4. *n.* 67. In hoc tamen puncto excipienda eſt, executio trium conformium, ſecundum Couar. Lancel. Rip. & Scacc. *n.*71.

Incontinēti quid dicatur.

Seu dum probatio altiorem requirit indaginē.

24. Sed ſi nullitas oppoſita,quæ notoria prætenditur, altiorem requireret indaginem, executionem non retardaret, Bar.Couar.Lancel. Rip.& Scacc.cum alijs *num.*70. Niſi executio irretractabilis eſſet, tunc enim ſuſpenderetur,ſecundū Card. Alex. quamuis eſſet executio trium conformium, Lancel.& Scacc.*n.*70. Vbi idem dicit, quando nullitas ex defectu iuriſdictionis proueniret; iterum hoc aſſeuerans cum Lancel. Rip.& Vant. *concl*.5. *n.*44.

Nullitas per viam exceptionis eſt fortior, non tamē executionem retardat.

25. Ampliatur 2. Limitatio 2. vt quamuis nullitas per viam exceptionis deducta, fortius operetur, quam deducta per viam actionis, Lancel.& Scacc. cum alijs *concl*.4.*n.* 22. *& ſeq.* Tamen nec per viam exceptio-

ceptionis nullitas deducta ſententiæ executionem retardat, Cardin. Alex. Couar. Rip. Socin. & Scacc. *concl.* 5 *n.* 1. qui *n.* 3 . teſtatur de vera, communi, & practicata opinione: Quod præſertim procedit in trium conformium ſententiarum executione, Couar. Gabr. Rip. Socin. & Scacc. *n.* 16.

Niſi ſit ex actis euidens, vel ſtatim probetur.

26. Limitatur Ampliatio 2. vt procedat in exceptione nullitatis non euidentis, & altiorem indaginem requirentis, quæ executionem non retardat, Lancel. qui teſtatur de communi, Bar. Bal. Ripa, & Scac. *q.* 19. *remed.* 1. *concl.* 5. *num.* 4. qui in ſeqq. hoc declarat; Secus in exceptione nullitatis euidentis, & notoriæ ex actis, ſeu non requirentis altiorem indaginem, talis enim exceptio executionem impedit, Bar. Bal. Vant. Lancel. qui teſtatur de communi, Scacc. & alij *n.* 23. & tenuit Rot. *deciſ.* 3 *aliàs* 280. *de except. in nou.*; Imo dum nullitas ex actis patet, etiam parte non opponente, Iudex ex officio eam opponere, & executionem retardare debet, Anchar. Dec. Vant. & Scacc. *num.* 40. Exemplifica circa hanc limitationem, vt hic *ſupra n.* 22. Hæc Limitatio procedit, ſecundum Scacc. *n.* 27. & 28. etiam aduerſus tres conformes, ſed quia hic punctus controuerſus eſt, plurimos contrarium tenentes *ibidem* Scacc. inducit.

Quid poſſit in hoc caſu Iudex ex officio.

Reſtitutio in integrũ minori datur aduerſus inappellabilẽ ſententia.

27. Regula 2. ſit. Reſtitutio in integrum eſt remedium, quod minori 25. annorum datur aduerſus inappellabilem ſententiam *l.* 1. & *per totum tit. C. ſi aduerſ. rem iudic.* Oddo, qui teſtatur de magis communi, & Scacc. *q.* 19. *remed.* 2. *n.* 2. qui *in ſeqq.* declarat, & probat hoc procedere, tam in ſententia inappellabili ex natura cauſæ, quam propter excellentiam Iudicis.

Etiam maiori petenti.

28. Ampliatur 1. Regula 2. vt, ex iuſta cauſa, idem concedatur cuilibet maiori petenti, Menoch. Socin. Scacc. et alij *quæſt.* 19. *remed.* 2. *num.* 10.

Licet Statutum haberet minorẽ pro maiore.

29. Ampliatur 2. Regula 2. vt procedat quamuis Statutum diſponeret, quod minor in omnibus, et per omnia pro maiore habeatur, Afflic. Oddo, et Scacc. *n.* 21. & 22.

An Ordinarius cõcedat hic reſtitutionem.

30. Ampliatur 3. Regula 2. vt quilibet Iudex Ordinarius, etiam dum principaliter petitur, concedere poſſit in integrum reſtitutionem, quæ eſt iuſtitiæ, et prout de Iure, Maran. Specul. et Scacc. qui concordantes inducit, et de communi teſtatur *n.* 28. et eſt *tex. in l. fin.* & *ibi* Bar. et alij *C. vbi, & apud quem*; Intellige aduerſus id, quod ipſe Ordinarius, ſeu prædeceſſor, vel alius æqualis, vel inferior fecit, ſiue coram ipſis factum eſt, non autem contra id, quod eius Superior fecit, vel coram hoc eſt factum, Abb. Specul. et Scacc. *n.* 31.

Exemplificatur.

31. Vnde Ordinarius à quo, ante ſententiam diffinitiuam reſtituere poteſt in integrum aduerſus id, quod coram eo factum eſt, puta aduerſus admiſſas probationes, Bal. Oddo, et Scacc. *n.* 38.; Item ſi petatur reſtitutio in integrum poſt ſententiam, aduerſus lapſum temporis ad appellandum, tam Ordinarius concedere poteſt, Card. Alex. et Franch. *in c. ex ratione de appell.* Bar. Bal. Oddo, et Scacc. *n.* 39. Sicut etiam Iudex ad quem reſtituit

ſtituit aduerſus omne id, quod male geſtum, vel omiſſum eſt coram ipſo, Oddo, & Scacc. *n.*41.

An Delegatus.

32. Ampliatur 4. Regula 2. vt dum reſtitutio in integrum incidenter petitur, etiam à Delegato concedi poſſit, prout de Iure, Abb. Bar. Franch. Oddo, & Scacc. *q.* 19. *remed.*2. *n.*45.

Ad vniuerſitatẽ cauſarũ.

33. Ampliatur 5. Regula 2. Vt quod dictum eſt in Ampliatione 3. de Ordinario, idem dicendum ſit in Delegato ad vniuerſitatem cauſarum, Abb. Bar. & Scacc. *n.* 56.

An hoc remediũ impediat executionem.

34. Ampliatur 6. Regula 2. vt reſtitutio in integrum executionem impediat rei iudicatæ, Cauar. *in praxi q.* 9. *c.* 25. *n.* 7. vbi de communi, Rebuf. Veſtr. & Scacc. *n.*64. & eſt *tex. in l. vnica C. de reſtit. in integ.*; Et petitio tantum reſtitutionis in integrum ſufficiens eſt ad rei iudicatæ executionem impediendam, Put. qui de communi, Oddo, qui ait hoc indubitatum, Lancel. & Scacc. *n.* 65. Imò ad executionem impediendam, arreptio itineris, vel miſſio nuncij ad Papam ad reſtitutionem petendam, ſufficeret, Contard. Lancel. Oddo, & Scacc. *n.*66.

Probatio, quæ ad reſtitutionem obtinendã requiritur.

Sed nota, quod ad reſtitutionem obtinendam ſummaria ſaltem, & ſemiplena læſionis probatio requiritur, Veſtr. & Scacc. cum alijs *n.*71. Dicta autem in hac Ampliatione maxime procedunt in executione irreparabili, vt ſolet eſſe in criminalibus, vel aliàs in cauſis magni præiudicij, Lancel. Oddo, & Scacc. *n.*73. Qui *num.*75. *ver. quicquid*, ait, hoc vltimum in practica non ſeruari in capitalibus.

Quid ſi calumniosè petatur.

35. Limitatur 1. Ampliatio 6. vt non procedat, quando calumniosè, reſtitutio in integrum peteretur, quia tunc executionem non impediret, Contar. Veſtr. qui teſtantur de communi, Lancel. Oddo, & Scacc. *q.* 19. *remed.* 2. *n.*85. tenuit Rot. *deciſ.* 2. *aliàs* 177. *in fine, de reſtit. in integ.* & eſt *tex. in c. ſuſcitata, & ibi* Abb. *de in integ. reſtit.*; Calumnia autem coniecturis, & præſumptionibus probatur; Et an calumnioſa ſit petitio, Iudicis arbitrio remittitur, Bal. Caſſad. Contar. & Scacc. *n.*86.: Et hæc limitatio maximè in calumnia manifeſta procedit, Lancel. Oddo, & Scacc. *n.*88. Qua ſtante, nec executio irreparabilis, & magni præiudicij impediretur, Lancel. & Scacc. *n.*89.

An ſufficiat præſumpta calumnia.

36. Ampliatur Limitatio 1. vt ſufficiat calumnia etiam præſumpta, qua ſtante executio non retardatur, Oddo qui de communi teſtatur, Lancel. Scacc. & alij *n.* 94.; Puta, dum tres conformes latę ſunt, contra quas reſtitutionis petitio calumnioſa prẹſumitur, Oddo, Lancel. & Scacc. *num.*95.; Nec impedit executionem, Rot. *diuerſ. deciſ.*778. & 884. *lib.*3. *p.*3. Alex. Bal. & Scacc. cum concordantibus *num.*96. 99. & *ſeq.* Sed nota, quod hæc Ampliatio eſt admodum controuerſa, cum graues DD. contra eam ſentiant, nec non Rot. quæ (ſecundum Scac.) in hoc videtur varia, de quo idem Scacc. erit videndus *n.* 98.. Et hæc contraria opinio ſequenda foret, dum de executione irretractabili, ſeu grauis præiudicij ageretur, Oddo, & Scacc. *q.* 19. *remed.* 2. *n.* 105.: Nec non, dum ex actis lęſio euidens eſſet, vt ꝓbat Scac. remiſſiue *n.* 106.

Li-

Gratioſa reſtitutio non retar dat execu tionem.

37. Limitatur 2. Ampliatio 6. vt reſtitutio gratioſa, & ex mera Principis gratia executionem non retardet, Oddo, Iaſ. Corneus, & Scac. *num.*131.

Reſtitutio, trium cõformiũ executionẽ an im pediat.

38. Ampliatur 7. Regula 2. vt cauſa reſtitutionis in integrum, trium conformium executionem impediat, quamuis cauſa reſtitutionis eſſet commiſſa cum clauſula (procedat ad legitimam executionem) vel (ſi quid exequendum fuerit, exequatur;) Sed ſi commiſſio eſſet facta cum illa clauſula (ſine præiudicio legitimæ executionis) executio non retardaretur, vt reſoluit, & probat Scacc. *num.* 77. *verſ. in hac*.

Supplicatio, & recurſus da tur ab inappellabili.

39. Regula 3. ſit. Appellatione prohibita, remedium ſupplicationis, & recurſus non denegatur, Contard. Menoch. Scacc. & alij *q.* 19. *remed.* 3. *n.* 1.

Etiã propter Iudi cis excellẽtiam.

40. Ampliatur 1. Regula 3. vt quando propter excellentiam Iudicis appellatio prohibetur, ſupplicatio concedatur apud eundem Iudicem, Contard. Boſſ. Iaſ. Maran. & Scacc. qui alios concordantes inducens, de omnium communi opinione teſtatur *num.* 2. At in hoc caſu ſupplicans de dicto Iudice conqueri non deberet, quia ſic ſupplicatio non teneret, ſed propriam negligentiam, vel circumuentionem aduerſarij poſſet allegare, errorisq; proprij veniam ſupplicare, Caſtren. Rebuf. & Scacc. cum alijs, *q.* 19. *remed.* 3. *n.* 3. Quando vero cauſa commiſſa eſſet cum clauſula (appellatione remota) ſupplicatio ad Delegantem, non autem ad Delegatum interponenda eſſet, Scacc. *num.* 3. *ver. declara*.

Quomodo, ſuppli cans ſic geret.

Semper poteſt ad Principẽ ſupplicari p viã gratiæ.

41. Ampliatur 2. Regula 3. vt quocumq; modo prohibita ſit appellatio, ad Principem nihilominus ſemper per viam gratiæ ſupplicari poſſit, Contar. & Scacc. *n.* 21.

In ſupplicatione ſeruentur ea, quæ in appellatione, &c.

42. Ampliatur 3. Regula 3. vt ſupplicatio ſit facienda ſicut appellatio intra decem dies, Gail. Lancel. & Scacc. *quæſt.* 12. *num.* 83. Et ſupplicatione admiſſa procedendum eſt in ea, ſicut in appellationis cauſa, Contard. Franch. Marſ. Menoch. & Scacc. *q.* 19. *remed.* 3. *n.* 24. Vnde in cauſa etiam ſupplicationis admiſſæ non deductum deducitur, & non probatum probatur, Contar. Rolan. & Scacc. *num.* 25. Et tantum durat inſtantia ſupplicationis, quantum appellationis, Rolan. & Scacc. *n.* 26.

Supplicatio nõ retardat executionem & ſemel ſupplicatur.

43. Limitatur Ampliatio 3. vt ſupplicatio non ſuſpendat ſententiæ executionem, Afflic. Caſtren. Contar. & Scacc. *num.* 27. Nec ab vna parte ſupplicari poſſit, niſi ſemel, Afflic. Caſtren. & Scacc. *num.* 28. Vbi citat etiam Rebuf. ponentem decem differentias inter appellationem, & ſupplicationem.

Non eſt locus ſupplicationi dum non eſt omnino prohibitã appel latio.

44. Limitatur 1. Regula 3. vt quando appellatio eſt prohibita de iure ex natura, & intuitu cauſæ, ſed non eſt omnino prohibita, non ſit locus ſupplicationi, quæ eſt remedium ſubſidiarium, Rebuf. & Scacc. *quæſt.* 19. *remed.* 3. *num* 4. In hoc enim caſu grauatus, appellatione deberet vti, eo modo, quo prohibita non eſſet; Et ideo dum appellatio, quo ad ſuſpenſiuum, non autem quo ad deuolutiuum prohibetur, debet grauatus

ordinario vti remedio appellationis, nec ſupplicationi locus eſt, quæ eſt remedium ſubſidiarium, quod neq; executionem ſuſpenderet, vt not. Scacc. *n.*5.; Sicut nec locus eſt ſupplicationi ab interlocutoria, cuius grauamen per appellationem à diffinitiua reparari poteſt, Rebuf. & Scacc. *n.6. ver. hac.*

Quid ſi appellatio ſit prorſus prohibita.

45. Limitatur 2. Regula 3. vt quando appellatio eſt prorſus, & omni reſpectu prohibita de Iure communi ex natura cauſæ, etiam ſupplicatio prohibita cenſeatur, Contar. qui de communi *in l. vnica C. ſi de mom. poſſeſſ.* Boſſ. *de ſupplic. aduer. rem iudic. num.* 1. Caſtren. Iaſ. Maran. & Scacc. *n.*7. Niſi per viam gratioſam Principi ſupplicaretur, Contard. & Scacc. *d. num.* 7.; Iſta Limitatio procedit etiam, dum appellatio per Statutum eſt prorſus prohibita, &c. Boſſ. vbi ſupra, Caſtren. Dec. & Scacc. *num. 9.*; Conſequenter ſupplicatio aduerſus tres conformes prohibita eſt, & ſupplicans contra tres conformes puniretur, Bal. Boſſ. Iaſ. & Scacc. *quæſt.*17.*lim.*1. *num.*15.. Sicut pariter ſupplicatio à ſententia, quæ in iudicatum tranſijt ob non interpoſitam, vel non proſecutam appellationem prohibita eſt, quia in tali caſu tacitè appellationi renunciatum dicitur, Contar. qui de magis communi, Caſtren. & Scacc. *q.*19. *remed.*3. *n.*7.

Vel dum Reus contumax eſt

46. Limitatur 3. Regula 3. vt verus contumax ſupplicare non poſſit, Dec. Maran. Rebuf. & Scacc. *num.*12.

47. Nota duo pro huius tertiæ Regulæ corollario. Primo; Quod Princeps in admittendis ſupplicationibus aduerſus res iudicatas facilis eſſe non debet, ſecundum Contar. Rebuf. Scacc. & alios, *remed.* 3. *num.*29.

Nõ de facili admittatur contra res iudicatas ſupplicatio.

48. Nota ſecundo; Quod ea, quæ dicta ſunt de ſupplicatione, ſatis applicari poſſunt, querelæ, reclamationi, recurſui, & reuiſioni, vt not. Scacc. cum citatis ab eo *num.* 30. *& ſequenti*; Sumpta tamen ſupplicatione in genere; nam in ſpecie ſumpta, in multis ſupplicatio, & querela differunt; Et præſertim, quia ſupplicatio fundatur in errore facti à Iudice commiſſo, querela vero in errore partium, vel in deceptione aduerſarij: Item ſupplicationis cauſa ex eiſdem tantum actis reuidetur; querela verò etiam ex nouiter repertis, & deductis, Scacc. *num.* 34.. Vbi etiam ſubdit, quod iudicatum in vna curia ſuprema, in alia ſuprema curia reuidetur, & ad differentiam ſupplicationis, reuiſio executionem retardat.

De querela, reclamatione, recurſu, & reuiſione.

49. Regula 4. ſit; Sublatis omnibus prædictis remedijs contra partem, poteſt grauatus contra Iudicem, qui malè iudicauit, in Syndicatu agere, Bar. *in l.* 1. & ad eum Alex. *ff. de appell.* Rebuf. & Scacc. *q.*19. *remed.*4. *n.*1.

Sublatis alijs remedijs, poteſt in ſyndicatu cõtra Iudicem agi.

50. Ampliatur Regula 4. vt procedat, ſiue à ſententia minimè appellatum, ſiuè appellatum fuerit, & ſententia per Iudicem ad quem fuerit confirmata. Et vt contra Iudicem, à quo ad intereſſe agi poſſit, quamuis tres conformes latæ eſſent, Scacc. & alij *n.*2.

Ampliatur tripliciter.

De cõſuetudine Iudices nõ Syndicantur niſi de dolo, & barattaria.

51. Limitatur Regula 4. Vt in Statu Eccleſiaſtico, & in tota Italia, de generali conſuetudine, Officiales non ſyndicentur, niſi de dolo,& barattaria,Clar. & Scacc.*n.* 4. Non autem de iniquis ſententijs Giachiar. & Scacc. *n.*4. Præſertim, quando pars potuit appellare, & non appellauit, Scacc. *d. remed.*4.*n.* 9. Rebuf. & iterum Scacc.*q.*17.*lim.* 21.*n.*34.*in fi.* Ratio huius limitationis eſt, ne facilis aditus detur contra Iudices,qui ſunt poſiti quaſi in ſignũ, cui contradicitur,& ex officio ſæpè litigantes increpare, in carcerem trudere, & alijs pœnis afficere tenentur, & conſequenter in multorum odium incurrunt,& inſidias patiuntur, Scacc. *d. n.9. ver.ratio.*At vbi prædicta conſuetudo non vigeret,propoſita Regula eſſet ſeruanda.

Pœnæ male iudicãtis.

52. De pœnis Iudicis malè indicantis ex barattaria,dolo,negligentia,vel imperitia viſum eſt *hic ſupra q.* 141.*&* 142.

53. Plura, & diffusè de materia huius q.Scacc. *quæſt.*19.*per totum de appel.*

Quomodo Regularium proceſſus, qui dicuntur nulli,vel aliàs defectibiles, reparari, ſeu defendi poſſint.

Quæſt. 156.

Cõtinuatio quæſtionis.

1. DE remedijs in Rei fauorem aduerſus proceſſum, & ſententiam contra eum latam, *in præcedenti q.* actum eſt, *in præſenti verò q.* de remedijs in fauorem præſertim Iudicis Regularis agetur, in eaq; remedia plurima indicabuntur, ad reparandum, ſeu defendendum proceſſum, ſiue latam ſententiam, cum nullitas, vel alius defectus obijcitur: Et quoniam plura ad rem in ſuperioribus qq. tradita ſunt, ea regulariter indicatis locis remiſſiuè adnotabuntur: Ad aperiendam verò viam, ad huius q. intentum conſequendum, nonnullæ firmabuntur Regulæ, ex quibus proceſſus nulli inſinuantur; earum verò limitationes, remedia ad nullitates, ſeu alios defectus reparandos, vel defendendos continebunt,

Ex defectu iuriſdictionis proceſſus eſt nullus.

2. Regula 1. ſit. Ex defectu iuriſdictionis Iudicis, proceſſus nullus omnino redditur, *l.* 1.*§. hæc autem ff. quod quiſq; iur.* & probatum, ampliatumq; eſt *hic ſup. q.* 88. *n.* 2. *& ſeq.*

3. Sed accipe Limitationes in propoſito, quibus proceſſus ſaluari poterit, contra quem hic defectus Iudicis iuriſdictionis obijcitur.

Ordinarij iuriſdictio criminoſi tolerati ſuſtinetur.

4. Limitatur 1. Regula 1. vt contra Iudicem Ordinarium in officio toleratum, ad eius iuriſdictionem vulnerandam, & ad eius acta annullanda, oppoſitio non valeat, quod ſit criminoſus, infamis, hæreticus,vel publicè excommunicatus, ita Fely. *in c. ſuſcitatus col.* 2. *de reſcrip.*& tenent communiter DD.teſte Vant. *in tract. de nullitat. proceſſuum, & ſententiarum rubr.* 14.*n.*40.: Imò niſi prædicta opponantur, etiã Delegati ſententia valeret, Vant. *ibidem num.*53.

Quid in Delegato.

Incompetentis iuriſdictio quomodo prorogetur.

5. Limitatur 2. Regula 1.vt aduerſus oppoſitionem de Iudicis incompetentia,ad eius proceſſum ſaluandum, de expreſſa, vel tacita illius iuriſdictionis prorogatione,iu-

re replicari poſſit; Ideſt, quod partes ſponte, & ſcienter coram tali Iudice litem conteſtarunt, ſeu aliter in eum conſenſerunt, vt coram eo poſitiuos actus faciendo, quamuis ante litis conteſtationem, qui actus citra iuriſdictionem explicari non poterant, ſic enim in Iudicem conſentitur, Fely. qui teſtis eſt de communi DD. *in c.* 1. *de iudic.* & tenet Vant. *in d. rubr.* 14. *n.* 80.: Qui paulò ſuperius, ab hac doctrina excipit imperitum litigatorem, in quo error præſumitur, non autem, quod Iudicis iuriſdictionem vllo modo prorogare voluerit.

Poſt litem conteſtatam non valeãt exceptiones cõtra Iudicis iuriſdictionem.

6. Limitatur 3. Regula 1. vt dum poſt litem conteſtatam contra Iudicis iuriſdictionem exceptiones opponuntur de nullitate, talis oppoſitio non officiat, huiuſmodi enim exceptiones, niſi penitus eradicantes eſſent, ante litis conteſtationem obijci deberent, Vant. *in d. rubr.* 14. *n.* 57.

Remedia ad ſuſtinendã iuriſdictionem Delegati, qui nõ habet patentes literas.

7. Limitatur 4. Regula 1. vt quando nullitas iuriſdictionis Iudicis Delegati opponeretur, ad eius ſententiam ſuſtinendam, patentibus literis deficientibus, quarum oſtenſione Delegati iuriſdictio regulariter probatur, non deſint plura remedia, notata ſup. *q.* 4. *n.* 3.

Vel cuius Delegans eſt mortuus, aut ceſſauit ab officio.

8. Limitatur 5. Regula 1. vt ſi nullitas iuriſdictionis Delegati opponatur, propter mortem, depoſitionem, vel ceſſationem ab officio Delegantis, eiuſdem iuriſdictionis non expiratæ validitas defendi poſſit, replicando (dato quod ita negotium ſe haberet,) nempe quod res non eſſet integra, quia iam ipſius Delegati auctoritate citatio facta eſſet, vt probatum eſt ſup. *q.* 4. *n.* 2.; Vbi de commiſſione Delegato facta plurium cauſarum per modum vnius, vt in delegatione ad vniuerſitatem cauſarum.

Vel ſi opponatur cõmiſſionis fines exceſſiſſe.

9. Limitatur 6. Regula 1. vt ſi cõtra Delegatum opponatur, quod nulliter proceſſerit, limites commiſſionis in patentibus literis præfixos excedendo, acta in plurib. caſibus à nullitate defendi poſſint, ſupra inſinuatis, *quæſt.* 4. *numero* 4. *&* 5.

Aut, quod ſuſpectus fuerit Iudex allegatus.

10. Limitatur 7. Regula 1. vt ſi Iudicis iuriſdictio nulla prætendatur, quia ſuſpectus fuerit allegatus, recuſatuſq; & conſequenter, quod proceſſus poſt recuſationem ab eo fabricatus, abſq; alia appellatione ſit ipſo iure nullus, vt tenent Bar. Butr. Marant. & de communi teſtatur Ruyn. de magis communi Gabr. de veriori Franch. & Cæphal. quos cum pluribus alijs refert Farin. *in fragmen. Crim. lit. I. num.* 933. Eiuſdem Iudicis iuriſdictio, & proceſſus pluribus modis defendi poſſit, videlicet. Primo dicendo, quod hæc doctrina non ſit omnino certa, imò admodum controuerſa, cum grauiſſimi DD. ſuſtineant, proceſſum in propoſito caſu nullum minime eſſe, niſi ab vlteriori fuerit proceſſu appellatum, ita Innoc. *in c. cum ſpeciali, & ibi* Io. Andr. Dec. Anchar. & Zabar. *de appell.* Ang. Specul. Rom. Lancell. & Scacc. quos refert Farin. *ibidem num.* 932. & de communi teſtantur relati à Tuſch. *lit. S. in ver. ſuſpicio concl.* 923. *num.* 4. *&* 8. & tenuit Rota *diuerſ. deciſ.* 2. *num.* 5. *& ſeq. par:* 2. vbi dicitur, hanc opinionem

in Rota ſeruari, quamuis oppoſita ſit communior. Secundo dicendo, (in caſu, in quo ante proceſſum non fuit oppoſitum, quòd Iudex eſſet ſuſpectus, & ideo ad vlteriora non procedatur) quod proceſſus nullus minimè ſit, dum ad vlteriora Iudex proceſſit, Viu. *opin.* 866. *n.* 23. in comprobationem tres Rotæ deciſiones inducens, & tenet Farin. *in d. lit. I. num.* 948. Tertio dicere poteris, quod cauſa ſuſpicionis ſit notoriè friuola, & propterea, quòd proceſſus factus poſt recuſationem non ſit nullus, vt tenent Bal. Rom. Lancell. Thuſc. & alij relati à Far. *num.* 941. Quarto pro defenſione proceſſus notetur, quòd Iudice recuſato ſuſpecto, an proceſſus poſtea fabricatus ſit nullus, ab euentu dependeat futuro, ſi enim à Iudice ad quem, Iudex à quo ſuſpectus pronunciabitur, nullus erit proceſſus, aliàs validus erit, Butr. Lapi. Alex. de Neuo, Prob. & Marcheſ. relati à Farin. *n.* 940. Quinto; Proceſſus erit validus ſi poſt recuſationem coram recuſato recuſans comparuerit, Abb. Alex. But. Dec. & alij apud Farin. *n.* 942. niſi comparens proteſtaretur in ſingulis actibus ſe per hoc recuſationi non renunciare, Lancel. citans *deciſ. Rotæ*, & Franc. locis relatis à Farin. *nu.* 143. Sexto; Proceſſus factus poſt recuſationem nullus minimè erit, ſi à Iudice à quo recuſatio ignoretur, Thom. Triuiſ. & Farin. *n.* 947. vbi ait, hoc ſine difficultate tranſire. Septimo; Nota ad rem noſtram opportunũ remedium, quia quamuis geſta poſt recuſationem eſſent ipſo iure nulla, dato quòd ſententia iuſta eſſet, à Iudice ad quem, nullitate non obſtante, confirmari poſſit, ſecundum communem opinionem, ità Villalob. Lancel. Thuſc. & Farin. *num.* 943. vt dicetur etiam infra *hic n.* 54. Octauo; Nota, quòd licèt Iudex non recuſatus, ſi notoriè ſit ſuſpectus, videatur nulliter procedere, prout accideret, dum ex capitali inimicitia ſuſpectus eſſet, tamen ſi ex alijs ab illo capitibus ſuſpectus notoriè eſſet, validè iudicaret, vt probatum eſt *ſup. quæſt.* 6. *num.* 42.

11. Limitatur 8. Regula 1. Vt pro tuenda, atque fundanda Iudicis iuriſdictione, contra eandem oppugnantes, ſanum conſilium ſit, vt ipſe Iudex, in cauſa, de qua agitur, ſe Iudicem competentem expreſsè declaret, ita enim de incompetentia Iudicis, vlterius non erit quærendum, Bart. *in l. lex ex quacumque col.* 3 *ff. ſi quis in ius vocatus, &c.* Abb. *in c. cum ordinem in fi. de reſcrip.* cum alijs citatis à Vant. *in rubr.* 14. *num.* 8. Sed animaduerte non ſufficere Iudicem tacitè ſe talem declarare, vt per proceſsum ad vlteriora, Felyn. *in c. ſuborta col.* 5. *ver. limita quarto de re Iudic.* & Vant. *num.* 9. Vlterius not. limitationem hanc intelligi debére, dummodo aliqualem iuriſdictionem, licèt elidibilem, habeat Iudex, nam ſi penitus nullam haberet, puta, quia literæ iuriſdictionales falſæ eſſent, dicta pronunciatio pronunciantem, Iudicem non faceret, qui non eſset, Dec. *conſ.* 18. *in fin. lib.* 1. cum alijs DD. relatis à Vant. *n.* 8.

Iudex expreſſe declaret ſe cõpetentem, cõtra iuriſdictionem eius impugnantem.

12. Limitatur 9. Regula 1. Vt poſito in Iudice, ſiue Ordinario, ſiue

ſiue Delegato titulo aliquo colorato, & communi errore, acta proculdubio talis Iudicis ſuſtineantur, ita Suar. Leſs. Regin. Coninch. Villal. Valer. Fagund. & Sāch. qui inter alios hoc ſolidè probat, plures alios citans DD. locis adductis per Dia. *par.2. tr.16. reſol.* 45. & ex *tex. in l. Barbarius, ff. de offic. Prætor. & in c. infamis*, vbi Canoniſtæ 3. *q.*7.: Titulum autem coloratum ſemper dicitur quis habere, qui ſemel habuit, & eius amiſſio ignoratur, Sanch. quē ſequitur Reginal. *in prax. lib* 1 *n.*10. & Alphonſ. de Leone *in lib. de poteſt. confeſ. recollect.* 5. *nu.* 168. Imò non deſunt docti viri aſſerentes, quod geſta per Iudicem, qui ſe intruſit, cum communi errore, ſine titulo colorato, nempe, ſine titulo collato à Superiore legitimo, valida ſint, tam in foro fori, quàm in foro poli, ſeu conſcientiæ, ita enim docet Pontius *de matrim. lib.*3 *c.*22 *num.*46. & *lib.* 5. *c.* 20. *num.* 2. vbi affert huius opinionis rationes, Sancius *in ſelect. diſput.*44. *num.*3. Molfeſ. quem citat, & ſequitur Dia. *in par.*3. *tr.* 4. *reſol.* 122.; Hanc opinionem ait idem Dia. *p.*2. *tract.*16. *reſol.* 45. eſse nouam, valde notandam, ſatis probabilem, & ex illa bono communi magis conſuli, quàm ſi præter errorem communem, titulus quoque coloratus neceſsarius foret.

Titulus coloratus, & cōmunis error validant acta.

Quid ſi deſit titulus coloratus.

13. Regula 2. ſit. Inquiſitione nulliter formata, etiam proceſsus, & omnia inde ſequuta nulla ſunt, Gratus *conſil.* 57. *num.*11. *lib.*1. vbi ait, quod omnes DD. ita intrepidè tenent, Clar. Boſs. & alij relati ſupra *q.*13. *n.*5.

Ex nulla inquiſitio ne nullus proceſſus ſequitur.

14. Limitatur 1. Regula 2. Vt licèt nulla ſit inquiſitio, non modo ſpecialis, ſed etiam generalis, dum de corpore delicti non coſtat, iuxta probata *ſupra quæſt.*12. *num.*3.; Tamen inquiſitio generalis, ſeu generaliſſima, quæ in Viſitatione Superioris fieri ſolet, valida eſt, quamuis non conſtet de delicti corpore, vt oſtenſum eſt ſup. *quæſt.*11 *num.*4. & 7. Imò inquiſitio etiam ſpecialis, & in delictis facti permanentis valida eſt, licèt de corpore delicti non conſtet, dum periculum eſt in mora, vel alia aliqua vrgens ſubſiſtit cauſa: Et in his caſibus contra ſuſpectos de fuga deuenire poteſt Iudex ad capturam incontinenti habita notitia, quod delictū ſit commiſsum, quamuis adhuc de corpore delicti non ſibi conſtet, Clar. *q.*4. *verſ. quando verò*, & Ambroſin. *de modo forman. proceſ. inform. c.*1. *num.* 10.; Animaduertat tamen Iudex, & benè perpendat in his caſibus, criminis grauitatem, perſonæ qualitatem, an delictum ſit occultum, vel difficilis probationis, & omnibus maturè perpenſis, in hoc ſuum regulet arbitrium, vt monent Far. Clar. Baiar. & Guaz. *defenſ.* 4. *c.* 1. *num.*10. Et conſequenter ex vrgenti cauſa poterit etiam Iudex, antequam ſibi conſtet de corpore delicti, ad alios actus deuenire, puta, ad teſtes examinandos, &c. dummodo aliquem inter Reos non recipiat, nec conſtituat, antequam conſtet de corpore delicti, iuxta tradita à Clar. & poſt eum ab Ambroſin. *num.*9.

An valida ſit inquiſitio generalis, dū nō conſtat de corpore delicti.

Quid in inquiſitione ſpeciali.

15. Item generaliter, dum corpus, e. gr. occiſi non reperitur, quia fuit combuſtum, vel proiectū in

Dum corpus delicti proiectum fuit in mare.

in mare, non eſt neceſſe, quod aliter conſtet de corpore delicti, ſed ſufficit probatio per famam, ſecundum Bald. Marſil. Aug. ad Ang. & Baiar. ad Clar. *quæſt.*4. *verſ. dictum num.*4.; Pariter in occultis delictis, & difficilis probationis, non eſt neceſſe, quod liquido de corpore delicti conſtet, ſed coniecturæ ſufficiunt, Boſſ. Clar. Foller. Gabr. & Farin. *quæſt.*2. *num.*12. & latius probatum, declaratumque eſt ſup. *qu.* 12. *num.*13.

Seu in delictis occultis.

16. Similiter in illis delictis, quę poſt ſe veſtigia nulla relinquunt, de corpore delicti conſtare non eſt neceſsè, Boſſ. qui teſtatur de quotidiana obſeruantia, & Farin. *quæſt.* 2. *num.*1. Bal. & Clar. *q.*4. *poſt princ.* & *verſ. ſcias tamen.*

Vel quæ poſt ſe veſtigia non reliquũt.

17. Limitatur 2. Regula 2. Vt ſi in inquiſitione generali, quis generaliter interrogatus iniuſtè Reum occultum detegat, ſi Iudex ab hac generali, ad ſpecialem inquiſitionem procedat, non nulliter, vt fortè quis exiſtimaret, ſed validè procedat, ad tradita, probataque ſupra. *qu.* 11. *n.*10.

Valide ꝓceditur à generali ad ſpecialem inquiſitionem, licet ĩ illa Reus iniuſtè fuerit detectus.

18. Limitatur 3. Regula 2. Vt quamuis, fama non præcedente, ſpecialis inquiſitio nulla ſit, vt probatum eſt ſupra *quæſt.*13. *n.* 6.: Nihilominus multis in caſibus, fama non præcedente, inquiſitio valida eſt, vt oſtenſum eſt ſupra *q.* 13. *num.* 10. *vſque in fin.*

Caſus, in quibus inquiſitio ſpecialis valida eſt, fama non præcedente.

19. Limitatur 4. Regula 2. Vt licet de Iure communi ſpecialis inquiſitio nulla ſit, dum non eſt ſpecifica, certa, clara, continens in ſe delicti qualitates, & circumſtantias, locum, & tempus, dumuè omnia iſta in actis non conſtãt, vt declaratum eſt, ſup. *quæſt.* 14. *n.*3. Tamen apud Regulares ſpecialis inquiſitio in prædictis deficiens, attentis eorumdem Regularium Priuilegijs, non vtique nulla, ſed valida eſt, vt oſtenſum eſt *in d. q.*14. *n.*4. Quid verò in propoſito, apud non priuilegiatos operetur clauſula illa (omni meliori modo,) vide *ibidem n.* 5.

Apud Regulares ſuſtinetur inquiſitio ſpecialis nõ certa, clara, & in ſimilibus deficiens.

20. Limitatur 5. Regula 2. Vt dato, quod inquiſitio nulla ſit, non per hoc abſolutè Reus ſit abſoluendus, tantùm enim ab obſeruatione iudicij eſſet abſoluendus, deinde contra eumdem iterum proceſſus formandus eſſet, Ludou. Cat. Marſ. Pariſ. & plures alij, quos refert, & ſequitur Far. *q.*1. *n.*5.

Dum nulla eſt inquiſitio, Reus tantum abſoluitur ab obſeruatione iudicij, vt iterum proceſſus formetur.

21. Regula 3. ſit. Plura ſunt intrinſeca, & eſſentialia denunciationis, quæ ſi omittantur, nullitatem inducunt, vt viſum eſt ſupra *qu.*29. & idem prorſus dicendum eſt de accuſatione, iuxta tradita ſup. *q.* 23.

Eſſentialia denunciationis, vel accuſationis, ſi omittantur, nullitatem inducunt.

22. Limitatur 1. Regula 3. Vt procedat ſecundum ordinem, & diſpoſitionem Iuris communis, vnde apud Regulares, attento *Priuilegio Bonif. VIII.* quamuis denunciatio, ſeu accuſatio non contineant omnia requiſita de Iure cõmuni, proceſſus non per hoc nullus erit, vt demonſtratum eſt ſup. *q.*19. *num.* 12. & 13. & *q.*23. *n.*8.

Quid apud Regulares.

23. Limitatur 2. Regula 3. Vt prohibitus de Iure denunciare, vel accuſare, ſi ad denunciandum, ſeu accuſandum admittatur, apud Regulares valeat proceſſus, *ex d. Priuilegio Bonif. VIII.* vt dictum eſt ſup. *q.*20. *n.*6.

Vt ſi prohibitus admittatur ad denunciandum, vel accuſandum.

24. Regula 4. ſit. Contra perſonas,

ſonas, dicta, & examen teſtium, plurima de Iure opponuntur, ex quibus prætendi poteſt, quod proceſſus nullus, vel defectiuus ſit, & de his abundanter actum eſt ſupra *à q.* 26. *vſq. ad q.* 56.

Côtra perſonas, dicta, & examen teſtiũ nullitates opponuntur.

25. Limitatur 1. Regula 4. Vt quãuis de Iure teſtis inimicus Rei, à teſtimonio contra eum repellatur, vt probatum eſt ſup. *q.* 26. *num* 2. & hoc nõ ad apices, ſed ad ſubſtantialia indicij pertineat, *ibidem n.* 3.: Si tamen de facto in teſtem inimicus admittatur, inditium quale quale faciat, ſecundum gloſ. Marſ. Pariſ. & Baiar. ad Clar. *q.* 24. *n.* 22.; Quid autem importet hoc quale quale inditium, declarat Fely. *in c. cum dilecti col. pen. in fin. de accuſ.* & Bald. *in l. ſi duo patroni in princ. ff. de iniur.*

Quid ſi inimicus teſtis examinetur.

26. Limitatur 2. Regula 4. Vt licèt teſtis infamis Iuris infamia, vel infamia facti, prorſus à teſtificando in criminalibus repellatur, vt oſtenſum eſt ſup. *quæſt.* 30. *num.* 2. & 17.; Nihilominus, vbi veritas aliter haberi non poteſt, admittatur, *ibidem num.* 5.; In exceptis enormibus delictis præſertim, & dum teſtis de facto proprio deponit *nu.* 8.: Hæc de Iure communi; Sed ex Priuilegijs, abſolute Prælati Regulares ex eorum indultis, teſtem infamem admittere valent, vt dictum, probatumque eſt ſup. *q.* 30. *num.* 10.; Etiam ſine tortura, *ibidem num.* 11.; Et ſi laboraret pluribus inhabilitatibus, ſtante conſuetudine, prout ſtat, ea viſum eſt ſup. *q.* 40. *num.* 5.; An verò in hoc caſu apud nos tortura adhibẽda ſit, vide *ſup. q.* 40. *n.* 6.

Vel infamis, vbi veritas aliter haberi nõ poteſt. & in enormibus.

27. Limitatur 3. Regula 4. Vt licet Regularis non debeat examinari ſine eius Superioris licentia; tamen abſque ea examinatus, examen non eſt nullum, vt viſum eſt ſupra *q.* 25. *n.* 22. & 23.

Vel Religioſus ſine licentia.

28. Limitatur 4. Regula 4. Vt quamuis teſtes, parte præſente, examinari non debeant, Farin. concordantes cumulans, *q.* 80. *n.* 93.; Si nihilominus præſente examinarentur parte, vtique probarent, Aret. Bart. Farin. & alij *n.* 98.

Vel teſtis præſente parte.

29. Limitatur 5. Regula 4. Vt quamuis, dubio procul, teſtes parte non citata, tam de Iure Canonico, quàm de Iure Ciuili, in criminalibus præſertim, minimè probẽt, iuxta tradita ſup. *q.* 51. *n.* 3. etiam in cauſis ſummarijs, vt docent probabiliter DD. *ibidem relati n.* 5.: Tamẽ non minus probabiliter alij DD. relati *n.* 6. ſuſtinent, quod quando agitur coram Iudice procedente ſola facti veritate inſpecta, vt eſt quilibet Iudex Regularis, citatio prædicta non requiratur; Quod tunc magis verum eſt, cum in loco iudicij cõnſuetudo, & ſtylus vigeret, teſtes ſine tali citatione examinandi, ſicut ſemper viguit, & in praxi ſeruatum fuit apud nos, vt declaratum fuit, vbi ſup. *n.* 8. *cum ſeqq.* vbi cautela indicatur, vt Reus habeat teſtes pro ritè, recteque examinatis; Vel vt Reo citato teſtes repetantur.

Vel ſi non parte citata teſtis examinetur apud priuilegiatos, vel vbi ſtylus eſt ita faciendi.

30. Limitatur 6. Reg. 4. Vt Indubitatum licèt ſit, teſtes ſine iuramẽto examinatos minimè probare, ad tradita ſup. *q.* 52. *n.* 2. & *ſeqq.*; Attamen dum teſtes ſunt perſonæ integritate vitæ conſpicuæ, nobiles, & illuſtres, etiam ſine iuramento probant, ſignanter apud nos, attento *noſtro Modo proced.* & dictum eſt ſup. *q.* 52.

Vel nõ ſit iuratus.

Apud Regulares. Interueniente præcepto Obedientiæ. Vel dum non apparet de corporali iuramento.

*q.*52.*n.*11. Imo hoc Priuilegium, *ex Indulto Bonif. VIII.* habent omnes Regulares quo ad omnes teſtes, per notata *in eadem q.n.*12.; Vbi videbis punctum hunc controuerſum: Sed cõtrouerſia ceſſaret, dum apud Regulares loco iuramẽti, ſanctæ Obedientiæ præceptum interueniret; Et tunc maximè, quando per viam articulorum procederetur, vt adnotatũ eſt in eadẽ *q. n.*13. *&* 14. Quid autem dicendum ſit, dum in actis inuenitur ſcriptum; (Teſtis iuratus) vel ſimile; non autem in Sacerdote (Tacto pectore) nec in alijs (Tactis ſcripturis) vide *ibidem n.*8.; Vbi *n.*4. *&* 5. inuenies, quid concludendum ſit in teſte, qui poſt depoſitionem iurauit.

Quid in depoſitione relatiua ad ſcriptura, &c.

31. Limitatur 7. Regula 4. Vt & ſi teſtis, vt probet, regulariter viua voce deponere debeat, vt viſum eſt ſup. *q.*53.*n.* 10. *& ſeq.* in aliquo tamen caſu admittere poteſt Iudex teſtis depoſitionem per relationem ad ſcripturam, vel etiam depoſitionem in ſcriptis à teſte præſentatam, & tunc magis, cum apud Regulares per viam articulorum proceditur, vel teſtis de peritia ſuæ artis deponit, vt viſum eſt *in d. q.* 53. *num.* 13. 14. *&* 15.

Vel ante litis conteſtationem, aut poſt terminum.

32. Limitatur 8. Regula 4. Vt quicquid ſit de Iure communi, apud Regulares ritè examinari poſſint teſtes, etiam ante litis conteſtationem, ad tradita ſup. *q.*54. *num.* 5.; Etiam poſt terminum ad probandum datum, *n.*10.

Apud nos citatio quomodo fiat.

33. Limitatur 9. Regula 4. Vt licet teſtes, nec non Reus de Iure citandi ſint, &c.; Apud nos conſuetudo viget, vt ſine formalibus citationibus, validus ſit pr͂oceſſus, iuxta declarata ſup. *q.*78.*n.*5. vbi oſtenditur modus apud nos ſeruandus: Loquendo verò de Iure communi non modo diffinitiua ſententia, ſed etiã interlocutoria, parte non citata ferri non debet; Sed attento etiã eodem Iure, ſi interlocutoria feratur, quæ vim diffinitiuæ non haberet, parte non citata, vtiq; teneret, maximè dum pars parum grauaretur ex ea, Vant. *de nullit. rubr.*14. *n.*105. §. *ratione*: Imò ſi parte non citata diffinitiua feratur, etiam teneret, dummodo plenè cauſa eſſet inſtructa, vel pars alia eſſet preſens, Vant. *ibid. n.* 106. præſentia enim partis, omnẽ citationis defectum purgat, etiam in caſu, in quo citatio neceſſaria eſſet, Vant. *n.*115. *&* 116. vbi pariter ait, dictum defectum citationis purgari per expreſſam, vel tacitam actus ratificationem, vel per probationem, quod ad partis aduerſæ notitiam ſententia peruenit, Vant. *n.*122.

Quid ſi ſententia ſine citatione feratur. & quomodo hic defectus purgetur.

34. Regula 5. ſic. Nulliter Iudex procedit, non legitimè Reum interrogans, vel aliter in cęteris eſſentialibus erga eundem indebitè ſe gerens, vt pleniſſimè ſupra probatum eſt *in tract.*7.8.*&* 9.

Nulliter Iudex procedit indebite Reum interrogãs, vel in alijs eſſentialib. deficiens.

35. Limitatur 1. Regula 5. Vt licet ſecundum Summiſtas, & quãplures Theologos, Reus ſine ſemiplena probatione, ſuggeſtiuè, & nulliter interrogetur, vt viſum eſt ſup. *q.*80. *n.* 14. & hæc tutior, benigniorq; ſit opinio, *ibidẽ n.*15.: Tamen hic punctus controuerſus eſt, cum Legiſtæ ſuſtineant, ſufficere inditia ad ſemiplenam non pertingentia, ad ipſum Reũ interrogandũ, & graues Theo-

Sine ſemiplena an Reus nulliter interrogetur.

logi hųic fauent opinioni: Imo ipſimet Legiſtæ prædicta inditia etiam ad torquendum ſufficere volunt, vt viſum eſt *in eadem q.*80.*n.*11.*&* 12.

An de ſocijs ſine Iudicijs Reus interrogetur.

36. Limitatur 2. Regula 5. Vt quãuis de Iure Reus crimen confeſſus, vel plenè conuictus, ſine alijs inditijs, validè de ſocijs interrogari nõ poſſit, vt dictũ eſt ſup. *q.*80.*n.*29.: Nihilominus hoc intelligendum eſt cum limitationibus *in eadem q.* adnotatis *à n.*30.*vſq;ad n.*34. Imò *iuxta limitationẽ* 6. *in d.q.n.*36. quæ omnino videnda eſt, de conſuetudine, (quicquid ſit de Iure) oppoſitum ſeruatur, nempè vt Reus in omni caſu de ſocijs interrogetur.

Rei confeſſio validat proceſſum nullum.

37. Limitatur 3. Reg. 5. Vt proceſſus nullus, quia Iudex non legitimè Reum interrogauit, vel ex alio capite, ſanetur, validuſq; reddatur ex iudiciali, & ſpontanea Rei confeſſione, vt benè probatũ, declaratumq; eſt ſup. *q.*83.*n.*3.*vſq; ad* 7. vbi duę limitationes *n.*8.*&* 9. ſubdũtur.

Suggeſtiua, nullitas, quãdo non incurratur; in interrogatione in ſpecie. &c.

38. Limitatur 4. Reg. 5. Vt licet Iudex Reum, & etiam teſtem in genere, & non in ſpecie de delicto interrogare debeat, alias ſuggeſtiuè interrogare dicatur, & inde ſecuta, nulla ſint, vt viſum eſt ſup. *q.*80. *n.*6. 7. *&* 37.; Attamen quomodo ſuggeſtio, & nullitas in interrogatione in ſpecie non incurratur, dũ de delicto in actis in ſpecie manifeſta exiſtunt inditia, actum eſt *ibidem n.*38.: Modum verò ad particularia, & minima ſine ſuggeſtione deſcendendi inuenies *in eadem q. n.*42.

In notorijs validè Iuris ordo non ſeruatur; nota particularia.

39. Limitatur 5. Reg. 5. Vt plurima, quæ nõ ſeruata proceſſum nullũ, vel defectibilẽ redderent; Tamẽ in proceſsu contra Reũ notoriè delinquentẽ, non neceſsariò ſeruanda ſint, in notorijs .n. criminibus Iuris ordinẽ Iudex ſeruare non tenetur, Bal. Boſs. But. Clar. Foller. Marſ. Menoch. & Far. *q.* 21.*n.*60. vbi Iura, & alios DD. cõcordantes inducit. Particularia verò, quæ in notorijs de Iure dimitti poſsunt, adnotata ſunt ſup. *q.*87. *n.*10. *&* 11. cum declarationibus, quæ *ibidem ſequuntur;* itẽ *n.*19.20.*&* 24. Idemque dicendum erit de Reo in flagranti crimine reperto, vt habetur *in eadem q. n.* 25. *vſque ad n.*28.

Idem in Reo reperto in flagrante.

40. Limitatur 6. Reg. 5. Vt abſolutus de vno delicto, & ſi de eodẽ nulliter iterum moleſtetur, ad tradita ſup. *q.* 94. *n.* 2; *& ſeqq.* Attamẽ abſolutus, ex hactenus deductis, vel per ſimilia verba, ſi aliquid de nouo ſuperuenerit, etiam ab eodẽ Iudice, Reus iterũ moleſtari poterit, ſecũdum Alciat. Baiar. Boſs. Foller. & plures alios refert, & ſequitur Guaz. *defen.*2.*c.*7.*n.*23.: Quanto autẽ tẽpore ius iterũ in hoc caſu procedendi duret, vide *in d.q.*94.*n.* 27.

Abſolutus ex hactenus deductis an validè iterũ moleſtetur.

41. Limitatur 7. Regula 5. Vt licet certum ſit, Rei confeſſionẽ in tortura factam ad condemnationẽ non valere, niſi ratificata fuerit extra torturam, vt traditum eſt ſup. *q.*106.*n.*2.; Nihilominus in tortura leui, robuſto illata, ratificatio non requiritur, iuxta declarationem *ibidem n.* 11.: Sicut nec etiam in tortura Rei in flagranti crimine reperti, vt oſtenſũ fuit *in ead. q. n.* 12.

In tortura leui, vel Rei in flagranti, ratificatio non requiritur.

42. Limitatur 8. Regula 5. Vt Rei oppoſitio, quod ille, qui nomine ſuo comparuit, eius non fuit Procurator, ſeu electus Conſiliarius, & ſi vſque ad mille annos proponi poſſit,

In antiquis creditur, quod quis ſit procurator cauſæ, dũ ita in proceſſu enunciatur.

ſit, vt tradunt DD. *in l. licet, per illum tex. C. de Procurat. & in c. in noſtra cod. tit.*; Tamen dum de mandato nõ cõſtat, ſi in aliqua proceſſus parte enuncietur, talẽ Procuratorem, vel Conſiliarium eſſe, temporis diuturnitate concurrente, huiuſmodi enunciationi crederetur, Rota, quæ hoc latè diſputat, vt per Caſſa. *deciſ. 3. de Procuratoribus col. 2. verſ. ſi igitur*, Vãt. *de nullit. rubr.* 14. *n.* 91. *&* 92.

Item dum principalis viditle gerentẽ, vt Procuratorem, & nõ contradixit.

43. Secundo defendi poterit proceſſus ex tacito, & præſumpto principalis opponentis mandato, vt ſi ipſe principalis eius causã per aliũ, tanquam per eius Procuratorem, tractari vidiſſet, & non contradixiſſet, dum enim quis in hoc caſu non prohibet, mandare creditur, *c. cum olim verſ. protinus de offic. Deleg.* iuxta teoriam Innoc. *in c. ex parte Decani de reſcript.* & Vant. vbi ſup. *n.* 94.

Vel dum Cauſidico ſcripturas conſignauit.

44. Tertio defenditur proceſſus in propoſito caſu, ſi dominus principalis conſignauerit ſcripturas Cauſidico, qui in iudicio poſtea tanquam eius Procurator comparet, Vant. *ibid. n.* 96.

Seu dum adeſt expreſſa aut tacita ratihabitio.

45. Quarto acta defendi poterunt, ſi expreſſa, vel tacita ratihabitio adſit, regulariter enim ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur, nec non cõfirmat, quæ inutilia ab initio fuerunt, *c. ſi quis, de ſent. excom. in 6. c. ratihabitionem de reg. iur.* & not. Vant. *rubr.* 14. *n.* 101. *&* 102.; Et *ibidem ſubditur*, quod proceſſus ante ſententiam latam in dicto caſu expreſsè à principali ratificari poteſt, ſiue fauorem, ſiue præiudicium ſuum contineat; Poſt ſententiam verò non niſi in ſui præiudicium, vt tenuit Rot. *dec.* 13. *non. quod geſta, & dec.* 149. *nou. quod vbi*; Tacitè verò talis ratificatio fieri poteſt, ſi ex proceſſu appareat, quod principalis cauſam à tali Procuratore inchoatã ſimpliciter proſequatur, vel ſi poſtea eundem ad eam cauſam proſequendam ſimpliciter Procuratorem conſtituat, vel ſi principalis à ſententia taliter contra ipſum latam ſimpliciter appellet, Vant. *ibidem n.* 103.

Omiſſio ſubſtantialium in ſententia, eã nullam reddit.

46. Regula 6. ſit. Omiſſio ſubſtantialium, & eſſentialium in ſententia criminali Iudicum etiã Regularium, nullam eam reddit, vt declaratum eſt ſup *q.* 144. *n.* 2. *& ſeqq.*

Omittens ſuperſedeat, & recurrat ad Principem.

47. Limitatur 1. Regula 6. Vt Iudex, qui ſuam diffinitiuam ſententiam per errorem tulit, vel iniuſtam pronunciauit, ſiue dum Iudici poſt ſuam diffinitiuam ſententiã de innocentia Rei conſtat, cum ipſemet propriam retractare ſententiam non poſſit, ad damnum indebitum reparandum, ab executione ſuperſedere, & ad Principem interim recurſum pro remedio habere debeat, vt viſum eſt ſup. *q.* 134. *n.* 11.

Quid Ordinarius, & Delegatus præſta re poſſint dum ſententia nulla eſt.

48. Limitatur 2. Regula 6. Vt Ordinarius, qui diffinitiuam ſententiam nullam tulit, ipſemet remedium præbere poſſit, eam renocãdo, vt probatum eſt ſup. *q.* 155. *n.* 6. Declara vt *q.* 134. hic ſup. *nu.* 13. Idem dic de Iudice Delegato ad vniuerſitatem cauſarum, vt ſup. *q.* 155. *n.* 9. *& q.* 134. *num.* 15.; Nec non in Delegato Principis, quamuis ad vnã causã, *d. n.* 15. in quo tamẽ eſt aliqua controuerſia inter DD. de qua in *d. q.* 155. *n.* 8.; Similiter Delegatus ad vnam cauſam ab Ordinario ſententiam propriã reuocare

poteſt diffinitiuã, dum contra mandati formã euidẽter lata eſt, *ſup. q.* 155. *n.* 10. *& q.* 134. *n.* 17. Vel dũ talis Delegatus nõ iudicauit ſuper tot. *d. q.* 155. *n.* 11. Hanc limitationẽ intellige, vt procedat, quando ſententia lata, eſt ipſo Iure nulla, ſecus ſi tantum exceptionis ope nulla eſſet, tunc enim, qui ſententiã tulit eã reuocare non poſſet, Bal. Tiraq. & Menoch. *de arbitr. iudic. lib.* 1. *q.* 67. *n.* 20.

Cõſuetudo excuſat iudicãtem, & pœnã imponentẽ contra Iura, Vel cauſa in actis expreſſa.

49. Limitatur 3. Regula 6. Vt quamuis Iudex ſine cauſa à Iure approbata, remittere, minuere, augere, aut mutare non poſſit pœnas à Lege, vel à Statuto inductas, vt oſtẽſum eſt ſup. *q.* 134. *n.* 9. aliàs ſententia nulla eſſet, ad tradita ſupra *q.* 144. *n.* 6.; Tamen vbi conſuetudo ita faciendi vigeret, Iure non obſtante, hæc præſtare poſſet Iudex, conſuetudo enim contra Iura iudicantem Iudicem excuſat, Iaſ. *in l. ſingularia ff. ſi cer. pet.* Tiraq. *de pœn. temper. cau.* 42. *num.* 10. Bar. Blanc. Marſ. & Far. *q.* 95. *n.* 9. Quomodo autem à pœna falſi conſuetudo Notarium excuſet, eiuſq; acta ſuſtineat, viſum eſt ſup. *q.* 135. *n.* 21. Ex cauſa vero quomodo Iudex ſine nullitatis periculo pœnas augere, & minuere poſſit, diffuſe traditum eſt ſupra *d. q.* 133. *vſque ad* 140. An autem, & quomodo, ad nullitatem euitandam, cauſam in ſententia exprimenda ſit, dictũ eſt ſup. *q.* 133. *n.* 14.

Notariũ à falſo excuſat.

Valide ſi Iudex ſequatur minus probabilem opinionem.

50. Limitatur 4. Regula 6. Vt licet nimis fundata ſit opinio tenẽtium Iudicem in ſententia ferenda, opinionẽ communẽ, & probabiliorẽ ſequi debere, vt traditum eſt ſupra *q.* 143. *n.* 2. & 8. Nihilominus eum validè probabilem, ſequi opinionẽ poſſe, probabiliore, & communiore relicta, tenuerũt tot graues DD. relati *in d. quæſt.* 143. *nu.* 5. & 6. vbi etiam rationes afferuntur.

Apices in ſententia Regulariũ dimittũtur.

51. Limitatur 5. Reg. 6. Vt plurimæ ſolemnitates, quæ, apud nõ priuilegiatos, in ſententijs eſſentiales ſunt, ſine periculo nullitatis in Regulariũ ſentẽtijs omitti poſſint; Tales verò ſolẽnitates, quę etiã apices, ſeu ſubtilitates Iuris vocantur, exaratas inuenies ſup. *q.* 145. *per totam.* De apicibus autem in communi agetur *in hac q. n.* 61.

Nulla ſententia cõfirmata per aliam ritè latã.

52. Limitatur 6. Regula 6. Vt ſi nullitas contra ſententiam opponeretur, quæ per aliam ſententiam ritè latã, & quæ in rem iudicatã tranſiſſet, confirmata fuit, audiendus opponẽs nõ eſſet, ita cõmuniter DD. *in c.* 1. & 2. *de confirm. vtil. vel inutil.* & not. Vant. *in d. rub.* 14. *num.* 25.

Vel fundata in Rei confeſſione.

53. Limitatur 7. Reg. 6. Vt ſentẽtia fundata ſuper iudiciali Rei cõfeſſione, ab eo de nullitate ĩpugnari nõ poſſit, niſi de incõpetentia Iudicis, vel inhabilitatis cõfitẽtis oppoſitio eſſet, Vant. *in d. rubr.* 14. *n.* 126.

Vel dum Iudici appellationis conſtat de bono iure.

54. Limitatur 8. Reg. 6. Vt dum ſententia nulla lata eſt, à qua appellatũ ſit, bonũ ſit conſilium, vt Iudici appellationis de bono iure ex parte ſententiæ in negotio principali conſtet, ita .n. Iudex in toto, vel in parte, quo ad negotium principale ſententiã confirmare poſſet, Bar. *in l. ſi vt proponis ia* 1. *col.* 2. *verſ. ex quo C. quomodo, & quan. &c.* Abb. *in c. cũ Ioãnes in fi. de fide inſtr.* & teſtatur de cõi Alex. *conſ.* 67. *viſo themate lib.* 7. quãuis ex iuriſdictionis defectu nullitas prætenderetur, iterum, idẽ tenet *conſ.* 111. *viſo themate lib.* 5. vbi pari-

pariter de cõmuni teſtatur; Et idẽ dicendum eſſet, dum nullitas prætenderetur ex ordinis iudiciarij defectu, vel ex alicuius termini ſubſtantialis omiſſione, Egid. *conſ.*295. *in cauſa mea*, quem ſequitur Fely. *in c. cum cauſam col.*3. *in princ. de re iudic.* Poterit itaq; appellationis Iudex, primæ ſententiæ nullitate reiecta, dummodo in ea error expreſſus non fuerit, quo ad merita proceſſus, ſententiam confirmare, Alex. *conſ.*53. *quæritur col.* 3. *lib.*5.; vel etiam reiterato prius, & ſanato proceſſu in toto, vel in parte idem appellationis Iudex, & nullitatem declarare, & ſententiam latam quo ad merita cauſæ confirmare, & illius vitium emendare poterit, Bal. *in l. eos col.*3. *verſ. quærunt DD. C. de appell. à ſent. nulla.* Latius de omnibus, de quibus in hac limitatione, Vant. agit *in d. rubr.* 14. *n.*129. *vſq. in fine*.

Sententia lata feſtinanter eſt nulla.

55. Limitatur 9. Regulã 6. vt licet ſententia feſtinanter lata, nulla ſit, ſuſtineatur tamen niſi appelletur, iuxta tradita ſup. *in quæſt.*44. *n.*12. *&* 13.

Nõ innouandũ ap appellatione pendente.

56. Regula 7. ſit. Sententia lata, & appellatione interpoſita, pendente tempore ad appellandum, nulliter Iudex à quo innouaret, & attentaret, & innouando, ac attentando puniendus eſſet, vt demonſtratum eſt ſup. *q.*148. *n.*18. *&* 19.

Plura præſtantur iuſte poſt appellationem.

57. Limitatur 1. Regula 7. vt ſine nullitate, nec non abſque punibili, imò cum laudabili innouatione, plura Iudex à quo, appellatione pendente præſtare poſſit, ac quædã etiam debeat, quæ diſtinctè ſup. allata ſunt *q.*148. *à n.*23. *vſq. ad n.*33.

Quid ſi nullitas allegetur poſt terminum.

58. Limitatur 2. Regula 7. vt ſi Statutum ad nullitatis cauſam proponendam certum præfigeret tempus, eo elapſo, ſine periculo attentatorum, Iudex à quo reijcere poſſet opponentem de [illegible]ate, ſuper qua, dicto termino elapſo, audiri opponens non deberet, Alex. *conſ.* 225. *ponderatis lib.*6. Imò ſi eodem elapſo tempore, Iudex ad quem procederet, nulliter faceret, Bar. *in l. non ſolũ, §. fin. ff. de iniur.* & iſtis DD. ſubſcribit Vant. *de nullit. rubr.* 14. *num.*15.

In dubio valet actus.

59. Pro coronide huius q. notentur ſequentia. Primo, quod in dubijs, proceſſus, & quilibet eius actus validus iudicatur, Vant. *de nullit. rubr.*14. *n.*127.

Nullitas attẽditur, quę eſt in vſu.

60. Notandum 2.; Quod illa tantummodo attenditur nullitas, quæ in loco iudicij de facto in vſu eſt, & obſeruatur, facit, quod ait Bar. *conſ.*244. *Iudex communis*, & tenet Vant. *rubr.*14. *n.*128.

Validi proceſſus multi apud Regulares, omiſſis apicibus ſunt.

61. Notandum 3.; Quod cum Regulares in eorum proceſſibus ſolemnitates, apices, & ſubtilitates Iuris *ex Priuilegio Bonif. VIII.* ſeruare non teneantur, hinc eſt, quod eorundem proceſſus multoties à prætenſis oppoſitis nullitatibus defenduntur, iuxta tradita ſup. *q.*7. vbi diffusè hoc probatur, & explicatur; perpendenda igitur erit doctrina *in eadem q.*7. tradita, ex qua plurimas obiectiones nullitatum in apicibus Iurium fundatas in Regularium proceſſibus, friuolas, nulliuſq; momenti eſſe apparebit.

Perſonæ legitimantur per Iudicis prolationẽ, & acta earum valida ſunt.

62. Notandum 4.; Quod cum per ſimplicem prolationem, & expreſſam declarationem perſonæ litigan-

tigantium à Iudice legitimentur, & acta per legitimatas perſonas, ex hoc capite, valida exiſtimentur; An tales ſint perſonæ, vlterius quærendum non erit, Bar. *in l. licet*, vbi etiam alij DD. *ff. de Procur.* & Vant. *rubr.* 14. *n.* 10.

Reparatio nullitatum remiſſiue.

63. Notandum 5.; Quod ſæpe ſæpius limitationes, quæ in ſuperioribus in ſingulis quæſtionibus adnotantur, ad reparandas, ſeu defendendas prætenſas oppoſitas nullitates valere poterunt; Ideoq; in occurrentibus caſibus, in materijs ſingulis, ad eaſdem limitationes recurſus habeatur.

64. De materia huius q. ex profeſſo pertractat Vant. *in ſuo tract. de nullitatibus proceſſ. & ſentent. in rubr.* 14. *per totam*.

De ſententiæ Criminalis executione, Quæſt. 157.

1. HÆc ſupereſt quæſtio tractanda, pro huius vltimi tractatus abſolutione, nec non ad terminandum totam hanc Teoriam.

An Iudex vnius territorij exequi poſſit ſententiã Iudicis alterius territorij.

2. Regula 1. ſit. Iudex vnius territorij exequi poteſt criminalem ſententiam per Iudicem alterius territorij latam, dum ſub eodem Principe territoria ſunt, etiam ex ſe, & ſine requiſitione Iudicis alterius territorij, qui ſententiam tulit, quando requiſitus à parte credit ſententiam, executionem mereri, Boſſ. qui teſtatur de communi, & Clar. §. *fin. q.* 96. *ver. item quæro*.

3. Ampliatur Regula 1. vt procedat quamuis Iudices eſſent ſub diuerſo Præſide Prouinciæ, ſeu ſub diuerſo Prouinciali, dummodo à Iudice, qui ſententiam tulit, alter de hoc requiratur, aliàs enim non requiſitus, exequendi facultatem in hoc caſu non haberet, ſicut ſine tali requiſitione eam haberet, ſi ſub eodem eſſent Præſide, ſeu Prouinciali, Caſtren. qui teſtatur de communi, & Clar. *d. verſ. item quæro*, Chart. Far. & Roſſing. *ad Clar. ibidem n.* 17.

Quid in capitalib.

4. Limitatur Regula 1. vt quando Iudex exequi deberet ſententiã condemnatoriam capitalem Iudicis alterius territorij, non ſufficeret, vt exequendam ſententiam videret, ſed totum proceſſum videre, & conſiderare deberet, Chart. *trac. de exeq. ſent. c. fin.* & tenent Clar. *q.* 64. *verſ. fin.* & ad eum Drog. *q.* 96. *n.* 17.

Requiſitus Iudex ſecularis, debet brachiũ præſtare Eccleſiaſtico.

5. Regula 2. ſit; Iudex Eccleſiaſticus pro ſuæ ſententię executione, brachium Iudicis ſecularis implorare poteſt, qui illud impertiri tenetur, ſententiamq; exequi, Couar. qui Iura, & DD. inducens de communi teſtatur, Afflict. Boſſ. Far. & alij *q.* 97. *n.* 81. & determinatur *in c.* 1. vbi Abb. Butr. Hoſtien. & communiter omnes ſcribentes *de offic. Ordin.* Intellige tam de Iudice Eccleſiaſtico Ordinario, quam de Delegato, Couar. & Nauar. qui teſtantur de communi, Boſſ. Menoch. & Far. *n.* 86. Innoc. & omnes alij *in c. ſignificaſti de offic. Deleg.*

Et poteſt cogi excõmunicatione, & alijs pœnis.

6. Ampliatur 1. Regula 2. vt ſi Iudex ſecularis ſuum præſtare brachium requiſitus recuſauerit, ſub excommunicationis pœna ad hoc cogi poſſit *c.* 2. *in fi. de maledic.* glo. Hoſtien. Innoc. & communiter omnes *in c.* 1. vbi præſertim Abb. *de offic.*

offic. Ordin. Boſſ. Maran.& Far.cum concordantibus *q.79. n.83. ver. & quamuis*. Imò Iudex ſecularis,vt ſupra requiſitus, & recuſans, pro modo culpæ, pœna arbitraria plecti poteſt,Diaz. Saly. & Far. *n.*82.

In aliquibus criminib. ſine cognitione.

7. Ampliatur 2. Regula 2. vt in criminibus, de quibus Iudex ſecularis non poteſt vllo modo cognoſcere, vt eſt hæreſis, ſine aliqua cognitione ſententiam Iudicis Eccleſiaſtici ipſemet Iudex ſecularis exequi debeat, Caguol. qui teſtatur de communi, Bero. Boſſ. Simanc. & Clar. *q.96. verſ. quæro etiam*,vbi Baiar. *n.* 15. demonſtrat hanc opinionem veram, ex DD. authoritatibus,& *Papalium Conſtitutionum*, quibus ſtatuitur,vt abſq;reuiſione proceſſus, Iudices ſeculares exequantur ſententias latas ab Inquiſitoribus contra hæreticos; Quicquid alij in contrarium ſentiant; Huic Ampliationi ſubſcribunt Abb. Butr. Imol. & alij in *cap.* 1. *de offic. Ordin.* Chart.Scacc.& Far.qui ad ſaturitatem concordantes cumulat *q.* 97. *n.* 103.vbi ait ab hac opinione in praxi communiter recepta in conſulendo, & iudicando recedendum non eſſe.

In crimine ſeculari,vel mixto,cum cognitione.

8. Limitatur 1.Regula 2. In crimine ſeculari, vel mixto, ſuper quo Iudex ſecularis cognoſcere potuiſſet,ſi Reus fuiſſet laicus,quia in hoc caſu non teneretur, imò non deberet Iudex ſecularis remiſſum delinquentem ab Eccleſiaſtico ſtatim punire,& latam exequi ſententiam, ſed de ipſo crimine regulariter de nouo cognoſcere deberet,Alciat. & Fely. qui de communi teſtantur, Curt.Iun.& Clar.*d.ver.quæro etiam*, Alex. Abb. Butr. Iaſ. Scacc. & alij; quos ſequitur Far.*q.97.n.*102.inter quos Chart. teſtatur de communiori, & tutiori opinione, & ſimiliter Viu.*opinione* 936.*n.*1.*& ſeq.*teſtis eſt de communiori, tutiori, & veriori opinione.

Præſertim dū ſententia eſſet nulla,quę exequenda non eſſet.

9. Hęc Limitatio pręſertim procederet, dum ſententia Iudicis Eccleſiaſtici eſſet nulla, quia exequi non deberet,Ang.Maran. Menoch. Natta. Nauar. & Far. *q.* 97. *n.*91.: Puta quia lata eſſet Iuris ordine non ſeruato, Anchar. Bellam. Io. Andr.& Zabar. in *c.*1. *de offic. Ordin.* Et idem dicendum eſt in ſententia nulla,iuriſdictionis defectu, Butr.& Imol. *in d. c.*1. Boſs. qui de communi omnium DD. *in tit. de ſent.n.*115. Bal.Menoch. qui etiam de communi teſtatur Saly. & Far. *n.*94.

Sicut nec ſententia à qua fuit appellatum.

10. Limitatur 2. Regula 2. vt non procedat in ſententia Eccleſiaſtici Iudicis,à qua fuit appellatum, appellatione pendente, quam Iudex ſecularis exequi non tenetur, Abb. Menoch. Scacc. Farin. & alij *num.*95.

Quid in præceptis extraiudicialibus.

11. Limitatur 3. Regula 2. vt non procedat in præceptis extraiudicialibus Iudicis Eccleſiaſtici, quibus Iudex ſecularis brachium præſtare non tenetur,Abb.Butr.Innoc. & alij *in cap.*1. *de offic.Ordin.* Nauar. qui de communi, Zabar.& Far.*n.q.* 97.*n.*97.

Vel dum Eccleſiaſticus nihil antea præſtitit.

12. Limitatur 4. Regula 2. vt Iudex ſecularis ſuum brachium Iudici Eccleſiaſtico impertiri non teneatur,niſi prius ipſe Eccleſiaſticus fecerit quicquid potuit, Afflic. qui teſtatur de communi,Bal. Caſtren. & Far. qui plura iura, & DD. citat *n.*98.

n. 98. Vbi tamen exiſtimat verius, quod teneatur ſecularis Iudex Eccleſiaſtico brachium impertiri, abſolute, & quamuis Iudex Eccleſiaſticus nihil fecerit, præſertim ex Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 8. vbi dicitur prædictam faciendam eſse inuocationem brachij ſecularis, ſi opus fuerit.

Delegatus Ordinarij non poteſt propriam ſententiã exequi.

13. Regula 3. ſit. Delegatus Ordinarij non poteſt exequi ſuam propriam ſententiam, Scacc. *q.* 11. *n.* 177. *de appell.* ratio eſt, quia lata ſententia eius iuriſdictio expirat, Marcheſ. & Scacc. *n.* 173. *ver. ratio:* Et Ordinarius, qui delegauit eam exequi poteſt, Maran. & Scacc. *num.* 179.; Etiam non requiſitus, Iaſ. & Scacc. *eod. n.* 179.

In Curia nec Delegatus Papæ.

14. Ampliatur Regula 3. vt nec Delegatus Papę in Curia ſuam exequi ſententiam poſſit, Mãdoſ. Marcheſ. Veſtr. & Scacc. *n.* 172. *ver. ſubreſtringe, & n.* 173.

15. Limitatur Regula 3. vt Delegatus Papæ extra Curiam, ſuam ſententiam exequi poſſit, Marcheſ. & Scacc. *n.* 178.; Et idem dicendum eſt vniuerſaliter in Delegato Principis, qui ſuam poteſt exequi ſententiam, Bar. & Scacc. *n.* 163.; dummodo intra annum exequatur; & etiam Ordinario intra id tempus executionem committere poteſt, Maran. Specul. & Scacc. *ibidem*.

Quid extra Curiã in d. vel in alio Principis Delegato.

16. Plura de materia huius q. Clar. Far. & Scacc. *locis hic ſupra relatis*. Et de eadem materia executionis ſententiæ, non pauca etiam in ſuperioribus qq. ſparſim tractata ſunt, pręſertim *q.* 154.

17. Hic huius Epitomes Teorìæ finis ſit, ad laudem Diuini Optimi Maximi Iudicis, eiuſque Puriſſimæ Matris, & Seraphici Patris noſtri Franciſci. Omnia vero quęcumq; in hoc Opuſculo ſcripſi, iterum, atq; iterum humiliter Sanctæ, Catholicæ, Apoſtolicæq; Romanæ Eccleſiæ cenſurę ſubmitto.

Finis Teorìæ.

SECVNDA PARS
EPITOMES,
SEV COMPENDII
PRAXIS
Cauſarum Iudicialium Regularium,

Iuxta triplicem procedendi modum, Inquiſitionis, Denunciationis, et Accuſationis; Cum ſuis copioſis Indicibus.

FR. PHILIPPI DE BICTIS
A CAMERINO,
Ordinis Minorum Sancti Franciſci Capuccinorum,
Theologi, ac Vtriuſque Iuris Doctoris.

VTROBIQVE

FORTIS.

VENETIIS, MDCLII.

Apud Franciſcum Baba.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIO.

Authoris præfatio ad Lectorem.

De facultate Legali, quæ teoricè traduntur, dum ad praxim redigenda ſunt, in plurima præceptorum varietate intelligenda, mens, non rarò, confunditur, ſingulis præceptis, ſingulas operationes aptare, vix ſibi perſpecum exiſtens. Ideò poſt Teoriam in Part. 1. huius Epitomes traditam, vt facilius cuncta ad exercitationem redigantur, Regularibuſque Iudicibus, recta, planaque ad iudicia peragenda, triplex indicetur via, tres ſubduntur hic Praxes; Prima, qua, Inquiſitionis; Altera Denunciationis; Et tertia Accuſationis via proceditur; Quibus ſuperaddenda erit quarta diuerſarum Formularum, tribus alijs ferè, communium, data opera, in prædictis prætermiſſarum, ne nimis prolixæ confuſæque euaderent.

Nullus (amice Lector) aptior, ni fallor, modus reperitur ad optime, & abſque magno negotio ediſcendum, quomodo proceſſus ritè, rectèque fabricari poſſint, quam poſt benè apprehenſam teoriam, ſerio, accuratèque proceſſus aliquos, omninò benè compoſitos, perluſtrare; quod aſſequi poteris, non ſuperficialiter, ſed accurratè, iterum, atque iterum, ſequentes tres percurrendo Praxes, quæ aliud nihil ſunt, quam velut tot proceſſus, numeris omnibus fabrefacti; Et ſi quid in illis vlterius deſiderabis, in quarta inuenies Praxi.

Vt autem Regulares Iudices, inoffenſo pede, prædictis in vijs procedant, præterea, poſt ad Deum humiles preces, vt eos dirigere in illis dignetur, apud ſe ſtatuant, non modo Iudices, ſed etiam Patres eſſe; Practicamque iſtam (dicam ex Pſalm. 2.) apprehendant diſciplinam; Et cum 70. Interpretibus; Manu veluti præhendant diſciplinam; Ne quando pereant de via iuſta; Et ex rerum imperitia eorum, quæ ipſos ignorare nefas eſt, de Iudicibus Rei, & de Patribus perditionis filij, fiant.

Non deſunt vtique aliæ, quæ circumferuntur Regulares Praxes, in eis tamen fortè minimè reperiet Lector, prout in iſto libello, formulas deſiderabiles omnes, quæ in Regularium actis inſeri ſolent; nec proceſſus ita adamuſſim, & omnibus numeris, per ex tenſum exaratos, præſertim, non modo cum generalibus, & ſpecialibus interrogatorijs, teſtibus, Reiſque faciendis, verum etiam ad ſingula cum ſuis proportionatis reſponſionibus.

Vnum tandem hic prætermittendum non eſt; Traditas prædictas Praxes fuiſſe, ex ſuppoſitione; Religioſos, qui eis vſuri erunt, approbatas habere conſuetudines, ſeu Generalia facta, quibus ipſis indulgeatur, in procedendo, prætermittenda omnia eſſe, quæ ad Iuris apices ſpectant, rimulis, & ſolemnitatibus poſtpoſitis, prout nos habemus, iuxta tradita ſuprà in Prax. 1. q. 7. nu. 15. Vale.

Venetijs 2. Ianuarij 1652.

INDEX PRAXIVM
Secundæ Partis
EPITOMES
Cauſarum Iudicialium Regularium.

PRoceſſus per viam Inquiſitionis in delicto vulnerationis, in Praxi 1. fol.1.

Proceſſus per viam Denunciationis in maleficio fornicationis, in Prax. 2. fol. 17.

Proceſſus per viam Accuſationis in crimine furti, in Prax. 3. fol. 33.

Formulæ diuerſæ in ſupraſcriptis Praxibus, data opera, omiſſæ, ſingulis ferè illis, paucis exceptis, aptabiles, in Prax. 4. fol. 44.

IN-

INDEX RERVM
OMNIVM NOTABILIVM,
Secundæ Partis
EPITOMES PRAXIS
Cauſarum Iudicialium Regularium.

A

Abſolutoria ſententia.

1. ABſolutoriæ ſententiæ ſimpliciter forma, praxi 4. n. 141. & 142.

2. Abſolutoriæ ſententiæ forma, pro non reperto culpabili, prax. 4. n. 143. & 144.

Accuſatio.

3. Accuſationis praxis 3., quid contineat, in Præfat. ad lect. poſt princ.

4. Accuſatione præuia, proceſſus forma, in tota praxi 3. f. 33.

5. Accuſationis forma, f. 33. prax. 3. n. 2.

6. Accuſationem admittendi, & decreti de procedendo, forma, f. 33. prax. 3. n. 3.

7. Accuſationis in proceſſu, teſtium, examinis, forma, f. 33. prax. 3. n. 8. vſque ad n. 14.

Actuarius.

8. Actuarij inſtituendi forma, f. 2. prax. 1. n. 3. Qui cùm plenè legalis non ſit, quid agendum, f. 16. n. 62.

Admittere.

9. Admittendi accuſationem forma, cum decreto de procedendo, f. 34. prax. 3. n. 3. Admittendi denunciationem forma, cum decreto de procedendo, f. 17. prax. 2. n. 3.

10. Admiſſionis præſentatarum defenſionum forma, f. 17. prax. 1. n. 50.

Adulterium.

11. Adulterij ſuper delicto formatur integer proceſſus, f. 17. in tota prax. 2.

Apoca.

12. Apoca, vide in ver. Epiſtola, n. 3.

Apoſtoli.

13. Apoſtolorum compendioſa ſcienda doctrina, f. 31. prax. 2. n. 29.

14. Apoſtolis pro habendis, appellatione admiſſa, ad redeundum, terminum præfigendi forma, f. 31. prax. 2. n. 30.

15. Apoſtolorum dimiſſoriorum forma, f. 31. prax. 2. n. 31.

16. Apoſtolorum reuerentialium forma, f. 78. prax. 4. n. 146.

17. Apoſtolorum reuerentialium forma, cum admiſſione appellationis ob reuerentiam Iudicis, f. 78. prax. 4. n. 146.

18. Apoſtolorum refutatoriorum forma, f. 78. prax. 4. n. 145.

19. Apoſtolorum refutatoriorum forma, cum reiectione friuolæ appellationis, f. 78. prax. 4. n. 145.

Appellans, & Appellatio.

20. Appellanti terminus præfigitur in ordine ad apoſtolos, f. 31. prax. 2. n. 29.

21. Appellationis forma ſtatim interpoſita à Reo, lecta ſententia, f. 30. prax. 2. n. 26. Ex interuallo verò n. 28.

22. Appellatione admiſſa, forma terminum præfigendi ad redeundum pro apoſtolis, f. 31. prax. 2. n. 30.

23. Ap-

23. Appellationi deferendi forma ob reuerentiam Iudicis, cum Apoſtolis reuerentialibus, f.78. prax.4.n.146.

24. Appellationem friuolam reijciendi forma, cum apoſtolis refutatorijs, f.78. prax.4.n.145.

25. Appellationis Iudex, coram eo præſentatis apoſtolis, quid agere poſſit, & debeat, f.31. prax.2. n.32. & 33.

26. Appellatio Rei à decreto torturæ, an admittatur, prax.4. f.60. n.57.

Arma.

27. Arma, quibus delictum fuit patratum, perquiruntur, & inuenta in iudicio præſentantur, & deſcribuntur, f.7. prax.1. n.21. 22. & 23. in princ.

Articuli.

28. Articulorum per viam, in quibus caſibus ſit procedendum, f.89. prax.4. num. 174.

29. Articulorum per viam, forma decreti de procedendo, f.89. prax.4. n 175. Item alia ſimilis forma, n.177.

30. Articulorum per viam dum proceditur, forma examinis teſtium, f.90. prax. 4 n.178. & 179.

31. Articulorum per viam dum proceditur, forma examinis Rei, f.90. prax.4. n. 180. & 181.

32. Articulorum per viam, decreti forma ad cauſas terminandas, f.91. prax.4. nu. 182. & 183.

33. Articulorum, vel denunciationis reuocationis, ſeu declarationis forma, f.47. prax. 4. n. 10. & 11.

C

Carcer.

1. Carcerandum ad Reum per modum cuſtodiæ, decreti forma, f.12. prax. 1. n. 40. & 41.

2. Carcerem per modum torturæ cum ferreis manicis, & compedibus, inferendi forma, f.51. prax.4. n.26.

3. Carcerem cellæ cum ieiunijs per modum torturæ, inferendi forma, f.50. prax.4 n.25. & 26.

Carnis delictum.

4. Carnis ſuper delicto formatur integer proceſſus, f.17. in tota prax.2.

Cauſa.

5. Cauſas ad plures, Commiſſionis forma, f.83. prax.4. n.154. Cauſam ad vnam Cõmiſſionis forma, f.84. prax.4. n 155.

6. Cauſam, vel cauſas, vt proſequatur, Cõmiſſionis forma Prouinciali in aduentu Generalis ad viſitandum, f.85. prax.4. n.160.

7. Cauſam delegandi formam proceſſu inchoato, f 86. prax.4. n.161.

8. Cauſas ad terminandas per viam articulorum, decreti forma, f.91. prax.4. nu. 182. & 183.

Cella.

9. Cella cum ieiunio pro tortura, vide ver. carcer, n. 3.

Citatio.

10 Citatione partis omiſſa, ſi teſtes examinentur, an probent, & eorum repetitio neceſſaria ſit, f.30. prax.2. n.19.

11. Citationis Rei ad audiendam ſententiam forma, cum præſentatione, & relatione Actuarij, f.15. prax.1. n.55. vſque ad n.57.

Cogere.

12. Cogendi teſtem forma, dum nõn vult reſpondere, & examinari, &c. f.49. prax. 4 n.20. vſq; ad n. 24.

13. Cogendi Reum forma, qui reſpondere renuit, vel non congruè reſpondet, cum decreto torturæ, f.58. prax.4. n.47. vſque ad n.49.

Commiſſio.

14. Commiſſionis forma ad vnam Prouinciam viſitandam, f.82. prax.4. n.149. Et quomodo Commiſſio ſit publicanda, n.150. Eadem forma ad alias Commiſſiones adaptari poteſt, n.151.

15. Commiſſionis forma ad plures cauſas, f.83. prax.4. n.154.

16. Commiſſionis forma ad vnam cauſam, f.84. prax.4. n.155.

17. Commiſſionis forma Prouinciali in aduentu Generalis ad viſitandum, vt inceptos ab eo proceſſus proſequatur, f. 85. prax.4. n.160.

18. Commiſſionis forma ad cauſam delegandam, proceſſu iam inchoato, f.86. prax.4. n.161.

19. Commiſſionis forma ad delegandum examen teſtis, vel teſtium, f.86. prax.4. n.162.

Comparere.

20. Comparendum ad monitorij forma contra Reum contumacem, f.75. prax. 4. n.129. vbi ſequitur de eiuſdem monitorij executione, & relatione per Actuarium

rium facienda; Quid verò ſit obſeruandum ante tale monitorium, habetur nu. 128.

Condemnatoria ſententia.

21. Condemnatoriæ ſententiæ diffinitiuæ forma, f. 15. prax. 1. n. 58. & 59.

22. Condemnatoriæ ſententiæ diffinitiuæ forma, cum decreto, f. 77. prax. 4. n. 135. & 136.

23. Condemnatoriæ ſententiæ forma, pro incurſu pœnarum, contra contumacem, f. 76. prax. 4. n. 133.

24. Condemnatoriæ ſententiæ forma, ad Reum à Dignitatibus excipiendum, f. 77. prax. 4. n. 137. & 138.

Confeſſio Rei.

25. Confitentem Reum ſuum delictum, nō interrumpat Iudex, f. 11. prax. 1. n. 35.

26. Confeſſionis Rei in tortura factæ, ratificationis forma, f. 63. prax. 4. n. 75. & 76.

27. Confeſſo Reo, ſi ei tortura inferatur pro vlteriori habenda veritate, & in tormentis negaret, quod prius confeſſus fuit, quid agere debeat Iudex, f. 64. prax. 4. n. 77.

Confrontatio.

28. Confrontandi forma Reum cum teſte, vt eumdem recognoſcat, f. 72. prax. 4. n. 111. vſque ad 116.

29. Confrontationis forma ſociorum criminis cum Reo in eorum tortura, f. 73. prax. 4. n. 111. vſque ad n. 117.

Conſiliarius.

30. Conſiliario pro aſſignando Reo, & decreti forma, f. 13. prax. 1. n. 48.

Conſtitutum Rei.

31. Conſtitutum ante Rei, doctrinæ prędendæ, f. 10. prax. 1. n. 28. vſq; ad n. 32.

32. Conſtituto in primo, forma Reum interrogandi, f. 11. prax. 1. n. 33. vſque ad n. 39.

33. Conſtituti ſecundi Rei forma, f. 12. prax. 1. n. 43. vſq; ad n. 47. f. 29. prax. 2. n. 17. vſq; ad 22. & f. 41. prax. 3. n. 20. vſq; ad n. 22.

Contentioſum Regimen.

34. Contentioſum Regimen ad Viſitatores ſpectat, f. 85 prax. 4. nu. 159.

Continuatio torturæ.

35. Continuatio torturæ eodem die non eſt prohibita, licèt illicita ſit repetitio torturæ, f. 62. prax. 4. n. 68.

36. Continuationis torturæ forma, f. 62. prax. 4. n. 69. vſque ad nu. 71.

Contumax.

37. Contumacem contra Reum monitorij forma ad comparēdum, f. 75. prax. 4. n. 129. Vbi ſubditur de eiuſdem monitorij executione, & relatione per Actuarium facienda. Quid verò ante tale monitorium ſit obſeruandum, habetur n. 128.

38. Contumacem contra Reum, ſententiæ declaratoriæ forma, pro pœnarum incurſu, f. 76. prax. 4. n. 133.

Copia repertorum.

39. Copia repertorum pro aſſignanda, forma decreti, f. 13. prax. 1. n. 48.

Corpus delicti.

40. Corpore de delicti in delictis poſt ſe veſtigia relinquentibus, ante omnia Iudici conſtare debet, f. 2. prax. 1. n. 4.

41. Corporis delicti vulnerati viſitationis forma, f. 2. prax. 1. n. 5. & 6.

42. Corporis delicti occiſi viſitationis forma, f. 45. prax. 4. n. 7. & 8.

43. Corporis delicti viſitationis forma in furto cum fractura, f. 34. prax. 3. n. 5.

44. Corporis delicti viſitationis forma, dum delictum eſt dubium, f. 87. prax. 4. n. 164. & 165.

45. Corpus delicti, nempè arma, quibus delictum fuit patratum, perquiruntur, & inuenta in iudicio pręſentantur, ac deſcribuntur, f. 7. prax. 1. n. 21. 22. & 23. in princ.

46. Corpus delicti, vt recognoſcatur, teſti oſtenditur, f. 37. prax. 3. n. 10. & 11.

Crimen.

47. Criminibus de aliquibus proceſſus formati; vide in ver. Delictum, n. 31.

D

Declaranda, & Declaratoria.

1. Declarandæ, ſeu reuocandæ denunciationis, vel articulorum forma, f. 47. prax. 4. n. 10. & 11.

2. Declaratoriæ ſententiæ forma pro incurſu pœnarum contra contumacem Reum, f. 76. prax. 4. n. 133.

3. Declaratoriæ ſententiæ forma pro incurſu, vel non incurſu pœnarum, f. 77. prax. 4. n. 139. & 140.

Decretum.

4. Decreti forma trāſeundi ab inquiſitione generali ad ſpecialem, f. 6. prax. 1. n. 18.

5. Decreti

5. Decreti de procedendo forma, præſentata denunciatione, cum inſtitutione Actuarij, f.17. prax.2. n.3.
6. Decreti de procedendo forma, præuia accuſatione, f.33. prax.3. n.3.
7. Decreti forma ad teſtem inhabilem torquendum, f.50. prax.4. n.25.
8. Decreti forma ad teſtem varium torquendum ex inconſtantia dicti, f.51. prax.4. n.26.
9. Decreti forma ad teſtem varium torquendum, ex ſubornationis præſumptione, f.51. prax.4. n.27.
10. Decreti forma ad teſtem torquendum, negantem id, de quo veriſimiliter eſt informatus, f.52. prax.4. nu.28. vſque ad num.31.
11. Decreti forma pro aſſignandis Reo defenſionibus, Conſiliario, & copia repertorum, f.13. prax.1. n.48. Item admiſſionis defenſionum, n.50.
12. Decreti forma ad inferendam torturam flagellationis, f.58. prax.4. n.59. vſq; ad n.52. Ad alia verò genera tormentorum, nempè Ignis, Vigiliæ, Taxillorum, & Sibilorum, decreta, vide in ver. Reus torquetur, n.54. vſq; ad 70.
13. Decreti torturæ funis forma, prax.4. n.58. cum pluribus ſequentibus, f.60. Obſeruanda in decreto torturæ faciendo, n.56. & 57.
14. Decreti forma ad torturam repetendam, f.50. prax.4. n.53.54. & 55.
15. Decreti prorogatorij termini defenſionum forma ad partis petitionem, f.13. prax.1. n.49.
16. Decreti forma ad Reum per modum cuſtodiæ incarcerandum, f.12. prax.1. n.40. & 41. In pœnam verò, n.59.
17. Decreti forma inſerti in ſententia condemnatoria, f.77. prax.4. n.135. & 136.
18. Decreti forma de procedendo per viam articulorum, prax.4. n.175. Item altera ſimilis forma, n.177.
19. Decreti forma ad cauſas terminandas per viam articulorum, prax.4. n.182. & 183. Formas alias decretorum habes in indice ſuis locis.

Defenſio.

20. Defenſionibus pro aſſignandis decreti forma, f.13. prax.1. n.48.
21. Defenſionum præſentationis, & admiſſionis forma, f.14. prax.1. n.52.
22. Defenſionum forma, f.14. prax.1. n.51.
23. Defenſionum terminum ad prorogandum, petitionis forma, cum decreto prorogatorio, f.13. prax.1. n.49.
24. Defenſionibus renunciandi forma, f.76. prax.4. n.131.

Deficiens tortus.

25. Deficiens tortus ſtatim deponi à tormento debet, f.62. prax.4. n.72. Poſt depoſitionem quid agendum, n.74.
26. Deficiente torto in tormentis, quę forma ſeruanda ſit, f.63. prax.4. n.73.

Delegatus.

27. Delegato à Iudice procedendi forma, f.85. prax.4. n.157.158. & 159.
28. Delegatus antequam procedere incipiat, quid præſtare debeat, f.84. prax.4. num.156.
29. Delegandi forma cauſam, proceſſu inchoato, f.86. prax.4. n.161.
30. Delegandi forma examen teſtis, f.86. prax.4. n.162.

Delictum.

31. Delicto de vulnerationis, proceſſus integer formatur, f.1. in tota prax.1. De delicto autem fornicationis, f.17. in tota prax.2. De delicto verò furti, f.33. in tota prax.3.

Delicti corpus.

32. Delicti de corpore Iudici ante omnia conſtare debet, in delictis poſt ſe veſtigia relinquentibus, f.2. prax.1. n.4. Delicti corporis vulnerati, viſitationis forma, f.2. prax.1. n.5. & 6.
33. Delicti corporis occiſi, viſitationis forma, f.45. prax.4. n.7. & 8.
34. Delicti corporis, viſitationis forma in furto cum fractura, f.34. prax.3. n.5.
35. Delicti corporis, viſitationis forma, dum delictum eſt dubium, f.86. prax.4. n.164. & 165.
36. Delicti corpus, nempè arma, quibus delictum fuit patratum, perquiruntur, & inuenta, in iudicio præſentantur, & deſcribuntur, f.7. prax.1. n.21.22. & 23. in princ.
37. Delicti corpus, vt recognoſcatur, teſti oſtenditur, f.37. prax.3. n.10. & 11.
38. Delictum cum eſt dubium, præſertim ex cauſa veneni, forma interrogandi teſtes, f.88. prax.4. n.167. vſq; ad n.173.

Denunciatio, & Denunciator.

39. Denunciationis prax. 2., quid contineat,

neat, in pręfat. ad lect. in princ.
40. Denunciationis forma, f.17. prax.2. num.2.
41. Denunciationem ad admittendam, forma, f.17.prax.2.n.3.
42. Denunciatorem interrogandi, forma ſuper denunciatis ab eo, f.18.prax.2. num.5.
43. Denunciatione pręuia, proceſſus forma, f.17. in tota prax.2.
44. Denunciationis reuocandæ, ſeu declarandæ forma, f.47.prax.4.n.10.& 11.
Depoſitio.
45. Depoſitiones teſtium Reo legendi forma, f.71.prax.4.n.109.
Diffinitiua.
46. Diffinitiuæ ſententiæ ſimpliciter abſolutoriæ, forma, f.78. prax.4.num.141. & 142.
47. Diffinitiuæ ſententiæ condemnatoriæ forma, f.15.prax.1.n.58.& 59.
48. Diffinitiuæ ſententiæ forma condemnatoriæ cum decreto, f.77.prax.4.num. 135.& 136.
49. Diffinitiuæ ſententię declaratoriæ forma pro incurſu pœnarum contra Reum contumacem, f.76.prax.4.n.133.
Diffinitores.
50. Diffinitorum ſubſcriptio in ſententia Prouincialis ad quid valeat, f.16.prax.1. num.62.
Dignitas.
51. Dignitatibus à Regularibus ad Reum excipiendum, ſententiæ forma, f.77. prax.4. n.137.& 138.
Dimiſſory.
52. Dimiſſoriorum apoſtolorum forma, f.31. prax.2. n.31.
Diſcendi.
53. Diſcendi modus aptus, & facilis ad ritè proceſſum fabricandum, indicatur in Pręfat. ad lect. poſt medium.
Doctrina.
54. Doctrinæ pręuidendæ ante teſtium examen, f.4. prax.1. n. 12. 13. & 27. Et f.19. prax.2.n.7. Doctrinæ pręuidendæ, antequam Reus conſtituatur, f.10. prax. 1.n.28. vſq; ad n.32. nec non n.35. Præuidenda ante torturam funis, f.60. prax. 4. n.56. & 57.
Domus Rei.
55. Domo de Rei probationes ſumuntur in criminalibus, ſecùs in ciuilibus, f.47. prax.4. num.12.
56. Domus Rei ſæpè in criminalibus perquiritur, f.47. prax.4.n.12.
57. Domus Rei perquiſitionis faciendæ forma, f.48. prax.4.n.13.
Dubium.
58. Dubium dum eſt delictum, corporis delicti viſitationis forma, f.86. prax. 4. num.164.
59. Dubium dum eſt de veneno, forma medicos interrogandi, f.87.prax.4.n.166.
60. Dubium dum eſt delictum, pręſertim de veneno, forma teſtes interrogandi, f.88. prax.4.n.167. vſq; ad n.173.
E
Ediſcere.
1. Ediſcendi modus aptus, & facilis indicatur ad ritè proceſſum fabricandum, in pręfat. ad lect. poſt med.
Epilogus.
2. Epilogi forma eorum, quæ contra Reum ex proceſſu reſultant, f.70. prax. 4.n.107. & 108.
Epiſtola.
3. Super Epiſtolam, vel aliam apocam proceſſus forma, f.79. prax. 4. n. 147. Examen teſtium, n. 148. Conſtitutum Rei, n.148. Epiſtolæ character recognitus, an, & quantum probet, n.148. erga finem.
Examen.
4. Examine in teſtium, incumbere, in quibus debeat Iudex, f.10. prax.1. num.26. & 27.
5. Examinis teſtis forma in inquiſitione generali, f.5.prax.1.n.14. vſq; ad n.17.
6. Examinis teſtis forma in inquiſitione ſpeciali, f.7. prax.1.n.19. vſq; ad n.27.
7. Examinis Denunciatoris ſuper denunciatis forma, f.18. prax.2.n 5.
8. Examinis teſtium forma admiſſa denunciatione, f.20. prax.2. n.8. vſq; ad n.13.
9. Examinis teſtium forma in proceſſu accuſationis, f.35.prax.3. num.8. vſque ad n.14.
10. Examinati teſtes, parte non citata, an ſine repetitione probent, f.30. prax. 2. num.19.
11. Examinari nolens teſtis, qua forma interrogetur, & cogatur, f.49. prax.4. n. 20. vſq; ad n. 24.
12. Examen teſtis, vel teſtium delegandi forma, f.86. prax.4.n.162.

13. Examinis Rei in 1. conſtituto, forma, f.11. prax.1. n.33.
14. Examinis Rei in 2. conſtituto, forma, f.41. prax.3. n.20. & 21.
15. Examen teſtium legendi, forma, f.71. prax.4.n.109.
16. Examinis teſtium, forma, dum per viam articulorum proceditur, f. 90. prax.4.n.178. & 179.
17. Examinis Rei forma, dum per viam articulorum proceditur, f.90. prax.4. n. 180. & 181.
18. Examen; Vide in verb. Interrogandi forma, num.15. vſque ad num.24. Et in ver. Proceſſus, num.21. vſque ad num. 27.

Excipitur Reus.

19. Excipiendum ad Reum à Dignitatibus, ſententiæ, forma, f.77. prax.4. n.137. & 138.

Exhibeantur ſcripturæ.

20. Exhibendi ſcripturas, vel ſimile, forma, ad hoc, vt recognoſcantur, fol. 49. prax. 4. n.15. vſq; ad n. 19.

F

Fatens Reus.

1. Fatentem Reum ſuum delictum, non interrumpat Iudex, f.11. prax.1. nu.35. Vide in ver. Confeſſio Rei, n.26. & 27.

Flagellatio.

2. Flagellationis torturæ forma, f.58. prax. 4.n.50. vſq; ad n. 52.

Formare proceſſum.

3. Formandi ritè proceſſus, aptus, facilisq; modus, quomodo ediſcatur, in præfat. ad lect. poſt med. Formatur proceſſus integer, via inquiſitionis, ſuper delicto vulnerationis, f.1. in tota prax.1. Via verò denunciationis, contra delictum fornicationis, f. 17. in tota prax. 2. Via autem accuſationis de furto, f.33. in tota prax. 3.

Fornicatio.

4. Fornicationis ſuper delicto, formatur proceſſus integer, f.17. in prax.2. per totam.

Friuola appellatio.

5. Friuolam appellationem reijciendi forma, cum apoſtolis reſutatorijs, fol. 78. prax.4.n.145.

Funis tortura.

6. Funis tortura antequam inferatur, quæ præuidenda ſint, f. 68. prax. 4. numer. 56. & 57. Funis tortura inferendi forma, f. 60. prax. 4. numer. 58. vſque ad numer. 66. Vbi de diuerſis gradibus huius torturæ, & præſertim de quaſſatione, & motione funis, numero 64.; De ictibus funis, numero 65.; Et de ponderibus ad torti pedes, n. 66.
7. Funis de tortura deponitur Reus confiteri promittens, f. 61. prax. 4. numero 67.; Sed Reo depoſito negante, continuatur tortura, & iterum in altum leuatur, &c. numer. 67. & 69.; Deponitur à tortura Reus ad corpus exonerandum, num. 70.; Et iterum tortura co ntinuatur, eleuaturq; in altum, n.71.

Furtum.

8. Furti in crimine cum fractura, forma corpus delicti viſitandi, f. 34. prax. 3. nu.5. & 6.
9. Furti ſuper delicto, formatur integer proceſſus, f.33. in tota prax.3.

G

Generalis.

1. Generaliſſimæ in viſitatione, inquiſitionis forma, f.43. prax.4.num.2. vſque ad n.5.
2. Generalem per inquiſitionem procedere poteſt Iudex, quomodocumque ſciat, delictum eſſe commiſſum, & in ea delinquente detecto, ad ſpecialem procedere, f.1. prax.1. n.1.
3. Generalis inquiſitionis forma, f.2. prax. 1.n.3. vſq; ad n.17.
4. Generalis, ab inquiſitione ad ſpecialem tranſeundi, forma, f.6. prax.1. numero 18.
5. Generalem Viſitatorem recuſandi forma à tota Prouincia, f. 83. prax. 4. numero 152.; Caueant tamen Patres à tali recuſatione, & præuideant quamdam Pontificiam Bullam, numero 153.

I

Ignis tormentum.

1. Ignis tormentum inferendi forma, f.65. prax.4. num.85. vſque ad num.89. Sed hoc tormentum ſæuiſſimum receſſit ab aula, num.90.

Impedimentum recognoſcendi.

2. Impedimentum recognoſcendi in Reo, vel in teſte, forma, f.53. prax.4. numer. 38.

Inconſtantia.

3. Inconſtantia ex dictis, varium teſtem ad torquendum, decreti forma, f.51. prax. 4. n.26.

Incurſus pœnarum.

4. Incurſu pro pęnarum contra contumacem Reum, ſententiæ declaratorię forma, f.76. prax.4. n.133.

Informatus teſtis.

5. Informatum veriſimiliter teſtem negantem, decreti forma ad torquendum, f.52. prax.4. num.28. vſque ad nu. 31.

Inhabilis torquetur.

6. Inhabilem teſtem ad torquendum, decreti forma, f.50. prax.4. n.25.

Inquiſitio.

7. Inquiſitionis, prax.1. quid contineat, in pręfat. ad lect. poſt princ.
8. Inquiſitionem per generalem procedere poteſt Iudex, quomodocumque delictum commiſſum eſſe ſciat, & delinquente detecto, ad ſpecialem procedere, f.1. prax.1. n.1.
9. Inquiſitionis generaliſſimæ in viſitatione, forma, f.44. prax.4. num.2. vſque ad num.5.
10. Inquiſitionis per viam, proceſſus forma, f.1. in tota prax.1.
11. Inquiſitionis generalis forma, f.2. prax. 1. n.3. vſq; ad n.17.
12. Inquiſitionem à generali ad ſpecialem tranſeundi, forma, f.6. prax.1. n.18.
13. Inquiſitione in ſpeciali teſtis examinandi, forma, f.7. prax.1. n.19. vſque ad num.24.

Inſtrumentum delicti.

14. Inſtrumentum, quo patratum eſt delictum, perquiritur, & inuentum in iudicio pręſentatur, & deſcribitur, f.7. prax. 1. n.21.22. & 23. in princ.

Interrogandi forma.

15. Interrogandi vulneratum, forma, f.4 prax.1. n.9. vſq; ad n.11.
16. Interrogandi Denunciatorem ſuper denunciatis, forma, f.18. prax.2. n.5.
17. Interrogandi teſtes, forma, admiſſa iam denunciatione, f.20. prax.2. num.8. vſq; ad n.13.
18. Interrogandi forma Medicos cùm de veneno dubitatur, f.87. prax.4. num. 166.
19. Interrogandi teſtes forma, cùm delictum eſt dubium, pręſertim de veneno, f. 88. prax.4. num. 167. vſque ad num. 173.
20. Interrogandus quomodo ſit Reus circuitu vtendo, f.10. prax.1. num. 29. & 34.
21. Interrogandus quomodo ſit Reus ordinatè, clarè, ſubtiliter, &c. f.10. prax. 1. n.30.; Et ſcribantur Rei verba, & etiam ſigna, n.31.
22. Interrogandi Reum forma in primo conſtituto, f.11. prax.1. n.33. vſque ad num. 39.
23. Interrogandi Reum forma in ſecundo conſtituto, f.41. prax.3. n.20. vſq; ad num. 23.
24. Interrogatio, Vide Examen, num.4. vſque ad num. 18. Et in ver. Proceſſus, n.21. vſq; ad n. 27.

Interrogatoria.

25. Interrogatorium à Reo pręſentatorum, forma, f.69. prax.4. n.104.

Interruptio Rei.

26. Interrumpi Reus minimè debet, dum delictum confiteri cępit, f.11. prax.1. n.35.

Iudex.

27. Iudex Regularis, quid agere debeat, vt inoffenſo pede proceſſus formet, in pręfat. ad lect. erga fin.
28. Iudex Regularis quid animaduertere debeat, circa vſum huius praxis, in pręfat. ad lect. in fin.
29. Iudicem ſuſpectum recuſare volens, quomodo gerere ſe debeat, f.53. prax.4. n.33.
30. Iudicem ſuſpectum recuſandi forma, f.53. prax.4. num.34. vſque ad num. 37.

31. Iudex quomodocumque ſciat delictum eſſe commiſſum, per inquiſitionem generalem procedere poteſt, & delinquente detecto, ad ſpecialem procedere, fol. 1. prax. 1. num. 1.

32. Iudex dum in generali inquiſitione penuria teſtium laborat, quid animaduertere debeat, fol. 4. prax. 1. numero 12.

33. Iudex in teſtium examine, quibus in rebus incumbere debeat, fol. 9. prax. 1. num. 26. 27.

34. Iudex quomodo gerere ſe debeat in teſtibus examinandis, fol. 4. prax. 1. num. 13.

35. Iudex à ſuggeſtiuis interrogatorijs caueat, & ad cauendum ab ipſis, quid agere debeat, fol. 4. prax. 1. numer. 13. De ſuggeſtiuis plura remiſſiuè, ibid.

36. Iudex qua forma vti poſſit contra teſtem nolentem reſpondere, examinari, nec ſubſcribere, fol. 49. prax. 4. num. 20. vſque ad num. 24.

37. Iudex antequam Reum conſtituat, doctrinas præuidear, fol. 10. in prax. 1. num. 28. vſque ad num. 32.

38. Iudex cum circuitu Reum interroget, fol. 10. prax. 1. num. 29. & 34.

39. Iudex Reum interroget ordinatè, clarè, & ſubtiliter, fol. 10. prax. 1. numero 30.

40. Iudex quomodo gerere ſe debeat cum Reo in primo, & etiam in ſequentibus conſtitutis, fol. 11. prax. 1. numero 32.

41. Iudex Reum delictum fatentem non interrumpat, fol. 11. prax. 1. num. 35.

42. Iudex antequam ad funis torturam deueniat, quæ præuidere debeat, fol. 60. prax. 4. num. 56. & 57.

43. Iudex appellationis, apoſtolis coram eo præſentatis, quid agere debeat, f. 31. prax. 2. num. 32. & 33.

44. Iudice à Delegato, procedendi forma, fol. 85. prax. 4. num. 157. vſque ad numer. 159.

45. Iudex Delegatus, antequam procedere incipiat, præſtare quid debeat, f. 84. prax. 4. num. 156.

L

Legantur Reo depoſitiones.

1. Legendi Reo teſtium depoſitiones forma, fol. 71. prax. 4. num. 109.

Leuius &c. torqueantur teſtes.

2. Leuius torquendi ſunt teſtes, quam Rei, fol. 49. prax. 4. num. 19.

Litera.

3. Litera, vide in verſ. Epiſtola numero 3.

M

Medicus interrogatur.

1. Medicos interrogandi forma, cum de veneno dubitatur prax. 4. num. 166.

Modus formandi proceſſus.

2. Modus aptus, & facilis, proceſſus ritè formandi, quomodo edificatur, in præfat. ad lect. poſt med.

Monitorij forma.

3. Monitorij forma ad comparendum contra Reum contumacem, f. 75. prax. 4. num. 129.

4. Monitorij de executione, & relatione per Actuarium facienda, fol. 76. prax. 4. num. 130.

5. Monitorium ante tale, quid obſeruandum ſit, fol. 75. prax. 4. num. 128.

N

Negans teſtis, & Reus.

1. Negantem teſtem id, de quo veriſimiliter eſt informatus, decreti forma ad torquendum, fol. 52. prax. 4. num. 28. vſque ad num. 31.

2. Negantem Reum, ſe eſſe illum, de quo in ſententia, vel contra quem teſtes deponunt, recognoſcendi forma, fol. 55. prax. 4. numer. 42. vſque ad numer. 45. Et talis negans, ſufficienter conuictus, quod ſit ille, qui in ſententia condemnatus eſt, abſque confeſſione, eadem exequenda erit ſententia, numero 46. Vbi etiam inſinuatur quid dicendum ſit, ſi Reus non conuincatur.

3. Negante Reo in tortura pro vlteriori confeſſione illata, quod prius ipſemet

confeſſus fuerat extra eam, quid agendum per Iudicem, f. 64. prax. 4. num. 77.

P

Pars non citata.

1. Parte non citata examinati teſtes, an ſine repetitione probent, f. 35. prax. 2. n. 19.

Penuria teſtium.

2. Penuria in teſtium in generali inquiſitione, quid prçſtare debeat Iudex, f. 4. prax. 1. n. 12.

Perquirere, & Perquiſitio.

3. Perquiritur ſæpè in criminalibus Rei domus, f. 47. prax. 4. n. 12.
4. Perquiſitionis in domo Rei faciendæ forma, f 48. prax. 4. n. 13.

Petitio prorogationis termini.

5. Petitionis forma ad prorogandum terminum defenſionum, f. 13. prax. 1. num. 49. vbi etiam forma prorogatorij decreti.

Pœnarum incurſus.

6. Pœnarum pro incurſu contra contumacem Reum, ſententiæ declaratoriæ forma, f. 76. prax. 4. n. 137.
7. Pœnarum pro incurſu, vel non incurſu, declaratoriæ ſententiæ forma, f. 77. prax. 4. n. 139. & 140.

Praxis.

8. Praxes quatuor huius Epitomes, quid ſingulæ contineant, in præfat. ad lect. poſt princ.
9. Praxis, de qua in hoc libro, tradita eſt ex ſuppoſitione Priuilegiorum, poſtponendi apices, & ſubtilitates Iuris, in præfat. ad lect. in fin.

Prælatus.

10. Prçlatus inferior tempore viſitationis Superioris habet tantùm voluntariam, non autem contentioſam iuriſdictionem, quæ illo tempore reſidet apud eumdem Superiorem Viſitatorem, prax. 4. n. 159.

Præſentatio.

11. Prçſentationis, & admiſſionis defenſionum, forma, f. 14. prax. 1. n. 50.

Præſumptio.

12. Prçſumptione ex ſubornationis, varium teſtem ad torquendum, decreti forma, f. 51. prax. 4. n. 27.

Præuidenda ante torturam.

13. Prçuidenda antequam ad funis torturam deueniatur, f. 60. prax. 4. num. 56. & 57.

Probationes de domo Rei.

14. Probationes de domo Rei ſumuntur in criminalibus, ſecùs autem in ciuilibus, f. 47. prax. 4. n. 12.

Procedendi forma.

15. Procedendi forma à Iudice Delegato, f. 85. prax. 4. num. 157. vſque ad num. 159.
16. Procedere antequam Delegatus incipiat, prçſtare quid debeat, f. 84. prax. 4. num. 156.
17. Procedendi per viam articulorum, decreti forma, f. 89. prax 4. num. 175. Item altera ſimilis procedendi forma, num. 177.
18. Proceditur dum per viam articulorum, forma examinis teſtium, f. 90. prax. 4. n. 178. & 179.
19. Proceditur dum per viam articulorum, forma examinis Rei, f. 90. prax. 4. n. 180. & 181.
20. Proceditur dum per viam articulorum decreti forma ad cauſas terminandas f. 91. prax. 4. n. 182. & 183.

Proceſſus.

21. Proceſſus ritè formandi aptus, faciliſq; modus quomodo edificatur, in prçfat ad lect. poſt med.
22. Proceſſus per viam inquiſitionis formatus ſuper delicto vulnerationis habetur f. 1. in tota prax. 1. Per viam denunciationis in maleficio adulterij, f. 17. in tota prax. 2. Per viam accuſationis, in crimine furti, f. 33. in tota prax. 3.
23. Proceſſus forma à Iudice Delegato ſeruanda, f. 85 prax 4. n. 157. vſque ad num. 159.
24. Proceſſum antequam Delegatus incipiat, prçſtare quid debeat, f. 84. prax. 4. num. 156.
25. Proceſſu iam inchoato cauſam delegandi forma, f. 86. prax. 4. n. 161
26. Proceſſus inceptus, vt proſequatur Prouincialis in aduentu Gen. ralis ad viſitandum, commiſſionis forma, f. 85. prax. 4. n. 160.
27. Proceſſus, vide in ver. Examen, num. 4. vſque ad num. 18. & in ver. Interrogandi

di forma, num. 15. vſque ad 24.

Prorogatorium.

28. Prorogatorij decreti termini defenſionis forma, f. 13. prax. 1. n. 49.

29. Prorogandum ad terminum defenſionum petitionis forma, & decreti prorogatorij, f. 13. prax. 1. n. 49.

Proſequendi proceſſus.

30. Proſequendi proceſſus inceptos, commiſſionis forma Prouinciali in aduentu Generalis ad viſitandum, f. 85. prax. 4. num. 160.

Prouincia.

31. Prouincia à tota, Viſitatorem Generalem recuſandi forma, f. 83. prax. 4. num. 152. Caueant tamen Patres à tali recuſatione, & prçuideant Bullam quamdam Pontificiam relatam, num. 153.

Prouincialis.

32. Prouinciali commiſſionis forma in aduentu Generalis ad viſitandum, vt inceptos proceſſus ab eodem Prouinciali, ipſemet proſequatur, f. 85. prax. 4. num. 160.

R

Ratificatio.

1. Ratificationis forma, poſt Rei in tortura confeſſionem factam, f. 63. prax. 4. n. 75. & 76.

Recognoſcere.

2. Recognoſcantur vt ſcripturæ, vel ſimile à teſte, vel à Reo, forma eas exhibendi, f. 49. prax. 4. num. 15.

3. Recognoſcendi in teſte, vel in Reo impedimentum forma, f. 53. prax. 4. num. 38.

4. Recognoſcendi Reum, quem teſtis de viſu tantùm cognoſcit, forma, f. 54. prax. 4. n. 39. & 40.

5. Recognoſcendi Reum forma, dum ipſe negat, ſe eſſe illum, de quó in ſententia, vel contra quem teſtes deponunt, f. 55. prax. 4. num. 41. vſque ad num. 45.; Quid ſi conuincatur, vel non conuincatur, n. 46.

6. Recognoſcatur vt Reus cum teſte confrontatur, & confrontationis forma, f. 72. prax 4. num. 101. vſq; ad num. 106.

Recuſare.

7. Recuſare volens Iudicem ſuſpectum, quomodo gerere ſe debeat, f. 53. prax. 4. num. 33.

8. Recuſandi Iudicem ſuſpectum forma, f. 53. prax. 4. num. 34. vſque ad num. 37.

9. Recuſandi à tota Prouincia Viſitatorem Generalem forma, f. 83. prax. 4. num. 152.; Caueant tamen Patres à tali recuſatione, & prçuideant quamdam Apoſtolicam Bullam, de qua n. 153.

Refutatorij apoſtoli.

10. Refutatoriorum apoſtolorum forma, cum reiectione friuolæ appellationis, f. 78. prax. 4. num. 145.

Reijcere appellationem.

11. Reijciendi appellationem friuolam forma, cum apoſtolis refutatorijs, f. 78. prax. 4. n. 145.

Renunciare defenſionibus.

12. Renunciandi defenſionibus, forma, f. 76. prax. 4. n. 131.

Repertorum copia.

13. Repertorum copia pro aſſignanda Reo, forma decreti, f. 13. prax. 1. n. 48.

Repetitio.

14. Repetitio teſtium, an ſit concedenda, & quando repetitio completa dicatur, f. 68. prax. 4. n. 101. & 102.

15. Repetitionis teſtium forma, cum eius annexis, f. 68. prax 4. num. 103. vſque ad num. 106.

16. Repetitionis primi teſtis forma, f. 69. prax. 4. n. 5.

17. Repetitio aliorum teſtium remiſſiuè, f. 70. prax. 4. n. 106.

18. Repetendam ad torturam decreti forma, f. 59. prax. 4. num. 54. vſque ad num. 55.

19. Repetitio torturæ eodem die non licet, ſed continuatio prohibita non eſt, f. 62. prax. 4. n. 68.

Reſpondere.

20. Reſpondere nolens teſtis, vel non ritè, quomodo interrogetur, & cogatur, f. 49. prax. 4. num. 20. vſque ad num. 24.

21. Re-

21. Reſpondere nolens Reus, vel non congruè, forma eum interrogandi, cogendi, & torquendi, f.58. prax.4.nu.47. vſque ad num.49.
22. Reſponſionum Rei, non modò verba, ſed etiam ſigna ſcribenda ſunt, f.10. prax.1. num.31.

Reuerentia.

23. Reuerentiam ob Iudicis deferendi appellationi, forma, cum apoſtolis reuerentialibus, fol.78. prax.4. numer. 146.
24. Reuerentialium apoſtolorum forma cum admiſſione appellationis ob reuerentiam Iudicis, fol. 78. prax. 4. num. 146.

Reuocare.

25. Reuocandæ, ſeu declarandæ denunciationis, ſeu articulorum forma, f.46. prax.4. num.10. & 11.

Reus.

26. Rei de domo probationes ſumendæ non ſunt in ciuilibus, ſecus in criminalibus, fol.47. prax.4. num.12.
27. Rei domus in criminalibus ſæpè perquiritur, fol.47. prax.4. num.12.
28. Rei in domo perquiſitionis faciendæ forma, fol.48. prax.4. num.13.
29. Rei recognoſcendi impedimentũ forma, fol.53. prax.4. num.38.
30. Reum ad excipiendum à Dignitatibus, ſententiæ forma, fol.77. prax.4. nu.137. & 138.

Reus contumax.

31. Reum contra contumacem monitorij forma ad comparendum, fol.75. prax.4. nu.129. Vbi ſubditur de monitorij executione, & relatione per Actuarium facienda. Quid verò ante tale monitorium ſit obſeruandum, habetur, numer.128.
32. Reum contra contumacem, ſententiæ declaratoriæ forma pro pœnarum incurſu, fol.76. prax. 4. num.133.

Reus Iudicem recuſans.

33. Reus recuſare volens Iudicem ſuſpectum, quomodo gerere ſe debeat, f.53. prax.4. num.33.
34. Reo ad Iudicem ſuſpectum recuſandum, forma datur, fol.53. prax.4. nu.34. vſque ad num.37.

Reus, conſtituitur, interrogatur, ſeu examinatur.

35. Reus, antequam conſtituatur, doctrinæ aliquæ præuidendæ ſunt, fol.10. prax. 1. num.28. vſque ad num.32.
36. Reus aliquo cum circuitu interrogetur, fol.10. prax.1. num.29.
37. Reus ordinatè, clarè, & ſubtiliter interrogetur, fol. 10. prax. 1. numero 30.
38. Rei reſpondentis, non modò verba, ſed etiam ſigna ſcribantur, fol.11. prax. 1. num.31.
39. Reo cum Iudex, quomodo gerere ſe debeat, in primo, & in ſequentibus conſtitutis, fol.11. prax.1. num.32.
40. Reum interrogandi forma in conſtituto 1. fol.11. prax.1. num.33. vſque ad ad num.39. fol.28. prax.2. num.15. & & 16. & fol.38. prax.3. num.15. vſque ad num.17.
41. Reum interrogandi forma in conſtituto 2. fol.41. prax.2. num.20. vſque ad num.23.
42. Reus incipiens delictum fateri, non interrumpatur, fol.11. prax.1. numer. 35.
43. Reo teſtium depoſitiones legendi forma, fol.71. prax.4. num.109.
44. Reo exhibendi ſcripturas, vel ſimile, forma, ad hoc, vt illas recognoſcat, fol. 49. prax. 14. num.15. vſque ad numer. 18.
45. Reo negante ſcripturas exhibitas ab eo confectas eſſe, quid agendum, fol.49. prax.4. num.18.
46. Reum recognoſcendi forma, quem teſtis de viſu tantùm cognoſcit, fol.54. prax.4. num.39. & 40.
47. Reum recognoſcendi forma, dum ipſe negat, eſſe illum, de quo in ſententia, vel contra quem teſtes deponunt, f.55. prax. 4. numero 41. vſque ad numero 45.
48. Reus, de quo ſupra proximè, negans, ſufficienter conuictus, quod ſit ille, qui in ſententia condemnatus eſt, abſque alia eius confeſſione, ſententia exequetur, fol.57. prax.4. numer.46. Vbi quid agendum, ſi non conuincatur.
49. Reum cum teſte confrontandi forma, vt Reus recognoſcatur, fol.72.

prax. 4. num. 111. vſque ad num. 116.

50. Rei cum ſocijs criminis confrontationis forma, f. 73. prax. 4. n. 117. vſq; ad num. 127.

51. Rei examinis forma, dum per viam articulorum proceditur, prax. 4 num. 180. & 181.

Reus carceratur.

52. Reus dum per modum cuſtodiæ incarceratur, qua forma decreti ſit vtenda, f. 12. prax. 1. n. 40.

53. Reo intimandi decretum carcerationis forma, f. 12. prax. 1. n. 41.

Reus torquetur.

54. Reum cogendi forma, qui reſpondere renuit, vel non congruè reſpondet, cum decreto torturæ, f. 58 prax. 4. n. 47. vſque ad n. 49.

55. Reo tortura funis antequam inferatur, quæ præuidenda ſint, f. 60. prax. 4. num. 56. & 57. Vbi quomodo decretanda ſit tortura, & appellatio à tali decreto, an ſit admittenda.

56. Reo funis torturam inferendi forma, f. 60. prax. 4. num. 58. & ſeqq. Vbi de diuerſis gradibus huius torturæ, & præſertim de quaſſatione, & motione funis, num. 64.; De ictibus funis, num. 65.; Et de ponderibus ad torti pedes, num. 66.

57. Reus de funis tortura deponitur confiteri promittens, f. 61. prax. 4. num. 67.

58. Reo adhuc negante poſt depoſitionem à tormento, iterum in altum leuatur ad torturam continuandam, f. 62. prax 4. n. 68. & 69.

59. Reus ad corpus exonerandum, à tortura deponitur, f. 62. prax. 4. n. 70. & iterum tortura continuatur, & in altum leuatur, n. 71.

60. Reus non repetitur in tortura eodem die, licèt continuatio eadem die licita ſit, f. 62. prax. 4. n. 68.

61. Reo torturam flagellationis inferendi forma, f. 58. prax. 4 num. 50. vſque ad num. 52.

62. Reus tortus deficiens, ſtatim à tormento deponi debet, f. 62 prax. 4. n. 72. Vbi vera ſigna defectus.

63. Reum torquendi formam per ignem, f. 65. prax. 4. num. 85. vſque ad num. 89. quod tamen tormentum receſſit ab aula, numer. 90.

64 Reo tormentum vigiliæ inferendi forma, f. 66. prax. 4. num. 91. vſque ad num. 94.; Declaratur quid ſit tormentum vigiliæ, num. 95.; Ab hoc tormento cauere debet Iudex, numer. 90.

65. Reo tormentum Taxillorum inferendi forma, f. 67. prax. 4. n. 96. vſque ad n. 98.; Caueat ab hoc tormento Iudex, n. 90.

66. Reo tormentum Sibilorum inferendi forma, f. 68. prax. 4. num. 99. & 100.; Etiam ab hoc tormento caueat Index.

67. Rei factæ confeſſionis in tortura, ratificationis forma, f. 63. prax. 4. num. 75. & 76.

68. Reo confeſſo, ſi ei tortura inferatur, ad vlteriorem confeſſionem habendam, ſi in ea negaret, quod prius confeſſus fuerat, quid agere debeat Iudex, f. 64. prax. 4. n. 77.

69. Reo inferendi torturam forma, ad ſocios, & alia delicta detegenda, prax. 4. n. 77. vſq; ad n. 84.

70. Rei cum ſocijs criminis confrontationis forma, in eorum tortura, f. 70. prax. 4. num. 107. vſque ad num. 117.

Rei defenſiones.

71. Reo pro defenſionibus aſſignandis decreti forma, f. 13. prax. 1. num. 48. cum Conſiliario, & copia repertorum, ibidem.

72. Rei defenſionum præſentationis, & admiſſionis forma, f. 14. prax. 1. num. 50.

73. Rei defenſionum forma, f. 14. prax. 1. num. 51.

74. Rei defenſionum terminum ad prorogandum, petitionis forma, cum decreto prorogatorio, f. 13. prax. 1. n. 49.

75. Rei interrogatoria præſentantur, forma adnotata, f. 69. prax. 4. n. 104.

76. Rei defenſionibus renunciandi forma, f. 76. prax. 4. n. 131.

Reicitatio.

77. Rei citationis forma ad ſententiam audiendam, f. 15. prax. 1. num. 55. vſque ad n. 57.

S

Scribere, & Scriptura.

1. Scribantur non modò verba reſponſionum Rei, verùm etiam ſigna, f. 10. prax. 1. num. 31.
2. Scripturas, vel ſimile exhibendi forma, ad hoc, vt recognoſcantur, f. 49. prax. 4. numer. 15. vſque ad numer. 18.
3. Scriptura, ſuper qua proceſſus formatur, vide ver. Epiſtola, numero 3.

Sententia.

4. Sententiæ abſolutoriæ ſimpliciter forma diffinitiuæ, f. 78. prax. 4. num. 141. & 142.
5. Sententiæ abſolutoriæ pro non reperto culpabili, f. 78. prax. 4. numer. 143. & 144.
6. Sententiæ diffinitiuæ condemnatoriæ forma, f. 15. prax. 1. n. 58.
7. Sententiæ declaratoriæ forma pro incurſu pœnarum contra contumacem, f. 76. prax. 4. n. 133.
8. Sententiæ diffinitiuæ condemnatoriæ forma, cum decreto, f. 77. prax. 4. n. 135. & 136.
9. Sententiæ declaratoriæ forma pro incurſu, vel non incurſu pœnarum, fol. 77. prax. 4. numero 139. & 140.
10. Sententiæ forma ad Reum excipiendum à Dignitatibus, f. 77. prax. 4. n. 137. & 138.

Signa in Reo.

11. Signa, non modò verba Rei reſponſionum in actis ſcribantur, f. 10. prax. 1. num. 31.

Socij criminis.

12. Socios ad detegendos, nec non alia delicta, torturam inferendi forma, f. 64. prax. 4. num. 77. vſque ad num. 84.
13. Sociorum criminis cum Reo confrontationis forma, in eorum tortura, fol. 13. prax. 4. num. 117. vſque ad num. 127.

Specialis inquiſitio.

14. Speciali in inquiſitione teſtes interrogandi forma, f. 7. prax. 1. n. 19. vſque ad num. 24.

Subornatus torquetur.

15. Subornationis ex præſumptione ad teſtem varium torquendum, decreti forma, f. 51. prax. 4. num. 27.

Subſcribere.

16. Subſcribere nolens teſtis, qua forma interrogetur, & cogatur, f. 49. prax. 4. n. 20. vſq; ad n. 24.
17. Subſcriptiones Diffinitorum in ſententia Prouincialis, ad quid valeant, f. 16. prax. 1. n. 62.

Suggeſtiua interrogatoria.

18. Suggeſtiuis ab interrogatorijs caueat Iudex, & ad cauendum ab ipſis, quid agere debeat, fol. 5. prax. 1. numer. 13., vbi remiſſiuè de ſuggeſtiuis.

Suſpectus Iudex.

19. Suſpectum Iudicem recuſare volens, quomodo gerere ſe debeat, f. 53. prax. 4. num. 33.
20. Suſpectum Iudicem recuſandi forma, f. 53. prax. 4. num. 34. vſque ad num. 37.
21. Suſpectum Viſitatorem Generalem recuſandi forma à tota Prouincia, f. 83. prax. 4. num. 152.; Caueant tamen Patres, à tali recuſatione, & præuideant notabilem Pontificiam Bullam, de qua, num. 153.

T

Taxillorum tortura.

1. Taxillorum torturam inferendi forma,

ma,f.67.prax.4.num.96. vſque ad num. 98.; Caueat ab hac tortura Iudex, num. 90.

Terminus, & terminare.

2. Terminus Reo conceditur defenſionis, f.13. prax.1. n.48.

3. Terminus præfigatur appellanti in ordine ad apoſtolos, fol.31. prax. 2. num. 29. Terminum præfigendi forma, ad redeundum pro apoſtolis, admiſſa appellatione, n.30.

4. Terminandas ad cauſas per viam articulorum, decreti forma, f.91. prax. 4. nu. 182. & 183.

Teſtis.

5. Teſtium in penuria in inquiſitione generali, quid obſeruet Iudex, f.4. prax. 1. n.12.

6. Teſtis recognoſcendi impedimentum forma, f.53. prax.4. n.38.

7. Teſtis, vel teſtium examen ad delegandum commiſſionis forma, f.86. prax.4. num. 162.

Teſtis examen.

8. Teſtium in examine, in quibus incumbere Iudex debeat, f.4. prax.1. num.12. & 13.

9. Teſtis dum non integrè in examine narrat omnia, interrogatorijs non ſuggeſtiuis adiuuetur, f.9. prax.1. num. 26.

10. Teſtis examinis forma in inquiſitione generali, f.5. prax. 1. n. 14. vſque ad num. 17.

11. Teſtem interrogādi forma in inquiſitione ſpeciali, f.7. prax.1. n.19. vſque ad num.24.

12. Teſtes interrogandi, & examinandi forma, admiſſa denunciatione, fol.20. prax. 2. num.8. vſque ad numer. 13.

13. Teſtium examinis forma in proceſſu accuſationis, f.35. prax.3. n.8. vſque ad num.14.

14. Teſtes interrogandi forma, cùm delictum eſt dubium, præſertim de veneno, fol. 88. prax. 4. num. 167. vſque ad num. 173.

15. Teſti in eius examine, exhibendi ſcripturas, vel ſimile, forma ad hoc, vt eas recognoſcat, f. 49. prax.4. n.15. vſque ad 19.

16. Teſtium examen Reo legendi forma, f.71. prax.4. n.109.

17. Teſtes examinati, parte non citata, an probent, & eorum repetitio neceſſaria ſit, f.30. prax. 2. num. 19.

18. Teſtis, ſeu teſtium examen ad delegandum, commiſſionis forma, f.86. prax.4. num. 162.

19. Teſtium examinis forma, dum per viam articulorum proceditur, f.90. prax. 4. n.178. & 179.

Teſtium repetitio.

20. Teſtium repetitio, an concedatur, & quando completa repetitio dicatur, f.30. prax.2. n.19.

21. Teſtium repetitionis forma, cum eius annexis, f.68. prax.4. num.103. vſque ad num. 106.

22. Teſtis primi repetitionis forma, f.68. prax. 4. num. 103. 104. & præſertim num. 105. De repetitione aliorum teſtium, & de confrontatione remiſſiuè, n.106.

Teſtis confrontatio.

23. Teſtem cum Reo confrontandi forma, vt eum recognoſcat, prax.4. nu.111. vſq; ad n.116.

Teſtium tortura.

24. Teſtes leuius torquendi ſunt, quàm Rei, f.49. prax.4. n.19.

25. Teſtis dum reſpondere, examinari, & ſubſcribere non vult, qua forma interrogandus, & cogendus ſit, f. 49. prax. 4. num. 20. vſque ad numer. 24.

26. Teſtem inhabilem ad torquendum, decreti forma, f.50. prax.4. n.25.

27. Teſtem ad varium torquendum ex inconſtantia dicti, decreti forma, f. 51. prax.4. n.26.

28. Teſtem varium ad torquendum ex ſubor-

ſubornationis præſumptione, decreti forma, f. 51. prax. 4. n. 27.

29. Teſtem ad torquendum, negantem id, de quo veriſimiliter eſt informatus, decreti forma, f. 52. prax. 4. n. 28. vſque ad num. 31.

30. Teſtibus forma inferendi torturam Funis, Flagellorum, Ignis, Vigiliæ, Taxillorum, & Sibilorum, habetur hic ſupra in ver. Reus torquetur, n. 54. vſque ad n. 70.

31. Teſtium ad propoſitum torturæ faciunt hic proximè dicenda.

Torturæ repetitio.

32. Torturę repetitionis decreti forma, f. 59. prax. 4. n. 53. vſque ad n. 55.

33. Torturæ repetitio eodem die illicita eſt, continuatio verò licita, f. 62. prax. 4. num. 68.

Tortus deficiens.

34. Tortus deficiens; Vide in ver. Deficiens tortus, n. 25. & 26.

Tortura teſtium.

35. Tortura de Teſtium; Vide in ver. Teſtium tortura, num. 24. vſque ad num. 31.

Tortura Rei.

36. Tortura de Rei; Vide in ver. Reus torquetur, n. 54. vſq; ad n. 70.

Tortura Funis, Flagellationis, Ignis, Vigiliæ, Taxillorum, & Sibilorum.

37. Torturas prędictas inferendi forma; Vide in ver. Reus torquetur, n. 54. vſque ad n. 70.

Tortura Ieiunij in Cella; vel Carceris cum Manicis.

38. Tortura de ieiunij; Vide in ver. Carcer, n. 3. Tortura Carceris, n. 1. ibid.

Tortura ſociorum criminis.

39. Torturæ ſociorum criminis, & Rei, forma cum confrontatione, fol. 73. prax. 4. num. 117. vſque ad numer. 127.

40. Tortura antequam inferatur prǫuidenda, f. 60. prax. 4. n. 56. & 57.

V

Varius teſtis.

1. Varium teſtem ex inconſtantia dicti ad torquendum, decreti forma, f. 51. prax. 4. n. 26.

2. Varium teſtem ex ſubornationis præſumptione ad torquendum, decreti forma, f. 51. prax. 4. n. 27.

Venenum.

3. Veneni dum eſt dubium, corporis delicti viſitationis forma, f. 86. prax 4. num. 164. & 165.

4. Veneni dum eſt dubium, medicos interrogandi forma, f. 87. prax. 4. numer. 166.

5. Veneni dum eſt dubium, teſtes examinandi forma, f. 88. prax. 4. n. 167. vſque ad n. 173.

Verba.

6. Verba reſponſionum Rei, imò etiam ſigna ſcribantur in actis, f. 10. prax. 1. n. 31.

Veriſimiliter.

7. Veriſimiliter informatum teſtem negantem, decreti forma ad torquendum, f. 52. prax. 4. num. 28. vſque ad num. 31.

Via articulorum.

8. Via articulorum, &c. Dic, vt in ver. Articuli, n. 28. vſq; ad n. 33.

Vigiliæ tormentum.

9. Vigiliæ tormentum inferendi forma,

ma, f.66.prax.4. num.91. vſque ad num. 94.
10. Vigilię tormentum quid ſit, declaratur, f.67. prax. 4. n.95.
11. Vigiliæ à tormento cauere debet Iudex, f.66.prax.4.n.90.

Viſitatio, & Viſitator.

12. Viſitatio corporis delicti vulnerati, qua forma ſit facienda, f.2.prax.1.n.5. vſque ad num 7.
13. Viſitationis corporis delicti occiſi forma, f.45.prax.4.n.7.& 8.
14. Viſitationis corporis delicti in furto cum fractura, forma, f. 34. prax. 3. num. 5.
15. Viſitationis corporis delicti forma, cùm delictum eſt dubium, f.86. prax. 4. n. 164. & 165.
16. Viſitatorem Generalem recuſandi forma à tota Prouincia, f.83.prax.4. n 152. Caueant Patres, ab hac recuſatione, & in omni caſu præuideant notabilem Bullam Pontificiam, de qua, n. 153.
17. Viſitationis tempore contentioſum Regimen ad Viſitatorem ſpectat, f. 85. prax.4. n.159.

Viſum, & Repertum.

18. Viſum, & repertum, forma viſitationis corporis delicti, quare dicatur, f. 2. prax.1. n.4. Eius formula in viſitatione vulnerati habetur, n. 5. vſq; ad n.8. In viſitatione occiſi, f.45.prax.4. n.7. & 8. In viſitatione corporis delicti in furto cum fractura, f.34. prax.3. num.5. & 6. Cùm verò delictum eſt dubium, f. 86. prax.4. n.164.

Vulneratus.

19. Vulnerati corporis delicti viſitationis forma, f.2. prax. 1. num. 5. vſque ad num. 7.
20. Vulneratum interrogandi forma, f.4. prax.1.n.9. vſq; ad n.11.

Finis Indicis Rerum Praxis.

SE-